HISTORIA INSIGNIUM ILLUSTRIUM

SEU

OPERIS HERALDICI PARS SPECIALIS.

Continens

Delineationem inſignium plerorumque Regum, Ducum, Principum, Comitum & Baronum in cultiori Europa, cum explicatione ſingularum teſſerarum, & multis ad familiarum decora titulos atque jura ſpectantibus, nec non tabulis æneis ſcuta galeasq; in opere explicata obtutui exponentibus & Indicibus neceſſariis.

Autore

PHILIPPO JACOBO SPENERO D.

FRANCOFURTI AD MOENUM,
Sumptibus Johannis Davidis Zunneri,
Typis JOHANNIS THEODORICI FRIDGENII.
Anno M DC LXXX.

Austria supra Anasum (quod Comites Tillii renovatum de suo nomine *Tillispurg* dixere) ad quendam *Ottonem Dn. de Volckersdorf* refertur, qui 1142. claruit. Ex ejus posteris vixere 1264. *Heronymus* & *Bernardus* fratres, quorum in antiquis chartis fit mentio. nec non 1341. *Alberonis* qui dicitur der Erbare Her: Alber von Volckersdorff / qui titulus hodie pene contemtus illo seculo eximius erat. Iterum 1401. *Alberonis de Volckerstorff* s. der Volckenstorffer. Claruit ex ea gente cumprimis *Sigismundus*, qui Archiepiscopus fuit *Salisburgius*, & Maximilianum I. deinceps imperatorem in baptismo abluit. Familiam clausit *Wilhelmus* patrum memoria, aliquot sororum frater.

Scutum

§. II. Scutum stirpis *argenteum* est 15. *maculis nigris* s. pontici muris caudis interstinctum. (5.4.3.2.1.) Aliqui aurea punctula maculis addunt, sed & numerus quindenarius non constanter ab omnibus servatus est, verum plures nonnunquam, alias pauciores maculæ usurpatæ sunt.

Auctius.

§. III. Post hæc uti soliti sunt clypeo *cæruleo* pluribus figuris insignito, in quo videlicet repræsentatur *provincia solo viridi*, ex quo *duo montes* exsurgunt, quorum utrique *templum* vel *castrum* inædificatum è regione visitur. *Solo incquit at vir armatus equo candido vectus, dextra scutum illud priscum hermonicum* gestans, sinistra vero *vexillum argenteũ aureis caudis pontici muris*, capite tectus *galea gentili*, quam mox describemus.

Ratio.

§. IV. Ratio hujus symboli forte ex eo, quod olim in *sigillo* equite armato usi fuerunt, unde Imp. *Fridericus IV.* eundẽ scuto inseruerit, & cum prius *vexill. feri* (Panierherren) in Austria fuissent, vexillum addiderit, cum eos in censum *Imperii nobilium* referret, zu deß Reichs freyen Edlen erhebt. 1458. & jus cerâ rubeâ signandi concederet.

Apex.

§. V. Ex galeâ coronatâ protenduntur duo *cornua argentea, quinis maculis hermonicis* signata, inter quæ coronæ insistit *crux rubea*. Laciniæ sunt argenteæ & nigræ.

CAPUT XCVIII.

Duces Urbini.

ARGUMENTUM

1. *Duces Urbini.* 2. *Scutum Montfeltrii.* 3. *Confalonerii Ecclesiæ.* 4. *Gens Roborea.* *Siciliæ δόγμα.* 5. *Apex.* 6. *Ducatus ad Rom. curiam delapsus.* 7. *Principatus Camerini.*

§. I.

Duces Urbini.

DUcatus *Urbinas*, à capitali civitate dictus, & Tuscia, Ducatu Spoletano, March. Anconitana, Romaniola atq; ita omni fere ex parte Pontificiis ditionibus cinctus, quibus nunc ipse quoque accensetur, hoc adhuc seculo peculiares habuit Duces. Quorũ scutum cõsiderare ordo jam postulat.

Scutum.

§. II. Scutum à summo bipertitum est: *Palus* primus transverse sectus apparet: *Parte superiori aurea aquila nigra, corona, rostro & cruribus aureis* impressa: inferiori *auro & cyano sexies oblique fasciata*. Paulo aliter *Brianvill. jeu d'arm. p.* 100. qui dicit ultimos Duces, primo *baltheo aureo* impressisse *nigram aquilulam*. Cæterum aquila hæc *Monfeltriorum* est. Ex quibus Fridericus à Guidone Antonio Urbini principe adoptatus, à Sixto IV. Dux Urbini proclamatus est, sed ex filio Guidone Ubaldo, qui successit, atque masculos gentis clausit, non habuit posteritatem. Balthei diagonales ipsum Ducatum *Urbini* designare dicuntur.

Montfeltrii.

§. III. Palus medius *coccineus, Pontificio vexillo aureo ac duabus clavibus* decussatis, dextra aurea, sinistra argentea, argento colligatis, impressus, notat *Confalonerii* & *capitanei Ecclesiæ* dignitatem, quam familia Pontificum gratiæ debuit.

Confalonerii Ecclesiæ.

§. IV. Ultimus *palus* bipertitus est transverse, parte superiori *cærulea* cum *aurea quercu bifurca* & ejusdem metalli *radicibus: pars inferior* ad perpendiculum quadrifida, laterculos *Hungaricum, Siculum, Hierosolymitanum & Aragonicum* continet. Quercus ea s. robur insigne est *Roboreæ* gentis, & ad nomen alludit. Ea humili loco *Savonæ* orta (*Thuan.* L. 1. p. 64.) multum suæ dignitatis debet duobus, qui *Pontificiam* sedem ex ea tenuere *Sixtus IV.* & *Julius II.* Hujus fratres *Leonhardus Dux Soræ* fuit, & *Ioannes* eundem titulum gessit, cum vero uxorem haberet *Joannam Guidobaldi Monfeltrii Urbini Duc.* sororem, filio ejus *Francisco Mariæ* Ducatus hic post avunculi mortem collatus est. Is dein Leonem X. infensissimum hostem expertus, & ab eo proscriptus est: inde *Laurentius Mediceus Urbini* Dux fuit. Sedisse sub Hadriano & Clemente respiravit. Ejus pronepos fuit *Frideric. Ubaldus*, qui 1623. moriens filiam reliquit *Victoriam*. Cæterum *Alexander VII.* hanc quadram Roboream suis etiam inseruit insignibus. Quod laterculos *Siculos* attinet, non aliam rationem invenio, quam quod *Leonardo Soræ Duci* filia notha *Ferdinandi* regis Neapolitani & Siciliæ nupserit. Qua ratione vero Hungariæ, Hierosolymorum, Sicula & Aragonia tesseræ coaluerint, alibi dictũ ut hic repetatur necesse non est.

Gens Roborea.

Siciliæ δόγμα.

Apex.

§. V. Galeæ coronatæ, ex qua laciniæ dependent aureæ & cæruleæ, imponitur *porta templi decumana*, argentea, lapidum juncturis fuscis: Zophoro inscriptum nigris characteribus DIVV. PETR.

Ducatus ad Rom. curiam delapsus.

§. VI. Post mortem ultimorum Ducum Friderici Ubaldi & ejus patris Francisci Mariæ tanquam feudum caducum *Romana curia* principatum sibi asseruit, licet, qui Victoriam illorum filiam & neptem filio uxorem impetraverat, *M. Hetruriæ* Dux spem de obtinendo aliquam habuerit, & varia agitata sint consilia. Vide *Capriat. Hist. L. 7. p.* 599. & alibi.

Princip. Camerini.

§. VII. De *Camertium* s. *Camerini* ditione per conjugium obtenta, sed iterum à Paulo III. per injuriam ablata Roboreis lege *Thuan.* L. 1. p. 64. 65.

CAPUT

CAPUT XCIX.

Com. Wiedenses.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.* 2. *Scutum.* 3. *Pavonis symbolum. Furstii error.* 4. *Runckel.* 5. *Isenburg.* 6. *Apex.* 7. *Titulus.*

§. I.

Familia. ILlustrissima *Wiedanorum* Comitum familia ditiones ad Rheni oram Orientalem Trevirensi & Coloniensi diœcesibus, Montano Ducatu & Nassovio Comitatu fere conclusas ab antiquo possedit. De originaria familia quod dicam parum habeo, nisi quod seculo decimo quinto duo fratres vixerint, *Wilhelmus* & *Ioannes*, quorum hic filiam *Anastasiam* habuit, quæ marito *Theodorico Dom. de Runckel* jus successionis attulit.

Scutum. §. II. Scutum in *Sibm.* Wap. 1. p. 16. quadrifidum repræsentatur: Prima & quarta area *aurea quatuor baltheis rubeis* exaratur, superappicto *pavone* sed *cauda complicata*: secunda *argentea duobus palis rubeis* distinguitur, cum *quadrante in angulo dextro superiori cæruleo*, tertia *argentea duas coccineas fascias* defert.

Pavonis symbolum Furstii error. §. III. *Pavo* baltheis impressus *Wiedanum* ipsum comitatum notat. *Æg. Gelen. de Col. Agr. magn.* Deigma hoc pavonis explicat de hieroglyphico *vita*, & putat ad nomen *Wied, vita*, alludi. Uti retulimus P. 1. c. 5. §. 5. m. 1. n. 39. Obiter vero notandus P. Furstii in 5. parte Wap. error, qui à p. 302. ad 310. omnes enumerat clypeos a Gelenio recensitos, tanquam essent *Colonienses nobiles patricii*, cum tamen in illis plures sint *Comites vel Principes*. Ex. gr. *Forestarii* veteres Flandriæ, *Clivenses*, *de Broich*, *Salmenses*, *Wiedani* nostri, aliqui plane exteri *Crescentii*, *Cencii*, &c. & plures familiæ illustres & nobiles aliarum regionum, quas hic enumerare longum esset. Imo eo absurditatis processit imperitus ille, qui scuta eo transtulit, ut *Taxigeros*, *Pyramidales*, *Leonigeros*, lemmata ad figuras tantum respicientia, inter familias ridiculus referret. In Wap. P. 3. p. 12. recensentur aliqui Comites de *Wid*, quibus datur scutum aureum duabus rubeis fasciis exaratum. Nostra hæc an alia designetur familia, aliis peritioribus dispiciendum relinquo. Si huc referenda esset tessera, pavonem discerniculo assumtū aliquis dicat, & fascias vel baltheos promiscue usurpata. Id vero durius videtur.

Runckel. §. IV. Pali cum quadrante angulari *Runckel* ad *Lanum* (vid. Wapenb. 2. p. 30.) notant, quod originarium modernæ familiæ nomen. Et quidem ex Runckelanis Theodoricus, cujus mater *Sainia*, avia *Diezia*, proavia *Cazenelebogia* perhibentur, *Anastasiam Ioannis C. Wiedensis* filiam duxit, cujus patruus *Wilhelmus*, qui prole carebat 1454. filio Friderico *Comitatum Wiedensem* concessit, à quo reliqui ad hunc usque diem.

Isenburg. §. V. Fasciæ *Isenburgum* notant, & quidem quod vocant interius, Nieder-Isenburg. Rationem allegant ab *Agnete Isenburgia*, quæ Gerlaci uxor fuit, & forte *Wilhelmi* atque *Ioannis* superius memoratorum mater.

Apex. §. VI. *Galeæ* duæ sunt: prior *Wiedana* pavonem sustinet cum cauda expansa, ante jugum expansum alarum rubeis & argenteis tæniis exaratarum: *posterior turri* premitur argentea, vel ut alii argento & minio transverse bipertita. *Laciniæ* prioris cassidis sunt aureæ, alterius argenteæ, utrinque addito cocco.

Titulus. §. VII. Titulus est: *Comites de Wied, Dn. de Runckel & Isenburg s. Eisenburg.*

CAPUT C.

Domus Zunigarum.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.* 2. *Dux de Bejar.* 3. *Scutum. Zuniga.* 4. *Sotomayor.* 5. *Apex.* 6. *Comites de Miranda Avellaneda. Ratio gestaminis.* 7. *Scutum Duc. de Penneranda. Bazan Henriquez.*

§. I.

Familia. FAmilia *Zunigarum* s. *Stunicarum* in Castilia ortum habuit à *Didaco Lopezio de Zunica Dn. de Bejar & Monterrey*, qui Castiliæ *justitia major* fuit, diversarum linearum autor.

Dux de Bejar. §. II. Caput illustris familiæ & primæ lineæ fuit Dux de *Bejar* s. *Bexar* s. *Vejar*, quod municipium Estremaduræ Ducali axiomate 1488 ornatum est, in gratiam *Alvari Zunigæ*, quem 1469. Ducem de *Arevalo* prius creaverant, sed dignitatem dein in *Placentiam*, inde *Bejar* transtulerunt Ferdinandus & Isabella reges. Verum hic ramus in *Teresia* herede terminatus, & illi ex familia *Sotomayor* novus surculus insertus est, a quo sequentes Duces orti sunt.

Scutum. Zuniga. §. III. Hi scuto utuntur bipertito: ut latus dextrum *Zunigarum*, sinistrum familiæ *Sotomayor* contineat tesseram. *Zunigarum* (quo solo Alvarus Dux apud *Chifflet.* Eq. A. V. n. 154. & reliqui Zunigæ usi erant) alveus *argenteus* est *baltheo nigro* exaratus, cum *catena aurea octo annulorum ad oram impressa*.

Sotomayor. §. IV. Familiæ *Sotomayor* ejusque est area *argentea* cum *tribus transversis fasciis*, singulis *quadruplici tessellarum versu auri & minii variegatis*, & nigro lineamento, in medio cujusque supercurrente impressis. Ea gens ex Gallicia orta inclaruit præcipue in *Gutierio Magistro Ordinis Alcantaræ*, qui 1456. mortuus est, pater ante alios *Alfonsi C. de Belalcazar*, ex cujus posteris *Franciscus de Sotomayor C. de Belalcazar* ducta uxore *Teresia* s. *Francisci de Zuniga M. de Ayamonte*, nepte Ducis de Vejar, hunc *Ducatum & Marchionatum* de *Gibraleon* nactus est, & hac causa genti novum nomen & arma attulit, quæ potiori loco avitis posteri præposuere.

Apex. §. V. Apicem *Alvaro* Chifflet. dat ex galea fascia tortili tecta hydram auream alatam linguis & oculis coccineis, lacinias autem argento & nigro pingit. Sed *Alfonso Didaco Lopezio de Sotomayor* Duci n. 315. galeam assignat auro coronatam, & super eam hydram alatam argenteam prasinis umbris opacatam.

Comites de Miranda. Avellanedæ. Ratio gestaminis. §. VI. Alius ramus Zunigarum fuit, qui comitatum de *Miranda* tenuerunt. Ex quo fuit *Franciscus de Zuniga* comes, cujus inter equites aurei velleris scutum recenset *Chifflet.* n. 185 nimirum quadripertitum ex *Zunigarum & Avellanedarum* symbolis. Illa quæ sint §. 3. dixi. *Avellanedæ* autem gestant in alveo *aureo duos lupos gradientes nigros*, *unoquoque ovem argenteam dentibus supra dorsum sustentante*. Huic vero scuto circumdatur *limbus coccineus octo decussibus aureis curtis* inscriptus. Porro ratio aucti scuti repetenda est ab *Aldoncia de Avellaneda*, *Didaci Lopezii*, qui primus *Mirandæ comes* 1467. creatus est, uxore: unde præter arma etiam cognomen ascitum. Galea huic clypeo incumbit fascia tortili tecta, ei vero insistit lupus gradiens unicus scutarius. Laciniæ autem argento & nigro pinguntur.

Scutum Ducis de Penneranda. Bazan. Henriquez. §. VII. In hoc Mirandæ comitum ramo, deinceps etiam scutum auctum est, unde *Francisco de Zuniga Avellaneda Bazan Cardenas Duci Pennarandæ, Comiti Mirandæ & Marchioni Bannizæ*, Sammarth. L'est. del' E. p. p. 75 quadripertitum scutum tribuit; in quo quadram primam *Zunigarum*, secundam *Avellanedarum*, tertiam *Bazanorum*, quartam *Henriquezziorum* tesseræ constituunt. Priores duas modo descripsimus: *Henriquezziorum* ejusque cap. 56. n. 3. vidimus. Quod vero familiam *Bazan* attinet, ejus alveus 15. tesseris distinguitur, 8. nigro colore 7. argento tinctis, cum limbo rubeo 8. decussibus curtis aureis inscripto. Jus vero duorum illorum laterculorum illud esse credo, quod *Ioannis* primi Ducis de *Pennaranda* mater fuit *Maria de Bazan* Vicecomes de Valduerna, Francisci de Zuniga C. de Miranda uxor: avia autem, nempe Francisci illius mater, *Maria Henriquez de Cardenas* Teresia Henriquez (ex Castiliæ Thalassiarchis nata) genita. Apex vero idem datur, qui priori.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECUNDUS.

Caput I.

Comites ab Altham.

ARGUMENTUM.

1. *Genealogia, ex Waldpurgiis.*
2. *Lineæ.*
3. *Scutum.*
4. *Apex.*
5. *Addita vexilla.*

§. I.

ILlustrissimos Comites *Althannios*, quos corrupte ab *Althcim* vocant, Celeber. Genealogus *Gabriel Bucelinus* Germ. P. IV. pag. 8. derivat ex veteribus comitibus de *Thann*: qua ratione agnati sunt Illustrissimorum *Dapiferorum Waldpurgiorum*, Comitum in Wolfeck, Trauchburg, Zeil, Scheer, &c. de quibus suo loco agetur. Memorat aliquem *Babonem de Thann*, superioris Alemanniæ antiquissimo castro, qui contra Carolum Martellum pugnans ceciderit 719. Inde alium nominat *Mangoldum Com. de Thann, Altenthann & Winterstetten*, circa 803. Seriem vero continuam genus nectit ab *Hugone* comite, qui sub Ottone M. contra Ungaros ceciderit. Hujus nepotem constituit *Wernerum Com. de Thann* Dapiferum Waldpurgium, patrem *Gebhardi, Cunonis & Friderici*: primum constituit satorem totius Illustrissimæ gentis *Waldpurgicæ*, alterum Abbatem *Weingartensem* nominat, tertium dicit *Comitem de Thann*, pincernam de Winterstetten, reliquorum *de Thann pincernarum de Winterstetten* autorem. Unde *Friderici* atnepotem exprimit, Henrici Episcopi Constantiensis fratrem, *Conradum Dynastam ab Althann*, qui claruerit circa 1250. & ex Adelheide Dn. de Neyssen genuerit *Eberhardum atque Joannem*, illum patrem reliquorum *Dominorum de Winterstetten*, hunc Dominorum ab *Althann*, quorum reliqua tum allegato loco, tum in ejusdem autoris T. III. videre est. *Genealogia, ex Waldpurgiis.*

§. II. In *Wolfgangi*, qui usque ad 1555. superfuit, filiis lineæ distinctæ sunt: à *Christophoro* in *Enwæd & Oslawen*, ab *Eustachio* in *Zwierstorf*, à *Wolfgango Wilhelmo* in *Wiltreichs & Camp*: Hos etiam esse puto, qui primi inter proceres Austriæ recepti. In indiculo enim, quem à Perillustri Domino Polheimio communicatum aliquoties allegavi, familiæ annum 1574. ascriptum lego: & *Christophorus* in aula Rudolphi II. Augusti Cameræ præfectus fuit. Hujus etiam filius *Adolfus*, Rudolfi ejusdem Consiliarius bellicus campique Marescallus fuit, atque *Comitis* axioma retulit, quod reliquis itidem lineis communicatum est. *Lineæ.*

§. III. Scuto utuntur simplici pro more vetustatis, *rubeo* nimirum, quod transit *fascia argentea literâ majusculâ & prisco charactere pictâ* A *nigrâ* insignita. Vix alia hujus literæ significatio esse videtur, quam quod nominis sit initialis, cujus alibi etiam exempla extant, ut P. I. c. 5. notavimus. *Scutum.*

§. IV. Apex est coronatæ galeæ, cui imponitur mitra Ducalis rubea, (orâ reductâ argenteâ) circulis aureis inclusa, & pomo imperiali ejusdem metalli fastigiata, insistens *abies viridis*, qua ad nomen alludi vix dubium est. *Apex.*

§. V. In Furstii Wapenb. P. V. pag. 4. adduntur apici duo vexilla post scutum reposita, & juxta cassidem eminentia rubea. Horum rationem assignare non possum: videntur autem monumentum esse virtutis bellicæ & obtentæ ab aliquo ex hac gente victoriæ. *Addita vexilla.*

Caput II.

Dux de Arpajon.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo ex Tolosanis.*
2. *Arpajonia deductio.*
3. *Ducis scutum. Crux Tolosana.*
4. *Tolosæ comites.*
5. *Aragon-Severac.*

6. *Ar-*

6. *Arpajon.*
7. *Bourbon Roussillon.*
8. *Apex.*
9. *Titulus.*

§. I

Familiæ origo ex Tolosanis

INter Duces & Pares Franciæ à moderno gloriosissimo rege creatos celebris etiam est *Arpajonius.* Hic ex familia oritur, quam ad Illustrissimos quondam *Tolosæ* comites referunt, qui olim inter Franciæ comites & Pares primum tenuere locum. Ex quibus *Chorsonem* seu *Torsinum* nominant, qui 778. à Carolo M. datus fuit, cum regnum Aquitaniæ filio Ludovico demitteret. Inde *Gulielmum* aliquem Theodorici filium, qui contra Saracenos multa designavit, filiumque habuit Bernardum Tolosæ comitem & Septimaniæ Ducem, nepotem *Gulielmum* Comitem, qui rebellis Carolo Calvo se contra eum Saracenorum auxilio defenderit, unde adversus eum constitutus *Raymundus* Marchio Tolosæ, *Fulcoaldi* Comitis filius, pater Bernardi II. Comitis, qui se etiam Marchionem & Ducem dixit, cum Carolus Calvus Carcassonem & Roses tribuit; cui frater Odo successisse videtur, pater *Raymundi II.* Com. qui etiam princeps Gothiæ appellatur. Hoc natus *Pontius* vel *Raymundus* cognomento *Pontius* Comes, qui etiam Marchio & Dux Aquitanorum dictus est, eoque ex filio cognomine, *Raymundo Pontio* atque Bertha Botonis M. Tusciæ filia natus *Pontius II.* pater *Gulielmi* cognom. *Taillefer* seu *Ferrisectoris* Comitis, qui 983. vixit, à quo *La Roque*, *Chesneus* autem à *Raymundo Berengario* Comite Arpajonios deducit.

Arpajonia deductio.

§. II. Ab hoc Gulielmo Tolosæ comite descendit *Hugo Dominus de Arpajon* 1419. pater Joannis Vicecom. Lautreci 1450. quo Joannes II. hoc præter Bertrandum, à quo Rupifortia linea (de Rochefort) 1550. terminata, Joannes III. *Vicecomes de Arpajon* natus, hoc iterum præter alios Jacobus genitor Jacobi Vicecom. d' Arpajon & Joannis IV. Vicecom. de Montet, quem patrem habuit, præter Samuelem Bar. de Briquieres, Philippum & Davidem, Joannes V. Vicecomes Arpajonius, pater Joannis atque Alexandri, & demum *Ludovici primi Arpajonii Ducis*, qui legatione olim in Polonia gesta clarus nunc quoque sed senex superest, amisso 1672. unico filio *Ioanne Ludovico M.* de Severac, post quem non nisi filiæ supererant.

Ducis scutum. Crux Tolosana.

§. III. Ducis scutum quadripertitum est, primus laterculus *rubeus crucem repræsentat auream, sed peculiaris plane figuræ*, quam ob hanc *Tolosanam* vocare feciales amant. Pingitur vero lineis incurvis & extremis triangularibus, ut singulis ternæ sphærulæ ex eodem metallo, atque ita toti cruci duodecim annectantur, nec non in eandem formam perforatur. Galli ita enunciant *Clechée, vuidée & pommetée en chacune des trois pointes, qui finissent ses quattre branches.*

Tolosæ comites.

§. IV. Crux hæc vetus fertur δῆγμα *Tolosanorum* comitum, ex quibus à *Gulielmo Taillefer* Arpajonios exiisse diximus. Ipsum comitatum quod concernit, *Gulielmi* filius *Pontius III.* cum transmisit ad filium *Gulielmum IV.* quem *Christianissimum* aliqui dixere, quod reformationi Ecclesiæ studeret, qui etiam Canonicis Episcoporum eligendorum potestatem reddidit, & circa 1090. mortuus est, relicta filia *Philippa*, ob quam uxorem deinceps *Gulielmus Com. Pictavii, Dux Aquitaniæ* comitatum sibi asserere conatus est: sed Gulielmi frater *Raymundus* dictus *de S. Ægidio* (de S. Gilles) prius *Comes Rutenorum* (de Rovergne) comitatum adiit, quem frater vendiderit: titulum etiam sumsit *Ducis Narbonensis* atque *Marchionis Provinciæ*, in qua multa possidebat. Primus etiam 1095. expeditioni Orientali interfuit, & captis Hierosolymis aliorum æmulatione, quo minus Rex crearetur, prohibitus, & turrim Davidà se captam Bullioneo tradere coactus est; cumque alterum exercitum Christianorum Constantinopoli in Palæstinam duxisset, 1105. decessit in castro Pelerin, quod Tripoli coercendæ condiderat. Ex filiis *Bertrandus* Comes Tolosæ, Rutenorum & Albigentium, comites *Tripolitanos* in oriente sevit, alter *Alfonsus*, quod in eo fluvio baptizatus esset, *Iordanus*, cognominatus Tolosam tenuit, & uxorem habuit *Faididam Provinciæ Comitem*, unde ob divisionem cum fratre bellum, hoc natus *Raymundus* Justo *Sextus*, Sexto *Septimus* & ultimus, qui duo strenui defensores fuere *Albigensium*, qui in istis Papatus crescentis tenebris aliquid lucis purioris agnoverant, & ob id cleri odia experiri necesse habebant: Ultimus etiam ad extremum Pontifici cedere coactus, & ut ab hoc imperatum fuerat, in orientem iturus 1249. mortuus comites finivit. Filia *Ioanna* heres comitatum attulit marito *Alfonso Pictonum*

Comiti

Comiti Regis Ludovici ſancti fratri. Sed his conjugibus ſine liberis extinctis comitatus ad coronam rediit: cujus omen viſum erat, quod Regis mundi ultimo ramo impreſſum lilii ſignum apparuerit.

§. v. Secundus laterculus *aureus* eſt, *impreſſis quatuor palis rubeis*, quod *Aragonium* δῆγμα eſt. Aiunt autem notari *Aragon Severac*. Fateor tamen in Aragoniorum Regum, quas hactenus vidi, deductionibus nullibi me obſervaſſe tantum Severacenſem, quem tamen aliquem fuiſſe neceſſe eſt, cujus heres in hanc gentem elocata ſucceſſionem intulerit. Sammart. de l'eſt. de Fr. pag. 36. ſolum palorum *argento* loco auri tingit, & Severac tantum vocat. Si in metallo aſſignando non erravit, diſtinctio illa fuerit, ſuperioribus ſeculis non infrequens, ut loco aliorum diſcriminulorum, quæ ſequenti tempore invaluere, metalla vel colores immutarent poſt primos geniti. Aragon. Severac.

§. VI. Area tertia *rubea* eſt, in qua *chelys* (*harpe*) *aurea* apparet, deſignando dominio *Arpajon* in Rutenis (Rovergne) in quo paronomaſian obſerves, ut ita hoc ſymbolum ex iis ſit, quæ *parlantes* ſeu loquentia vocant. Oportet autem hoc ex antiquo patrimonio gentis eſſe, quod inde apparet, quia jam 1419. titulus in familia legitur. Arpajon.

§. VII. Ultima quadra *cærulea tria lilia regia aurea* refert, inter quæ *rubeus bacillus* dexter conſpicitur. Ita deſignatur Borbonius ramus regiæ ſtirpis, ex qua Anna Borbonia *Ludovico Borbonio Com. de Rouſſillon* Admirali Franciæ (hic filius nothus Caroli D. Borbonii atque Joannis II. Caroli atque Petri Ducum frater fuerat) & Joanna naturali Ludovici XI. regis filia genita, Domina de Mirebeau, quod a matre habebat, Joanni Baroni d'Arpajon nupſerat. Bourbon Rouſſillon

§. VIII. Huic ſcuto inſiſtit galea corona Ducali ornata, ex qua *leonis aurei* προτομὴ exurgit; dependent laciniæ ex *auro & cocco*. Duo quoque *leones aurei* ſcuto aſſiſtunt. Apex.

§. IX. Titulus ille eſt: *Dux d'Arpajon* (Ducatus diploma 1651. conceſſum ſed à curia ratihibitum non eſt) *Marchio de Severac, Com. de Rhodez, Vicec. de Montet, Baro de Salvagnac & Monclar.* Titulus.

CAPUT III.

Baron. ab Aſpan.

ARGUMENTUM.

1. *Stirpis Decus. Nomen. Finis.*
2. *Scutum. Aſpan.*
3. *Albrechtsheim.*
4. *Galea.*

§. I.

Baronum *Aſpaniorum* ſeu *Aſpaniorum* illuſtris à multo tempore in Auſtria ſuperiori familia fuit, & jam 1282. *Henrici im Haag* cognomento *Aſpan* mentio fit 1282. cujus ſoror Conradi Dn. Polheimii uxor fuit. Dein nominum ſeries immutata & *Aſpanii ab Haag* dicti ſunt. Licet verò diverſæ fuerint lineæ, omnes tamen extinctæ ſunt, & familiam totam clauſit 1643. *Ioannes Ioachimus Baro*, Litheræ de Gera maritus. Stirpis decus. Nomen. Finis.

§. II. Scuto uſi ſunt quadripertito: ut videre eſt in *Sibmach.* Wapenb. P.I.p.20. Areola prima & quarta *diagonaliter mediante fluvio argenteo* ſecta erat, ſuperiori parte *rubea*, inferiori *cærulea*, quæ teſſera gentilis fuit. Scutum. Aſpan.

§. III. Laterculus ſecundus & tertius *aurei gryphes ſingulos nigros* continebant. Hoc ſymbolum notat familiam *Albrechtsheimer*, qua extincta jus hujus alveoli Aſpanii obtinuere, quod Lazari Aſpanii, qui principio ſuperioris ſeculi vixit, uxor *Euſtachii Albrechtsheimii* filia fuiſſet: hi ultimi Joannis Joachimi fuere proavus & proavia. Albrechtsheim.

§. IV. Galeæ paritèr imponuntur duæ coronatæ, quarum prior ſuſtinet jugum alarum complicatum, cum typo areolæ primæ; laciniis dependentibus coccineis & argenteis: Ex altera exoritur gryphus ſcutarius, pinaletis aureis & atris. Galeæ.

Caput IV.

Marchiones Badenses.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ lineæ.*
2. *Scutum lineæ Durlacensis. Leo rubeus. An Lucenburgiorum vel Hochbergiorum Landgraviatus Brisgojæ. Habsburgici. Zeringici.*
3. *Leo receptus a Christophoro Marchione. Hochberg Dominium. Inde Marchionatus. Ad Badenses.*
4. *Ala an Sausenberg vel Hochberg? Usenberg duplex dominium. Ad Badenses. Sausenberg. Unde Marchionatus.*
5. *Spanheim Com. Familia. Quomodo ad Badenses?*
6. *Fascia unde? Badensis Marchionatus. An semitam notet? an thermas? Quomodo ad familiam?*
7. *Eberstein. Duplex symbolum. Unde rosa? Comitum familia. Quomodo ad Badenses?*
8. *Badenvveiler. Strasberg. Neufchatel.*
9. *Rœteln. Ad Badenses. Longavilleorum successio & pratensio. Marchiones Rœtelini.*
10. *Lahr. A Geroldseccis ad Sarvverdanos. Badenses. Nassovios.*
11. *Malberg.*
12. *Apex & galeæ. Badensis. Zeringia. Brisgoia. Usenbergia. Spanheimia. Hachbergia. Badenvillana. Rœtelana. Malbergensis. Lahrana.*
13. *Linea Badensis seu Edoardina. Scuti areola. Spanheimius Comitatus ulterior.*
14. *Scutum assumtum à March. Ferdinando Maximiliano.*
15. *Christophori dispositio. Ejus filiorum Bernardi, Philippi, Ernesti.*
16. *Rodemachern.*
17. *Scutum cruce notatum an Burgundica tessera?*
18. *Areolæ aliquando contractæ.*
19. *Telamones. Torques A.V.*
20. *Titulus.*
21. *Poetica descriptio.*

§. I.

Familiæ lineæ. EXhibet *Sibmacherus* in Armoriali suo, P.I. pag. 8. insignia Serenissimæ Domus Badensis, sed non integra, qualia nunc gestantur. Porrò sciendum est, à Christophoro Marchione, qui Princeps laude dignissimus & de Imperio nostro bene meritus, omnes ditiones aliquot linearum conjunxit, & unus rexit, duos ortos esse ramos, in quibus adhuc arbor illustris viget. Major natu Bernhardus superiorem Marchionatum nactus est, & ex minori filio Christophoro, Eduardum Fortunatum genuit, Wilhelmi & Hermanni Fortunati patrem. Ex quibus ille superstites filios reliquit Hermannum, nunc bello inclutum Ducem, & Carolum Bernardum 1678. extinctũ, nec non ex primogenito Ferdinando Maximiliano Ludovicum Wilhelmum, ex Leopoldo Wilhelmo . . . . nepotes, Marchiones Serenissimos. In hisce altera linea, quam *Badensem* dicunt, consistit. Ernestus Christophori alter filius Pfortzheimium habitavit, inferiorem principatum cum Hochbergia & Rœtelana ditionibus nactus. Ab eo linea, quam *Durlacensem*, a sede principum, vocitant, propagata est. Quæ tota consistit in incluto pari fratrum Serenissimorum, quos Fridericus armis de imperio meritus reliquit. Ex quibus Fridericus Magnus ditiones paternas gubernat: Frater Carolus Gustavus pro imperio etiam arma gessit. Pro linearum diversitate, insignium dispositio non nihil variat.

Scutum lineæ Durlacensis. Leo rubeus. An Lucenburgiorum vel Hochbergiorum Landgraviatus Brisgojæ. §. II. Ordiamur a scuto *Durlacensis* lineæ. Illud transversim secatur, ista quæ sequitur areolarum dispositione. Caput clypei iterum duæ lineæ in tres laterculos partiuntur. Primus *argenteus leonem rubeum auro coronatum* exhibet. Hunc Sammarthanus ex familia *Lucemburgica* allegat, cujusque putat esse tesseram: sed nulla Badensium in Lucenburgiam successionem unquam fuit prætensio. *Hochbergicum* Marchionatum notari, non diffiteor me credidisse atque aliis tradidisse. Sed Serenissimæ familiæ indicio didici: vetus hoc esse & primævum familiæ & *Landgraviatus Brisgoici* δείγμα. Vetustis enim Landgravius datur tessera ein rother gekröneter / mit einem doppelten zu end in pfauen augen außlauffender schweiffiger Löwe / und auff dem Helm ein halber übersich steigender ebenfältiger Löwe. Leo coronatus, cauda bisulca & in pavoninas ocellatas pennas terminata; Apex erat leonis rubei coronati, cujus collum & dorsum ornamento dentato asperatur, cujus singuli dentes pavoninis pennis ornantur: cui apici postea successere duo cycnorum colla & capita. Ita lego usos hoc leone esse circa millesimum annum *Landelinum* & *Bertilonem* seu

Birch-

Birchtilonem Guntrami divitis filios, quod figilis fundationis, cum Sulzbergium cœnobium fundarent, doceri intellexi. Illo iterum nati *Rapato* atque *Landolinus* circa medium ſeculi XI. quorum ille *Habspurgicas ditiones, Landgraviatum Briſgoiæ* titulo omiſſo, retinuit, huic *Briſiacæ Landgraviatus*, titulo modo comitis, modo etiam Landgravii ceſſit. Retinuit vero Rapato & ad poſteros *Habspurgicos* tranſmiſit leonem illum coronatum rubeum in aurea parma, qui nunc quoq; *Habspurgica* habetur teſſera, quod vidimus L. 1. c. 9. §. 61. p. 65. Frater *Landolinus* conditor *Zeringæ* arcis itidem leone uſus eſt, ſed auro areæ diſcerniculi cauſa in alterum metallum commutato. Iterum in partitione hereditaria inter Ducis Bertholdi Zeringani filios *Bertholdum* Ducem atque *Hermannum*, Landgraviatus ad juniorem fratrem delatus & ad poſteros tranſmiſſus eſt, licet ſub initium fundatæ Zeringæ ſe tantum comites dicerent, omiſſa adjectione Landgraviorum. Ab his iterum leonis colores videntur mutati, à Zeringiis ſumto leone, qui pardi in morem vultum obvertat, aureo in rubeo ſolo (ſi fides libro noſtro armoriali P. 2. pag. 14. ab Hermanno ſervato rubeo in argento. Cum iterum ſub finem ſeculi duodecimi Badenſis Domus in *Badenſem* & *Hochbergicam* lineas divideretur, *Hermanno Badenſis*, *Henrico Briſiaca* ditio obtigit: Poſtea quoque *Hochbergica* ſtirpe diviſa in ramos *Hochberga-Hochbergicum* & *Hochberga-Rœtelanum*, juniori fratri itidem Henrico ceſſit *Landgraviatus* hic: unde & ipſe & poſteritas Rœtelenſis ſe ſemper Landgravios, poſtliminio reductis ab anno 1329. titulis, dixerunt, & jura Landgraviatus per omnes ſpecies exercuerunt. Imo Landgraviatum hunc Briſiacenſem, qui ab antiquo patrimonialis, ſed a Friderico II. feudalis fuerat, in feudum non interrupta ſerie usq; ad Sigismundi Imperatoris tempus ab imperio tenuerunt. Ut etiam hujus Cæſaris adhuc extent literæ inveſtituræ Marchionibus ſuper Landgraviatu datæ. Mutato verò exin imperii ſtatu mutata quoque eſt conditio Marchionum in Briſgoja.

Habſpurgi.

Zeringii.

§. III. Quæ conditio Landgraviatus Briſgoji fuerit, modo vidimus. Leo verò, quem teſſeram ejus antiquam diximus, poſtquam Badenſe ſymbolum aſcitum erat, more ejus ſeculi, quo non niſi unum δόγμα præferre ſolebant, omiſſus eſt: ut nec Badenſes nec Hochbergici, penes quos ille Landgraviatus erat, eo uterentur. Demum 1505. *Chriſtophorus Marchio* cum ſuo clypeo denuo inſeruit. Quod verò Hochbergium Marchionatum attinet, à caſtro *Hochberg* nuncupatum, vel ex antiquo patrimonio familiæ, vel circa 1215. per matrimonium genti allatum: Domini titulus ei olim attributus eſt, & Marchiones ſe dixere *Dominos Hochbergæ*, quod etiam inveſtiturarum literæ teſtantur. Et ſeculo decimo tertio territorium intra tres pagos conſtitit, ſed poſtea multis aliis Dominiis aucta Hochberga in ampliorem ditionem excrevit; Demum Erneſto Marchioni roganti Carolus V. Imperator conceſſit, ut Hochberga in literis inveſtituræ *Marchionatus* appellaretur, & tanquam principatus cum regalibus Domui Badenſi conferretur, quo nomine in Principum ſenatu ſententiam dicendi jus eſſet. Quæ vero Hochbergæ antiqua fuerit teſſera, hactenus repertum non eſt. Porro Hochbergenſe Dominium in altero Badenſi ramo cum aliis Briſgoicis ditionibus hæſit, donec 1415. *Otto* Marchio, qui triennio poſt lineam Hochbergenſem morte ſua clauſit, cum ad emendum prius id Friburgiæ civitati, dein Rœtelanis obtuliſſet, Bernardo illud nec non Dominium *Hohingen* venderet.

Leo receptus à Chriſtophoro Marchione.

Hochberg dominium

Inde Marchionatus.

Ad Badenſes.

§. IV. Altera areola *cyanea* (exprimunt meer-blau/ cæruleo ad pratinum colorem deflectente) *alam* continet *argenteam*, quam *duplicem* dicunt, ut altera alteri incumbere appareat, *ſemicirculo foliato aureo* impreſſam. Hoc ſymbolo *Sauſenbergium* Landgraviatum notari, multis creditum: uti tradit Wapenb. P. 2. pag. 17. Alii *Hochbergam* interpretati ſunt. Quo ſenſu à Marchione Erneſto in clypeum aſcitam legi. Ipſa familia alam hanc explicat ſymbolum duplicis Dynaſtiæ *Uſenbergiæ*, quam equidem Auſtrii ſibi etiam aſſerunt, ſed in literis inveſtituræ Caroli V. Badenſibus confertur, quod hucusque etiam ſucceſſores fecere. Porro *ſuperiorem Uſenbergiam Dynaſtiam* cum *Kenzinga* obtinuit ab uxore *Anna* ultimi Domini *Friderici* ſorore maritus *Henricus V.* Marchio. Et quidem Kenzingam jam 1326. Albertus Auſtriæ Dux Burchardo Domino Uſenbergæ in feudum fœmininum conceſſerat, ſed in Annam conjugem March. Henrici a morte Friderici fratris jure inveſtituræ devolutam anno 1358. March. Henrico jam aliquot annis, nimirum à 1332. poſſeſſam, vigore ſententiæ,

Ala an Sauſenberg vel Hochberg?

Uſenberg duplex Dominium.

Ad Badenſes.

 quæ

quæ à vafallis feu paribus curiæ in ejus favorem lata, iterum ademit. Reliquam verò *fuperiorem* ditionem *[illegible]*, ad quam pertinuerunt oppidum *[illegible]* & alia circa Brifgojæ montem, dictum Cæfaris fedes, der Käyferstuhl / quæ linea *Eberhardi Ifenbergici* anno [illegible] in divifione cum fratre obtinuerat, quæ ex allodialibus maxima fui parte conftiterat, à filiabus *Hefonis ab Ifenberg* poftrema hujus gentis, emit *Hesso Marchio*, ejus vero filius *Otto* 1415 Bernardo Marchioni agnato cum Hochberga vendidit. Unde aliam hanc folam lineam Hochbergicam Hochbergia, quod Henricus fupra dictus, cum à Kenzinga fe cognomen, uxorio nomine Ufenbergam fibi vendicare, geftavit: non etiam Rœtelana linea, penes quam *Saufenberga* fuit, fedes Marchionum, donec Henricus Rœtelam natalis eo transferret habitaculum. Cæterum Saufenberga cum Rœtelanis reliquis ditionibus ad Chriftophorum ex hereditate Philippi delapfa eft. [illegible] ea dynaftia à S. Blafii Abbatia permutatione acquifitum Dominium. *Landgraviatus* vero titulus acceffit à Marchionibus, qui Landgravii Brifgojæ erant, & Saufenbergæ habitabant. qua eadem occafione Badæ & Hochbergæ titulus Marchionatus acceffit.

Saufenberg

Unde Marchionatus.

Spanheimi Com. Familia.

§. V. Quæ ad finiftram eft areola, ex *argento & minio teffellata Spanheimenfem* comitatum notat (Wavenb. L. 2. p. 12.) Fuit vero familia comitum *Spanheimenfium* ex illuftriffimis: & ex ea deducitur *Hartwicus Archiepifcopus Salisburgenfis* 1023. mortuus. Ex hujus fratre deducuntur aliquot *Carinthiæ* Duces, nec non Comites *Lavantini, Hymburgenfes, Sternburgenfes, Ortenburgenfes, Giffingenfes, Rechnicenfes, Libenavienfes, Martesdorfenfes*, &c. in Auftriæ & Styriæ finibus. Alia linea in patriis finibus manfit, & in ea Eberhardus Comes Spanheimenfis, Ecclefiam Spanheimenfem 1044. fundavit, quam triennio poft Bardo Archiepifcopus Moguntinus confecravit. Ejus filius Stephanus Ecclefiam à patre conditam, cepit in Monafterium Benedictinorum vertere, quod perfecit filius Megenhardus, & inaugurari fecit à Buggone Epifcopo Wormatienfi, 1123. Dominica Quafimodogeniti. Duravit autem familia usque ad annum 1437. quo ultimus *Johannes fenior* in caftro Starckenberg vivis exceffit. Inde *Palatini & Badenfes* adiere comitatus ejus poffeffionem. De titulo non unum legi. Communiter fere jus derivari video à *Mechtilde Johannis cæci Comitis Spanheimenfis* filia, *Rudolphi M. Marchionis Badenfis* conjuge, vel juxta alios *Bernardi* Marchionis conjuge, Joannis cæci forore. Verùm in Genealogia Com. Spanheimenfium MScta legi, ultimo Comiti Johanni cum Simone fratre diffenfionem fuiffe, ut etiam expulfus ditione ad Marchionem Badenfem fe reciperet; Tum ab eo honorifice habitum, in grati animi teftimonium Comitatus non modicam partem promififfe, & cum poft fratris mortem à Marchione reftitueretur, promiffo fe exolviffe. Demum eo extincto *Jacobum Marchionem*, cum *Stephano Com. Palatino* fucceffiffe. Forte utrumque jus concurrere potuit. Certe Bernardus Jacobi pater teffellis jam ufus eft. Adeoque Sereniffima Domus jus hereditarium allegat, & quod Comitatus allodialis fuerit, in quo filiabus etiam jus fucceffionis fit. Porro hæc iftius Adelberti quem allegat arma fuiffe neceffe eft, quæ Aldrovandus apud Hæping. de jur. infign. c. 6. P. 5. n. 831. Badenfibus tribuit.

Quomodo ad Badenfes.

Fafcia unde.

§. VI. Fafcia feu media fcuti pars, præter parmulam toti incumbentem, duas laterales areolas complectitur. Media omnium præcipua eft, & *auro* fulgens *coccineum baltheum* diagonalem defert. Hanc fafciam ab Auftrafianis regibus, quando ipfe videtur dedacit Lazius: ufum vero balthei fatis antiquum effe argumento eft, quia Hochbergenfis linea, quæ tamen à principio feculi decimi tertii a Badenfi exiit, baltheo hoc æque ufa eft, quod ex fcuto Ottonis, qui 1386. ad Sempach cecidit, videre licet; In eo enim baltheus Badenfis confpicitur. Itaque fatores utriusque lineæ communes eo figno jam ufi fuerint, videlicet Hermannus I. filius Hermannus II. & nepos III. & hujus filii, a quibus lineæ, Hermannus IV. & Henricus. Notatur vero *Marchionatus* ipfe *[illegible] Aegid. Gelenius* de Colon. Agripp. magnitudine. L. 2. f. 9. p. 151. putat defignari non femitam (licet *[illegible]* femitam fignificet) fed fanguineam trabem, quales fuere Martii arietes apud priscos: nam arietis cornua complexum, cilta galeæ. Ipfi Sereniffimi Marchiones præterunt fignificationem *balnearum* in baltheo Nec enim, quæ in Badenfi civitate funt *thermæ*, jam Romanis in pretio, atque *aureæ*, ac ab *Antonino Cæfare* denominatæ fuerint, & nunc quoque jus balnearum à nullo quam

Badenfis Marchionatus.

An femitam notet?

An thermas?

regente

regente Marchione feudo teneri poſſit, non inconveniens viſum, earum hieroglyphicum illo balthco deſignare: quem tamen ob id undoſum (wellen weiß erhoben) pingi deceret, quod in lapidibus & ligneis monumentis obſervari audio: Nunc vero uſu aliud obtinet. *Badam* autem familiæ obtigiſſe lego, cum *Hermanno* Marchioni, *de Limpurg* dicto, Hermanni Marchionis Zeringenſis dein monachi filio, nuberet *Iudithba* ſeu *Iudintba*, quam nonnulli derivare amant ex Hohenbergica familia, quæ late circa Nicrum & Rhenum imperitabat, & jam diu defecit. Alii familiam peculiarem fuiſſe credunt *Comitum Badenſium*, ex qua Comes Badenſis ſub Ottone Magno ludis equeſtribus interfuerit: cui baltheus hic, balnearum index, aſſignatur. Quod vero paterno leone abdicato Hermannus maternum Badenſe ſymbolum aſſumſerit, id iſtius ſeculi moribus non alienum eſt. Porro qui Comitatus fuerat Badenſis, a Marchionibus Dominis Principatus dignitatem aſſecutus eſt, quod aliis etiam exemplis non ſemel factum doceri poteſt. Quomodo ad familiam.

§. VII. Dextrum latus parmulæ principis quadra *aurea*, in qua *humo viridi aper niger* inſiſtit, ſiniſtrum *argentea roſam rubeam cyano gemmatam* deferens ſtipat. Utrumque δῆγμα *Eberſteiniorum* comitum eſt: illud *vetus* & cum nomine conveniens (vid. Wapenb. P. 2. p. 14.) hoc *novum* (Wapenb. P. 1. p. 14. & P. 2. p. 14.) Cauſam, à qua arceſſunt hanc roſam ita deſcribit *M. Cruſ. annal. Svev.* L. 4. p. 2. c. 3. p. 109. *Cæſar Otto Magnus ſororium ſuum, Eberhardum Com. Eberſteinenſem, Romam miſit ad Pontificem: Qui, cum Dominica Lætare (quæ* roſarum *Dominica nominatur) ibi eſſet, ac Pontifex roſam in proceſſione ferret: Eam poſtea albo in panno huic Eberſteinio donavit: nempe roſam rubram, cum cæruleo ſapphyro in ejus medio. Hanc ſecum ad ſocerum detulit Brunſvigam: Qui eam impoſterum honorificum inſigne Eberſteiniæ Domus eſſe juſſit: rubram ſc. roſam in planitie alba, cum ſapphiro in medio. Antea namque, pro inſignibus geſtaverant, nigrum aprum, in campo aurato, ſuper petra viridi.* Hiſtoriam credat, an pro fabula habere malit, cuivis liberum relinquo. Cauſam autem duplicis teſſeræ à *duabus lineis Eberſteinis* arceſſendam exiſtimo, cum altera extincta quæ ſuperſtes fuit ejus teſſeram aſſumſerit, & proprio adjecerit ſymbolo. Cæterum fuere *Eberſteinii* Comites ex celeberrimis in his partibus. *Philippum* Comitem 933. agnoſcunt documenta familiaria, & ab eo tempore ſtirps duravit ad noſtra uſque tempora. Ultimus clauſit gentem 1660. *Caſimirus* Comes. Cæterum lego inter Marchiones Badenſes Fridericum II. & Hermannum IX. *Dominos veteris Eberſteinii* nominari, in quod credi poſſit à *Cunigunda Eberſteinia, Rudolphi ſenioris Marchionis uxore*, jus acquiſitum. Aliunde accepi, alteram medietatem comitatus titulo emtionis ad Marchiones veniſſe: quo eodem titulo altera quoque medietas nuperius illis acquiſita ſit; ut tamen quarta ejus pars ſub certis pactis Comiti *Gronsfeldio* iterum in feudum redderetur. Spirenſis vero Epiſcopus ut feudi Dominus *Gernsbacum* peculiare Dominium & alia ad ſe retraxit. Porro ſicut altera comitatus medietas toti Domui Badenſi quoad jus ſimultaneæ inveſtituræ ab initio communis fuit: ita etiam ratione alterius medietatis idem nuper admodum conventum eſt. Neſcio vero quid illi in mente fuerit, qui hoc laterculo Eberſteinio notari *Razivil* comminiſcitur.

Eberſtein. Duplex ſymbolum. Unde roſa. Comitum familia. Quomodo ad Badenſes.

§. VIII. Supereſt adhuc, quem luſtremus, pes ſeu infima regio ſcuti: quam tres lineæ in quatuor areas diſpeſcunt. Prima *minio tincta palum aureum tribus vel quatuor cantheriis nigris exaratum* defert. Hoc ſigno Dominium *Badenweiler* (Wapenb. 2. pag. 24.) notatur: quod, cum coram officiali Baſileenſi 1444. *Hugoni* & *Rudolpho* Hochbergiis, (qui hujus ſocer fuiſſe perhibetur, quod Genealogiæ neſciunt, ſed potius ſororium mallent.) *Iohannes Comes Friburgius* ſi ſine liberis decederet vivus donaviſſet, deinceps Philippi morte 1503. ad Badenſes devolutum, nunc quoque in *Durlacenſi* linea hæret. Porro eadem teſſera cum fuerit *Straſbergiorum* Comitum vid. Wapenb. 2. pag. 16. Badenwillanæ dynaſtiæ accreviſſe dicitur: cum quidam Straſpergius cum uxore Friburgia hanc dotalem accepiſſet, ob quod Dominio uxorio ſuum indiderit ſymbolum. Nonneminis conjectura iterum vana eſt, qui *Neufchaſtel* vel *Hochberg* hoc ſigno ſignificari ſibi imaginatus eſt, quamvis etiam illius comitatus ſimile fuerit ſymbolum, ſed coloribus aliis.

Badenweiler. Straſperg. Neufchaſtel.

§. IX. Altera area inferiori ſui parte *quinis fluviis* vel *faſciis undoſis argenteis & cyaneis* (alii *leonem* ex *nubibus* oriri, atque ita ſublimitatem arcis Rœtelanæ notari credunt) Rœteln.

credunt) exaratur, ex quibus in superiori parte *aurea leo coccineus* exoritur. Designatur ita Dominium *Rotelanum*, quod a *Leone* [illegible] *Rutheldo* ultimo dynasta præposito Basileensi ejus donatione [illegible] *Henricus V. Hochbergensis* obtinuit, unde sedem, quam antea Santenberg habuerat, [illegible] transtulit [illegible]. Ex quo ipse & postea Marchiones *Rotelenses* [illegible], & [illegible] *Rotelanus*. Philippo ultimo ex hujus descendentibus mortuo, cum [illegible] (nam Philippi filia *Johanna Ludovico Aurelianensi Duci Longavillæ* nupserat) [illegible] præter alia [illegible] Dominia quæ obtinuerunt, *Neocastri comitatum*, *S. Georgii* [illegible] & alia, quæ Rudolphus Marchio, Joanne Comiti Friburgensi circa 1458. [illegible] testamento institutus heres suis ditionibus adjecerat, hoc etiam sibi vindicare conarentur, ob eam successionem in Camera Spirensi cum Badensibus disceptarent, tandem 1581. ab his 225000. aurei numerati sunt, atque ita lis redempta, ut Longavillani vicissim omni jure prætenso cederent. Verum uti *Franciscus* Ludovici & [illegible] filius *Marchionis Rotelini* nomen sibi vindicaverat, ita postea titulum illum, prætensione tamen omni amissa, filius ejus naturalis ad posteros transmisit. Jus vero quo Christophorus in Philippi bona successit, fuit ex pacto *hereditariæ successionis* inter utrumque inito, quod Maximilianus Augustus 1490. confirmavit: effectum autem ejus 1503. mors Philippi post se traxit. Is quem aliquoties notavi, hic iterum labitur, cum undas illas & leonem *Zelandiæ* tribuit, in quam Serenissimæ Domui nunquam prætensio fuit.

Ad Badenses. Longavillæorum successio & prætensio. Marchiones Rotelini.

§. X. Tertium laterculum *aureum*, *fascia rubea* exornat. Quo insigni Dominium *Lahr* designari audio. Utebantur eadem tessera *Domini de Geroldseck & Lahr*. De quibus sed confuse admodum agit *Bernh. Herzog. Chron. Als.* L. 5. p. 112. & seq. In primis memoratu digna est partitio hereditaria, [illegible] 1277. inter *Waltheri Geroldseccii* filios *Henricum*, *Waltherum* & *Hermannum* altera, quorum ille *Geroldseccam dynastiam*, hi præter *Transrhenanas* [illegible] *Lahram* & *Malbergam* nacti sint. Horum posteritatem durasse ait ad 1393. quo Henricus Ursulæ Ebersteiniæ maritus eam clauserit. Inde ad *Sarwerdanam* familiam successio delata, forte ex matrimonio *Adelheidis Geroldseccæ* & [illegible] *Sarwerdani*. Sed seculo decimo quinto cum *Malbergio* pars *Lahranæ* Dominii à Sarwerdanis comitibus Marchionibus *Badensibus* vendita. (quod monstrant testamenta Marchionum Jacobi 1453. & Christophori 1515.) Cui in reliquam Nassoviorum partem ex *Anna Maria Geroldseccia*, Friderici March. conjuge, novam jus nostra ætate accessit.

Lahr. à Geroldseccus ad Sarwerdanos. Badenses. Nassovios

§. XI. In extremo laterculo *aureo leo niger coronatus* Dominium *Malberg* notat. Cujus olim peculiares fuere Dynastæ. [illegible] consulta, ut eam vocat *Bernhard. Herzog.* loc. cit. *de Malberg*, quæ in [illegible] *Walthero Dn. Geroldseccio*, quod ille addit, Dynastiam *Lahranam* & *Malbergensem* ex parte attulit. Hic Waltherus fundator cœnobii Lahrani 1277. decessit: [illegible] filiis minoribus natu *Walthero* & *Henrico Lahram* & *Malbergam* divisione fraterna obtigisse modo diximus. Porro eodem jure deinceps ad Sarwerdanos, & ab his ad Badenses idem Dominium delapsum est.

Malberg.

§. XII. Scuto ita descripto, imponuntur galeæ nonnunquam decem, ita ut eæ, quas scuti superior superficies non capit, lateri adponantur. Media coronata, quæ propriè *Badensis* est, sustinet duo cornua hircina vel arietina (*Chifflet. in Insign. Eq. A. V.* n. 102. vocat introrsum denticulata. Alias ita pinguntur, ut scarabæi cornibus non absimilia sint) dextrum rubeum, sinistrum aureum. *Hochbergensis* vero linea pro discerniculo aurum alterius cornu in argentum mutavit. Cæterum olim cornibus fuere addita duo rubea vexilla cum cruce alba: quod monstrant antiquæ picturæ in arce Badensi & liber torneamentorum inter arcana Domus Badensis repositus, quem apicem *Zeringensium* fuisse allegantur, & alia & quæ Friburgi extent monumenta. Proxima huic coronata, pro *Brisgojo Landgraviatu* seu veterem stirpis apicem leonem exeuntem rubeum auro coronatum exhibet. Ex altero latere quæ [illegible] *Sausenbergica* seu potius *Usenbergica* index, etiam coronata est, & ostentat hermam virilem, cæruleo amictu ornatum, qui thorace alam argenteam [illegible] defert, & capiti impositum pileum turbinatum cæruleum, argentea ora reducta, gestat. Inde alii *Spanheimensi* coronatæ imposita videtur cauda pavonina (*Chifflet.* l. c. cit. [illegible] cauda in Christophori Marchioni. Badensis insignibus notat Badensem & Spanheimium apices conjunctos, nempe

Apex & galeæ. Badensis. Zeringia. Brisgoica. Usenbergia. Spanheimia.

nempe inter cornua apparuiſſe pavoninam caudam.) Tum *Eberſteiniæ* duæ ſequun- Eberſteiniana.
tur (Wapenb. 2. pag. 14.) quarum altera duo cornua argentea ſuſtinet, ex quibus
utrinque virides foliis dependentibus ramuli prodeunt. Inter cornua autem roſa ſcu-
taria comparet. Ex altera exſurgit herma virili, argenteo amictu, aprum ſcutarium
(in armoriali libro noſtro roſa apri loco eſt) pectori impreſſum præ ſe ferens. Capiti
autem impoſita conſpicitur tiara Epiſcopalis (qua notari volunt *advocatiam* Abbatiæ
Herrenalb) argentea, impreſſa roſa rubea, taleis volitantibus ejusdem coloris, tum
pennæ pavoninæ exornant duplicem mitræ apicem. *Badenvilana* galea herma juve- Badenvilana.
nili (fœmininum in Wapenb. 2. p. 24. crines volitantes arguunt) exornatur, hujus
verò veſti rubeæ in pectoris regione palus ſcutarius cantheriis diſtinctus inſcribitur.
Octavam caſſidem notam *Rœteliæ* tegit Epiſcopalis mitra auro & cocco ornata & pa- Rœtelana.
voninis orbiculis faſtigiata. Ex quo ſymbolo ſuperioritas ſuper ſex prælaturas Rœte-
lanas comprobata eſt. *Malbergenſis*, quæ nona eſt, galea tabulam angularem in orbem Malbergenſis.
figuratam exhibet, cujus extrema ſex ſingulis pavoninarum pennarum orbiculis or-
nantur, tabulæ vero imprimitur orbis aureus cum leone ſcutario. Quæ ultima eſt
Lahrana premitur herma juvenili, cujus veſtem auream in pectoris regione rubea Lahrana.
diſtinguit faſcia; brachiorum autem loco cornua ejusdem metalli enata, ſimiles
faſcias oſtentant. Qui apex lineæ Lahranæ inter Geroldseccios ſint apud Herzog.
loc. cit.

§. XIII. Hæc diſpoſitio eſt inſignium Badenſium, uti linea Durlacenſis illis Linea Badenſis ſeu
utitur: quod attinet *Badenſem* vel *Edoardinam* lineam, ea laterculos aliter diſponit, & Edoardina.
unum prioribus addit. Diſpoſitio illa eſt, ut ſuperioris regionis prima areola Span-
heimias teſſellas, altera tranſverſim ſecta ſuperius roſam inferius aprum, *Eberſteinia* Scuti areolæ.
δῆγμα, tertia leonem Briſgoicum complectatur. In medio ſcuti *Badenſis* baltheus
occupat principem parmulam, hinc palo *Badenvilano*, inde ala *Uſenbergica*, ſtipatam. Pes
ſcuti in quatuor laterculis, primo *Rœtelanum* hieroglyphicum, ſecundo *Lahranum*,
tertio *Malbergenſe* continet. Extremum occupant *teſſellæ* ex *auro* & *cyano*, quæ item
Spanheimenſe ſymbolum ſunt. (ut ex Wapenb. 2. pag. 12. videre eſt.) Unde colli- Spanheimius comitatus
gere eſt, Spanheimenſes diverſas lineas, diverſa etiam uſas eſſe teſſellarum tinctura.
Cum vero comitatus in *citeriorem* & *ulteriorem* (vordere und hindere Graf- ulterior.
ſchafft Spanheim) diſpeſcatur, illam auro & cyano, hanc argento & minio notare
ſolent. Crediderim hanc lineam duplex ſymbolum geſtare, quia in ejus poteſtate
comitatus eſt, quantum ejus ad domum ſpectat.

§. XIV. Præter hæc vidi ſcutum, quod filio ſuo Sereniſſimo Principi *Ludovico* Scutum
Wilhelmo, parens *Ferdinandus Maximilianus*, dum viveret hiſtoriarum, Genealogia- a ſcuta-
rum & ſcutariæ artis ſtudioſiſſimus, concinnavit, præter eas quæ domui conſvetæ ſunt rii a March.
alias areolas complectens, quæ affinitates varias atque prætenſiones ſignificant. Ferdinan-
Diſpoſitio illa erat, ut tres lineæ tranſverſæ clypeum in quatuor regiones diſtingvue- do Maxi-
rent. Ima iterum quadripartita *Rœtelium*, *Lahranum*, *Malbergium* & *Uſenbergium* miliano.
ſymbola referebat, quæ huic incumbebat, præter mediam parmulam *Badenſem* à
dextero roſam & aprum *Eberſteiniorum*, in areola tranſverſe ſecta, & altero ex latere
leonem *Briſgoicum* complectebatur. Duæ ſuperiores regiones, utraque duabus lineis
diſtincta, ſex laterculos conficiebant. Ex quibus primus iterum qua ſtipartitus *Legio-
nenſe* & *Caſtellanum δῆγμα*, ſecundus *Siculum*, tertius *Neapolitanum*, quartus *Hieroſo-
lymitanas* cruces, quintus *coronas Svecicas*, extremus *teſſellas Spanheimenſes* refere-
bat. De Spanheimenſi areola nihil attinet iterum dicere. Quod reliquos concernit:
prætenſionem in *Siciliæ* & *Neapolitanum* regnum laudatus Marchio arceſſebat à *Fride-
rico March. Badenſi* & *Duce Auſtriæ*, qui conſobrinus Conradini Ducis Sveviæ & Re-
gis Neapolitani, cum eo à Carolo Andino 1268. decollatus eſt. Hieroſolymitanæ cru-
ces eidem tribui poterant origini: ſed maluit eas repetere à *Maria Sabaudica*, *Philip-
pi March. Hochbergenſis* uxore, cujus patri ab hærede *Cypri* regnum ſit donatum. Sve-
cicas coronas inſeruit ob *Cæciliam Svecicam* Guſtavi I. filiam *Chriſtophori Marchionis
Badenſis* conjugem. Unde vero *Legionenſe* & *Caſtellanum* ſymbola aſcita, neque ac-
cepi, neque ipſe reperire potui. Niſi forte, quod tamen vix crediderim, reſpicitur
Ludovici Wilhelmi proavia materna Catharina Michaelis Hiſpanica, Duci Sabaudiæ
nupta. Utrum vero hoc ſcuto poſthac alii uſuri ſint, mihi non conſtat.

Christophori dispositio.

§. XV. Præter istas dispositiones scuti, quæ nunc quoque obtinent, c[illegible] an-dum, in hoc etiam ut in aliis crevisse subinde numerum arearum. Ita C[illegible] antea memorati *Christophori* scutum non nisi quadripartitum tectum, & *Spanheimicis* & *Badensi* symbolis repletum deprehendit. Nempe anno 1491. pictum erat, antequam agnati *Philippi Hochbergici* hereditas accessisset. Inter Christophori filios *Bernardum*, *Philippum*, *Ernestum* cum ditiones divisæ essent per pacta in vim testamenti paterni, constitutum, ut præter areolam Badensem singulis communem, reliquas areolas quilibet ex illis tantum formaret ditionibus quas possideret. Unde *Bernardus* quadrato scuto usus est, prima areola *Badensem*, altera cum secunda & tertia tesselas *Spanheimias*, quarta *cæruleam auream fasciam* deferente. *Philippus Badensem* relictam in peculiari scutulo imponebat parmæ quadripertitæ ex tesseris duplici *Hochbergica*, *Lörrana*, *Malbergia*. *Ernestus* itidem toti imposuit *Badensem* parmulam, clypeo constante ex quadris *Brisgoica*, *Usenbergica*, *Rœtelana*, *Badenweilana*. Cum vero Philippus sine mare decessisset, ditiones ejus fratribus attributæ, eorum scuta auxere. In *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 8. repræsentatur clypeus quadripertitus ex *Hochbergica*, *Usenbergica Badenweilana* & *Rœtelana* notis, *Badensi* scutulo medium occupante, quam dispositionem modo diximus Ernesti fuisse. Ita etiam galeæ augentur, sed quod in aliis factum observamus, paulatim laterculorum numerus crevit. Primus vero *Ernestus Fridericus* schema quo hodie utuntur concinnavit.

Ejus filiorum Bernardi, Philippi, Ernesti.

Rodemachern.

§. XVI. Una areola, quam modo diximus in March. Bernardi extitisse scuto, quæ *cærulea auream fasciam* defert, nondum explicata est. Cæterum ea denotat Dominium *Rodemachera*. Cum enim Christophorus Marchio Maximiliano Imp. in Belgio fidelem operam præstitisset, ceptarum Dux ac deinceps Gubernator Lucenburgicus, ob sumtus factos, suis enim impensis militaverat, quibusdam qui rebelles declarati fuerant ademta bona ei addicta sunt, utpote Comitatus *Roucy*, *Rodmachern*, *Esslant*, *Reigersberg*, *Usldingen*, *Herspringen*, cum jure *hereditariæ præfecturæ* (Erb Gubernament) Ducatus *Lucenburgici*, sed reservata relutione & constituta in singula quasi Dominia certa relutionis summa. Unde quædam etiam soluto ære redemta sunt, alia ut Rodemachern, Herspringen, Usldingen penes Badenses manere. Unde hæ ditiones Lucenburgicæ & Spanheimicæ in testamento Christophori pro quarta parte Marchicarum territorium computantur, & iis præfecturis æquiparantur, atque pro patrimonio Bernardo primogenito assignatæ sunt. Hinc *Rodemacherana* fascia est, quam pater Usenbergicæ lateri jam adjecerat. Sed & nuper adhuc Marchio *Hermannus Fortunatus* ibi sedem habuit: ex eo tamen non observavi ἀϰμὰς & hujus in posteriorum scutis vestigium.

Scutum cruce notatum,

an Burgundica tessera.

§. XVII. Unum superest, quod & in *libro veteri torneamentorum*, qui penes domum Badensem est, & in aliis antiquis picturis Hermanno IV. & V. seu alia numerandi serie III. & IV. tribuatur scutum *rubeum cum argentea cruce*, quæ etiam in vexillis pavoninæ caudæ atque in apice adjectis fulget. De hac cruce Viri rerum harum peritissimi sententia est *Burgundicam esse crucem*, à Zeringiis agnatis ob jus in Burgundiam assertam & Badensibus deinceps jure agnationis vindicatam. Huic vero conjecturæ non unum obstare videtur. Inprimis quod talis crux Burgundiæ nunquam fuerit symbolum, quantum hactenus ab aliis autoribus annotatum, & quod à Zeringiis demum in Burgundiam impetrato jure, agnati nullum jus illa familia extincta prætendere potuere. Ego quod dicam vix habeo, nisi forte suspicemur, cum Hermannus III. & IV. *cruciatis expeditionibus* in Palæstinam, ille Conradi III. hic Friderici I. interfuerint, ab hoc in ejus rei memoriam, cruce enim signabantur eo profecturi, crucem scuto insertam & gentili symbolo prælatam, a filio vero aliquandiu paternum gestamen servatum fuisse. Sed de eo doctiores amplius videant.

Areolæ aliquando contractæ.

§. XVIII. Vidimus plures & areolas & cassides usurpatas. Nec tamen ita domui placet multitudo arearum, ut non aliquando quasi in compendium redigantur eæ. Ita à March. Friderico observavi aliquando tria scuta, in medio Badense, hinc Brisgoico, isthinc Sausenbergensi superatum, cum totidem galeis usurpata: omissis reliquis quæ in scuto pleno reperiuntur.

Telamones.

§. XIX. Quod ad alia attinet quæ circumstant scutum: percepi solitos veteres Badenses duos *telamones leones* clypeo adponere, duos vero *gryphes*, quibus incumbat,

bat, subjicere. Tum Serenissimus Marchio Wilhelmus torquem aurei velleris suo scuto circumdare solebat, quæ dignitas personalis erat. De Symbolo gentili nihil mihi innotuit. Torques A.V.

§. xx. Insignia hucusque enarrata illustrat titulus utrique lineæ communis, qui ita habet: *Marchio in Baden & Hochberg, Landgrav. in Sausenberg*, (quo titulo jus *Landgraviatus Brisgoici* servari volunt.) *Comes in Spanheim & Eberstein, Dominus in Rœteln, Badenweiler, Lahr & Malberg*, &c. Titulus.

§. xxi. Alicubi hæc in insignia Badensia legi disticha: Poetica descriptio.

Marchio habet rubeas ferventia bruta leones,
auro supremis splendida verticibus.
Ala nitens, nigræque trabes, tria flumina, virgo,
infula, non parvi sunt decus imperii.

CAPUT V.

Episcop. Bambergens. & Herbipol.

ARGUMENTUM.

1. *Episcopi scutum.*
2. *Episcopatus Bambergensis. Fundatio. Aliqui Episcopi.*
3. *Directio circuli Franconici.*
4. *Sericatum Cunigundis filum. Quid Electiores ab Episcopatu teneant? Sub officiales eorum.*
5. *Ditiones in Carinthia. Controversia cum Austriacis.*
6. *Episcop. Herbipol. & Duc. Franconiæ. Huic asserta cuspides.*
7. *Alibi de iisdem actum.*
8. *Dernbach.*
9. *Gentis historia. Arbor Progonologica.*
10. *Galea. Diadema imperiale.*
11. *Gladius, pedum.*
12. *Titulus.*

§. I.

REverendissimus & Celsissimus Princeps *Petrus Philippus, Episcopus Bambergensis & Herbipolitanus*, quadripertito utitur clypeo, in cujus prima & quarta areola *aurea leo salit niger angusto baltheo diagonali dextero argenteo toti laterculo inducto*: secundam transversim secant *tres cuspides argenteæ* in caput *rubeum* protensæ: in tertia *cærulea vexillum* apparet, ex *minio & argento quadripertitum, lanceæ aureæ obliquo situ locatæ affixum.* Mediam parmulam cæruleam *lapillis seu plinthidibus argenteis* sparsam *tria corda aurea* exornant, *cuspidibus in scuti umbilico coeuntibus*, in Pythagoricæ literæ formam disposita. Episcopi scutum.

§. II. Primum δόγμα est *Bambergensis* seu *Babenbergensis* Episcopatus Franconici ad Mœnum & Pegnitiam, Brandeburgicis, Hennebergicis seu Saxonicis & Herbipolensibus ditionibus majori ex parte cincti. Olim Comites *Bambergenses* seu *Babenbergenses* fuere, ex quibus aliqui veterem Austriacam familiam deducunt: sed vel morte ultimi *Reinholdi* vel *Reinhardi* 1007. ad Imperatorem comitatus relapsus est, vel jam prius post Alberti Comitis supplicium fisco addictus erat. Eximium illud habet, quod nulli Archiepiscopo sed immediate Romanæ sedi subsit: unde Episcopus hic suæ Diœceseos est Archiepiscopus. De tributo, quod ob hoc Pontifici solvendum fuerit, quodque remissum sit, Pontifici ab Henrico III. civitate *Benevento* 1031. concessa, vide quæ *Limn.* habet Jur. publ. T. V. addit. ad 4,7. p. 250. Fundatus 1007. ab Imperatore *Henrico II.* & uxore *Cunigundi*, cui maritus comitatum donaverat, multisque amplissimis privilegiis dotatus est. Primus Episcopus *Eberhardus* decessit 1042. Secundus vero *Suidgerus* seu *Swiggerus* pridem Henrici Cancellarius ab Imperatore Henrico III. 1047. Romanæ sedi Pontifex impositus est, quam novem mensibus pressit assumto nomine *Clementis II.* Octavus Episcopus *Otto* ex Comitibus *Andechsinis*, quod Pomeranorum conversioni a paganismo ad religionem Christianam operam navasset sedulam, eorum Apostolus nuncupatus est. Episcopatus Bambergensis. Fundatio. Aliqui Episcopi.

§. III. De *Directione circuli Franconici* ei controversia fuit cum Marchionibus Brandeburgicis, an hi in convocatione statuum circuli semper concurrant; sed 1559. in comitiis Augustanis ita res est composita, ut futuris temporibus perpetuo Directio circuli Franconici

uterque, Episcopus sc. & Marchio Brandeburgensis, conjuncta opera & indivisim hoc convocandi munus exercerent. Cont. *Iohan. Limn. Iur. Publ. T. II. add. ad 1, 7. p. 47. & ad 9, 1. p. 424.*

Sericatum Cunigundis filum.

§. IV. Aliam prærogativam Bambergensis Episcopi illam recenset *Casp. Bruschius in Catal. Episc. Bamberg. Constituit amplius Divus Henricus Imperator, ut seculares quatuor S. Rom. Imp. Electores jure Electoratus ab hujus Ecclesiæ Pontifice tanquam vasalli à suo directo Domino petere & accipere necesse habeant. Quod insigne & amplissimum privilegium vulgo* sericatum Divæ Cunigundis filum *appellant, quo laudatissima Imperatrix vera Ecclesiæ nutrix, Bambergensem suam Diœcesin & Ecclesiam voluit esse quasi fortissimo muro & inexpugnabili propugnaculo communitam.* Cui suffragatur etiam Hieron. Megiserus L. 7. annal. Carinth. c. 4. Daher seynd noch heutiges tages alle Churfürsten deß Reichs deß Bischoffs zu Bamberg Lehen leute dergestalt/daß er sie (als mit einem Lehen) belehnet mit dem Churfürstlichen titul und namen/ und mit deme/ was ein jeder/ als ein Churfürst hat und besitzet. Hunc vero errorem ex non bene cognita veritate ortum censent *Ioh. Limn. iur. Publ. 3, 7, 76. 77. 78.*

Quid Electores ab Episcopatu teneant.

Nimirum quod Henricus II. singulari amore in hunc Episcopatum inclinans, cum plura alia ei tribuisset, grandius quod ei tribueret non invenerit, quam ut quatuor illos Principes Imperii officiales, eisdem officiis & ministeriis Episcopatui ubi suo adscriberet: quod etiam *T. V. add. ad 3, 7. p. 357.* pluribus ostendit: cum Electoralem dignitatem ab ipso Imperio teneri nimis quam apertum sit.

Subofficiales eorum.

Subofficiales vero & Electorum Vicarii in Episcopatu sunt, Regis Bohemiæ Archipincernæ Equites *Auffsessii*, Archidapiferi Palatini *Truchsessii de Pommersfelden*, Archimarescalli Saxonis *Mareschalli de Ebnet*, Archicamerarii Brandeburgici *Rotenhanii*. Qua ratione etiam Celeb. *Bucelinus Germ. T. 1. p. 24.* illos officiales majores Electores, & minores ex equestribus familiis recenset. Cont. *Theod. Hoping. de insign. c. 6. P. 7. n. 1078. p. 293.* Porro plures adhuc Principes, Comites & Dynastæ ab hoc Episcopatu feuda accipiunt præ aliis Germaniæ præsulibus. Cont. *Zeiler. Itin. German. P. 1. pag. 400.*

Ditiones in Carinthia.

§. V. Præter ditiones Episcopatus in Franconia sitas aliæ adhuc in *Carinthia* satis amplæ sunt, quas dono Henrici acquisiverunt. Megiserus exprimit Dominia *Laventhal & Villach*, quæ a *Vicedomino in Wolfsberg* reguntur.

Controversi cum Austriacis.

De illa provincia controversia Episcopo cum domo Austriaca intercedit a temporibus Ferdinandi I. Hoc (quæ tamen aliis etiam Archiepiscopis & Episcopis Salisburgensi, Frisingensi, Ratisponensi, Passaviensi ipsorum communis est querela) in comitiis non semel conquerente, quod duplici onere in imperii contributionibus gravetur, quia & immediate imperio quotam suam solvere debeat, & in dictis provincialibus Carinthiæ portionem suam non minus repræsentare adigatur. Acta & documenta utriusque partis videre licet apud *Limn. Iur. Publ. T. V. add. ad 4, 7. p. 467. 583. & ad 5, 2. p. 688.*

Episc. Herbipol. & Duc. Franconiæ.

§. VI. Reliquæ duæ tesseræ *cuspides* & *vexillum*, Episcopatum *Herbipolitanum* atq; *Ducatum Franconiæ* designant: uter vero utro designetur, apud aliquos dubitari vidi: nec defuere, qui cuspides, quod primo loco collocentur, Episcopatui, Ducatui vexillum attribuerent.

Huic assertę cuspides

Quibus fateor me accedere non posse, *Ducatui Franconiæ cuspides* illas deberi, non una ratione convictus. 1. Communis ea jam a multo tempore fuit autoribus quos vidi omnibus. Ut paucos qui nunc ad manum sunt exprimam, ita sentiunt Wavenb. P. 2. pag. 2. *Marq. Freher. Hyp. ad Leopold. de Bebenberg. de jurib. regni. c. 1. p. 6. Casp. Lerch. a Dirmst. Ensis. 74.* pag. 35. *Bern. Herzog. Chron. Alsat. 1. c. 37.* (quorum uterque vocat rothe flammen im weissen feld: forte rectius weisse in roth/ neque enim flammæ descendunt sed ascendunt, nisi velimus, tincturæ ordinem imperitia pictorum aliquando immutatum.) *Spangenb. Chron. Henneb. 2.* cap. 34. *Limn. Iur. publ. T. I. add. ad 1, 7. pag. 251. Theod. Hoping. de jur. insign. c. 6. P. 1. num. 61. p. 239. 240.* (qui Fränckischen spitzen oder zaunn vocant.) 2. Qui Imperatorum ex Franconica familia repræsentant insignia, semper ea repræsentabant aquilæ pectori affixa parmula cuspidibus his distincta. *Vers.* Wavenb. P. 3. p. 1. *Bucelin. T. 1. univers. Nucl. in catal. Imp. Rom.* 3. Rubeus & candidus colores semper habiti *colores Franconici*, unde etiam persæpe frequentes in procerum Franconiæ scutis. Uti exemplis apparet Comitum & Dominorum Castellanorum (qui ipsi ex Ducibus illis deducuntur)

Erpachio-

Erpachiorum, Breubergiorum, Limpurgiorum, Weinſpergiorum: ſic etiam non pauca civitatum Imperialium in Ducatus Franconici veteri & ampliſſimo diſtrictu ſitarum ſcuta ſimili tinctura inficiuntur. 4. Limpurgii, qui ex Ducum Franconiæ proſapia originem derivant ſuam, cuſpides illas, non vero vexillum gerunt. 5. Cum vexillum ſcuti iisdem iterum diſtinguatur coloribus cuſpidum, vix dicemus. Ducale vexillum Epiſcopatus unius, cum tamen plures complecteretur, aſſumſiſſe teſſeram, Epiſcopale vero vexillum Ducatus ſui, quo comprehendebatur, colores referre convenientius erat. Unde etiam *Herbipolis* Epiſcopi ſedes ab eo ſimili parma donata eſt. vid. Wapenb. 1. p. 220. Quod alibi etiam circa Epiſcopales civitates obſervamus. Quod vero Ducatus Epiſcopatui præfertur, non mirabitur, qui cogitet Ducatuum talium, quales admodum pauci in Imperio olim fuere, Franconiæ, Sueviæ, Bavariæ, Saxoniæ, Lotharingiæ, Bohemiæ, amplitudinem, cum ſinguli regnis, qualia hinc inde agnoſcuntur, æquari potuerint; quid ergo mirum, eo tempore Epiſcopatus hieroglyphico, hoc ſymbolum antelatum eſſe?

§. VII. Quæ alia Ducatum Franconiæ & hunc Epiſcopatum concernunt, dicere occupavimus L. 1. c. 64. n. 3. cum in Moguntino Electoris Joh. Philippi ſcuto eadem ſήγματα occurrerent. Conf. *Limn. Iur. publ. T. V. add. ad 4, 7. p.* 251. Alib. de eodem actum.

§. VIII. Medium ſcutulum Epiſcopi hujus gentile eſt, notans familiam *Dernbach*, & quidem quod apparet ex *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 110. eam lineam, quæ cognomen *Graul* gerit, cum alia cognomento in Dernbach cordibus nigris in parma aurea utatur. Dernbach.

§. IX. Hæc gens Illuſtris *Dominorum*, nunc vero *Comitum*, à *Dernbach*, jam inde ab Eliſabethæ Haſſiacæ Landgraviæ ob ſanctitatis famam celebris tempore inter Cattos & Buchonios floruit. *Wilh. Dilich. P. 2. Chron. Haſſ. p.* 154. memorat, circa 1234. à quodam *Dernbachio M. Conradum* Eliſabethæ Principis confeſſarium prope Marpurgum confoſſum eſſe: quod orta, ut ajunt, ſecta in Willenstorf Conradus cum alio Conrado Derſon Dominicano à Gregorio IX. Pontifice inquiſitores conſtituti (ex quo apparet, miſeros illos ſectariorum nomine proſcriptos Papatui adverſa docuiſſe) poteſtate abuterentur, & quosvis ſibi ſuſpectos inauditos nec convictos ad rogum condemnarent, qua truculentia plures Marpurgi (an der Ketzerbach) periere, Comes autem Saynenſis & alii appellatione ad Cæſarem & Principem evaſerunt, inquiſitores ita odium publicum ſua injuſtitia incurrere, cujus inſtrumentum Dernbachius juſtitiæ zelo ſe præbuit. Non deſunt, qui exiſtiment, inter alios viros nobiles, qui ex Hungaria Eliſabetham ſecuti, hos etiam Dernbachios in Germaniam delatos, atque ibi domicilium ſuæ fortunæ collocaſſe. Sed ſeculo ſequenti, cum inter *Ottonem Landgravium* (qui 1326. deceſſit) atque *Henricum Naſſovianum* Comitem ortum eſſet diſſidium, caſtrum *Dernbach* (haud dubie quod familia Ottonis partes ſequeretur) à Naſſovio deſtructum, & nobiles Dernbachii pulſi ſunt, teſte eod. *Dilich. Chron. Haſſ.* p. 182. Verum etiam poſtea non defuere ſtirpi domi forisque Illuſtres, quorum memoria ſervatur in Eccleſiis cathedralibus & ludis equeſtribus Herbipolitanis, inprimis etiam in Noveſiii obſidione à Carolo Burgundo tentata. Hoc ævo potiſſimum inclaruere Baltaſar Abbas Fuldenſis ab anno 1570. ad 1606. quem Bucelinus *ſidus ordinis* ſui nuncupat, & quem §. 1. nominavimus modernus Epiſcopus Bambergenſis atque Herbipolitanus. Ut vero nonnihil hujus gentis affinitates luſtremus, exhibebimus progonologicam tabulam à Viro Excellentiſſimo D. Fabricio cum nonnullis aliis adductis communicatam. Genus hiſtoria. Arbor progonologica.

Spes Dernbachica.

- Joan. Otto S.R.I. Com. à Dernbach, supremus aulæ Præfectus, Consil. Int.& Archisatrapa in Kitzingen.
  - Otto Guiliel. à Dernbach, Satrapa in Arnstein, Rev.& Cels. Princ. Bamberg.& Herbipol. Petri Philippi frater.
    - Melchior à Dernbach Consil. Cæs. Fuld. aulæ Mareschal satrap. in Rockenstuhl & Bruckenau: Frater Abb. Fuld. Baltasaris.
      - Petrus de Dernbach.
        - Philippus à Dernbach, dictus Grauel ... Henrici ex Elisabetha Riedeselin de Eysenbach.
        - Margareta de Schweyern dicta Schwegerer.
      - Clara Clauin de Wehren, Rev. Princ. Abb. Fuld. Guil. ex fratre neptis.
        - . . . . . Claur de Wehren.
        - . . . . de Wahlen.
    - Anna Catharina Schuzbarin dicta Milchling.
      - . . . . Schuzbar d. Milchling.
        - . . . .
        - Schuzbar d. Milchling.
        - . . . . . .
        - Schenck de Schweinsberg.
      - . . . . de Harstall.
        - . . . . de Harstall.
        - . . . . . de Gunzenrodt.
  - Catharina Magdalena Echterin de Mespelbrun
    - Philip. Christoph. Echter de Mespelbrunn, Rev.& Cels. Pr. Herbip. Julii ex fratre nepos.
      - Theodo. Echter de Mespelbrunn. Consil. Herbip. Satrapa in Rotenfels.
        - Petrus Echter de Mespelbrunn Satrapa in Frecelden.
        - Gertrudis de Adoltzheim.
      - Susanna Marescalla de Pappenheim.
        - Christophorus Marescall. de Pappenheim.
        - Cunigunda de Bemelberg.
    - Anna Margareta de Bicken Emin. Pr. El. Mog. Joan. Adami ex fratre neptis.
      - Philippus de Bicken.
        - Philippus de Bicken.
        - Regina de Mudersbach
      - Anna Brendlin de Homburg.
        - Fridericus Brendel de Homburg.
        - Margareta Riedeselin de Bellersheim.
- Anna Maria Voitin de Rieneck, Rev.& Cels. Princ. Bamberg. Dn. Phil. Valentini ex fratre neptis.
  - Georg. Christoph. Voit de Rieneck Satrapa in Ramneck & Ebern.
    - Joan. Emericus Voit de Rieneck.
      - Martinus Voit de Rieneck satrapa in Gemunden.
        - Philip. Voit de Rieneck Consil. & Summus Prætor Herbipol.
        - Amalia de Adolzheim.
      - Maria Magdal. de Thungen.
        - Philippus de Thungen
        - Agatha de Steinau.
    - Christina ab Ehrthal.
      - Georg. Theod. ab Erthal.
        - Joan. Georg. ab Erthal.
        - Cæcilia de Steinau.
      - Eva de Lichtenstein.
        - Philippus de Lichtenstein.
        - Anna de Sternberg.
  - Maria Amalia ab Erthal.
    - Joann. Christoph. ab Erthal Consil. Herbip. & Satrapa in Haßfurt.
      - Georg. Eyricus ab Erthal.
        - Christoph. ab Erthal.
        - Maria Regina Fuchsin de Burckbreitbach.
      - Regina Cunigunda de Rotenberg.
        - . . . . de Rotenberg.
        - . . . . . Geierin de Gibelstatt.
    - Maria Gertrudis Echterin de Mespelbrunn.
      - Valentin. Echter lib. Baro de Mespelbrunn Consil. Cæsar satrapa in Aschach.
        - Petrus Echter de Mespelbrunn Satrapa in Procelen.
        - Gertrud de Adolzheim
      - Ottilia Rauin de Holzhausen.
        - Adolphus Rau de Holzhausen.
        - . . . Schuzbarin dicta Milchlingin.

§. x. Imponuntur scuto quatuor galeæ, & inter eas *diadema imperiale*: hujus causa est Henrici II. in hunc Episcopatum, quem omnibus modis exornare nitebatur, singularis affectus. Quod galeas concernit, prima ad dextram est *Herbipolensis*, tecta mitella principali rubea, cujus ora reducta vellere hermionico fulget, et inter duo vexilla Herbipolensia mittunt tres plumæ struthionicæ antrorsum reflexæ, argentea hinc aliâ cæruleâ isthinc rubeâ stipata. Secunda contegitur *pulvillo coccineo*, cujus *extremi globuli & panniculi auro fulgent*, et mediante *scipio aureo* mittitur *tabula octangula aurea cum typo Bambergensi*: angulis vero admotæ conspiciuntur singulæ *pennæ pavoninæ*: tertia quæ diademati imperiali proxima ad lævam est, coronata sustinet *duo cornua sectione Franconici laterculi* distincta: Ex quarta protenditur *jugum alarum complicatarum*, cum *Dernbachio typo scutario.* Phaleræ circumfluunt scutum, hinc *aureæ & nigræ*, isthinc *argenteæ & rubeæ*. Galeæ. Diadema imperiale.

§. xi. Scuto subjiciuntur *gladius & pedum Episcopale*; more Episcoporum Germaniæ solenni, ob utramque qua beneficio Imperatorum fruuntur potestatem. Erlangum ex Herbipolitanis primum fuisse, qui hæc insignia scuto adjecit, & qua occasione factum id sit, L. 1. c. 64. n. 3. audivimus. Notant tamen, eo etiam tempore, quo alii Episcopatus ista adhuc potestate caruerint, jam Caroli Magni ævo, Episcopum Herbipolensem & Abbatem Campidonensem utraque usos potestate, illum ob Franconiæ Ducatum, hunc ob comitatum Campidonensem, quibus sua fuere, antequam in Ecclesiasticorum ditionem venirent, tribunalia. vid. *Limn. Iur. publ. T. V. add. ad* 4, 7. p. 251. Et quidem cur dextro latere gladius, sequiori pedum locetur, accepi inde fieri, quia *Herbipolis sola judicet ense, stola.* Gladius, pedum.

§. xII. Titulus est: *Episcopus Bambergæ & Herbipolis, S. R. Imp. Princeps, Franciæ orientalis Dux*, &c. Titulus.

Caput VI.

Domus Bethunia. Duc. de Sully, de Bethune, de Charrots.

ARGUMENTUM.

1. *Fortunæ vicissitudo.*
2. *Bethunæ Domini & successio.*
3. *Reliquæ lineæ. Hodiernæ.*
4. *Insignia. Ex Teneramundanis adscita. Fasciæ hieroglyphicum.*
5. *Discernicula.*
6. *Apex.*
7. *Tituli.*

§. I.

ILlustre exemplum est Illustrissima *Bethuniorum* familia variantis fortunæ: cum olim summo in splendore vigens (utebantur enim titulo *DEI gratia*, & monetam cudebant) temporis deinceps injuria fulgoris sui aliquandiu aliquod quasi deliquium passa, demum virtute & meritis *Maximiliani* in eum fortunæ iterum gradum ascenderit, ut quod extra Principum ordinem nulli familiæ Francicæ obtigisse memini, uno tempore triplicem Ducalem titulum possideat. Fortunæ vicissitudo

§. II. Quod Genealogiam attinet, eam justo opere 1639. edito diligentissime excoluit Genealogorum princeps *Andreas du Chesne.* Hic primum nominat *Robertum* cognomento *Fasciculum* seu *Faisseau*, *Dominum Bethunæ & Richeburgi*, advocatum Atrebatensem seu bonorum Abbatiæ S. Vedasti. Eum tamen ex vetustis Bethunæ Dominis ortum credit, Defunctum existimat circa 1037. Huic filium dat *Robertum*, & ex conjectura alium, a quo *Domini de Carency* descenderint, quorum heres *Elisabetha Guilelmo de Cajeu* Dn. de Boulaincourt nupsit. *Roberto II.* qui [illegible]. prælio cecidit, natus est *Robertus III.* cognomento *Calvus*, qui integram advocatiam Atrebatensem nactus est, altero advocato mortuo. Hic pater fuit *Adami*, qui in expeditione Palæstina *Bethsan* seu *Bejan*, quæ olim Scythopolis in Galilæa hereditario jure obtinuit, à quo reliqui ejus Domini in sextum gradum descenderunt, & *Roberti IV.* cognomine *Crassi.* Hujus filius *Guilelmus* Bethunam, antea 1137. combustam, restauravit, pater *Roberti V.* cognomento *Rufi*, qui 1191. ad Acconem obiit in comitatu Regis Philippi; quo nati *Robertus VI.* cognom. *junior*, *Balduinus* ab uxore *Comes Aumalæ*, Bethunæ Domini & successio.

Ioannes

Ioannes Episcopus Cameracensis, cui 1219. expeditio adversus Albigenses feralis fuit, *Conon Dn. de Bergues*, & dein in expeditione Constantinopolitana 1204. *Adrianopoleos*, unde filius *Balduinus* Rex Adrianopoleos dictus est, & *Gulielmus II* cognomento *rufus Bethunæ* Dominus, cui ut & prius fratri Roberto destinata *Sibyla Hierosolymita na* heres quo minus obtingeret, æmuli impedierunt: obtigit vero uxor *Mathilda* heres *Teneramundæ*. Hoc iterum genuit *Daniel*, *Iohannes Com. S. Pauli* [illegible], & *Robertus VII*. qui 1248. moriens heredem reliquit *Mathildam*, *Guidonis Dampetrat C. Flandriæ* conjugem, in cujus posteris deinceps Bethuna hæsit, atque *Gulielmus* reliquorum Bethuniorum, qui nunc supersunt, sator.

Reliquæ lineæ. §. III. Hic Gulielmus Bethunius *Dn. de Molembeque*, *Locres* & *Husse*, qui 1243. decessit, ista ab uxore *Elisabetha Pontrohart* acquisivit, sed filia *Mathildis* fratri Gulielmo superstes, cujus atque *Molembequæ* heres fuit, uxor *Ioannis Castellani de l'Isle*, & post eum *Roberti de Wavrin Seneschalli Flandriæ*. *Gulielmus* vero Gulielmi filius, *Dn. de Locres* & ab uxore Beatrice *Hebuternæ* fuit, genuitq. *Gulielmum III*. patrem *Gulielmi IV*. qui *Matthæum* & *Ioannem* filios habuit: illius filia *Maria* heres de *Locres* & *Hebuterne* fuit: hic, *Ioannes* dictus de *Locres*, *Dominus* fuit de *Vendeuil*, & uxorem cum multa dote habuit *Ioannam* filiam *Engerrandi de Coucy*, *Vicecomitis Meldarum* seu *de Meaux*, cui successit filius *Robertus*, mortuus 1408. herede filia *Ioanna*, bis nupta *Roberto Barensi*, & *Ioanni Lucenburgio Lignio*; ejus patruus *Ioannes Bethunius* dictus *de Locres Dominus Autreschæ* fuit, hic 1415. ad Azincurtium cæsus *Robertum* reliquit *Dominum de Mareuil*, patrem *Ioannis*, quo nati *Alpinus* & *Robertus*: hic Dominus de *Hostel* & Vicecom. de *Chavignon*, pater *Georgii*, avus *Annæ* quæ hereditatem marito *Friderico de Choiseul Dn. de Praslin du Plessis* attulit, ille *Baro de Baye* & *de Mareuil*, ex minori filio *Ogero* Dominos de *Coucy* fecit, major *Ioannes Baro de Baye*, pleraque bona prodegit, filioque *Francisco Baroni de Rosny* ex materna hereditate parum præter

Hodiernæ. prætensiones reliquit. Hic communis pater est omnium hodie viventium. Eo enim nati sunt *Maximilianus* & *Philippus* duarum linearum autores. *Maximilianus* ex barone de *Rosny* & infima militia ad summum fortunæ gradum ascendit, creatus *Dux Sullius* & *Par Franciæ*, tum Marescallus, pridem rei quæstoriæ Præfectus, item Architectonicæ, fortalitiis, M. Magister rei tormentariæ, portuum, litorum, &c. Pater fuit *Maximiliani M. de Rosny*, ante patrem defuncti, & *Francisci* ab illo genitus *Maximilianus Franciscus*, & hoc *Maximilianus Petrus Franciscus*, Duces, *Francisc. Com. d'Orval* & *M. de Courville* fuit, nunc *Dux de Bethune*, pater Marchionis Bethunii. Quod vero *Philippum* attinet, is Comes de *Selles* & de *Charrots* fuit, pater *Hippolyti*, quo genitus *Philippus Com. de Selles* vel nunc *de Bethune*, *Henrici* Episcopi Bajonensis, tum Malleacensis, demum Burdegalensis Archiepiscopi, atque *Ludovici Com. de Charrots*, qui nunc etiam *Dux de Bethune*, filius vero Armandus *Dux de Charrots* appellatur.

Insignia. §. IV. Quod insignia concernit, ea olim fuere apud Chesneum parma *cyanea quatuor vel quinque balteis diagonalibus aureis* exarata. Domini vero de Carency usi sunt fascia, quæ aliquando fuit discerniculi causa pinnata. Verum pro baltheis Robertus VII. pater Mathildis, quæ hereditatem Bethuniam Flandris attulit, assumsit

Ex Teneramundanis adscita. tesseram *Teneramundæ*, quæ erat rubea fascia scuto argenteo inducta. Idque fecit Robertus ob matrem Mathildem Teneramundæ Dominorum, qui *Principum* nomen usurparunt, heredem. Unde vetus symbolum plane exolevit. De hac fascia non indigna sunt quæ legant eruditi, excripta e *D. [illegible] Lindani de Teneramunda* L. 1. c. 6. num. 45. p. 31. 32. *Ab hoc forte tempore*, nempe circa 1200. cum Mechtildis Dn. Teneramundæ nupsit Guilelmo Dn. Bethunæ, unde Bethuna & Teneramunda juncta, *sua insignia Bethunii a Teneramundanis mutuati sunt, quæ Teneramundensis fuerint fuisse, vel ante annum* CIↃ C *manifestum est ex inscriptione sepulchrali* Ringoti & Adelwidis, *quam supra dedi: ubi hodierna Teneramundæ insignia Arnoldo tribuuntur: &* *quod vel solum fidem adstruat, eadem in fornice turris Ecclesiæ Teneramundanæ visuntur, non picta solum, sed saxo incisa. quod qui communis, dum hæc scriberem, viderunt, retulere. Structa autem est illa turris, aut* à Rengoto *Teneræmundæ Domino (qui in ea Ecclesia Canonicos instituit, obiitque anno* CIↃ CVI.) *aut ipsius tempore. Bethuniæ autem insignia alia ab his hodiernis vidisse memini, variis diplomatibus Roberti Bethunii, Guidonis Soceri, cum hac inscriptione:* Secretum Roberti de Bethune. *Utriusque autem*

opidi

oppidi hodierna insignia sunt fascia rubra in scuto argenteo: *de quâ multa symbolicè, doctissimus meo judicio Belgarum sui ævi*, Johannes Goropius Becanus, *in explicatione vocis nostræ* Bandt, *id est, fascia & vinculum*, *cujus inter cætera hæc verba decerpsi:* Quum fascia sit vinculum ad hominum membra confirmanda necessarium, majores nostri insigni prudentia, fasciam unionis & potentiæ inde pendentis signum esse voluerunt. Hinc *bandt* id est fascia, nostris *Bandt* pro vexillo militari, non ut simplici signo portari cœpit; sed ita ut nihil esset magis hieroglyphicum. Notabatur enim eo, omnes debere esse colligatos vinculo amico & hominis membra confirmante, non secus atque infantis tenelli artus vinciuntur, ad robur consequendum. Hoc nimirum ille voluit, qui sagittas colligatas filiis frangendas dedit, quas cum frangere sic nequirent, rursus dedit singulas, quas facillime fregerunt. Sicut enim concordiâ parvæ res maximas vires sibi comparant; ita discordia maximæ quæque vires franguntur. Fascia igitur, quam nostri *bandam* vocant, priscum nostris fuit signum militare, quo omnium animi ad unionem & concordiam strictè arcteque retinendam moverentur. Videmus hactenus puerorum vexilla è longis fasciis constare; qualia veterum fuisse cogitandum. Posterior ætas multas fascias conjunxit: fortassis ut significaret, non unam se ducere potentiam, non unum robur, sed multa: & non angustam, habere se potentiam; sed longe lateque dominantem. Jam quoniam unio & colligatio hominum, principes & supremas vires habent, atque ea fascia significabatur; translatum est symbolum, ad summam & Regiam potentiam denotandam, si fascia candida caput cingeret: & sicut potestas Regia omnium est antiquissima, ita ab antiquissima gente (Cimmeriis) traxit originem. *Et pauc. post:* Ex eodem fonte manavit illud, quod in omnibus sacris, vittis sive fasciis, tùm victimas, tum aras, tum sacerdotes ornarent. Significantes, omnem potestatem a superis orandam: & eo solo nos salvos esse posse, si potestati divinæ nostra potestas alligetur. Fatebantur igitur hac tessera, sese agnoscere omnium rerum potestatem apud illum esse, cui sacra fidei deberent. Ita Lindanus suis & Goropii verbis. Fasciæ hieroglyphicum.

§. v. Porrò scutum hoc cum fascia nunc etiam tota Domus retinet: nec vidi ei alios laterculos uspiam additos: Sed *Dux de Bethune d'Orval* fasciolam itidem seu lambellam coccineam trifidam scuti capiti inserit, discerniculi causâ: alter *Dux de Bethune-Charrots* non minus fasciola utitur hujus coloris, quâ tamen à priori distinctione, non memini vidisse. Discernicula.

§. vi. Apex est, ex galea coronata emergens pavo cæruleus, collo liliis aureis sparso, *Gorgé de France:* quod ex concessione allegatur Philippi Augusti Regis & filii ejus Ludovici Com. Atrebatensis, ob servitia a Gulielmo II. Bethunio illis præstita. Lacinias pingit Sammarthan. cocco & argento, sed Geliot. indic. arm. pag. 405. cyaneas ait floribus liliatis sparsas. Telamones adduntur duo sylvestres viri, clavas gestantes. Clamor bellicus est *Bethune.* Apex.

§. vii. Quod titulos concernit, Ducis Sullii ille est: *Dux de Sully* seu *Sully*, *Princ. d'Henrichemont & de Boisbelle, March. de Rosny, Baro de Bontin.* Ducis Bethunii Orvallii: *Dux de Bethune, Com. d'Orval, de Muret & de Lucbon, March. de Nogent le Bethune dict. le Rotrou, Baro de Courville.* Tertiæ lineæ titulus est: *Dux de Bethune:* filius vero *Dux de Charrots*, posthac vero jungendi tituli *de Bethune-Charrots.* *Sullio* super Ligerim, quod Maximilianus emit, Ducatus nomen accessit 1606. Ducatus autem titulus, qui Orvalliæ lineæ accessit, affixus est Dominiis *Nogent le Rotrou, Montigny, Regnalard* & *Chamrond* 1652. Demum Dynastiæ *Charrots* in biturigibus una cum aliis, de *Milandre, Fontmoreau, Bois-Bouseau, Pelvoy* dignitas ea collata est 1672. *Rosny* obtigit familiæ ab Anna fil. Hugonis de Melun, Vicecom. Gandavensis Bar. de Rosny, quæ Joannis Bethunii Bar. de Baye uxor fuit. *Bontin* est ab uxore Maximiliani Ducis, Anna filia Francisci de Courtenay Dn. de Bontin. Reliqua aliis quam hereditatis titulis genti comparata esse oportet. Titulus.

Caput VII.
L. Bar. de Boyneburg & de Bemelberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia Equestris Boyneburgia.*
2. *Olim ex ea Comites fuisse.*
3. *An Episcopi Wormatienses ex hac gente?*
4. *Dignitas Baronum.*
5. *Conradus Bemelburgius fortis miles.*
6. *Scutum ejus lineæ.*
7. *Joh. Christianus B. Boyneburgius.*
8. *Insignia.*

§. I.

Familia equestris Boyneburgia. GEnerosa *Boyneburgiorum* familia in Hassiaca equestri nobilitate à multo tempore claruit. Ejus insignia referuntur à *Sibmach* Wapenb. 1. p. 136. duplici modo, quod duæ lineæ sint, altera cognomine die Weissen/ altera de *Honstein*, dictæ, quæ pro discrimine colorum variatione utuntur: cujus discernendi modi plura vidimus hinc inde exempla, & diserte de eo egimus P. 1. c. 6. Altera ergo linea utitur clypeo ex *argento & nigro* quadripertito, altera ex *cæruleo colore & argento.* Clypeo imponitur cassis, in Honsteinia linea sine corona, alteri coronata, ex utraque prominent *cornua bubalina*, quorum dextri superior, ex sinistri inferior pars fulget argento, reliquæ hinc nigro, illhinc cæruleo colore, prout scuta utroque distinguebantur. Laciniæ etiam ad parmæ modum sunt tinctæ.

Olim ex ea Comites fuisse. §. II. Quamvis vero familiæ fors à seculis aliquot inter equestres fuerit, extant tamen testimonia, quod olim illustriori fortuna gavisa sit. Audiamus rerum Germanicarum & historiæ nobilitatis peritissimi Cyriaci Spangenbergii verba. Ita ille Adelsp. P. 1. L. 7. c. 3. p. 95. Es wollen etliche/ daß nicht wenig edle Geschlechte in den Buchen ihren anfang von den zeiten Käysers Julii her haben sollen / als sonderlich die von Boyneburg/ so nach gemeinem brauch die von Beymelberg jetzund genannt werden / deren erste ankunfft sich dazumahl solle erhaben han / und etliche ihrer Vorfahren hernach seyn Grafen gewesen. Iterum P. 1. L. 10. c. 15. p. 279. Bomeburg oder Bomenburg in Hessen. Anno 1257. ist Graf Eberhard von Bomeburg/ Anno 1277. sein bruder Graf Friedrich/ Anno 1293. Graf Emich/ Bischoff zu Worms worden. Also findet man sie im Bischoffsrodel verzeichnet. Iterum L. 10. c. 24. p. 321. b. Man findet im Catalogo der Bischoff zu Worms Anno 1257. Eberharden / Anno 1277. dessen bruder Friderich. Deßgleichen Anno 1291. der beyden bruder Gerharden / und Anno 1293. Herr Emich/ die alle Rubegraven von Baumburg oder Bomeburg und Bischoff zu Worms gewesen. Und schreibet Caspar Brusch/ daß diese Grafen Hessen seyen/ daher mans auch dafür hält/ sie seyen deß Geschlechts deren von Bomeburg/ so gemeiniglich jetzt die von Bemmelburg genannt. Konnen wol vor zeiten Grafen gewesen seyn/ wie auch die von Waldenstein/ Eberstberg ꝛc.

An Episcopi Wormatienses ex hac gente? §. III. De Episcopis illis Wormatiensibus possit quidem dubium alicui oriri, quando ipsemet *Spangenbergius* eos vocat *Rubegravios* de *Baumburg* seu *Raugravios*, ut alias vocari solent, seu ut Bucelinus in Catal. Episcoporum Wormatiensium eos vocat Com. *Hirsutos de Bumburg* seu *Bomeburg*. Porro Raugraviorum bona in Hassia fuisse, non facile legimus, sed in Palatinatu, & quidem diserte in tituli, eorum vidi appellatos Dominos in Alten & Neuen Bamberg. Unde error nominis affinitas occasionem dare potuit, si quis fuit, quem fuisse asseverare nolo.

Dignitas Baronum. §. IV. Cum vero successu temporis ad equestrem conditionem iterum se familia recepisset, hoc & superiori seculo duorum ex ea virtus, alterius sagata, togata alterius, *Baronum* axioma duabus lineis intulit.

Conradus Bemelburgius fortis miles. §. V. Superiori enim seculo *Conradi Boyneburgii* seu *Bemelburgii* fortitudo militaris in bellis Caroli V. in prælio Papiensi, expugnatione Romæ, bello Smalcaldico & aliis meruit, ut inter clarissimos ejus ævi Duces referatur, & Baronis ornaretur axiomate. Iterum verbis utar *Cyr. Spangenbergii* Adelsp. P. 2. L. 11. c. 8. pag. 226. b. Curt von Bomneburg / (in gedruckten Chroniken Curt von Bemmelberg oder Beumelberg geschrieben/) sonsten der kleine Heß genannt/ ein sehr berühmter Krieges-

Kriegesmann / hat sich in dem zug wider den König Frantzen zu Franckreich und in der schlacht vor Paven gar wol gehalten. Anno 1527. hat er Rom eingenommen mit dem von Bourbon, und fünff und dreyssig Fahnen geführet. Inde 1530. vor Florentz / 1532. im Türckenzug / 1534. im Würtenbergischen Krieg vor Käyser Carl / wie auch im Schmalkaldischen / da er 1547. Mansfeld eingenommen / 1542. Obrister deß Reichs wegen über das Fußvolck / 1557. mit vor S. Quintin.

§. VI. Ab hoc sati sunt Barones in Svevia dicti de *Bämelberg* seu de *Bamelberg* seu de *Bemelberg*, quorum Genealogiam integram non vidi, sed aliquot tantum gradus. Qua vero in dignitate habiti sint, matrimonia ostendunt, quæ video illos iniisse ex *Helffensteiniis, Schwarzenbergiis, Fürstenbergiis, Montfortiis*: filias etiam elocatas *Toeringiis* & *Lichtensteiniis*. Quod scutum attinet, id repræsentatur *Siebmach.* Wapenb. P. 1. p. 25. plane idem, quale fuerat in equestri gradu, nimirum quadripertitum ex *argento* & *nigro*. Galea coronata sustinet cornua eadem quadripertita distinctione clypei coloribus tincta. — Scutum eius hinc ex.

§. VII. Nostra ætate Per-illustris *Johannes Christianus Boyneburgius*, literis & rerum gerendarum prudentia cum paucis comparandus, & ob hoc summis magnatibus in pretio habitus, *Baronis* quoque titulo ornatus est, quem ad filium transmisit, Per-illustrem *Philippum Wilhelmum* Canonicum Moguntinum & Trevirensem. — Joh. Christianus B. Boyneburgius.

§. VIII. Hic etiam avitum retinuit scutum (Cont. *Fürst.* Wapenb. P. V. p. 12.) nempe ex nigro & argento quadripertitum. Scuto vero imposuit galeas tres coronatas, singulas insignitas cornibus bubalis, transversa sectione alternatim argento & nigro colore tinctis: quales etiam laciniæ sunt. In *Fürstl.* Wapenb. P. 3. pag. 12. quidem aliud pingebatur scutum, cui quadripertito ex nigro & argento incumberet aquila imperialis biceps, coloribus ad sectionis modum alternatis, pectori impressa parma argentea cum cruce Patriarchali nigra. Clypeo item imponebantur tres coronatæ galeæ; quarum priori insistebat aquila coronata, sed ex nigro & argento quadripertita, quæ etiam sectio & tinctura erat leonis coronati ensiferi, qui premebat tertiam galeam: Super mediam inter cornua secta ex nigro & argento apparet crux Patriarchalis, cui stella argentea insistit. Verumenimvero ex ipsomet Perillustris Baronis ore didici, hanc διασκευὴν à se nunquam assumtam esse. — Insignia.

CAPUT VIII.

Dom. & Com. de Brederode.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Nomen. Successio. Lineæ.*
2. *Scutum.*
3. *Brederodia. Discerniculum.*
4. *Falckenburg.*
5. *Apex.*
6. *Aliud scutum ex Henningeio.*
7. *Tituli.*
8. *Teslingii ex Brederodiis. Lecca Domini.*
9. *Langerack. Tol.*
10. *Verdun* seu *van der Duyn.*
11. *Adrichum. de Groote.*

§. I.

IN Hollandica nobilitate nulla illustri splendore antecedit Perillustrem *Brederodiorum* gentem, (unde communi elogio Brederodii in Nobilitate Hollandica vocantur *Nobilissimi*, die Edelste / sicuti *Wassenarii* antiquissimi (oudste) *Egmondani* ditissimi (rijckste) *Arculani* seu *Arculeji* superbissimi (stoutste)) utpote quæ ex ipsa Hollandiæ Comitum stirpe prosata est. Conditor enim gentis fuit Arnoldi Comitis Hollandiæ & Luidgardis (Ottone II. natæ, alii patrem faciunt Imperatorem Constantinopolitanum) filius & Theodorici Com. Hollandiæ atque Seelandiæ frater *Sighardus* seu *Syphridus* s. *Secco*, Burggravius atque Gubernator Kenemerlandiæ, rex præsesque occidentalis Frisiæ. Hic prope Harlemum arcem condidit, quæ dicta *Brederoda*, eò quod pater, cujus indignationem fugiens filius in Frisiam concesserat, & ibi Gossonis Ludingamæ Dn. Staveræ Potestatis Frisiorum (ex antiquis Frisiæ regibus) filiam Tettam seu Thetburgam illo inscio duxerat, in nuptiis fratris plurium — Familiæ origo. — Nomen.

pro

pro filio deprecantium instantia reconciliatus, & interrogatus de hujus filii sui hæreditate, responderit, se ei daturum Brede Roden. (breite Ruthen/quod lata mensura ei admensurus sit hereditatem.) Ab illo reliqui Brederodæ, in quibus inprimis

Successio. inclaruit *Walrabius* locumtenens Hollandiæ, qui 1417. cæsus est, & ex *Joanna* filia atque herede *Vianæ* & *Ameidæ* genuit *Reinoldum* E.A.V. & *Gisbertum Ultrajectinum Episcopum*: ille pater *Walravii* fuit, in cujus ex Margareta Borselia Clotingæ & Ridderkerckæ (quam filia Francisca seu Carola marito Henrico Merodio Petersemio attulit) domina filiis Lineæ distinguuntur: nam major natu *Reinoldus Brederodæ* fuit

Lineæ. dominus, & præter alios reliquit *Henricum* Brederodæ iterum dominum, qui celebre in motuum Belgicorum historia nomen & strenuus libertatis assertor, cum ex uxore Amelia Nuenaria, quæ deinceps Friderico III. Com. Palatino Electori nupsit, liberos non haberet, ἄπαις *Vianam* legavit sororis Joannæ & Jodoci Bronchorstii Dn. in Batenburg filiæ Gertrudi. Alter Walrabii filius *Wolfardus Brederodius Dominus Clotingæ, Volsheltæ, Ajæ* (hæc ab uxore *Adriana Backia.*) & *Swamerdamæ* genuit *Reinoldum II.* qui dein 1570. ordinum Hollandiæ dono factus est *Dominus Brederodæ* ex morte patruelis. Hunc successere filii *Henricus* & *Walrabius*, sed maribus carentes. Fratre autem *Florentio* Dn. Clotingæ natus est alius *Walrabius* iterum ἄπαις, cui frater successit *Joannes Wolfardus*, pater Wolfardi ultimi, qui nuper 7.17. Jun. 1679. morte sua masculam progeniem Illustrissimæ stirpis terminavit.

Scutum §. II. Quod insignia concernit, ea extant in Wapenb. P.2. p.38. & 112. ac apud *Chifflet. Insf. Eq. A V. n.* 43. Sunt vero quadripertita. Areola prima & quarta *aurea leonem coccineum* defert, *lingua* & *falculis cæruleis* cum *fasciola* (lambel) *cyanea trifida capiti scutario* impressa. In Wapenb. p. cit. 38. areolæ transponuntur, quæ justa serie extant p. 112. sed utrinque fasciola illa omittitur.

Brederodia. §. III. Hæc area *Brederodiam* ipsam gentem notat, & quidem quod ex comitibus Hollandiæ descendat, quorum præ se ferunt leonem, sed scuto, more antiquitatis, adhuc in Francia & Belgio recepto, fasciola diminuto, eo quod ex minori fratre descendant. (brisure.) Lego equidem circa 1476. sub regimine Mariæ Burgundicæ familiam fasciolam hanc, quam leoni ipsi impositam eousque gestare solebant,

Discerniculum. omisisse, & solo leone Hollandico absque discerniculo usos, ast Philippum Archiducem, cum ei 1494. homagium ut Hollandiæ Comiti præstaretur, eos ad recipiendam notam distinctivam adegisse, ex quo tempore lambella capiti scutario inscripta est.

Falckenburg. §. IV. Areola tertia & quarta *argentea leonem* continet *rubeum, cauda bifida in decussim trajecta.* Hoc *Falckenburg* notatur, Dominium, quod penes lineam Limburgicæ familiæ fuerat, cum igitur Walrabii Limburgii Dn. Falckenburgii tres filii sine liberis seculo decimo quarto decessissent, eorum ex sorore Beatrice affinis Theodoricus Dn. Brederodæ successionem quidem quæsivit, ast à Ducibus Limburgiis agnatis, qui Dominium hoc feudum masculum ferebant, depulsus est: nihilominus illam aream suo inseruit clypeo. Sed superiori seculo dicitur eam omisisse *Reinoldus.*

Apex. §. V. Galea coronata est, ex qua protenduntur duo brachia cocco induta, binos equinos pedes nigros, auro soleatos, argento clavatos, carnei coloris manibus tenentia.

Aliud scutum ex Henningesio. §. VI. Aliud scutum illis assignatum videre est apud *Henninges. Theatr. T. 3. P. 1. p.* 147. quod quadripertitum secunda & tertia quadra leonem refert. Prima vero & quarta iterum quadripertita est, in prima & ultima areola fascia apparente, in reliquis duabus ternis pinnulis. Quæ nisi tesseræ sint *Vianæ* & *Ameydæ*, quod dicam non habeo. Galeas imponit huic clypeo duas coronatas: ex quarum priori canis species exsurgit, alteri incumbit equus instructus. Verum quo autore hæc insignia Henningesius prodiderit, non novi.

Tituli. §. VII. Titulum istum vidi: *Dominus Brederodæ, Vianæ & Ameydæ, Burggravius hereditarius Ultrajecti:* quam dignitatem forte Dominium Vianæ annexam sibi habet. Ultimo autem Wolfardo illum vidi adscribi, *Comes Brederodæ, Baro Vianæ & Ameydæ.*

§. VIII. Sunt

§. VIII. Sunt aliæ etiam ex Brederodiis ortæ familiæ. Ex his sunt *Teilingani* Teilingani ex Brederodiis.
domini, orti à *Simone dom. Teilingæ*, quem quidem Pontus Heuterus (ex quo Henning.
Theatr. d. l. p. 151.) Siffridi Brederodii fratrem, Comitis Arnoldi filium facit, sed Junius Siffridi filium agnoscit, Paulus Voetius Guilelmi III. Brederodii fratrem constituit. In hujus posteris *Gerhardus II.* qui 1164. obiit, heredem Leccanam uxorem habebat, unde sequentes *Teilingæ & Leccæ domini* orti fuere. *Wilhelmi* ultimi domini Teilingæ (nam filius *Theodoricus* titulo abstinuit, quod ob occisum Florentium Comitem Hollandiæ maxima fortunarum parte exutus esset) & Leccæ filia Catharina, Guilelmi Brederodii uxor, Leccam genti intulit, ait Theodorici illius nati filia Catharina iterum eandem marito Joanni Polano attulit. Leccæ Domini.

§. IX. Ex Teilinganis oriuntur aliæ lineæ Langeracorum & Tollensium. Hugonis enim Teilingani Domini filius minor Florentius cognomine Toll sevit Langeraccios, quorum alia linea altero cognomine contenta videtur mansisse. Tollii utebantur leone rubeo in scuto aureo plinthidibus minutis strato imposita leoni lambella trifida argentea. Langeraceii leone item rubeo in scuto aureo, cum fasciola leoni incumbente cærulea, quod ipsum δεῖγμα Brederodiorum antiquum est. Langerack. Toll.

§. X. *Theodoricus Brederodius* filius Alterdi seu Altetardi Dn. Brederodiæ, qui 1253. decessit, duxit *Mechtildem Verduniam*, familiæ *Verdun* seu *van der Duyn* (ex Verduniis Comitibus derivatæ) heredem, cujus posteri nomen hoc maternum van der Duyn assumsere, sed servato gentilitio Brederodio leone cum imposita fasciola. Verdun seu van der Duyn.

§. XI. Ejusdem originis habetur familia *Adrichum*, quæ leonis Brederodii (cui desuper fasciola cærulea imminet) pectori imprimit rotam argenteam. Alii eidem attribuunt familiam de *Groote*, cujus symbolum in scuto argenteo leo cæruleus auro coronatus, lingua & falculis cruentis. Adrichum. De Groote.

CAPUT IX.

Domus Guelfica Duc. Brunsvici & Lüneburgi.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ Guelficæ origo. Divisiones plures.*
2. *Luneburgense scutum. Brunsvicensis Ducatus.*
3. *Luneburgensis.*
4. *Comitatus Ebersteinius.*
5. *Homburgius.*
6. *Com. Hoyæ. Genealogia Comitum.*
7. *Bronckhusius Comitatus vetus & novus.*
8. *Diepholt.*
9. *Galea. Brunsvicensis. Columna an pileus? Dominium Sichelstein. Stella Erico Duci data.*
10. *Galea Hoyensis & Diepholtina.*
11. *Scutum lineæ Luneburgicæ paulo aliter. Lineæ Wolfenbutelanæ.*
12. *Ejus areolæ.*
13. *Com. Honstein. Lauterburg. Dom. Lahr & Clettenberg.*
14. *Ad Brunsvicenses.*
15. *C. Reinstein & Blanckenburg.*
16. *Episc. Halberstadius.*
17. *Galea.*
18. *Friderici Ulrici dispositio. Henrici Julii. Julii.*
19. *Luneburgensium dispositiones.*
20. *Augusti Ducis scutum, & filiorum.*
21. *Lineæ Cellensis.*
22. *In Calenbergia Ducis Joh. Friderici.*
23. *Duc. Ernesti Augusti. Episcopatus Osnabrugensis.*
24. *Telamones.*
25. *Tituli. Veterum pleniores. Wunsdorp. Weipe. Hallermond. Lineæ Grubenhagiæ.*
26. *Alia Dominia in Ducatibus his. Catelnburg. Olsburg. Ringelheim. Dasel. Wintzenburg. Peyne. Plesse. Woldenburg. Poppenburg. Lauenrode.*
27. *Carmen Buntingii.*
28. *Alterius Poetæ.*

§. I.

SErenissima hæc familia *Guelfica* in Germania (nihil enim ad nostrum scopum attinet, in Italia altius originem perquirere) autorem agnoscit *Azonem Marchionem Atestinum* Familiæ Guelficæ origo.
seu *Estensem*, qui *Cunigundam Welfi III.* (alias quartus numeratur) filiam duxit, & *Guelficum* jus ac nomen suæ genti intulit. Ex ejus filio *Azone* (secundo matrimonio, ut aliqui volunt, atque ita *Iuditha* Conradi II. Imp. filia, edito) reliqui Marchiones orti sunt, qui præter *Atesten* diversis temporibus *Genuam, Mediolanum, Anconam, Veronam,* *Ferrariam, Mantuam, Mutinam, Regium* & alia tenuere: inprimis vero *Ferrariæ* Du-

catu tandem claruere, & nunc quoque *Mutinæ* seu *Modenæ*. Ex primo autem thoro Azo genuit *Welfum*, Henrici IV. beneficio dein *Bavariæ Ducem*, expulsum quidem deinceps ob Pontificiarum partium studium, sed tandem restitutum: successere filii *Welfus II.* & *Henricus niger*, pater *Henrici* cognom. *superbi*, qui præter Bavariæ Ducatum etiam *Saxonicum* 1137. a socero *Lothario* Augusto concessum tenuit: utrumque vero amisit, cum imperium adversus Cæsarem affectasset. Filius ejus fuit *Henricus* cognom. *Leo*, potentissimus Germaniæ Principum, qui a Rheno ad Albim, à Balthico mari ad Italiæ fines velut Joh. Avent. L. 6. annal. Boic. eloquitur: *A Rheno pene Hadriatico ad sinum Codanum Oceanumque Germanicum*, imperavit, gestis præterea inclutus, sed tandem ab Imp. Friderico Barbarossa in Comitiis Herbipolensibus 1180. majestatis damnatus & proscriptus est, Saxonia data Bernhardo Ascanio, Bavaria Ottoni Wittelspachio. Conf. quæ de hoc Henrico Leone & caussis calamitatis ejus, peculiari disputatione, ut solet magna industria & diligentia tractavit Excellentiss. *Conr. Samuel Schurzfleisch.* Reddita demum Henrico interpositione soceri *Brunsvicum cum Lunæburgo*, Saxonici Ducatus *ἀπόσπασμα*, seu potius provinciæ, quæ ad liberum ac nulli obnoxium Guelforum patrimonium eousque spectaverant, adeoque proscriptionis formula non comprehensæ: ut memoratus Schurzfleisch docet. Inter tres filios *Henricus Comitatum Palatinum* habuit, sed per filiam ille translatus est ad Bavaros: *Otto* Augusta dignitate ornatus est, & *Wilhelmus* gentem propagavit, genito *Ottone*, qui 1235. *Dux Brunsvic.* & *Lunæburgi* (quæ tum primum videntur Imperio facta beneficiaria) creatus est, postquam Imperator juri, quod in Brunsvicum obtinuerat, renunciasset: in hujus filiis lineæ in diversum ire cæperunt, nam à *Joanne Lunæburgica* cæpit, sed in ejus pronepotibus terminata: ab *Alberto* cognom. *Magno Brunsvicensis* stirps continuata est. Filii ejus, *Henricus mirabilis* ex se dedit *Grubenhagianam* stirpem: *Albertus pinguis* reliquam *Brunsvicensem*, pater *Magni pii*, hic *Magni torquati*. A Torquati filiis duobus (*Fridericus* major natu *Imperator* eligi meruit 1400. sed Francofurto rediens cæsus est.) *Bernhardo* atque *Henrico* iterum duæ lineæ ortæ sunt *Lunæburgica* & *Brunsvicensis* seu *Guelferbytana*. Quæ in præsens adhuc seculum duravere, sed hac extincta illa sola superest.

Divisiones plures.

§. 11. Uti vero diversæ fuere lineæ, ita insignium quoque dispositio non una fuit. Examinabimus ante omnia ea schemata, quæ in *Sibmach.* armoriali P. I. p. 5. repræsentantur, & quidem initio illud, quod *Lunæburgici* rami fuit. Scutum linea una perpendiculari, & duabus transversis, in sex areas distinguitur (*party d'un, coupé de deux.*) Prima area *coccinea* refert *leones duos gradientes* (leopardorum ad modum vel juxta aliorum phrasin, *leopardos*; quos etiam potius sequar, imprimis suffragio Amplissimi & Nobilissimi *Dn. Joh. Henrici Hofmanni*, (qui rerum Serenissimæ Domus peritissimus hoc ipsum argumentum insigni opere, cui titulus **Ehren-Kleinod deß Fürstl. Hauses Braunschweig Lüneburg**/ tractat, & ex eo plurima benevole mihi subministravit, in quibus hæseram) confirmatus, *aureos, lingua & falculis cæruleis*. Hos Henrico Leoni donasse traditur *Richardus* Rex Angliæ socer. Conf. *Steinat. apud Hortled. de caus. B. Germ.* 1, 4, 23. pag. 1492. Et fatetur ita formasse eum scutum, cum ex Anglia redux esset factus, equo Saxonico qui prius clypeum ornabat, & matrimonio Gertrudis Saxonicæ (Lothario Augusto ex Supplenburgiis & Quedlinburgiis atque Rixa Henrici Northemii a conjuge Saxoniæ Marchionis atque ita simboli illius heredis filia natæ) & Henrici superbi Bavariæ Ducis huic genti cum ditionibus accesserat, in apicem rejecto, *H. Bunting. Chron. Brunsv.* p. 166. Sed & *leo Atestinæ* gentis insigne fuisse perhibetur, ex qua ortus est Henricus. Conf. *Th. Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 5. p.* 350. 351. Ferre illud etiam non nuper habendum, quod idem *c. 6. P. 7. n. 1160. pag.* 401. leonis iconem tanquam vetus Saxonum Saxonicæque militiæ signum & insigne fuisse memorat. Iterum *c. 8. n. 266. p. 557.* ex *Reusn.* & *Henning.* allegat, Fridericum Ottoni, quem Ducem *Brunsvici* & *Lunæburgi* Moguntiæ creaverat, attribuisse arma, quæ avus Henricus Leo ex Italia attulerat, duos fulvos leones pro ditione Brunsvigæ, & tertium coloris cyanei, quo olim in armis usus Herman. Bilungus Saxoniæ princeps. Id 1235. factum est, cum Ducis Saxoniæ titulum inita cum Ascaniis conventione abdicasset. Quicquid vero sit de simboli origine, certum est jam *Brunsvicensem* eo designari ducatum, Brandeburgica Marchia, Magdeburgica &

Lunæburgense scutum.

Brunsvicensis Ducatus.

Halber-

Halberstadiensi diœcesi, Mansfeldio & Stolbergio Comitatibus, Eichsfeldia, Thuringia, Hassia, Westfalia & Lunæburgico Principatu conclusum. Nomen a *Brunone* habet, civitate ampla & satis valida, quæ libertatem adversus Duces diu tutata est, nec nisi certo modo illos Dominos agnoscere voluit, non semel ab iis ob id obsessa: nuper vero in potestatem principum redacta est. Rationem quod leones gradientes pingantur illam, qui in se ipse viderit, tradit *Ant. Geuss. de Coll. Art. mem.* l. 2. t. 2. p. 209. *Ab omnibus credi, duos leones pardinos a Richardo Angliæ rege Henrico Leoni conjuncti datos, quando omnibus ditionibus ob arrogantiam & ambitionem exutus duos tantum Ducatus Lunæburgensem & Brunsvicensem retinuit. Quare cum majores inter pretandum existimo, leones non erectos sed humi gradientes & respicientes, duos autem adjunctos, ut successores illis provinciis provide magis & circumspecte absq. elatione præesse moneant.* Forte non nisi poëta dignum hoc inventum.

§. III. Alter latereculus *aureus corculis sanguineis* (alii *rosarum folia* vocant) spargitur, & inprimitur *leone cæruleo lingua & falculis coccineis. Th. Hæpting. c. 6. P. 5. § 6.* p. 351. perperam areæ *album* assignat colorem. Primum hæc insignia *Herm. Billingo* ab Ottone I. cum ei *Saxoniam ad Albim* vel inferiorem donaret, cujus pars fuit *Lunæburgensis ditio*, data feruntur: sed qui temporis illius rationem cogitat, dubitandi rationes inveniet: certe eo sæculo hæreditaria insignia frustra quæsiveris. Unde aliquis ex *Crantzio* 8. *Saxon.* 18. (conf. §. præced.) dixerit, Fridericum II. cum Ottonem Ducem Brunsvici & Lunæburgi crearet, hunc leonem prioribus adjecisse. Sed cum in veteri membrana *Magni Bilingii Saxoniæ Ducis* imago pingatur tota armata, dextra gladium erectum, sinistra scutum cum iis corculis & leone gestans, galea autem coronata tecta, ex qua duæ adversæ falces pavoninis pennis ornatæ eminent, Billinganis δεῖγμα planè hoc abjudicare nequimus: inde ex Wulfhildi Magni filia jus ad hanc gentem. Eo vero *Lunæburgum* jam notari dubio vacat. Et quidem *Lunæburgum* initio in peculiari linea, quod §. 1. diximus, fuerat: cumque *Wilhelmus* eam morte sua 1369. clauderet, gravi contentioni occasio data est. Duas habebat Wilhelmus filias, *Elisabetham Ottoni Saxoniæ inferioris* Duci & *Mathildem Ludovico* agnato nuptas: & quidem initio heredem scripserat Albertum Saxonem nepotem 1355. confirmante Carolo IV. Imperatore. Dein mutata voluntate alterum generum *Ludovicum Brunsvicensem* ejusque fratrem *Magnum* instituit. Ob quæ bello orto his non prius terminata, quam Magni filii Wenceslai Saxonis filias ducerent. Ita permansit in familia, quod ejus proprium fuerat. Accesserat alia prætensio *Ottonis Com. Waldeccensis*, qui Mechtildem Ottonis (Wilhelmi fratris) filiam uxorem habuerat, adeoque ob dotem & alia hereditaria bona ad 100000. marc. argenti puri ei solvenda Wilhelmus 1357. & 1361. à Carolo IV. condemnatus, cumque non pareret in Bannum Imperii declaratus, & 1366. ab Episcopo Mindensi excommunicationis sententia percussus, atque in ea mortuus est. Duravit vero processus a 1354. ad 1369. cujus non ultima causa credita, quod dein Fridericus Brunsvicensis Imperator electus ab Henrico Com. Waldeccio cæsus sit. Porro includitur *Lunæburgicus Ducatus* Brunsvicensi Principatu, Westfalia, Bremensi diœcesi, Holsatia, Megapoli & Brandeburgica Marchia.

§. IV. Succedit tertia areola, quæ secundi ordinis prima est, *cærulea leonem argenteum* deferens, *lingua coccinea.* Sculptoris hic intercessit aliquod vitium. Nam & ille leo, qui in Wolffenbuttelio scuto locum ἀναλογον occupat, argenteus est, sed *coronatus*, qualis & hic esse debet, uti nunc quoque in usu est. Porro notatur comitatus *Eberfteinius*: qui olim suos habuit Comites, aliquorum sententia (conf. *Rittersh. Tab. Geneal.*) eandem cum *Eberfteiniis Sueviæ* comitibus originem agnoscentes: quibus diversitas insignium opponi potest: nescio vero an satis valide. Porro ex his, qui in Brunsvicensi Principatu vixere, ultimus *Hermannus Comes*, cum filius Otto ob patratum homicidium aufugerat, circa finem seculi decimi quarti genero suo *Ottoni Brunsvicensi* comitatum legavit. *Hamelmann.* de fam. emort. l. 2. p. 110. [illegible] cinus Ottonis etiam memorat, sed ob hoc erectum dicit circa 1425. & Wilhelmum bellicosum tanquam suum feudum tam amplum Comitatum invasisse & obtinuisse: addit comitatus hujus esse amplissimas Præfecturas, ut Forst, Fürstenberg, Ottenstein, Olen, Grom, Arzem & Poll; deinde civitates Hameluna, Boemwerda. Ceterum Ottonem illum homicidam nonnulli satorem constituunt *Comitum Eberfteiniorum*

Lunæburgensis. (margin, beside §. III)

Comitatus Eberfteinius. (margin, beside §. IV)

niorum Pomeraniæ, qui à *Neugarten* denominantur, & proxime demum 1663. 3. Dec. in Comite Ludovico Christophoro ultimo mare extincti sunt. Alii eos agnatos tantum Ebersteiniorum Brunsvicensium faciunt, non vero ex ipsis ortos. De agnatione dubios non esse sinit insignium identitas: si Ebersteiniorum Neugartenium intuearis scutum in Wapenb. P. 1. pag. 17. P. 3. pag. 15. Cæterum modo dixi, Ottoni Duci a conjuge obtigisse hunc Comitatum, quod fatetur *Henr. Bunting*. Braunschweig. Chron. pag. 236. Idem vero paulo post p. 492. 493. alium titulum allegat, nimirum bello adversus Comitem Spiegelbergensem & socios Comitatum hunc occupatum, & suis adjectum esse a VVilhelmo Duce Brunsvicensi: quem, ait idem, primum fuisse, qui titulis eundem suis adscripserit, & symbolum inseruerit scuto.

Homburgius. §. v. Proximus laterculus *rubeus*, sed *limbo ex argenteis & cyaneis segmentis composito cinctus* (ein Schachtafel darumb her / oder eine leiste / so in blaue und weisse vier-eckete felder vertheilet /) continet *leonem aureum lingua & falculis cæruleis* minitantem. Ita designatur comitatus *Homburgius*, quondam etiam à peculiaribus comitibus rectus; quorum aliquos recenset Hamelmann. de fam. emort. L. 2. p. 117. Hujus comitatus successionem, si sine mascula progenie *Henricus* Comes extingueretur, *Sophia Abbatissa Gandershemina* ex Brunsvicensibus, domui huic concessit 1409. apud *Bunting. Chron. P. 4. p.* 584. Ultimum horum, nempe Henricum istum, Ebersteinius Comes interpisata sacra trucidavit sed ditionem occupavit cum patruo Bernardo *Wilhelmus senior* Dux Brunsvicensis, de quo §. praeced. Unde idem primus cum Ebersteinio symbolo hoc etiam suis adjecit. Titulum emtionis allegat *El. Reusner. Basilic. Geneal. p.* 418. his verbis de Bernhardo: *Comitatum Homburgensem cum omnibus oppidis, arcibus, pagis & vicis emit ab Henrico Comite* [illegible] A.C. 1409.

Com. Hojæ. §. vi. Area sequitur *Hojensis*, sed ipsa quadripertita: prima & quarta *quadræ aureæ* (perperam *Spangenberg.* Adelsp. P. 2. p. 318. b. aream argento tingit,) *binos ursinos pedes nigros*, (Bären-tatzen oder klauen /) *averso situ locatos*, repræsentant: secunda & tertia *superne binis rubeis & argenteis fasciis* distinguitur, seu juxta alios discriminatè in area *argentea duas fascias coccineas* defert, *inferior* pars non tam, ut aliqui volunt, *iisdem coloribus* sed potius *cæruleo & argento in crucem & decussim secatur*, ut crucis species appareat paulo obliquius locatæ: aliqui vocant vier Himmel-blaue winckel in silbernem feld / vel vier Himmel-blaue oder lasurne winckel fast in geschobener form eines Burgundischen Creutzes / in silbernem feld. Ursini pedes proprium ὄνυχα sunt *Hojensium*. Inde dicterium illud *Ottonis Com. Hojensis*: Flieg niemahls du mantel GOttes von den Bären-klauen / apud *Henninges. Theatr. Geneal.* Cæterum comitatum hunc peramplum, Brunsvicensi Principatu, Mindensi, Verdensi ac Bremensi Diœcesibus, nec non Oldenburgico & Diepholtino comitatibus cinctum, peculiaris familia eaque perantiqua possedit. Ita ut ann. 820. mentio alicujus Hojensis Comitis fiat. Sic etiam 933 prælio Henrici Aucupis adversus Ungaros cecidit Waltherus Hojæ Comes, cui statua equestris in Maukirchiano prælio statuta. Ab ejus fratre Henrico descenderunt reliqui Comites, quorum seriem ab ea, quæ Henningesio prodita, diversam, sed ab Hojensi Cancellario approbatam, inseruit opusculo *Hamelmann. L. 2. famil. emort. p.* 121. quam, quia libellus rarior est, in tabulam redactam huc adscribo.

COMITES

COMITES HOJENSES.

Genealogia Comitum.

Waltherus Com. Hojæ ductor copiarum contra Ungaros Henrici Aucup. | Henricus Comes Hojæ, in campo equestri Magdeburgi 939.

Waltherus jun. Com. Hojæ.

Ernestus Com. Hojæ. in lud. Eq. Trevir. 1019.

Henricus Comes Hojæ in torneam Hal. 1042.

Wilhelmus Com. Hojæ, in lud. Eq. Gœtting. 1119.
Uxor . . . . Com. Brockhausen.

Gerhardus Com. Hojæ. 1180.
Uxor . . . . soror Geronis Dn. de Stumpenhausen.

Gerhardus Episcop. Verdensis. | Henricus Com. Hojæ Stedingos acie invasit. Uxor . . . . Com. de Welpe.

Henricus Com. Hojæ, pugnavit cum Bremensib. propter castrum Tedinckhausen, & tyrannice interimendo Dom. in Stumpenhausen cum tribus filiis dominium ad se transtulit, atque destructo castro Stumpenhausen ad Vrurgim castrum Nienborch extruxit. Uxor . . . . Com. Wunstorp. | Gerhard. Coadj. Bremens. | Wedekindus Episc. Mindens. | Otto Com. Hojæ. Uxor Rixa Com. Waldecciæ.

Joannes Com. Hojæ. Uxor . . . fil. Erici Ducis Saxon. Lauenb.

Henricus Com. Hojæ. Uxor Helena f. Magni D. Brunsvic.

Wichilda, Uxor Otton. Dn. Bergæ prope Mindam. | Gerhardus C. Hojæ, contra Melchiorem Brunsvic. Episc. Osnabrugens. pugnavit, & a Nicolao Comite Henrico comitatus Altenbroickhausen & Nienbroickhausen emit. Uxor . . . . f. Erici D. Saxon. Lauenb.

Anna. Uxor Joh. Com. Diepholt. | Otto Com. Hojæ. Ux. Adelheid f. unica C. Rietberg.

Otto Ep. Monast. qui Nic. C. Teckelnburgio & Solmensi multa ademit, eaq. nec non dominium Ahausen Episcopatui adjecit. Demum Coadj. Osnabrug. | Juta Ux. Simon C. Lippiæ. | Joannes Ep. Paderborn inde Hildesheim. | Ericus Com. Hojæ. Uxor . . . f. Magni D. Brunsvic. 2. Anna Com. Schauenburg.

Henricus Ep. Verdæ. | Conrad. C. Rietberg. A quo reliqui Comites Rietberg superiori seculo etiam extincti. | Joan. C. Hojæ . . . . in Duc. Brunsvicenses Ux. Adelheid C. de Bronchorst.

Albertus Ep. Mind. & Coadj. Osnabr. | Agnes. Ux. Nicola C. Teckenburg. | Ericus præpos. Colon & Administr. Osnabrug. sed removetur. Unde grave bellum. | Joannes bellicosus Com. multa pro fratre Erico in Osnabr. & Monasterient. molitus capitur, & ab Osnabrug. aliquot annis custoditur. Uxor Elisabetha Com. Diepholt.

Gerhardus Ep. Bremensis. | Joannes Ep. Monaster. | Fridericus Can. Colon. | Catharina Ux. Mauritii Com. Oldenburg & Delmenh. | Otto C. Hojæ † 1450. Ux. Maria f. Bernardi C. Lippiæ.

Adelheid. Ux. Philippi C. Waldeccen. | Anna Ux. Joan. C. Salmæ & Reifferscheid.

Jodocus C. Hojæ, cui cum Brunsvic. & Lunæburgensibus bellum. Uxor Armgardis f. Bernardi C. Lippiæ, quam cum tribus filiis 1512. ejiciunt Duces Brunsvicenses & Lunæburgenses, nec restituunt, nisi sub feudi conditione.

Jodocus C. Hojæ, cui quod ære alieno gravatus esset gravis contentio cum Franc. & Thoma de Halle, & Henrico Ranzovio illius genero. Quæ composita a Christiano III. R. Dan. & Augusto El. Saxon. 1558. Ux. Anna f. Wolfgangi C. Gleichen. | Maria. Uxor Jodoci Com. Bronckhorst. | Joannes bellicosus. Uxor . . . soror Gustavi R. Sveciæ. | Ericus . . . . vixit in arce Stoltenau.

Jodocus. Decessit in vinculis Francisci ab Halle. | Joannes Ep. Monaster. Osnabr. & Paderborn.

Albertus C. Hojæ tempore interimistico nullam tulit mutationé. † a°. 1563. Uxor Catharina f. Anton. C. Oldenburg. | Margareta. Uxor Rudolphi C. Diepholt. | Magdalena † cœlebs. | Jodocus † in studiis Parisiis. | Wolffgangus Canon. Argent. ob. Argent. ex fracto crure. | Otto C. Hojæ in Stoltenau. Ux. Agnes C. Bentheim. vidua Joan. C. Rietberg. Demum comitatus Hojens. & Broickhus. solus Dominus. † 25. Febr. 1582. | Ericus C. Hoj. Uxor Armgard. f. Joan. C. Rietberg. Unde assequitur illum comitatum. † 1575. æt. | Joannes † puer in arce Borchloo. | Fridericus Canon. Argent. decanus & ingeniosus † 1570. Nienb. | Maria Uxor Herm. Georg. C. Limburg & Stirum. | Anna Abbatissa in Bassum. | Elisabetha . . . . | Armgarda Uxor . . . . Mandelsloh Dn. de Burea.

Ita duæ cum fuissent lineæ ex fratribus Ottone & Henrico, eorum illam 1489. clausit Otto Henrici veluti supra Joannis filius. Ex Henrici prosapia demum ultimus totam

gentem clausit Otto 1582. vel 1583. extinctus. Cæterum cum *Jodocus Com. Hojensis* bellum gessisset adversus Duces Brunsvicenses & Lunæburgenses, hi 1512. Jodoco mortuo comitatum aggressi sunt, Henricus senior & Henricus medius atque Ericus *Duces Brunsvicenses & Luneburgenses*, & viduam Jodoci cum liberis ejecerunt, cui ad Comitem Lippiæ fratrem suum fuit perfugium, qui sua intercessione effecit ut post pecuniam ipsis Ducibus promissam ac tandem solutam reciperent filii Comites Jodocus junior, Joannes & Ericus paternum comitatum, sed ut *beneficium & feudum Ducale.* (vid. Hamelmann. L. 2. de fam. emort. p. 125. 126.) Unde in Ottone Jodoci junioris filio extincta, quod diximus, gente ad feudi dominos relapsæ sunt ditiones. Conf *Thuan. L. 75. p.* [illegible] Et memorat *Henr. Bunting.* p. 348. quod Brunsvicensi Duci obtigerint *Stolzenau, Ernburg, Sieck, Steyerberg, Siedenburg, Diepenau, Barenburg:* Lunæburgico *Hoja & Nienburg, Liebenau & Bruchhausen*, Hassiæ vero Landgravio Ucht & Freudenberg, qui ea Benthemiis Comitibus concessit. Conf. supra L. 1. c. 11. §. 9. pag. 73.

Broichusius Comitatus vetus & novus.

§. VII. Quæ pedibus ursinis in Hojensi laterculo adjiciuntur fasciæ & sectiones proprie comitatum *Bruchhusen* notant, & quidem duplex symbolum duplicem comitatum, videlicet *veteris & novæ Bruchhusiæ.* Quo digitum intendit Hamelmann. de famil. L. 2 p. 102 & dicit ad veterem spectasse præfecturam Seick, ad novum præfecturam Harpstede. Ille comitatus juxta aliquos ex familia *Oldenburgica* matrimonio Margaretæ Oldenburgicæ, *Joanni Diepholtino* Comiti nuptæ, illi genti accrevit: sed videri potest neptis ejus Elisabetha eundem transtulisse ad *Hojenses, Joann: Comiti* elocata, hunc enim primum Bruchhusio titulo usum reperio; *Joannem* vero illum & *Elisabetham Diepholtinam* in allato ex Hamelmanno schemate videre non est: sed *Wilhelmo Comiti Hojæ* uxor ab eo datur Comes Broichusia. Jus autem in utrumque comitatum derivatur ex emtione *Gerhardi* Comitis, cui eos vendiderat *Henricus* Comes in Neuen Broichhausen ἄπαις, qui alterum Comitem in Alten Broichhausen ejecerat (unde iste etiam in exilio improlis decessit) adeoque utrumque comitatum possederat. vid. Hamelmann. d. l. pag. 102. Quicquid sit, comitatus Bruchhusius mansit Hojensi conjunctus, atque ita simul etiam cum eo ad Brunsvicenses delatus est. Conf. *P. Furst.* Wapenb. P. III. pag. 26. ubi sub nomine Com. de *Buckhausen* idem pene symbolum, nisi quod fasciæ non binæ sed ternæ sunt, repræsentat; unde *Bruchhausen* scribendum fuisse reor. Eadem facie *veteri Bruchhusiæ* aliam dat Furstius parmam, videlicet cæruleam cum aquila argentea. Iterum *Bruchhusius* p. 15. scutum transverse sectum, in cujus pede extenditur similis aquila, in capite autem argenteo graditur leo rubeus coronatus. Quod tamen δεῖγμα Diepholtino similius est. Certum vero est, *novam Bruchhusiam* binis illis fasciis, quibus apex respondet 12. vexilla concoloria ex galea diademate tortili tecta porrecta; veterem autem sectionibus, seu crucem dicere malis, designari. Ita exhibet præfatus Clariss. Hofmannus sigillum de anno 1301. sectionibus illis insigne, cum inscriptione *S. Ludolfi Nobilis de Brochusen.* Aliud etiam sigillum exprimit de anno 1384. cum epigraphe marginali *S. Gerhardi Comitis in Brochusen:* ubi scuto tres rosæ inscribuntur, galeæ imponuntur duo brachia, rosam in altum elevantia. Id vero δεῖγμα brevi tempore duravit, & inde ad vetus rediere, quod retentum est. Porro ex convenientia insignium, non desunt, qui Broichusios Oldenburgicæ prosapiæ fuisse arguant, uti quidem una linea Oldenburgica illum comitatum tenuit: nam fasciæ duæ rubeæ in utroque scuto sunt, hoc solo discrimine, quod Hoja Bruchhusium argento, Oldenburgicum auro tingitur: tum loco crucis aureæ in area cærulea (quod δεῖγμα Delmenhorstanum) in Bruchhusia parma sectiones sunt ex argento & cæruleo, aliquam crucis formam præ se ferentes. Certe *Hamelmann.* scriptor Oldenburgicus in Chron. Oldenburgio illam derivationem ipse asserit: & *L. 2. de fam. emort. p.* 102. repetit.

Diepholt.

§. VIII. Qui sequitur laterculus *Diepholtina* symbola continet: & quidem transverse secatur: superior pars hoc loco ita pingitur, ut in *cæruleo solo sit leo argenteus:* inferior *argentea* repræsentet *aquilam cæruleam:* alibi cæruleus color solo, argentum aquilæ tribuitur: Conf. Wapenb. P. 2. p. 13. P. 3. pag. 15. Et quidem ita

etiam

etiam pingi oportebat, quod moderno usu comprobatur, ut *aquila* sit *argentea in area cærulea.* Ex hoc etiam corrigendus est error circa *leonem* in superiori areæ parte, qui *rubeus & coronatus in auro* repræsentari debebat. Hoc enim ἐπίσημα *Diepholtinum* est. Memorat vero diligentissimus, aliquoties memoratus, archivarius Brunsvicensis, repertum esse, quod iis primus circa 1360. insignia ita mutaverint, ut omnes ejus familiæ, & qui regimini præessent & cæteri, illi in majoribus & minoribus sigillis seu ita dictis contrasigillis, hi in communibus sphragitiis uterentur pari cornuum cervinorum (ein völlig Hirschgeweyh) sed quod *Otto Comes* circiter 1427. id abrogaverit, & avitum symbolum denuo restituerit, quod deinceps cum *Bronchorstiæ* & *Borckeloenses* ditiones accessissent, illis etiam ἐπισήμασιν auctum est. Cæterum Diepholtina familia satis antiqua fuit, & jam seculo undecimo floruit. Defecit demum morte *Friderici* 1585. qui filiam tantum reliquit *Margaretam Philippo Landgravio Hassiæ* nuptam. Ditiones vero, quæ inter Hojensem & Oldenburgicum comitatum, Mindensem, Monasteriensem atque Osnabrugensem Episcopatus comprehenduntur, crevit Wilhelmus, utpote feudi Dominus, & his areis, omissis Broncheritiis, quod illæ ditiones ad alios devolutæ essent, symbolicum clypeum auxit.

§. IX. Huic scuto insistunt tres galeæ coronatæ. Media Brunsvicensis est, cujus apicem his verbis enunciat *Chifflet.* insign. Eq. A. V. n. 210. *Columna coccinea auro coronata, & pennis pavoninis fastigiata: ante columnam equus currens, argenteus, inter binas falces messorias, ejusdem metalli, adversis cuspidibus oppositas, capulis coccineis, carchebus aureis* (viroles d'or) *acies falcium in externo circuitu pavoninis orbiculis ambitæ.* Sed præterquam quod in tinctura ejus errat Chifletius, columna sit, an pileus orientalis turbinatus, dubium nonnullis est, & legi potest disputatio *Cl. Fr. Menestrerii in verit. l'art du blas. justif. contre le Labour.* Certe usus pileorum ejusmodi turbinatorum alioquin etiam frequens, nec non exemplum Saxonici apicis, quem nemo columnam arbitratur, satis videri posset eorum sententiam confirmare, qui pro columna pileum malunt. Pro columna vero stat domestica traditio. Cæterum non frustra ad exemplum Saxonici apicis provoco, nam & hæc figura (columna seu pileus) in armoriali nostro fasciis nigris & aureis exaratur cum serto rutaceo viridi oblique locato. Memoriæ hæc serviunt *Saxoniæ*, cujus Ducatus & Electoralis dignitas aliquandiu in ista gente fuerat; quamvis ergo ita amiserit Henricus Leo, posteri tamen retinere poterant apicem, cujus exempla alias etiam videre licet, ditionum, quæ in alienam potestatem concessere, servandi memorialia signa. Negat tamen *Spalat. apud Hortled. de caus. B. German.* 1. q. 23. pag. 1422. sertum rutaceum unquam Brunsvicensibus convenisse: utpote tum nondum Saxoniæ symbolum, cum illi Duces ejus essent. Sed etiam cum Sabaudicæ Serenissimæ familiæ autor ex vulgari traditione è Saxonibus prodiit, hisce rutaceum sertum in usu nondum fuit: nemo tamen illis principibus jus istius portandi, quod ego sciam, in dubium vocavit. Verumenimvero ipse usus modernus Serenissimæ familiæ columnam argento pingit, non vero fasciis illis vel serto distinguit, & hoc vult ratio, de qua mox dicemus. Ferunt autem *Henricum Leonem* ex Anglia reducem galeæ candentem istum equum imposuisse. Idem vero Equus Saxoniæ vetus fuit ἐπίσημα, uti ex Witichindi historia in propatulo est. Conf. *Bunting. Chron. Brunsvic.* pag. 30. & 31. Dein cum familia Ascania & post hanc Misnica in Saxoniæ Principatu successissent, equi illius imago omissa, & fasciæ cum rutaceo serto tantum servatæ sunt, de quarum origine alias dictum. Columnæ & falcium illam originem legi. Dynastia *Sichelstein* non procul Munda nunc etiam in potestate Serenissimæ hujus domus est. Illius Domini dicuntur in scuto gestasse, nominis indicio, falcem messoriam argenteam capulo coccineo. Additur, *Witilonem nobilem Dominum de Sichelstein*, cum fidei suæ & virtutis in prælio adversus Hungaros ad Martisburgum edidisset luculenta specimina, Cæsaris gratia ab Imperatore Henrico accepisse scutum aureum, & inter duas falces messorias (qualem unam prius gestaverat) argenteas *columnam marmoream candidam:* tum galeam coronatam, quæ inter duas alas expansas eandem messoriam falcem sustineret. Quia vero hi Dynastæ Saxoniæ Ducibus feudali jure obstricti fuere, Hermannus Billingus Saxoniæ Dux Ottonis Augusti beneficio jus accepit, easdem falces adversas & in externo circuitu orbiculis pavoninis exornatas cassidi suæ imponen-

Galeæ Brunsvicensis.

Columna an pileus?

Dom. de Sichelstein.

imponendi. Qui apex dein in Bilungianâ familiâ mansit, quod passim monumenta in cœnobiis Lunæburgi, Hannoveræ & alibi docent, & supra quoque §. 2. allegata Magni Ducis imago ostendit. Postea Henricus Leo, Imperio jam reconciliatus, *Bodone* seu *Bardone Nobili Domino Sichelsteinii*, ob facinus in conjugem ex familia Ziegenbergia admissum, ad laqueum damnato, & insignia ejus & dominium (servata tamen Bodoni, postquam aliorum precibus supplicium evasisset, ad dies vitæ possessione) suis adscripsit, ut tamen non nisi in galea ista vellet servari: & quidem imposita columnæ corona atque cauda pavonina. Cum vero sequentibus temporibus Hermannus Landgravius Hassiæ dominium Sichelstein sibi vindicare conaretur, acriter restitit Otto cognomento malus, & Landgravium insignibus & dynastia abstinere coegit; in facti memoriam *falcem auream* collo gestare solitus, qua figura in monumento sepulcrali in cœnobio Wibbrechtshausen visitur. Porro ex eo constanter Brunsvicenses falcibus & columna (ast quod audivimus, non ut Chifflet. volebat, coccinea, sed candida) in apice sunt usi. Magnus Torquatus aliquando omissis falcibus solo, equo, columna & pavoninis pennis usus est. Eundem equum, sed freno ligatum, & ad saltum juxta columnam coronatam compositum à Duce Julio civitati *Guelferbyto* concessum esse, teste Buntingio refertur Chr. Brunsv. p. 342. Unum addendum, quod apicis hujus explicationi servit, nimirum, cujus Chiffletius mentionem non fecit, in pavoninis pennis, pileo illi s. columnæ impositis, conspici impressam *stellæ aureæ* figuram, quam meruit virtus *Erici junioris Ducis Brunsvicensis*, qui 1504. in pugna adversu Palatinos & Bohemos ad Ratisponam Maximilianum Imp. ferrea clava percussum atque equo delapsum erexerat, & proprio hostilibus ictibus exposito corpore servaverat, inque hujus rei memoriam illam notam insignibus addere jussus est. (vid. *Bunting. Chron. Brunsv. P. 3. p. 509.*) illo cum elogio, quod tanquam lucifer inter reliquas minores stellas, ita ipse inter alios principes singulari fide eminieret.

Stella Erico Duci data.

Galea Hojensis & Diepholtina.

§. x. Brunsvicensem cassidem stipant, hinc à dextris *Hoya-Bruchhusana*, isthinc *Diepholtina*. Illa sustinet inter duo cornua (dextri inferior pars argentea superior rubea, sinistri oppositæ sunt,) duos ursinos pedes nigros & in decussim trajecta duo vexilla argento & cocco distincta, aureis lanceis affixa: alibi lanceę minio, vexilla pars argento, altera meliori metallo tinguntur,) hæc (Diepholtina) duo cornua, argento alterum, alterum minio tinctum. Laciniæ circumvolitant galeas primam rubeæ, aureæ & nigræ, mediam cæruleæ & aureæ, extremam argenteæ, coccineæ, cæruleæ & aureæ.

Scutum lineæ Lunæburgicæ paulo aliter.

§. xi. Hanc dispositionem Lunæburgicis dat *Sibmacherus*: paulo aliter *Nobil. Hofmannus*, ut videlicet scuto perpendiculariter & ter transversè secto, primam seriem constituerent symbola *Brunsvicense* & *Lunæburgium*, alteram *Eberstenium* & *Homburgium*, tertiam *Hojense*, & superior areola *Diepholtina*. In quartæ posteriorem partem aquilam *Diepholtinam* locat, in priorem *Bruchhusia* utraque symbola quadripertitim repræsentata: inserta pedi scuti *Lutterbergensi* triquetra areola: de qua tessera mox §. 13. dicemus. Scuto imponit galeas quinque coronatas, mediam *Brunsvico-Lunæburgicam*, huic à dextris *Hojensem* sed solis ursinis pedibus ornatam, & *Diepholtinam*, cornua videlicet argenteum & coccineum: à sinistris inter cornua ex cocco & argento secta, dena vexilla *Bruchhusia*, & extremam *Lutterbergensem*, quæ sustinet caudam pavoninam. Cui Viro archivis præposito plenam adhibeo fidem. Hac ergo dispositione usa est patrum nostrorum memoria Lunæburgica linea usque ad annum 1635. quando post mortem *Friderici Ulrici*, ex Wolfenbutelana linea ultimi, scuta juncta sunt.

Linea Wolfenbutelana.

Hæc enim (Wolfenbutelana seu Guelpherbytana) linea, quæ ab *Henrico* Duce Bernardi fratre Magni Torquati filio cœpit, & in Friderico Ulrico isto 1634. desiit, successione ad Lunæburgicos *Bernardi* posteros transmissa, alia dispositione usa est. Videamus initio, quam ei tribuit Sibmacherus: exhibet enim scutum, quod duabus perpendicularibus & tribus transversis lineis distinguitur: unde si parmulam mediam, quæ unius locum occupat, connumeres, 12. sunt areæ.

Ejus areolæ.

§. xii. In prima serie (capite videlicet scuti) tres areæ collocantur, *Lunæburgense*, *Brunsvicense* & *Eberstenium* symbola complectentes. In secundo ordine parmulam mediam stipant, hinc *Homburgius* leo, isthinc laterculus rubeus leonem aureum referens. De cujus significatione mox dicemus. Tertiam seriem constituunt

symbo-

ſymbola *Bruchhuſia.* §.6.7. deſcripta (nempe laterculus tranſverſim ſectus, cujus ſuperior pars rubea duabus faſciis, vel ipſe binis faſciis rubeis & argenteis exaratur, inferior argento & cyano in crucem & decuſſim quatuor lineis dividitur *Hoyenſes* pedes urſini, & juxta has areola tranſverſe ſecta, cujus ſuperior pars teſſellis ex argento & minio repletur, inferior aurea duabus faſciis coccineis, vel potius areola ternis rubeis & aureis faſciis exaratur. Quod concernit ultimam ſeriem, quæ pedem ſcuti occupat, areæ tres ſunt, argentea cornu cervinum rubeum continens, argentea cornu cervinum nigrum repræſentans, & inter has media ejusdem metalli ſed cervum nigrum oſtentans.

§. XIII. Ex allegatis tres areæ ad *Honſteiniam* ſucceſſionem ſpectant, nempe ſecundi ordinis extrema, tertii item tertia, quarti vero media. Et quidem illis notatur Comitatus *Honſteinius* in Hercynia ſylva cum dynaſtiis *Labra & Clettenberg*, necnon *Lauterburg.* Utrum vero Honſteinius comitatus notetur cervo an teſſellis? quis dubitaverit: quando in *Furſt.* Wapenb. P. 3. p. 15. cervus datur, ſed P. 2. p. 14. teſſellæ: quod & Hamelmanno placuit, & cum veritate convenit. Unde teſſellas verum δεῖγμα Honſteinii comitatus agnoſcimus: Cujus rei certiſſimum argumentum eſt monumentum ſepulcrale primi Comitis *Honſteinii Elgeri* & conjugis *Lutrudis* in monaſterio *Ilfeld*, cujus fundatores ſunt. In eo enim Elgerus pingitur, ſcutum tenens 12. teſſellis repletum, quarum ſingulis totidem literæ VON HONSTEINE inſcriptæ ſunt: uxor autem galeam manu geſtat cum apice duorum cornuum cervinorum. *Lauterberga* ſeu *Lauterburgum* (idem ſymbolum eſt *Schartfeldiæ*) notatur leone aureo in parmæ tranſverſe ſectæ, cujus inferior regio ternis aureis & rubeis faſciis exaratur, ſuperiori parte rubea. Hæc cohærent ſymbola, & leo atque faſciæ non duæ teſſeræ ſunt, verum unicam conſtituunt: unde ſæpius memoratus Nob. *Hofmannus* errorem in ſcuto Ducali commiſſum notat, quo Lauterburgia teſſera diſcerpta & Honſteiniæ teſſellæ inſertæ ſunt, eumque errorem facili mutatione corrigit, quando in ſcuto moderno faſciis his teſſellas ſubjicit. Hunc comitatum Lauterburg ſeu ut ipſe ſcribit Luttersberge ad Hercyniam ſylvam Hamelmann. de fam. emort. L. 2. pag. 132. teſtatur Heiſone ultimo Comite, qui vixit 1282. mortuo ut feudum rediiſſe ad Brunſvicenſes, inde à linea Grubenhagia feudo Honſteiniis conceſſum. Unde his extinctis iterum ad Dominos reverſus ſit. Arcis veſtigia extare prope pagum Luttersberg, & montem Andreæ, ubi nunc ſunt argenti fodinæ ſubtuiſſe huic comitatui. Quod demum *Lahr & Clettenberg* attinet, deſignantur cervo (non ut alii pingunt, currente, verum) conſiſtente nigro in alveolo argenteo. Ex ſigillis, quorum ἐκτυπα *Hofmannus* communicavit, apparet, non ſemper Comites illos una uſos parmâ. Ita exhibet de anno 1187. ſigillum, in quo tranſverſæ trabs integra & alia dimidia cum alternis utrinque pinnis repræſentantur: Inſcriptio marginis eſt COMES ALBERTUS DE CLETENBERIC. De anno 1213. aliud ſcutum tres ejusmodi trabes utrinque pinnatas exhibet: in margine illa leguntur: SIGIL. ALBERTI COMIT. DE CLETINBERC. Anno 1232. extat ſigillum leonem ſalientem coronatum repræſentans, cum margine orbibus ſeu pilis 18. ornato, quod iterum nomen *Alberti Com. de Clettenberc* præfert. De anno 1221. viſitur ſigillum, in quo leo graditur: Inſcriptio habet S. BERENGARI. COMITIS DE LARE. Sed cervi itidem vetus uſus eſt 1205. in ſigillo CUNRADI COMITIS DE CLETTENBERG, ut habet epigraphe, nec non 1267. Hoc demum δεῖγμα reliquas teſſeras uſu longo obliteravit, & ſolum retentum eſt.

Com. Honſtein.

Lauterburg.

Dom. Lar & Clettenberg.

§. XIV. Porro de familia Honſteinia mentio fit in explicatione ſcuti Schwartzenburgici. Huc ſpectat, quod Erneſto Comitum ultimo extincto 1593. Henricus Julius Dux Brunſvicenſis dynaſtias *Labram & Clettenberg*, quorum jus ab Halberſtadienſi Epiſcopatu pater Julius feudo obtinuerat, occupavit. Conf. *Henr. Bunting. Chron. Brunſvic.* p. 357. Sed pace Oſnabrugenſi cum Halberſtadienſis Epiſcopatus æquivalentiæ nomine attributus ſit Electori Brandeburgico, diſerte etiam hæ duæ dynaſtiæ irrevocabiliter penes Epiſcopatum illum permanere juſſæ ſunt. *Lauterburgenſem* ſeu *Lutterbergenſem* tamen comitatum cum libera montana civitate Andresberg & arce ac præfectura Scharzfeld ad Philippum & Wolfgangum Duces Brunſvicenſes *Grubenhagiæ* lineæ illa morte delapſum & 1593. occupatum eſſe lego:

Ad Brunſvicenſes.

quem

quem Fridericus Dux Brunsvicensis fororio Henrico Com. Honsteinio 1402. oppigneraverat. vid. *Bunting. Coron. Brunsvic.* pag. 595. 96. Unde deinceps cum cætera Grubenhagiæ successione ad ramum reliquum devolutus est.

C. Reinstein & Blanckenburg. §. XV. Cornu cervinum rubeum in pectore scuti pinn. laterculo argenteo, designat Comitatum *Reinsteinium* seu rectius *Regensteinium*, nigrum autem in extrema quadra ejusdem metalli ut creditur *Blanckenburgicum* notat. Conf. 𝔚𝔞𝔭𝔢𝔫𝔟. P. 1. pag. 17. & P. 3. pag. 15. (Alibi cornu rubrum nigræ, nigrum rubeæ areæ inscribunt, uti & Spang. 𝔄𝔡𝔢𝔩𝔰𝔭. P. 2. L. 12 c. 35 p. 320. Quod etiam cum veritate & usu hodierno convenit, licet artis regulis adversetur quando color colori imponitur.) Hi comitatus aliis comitatibus Honsteinio, Schwarzenburgico, Stolbergio, Wernigerodensi, Abbatiæ Quedlinburgensi, Principatibus Anhaltino, Grubenhagensi atque Halberstadino inclusi, peculiares suos habuerunt Comites. Ex quibus memoratur 1190. aliquis *Henricus* Reinsteinii Comes. In ejus posteris dicuntur duæ ortæ lineæ *Reinsteinia* & *Blanckenburgia* in Ulrico 1246. extincti filiis Henrico & Ulrico: sed quos *Reusnerus* illi posteros dat, titulo Comitum Blanckenburgiorum, huc non spectant. Fuerunt enim illi *Blanckenburgici* vel *Blamontani* in Burgundiæ confiniis Comites, cum istis Saxonicis perperam confusi. Defecit tandem gens in *Johanne Georgio* Martini filio, qui puer 1599. fatis concessit. Unde Henr. Julius Dux Brunsvicensis comitatus possessionem adiit. Ipsum tamen castrum Reinstein feudum *Halberstadiense*, deinceps Archidux *Leopoldus Gulielmus* de consensu capituli concessit Comiti de *Tattenbach*, & ejus causa, cum Halberstadiensis Episcopatus Serenissimo Electori Brandeburgico pace Osnabrugensi æquivalentiæ nomine concessus sit, disponitur, ut teneatur idem Dominus Elector *Comitem a Tattenbach* in possessione comitatus Reinstein conservare, eidemque investituram a Domino Archiduce de consensu capituli concessam renovare. Cum vero nuper rebellionis accusatus & supplicio Comes affectus fuerit, Principi Electorali gratia Imperiali idem donatum fuisse, narratum est.

Episc. Halberstadius §. XVI. Totum impositum scutulum ex argento & minio, ad perpendiculum secatur, & *Halberstadiensem* Episcopatum notat: unde ad Domus Serenissimæ clypeum proprie non spectat, sed peculiare fuit Ducis Henrici Julii, vel alicujus ex filiis ejus, qui illum Episcopatum tenuere. Ille primus bimulus ad eam certis conditionibus vocatus erat 1566. (conf. *Thuan.* L. 38 p. 422.) & deinde successores habuit filios *Henricum Carolum*, *Rudolphum*, *Christianum*: a quibus solis hæc parmula usurpari potuit. De ipso Episcopatu, & quæ circa illum scire necesse est, diximus L. 1. c. 13. de insignibus Brandeburgicis, quorum hæc area partem constituit.

Galeæ. §. XVII. Huic scuto quinque galeas coronatas hæc linea imponere solebat: Quarum ad dextram prima sustinebat inter duo cornua cervina argentea, seu potius alterum rubeum alterum argenteum, caudam pavoninam suis coloribus virentem: dependentibus inde laciniis cæruleis & argenteis, eui *Honsteinio-Lauterburgicus* apex est: unde etiam in *Schwarzburgicis* insignibus recurrit, nisi quod ibi alterum cornu minio tingitur, (quod etiam ut dixi fieri debet) nec non laciniæ. Proxima galea *Hojensis* est, pedes ursinos protendens, phaleris auro & atro colore tinctis. Media *Brunsvicensis* est §. 9. descripta, nisi quod laciniæ hic videntur utroque metallo, nec non rubeo atque cæruleo coloribus tingi. Quarta galea sustinet inter duo cornua argentea, vel rectius ex argento & cocco sectione media distincta, sex seu potius 12. vexilla minio & argento picta & e lanceis auratis suspensa, notando comitatui *Bruchhusio*. Laciniæ memorantur cocco & auro tingi: quod utrum ex regula fieri potuerit, non video. Tandem extrema cassis, quæ *Regensteinium* seu *Reinsteinium* & *Blanckenburgium* comitatum notat, superbit duobus cervinis cornibus, nigro & rubro. Laciniæ memorantur cyaneæ & argenteæ; cujus iterum rationem non capio.

Friderici Ulrici dispositio. §. XVIII. *Fridericus Ulricus*, qui Guelferbytanum priorem ramum terminavit, illa usus est dispositione: ut undecim essent areæ, in prima serie *Luneburgica*, *Brunsvicensis*, *Eversteinia*, in secunda *Homburgica*, *Hojensis*, leo *Lutterburgicus*: In tertia *Bruchhusia*, *Clettenbergia*, & *Honsteinia* tesselis atque fasciæ *Lutterburgicæ*: in extrema vel cuspide scuti duo cornua cervina *Regensteinii* seu *Reinsteinii* & *Blanckenburgi*.

Henrici Julii. Eadem dispositione usus est *Henricus Julius* pater, si Halberstadiensem parmulam

mulam omittere placuit. *Julius* Dux sex tantum laterculos usurpabat ista serie: *Brunsvicensem, Lunæburgensem, Eversteinium, Homburgensem, Hojensem, Bruchhusium*, cum galeis tribus: cujus scuti a 1582. ad 1585. usus fuit, inde enim *Diepholtina* symbola accessere. Henricus, quo Julius natus, nonnisi quatuor gestabat, nempe *Brunsvicensem, Lunæburgicum, Eversteinium & Homburgensem*: scuto autem torquem *aurei velleris* circumdabat. Ut videre est in *Chifflet.* Eq. A. V. insign. n. 210. Simili dispositione usi erant majores ad *Wilhelmum* usque seniorem, qui posteriores duos laterculos addiderat. Qui ante hunc fuere Duces, ab Ottone atque ita 1235. si Buntingii typis fides, solis symbolis Lunæburgico & Brunsvicensi (in scuto bipertito præposito illo, & quidem ut in altum scandere appareret; Magnus tamen torquatus in quadras illa δείγματα duo repetita disposuit,) contenti erant. — Julii.

§. XIX. In *Lunæburgica* linea video *Bernardum* usum Brunsvicensibus & Lunæburgico leonibus, quod secuti filius *Fridericus* & nepos *Bernardus*. Hujus fratri *Ottoni* Eversteinium & Homburgensem leonem addunt. Dein quadripertitum hoc scutum servatum, usque ad Ernesti filios *Henricum* & *Wilhelmum*, qui *Hojensia* atque *Bruchhusia* symbola adjecere. Qua dispositione *Harburgica* linea ad extremum usque usa est. Inter Wilhelmi filios *Christianus* Episcopus Mindensis tali usus est typo, ut caput scuti leones *Brunsvicenses* & *Lunæburgicus* occuparent, in secunda serie mediam parmam *Mindensis* Episcopatus symbolo exornatam stiparent leones, hinc *Eversteinius*, isthinc *Homburgicus*, inferiora scuti in dextra parte occuparent δείγματα *Hojensia* & *Bruchhusia*, ex sinistra parte *Diepholtina*: Inter hæc sinuatis lineis intercepta area triangularis sed transverse iterum secta referret *Lauterburgensem* Comitatum. Non aliter sua disposuit frater illius *Augustus* Episcopus Raceburgensis, nisi quod in parmula media videre licuit *Raceburgici* Episcopatus symbolum, imposita mitra & adjectis pedo atque gladio. — Lunæburgensium dispositio.

§. XX. Postquam vero hereditas Guelferbytanæ lineæ ad Lunæburgicam delapsa est: scutorum illorum laterculi 1635. conjuncti sunt. Et quidem Serenissimus Dux *Augustus*, novæ *Guelferbytanæ* lineæ autor, ita clypeum fecit, ut tres lineæ transversales in quatuor regiones illum partirentur. Primam regionem constituebant areola *Brunsvicensis*, stipata hinc *Lunæburgica* isthinc *Eversteinia*: in secunda tres leones visebantur, nempe *Homburgicus, Diepholtinus* & *Lauterburgius*. Tertia regio continebat in medio aquilam *Diepholtinam*, cujus latera hinc *Hojensis* ursini pedes *Bruchhusiæque* fasciæ atque sectiones, isthinc *Honsteinæ* tessellæ & fasciæ *Lauterburgicæ* claudebant. In pede scuti visebantur a dextra parte cervus *Clettenbergius*, & à sinistra duo cervina cornua, quæ ex *Reinsteinis* & *Blanckenburgiis* δειγμάτων assumta fuerint. Huic scuto quinque imposuit galeas, ipsas videlicet cum apicibus suis, quæ §. 17. designatæ sunt, nisi quod in quinta galea cornua cervina *Reinsteinio-Blanckenburgia* pinguntur vulgari specie duo cornua, argenteum & rubeum: quæ *Diepholtinæ successioni* attribuerim, cum illi Comites talibus pro apice uti soliti sint cornibus, ut videre est P. 2. p. 12. In picturis vero video cornua illa segmentis argenteis & rubeis composita, quod nescio an semper fuerit in usu. Eandem dispositionem à Serenissimis Ducibus modernis filiis ipsius servari non dubito. — Augusti Ducis scutum, & filiorum.

§. XXI. Quæ jam *Lunæburgica* linea dici posset, in *Cellensem* denuo & *Calenbergensem* vel *Hanoveranam* subdistinguitur; illa plane eandem διάταξιν observat, nisi quod in pede scuti duo cornua, *Reinsteinium* & *Blanckenburgicum*, in duas areolas dispescit, atque illis laterculum cervo insignem includit. Sed conjunctionem duorum cornuum vidi modernorum Serenissimo Ducum genitori Duci *Georgio* ejusque fratri *Friderico* placuisse. — Lineæ Cellensis.

§. XXII. Serenissimus Dux *Joannes Fridericus* Calenbergicæ partis rector ita disposuit scutum suum quod ex sigillo vidi: ut in prima capitis regione *Brunsvicenses* pardos stiparent hinc *Lunæburgicus* isthinc *[Ebersteinen]ses* leones; in altera regione visebatur hinc *Homburgicus* leo, isthinc *Lauterburgicus*, inter quos area intercipiebatur *equo salienti* insignis; in tertia regione *Diepholtinum* leonem comitabantur hinc *Hojensia* & *Bruchhusia* symbola, isthinc tessellæ *Honsteinæ* & fasciæ *Lauterburgicæ*; pedem scuti constituebant areolæ media *Clettenbergia*, dextra *Regensteinio-* — In Calenberg. Duc. Jon. Friderici.

steinio-Blanckenburgica, sinistra *Diepholtinam* aquilam continens: quod incommodum forte observatum non est, sicuti in aliis Lauterburgica, ita hic Diepholtina area deceptus. Porro nihil novi hæc dispositio continet, nisi equum, quem Princeps Serenissimus in memoriam *veteris Saxonici Ducatus* inseruisse videtur, sicuti illius usui hactenus in apice servivit. Nec id sine exemplo, nam & Spangenbergio teste Albertus ex Grubenhagiis, qui 1397. mortuus est, equo usus perhibetur, paucis plane omissis.

Duc. Ernesti Augusti. §. XXIII. Serenissimus Dux Ernestus Augustus fratrum tertius illa dispositione utitur, ut primam iterum regionem constituant *Luneburgicum Brunsvicense*, *Eberstenium* δείγματα: in secunda visuntur, *Homburgicus*, *Diepholtinus* & *Lauterburgicus* leones: in tertia regione hinc *Hoya* est, illinc *Honsteinicæ* tessellæ, intermedia parmula, quæ etiam in secundam regionem nonnihil protenditur, argentea cum rota coccinea: in quarta regione sunt hinc *Bruchhusii*, illinc *Lauterburgicæ* faciæ, in medio *Diepholtina* aquila: pedem scuti occupat *Clettenbergius* cervus, stipatus utrinque cornibus *Regensteinio-Blanckenburgicis*. Media parmula *Osnabrugensem* notat

Episcopatus Osnabrugensis. Episcopatum in Westfalia amplissimum. Hunc Carolus Magnus instituit cum aliis, eumque inter reliquos præcipuum esse voluit, Withone Frisio ex Bonifacii discipulis sedi huic imposito, qui 804. mortuus est. Successu temporis tres ex Brunsvicensi familia Episcopi fuere Melchior seculo decimo quarto, Ericus Grubenhagius seculo superiori & nostro Philippus Sigismundus, qui 1623. mortuus est. Demum in pace Osnabrugensi inter alia, quæ æquivalentiæ seu compensationis nomine Serenissimæ domui Brunsvicensi concessa sunt, hoc etiam fuit, ut vivente tum Episcopo Osnabrugensi Francisco Wilhelmo succederet Ernestus Augustus, vel hoc non superstite alius ex Georgii Ducis posteris, ita tamen ut in perpetuum deinceps alternative, modo Romanæ religionis, inde Evangelicæ, sed ex Georgii Ducis aut his deficientibus Augusti Ducis posteris & successoribus, Osnabrugensibus Episcopus præsideat: Unde 1662. defuncto decessore hic Princeps diœcesin regere cœpit, & hactenus laudabiliter rexit.

Telamones. §. XXIV. Quod concernit telamones, Henricum Julium scuto unum *virum sylvestrem* addidisse vidi: alibi *duos* appositos observavi: nonnunquam *duo leones* illi officio adhibentur, & quidem prospectantes per galearum extremas.

Tituli. §. XXV. Titulo Serenissima familia utitur simplicissimo, Ducum *Brunsvici* & *Lunæburgi*: aliorum plerorumque Principum non imitata morem, qui plurium comitatuum exprimere, & suis addere nomina consvevere. De *Brunsvici* titulo aliquando disceptatum lego, cum duæ adhuc lineæ essent: Ernesto enim agnato Henricus junior *Lunæburgi* titulum tantum tribuere, Brunsvicensem vero negare videbatur apud Hortled. de caus. B. Germ. L. 4, 10. pag. 1145. 1146. Brunsvicensis autem Apologia ibidem legitur, c. 12. pag. 1215. Nec tamen minus invenio nonnunquam

Veterum pleniores. pleniorem etiam illis placuisse titulum. Ita apud Bunting. Chron. Brunsv. 1c. p. 493. legitur titulus Wilhelmi senioris: Wilhelm der Aeltere/ von G. Ottes gnade/ Hertzog zu Braunschweig und Lüneburg/ über Wald und bey der Leine/ Graf zu Eberstein/ Wunstorff und Welpe/ Hert zu Homburg und Hallermund. Aliter apud eundem pag. 285. Wilhelm der Eltere von GOttes gnaden to Brunschwyck/ ock deß Brunschwyckischen Landes Overwold by der Leine/ unde to Lüneburg Hertoge/ to Everstein/ to Wunstorpe/ thor Hallermünde/ thor Wolpe/ Grave/ und Herre to Homburg. Eius filii cæpere omissis aliis,

Wunsdorp. Welpe. Hallermund. Brunsvici tantum & Luneburgi titulis uti. *Wunstorpii* vero, *Welpensis* & *Hallermundani* comitatuum atque dynastiarum δείγματα unquam clypeo inserta non vidi: Erant vero illa, *Wunstorpianum* in parma argentea fasciis rubeis ornata rubeus leo, (vel juxta *Spangenb.* Adelsp. P. 2. p. 326. argenteus coronatus in cærulea tribus fasciis rubeis inducta,) *Welpianum* duo argentea cornua bubalina in cærulea, *Hallermundanorum* in aureo (juxta alios argenteo) clypeo tres rosæ rubentes, vel apud *Spangenb.* Adelsp. P. 2. p. 326. argenteæ in coccineo aut cyaneo. Cui Hamelmann. consentit. Hæc dominia idem ille Wilhelmus suis adiecit ditionibus, primum 1441. emtione, Hallermundanum cessione *Philippi Comitis Spiegelbergii* sed armis coacti 1435. Nam Otho ultimus Comes, qui Philippi sororem in matrimonio habebat, & ei suam

elocave-

elocaverat, affini suo arcem Hachmolen & Hallermund concesserat, sed Dux feudum suum esse cautatus id ratum esse noluit. Conf. Hamelmann. de famil. emort. L. 2. pag. 115. In linea *Grubenhagia* ratione titulorum differentiam multiplicem apud Buntingium reperio: Aliquibus nomen *Lunæburgi* adscriptum, apud plerosque omissum video. addi vero, Domini in *Einbeck & Grubenhagen*: Alicubi adjicitur Dom. *Salzæ*. Quod insignia hujus lineæ, cujus in superioribus nulla est facta mentio, concernit, primo symbolis Brunsvicensi & Lunæburgico usos reperio, dein adjecisse in quadripertito scuto Eversteinium & Homburgium. Lineæ Grubenhag.

§. XXVI. Præter illos comitatus atque dynastias, quorum in scuto atque titulis facta est mentio, numerantur adhuc plures ducatus amplissimis finibus comprehensi, ex quibus nonnullorum δείγματα subnectere, non inconveniens videtur. Comites de *Catelnburg* gestabant in parma rubea aquilam nigram, cujus corona rostrum & pedes auro tinguntur (qualis etiam cassidem exornabat) *Osburg* in argentea duos leones erectos & inter se conludentes rubeos: *Ringelheim* in clypei secti superiori parte cærulea exorientem aquilam argenteam, auro coronatam, in inferiori parte hinc aurata leonem coccineum, istinc miniata draconem aureum; *Dassel* in scuto cyaneo argenteis strato pilis ex eodē metallo cornua duo cervina parti cranii cohærentia: *Winzenburg* in cærulea similia cornua, sed ex auro: *Peyne* in argenteo lupum nigrum currentem super duos mergites avenæ inclinatos: *Plesse* nunc Hassorum, in aureo duos chalybes igniarios rubeos tribus sulfuratis funiculis colligatos (**zwey rothe feuer-eysen mit drey schwefel-kertzen zusammen gebunden.** Apex insistit coronatæ cassidi argentea columna, cauda pavonina fastigiata, & ante hanc figura scutaria.) *Woldenberg* in rubeo fasciolam argenteam (qualis in discerniculis usui esse solet) sed ad scuti longitudinem locatam & sex segmentorum. (similis figura apici inservit.) *Poppenburg* in cæruleo leonem argenteum, cujus lingua rubet. *Lauenroda* in argenteo leonem rubeum auro coronatum. Hos & alios comitatus atque dominia, ducatu hoc conclusa, vel domui huic Serenissimæ subjecta, in scuto ejus notati non conspicimus, ne arearum excresceret numerus, & quia fere illo tempore accesserunt, quo moris nondum fuit, laterculorum numerum multiplicare.

Alia Dominia in Ducatibus his. Catelnburg. Osburg. Ringelheim. Dassel. Winzenburg. Peyne. Plesse. Woldenberg. Poppenburg. Lauenroda.

§. XXVII. De his insignibus audiamus canentem Buntingium in Chronolog. Carmen Buntingii.

Candidus in galea procurrit pullus equinus,
Cæsaris hoc signum Saxoniæque fuit.
Vique Ducum signat virtutes stella refulgens,
Sic diadema probat Regibus esse satos.
Sed falces Sichlensteini nunc signa putantur,
His Ducis Hermanni crista notata fuit.
Quæ restant galeæ, prima est herois ab Hoja,
Altera Bruckhusii candida signa gerit.
In rubro clypeo gemini fulgent leopardi,
Brunsvici sunt hæc signa notanda Ducis.
Cumque rosæ foliis leo cæruleus occupat aurum,
Is Lunæburgi Principis arma notat.
Candidus inde Leo fulgens diademate pulchro,
Eversteinensis signa notabit agri.
In rubro exultans clypeo leo fortis & audax,
Homburgensis heri denotat arma probè.
Vrsinosque pedes heros ducebat ab Hoija,
Cætera Brouckhusiæ sunt bona signa domus.

§. XXVIII. Succincte autor, qui recentissime Serenissimam gentem descripsit: Alterius Poetæ.

Schaut/wie so herrlich ist diß Wapen hier gezihrt
In zwölff gefächern mit fünff Helmen auffgeführt:
Hier stehen auffgericht zween starcke Leoparden:
Da sind blau-roth-gelb-weiß-cron-Löwen vieler arten:
Der weisse Adler folgt im blauen feld so fort:
Die Bärnfüß/Balcken und das Schachspiel stehen dort/

Wie auch der schwartze Hirsch/mit halben Hirsch geweyhen/
Diß/jenes/allesamt zum hohen ruhm gedeyhen.
Ist nicht das Helden thier/das edle weisse Pferd/
Bey der cron marmor krantz voll reicher ehren werth?
Seht in dem Pfauen schwantz den güldnen Sterne glänzen/
so eingeschlossen stehn in beyder Sicheln gränzen.

Caput X.

Dux de Burnonville.

ARGUMENTUM.

1. *De familiæ origine sententiæ diversæ. Ex Siffrido Dano. Ex Com. Barcinonis. Ex Com. Pontivi.*
2. *Deductio porro ex Guinensibus.*
3. *Successio Dominorum Burnonvilliorum.*
4. *Reliquæ lineæ.*
5. *Scutum Ducis.*
6. *Ducis Ambrosii scutum majus.*
7. *Area & areæ Ducum. Rationes areolarum.*
8. *Apex. Telamones.*
9. *Tituli.*
10. *Rationes.*

§. I.

De familiæ origine sententiæ diversæ Ex Siffrido Dano. ANtiquæ *Burnonvilliæ* gentis originem post alios Celeberr. *P. Bucelinus* refert ad quendam *Sifridum* e Regum Daniæ procreatum sanguine, qui sub Gormone & Haraldo cognatis Regibus Neustriam infestantibus, ad ripam maris prope Morinos Guinensem occupans provinciam, primus *de Guisnes* Comes extiterit anno 928. & ex Elstrude filia Arnoldi Com. Flandriæ sustulerit *Adolphum Com. Guinensem.* Sed & alii Sifridi illius Dani piratæ mentionem faciunt, qui Elstrudim Flandricam rapuerit. Alia vero sententia post *Vredium* est Celeberrimi *Iust. lips.* ... filium seu *Ardolfum Com. Guinealem* filium fuisse *Guifredi* seu *Wifredi* seu *L. ... redi* pilosi C. Barcinonensis (qui 912. vel 914. obiit) ex *Gunihilde Flandrica.* Quæ si obtineat sententiaa, gnati fuerint Burnonvillii non tantum veterum Besaluni & Ceritaniæ Comitum ex Wifredi majoris filio Myrone, sed etiam ex altero *Sunifredo* seu *Sunyerio* Com. Urgelitano, Comitum & Principum Barcinonis, imò ex illis totius regiæ *Aragonicæ* familiæ, ex qua non solum *Aragoniæ*, sed & *Siciliæ* atque *Baleariun* reges, Comites Provinciæ & alii Illustres exorti sunt. Tertia & à prioribus diversa sententia est, quam ex *Gelic* & *de Ligne* proponit atque sequitur *Ioan. le Carpentier l'Histoire de Cambray & de Cambresis*, P. 3. pag. 321. quod videlicet Burnonvillii descendant à *Guillelmo Comite Pontivi* seu *de Ponthieu*, qui circa 954. Comitatus Boloniæ & Ternanæ seu S. Pauli Arnoldo Com. Flandriæ ereptos occuparit, quemque alii putant descendisse ab Hartnido filio Angilberti Ducis Pontivi ex Bertha Caroli Magni filia. Hic enim *Gulhelmus* tres habuit filios, *Hilduinum Com Pontivi* seu Abbatisvillæ, cujus posteritas terminata in Agnete filia & herede Guidonis, conjuge *Roberti Montgomerii*, *Hugonem Com. S. Pauli*, cujus mascula progenies defecit in Hugone Candavene Com. Paulisani, filia autem Elisabetha hereditatem attulit marito Gauchero Dn. de Chastillon sur Marne, & *Ernicu um* seu *Ernaldum Com. Bononiæ*, qui pater fuit *Ernaldi* seu *Ernulfi* seu *Erniculi* & *Eustachii*. Ex his Eustachius nepotes habuit *Godefredum Bullioneum* & *Balduinum* reges Hierosolymorum & *Eustachium III. Com. Boloniæ*, socerum ex Mathilde herede *Stephani* ex Campaniæ Comite *Regis Angliæ*. *Ernaldus* autem seu *Erniculus* dicitur cognomine fuisse *le Burn* (quod idem est, ac *le Brun*) & condidisse *Burnonville*, quod in vetustis chartis appelletur *Brunvilla*, *Burnulvilla*, *Burnivilla*. Huic ex Hadewide Vicecomite Bourbourgensi filii dantur *Erniculus*, *Balduinus* atque *Gerhardus* cognomento de *Bournonville*, nepos *Gerhardus*, à quo Genealogia certior est.

Deductio porro ex Guinensibus. §. II. Tres ita vidimus de Burnonvilliorum ortu sententias, utram vero eligas, semper familiam satis illustrem esse liquet. *Adolfo Com. Guinensi*, qui gener *Erniculi Com. Bononiæ* ex Mathilde fuit, natus est *Eustachius*, hoc *Eustachius Com. de Guines*. *Eustachius Balduinum* genuit & *Gulielmum*: Tertium Bucelinus addit *Ramelinum* Do-

minorum

minorum de Crequy satorem; hos vero ex alia origine alibi deducimus. *Balduinus* filios plures habuit, ex quibus *Robertus* cognomine *Mantes* Comitatum tenuit, & filiam habuit *Giselam*, uxorem Winomari Gandavensis, qui parentes fuere Arnolfi Com. de Gunes, cujus abnepos Arnolfus I. Arnolduss III. comitatum *Gunes* vendidit 1282. *Philippo pulchro regi*, filii autem ejus, Balduinus impugnavit venditionem coram parlamento, & ex filia Joanna generum habuit *Iohannem de Brienne C. d'Eu* Conestabilem Franciæ, qui 1295. Comitatum *de Gunes* iterum obtinuit, & *Enguerrandus* avunculo Enguerrando III. Dn. de Coucy successit; novæ *Codiciaci* seu *de Coucy* celeberrimæ gentis autor. *Guilelmus* vero *de Gunes* alter Eustachii, qui 1071. vixit, filius, sator Burnonvilliorum perhibetur, pater *Gerhardi de Bournonville*, a quo dixi deductionem certiorem extare.

§. III. *Gerhardus* ex *Alburga Dn. de Selis* genuit *Ludovicum* atque *Rudolphum*, hic filium *Henricum* habuit *Baronem d'Vrfort* (Bucel. *d'Ilfort*) in Anglia, & nepotem alium *Henricum ἄπαιδα*: ille, qui dicitur uxorem habuisse Sylviam filiam Guilelmi Conquestoris R. Angliæ, genuit inprimis *Eustachium* mortuum in Palæstina, quem tamen Bucelinus pro *Rogerio* propagatorem stemmatis facit, *Rogerium*, & *Rudolfum*, qui in Cameracensi agro aliud castrum nomine *Bournonville* condidit, & autor est lineæ dominorum de *Serain, Maillard, Bournonville en Cambresis. Rogerius* Dn. de Bournonville genuit *Petrum* & *Robertum*, quem Henricus agnatus *Baro d'Vrfort* heredem instituit, adeoq; eum autorem agnoscunt *Burnonvillii* in Anglia. In *Petri* cognomento *fortis* & bellicosi posteris differunt *Bucelinus* & *le Carpentier*; ille seriem ita nectit. *Petrus. Robertus. Rogerius. Ioannes. Hugo* maritus *Ioannæ de Lyanna* seu *Lyanes. Ioannes* cognomento *Magnus*. In altero ita se excipiunt. *Petrus. Hugo* maritus *Iolandæ de Leaunes* in Bononiensi argo. *Robertus. Rogerius. Ioannes Magnus*. Hic Dominus fuit de Bournonville & *Baro de Leaunes, Burggr. de Beaurain*, nomine Philippi Valesii Gubernator Bononiæ, Thalassiarcha classis adversus Anglos, maritus *Mathildis de Fiennes*, quæ fratrem habuit Robertum Conestabilem Franciæ. Eo nati plures filii, ex quibus posteritatem habuere *Andreas Dn. de Chasteau Bricon*, *Balduinus* & his major *Robertus Dn. de Bournonville*, pater iterum *Engerrandi* atque *Ioannis* cognom. *Barbati*. *Engerrandus* de Bournonville, Burggravius de Beaurain, Consiliarius Joh. Ducis Burgundiæ, qui decessit in obsidione Suessionis 1414. ex filio *Antonio* cæteros *Dominos Bournonvillios* sevit, qui nostro seculo defecere in *Henrico*, duello occiso, cujus soror Magdalena Carolo de Monchy Campi Marescallo Franciæ 1622. nupta ditiones plures ei attulit. Ex hujus Enguerrandi posteritate, & quidem abneptis, Joannis filia & Claudii ἄπαιδος soror atque hæres, fuit *Anna de Bournonville*, uxor *Philippi de Lamet*, Dn. de Henancourt, cui attulit *Bournonville*, Leaunes, Conteville, &c. & ex eo genuit eos, qui *Lamet* cognom. *Bournonvillii* vocantur. *Successio Dominorum Burnonvilliorum.*

§. IV. Superest posteritas *Ioannis Barbati*, qui Engerrandi frater Roberti filius, & Dominus de *Rinquesent* fuit; is genuit præter alios *Ioannem* & *Robertum*, quorum hic 1426. cæsus dominorum *de la Valiée* sator fuit, & ejus posteritas in pronepte *Carola Domina de la Valiée*, Antonii d'Ailly Domini de Varennes conjuge, defecit; ille Dn. de *Rinquesent* genuit *Andream Dn. de Rinquesent* (cujus neptis *Ioanna* heres Dynastiam attulit Antonio de Renty Dn. de Beaumont, sed ἄπαις iterum heredem 1515. habuit sororem *Margaretam* conjugem *Ioannis de Flory* [illegible] & *Ioannem Dn. de Hourec*, qui ex Isabella Dn. des Prets & de Capres, genuit inter alios *Ioannem*, dictum *Ieannot.*) *Dn. des Prets, de Capres*, &c. mortuum 1526. Patrem *Guidonis*, Dn. de Capres, quo natus *Odoardus Com. de Hennin*, quo & *Maria Christina Egmondana* genitus est *Alexander Dux Bournonvillius* primus, qui 1656. moriens reliquit *Alexandrum* Ducem, *Ambrosium Franciscum*, qui fortunarum sedem in Gallia retinuit quondam Lutetiæ Gubernator & ex Lucretia Vieuvillia *Mariam Franciscam* genuit *Ludovici Iulii de Noailles Com. d'Ayen* uxorem, *Wolfgangum Wilhelmum* Vicecom. & Bar. de Barlin, *Ioan. Franciscum Benjaminum* M. de Bournonville. *Reliquæ lineæ.*

§. V. Serenissimorum Ducum scutum est *nigrum* ornatum *leone argenteo, corona, falculis, & lingua aureis, cauda bifurca & in decussim trajecta.* Ast leonem hunc non originariam tesseram esse Burnonvilliorum docet *le Carpentier* L. 5. pag. [illegible]. Sed eam fuisse in *aurea* parma *tria cochlearia lignea nigra*. Leonem autem assumtum ex *Scutum Ducis.*

 contractu

contractu matrimoniali Hugonis Dn. de Bournonville & Jolandæ Dn. de *Leaunes*, cujus illud δείγμα facit.

Ducis Ambrosii scutum majus

§. VI. Plenius scutum Serenissimo Duci *Ambrosio* adscribit Sammarth. l'est. de la Fr. pag. 33[illegible]. cujus medio [illegible] gentilis incubat parmula. Ipsum scutum quadrifidum est. Primus quadrans *[illegible] scutum in numos byzantinos aureos* 3. 3. [illegible] continet, *cephalo scutario ejusdem metalli*, quæ tessera est *Meldunæ* gentis, *de Melun*. Secundus quadrans iterum *quadripartitus*, prima & quarta *areola* [illegible] hinc *duodenos cantherios aureos & rubeos Egmondanos*, illhinc *in argenteo solo duas falces alternatim utrique pinnatas rubeas Arculianorum* defert, secunda vero & tertia *leones binos aureum in cæruleo Geldricum*, illhinc *nigrum in auro Juliacensem* continet: toti huic quadranti imposita parmula qua [illegible] ex *Lucemburgicis*, videlicet leone rubeo in argento, & *Baucis* (Baulx) stella 16. radiorum argentea in minio, symbolis: Tertius quadrans quadripertitum *Palatinum aureum coronatum leonem* in solo *nigro*, & *Bavaricos laterculos rhombis argenteis* atque *cæruleis virgatos* exhibet. Ultimus quadrans *Momorantiorum crucem & alariolas* ostentat.

Avi & aviæ Ducum.

§. VII. Intelligendis his laterculis Ducum avos aviasque intueri necesse est

Alexander, Ambrosius & fratres DD. de Bournonville.	Alexander Dux de Bournonville E. A. V.	Odoardus de Bournonville Com. de Hennin.
		Maria Christina Com. Egmondana.
	Anna de Melun Pr. d'Espinoy.	Petrus de Melun Pr. d'Espinoy.
		Hippolyta de Montmorency de Bours.

Rationes areolarum

Itaque symbolum *Melunium* assumtum est ob matrem: ob aviam paternam *Egmondana* tessera inseritur: rationes autem, ob quas Egmondano scuto alii laterculi inserti sint, repetantur ex L. 1. c. 21. ubi illud consideravimus. *Palatino Bavaricum* δείγμα referendum est ad Mariæ Christinæ Egmondanæ matrem *Sabinam Com. Palatinam Rheni & Bavariæ Ducissam*, Friderici III. Electoris sororem, Lamoralli Egmondani Princ. Gaueræ uxorem. Ultimum *Montmorencium* symbolum ab avia materna adsciscitur.

Apex.

§. VIII. Huic clypeo imponitur galea coronata, ex qua emergit *leo aureus* ut Sammarthanus ait, sed potius *argenteus* juxta Chifflet. insign. Eq. A. V. num. 353. scutario similis. Laciniæ sunt *argenteæ & nigræ*. Telamones adstant duo *leones aurei*,

Telamones.

uterque vexillum, dexter veteri Burnonvillia tessera ornatum, quæ sunt in auro (ita supra ex Carpenterio: Sammarthanus hic alterum mavult metallum) *tria cochlearia nigra*, qui ad lævam est, novo Burnonvillio symbolo, leone, scilicet, pictum gestantes.

Tituli.

§. IX. Titulum Serenissimi Ducis Alexandri illum apud Bucelinum video: *Dux de Bournonville & Princeps, Hennini Comes, Caumontii Baro, Ranchicurtii, Divionis, Bondu, Dimsie*, &c. *Dominus*. Fratri ejus *Ambrosio* ille datur, *Dux de Bournonville, Viccecom. de Barlin, Baro de Houllefort, de Hourées, de Capres, de Divion, de Ranchicourt*, &c.

Rationes.

§. X. Quod *Ducatum* attinet, Henricus IV. illud axioma contulit, diplomate in eam rem dato 1600. & 1608. De Comitatu *Hennini* non succurrit, quomodo familiæ allatus sit: sicuti nec de aliis quibusdam. *Ranchicourt* est ab Anna de Ranchicourt Guidonis conjuge, ut & *Divion*, atque Viccecomitatus & Baronia de *Barlin*: Baronia de *Houllefort* obtigit ab Isabella des Prets filia Joannis ex Magdalena de Houllefort, Joanni Bournonvillio nupta, a qua etiam *Capres* allatum.

CAPUT XI.

Du Cambout. Dux de Coislin.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.* 2. *Scutum.* 3. *Apex. Telamones.* 4. *Titulus.*

§. I. *Cambou-*

§. I.

Familia

CAmboutiam Illustrissimam familiam *le Laboureurius* & ex eo *P. Anselme* deducunt à *Ioanne Dn. du Cambout* Joannæ Rohaneæ marito, patre *Alani* M. Magistri aulæ Ducatus Britanniæ, avo *Stephani*, proavo *Ioannis* iterum aulæ Mag. D. Britanniæ, abavo *Ioannis* eadem dignitate insignito, atavo *Alani*, tritavo *Renati*, qui Magnus venator Britanniæ fuit: hoc natus præter alios *Philippus* Dominorum *le Beaus* autor & *Franciscus Dn. du Cambout & de Coeslin*, qui 1625. ætatis 81. anno excessit, maritus *Franciscæ du Plessis*, Cardinalis Richelii amitæ. Hic pater fuit *Caroli* & *Ludovici*. *Ludovicus* tenuit Dominos de *Becay & de Carcheil*: *Carolus* Gubernator Brestiæ & interioris Britanniæ locumtenens generalis 1648. extinctus, ex *Cæsare M. de Coeslin* 1641. præmortuo, nepotes reliquit *Ioannem Armandum & Petrum*, hunc Episcopum *Aurelianensem*, illum Ducem *de Coeslin*, patrem *Petri* Marchionis de *Pontchasteau*, *Armandi Hieronymi* M. de *Rochebernard* & aliorum.

Scutum.

§. II. Familia utitur clypeo *rubeo*, exarato *tribus fasciis*, *argento & cyano duplici tractu tessellatis*.

Apex. Telamones.

§. III. Scuto insistit galea coronata, & super eam exsurgit *mus ponticus naturali habitu* pictus. Laciniæ sunt *argenteæ*, *coccineæ*, *cælestinæ*. *Telamones* assistunt pariter duo pontici mures.

Titulus.

§. IV. Titulus est: *Du Cambout Dux de Coeslin seu Coislin*, *Par Franciæ*, *Comes de Crecy*, *Bar. de Pontchasteau & de la Rochebernard*. Ex his *Coeslin* accessit ex matrimonio Renati Cambouti & Franciscæ filiæ Francisci Baye Dn. de Merionec ex Joanna Chauvin *Domina de Coeslin*. *Pontchasteau* Franciscus sibi comparavit. De reliquis mihi non constat. Quod vero *Ducalem* dignitatem attinet, ea in curia confirmata est 1663. Idem vero Ducatus est, qui prius Dominio *S. Liebaud Villemor* in gratiam Petri Seguierii Cancellarii Ducis de Villemor, Cancellarii Franciæ affixus erat; & isto titulo demum *Ioh. Armando* ejus nepoti ex filia concessus est.

CAPUT XII.

Com. de Castel.

ARGUMENTUM.

1. *Familia ex Ducibus Franconiæ. Com. Rotenburgii. Lineæ.*
2. *Castellæ Noricæ Comites cum his confusi.*
3. *Scutum.*
4. *Apex.*
5. *Titulus.*
6. *Scutum aliud. Castellanorum Noricorum.*

§. I.

Familia ex Ducibus Franconiæ

ILlustrissimi Comites *Castellani*, qui secundum inter Franconiæ Comites, proximum nimirum post *Hohenlohicos* locum obtinent, originem suam referunt ad veteres orientalis Franciæ seu Franconiæ Comites. Ita Celeber. *Nicol. Ritter.* [illegible] ordit eorum seriem à *Gosberto*, quem Bucelinus *Gozbaldum* vocat, Franconiæ Duce, qui 696. decessit, patre *Gosberti* Ducis & *Cuniberti Com. Rotenburgensis*: quorum hic *Hetani* ultimi Franconiæ Ducis 740. extincti, (post cujus mortem Pipinus Ducatum filio Carolo, dein Episcopatui Herbipolitano dedisse perhibetur,) hic [illegible] *Com. Rotenburgensis* pater fuerit: inde Rudolphi filium [illegible] *Com. Rotenburgensem & Castellanum*, Hettani filiam *Arminiam* seu [illegible] duxisse, quibus parentibus nati sint *Arnoldus Com. Rotenburgi*, a quo forte *Rotenburgici* [illegible] Comites, quorum Genealogiam sed valde mancam recenset [illegible] p. 4[illegible]8. quique usi sunt in parma *cærulea canthero aureo*, cujus [illegible] ex eodem metallo [illegible]. Wavenb. P. 2. pag. 17. Apex autem [illegible] cæruleo insistens columba candida alis ad volatum expansis, [illegible] teste *Henning*. Dominum *de Columba*. His insignibus jam uti [illegible] autor est *Hæping. de jur. insig. c. 8. n. 579.* & *Marquardus* primus [illegible] 828. decessit, ex filio *Burchardo* gentem propagavit; Burchardi nepos [illegible] imperium obtinuisse, quod legisse alibi non memini, licet primo suo Ottonis M. tem-

pore certum sit, plures in imperio ortas esse turbas. Philippo tamen nepotem *Rupertum II.* assignat, qui 1168. suo Friderico Barbarossa primus factus sit *pincerna Hereditarius*, (*Spang. Adel. Chron. Herm. c.* tamen a Philippo hoc officium demandatum Castellanis perhibet.) Secuti sunt ordine reliqui Comites ad nostra usque tempora. Linear. *Georgius* Marescallus aulæ Ludovici Electoris Palatini communis per filios *Wolfgangum* & *Godofredum* pater fuit duarum linearum *Remlingen* & *Rudenhusæ*, quarum illam filius Wolfgangi Georgii, hanc Georgii Friderici continuat.

Castellæ Noricæ Comites cum his confusi. §. II. Aliam Genealogiam nectit *Lazius de migr. gent.* L. 7. pag. 328. & ex eo *Henninges*. Sed videntur confundere Comites *Castellæ Franconicæ* & *Noricæ*. Ad hanc enim plerosque spectare credo, quos cum Sulzbacensibus ejusdem prosapiæ faciunt; fatore constituto *Ernesto* ex Seelandia, qui ob maris inundationem profugus, cum uxore, supellectili & aliquot colonis in Noricum venerit, & castellum tribus sacellis, ad totidem fontes singulis, conspicuum extruxerit circa 975. Hunc suspicantur patrem *Friderici* Castellani & *Gebhardi Sulzbacensis* Comitum. Ad nos etenim vix dubium est quod spectet *Fridericus II* filius Hermanni, qui arcem Castel in monte Castelberg, a tribus arcibus cognominato 1098. in cœnobium Benedictinum commutavit, cujus etiam filius *Otto*, deinde *Hersfelberg* & *Heiberg*, ad finem perduxisse scribitur paternam fundationem. Ad Franconicos vero nostros Comites spectare videntur *Stuezo*, qui cum aliquo fratre Friderico conditus sit in Ebracensi Cistercienfium apud Francos cœnobio, in quo et alii ex Franconica stirpe conditi teste ex Bruschio, *M. Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 170. tum *Rupertus* cum fratribus *Hermanno* atque *Adalberto* circa 1149. *Wilhelmus*, qui 1460. Joanni Episcopo Herbipolitano comitatum vendiderit, & eundem perpetuo jure feudi a cathedra posteris suis accipiendum sanxerit: *Joannem*, qui cum filiis 1510. vixerit. Has vero duas familias isti autores in unum confundere videntur, cum tamen distinctæ sint, & prior Castellæ Noricæ diu appareat defecisse. Cœnobium tamen ad fl. Luteram in superiori Palatinatu adhuc extat, sed legi Jesuitis jam appropriatum esse.

Scutum §. III. Modernorum Comitum *Castellæ Franconicæ* (quam ad differentiam alterius Noricæ in superiori Palatinatu aliquando *ober-Castel* legi nuncupatam) scutum ex antiquitatis more simplex est, quadrifaria sectione *argento & minio*, qui Franconici colores veteres fuere, tinctum.

Apex. §. IV. Galeæ incumbit pileus acuminatus, cum ora reducta iisdem scuti coloribus quadripertitum pictus, corona aurea & super eam pennis pavoninis (Henning. eas in plumas struthionicas convertit) fastigiatus. Laciniæ dependent argenteæ & coccineæ.

Titulus. §. V. Titulus item simplex est: *Comes & Dominus in Castel.* Ex Buccelini tabula in Germ. T. II. inserta video duodecimo, decimotertio & quarto titulis illos addidisse *Dei gratia* Comes in Castel, usque ad Wilhelmum, qui 1479. decessit.

Scutum aliud Castellanorum Noricorum. §. VI. Aliud Castellensibus comitibus Wapenb. P. 2. pag. 11. datur scutum, videlicet cæruleum sex liliis argenteis 3. 2. 1. insignitum, quibus etiam in apice jugum alarum complicatum superbit. Hanc tesseram non dubito assignare *Castellensibus Noricis*, de quibus modo §. 2. diximus: quia Sulzbachiis & Amerthalis comitibus simile δεῖγμα assignatur, coloribus tantum variatis: illi enim totidem lilia argentea parmæ rubeæ, hi nigra argenteæ inscribebant; quod eadem pagina videre licet. Hos autem ex gente Castellentium Noricorum fuisse supra diximus, & P. 1. cap. 8. pluribus exemplis edocti sumus, sæpe ejusdem gentis ramos illo distinguendi modo uti solitos fuisse.

CAPUT

Caput XIII.

Bar. de Clam.

ARGUMENTUM.

1. *Bar. de Clam ex Carinthia in Austriam.*
2. *Scutum. Nopping.*
3. *Perger de Clam.*
4. *Galea.*

§. I.

ILlustres de *Clam Barones*, prius dicti *Perger de Clam*, ex Carinthia in Austriam venere, & sub Ferdinando I. ab Hardeccis Comitibus 1524. *Clam* acquisivere. Eorum aliquot graduum Genealogiam describit *Bucelinus German. Tom. 3.* pagina 19. Bar. de Clam ex Carinthia in Austriã.

§. II. Eorum scutum exhibet *Sibmach.* Wapenb. P1. pag.34. quadripertitum. Primus & ultimus laterculus *diagonali dextra linea* secatur: priori parte *nigra* altera *argentea*. Hæc tessera (quam Bucelinus illis gentilem tribuit) est familiæ *Noppingiæ Bavaricæ*, ex qua Christophorus Perger de Clam & S. Pantaleone, qui 1532. obiit, uxorem *Walpurgam* habuit. Stirpe vero hac extincta Ferdinandus Pergeris jus hujus symboli & rubra cera signandi concessit. Scutum. Nopping.

§. III. Alveolus secundus & tertius, qui *Pergerorum* familiaris est, *auro* tingitur: in eo ex tribus rupibus suo colore pictis, quarum media reliquas supereminet, emergit pubetenus virgo sylvestris pilis viridibus (schwartzgrün/) aspera, capillis aureis volitantibus, laurea corolla redimita, dextera nigrum cornuum cervinorum jugum sursum protendens, sinistram lateri admovens (die lincke Hand an die seite spreitzend.) Perger de Clam.

§. IV. Galeæ scuto insistunt duæ coronatæ: prior sustinet alam diagonaliter ex nigro & argento sectam; posterior ex rupibus exurgentem virginem nudam scutariam. Laciniæ sunt circa priorem ex argento & nigro: circa posteriorem aureæ & atræ. Galeæ.

Caput XIV.

Domus Cordub. Duces Sesæ, Segorbiæ, Cardonæ, Feriæ, &c.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Deductio Genealogica.*
2. *Scutum Comitis de Feria. Figueroa.*
3. *Corauba.*
4. *Manuel.*
5. *Pontii de Leon. Tabula progonologica.*
6. *Apex.*
7. *Scutum M. de Priego. Ribera.*
8. *Ducis de Sesa.*
9. *Tabula progonologica.*
10. *Scutum Ducis Cardonæ & Segorbiæ.*
11. *Ratio laterculorum.*
12. *Ducis Cardonæ & March. de Comares.*
13. *Rationes areolarum. Cardona. Aragonia. Urgelitanus Com. Pallias.*
14. *Tab. Geneal. Cardonensis.*
15. *Duc. Cardonii & Ducis Feriæ.*
16. *Ducis Sesæ.*

§. I.

CORdubensis familia inter Hispanas illustres ex nobilissimis est, & in Gallicia sub nominibus de *Tomez* & *Chantada* floruit; inde *Corduba* Mauris erepta nomen mutavit, & sedem in Bœticam transtulit. Ea in aliquot lineas divisa meretur hic compendio exhiberi, usui in sequentibus futura. Familia.

Alfonsus

Deductio Genealogica.

Alfonsus Fernandez de Corduba Dn. de Cagnete, qui testatus est 1325.

Alfonsus de Corduba. | Didacus de Corduba.

Consalvus Fernandez Dom. de Aguilar. | Martinus Alonso de Corduba Dn. de dos Germanos, Un. de ... de ..., qui cognom en Vesalico assumere.

Martinus de Corduba Dn. de Lucena.

Didacus Arcayda seu Castellanus de los Donzelas.

Martinus Fernandez de Corduba

Didacus de Corduba M. de Comares

Ludovicus de Corduba M. de Comares

Didacus Fernandez de Corduba M. de Comares cognominatus Africanus ab uxore Joanna Dux Cardonæ & Segorbiæ.

Ludovicus Fernandez de Corduba Com de Prades † ante patrem.

Didacus Fernandez de Corduba Dux de Cardona & Segorbia

Henricus de Corduba & Arag. Dux Cardonæ & Segorbiæ † 1640.

Ludov. Fernandez Raymund Dux Cardonæ & Segorb. † 1670. | Petrus Aragon nunc Dux Cardon & Segorb. | Antonius Aragon. Cardinal. † 1650 | Vincentius Arag. | Paschalis Arag. Cardinal. Archiep. Tolet. † 1677.

Ambrosius de Corduba D. Lerinæ. † 1669. | .... Anon. Dux Cardonæ, † 1670.

Alfonsus Fernandez Dn. de Aguilar † 1424. Ux. Teresia Venegas. | Didacus Fern. de Corduba Dn. de Baena Mare. c Castiliæ.

Petrus Fernandez de Corduba, † 1435. vivo patre.

Petrus Fernand. de C. Dn. de Aguilar. | Didacus Fernand. de Corduba C. de Cabra 1455.

Petrus Fernand. de Corduba Dn. de de Aguilar. | Didacus Fernandez, C. de Cabra. | Martin. de Corduba, a quo Dn. de la Campana cum cogn. Pont. de Leon. | Sancius de Corduba unde Lom. de Calapalma.

Alfonsus Fernand. de Corduba Dn. de Aguilar. | Consalvus Magn. de de Corduba D. Sessæ, Terræ novæ & S. Angeli † 1515. | Didacus Fernand. de Cord. III. Com. de Cabra. | Inicus de Cord autor dominor. de Guctor de Santillan. | Antonius de Cordub. autor Dn. de Torreque bradilla.

Elvira, Uxor Ludov de Corduba agnati.

Ludovicus de Corduba. Ab uxore Elvira Dux de Sessa † 1526. | Petrus de Cord. a quo Dn de Zabra. | Alvarus de Cord. a quo Dn. de Valenzuela.

Petrus Fernandez de Corduba M. de Priego. | Franciscus Pachecus de Corduba unde Dn. de Almunnar. | Consalvus Fernandez D. Corduo. Dux de Sessa. † &c. 1606. | Beatrix. Uxor Ferdinandi de Angrelcia & Cardena D. de Soma, patri Ludovici D. Sessæ avus Antonii moderni Ducis.

Catharina Fernandez heres Uxor Laurentii Svarez de Figueroa Com. Feriæ. A quibus reliqui cognominis de Corduba March. de Priego.

Scutum Comitis de Feria.

§. II. Hujus Cordubensis nominis quinque *equites aurei velleris Ioh. Iacob. Chifflettius* producit, & eorum scuta describit: quos ordine videbimus. Primus est *Petrus Fernandez de Corduba Comes Feriæ* (n. 209.) qui quidem ex alia familia fuit, sed hoc nomen à matre assumsit. Ejus scutum transverse bipertitum est. Caput duabus perpendicularibus lineis iterum in tres regiones distinguitur. Primus alveolus *aureus foliis quinque ficulneis prasinis* decussatim dispositis imprimitur: quod ipsi insigne fuit gentile. Gentem hanc *Svareziam de Figueroa* (unde allusio in ficulneis foliis, derivare solent à *Laurentio Domino de Zafra & Feria* sub Henrico II. Joanne I. & Henrico III. regibus, qui Magister Ord. S. Jacobi 1409. gloriosus decessit. Cæterum pater hujus Petri Laurentius fuit Comes de Feria, Garsia & Maria Toletana natus.

Figueroa.

Corduba.

§. III. Area proxima aurea *triplici coccinea fascia* exaratur, quod ὅπλα ipsorum *Cordubensium* est: a Petro autem adscitum, jure *Catharinæ* matris, Petro Fernandez de Corduba M. de Priego ex Aguilario ramo natæ. Ea enim successionem Prieganam marito attulerat, quod in tabula vidimus.

Manuel.

§. IV. Alveus tertius capitis quadripertitus est ex *Manuelica* & *Legionensi* tessera: quorum illa exhibet in solo *rubeo manum dextram coloris nativi auro alatam, nudum ensem auro instructum tenentem*: Hæc leonem *rubeum auro coronatum* in scuto *argenteo*. Jus hujus symboli est à Petri proavia materna *Maria* filia *Petri Manuelis, Dn. de Montealegre*, conjuge *Laurentii Svarezii Comitis de Feria*. Cæterum familia *Manuelia* gestabat præter manum (quæ videtur paronomasiâ longius repetitâ ad nomen familiæ respicere.) Legionensem illum leonem: quia originem refert ad Ma-

ad Manuelem seu Emanuelem infantem Hispaniæ Ferdinandi Regis Legionis & Castellæ filium, Alfonsi qui ad Romani Imperatoris fastigium elevatus est fratrem.

§. v. Scuti inferior pars iterum bipertita est, ita ut alterum latus *Legionensem leonem*, alterum *Aragonicos palos* contineat, tota vero circumdatur limbo cæruleo octo parmulis aureis zona cyanea exaratis impresso, quæ *Bedmaria* tessera est: Omne vero hoc *Pontiorum Legionensium* est gestamen. Cur vero Petro illud assignetur symbolum, non plane perspicio, nisi a conjuge assumsit, vel potius filiæ hoc quam patris scutum fuerit. Cujus illi majores fuere Pontii de Leon.

Tabula genealogica.

- Catharina Fernan. de Corduba.
  - Petrus Fern. de Corduba & Figueroa C. de Feria.
    - Laur. Svar. de Figueroa C. de Feria.
      - Gomesius Svar. de Figueroa C. de Feria.
        - Laurentius Svarez de Figueroa Com. de Feria.
        - Maria f. Petri Manuel.
      - Maria de Toledo.
        - Garsias Alvarez de Toledo D. Albæ.
        - Maria f. Friderici Henriquez.
    - Catharin. Fernandez de Corduba.
      - Petrus Fernan. de Cordub. M. de Priego.
        - Alf. Fern. de Corduba Dom. de Aguilar.
        - Catharina f. Joannis Pacheci.
      - Elvira Henriquez.
        - Henricus Henriquez Dom. de Cortes.
        - Maria f. Petri de Luna.
  - Anna Pont. de Leon.
    - Rodericus Pont. de Leon Dux de Arcos.
      - Lud. Pont. de L. M. de Zara.
        - Petrus Pont. de Leon, Dom. de Villagarsia.
        - Leonora f. Laurentii Svarez de Figueroa.
      - Francisca Pont. de Leon.
        - Rodericus Pontius de Leon D. de Cadiz.
        - Agnes Ximenes de la Fuente.
    - Maria Giron.
      - Joa. Telles Giron C. Urennæ.
        - Petrus Giron M. Mag. Calatravæ.
        - Isabella de las Casas.
      - Leonora de la Vega Velasco.
        - Petrus Fernan. de Velasco, Conestabilis Castiliæ.
        - Mencia f. Inici Lopez de Mendoza.

§. vi. Scuto huic insistit galea torque spirali tecta, è qua exoritur aquila nigra auro coronata, laciniis dependentibus aureis & coccineis. Apex.

§. vii. Parum differt ab hac dispositione, illa qua usus est *Alfonsus Fernandes de Corduba & Figueroa Marchio de Priego & de Montalvan* apud *Chiffletium* ex Cordubensibus quintus num. 364. Cum enim bis sectum sit transversè scutum, caput *Cordubensi* tessera repletur, pes scuti *Pontio-Legionensia* symbola continet, tali bis perpendiculariter secatur, atque inter symbola hinc *Svarezio-Figueroense*, isthinc *Manuelio-Legionensia* quadripertitim disposita; medio loco [illegible], quod est laterculo aureo fascia prasina triplex inducta. Ratio reliquorum facilis est, si cogites, cum Laurentii Svarezii Com. Feriani, ex Alfonso filio atque Petro nepote pronepotem, nec non ejusdem Laurentii ex filio Petro, & hujus atque Annæ Pontiæ filia Catharina, quæ Petri mater, atque Alfonsi istius avia fuit, abnepotem fuisse. Riberanæ autem fasciæ assumtæ ob matrem Joannam Henriquez de Ribera ex Ducibus Alcalæ. Scutum M. de Priego. Ribera.

§. viii. Secundus quem enumerat *Chiffletius* (num. 213.) fuit *Consalvus Fernandez de Corduba, Dux de Sessa & Terranova, Comes de Cabra.* Hujus scutum fuit transversa una & tribus perpendicularibus lineis in octo areolas divisum. Prima areola quadripertita fuit ex *Cordubensi tessera* (videlicet auro tribus fasciis rubeis inducto) & *Castellana* (quæ est rubea interjecto castello [illegible] aureo) secunda est *Zunigana*, quæ constat areola argentea baltheo nigro exarata cum catena aurea octo annulorum ad oram impressa.) Tertia erat *Gusmannia vetus* (nempe cyanea cum ahenis duobus aureis; limbo ambiente coccineo, cacabis aureis impresso.) Quarta *Gusmannia* Ducis de Sesa.

Ayamontia (iterum cyanea cum ahenis duobus aureis, margine Castiliæ castellis & Legionis leonibus ornato.) Quinta quæ interioris ordinis prima est, *Cordubanum* continebat δογμα (hoc est quadratina dispositione prima & quarta regione bipertita Castellanum castrum in rubeo aureum, atque leonem Legionensem coccineum auro coronatum in argento, secunda & tertia cærulea tria lilia rubea Francica referens.) Sexta *Mendozium Ducum Infantatiorum* del Infantadgo, quod est decussatim quadripertitum, in summo & imo prasino baltheum dextrum aureum tænia coccinea impressum, in lateribus aureis voce angelicas literis cæruleis ad etiam inscriptis, ad dextram A V E M A R I A, ad sinistram G R A T I A P L E N A exhibens.) Septima *Figueroanum* (quod §. 2. diximus aureum cum quinque foliis prasinis ficulneis in decussim dispositis.) Extrema denique *Henriquezium* nempe areolam a summo bipertitam, utrinque castello Castellano latera rubea ornante, in imo rotundatim lacernatam argenteam cum rubro leone Legionensi.) Toti imponebatur *Cordubensis* parmula aurea cum tribus fasciis miniatis. Denique limbus scuti angularibus quadris Castellanis & Legionensibus ornabatur. Scuto verò insidebat galea coronata cum phœnice diversicoloribus pennis ornato & in mediis flammis constituto. Laciniæ dependebant ex auro & minio.

Tabula progonologica.

§. IX. Horum laterculorum ratio ex avis Consalvi repetenda est

Consalvus Fernandez de Corduba, D. de Sesa. † ἄπαις. 1606.	Ludov. de Corduba Dux de Sesa. † 1526.	Didac. Fernan. de Corduba Com. de Cabra.	Didacus II. Fernan. de Corduba, Com. de Cabra.	Didacus Fernandez I. de Corduba, C. de Cabra.
				. . . .
			Francisca de Zuniga & Cerda.	Didacus Lopez de Zuniga.
				Joanna de Cerda.
		Maria de Mendoza.	Didacus Lopez de Mendoza D. del Infantadgo.	Inicus Lopez de Mendoza, M. de Santillana.
				Catharina Svarez de Figueroa.
			Brianda de Luna.	Johan. Hurtadus de Mendoza.
				. . . .
	Elvira de Corduba D de Sessa.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Petrus Fernan. de Corduba, Dn. de Aguilar.
				Leonora f. Caroli de Arellano, Dn. de los Cameros.
			Elvira de Herrera.	Petrus Nunnez de Herrera, Dn. de Pedrazza.
				. . . . . .
		Maria Manrique.	Fridericus Manrique.	. . . Manrique.
				. . . . .
			Beatrix de Figueroa.	. . . Figueroa.
				. . . . . .

Ex his de ratione symbolorum Cordubensis, Zunigani, Cerdani, Mendozii, Figueroani facile constat: de Gusmannus & Henriquezio aliis cogitandum relinquo.

Scutum Ducis Cardonæ & Segorbiæ.

§. X. Tertius est *Alfonsus de Corduba & Aragonia Dux Cardonæ & Segorbiæ:* Hujus scutum apud *Chifflet.* n. 216. quatuor constabat palis, quorum primus *Aragonium* symbolum referebat, videlicet in aurea area quatuor palos rubeos, secundus sectus *castellum* Castellanum superiori parte, inferiori leonem *Legionensem* continebat, tertius *Siculum* (quod est laterculus in decussim quadripertitus, in imo & summo auro inscriptos palos quatuor coccineos, in lateribus argenteis aquilas singulas nigras auro coronatas continens,) quartus *Cardonius*, miniatus tres carduos aureos foliatos repræsentabat. Ex galea coronata erumpebat draco volans aureus. Laciniæ item erant ex auro & cocco.

Ratio laterculorum.

§. XI. Porro hic Alphonsus non fuit ex Cordubensi familia sed ex *Aragonia*, filius *Henrici Infantis Aragoniæ Ducis Segorbiæ* ex Guiomara de Castro & Norognia ex Portugallis, cujus pater *Henricus Aragoniæ Infans* ex *M. Filiona* Catharinam Henrici

Castellani

Castellani Regis filiam uxorem habuit, ipse filius Ferdinandi justi Regis Aragoniæ & Siciliæ, nepos Joannis Regis Castiliæ & Legionis ex Leonora fil. Petri Aragoniæ & Siciliæ regis. Ex qua deductione laterculorum ratio evidens est, excepto *Cardonio*, quem à conjuge *Ioanna* f. *Ferdinandi Raymundi D. Cardonæ* assumsisse videtur, quod ab ea Ducatus ei obtigerit. Unde autem ipsi Cordubensis cognomen accitum sit, neutiquam capio.

§. XII. Quartus est *Didacus Fernandez de Corduba Dux Cardonæ, Marchio de Comares.* Ejus num. 258. *Chifflet.* scutum ita describit, quod fuerit transversim bipertitum; summum iterum ad perpendiculum tripartitum divisum, ex symbolis *Aragonico, Castellano*, cum supposito *Legionensi*, & *Siculo*: imum autem ab summo bipertitum: ita ut prior laterculus, denuo tamen bipertitus, hinc exhiberet decussata sectione in superiori & ima parte *palos Aragonicos*, in laterum dextro tessera *Cardonia* inscripta, in sinistra *Andina priori*; isthinc alia decussata sectione iterum *Aragonicos palos*, laterum utroque tessellis aureis & nigris impleto, quod est *Urgelitanum* symbolum: Alter laterculus, qui scuti extremus erat, *Pallisius* seu *de Pallas*, repræsentabat in auro aquilam bicipitem nigram, cujus pectori appictum scutulum coccineum, stipulis (*festus de paille*) tribus aureis oblique dextrorsum collocatis impressum. Demum toti imponebatur *Cordubensi* scutulum. Apex erat super galea coronata furia erumpens, furva tota: laciniæ ex auro & minio.

Ducis Cardonæ & March de Comares.

§. XIII. Laterculorum horum ratio illa est. Medium scutulum designat ipsam gentem *Cordubensem*, ex qua hic Didacus. Reliqui laterculi omnes sunt ab uxore *Ioanna Aragonica Ducissa Cardonæ & Segorbiæ* adsciti: & quidem tres superiores alveolos ea à patre habuit Alfonso, de quo §. II. diximus: duos vero inferiores a matre assumsit *Ioanna Ducissa Cardonæ*, unde apud eundem *Chiffl. t.* num. 156. *Fernando Remonfolck* seu *Raimundo Folckio* Joannæ patri iidem duo alveoli sed dispositione quadripertita attribuuntur. Ratio vero gestaminum illa videtur. *Aragonio-Cardona-Andinam* areolam puto esse ex matrimonio *Hugonis Comitis Cardonæ* & *Blancæ Raymundo Berengario infante Aragoniæ*, atque *Blanca Andina* filia Philippi Ducis Tarentini despotæ Romaniæ ex Andinis natæ. Hugonis filius Johan. Raymundus Folch Cardonæ Comes iterum ex Aragoniis duxit *Ioannam* filiam Alphonsi Aragonii Ducis Gandiæ, sed ex hoc matrimonio ad Andina lilia nullum jus. *Urgelitanum* symbolum est ex conjugio *Ioannis Raymundi III. Com. Cardonæ* & *Ioannæ Petro Aragonio Comite Urgelitano* natæ, cujus avia *Teresia* f. Gombaldi Entenzæ comitatus *Urgelitani* heres fuerat. Quod attinet *Pallisium* ἀγγυλ; notavi quendam *Borellum* Com. *Palliarensem* fuisse patrem Lupi avum Suniarii Comitis & Marchionis Palliarensium, cui è conjuge Theuda f. Raimundi C. Ripacurtii (cui ipsi tamen itidem Palliarium titulum video assignari) suscepit *Raimundum* Comitem, hic alium *Raymundum*, maritum *Valentiæ* Arnaldi Myronis Vicecomitis Ageris filiæ, quibus natus Petrus Comes. Forte ultimus rectæ lineæ fuit *Arnoldus Rogerius* comes, pater *Sibyllæ*, quæ *Hugoni Mataplanio* nupsit, & ei peperit *Arnoldum Rogerium Comitem Palliarium*, qui Urracam Entenzam Urgelitanam, Teresiæ reginæ sororem, in matrimonio habuit. Unde forte cum Urgelitana successione simul hæc etiam areola domui obtigit.

Rationes areolarum

Cardona.

Aragonia.

Urgelitana, Com. Pallias.

§. XIV. Cum *Cardonensis* Folckiæ familiæ (à quodam *Hugone* ortæ, qui ex Francia in Cataloniam venit.) in §. præcedenti facta sit mentio, utpote cujus successio ad Cordubenses delata est, operæ pretium fuerit, partem ejus Genealogiæ huc adscribere.

Tab. Geneal. Cardonensis.

Raymundus IX. Folch Vicecomes Cardonæ, cognom. Proombre.
Uxor Maria Alvares de Haro Com. de Lerin.

Raymundus X. Vicecom.
Ux. Maria de Canellas. ἄπαις.

Hugo de Cardona Admir. Aragoniæ. † 1334.
Uxor Beatrix de Angletola.

Hugo 1335. primus fit comes Cardonæ a Petro R. Aragon. † 1409.
Uxor Blanca f. Raymundi Berengarii infantis Aragoniæ.

Joh. Raymund. Folch. C. Cardon. cogn. Cap. S. Joh. Bapt.
Ux. Joanna f. Alfonſi Aragon. D. Gandiæ M. Villenæ.

Antonius C. de Calatebellota in Sicil. A quo linea.

Hugo B. de Bel-payg.

Petrus com. de Coliſano prorex Siciliæ 1446.

Joan. Raym. 2. Folch. com. de Cardona & Prades.
Ux. Conſalva Ximenez f. Sancii Ximenez de Arenos, heres comitatus Prades.

Jacobus Cardinal. † 1466.

Hugo de Cardona.
Ux. Blanca Pr. Navarræ.
Autor lineæ.

Artalis comes de Coliſano.

Petrus 2. comes de Coliſano.

Artalis com. de Coliſano, Coneſtabil. & Admiralis Sicil. ἄπαις.

Joh. Raym. 3. Folch. com. de Cardona & Prades, Prorex Siciliæ. † 1479.
Uxor Joanna Aragonia, f. Jacobi com. Urgelitani.

Antonius.

Petrus Archiepiſc. Tarraconis.

Joannes Raym. 4. Folch. fit Dux 1491. † 1510. Fuit etiam Marchio de Pallas.
Uxor Aldoncia Manrique, f. Friderici Henriquez Admiralis Caſtil.

Ferdinand. Raym. Folch. D. Card. fit Coneſtab. Aragoniæ.
Uxor Franciſca Manrique de Lara.

Petrus Gubern. Catalon. autor lineæ.

Alfonſus.

Antonius Prorex Sardin. † 1553. pater Joannis.

Ludovicus Archiepiſc. Tarracon. † 1532.

Henricus Cardinal. † 1530.

Joanna heres Ducatus Cardonæ.
Uxor Alfonſi Aragon. D. Segorb. mater Franciſci Aragonii Ducis Cardon. & Segorbiæ, qui † 1575. & Ioannæ, quæ marito Ferdinando de Corduba, M. de Comares ſucceſſionem attulit.

Maria com. Olivæ.

Alfonſa com. Lerin.

Anna com. Aytonæ.

Duc. Cardonæ & Ducis Feriæ.

§. xv. Præter iſtos a *Chiffletio* enumeratos *Sammarth.* Feſt. de l'Eſp. duos addit, poſt id tempus Equitibus A. V. aſſociatos pag. 118. *Ludovicum Raymundum* d'Aragon, Folck, Cardona & Corduba, Ducem Cardonæ, Segorbiæ, Lermæ & Ceæ, M. de Comares, de Pallas & de Denia, com. d'Ampurias, de Pradez, de Santa Gadea & de Buendia, Vicecom. de Villamaçar, qui ſex titulis inter Grandes Hiſpaniæ numeratur, Magnus Aragoniæ Coneſtabilis eſt, & 1665. tanquam Decanus Ordinis Eq. A. V. Carolo II. Regi colliare velleris induit. & p. 151. *Ludovicum Ignatium Fernandez* de Corduba, Figueroa & Aguilar, D. de Feria, M. de Priego, de Montalvan & de Villalva. Ille filius fuit *Henrici* Ducis Cardonæ & Segorbiæ, quem in tab. num. 1. vidimus. Hic ex poſteris Laurentii com. Feriæ eſt, in quem ſucceſſionem rami Priegi tranſiiſſe diximus; unde eadem utitur diſpoſitione, quæ §. 7. March. de Priego aſſignata eſt, apud *Sammarth.* Feſt. p. 48. Ille vero prior (Dux Cardonæ) filiam reliquit, apud *Sammarth.* p. 44. *Catharinam* de Cardona, d'Aragon, de Corduba, de Sandoval, Ducem Cardonæ, Segorbiæ, Lermæ & Ceæ, uxorem Joh. Cerdani D. Alcalæ. Hujus ſcutum eodem modo format *Sammarth.* p. 44. uti ſupra §. 12. deſcriptum fuit ſcutum Didaci Ducis, eo excepto, quod Cordubenſi ſymbolo ſubjicit *Comarenſe* δεῖγμα, quod conſtat argenteo laterculo repræſentante regem Maurum cyaneo amictu, aurea catena

catena revinctum. Apicem assignat leonem purpureum coronatum & falcatum auro, adversa fronte, sed vultu fœmineo, confidentem: lacinias cocco & auro tingit.

§. XVI. Idem p. 40. 41. recenset scutum *Antonii Ferdinandi de Corduba, de Cardona, d'Aragon, Ducis Sese, Somæ, & Baena, Com. Cabræ, March. Pozæ*, &c. qui nepos est *Beatricis*, in quam Cabrensem ramum desiisse num. 1. vidimus. Huic dat bipertitum scutum. Prior pars quadripertitim exhibet in 1. latere culo, decussatim in summa & ima regione *Aragonicos* palos, in dextro latere carduos *Cardonios*, in sinistro *Andina* lilia, in secundo *Cordubense* symbolum cum *Comarensi* subjecto, in quarto tripertitim δεῖγμα τῶ *Aragonium, Castellanum*, cum subjecto *Legionensi*, *Aragonio Siculum*. Tertium quadrantem non satis exprimere novit, nisi quod in eo quatuor fasciæ conspiciantur, subjectis tribus palis, in altera partitione tribus apparentibus rochis latrunculariis (Forte hæc insignia sunt familiæ de *Angresola*, ex qua avus hujus Ferdinandus fuit) Altera scuti medietas aurea quinque stellas cæruleas in decussim trajectas exhibet, notam familiæ de *Roxas*, ex qua ejus mater *Maria* March. de Pozas oriunda fuit. Apex est coronatæ galeæ impositus phænix diversicolor in flammis constitutus. Laciniæ ex auro & cocco. Ducis Sesæ.

Caput XV.
Cossei Duc. de Brissac.

Argumentum.

§. I.

Illustrissima *Cosseorum* familia refertur ad *Joannem Dn. de Cosse in Andibus*, quem ex antiquis *de Cosse in Meduanis* genus retulisse accepi. Ulteriorem originem apud *Cossarum* inter Neapolitanos gentem (ex qua *Baltasar Cossa*, sub nomine *Joannis XXIII.* sedem Pontificiam tenuit, donec à Constantiensi Concilio potestate exueretur; tum suo tempore *Philip. Comin.* L. 5. c. 2. p. 374. *Joannem Cosse* Senetchallum Provinciæ memorat, virum probum & ex nobili domo Neapolitana) quærunt; alios eam ex *Cocceji Nervæ* gente deducere memini, sed antiquiora non moror. Joanne supradicto natus est *Theobaldus* Gubernator Andinorum, pater *Joannis* & *Renati*; ille *Dominus de Cosse* avus fuit *Franciscæ de Plantis*, quæ *Renato Com. de Sanzay* nupta hinc genti dominium *Cosse* intulit: hic *Dominus de Brissac*, Gubernator Andium, magnus falconarius & panetarius *(grand pannetier)* Franciæ (seu falconum curæ præfectus & structor panarius) fuit: pater *Caroli* & *Arti*, quorum uterque Marescallus fuit, illo genitus *Carolus primus Dux Brissacensis*, Marescallus & Panarius seu Artocopus Franciæ, nec non Britanniæ Gubernator, fuit *Francisci Ducis* & *Caroli M. d'Acigne* pater: *Francisco* denuo natus est *Ludovicus* Dux & *Timoleon Comes de Cosse*, panarius structor; illo autem (Ludovico) modernus Dux *Henricus Albertus*. Familiæ origo. Successio.

§. II. Scuto utuntur Cossei *nigro* impressis *tribus aureis fasciis inferius denticulatis*, seu *serræ laminis*. Quod quidem symbolum omnino diversum ab eo est, quod familiæ *Cossarum* Italorum tribuit Gelnot. p. 95. 97. & constat scuto argenteo tribus balteis prasinis insignito, imposito cephalo rubeo cum cruce humano argenteo. Scutum Cossarum δεῖγμα.

§. III. *Apex* est ex coronata galea emergens aquila aurea. Laciniæ sunt ex auro & nigro. Telamones duæ aquilæ aureæ. Apex.

§. IV. Titulus Ducis: *Dux de Brissac & de Beaupreau, P. Franciæ, Marchio de Thouarcé, Baro Baroniarum de Montjan, Pouance, la Guerche, Chasteaugiron, Couetmen, Malestroit*, &c. Parenti ille datur apud *Sammarth*. l'est. de Fr. *Dux de Brissac, Par & M. Panarius Franciæ, Comes de Chemille, & du Chastel, Vicecomes de Tiffauge, Baro de Montejan, de Sillé le Guillaume & de Chasteaugiron.* *Brissac* comitatus titulo insignitum est 1560. inde Ducatus & Pariatus axioma nactum 1611. cui accessit confirmatio Tituli.

 curiæ

curiæ 1620. *Beaupreau* à Ludovico Huttino ornatum titulo Comitatus & Pariatus 1326. inde 1554. Marchionatus, demum 1562. Ducatus. A patre *Guidone de S. peaux Com. de Chemil.* hunc Ducatum habuit *Joanna* uxor *Henrici Gondi Ducis Retzani*; unde a Francisca Gondia Ludovici Cossei uxore ad hanc gentem venit. Eodem modo *Chemille* comitatus per Gondios ad Cosseos relapsus est. *Montejan, Coetmen, du Chastel, Malestroit*, videntur esse ex hereditate *Judithæ d'Acigné* f. Joannis VIII. Marchionis, uxoris Caroli Ducis Brisaci, quæ 1598 decessit. Nam uxor Joannis VII. Dn. d'Acigné avi ea Judithæ avia fuerat Anna Dn. de *Montejan*, de *Malestroit* & de la Beliere, filia Ludovici Dn. de Montejan, atque Joannæ *du Chastel* Dn. de Combour, Joannis autem mater, Joannis VI. uxor, Gilla seu Ægidia Baronissa fuit de *Coetmen*, Vicecom. de Tonquedec. Video tamen etiam *Joannam*, uxorem Guid. de Rieux Dn. de Chast auneuf, vocari dominam *du Chastel* filiam Claudii Dn. du Chastel, a qua avia sua materna proneta Joanna uxor Henrici Gondii hoc dominium habere potuit. De *Chasteaugiron* nulla succurrit conjectura, quia Valeria Domina de Chasteaugiron, de Rouge & de Derval filia Armelii Dn. de Chasteaugiron nupserat Godefredo de Chasteaugiron comiti de Combour, & his nata est Gilletta de Chasteaugiron dicta de Derval, Domina de Chasteaugiron, mater ex Joanne Raguenel Vicecomite de la Belliere Joannæ, quæ ex Tanaquile du Chastel Dn. de Renac Joannam genuit Ludovici de Montejan uxorem, Annam Ludovici & Joannæ filiam Joannis VII. d'Acigné conjugem, quam Judithæ aviam diximus, hujus successionis fuisse caussam. De reliquis non satis mihi exploratum est.

C. Cossei scutum.

§. V. *Timoleoni Com. Cosseo & Castrogironio* patruo Ducis, *Sammarth.* l'est. de Fr. p. 413. scutum dat quadrifidum ex symbolis Borbonio, Aragonio, Britannico & Andino-Siculo, quibus media Cossea parmula incumbat. Sed quadrarum rationem non capio. Apicem dat aquilam nascentem, ast pro aurea nigram, quo colore etiam assistentes scuto aquilæ tinguntur: haud dubie discernendi caussa.

Caput XVI.

Domus de Crequy. Duc. Lediguierii & Crequii.

ARGUMENTUM.

1. *Familia Crequy.*
2. *Scutum Duc. Lediguierii.*
3. *Crequia familia successio. Lineæ.*
4. *Blanchefort famil. Successio in nomen & arma Crequia.*
5. *Agoult. De origine fabula.*
6. *Gentis deductio. Variæ lineæ.*
7. *Montauban. Artaudi.*
8. *Vesc seu Vaesc. lineæ.*
9. *Lineæ de Grimana.*
10. *Montlor.*
11. *Maubec. Bocsozel. Montlorium nomen assumtum.*
12. *Hereditas Christinæ d'Aguerre. Tabula progonologica Francisci Ludovici Com. de Sault.*
13. *Bonne. Dux de Lesdiguieres.*
14. *Apex. Telamones.*
15. *Scutum Ducis Crequii.*
16. *Tituli. Lesdiguieres. Crequy. Fressin. Canaples. Poix. Moreul. Vienne. Pontdormy. Sault. Ragny.*

§. I.

Familia Crequy.

ANtiquitate & meritis Illustrissima familia *Crequiorum* hoc tempore duos Duces *Lediguierium* seu *Diguierium* & *Crequium* complectitur, quorum distincta scuta sunt.

Scutum Duc. Lediguierii.

§. II. Dux *Lediguierius* (de Lesdiguieres) scuto utitur bis perpendiculariter & semel transverse secto incumbente media parmula *rubea* cum *leone aureo, & capite cephalo scutario cæruleo*, inscripto *tribus rosis argenteis* familiæ *Bonnæ* seu de *Bonne* designandæ. Ex laterculis scuti majoris primus *aureus chamæcerasum rubeam* complectitur, gentis *Crequiæ* notam: secundus *aureus duos leopardos rubeos* refert, quæ tessera est *Blancofortia* seu de *Blanchefort*: tertius *ex eodem metallo lupum rapacem cæruleum, unguibus cruentis* defert, symbolo gentis *Agultiæ* seu de *Sault-Agout*: quartus, qui inferioris ordinis primus est, *cæruleus tres turres aureas* repræsentat, *denuo*

gentis

gentis *Montalbanæ* (Montauban:) quintus *cæruleus trium fascis argenteis* (alii *aureos* pingunt) exaratur, cum *capite* ex eodem metallo, quo notatur *Viesc* seu *Visé*: extremus *aureus* insignitur *duobus leopardis cæruleis* pro *Montlauria* seu potius *Maubeca* stirpe. Cæterum omnes his areolis designatas familias Historia Genealogica diligentissime excoluit Clariss. *Guido Allardus Consil. R. Franc. Impress. Gratianop.* 1672.

§. III. Quod *Crequiam* ipsam celeberrimam quondam *Picardiæ* familiam attinet, ea ab *Allardo* ex Sammarthanis & Morherio recensetur: facto initio ab *Arnulpho Dn. de Crequy*, qui 897. occiderit prælio contra Heribertum Veromanduum ex partibus Caroli Simplicis: ei uxor datur *Ignotis* f. *Odoacri Flandriæ forestarii* f. comitis, sicuti filio ejus *Odoacro Iolanda* seu *Ioletta* filia *Balduini Com. Cretæ*. Odoacri atnepos *Balduinus II.* dicitur ob virtutem bellicam à Balduino comite Flandriæ *primus Artesiæ Baro* esse constitutus, & habuisse uxorem *Margaritam Lovaniensem* Dn. de Bierbeck, cujus alter filius *Henricus Dominos de Bierback* genuit, *Eucharius Crequios* propagavit, hujus filius *Ramelinus* Abbatiam de *Rousseauville* fundavit, nepos autem *Gerardus* Godofredum Bullionium in Palæstinam comitatus est. Hujus abnepos *Philippus* filios habuit *Engerrandum* Episcopum *Cameracensem* & *Teroanensem* circa 1306. *Hugonem* satorem lineæ *Crequiorum Dominorum de Rimboval, des Granges, de Rouverel, d'Vriolant, Vicecomitum de l'Angle*, & his majorem *Balduinum V. Dn. de Crequy*. Balduini atnepos *Ioannes* 1430. ex primis fuit, quos *Philippus Bonus equites aurei velleris* legit, alius *Ioannes* pater quo genuit *Ioannes, Philippus & Georgius*: hic Dominos de *Risse* & de *Beaurreux* fecit, qui defecere, iste *Barones de Bernieules & de Belquin, Comites de Clery, Dominos de* [illegible]*mont*, ille iterum filium habuit *Ioannem*. Hic cum ex filiis *Ioannes* in juventute moreretur, *Ludovicus* prælio caderet, *Antonius* Ecclesiasticam sectaretur vitam, *Episcopus Namnetensis*, inde *Ambianensis*, demum *Cardinalis*, filiam habuit heredem *Mariam*, quæ *Crequium* nomen & successionem attulit marito *Gilberto de Blanchefort*.

§. IV. Leopardi *Blancofortiam* familiam notant, quæ in Crequium successit nomen, & quæ propriè ea est, ex qua Duces Lediguierius & Crequius oriundi sunt. Hæc teste *Allardo* ex *inferiori Lemovicio* oriunda, creditur descendere ex aliquo minori filio *Regis Angliæ*, unde hæc sunt insignia. Mentio fit *Bernardi Dn. de Blanchefort* anno 1030. & *Bertrandus de Blanchefort* 1158. *Magnus Magister* fuit *Templariorum Equitum*. Integram tamen Genealogiam orditur Allardus a *Salomone Dn. de Blanchefort* 1230. Ejus trinepos *Guido M. Magister Rhodi* fuit 1512. ac seq. mortuus est, & *Ioannem* fratrem habuit propagatorem stemmatis: patrem *Gilberti*, qui *Mariam Crequiam* 15[illegible] duxit, & genuit *Antonium*, qui avunculo *Antonio Cardinali* successit, ea conditione ut arma & nomen *Crequiorum* assumeret. Ipso & *Christiana d'Aguerre*, divite herede [illegible] mus, natus est *Carolus de Crequy, d'Agoult, de Vese, de Montlor, de Montauban* [illegible] *Dux de Lesdiguieres*: pater *Francisci Ducis de Lesdiguieres*, quo natus *Dux Franciscus Emanuel*, & *Carolus Nicolaus M. de Ragny*, atque *Caroli Com. de Canaples*, genitoris *Caroli moderni Ducis Crequii, Alfonsi Comitis de Canaples & Francisci Mareschalli de Crequii*.

§. V. Lupus *Agoutios* designat, celeberrimos Provinciæ & Delfinatus proceres. De eorum origine ex *Cæs. Nostradamo, Bouche, Pithono, Anton. de Ponte*, & aliquo Archiepiscopo Stettini in Saxonia, refert fabellam *Allardus* Dissert. pag. 83. Quendam *Hugonem de Trich*, principem de Goulnaud in Saxonia Ottonis II. Imperatoris consanguineum, furtivo concubitu impraegnasse filiam Waldingi Regis Pomeraniæ: Hanc cum de delicto constaret, in turri asservatâ peperisse filium, quem parentis iram reformidans linteis pretiosis involutum per rusticum asportari voluerit, sed hujus loco lupam infantem arreptum in lustrum suum asportasse, quem Hugonis venatores cum vidissent, lupa iterum digressa, hos infantem illæsum reperisse, & hero suo obtulisse: qui suum agnoverit, ei nomen *Wolf* indiderit, & pro suo educari jusserit. Sed & Regem avum re [illegible] miraculo motum parentibus ignovisse, eosque connubio junxisse: Hunc dein Wolf ex *Sydrack* filia *Regis Russiæ* filium suscepisse nomine *Hug*, qui Beraldum Saxonem, cum Regi Arelatensi auxilio veniret, comitatus vallem Sault occupaverit. Verum & cum ipse Allardus hoc commentum rejiciat, & conqueritur, quod similibus tabulis aliarum genealogiarum fides in dubium revocetur:

Ita

Crequia familia.

Successio.

Linea.

Blanchefort famil.

Successio nomen ea & arma Crequia.

Agoultr.

De origine tabula.

Ita nonnullæ circumstantiæ vanitatem prodant: Nullus est principatus de *Golnau* in Saxonia, quamvis Golnovia Pomeraniæ sit civitas: nec eo seculo Pomerania neutiquam Saxoniæ adnumerabatur, sed a *Vandalis* seu *Vinulis* tenebatur. Porro Pomerania reges nunquam habuit, quamvis habuerint Herulos & Vandalos, in quibus tamen nullum Waldangi vestigium reperire licet. Sed & ipse qui allegatur autor, *Archiepiscopus Stettinensis* fabulosus est; Stettinum enim nullus unquam Episcopus vel Archiepiscopus fuit. Ita transparet fabulæ vanitas. Nec melior fit aliis vestita circumstantiis, veluti eam refert & ridet *Le Laboureur de l'orig. des armoir. num. 65.* quod Wolfius ille filius fuerit principissæ Bohemicæ, ex furtivo congressu conceptus, cumque eum in sylva Bohemica exponi curaret, à lupa nutritus cum nutrice bestialem in modum rapto vixerit, donec captus a venatoribus hoc nomen acceperit. Sed tædet his immorari: rectius Allardus nomen *Wolf* seu *Lupi* a scuti icone sumtum conjicit: cujus rei alibi item extant exempla.

Gentis deductio.

§. VI. Primum gentis reperit Allardus *Agoutum de Wolf*, cui Henricus II. Baroniam *Saltus* seu de *Sault* cum valle eo spectante contulit, diplomate scripto prope Papiam, 1004. cujus apographon autor ipse integrum scripto suo inserit. In eo Imperator vocat *Agoutum militem, Mareschallum suum ac S. Imperii.* Recognovit diploma *Leopoldus notarius vice Domini Reynardi Colon. Episcopi & Italiæ Archicancellarii.* Unde hanc Baroniam primitus immediate ab Imperio tenuit familia. Hujus filius fuit alius *Agoutus d'Agout Baro & Dn. de Sault*, pater *Raymundi*, qui alia bulla confirmationem ab Imp. Friderico II. 1108. obtinuisse dicitur, quod cum Chronologia neutiquam conciliari potest: hoc natus est *Bertrandus*, genitor *Raymundi* & *Guilelmi* celebris Poetæ. Ille clarus in Historia Provinciæ genuit *Isnardum*, *Raymundum*, *Bertrandum*. A *Raymundo Domini d'Agout de Trets* & de *Cypieres* descenderunt, qui pridem defecere. *Bertrandus d'Agout*, Dominus *de Mison*, *de Curban*, *du Monestier*, *de Laval Drome*, *de Laval de Turenne*, amplissimam habuit & habet posteritatem in septem divisam lineas: Prima de *Curban* defecit in Ludovico II. seculo decimo quinto; secunda de *Pregon* seu de *Bonneval* adhuc superest; ut & tertia de *Cesmonge*, nec non quarta *de la Baume des Arnauds*. Quinta de *Luc* & *Pillon*, seculo decimo quinto desiit: nec non sexta de *Beurieres* & septima de *Sazournen*. Quod *Isnardum* attinet, cui Philippus Imp. se regem Arelatensem dicens, 1204. regalia confirmavit: Huic filius datur *Fouquet*, qui à matre cognomen *de Pontevez* assumsisse, & autor reliquorum, qui hoc nomine gaudent, esse dicitur, atque *Isnardus II.* qui Comiti Provinciæ coactus est ad homagium 1291. amplissima tamen Baronatus adhuc libertate.

Variæ lineæ.

Isnardo natus est *Raymundus III.* Seneschallus Provinciæ, pater inter alios *Fouqueti* seu *Fulconis* Bar. *de Sault* & eius vallis, Dn. de Rhelane, de S. Michel, Maune, Fontiane, S. Esteve (quæ illi a Regina Joanna 1349. data sunt, cujus etiam Cancellarius & M. cubicularius ac Provinciæ Seneschallus, quod officium aliquando genti familiare fuisse videtur, extitit) & *Raymundi Agouti IV. Dn. de Laval d'Oul.* &c. etiam Seneschalli Provinciæ: illo natus præter *Fouquetum* seu *Fulconem* Vicecomitem de Rhelane, ob fortia gesta *civitate d'Orgon, comitatu Nolæ, Insula & Marchionatu Corfou* a Joanna regina donatum, & *Ioannem Archiepiscopum Aquensem* 1380. *Raymondus IV. Baro de Sault, Vicec. de Rhelane, Comes de Geras Calabriæ*, pater *Phanetæ* heredis *Saltus*, quæ successionem attulit marito. Hoc (*Raymundo Dn. de Laval d'Oule* natus *Fouquet* seu *Fulco*) *Phanetæ* agnatæ conjux, & ob id *Baro de Sault*, atque *Raymundus*. Ille filium habuit *Raymundetum* cubicularium Ducis Burgundiæ, qui liberos non suscepit: Hic dictus *Agout d'Agoult*, Dominus fuit de Barret, &c. & genuit *Fouquetum* seu *Fulconem*, *Baronem de Sault*, ex patruelis hereditate, & *Gulielmum Dn. de Cypieres*, patrem *Raymundi VI.* ultimi ex hac stirpe *Baronis de Sault* & *Ludovicæ*, quæ *Claudio de Montauban* nupta ei attulit hereditatem fratris; unde & bona & nomen in aliam transiere stirpem, quod mox videbimus.

§. VII. Proximus alveolus, secundi ordinis primus, *turres* defert familiæ *Montalbanæ*. Hæc quidem non vetus illa *Montalbanensis* est, sed *Artaudia* (Artaud) quæ isti successit. Ex antiquis *Montalbanis* recenset *Allardus Dragonetum de Montauban, Dn. de Montmouret de Baume Noire* circa 1192. quo *Raymundus* genitus, hic genuit *Raymundum*, *Raynaldum*, *Dragonetum Episcopum Vapincensem*, *Rostanum* Dn. de Lunes

Montauban Artaldi.

& Mabi-

& *Mabiliam*, uxorem Guilhelmi Artaud : Renaldus filium quidem *Raymundum*, sed hic 1310. mortuus *Gulielmum Artaud* heredem habuit. Quod *Artaldos* attinet, hos ex regibus Franciæ, comitibus Provinciæ, Forcalquerii, Diæ atque Ebrodunii derivant. Cæterum Genealogiam Allardus deducit ab *Isoardo Com. Diensi* circa 1095. patre Isoardi comitis, qui non nisi filiam habuit, atque *Ioserandi Dn. de Luc, d'Aix & de Bellegarde*, quo nati *Isoardus Dn. de Luc*, & *Hugo Artaud Dn. d'Aix*, qui familiæ hoc nomen indidit, genuitque *Hugonem Artaud II.* patrem *Gulelmi Artaud*; cui ortum debet *Gulelmus*, a quo familia *Artaud* propagata, & *Isoardus Montalbanensium* sator: Hic enim *Dn. de Montmaur*, &c qui vixit 1334. pater fuit præter alios *Raymundi Montalbani*, (quo genitus *Aynardus Baro de Montmaur*, pater *Raymundi ἄπαιδος*, qui sororis *Isoardi* filio *Ioanni Artaud*, Montmaur & alia, patrueli autem *Raymundo Boult*, *Lux & Glandage* reliquit) atque *Dragoneti Dn. de S. Iulien*, quo genitus *Raymundus Dn. de S. Andre*, quem diximus aliqua ab agnato Raymundo accepisse: Hic pater fuit *Raymundi II* avus *Raymundi III.* Baronis de S. Andre, proavus *Claudii de Montauban Bar. de S. André*: qui filium ex *Luisa d'Agout* habuit *Ludovicum de Montauban d'Agout Baronem de Sault*: quo genitus est *Franciscus d'Agout de Montauban Com. de Sault*, pater ex Joanna de Vese *Francisci Ludovici*, qui ex Christina d'Aguerre genuit *Ludovicum, Philippum & Ioannam* uxorem Claudii Francisci de la Baume comitis de Montrevel. Verum filii Ludovici heres mater *Christina* fuit, quæ 1611. in favorem Crequiæ Domus testamento de bonis suis disposuit, ut tamen comitis de Sault titulus primogenitorum esset. Alias etiam lineas Montalbanensium Dominorum *du Villard* & de *Iariaye*, quorum aliqui supersint, Allardus noster recenset.

§. VIII. Proximus laterculus designat familiam de *Vese* seu *Vaese*, celebrem ab antiquo in comitatu *Valentino* Delfinatus. Allardus primum reperit Dominum de Vese & de Montjoux *Hugoninum* circa 118?. hoc natus *Armandus*, isto *Hugo* autor linearum de *Beconne* & *de la Baume*, atque *Almericus*, pater *Hugonini* & *Dalmatii*. Dalmatius cognomen habuit *de Comps*, à familia antiqua (cujus scutum *rubeum* referebat *aquilam auro & nigro tessellatam*) de Comps, cujus hereditatem vel materno vel uxorio jure adiit, pater *Gulelmi de Vese*, dicti *de Comps Dn. de Comps*, quo natus *Dalmatius*, hoc *Ioannes*, hoc *Reymundus*, isto *Petrus*: pater *Sebastiani*, à quo lineæ *Dominorum de Comps, de Combemont, de Loriol*, & *Stephani*, qui in summa gratia Caroli VIII. floruit, & *Dux Nolæ atque Avelini, Com. Asculi & Tripaldæ* creatus, atq; dominium *Grimaud* in ejus gratiam Baronatus titulo auctum est, a quo deinceps reliqui Barones de *Grimaud* & de *Forcalqueiret* orti sunt. *Hugoninus* vero *de Vese*, Dn. de Montjoux & Condominus de Vese, genitor fuit *Petri*, hic *Almerici* & *Gulelmi*. Hic sator est lineæ Dominorum *d'Espeluches*, qui hodie supersunt, geruntque in parma *rubea turres tres* seu castrum τρίπυργον ex *argento*, utrinque pinnatas alternatim nigro colore (bretesses & contrebretesses) Ille (*Almericus*) genuit *Petrum II.* iste *Reitanum*, patrem *Petri Dn. de Beconne*, reliquorum Dominorum de *Beconne*, nec non Dominorum de *Briancourt* satoris, *Ioannis Episcopi Vantiensis & Agathensis*, ejusq; majoris *Claudii* Domini de *Montjoux*, de Vese & de la Penne. Hic genuit præter *Dranem & Aymarum* Episcopos *Vantienses*, (istum etiam *Agathensem*) *Antonium*, cujus filii *Claudius* & *Ioannes* prole caruere, atque *Aymarum* Dominum du Teil & de S. Tomé, cujus pronepotes lineam clausere. Vese seu Vaese. Lineæ.

§. IX. Ex his inprimis huc spectat linea Baronum de *Grimaud*, orta quod diximus ex *Stephano*, hujus enim filius fuit *Carolus*, pater *Antonii* Episcopi *Agathensis* & *Valentini* atque *Diensis* post avunculum *Franciscum Claremontanum Cardinalem*, demum etiam *Cabrensis*, atque *Ioannis*: Hic 1548. mortuus ex *Flora de Montlor* genuit *Florum Baronem de Grimaud & de Forcalqueiret*, Dn. de Chasteauregnaud, de Caromb, de S. Hippolyte, &c. *Ioannem*, improles, & *Ioannam* uxorem *Francisci d'Agoult B. de Saut* fratrum heredem, quæ adeo successionem attulit mariti domui, unde in Crequiam ea delapsa est. Linea de Grimaud.

§. X. Superest *Montlauria* seu *Montloria* familia. Familiam ex *Linguadocio* oriundam *Allardus* deducit a *Pontio Domino de Montlor & d'Aubenas* in *Vivaresio*, unde 900. feuda nobilia dependent, qui patruum habuerit *Hugonem Episcopum Reiensem*, inde 1166. *Archiepiscopum Aquensem*. Pontio nati sunt *Heraclius, Petrus Episcopus Massiliæ 1229. Ioannes Episcopus Magalonæ 1234.* Heraclius Montlor.

genuit *Guidonem Episcopum Valentinum* & *Pontium II. Baronem de Montlor & d'Aubenas* Dn. de Pasquieres & de Cabrieres, patrem *Heracii II.* avum *Pontii III.* proavum *Guidonis*, abavum *Guidonis II.* atavum *Ludovici Magni*, omnium *Baronum de Montlor*. Hic *Armandum* genuit *Baronem de Polignac* a matre, qui ante patrem mortuus est, atque *Ioannam heredem*, quam 1425. duxit Hugo Dn. de Maubec, cujus filii *Montlorium* cognomen assumsere. Cæterum antiquiorum Montloriorum parma fuit *aurea* inscripto *leone coronato & vario vellere induto*.

Maubec.

§. XI. Quod *Maubeccios* attinet, qui in nomen *Montloriorum* successere, & quorum tessera fuere *duo leopardi cærulei* in *parma aurea*, nomen habent a *Maubec* in *Viennensi* Delphinatus agro sita Baronia, tertia ex quatuor Baroniis ejus Provinciæ, dein ornata *Marchionatus* titulo. Familiam deducit *Allardus* ex *Humberto de*

Bocsozel.

Bocsozel, qui vixerit 1003. cujus pronepos *Aymon* genuerit *Guidonem*, *Aymonem* & *Humbertum*; à *Guidone* & *Humberto* pregenitos illos, qui nomen *Bocsozel* servarunt: *Aymon* vero, forte quod heredem *Maubeccam* duxerat, hujus Domini sumsit nomen, & genuit *Aymonem II. Dn. de Maubec*, qui loco antiquorum insignium *Bocsozeliorum*, quæ fuere in solo *aureo cervus tessellatus duplici ductu argenti & cyani*, altérit *Maubeccium* antiquam tesseram *auream*, cum *leopardo cæruleo*, cui alium posteri dein junxere: hoc genitus *Humbertus*, pater *Aymonis* & *Hugonis*, qui *Franciscum* genuit, patrem *Hugonis* & *Humberti*, a quo linea de *Renage*. *Hugo II.* genuit *Hugonem Dn. de Roche*, cujus nepos lineam terminavit, & majorem *Franciscum Ludovicum*, qui a matre *Ioanna* Ludovici Montlorii filia & herede nomen de *Montlor* assumsit, & reliquit *Ludovicum de Maubec de Montlor Dn. & Baronem de Maubec & Montlor*, *Ludovici*

Montlorium nomen assumtum.

patrem, avum *Floræ*, quæ *Ioanni de Vese Baroni de Grimaud* 1526. nupsit, eiq; peperit *Florum* inprolem, *Franciscam* uxor. Gabrielis de Breslac, *Ioannam* Dominam de Grimaud, de Chasteauregnard, de Caroul, de Chasteaneuf-de-Mazant, & de Savigny *Francisco Agoutio C. de Sault* 1526. nuptam, *Franciscam* Abbatissam. Eadem *Flora* ex secundo marito *Iacobo de Raymon Dn. de Modene*, genuit *Ludovicum de Montlor, C. de Montlor, M. de Maubec, Baronem de Modene*, qui non nisi filias reliquit.

Hereditas Christinæ d'Aguerre.

§. XII. Ex dictis apparet, quatuor hos laterculos enumeratos uni deberi hereditati *Christinæ d'Aguerre*, & quidem quam illa a filio *Ludovico d'Agoult de Montauban de Vese de Montlor C. de Sault* obtinuerat. Ut vero, qua ratione illæ familiæ in hujus Ludovici patre, Christinæ d'Aguerre (quæ ex priori marito *Antonio Crequio* Carolum Crequium genuerat) secundo marito, Francisco Ludovico confluxerint, clarius pateat, ejus progenitores schemate exhibebimus.

Tabula progonologica Francisci Ludovici Com. de Sault.

- Francisc. Ludov. d'Agout de Montauban, de Vese, de Montlor, C. de Sault, maritus Christinę d'Aguerre secundus.
  - Francisc. d'Agout de Montauban, Com. de Sault.
    - Ludovic. de Montauban d'Agout, B. de Sault.
      - Claudius de Montauban, B. de S. André.
        - Raymundus de Montauban, Baro de S. André.
        - Aymonetta f. Radulphi de Comiers Dn. de la Battie.
      - Luisa d'Agout.
        - Guilelmus d'Agout, Dn. de Cypieres, B. de Sault.
        - Albanetta d'Agout de Curban.
    - Blanca de Levis.
      - Gilbertus de Levis, C. de Ventadour.
        - Ludovicus de Levis, Dn. de la Voute.
        - Blanca f. Ludovici Com. de Ventadour.
      - Jacobe du Mas.
        - Jacobus du Mas, Dn. de l'Isle.
        - . . . . .
  - Joanna de Vese, de Montlor.
    - Joannes de Vese, B. de Grimaud.
      - Carolus de Vese, B. de Forcalqueiret.
        - Stephanus de Vese, Dn. de Nola & Avelino.
        - Anna de Courtois.
      - Antonia de Clermont Lodeve.
        - . . . . de Clermont-Lodeve.
        - . . . . .
    - Flora de Montlor.
      - Ludovic. de Montlor, B. de Montlor.
        - Ludovicus de Maubec, de Montlor, B. de Maubec & de Montlor, filius Francisci Ludovici nepos Hugonis B. de Maubec, & Joannæ de Montlor heredis.
        - Alix f. Francisci D. de Miolans.
      - Philippina de Balsac.
        - Robertus de Balsac, Bar. d'Entragues.
        - . . . . .

§. XIII. Superest scutulum medium, quod familiam *Bonam* designat, cujus Bonne.
natales apud aliquos in Germania ex civitate *Bonna*, ab aliis ex Burgundia, vel Pedemontio, vel Lucegmio repeti testatur *Allardus*. Ipse deducit a *Bohone* seu *Bosonetto de Bonne* circa 1250. patre *Francisci*, avo *Francisci II.* proavo *Francisci III.* qui pater fuit *Gabrielis*, *Martini*, a quo credit *Marchiones de Bonne* descendere, *Jacobi* seu *Jamoneti*, a quo linea Dominorum *d'Auriac & de la Rochete*, *Vicec. de Tallard*, nec non Dominorum *des Auds* descendit, & *Raymundi*, qui ... mortuus est circa 1585. *Gabriel* genuit *Franciscum II.* Condominum de Laye, de S. Laurent du Cros, de Lesdiguieres, du Gresin, &c. hic *Joannem Dn. de Lesdiguieres*, virum bellica laude insignem, patrem *Joannis II.* qui jure ab Episcopo Vapincensi recepit, quæ ille injuste detinebat bona ad ipsum spectantia, ob quæ deinceps etiam gravis ei cum Episcopo contentio fuit. Hoc natus est *Franciscus I. Dux de Lesdiguieres, Par Franciæ*, Dux de
Marescallus & demum Conestabilis, cujus gesta superioris exeuntis & hujus ingressi se- Lesdiguie-
culorum annales loquuntur. Mortuus ille est 1626. nullo relicto filio, cum duos, quos res.
genuisset, pueros amiserit. Ex filiabus *Magdalena & Francisca*, *Carolo Dn. de Crequy*, tertia *Catharina* Caroli & Magdalenæ filio *Francisco de Crequy Duci de Lesdiguieres* nupsere, & ei genti nomen, arma & insignia intulere.

§. XIV. Huic clypeo Dux Lesdiguierius imponit cassidem coronatam, ex qua Apex.
duorum cycnorum colla ex argento pinguntur adversa, rostris, quæ rubent, tenentia annulum aureum adamante insignem. Laciniæ sunt ex auro & cocco. Telamones Telamones.
assistunt duo viri sylvestres colore naturali picti.

§. XV. Diximus præter Lesdiguierium Ducem, etiam *Crequium Ducem* ex hac Scutum
esse gente. Nam ex Magdalena de Bonne *Carolus Crequius*, non solum *Franciscum* Ducis Cre-
Lesdiguierium genuit Ducem, a quo moderni, sed & *Carolum C. de Canaples*, qui susce- quii.
pit *Carolum Ducem Crequium*, *Alphonsum C. de Canaples*, & *Franciscum Marescallum Franciæ & M. de Marines*, patrem *Francisci Josephi M. de Crequy*, atque *Caroli Francisci C. de Blanchefort*. Hi scuto utuntur simplici *Crequyo*, hoc est, aureo cum chamæceraso rubea. Apicem etiam eundem servant cum patruelibus, nisi quod legi viros sylvestres, qui assistunt scuto, auro tingi. Nec observavi discernicula ab illis usurpari.

§. XVI. Quod titulos concernit: Carolus communis pater illis utebatur: *Ca-* Tituli.
rolus de Crequy, d'Agout, de Vesc, de Montlor, de Montauban, Dux de Lesdiguieres, Par & Marescallus Franciæ, Dn. de Crequy, de Fressin, & de Canaples, Princeps de Poix, Baro de Vienne & de Dompmart, Dominus de Moreul, de Pontdormy, &c. Ex filiis Franciscus usurpavit titulos *Ducis de Lesdiguieres, C. de Sault*. Ex hujus filiis minor vocatur *Marchio de Ragny*. Alter filius Caroli *Carolus C. de Canaples* dictus est: ex nepotibus *Carolus Dux de Crequy, Princeps de Poix, B. de Pontdormy*, salutatur. De familiarum cognominibus fuse jam dictum est. *Lesdiguieres* emit Franciscus de Bonne IV. (vid. §. 13.) *Duca-* Lesdiguie-
lis vero & *Pariatus* titulus accessit 1611. confirmatus a curia 1620. *Crequy* audivimus, res.
quomodo ex Crequia originaria familia delatum sit ad Blancofortios. §. 3. Dignitas Crequy.
Ducatus & *Pariatus* accessit literis datis 1653. confirmatis a curia 1663. *Fressin* ex anti- Fressin.
quis titulis veterum Crequiorum fuit, quem primum adscriptum lego Gerhardo Crequio, Bullionei in expeditione Asiatica comiti. *Canaples* in potestate fuit familiæ Canaples.
Ambianæ, inde in Pequigniam translata est matrimonio Mariæ d'Amiens, viduæ Balduini V. Crequii, & Joannis de Pequigny Dn. de S. Oyn: horum filia Joanna de Pequigny, attulit Canaples & Outrebois marito Joanni II. Dn. de Crequy, unde cum reliquis Crequiis bonis ad Blancofortios transiere. *Poix* principatus conjugio Poix.
Joannis VII. Dn. de Crequy atque Joslinæ filiæ Joannis de Soissons Dn. de Moreul & Principis de Poix, ad Crequios devenit: quocum jungendus est titulus de *Moreul*. Moreul.
Vienne Baronatus obtigit Carolo a matre Christina d'Aguerre, filia Claudii d'Aguer- Vienne.
re Baronis de Vienne. *Pontdormy* invenio inter titulos Crequiorum, datum ut plurimum secundogenitis, unde vero primum stirpi obtigerit, non observavi. De comit. Pontdormy.
Saltus seu *Sault* satis dictum § 6. & 7. *Ragny* Marchionatus spectavit ad familiam *de* Sault.
la Magdelaine: ex qua filia & heres Leonori de la Magdelaine M. de Ragny Anna Ragny.
Francisco D. Lesdiguierio nupsit, à quo filius secundus titulum gestat: nec tamen

ſatis dicere poſſum, utrum etiam Magdalena inſignia patris junxerit: Sunt vero armailla *Magdalenæ* apud Paillot. La vr. & parſ. ſc. pag. 187. 188. *Scutum hermionicum exaratum tribus baltheis rubeis, quibus inſcribuntur. 11. conchæ aureæ, illo ordine 3. 5. 3.*

CAPUT XVII.

Cuevæ Duc. Albuquerquii

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Mendozia ſcutula.*
4. *Apex.*
5. *Aliter ex Pailloto.*
6. *Ex Julio Chiffletio vera effigies.*
7. *Diſcrepantia.*

§. I.

Familia. CUevarum illuſtris apud Hiſpanos gens plures ex ſe ramos emiſit, in quibus ille præcipuus, qui *Duces Albuquerquæ* in Eſtremaduræ finibus dedit, quam dignitatem 1464. *Beltramo de la Cueva*, quem prius *Ledeſmæ* comitem creaverat, hoc retracto comitatu, *Henricus IV. R. Caſtiliæ* contulit.

Scutum. §. II. Geſtant illi Duces apud *Ioh. Iac. Chifflet.* E. A V. num. 170. ſcutum in ſummo recta linea bipertitum, utraque parte aurea palo coccineo exarata: in imo rotundatim chlamydatum praſinum aureo dracone impreſſum. Parmæ limbus circumdatur miniatus, ſeptem aureis decuſſibus mutilis totidemque ſcutulis *Mendozio-Vegenſi* ſymbolo exornatis alternatim impreſſus. Quo cum concordat *Sammarth. l'eſt. de l'Eſp.* p. 32.

Mendozia ſcutula. §. III. Scutulorum *Mendoziorum* rationem petendam puto à Mencia Mendozia filia Didaci Hurtadi de Mendoza Ducis del Infantadgo Beltramo primo Duci Albuquerquio nupta.

Apex. §. IV. Ex galea auro coronata, laciniæ dependent ex auro & minio, exurgit autem draco aureus.

Aliter ex Pailloto. §. V. Aliter *Paillot. parſ. ſc.* voce *Enté* ea depingit: *Cueva en Eſpagne porte d'azur à trois fleurs de lis d'or, parti d'or à 2. pals du gueules, enté en pointe de ſinople au Dragon couronne d'or, à la bordure de gueules chargée de 8. ſautoirs d'or.*

Ex Julio Chiffletio vera effigies. §. VI. Et ita quidem rectius depingi non dubito, cum *Iulius* Chiffl. epiſt. præfixa Claudii Chiffletii libello de Numiſmate antiquo ad Alfonſum Card. de la Cueva, ita etiam eadem deſignet, teſte Ed. Biſſæo NN. ad Nicol. Upton. p. 71. qui integrum ejus locum, quem exſcriberet, & adderet figuram æri inciſam, dignum judicavit. Ex hoc ergo, quæ à patre aliter tradita, diſcere malumus, vel dicemus, ex eo tempore Cuevas more toties recepto ſuum ſcutum auxiſſe. *In dextra ſcuti diviſi area cærulea ſplendent aurea lilia tria, ab Hugone, è Comitibus Toleſanis oriundo, nominis tui inſtauratore, qui in memorabili prælio de Salado, contra Maurorum reges, vexillum cruciatum Avenione à S. Pontifice benedictum prætulit, jubentibus Alfonſis, Caſtellæ XI. & Luſitaniæ VII. regibus A. C. 1340. In ſiniſtra parte ſcuti aurea, duo ſunt pali directi coccinei, quos à regibus Aragoniæ ob præclare bellis geſta majores Tui habent. Imo ſcuto argenteo exaratus eſt draco praſinus ex antro ſeu cavea emergens, ſymbolum fortitudinis, vetuſtiſſimæ gentis Tuæ teſſera. Ora ſcuti miniata, octo decuſſibus aureis impreſſa eſt, quas Tui ſibi vindicarunt, poſt celebrem pugnam Anni 1227. qua civitas Bacca à Maurorum ſervitute liberata eſt, quæ quia die S. Andreæ feſto contigit, nobiles pleriquе victores, cruce Apoſtoli, ſcutorum ſuorum limbos exornaverant.* Conf. ſupra P. 1. c. 2. n. 41.

Diſcrepantia. §. VII. Concordat deſcriptio Chiffletii cum Pailloto, niſi quod infimam ſcuti partem hic praſinam, draconem aureum vult, cum ille huic viridem colorem, ſolo argentum tribuat.

CAPUT

CAPUT XVIII.

Dauvet Com. des Marests.

ARGUMENTUM.

1. *Scutum Comitis des Marests.*
2. *Famil. Dauvet. Lineæ.*
3. *Vermandois. Rouvroy S. Simon. Tremouille. Montmorancy. Sarbrucke.*
4. *Apex.*

§. I.

QUI falconum curæ præpositus seu Magnus Galliæ Falconarius est *Nicolaus Dauvet* Com. des Marests, Bar. de Boursau, de Trelou, de Rupereux, Vitry le Croisé, Aiguilly, Bellan, Petit Nogent, Berneuil, Fraucourt teste L'est. de Fr. (anni 1676.) pag. 318. & Sammarth. pag. 368. illa utitur dispositione scuti, ut scutum quadrifiduin, prima quadra bipertita hinc tessellas aureas & cæruleas, imposito cephalo scutario cæruleo tribus liliis aureis inscripto, illthinc nigro solo inscriptam crucem argenteam quinque conchyliis rubeis impressam referat, *Viromanduo* & *Sansimonio* symbolo. Secunda quadra *Tremollia* est, hoc est aurea inducto cantherio rubeo, cujus cuspidi impressum visitur lilium argenteum, cantherium vero stipant tres cæruleæ aquilæ. Tertius laterculus *Montmorenciam* crucem rubeam 16. aquilulis cæruleis stipatam in auro refert. Quartus *Saræpontanæ* seu *Sarbruckiæ* stirpi notandæ, solum cæruleum cruciculis acuminatis argenteis sparsum ex eodem metallo leone ornat. Toti imponitur scutulum gentile *Dauvet*, nempe ternis argenteis & rubeis baltheis diagonalibus exaratum, ut tamen primo argenteo impressus leunculus niger observetur. Scutum Comitis des Marests.

§. II. Rationes areolarum non valde difficiles sunt. *Dauvet* nomen est ipsius gentis, non uno seculo inter illustriores habitæ. *Iohan. Bapt. de L'Hermite-Souliers* & *Franc. Blanchard* in elogio omnium prim. præsid. curiæ Paris. edito 1645. deducunt eam à Simone Dauvet, Dn de la Bourgognière in Andibus, cujus uxor fuit Antonia de Brezé, filius Jacobus Seneschallus Andium fuit, nepos Joannes primus Tolosani senatus præses, mortuus 1471. Filius hujus Gulielmus ex Joanna L'Huillier Dn. de Rieux & de Fraucourt ex tribus filiis *Petro, Roberto, Ioanne* tres lineas severat, *des Marests*, de *Rieux*, de *Berneul*. Sed prima mox in Petri filio Nicolao defecit, & titulus des Marests ad tertiam delatus est, ex Joanne prosatam, cujus filius *Petrus Dn. des Marests, de Fraucourt, de Berneul* Martham de S. Simon uxorem duxit, qui parentes fuere *Casparis*, quo & *Isabella Brulard* Nicolai Cancellarii filia natus est, de quo hic loquimur, Illustrissimus *Nicolaus*, & qui nunc munere fungitur ex Christina de Lantage filius. Leunculus discerniculum est ob lineas priores Dominorum *de Rieux & de S. Valerien* atque Dominorum *de Reines*. Observandum, in *Sammarth.* id corrigendum esse, cum vult baltheos argento & cyano tingi, nam cocco utitur familia. Fam. Dauvet. Lineæ.

§. III. Reliqui laterculi sunt à *Martha de S. Simon*, filia Joh. de S. Simon Dn. de Sandricourt, & Ludovica f. Rolandi de Montmorency Bar. Fosseux, uxore Petri Dn. des Marests, quæ Nicolai avia fuit. *Veromanduæ* tessellæ & lilia unde sint, ex L. 1. c. 85. n. 3. discere licet, ob successionem Veromanduorum ad gentem *Rouvroy* delatam. Crux cum conchyliis ἴδια stirpis de *Rouvroy S. Simon*, Marthæ paternum fuit. *Tremollius* laterculus designat *Margaretam de la Tremouille d'Ours*, uxorem Joannis de Rouvroy Dn. de S. Simon, qui Marthæ fuere proavus & proavia; Lilium cantherio impositum discerniculum est lineæ de Dours. *Momorantia* symbola à matre allegare Martha potuit: *Sarapontana* demum a Gaucherii de Rouvroy Dn. de S. Simon conjuge Maria Saræpontana deduco, quibus parentibus natus est Joannes Margaretæ Tremolliæ maritus. Fuit vero Maria filia *Amedei de Sarbruck Dn. de Commercy* ex Maria de Chasteauvillam. Vermandois. Rouvroy S. Simon. Tremouille. Momorancy. Sarbrucke.

§. IV. Apicem nullum vidi, nisi galeam coronatam; Lacinias pingit Sammarthanus cyano & argento, sed cyani loco minium substituendum ex prioribus satis liquet. Apex.

Caput XIX.

Lib. Bar. de Degenberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Laterculus ſecundus.*
4. *Apex.*
5. *Sub Bavariæ Ducibus.*

§. I.

Familia. ILluſtrium de *Degenberg* integrum non vidi ſtemma, ſed ſolum fragmentum, quod *Gabr. Bucel. P. II.* pag. 65 in erexit, ubi *Sibotonis* vel *Sieboti* mentionem facit ex torneamenti *Brunſwic.* 996. *Wolfgangi* ex *Tigurinis* 1165. *Wilibald.* Regis ex *Normbergenſibus* 1198. *Eberwini* 129 a quo ſeriem juſtam orditur. In hujus poſteris fratribus *Sigiſmundo* & *Iohanni* Liberorum Baronum & Dominorum nomen adſcribitur, quorum ille pater *Ioh. Sigiſmundi* fuit, in quorum uno gentem defeciſſe exiſtimo.

Scutum §. II. Scutum repræſentatur Wapenb. P. 1. pag. 24. quadripertitum. Prima & quarta area aurea refert hermam rubeo indutam, collari argenteo; capite geſtat coronæ genus, cujus circulus ſerrata reducta argento fulget, et tres radii vel cuſpides rubei miſſunt ſinguli in globulos argenteos deſinentes. Hoc ſymbolo Dominium Degenberg notari, vix dubium mihi eſt quod poſt mortem ultimi Baronis Duces Bavariæ ſibi vindicarunt: qui jam antea judicio Cameræ exemtionem horum Dominorum obtinuerant.

Laterculus ſecundus. §. III. Areola proxima cærulea fruticem quinque foliorum rubeum cum radicibus evulſum repræſentat. Quid hac teſſera notetur, non reſcivi.

Apex. §. IV. Galeæ inſiſtunt duæ, quarum prior hermam ſcuti, altera jugum alarum complicatarum ſuſtinet, & in earum priori fruticem ſecundi laterculi refert. Laciniæ ſunt hinc ex cocco & auro, illinc rubeæ & cæruleæ.

Sub Bavariæ Ducibus. §. V. Hi Domini in matricula imperii locum habuere ſuum, ut videre eſt ex Goldaſti Reichshandlungen de an. 1532. apud *Limnæ. Iur. Publ.* 1, 7. ſed eos ſuo imperio ſubjecere, cauſa in Camera obtenta, & denique extinctorum bona crevere Bavariæ Duces. *M. Zeiler.* Itin. Germ. P. 2. c. 1. p. 26. Bäyern hat ſolchen Standt dem Reich in Camera aberhalten / und nach abſterben deß letzten Freyherrn von Degenberg eingezogen.

Caput XX.

Burggrav. de Dhona.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo.*
2. *Pons Dreſdenſis & vectigal in eo.*
3. *Deductio familiæ. Lineæ.*
4. *Inſignia.*
5. *Titulus Burggraviorum.*
6. *Dhona amiſſa.*

§. I.

Familiæ origo. ILluſtriſſimam Comitum & Burggraviorum *de Dhona* familiam integram tribus tabulis exhibet Celeber. *Ritterhuſius*: eorum vero memoriam imprimis ornavit *Gerb. Ioh. Ieſſ. comment. de rebus pace belloque geſtis Fabiani ſen. burggravii a Dhona.* Originem deducunt a quodam *Aloiſio de Irpach*, qui e Linguadocio a *Carolo M.* adductus ad Albim fixerit ſedem. Et adhuc ſupereſt *Dona* opidum & dynaſtia in confiniis Bohemiæ, ſed caſtri *Donin* tantum rudera conſpiciuntur. Inde vero genti nomen fuit.

Pons Dreſdenſis & vectigal in eo. §. II. Ab ea conditum aiunt inſignis operis pontem Dreſdenſem, qui utramque civitatem conjungit: & quidem *Conrado I.* illum honorem habent, qui tempore Ludovici Regis Ludovici Auguſti filii eum condiderit. Alii tempus ſerius annotant

tant 1070. vel 1175. Unde ab antiquo vectigal pontis vel ejus pars ad familiam spectavit, quod demum ære Augustus Elector Saxoniæ redemit. conf. *Zeiler. Itin. Germ.* P. 1. c. 17. p. 387. & P. 2. c. 17. pag. 208. ex Peccensteinio. Nescio tamen quid ei tribuendum sit, quod Voss. tr. 1. p. 18. ait: *Licet jus hoc olim a Dhonana familia alio fuerit translatum, tamen jam à multis retro annis illud Abrahamus Dhonanus, qui apud Silesios libera potiebatur dynastia Wartenberga, quasi postliminio recuperavit.* Allegat etiam in ipso ponte opere antiquo Dhonanæ gentis insignia bicornia conspici.

§. III. Ex Conradi posteris, memorant *Wigbertum*, 892. *Wilhelmum*, 933. *Wilhelmum* in torneamentis Mersburg. 968. *Henconem* Imp. Ottonis Vicarium, qui Boleslaum Ducem Bohemiæ cepit. 976. *Fridericum* in Ludo equestri Brunsvic. 996. *Henricum* in Hallensi 1042. A *Wolfgango* 1074. justam seriem orditur *Pettersbusius*, dato ei filio Jona, in cujus filios divisæ sint lineæ. A *Colbatio*, qui contra Saracenos Deductio familiæ. Lineæ.
abierit, & in Monte oliveti 1147. eques creatus fuerit, deducit nepotem *Ernestum*, qui 1208. cum Duce Saxoniæ de limitibus contenderit, cujus posteros iterum in tertium gradum deducit. Ast ex Colbatii fratre *Jona* deducit *Henricum*, patrem Henrici, quo nati *Wernerus* & *Henricus*. A Wernero derivantur, quibus cognomina in Altengera, Grassen, Holzdorf, Nubey, Craschen, Heymnsdorf. Inprimis ex ejus posteritate *Henricus* junior circa 1484. pater constituitur *Christophori* Burggravii in Dhona, Dn. in Craschen, & *Stanislai* item Burggravii Dn. in Deutschendorf. A Christophoro deducit inprimis lineas Silesias, in quibus celebris *Abrahamus Dn. in Wartenberg & Pralen*, præfectus Lusatiæ superioris, pater *Caroli Hannibalis*. A *Stanislao* autem borussicæ lineæ, quæ præsertim gentis gloriam iterum superiori & hoc seculo militari aliarumque virtutum gloria extulere. Inprimis insigni prole dives fuit Achatius, qui 1601. decessit, pater inter alios Christophori Gubernatoris Arausionensis (ab illius principe arci & urbi isti præpositi) & Fabiani fortis bello Dacis. Ab *Henrico* Werneri fratre plures iterum lineæ. Ejus enim nepos Otto, qui 1282. vixit, *Henricum* & *Ottonem Heiden* genuit: illius posteritas Dominorum de *Grafenstein* in *Carolo* videtur superiori seculo defecisse. *Ottonis Heiden* nepos *Henricus* Wenrich genuit *Jastay* seu *Jaroslaum* & *Joannem*; ab hoc linea Dominorum in *Straupitz* & *Kindsberg*, qui etiam Domini *Muscaviæ* in Lusatia fuere, quam Caroli Christophori filia Ursula Catharina Calenbergio dotalem attulit. A majori fratre Jastay seu Jaroslao geniti Jastay & Nicolaus, quos 1423. Sigismundus Imperator de Comitatu Dhonano investivit. Nicolai natus Fridericus 1454. *Wildenstein* condidit, à cujus filiis Domini in Droschiz, in Bonateck, in Okors & Rostock descendunt.

§. IV. Scuto utuntur cæruleo, in quo duo cornua cervina argentea, singula Insignia.
sex dactylis fruticosa, inferiori sui parte in decussim trajecta sed sursum porrecta visuntur. Ex coronata galea inter duo cornua scutaria, quæ manibus prehendit, virginea species exurgit cæruleo habitu, corona & crinibus volitantibus inauratis. Laciniæ sunt ex argento & cæruleo colore. Wapenb. P. 1. pag. 19. Legi aliquando ea cornua non argento pingi, sed subflavida auro ornata esse.

§. V. Quod attinet *Burggraviorum* titulum, qui alioqui cum Gallico *Vicecomitum* convenit, audiamus Vossium: *Quanquam Dhonani* Comitum *axiomate atque honore fuerint decorati, quod tum aliis e documentis, iisque plurimis atque evidentissimis, tum etiam Sigismundi Cæsaris libello discimus, qui egregio pari fratrum*, Nicolao & Jarislao *Dhonensem* Comitatum *feudi munere concessit anno 1423. plurimum tamen* Burggraviorum *titulus iis magis arrisit. Neque eo minus honoris a posteritate consequuntur. Nunquam enim non prædicabitur in iis singulare decus, ac divinæ gratiæ plenum, quod cum in aliis prope familiis omnibus, certe in Misnia* Leisnickensium, Altenburgensium, Starckenbergensium, Lorbicensium (forte legendum *Sorbecensium*) *aliorum Burggravia dignitas expirarit, Dhonani eam & majestatis virtute retinuerint, & pari gloria propagarint, magnanimi heroes, nati melioribus annis.* Titulus Burggraviorum.

§. VI. Dhonam suam amisere bello, quod inter Wenceslaum R. Bohemiæ & Dhona amissa.
Wilhelmum Cocltem Misniæ Marchionem gestum fuit: Hic enim arcem Dhonensem, quæ feudum semper fuerat Regni Bohemici, obsedit, expugnavit, evertit,
unde

unde ejus rudera ad mœnia opidi superstites visuntur. Alii volunt 1402. destructam à Marchione, cui Dhonensis colaphum inflixerat, ob conjugem inter choreas osculo exceptam.

CAPUT XXI.

Princ. Com. & Barones de Dietrichstein.

ARGUMENTUM.

1. *Origo. Deductio. Lineæ. Sigismundi primi Baronis virtus.*
2. *Scutum.*
3. *Dietrichstein. Diversa tesseræ. Cultri vinitorii.*
4. *Diploma Maximiliani Cæsaris concessum Sigismundo Dietrichsteinio.*
5. *Areolarum rationes.*
6. *Rotthal. Thalberg.*
7. *Pincernatus hereditarius. Osterwiz.*
8. *Finckenstein. Holenburg.*
9. *Finckenstein. Conjectura.*
10. *Galeæ.*
11. *Alia scuti dispositio.*
22. *Principis scutum.*
13. *Tituli.*
14. *Principalis dignitas.*

§. I.

Origo. PRimus, cujus in hac *Carinthiæ* Illustrissima familia fit mentio, est *Reinpertus*, quem ex Comitibus de *Czeltschach* derivant, Carinthiæ Ducibus cognatione junctis, qui vero singulari animi moderatione, ut familiæ consuleretur, *Comitis* titulo abdicato, arce *Dietrichstein* contentus vivere voluerit. Vixit ille 1056. & eum Leopoldo Carinthiæ Duci bello Dalmatico adfuit, fortitudinis egregio testimonio. **Deductio.** Mortuus est 1064. octogenarius. Alios enarrat Dietrichsteinios Clariss. *Gabr. Buc. l. n. T. II. appendic. Czelsacum* 1059. *Reimpertum II.* Ulrici Comitis Palatini in expeditione Palæstinæ comitem 1090. & alios. Orditur vero genealogiam justam ab *Ottone I. Dn. de Dietrichstein*, qui Ulrico Archiduci Carinthiæ astiterit in bello Ungarico 1164. **Lineæ.** In hujus nepotis *Popponis* filiis cepere diversæ lineæ: sed in alterius *Henrici III.* qui in Ratispon. torneamentis fuit 1264. nepote altera defecit. In *Rudolfo* seu *Rudolfo II.* ejus fratris filiis *Ottone II.* & *Nicolao* nova divergia linearum: qui ab illo descendere, iterum defecere. Inter *Nicolai* filios *Bernardus* inprimis durabilem habuit posteritatem. Nepos ejus *Georgius* genuit præter alios *Pancratium* & *Mauritium*: hic lineæ in *Radmanstorf*, *Waltenburg* & *Emmerstetten* sator fuit, quæ defecit: ille genuit *Franciscum* atque *Sigismundum*. *Franciscus* lineæ Baronum in *Rabenstein* autor est nec non Dominorum in *Ebenau*, qui nunc quoq; supersunt, & ex quibus *Sigismundus Ludovicus* atque *Ioannes Baltasar Comites* a Ferdinando Imp. creati sunt. *Sigismundus* vero decus illustre gentis suæ fuit, Maximiliano Augusto à secretis, supremus Camerarius & per 25. annos Styriæ supremus Capitaneus (Landeshauptmann) ubi rebelles rusti- **Sigismundi primi Baronis virtus.** cos sua autoritate compescuit: primus etiam *Baronis* dignitate auctus est, & *Lazio* teste *de migr. gent. L. 6. p.* 202. apud Styros nactus est *Pfannenberg, Conterberg, Einau, Hartperg, Wexeneck, Dalberg, Assang*, & alia. Cum moreretur 1540. ut heredibus mandaverat Maximilianus Imperator, ad heri hujus sui pedes in tumbam ejus reconditus est. Ex Barbara de Rottal (cujus nuptias raro exemplo Vladislaus R. Ungariæ, Sigismundus Rex Poloniæ & Ludovicus R. Bohemiæ, qui Maximilianum Augustum sanciendæ concordiæ ergo convenerant, exornarunt) genuit *Sigismundum Georgium* & *Adamum*: Ab hoc *Principes*, ab illo reliqui Domini & Comites *Dietrichsteinii* orti sunt.

Scutum. §. II. Quod insignia attinet, ea repræsentantur in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 24. quadripertita. In area prima *argentea*, *crus & pedem vulturis nigrum* videre licet. Secundam *rubeam* ornat *crux argentea*. Tertiam *nigram* percurrit *cantherius argenteus*; In extrema *aurea niger anguis in pali modum sed gyris suis sinuosus* pingitur. Media parmula diagonaliter secta ex *cocco* & *auro duos cultros vinitorios* tergis obversos *argenteos* seu *ferrei coloris*, *capulis aureis* continet.

Dietrichstein. §. III. Ex his medium scutulum *Dietrichsteinium* adeoque gentile est. In genealogia, quam a Buccelino operi insertam sed à Serenis. Principe Ferdinando subministratam

ministratam §. 1. laudavi, videre est, non semper eadem familiam usam esse tessera. Nam *Conrado* seu *Chunzel*, qui circa principium seculi decimi quarti vixit, tribuit literam *A* cum gladio & pugione, quod insigne etiam a filio *Chunone* servatum scribit, qui Henrici II. lineam clausit. Ex *Rudolfini* posteris Ottonis filius *Rudolpho II.* 1340. *cultros vinitorios* tribuit, *Bertholdo* 1256. scutum *corona* inscripta exornatum, quæ etiam tessera assignatur *Nicolao* nepoti *Petro*, a quo tamen hodierni descendunt. Unde si quid conjectura valeo, crediderim ab ultimis filio *Georgio* vel hujus filio *Pancratio*, qui omnium nunc viventium communes patres sunt, cultros ita ascitos, ut deinceps communis manerent tessera totius gentis. Porro mirari non debemus, ascitam in scuta illustrium figuram ex agricultura et re vinitoria, quo enim in pretio etiam apud nobilitatem priscam illa fuerit, latere eos non potest, qui antiquitatis periti sunt. Confer quæ de suo clypeo Illustris *Herbersteinius Baro* supra L. 1. c. 37. disseruit.

Diversæ tesseræ.

Cultri vinitorii.

§. IV. Ut reliquas areolas intelligamus, utile fuerit, partem diplomatis, quo dato Gemundæ 8. Jul. 1514. *Maximilianus I. Augustus Sigismundo Dietrichsteinio dignitatem Baronis* & alia privilegia contulit, & cujus communicationem Nobilissimo Dn. *Hieronymo Wilhelmo Mu[illegible]* debeo, huc transferre.

Diploma Maximiliani I. Cæs. [illegible]

Wir Maximilian von GOttes gnaden / erwählter Römischer Kayser / ꝛc. ꝛc. bekennen offentlich mit diesem Brieff und thun kund allermänniglich / wann die Höch Römischer Kayserl. Majestät und Würdigkeit jemehr sie ihre gnad und ehr unter die unterthanen deß Heiligen Reichs außtheilet / je mehr Sie erleuchten Thron erhebet / und die liebe und gehorsam der Ihren behaltet und mehret: Und wiewol Wir auß solcher Kayserl. Würde / darzu Wir von gnaden deß Allmächtigen erwählet / auch auß angebohrner Fürstl. güte und tugend allezeit geneigt seyen / aller und jeder Unser und deß Heil. Reichs / auch Unser erblichen Fürstenthum / unterthanen und getreuen ehr / nutz und bestes zu betrachten und fürzuwenden; So ist doch Unser gemüth billich mehr begierig denen Unsere Kayserliche Gnade mitzutheilen / und die mit mehrern ehren zu erleuchten / die älter von Adelichen und frommen geschlechten und wesen herkommen seyn / und die sich gegen Uns und das Heilige Reich / auch Unser erblichen Fürstenthümer in gehorsamer und unverdrossener dienstbarkeit für anderen getreu und emsig beweisen und erzeigen. Daß haben Wir wahrgenommen und betracht solch alt Adelich herkommen / gutwesen und frommkeit deß Geschlechts von Dietrichstein / darzu die getreuen willigen dienste / so dasselbe Geschlecht unseren Vorforderern am Reich und unserem Hauß Oesterreich / auch Uns bißhero gethan hat / und fürnemlich die tugend / geschicklichkeit und redlichkeit deß Edlen Unsers und deß Reichs getreuen Sigmunden von Dietrichstein / Erbschencken in Kärndten / Unsere Raths und Silber-Cämmerers / damit er sich von jugend auff in manchen Unsern diensten / heerzügen / kriegsnöthen / und anderen Unseren trefflichen anligenden geschäfften / zu abbruch unserer Feinde / eroberung ihrer Lande / auch besetzung und erhebung unserer Gränzen gegen unsern Feinden alles mit darstrecken und schaden seines leibes und gutes / fleissig / männlich / ritterlich / und Uns zu angenehmen wolgefallen geübt / damit auch manchmal Uns und deß Heiligen Reichs / auch unser erblichen Fürstenthum / ehr / nutz und wolfahrt scheinbarlich gefördert / und schaden und verlust gewendet / samt vielen andern guten fruchtbaren handlungen / dadurch er gnädigen willen bey Uns gegen unsern erblichen Fürstenthümern / Landen und Leuten / und herwieder derselben lieb / treu und gehorsam gegen Uns bewegt hat / zu dergleichen getreuen / redlichen diensten sich auch gemelder von Dietrichstein noch hinfür willig / bereit und schuldig gegen Uns erkennet und erbeut. Und so dann keine gutthat unbelohnet bleiben soll / darumb zu ergetzlichkeit der angezeigten seiner tugend / redlichkeit / gehorsamen getreuen, redlichen und nützlichen diensten: Und ihn auch seine Erben / hinfüro zu dergleichen zureitzen / haben Wir mit wolbedachtem muth / auß eigener bewegnüß und rechter wissen / auch mit gutem zeitigen rath / Unser

und deß Heiligen Reichs Churfürsten / Grafen / Freyherrn / Edlen und Getreuen / darzu Unsere innersten Hof Räthe / den vorgenannten Sigmund von Dietrichstein diese besondere Gnade gethan / sein schloß Finckenstein / mit samt dem schloß Hollenburg / so Wir ihm auß Gnaden kauff weiß erblich und eigen zugestellet haben / wann er oder seine erben dasselbe zu ihren handen ledigen werden / mit allen derselben beyden schlösser Herrlichkeiten und zugehörungen / und nemlichen auch mit ihren Bergwercken / so einige darinnen wären / oder künfftig gefunden und erfunden wurden / zu rechten freyen Herrschafften gemacht / und den bemeldten von Dietrichstein / auch seine eheliche Leibes Erben und derselben Erbens-Erben seines namens / stammens und geschlecht / für und für in ewigkeit auff dieselben ihre Herrschafften / darzu auch auff das schloß Thalberg / so fern ihm das nach abgang ohne Leibes erben / deß Edlen / unsern lieben getreuen / Georgen von Rottal / Freyherrn daselbst zu Thalberg / zustehen wurdet / gefreyet / in den standt / ehr und würde unser und deß Heiligen Reichs Freyherrn und Frauen / geleicht und zugezehlt / sie damit aller und jeglicher ehren / würden / gnaden / freyheiten / rechten / alten herkommen und gerechtigkeiten / wie andere Unser und deß Heiligen Reichs Freyherrn und Frauen / empfänglichen / tauglich und theilhafftig gemacht; Thun ihm solche Gnad / machen die bemeldten schlösser Finckenstein und Hollenburg zu rechten freyen Herrschafften / freyen auch ihn und seine eheliche Leibes Erben / und derselben Erbens-Erben auff dieselben ihre [illegible] / darzu auff Thalberg / so fern ihm das anfallen wurde / erheben [illegible] sie in den standt / ehr und würde Unser und deß Heiligen Reichs recht gebohrnen Freyherrn und Frauen / gleichen und stellen sie auch zu derselben schaar / gesellschafft / und machen sie solcher ehren / würden / gnaden / freyheiten / vortheil / rechten / alten herkommen und gerechtigkeiten empfänglich / tauglich und theilhafftig / alles von Röm. Kayserl. macht / vollkommenheit / wissentlich in krafft dieses brieffs: Meynen / setzen und wollen / daß nun hinfüro in ewigkeit die obbenanten schlösser Finckenstein und Hollenburg / so dieselbe zu handen der von Dietrichstein kommen würdet / mit aller ihr beyder Herrlichkeiten und zugehörungen / und sonderlich mit den Bergwercken / freye Herrschafften seyn. Darauff und auch auff Thalberg / so ihm das zustehen würde / der mehrgemelde Sigmund von Dietrichstein / und seine eheliche Leibeserben / gefreyet Unser und deß Heiligen Reichs Freyherrn und Frauen seyn / sich Freyherrn und Frauen zu Finckenstein / Hollenburg und Thalberg / oder welches sie darauß nach ihrem willen kiesen / nennen / schreiben / und von männiglich also genannt / geschrieben / und in geistlichen und weltlichen sachen mit ihren ständen / auch hohen und niedrigen Beneficien und Lehen zutragen / und in alle andere weg dafür geacht und gehalten werden / und sich gemeiniglich aller und jeglicher ehren / würden / gnaden / freyheiten / vortheilen und gerechtigkeiten / wie andere Unser und deß Heiligen Reichs recht gebohrne Freyherrn und Frauen / getrösten / gebrauchen und geniessen sollen und mögen / von allermänniglich unverhindert / unbeleidigt und ungeirret / doch sich mit der Iurisdiction und gehorsam obbemelter Herrschafften bey und mit unserem Fürstenthum Kärndten halten / und davon nicht weigern; Wir haben auch / als Ertzhertzog zu Oesterreich / Herr und Landsfürst / dem benanten Sigmund von Dietrichstein / Freyherrn zu Finckenstein und Hollenburg / zu mehr ergetzlichkeit seiner redlichen und Uns angenehmen und nutzlichen dienste / diese besondere gnade gethan / und ihnen den Pan und Acht uber das blut zu richten / in den Landgerichten bestimmter Herrschafften zugestellt und gegeben: Also daß obbemelder Sigmund von Dietrichstein / Freyherr auff Finckenstein und Hollenburg / und nach ihm seine eheliche Leibes erben / und derselben Erbens Erben allezeit der Aeltesste Pan und Acht / über das blut zu richten haben / und die furter allezeit ihren Landrichtern zu gleichem gerechten gericht leyhen sollen und mögen. Und gebieten darauff / rc.

§. v. Ex

§. v. Ex his forte non difficulter de tesseris judicari potest: primam nempe *vulturis crus & pedem*, tribui audio Dominio *Holenburg*, quod audivimus venditum esse Sigismundo Dietrichsteinio à Maximiliano Aug. Crucem tribuunt Dominio *Thalberg*: cantherium *officio hereditario*, quo pincernæ sunt Carinthiæ: anguem Dominio *Finckenstein*. Hæc explicatio est, quæ mihi subministrata huc merito referenda fuit. Areolarum rationes.

§. vi. Si vero mihi sit potestas, aliqua annotandi & dubia mea adferendi: Crucem secundi lateculi non ambigo assumtam esse ex scuto familiæ *Rotthaliæ*. Rotthal. Quod eadem Rotthalijs adscribitur in *Siebmach.* Wapenb. P. 1. p. 38. & apud *Buccelin. Germ.* P. 3. p. 194. prout infra etiam peculiare caput huic dabitur familiæ. Ita a *Thoma de Rotthal* deducitur, qui circa 1410. vixit, & parens fuit Georgii, cujus filiam Barbaram Sigismundus in matrimonio habuit. In hoc vero hæreo, quando Bucelinus ei marem filium assignat *Ioannem*, quem *L. B. de Thalberg* vocat, qui patrem 1487. in Belgium secutus & thesaurarius designatus posteritatem in Belgio habuerit, quam ibi recenset, cum in diplomate Cæsareo ita de eo sermo sit, tanquam qui sine heredibus aliis moriturus existimetur: nisi dicas supervixisse patrem filio, ex nepotum, qui alio migrarint, non habitam esse rationem. Porro cum Rottalia successio hac notatur cruce, simul Dominium de *Thalberg* includitur. Thalberg.

§. vii. De *cantherio* dubitari posset, utrum eo *pincernatus hereditarii* officium denotetur, cum talia officia non soleant nisi illis notari figuris, quæ ipsi muneri analogæ sunt, qualis hic esset calix; uti in *Limpurgiorum* scuto videmus, qui imperii sunt hereditarii pincernæ. Forte rectius dicemus notari familiam *Osterwitz*, quæ teste *Fürst.* Wapenb. P. V. p. 25. cantherio hoc argenteo usa est in parma nigra, & eundem apicem etiam gessit, qui hic lateri jungitur. Ut vero appareat conjecturam fundamento non carere, sciendum ex *W. Laz. de migr. gent. L. 6. pag. 193. Osterwitzios* pincernas fuisse apud Carnos. Addit: *Cæterum deficiente hac stirpe titulum pincernarum Dietrichsteiani nobiles, modo Barones in Carnis impetrarunt una cum Dominiis Vlynckenstayn & Holenburg circa annum MDXI.* Cui ergo familiæ successere, ejus etiam assumsere symbolum. Quod vero *Wynckenstayn* dicit, non dubitaverim esse *Finckenstein*, quod ipse pag. 202. *Fynckenstayn* scribit. Unde Osterwitzio symbolo simul comprehenderetur & dynastia hæc & dignitas illa ex gente ista accita. Pincernatus hereditarius. Osterwitz.

§. viii. Anguem *Finckensteinio* Dominio dari audivimus, sed videtur reclamare *W. Lazius*, qui equitibus ab *Holenburg* in aureo clypeo serpentem nigrum tribuit L. 6. de migr. gent. pag. 202. A quo ut recedamus, non sufficientem video rationem. Finckenstein. Holenburg.

§. ix. Superest crus & pes avis, quæ *Hollenburgio* Dominio dari audivimus, sed si locum habet Lazii sententia, aliam ejus tesseram idem scutum continet. Quid ergo hæc designat tessera? Fateor hic me hærere, nisi *Finckenstein* notetur, atque ita non vulturis sed fringillæ, nominis indicio, crus esse dicatur. Et quidem audivimus in diplomate imperiali nomen Dominii Finckenstein præpositum fuisse. Ita res si habeat, cantherius solum indicium successionis familiæ *Osterwitziæ* fuerit. Has conjecturas meas peritioribus excutiendas propono, neque de illis acriter contendam, si Illustrissimæ familiæ aliæ interpretationes probentur. Finckenstein. Coniectura.

§. x. Galeæ tres imponuntur scuto, & duæ apponuntur lateri, omnes coronatæ. *Media* tres sustinet struthionicas plumas erectas & antrorsum reflexas nigras, inscriptis cultris scutariis: Laciniæ sunt coccineæ & aureæ: proximam ad dextram premit pes volucris alveoli primi, cum phaleris argenteis & nigris: ad lævam *extrema* sustinet inter duas alas expansas rubeas crucem argenteam (*Rottalicum* apex hic agnoscitur ex Wapenb. P. 1. pag. 38.) plumaria ornamenta sunt ex argento & cocco. Ex galeis, quæ lateri scuti apponuntur, altera sustinet alarum jugum complicatum nigratum, cum cantherio argenteo, læva tres plumas struthionicas argenteas. Utrique adduntur laciniæ nigræ & aureæ. Galeæ.

§. xi. In *Siebmacheri* armoriali P. 1. p. 22. alia adhuc extat dispositio, quam existimo lineæ esse, quæ a *Francisco* Pancratii filio oritur. Ita in scuti quadripartiti alveolo primo cultros vinitorios, secundo cantherium, tertio crus & pedem volucris, quarto anguem refert. Atque ita non nisi *Rotthaliam* seu *Thalbergiam* crucem Alia scuti dispositio.

omittit, utpote quæ à Barbara Sigismundi uxore familiæ allata est. Quod amplius meam conjecturam de areolis confirmare videtur. Huic scuto duæ coronatæ cassides insistunt, prior cum fasciculo pennarum nigro, cui incumbunt cultri ut antea, altera alam sustinens nigram cum cantherio. Laciniæ dependent, hinc miniatæ & aureæ, istinc argenteæ & nigræ.

Principis scutum. §. XII. Quod *Principes* attinet, eorum scutum simplex pingit *P. Furst* Wapenb. P. 3. p. 6. solo videlicet Dietrichsteinio symbolo ornatum. Cum vero alios viderim Dietrichsteiniam parmam ita pictam, ut *cultris in capeo corona immineret*, quod etiam in galea & cultris plumario fasciculo inscriptis observatur, inducor, ut credam, illud verum, quod à Principibus usurpetur, esse ὄργανα.

Tituli. §. XIII. Tituli sunt Principum: *Princeps de Dietrichstein in Nicolsburg, Dn. in Hollenburg, Finckenstein & Thalberg, supr. pincerna hereditarius Archiduc. aus Carinthiæ.* Comitum iste: *Comes de Dietrichstein, Baro in Hollenburg, Finckenstein & Thalberg, Dn. in Reuth, Riethin & Interseer, supremus hereditarius pincerna* (Obrister Erbschenck) *Carinthiæ.* Baronum: *Dominus de Dietrichstein, baro in Hollenburg, Finckenstein & Thalberg, supremus hered. pincerna Carinthiæ.*

Principalis dignitas §. XIV. *Principis* titulo primus ornatus est gratia Ferdinandi II. Imperatoris 1622. *Franciscus Cardinalis*, ea conditione ut ex stirpe sua quem vellet dignitatis heredem eligeret: hic ergo *Maximilianum* ex fratre nepotem huic honori destinavit, cui denuo Augustus 1631. axioma illud contulit ad posteros duraturum, ut semper in linea descendentium *senior* titulo illo & dignitate præfulgeret: adjecta vero est conditio, ut, inter proceres Imperii sessionem quo obtinerent, bona sibi in Imperio digna illo fastigio compararent. Quamvis vero hoc factum non esset, *Maximilianus* ob merita 1653. introductus est in Principum senatum, pristina tamen conditione renovata, unde etiam 1654. subscripsit recessui. Conf. Imperiale ad ordines scriptum apud *Limn. Jur. publ. T. V. add. ad 5, 7. p. 393.* Primi autem Comitum honore videntur ornati patrui *Maximilianus* atque *Sigismundus*.

CAPUT XXII.

Doriæ Princ. Melfitani.

ARGUMENTUM.

1. *Origo gentis.*
2. *Andreas Auria. Successores.*
3. *Insignia.*

§. I.

Origo gentis. A*Uriarum* seu *Doriarum* Illustrissima apud *Genuenses* familia apud *Henning. Theat. Gen. T. 4. P. 1. p. 1018.* refertur ad *Arduinum* regulum ex Narbonensi Provincia, qui religionis ergo in terram sanctam profecturus duxerit in uxorem *Oriam* fœminam nobilem ex prisca familia *Volta*, quæ Cataneorum fuit, natam, & receptus sit in Voltorum stirpem. His præter tres alios natus *Ansaldus Auria*, cognomine a matre assumto & ad posteritatem transmisso, vir togæ sagique artibus conspicuus.

Andreas Auria. §. II. Ex posteris multi optime de republica meriti sunt viri, & præcipuos magistratus pluries gessere, sæpius etiam legati res difficiles peregere, vel duces terra mariq; hostibus graves extitere. Eminet inter omnes *Andreas Auria*, qui a Francisco I. 1527. classi præfectus ad Carolum V. transiit, patria libertati vindicata: quæ inscriptio publicæ columnæ ei constitutæ est: ANDREÆ AURIÆ CIVI OPT. FELICISS. Q. VINDICI ATQ. AUCTORI PUBLICÆ LIBERT. SENATUS POPULUSQ. GENUENSIS POS. Præterea *Pater Patriæ* & *alter Neptunus*, ob peritiam navalis militiæ, dici meruit. Ejus 1560. mortui exstat recensio *Thuan. L. 26. p. 1196.*

Successores. Heredem sibi destinaverat patruelis Thomæ filium *Janettinum*, 22. jam triremibus attributis, sed ea spes & tantus inde conceptus Janettino fastus fatalis fuit, atque prope toti Reipubl. exitialis, seditione ob hoc à Joh. Ludovico Flisco Laviniæ Comite 1547. excitata, qua Janettinus interiit. Sed filius *Johannes Andreas* in eas spes successit, Princeps Melfitanus, qui ad Echinadas Turcis gravem intulit cladem, & 1606. mortuus

mortuus est. A quo descendit *Johannes Andreas Paganus Doria*, *Princeps Melfitanus*, grandis Hispaniæ, M. Tonliæ, & S. Stephani, cujus insignia refert *Sammarth.* Test. de l'Esp. pag. 89.

§. III. Sunt ea antiqua Auriarum, quæ n. 171. inter Equites A. V. *Andreæ* adscribit *Ioh. Iac. Chifflet.* Scutum transverse sectum, sursum aureum, deorsum argenteum, utrique parti aquila nigra impressa, rostro lingua ac cruribus miniatis. Apex, aquila emergens, scutariæ similis. Fascia tortilis & laciniæ auro & nigro pictæ. Quæ eadem n. 312. *Andreæ*, hujus Johannis Andreæ Pagani, ut puto, patri, attribuit. Nec non 227. *Antonio Auriæ M. Sanstephani Du. Genoæ*, sed cum discriminiculo flammarum coccinearum, in primo capitis angulo & in duobus angulis pedis scutarii. Insignia.

Caput XXIII.
Com. ab Erpach.

ARGUMENTUM.

1. *Origo.*
2. *Confirmatio ex veteri documento. De Enhardo & Imma Caroli Magni filia. Donatio Imp. Ludovici Pii. Donatio Enhardi & Immæ de cella Michlenstatt. Descriptio Marchæ pertinentis ad Michlenstatt. Epitaphium Enhardi.*
3. *Deductio gentis.*
4. *Scutum.*
5. *Erpachius Comitatus.*
6. *Breuberg. Controversia cum Werthemiis.*
7. *Apex.*
8. *Titulus. Pincerna Palatinatus.*
9. *Bickebach olim in scuto,*
10. *Emta Dynastia ab Erpachiis.*
11. *Iterum amissa ab Hassis.*

§. I.

DE Illustrissimorum *Erpachiorum* Comitum origine, ita *Hub. Thom. Leod.* de vit. Frid. II. Pal. pag. 10. *Comites ab Erpach arbitrantur, se originem ducere ab Eginhardo Archicappellano notarioque Imp. Caroli Magni, cui in matrimonium data fuit filia Caroli Imma nomine.* Origo.

§. II. Ut vero appareat, non traditione nuda, quæ sæpe fabulis nititur, hanc deductionem constare, illa heic inserere consultum duxi, quæ ab Illustrissimo Comite *Georgio Ludovico* pro gratioso in me ejus affectu communicata sunt: & ita sonant: Confirmatio ex veteri documento.

Hæc sequentia Latino sermone conscripta de Enhardo & Imma, Serenissimi Imperatoris Caroli Magni filia, legitimo matrimonio invicem junctis, in Archivo Selgenstadiensis Monasterii ad Mœnum, (cujus fundator idem Enhardus fuit) memoriæ prodita inveniuntur, & eadem in vetusto privilegiorum (ut vocant) Laureshamensis Monasterii archetypo, antiquis literarum characteribus, in membrana conscripta habentur.

De Enhardo & Imma Caroli Magni Imperatoris, &c. filia. De Enhardo & Imma Caroli M. filia.

Enhardus Archicappellanus & Notarius Imperatoris Caroli, cum in aula regia laudabiliter serviens, diligeretur ab omnibus, à filia quoque ipsius Imperatoris Imma nomine, regi Græcorum desponsata, amabatur ardentius. Aliquantum temporis fluxerat, & amor alternus quotidie inter ambos per augmenta crescebat: utrosque enim timor retardavit, & offensio regia, nec non tam gravia conveniendi invicem conamina. Sed amor improbus omnia vincit. Denique cum idem vir egregius irremediabiliter amando æstuaret, auresque virginis per internuncium appellare nec præsumeret, nova tandem sumta de semetipso fiducia, nocturno tempore, latenter ad puellæ tendebat habitaculum, ibidem ergo pulsans clanculo, & intrare permissus, tanquam allocuturus juvenculam de regali mandato, statim versa vice, solus cum sola secretis usus alloquiis, & datis amplexibus cupido satisfecit amori. Interea cum jam appropinquante luce diei, per silentia noctis, unde venerat, regredi vellet, de improviso nivem haud modicam decidisse cognovit, & ne per vestigia pedum virilium agnitus proderetur, foras exire timuit: amoque pro conscientia facti, anxietas simul & formido intra remanere compulit. Cumque nimia solicitudine fluctuantes, quid facto opus esset, deliberarent, tandem eleganti ... at juvencula (quam audacem faciebat amor) consilium dedit, ut ipsa quidem super se innitentem inclinata exciperet, cumque usque ad locum, suius hospicio contiguum, ante lucanum

canum deportaret, ibique eo deposito, rursum per eadem vestigia cautius observata reduceret. Eam noctem Imperator, divino (ut creditur) consilio, insomnem duxit, maneque exurgens, eminusque de aula prospiciens, intuitus est filiam suam sub prædicto onere nutanti gressu vix incedere, & ad condictum locum deposita quam gestabat sarcina, celeri repedare recursu. Quod cum multo intuitu perspexisset, imperator partim admiratione partim dolore permotus, non tamen absque divina dispositione id fieri reputans, sese continuit, & visa interim silentio suppressit. Interea Enhardus sibi conscius, certamque rem nullo modo dominum suum regem diu latere posse, tandem inter angustias reperto consilio, Imperatorem aggreditur, flexis genibus missionem postulans, dicens satis & tantis servitiis suis condigna non rependi præmia. His auditis Rex dissimulato rerum eventu & exitu diu conticuit. Dehinc eum certificans, se postulationi ejus quanto citius responsurum, diem constituit, statimque Consiliarios primosque sui regni, & ceteros quosque sibi familiares, palam evocatos convenire jussit. Congregata ita magnifica diversarum dignitatum frequentia, ita exorsus est: Imperatoriam, inquiens, Majestatem, nimis injuriatam esse & despectam in indigna filiæ suæ notarique sui copulatione, & exinde non mediocri se agitari perturbatione. Quibus nimio stupore perculsis, & de rei novitate ac magnitudine, quibusdam adhuc ambigentibus, Rex innotuit eis evidentius, referens a primordio, quid per semetipsum oculata fide cognoverit, consiliumque eorum ac sententiam super hoc expostulans. At illi contra se adversa sentientes, in præsumtorem hujus rei duras & varias dedere sententias, aliis sine exemplo puniendum, aliis exilio damnandum, aliis alio modo disperdendum, ut cuique impetus erat, adjudicantibus. Porro quidam ex eis tanto mitiores quanto sapientiores, habita secum deliberatione, quam maxime regem exoravere, quatenus ipse rem per semetipsum examinare & secundum divinitus sibi collatam sapientiam definire dignaretur. Verum ubi Rex singulorum circa se affectum ponderavit, & inter diversorum sententias, quid potissimum consilii sequeretur, expendit, sic eos allocutus: Non ignoratis, inquit, humanum genus variis subjectum esse casibus, & frequenter evenire, ut res nonnullæ, quæ contrariis initiis inchoantur, meliorem aliquando sortiantur exitum. Proinde non est desperandum, sed potius super hac re, quæ & gravitate & novitate sui nostrum exuperat ingenium, divinæ providentiæ, quæ nunquam in sua dispositione fallitur, quæ ne etiam malis bene uti novit, pietas est expectanda & expetenda. Quapropter tam tristis facti à notario meo non exigam pœnas, per quas infamia filiæ meæ magis videbitur augeri, quam minui. Unde dignius & laudabilius imperii nostri gloriæ arbitramur congruere, ut data adolescentiæ venia, legitimo eos matrimonio conjungam, & rei probrosæ honestatis colorem superducam. Regis ergo audita sententia fit admirabile gaudium magnitudoque animi ejus ac mansuetudo summis effertur laudibus. Interim Enhardus jussus adesse ingreditur. Quem in exopinato Rex salutans, ita eum placido vultu alloquitur: Jamdudum auribus nostris a vobis delata est querimonia, quod servitiis vestris regalis munificentia hactenus digne non responderimus, sed ut verum fatear, maxime super hoc culpanda est vestra negligentia: quoniam quidem licet sustineam tot & tanta negotia solus, tamen si quid voluntatis vestræ compertum haberem, servitia vestra digno jure jam persecutus honore. Verum ne vos diutino sermone protraham, querimoniis vestris amplissima donatione satisfaciam, & ut vos etiam fidelem mihi, ut prius & benevolum post hac sentiam, juri vestro nuptum tradam meam filiam, vestram scilicet portatricem, quæ quandoque alte succincta vestræ subvectioni satis se morigeram exhibuit. Protinus ad Regis edictum cum multo comitatu adducta est ejus filia, quæ roseo vultum perfusa rubore, tradita est per manus patris in manus prædicti Enhardi, cum dote plurima prædiorum quoque nonnullorum cum auro argentoque denariis, aliisque pretiosis supellectilibus. Quibus etiam [illegible] Imperator Ludovicus post obitum patris prædia sua videlicet Michlenstatt & Mulenheim quæ nunc appellatur Seligenstatt tradidit, cum hujusmodi donationis privilegio.

Donatio Imp. Ludovici Pii.

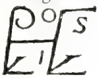
Donatio Imperatoris Ludovici Pii.

In nomine Domini DEI & Salvatoris nostri JESU CHRISTI.

Ludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Imperatoriæ celsitudini moris est, fideliter sibi famulantes donis multiplicibus atque honoribus ingentibus honorare atque sublimare. Proinde nos morem parentum nostrorum, regum videlicet prade-

prædecessorum nostrorum sequentes, libuit celsitudini nostræ, fidelem quendam nostrum, nomine Enhardum, de quibusdam rebus proprietatis nostræ honorare, atque in sui juris potestatem liberalitatis nostræ gratiam conferre. Nec immerito, quippe cum & fidelitatis obsequio & obedientiæ devotione, hoc apud Serenitatem nostram digne mereatur accipisci, qui totis nisibus usque quaque nostro servitio, nostris jussionibus fideliter parere studet. Inde noverit experientia atque utilitas omnium fidelium nostrorum tàm præsentium quàm & futurorum, quia concessimus eidem fideli nostro Enhardo, nec non & conjugi suæ Immæ, in partibus Germaniæ locum, qui vocatur Michlenstatt, in silva quæ vocatur Odonevvald, in cujus medio est basilica lignea modica constructa, de qua in omnem partem quaqua versus pertinent ad eundem locum inter Campum, &c. silvam Leugæ duæ, id est, rasta una. Intra cujus mensuræ complexum maneat præsenti tempore servi nostri proprii XIIII. cum uxoribus suis & filiis. Præter hos sunt in eodem loco inter masculos & fœminas mancipia quadraginta. Hunc locum cum terminis suis sub integritate & mancipiis suis, nec non & villam quæ dicitur Muhlinheim, quæ est in pago Moynecgauve sita super ripam fluminis Moyni, quæ quondam Drogonis comitis pertinens fuit, & habet basilicam parvam muro factam, in qua villa sunt mansi XVIIII. & servi præsenti tempore manentes cum uxoribus & liberis numero XIII. seu & in altera villa, eodem vocabulo, super eundem fluvium, quæ vocatur inferior Mulinheim, in qua sunt mansi IIII. & servi manentes totidem cum uxoribus & parvulis, qui pertinent ad superius dictam villam. Hanc villam, id est, superiorem Mulinheim cum appenditiis suis, & mancipiis propriis ad eam pertinentibus, & hæc omnia supra scripta cum Ecclesiis, villaribus, domibus, mancipiis, silvis, terris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, cultum & incultum, cum omnibus adjacentiis & appenditiis, totum & ad integrum, prædicto fideli nostro Enhardo, & conjugi ejus Immæ, in proprium per hanc nostræ donationis autoritatem concessimus. Ita videlicet, ut quicquid ab hodierna in futurum de prædictis rebus & locis, vel de his, quæ ad eas pertinent, jure hæreditario facere voluerint, in omnibus potiantur arbitrio faciendi, & nullus quislibet ex fidelibus sanctæ DEI Ecclesiæ nostris, de præscriptis rebus, memorato fideli nostro & conjugi suæ à nobis concessis aliquid abstrahere aut minuere tentet: sed liceat eis ipsas res quiete habere & possidere, & cui voluerint, jure hæreditario relinquere. Et ut hæc autoritas largitionis nostræ per curricula annorum inviolabilem atque inconvulsam perpetuò obtineat firmitatem, & à fidelibus nostris tam præsentibus quam & futuris, seu etiam a successoribus nostris a nobis facta verius certiusque credatur, eam manu propria subter firmavimus, & annuli nostri impressione signari jussimus.

Signum HLudovici.

Serenissimi Imperatoris.

Helisachar recognovi data III. Idus Ianuarii, Anno Christo propicio, primo Imperii Domini Ludovici piissimi Imperatoris Augusti, indictione VII. Aquisgrani Palatii regio. In DEI nomine fœliciter. Amen.

Venerabilis itaque Enhardus ob honorem simul & amorem Excellentissimi Caroli & piissimi Ludovici Imperatorum, præfatum locum & Cellam Michlenstatt cum suis pertinentiis Laureshamensi tradidit, atque per hujusmodi testamentum confirmavit.

Donatio Enhardi & Immæ, de Cella Michlenstatt.

In nomine Domini DEI & Salvatoris nostri JESU CHRISTI.

Dominus ac Redemptor noster corporaliter in terris conversatus homines variis peccatorum sordibus inquinatos amonere dignatus est, dicens, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt. Et iterum: facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, qui vos recipiant in æterna tabernacula. Idcirco nos, in ipsius DEI omnipotentis & ejus judicantis nomine, Enhardus & Imma simul de salute animarum nostrarum cogitantes, & de abolendis peccatis nostris beatæque ac perpetuæ vitæ præmiis consequendis, pari devotione tractantes hoc testamentum facere decrevimus, per quod spontanea & integra voluntate

Donatio Enhardi & Immæ de Cella Michlenstatt.

tate donamus, quod ab hodierna die donatum esse volumus, id est, cellam nostri juris, vocabulo Michlenstatt, sitam in pago Plumgouwe, in sylva quæ dicitur Odonewald, super fluvium Mimelingen, quam nobis gloriosissimus Princeps Dominus Ludovicus Imperator largissima liberalitate concessit, & de jure suo in nostrum jus sollemni donatione transtulit, ac præcepti sui authoritate in proprietatem nobis confirmavit. Hanc ut diximus cellam sub integritate cum omnibus appendiciis & terminis suis, & cum omnibus ad se pertinentibus, id est basilicis, domibus, cæterisque ædificiis, terris, pratis, sylvis, campis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cultis locis & incultis, mobilibus rebus & immobilibus ac se ipsos moventibus, mancipiis diversi sexus & ætatis numero centum, donamus & tradimus ad basilicam sive monasterium venerandi Martyris Christi Nazarii, quod vocatur Laureshami, & est constructum in pago Rinensi in ripa fluminis quod dicitur Wisgoz, ubi tempore præsenti vir venerabilis Adalungus Abbas, Deo deservientis congregationis Pastor & Rector esse cognoscitur. Ea videlicet ratione memoratam donationem atque traditionem facientes, ut quamdiu in hac mortalitate, divina jussione vixerimus, habeamus prædictam cellam in nostra potestate & sub nostra ordinatione, absque ullius personæ aut potestatis contradictione vel impedimento, tam simul quam singillatim per successionem, si uno superstite alter e nobis ante decesserit. Filios quoque si nos habere contigerit, unus ex eis, in eadem possessione nostro jure precario succedat. Post obitum vero nostrum memorata cella cum omni integritate ad prænominatum venerabile monasterium absque ullius contradictione recipiatur, & in ejus potestate atque dominio perpetuo permaneat. Et si aliquis contra hoc nostræ donationis testamentum resultare voluerit, aut illud convellere atque evacuare tentaverit, primiter Christum & S. Martyrem ejus Nazarium nefandis ausibus suis contrarium sentiat, & insuper fisco distringente multam de rebus propriis parti prædicti venerabilis Monasterii coacter exolvat, auri videlicet libram unam, argenti pondo XII. Et hoc testamentum atque hæc donatio firma & inviolata permaneat. Et si quocunque tempore à quolibet homine aliud instrumentum, in nostro nomine prolatum fuerit, quod huic nostro testamento contrarium sit, judicium datorum anterius vel posterius habens, etiamsi manu nostra videatur vel dicatur esse firmatum, vacuum & inane remaneat & nullum effectum obtineat, sed ut prædiximus hæc donatio nostra perenni stabilitate firma & inviolabilis perseveret, stipulatione subnixa. Et ut hoc testamentum juxta legis consuetudinem integram firmitatem accipiat, propriæ manus subscriptione illud firmare decrevimus, & idoneorum testium, qui ipsam donationem viderunt, signaculis roborari fecimus. Facta donatio in Laureshamo Monasterio II. idus Septembris Anno VI. regni Domini nostri Ludovici gloriosissimi Imperatoris in Dei nomine feliciter.

Ego Enhardus peccator & donator recognovi & manupropria subscripsi.

Ego Imma consensi & subscripsi.

Signum Rabangarii. Signum Warboconis.

Signum Woltberti & aliorum.

Ego Hirmimarus Diaconus & Notarius Imperialis, rogante Enhardo hoc testamentum scripsi & subscripsi.

Descriptio Marchæ pertinentis ad Michlenstatt.

Hujus donationis suæ tenorem & locorum terminorumque descriptionem ipse Enhardus hoc modo designavit.

Descriptio Marchæ pertinentis ad Michlenstatt.

Quoniam sunt quidam, qui fastu sæculari turgentes & semetipsos amantes à Christi fidelibus sacris Ecclesiis seu Monasteriis tradita invadunt, aut ut sibi hæreditario jure retineant, aut mundiali baltheo in beneficio dividant. Ego Einhardus, ne in his, quæ de regia manu Ludovici Imperatoris in loco Michlenstatt contraxi, manus iniquorum prævaleat: advertat obsecro fidelium tàm sequentium quàm præcedentium memoria, qualiter in unum sint conscripta, quibusve extrinsecus vocabulis. Postquam enim locum prænominatum Laureshamensium donationi subjugare disposui, ascitis quibus notum fuerat, terminum & vocabula locorum diligenter investigavi, & recenti memoria notarium Lutherum exprimere literis jussi: ea scilicet circumspectione, quia multorum Monasteriorum eis prædia conjunguntur, & diversorum Dominorum beneficia circumquaque terminantur. Hæc ergo terminorum loca & locorum vocabula designantur hoc modo: Dum à monte

à monte Momenbard incipiunt, & totum eundem montem usque ad plateam comprehendunt: à platea usque ad duplicem quercum, inde inter Ulenbuch & Rumpelshusen ad quercum: de quercu in fluvium Bromaha: per hujus descensum in Walenbach. per hujus ascensum usque ad lapideum rivulum: unde ad Willineiwech, per unam portam intro, per alteram foras: inde in ripam Euterun: per hujus descensum ad Langenfirst, ubi Langenvirst scinditur: super Langevirst ad Breitensol: inde per Eichental in flumen Ireella: per hujus ascensum in Wasserbuch: inde ad Phaphenstein Enhardi: a Phaphenstein supro Richgeresnetten: inde ad verticem Clophendales ad Gotbenberg: inde in Cuningesbrunnen: per hujus descensum in Mumblinten, per hujus ascensum ad Manegoldescellam: abhac in fluvium Mosaha: per hujus ascensum in Berotlesbrunnen: inde ad Ellenbogen, in flumen Branbach: per ejus descensum in Mumelinten: ex qua ad quercum inter Brascaphe & Munttat: inde iterum ad montem Momenbart.

Epitaphium Enhardi. Epitaphium Enhardi.

Enhardus fueram, regum qui clarus amore,
Cui Caroli Magni filia nupta fuit.
Quæque sub hoc mecum tumulo conclusa quiescit,
Ad superos donec nos tuba rauca vocat.
Hoc ego construxi devoto pectore templum,
Fratribus & largas contuleramus opes.
Corpora sanctorum summa tumulata sub ara
Congessi, vivo quæ mihi Roma dedit.

Anno Domini DCCC. XX. quarto Nonas Augusti. Obiit gloriosa Domina Imma filia Imperatoris Caroli Magni, fundatrix hujus loci, & servatur hic Anniversarius ipsius, & Fastradæ Reginæ genitricis suæ, & Germani ipsius Ludovici Imperatoris, & Eynhardi legitimi sui, & Gertrudæ Abbatissæ sororis suæ, & omnium fundatorum & benefactorum hujus loci. Obitus Eynhardi designatur, pridie Idus Martii, non apposito anno.

§. III. Hæc ipsa quæ hic designantur, sunt in familiæ hujus ditione, & a *Selingstadiensibus* pro indubiis fundatorum habentur Comites nostri successoribus: licet, quæ sors plerarumque domuum illustrium est, singuli gradus genealogici enumerari nequeant. Præter Memolphum, qui inprimis ludis equestribus 938. celebratis ex circulo Rhenano præses lectus est ludorum, post eum aliis torneamentis subinde plures ex hac stirpe interfuere. Inprimis ex ea claruere *Gerlacus Episcopus Wormatiensis*, qui 1332. & *Theodoricus Elector Moguntinus*, qui 1459. decessere. Et superiori seculo *Georgius*, qui ex quatuor conjugibus numerosam sustulit prolem, ex quibus decem filiæ raro exemplo illustribus conjugiis elocatæ sunt: ex filiis autem non nisi minimus natu *Georgius Albertus* gentem propagavit; hujus enim filii sunt illustrissimi Comites *Georgius Ludovicus, Georgius, & Georgius Albertus*: ex quibus medius 1678 fatis concessit, in reliquis vero duobus spes generis superat. Deductio gentis.

§. IV. Quo utatur familia clypeo in 𝔚𝔞𝔭𝔢𝔫𝔟. P. I. pag. 15. videre est. Quadripertitus ille in primo & quarto quadrante *Erpachium*, in secundo & tertio *Breubergium* symbola defert. Scutum.

§. V. *Erpachium* proprium δῆγμα areola constat transversim secta, & superiori parte *cocco*, inferiori *argento* tincta: inscriptis tribus stellis, cocco duabus *argenteis*, argento una *rubea*. Hæc gentilis tessera est, & Erpachium nunc denotat comitatum, qui (diversus a dominio Erpach prope Ulmam, quod ad Paumgartnerios spectabat, dein Viceecancellarii Imperii Dn. ab Ulm filios. vid. M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 28.) ab arce *Erpach*, prope Michelstatt è regione Furstenaviæ unde in his duabus arcibus plerumque comitum sedes esse solent) dictus, ad Ottoniam situs sylvam, Hassiæ, Palatinatui & Franconiæ contiguus est: unde in circulo Franconico familiæ locus inter proceres assignatur. Erpachius Comitatus.

§. VI. *Breubergia* tessera laterculo constat *argenteo* inductis *fasciis duabus miniatis*. Dynastiam hanc Elisabetha *Michaelis* ultimi Domini filia *Rudolpho Werthemio* Comiti attulit: unde in ea etiam hæsit, dum duravit: Werthemiis demum extinctis, à *Maria Michaelis senioris Com. Werthemii* filia *Eberhardi Erpachii* conjuge jus in dominium hoc allatum est. Sororis vero Amaliæ Neuenariæ jus & reliqua successio Werthemia alio titulo ad Lœwensteinios Comites delata est: & ex eo commu- Breuberg. Controversia cum Werthemiis.

niter arcem eam possedit utraque familia, transactione 1551. inita. Cum 1637. Joanni Theodorico Com. [illegible] a Cæsare custodia militaris & præfectura [illegible] ergæ demandata fuisset, & 1643. cum Georgius Albertus castrum occupasset, [illegible] exinde desuper lites, & utrinque scripta prodiere. Demum pace Osnabrugensi ita sancitum: *Domus Erpacen[illegible] Comitis Georgii Alberti heredes, [illegible] castrum Breubergicum omnique ejus [illegible] Domino Comite Lœvvensteinensi communia, tam quoad præsidium ejusdem [illegible] quam cætera civilia jura restituantur.*

Apex.

§. VII. Galeæ duo insistunt cornua: dextri superior pars [illegible] inferior argento tingitur: sinistri partes oppositos colores servant. Inter hæc cornua ob *Breubergiam* dynastiam duæ lanceæ decussatim locantur, quarum vexilla rubeis ac argenteis fasciis distinguuntur. Laciniæ colores similes servant.

Titulus.

§. VIII. Hæc insignia sunt, quibus hodie Illustrissimi fratres *Georgius Ludovicus* & *Georgius Albertus* utuntur, illo etiam titulo contenti: *Comites in Erpach, Domini in Breuberg.* Olim *Pincernarum* (Schencken) & *Dominorum Erpachii* titulus in usu fuit, qui dein cum moderno Comitum commutatus est. Cæterum *pincernarum* ex eo nomen fuit, quia *Palatinatus* sunt *pincernæ hæreditarii.*

pincernæ Palatinatus.

§. IX. Superioris seculi principio & prioris ultimis annis videas secundo & tertio loco symbola *Bickenbachia* ab Erpachiis gestata, quæ sunt in scuto rubeo duplex ordo rhombulorum argenteorum in baltheos contiguos dispositorum: Clypeo insidebat inter alas symbolo scutario pictas equus frenatus candidus, sedentis specie. Conf. Wapenb. P. 2. p. 29. titulo Bickebach.

Bickebach olim in scuto.

§. X. Videri autem posset hoc symbolum Erpachiis matrimonio *Margaretæ Bickenbachiæ*, atque *Conradi Erpacensis* obtigisse. Sed secus habet, quod enim ex documentis domus edoctus sum, ultimus Bickenbachii dynasta *Conradus*, quia filius *Conradus* junior mente æger & regimini ineptus erat, omnia bona sua & allodialia & consensu Dominorum feuda genero *Alberto Comiti Mansfeldiæ* ejusque conjugi reliquit, ea conditione, ut ab ipsis filius Conradus ad dies vitæ aleretur, ita Conrado patre mortuo Albertus uxorio nomine possessionem adiit. Alberto mortuo tutores liberorum ejus dynastiam cum omnibus, quæ ad eam spectabant, consentiente feudi Domino, nempe Moguntino Electore, 1477. Erasmo Erpachio 7700. flor. vendidere. Ita hoc dominium ad domum emtionis titulo devenit.

Emta Dynastia ab Erpachiis.

§. XI. Verum parum ultra triginta annos Erpachii eo gavisi sunt: nam 1504. in bello Bavarico, Hassiæ Landgravius, quod Erpachii nomen suum literis diffidationis (seu denunciationis bellicæ, Fehde brieff) inseri passi essent, adeoque Cæsaream Majestatem violassent, causatus, armis, quæ Erpachiorum erant, dynastiam *Bickenbach, Præfecturas Schamberg, Danneberg, Iugenheim & dimidiam Præfecturam Habitzheim* eis ademit. Quamvis vero & alii Erpachios ut insontes excusarent, & ipse Imp. testimonio suo 1507. eos absolveret, non tamen aliud obtineri potuit, quam ut reliqua quidem redderentur; Bickenbachium autem cum 62. vasallis, omni abdicato jure, titulo & insignibus, recepta vicissim aliqua pecuniæ summa, Erpachii Hassis cederent. Vidi designationem 1554. à Comite Eberhardo factam, qua computatis omnibus damna eo bello illata eo tempore jam 154000. flor. æstimavit. Ita tessera hæc denuo ex scuto gentili expuncta est.

Iterum amissa ab Hassis.

CAPUT XXIV.

Duces Estrei.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo & series.*
2. *Estrée. Ducatus.*
3. *La Cauchie.*
4. *Galea.*
5. *Tituli.*

§. I.

Familiæ origo & series.

ILlustrissima *Estrea* Bononiensis agri *primorum Baronum* & *Seneschallorum* familia apud *P. Anselme Palais de l'hon. p. 391.* refertur ad *Antonium Estreum Dn. de Valieu*, patrem alius *Antonii*, avum *Ioannis*, qui *Cœuvres* acquisivit, rei tormentariæ præfectus

fectus fuit, & geſtis celebre nomen meruit. Hoc natus eſt *Antonius* iterum tormentariæ rei præfectus, pater præter *Gabrielidem Ducissam de Beaufort*, quæ ex Henrico IV. Rege *Vindocinos* genuit, *Francisci Annibalis M. de Cauvres, Com. de Nanteuil,* & legationibus & bellicis expeditionibus celebris viri: qui *primus Mareſcallus Franciæ,* & demum *Ducali* axiomate ornatus, 16.. vivis excessit: pater *Francisci Annibalis,* qui nunc Dux eſt, *Cæſaris Epiſcopi & Ducis Laudunenſis*, atque ab anno 1671. *Cardinalis,* & Joannis *Com. d'Eſtrees,* Viceadmiralis Franciæ.

§. II. Scuto Dux utitur quadripertito; & quidem prima areola & quarta *argentea cancellis nigris clathrata viſitur,* cum *capite aureo tribus meris merulis* exarato, quæ ipſa gentilis teſſera eſt. Cæterum ſub titulo *Eſtreo* Marchionatus de *Cauvres* in Sveſſionenſi agro *Pariatus* & *Ducali* axiomate ornatus eſt 1645. ſed à curia rathabita dignitas 1663. Eſtree. Ducatus.

§. III. Laterculus ſecundus & tertius *aureus leone* inſignitur *cæruleo*, cujus *corona, falcula & lingua rubent.* Hoc ſymbolo deſignatur Dominium *la Cauchie* in Bononienſi agro, quod *Antonio II.* marito heres ejus *Joanna* attulit. La Cauchie.

§. IV. Galea imponitur coronata, ſed ei alium impoſitum apicem non vidi. Laciniæ tinguntur auro, argento & nigro colore. Galea.

§. V. Titulus eſt: *Dux d'Eſtrees, Par Franciæ, March. de Cauvres, C. de Nanteuil, primus Baro & Seneſchallus Bononienſis agri, Vicecomes de Soiſſons & de Pierrefonds.* Horum vero ſingulorum rationem edere neſcio. Tituli.

CAPUT XXV.
Foxii. Duc. de Rendan.

ARGUMENTUM.

1. *Gentis origo. Succeſſio. Albigenſes.*
2. *Nova ſtirps Foxiorum ex Dominis de Greilly. Succeſſio in regnum Navarræ. Ramus Candalius & Flexius.*
3. *Ducis ſcutum.*
4. *Foxia gens.*
5. *Vacca Bearnenſium unde?*
6. *Bearnenſes Vicecomites. Hereditas ad Gabaretios. Moncadæ. Foxios.*
7. *Apex.*
8. *Tituli.*

§. I.

ILluſtri ſplendore antiquitatis, rerum geſtarum & aliorum decorum nulla facile Illuſtriſſimam *Foxiam* gentem ſuperat. Eam ad *Arnoldum Comitem Carcaſſonæ* ſeculo decimo referunt, qui pater fuerit *Ottonis Com. Redæſtrum ſeu de Rhezez atque Rogerii Com. Carcaſſonæ & Fuxi* ſeu Fluſſatum ſeu Fluſtatum. Hoc nati *Raymundus Comes Carcaſſonæ* (pater *Ermengardis* ſeu *Mengardis,* quæ *Rogerio Bernardo Trincavello Vicecom. Biterrenſi* ſeu *Bezierio* nupſit, qui ob hoc Carcaſſonenſem Comitatum ſibi vindicavit, ſed ob eum cum Raymundo Berengario Com. Barcinonis contendere neceſſe habuit: ejus etiam poſteri eundem comitatum aſſeruere, & aliquando a Barcinonenſibus ad homagium coacti ſunt, demum Raymundi Rogerii, qui, cum Albigenſibus faviſſet, captus in carcere interiit, filius Raymundus Trencavellus omnia Simoni Monfortio 1211. & demum 1217. regi Ludovico cedere coactus eſt.) & *Bernardus Comes Conſerannorum atque Foxenſis*, qui filiam *Stephaniam* habuit Garsiæ Regis Navarræ thoro dignam habitam, atque *Rogerium Com. Foxenſem*, qui expeditioni Orientali interfuit: Hujus abnepos *Raymundus Rogerius*, qui ad Accaronem Turcam proceræ ſtaturæ ſtraverat, cum eo tempore *Albigenſes* in Papatu varios errores oſtendere cepiſſent, orientis lucis radiis convictus cum uxore ſuæ parti acceſſit, & ſe ducem etiam præbuit, ſed bis, inprimis poſt 1213. acceptam cladem, ſe ſubmittere coactus eſt; Filius *Rogerius Bernardus* itidem Albigenſium ſe tutus parte... Ludovici iram in ſe irritavit, qui peculiari expeditione in eum movit, ut ſupplex fieri cogeretur. Tanta eo tempore vis cleri Papæi erat, ut omnes facile armaret adverſus quoscunque, qui ejus potentiæ cœca obedientia ſe ſubmittere recuſarent, & purioribus oculis veritatem intueri amarent, quod de Albigenſibus illis credimus, qui infinitis quidem ab hoſtibus ſuis proſciſſi ſunt conviciis & calumniis. Unde gentis non dedecus ſed decus Gentis origo. Succeſſio. Albigenſes.

 eſt,

est, tales majores habuisse quum tenebris tam spissis nonnihil clarius viderunt Rogerii Bernardi nepos vel pronepos fuit *Rogerius Bernardus I.* qui præter hereditatem *Bearnii*, quæ ab uxore obtigit, a Philippo audace rege, cui prius inobediens fuerat, sed in gratiam receptus est, totius fere Aquitaniæ præfectus constitutus, & 1306. mortuus est, Sororem habuit *Esclarmundam*, Jacobi Aragonii regis Balearium uxorem, filium autem *Gastonem*, quo nati *Gasto II.* & *Rogerius Bernardus*, hic Gubernator Aquitaniæ, qui Vicecomitatum *Lautrecanum* emit, *Gastonem Phœbum* genuit, principem aulæ magnificentia celebrem, qui 1391. decessit nulla legitima prole relicta, nam filius *Gasto Phœbus*, quod capsulam veneno plenam, cujus vim esse persuasus erat, ut matri cum qua dissidebat, hic reconciliaretur, patri porrexisset, tanquam veneficii reus custodiæ datus perierat ante patrem. *Hic* (Rogerius Bernardus) *Vicecomes de Castelbon* alium *Rogerium Bernardum* genuit, patrem *Matthæi* qui post Gastonis Phœbi mortem *Comes Foxii* fuit, sed ex *Ioanna* Joannis Aragonii regis filia, cujus causa frustra regnum illud affectavit, nulla relicta sobole 1399. extinctus est marium ultimus, & *Isabellæ* seu *Elisabethæ*, quæ *Archembaldo* seu *Archenbaldo Captali de Buch* nupta novam gentem *Foxiorum* orsa est.

Nova stirps Foxiorum ex Dominis de Greilly. §. II. Novæ hujus Foxiæ gentis origo in obscuro diu fuisse apparet, donec eam Celeb. Sabaudicæ Genealogiæ scriptor *Samuel Guichenonius* claræ luci exponeret. Refertur ea indubiis testibus ad *Girardum Dn. de Greilly* in Gabienti tractu non procul Geneva (*pays de Gex*) qui circa 1120. vixit, hoc natus *Ioannes*, eo alius *Ioannes*, pater *tertii*, quo genitus *Petrus*: quem patrem habuit *Ioannes Dn. de Greilly & de Rolle*, qui primus ad Aquitanos transtulisse fortunæ sedem videtur, factus pro Edoardo R. Angliæ 1307. *Guiennæ Seneschallus, Vicecomes de Benauges & de Castillon*: hujus filius *Ioannes* ex priori Foxia gente *Blancam* Gastonis Com. Foxii & Vicecom. Bearnensis filiam uxorem habuit, unde geniti *Petrus* & *Ioannes*, hic Dominus de *Lagon* sator est Dominorum *de Greilly, de Ville le grand, & de Leytre* in Sabaudia, ille *Petrus Vicecomes de Benauges & de Castillon*, ab uxore *Assalida Burdegalensi Captalis Buissiorum* seu *Bojorum* seu *Boatum* (Captal de Bach. Fourn. Notit. orb. Geogr. 6, 28. vocat *Captaneum Bojorum*) genuit *Ioannem*, alius *Ioannis* patrem, atque *Archenbaldum* maritum prætatæ *Isabellæ Foxiæ*, ad quam hereditas prioris stirpis delapsa erat: illis parentibus nati *Ioannes*

Successio in regnum Navarræ. *Comes Foxius* (pater *Gastonis*, qui Leonoram Joannis Aragoniæ & Blancæ Navarræ regum filiam uxorem habuit, atque ita regium genti decus intulit, unde natus præter alios *Gasto*, reliquit *Franciscum Phœbum regem Navarræ*, qui 1483. obiit atq; *Catharinam*, à qua ad *Albretanos* & per hos ad Borboniam gentem regesque Franciæ regnum Navarræ delatum est) & *Gasto Foxius Captalis Buchii*, Comes de Longueville, Baro de Gurson, Dn. de Greilly, Ville le grand, la Rolle & Meille in Aragonia, pater *Ioannis*, qui ex Margareta Suffolcia de Pol *Comite Candalæ*, *Ioannem* genuit *Candalæ & Benaugii Comitem*, genitorem præter alios *Gastonis*, a quo descendunt & *Candalius ramus*, qui in

Ramus Candalius & Flexius. *Margareta* pronepte defecit *Ioannis Ludovici de Nogaret de La Vallette Ducis Espernonii* conjuge (vid. L. I. c. 66. ubi n. 10. illud deleri rogo, quando inter affinitates Foxias *de Bourdeaux Puypaulin* mentionem nullibi reperiri asserueram; nam Petro Dn. de Greilly Captali de Buch, quod supra dixi, Assalida seu Assalie de Bourdeaux Dn. de Puypaulin nupsit) & *Flexius* (de Fleix seu Flers) in quo *Iohan. Baptista Gaston de Foix Com. de Fleix* 1646. ad Mardick trucidatus filios habuit *Ioh. Baptistam Gastonem de Candale D. Rendanum*, qui 1665. extinctus est, relicta filia *Maria*, quæ biennio post patrem secuta, *Henricum Franciscum Foxium D. Rendanum*, & qui nunc Dux est *Henricum Carolum*.

Ducis scutum. §. III. Ducis Rendani scutum quadripertitum est. Prima & quarta quadra *aurea tres palos* defert *rubeos*. Secunda & tertia *aurea* binas *vaccas rubeas*, *cornibus*, *ungulis*, *jugis* & *tintinnabulis è collo dependentibus cyaneo* colore tinctis. Alii tamen minio cornua inficiunt.

Foxia gens §. IV. Pali notant *Foxium Comitatum* vel familiam. Et quidem creduntur illi ex Barcinonensium comitum scuto mutuo sumti, quia antequam certiora de gentis Foxiæ origine investigarentur, apud *Froissardum* ea e Barcinonensibus derivari amabat. Quæ species discerniculi foret, numero figurarum imminuto, si deductio

illa

illa fundamento non careret. vid. supra P. 1. c. 8. Verumenimvero in superius allegata Genealogia, quam incerta conjectura acquiescere malo.

§. v. *Vaccæ* symbolum sunt *Bearnii* seu *Benearnii* in Pyrenæis siti Principatus. Ratio harum non una allegatur. Aliqui *Guil. Paradino* autore, credunt notari ita antiquum nomen Vaccæorum, ex quibus Bearnenses. Alii cum Labourerio fertilem rei pecuariæ provinciam designari existimant, in qua vaccarum proventus sit ubertimus. vide quæ supra in hanc rem P. 1. c. 8 n. 15. notavimus. Aliam rationem traditio fert, incidisse *Rogerium Foxium* Comitem in corpus *S. Volusiani* Valcennum Apostoli ab Arianis occisi, illudque vehiculo suo quod duæ Vaccæ trahebant impositum ad locum sepulturæ deduxisse (vid. supra P. 1. c 2. n. 45.) se [illegible] conditio plerarumque traditionum hujus generis est, *Oront. Fine de Brianc. jeux d'Arm* p. 55 fabellis hoc jactatum miraculum recte annumerat. Vaccæ Bearnensium unde?

§. vi. Quod hunc *Bearnensem Principatum* attinet, suos ille olim habuit *Vicecomites*, ex quibus *Centullus* memoratur mortuus 940. ex [illegible] oriundus [illegible] ex prosapia *Lupi Centulli Vasconum Ducis*, qui 825 vixerat. Trinepos Centulli fuit *Centullus IV. Vicecomes*, qui e secunda uxore *Beatrice herede Bernardi Comitis Bigorrensium* successionem Comitatus hujus nominis suis filiis acquisivit, sed non semel postmodum in alias stirpes ille delatus est titulus: Ex prima uxore Centullus *Gastonem IV.* suscepit, qui orientali expeditioni interfuit, & 1131 in Hispania bello contra Mauros occidit, pater *Centulli V* qui itidem 1134. cæsus est a Mauris ad Fragam, atque *Guiscardæ* sorori nuptæ *Petro II. Vicecom. de Gabarreto* seu *de Gaverston* nuptæ successionem transmisit, ac nepotem ex filio Petro præmortuo *Gastonem V. Vicecomitem*, qui 1170. moriens sororem *Mariam* habuit heredem uxorem *Guilhelmi Moncadæ* ex Celeberrima gente his nati *Gasto VI.* seu *bonus*, *Guilelmus Raymundus Vicecomes*, & *Petrus*, a quo *Moncadiæ* reliqui. Guilelmi Raymundi filius fuit *Wilhelmus*, nepos *Gasto VII.* qui 1290 moriens mares iterum clausit, hereditate transmissa ad filiam *Margaretam* uxorem *Rogerii Bernardi V. Com. Foxii*, excluso genero alio ex *Amata* seu *Mata* filia *Geraldo C. Armeniacensi* nupta, quod ab eo tempore necessitatis bellicæ defertus fuisset nec Armeniacensis etiam armis ob hoc adversum Foxium gestis aliquid profecit. Ex eo tempore Foxia Bearnensibus armis conjuncta fuere, atq; ita ad nunc etiam Candalio Flexium ramum transmissa. Bearnenses Vicecomites. Hereditas ad Gabaretios. Moncadas Foxios.

§. vii. Apicem Duci dant galeæ coronatæ impositum *caput vaccæ rubeum*: lacinias aureas & coccineas: telamones duos leones. Verum *Joannes Com. Foxius*, prout Avenione in sacello Cardinalis Foxii, quod in Cælestinorum templo est, repræsentatur teste *Geliot. indic. arm. vero Vulson. Palliot. p. 646.* galeam diademate [illegible] texit, ex quo inter duas alas ad modum veterum scutorum formatas (quas [illegible] vocant) & Foxiis pictas palis prospicit caput vaccæ rubeum, [illegible] tintinnabulo cæruleis. Scutum tenebat draco, cujus caput in galea reconditur, expansæ vero alæ loco laciniarum sunt, & palis Foxiis iterum ornantur. Apex.

§. viii. Tituli sunt: *De Foix, Par Franciæ, Dux de Rendan, Princeps Captalis de Buch, Marchio de Senecey, Comes du Fleix* seu *Fleirs, de Beaufremont & de Curton*. Quod attinet *Rendan*, Joannis de Polignac Dn. de Rendan filia *Anna* fœmina multa virtutis gloria illustris, Dominium attulit marito Francisco II. Com. de la Rochefoucaud. unde filius secundus Carolus Rupifulcaudius fuit *Comes de Rendan*. Comitatus titulo Dynastiæ acquisito 1566. pater *Joh. Ludovici Com. Rendani*, quo nata *Maria Catharina* seu *Clara Catharina* uxor *Henrici de Beaufremont, March. de Senecey*, quæ sua cura Christianissimum regem Ludovicum XIV. educavit, & ut comitatui *Ducatus* atque *Paritatus* axioma 1663. accedente curiæ approbatione inderetur meruit. At his parentibus habet *Maria Clara Joh. Baptistæ Gastonis Foxii Com. de Fleix* uxor, Ducis mater. Titulus *Captal de Buch*, ab *Assalida Burdegalensi Dn. de Puy-Paulin & de Castelnau* adlatus est marito *Petro Dn. de Greilly, Vicecomiti de Benauges & Castillon*, a quo bis filius habuit *Joannes*, & nepos *Joannes*, qui [illegible] patruum heredem instituit, alia licet matre natum, *Archenbaldum*, inter nepos huius cum *Joannes* Foxium & Bigorrensium Comitatum atque Benearnum haberet, Gasto alter Captalis de Buch dictus est, & hanc etiam dignitatem ad posteros transmisit. Ex dictis apparet etiam ratio titul de *Beaufremont* & *de Senecey*. Tituli.

Caput XXVI.

Dom. & Baron. de Frauenberg, Com. de Hag.

ARGUMENTUM.

1. *Familia Frauenberg. Quatuor Imperii Equites. Genealogia. Linea Hagensis. Massenhausia.*
2. *Lazii error.*
3. *Successio lineæ Prunnensis. Comitatus dignitas.*
4. *Frauenbergia seu Fronbergia linea. Barones.*
5. *Scutum Com. ab Hag. Successio. Nunc penes D. Bavariæ.*
6. *Apex.*
7. *Dispositio apud Bucelinum.*
8. *Scutum lineæ Frauenbergiæ.*
9. *Apex.*
10. *Henningesii error.*
11. *In matricula non amplius reperiuntur.*
12. *Frauenbergii Sveviæ.*

§. I.

Familia Frauenberg. **Quatuor Imperii Equites.**

PErillustris familia *Frauenbergiorum* in Bavaria, inter quatuor *equites* (seu ut *P. de Andlo* vocat *strenuissimos milites, proceres* aut *valvasores*, *Imperii hereditarios*; de quorum quaternionum origine & autoritate videatur *Ioh. Limn. jur. publ.* 1, 7.) refertur, & familiis *Andlovia, Strandeckiæ & Meldingiæ* additur. Unde etiam in subscriptione Comit. Ratispon. 1557. additur nomini *Caroli Frauenbergii*, deß Heil. Römischen Reichs Erbritter. Ex ea apud *Gabr. Bucelin. Germ. Tom. III.* p. 105. memoratur *Henricus* in torneamentis *Rotenburg.* 948. Post quem in ludorum equestrium historia plures adhuc recensentur.

Genealogia. Justa series Genealogica apud *Bucelin. & Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p.* 509. incipit à *Seifrido de Frauenberg*, qui *Hagensem* dynastiam seu comitatum est nactus, & *Ottonem* fratrem habuit 1251. Hoc *Bertholdus* natus est, qui

Linea Hagensis. 1276. vitam clausit, pater *Seifridi* atque *Wittilonis*, a quo lineæ duæ, illa *Hagensis*, hæc *Frauenbergia*. *Seifrido* nati *Conradus*, *Sigfridus*, *Ioannes*, *Bertholdus*. Ex his *Conradus* curiæ Ludovici Bavarici March. Brandenburgici Magister, *Wilhelmum* genuit, utriusque Bavariæ præsidem, bellis etiam celebrem, atque *Christianum*, qui 1392. primus Bavaricum fœdus constituit, pater *Georgii*, qui lineam terminavit, monasterio *Ramsau* fundato 1414. & castro *Eck* Bavariæ Ducibus vendito, *Ioannes* vero Conradi frater

Massenhausia. reliquos *Hagenses Dominos* propagavit, pater *Ioannis*, avus *Stephani*, qui ex *Luneta de Achdorf*, vel potius apud *Henning.* de *Massenhausen* genuit *Georgium & Ioannem*; istum patrem *Georgii*, primi ex gratia Friderici Imp. *Liberi Baronis*, avum autem *Wolfgangi*, qui 1474. in Philippi Electoris Palatini nuptiis, ludo equestri occubuit, relicta tantum filia *Cunigundi*, quæ *Wolfgango Com. in Hag* agnato nupsit; (hunc Joannem) Dominum in *Massenhausen*, quo natus *Ioannes junior*, *Baro* creatus 1462. qui cum filias tantum haberet, agnatum *Sigismundum* heredem *Comitatus Hagensis* instituit, vidua vero *Anna Marescalla Pappenheimia* 1477. *Massenhausen* Ludovico D. Bavariæ vendidit.

Lazii error. §. II. Ex hac deductione liquet, *Wolfgang. Lazium* labi, cum L. 7. p. 313. *Franciscum* circa 1468. extinctæ priori familiæ jure feudi à Ducibus Bavariæ impetrato successisse, eum vero ex *Sveviæ* nobilitate, gentis equitum de *Froburg* fuisse tradit. Quos idem antiquiores enumerat Comites, *Hartwicum* 1140. *Sigfridum, Eckenbertum, & Bernhardum* 1176. *Wernerum & Hermodum* 1186. *Eckenbertum II.* quem tamen Comitem de *Hagenau* nuncupat 1213. ex antiquiori stirpe fuisse, non dubito, quam *Gurrorum* agnomen gessisse, mox audiemus.

Successio lineæ Prunnensis. §. III. Porro *Sigismundus*, quem dixi à Joanne agnato heredem Hagii relictum esse, abavum habuerat *Ioannem de Frauenberg & Hag, Dn. in Prunn* 1311. Hic quibus intermediis ad *Seifridum Hagensium* autorem referatur, non adeo liquidum est, habuit verò filium *Ioannem L. Bar. de Frauenberg & Prunn*, nepotem *Hippolytum* seu *Hiltpoldum*, aulæ Bavaricæ præfectum. Hippolyto natus est *Ioannes*, vir suo ævo Clarissimus, supremus aulæ Bavaricæ præfectus, & legatus in Galliam, qui 1478. moriens

Comitatus dignitas. reliquit *Sigismundum*, quod antea dixi, *Ioannis in Massenhausen* agnati heredem in *Hagia* dynastia, cujus *Comes* 1509. ob eximia merita a Maximiliano Augusto creatus & 1512.

& 1512. *Spirensis Cameræ Iudex* constitutus est: Eo geniti *Wolfgangus* & *Leonhardus*, hoc *Ladislaus* & *Leonhardus*, quorum prior totam lineam marium 1567. morte sua terminavit.

§. IV. Hæc linea fuit Hagensis: *Frauenbergica* (quam sub nomine ingenuorum à *Fronberg* paulo aliter & confusius recenset *Vit. Arnpeckius de merit. gent. l. 7. p. 345.* & ex eo repetit *Henning. Theatr. l. 3. P. 2 p. 534 535.* Aliquam etiam lineam vocat *Marescallorum de Dornberg*) a *Wittilone* propagata est, patre *Thomæ* & *Wittilonis*, cujus posteritas in tertio fere gradu defecit, hic *Sigismundum* genuit satorem lineæ in *Haunstein* quam nepos *Warmundus* 1517. videtur terminasse, & *Ioannem* cognomento *Opulentum*. Hunc patrem habuere *Christianus*, cujus pronepos *Ioachimus* lineam finivit, & *Wilhelmus*, præter alios *Christophori* pater, quo genitus est *Wilhelmus* hoc *Vitus* Episcopus *Ratisbonæ* 1563. & *Ioannes Petrus*, Joanne Petro *Ioannes Georgius*, pater *Ciriaci Baronis de Frauenbergl*, qui *Ioannem Victorem* reliquit, Frauenbergii Baronem, cui Bucelinus sua consecravit. Frauenbergia seu Fronbergia linea.

§. V. Quod insignia attinet. Scutum Comitum *ab Hag* videre est in Armoriali P. 2. pag. 9. videlicet *rubeum*, in quo *equus* erigitur *argenteus frenatus*. Hæc tessera est *Hagiensis*, forte paronomastica, nam a familia *Gurrorum* (die Gurren/) ad Frauenbergios Hagia devenit, *Sigfridi* ut Bucelinus opinatur uxore *Elisabetha* ex illa stirpe orta. Ab his ergo equum hunc primitus usurpatum credo: Inter equorum autem nomina vernaculo idiomate usitatum hoc etiam est Gurrn. Porro dynastia ab arce non procul Oeno inter Oberndorf & Crayburg nomen trahens, inter Seifridi seu Sigfridi, qui quod audivimus primus eam obtinuerat, & ab Henning. vocatur *Comes in Gurrenhag*, nepotes ad *Seifridum II.* delata est. Inter hujus filios *Conradus* a fratre Seifrido partem suam in Hag emit 1359. 4400. florenis. Inde ad alteram lineam translata est, donec *Ioannes* ultimus *Sigismundum* agnatum heredem haberet. Hic in *Comitum* dignitatem evectus est, sed titulo illo non usus, ut nec filii sed nepotes, in quibus cum *Ladislaus* Regi Francisco adhæsisset, dimidiam partem Comitatus Carolus V. ei ademit, & *Baltasari de Rabenstein* addixit. Demum intercessione Bavariæ Ducum Cæsari reconciliatus est, & sua recepit, numeratis Rabensteinio 5000. florenis. Demum isto sine liberis mortuo Comitatus ut feudum imperii translatum est ad *Duces Bavariæ* à Maximiliano II. Imp. qui tamen heredibus maximam pecuniæ summam numerarunt. Ex eo tempore Bavari suffragium in *Comitum Collegio* hujus Comitatus causa ferre, *Suevico scamno* ascripti, solent, & Comitiorum recessibus subscribunt. Scutum Co. Hag. Successio. Nunc penes D. Bavar.æ.

§. VI. Huic scuto illum *apicem* tribuit Lib. armor. P. 2. p. 9. ut ex coronata galea exurgat *imago muliebris coronata cæruleo amictu*, quæ manibus sursum porrectis coronæ suæ imponit pileum turbinatum rubeum, coronatum & pavoninis pennis fastigiatum, ora reducta argentea. Laciniæ etiam sunt ex argento & cocco. Apex.

§. VII. In Bucelini libro scutum *Hagiæ* Comitum quadripertitum pingitur, equo in primam & quartam areolam locato: secundam autem & tertiam percurrit palus, videlicet rubeam argenteus. Nec dubito ita gestasse Comites illos. Hic enim palus est tessera Frauenbergia. Dispositio apud Bucelinum.

§. VIII. Quod ad *Frauenbergium* ipsum ramum attinet, ejus clypeus à *Sibmacho* inter *Equites Bavariæ* refertur P. 1. pag. 79. Videlicet idem, quem modo ex Bucelino Hagiensibus tributum audivimus, nisi quod laterculorum inversus est ordo. Hic enim palus primum & extremum locum, medium equus tenet: Quo uti *Frauenbergii* potuere, ipsi etiam à Seifrido orti, ad quem dominium istud devolutum erat. Scutum lineæ Frauenbergiæ.

§. IX. Scuto imponuntur duæ galeæ, prior tegitur pileo turbinato rubeo, coronato & pennis pavoninis fastigiato, ora reducta argentea. Qui proprius est apex *Frauenbergiorum*, & ob hoc ab Hagiensibus §. 5. etiam gestatus, quem virginea imago supra caput attolleret: Posterior galea sustinet προτομὴν equi scutarii frenati, quam perforat aurea linea transversa, cujus extrema iterum sustinent bacillos ex eodem metallo sursum erectos, coronatos & pennis pavoninis supra coronulas ornatos. Hunc apicem aliquando *Hagiensium* fuisse non dubito, sicuti alias etiam apices mutare, priscis non insolitum fuit. Laciniæ sunt argenteæ & coccineæ. Apex.

§. x. In

Henningesii error. §. x. In Henning. uti pag. 509. vera tessera Frauenbergiorum apparet; ita quam p. 512. Frauenbergiis ab Hag in Prunn tribuit, fallit, potius *Freibergiis* debita, ut alibi videmus.

In Matricula non amplius reperiuntur. §. xi. *Frauenbergii Equites* apud M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 33. inter eos referuntur, qui in matricula non amplius reperiuntur, sed ad eam spectaverint. Frauenberg adelich geschlecht.

Frauenbergii Sveviæ. §. xii. Distinguenda vero est hæc *Fraunbergia* seu *Frauenbergia* Bavarica familia ab altera *Frauenbergia* seu *Frovvenbergia* Svevica, quæ in Wapenb. P. 1. p. 113. scuto usa est bipertito linea diagonali ex sinistro superiori angulo ducta, superiori parte rubea, inferiori argentea: Galea tegitur mitra Episcopali simili scutaria sectione tincta: Laciniis dependentibus ex argento & cocco. Cujus familiæ mentionem facit *Crus. annal. Svev. Paralipom.* p. 18. & 93.

CAPUT XXVII.

Barones in Fraunhofen seu Fronhoven.

ARGUMENTUM.

1. *Conditio. Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*

§. I.

Conditio. MArt. Zeiler. Itin. German. P. 2. pag. 33. *Barones de Fraunhofen* seu *Fronhofen* in Bavaria refert inter eos, qui ad imperii onera nihil contribuant, quamvis feuda habeant Cæsarea, & ad Comitia vocentur. Eorum vero Genealogicam descriptio-

Familia. nem orditur ex *Lazii migr. gent. L. 7. pag. 338. Henninges. Theatr. gen. T. 3. P. 1. p. 527.* à *Caspare* qui 1310. floruit, pater ex Sophia Com. Zollerensi *Georgii*, hic avus fuit *Wilhelmi II.* qui *Claram Com. Montfortiam* in matrimonio habuit: his natus *Theseus*, pater *Ioannis*, *Georgii* & *Martini*, à quibus lineæ, sed earum reliquam deductionem supplere nequeo.

Scutum. §. ii. In *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 25. scutum tribuitur quadripertitum, cujus prima & quarta areola *rubea* defert *palum argenteum*. *Lazius* ita eloquitur: *in rubeis insignibus per longum sectio candida transit.* Secunda & tertia *aurea binacornua venatoria nigra* continet. Palum gentilem tesseram esse reor, & aliis peritioribus æstimandum relinquo, an cum *Frauenbergiis* eadem hæc olim familia fuerit, qui simili palo usi sunt. Cornua venatoria aliunde accersita oportet.

Apex. §. iii. Clypeo imponuntur duæ galeæ: prior coronata hermam sustinet nigrum sed cornutum auro: alteri incumbit cornu venatorium nigrum, cujus ligaturæ imponitur fasciculus pavoninarum pennarum: Phaleræ dependent hinc argenteæ & coccineæ, isthinc atræ & aureæ.

CAPUT XXVIII.

De Freundsberg seu Fronsberg Bar. Dom. de Mindelheim.

ARGUMENTUM.

1. *Freundsbergia s. Fronsbergia familia. Lineæ.*
2. *Scutum.*
3. *Galea.*
4. *Tituli. Georgii clarissima decora.*
5. *Mindelheimii Dominium ab Hochschliziis. Ad Teccenses. Rechbergios. Fronsbergios. Bavaros.*

§. I.

Freundsbergia seu Fronsbergia familia GEnerosa stirps *Freundsbergia* seu *Frundsbergia* seu *Fronsbergia* inter Sveviæ illustres numeratur. Eam *Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 447.* ut fere solet ex *Lazio de migr. gent. L. 8. p. 468.* exhibet, sed altius ascendit *G. Bucelin. Germ. P. 2. in appendice.* primum ejus autorem constituens *Udalricum*, qui 969. ludis equestribus Mersburgicis interfuerit, pater *Albani* circa 1000. avus *Ehrenfridi*, quo alius *Udalricus* natus est, à quo

à quo geniti *Henricus*, *Udalricus II.* (hunc autorem stirpis in ipso opere constituerat) & *Meinhardus*, totidem linearum capita *Henrici* progenies dicta de *Strasberg* videtur defecisse in *Iohanne* & *Conrado III.* qui 1383. mortuus est; *Meinhardi* autem posteritas videtur cognomen in *Thierberg* & *Schundsberg* habuisse, & in tertia generatione defecisse. *Ulrici* abnepos fuit *Sigismundus de Freundsberg liber Baro*: pater *Virici*, qui Svevici fœderis autor & capitaneus fuit, atque à Teceto Berone vel uxoris *Barbaræ Rechbergiæ* fratribus 1467. (vel 1487. Cruf. annal. Svev. P. 3. L. 7. c. 4. pag. 379.) Dominium *Mindelheim* emit, & 1501. mortuus est. Pater hic fuit præter *Viricum Episcopum Tridentinum*, quem vero Bucelinus nescit, & *Thomam*, alterius *Thomæ* patrem, inprimis celeberrimi bellici Ducis *Georgii Fronsbergii*, qui 1528. mortuus est. Ejus filio *Caspare* paternæ militaris disciplinæ herede natus est *Georgius*, qui Caroli V. & Philippi Hispaniæ regis auspiciis militavit, & sua morte 1586. gentem clausit. Lineæ.

§. II. Insignia repræsentantur in *Sibmach.* Wapenb. P. I. pag. 25. quadripertita. Primo & quarto laterculo *nigro* inseritur *struthio-camelus* ex *auro*, *soleam ferream argentatam* mordens. Secunda & tertia areola *aurea*, refert *monticulum sex collium nigrum*. In Henninge l. cit. ordo areolarum invertitur. Scutum

§. III. Galeæ scuto insistunt duæ. Prior coronata sustinet *cycnum aureum alas argentatas* elevantem. Altera (cui in Henning. itidem imponitur corona) ornatur duobus *cornibus aureis, quæ ligaminibus* (Schlingen) *nigris colligantur*, eorum autem ori & exteriori margini quini *ramusculi foliati argentei* admoti conspiciuntur. Laciniæ dependent aureæ & nigræ. Galeæ.

§. IV. Titulum *Georgio* ultimo illum vidi assignatum: de *Fronsberg Baro, Dn. in Mündelheim, Petersberg & Sterzingen.* Quod vero ejus avum attinet, ævi sui clarissimus militiæ Dux fuit, & sub Maximiliano atq; Carolo V. Augustis stipendia meruit, nemini fortitudine & in Dominos fide secundus, cui vitam exercitus integer servatus aliquando debuit, & qui ut honori Cæsaris & militum bono consuleret, conjugis mundum & universum patrimonium oppignorare vel alienare non gravatus est. Justo prælio quindecies, extraordinaria autem acie septa vicies fortitudine maxima decertavit, membrorum vero robore & firmitate plane admirabili polluit. Ejus vitam & filii Casparis descripsit libris 8. *Adamus Reisnerus.* Conf. *M. Cruf. annal. Svev. P. 3. L. 7. p. 439.* 3, 10, 10. *p. 570.* 3, 11, 1. *p. 598.* Tituli. Georgii clarissima decora.

§. V. Porro quando *Mindelheimii* Dominii ab oppido M... ad fl. Mundel siti mentio facta est: sciendum *Waltherum Hochschlitzium de K... ad ... Hallen* 1365. factum *Dominum Mundelheimii.* Cui successit *Fridericus Dux Teccensis*, qui arcem condidit. vid. *Cruf. annal. Svev.* 3, 5, 7. p. 275. Cæterum ille Waltherus factus Augustanus Episcopus suorum gentilium precibus motus *Mund... ... ...* dione cepit, sed in eadem periit. *Cruf. annal. Svev.* 3, 5, 8. pag. 276. A Teccensibus Ducibus cum deficerent, per fœminam ad *Rechbergios* delapsa est dynastia, cum eam Bernhardus seu Bero Rechbergius à cohæredibus emisset. A *Rechbergiis* iterum emisse *Viricum* n. 1. diximus. Nunc in potestate *Bavariæ Ducis* est, qui eo nomine in diætis imperii subscribere solet. Mundelheim Dominium ad Hochschlitzios. Ad Teccenses. Rechbergios. Fronsbergios. Bavaros.

Caput XXIX.
Bar. de Gera.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Lineæ.*
2. *Scutum.*
3. *Scædel.*
4. *Galea.*
5. *Bona.*

§. I.

Illustres de *Gera* Barones *Hier. Henning. Theatr. T. 3. P. 1. f. ... post Wolf. Laz.* deducit ex *Georgio*, nobili ex *Ostro-Francia* oriundo, cujus majores equestrem ordinem longa avorum serie ibidem tutati sunt: missum autem ab Episcopo *Bambergensi* in *Carinthiam* ditionis præfectum factum, & castrum *Strasfried* consecutum. *Gabr. Bu-* Familiæ origo.

celinus Germ. P. 3. pag. 52. huic patrem addit *Petrum a Gera* seu *Gerawe* ex vetustissimis Geræ Dominis, (ita & ex Dresdero *M. Zeiler itin. Germ. 1. p. 112.* hos Austriacos ex *Geranis* seu *Ruthenis* Geræ Dominis derivari vult,) qui cum filio *Georgio* 1471 Carinthiam immigraverit, & alium ei addit filium *Ioannem*. Hunc Georgii filium mavult *Henninges*, & sine liberis 1480. mortuum perhibet. *Georgii* seu juxta Bucel. filius, seu ex *Wilhelmo* (quod mallet Henning.) nepos fuit *Andreas*. Hic pater plurium fuit filiorum, *Sigismundi, Balthasaris, Andreæ, Iodoci, Ioannis, Erasmi, Wilhelmi*. A quibus diversæ ortæ sunt lineæ.

Lineæ.

Scutum. §. II. Scuto utuntur quadripertito, uti est in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 2.. Primus & ultimus laterculus *argenteus* insignitur *furca coccinea colliculo tricipiti nigro imposita*: quæ gentilis est tessera.

Scœdel. §. III. Laterculus secundus & tertius *aureus* (ita *Sibmach.* sed rectius *argenteus*, quod aliunde habeo, & ratio postulat,) continet *cornua duo cervina inferius conjuncta nigra*, quorum tamen media pars *auro* iterum fulget. Ab iis qui accuratius observarunt didici, utrumque cornu nigrum *quinque dactylis* fruticosum, ex quibus cum reliqui pariter nigri sunt, ab imo proximus *auro* pingitur. Hæc δεῖγμα sunt familiæ *Scœdel* in Carinthia, quod jure conjugii Gerani adscivere: nam *Georgii Scœdels* ex Margareta ab Edling filia Margareta *Ioanni Gerano* nupserat.

Galeæ. §. IV. Huic scuto insistunt duæ galeæ coronatæ, prior *Gerana*, cui inter alas expansas insistit furca scutaria tricolli monticulo imposita. Alarum autem prior superius nigra, inferius auro pingitur, altera superius cocco, inferius argento fulget. Posterior Scœdelia sustinet herman muliebrem aureo amictu & corona, ex qua prominent duo cornua cervina scutaria. Laciniæ hinc rubeæ sunt & argenteæ, istinc aureæ & atræ.

Bona. §. V. Titulum expressum non vidi. Quod vero bona familiæ attinet, præter *Strasfried* Carinthiæ, cum ex Carinthia in Austriam venissent, ibi acquisivere sub Ferdinando I. & Maximiliano II. *Waichsenburg*, inde *Eschelberg*, *Clement* & *Michelstetten*, nec non hypothecatio jure *Freystatt*.

Caput XXX.
Bar. Gienger.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Alterorum Giengerorum tessera.*
4. *Apex.*

§. I.

Familia. Illustres *Giengeros*, olim equestri dignitate, inde *Baronum* titulo insignes *Hier. Henning. Theatr. T. III. P. 1. p. 500.* deducit a *Iacobo Giengero* prætore Ulmensi circa 1324. Cui inter alios filius fuit *Ioannes*, nepos *Damianus*, ex prima conjuge sedecim liberorum pater: ex quibus plures in Austriam commigrarunt: ita *Georgius* Ferdinandi I. intimus Consiliarius atque præfectus Laureacensis, Dominus in *Rotteneck* & *Enseck* super. Austriæ, *Ettel Ioannes* præfectus ejusdem in Petersberg Tirolis, *Iacobus* Consiliarius & Vicedominus Austriæ superioris, Dominus in *Grunpuhel*, interioris Austriæ. *Leonardus* Ferdinandi junioris Archiducis quæstor & Archimagirus, *Antonius* Ferdinandi R. apud Viennam Architecturæ præfectus, *Cosmas* ejusdem Consiliarius & Dominus in *Wolfseck* in superiori Austria, jure hypothecario) ac *Rotteneck*, *Wilhelmus* Consiliarius inferiorum superiorum Austriæ provinciarum, *Ioannes Georgius* præfectus in arce Petschach, *Bartholomæus* Maximiliani II. falconum Magister & Dn. in *Kanzenbach* inferioris Austriæ fuere. Ex his præcipue *Cosmæ* & *Iacobi* progenies duravere, ut videre est apud *Bucelin. Germ. T. 3. p. 53.*

Scutum. §. II. Insignia *Sibmacherus* descripsit inter equestres Sveviæ Wapenb. P. 1. p. 114. Et quidem scutum est quadratum, cujus primus & ultimus laterculus *diagonaliter sectus*, superiori parte *nigra*, inferiori *argentea*, ornatur *securi*, quali fabri

lignarii

lignarii uti ſolent, (Zimmer-hacke/) *ferrea*, capulo *ligneo* vel *nigro*. Quæ teſſera antiqua gentilis fuit.

§. III. Laterculus ſecundus & tertius *tranſverſe ſecatur*, ſuperiori parte *argentea*, inferiori *nigra*: In eo repræſentatur *medium apri*, eadem teſtudine ſcuti affecta, coloribus alternantibus. Hæc teſſera eſt alterius *Giengerorum* ſtirpis vel rami, ex quibus *Iacobo* hujus lineæ autori nupſit *Petronella Giengerin*. Unde conjuncta ſunt hæc ſymbola. Alterorum Giengerorum teſſera.

§. IV. Galea ſcuto incumbit coronata, & ex ea exurgit inter alas expanſas nigram & auream *apri* ſpecies, cujus caput & collum nigro colore tinguntur, reliqua cum pedibus anterioribus argento fulgent. Laciniæ ſunt hinc aureæ & nigræ, illinc argenteæ & nigræ. Apex.

CAPUT XXXI.
Baron. de Gileis.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*
4. *Titulus.*

§. I.

BAronum à *Gileiſs* familiam *G. Bucelinus Germ. T. 3. p. 54.* refert ad *Ioannem de Gileis*, qui vixerit 1480. pater *Georgii*, avus *Viti*, proavus *Viti* [illegible] *Georgii*, qui primus *L. Baro de Gileis* creari meruit, mortuus 1593. ſed vetuſtior familiæ eſt memoria. Aliqui eam ex *Franconia* arceſſunt: id tamen certum eſt, a multo tempore in Auſtria fuiſſe: & videntur nomen accepiſſe à domicilio veteri e pago *Gileis* prope *Hortenſtein*. Leguntur in chartis veteribus 1350. *Otto*, *Theodoricus* & *Albero* Ottonis *Gileis* (deß Gileis) *in S. Viti* zu S. Veit/, filii. 1370. *Io. ſt* & *Dietri* die Gileis von S. Veit fratres. 1443. *Ioannes* der Gileis in Peuenkirchen: maritus *Annæ de Frizendorf*, quæ ei *Frizendorf* attulit: A quo diximus orditi *Bucelinum*. Familia.

§. II. Scutum exhibet *Silmach.* Wapenb. P. 1. p. 33. videlicet *cæruleum*, in quo diagonali ſitu repræſentatur *inſtrumentum utrinque hamatum*, cum *annulo*, ex quo ſuſpendi poſſit (qui plerumque ſuperiora clypei reſpicit) ex auro. Gelber Widerhacken/oder inſtrument bey den enden mit zweyen widerſtröhmiſchen Angeln. Forte olim Gileiſſen a nomine dictum. Scutum.

§. III. Galea imponitur non clathrata (ſtechhelm/) ſed coronata, ex qua expanditur jugum alarum baltheis cæruleis & aureis exaratarum, pennis vero exterioribus nigris. Laciniæ (neſcio cur contra regulam) ſunt argenteæ & cœleſtinæ. Apex.

§. IV. Bucel. titulum aſſignat: *Liber Baro de Gileis in Sonnberg & Raſchala.* Titulus.

CAPUT XXXII.
Com. de Gleichen.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. An ex Romanis?*
2. *A Witikindo origo. De Capetii origine ſententia. Schwarzburgici ex eadem gente. Comes δίγαμ&c. Lucæ.*
3. *Spiegelberg. Series Comitum. Succeſſio ad Gleichios.*
4. *Pyrmont. Ad Spiegelbergios. Gleichios. Waldeccios.*
5. *Gleichius Com.*
6. *Galea.*
7. *Status imperii, ſed exemti a Saxonibus.*

§. I.

ILluſtriſſimos *Gleichenſes* Comites ad Romanos aliqui referunt. Ita ex annal. Stolbergicis & Gleichiis *Henninges Theatr. T. 3. P. 2. pag. 322.* refert. *Ernes nominatus Ernestus quidam nobilis Romanus, qui cum fratre ſuo deſerta Italia propter civilia bella* Familiæ origo. An ex Romanis?

circa An. C. 455. in Saxoniam se contulit, ubi circa Gottingam duas arces in montibus æqualis altitudinis ædificarunt, quas Gleichen nominarunt (indeque horum Comitum appellationem ortam volunt) quarum unam adhuc nostris temporibus nobiles a Mollestein possident. Horum posteri cum Saxonibus in Thuringiam concesserunt, ibique circa Mulbergam & Wechmar aliam quandam arcem ejusdem nominis in monte plano extruxerunt, quam in hodiernum diem usque & cum ea Comites a Gleichen tenent. Hæc traditio quam fidem reperturа sit apud eos, qui norunt quæ Germaniæ illo tempore conditio fuerit, aliis æstimandam relinquo.

A Witikindo nigro.

§. II. Alii ad *Witikindum* cognomento *nigrum* cujus tamen majores ad Saxones vel Gothos referunt ascendere satis habent: a quo etiam a *Mich. Neandro Abbate* Ilfeldenti informatam Genealogiam orditur prælatus *Henninges.* Aiunt vero istum Witikindum supremum militiæ Ducem nomine *Edelhardi R. Saxonum* adversus Francos militasse, sed ad Bacholzium 779. captum, post quinquennium Caroli Magni suasu ad religionem Christianam accessisse, & in baptismo ab ejus filio *Ludovici* nomen accepisse. Ejus filios *Witikindum* & *Walprechtum* ex Agnete Wittenburgia Comite natos, addunt pariter ad baptismum perductos, illi *Caroli*, huic itidem *Ludovici* indito nomine. Ex altera uxore *Bertha f. Waltheri de Blanz* commemorantur alium susceptum filium *Carolum*, post patrem (cui Carolus Magnus ob merita & fortitudinem adversus Saracenos eam dignitatem concesserit) *Andium Comitem* factum, & eam condidisse stirpem, ex qua *Hugo Capetus* Franciæ hucusque regum sator prodiit.

De Capeti origine sententia.

Porro *Witikindo* & *Walprechto* f. *Walperto* prælatus Carolus M. dicitur in Thuringico saltu 20. milliaria in longitudine & decem in latitudine hereditario jure possidenda tribuisse. A majori natu *Schwarzburgicos* Comites derivant: ab altero *Walprechto* seu *Ludovico Gleichenses.* Hujus nepos *Sigismundus* Magdeburgensibus ludis 938. interfuit. Ex posteris *Ernestus* præter legitimam uxorem Hennebergicam Comitem in thoro habuit *Iodiam* mulierem Saracenicam, cujus ope e carcere evaserat. (Alii Comitem *Ibervinum* vocant, & uxorem *Kevernburgiam.* Sane Erfurti in æde Petrina eidem lapidi sepulchrali tres hi, maritus videlicet cum duabus uxoribus, quarum Saracena regio induta est amictu, incisi conspiciuntur. vid. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. c. 17. p. 212.*) Ernesto nati *Hermannus Episcopus Caminensis*, qui obiit 1287. Henricus Dominorum in *Gleichenstein* autor, & Ernestus, a quo Domini in *Thonna.* Hujus pronepos *Ernestus* iterum genuit *Henricum* & *Ernestum.* Ab illius altero filio *Ernesto* linea Dominorum in *Rhemda, Krakendorf* & *Schonenforst*, quam *Georgius Rudolphus* 1596. terminavit: ab altero *Ludovico* Domini in *Blanckenhein, Cranichfeld* & *Rhemda*, qui in *Volradio* seu *Volratho* vel filio *Friderico Wilhelmo* defecere. *Ernestus* Dominos in *Thonna* propagavit, quorum ultimus 1630. totam stirpem clausit Comes *Ioannes Ludovicus*

Schvvarzburgici ex eadem gente.

Comes δίγαμος.

Lineæ.

Spiegelberg.

§. III. Scuto usi sunt quadripertito; In primo & quarto laterculo argenteo gradiebatur *cervus colore naturali* pictus. Δῆγμα hoc est Comitatus *Spiegelbergici.* Hos Comites *Henning. Theat. T. 3. P. 2. p. 421.* post antiquiores *Ernestum, Wernerum, Iodocum*, quorum mentio fit in hastiludiis *Magdeburgio 939. Brunsvicensi 996. Tigurino* 1165. refert ad *Fridericum.* Hujus nepos fuit *Ioannes*, quem armis petierunt Otto, Fridericus & Wilhelmus Duces Brunsvicenses & Lunæburgii. Ex isto *Ioanne* ab uxore *Ursula Comitatus Pyrmontanus* oblatus est: huic *Henninges* filium dat *Fridericum*, ultimi *Philippi* patrem: Rittershus. Joannis filios nominat *Mauritium* genitorem *Philippi* ultimi & *Ursulæ*, ac *Fridericum Walpurgis* patrem. Paulo aliter *Hamelmannus*, quem etiam audiamus de translatione hujus Comitatus ad *Gleichios* differentem. Ita vero ille de fam. emort. L. 3. p. 172. *Ultimus erat masculus hæres Philippus Friderici filius Philippi nepos, abnepos Mauritii, cujus filius Mauritius junior fuit Abbas in Corveie: Iunior Philippus moritur in copiis velitaribus Philippi II. Hispaniarum Regis ante Quintinum potiens, transfixus globo an. Dom. 1558. Tunc consentientibus Dominis hujus feudi vel Comitatus Ducibus Brunsvicensibus Henrico juniore Duce Iulii patre & Erico juniore fratruele ejus, hæres factus est mortui Philippi sororem Ursulam Hermannus Simon Comes Lippiensis, & cum ea sibi conjuncta uxore ita accepit in feudum a prædictis Ducibus Comitatum hunc, & ei nupta est hæc Ursula, quæ post patrem mortuum Anno Dom. 1576. & partem Comitatus Lippiæ cum duobus Comitatibus Spiegelberg & Pyrmunt obtinuit*

Series Comitum.

Successio ad Gleichios.

obtinuit usque ad annum 1583. in quo moritur & [illegible] dum esset aulicus & beneficiarius præsulis Padenbornensis Henrici Ducis Saxoniæ & [illegible], &c. in itinere, quando Episcopus Coloniam tenderet [illegible] Coloniensi [illegible] morte [illegible] vidua mater Domini [illegible] animam [illegible]. Tunc [illegible] nepotes ex [illegible] re Walpurga vidua Georgii Comitis in Gleichen & Domini in [illegible], Philippus [illegible], Ioannes Ludovicus, Georgius junior, ex gratia Principum [illegible] ut Ducis [illegible] & Ducis Erici admittuntur ad hunc Comitatum, & eo tempore per Principes prædictos clementer [illegible] sunt. Hoc vero *Iohanne Ludovico* mortuo ad *Brunsvicenses* relapsus est comitatus. Cæterum cervo usi dicuntur hi Comites, quod fuerint imperii *venatores*, prout ex *Hamelmanno Theod. Heping. de jur. insi.* c. 5. perhibet.

§. IV. Proximam areolam *auream rubea crux in anchoratæ speciem* nonnihil effigiata ornat. Ita *Pyrmontanus* comitatus notatur. Ejus Dominos ex familia *Svalenbergio-Waldeccen* derivant, sed ut heres *Ursula Ioanni Com. Spiegelbergio* [illegible] comitatum in eam gentem transtulerit. Inde pari jure cum *Spiegelbergi* ad *Lippienses* & demum *Gleichenses* delata est successio: His in *Iohanne Ludovico* extinctis successere *Waldeccii* Comites, qui nunc quoq; comitatu illo fruuntur. De quo & controversia cum Episcopo Paderbornensi cap. de insign. Waldeccens agimus. Pyrmont. [illegible] Spiegelbergios [illegible] Waldeccios.

§. V Quadris his imponitur medium scutulum *cæruleum* inscripto *leone argenteo, lingua cruenta, corona aurea.* Hoc symbolo ipse notatur comitatus *Gleichius*. Unde eadem tessera nunc ornat scutum Comitum *Hohenlohicorum*, ad quos *Ordorf* & alia delata sunt ex hereditate Gleichia. cont. L. 1. c. 42. num. 6. 7. 8. nec non *Hatzfeldiorum*, quibus item comitatus illius jus & titulus concessa, uti deinceps videbimus. Eundem leonem clypeo inseruere *Waldecci*, credo ob *Thonnam* inprimis Dominium, quod a Gleichiis hereditate accepere. Gleichius Com.

§. VI. Coronatæ galeæ scutum premunt tres: media *Gleichia* sustinet exorientem leonem Gleichium argenteum coronatum & tribus cyaneis plumis struthionicis fastigiatum. Phaleræ circumfluunt argenteæ & cæruleæ. Anterior ante columnam argentatam, & superius pavoninis pennis redimitam, sustinet cervum *Spiegelbergium*, laciniis argenteis cocco reflexis. Extrema galea iterum columnam sustinet sed auream pavoninis pennis fastigiatam, quam perforat crucis *Pyrmontanæ* trabs utrinque repanda rubea. Laciniæ autem sunt aureæ & rubeæ. Galeæ.

§. VII. Gleichii hi Comites inter Imperii proceres locum habuere tanquam Imperii vasalli: eos vero exemit Domus Saxonica Vinariensis, onere quod ad imperii necessitatem illi conferrent, in se recepto. Qua super re lis in Camera à Fisco imperiali ipsis intentata adhuc 1602. pependit. vid. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 23.* nec non quæ *Peccensteinius* apud *Ioh. Limn. T. 4. add. ad 4, 7. p. 543.* Status imperii [illegible] exempti à Saxonibus

---

Caput XXXIII.
De Gondy Dux de Retz seu Rais.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*
4. *Tituli.*

§. I.

ILlustrissimi *Gondii* in Gallia gentem suam referunt ad *Antonium Gondium* ex *Florentina* generosa stirpe ortum, Dominum *du Peron & de Tou* [illegible] *Com. de S. Trivier*, qui genuit *Carolum Dn. de la Tour, Petrum Episcopum Parisiensem* atque *Cardinalem*, qui 1616. obiit, & *Albertum Ducem Radesiarum* (de Raiz seu de Retz) Franciæ Marescallum. Hoc & *Claudia Catharina* [illegible] *Claudii de Clermont*, quæ ei *Raiz* attulit, nati sunt præter *Henricum Cardinalem Parisiorum Episcopum*, & primum [illegible] *Ioannem Franciscum*, duarum linearum autores *Carolum* [illegible] & [illegible] *Emanuel Com. de* [illegible]*gny*, Generalis triremium, & demum [illegible] natu, est *Henricus Dux de Raiz* & uxorio jure de *Beaupreau*, qui [illegible] generum & heredem Familia. Lineæ.

 (cui

(cui 1633. Ducatus suos resignavit) *Petrum Philippi Emmanuelis* modo dicti filium, *Ioannis Francisci Archiepiscopi Parisiensis & Cardinalis* 1679 mortuum *fratrem*, [illegible] parentibus non nisi filiæ natæ erant, *Maria Catharina Benedictina* & *Paula Margareta Francisca*, uxor Emmanuelis Francisci Ducis de Lesdiguieres.

Scutum. §. II. Scuto familia utitur *aureo* inscripto [illegible] in decussim trajectis & [illegible]. Henricus Dux, ut videre est in Palliot [illegible] parte pag. 392. scuto utebatur quadripertito ex Gondio ipso symbolo & maternis decoribus: cum enim matrem habuisset Antoniam natam Leonoro Aureliano D. Longavillæ & Maria Borbonia Francisci Com. de S. Pauli, latercula secundum & tertium denuo quadripertitum referam Longavillicam & Borbonicam referebant: quarum utraque complectitur in solo cælestino lilia tria aurea, sed illa Longovilliam capiti adjicit taeniam argenteam, in eaque [illegible] interserit scipionem breviorem diagonalem: hæc solo utitur pro discrimine scipione simili diagonali rubeo.

Apex. §. III. Apex est ex coronata galea prominens brachium auro armatum, nigra clava minans. Laciniæ sunt ex auro, nigro reflexæ. Telamones duo sylvestres viri.

Tituli. §. IV. Titulus est: *De Gondy, Dux de Retz, Par Franciæ, Com. de Ioigny.* Retz ornatum est Pariatus & Ducatus dignitate 1581. cui accessit curiæ confirmatio anno sequenti. Iterum vero eandem dignitatem renovavit, ne in fœmina deficeret, *Ludovicus XIII.* 1634. in favorem moderni Ducis, cum agnatam duceret.

CAPUT XXXIV.

De Gorrevod Dux de Pont de Vaux.

ARGUMENTUM.

1. *Scutum.*
2. *Gorrevod Familia. Lineæ, Laurentius, Ducalis dignitas.*
3. *Ryvoire.*
4. *Apex.*
5. *Philippi Eugenii Ducis scutum. Burgundici latercula.*
6. *Tituli.*

§. I.

Scutum. EX Illustrissima *Gorrevodia* stirpe duos Ioh. Iac. Chiffletius recenset Aurei Vell. Equites, *Laurentium Baronem de Marnay*, num. 131. & *Carolum Emanuelem M. de Marnay, Com. de Pont de Vaux.* Hujus scutum quadripertitum est. Prima & quarta areola *cærulea aureum cantherium* defert: secunda & tertia *coccinea fascia triplici argentea* exaratur, *baltheo cæruleo tribus liliis aureis* [illegible] toti supercurrente.

Gorrevod Familia. §. II. Cantherius *Gorrevodiorum* tessera est: Horum familiam Celeberr. *Sam. Guichenon*, ad *Guidonem Dn. de Gorrevod* 1180. refert. Hujus atnepos *Ioannes*, qui 1364. vixit, filios habuit *Ioannem II. Dn. de Gorrevod*, & *Hugoninum*, qui avus fuit *Ludovici Cardinalis* Episcopi Maurienniæ & Burgi Bressiæ atque *Laurentii*, quem diximus *Aurei Velleris equitem* fuisse. Idem a Carolo Sabaudiæ Duce *Comes de Vaux* in Bressia creatus est. Fuit etiam Imperialis aulæ Magister & *Nolano Ducatu* donatus est. Cum vero liberos ex conjuge non suscepisset, ad agnatum *Ioannem* successionem transmisit. Nam *Ioanne II. Dn. de Gorrevod* quem supra diximus, natus erat præter *Ioannem Dominorum de Cornon satorem*, *Ludovicus* pater *Claudii Domini de Gorrevod*, cujus filio *Ludovico* hereditatem *Laurentius* destinaverat, sed quod in Hispania mortuus esset, spe sua se frustratum vidit, & *Ioannes Dn. de Condes*, quo natus est *Ioannes*, demum ex Laurentii successione *Comes de Pont de Vaux*. Hic genuit *Antonium* [illegible] *Episcopum* & *Laurentium II.* Caroli V. militem, qui victoriæ ad Quintinum [illegible] auctor creatus est, & filium reliquit *Carolum Emanuelem*, Eq. Aurei Velleris, de cujus scuto hic sermo est. Hunc *Ducem de Pont de Vaux* postquam Bressia coronæ Franciæ accessit, *Ludovicus XIII.* 1623. & eodem anno *Augustus Imperii Principem* creavit. Eo vero natus est *Philippus Eugenius D. de Pont de Vaux* atque *Carolus M. de Marnay, Archiepiscopus Vesontinus.*

Lineæ. Laurentius.

Ducalis dignitas.

§. III. Fasc.

Ryvoire.

§. III. Fasciæ cum baltheo notant *Ryvoire*. Ex eo, quia Laurentius aliquoties dictus, *Claudiam filiam Ludovici de Ryvoire* Dn. de Gerbais uxorem habuit. Baltheus cum liliis regium virtute paratum donum esse videtur.

Apex.

§. IV. *Apex* est ex galea coronata monocerotis caput argenteum, auro cornutum, barbatum & jubatum; Laciniæ autem sunt ex cyano & auro.

Philippi Eugenii Ducis scutum. Burgundici laterculi.

§. V. Philippus Eugenius, teste Paillot. vraye & parf. science des arm. pag. 3 2. scuto usus est quadripertito, ita ut in primo & quarto quadrante quasi tripertitum repeterentur quæ modo explicavimus Gorrevodia & Ryvoiria symbola. Quadra autem secunda & tertia Burgundica insignia repræsentabat denuo quadripertita, ut primus & ultimus laterculus constaret symbolo Burgundiæ novo, scuto videlicet liliato cum margine composito ex argenteis & coccineis quadris; secundus bipertitus exhiberet, hinc vetus δῆγμα Burgundicum, videlicet areolam baltheis cæruleis & aureis exaratam, cum limbo coccineo, isthinc leonem Brabantinum, nempe aureum in nigro: tertius iterum bipertitus, eidem symbolo Burgundico veteri adderet in semisse læva argentea leonem rubeum Lucenburgicum, his Burgundicis quadrantibus incubante media parmula Flandrica aurea cum leone nigro. Hæc omnia assumsit Dux Philippus Eugenius à matre Isabella f. Hermanni Burgundi Com. de Falaise, ex posteritate Balduini Burgundi Dn. de Falaise, qui per naturam filius fuit Philippi Boni Ducis Burgundiæ.

Tituli.

§. VI. Titulus est: *De Gorrevod Dux de Pont de Vaux, Princeps Imperii, March. de Marnay, Comes & Vicecomes de Salins.* Pont de vaux Ducatus, non etiam Pariatus, accepit dignitatem 1623. sed literæ regiæ non nisi in Divionensi curia 1632. confirmatæ sunt.

CAPUT XXXV.

Bar. & Com. de Graveneck.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Comites. Iterum Barones. Denuo Comites.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*
4. *Titulus. Inter ordines imperii.*
5. *Graveneck in Austria.*

§. I.

Familia. Comites. Iterum Barones.

ILlustrissimam *Graveneckiorum Baronum* atque *Comitum* stirpem *Parti II. suæ German.* inseruit *Diligentissimus Gabr. Bucel.* p. 104. enumerans *Gerwicum à Graveneck*, qui inter primates Germaniæ potiores cruentissimo prælio Caroli Martelli adversum Raginfredum 714. interfuit. Integram vero Genealogiam texit à *Conrado de Graveneck* circa 1282. cujus filii *Henricus* & *Eberhardus* circa 1329. floruere. Illo nati *Albertus* & *Henricus Comites de Graveneck*. Alberti filiis *Alberto* & *Rugero* idem axioma additur. In *Henrici* posteritate titulus brevi videtur exolevisse, ut simpliciter de *Graveneck* appellari contenti essent. Inde *Baronum de Graveneck* nomen adscribitur *Udalrico* & *Wolfgango* fratribus, *Wolfgangi senioris* filiis. *Ulrici* nomen in tertia generatione defecit. *Wolfgango* natus *Fridericus Baro*, hoc *Sixtus* communis pater linearum ex filiis *Friderico* & *Iohanne Ludovico*: ab hoc iterum descendunt qui superant *Barones*: ille præter *Georgium Abbatem* & Principem *Campidunensem*, qui 1571. obiit, filios habuit *Ulricum*, quo tantum filia nata, atque *Wilhelmum*, patrem *Ferdinandi*: Hoc nati *Ioachimus S. R. Imp. Princeps & Abbas Fuldensis*, *Wilhelmus*, *Ernestus*, *Ioachimi Godefredi*, pro quo patruus Abbas 1654. Comitiis subscripsit, pater & *Philippus*. Hisce antiqua *Comitum* dignitas restituta est.

Denuo Comites.

Scutum.

§. II. Scutum describitur in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 25. quod *rubeum rhombum oblongiorem* (Item, *argenteum* contineat. Quæ ornamenta rhombo inscribuntur, ex pictoris sunt cura arbitraria. Porro cum dignitate comitum in clypeo nihil mutari maluere.

Apex.

§. III. Scuto incumbit galea coronata, & super hanc inter jugum expansum

alarum

alarum ſcutario typo ornatarum, mitra Epiſcopalis coccinea, auro ornata, ex qua hinc crucicula aurea, iſthinc rhombus ſcuti denuo eminent.

Titulus. §. IV. Titulus eſt: *Liber Baro* (vel nunc *Comes*) *in Grafeneck*: aliquando additur *Dn. in Burgberg*. In matricula apud *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p.* 28. vocantur *Graffeneck* & *Eglingen* Barones. Ibique etiam attribuitur *Marſchalck Zimmern* quod deinceps emtione ad *VVirtenbergicos* devenerit. Porro inter ordines imperii ad rogationem *Ludovici ſenioris* recepti ſunt 1555. in Comitiis Auguſtanis, quamvis jam olim à *Friderico* inter Imperii Barones relati fuerint. vid. *Limn. Iur. publ. T. II. addit. ad* 4, 7. *p.* 563. Unde nunc & in circulo Svevico & in Svevicorum Comitum ſcamno in Comitiis eis dignus eſt locus.

Inter ordines imperii.

Graveneck in Auſtria. §. V. Aliud in *Auſtria* inferiori caſtrum eſt *Graveneck* prope *Crems*, quod ibi in memoriam aviti caſtri condidit *Vlricus Baro Grafeneccius*, qui circa 1468. in ſervitio fuit Friderici III. Imp. ſed ea linea jam defecit.

CAPUT XXXVI.
Bar. de Greyſſen.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Bona in Auſtria.*
2. *Deductio. Lineæ.*
3. *Scutum.*
4. *Cervus niger in venatione captus.*
5. *Apex.*

§. I.

Familiæ origo. Liberorum Baronum *Greiſſiorum* ſeu de *Greuſſen* ſeu de *Greyſs* familia ex *Thuringia* per *Bavariam* in *Auſtriam* venit, & anno 1600 adhuc in *Thuringia* ſuperfuere ejus gentis aliqui, qui veteri ſymbolo contenti fuere. Ab Imperatore Maximiliano I. in Auſtriam 1497. vocati ſunt, & *VVald* feudo 1510. accepere, dein arcem & opidum *Gemund*, nec non *Roſenau*, *Scheibs*, *Sitzenberg*, & hypothecario jure oppidum *VVeitra* & *Gfæll* acquiſiverunt, atque *Baronum* dignitate ornati ſunt.

Bona in Auſtria.

Deductio. §. II. *Gabr. Bucelinus* Germ. T. 3. pag. 61. primum nominat *VVilhelmum præfectum hereditarium venationum Auſtriæ*, cujus pater ludis equeſtribus *VVormatienſibus* 1487. interfuerit: hoc natus *VVilhelmus junior*, iſto poſt alios *Chriſtophorus*: in cujus filiis *Sebaſtiano*, *Iohanne Sigismundo*, & *Ioanne Iacobo* diverſæ ortæ ſunt lineæ.

Lineæ.

Scutum §. III. Scutum eſt quatuor quadrarum: quarum prima & quarta argenteæ *binis cuſpidibus coccineis* ex dextro latere in ſiniſtrum ductis diſtinguuntur: quæ teſſera antiqua eſt.

Cervus niger in venatione captus. §. IV. In laterculo ſecundo & tertio *aureo* graditur *cervus niger*. Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 39. vocat *capreolum* Reheböcklein. Ratio ex eo, quia *VVilhelmus* venationum præfectus in venatione cervum nigrum ceperat; In cujus rei memoriam Maximilianus Primus hunc laterculum ſcuto gratioſe inſeruit.

Apex. §. V. Galea prior tegitur mitra Ducali rubea, ora reducta hermionica, ex qua expanduntur alæ rubea & argentea: ex poſteriori coronata exurgit *medius* cervi (Sibmach. capreoli, ſcutarii. Laciniæ ſunt hinc rubeæ & argenteæ, iſthinc nigræ & aureæ.

CAPUT XXXVII.
Grimaldi. Principes de Monaco.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Lineæ priores.*
2. *Duces Eboli, Principes Salerni. Linea Sanfelicia.*
3. *Monaci ſeu Monaci Principes, & lineæ enatæ.*
4. *Alii Grimaldi apud Genuenſes.*
5. *Scutum. Apex. Telamones.*
6. *Grimaldi Com. de Beuil.*
7. *Bueilii Sancerræ Comites.*
8. *Familia du Bec Creſpin.*
9. *Scutum horum. Apex. Telamones.*
10. *Tituli princ. Monacenſis.*

§. I. Gri-

§. I.

GRimaldorum Illustrissima stirps à multis seculis in plures ramos excrevit, eosque etiam late extendit. Præ aliis a *Celeb. l'Hermite* descriptam vidi, ex quo pleraque huc transtuli. Refert is eam ad *Grimoaldum* (qui a *Grimoaldo* Præfecto Palatii sub Childeberto Rege descendere creditur. Conf. exempla plura nominum gentilium ex unius autoris nomine ortorum apud Jul. Chiflet. Marques de l'honn. de la mais. de Tassis. P. 1. c. 1. p. 19.) Ottonis M. Augusti gratia de Principatu *Monaci* (veteribus *Herculis Monæci portus* vocabatur, investitum, qui simul etiam S. *Tropæi*, (unde ei nomen *Grimaut*) Antipolim, Venciam, Vintimiliam & alia possedisse perhibetur. Huic tres dantur filii, *Ansgerius*, qui in Normannia sedem sibi firmasit, autor familiæ *du Bec Crespin*, *Gibalinus*, cui sinum *S. Tropæi*, ex quo Saracenos ejecerat, Guilelmus Provinciæ Comes concessit, & his major *Guido Grimaldi Monæcus*, seu *Monæcius* princeps, pater *Grimaldi*, qui in Palæstina fuit, & *Guidonem II.* principem Monacensem, & ex Vicariis Henrici IV. unum, reliquit, patrem *Oberti* principis, qui aulam Friderici I. moderatus, & ab eo in Franciam atque Angliam legatus est. Hoc nati *Ingo*, *Grimaldus*, *Obertus*, *Nicolaus*: totidem linearum autores. | Familiæ origo. | Lineæ priores.

§. II. Ab *Ingone* descendunt *Duces Eboli*, *Principes Salerni*, *Marchiones Theani*, *C. Pelæ*: nam ex illis *Nicolaum*, virum de Genua præclare meritum, (qui 1579. florunt, Philippus Rex Hispaniarum *Salerni Principatu* & ditionibus aliis donavit, ejusque filius *Augustinus Dux Eboli* fuit, vid. *Henning. Theatr. T. III. P. 1. p.* 1039 sed 1620. *Nicolaus Dux* morte sua istam lineam terminavit, heredibus *Spinolis* & *Auriis* seu *Doriis*: nam amitæ *Polyxena*, *Elisetta* & *Aurelia*, *Philippo Spinolæ* March. Venafri (ex quo *Ambrosius Spinola* celeberrimus belli Dux natus) *Sinibaldo Doriæ* Domino Cremorini, & *Nicolao Doriæ* D. Genuæ nupserant. Ex eodem Ingone *Grimaldi de Castro*, nec non *Grimaldi Cavalleroni*, *Barones Montispelusii* & *Sanfeliceti in R. Neapolitano* descendunt: ex quibus 1643. Urbanus VIII. *Hieronymum Grimaldum* Archiepiscopum Aquensem in Provincia Cardinalem creavit. Ingonis fratres *Obertus Dominos de Chasteauneuf* & de *Gattieres*, *Nicolaus Carinianos* in Pedemontio fecit. | Duces Eboli, Principes Salerni. | Linea Sanfelicia.

§. III. Alius Ingonis frater *Grimaldus II. Monacensis* Princeps fuit, pater non solum *Luchatti*, à quo Marchiones Modunii & Petræ in regno Neapolitano, nec non Barones de Beaufort atque Grimaldi Hispalenses descendunt, sed etiam *Francisci* principis Monaci, & Provinciæ atq. Niceæ gubernatoris. Hoc *Andarus* natus, ex quo *Comites de Bueil* in Pedemontio & Comites *Sincerrani* in Gallia originem trahunt, nec non *Raynerius* princeps, pater *Bertoni*, qui ex se dedit Dominos de *Misilmerio* Siciliæ, atque *Raynerii II.* principis Monacensis, Admiralis Franciæ. Hujus filii fuere *Carolus* & *Antonius*: ille cognomine *Magnus*, princeps *Monaci* & *Vintimiliæ*, Joannæ I. nomine Provinciam administravit, navalem rem Genuentium rexit, nec non Philippi Valesii 1338. & præter *Henricum principum S. Catharinæ* in Sicilia satorem filium habuit *Franciscum III.* qui non modo *Monaci princeps*, sed etiam *Baro Ventii* & *Serenentii*, Dominus insularum Cephaloniæ, Leucatæ, Zacynthi, Leucados, Seneschallus Pedemontii, classis Provincialis, nec non regni Franciæ in mediterraneo mari Thalassiarcha fuit, & genuit *Ioannem* principem, qui auspiciis Philippi D. Mediolanensis [illegible] mari Venetos vicit, *Catalani*, Catalanorum victoris pater, *Claudiæ* avus, quæ agnato principatum Monæci attulit. Hic ex *Antonio* Caroli fratre *Dn. de Prato*, Utelles, la Vallee de Lantrusc, descendebat: eo enim natus *Lucas* Dominus Antipolis, pater *Nicolai*, avus *Lamberti*, qui ab uxore *Claudia*, quod vidimus, *Monæci principatum* nactus est, & genuit *Ioannem* Principem, Consiliarium & Cubicularium Caroli VIII. & Ludovici XII. *Lucianum* item Principem ex fratris successione, qui pariter Ludovico XII. atque Francisco à consiliis & cubiculo fuit, nec non *Augustinum*: hic *Luciani* fratris filium *Honoratum*, cujus tutor erat, in Caroli V. protectionem dedit, ut [illegible] quæ in Francia amitteret, *Marchionatum Campaniæ* & *Comitatum Canusii* reciperet. hoc nati *Carolus* & *Hercules* principes; hic pater *Honorati II.* fuit, qui cum eousque Hispani protectionis nomine eum obnoxium tenuissent, 1641. ad Ludovicum XIII. R. Franciæ confugiens illorum jugum excussit, & Dux *Valentini* agri creatus est. Eo & Hip- | Monæci f. Monaci principes, & lineæ enatæ.

polyta Trivultia natus est *Hercules* à rege *Marchionatu des Baulx* seu *Balcii* donatus, pater moderni Principis & Ducis *Ludovici*.

Alii Grimaldi apud Genuenses. §. IV. Alios *Grimaldos* ex *Genuensium* historia Henning. loc. cit. plures enumerat, quos quibus lineis attribuam, non satis discerno. Aliqui tamen a *Monacensis* principes in illis notantur. Multi varias legationes ad varios principes obierunt. In primis celebrat *Iohan. Baptistam Grimaldum* ex beneficio Philippi II. Hispaniæ regis *Ducem Terranovæ*, *M. Montis S. Angeli*, tam bene de patria Genua meritum, ut ei a Republica in atrio publici palatii statua marmorea statueretur, & *Pater Patriæ* nuncuparetur.

Scutum. §. V. Toti genti commune est scutum, quo etiam utitur Princeps Monacensis, seu Monæci, *argento & minio in palum virgatum* (fuselé, alii lozengé malunt seu
Apex. *rhombis exaratum.*) Galea incumbit clypeo coronata, super quam *inter palmam*
Telamones. *& oleæ ramum conspicitur lilium aureum*. Laciniæ sunt *argenteæ* ac *... reflexæ*. *Telamones* astant duo Monachi Augustiniani, nigro vestiti, circa pectus cincti, capite nudi, capillis & barba prolixis, altera manu scutum tenentes, altera ensem evaginatum in altum vibrantes. Clamor bellicus est: *Deo juvante*. Ita fere *Sammarth. l'est. de la Fr. p.* 44.

Grimaldi C. de Beuil. §. VI. *Grimaldis Comitibus de Beuil* in Pedemontio *Palliot. vr. & parf. sc. des arm. p.* 6.. tribuit scutum quadripertitum, ex symbolis *Balcii* (videlicet stella sedecim radiorum aurea in minio) & Grimaldis rhombis. Ex galeâ coronatâ protenditur caput apri nigrum. Telamones autem scuto astant duo tygrides suo colore & maculis picti.

Buellii Sancerræ Comites. §. VII. Quod *Bueilios* Franciæ, *Sancerræ Comites*, ex quibus Admiralis regni Joannes Carolo VII. 1450. inservivit, attinet, licet supra audiverimus, illos etiam ex Grimaldis deductos, alia tamen tessera usi sunt. Ita in *Palliot. p.* 578. Admiralis illius scutum *cæruleum*, inter *sex cruciculas brachiatas & acuminatas* repræsentat *lunam argenteam*, cornibus sursum versis.

Familia du Bec Crespin. §. VIII. Diximus familiam *du Bec* itidem ex Grimaldis ortam esse: ab *Ansgotho* tamen Grimaldio plenam deductionem non vidi. *P. Anselme Pal. de l'honn. p.* 354. contentus est ad *Godofredum du Bec* ascendere, quo natus *Guilelmus*, hoc *Ioannes Dn. de Bourry*, quo & Margareta de Roncherolles genitus *Carolus* Viceadmiralis Franciæ, pater *Caroli B. de Bourry*, cujus neptis *Isabella* Baronatum *Bourry* marito *Georgio Pellevao* Dn. de Tourny attulit, *Philippi* Episcopi Venetorum Aremoricorum, Namnetensium & demum *Archiepiscopi Rhemensis*, atque *Petri Dn. de Vardes*, quo natus *Renatus M. de Vardes*, genitor alterius *Renati*, (qui ex Jacobe de Bueil Com. de Moret reliquit *Renatum Franciscum Marchionem* & *Antonium Com. de Moret*,) atque *Claudii March. de la Bosse*.

Scutum horum. Apex. Telamones. §. IX. Hæc familia iterum apud *Sammarth. l'est. de Fr. pag.* 295. utitur scuto, quod *rhombi coccinei* & *argentei* replent (fuselé.) Coronata *galea* sustinet cygnum argenteum auro coronatum. *Laciniæ* sunt ex argento & minio. *Telamonum* vero vicem sustinent duæ Sirenes in speculo se contuentes. Quarum altera vexillum *veteris Burgundiæ*, altera *Campaniæ* tenet; post scutum in decussim locata. Quorum tamen vexillorum rationem non capio.

Tituli Pr. Monacensis. §. X. Titulus Principis ille est: *Princeps supremus* (souverain) *de Monaco, Menton, Roquebrune & dependentiarum, Dux Valentini agri (Valentinois,) Par Franciæ, Marchio de Baux, Com. de Carrades* (seu Carlades) *Baro de Buis & de Calvinet, Dom. civitatis de S. Remy*. Ducatus *Valentinus* primum erectus fuerat 1499. & dein 1548. ab Henrico II. concessus Dianæ Pictaviensi, quæ titulo eo usa est, sed ea extincta rediit Ducatus ad coronam. Verum iterum 1642. in Monacensis Principis gratiam titulus restitutus est. Sub Valentini Ducatus nomine comprehenduntur loca Crest, Grane, Sauzet, & Savasse, Domania Montelimart & Romans, cum Baronia de Buys & aliis.

CAPUT

CAPUT XXXVIII.
Baron. de Gumpenberg.

ARGUMENTUM.
1. *Familia. Lineæ.*
2. *Scutum.*
3. *Galeæ.*

§. I.

PErilluſtres *Gumpenbergios* ſub nomine *Mareſcallorum de Gumpenberg* in ſuperiori Bavaria ex *Laz. de migr. gent. L. 7. p. 336. Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 524.* recenſet, ad *Hildebrandum Mareſcallum de Gumpenberg* eos referens, qui 1280. floruerit. Ab eodem orditur gentem *Bucelin. P. 4. p. 105.* & Hildebrando fratrem adſcribit *Henricum*, qui 1284. Ratiſponæ interfuit ludis equeſtribus. Hildebrando natus *Henricus ſenior*, Ludovici Imp. Vicedominus, pater *Henrici* & *Stephani*: ab illo linea *Mareſcallorum de Scherneck* dicta, quæ juxta Bucelinum in quarto gradu defecit: ab hoc genitus *Henricus*, qui 1414. partem *Moringenſis* Comitatus conſenſu fratrum vendidit *Erchingero Pappenheimio Mareſcallo*, & filios habuit, *Henricum* & *Stephanum*. *Henrici* poſteros in quintum gradum idem enumerat, videlicet ad *Iohannis Dn. de Gumpenberg* filios *Baltaſarum Proſperum* & *Iacobum Chriſtophorum*. *Stephanus* Henrici frater *Georgium* genuit (quem Henning. lineæ *Scherneckiæ* inferit, & Joannis tertii filium facit.) Eo genitus *Erhardus* ſeu *Everhardus* peculiaris lineæ ſator, & *Georgius* junior, qui filium *Georgium*, nepotem *Alexandrum* habuit, quo geniti *Georgius* & *Erneſtus Liberi Barones*, quorum illo nati Barones *Henricus, Albertus, Stephanus, Ioannes Ludovicus*. Familia. Lineæ.

§. II. Scutum *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 25. fingit quadripertitum. Prima & extrema areola *rubea baltheo diagonali dextro argenteo* imprimitur, inſcriptis *tribus paribus cornuum ſcarabæi praſinis*. Secunda & tertia itidem *coccinea* defert *baltheum dextrum* pariter ex *argento* impreſſis *foliolis tribus viridibus*. Bucelinus ſcuti areolas tranſponit, baltheos facit ſiniſtros, & loco cornuum ſcarabæi videtur cornua venatoria ſubſtituere. Porro duorum horum ſymbolorum, quorum alterum gentile fuiſſe oportet, rationem reddere neſcio. Scutum.

§. III. Galeæ duæ imponuntur; prior aures aſininas ſuſtinet ex argento, & inter eas duo cornua ejuſdem metalli maculis nigris ſparſa. Altera ſuſtinet jugum alarum rubearum complicatum, cum baltheo dextro tribus foliis viridibus inſignito. Laciniæ ſunt ex argento & cocco. Galeæ.

CAPUT XXXIX.
Com. de Gutenſtein.

ARGUMENTUM.
1. *Familiæ deductio.*
2. *Gutenſteinii Carinthiæ.*
3. *Scutum. Galea.*

§. I.

GVtenſteinios Comites Clariſſ. *G. Bucelinus* refert ad *Burianum I. S. R. Imp. Comitem*, qui 1462. deceſſit, pater *Buriani II.* ſupremi Camerarii Bohemiæ, qui ob Pontificiam religionem cum Georgio R. Bohemiæ bellum 1460. geſſit. Hoc nati *Wolfgangus Victorini* pater, & *Georgius*, *Alberti* genitor, quem patrem habuit *Henricus Albertus*, *Comes Gutenſteinius Dn. in Ryſenberg*: Huic abnepotem dat *Henricum Comitem, Dominum in Chocenicz & Obiz*, Imperatoris in diſtrictu Pilſnenſi Capitaneum, patrem *Wenceslai* & *Maximiliani*. Familiæ deductio.

§. II. Hos Comites an eoſdem credere debeam cum Dominis *de Gutenſtein* Carinthiæ, neſcio: hos *Wolfg. Lazius de migr. gent. L. 6. p. 200.* Carinthiis annumerat, & ex iis Georgium præſidem Carinthiæ 1232. vocat: aliquem etiam *Chryſoſtomum* nuncupat, qui 1500. Comitatum *Weitteneck* in Auſtria à Principibus acceperit. Gutenſteinii Carinthiæ.

Scutum Galeæ.

§. III. Scutum apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 18. *aureum tria paria cornuum cervinorum nigrorum*, refert. *Galea* coronata iisdem duo cornua cervina sustinet, & lacinias circumfusas habet aureas nigro reflexas.

Caput XL.

Bar. Hager ab Alentsteig.

ARGUMENTUM.

1. *Familia ex Bucelino.*
2. *Vetustior memoria.*
3. *Scutum. Geylers.*

§. I.

Familia ex Bucelin.

ILlustris familia *Hagerorum ab Alentsteig*, quibus *Baronum* accessit dignitas, à *Gabr. Bucel. Germ. T.* 3. p. 70. refertur ad *Thomam Hager* ab Ainœd & Poxau, cujus filius *Sigismundus* 148. Austriæ Provincialis Submarescallus fuit: in cujus filiis imprimis *Vito* & *Sebastiano* lineæ distinctæ sunt.

Vetustior memoria.

§. II. Antiquior vero, quam Bucelino innotuit, eorum memoria fuit: nam 1314. vixit *Henricus Hager*, (der Hager) adeoque veteres sunt Austrii, & diu possedere castrum & opidum *Alentsteig*, olim *Altensteig* dictum.

Scutum.

§. III. Scutum eorum simplex est apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 36. scilicet ex auro & minio quadripertitum. Hoc *itaque* fuit *Henrici & Ioannis Geylerorum* (der Geiler/ forte de Zeilern) quod hi cognatis seu avunculis (ihren Oheimen/) *Ioanni & Vulfingo Hageris*, una cum cornibus galeæ impositis, concesserunt, & hanc gratiam literis 1351. confirmarunt: illis ergo extinctis hi usi sunt eo symbolo: unde quod eorum primum & proprium fuerit, non constat. Loco cornuum vero utuntur, super galea coronata jugo complicato alarum, cum typo scutario. Laciniæ iterum sunt ex cocco & auro.

Geilen.

Caput XLI.

Comites Hanoviæ.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Deductio. Pratensio Ziegenhainia.*
2. *Lineæ. Munzenbergica. Liechtenbergica.*
3. *Scuta linearum diversa.*
4. *Munzenbergica.*
5. *Hanovius comitatus. Mutata insignia.*
6. *Com. Reineck.*
7. *Munzenberg Dominium.*
8. *Galea.*
9. *Liechtenbergica linea scutum. Bipontinus Com.*
10. *Familia Bipontina. Bipontum venditum. Successio.*
11. *Liechtenberg Familia. Successio.*
12. *Ochsenstein Dominium. Domini. Successio.*
13. *Bitsch. Ad Bipontinos. Hanoicos.*
14. *Galea.*
15. *Hodierna dispositio.*
16. *Galea.*
17. *Titulus. Marescallatus & advocatia Argentoratensis.*

§. I.

Familia.

Deductio.

ILlustrissimos *Hanoviæ* Comites ex vetustissimis Germaniæ haberi dubium non est, etiamsi ad dubiæ historiæ secula non ascendamus. Ex ea stirpe memoratur *Gerhardus* à Moguntino præsule Henrico Aucupi 935. subsidio missus adversus Hunnos. Inde in ludorum equestrium seu torneamentorum indice cuiusuis non plena, ita nec nulla est fides; reperimus Hanovicos Comites comparuisse in torneamentis Magdeburgicis *Ulricum* 938. *Rotenburgicus Reinhardum* 942. *Trevirensibus Ulricum* seu *Iacobum* 1019. *Ulricum* alium *Tigurinis* 1165. *Colonensibus* 1179 *Reinhardum*: vix tamen iusta series ante Henricũ, qui 1195. vixit, ostendi potest, quod partim maiores nostri rerum gerendarum quam scribendarum studiosiores in confirmandis documentis negligentes fuere, partim quod multæ vetustæ chartæ incendio & aliis casibus periere, quæ frequens illustrium stirpium calamitas fuit. Ab Henrico prænominato septimo distant gradu fratres *Ulricus*, qui 1417. & *Reinhardus*, qui 1451. decessit. hic duarum linearum sator, ille

Elisabe-

Elisabethæ Comitis Ziegenhainiæ maritus, ex qua tamen non nisi filias genuit, quarum Elisabetha Alberto Comiti Hohenloico nupta, prætensionem in comitatum *Ziegenhain* attulit. Sed 1453. ultimo Comite Joanne extincto Ludovicus Landgravius Hassiæ possessionem adiit, contradicentibus Hohenloicis, donec nepotum tempore controversia Wormatiæ componeretur.

Prætensio Ziegenhainæ.

§. II. Porro *Reinhardus*, quem 1451. viris excellentibus memoravimus, ex Catharina Nassovia duos suscepit filios *Reinhardum* & *Philippum*. Ille paternis successit, & ad posteros transmisit, qui lineæ *Munzenbergicæ* nomen gesserunt, & 1642. in *Joanne Ernesto* marium ultimo defecere, hæreditate ad alterum agnatorum ramum devoluta. Hic à *Philippo* descendit, & ex avitis regionibus *Bitschhaviam* tenuit, se tum unam adjecit novam hæreditatem: demum ad successionem totius Comitatus vocatus est. Subsistit jam ille in Illustrissimis Comitibus *Friderico Casimiro* & fratre ejus editis *Philippo Reinhardo* atque *Joanne Reinhardo*, quorum ille Hanoviam moderatur, hi sub tutela ejusdem nec non Serenissimæ matris atque Serenissimi avunculi Principis *Christiani Comitis Palatini* in multas spes adolescunt.

Lineæ. Munzenbergica. Liechtenbergica.

§. III. Ob illam linearum quæ fuit distinctionem Wap. P. I. p. 15. duo scuta differentia genti assignari videmus, alterum *Liechtenbergicis* alterum *Munzenbergicis* proprium. Ea vero in unum nunc compingi jussit successio.

Scuta linearum diversa.

§. IV. *Munzenbergicæ* lineæ clypeus loco citato quadripertitus pingitur, ita ut prima & quarta area *fenis cantheriis aureis* & *rubeis* exaretur, secunda & tertia *aurea* tribus (alibi video quatuor) *fasciis* rubeis exornetur: His vero quadrantibus parmula media incumbat, transverse secta ex *minio* & *auro*.

Munzenbergicæ.

§. V. Cantherii ipsum *Hanoviæ* Comitatum denotant. Verum si fidem adhibemus Hanoico quondam ministro *Bernh. Herzog. Chron. Alſ. l. 6. p. 62.* antiquum scutum Hanoicorum *colore nigro* tinctum *leone aureo* & sparsis hinc inde ex eodem metallo *cruciculis* superbiit. Cantheriorum vero illam dant originem: nempe Adolpho, qui ex Nassoviis Imperator fuit, 1298. cæso, Reinhardum Comitem Hanoviæ Adolphi ex nepte Comitissa Catimelibocensi affinem, & in prælio fatali aquiliferum captum, atque ab Alberto Austriaco, qui imperium æmuli morte solus obtinuit, coactum esse, ut omisso leone cantherios rubeos indicio cruenti prælii posthac gestaret. Idem Eppsteiniis contigisse ajunt, sed auri loco argentum usurpatum. vid. Wapenb. P. II. p. 14.

Hanoviæ comitatus. Mutata insignia.

§. VI. *Fasciæ* quadrantis secundi & tertii notant Comitatum *Reineck* l. *Rineck*. Familia Comitum *Reineccioruni* item fuit antiquissima. Sicuti in ludo equestri *Magdeburgico* 938. *Sigismundi* Comitis fit mentio. Ab anno 1170. certa deductio dari potest, quo vixit *Ludovicus Comes à Reineck* seu *Rynecka* dictus de *Rotenfels*, qui monasterium in Neustatt spoliavit. Hujus ex *Poppona* filio nepos fuit *Gerhardus* 1256. vivis exemtus, qui per factionem *Rex Romanorum* electus est. Hujus pronepos *Ludovicus Thomam* & *Philippum* habuit filios, ex quibus duæ lineæ: illa in *Thoma* Canonico Moguntino, Coloniensi & Argentinensi 1547. hæc, atque ita universa gens, in *Philippo* 1559. defecit. Major pars ad Moguntinum Electorem translata, alia ad Herbipolitanum Episcopatum, qui ob ea in Franconico circulo imperio certa pendunt, nonnulla ad Erpachicos, nec non Isenburgios. Sed cum titulo etiam portio Comitatus Hanoicis accrevit.

Com. Reineck.

§. VII. Scutulum transverse sectum *Munzenbergiam* notat. *Ulricus Dominus de Munzenberg* sine prole mascula decessit 1236. Filias tamen suscepit ex *Mechtilde Ziegenhaynia* tres *Annam*, *Adelheidam*, *Elisabetham*. Prima *Philippo Dn. de Falckenstein* nupsit, & duorum Electorum Trevirensium Cunonis & Werneri mater atque avia fuit. Werneri sorores Philippi junioris filiæ *Lucardis* & *Agnes* illa *Godefredo Dom. ab Eppstein*, hæc *Ottoni Comiti Solmensi* elocatæ sunt. De his in Solmensibus & Stolbergicis. *Elisabetha Godofredo Lib. Bar. de Weinsberg* uxor data est: sed eam improlem decessisse conjicio. *Adelheidis Reinhardo Comiti Hanoviæ* nupta medietatem dominii attulit, cujus parmula hæc δῆγμα est.

Munzenberg Dominii.

§. VIII. Scuto huic impositæ visuntur tres galeæ: media *Munzenbergica* (Wapenb. P. 2. p. 28.) tecta coccineo pileo rubeo, ora hermionica reducta, caudam pavoninam sustinet, & ex lateribus duo vexilla Munzenbergica: anterior pro

Galeæ.

Hanoico comitatu cygno candido exoriente alis expansis ornatur. (video lacinias circa hanc volitantes colo argento tingi. terra est tale illustri cygnus candidus designando Comitatui *Hanoico*. Sed ille quoque **Wapenb.** P. 2. pag. 7. exoriens pingitur.

Liechtenbergicæ lineæ scutum. Bipontinus Com. §. IX. *Liechtenbergica* ante successionem novam itidem quadritariam scutum secabat. Primum quadrantem *cantheri Hanoici* occupabant, de quibus jam diximus Secundum *aureum* ornat *leo coccineus cum corona* & *falculis cæruleis*. Hoc insigne est *Bipontinum* seu *Zweybruckense*. cont. **Wapenb.** P. 2. p. 7. & *Bernh. Herzog. Chron. Alsf. l.* 5. *p.* 36. ubi tamen additur fasciola trifida cærulea, quam ab Hanoicis retentam non vidi. Forte unius Bipontinæ lineæ aliquando illud fuit discerniculum. vid. P. 1. c. 8.

Familia Bipontina. §. X. Quod attinet ad familiam *Bipontinam*, satis ea antiqua est, & legitur aliquis *Weckerus Comes Bipontinus* in exercitu Henrici aucupis 934. si tamen illi catalogo vetusto tuta fides haberi potest. Duo fratres *Walramus* & *Eberhardus* consensu Imperatoris *Tabernas Montanas* 1285. in formam oppidi construxerunt. Postea *Eberhardus*, cui cum fratribus Hermanno & Weckero non optime conveniebat 1385. *Comiti Palatino Ruperto Bipontum* & quæ reliqua sua erant vendidit, & denuo feudo accepit; Hac ratione *Bipontum* ad Palatinos pervenit, apud quos nunc quoque est.
Bipontum venditum. Inter *Simonis Weckeri* posteros duo fratres fuere Friderici filii *Henricus II.* & *Simon Weckerus*: ille uxorem habuit *Cunigundam filiam Volmari Domini ab Ochsenstein*, unde
Successio. *Ochsensteinia* successio: hic *Elisabetham filiam Ludovici Domini a Liechtenberg*, ex quo iterum matrimonio dimidia pars ditionum Liechtenbergensium genti illata est. *Simonis Weckeri* ex filio *Reinhardo* nepotes fuerunt alius *Simon Weckerus* & *Iacobus*: ille *Barbaram Falckensteinam* uxorem habuit, (matre natam Cunigunda filia Henrici Bipontini & Cunigundæ Ochsensteiniæ supra memoratorum) & ex illa genuit *Ameliam Philippo Comiti Leiningensi* & *Westerburgio* nuptam: hic *Iacobus* ultimus suæ gentis mortuus est anno 1570. relicta filia *Margareta Ludovica*, quam duxit *Philippus Comes Hanoviæ* in Liechtenberg 1560. Per hanc successio *Bipontina* ad Hanoicos delata est. Non tamen successio hæc contradictione caruit, cum Leiningenses partem ejus, inprimis ditiones Ochsensteinias, a superius dicta Amelia sibi etiam deberi prætendant.

Liechtenberg. §. XI. Proxima areola *leonem nigrum* continens *argento candet*, nisi quod *margo minio* tingatur; Symbolum hoc Dominium *Liechtenberg* notat, vid. **Wapenb.** P. 2. p. 28. Est dominium hoc amplissimum, atque non contemnendam partem Alsatiæ inferioris complectitur. Porro creditur nonnullis eadem plane familia *Liechtenbergensium* & *Dagsburgensium* esse, quia hi prorsus eodem insigni utuntur, nisi quod octo *bacillos liliatos* seu ut alii loqui amant *carbunculum radiatum* scuto inducunt, quod discerniculum esse potest. Illos quod attinet Liechtenbergicos, nonnulli mentionem eorum faciunt seculo nono, quo *Conradus* Itam Altortensem uxorem habuerit
Familia. amitam *Iudithæ Augustæ*. Fuerunt ex hac familia tres Episcopi Argentoratenses, *Conradus, Fridericus* & *Iohannes*: ultimi verò in familia fuerunt *Iacobus* & *Ludovicus*, hic 1471. ille 1480. mortui. Sed Jacobus liberis caruit, unde abolito testamento quo prius odio fratris dimidiam partem ditionis Ruperto Episcopo Argentoratensi relinquere constituerat, fratris filias *Annam* & *Elisabetham* heredes habuit. *Elisabetha Simoni Weckero Comiti Bipontino*, sed primogenita *Anna Philippo Comiti Hanoviæ* 1458. nupsit.
Successio. Inde hi duo in Liechtenbergicas ditiones successere, sed deinceps cum reliquis Bipontinis, hæc etiam medietas Liechtenbergicorum bonorum ad Hanoicos delapsa est, modo quem superiori paragrapho expressimus.

Ochsenstein Dominium. §. XII. Quarta area *rubea duas fascias argenteas* complectitur, unde *Bernhard. Herzog. Chron. Alsat. L.* 5. *pag.* 52. colligit, inter Ochsensteinios, quorum hoc insigne sunt, & domum *Austriacam* cognationem intercedere. Cæterum *Ochsensteinii* Domini etiam inter veteres celeberrimi fuere. Notatur aliquis *Ludovicus Dominus ab*
Domini. *Ochsenstein* in ludis equestribus *Tiguri anno* 1165. Ultimus horum Ochsensteiniorum *Georgius* mortuus est 1459. & heredem habuit *Henricum Comitem Bipontinum* uxoris suæ fratrem & amitæ maritum. Hic enim auxilio Philippi Comitis Palatini ac Episcopo Metensi 1490. feuda Ochsensteinia obtinuit. Henrico *Georgius* natus est, & qui cœlebs

cœlebs vixit, & tandem vivus adhuc dynaſtiam agnato *Iacobo Bipontino* tradidit: qui etiam, quæ Rathſamhauſiis oppignorata fuerant, deinceps 1559. reluit, & arcem Ochſenſtein multo ſumtu reſtauravit, quæ tamen iterum flammis conſumta eſt. Sed Succeſſio. & *Volmari Ochſenſteinii* filia *Cunigundi* atque *Henrico Bipontino* nata *Cunigunda Bipontina* mater *Barbaræ* fuit, quæ *Simoni Weckero Com. Bipontino* nupſit, ut §. 1. audivimus. A qua tamen & Simonis Weckeri filia *Amelia Leiningenſes* jus ſuum & prætenſionem arceſſunt. A Jacobi filia autem hoc etiam Dominium translatum eſt ad Hanoicos, ut § 11. vidimus, a Metenſi Epiſcopatu obtenta inveſtitura. Porro illud nuper admodum certis reſervatis juribus Epiſcopatui Argentoratenſi oppignoratum eſt.

§. XIII. Toti ſcuto incumbit alia parmula *rubea* cum *margine aureo*. Notatur Bitſch. ea Comitatus vel Dominium, *Bitſch*. Lego autem in *Bernh. Herzog. Chron. Alſat. l.* 5. pag. 34. quod 1297. *Fridericus II.* Dux Lotharingiæ (cujus proavus Fridericus Matthæi I. Ducis filius, Simonis II. frater, qui tamen ad Ducatum non pervenit, eo tituloà patre mactatus eſt, ut diceretur *Comes & Dominus de Bitſch* Sire & Comte de Bitsch, ex quo apparet, hanc ditionem ejus fuiſſe hereditariam portionem conf. poſt alios *P. Anſelm. Palais de l'honn. pag.* 423.) Eberhardo Comiti Bipontino feudo dederit caſtrum Bitſch quæque inde dependent. 1457. Jacobus & Wilhelmus Comites Lützelſteinii caſtrum Bitſch noctu occuparunt; ſed præter Comites Palatinos etiam *Dux Lotharingiæ*, quippe feudi Dominus, auxilio Bipontinis fuit illi recuperando. Cum Ad Bipontinos. Bipontinis reliquis hoc etiam Dominium matrimonio ad Hanoicos delapſum eſt, & Hanoicos. inveſtitura à *Lotharingiæ Duce* conceſſa, deinceps vero alia ex cauſa Lotharingia ad ſe revocavit.

§. XIV. Huic ſcuto imponuntur galeæ quinque, duabus videlicet ad latera col- Galeæ. locatis. Media *Bipontinæ* areolæ reſpondens leonem rubeum ſuſtinet conſidentem inter duos faſciculos pennarum Wapenb. P. 1. p. 15. quas pavoninas repræſentat Herzog. Dextra cycnum exorientem argenteum familiare inſigne exhibet, ſiniſtra pro *Ochſenſteinio* Dominio refert herinam virilem, cujus veſtis & pileus turbinatus trabibus Ochſenſteiniis exornantur (alii Ochſenſteinii, ut apud Herzog. videre eſt, aliquando duo cornua bubalina, alias etiam caput bovinum cum collo extans caſſidi imponebant) quarta ad latus coronata eſt, & ſuſtinet pileum turbinatum argenteum, qui in ſphærulam deſinit, pennis ornatam: Pileo imponitur ſcutulum *Bipontinum* cum piſcibus utrinque adjunctis cæruleis: quibus Dominium Bitſch notatur. Ex ultima protenditur olorinum cum collo caput, *Liechtenbergico* Dominio deſignando.

§. XV. Vidimus jam, quæ fuerit diſpoſitio ſcuti utriusque lineæ Munzenber- Hodierna diſpoſitio. gicæ & Liechtenbergicæ: poſtquam verò hæc illi ſucceſſit, utriusque ſymbola in unum clypeum, quo nunc utuntur, coaluere: qui ſemel tranſverſim, bis ad perpendiculum ſecatur. Uti etiam repræſentatur in *P. Fürſt.* Wapenb. P. V. p. 10. Prima area notat *Hanoviam*, altera *Reinecciam*, tertia *Bipontum*, quarta *Ochſenſteiniam*, quinta *Liechtenbergam*, ſexta *Munzenbergam*, toti vero incumbit parmula *Bitſchenſis*.

§. XVI. Uti moderni utrumque ſcutum in unum contraxere, ita & junxere ga- Galeæ. leas, adeo ut nunc quatuor clypeo inſiſtant, mediæ *Bipontina* & *Munzenbergica*, extremæ *Hanoica* & *Reineccia*. Adjunguntur ad latus, hinc *Liechtenbergia*, illinc *Ochſenſteinia*.

§. XVII. Titulus eſſe ſolet, *Comes Hanoviæ, Reineccia & Biponti, Dominus Mun-* Titulus. *zenbergæ, Liechtenbergæ & Ochſenſteinii, Mareſcalus hæreditarius & ſupremus Præfectus* (ſ. advocatus Obervogt) *Argentinenſis*. Aliquando etiam titulus *Bitſchenſis* addi- Mareſcalatus & Advocatia Argentoratenſis. tus, qui nunc omittitur. Quod titulum illum ultimum concernit, eo notatur officium, quod in Epiſcopatu Argentoratenſi Comites hi geſtant. Accepere etiam munere nomen à Liechtenbergicis. Unde verò hiſce illud axioma obtigerit ſi inquiratur: Lego Joannem, qui ex Liechtenbergicis Argentoratenſi Epiſcopatui præfuit, morte Johannis de Hunnenberg vacantem dignitatem *Mareſcalatus* contuliſſe ſuo gentili Henrico. conf. *Bernh. Herzog. Chron. Alſat. lib.* 5. *p.* 134. Alibi tamen memoratur *Fridericus Liechtenbergicus* jam 932. Luthardi Epiſcopi Argentoratenſis tunc Mareſcallus & Dux copiarum adverſus Obotritos miſſarum. Huic tamen relationi quàm

priori

priori fidem derogare mallem. Postquam autem Liechtenbergicæ Domus defecer, ad duas familias *Hanoicam* & *Bipontinam* cum reliqua successione hæc etiam [illegible] divisim transiisse videtur: ecquidem Hanoicis *Marschallatus*, *Bipontinis* [illegible] vel *advocatia* Bipontinis accrevisse. Ita referuntur in solemni Wilhelmi [illegible] Episcopi Argentoratensis in urbem ingressu pompæ adfuisse Philippus Comes Hanoicus cum *vexillo Episcopatus* tanquam *Marescallus* (als der Stifft Straßburg Marschalck/) & cum *Landgraviatus Alsatici* vexillo *Reinhardus Bipontinus* [illegible] *supremus Præfectus* vel *Advocatus* (als der Stifft Obervogt/) *Imhof. Not. Procer.* [illegible] *L. 4. pag.* 118. Postquam vero Bipontina successio iterum transluta est in Hanoicam domum, sola hæc isto etiam axiomate gaudet.

Caput XLII.
Barones ab Haym.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum. Perner de Rauchenschach. Hoym.*
3. *Scutulum medium.*
4. *Apex.*

§. I.

Familia. FAmiliæ *Baronum ab Haym* seu *Haim* non nisi fragmentum aliquod habet *Bucelin. Germ. T. 3. p. 72.* ab *Andreæ ab Haym*, cui uxor fuit *Dorothea de M[illegible]*. Progenitus est *Joannes ab Haym in Fridburg*, qui 1567. decessit, 17. liberorum parens. Hi 1575. sub Maximiliano II. in Austriam venere, & in provincia supra Anasum dynastiam *Reichenstein*, infra cum *Oberschärn* acquisiverunt. Porro familia jam defecit.

Scutum §. II. Scutum quadripertitum in primo & quarto laterculo *ursum erectum aureum* continet. Laterculum autem aliquando *nigro* tinxere colore: [illegible] *nis argenteis* & *totidem nigris fasciis* exaraverunt, urso illis imposito: In secundo & tertio quadrante visuntur *duo capita aquilina aversa* (von einander schauend) ex *auro*, intermedio *sceptro argenteo*. Solum olim ad perpendiculum partiebantur altero latere rubeo altero cyaneo: deinde senis cæruleis & argenteis tæniis transversim exaratum est. Utrumque hæc tessera ex familia *Pernerorum de Schachen* seu de *Rauchenschach* ascita est, ob conjugium *Christophori ab Haym in Fridburg* & *Apolloniæ Pernerinæ de Rauchenschach*, *Theodorici* filia. Tænias vero aquilinis capitibus substratas itidem ergo ascitas ex insignibus familiæ equestris ab *Hoym* in Marchia Brandeburgica & Ducatu Brunsvicensi, ex quibus derivari amarint.

Perner de Rauchenschach. Hoym.

Scutulum medium. §. III. Medium scutulum argenteum ex nube dextri anguli prodiens brachium armatum ferrei coloris clava aurea, quæ brachio catena ex eodem metallo alligatur, minax refert. Quod forte aliquandiu ab illis gentile habitum est.

Apex. §. IV. *Galeæ tres* apud *Sibmach.* Wapenb. P. I. pag. 22. imponuntur omnes *coronatæ*: ex priori inter alas expansas & fascis argenteis atque nigris primi laterculi exaratas exurgit ursus aureus. Ex secunda sursum protenduntur, antrorsum reflexæ ternæ struthionicæ plumæ argenteæ & totidem cælestinæ. Ex tertia expanditur jugum alarum, quarum prior argento candet, altera cæruleo colore tingitur, utrique vero caput aquilinum aureum inseritur, inter eas vero sceptrum visitur seu argenteum seu aureum. Laciniæ sunt circa primam atræ & aureæ, reliquas circumvolant argenteæ & cælestinæ.

Caput XLIII.
Com. & Barones ab Hohberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ alterius nominis. Hochbergici. Hachberger. Marchiones. Comites de Hohenberg &c. March. Hochbergici Nordgoviæ. Dom. de Hohenberg Austriæ. Hohbergica familia.*
2. *Scutum antiqua. Veteres qui forte ex hac fluxere.*
3. *Certior ascendio. Barones. Inde equites.*

4. Conti-

4. *Continuatio deductionis. Lineæ. Baro Wolfgangus Helmhardus. Friedesheim.*
5. *Scuti tessera.*
6. *Apex.*
7. *Scutum auctius Baronum.*
8. *Scutum Comitum lineæ Furstensteinia.*
9. *Tituli.*

§. I.

CUM de perantiqua *Hohbergiorum* familia & scuto hic agendum sit, ante omnia observandum, plures familias affini nomine gavisas, quod notari ob hoc necesse est, ne illas confundamus. Cæterum quinque potissimum sunt familiæ, quorum nomina sonant valde affinia. Prima *Hochbergiorum* seu *Hohbergiorum* erat Marchionum, quæ cum *Badensi* eadem sunt, uti nunc quoque Hochberg in eius gentis titulis legitur. Altera *Hohenbergensium Comitum*, ab Hohenberg ad Nicrum dictorum, quorum ad Austrios successio delapsa est, cum Rudolfus Imperator *Annam* ex ea habuisset uxorem. Verum apud eundem *Henning. pag. 239.* plane confunduntur illi cum *Hochbergis* Marchionibus: unde alii eundem hausere errorem, sicuti Henningesio ejusdem prius autor fuerat *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 402. seq.* Tertia fuit *Marchionum Hochenbergensium in Nordgoia.* Quorum apud Henning. mentio fit p. 516. qui memorat, seculo tertiodecimo fratribus quatuor *Bertholdo, Ottone, Diepoldo & Ludovico* mortuis sine prole, Episcopum Ratisponensem *Hachenburgum* ad se recepisse. Quarta est Dominorum ab *Hohenberg*, qui una cum Comitibus Stahrenbergiis & Losensteiniis, atq; Dominis de Perneck ex vetustis Ducibus ac Marchionibus Styriæ orti sunt, & 1529. defecere in ultimo *Erasmo*, qui filiam reliquit Annam Wilhelmo Dn. de Roggendorf nuptam, qui arcem Hohenberg Sebaldo Pogl de Reiffenstein vendidit. Cui per errorem *G. Bucelinus* scutum *Hohbergiorum* attribuit P. 3. p. 87. Cum tamen *Lazius de migr. gent. L. 6. p. 177.* ei assignet feram Styriam, ob originem, argenteam in scuto nigro: quod *P. 1. c. 9. n. 38.* addi desidero. Quinta est *Hohbergiorum*, quibus istud caput sacrum est.

Familiæ affinis nominis. Hochbergi Marchiones. Comites de Hohenberg Svev. March. Hochinbergii Nordgoiæ. Dn. de Hohenberg Austriæ. Hohbergia familia.

§. II. Hos ergo quod concernit, non una etiam orthographia in usu fuit, hinc enim *Hohberg, Hohenberg, Hochberg, Hoberg, Huberg, Hubrig* legas: ut majores nostri minus soliciti scriptionis fuere, & hæc nonnunquam pro ratione dialectorum variare solet. Familiæ huic ascribunt *Seifridum* in torneamentorum Magdeburgiorum consultatione: *Wilhelmum Dn. ab Hochaberg*, qui 942. in torneamentis Rotenburgensibus comparuit, nec non *Sigismundum Bar. ab Hochaberg* 1042. in ludis equestribus Hallensibus conspectum. Hunc tamen nobili seu equestri familiæ Alsaticæ seculo decimo quinto extinctæ de *Hohenburg* (cui in usu fuit scutum bipertitum, cujus anterior pars auro fulgebat, posterior cyano, impressa stella aurea; apex cornu venatorium auratum & cauda pavonina fastigiatum. vid. *Sibm.* Wapenb. P. 2. p. 131.) annumerat *Bernh. Herzog. Chron. Alsat. L. 6. p. 176.* Legitur etiam inter Episcopos *Herbipolenses Theodoricus de Hohenburg*, quem *Caspar Bruschius Nobilem Heroa de Hohenburg* nuncupat, qui inter Ottonem & Hermannum Bar. de Lodenburg medius Ecclesiam rexit, & 1224. fatis concessit. An vero huic, an alii familiæ debeatur, non satis dijudicare possum.

Scriptio diversa. Veteres qui forte ex hac stirpe.

§. III. Certior deductio potest referri ad *Melchiorem ab Hohberg*, qui circa 1290. cum *Henrico VII.* Imperatore ex Lucenburgio agro in Silesiam concessit, pater *Henrici & Friderici*: ille *Abbas Fuldenses* quatuor fere annorum decades rexit, & 1353. mortuus est: *Gabr. Bucelino* dictus *vir incomparabilis*. Hic cum filiis sub Carolo IV. qui hunc honorem 1350. tribuit, & Wenceslao in *Baronum* ordine fuit, quod ex antiquis monumentis & literis liquet. Unde 1396. titulus legitur: den tüchtigen und wolgebohrnen / qui eo tempore procerum erat. (1396. am nähesten Donnerstag vor S. Merten gibt Herr Jencke von Chorzinitz der Königl. Mächte zu Böheim Hauptmann der Fürstenthümer Schweidnitz und Jauer eine Attestation sub sigillo majori regio: daß vor ihn kommen sind die gestrengen Herren Hennschil Khoppe und Herr Leupold von Zedlitz / und haben das Dorff Conradswalde und andere Gülten verkaufft den tüchtigen und wolgebohrnen Herrn Hansen von Hobergk / Herrn Nickeln von Hobergk Rittern / und Herrn Hartman von Hobergk Priestern / Gebrüdern samt ihren erben und nachkommen.

Certior deductio. Barones inde Equites.

Zeugen sind die Edle Herren Nickel von Lasbruckh / Herr Peter Asse von Zedlitz / Herr Nickel von Reurenberg / und Herr Sigmund von Loarell.) Postea vero Bohemia & vicinis provinciis bellis Hussiticis & civilibus [illegible] temporum injuria in *equestrem* redere ordinem, quod illustriori splendori jam fortunæ non viderentur respondere. Cujus rei exempla in aliis passim jam notavimus vel notabimus, *Ablefeldiorum*, *Ranzoviorum*, *Bonneburgiorum*, *D[illegible]feldiorum*, &c.

Continuatio deductionis. Lineæ. §. IV. In Friderici modo dicti filiis *Joanne* & *Nicolao* in diversum abire cepere lineæ, nec non in Joannis filiis *Christophoro* atque *Joanne* secundo. A *Christophoro* orta est linea *Furstensteiniana*, *Comitum* dignitate ornata, a *Joanne* secundo *Gutmansdorfiana*, *Baronum* axiomate decorata, a *Nicolao Buchwaldiana*, quæ *equitum* hactenus contenta fuit titulo. Præter eas a *Friderico* Nicolai altero filio, qui in *Bohemia* uxorem duxit, creduntur originem habere Hohbergii, qui in Bohemia & Lusatia superant. In *Furstensteiniis Conradus Christophori* filius, Vladislai atque Ludovici Ungariæ atque Bohemiæ regum Consiliarius, Capitaneus Provincialis & Præses Ducatus *Jauro[illegible]* & *Svidnicii* fuit, arcem *Gersdorf* ad radices Sudetorum montium (Riesengebürg) possedit, & à Cancellario Bohemico Barone de Schellenberg castrum atque Dominium *Furstenstein* oppignorata accepit: filius *Christophorus* itidem Carolo V. atque Ferdinando à consiliis inservivit, & post hunc filius *Conradus III.* Ferdinandi atque Maximiliani II. Consiliarius nec non Capitaneus & Præses Ducatus Svidnicii atque Jaurensis, cujus nepos *Joannes Henricus* Ferdinandis duobus & demum moderno Augusto à consiliis fuit, atque Comitis meruit titulos. In *Gutmansdorfiis Fridericus* ex *Joanne Melchiore, Henrico & Balthasare* duo fratres cœlibes *Christophorus* Camerarius Ludovici R. Ungariæ cum hero cecidit 1526. *Caspar* eques Hierosolymitanus Maximiliani II. Marescallus aulicus fuit. Eorum vero soror Dorothea cum Eleonora, quæ Francisco I. Franciæ Regi nupsit, in Franciam profecta ibi 1534. nupsit *Carolo de Poictiers*, *Baroni de Vadans & Laferté* decem liberorum mater, ex quibus Francisca Philiberto de l'Aubespine 1569. elocata est.) totidem lineas dedit. Sed defecere reliquæ, excepta ea quæ *Melchiorem* satorem habuit, Ferdinandi I. & Maximiliani II. Consiliarium. A quo familia *Austriæ* illata est. Ab hoc denuo ramificati sunt, a *Durrenbach*, *Veldek* & *Obertumeriz* dicti, per filios *Melchiorem*, *Ferdinandum*, atque *Fridericum*: ex hoc superest Perillustris

Baro Wolfgangus Helmhardus. Baro *Wolfgangus Helmhardus*, de sua & plurimis familiis illustribus, quarum memoriam conservat, nec non de meis studiis præclare meritus. Cui lector maximam partem fere eorum debet, quæ de illustribus Austriacis hic legit, quondam ab avo ejus materno Generoso *Wilhelmo Bernardo de Friedesheim* collecta, mihi autem a præfato

Friedesheim. Barone pro sua in rem literariam studio gratiose communicata. Insignia vero *Friedesheimia*, & quæ ad decus familiæ spectant, in Parte generali c. [illegible] vidimus.

Scuti tessera. §. V. Quod scutum gentile attinet, nescio quod monstrosum familiæ, cujus fragmentum sed mendosum parti 3. Germaniæ stemmatographicæ inseruit, Bucelinus tribuit. Fuit vero vetustum δεῖγμα scutum transverse sectum, parte inferiori *argento & minio* tessellata, *superiori argentea* cum *tribus monticulis cæruleis*, uti videre licet *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 36. inter proceres Austriæ, & p. 166. in Saxonica nobilitate, quo ex *Buchwaldis* aliquos concessisse conjectura est. Porro monitus sum, superiorem partem, in qua monticuli sunt, angustiorem pingendam, majori spatio tessellis relicto, qua ratione instar capitis superior illa pars foret: sed Sibmacheriana pictura non convenit. In Furstii vero recentiori sculptura id observatum observavi. Tum tessellarum numerum determinatum legi, ut senæ argento, totidem tingerentur minio. Sed neque in eo consentiunt figuræ armorialis nostri. Furst. P. IV. pag. 11. cum auctum clypeum repræsentat, montium figuram in tres cuspides cæruleas transformat, solo infecto cocco, in quo vero chalcoglyptæ manum lapsam reor.

Apex. §. VI. Scuto imponitur galea *coronata*, ex qua dependent laciniæ *argenteæ & rubeæ*. Coronæ vero imponuntur *truttæ duæ argenteæ incurvatæ*, singulæ *ternis struthionicis plumis*, quæ alternatim argento & cocco tinguntur, exornatæ: inter truttas comparet *rosa* argenteo petiolo & aliquot foliis viridibus sustentata. Sibmach. alleg. pag. 36. folia rosæ non addit, & plumas struthionicas piscibus desuper potius

imponit,

imponit, quam quod alias in usu est lateribus jungit. Sed p. 166. *rosæ* figuram *in lilium* commutat.

Scutum auctius Baronum.

§. VII. Aucta dignitate clypei etiam auctus est decor, uti videre est in alleg. *Furst.* Wapenb. P. IV. p. 11. & P. V. p. 13. ita ut antiquum symbolum secundam & tertiam quadripertiti scuti quadram impleat, & apex vetus secundam galeam ornet. Additur vero alia quadra loco primo & extimo repetita, *argentea* deferens *dimidiam à sectione perpendiculari coronatam aquilam nigram.* Qualis integra primam, quæ itidem nova est, coronatam galeam ornat. Ita a linea Gutmansdorfia hactenus gestatum est.

Scutum Comitum lineæ Furstenstein.

§. VIII. Demum cum *Comitum* accessisset dignitas, illa parmæ dispositio facta est, ut quadripertiti scuti primam & quartam areolam *argenteam* ornaret *leo aureus, rubea corona* & *lingua cauda bifurca* (forte ob servitia coronæ *Bohemicæ* & Provinciis dependentibus à gente hac præstita) secundam & tertiam gentilis tessera *Hobbergiorum* impleret. Huic scuto imponitur parmula *media argentea* cum *aquila imperiali bicipiti, imminente corona* imperiali auro decorata, & pectore sustinente scutulum Austriacum cum litera aurea *L* ex nomine Leopoldi Augusti fasciæ inscripta. Clypeo imponuntur *duæ galeæ coronatæ*, prior sustinens *aquilam expansam nigram bicipitem*, linguam protendenté rubeam, inter duo capita imminente diademate Imperiali Super altera visuntur inter ternas utrinque plumas, nimirum subinde rubea inter duas argenteas intercepta, *duæ truttæ* naturali colore pictæ, capitibus deorsum versis, & inter has media *rosa* argentea auro gemmata, & caule ac foliis viridibus sustentata.

Tituli.

§. IX. Tituli sunt *Comitum: De Hohberg Liber Baro & Comes in Furstenstein*, (quam dynastiam prius oppignoratam 161000. florenorum Christophorus Hohbergius Ducalis Svidnicensis judicii præses adhuc numeratis 70000. floren. 1625. hereditariam fecit,) *Freiberg*, (an Fridberg) *Rohnstock, Fridland & Gottsberg. Baronum* autem: *De Hohberg Lib. Baro in Steffenbach, Obertumeriz, Korbach & Klingenbrun.*

Caput XLIV.

Hospitalii Duc. de Vitry.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo & deductio. Lineæ de Choisy, de Vitry.*
2. *Scutum. Andino-Sicula tessera. Aragonia.*
3. *Rouhaut.*
4. *Volvyre de Ruffec. Rohan. Chastre.*
5. *Hospital. Gratia Henrici IV.*
6. *Apex.*
7. *Tituli.*

§. I.

Familiæ origo & deductio.

HOspitaliorum Illustrissimam gentem *P. Anselm. Pal. de l'honn. pag.* 414. refert ad *Franciscum & Ioannem de l'Hospital* fratres circa 1314. Joannis nepos fuit *Franciscus Dn. de Soisy aux Loges* seu *Choisy*, qui obiit 1427. pater *Ioannis*, avus *Adriani*, quo geniti *Adolfus Dn. de Choisy* & *Carolus Dn. de Vitry*, unde duæ lineæ. *Adolfo* nati *Ioannes Comes de Choisy*, & *Renatus* autor lineæ Dominorum, dein Comitum & Marchionum *de S. Mesme. Ioannes* pater fuit *Iacobi M. de Choisy*, pater *Caroli*, avus *Renati M. de Choisy*, & *Caroli Com. de l'Hospital.* Quod ad *Vitrios* attinet, *Carolo* natus est *Franciscus*, hoc *Ludovicus M. de Vitry*, pater *Francisci Comitis de Rosnay, Dn. du Hallier, Marescalli Franciæ*, bello celebris, qui 1660. decessit, & *Nicolai Ducis de Vitry, Marescalli Franciæ*, quo geniti sunt *Franciscus Maria* Dux, & *Nicolaus M. de Vitry.*

Lineæ de Choisy & Vitry.

Scutum. Andino-Sicula tessera. Aragonia.

§. II. Ducis de Vitry scutum *Sammarth. Hist. de Fr.* p. 322. quadripertitum proponit: laterculo primo picto symbolis *Andino Siculis*, hoc est, consito liliis Francicis & imposito lambella rubea: secundo autem aureo quatuor palis rubeis exarato, quod *Aragoniæ* stirpis est ἐπίσημα. Rationem horum laterculorum non capio, cum in Genealogia Hospitalia nullam affinitatem cum regusillis stirpibus reperiam.

Rouhaut.

§. III. Tertius laterculus *niger duos pardos gradientes* exhibet *aureos, falculis & linguis cruentis.* Ita designatur familia *Rouhaut*, ob Annam de Rouhaut filiam *Ioachimi de Rouhaut, Domini de Gamaches, Marescalli Franciæ*, uxorem *Adriani de l'Hospital*

Dn. de Chevry, & matrem Caroli de l'Hospital, Vitriaci rami autoris. Ille *Ioachimus de Rouhaut Marescallus*, bello & meritis de Ludovico XI. inclutus, patrem habuerat *Ioannem*, avum *Ægidium* Rouhault, cujus frater *Clemens* dictus *Tristanus Rouhaut Comes Droci & Vicecomes Thouarsi* fuit ab uxore *Petronella de Thouars*: Uterque, Clemens & Ægidius, cum fratre Ludovico nati erant *Milone Rouhaut* & uxore Isabella de Beaumont-Bressuire.

Voluyre de Ruffec. §. IV. Areola extrema bipertita pingitur: latere priori denuo transverse secta, ut superior pars *quinis aureis & rubeis fasciis* exaretur, interior *rubea novem maculas aureas* contineat, sinistro latere *rubeo*, inscripta *cruce anchorata vario vellere contexta*. Fasciæ notant *Voluyre de Ruffec*, propter *Franciscam de Voluyre* Joachimi Rouhault, de quo numero præced. uxorem, matrem Annæ quæ Adriano Hospitalio nupserat. Gens ipsa *Voluyriorum* refertur ad *Herveum de Voluyre Dn. de la Rochecerviere* in majoribus, qui 1356. duxit *Alienoram heredem Ruffeci*, ex priscis *Engolismæ Comitibus* ortam,

Rohan. & *Nicolai Baronis de Ruffec*, hic *Ioachimi*, quo *Francisca* genita, pater fuit. *Rohaniorum*

Chastre. maculis suam assignare causam nescio: quod vero crucem variam concernit, *Castream* gentem denotat, ob *Annam de la Chastre* filiam Claudii Dn. de la Maisonfort, Francisci de l'Hospital Dn. de Vitry conjugem, Ludovici matrem, Nicolai primi Ducis aviam.

Hospital. §. V. Toti incumbit media parmula *rubea* continens *gallum gallinaceum argentatum, rostro, crista, barbis & pedibus ex auro*, altero pede tenentem *scutulum cæruleum lilio aureo* pictum. Gallus *Hospitaliæ* gentis proprium est decus, sed *scutulum*

Gratia Henrici IV. *liliatum* debetur virtuti *Ludovici Hospitalii March. Vitry*, & gratiæ Henrici IV. regis, qui ob Meldarum civitatem ad obsequium regis reductam (cui dein præfectus datus est) hoc mnemosynon scuto inseruit, teste *Geliot. indic. armor. voce barbé p. 79.* Ubi etiam areolas majoris scuti nonnihil mutat, ut tertia præter tesseram Ruhaltiam, Voluyriam & Rohaneam complecteretur, Castrea sola in quartam rejecta, quod satis probabile est, cum Voluyria familia Hospitaliæ per Ruhaltiam affinitate juncta sit, non per Castream. Unde eam dispositionem sequi malo.

Apex. §. VI. Galea incumbit coronata, quæ sustinet *caput avulsum galli gallinacei ex argento*. Laciniæ sunt coccineæ & argentatæ. Telamones duo infantes vel puelli fascia cincti cyanea liliis aureis sparsa.

Titulus. §. VII. Titulus est: *De l'Hospital Dux de Vitry-Chasteauvillain, M. d'Arc, Dom. de Coubert.* Quod Vitriacum attinet, dignitas Ducalis ei 1643. beneficio regis accessit.

Caput XLV.

Barones de Ilsung.

ARGUMENTUM.

1. *Scutum & apex.*
2. *Familia ex Comitibus Moringa.*
3. *Inde patritii Augustani. Barones.*
4. *An à Witelsbacensibus.*

§. I.

Scutum & Apex. INter Dominos & Barones *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 24. etiam *Ilsungios* recenset, illisque scutum transverse sectum tribuit, cujus superior pars *rubet*, inferior *nigricat*, utraque continet *fasciam tortuosam* (*Lazius de migr. gent. L. 7. p. 328.* vocat *sectionem triangularem*. Sibmach. krumme balcken) ex *argento*. Galeæ *coronatæ* imponuntur duo cornua, quorum superiora minio tinguntur (ita quod credo fieri oportet, nam *Sibmach.* argento tingit) interiora nigro colore, media autem percurrit fascia tortuosa: Tum hiantia cornuum ora & oram extimam ornant pavoninæ pennæ. Laciniæ sunt argenteæ, hinc cocceo, illhinc nigro colore reflexæ.

Familia ex Comitib. Moringæ. §. II. Familiam *Lazius* d. l. p. 32. & ex eo pro more *Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 323.* refert ad Comites de *Moringen*. Recenset vero *Leopoldum Ilung Comitem*, qui à Tassilone postremo D. Bojariæ 758. Abbas Monasterii *Wessobrunæ* constitutus sit. Alium *Ilsungum Comitem de Hohenrieden* recenset 1545. Inde *Fridericum Comitem de*

Morin-

Moringen circa 1141. cujus filii & cognati 22. in bello Ducis Bojariæ, cui nomina dederant, partim interfecti, partim fortunis multati sunt, ut relinquere agros, & se Augustam conferre coacti fuerint. Comitatum vero *Moringensem* Duces Bavariæ, *Gumpenbergicis* & *Biberbacensibus* Marescallis contulerunt.

§. III. Ex eo *Ilsungii*, & ex his primus *Suitboldus*, inter *patritios Augustanos* (in quibus eorum arma videas in Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 207.) numerati sunt, frequenti magistratu in ea civitate incluti. Ex illis *Sebastianus*, pluries consul 1464. ab Imperatore in publico conventu meruit cingulum militare, & gentis suæ historiam, ex qua sua Lazius sumsit, conscripsit. Celebris etiam fuit *Georgius Ilsung de Liechtenberg* Colonellus, Caroli V. Ferdinandi, Maximiliani & Rudolphi II. Consiliarius & Sveviæ Præfectus, cujus filii *Maximilianus, Fridericus* & *Georgius Baronum* titulo insigniti sunt: Verum prolem non reliquere. A Georgii fratre *Melchiore* reliqui Ilsungii propagati, cognomento de *Trazberg*, *de Vischach*, *de Cunaberg*, qui nunc etiam superant. Inde patritii Augustani. Barones.

§. IV. Existimat *Lazius* totem gentem descendisse à *Palatinis VVitelspacensibus*, qui superiorem partem Ilsungiorum vel Moringensium armorum, argenteam videlicet triangularem sectionem etiam gesserint. An à Witte[illegible]?

CAPUT XLVI.

Duc. Juliaci, Cliviæ, Montium.

ARGUMENTUM.

1. *Ditionum successio.*
2. *Clivia familia. Origo. Successio.*
3. *Scutum. Schœnbergii.*
4. *Com. Teisterbantii. Dom. Heusdæ. Ex Heusdanis orta familia.*
5. *Juliaci Comites. Duces.*
6. *Montanorum origo. Mutata insignia. Hereditas ad Limburgios. Ravenspurgios. Juliacenses. Clivios.*
7. *Marcani. Successio. Lineæ.*
8. *Scutum ultimorum Ducum.*
9. *Galeæ.*
10. *Marcanus apex. Ravenspergius.*
11. *Aliæ dispositiones.*
12. *Nivernensis lineæ.*
13. *Controversa successio.*

§. I.

QUÆ tandem sub unius Principis potestatem redactæ provinciæ *Iuliaco Clivio-Montanæ*, extincto 1609. *Iohanne VVilhelmo* ultimo Duce celebri adeo controversiæ inter plures illustres Domos non semel armis agitatæ occasionem præbuere, non unum olim habuere Dominum, sed matrimoniis demum coaluere. Ditionum successio.

§. II. Actum est de plerisque huc spectantibus L. 1. c. 13. occasione insignium *Brandeburgicorum*, in quibus areolæ omnes conspiciuntur, hic tamen non decrunt, quæ illis addenda sint, vel repeti mereantur. Initium faciamus a *Cliviensi* stirpe, quæ reliquis antiquior habetur. Eam ab *Elia* seu *Ælio* seu *Helio Graiio*, *Gracili* seu *Grajo* derivant, qui *Carolo Martello* inservierit, & ab uxore *Beatrice* (quæ 732. paulo post maritum decessisse dicitur) Comitatum *Cliviæ* obtinuerit. Eam Beatricem ferunt filiam fuisse *Theodorici Ursini prætoris Cliviæ*, ex *Beatrice* ultimi Com. *Teisterbantii* filia. Huic Eliæ seu Ælio tribuunt filios *Theodoricum*, *Godefridum* & *Conradum*, quibus ferunt à patre data, primo insignia cum aureo gladio, alteri cornu, tertio annulum: & hunc *Hassiæ* Comitem, istum *Lossensem* seu *Lœnium*, illum *Clivium* fuisse, qua fide, viderint ipsi. Theodoricus tamen, ut Cliviæ Comes, scribitur 742. Ultrajectensi Episcopo vasallus fidem obstrinxisse. Eo natum volunt *Reinoldum*, hoc *Cunonem* seu *Cononem*, vel ut Egb. Hoppius vocat *Ludolfum*, patrem *Ioannis*, cui tribuitur uxor *Constantia Michaelis Curopalatæ imperatoris* [illegible] filia. Horum filius fuit *Balduinus*, genitor *Roberti Com. Teisterbantii*, a quo illa linea, & *Eberhardi Com. Cliviæ*, cujus filii fuere *Berengarius* Episcopus Tullensis & *Lutgardus Comes Cliviæ*, Arnolfi Imper. ex *Bertha* gener: quibus genitos lego *Ricfridum Com. Teisterbantiæ*, quam filius *Woldericus Episcopus Ultrajectinus* 970. Ecclesiæ ita tradiderit, & *Baldericum Com. Cliviæ*, cujus pronepotem *Conradum* ajunt ob res in Italia bene gestas Origo.

Wormatiæ ab Ottone III. *Comitem imberu* creatum: Hoc genitus est *Theodoricus II.* pater *Theodorici III.* [illegible], qui *Godefredum* [illegible] comitatus est [illegible] *Arnoldi II.* cui uxores Henrici IV. Imp. filiam, & Friderici Barbarossæ sororem [illegible]. Eo natus *Theodoricus IV.* [illegible], *Arnoldi III.* frater vel pater, qui genuit *Arnoldum IV.* qui 1218. [illegible] decessit, relicto *Theodorico V.* qui ex *Mechtilde* here[illegible] Domini de *Dynslake* filium habuit *Theodoricum VI.* cognomento *Clivensem luscum* [illegible] potem *Theodoricum VII.* pronepotem *Theodoricum VIII.* cujus frater *Theodoricus præpositus Xantensis* Novesium Coloniensibus vendidit. Eo nati sunt *Otto, Theodoricus, Joannes,* ordine Comites Cliviæ, quorum hic 1368. masculos clausit. Inde tres præ-

Successio. tenderunt successionem, *Arculeus* ob *Irmgardim Ottonis filiam*, Iohannis Dn. Arculei & Heusdæ uxorem, *Parwysius* ob aliam *Irmgardam* trium istorum Comitum sororem, Gerhardo Hornano Dn. de Parweyts nuptam, & *Marcani* ob Theodorici filiam *Margaretam*, Adolfi Com. Marcani conjugem, sed tandem emto etiam *Parwy*[illegible] *siorum* jure, hi adversus *Arculeos* obtinuere, atque Caroli IV. sententia Adolfo pridem Monasteriensium & Coloniensium præsuli Comitatus adjectus est.

Scutum. §. III. Clivia tessera est clypeus *coccineus scutulo argenteo in corde impresso, carbunculo radiato aureo, nodato, liliato & smaragdo in medio instructo, in totam aream protenso.* De eo plura loco cit. n. 8. egimus. Porro ex eadem familia Clivia derivantes

Schœnbergii. aman: *Schanbergii* pridem equites jam Comites, in eam rem allegata tessera, quæ illis similis in usu est, quod suo loco videbimus.

C. Teisterbantii. §. IV. Baldninum Cliviæ Comitem §. 2. diximus patrem fuisse non solum Eberhardi Cliviæ Comitis, verum etiam *Roberti Com. Teisterbantiæ*, quam a fratre acceperit, continentis ditiones *Bommelinam, Heusdanam Arculeam, Altenaensem, Vianensem, Culenburgiam, Buranam.* Vid. *Henning. Theatr. T. 3. P. 2. pag. 363. 365. ex Ponto Heutero.* Ei dantur filii *Ludovicus, Robertus, Theodoricus*; Hunc volunt Dominum *Altenacensem* fuisse, satorem *Marcanorum & Montanorum* Comitum. Illum *Teisterbantiæ Comitem* vocant, cujus abnepos *Ansfredus* Episcopus *Trajectinus* 994. Comitatum inter cognatos distribuerit, parte Episcopatui Trajectino & Leodiensi servata; istum

Dom. Heusdæ. vero Robertum ajunt beneficio Cliviæ Comitis factum *Dominum Heusdæ.* Huic datur filius *Balduinus*, qui fertur *Sophiam Edmondi R. Angliæ* filiam ductam sibi copulasse, quam à parente nulli Heusdæ sila nentem repererint, unde Heusdanis datum scutum *aureum cum rota purpurea sex radiorum*, quæ etiam supra galeam cærulea corona ornatam inter alinnas aures comparet. Ab hoc continuata familia, ad *Ioannem VII.* qui concedente Cliviæ Comite 1290. Hollandiæ Comiti se feudo obstrinxit, pater *Ioannis VIII. & Iohannis Dn. Drongeliæ*; illo natus *Ioannes IX.* [illegible], cujus soror *Sophia, Sassenburgio* regulo nupta, impedire non potuit, quo minus Joannes D. Brabantinus Heusdam sibi vindicaret, cui demum ille acquievit, annua pecunia recepta, patruelis autem *Gulielmus Drongelianus* itidem potentiæ majori cedere coactus

Ex Heusdanis ortæ familiæ. est; sed ad beneficium Hollandiæ ditio rediit. Ex ea vero stirpe Heusdana referuntur ortæ nobiles familiæ *Heeveen, Bussering, Cravenstein, Rosendael, Drongelen, Erkent, Hedickhuysen, van der Sluys, Spiering, van Veen, Wyck, Goudhuzen, Oudenhoven.* Unde in illarum familiarum plerarumque scuto rota illa comparet, pro *primis* in rubeo aurea; pro *secunda* familia ejusdem metalli in prasino; *tertia* gerebat argenteam in nigro; *quarta* nigram in argenteo, *quinta* argenteam in cæruleo; *sexta* nigram in aureo, *septima* auream in cæruleo; *octava* argenteam in rubeo; *nona* aurea in nigro. Ipsa *civitas Heusda* utitur veteri dynastarum parma.

JuliaciComites. §. V. Quod *Iuliacensem* Ducatum attinet, notatum scuto aureo impresso leone nigro, qui linguam cruentam protendit, & dentibus atque falculis argenteis mina[illegible] tur) habuit ille ab antiquo suos Comites, quos ad *Gerhardum* referunt, qui 933. Henrico aucupi contra Hunnos militaverit. Ab eo reliqui: ex quibus *Wilhelmus* 1329. a

Duces. Ludovico Bavaro Augusto *Marchio* creatus, cui dignitati etiam *Ducalis* 1356. in Comitiis *Metensibus Caroli IV.* gratia accessit. Ejus ex filio *Wilhelmo* nepotes *Wilhelmus & Reinoldus*, materno jure etiam *Geldriam* tenuere. Ast cum liberis carerent, *Ioanna* soror *Ioannis Arculei* uxor successit in Geldria, & post eam *Eymondani* in *Iuliacum* etiam succedere conati, ob quod Geldrico leoni Juliacensis in eodem scuto jungi solet: ast ex agnatis *Adolfus Montanus Iuliacum* obtinuit; idem rexit post

patruum

patruum *Gerhardus*, pater *VVilhelmi*, quo *Maria* nata est, à qua maritus Joannes III. D. Cliviæ Ducatum Juliacensem & Montanum suo junxit.

§. VI. Quod *Montanam* attinet familiam, sunt qui eam ad Clivios referunt, videlicet ad *Theodoricum Roberti Com. Teisterbandiæ* filium, Balduini Com. Cliviæ nepotem (§. 4.) Mallem vero in medio subsistere, cum *VVern. Teschenmacher. annal. Mont. p. 2.* fratrem dat *Hermannum Com. Ubiorum* advocatum Tuiti. Adolfum autem vocant etiam *Comitem Ubiorum* necnon *de Monte*, atque *advocatum Tuitii*. Emortualis ejus designatur 1132. vel 1136. aut 1147. Ex geniti *Eberhardus* & *Adolfus*, qui *Altenanum* castrum extruxere, hic pater fuit *Adolphi Com. Altenani & Montani*, qui obiit 1170. hoc geniti præter *Brunonem* & *Fridericum* Archiepiscopos Colonienses, duarum linearum autores *Engelbertus Com. Montium* & *Eberhardus Com. Altenanus*: de hujus posteris deinceps. *Engelberto* nati sunt *Engelbertus* etiam *Coloniensium præsul* & totius Germaniæ prorex, ab agnato *Friderico Isenburgio* 1225. trucidatus, atque *Adolfus Comes*, quo *Margareta* nata est, *Henrici D. Limburgii* uxor, mater *Adolfi* & *VValrami*, quorum hic patri in *Limburgio Ducatu*, ille primo genitus in *maternum Comitatum* successit, qui abjecta *rosa*, *Montanorum* & *Altenanorum* hactenus tessera, quam Fridericus parricidio conspurcasse videbatur, *leonem Limburgium* Montanis attribuit, unde deinceps scutum Montanum argenteum ornatum est *leone rubeo, corona & falculis aureis, lingua cærulea, cauda bifida & in decussim trajecta*. Adolfo nati *Adolphus*, qui demum *Dux Limburgius* illum Ducatum vendidit, sed ab Archiepiscopo Coloniensi captus obiit in carcere 1295. *VVilhelmus Comes Montium*, qui 1308. extinctus est, *Conradus præpositus Coloniensis*, ad Archiepiscopatum destinatus, ob quem bellum ortum, atque *Henricus VVindecciæ Dn.* demum *Comes Montium*, pater *Adolfi*, qui 1348 mortuus est, præmortuis filiis *Adolfo* & *VVilhelmo* immorigeris; unde successit filia *Margareta Ottonis Comitis Ravensburgii* uxor, quæ aliam genuit *Margaritam* heredem utriusque Comitatus, nuptam *Gerhardo Juliacensi* Comiti, quorum hic 1360 equestri ludo interiit, illa ad 1389. superfuit. His parentibus natus *VVilhelmus*, quem *VVenceslaus Imperator* 1389. *Ducem* creavit: cujus filii *Adolphus* Reinoldo agnato in *Juliaco* successit, *Rupertus* Episcopus Paderbornius, eadem dignitate ornatus *VVilhelmus* fuit, sed demum *Dux Montanus* genuit *Gerhardum* Juliaci & Montium Ducem, patrem *VVilhelmi*, quo nata est *Maria*, à qua ad Clivios successio delata est.

Montanorum origo. Mutata insignia. Hereditas ad Limburgos. Ravensburgios. Juliacenses. Clivios.

§. VII. Diximus Adolfo Montano & Altenano Comite præter Engelbertum Montanum, *Eberhardum* natum esse *Altenanum Comitem*: hic *Arnoldum Com. Isenburgium* genuit *Friderici* patrem, à quo Engelbertus cæsus, ille vero supplicio affectus est, autor *Limburgio-Styrumiæ* Illustrissimæ, quæ sola ex gente tam inclyta superest, stirpis, & *Fridericum*, patrem *Adolphi*, qui emto castro *Marci* hoc nomen pro Altenano assumsit, & 1249. decessit, pater *Gerhardi* Episcopi *Monasteriensis* & *Engelberti Comitis*: Hic iterum genuit *Eberhardum*, patrem *Adolphi Episcopi Leodiensis*, atque *Engelberti*. Hunc patrem habuerunt *Engelbertus Episcopus Leodiensis* & demum *Archiepiscopus Coloniensis*, & duarum linearum autores *Adolphus* atque *Eberhardus*. Adolphus genuit *Engelbertum Comitem Marcanum*, *Adolphum* pridem *Electum Monasteriensem* atq; *Archiepiscopum Coloniensem*, dein vero *Comitem Cliviæ* ex materno jure. Hoc satus est *Adolphus*, qui *Cliviæ Dux* creatus est 1417. filiosq; habuit *Joannem* atq; *Adolphum Dn. Ravensteinii*, *Philippi* patrem. *Ioannes* iterum duas lineas ex se dedit, per *Engelbertum Niverniam* in Gallia, quam pronepos *Iacobus* terminavit 1564. cujus soror Henrica *Nivernium* marito *Ludovico Gonzagæ* attulit: sed per *Joannem II. Cliviam*, quæ continuata per *Ioannem III.* ad quem hereditas etiam *Juliaci* atque *Montium*, ejusque filium *VVilhelmum*, atque nepotem *Ioannem VVilhelmum* Ducem, qui 1609. moriens hereditatem pluribus litibus expositam reliquit, ob quam non semel arma sumta sunt. *Eberhardus* Adolphi Marcani frater *Arenbergæ Dominus* alium ramum ex se dedit, pater *Eberhardi*, quo nati *Ioannes* & *Ludovicus Rutisfortius*, Joanne autem *Eberhardus* lineæ *Arenbergiæ*, *Robertus Sedanæ*, *VVilhelmus Lumanianæ* autor. Primam terminavit 1544. *Robertus* Comes, herede sorore *Margareta* *ames Ligneii Barbansonii uxore*, (unde in Principum Arenbergæ scuto Marcana fascia apparet, ut vidimus L. 1. c. 4.) *secunda* directam lineam clausit 1594. fratrum heres *Carola Marcana Bullionia*

Marcani. Successio. Lineæ.

Henrici

Henrici Turrii Turenni uxor, reclamante patruo *Carolo Roberto Com. de Maulevrier*, qui liberos etiam reliquit, ex tertia superest *Franciscus Comes*.

Scutum ultimorum Ducum. §. VIII. Scutum ultimi Duces, qui familiarum istarum omnium collegerant successionem, illud gestarant, quod repræsentatur in *Sibmach.* Wapenb. P. [illegible] p. 6. ut videlicet totum scutum transversa linea, caput duæ perpendiculares, per eum una in quinque areolas dispertirentur. Ita superiores exteriores sunt *Iuliacensis*, *Clivius*, *Montanus*. Interiores *Marcanus*, videlicet aureus cum fascia triplici ductu tessellata ex argento & minio, atque *Ravenspurgius* argenteus cum tribus cantheriis rubeis.

Galeæ. §. IX. *Galeæ* tres imponuntur, media *Clivia* sustinet caput taurinum seu bubalum adversum rubeum, cornibus & annulo qui per nares trajicitur argenteis, cum corona aurea, cujus tamen interior circulus argento & minio tessellatus conspicitur, ut ita *Marcana* simul, ex quibus Clivii ultimi, origo indicetur. Porro si vera esset traditio apud *Geliot. indic. armor.* p. 54. Beatrici Cliviæ, quam *Ælius Gralius* duxit, scutum fuisse argenteum cum capite taurino rubeo adverso cornibus nigris annulo per nares trajecto argenteo, exemplum esset moris, qui aliis exemplis non caret, veteris tesseræ in apicem rejectæ: sed alibi idem pag. 272. 273. Clivius apicem dat *cygnum coronatæ cassidi incumbentem*, quia *Helius* dictus sit *eques cygni*. Quæ *Iuliacum* notat exorientem aquilam seu gryphum aureum, rubea lingua, & qua collum vincitur tæniola (Halßband) alas nigras expandentem sustinet. Extrema *Montana* coronata ornatur cauda pavonina. Laciniæ sunt, circa primam atræ & aureæ, circa secundam aureæ cocco reflexæ, ex tertia dependent argenteæ & rubeæ.

Marcanus apex. §. X. Marcanus apex hic non simul notatur, cum vero in Wapenb. P. 2. p. 17. sub nomine *in der Marck*, videmus, ex corona, cujus circulus tessellatis scuti exornatur, protensum jugum alarum complicatum. Eadem facie notatur scutum Comitum *von der Marck*, quod fasciam tessellatam duorum ordinum & ex ea extargentem leonem rubeum refert. Galeæ insistit corona, & ex ea inter duo cornua aurea leo exsurgit rubeus. Credo notari lineam *Lumanam*, vel aliam ex posterioribus quæ leonem discernendi causa assumserit. Non æque facile discernas, quid sit [illegible], quod p. 18. titulus adscribitur *zu der Marck*: cui tribuitur scutum diagonali linea dextra dispertitum hinc minio illhinc argento, inscripto scutulo pariter secto & coloribus alternato, toti autem inductis sceptris liliatis Clivius aureis. Sane cur illud *Marcæ* proprium fuerit, non assequor.

Ravenspergius. *Ravenspurgii* comitatus apicem pag. 17. iisdem videre licet, videlicet galeæ coronatæ impositum pileum oblongum rubeum, in globulum terminatum, cui utrinque terna vexilla Ravenspurgia adduntur. Sed in *Fürst.* Wapenb. P. 3. pag. 9. imponitur sine corona pileus hermineus additis aliquot pennis pavoninis. In ipso scuto visuntur quatuor pro tribus cantheris.

Aliæ dispositiones. §. XI. Quod alios attinet, antequam ditiones hæ conjungerentur, Clivii Cliviam & Marcanam tesseram, Juliacenses, Juliacensem, Montanam & Ravenspurgiam conjungebant. Apud Chifflet. Eq. A. V. n. 47. *Ioannis Ducis Clivii* scutum pingitur quadripertitum ex *Clivio* & *Marcano* symbolo, & num. 55. *Adolphi Clivii Ravensteini* clypeus plane eadem dispositione apparet, sed imponitur scutulum medium novo & veteri Burgundico symbolo quadrifidum, imposita Flandrica parmula. Horum ratio ex eo est, quia Adolphus matrem habuit Mariam Joannis Ducis Burgundiæ filiam.

Nivernensis lineæ. §. XII. *Cliviorum Nivernensium* in Francia, quos §. 7. ex Engelberto Clivio satos dixi, quæ fuerit dispositio, ex *Gonzagarum Nivernensium* scuto videre licet. Nam ejus secunda & tertia quadra cum areolis omnibus huc spectat. Nolumus vero actum agere, ut illud hic lustremus, quando L. I. c. 29. n. I. 17. & seq. id contemplati sumus.

Controversa successio. §. XIII. Quæ argumenta pro successionis jure adducant familiæ *Palatina*, *Saxonica*, *Brandeburgica*, suo loco videre, neque hic ea repetere necesse est.

CAPUT

CAPUT XLVIII.

Com. & Bar. Khevenhüller.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Successio. Lineæ. Comitum dignitas. Austriaca bona.*
2. *Scutum. Aichelberg.*
3. *Weissriach. Familiæ origo. Deductio. Bona.*
4. *Kellerberg.*
5. *Aquila Weissriachiorum.*
6. *Aufenstein. Familia.*
7. *Mansdorf.*
8. *Galea.*
9. *Tituli.*

§. I.

ILlustrissimorum *Khevenhulleriorum Comitum & Baronum* familia in *Carinthia* insignibus bonis locuples à multo tempore floruit: eam vero *Celeb. Ritterhusius* à *Sigismundo Kevenhuller ab Aichelberg* deducit. Sed *Gabriel Bucel. Germ. T. 2.* altius ascendit, ac Sigismundo, quem ait centenarium obiisse 1105. patrem assignat *Albiqum*, qui 1080. ludis Augustanis interfuerit, filius *Richardi* Kevenhuller, qui ex *Franconia Carinthiæ* immigraverit, & circa 1030. condiderit *Aichelberg*, maritus *Schenckiæ ab Osterwitz*. Sigismundo supra dicto Bucelinus filium dat *Achatium*, nepotem *Richardum*. Hunc vel juxta Rittershusium *Sigismundum* ordine a patre in filium quinque *Ioannes* sequuntur, quorum quintus fratrem habuit *Rudolphum Capitaneum Carinthiæ*, novæ lineæ autorem, quæ in pronepotibus defecit: filium vero genuit *Augustinum* Maximiliani I. Consiliarium, qui 1519. decessit. Hic communis pater fuit *duarum linearum* ex filiis *Christophoro & Sigismundo*, patre *Georgii*, qui etiam Carinthiæ fuit Capitaneus, & posteritatem habuit. *Christophorus* etiam Capitaneus Carinthię, qui 1557. decessit, pręter alios genuit *Bartholomæum Comitem & Mauritium Christophorum* linearum autores. Porro 1585. sub *Rudolpho II. Ioannes Baro Khevenhuller*, inde *Comes*, cum fratribus in *Austriam* venit, & inter proceres (Landleute) Provinciæ supra Anasum receptus est; inde compararunt Comitatum *Franckenburg*, nec non Dominia *Cammer, Kogel & Rainaridl* supra Anasum; inde dynastiam *Liechtenstein* prope Medling intra Anasum.

Familiæ origo. *Successio.* *Lineæ.* *Comitum dignitas.* *Austriaca bona.*

§. II. Scutum repræsentatur apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 20. tribus perpendicularibus & una transversa lineis in octo regiones sectum. Prima & ultima regio superius *nigra glandes tres aureas* seu unam duabus ex latere foliis stipatã, die gelbe eichel samt den zweyen blättlein benderseits auff einem stengel/ *) inferius in auro undosam fasciam nigram* (hin und her gewundene strich nach der zwerch/) repræsentat. *Chifflet.* Eq. A. V. num. 285. ita enunciat, *palus furvus ramulo trium glandium aureo impressus, supposita gemina fascia transversa aurea.* Quod vetus gentis est symbolum, haud dubie ad nomen *Aichelberg* alludens, quod audivimus a Richardo conditum.

Scutum *Aichelberg.*

§. III. Proxima areola bipertita hinc *argentea*, *cuspidibus quinque nigris* transversis distinguitur, hinc *tota nigricat* (das schwartze feld/ auß dessen mitte oder halbem theil nach der länge abgetheilet dren weisse zwickel auff einander die spitzen außwärts gekehret/ erscheinen. Chifflet. d. l. ita enunciat: *dena transversis taxillis atris & argenteis, acuminatim insertis exaratur*, quæ facies etiam sed opposito situ septimæ regionis apparet. Ita designatur familia de *Weisprach*, ut videre est *Furst.* Wapenb. P. IV. p. 15. & P. V. p. 15. Ipsam familiam *Weissriacensem* seu *Weisbriacensem* comperi, non nisi cuspides tres nigras argento inscripsisse, sed Khevenhüllerii, credo quod areola angustior pluribus commodius distinguatur, quinque solent uti in pare, non vero ut *Bucelin. Germ.* P. 3. pag. 255 pingit septem. Ipsa dicta gens illustri splendore diu floruit. Ita de ea Wolfg. Laz. de migr. gent. L. 6 p. 198. *Domini a Weisbriach apud Carnos quondam celebres, qui nunc in Austria late patentem ditionem obtinent, videlicet Pfartenstein, Ferream civitatem & Gundersdorf, Comitum ordini ascripti a Ferdinando Romanorum Hungariæque rege, Austriæ Archiduce. Porro Weissriach castrum in Carinthia adhuc superest, haud procul a Villaco.* Aliunde accepi, castrum hoc, a quo illis nomen, situm esse in *Lungavia* archidiœceseos Salzburgiæ.

Weissriach. *Familia origo.*

Deductio. Gentem hanc idem *Lazius* deducit ab *Adalberto* & *Henrico*, qui *Artenburgensium* Comitum Vasalli fuerant circa 1093; Bucelinus autem d. l. orditur ab *Udalrico* circa 1327. Ex posteris fuere *Burcardus* 1461 in *Archiepiscopum Salisburgensem* electus, dein Cardinalis, & *Vitens*, qui primus lares in *Austriam* transtulit: Ejus filius *Ioannes* maturos claruisse videtur. Castrum in Carinthia fuerunt in potestate horum dynastarum Gesiess, Vinckenstein [illegible] *Gumpendorf*, *Weitenstein*, *Gutenstein*, nec non Kobitz [illegible] te dixere. In *Austria* vero utraque *Mammertorf* & *Mansee* hypothecario jure tenuere. Mascula progenie hujus familiæ extincta; Khevenhullerii [illegible] hæc suis adjecere tesseris, credo ob *Seganam* Udalrici filiam, Augustini Khevenhulleri uxorem.

Bona.

Kellerberg. §. IV. Tertia regio, (quod idem de sexta dicendum) bipertita hinc in *argento duas alas coccineas*, illhinc in *minio argenteas* dorsis obversas & in palmam extensas complectitur: quæ tessera fuit gentis *Kellerbergiæ*. Ex ea *Annam* f. *Casparis Kellerbergii Erico Khevenhullero*, qui 1491 mortuus est, nuptam lego. Familiæ hujus *Kellerorum de Kellerberg* fragmentum Bucel. Germ. P. 3. pag. 97. interit, illius vero Annæ & Casparis parentis ei mentionem nullam facit; unde quia præsertim eam ad finem usque superioris seculi deducit, ambigerem, eademne hæc stirps esset, nisi communis tessera scutaria ab ipso etiam adducta convenirer.

Aquila Weisprichiorum. §. V. Laterculus quartus & quintus iterum conveniunt: nam *argento* inscribitur *aquila nigra auro coronata, lunam crescentem auream pectori* inpressam gerens, eodem metallo cornua & rostrum tingens, linguam autem cruentam exerens. Hic laterculus cum gentili quadrifariam locatus olim *Weisbriachiorum* constituebat clypeum: ut Wap. P. 4. p. 15. & P. 5. p. 15. conspicietur. Sive gratiosum demum id fuit, cum inter proceres allegerentur sive hereditatem aliquam qua genti obtigerit notavit. Eadem vero ratio est hujus areolæ scuto insertæ, quæ Weisbriachiæ ipsius.

Aufenstein. §. VI Scutulum imponitur his laterculis medium bipertitum, cujus *anterior pars argentea ululam* (einen auffen [illegible]) *monticulo tricolli viridi insistentem coronatam*, & *orientis praeeuntem* [illegible] *ornatam* refert, quæ omnia naturalem servant colorem. Ita designatur familia *Aufenstein*. ex qua *Otiliam de Aufenstein* in conjugio habuit *Sigismundus Khevenhuller*, qui 1475 centenarius obiit. De hac familia ita Laz. de migr. gent. L. 6. pag. 195. *Marescalci de Aufenstein potentissimi Carinthiæ reguli, ibidem, excepto munere, feudi habuerunt a Ducibus Carinthiæ seu Austriæ, Gutenstein, Sieburg, Schwarzenbach, Rochberg, Dietenburg, Gurnicz, Charlsperg, Veldenberg: & a Patriarchis Aquilejensibus Gnezzau, irenen, Waldeck, Windischgracz, Bubenstein. Hujus Marescalci erant hæ prærogativæ, quod curiales Marescalci Principum ab eo facultatem acciperent, quod in bello, seditione & tumultu, Provinciæ Principe absente, ad eum convocatio, vexillaque Ducatus penes eum sint: quod nocentes & facinerosos quosque morti condemnare: ita tamen quod omnibus per Carinthiam iter agentibus salvum conductum præbeat, & alia hujuscemodi cum privilegia tum onera imposita.* Idem Conrado Auffensteinio, qui Carinthiæ præfectus sit Gubernator, tribuit *Seldenhoven* Dominium ad Dravi ripam, quod extincta familia feudi beneficio acceperit. *Fridericum* autem ultimum dicit, quod in Austriæ Principes conspiraslet, Majestatis reum factum, ob quod 1375 munus Rudolpho Liechtensteinio collatum sit.

Familia.

Mansdorf. §. VII. Sinistra medietas scutuli medii transverse secatur, superiori parte *nigra*, inferiori *aurea*, velut in Sibmachero est tessellata. Ita notatur familia de *Mansdorf* seu *Manstorf*. Ex qua *Christophorus*, qui 1557 obiit, *Elisabetham* frater ejus *Bernhardus*, qui 1548 mortuus est *Khevenhullerum* uxorem duxit. Porro olim Khevenhullerii non nisi gentilem & Kellerbergiam tesseram scuto inserere, & hanc mediam parmulam Mansdorfiam imponere soliti erant, donec adderentur Weisbriachii gestamina.

Galeæ. §. VIII. Clypeo insistunt quatuor galeæ, duæ vero laterales aspectu ornantur, omnes coronatæ, sed ut Sibmach. notat non nisi mediæ duæ auratæ, reliquæ *ferreæ*: ex *prima* exurgit caper aureus, cornibus nigris; quem apicem familiæ proprium esse reor: *secunda* refert ululam parmulæ mediæ, cum corona & pennis pavoninis, designandis *Aufensteinius*. *Tertia* sustinet rubeam & argenteam alam *Kellerbergiorum*, *quarta* aquilam coronatam & lunæ pectori imposita insignem *Weisbriachiorum*: horum

horum apex proprius fuit, qui galeam ornat dextro lateri scuti assistentem, & ternis argenteis, totidem nigris (alii ajunt auratas, argenteas & nigras apparere, uti est in Wapenb. P. V. p. 15.) struthionis plumis superbit. Olim vero gentilis apex fuerat pileus acuminatus (gespitztes hütlein oder vielleicht ein zweiglein / wie im schild /) globulo fastigiatus. Lateri sinistro clypei (Sibmach. monet dextro potius adponendam) adjicitur galea *Mansdorfia*, inter alas expansas nigras parmulam illius gentis sustinens. Laciniæ sunt aureæ & nigræ, aureæ & cyaneæ, coccineæ & argenteæ, argenteæ & atræ.

§. IX. Bartholomæo illum à Rittershusio video titulum assignari: *Comes in Franckenburg, L. Baro in Landscron & Weissenberg, Hereditarius in Osterwitz & Carlsberg* Johanni Baroni & Francisco Christophoro Comiti, qui *Equites aurei velleris* fuere, Chifflet. n. 28[illegible]. & 351. addit titulum *grand escuyer hereditaire de Carinthie*, seu *magnus scutarius hereditarius Carinthiæ*. Tituli.

Caput XLVIII.

Com. de Kœnigseck seu Künigseck.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Chunonisegg. Deductio. Fam. de Scutellis in Hispan.*
2. *Ulterior deductio. Kœnigseckii Borussiæ. Barones Comites. Leopoldus Wilhelmus Imperii Vicecancell.*
3. *Alia linea.*
4. *Tituli variati.*
5. *Saulgaviæ Comites. Insignia.*
6. *Tabulæ progonologicæ Com. Leopoldi Wilhelmi & conjugis.*
7. *Scutum.*
8. *Apex.*
9. *Titui.*
10. *Familia Sanclementia in Hispania.*

§. I.

ANtiquissimam gentem subministrata ab *Illustrissimo Comite Leopoldo Gulielmo, Imperii Vicecancellario*, domestica documenta referunt ad quendam *Cunonem*, qui ex priscis Alemanniæ & Alsatiæ Ducum Guelforum Palatinis satus duobus circiter ab Altorfio milliaribus sedem fixerit, & de suo nomine castrum extructum circa 650. *Kunigseck* seu *Chunonisegg* dixerit. Hunc patrem ajunt *Wancheldai I. de Chunsegg*, qui prælio Caroli Martelli contra Reginfredum 715. occubuit, cum fratre *Henrichmanno* seu *Henrico*. Tertium fratrem *Marquardum I. de Chunsegg* interfuisse ajunt eidem prælio, sed ejusdem Caroli bello contra Bavaros 720. interemptum. Hoc genitus est *Ioannes I. de Chunsegg* dictus *Comes* anno 7[illegible]. ita citatus in Partistipatio in syllabo virorum illustrium inter alios Comites. Hic filium habuit *Erhardum I. de Chunsegg*, qui circa 801. sub Carolo Magno floruit cum Mangoldo Truchsessio de Walpurg, Egone Com. Furstenbergio & Henrico de Stöphein. Post hunc gradus generationis incerti sunt per seculum fere, usque ad fratres *Beatum* seu *Battum de Chunsegg* ann. 922. & *Sifridum* circa 930. cujus vidua *Dietburga* ex familia de *Caltenthal* interfuit torneamentis Magdeburgicis 942. Hos excepit *Iacobus de Chunsegg* in Trevirensibus [illegible]19. Post hunc denuo aliquis hiatus intercedit usq; ad *Wilhelmum*, qui Tigurinos ludos 1165. ornavit, *Battum* seu *Beatum* [illegible] cui cum Rechbergio duellum fuit, *Ernestum* in torneamentis Coloniensibus [illegible] & *Iohannem* 117[illegible]. cujus vidua *Margarita de Hattstat* Alsata in ludis equestribus 1165. Tiguri fuit: quos fratres fuisse ætas persvadet. Hoc nati *E*[illegible] præcipuus benefactor *Augiæ* [illegible] 12[illegible]. atque *Eberhardus* ejusdem cœnobii dotator, qui 1203 [illegible] qui horum fuisse frater videtur, *Rudolfus* vel *Wolfgangus Abbas Campidunensis* 12[illegible]. Eberhardo nati *Fridericus Dominus de Chunigsegg* 1229. qui in Hispanias profectus Jacobo Regi Aragoniæ fuit probatissimus, qui ei [illegible] (unde natus *Iacobus de Chun*[illegible]*eck* seu *de Scutellis* vel [illegible] *eccus* dictus, autor illustris quæ in Hispania floret familiæ de *Scutellis* vel [illegible], Familiæ origo. Chunonisegg. Deductio. Famil. de Scutellis in Hispania.

 Berthol-

Bertholdus Dominus de Chungseck & Frauenhofen Cæsaris Consiliarius 1244. 1257. *Adamus* in torneamentis Herbipolitanis 1235. Bertholdo creduntur nati *Otto* & [illegible] *pertus* comites, quorum mentio 1270. *Udalricus* seu *Ulricus* 1287. qui castrum *[illegible] tenberg* Monasterio Salemitano vendidit, & circa 13[illegible] decessit, *Bertholdus* [illegible] *Chungseck, Dominus in Aulendorf*, aulicus Ducis Sveviæ 1257. *Eberhardus II.* [illegible] *Frauenhofen* Dominium monasterio Weingartensi vendidit, *Bernhardus*, [illegible] Svinfurtensibus ludis interfuit 12[illegible]6. Eberhardo II. nati *Eberhardus III* [illegible] 1396. *Ulricus IV.* (si tamen non cum III. unus est) 1369. Catharina Com. Castellæ maritus & *Bertholdus IV.* 1363. 1396.

Ulterior deductio. §. II. Ab *Udalrico* seu *Ulrico* prædicto fere certior series est; Hic enim pater traditur *Ioannis*, qui Svinfurtenses ludos invisit 1296. *Henrici* Domini in Appenweiler 1297. & *Ulrici II.* Domini in Chungseck 1315. qui 1375. mortuus [illegible] betur, conjux *Catharinæ Comitis de Sulzau*, & dein *Annæ Baronissæ de Kazenstein*. Hic genuit *Bertholdum V.* mortuum 137[illegible] Stadianæ maritum, *Ulricum* præfectum Ducatus Sveviæ 139[illegible] adhuc superstitem, *Eberhardum IV.* 1369. (qui duas uxores habuit, Anastasiam ex Dominis de Liechtenstein in Svevia & Annam de Clingenberg Dominorum in Hohentwiel.) *Anselmum* 137[illegible]. (cui conjux *Marescalla de Biberbach* ex Pappenheimiis) & *Ulricum III.* qui 1387. decessit, uxore usus *Margarita Baronissa de Eckenbach*, ex hujus filiis claruere *Ludolphus*, an *Leutoldus*, qui 1418. obiit, maritus *Annæ Dominæ de Hornberg in Tripperg*, *Benzius* seu *Benzo*, qui mortuus 1405. (cujus conjux *Elsbeth de Stuben.*) *Waltherus* 1392. *Marquardus M. Magister Ordinis Teutonici & Princeps Borussiæ* 1434. qui mortuus est 141[illegible] *Ioannes IV.* *Sigismundi I.* Consiliarius, qui 1415. mortuus est, atque familiæ propagator *Ulricus V. Dominus in Chungseck*, qui 1444. extinctus est, maritus *[illegible]*

Kœnigseckii Borussiæ. *Com. de Sulzau*. His geniti *Ioannes V.* & *Leutoldus*, cui uxor datur *Anna* [illegible] *de Balzheim in Riss.* 1472.) ex quibus unus ad patruum in Borussiam se traduxit, & ibi cum nobili fœmina matrimonio inito Dominos *de Kœnigseck*, qui ibi in illustri splendore supererant, sevit, atque *Ulricus VI.* qui circa 148[illegible]. mortuus est, pater

Barones. ex *Elisabetha Comite Isenburgica*, præter alios *Marquardi III. Baronis de Chungseck* 1470. qui circa 15[illegible]. obiit, ex *Magdalena Marescalli Pappenheimia* relicto *Ioanne X. Barone de Chungseck Domini in Aulendorf* 152[illegible]. quo & Dorothea Dapifera in Waldpurg nati præter alios *Ioannes Marquardus* [illegible] eruditissimus & Ensisheimiæ Cameræ Præfectus 1548. qui nulla prole ex *Elisabetha Com. Fürstenbergica* decessit 1553. atque *Ioannes Iacobus Baro de Kœnigseck in Aulendorf*, mortuus 15[illegible]7. relictis ex *Elisabetha Com. M*[illegible] inter alios *Georgio II. Barone de Kœnigseck & Rotenfels, Domino*

Comites. *in Aulendorf & Stauffen*, qui obiit 1622. *Bertholdo VI.* cui ex *Cunegund: Com. Zimmerensi in Wildenstein & Rordorf* liberi non fuere, atque *Marquardo* Consiliario Bavarico intimo, Gubernatore Ingolstadii, qui 1626. decessit pater ex *Iustina Baronissa de Stauffen*, *Ioan. Wilhelmi I.* Com. in *Kœnigseck*, qui 16[illegible] moriens ex Walpurga Truchsessia nullo suscepto filio lineam masculam terminavit. *Georgius II.* vero ex *Cunigunda Truchsessia* prima conjuge suscepit *Bertholdum VII.* & *Ioannem Iacobum* Canonicos, qui 1663. extincti & duarum linearum satores. Ex his *Ioannes Georgius* Intimus Cæsareus Consiliarius & Supremus Consilii secreti Oenipontani Director ex *Eleonora Comite Emsia* suscepit *Antonium Eusebium* Ducatus Sveviæ præfectum maritum Annæ Genevræ Comitis de Thun. *Hugo* autem Cæsaris & Archiducis Camerarius

Leopold. Wilhelmus Imp. Vicecancell. atque Consiliarius, ex uxore prima *Renata Principe Zollerina*, post alios, Canonicos Colonienses & Argentinenses suscepit *Leopoldum Wilhelmum*, gentis suæ decus, qui Imperii Vicecancellarius, ex legatione Cæsaris nomine ad Angliæ regem cum honore defunctus est, & nunc quoque non inter Camerarios solum numeratur, sed intimis consiliis Augustæ aulæ interest, a Rege Hispaniæ etiam Aurei Velleris torque ornatus.

Alia linea. §. III. Præter istas linea etiam fuit *Kœnigseckiorum* ex *Eberhardo IV.* circa finem seculi decimi quarti egressa, quæ seculo superiori defecisse videtur in tribus

sororibus

ſororibus, Erhardi IV. filiabus, ex quibus *Scholaſtica Georgio Baroni de Falckerſtein in Bechburg* nupſerat, Johannis Chriſtophori, qui gentem terminavit, mater.

§. IV. Porro nemini mirum hoc videri debet, neque quod accurata gra- Tituli variati.
duum ſingulorum ratio non ubique reddi poteſt: Germani enim noſtri ſuperioribus ſeculis faciendi quam ſcribendi fuere ſtudioſiores: neque quod non eodem elogio omnes uſi, ſed cum *Comitis* ante tot ſecula titulus geſtatus fuerit, deinceps ſucceſſores *Dominorum* contenti fuere nomine, donec ad *Baronum* & *Comitum* elogia rediretur: nam uti apud veteres titulorum, quale nunc eſt, ſolenne diſcrimen minus obſervatum fuit, ita nulli ſibi religioni duxere, pro ratione temporum ex illis aliquid remittere. Qualia in aliis etiam exempla adeo non infrequentia ſunt. Ita *Rutheni* ſeu *Reuſſii de Plavia* ex *Gleichenſibus*, *Ahlefeldii* ex *Holſatio-Schwabeccis*, *Ranzovii* ex *Leiſniccenſibus* Comitibus oriundi, diu antiquo titulo abſtinuere, & noſtra demum memoria ad eundem redierunt.

§. V. Duas inter conjuges veterum Kœnigseccciorum legimus Comitiſſas Saulgaviæ
Saulgaviæ ſeu *Sulgaviæ*, ut ex hoc quoque clareat, quam illuſtres habiti ſint, quos Comites.
illuſtriſſimæ familiæ ſua non dedignatæ ſunt affinitate. Nam *Saulgavii* Comites creduntur (ut alibi in Sylloge Genealogico-hiſtor. p. 417. retuli,) ex *Gotbaldo* oriundi, cujus frater *Dancko* totam *Zolleranam* familiam, ex qua hodienum Sereniſſimi Electores & Marchiones Brandeburgici atque Principes Zollerani ſuperſunt, ſevit. Saulgoviorum illorum Comitum ſtirpi aſſeritur etiam *Meinradus Bertholdi Comitis Saulgaviæ filius*, qui cum vitam anachoreticam ageret 861. vel 863. trucidatus eſt: unde celeberrimum illud, ad quod plures peregrinationes ſuſcipiuntur, cœnobium *Einſideln* ortum ſuum accepit, ibi conditum 934. ubi iſte cellam habuerat. Comites illi *Saulgaviæ* uſi ſunt pro inſignibus in parma *argen-* Inſignia.
tea leone rubeo, columnam, ut ad nomen alluderetur, *nigram pedibus anterioribus portante*, ut videre eſt in *P. Furſt.* Wapenb. P. III. pag. 27. ſub vitioſo titulo *Sulgen*.

§. VI. Ut vero Illuſtris Domus hujus affinitates magis pateant, quatuor ta- Tabulæ progonologicæ C.
bulis exhibebimus progenitores (Ahnichen/) liberorum, quos præfatus Illuſtriſſimus Leopoldi
Leopoldus Wilhelmus ex conjuge Illuſtriſſima *Maria Polyxena* Dom. de *Scherfenberg* Wilhelmi
genuit, illius gratia mihi communicatos. & conjugis.

TAB. I.

- Hugo Com. de Kœnigseck & Rotenfels Vicecancellarii pater.
  - Georgius Baro de Kœnigseck.
    - Joannes Jacobus B. de Kœnigseck.
      - Joannes Baro de Kœnigseck.
        - Marquardus Baro de Kœnigseck.
          - Joannes Dn. de Kœnigseck.
            - Ulricus Dn. de Kœnigseck.
            - Elisabetha C. Sa[illegible].
          - Margareta C. Henburg.
            - Joannes C. [illegible].
            - Elisabetha C. N[illegible].
        - Magdal. Marescal. Pappenheim.
          - Georg. Marescalc. Pappenheim.
            - Haupt. Marescal. D. de Pappenheim.
            - Barbara Dn. de Rechberg.
          - Ursula Dapifera Dom. de Waldpurg.
            - Georgius f. Jacobus Truchs. Dn. de Walpurg.
            - Magdalena C. de Hohenberg.
      - Dorothea Dapifera Dom. in Waldpurg.
        - Joannes Truchs. Dom. in Waldp.
          - Georg Truchs. Dn. in Waldp.
            - Georg Truchs. Dn. in Waldpurg.
            - Eva Dn. de Bickenbach.
          - Anna Com. de Kirchberg.
            - Conradus C. de Kirchberg.
            - Anna C. de Fürstenberg.
        - Helena Com. de Zollern.
          - Jodoc. Nicol. C. de Zollern.
            - Eitelfridericus C. de Zollern.
            - Ursula Baro. de Rhazunz.
          - Agnes Com. de Werdenberg.
            - Joannes C. de Werdenberg.
            - Elisabetha C. de Wirtenberg.
    - Elisabetha C. de Montfort.
      - Hugo C. de Montfort.
        - Hugo C. de Montfort.
          - Hugo Com. de Montfort.
            - Wilhelmus C. de Montfort.
            - Cunigunda C. de Heiligenberg.
          - Elisabetha C. de Werdenberg
            - Joannes C. de Werdenberg.
            - Elisabetha C. de Wirtenberg.
        - Anna C. de Zvveybruck.
          - Simon Wecker C. de Zvveybr.
            - Frider. C. de Zvveybruck & Bitsch
            - Anna [illegible] in Brandburg.
          - Elisabetha Dn. de Liechtenb.
            - Ludovicus Dn. de Liechtenberg.
            - Elisabetha C. de Hohenlohe.
      - Magdalena C. de Schvvarzenberg.
        - Christophorus B. de Schvvarzenberg.
          - Joannes Baro de Schvvarzenb.
            - Sigismund. B. de Schvvarzenberg.
            - Eva pincern. de Lympach.
          - Cunigunda C. de Reineck,
            - Philippus C. de Reineck.
            - Anna C. de Wertheim.
        - Eva C. de Montfort.
          - Ulricus C. de Montfort.
            - Ulricus C. de Montfort.
            - Ursula M. de Rotelin ex Hachbergensibus
          - Magdalena C. d. Oetingen.
            - Ludovicus C. de Oetingen.
            - Eva Bar. de Schvvarzenberg.
  - Cunigunda Truchsess Dn. in Waldburg.
    - Jacobus Truchsess Dn. in Waldpurg.
      - Georg. Truchs. Dom. in Waldp.
        - Georg. Truchs. Dom. in Walap.
          - Joann. Truchs. Dn. in Waldp.
            - Georg. Truchs. Dn. in Waldpurg.
            - Catharina f. Anna C. de Kirchberg
          - Helena C. de Zollern.
            - Jodocus Nicolaus C. de Zollern.
            - Agnes f. Margareta C. d. Werdenb.
        - Margar. Com. de Oetingen.
          - Joannes C. de Oetingen.
            - Ulricus Comes de Oetingen.
            - Elisabetha Dn. de Comtatt.
          - Dorothea Pr. Anhaltina.
            - Albertus Princeps Anhaltinus.
            - Elisabetha C. de Mansfeld.
      - Joanna Dn. de Rappolstein.
        - Ulricus Dom. de Rappolstein.
          - Wilhelmus Dn. de Rappolstein.
            - Wilhelmus Dn. de Rappolstein.
            - Joanna Dom. de Novocastro seu Neufchastel.
          - Elisabetha C. de Zvveybrucken
            - Simon Wecker C. de Zvveybruck & Bitsch.
            - Elisabetha Dn. de Liechtenberg.
        - Anna Alexandr. Com. de Fürstenberg.
          - Wolfgangus C. d. Furstenberg
            - Conradus C. de Furstenberg.
            - Cunigunda C. de Metsch.
          - Elisabetha C. de Solms.
            - Otto Com. de Solms.
            - Anna Com. de Nassau.
    - Joanna Com. de Zimmern.
      - Frobenius Christoph. C. de Zimmern.
        - Joh. Wernerus C. de Zimmern.
          - Joan. Werner C. de Zimmern.
            - Wernerus Baro de Zimmern.
            - Anna C. de Kirchberg.
          - Margareta C. de Oetingen.
            - Wilhelmus C. de Oetingen.
            - Beatrix Scaligera f. de la Scala
        - Catharina Dn. de Erpach.
          - Erasmus pincerna de Erpach.
            - Philippus pincerna & Dn. de Erpach.
            - Margareta C. de H[illegible].
          - Elisabetha C. de Werdenberg.
            - Georgius Com. de Werdenberg.
            - Catharina March. Badensis.
      - Cunigunda C. de Eberstein.
        - Wilhel. C. de Eberstein.
          - Bernardus C. de Eberstein.
            - Joannes C. de Eberstein.
            - Maria C. d. [illegible].
          - Cunigunda C. de Sonnenberg
            - Eberh. Truchs. C. de Sonnenberg.
            - Anna C. de [illegible].
        - Joanna Com. de Hanau.
          - Philippus C. de Hanau.
            - Philip. C. de Hanau in Liechtenb.
            - Anna C. [illegible].
          - Sibylla March. Badensis.
            - Christophorus M. Badensis.
            - Ottilia C. de Catzenelnbogen.

TAB. II.

- **Maria Renata** Princ. de Hohenzollern. Uxor Hugonis Com. de Kœnigseck, mater Vicecancellarii.
  - Joannes Georg. Princ. de Hohenzollern.
    - Eitelfridericus Com. de Zollern.
      - Carolus Com. de Zollern.
        - Eitelfridericus Com. de Zollern.
          - Eitelfridericus C. de Zollern.
            - Jodocus Nicolaus C. de Zollern.
            - Elisab. C. de Werdenb. seu Agnes.
          - Magdalena M. Brandenburg.
            - Fridericus M. Brandenburgi.
            - Agnes Ducissa Pomeraniæ.
        - Joanna Dom. de Wittem. & Borsel.
          - H[illegible] de Wittem Dn. de Borsel[illegible]
            - Henr. Dn. de Wittem al. Joh. D. de Bottel
            - Elisab. B. de Sp[illegible] Pr. Scotiæ.
          - A V. al. Philippa Jacobe de Haswyn f. Joanna.
            - Joan Haswyn. Dn de Berg ad Som al. Henricus.
            - Margar. f. Joanna D. Comines. al. Maria de Harcour
      - Anna M. Badensis.
        - Ernestus M. Badens.
          - Christophorus M. Badens.
            - Carolus M. Badensis.
            - Catharina Dux Austriæ.
          - Ottilia C. de Cazenelebogen.
            - Philippus C. de Cazenelebogen.
            - Ottilia C. Nassoviæ.
        - Elisabetha M. Brandenburg.
          - Fridericus M. Brandeburg.
            - Albert. Achilles M. Brandeb. Elect.
            - Anna Duc. Saxoniæ.
          - Sophia Princeps Poloniæ.
            - Casimir R. Polon. M. D. Lithvan.
            - Elisab. Austriaca f. Alberti II. Imp.
    - Sibylla Com. de Zimmern.
      - Frobenius Christoph. C. de Zimmern.
        - Joh. Wernerus C. de Zimmern.
          - Joan. Werner C. de Zimmern.
            - Wernerus Baro de Zimmern.
            - Anna C. de Kirchberg.
          - Margareta C. de Oetingen.
            - Wilhelmus C. de Oetingen.
            - Beatrix Scaligera f. de la Scala.
        - Catharina Dn. de Erpach.
          - Erasmus pincer. Dn. de Erpach.
            - Philippus pincer. & Dn. de Erpach.
            - Margareta C. de Hohenlohe.
          - Elisabetha C. de Werdenberg.
            - Georgius Com. de Werdenberg.
            - Catharina March. Badensis.
      - Cunigunda C. de Eberstein.
        - Wilhel. C. de Eberstein.
          - Bernardus C. de Eberstein.
            - Joannes C. de Eberstein.
            - Maria C. de Eppstein.
          - Cunigunda C. de Sonnenberg.
            - Eberh. Truchs. C. de Sonnenberg.
            - Anna C. de Fürstenberg.
        - Joanna Com. de Hanau.
          - Philippus C. de Hanau.
            - Philip. C. de Hanau in Liechtenb.
            - Anna C. Isenburgi.
          - Sibylla March. Badensis.
            - Christophorus M. Badensis.
            - Ottilia C. de Cazenelebogen.
  - Francisca Com. Sylv. & Rhen.
    - Frideric. C. Sylv. & Rhen.
      - Philip. Francisc. C. Sylv. & Rhen.
        - Philipp. C. Sylv. & Rhen.
          - Joannes C. Sylv. & Rhen.
            - Joannes C. Sylv. & Rhen. Wild & Rhingrav.
            - Joanna C. Salmæ.
          - Joanna Com. Mœrsiæ.
            - Nicol. C. Sarvverdæ & Mœrsiæ.
            - Barbara f. Gertrud. B. de Vinstingē.
        - Antonia de Novocastro
          - Ferd. de Novoc. Dn de Montag[illegible]
            - Joan de Novoc. Dn. de Montagu.
            - Margareta C. de Castro Lusitan.
          - Claudia Dn. de Vergy.
            - Joan. de Vergy Dn. de Champlite.
            - [illegible] Dn. de M[illegible]ans.
      - Maria Ægyptiaca Com. Oeting.
        - Ludov. Com. de Oetingen.
          - Wolfgangus C. ab Oetingen
            - Wilhelmus C. ab Oetingen.
            - Beatrix Scaligera seu de la Scala ex Principe Veron.
          - Elisabet. f. Anna Truchs. Dn. de Waldpurg.
            - Georg. Truchs. Dn. de Waldpurg.
            - Anna C. de Kirchberg.
        - Salome Com. de Zollern.
          - Eitelfridericus C. de Zollern.
            - Jodocus Nicolaus C. de Zollern.
            - Agnes al. Elisab. C. de Werdenberg
          - Magdalena M. de Brandenburg.
            - Fridericus M. de Brandenburg.
            - Agnes Duc. Pomeraniæ.
    - Francisca Com. Salmæ.
      - Joannes C. Salmæ
        - Joannes C. Salmæ
          - Joannes Com. Salmæ.
            - Joannes C. Salmæ in Lotharingia.
            - Joanna B. de Joinville.
          - Margareta Dn. de Sirck.
            - [illegible] B. de Sirck & Monclar.
            - [illegible] C. Sylvestrium & Rheni.
        - Anna Dom. de Haraucourt.
          - Andreas B. de Haraucourt.
            - Bernardus Felix B. de Haraucourt.
            - [illegible] B. de Sautoue.
          - Margareta B. de Vintingen.
            - [illegible] B. de Vintingen.
            - [illegible] B. de Brandenburg.
      - Luisa B. de Steinville Dn. de Montplone.
        - Ludov. B. de Steinville Dn. de M.
          - Philibert. B. de Steinville.
            - [illegible] B. de Steinville.
            - [illegible] B. de S[illegible]
          - [illegible] Phil. [illegible]
            - [illegible] C. de Spinola.
            - [illegible] B. de S[illegible]
        - Oudeta l'Huillier B. de Manicamp.
          - B. de Manicamp & S. Jean [illegible]
            - [illegible] L'Huillier Dn. de la Motte.
            - Joanna Dn. de V[illegible]y.
          - Gabr. de Villiers & L'Isleadam.
            - Ant. f. Jacob de Villiers D. de L'Isl.
            - Agnes du Moulin f. Joanna de Neelle

TAB. III.

- **Joannes Wilhelmus Dom. de Scherfenberg. Pater Mariæ Polyxenæ uxoris Vicecancellarii.**
  - Carolus Dom. de Scherfenberg.
    - Joannes Dom. de Scherfenberg.
      - Christophorus Dom. de Scherfenberg.
        - Bernard. Dn. de Schertenberg
          - Ulricus Dn. de Schertenberg.
            - Rudolphus Dn. de Scharferberg seu Schertenberg.
            - Margareta Dn. de Lolenstein
          - Cathar. Dn. de Lolenstein.
            - Bernardus Dn. de Lolenstein.
            - Anna Dn. de Zelking.
        - Elisabetha de Hadniz.
          - Ulricus Dn. de Hadniz.
            - Fridericus Dn. de Hadniz.
            - Cunigunda Goslinzum Han
          - Praxedis de Haunsperg.
            - Joannes Dn. de Haunsperg
            - Catharina de Haslang.
      - Radegundis Com. de Arberg.
        - Georg. C. & Dn. de Aarb.
          - Petrus jun. C. & Dn. de Aarberg.
            - Petrus sen. C. & Dn. de Aarberg.
            - Catharina C. de Montfort.
          - Agnes de Thierstein.
            - Wilhelmus C. de Thierstein.
            - Rosina C. de Hochberg.
        - Agnes Dom. de Hohenberg.
          - Joan. Dn. de Hohenberg.
            - Fridericus Dn. de Hohenberg.
            - Margareta Dn. de Pottendorf.
          - Barb. D. de Lichtenst. in Murau.
            - Achat. Dn. de Liechtenst. in Murau
            - Barbara Dn. de Stubenberg.
    - Christina B. de Eyzing.
      - Michaël B. de Eyzing.
        - Stephan. B. de Eyzing.
          - Georgius B. de Eyzing.
            - Stephanus Baro de Eyzing.
            - Gertrudis Dn. de Walsee.
          - Margareta Dn. de Seiseneck.
            - Bernardus Dn. de Seiseneck.
            - Barbara Gallerin.
        - Cathar. Dom. de Bozkovviz & Ticher.
          - Wanecko Czernohora Dn. de Bozk. & Tichern.
            - Henricus Dom. de Botzkovviz & Tschernahor.
            - Catherina Dn. de Kunstatt.
          - Joanna de Wlasyme.
            - Carolus Dn. de Wlasyme.
            - Elisabetha de Kleinz.
      - Anna Dom. de Seeburg.
        - Bozko Dom. de Seeburg.
          - Henricus Dn. de Seeburg.
            - Henricus sen. Dn. de Seeburg.
            - Lucia Dn. de Bernstein.
          - Anna Nothafftin de Wernberg.
            - Emeran. Nothafft de Werenberg.
            - Anna Plugin de Rabenstein.
        - Anna Schlickin C. de Pass.
          - Marth. Schlick C. de Passaun.
            - Hieronym. Schlick C. de Passaun.
            - Susanna Burggravin de Leisneck.
          - Cunigunda B. de Schwarzenb.
            - Erckinger B. de Schwarzenberg.
            - Barbara Dn. de Abensperg.
  - Polyxena Dn. de Roggendorf.
    - Joh. Wilhelmus Dom. de Roggendorf, Marescallus Provinc. Austr. infer.
      - Wilhelmus Dn. de Roggendorf.
        - Wolfg. Dn. de Roggendorf.
          - Caspar Baro de Roggendorf.
            - Sigismundus Dn. de Roggendorf.
            - Catharina Rindtscheidin.
          - Margareta B. de Wildhaus.
            - Erasmus Dn. de Wildhaus.
            - Elisabetha Dn. de Aursperg
        - Elisabet. Dom. de Liechtenstein.
          - Henricus Dn. de Liechtenstein.
            - Georg. D. de Liechtenstein in Niclasp.
            - Hedwigis Dn. de Pottendorf.
          - Agnes Dn. de Starenberg.
            - Joannes Dn. de Stahrenberg.
            - Elisabetha Dn. de Puchheim.
      - Anna Dom. de Hohenberg.
        - Erasmus Dom. de Hohenberg.
          - Joannes Dn. de Hohenberg
            - Fridericus Dn. de Hohenberg.
            - Margareta Dn. de Pottendorf.
          - Margar. Dn. de Eberstorf.
            - Joannes Dn. de Eberstorf.
            - Catharina Dn. de Volckersdorf.
        - Barbara Dom. de Volckersd
          - Caspar Dn. de Volckersdorf.
            - Sigismundus Dn. de Volckersdorf
            - Anna Dn. von der Albm.
          - Clara Weisbeckin.
            - Henricus Weisbeck.
            - Clara de Maidenstein.
    - Anna Com. de Wiedt.
      - Joannes Com. de Wiedt.
        - Joannes Com. de Wiedt.
          - Fridericus C. de Wiedt.
            - Theodoricus Dn. de Runckel.
            - Anastasia C. de Wiedt.
          - Agnes Com. de Virnenberg.
            - Philippus C. de Virnenberg
            - Catharina C. de Saffenburg.
        - Elisabetha C. de Nassau.
          - Joannes C. de Nassau.
            - Joannes sen. C. de Nassau in Dillenburg.
            - Maria C. de Loen. Heinsburg.
          - Elisabeth Landgrav. Hassiæ.
            - Henricus Landgravius Hassiæ.
            - Anna C. de Catzenelnbogen.
      - Catharina C. de Hanau.
        - Philip. C. de Hanau.
          - Reinhardus C. de Hanau.
            - Philippus C. de Hanau in Münzenberg.
            - Adriana C. de Nassau.
          - Catharina C. de Schwarzenb.
            - Guntherus C. de Schwarzenburg.
            - Catharina C. de Querfort.
        - Juliana Com. de Stolberg
          - Boto C. de Stolberg.
            - Henricus C. de Stolberg.
            - Mechtildis C. de Mansfeld.
          - Anna C. de Koenigstein.
            - Philipp. de Eppenstein C. de Koenigstein.
            - Luisa Com. de Marcâ.

TAB. IV

- **Maximiliana C. de Harrach. Uxor Joannis Wilhel. Dom. de Scherfenberg. Mater, Mariæ Polyxenæ, uxoris Vicecancellarii.**
  - Carolus Com. de Harrach
    - Leonhardus V Baro de Harrach.
      - Leonhard. IV. Bar. de Harrach.
        - Leonh. III. Dn. de Harrach.
          - Leonh. II. Dn. de Harrach.
            - Leonhardus I. Dn. de Harrach.
            - Barbara Zollerin.
          - Marg. Pernerin de Rauchenleh.
            - Jacob. Perner de Rauchenschachē
            - Margareta Dn. de Alpen.
        - Barbara Dom. de Gleiniz.
          - Baltasar Dn. de Gleiniz
            - Fridericus Dn. de Gleiniz.
            - Agnes Dn. Welzerin.
          - Barbara de Ramming.
            - Joannes de Rammingen.
            - Barbara de Freyberg.
      - Barbara B. de Windischgr.
        - Seifridus Bar. de Windischgr.
          - Jacobus Dn. de Windischgraz.
            - Sigismund. Dn. de Windischgrez.
            - Elisabetha de Atspach.
          - Maria Gradnerin.
            - Georgius Gradner.
            - Margareta Teigwizerin.
        - Anna Grasvveinin.
          - Wilhelmus Grasvvein.
            - Wipoldus Grafvvein.
            - Catharina Brandlin.
          - Afra Wincklerin.
            - Wulfingus Winckler.
            - Elisabetha Dn. de Gleiniz.
    - Maria Jacobea Com. de Zollern.
      - Carolus Com. de Zollern.
        - Eitelfridericus Com. de Zollern.
          - Eitelfridericus C. de Zollern.
            - Jodocus Nicolaus C. de Zollern.
            - Elisab. C. de Werdenb. seu Agnes.
          - Magdalena M. Brandenburg.
            - Fridericus M. Brandenburgi.
            - Agnes Ducissa Pomeraniæ. (Borsel
        - Joanna Dom. de Wittem. & Borsel.
          - Henr. de Witth Dn. de Bersel. E. A. V. (al. Philip)
            - Henr. Dn. de Wittem. al. Joh. D. de
            - Elisabet. B. de Spaut vel Pr. Scotiæ.
          - Jacobe de Harvvyn s. Joanna.
            - Joan. Halvvyn. Dn. de Berg. ad Som al. Henricus. (Maria de Hanecour
            - Margar. s. Joanna Dn. Comines. al.
      - Anna M. Badensis.
        - Ernestus M. Badens.
          - Christophorus M. Badens.
            - Carolus M. Badensis.
            - Catharina Dux Austriæ.
          - Ottilia C. de Cazenelebogen.
            - Philippus C. de Cazenelebogen.
            - Ottilia C. Nassoviæ.
        - Elisabetha M. Brandenburg.
          - Fridericus M. Brandeburg.
            - Albert. Achilles M. Brandeb. Elect.
            - Anna Duc. Saxoniæ.
          - Sophia Princeps Poloniæ.
            - Casimir. R. Polon. M. D. Lithvan.
            - Elisab. Austriaca f. Alberti II. Imp.
  - Maria Elisabetha Bar. de Schratenbach.
    - Maximilianus B. de Schratenbach.
      - Pancratius D. de Schratenbach.
        - Vincent. Dom. de Schrattenbach.
          - Joannes Dn. de Schrattenbach.
            - Ladislaus Dn. de Schrattenbach.
            - Agnes Dn. de Kreigk.
          - Amalia Dn. de Alkenhausen.
            - Andreas Dn. de Alkenhausen.
            - Catharina Dn. de Silberberg.
        - Margareta de Hagen.
          - Wolfgangus de Hagen.
            - Michael de Hagen.
            - Elisabetha Gremholdin.
          - Magdalena Schrampfin.
            - Georgius Schrempt.
            - Elisabetha de Keltersberg.
      - Elisabetha Sauerin de Kosiack.
        - Jodocus Sauer de Kosiack.
          - Pancratius Sauer.
            - Jodocus Sauer de Saua.
            - Barbara C. de Segna.
          - Maria de Kosiack.
            - Ludovicus de Kosiack.
            - Elisabetha de Zerin.
        - Sibylla von der Dörr.
          - Baltasar von der Dörr.
            - Baltasar senior von der Dörr.
            - Sophia de Lindeck.
          - Anna de Obernburg.
            - Jodocus de Obernburg.
            - Catharina de Göttschach.
    - Anna Gräsvveinin Baron.
      - Wilhel. Gräsvvein Baro.
        - Stephanus Grasvvein.
          - Wilhelm. Grafwein.
            - Wipoldus Grafvvein.
            - Catharina Brandlin.
          - Afra Winckler. de Winckelhaus
            - Wulfingus Winckler.
            - Elisabetha Dn. de Gleiniz.
        - Catharina Dn. de Harrach.
          - Leonh. Dn. de Harrach.
            - Leonhardus Dn. de Harrach.
            - Margareta Pernerin de Rauchen-
          - Barbara Dn. de Gleiniz.
            - Baltasar Dn. de Gleiniz. schach.
            - Barbara de Ramming.
      - Helena Dom. de Herberstein.
        - Joannes Dom. de Herberstein.
          - Leonh. Dn. de Herberstein.
            - Andreas Dn. de Herberstein.
            - Ursula Dn. de Fl... ach.
          - Barbara Purggr. de Lueg & Luenz
            - Nicol. Burggrav. de Lueg & Luenz.
            - Margareta Steinerin.
        - Margareta de Rackeniz.
          - Christoph. Dn. de Rackeniz.
            - Sigismundus Dn. de Rackeniz.
            - Catharina Farberin de Muer.
          - Elisabetha de Mindorf.
            - Christophorus Dn. de Mindorf.
            - Elisabetha Dn. de Windischgraz.

§. VII. Quod

Scutum — §. VII. Quod scutum concernit gentile, pro more antiquitatis sim, lex est ... rum viginti uno *aureis & rubeis rhombis sinistrorsum* oblique *en barre,* ... *virgatum*, ea fere specie qua Bavaricum scutum, sed opposito situ & aliis coloribus ornatum visitur: de qua integra P. 1. c. 5. diximus.

Apex. — §. VIII. Parmæ insidet galea coronata & septem *rubeis struthionicis plumis* ... erectæ antrorsum reflectuntur, fastigiata: *Laciniæ* circumpendentes ... tinguntur. Vicecancellarii autem scuto ex personali dignitate circumdatur *torques aurei velleris.*

Tituli. — §. IX. Titulus ita sonat: *Comes in Kæniasech & Rotenfels, Dominus in Aulendorf* & *Stauffen*, Graf zu Königseck und Rotenfels / Herr zu Aulendorff und Stauffen. Illustrissimo Leopoldo Wilhelmo personales dignitates adscribuntur: Ritter deß güldenen Vlies / Römischer Käyserl. Majest. würcklicher Conferentz und geheimer Rath / wie auch deß Heiligen Röm. Reichs Vice Cantzler. Cæterum quod possessiones titulo expressas attinet, *Aulendorf* ex veteri patrimonio stirpis fuit. *Rotenfels* (unde peculiaris aliquando linea Monfortiorum denominata fuerat,) & *Stauffen* a Montfortiis, uno horum ramo deficiente, empta sunt.

Familia Sanclementia in Hispania. — §. X. Si historiarum peritissimo *Ioanni Pistorio* fides adhibenda, ex Illustrissima hac gente ortum suum trahit illustris apud Hispanos *Sanclementia* familia: ita enim ille in præf. T. III. Hispan. Illustratæ ad Gulielmum de S. Clemente tum 1606. Oratorem Regis Catholici in aula Cæsarea Pragensi: *Quod quod ipse Tu Illustrissime Domine & Hispanus simul sis, simulque Germanus, antiquissima Illustrissimorum Kœnigseckianorum Baronum gente familiæ illustrissimæ tuæ in Hispania superæditante nascendi originem & cum majorum tuorum Hispanico Germanicum suum miscente sanguinem: quod relicta utrinque posteris insignia credentes ostendunt.* Sed forte eadem hæc familia est, quam n. 1. in Hispania de *Scutellis* dictam recensuimus.

Caput XLIX.

Lalanii Com. Lalani, Hochstratæ & Rennebergii.

ARGUMENTUM.

1. *Origo familiæ. Deductio. Lineæ.*
2. *Scutum. Apex.*
3. *Discernicula.*
4. *Tituli. Hochstrata. Renneberg. Horn.*

§. I.

Origo Familiæ. — PErantiqua *Lalaniorum* familia à *Ioh. le Carpentier l'Histoire de Cambray. P. 3. pag. 712. & seq.* inter eas recensetur, quæ Cameracensem agrum ornarunt, sumsitq; nomen à pago in Ostrevant dicto in veteribus chartis *Lalengn, Laling, Lelenz.* Primum (præter *Ricoldum de Lalain*, cujus mentio fit 1129.) ex hac gente reperit *Simonem de Lalain* cum filio *Simone* 1178. quo iterum *Simon* natus est, pater *Colarti* seu *Nicolai*, *Simonis*, *Odonis* & *Gulielmi*. Nicolai mentio fit 1281. & ei filius datur *Otho Dn. de Lalain*, qui ex Isabella Saræpontana genuit *Simonem* magnum Ballivum Hannoniæ, qui 1386. decessit. Ab uxore *Mathilde Albermontia* dicitur obtinuisse Dominium *de Quievrain*. Eo geniti *Nicolaus* & *Simon Dn. de Quievrain*: quo & *Ioanna de Baux* Dn. d'Escausines natus *Simon*, hoc alius *Simon*, pater *Mariæ*, quæ marito *Ioh. de Croy, Comiti de Chimay* lineæ hereditatem attulit.

Deductio. — *Nicolaus* seu *Colemannus Dn. de Lalain* genuit præter *Ioannem Dominum de Lesdain Othonem* magnum Hannoniæ ballivum 1400. quo nati *Gulielmus*, *Sancius* Dn. d'Operbaix & *Simon*. *Gulielmus* magnus ballivus Hannoniæ & Gubernator Hollandiæ genuit *Iacobum Eq. A. V.* gestis celebrem, *Philippum*, *Antonium* & *Ioannem* propagatorem stemmatis, qui *Lalanium* agnato Iodoco vendidit, & filium habuit *Artum* Dn. de Bugnicourt, patrem *Ponti* etiam Equitis aurei Velleris, sed ἄπαιδος. *Simon Gulielmi* frater *Dn. de Montigny Eq. A. V.* 1457. periit post multas pro Burgundis pugnas editas, pater *Iodoci* ex emtione a patrueli *Lalani Domini* & Eq. A. V. atque Gubernatoris Hollandiæ, quo & Bona de la Vieuville Dn. de Sains nati *Antonius* primus Comes *Hochstratæ* ex Caroli V. beneficio ab uxore *Elisabetha*

Culen-

Culenbergia, & eo major *Carolus primus* 1522 *Lalani* Comes, & Eq. A. V. creatus. Hunc patrem habuere *Carolus* & *Philippus* duarum linearum capita: Ille *Comes Lalani, baro d'Esfernaix*, Gubernator Hollandiæ, reliquit *Philippum Lalani Comitem*, Magnum Ballivum Hannoniæ, patrem *Margareta Comitis de Lalain & Baronissa d'Esfornaix*, à qua illa habuit maritus *Florentius Comes de Berlaimont*, atque *Philibertum Emanuelem B. de Montigny*. Altera linea cepit a *Philippo* Eq. A. V. & Geldriæ Gubernatore, quem patruus *Hochstratæ* Comitem scripsit: hic genuit *Georgium C. Renneburgum*, & *Antonium C. Hochstratæ Eq. A. V.* Bar. Borsele, patrem *Gulielmi C. de Hochstraten & de Renneberg*, quo natus *Antonius*, cui ab uxore *Margareta Berlaymontia* etiam comitatus avitus *Lalanius* collatus, sed liberis non susceptis alio iterum delapsus est, *Philippi Hermanni Baronis de Nivelle*, & *Caroli*, qui fratris filio successit *Comes Hochstratæ* & *Rennebergi Eq. Aurei Velleris*, genuitque *Albertum Franciscum C. Hochstratæ*, & *Petrum Iacobum Procopium Com. Renneberg*, quorum illo natus est *Franciscus Paulus* Comes & uxor *Caroli Florentini Rhingravii*. Lineæ

§. II. Scutum hujus familiæ est, juxta *Chiffl. t. in insign. Eq. A. V.* (qua dignitate duodecim hujus gentis claruere) *coccineum*, in quo visuntur *deni rhombi continentes argentei, terni ternis ductibus descripti, ac decimo in media sede pedis scutarii collocato*. Eminstit galea *aurea corona* redimita, cujus apex est *caput aquilinum aureum, rostro argenteo, lingua & oculis coccineis in medio tripteromatis* (au milieu d'un vol de trois rangs) *argentei*. Pennæ autem seu laciniæ volitantes sunt cocco & argento pictæ. Scutum. Apex.

§. III. Hæc tessera genti communis est: ea vero sine *discerniculo* usi sunt apud Chiffletium inter equites aurei velleris *Iacobus Dn. de Bugnicourt*. n. 51. *Carolus Dn. de Lalain*. n. 117. ejus filius *Carolus*. num. 179. *Pontus Dn. de Bugnicourt*. n. 199. *Emanuel Dn. de Renty*. n. 275. *Antonius C. Hochstratæ*. n. 326. & ejus filius *Carolus Com. Hochstratæ*. num. 344. Discerniculum addidere ex secundogenita linea, & quidem *leunculum coccineum* primo rhombo scutario impressum, *Simon Dn. de Hantes* n. 26. ejus filius *Iodocus Dn. de Montigny*. n. 80. hujus iterum filius *Antonius Dn. de Montigny*. n. 135. Caroli II filius *Philippus C. Hochstratæ*, nempe vivo adhuc patre, n. 203. *Antonius C. Hochstratæ*, n. 258. Discerniculа.

§. IV. Tituli Carolo ascribuntur: *Comes de Hochstraten, de Renneberg, Baro de Hachicourt, de Leuse, de Borsele, Dn. de Wimy, Virbus, Eckeren, Borcht, Goortresson*: Chifflet ei etiam Com. *Hornanum* titulum addit. Quod *Hochstratam* attinet, Elisabetha filia Joannis de Buren Dn. Hochstratæ ex Eleonora Borselia nupsit Gerhardo Dn. de Culenburg, & ei attulit *Buram, Borseliam, Zulam, S. Martensdyck, Sevenbergen & Dodendal*: ejus filius Caspar Dn. Culenburgi, avunculo etiam successit, quo nata Elisabetha, quæ Hochstratam marito Antonio Lalano attulit, cujus primus creatus est Comes, quam dignitatem dein fratris filio transscripsit. *Renneberg* habuit Philippus Hochstratæ Comes ab uxore Anna f. Gulielmi Com. de Renneberg. *Hornanum* titulum puto esse à Caroli matre Eleonora Montmorencia f. Josephi Dn. de Nivelle, cujus frater fuit Florentius Comes de Horn, qui Dominium Leuse emit, & amissis filiis hanc sororem heredem habuisse videtur. Tituli. Hochstraten. Renneberg. Horn.

CAPUT L.
Lannoii Princ. Sulmonæ, &c.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lannoy oppidum seu Alnetum.*
2. *Origo. Deductio. Lineæ. Carolus Lannoius Prorex Neapolis. Sulmonæ Duces.*
3. *Linea de Willerval & Rollancourt. De Molembaix & Soire. De la Motterie & Orgemont.*
4. *Scutum.*
5. *Discerniculа minorum natu.*
6. *Discerniculа ex quadris novis adscitis.*

§. I.

Lannojorum Illustrissimam stirpem ex *Ponto Heutero* Theatro suo inseruit *Hieron. Henninges T. 3. P. 2. pag. 399. 400. 401.* Nec non *Ioh. le Carpentier Hist. Camer. P. 3. p. 718. seq.* ubi notat, nomen esse ab oppido *Lannoy*, quod bihorio ab Insulis distat, Familia. Lannoy oppidum seu Alnetum.

& in vetustis chartis appellatur *Lannoy*, *Lannoe*, imo etiam *L'Aulnais*, & *l'Aulnoy*, unde I. Meyerus vocat sæpius *Alnetum*, & familiam *Alnetanam*.

Origo. §. II. Carpenterius primum invenit *Hugonem de Lannoy* inter equites in [illegible] Anchinis (d'Anchin) [illegible] *Gislebertum* [illegible] *Hugonem Dn. de Lannoy* seu *Lannoy* [illegible] patrem ex Richilde de Sainghin *Hugonis, Jacemarti & Joannis* Canonici. [illegible] incipit ab *Hugone Domino de Lannoy & de Lys*, [illegible] est prope Lannoy qui uxorem

Deductio. habuit *Margaretam Dnam de Maingoval* seu *Maingoval* in Artesia. His nati [illegible] *Hugo Dn. de Lannoy, de Maingoval & de Lys*, atque *Guilbertus Dn. de Santes &*

Lineæ. *de Beaumont*, à quibus duæ lineæ. *Hugo* pater *Ioannis* fuit, avus *Ioannis Dn. de Lannoy*, Eq. A. V. tantum filiarum patris, & *Antonii Dn. de Maingoval* Magni Mag. aulæ Imperialis; hoc *Ioanne* natus est Dominus de Maingoval, de Rieulay, d'Iwuy, pater *Johannis* Dn. de Maingoval & d'Audregnies, (quo natus *Nicolaus*, qui filiam [illegible] *Bonam*, Philippi de S. Aldegonde Dn. de Noircarmes uxorem,) atque ex alia [illegible]

Carolus Lannoius prorex Neapolis. Sulmonæ Duces. magni bellici Ducis *Caroli Lannoii Dn. de Senzelles Eq. A. V.* Hic gentis suæ primum fidus Gubernator fuit Tornacensis, inde prorex Neapolis 1521. & *Co. Vatremont*, tum Imperator exercitus Cæsarei adversus Franciscum regem, quem ad Ticinum cepit: Donatus etiam a grato Cæsare Principatu *Sulmonensi* & *Com. Asiæ* in regno Neapolitano, nec non *Com. de la Roche* in Ardenna; demum mortuus 1527. relictis filiis *Philippo* Princ. *Sulmonæ*, Eq. A. V. atque *Ferdinando*; Philippo iterum natus est *Carolus* Sulmonæ Princeps, Eq. A. V. quo forte natus *Horatius Princ. Sulmonæ*, cui masculos clausisse videtur, cum Sulmonam deinceps videam in titulis *Iohannis Baptistæ Borghesii*, qui nescio matrimonii an alio titulo Principatum hunc obtinuerit.

Lineæ de Willerval & Rollancourt. §. III. *Guibertus Dn. de Santes & de Beaumont*, alterius lineæ caput, ex *Catharina de S. Aubin Dn. de Molembaix* genuit *Hugonem Eq. A. V. Guibertum, Balduinum, Gosselinum* & *Ioannem*. Ex quibus secundus, tertius & quintus lineas novas dedere. *Guibertus Dn. de VVillerval & Tronchiennes* Eq. A. V. pater fuit *Philippi Dn. de VVillerval* & *Petri Dn. du Fresnoy*, quo *Fridericus*, hoc non nisi filiæ natæ. *Philippus Dn. de VVillerval, de Santes, de Tronchiennes*, ex Maria de Chastillon Dn. de Dampierre, de Sompuis, de Rollancourt, reliquit ante alios *Philippum Dn. de Santes & B. de Rollancourt Eq. A. V.* qui 1535. decessit], & ex conjuge *Bona* agnata *Dn. de Lannoy & de Sel[illegible]* suscepit *Hugonem*, sed ante se 1527. extinctum vidit, patrem *Franciscæ heredis* [illegible] *noy, de Rollancourt, de VVahagnies*, quæ Maximiliano Egmondano C. Buræ omnia illa

De Molembaix & Solre. attulit. *Balduinus* tertius Guiberti filius cognomento *Balbus Dn. de Molembaix* [illegible] Eq. A. V. fuit, pater ex *Adriana de Berlemont, Dn. de Solre le Chasteau*, *Balduini* iterum Eq. A. V. & magni aulæ Magistri Archiducis Austriæ Philippi, qui ex Michaelide d'Enne Dn. de Cauroy & de Beauvoir reliquit *Philippum Dn. de Molembaix, de Solre le Chasteau, de Cauroy, Eq. A. V.* patrem *Ioannis*, quo nata *Maria* [illegible] *de Solre*, quæ tamen ex Johanne M. Bergarum super Scaldim nullos suscepit liberos, *Balduini Dn. de Turcoing Eq. A. V.* quo alius *Philippus* natus, *Philippi Dn. de Beauvoir*,

De la Motterie & d'Orgemont. *Ludovici*. Demum ultimus Guiberti filius *Ioannes Dn. de la Motterie*, genuit *Ioannem Dn. de Motterie & d'Orgemont*, quo nati *Robertus Dn. d'Orgemont*, cujus ex *Petro* nepotis, *Ioanna Dn. d'Orgemont* nupsit Carolo de Miraumont, *Antonius Dn. de la Motterie*, pater *Ludovici*, avus *Iacobi*, proavus *Claudii Com. de la Motterie*, abavus *Philippi Com. de la Motterie* & *Alberti B. de Clervaux*, & *Petrus Dn. de Lesdain*, ex cujus majori filio *Nicolao Domini de Lesdaing*, ex altero *Antonio Domini* de *Harchipont* & *de Hautfont* descendunt.

Scutum §. IV. Gentile *Lannojorum* scutum est *argenteum*, *ornatum tribus leunculis prasinis, coronis & falculis aureis, linguis coccineis*. Apex est ex *galea coronata* caput *Monocerotis argenteum, cornu, barba & juba aureis*. Laciniæ autem sunt argenteæ & virides.

Discernicula minorum natu. §. V. Discernicula minorum fratrum ex *Chiffletio* notare operæ pretium est, is enim ex hac gente *quatuordecim aurei velleris Equites* enumerat. Ex quibus solus *Iohannes Dn. de Lannoy* scuto simplici usus est. n. 50. *Hugo Dn. de Santes*, qui equitum septimus fuit, (n. 7.) instituam seu limbum min[illegible] interius striatum circumdedit clypeo; ejus frater *Guibertus* seu *Guillebertus Dn. de VVillerval* pectoralem taleolam

trifidam

triſſidam cæruleam in imo ſcuti capite exaravit, num. 12. *Balduinus* (num. 19.) eorundem frater *Dn. de Molembais* mediæ ſcuti areæ inſeruit ſcutulum argenteum zona quadruplici cataleа exaratum, quod denotat *Molembais* ex materna ſucceſſione. Quod dignum notatu eſt, inter 25. primos ordinis equites 1429. lectos, tres hujus ſtirpis fratres numerari. *Balduinus Dn. de Molembais* ex medio ſcutulo inſeruit parmulam *Berlaymontiam*, quæ ſexies vario vellere & minio tranſverſe faſciata conſpicitur, num. 89. quod iterum fuit maternum ὄνομα. *Petrus Dn. de Freſnoy* Hugonis uſus eſt diſcerniculo, num. 98. *Carolus Dn. de Senzeilles* & dein *Sulmonæ Princeps* lunulam cornutam coccineam cordi parmæ inſeruit, n. 136. *Philippus Dn. de Santes* denuo Hugonis limbum accepit, ſed pro *apice* uſus eſt *bicipite ſeu lupæ capite fulvo, in medio tripteri argentei* (vol de trois rangs.) n. 182. quod *Philippus* princeps *Sulmonæ* ſecutus eſt. n. 197. *Philippus Dn. de Molembais*, uſus eſt in media area nigro ſcutulo cum decem rhombis continentibus argenteis in tres ordines ternis & decimo in ima ſede locatis, quo deſignatur *Esne*, ex qua ſtirpe mater Michaelis fuerat. n. 183. *Balduinus Dn. de Turcoing* n. 233. *Barbanſoniam* parmulam medio ſcuto matris cauſa inſcripſit, quæ ſola tinctura leonum à Lannoiis differt, utpote qui pro viridibus miniati conſpiciuntur.

§. VI. Hæc diſcernicula omnia relinquebant ſcutum Lannoium ſimplex: Aliqui tamen in quadrantes ſecare maluere ſcutum. Ita *Iohannes Dn. de Molembais*, n. 208. uſus eſt ſcuto quadripertito; In quadram primam & ultimam Lannojis leonibus locatis, in ſecundam & tertiam *Manuelio* & *Legionenſi* ſymbolis repoſitis; toti vero ſcutulum *Philippi Boni Ducis Burgundiæ* imponebatur: quod iterum à Joannis matre fuit *Margareta Burgunda*, quæ patrem habuit Balduinum Dn. de Fallais, Philippi Ducis Burgundiæ per naturam filium, & matrem Mariam f. Joannis Manuelis de la Cerda. Pariter *Carolus Sulmonæ Princeps* n. 237. quadripertito uſus eſt ſcuto, ita ut Lannoji leones laterculum primum & quartum ornarent, ſecundum autem & tertium *columna Columniorum*, ex qua familia matrem habuerat. Idem etiam apice eo uſus eſt, quem à Philippo Dn. de Santes aſſumtum dixi. Cum Carolo eadem teſſera uſus eſt, quem filium fuiſſe credo, *Horatius Princeps*. n. 269. Diſcernicula ex quadris novis adſcitis.

CAPUT LI.

Duces Limburgi, Comites Limburgii in Styrum.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ nominis affinis.*
2. *Comites & Duces Limburgii ex Salmenſibus derivati.*
3. *Iidem deducti ex Ardennatibus. Succeſſio.*
4. *Scutum Limburgium. Valckenburg. Lucemburg.*
5. *Limburgiorum ad Lainam origo.*
6. *Deductio.*
7. *Ramus Limburgius & Bruchius. Succeſſio.*
8. *Ramus Styrumius.*
9. *Scutum Comitum.*
10. *Limburgius comitatus. Quò delatus?*
11. *Bronchorſtii. Lineæ. Hereditas.*
12. *Wiſchia ſucceſſio.*
13. *Scutum hodiernum. Wilhelmus Mauritius Naſſovius.*
14. *Gehmen.*
15. *Borckeloha. Controverſiæ origo & hiſtoria.*
16. *Controverſia armis acta. Compoſitio.*
17. *Fundamenta ordinum Geldriæ in dominium Borckeloanum.*
18. *Fundamenta Limburgiorum Styrumiorum in idem.*
19. *Galeæ.*
20. *Tituli.*

§. I.

DIximus L. 1. c. 53. quatuor in imperio noſtro à pluribus ſeculis floruiſſe familias vel ejusdem vel ſimilis (una ſolum & quidem in aliam ejusdem inſtrumenti variata litera) nominis, & ex illis *Limburgios* pincernas imperii, Franconiæ proceres, eaq; occaſione *Limburgios ad Lainam* Dominos vidimus. Supereſt ut *Limburgios* nunc conſideremus, tum *Comites* atq; *Duces Limburgi*, quæ civitas & urbs ſeptemdecim Provinciarum Belgicarum eſt, tum Comites *Limburgi ad Lainam* in Weſtfalia, ad nomen alterius Limburgi ita dicti, qui nunc vulgo *Styrumio* nomine notiores ſunt. Familiæ nominis affinis.

§. II. Quod

Comites & Duces Limburgici ex Salmensibus derivati.

§. II. Quod attinet *Limburgicos Comites* atque *Duces*, eorum stirps lon[gis ...] [illegible] fuit. *Salmenses* ex sua gente accessisse, et perhibent *Crollum* [illegible], cum Otto ex Carolinis ultimus Lotharingiæ Dux decessisset, ab Henrico III. Imperatore Lotharingiam inferiorem obtinuisse, præter quam deinceps etiam superiorem occupavit, sed a Gotefrido iterum dejectus est. Dicitur vero *Limburgum* [...]cem ad *Vesam* ab Hunnis vastatum restaurasse, cui filius *Walramus* al. *Henricus* [ti]tulum *Comitatus* ab Henrico III. obtinuerit. Filius *Henricus* ab Imperatore Henrico IV. Principatu inferioris Lotharingiæ donatus est, sed iterum ab Henrico V. [...]tus: Hic tamen *Ducis* axiomate *Limburgum* exornavit. Hunc aliqui filium [...] *Henricum Lusitaniæ regem fuisse* [...], cujus tamen ex Burgundiæ Ducibus deductio ex historicis documentis jam inter doctos pene indubitata habetur. Certius tamen est quod ille *Henricus* primus Limburgi Dux *Walramum* genuerit reliquorum Ducum *Limburgensium*, tum Comitum atque deinceps Ducum *Lucenburgiorum*, stirpis in varios ramos, in quibus Imperatores & Reges leguntur, distinctæ, & demum, qui adhuc superant, *Salmensium Reifferscheidiorum* Comitum prosatorem.

Iidem deducti ex Ardennatibus.

§. III. Alii rerum Genealogicarum peritissimi Salmensium nulla facta mentione, Limburgensium originem referunt ad *Giselbertum* aliquem, Comitem *Mansuariæ*, qui *Ermengardam Lotharii Imperatoris filiam* rapuerit, & ex *Rainerio* altero filio Duces *Hasbaniæ*, Comites *Hannoniæ* & *Lovanii*, quorum hi *Brabantinorum* Ducum & *Hassiæ* Landgraviorum autores, leverit, alterum filium habuerit *Ricuinum* Comitem *Ardennæ*, patrem *Ottonis Ducis Lotharingiæ* (a quo alii Duces & Barri Comites) atque *Ricuini II.* cujus nepos *Sigfridus Lucenburgi Comes* fuit. Hujus nepos constituitur *Theodoricus Limburgi Dominus*, pater & avus *Henricorum* primorum *Comitis* & *Ducis Limburgici*, quorum hoc *Walramus*, ex altera Ermesinda Com. Namurcensi & Lucenburgica *Henricus Lucenburgii* Comes, ex quo *Imperatores*, *Reges Bohemiæ* & *Ungariæ*, *Electores Brandenburgici*, Duces & Comites *Lucenburgici*, & multi illustres variis titulis in Francia & Belgio rami. *Henricus* vero istius frater major, *Limburgi Dux Walramum* genuit *Limburgi* Ducem, atque *Adolphum* materno jure *Montium*

Successio.

Comitem: illius filia Reinoldo Com. Geldriæ nupta ante patrem excessit, unde patruo successit ex *Adolpho* nepos *Adolphus*, qui 1282. quamvis contra propinquorum sententiam Limburgium Ducatum Brabantino Duci Joanni *vendidit*: ex quo communes cum Brabantia Duces non ex una familia habuit.

Scutum Limburgium.

§. IV. Limburgici hujus Ducatus clypeus est *argenteus* referens *leonem rubeum, corona & falculis aureis, lingua cærulea, cauda bifida in decussim trajecta*. Ita Chifflet. Inf. Eq. A. V. in primo cap. Philippo bono. Idem δίγμα fuisse credo lineatum ex

Valckenburg. Lucemburg.

postgenitis. Certe *Valckenburg* c. 8. n. 4. in Brederodio scuto vidimus simili leone, nisi quod corona non additur, notari. Quod etiam *Lucenburgiam* gentem attinet, simile plane scutum illi assignat Chifflet. in eq. 10. Unde similem leonem Dux Lucenburgius ex Momorantiis in Gallia nunc quoque gerit. *Lucenburgiæ* tamen provinciæ dat Brianvill. jeu d'arm. p. 157. scutum *quinis tæniis argenteis & cyaneis* transverse fasciatum, incumbente illis *leone* illo Limburgio coccineo coronato. Quæ tæniæ scuti forte alicujus fuere discerniculum, quod dein ducatui hæsit.

Limburgiorum ad Lainam origo.

§. V. Sed transeamus ad alteram familiam *Limburgiorum ad Lainam*, qui de Styrum cognominantur. Horum ortus est a *Friderico C. Isenburgio*, & ita per illum ex *Comitibus Montium* atque *Altenaci*: Friderici enim pater vel ex filio *Arnoldo* avus *Eberhardus* fuit, ad quem castra *Lippe*, *Nienberg* & *Iseburg* ad *Ruram* spectarunt, cum *Fridericus* vel frater vel major vel filius Eberhardi *Altenam* retinuisset ex paterna hereditate, sator totius Illustrissimæ *Marcanæ* familiæ, ex quibus deinceps *Duces Cliviæ* orti sunt (vide c. 46. num. 6. 7.) patrum memoria exstincti, quorum justi agnati sunt moderni *Limburgii Styrumii*, de quibus nunc sermo est. Verum deductio majorum alibi altius repetita est.

Deductio.

§. VI. *Friderico* illo *Isenburgio* & *Margareta Limburgica* (quam tamen alii non uxorem sed matrem Friderici faciunt) nati erant *Theodoricus* & *Fridericus* filii, atque tres filiæ, qui paterna calamitate oppressi subsidium habuere in avunculo *Henrico*, Limburgensi Duce, qui orphanorum protector & quasi tutor novum illis castrum ad *Lainam* seu *Lenam* Westfaliæ construxit, quod paterna castra diruta essent, idque a suo nomine

nomine *Limburgum* ſeu Hohen Limburg ſeu Nien Limborch/ apud Hamelmann. dixit: unde abolita roſa, quæ prius gentilis fuerat teſſera, *leone* etiam *Limburgio* uti cepere. Itaque *Theodoricus* primus *Comes de Limburg* dictus eſt. Cum vero adoleviſſet, avunculi & conſanguineorum auxilio partem ditionum ab agnato *Adolpho C. Marcano* occupatarum recepit; demum tranſactio 1243. inſtituta eſt. Theodorici hujus tanquam novi autoris, a quo gens hæc ortum repetit, Genealogiam videre eſt apud *VVern. Teſchenmach. annal. Iul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 452.* Nos ſolum ob diviſiones linearum quædam delibamus. Theodorico ergo natus eſt præter *Fridericum* alius *Theodoricus*, hoc *Henricus*, pater *Gerhardi* atque *Ludovici* ἀπαίδων, & *Ioannes* duarum linearum communis pater. Aliquanto aliter manuſcripta quam vidi genealogia habet: in qua *Theodorico II.* filii dantur *Eberhardus, Theodoricus* & *Henricus* (qui cum fratre *Eberhardo* ſimul vixere 1308.) *Eberhardus* autem pater fuit *Theodorici III.* qui à 1308. ad 1364. ditionibus præfuerit, & filium habuerit *Theodoricum*, & quidem ante parentem deceſſerit, ſed communis pater fuerit duarum linearum.

§. VII. Duas illas lineas dicere poſſis *Limburgiam* & *Styrumiam*, & deſcendunt iſtæ à fratribus duobus *Theodorico* atque *Ioanne* (l. *Theodoricus* ſeu *Ioannes* pater illorum fuerit, ut modo diverſas ſententias retulimus.) Erat vero alius etiam horum frater *Eberhardus C. Limburgius, Dominus in Hirtenberg*, ſed de ejus poſteritate nihil lego. Cæterum *Theodoricus* alterius lineæ autor avo 1364. ſucceſſit, & *Lucardim* heredem *Bruchii* ſeu Dominii *Broich* uxorem habuit, & adhuc 1398. in vivis fuit. *Teſchenmacherus* autem hunc Theodoricum Bruchiæ maritum, non facit fratrem Joannis, ſed filium alterius *Theodorici*, qui Joannis frater fuiſſet, & Comitiſſæ Sainiæ. Quicquid ejus ſit, Theodorico & Lucarde nati ſunt *VVilhelmus* atque *Theodoricus*: Ille *Comitatum Limburgium* & *dimidiam dynaſtiam Bruchiam*, atque in eo caſtro ſuperius domicilium habuit, uxorem vero nactus eſt *Mezam* ſeu *Mechtildem Salma-Reiferſcheidiam, Bedburiæ* & *Hackenbruchii* heredem. His quidem geniti fuerant parentibus *Eberhardus* & *VVilhelmus* ſed præmaturo fato, cum Joanni Duci Cliviæ militarent 1468. cecidere: unde parentibus (non tres, ut *Hamelmann. de famil. emort. L. 1. p. 52.* tradit, quarum duæ totidem comitibus de *Neuenar*, cum dote altera Comitatus *Limburgii*, altera Dominii de *Betbar*; tertia *Comiti de Falckenſtein* & *Oberſtein* cum dote *Broichii* Dominii elocatæ ſint, ſed) una ſuperfuit filia *Margareta*, quæ marito *Gumberto C. Neuenariæ Limburgum, Bruchium, Bedbur* & *Hackenbroich* attulit, quæ tamen poſteriora materna Dominia ad Salmenſes retracta ſunt ex prætenſo jure feudorum Colonienſium: Limburgo etiam dejecere Gumbertum Margaretæ patrueles. Quod vero *Theodoricum* Wilhelmi fratrem attinet, is in diviſione 1412. obtinuerat arcem *Vittinchoven*, præfecturam *Rellinghauſen*, dimidiam dynaſtiam *Bruch.* & in ea interius caſtrum. Hic pater fuit *VVilhelmi, Henrici* & *Theodorici*, qui 1459. vi Gumbertum Neuenarium, qui 1342. de eo comitatu à *Friderico IV.* inveſtitus fuerat, maritum patruelis ſuæ arce & comitatu Limburgi expulere. Demum *VVilhelmus* genuit *Ioannem* atque *Mariam* uxorem *Sebaſtiani Com. Saynenſis*. Cum vero *Ioannes* ex Eliſabetha Neuenaria uxore ſua prolem non ſuſtuliſſet, contra pacta familiæ, ut allegabant agnati, *Limburgium* atque dimidium *Bruchii* tranſtulit in *Irmgardim Saynenſem* atque ejus maritum *VVirichium Comitem Falckenſteinium*.

§. VIII. Illa Theodorici linea fuit, quæ defecit, & ditiones ſuas aliorſum quam ad agnatos delabi maluit: Quod fratrem ejus *Ioannem* attinet, *Styrumiæ* lineæ autorem, hic *Theodorici* pater fuit, ille *Eberhardi*, quo iterum natus *VVilhelmus C. Limburgi*, pater *Adolfi*, quo genitus *Georgius*, hoc & *Irmgardi VViſchia Hermannus Georgius*, pater *Georgii, Iodoci, Ioannis* & *Erici*, quorum hi Eccleſiaſtici fuere. *Iodocus* ex Maria Schaumburgia genuit inter alios *Hermannum Ottonem, Georgium Erneſtum* & *Bernardum Albertum*. *Georgii Erneſti* filia *Maria Magdalena Henrico* Principi *Naſſovio* 1646. nupta & 1653. extincta parentis hereditatem marito atque ita Naſſoviæ ſtirpi intulit, ob quod filius *VVilhelmus Mauritius* princeps inſignia Limburgenſia ſuo ſcuto medio loco inſeruit. *Hermanni Ottonis* filii fuere *Otto*, qui ex *Eliſabetha Carola Dhonana* filios genuit, *Adolphus* (quo & Iſabella Alexandri C. de Vehlen filia nati, qui adhuc ſuperant, *Hermannus Otto*, & *Maximilianus VVilhelmus Ego.*) & *Mauritius* qui ex Bernardina patrui filia filios ſuſcepit.

Ramus Limburgius & Bruchienſis

Succeſſio

Ramus Styrumius

§. IX. Quod

Scutum Comitem. §. IX. Quod attinet ad ſcutum gentile, illud in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 17. pingitur quadripertitum, primo & quarto laterculo *argenteo* cum *leone rubeo*, ſecundo & tertio *rubeo* cum *leone coronato argenteo*, toti incumbente alia parmula *aurea* cum *duobus leonibus gradientibus*. Huic ſcuto imponuntur tres galeæ coronatæ, prior ſuſtinens caudam pavoninam, ante quam leo *Limburgius* rubeus exurgit; ex ſecundo protenduntur *Wiſchiani apex* duo equini pedes, alter nimio, alter [illegible] tinctus: ex tertia prominent pedes duo urſini (Chifflet. vocat leoninos, & eos argento tingit) nigri ſingulos globos argenteos (Chifflet. coccineos dicit) unguibus ſtringentes. Laciniæ omnes cocco rubent, circa mediam auro, circa reliquas ſequiori metallo reflexæ.

Limburgius comitatus. §. X. In ſcuto hoc *leo rubeus Limburgii* eſt, ut §. 4. vidimus, rationem autem, cur hæc familia eo utatur, §. 6. expreſſimus. Cæterum qua ratione Comitatus ille ad alios ex ſtirpe hac translatus ſit, § 7. cœpimus dicere: quibus addendum, inter Neuenarios & Falckenſteinios, cum Amæna Falckenſteinia Gumberto Neuenario Comiti nupſiſſet, ita tranſactum eſſe, ut *Limburgum* penes *Neuenarios* eſſet, *Broichium* autem totum Dominium in Falckenſteiniorum poteſtate maneret. Gumberti filius *Adolphus* etiam ἄπαις fuit, unde ſororis ejus Magdalenæ connubio *Arnoldus Comes Benthemius* Domino feudi conſentiente Limburgum adiit. Hac cauſa non tantum Neuenarii in ſcuto ſuo hoc leone utuntur, verum etiam Falckenſteinii Comites, quod alibi vidimus. Linea vero *Styrumia*, licet exſors aviti Comitatus, gentilem

Quo delatus? hanc teſſeram in parma ſua itidem ſervat. Cæterum quia comitatus ad alios translatus eſt, huic lineæ hactenus inter ordines imperii in comitiis locus non fuit, nullo tamen Illuſtriſſimæ protapiæ præjudicio.

Bronchorſtii. §. XI. Leo *argenteus, corona, lingua & falculis aureis, cauda bifida & in decuſſim trajecta*, in area *rubea*, quod [illegible] diximus eſſe laterculi ſecundi & tertii, notat *Bronchorſtios* Comites (vide Chifflet. inſ. A. V. num. 372.) Cæterum *Bronchorſtiorum* gentem alibi nonnihil conſideravimus. Eam *Wilhelmi* Comitis Bronchorſtii filiis *Gisberto* atque *Theodorico* circa ſeculi decimiquarti finem in duas ſtirpes diſtracta

Lineæ. eſt. A *Theodorico Dn. de Batenburg* iterum tres rami ſunt, *Anhaltinorum Dominorum* & dein *Comitum*, quorum maſculi defecere, *Batenburgiorum* Baronum, & *Gronsfeldiorum* Comitum, qui omnes extinctis Bronchorſtiis *Comitum Bronchorſtiorum* nomen aſſumſere. *Gisberti* autem poſteritas defecit in *Iodoco* ſeu *Iuſto* Comite 1553. cujus vidua Maria Hojenſis ad mortem usque ſuam in poſſeſſione manſit. De Jodo-

Hereditas. ci hereditate gravis erat contentio, cum præter agnatos *Bronchorſtios* ſucceſſionem quærerent inprimis *Diepholtini*, *Irmgardis* Abbatiſſa Eſſendienſis, & ejus ex fratre nepos *Rudolphus* Comes, quorum avia & proavia Hedvigis amita Juſti fuerat: ſed vicit *Irmgardis Wiſchia* matre *Walpurgi Montana* nata, quæ *Iuſti matertera* fuerat, atque adeo proxima conſanguinea, quæ præterea alio etiam modo ex *Gisberto II. Com. Bronchorſtio* Juſti proavo deſcenderat, quod credo ex avia Margareta Bronchorſtia Henrici Wiſchii uxore.

§. XII. Mediæ parmulæ leones notant familiam *Wiſchiam*, cujus heres *Irm-*

Wiſchia ſucceſſio. *gardis* filia *Henrici*, ſoror *Ioachimi* improlis & vidua Scheiffardi Merodii *Georgio Limburgio* marito ditiſſimam attulit ſucceſſionem, ac prima hujus rami attritas facultates iterum erexit. Per eandem etiam jus ſucceſſionis Bronchorſtiæ obtigiſſe modo vidimus.

Scutum hodiernum. §. XIII. Hæc eſt deſignatio ſcuti, quod apud *Sibmacherum* extat; Hodierno tempore paulo alia eſt diſpoſitio: ut videlicet clypei quadripertiti primam argenteam aream occupet *Limburgius leo rubeus, coronatus auro*, (unde quod Sibmacherus n. 9. coronam omiſit, περίεργα fuit) linguam cæruleam protendens: ſecundam *leo Bronchorſtius*, tertiam *leones Wiſchii*: quartam rubeam ornent *tres vituli crocei* ſeu *nummi Byzantini aurei*, notandæ dynaſtiæ *Borculo* ſeu *Borckelohe*. Huic ſcuto majori imponitur parmula media *Gehmenſis*, videlicet argentea inſcripta *faſcia rubea* palis *tribus*

Wilhelm. Mauritius Naſſovius *aureis* exarata. Quæ diſpoſitio etiam eſt medii ſcutuli, quod parmæ gentili Celſiſſimus Wilhelmus Mauritius Naſſovius ob maternam hereditatem (vid. §. 8.) inſeruit, excepta parmula *Gehmenſi*.

§. XIV. Quod

§. XIV. Quod Dominium *Gehmen* attinet, ejus L. 1. c. 86. n. 4. mentio facta eſt, quaratione ad Schauenburgios ſit delatum: cum autem familia tota extingueretur, dynaſtia hæc fœmininæ ſucceſſionis capax ad Limburgios hos delata eſt, utpote deſcendentes ex Maria, Ottonis filia, Erneſti Principis ſorore, Jodoci Limburgii conjuge. Gehmen.

§. XV. Quod dynaſtiam *Borckeloe* attinet, pluribus de ea agendum, quod noſtra etiam memoria non litium ſolum, ſed & belli fuerit materia. Cæterum ea allodialis prius naturæ, quæ poſt mortem ultimi Domini *Gerhardi* 1385. ad *Bronchorſtios* per iſtius filiam delapſa, atque adeo utrique ſexui idonea erat, 1406. a *Gisberto Com. Bronchorſtio* voluntarie *Epiſcopo Monaſterienſi* oblata, & ab hoc inveſtitura conceſſa eſt, ut relevet ab Epiſcopo & Diœceſi Monaſterienſi. Quæ eadem inveſtitura contigit filio *Ottoni* 1420. & nepoti *Gisberto* 1477 hujusque fratri *Friderico* 1490. Friderico ſucceſſit filius *Iodocus* ſeu *Iuſtus*, quo ſine liberis 1553. moriente, (ut tamen vidua Maria uſumfructum ad mortem usque 1579. retineret) lis exorta eſt: quod Monaſterienſis vacuum feudum, de quo in Camera litem intendebat, ſibi vindicaret, ex altera parte *Limburgo-Styrumii* hereditatem ſibi aſſererent; Demum *Geldrica provincia* de ſuperioritate Dominii & foro, ubi dijudicanda eſſet controverſia, Epiſcopo ſe opponeret. Epiſcopus equidem citatus à Limburgiis coram *Geldrica curia* comparuit per procuratorem, conteſtans cauſam coram ea agi non poſſe, quia Dominium ad Monaſterienſem ſpectaret diœceſin. Ob hoc tutor Geldriæ ad ſervandum jus provinciæ ſe jungit Limburgiis, & cum ipſa iſtorum confeſſione probaſſet, Dominium non in diœceſi eſſe, alteram exceptionem, quod dynaſtia immediate ſubeſſet imperio, aliis argumentis elidere conatus eſt. Hiſce opponebatur actus homagii & juriſdictionis poſt 1579. ex jure conſolidationis utilis & directi Dominii. Cum cauſa initio voce acta fuiſſet, ex ſententia curiæ 1612. ſcriptis agi cæpit, & 1613. procuratores utriusque partis renunciantes ulterioribus productionibus concluſere cauſam, ut in curia Geldrica jus diceretur. Cum dicta eſſet ſententia 1613. Monaſterienſes querelas ad *Status Generales* devolvunt, ut hi a Conſiliariis Geldriæ peterent informationem & negotii rationes. Ob hoc Geldri, licet rationem ſententiarum ulli dare non tenerentur, deputant ex ſuo ordine aliquos, & ſententiam in præſentia Monaſterienſium, eorum objectionibus depulſis, juſtificare conantur: & deinceps in cauſa pergentes, cum Epiſcopi Procurator procurationi ſuæ renunciaſſet, nec alius ageret ejus nomine, ſed potius ille mandatis *Cameræ Spirenſis* Comitem ad omittendam in curia Geldriæ litem urgere vellet, proceſſum contumaciæ inſtruunt, atque 1616. 22. Decembr. Epiſcopum ad reſtitutionem Dominii, fructuum, damnorum & impenſarum damnant. Hæc ſumma 1622. 3. Maij taxata 523995. florenis. Sententia intimata Epiſcopo, ſed quæ ab Ordinibus proponebantur ad tranſactionem amicam, ut Comiti & poſteris feudum nomine diœceſeos ſecundum formam antiquam iterum concederetur, & Ordinibus liquidatio æqua fructuum atque damnorum permitteretur, caruere ſucceſſu. Executio vero in præſentia com[...]ilatiorum à curia Provinciali deputatorum peracta, quoad reſtitutionem Limbu[r]genſis in Dominium. Summam vero eidem adjudicatam Epiſcopus ſolvere aut agnoſcere ſententiam iterum obtentis Cameræ mandatis renuebat. Unde poſtea decreto Ordinum generalium 1635. & Geldrorum 1640. ut manu forti executio inſtitueretur ad Comitis Limburgii ſatisfactionem, è bonis Epiſcopi in Ducatu ſitis, cum collatio 164[.]. de compoſitione fruſtra fuiſſet, & non alia bona adeſſent, e quibus ſententiæ ſatisfieri poſſet, præter ſolum directum Dominium de Borculo, 1641. Epiſcopus a poſſeſſione prædicti Dominii rejectus eſt, & Limburgenſis admiſſus: mox jura & prætentiones Monaſterienſes 1642. 23. Mart. haſtæ ſubjectæ, atque adjudicatæ plus offerenti. Is fuit *Conradus Hous Reſenſis*, qui 32000. taler. [o]btulerat, quæ à ſumma debita ob hoc auferenda ſint. Cum vero redemtionis tempus in Geldria inter peregrinos ſex annis definitum ſit, id expiravit 1648. Reſiduum vero cum uſuris, quod a tempore rei judicatæ conficiat circiter auri millionem cum dimidio, non deſtitere amplius exigere ab Epiſcopo; unde ea de re etiam fruſtra actum in dicta Monaſterienſi. Inde novo Epiſcopo *Christophoro Bernardo* 1653. & 1654. literis itidem illi jus ſuum & Comitis indicarunt, qui perrexit, ut ſæpius hactenus factum, & Comes contumaciæ accuſatus erat,

Borckelohe. Controverſiæ [illegible]

 tanquam

tanquam in priori instantia causam deseruisset, mandatis è Camera urgere Comitem, ut Dominium per formam attentatus occupatum restitueret, & a sententia Geldrica ab incompetenti judice lata desisteret: vicissim ut olim quoque aliis literis Ordines monent, & jubent Comitem, ne morem gerat, aut sententiæ præjudicari patiatur, pro fide qua illis obstrictus sit, promissa protectione & defensione. [illegible] etiam ad Cameram literæ, totius negotii seriem exponentes, & quod Comitem sequentes deserere Ordines non possint, declarantes. Iterum 1657 apud Episcopum institere Ordines, ut componeretur controversia, qui tamen potius causam [illegible] & aliorum judicum decisioni submitti volebat. Huic se Ordines opposuere novo 1663 decreto facto. Quam actorum seriem ex scripto, cui titulus: *Deductio [illegible] repræsentatur jus territorii, quod Geldriæ competit in Dominium de Borculo &c.* jussu Ordinum Geldriç 1663. huc referre non incommodum nec lectori ingratum credidi.

Controversia armis acta.

§. XVI. Cæterum sicuti controversia illa jure prius acta, ita postea armis [illegible] cœpit: cum 1665. Episcopus hanc etiam causam epistolæ suæ, qua rationes, ob [illegible], arma capere necesse haberet, Ordinibus exposuit, inserebat, quod Dominium [illegible] diœcesi debitum vi ipsi detinerent. Cui epistolæ aliis literis ab Ordinibus responsum est. Episcopus vero vi in Transisalaniam irrupit, castellum autem *Borculonum*, postquam aliquandiu restitisset, in potestatem redegit. Demum 1666. 2. Aprilis [illegible] conclusæ pacis articulo 3. restitutio opidi & castelli sancitur: articulus autem XI. ita conceptus est: Was die herrlichkeit Borckeloh anbelangt / so begehren die Herren General Staaten nicht / daß wegen der berechtigung oder deß directi Dominii seu utilis halben durch diesen tractat etwas verändert werde / sondern es solle das gantze werck in dem stande verbleiben / in welchem es vor diesem krieg gewesen. Der Herr Bischoff aber renunciiret mit consens deß Capitels dem Superioritäts recht auff die besagte herrlichkeit Borckelohe / und dero dependentzen und zugehorden: jedoch also / daß diese renunciation der gerechtigkeit deß Reichs nicht præjudiciere, sondern dasselbe in allem seinem wesen verbleibe: welches aber gleichwol zwischen der Röm. Käyserl. Majest. und denen Herren Staaten anders nicht / als durch freundliche wege / oder durch einige andere mittel / wie von beyden seiten für rathsam erachtet wird / decidirt und erörtert werden soll. vid. *Theatr. Europ. Contin. X. p.* 158. Ex eo tempore aliquid actum in hac controversia non recordor.

Compositio.

§. XVII. Subjungere visum est, quod alibi fecimus, controversiæ istius momenta. Et quidem *Episcopi Monasteriensis* pro suo jure argumenta reservamus ad explicationem istius scuti: Huc referemus ante omnia *Fundamenta Ordinum Geldriæ*, quibus Dominium in districtu & subjectione Geldriæ esse asseverant: pro quibus allegatur: Relatio bene fundata in negotio Borculonensi: Sunt vero ista:

Fundamenta ordinum Geldriç in Dominium Borckeloanum.

1. *Confessio Monasteriensium*, qui in ipsa actione petitoria Spiræ facti in defensional. posit. 36. Dat de herrschafft Borculo niet im stifft Münster und dessen bezirck sondern en ausserhalven desselben stiffts gelegen sey. Sed dein Monasterienses perhibuere immediate imperio subjectum.

2. Cum *Henricus Dn. de Borculo* 1236. Ottoni Geldro venderet *Grollam*, hic Comes promisit Dominium Borculo non pluribus inhospitationibus aut exactionibus oneratum iri quam pater fecisset. Itaque jus hospitationis & collectarum habuit, quod indicium superioritatis.

3. Domini de Borculo semper cum aliis Ordinibus præsentes fuere *Decretis & Privilegiorum* urbis *Zutfaniæ* confirmationibus. Singulatim 1107. 1324.

4. *Gisbertus Bronchorstius Dn. de Borculo* cum f. Gulielmo Dn. Bronchorstio 1372. & aliis Geldriæ nobilibus subscripsit suspensioni armorum & securitati præstitæ adjutoribus Ducis Geldriæ & Comitis Zutfaniæ. Sed & illo bello Gisbertus tantum æris alieni conflavit, ut 1375. cogeretur Dominium *Diepenheim* oppignorare.

5. *Otto Bronchorstius Dn. de Borculo* & frater *Gulielmus* cum aliis ordinibus Zutfaniæ, comparuere, & se obligarunt sigillo appotito in conventu 1418. ut Geldria & Zutfania non separari possint. De quali comparitione vid. *Reinc. de reg. sec. & Eccl. L.* 1. *cl.* 5. *c.* 4. *n.* 98. 99. 10.

6. Gisbertus III. 1469. solemniter recognovit & declaravit cum nobilitate

Domini

Dominii & Magiſtratu opidi de Borculo: *Patrem ſuum & præceſſores cum ſuis terris, vaſallis & ſubditis ſemper obſequium & obedientiam præſtitiſſe, Dnn. Principibus Ducibus Geldriæ & CC. Zutfaniæ, velut bonos & fideles ſubditos facere convenit.* Unde ſe etiam Adolpho Duci Geldriæ velut *bonum clientem* ſe ſubmittit, promittens fidem & aſſiſtentiam, ac ut oppida & caſtella Dominii ſemper pateant Ducibus. Nec minus ut idem poſthac omnes officiales de Bronchorſt, Borculo & Lichtenvoorde obſervantiam horum articulorum jurarent. Adjecit ſigilla Nobilitas, Officiales, opidum.

7. *Fridericus Bronchorſtius* 1505. ſe ſubmiſit obedientiæ Philippi Regis Hiſpaniæ tanquam Ducis Geldriæ.

8. *Juſtus Comes Bronchorſtius*, cum ei 1589. controverſia intercederet cum oppido *Grolle* de limitibus, ſupremi Provinciæ Principis judicium convenit, nempe ſtatuum conventum Zutfaniæ, non vero arbitros ab utraque parte nominari petiit, quod futurum erat, niſi Dominium Geldriæ fuiſſet ſubjectum.

9. *Juſtus* Comes, conqueſtus 1540. Carolo V. tanquam D. Geldriæ Neomagi, quod fiſcalis exigere voluerit contributiones ad bellum Turcicum, & alia onera imponere, contra quam præceſſorum tempore, qui ſubditi Geldriæ & ita exemti fuerint, factum ſit, obtinuit à Cæſare mandatum, ut fiſcalis actionem omitteret. Quin & Carolus V. cum terrarum a Geldria dependentium *tabulam Geographicam* conficeri curaret, voluit Dominium hoc inſeri.

10. Contribuere hi Domini, ut ab anno 1480. ex catalogis contributionum probari poteſt, in omnibus oneribus & exactionibus, cum aliis ſtatibus.

11. Aliqui etiam nobiles è Dominio vocati fuere ad ſtatus Provinciæ & Comitia unius è tetrarchiis, plurimi etiam adhibiti negotiis ſtatus contra Hiſpanos.

12. Non ignaris Monaſterienſibus hactenus incolæ Dominii Comitatui Zutfaniæ ſuas contributiones ſolverunt, & ſolvunt.

13. Cum 1560. novi crearentur Epiſcopi in Belgio, *Daventrienſi* addictum *Dominium Borculo*, cum tamen Bulla Pii V. tantum loquatur de ditionibus regi Hiſpaniæ jure hereditario ſubjectis.

14 In *matricula* Imperii non reperitur hoc Dominium.

Obj. Homagium a ſubditis poſtquam utile & directum Dominium conſolidatum, 1579. obtinuit Epiſcopus, & ex eo juriſdictionem donec vi dejiceretur exercuit.

§. XVIII. Subjungimus *Fundamenta Limburgo-Styrumia*, qui ſibi Dominium utile vindicant in dynaſtiam. Fundamenta Limburgorum Styrumiorum in idem.

1. *Vetus Dominii natura*, cum terra fuiſſet initio libera & allodialis, dein feudo oblata Monaſterienſi Epiſcopatui, ſed ut non periret jus fœminis, ſi maſculi deficerent.

Except. Monaſterienſ. In inveſtitura Gisberti III. diſerte dicitur: *Viri feudi maſculini.*

2. *Hereditas Juſti Comitis Bronchorſtii & Domini in Borculo* ejus morte 1553. tranſmiſſa ad conſobrinam (materterâ Juſti natam.) *Irmgardam Com. Limburgiam, Da. de Styrum & de Wiſch*, tanquam proximam conſanguineam, & alias quoque a Gisberto II. primo vaſallo recta linea deſcendentem, adeoque proximam heredem. Hæc ad nepotem *Juſtum*, is ad filium *Hermannum Ottonem* & iterum hic ad *Ottonem* ſucceſſionem tranſmiſere.

Except. Maſculini feudi natura hanc hereditatem non admittebat.

3. Eadem *Irmgarda* cum pridem in poſſeſſionem admiſſa eſſet, eam adverſum Rudolphum C. Diepholtinum obtinuit adjudicatam. Conf. *Frid. Sand. de feud. Gelr. 3. c. 1. §. 3.*

Except. Si ſucceſſio hereditaria locum habuiſſet, Irmgardi ante Diepholtinum conveniebat: hac vero ſententia Domino feudi nihil præjudicatum.

4. Limburgii per vim 1579. dejecti, cum precibus nihil impetraſſent, litem in *curia Geldrica* in caſu redintegrandæ poſſeſſionis intendunt. (Procurator nomine Epiſcopi & Capituli comparet. Tandem 1613. 17. Jul. partes (aderat *D. Gerhardus Steener* Procurator Monaſterienſis.) ut jus dicatur conſentiunt litemque concludunt.

 Except.

Except. Monaster. Procurator Monasteriensis non habuit potestatem contestandi de competentia.

Resp. Limburg. Originale ostensum ipsis Monasteriensibus, & quod Procurator ille Gosvinus 13 Decembr. 1613 post sententiam latam renunciaverit procurationem & potestatem, quam praesens in negotio hoc habuerit.

5. *Sententia Geldricae* curiae & adjunctorum deputatorum Hollandiae, Ultrajecti, Frisiae, ac tetrarchiae Neomagensis atque Arnheimiae, 1613. 19. Novembr. Monasterienses exceptiones, cum jurisdictionis Geldricae dominium hoc esse negarent, rejiciuntur, & tandem processu contumaciae instructo 1615. 22. Decembr. jubetur Limburgius restitui, & ut ei pretium fructuum perceptorum & jacturarum a die invasionis 1579. una cum impensis refundatur. Quae etiam sententia in rem judicatam abiit, cujus validitas ubique maxima est. Unde adhuc Episcopus vigore ejus judicii 1500000. floren. Limburgiis deberet.

Except. Monast. Sententia ab incompetenti judice lata jus non dat.

Galeae. §. XIX. Galeae quot imponantur nondum vidi: forte tamen praeter tres veteres, *Gehmensis* etiam & *Borckeloensis* cassides imponuntur, quorum illam in Schaumburgicis insignibus vidimus L. 1. c. 86. Hanc suo scuto etiam Monasteriensis Episcopus imponit, ornatam ala Borceloenses orbes continente.

Tituli. §. XX. Tituli solennes sunt: *Comes in Limburg & Bronchorst, Dominus in Styrum, Wisch & Borckeloe, hereditarius vexillifer* (Erbpanerherr) *Ducatus Geldriae & Comitatus Zutfaniae.* Plerorumque rationes ex superioribus repeti possunt.

CAPUT LII.

De Matignon C. de Thorigny.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineae. De Launay. La Moussaye. Thorigny.*
2. *Scutum.*
3. *Longueville & Bourbon.*
4. *Apex.*
5. *Tituli.*

§. I.

Familia. FAmiliam *Gobionorum* (seu *Govionum*, de *Goyon*) refert Celeb. *le Laboureur* ad *Stephanum Gobionem* Dn. de la Gouniere & de Chasteaugoyon circa 1210. cui uxor fuit *Lucia* f. *Dionysii Dn. de Matignon*: Ei vero etiam pater assignatur *Dionysius*, avus *Stephanus*. Stephano nati *Alanus Dn. de Matignon* & *Ioannes*, lineae autor,

Lineae. quae defecit in nepte *Philippa*, uxore Guilhelmi le Bouteiller Dn. la Chesnaye, cum dote Dominiorum des *Landes* & *Maupertuis*. *Alano* nati *Alanus Matignonius* & *Ioannes Dn. de la Gouniere*, a quo iterum posteritas. In *Alani* posteris aliqua intercedit differentia inter dictum *Laboureurium* & *de la Culture*, qui *Mareschalli de Matignon* res descripsit. *Stephano Gobione Dn. de Matignon* nati *Bertrandus*, *Ludovicus* & *Stephanus* trium

DeLaunay linearum autores, ex quibus media Dominorum de *Launay* defecit: Tertiae etiam titulus fuit *Dominorum de Launay Goyon*, in qua abnepoti *Stephani* Guidoni nupsit *Guilelma* f. *Amalrici Dn. de la Moussaye*, unde nepos *Amalricus Baro de la Moussaye* fuit: eo

La Moussaye. natus *Carolus Comes de Plouer*, qui ab uxore Claudia f. Claudii Dn. du Chastel dotis *Marcé* & *Pommerith* accepit, unde natus *Amalricus M. de la Moussaye, Comes de Quintin & de Plouer*. In priori vero linea *Bertrandus Gobio Dn. de Matignon* praeter *Ioannem*, autorem Dominorum de *Beaucours* & aliorum, genuit *Stephanum* hoc natus *Bertrandus*, pater *Ioannis* qui 1452. decessit *Franciae magnus Scutarius*, pater *Bertrandi*, avus *Guidonis*,

Thorigny. quo natus est *Iacobus*, hoc alius *Iacobus Gobio de Matignon, Com. de Thorigny, Franciae Marescallus & Normanniae Gubernator*, gestis clarus, qui filios habuit *Odetum Comitem Thorigny*, & *Carolum* item *Comitem de Thorigny*, Principem de *Mortagne*, patrem praeter *Leonorum Episcopum Lexoviensem, Iacobi* & *Francisci*, quorum hic *Henricum C. de Thorigny* & plures filios genuit.

Scutum §. II. Scutum *Thorignii Comitis* est apud *Sammarth. Hist. de Fr* p. 403. quadripertitum: in prima & quarta quadra *argentea* conspicitur *leo rubeus*, *auro coronatus*, quae

tessera

teſſera eſt vetus *Matignonia*: ſecunda defert *trialia recta*, impendente *trifidi lambelli argentea*, & interpoſito *ſcipione breviori rubro* tranſverſo, quod eſt ſymbolum *Longavilleum*: tertia *Borbonia* eſt areola, iisdem liliis regiis interponens ſcipionem rubeum breviorem.

§. III. Quod *Longavilleum* & *Borbonium* [illegible] attinet: aſſumtum id eſt à Caroli uxore Eleonora f. Leonori Aurelianenſis Ducis Longavillei, cujus mater fuerat Maria Borbonia Comes de S. Paul. Longueville & Bourbon.

§. IV. Galeæ coronatæ imponitur *leo aureus*. Duo etiam leones aurei ſcutum tenent; & laciniæ argento atque cocco fulgent. Apex.

§. V. Titulus Caroli fuit; *De Matignon, Comes de Thorigny, Princeps de Mortagne, Baro de la Roche-T[illegible] & de S. Lo, Dn. de la Roch[e]guyon, de l'Epare, de S. Celerin.* Filii vero Franciſci: *De Matignon, Comes de Thorigny, Marchio de Lonray, Baro de S. Lo & de Gacé, Dn. de la Rocheguyon.* Ex hujus nepotibus Henrici filius ſecundus *Baro de Luthumiere* ſalutatur. *Thorigny* allatum eſt domui conjugio Joannis M. Scutarii Franciæ & Margaretæ f. Oliverii de Manay, Dn. de *Thorigny*. *Rocheguyon* neſcio, an ab *Anna de Silly*, quæ Jacobi Mareſcalli mater fuit, vel Catharina uxore Franciſci de Silly D. de la Rocheguyon derivare debeam. *Gacé* ſeu *Gacé* eſt ab Eleonora Aurelianenſi doti allatum cum Dominio Moyon. *Baronia Luthumiere* eſt a Maria Franciſca Bar. de la Luthumiere uxore Henrici Com. de Thorigny. Tituli.

CAPUT LIII.

Bar. de Maxelrain ſeu *Meichſelrein*, *C. de Hohenwaldeck.*

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum. Maxelrain.*
3. *Areola ſecunda.*
4. *Hohenwaldeck.*
5. *Galeæ.*
6. *Hereditatis Fronsbergiæ controverſia.*

§. I.

ILluſtrium *Baronum de Maxelrain* ſeu *Meichſelrein* ſeu *Mexelrein* Genealogiam *Celeb. Bucelin. Germ. T. IV. p. 174.* refert ad *Americum de Maxelrein*, qui in ludis equeſtribus Tigurinis 1165. comparuit, & filius *Leonardus* in Norimbergenſibus anno 1198. Juſtam vero deductionem orditur ab *Ottone* circa 1340. qui [illegible] & *Wilhelmus* nati, hoc *Ludovicus, Wilhelmus, Joannes*: Ludovico [illegible], *Georgius*. *Vito* & *Margareta de Waldeck*, *Wolfgangus Theodoricus*, hoc ĩ [illegible] *Theodoricus*, & *Wolfgangus Wilhelmus*, a quibus diverſæ lineæ. Comitiis Ratisbonenſibus 1654. ſubſcripſit *Wilhelmus Comes de Hohenwaldeck, Dn. de Maxelrain, Supremus Venator Bavariæ.* Familia.

§. II. Scutum in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 19. quadripertitum eſt mediante *cruce aurea pedata*. Prima & quarta aurea diagonaliter diſtinguitur, inferiori regione *nigra*, ſuperiori *argentea*, per eam labitur [illegible], tinctura oppoſita. (ſchwarz und weiß / ſtrohnweiß abgetheilt.) Hanc teſſeram gentilem eſſe reor. Scutum. Maxelrain.

§. III. Secundus & tertius laterculus *niger leonem aureum* defert, cujus ſignificationem non capio. Areola ſecunda.

§ IV. Medium ſcutulum *argenteum* eſt, in quo apparet [illegible] cum ſuppoſita *decuſſi ſeu ligni in decuſſim diſpoſitis* [illegible]. An dicemus [illegible] incubantem: Ita deſignatur dynaſtia *de Hohenwaldeck*, quam [illegible] *Maxelrain Margareta* heres et filia Wolfgangi attulit. Hanc gentem idem [illegible] ad quendam anonymum refert Dominum in *Waldeck*, [illegible] patrem circa [illegible]. *Adalundi*, *Hildewaldi*, *Odoacri*, qui cum fratribus monaſterium Scheftlerense condidit, *Garioualdi*, *Antonii*. Inde patrem, filium & nepotem [illegible] mundum juniorem allegat ex haſtiludiis Rotenburgicis 942. Conſtantienſibus [illegible]. Brunſvicenſibus 996. Juſtam ſeriem autor de novo orditur ab *Ottone* cognom. [illegible]. Hohenwaldeck.

Cujus atnepos fuit *Wolfgangus*, qui Margaritam genuit Viti Maxelraini conjugem. Porro eam dynaſtiam *comitatus* titulo ornatam videmus.

Galeæ. §. v. Galeæ inſiſtunt tres coronatæ, *prima & ultima* inter ſingula jugi complicata alarum ſeutatio anne [illegible] exhibet exurgentem leonem aureum [illegible] ſuſtinet triplici colli nigro [illegible] *urogallum* (auerhan/ ut Stumacher vocat,) auro coronatum. Laciniæ adduntur circa primam argenteæ & [illegible], circa ſecundam ſeu mediam coccineæ & argenteæ, circa ultimam aureæ & atræ.

Hereditatis Fronsbergiæ controverſia. §. vi. Ob hereditatem *Fronsbergiam* huic ſtirpi ſuperiori ſeculo controverſia fuit; nam celeberrimi belli Imperatoris *Georgii Fronsbergii Dn. Mundelheimii* filia, Caſpari ſoror, *Anna Wolfgango Theodorico* Maxelreinio nupſerat, unde cum deinceps Caſparis filius Georgius *absque liberis* deceſſiſſet, Maxelrainii etiam ad hereditatem ab intestato poſtularunt, controverſia *Schwarzenbergicis & Fuggeris* mota. Donec ad Wolfgangi Viti Maxelrainii inſtantiam Fronsbergiæ hereditati ſe miſceret *Maximilianus Dux Bavariæ*, ex quo tempore in poteſtate Bavarorum Mundelheim manſit. Conf. *Mart. Zeiler. itin. Germ. P. 2. c. 3. p. 399.*

Caput LIV.

Com. de Meckau.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ ortus.*
2. *Deductio.*
3. *Scutum.*
4. *Apex.*
5. *Tituli.*

§. I.

Familiæ ortus. BAronum & Comitum à *Meckau* ſeu *Meggau* illuſtris familia ex *Miſnia* in *Auſtriam* venit, & ſub Maximiliano & Ferdinando I. dynaſtiam *Creuzen* ab Hardeckiis Comitibus acquiſivit.

Deductio. §. ii. Familiam G. Bucelinus Germ. Tom. 3. p. 132. refert ad *Melchiorem*, qui ex *Clara ab Haunſperg* genuit *Melchiorem Cardinalem & Caſparem* Maximiliani II. Camerarium, quo natus *Helfridus* Capitaneus Provinciæ ſupra Anaſum, hoc *Ferdinandus Helfridus* primus *Baro*, pater *Leonardi Helfridi Comitis*. Sed tota maſcula progenies ſuperioribus annis defecit.

Scutum. §. iii. Scutum *rubeum tres palas* (ſeu ventilabra dicere malis, wurffſchauffeln/) *capulis brevioribus ex auro* refert. Joh. Jacob. Chifflet. inſign. Eq. A. V. n. 349. ita exprimit, *ſcutum rubrum tribus batillis foſſoriis caſtrenſibus* (paeles de pionnier ſans manches) *aureis manubrio carentibus impreſſum.*

Apex. §. iv. Galeæ coronatæ imponitur *cauda pavonina* ter tæniis ſeu lemniſcis rubeis undulatis tranſverſe ligata. Laciniæ ſunt minio & auro tinctæ.

Tituli. §. v. Titulus fuit: *Comes de Meggau, Baro de Creuzen.*

Caput LV.

Com. & Baron. de Molart.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Deductio.*
2. *Scutum.*
3. *Altera areola.*
4. *Apex.*
5. *Scutum auctius.*

§. I.

Familiæ Origo. PEr-illuſtris *Molartiorum* familia, quæ Comites & Barones tulit, ex *Burgundiæ Comitatu* oriunda eſt: & ex ea *Ludovicus Gulielmi* filius ſuperiori ſeculo primus in Auſtriam conceſſit; filius Petrus *Liber Baro* creatus eſt 1571. Ferdinandi & Maximi-

Deductio. liani II. Camerarius & Mariæ Archippocomus. Hujus filii omnes in Imperatorum & Archi-

& Archiducum servitiis ætatem egere, Duo autem linearum capita facti sunt: *Ernestus* Rudolphi II. supremus Camerarius, Consiliarius intimus atque aulæ Vice-præfectus, & *Jacobus* aulicæ Cameræ præses & Provinciæ supra Anasum Capitaneus. Illius filii *Petrus Ernestus* & *Franciscus Ernestus Comites* 1652. creati sunt.

§. II. Scutum tribuit genti *Sibm.* Wapenb. P. 1. p. 26. quadripertitum. In prima & quarta quadra *cærulea canis venaticus argentatus currit*, & super eum *tres* fulgent *stellæ aureæ*. Hæc gentilis parma est. Scutum

§. III. Secunda & tertia areola *cærulea* inferiori parte *undis argenteis* permeatur, ex quibus exsurgit *turris minata*. Hujus tesseræ significationem non capio, nisi ea *Dresendorf*, quod sub Ferdinando I. acquisivere, vel *Reineck* notatur, quorum in titulo mentio fit. Altera areola.

§. IV. Duæ coronatæ galeæ clypeum premunt: quarum priori insidet canis venaticus cum millo coccineo: ex altera sursum protenditur brachium armatum pugionem nudum deorsum vibrans. Laciniæ utrinque sunt ex cyano & argento. Apex.

§. V. Aucta dein sunt insignia, uti videre est in *Fürstl.* Wapenb. P. V. pag. 9. Nam explicato scuto quadripertito (Hic tamen loco undarum turri τετραγώνῳ substernitur solum prasinū) imponitur in quadrarum medio parmula *aurea cum aquila nigra bicipiti*, quæ inter capita diadema imperiale sustinet, & pedibus ensem atque sceptrum tenet. Qualis etiam novam, quæ inter priores locatur media, cassidem coronatam premit. Millus canis (qui hic molossi specie est) in priori galea non cocco sed auro tingitur. Quod vel etiam gratiæ peculiari tribuendum, vel dicendum est, in Sibmachero erratum fuisse. Scutum auctius.

Caput LVI.

Com. Montfortii & Tubingenses.

ARGUMENTUM.

1. *Origo familiæ. Plures ex ea stirpes.*
2. *Deductio. Linea Styria.*
3. *Veldkirchii. Margareta de Pfannenberg. Linea in Argen. Rotenfels. Tetnang.*
4. *Linea Brigantina. Styria bona.*
5. *Scutum. Vexillum Ecclesiasticum in pluribus scutis.*
6. *Apex.*
7. *Tituli.*
8. *Tubingenses Comites. Linea. Tubinga vendita. Liechteneck.*
9. *Brigantina successio.*
10. *Vetera bona.*
11. *Scutum. Apex.*
12. *Tituli.*

§. I.

MOntfortiorum, ab arce Montfort in valle Rhenana seu Rheinthal sita dictorum, & *Tubingensium* Comitum Illustrissimam familiam conjungimus, quia eadem utriusque perhibetur origo. *Felix Faber L. 1. H. Suev.* eam deducit a quodam *Catone Romano* nobili, qui tempore Leonis I. Pontificis cum suis in Rhætiam concesserit, & *Montem fortem* condiderit. *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 439.* originem refert ad *Rodericum Comitem Palatinum Rhætiæ altæ*, qui privatus a Ludovico II. Francorum & Germaniæ rege multis in Rhætia alta castris ad marginem lacus Bodamanici se contulerit, ubi alia sit mercatus, *Argum, Tetnangiam, Immenstadium, Bregantium*, quibus posteri adjecerint in Algovia *Rotenfels, Haugenfels, Liebenau, Sommerau, Staufen & Flachbach*. Ei vero tribuit fratres *Cadalochum Comitum Brigantinorum* autorem, *Joachimum Rhineccensium & Veldkirchiorum, Henricum Werdenbergiorum, & Joannem Tubingensium* atque *Herrenbergensium*, ex quibus etiam *Beblingenses* [illegible]. Eadem repetit *Henninges Theatr. T. 3. P. 1. p. 354. 355.* sed ut de *Cadalocho* dissentiat. Nobis jam curæ erunt soli Montfortii & Tubingenses. Origo Familiæ. Plures ex ea stirpes.

§. II. Roderico qui circa 840. vixit filium ex conjectura dat Lazius *Welfradum*, qui à monte Verrenberg usque in Tirolim & Algoviam ditionem extenderit. In posteris inprimis celebris est *Ulricus*, qui circa 1160. vixit, pater *Hugonis*, [illegible], *Wolfgangi, Wilhelmi*. Quorum hic (Megiserus vero in *L. 6. annal. Carinth. Rudolphum* Ulrici filium facit) pater fit *Henrici & Rudolphi*. Illum Lazius facit *Præfectum Styriæ*, Deductio. Lineæ Styria.

Styria, Henninges Episcopum Curiensem. *Rudolphus* autem post primam con[illegible] *Helfensteiniam* potentissimi Styriæ *Marescalci à Petovione* seu à *Pettau* filiam d[illegible] Huic ait Lazius successisse *Ulricum* filium, huic *Ioannem*, cujus filiam *Ma*[illegible] *Wilhelmus* agnatus *Comes Montfortius in Argoja* duxerit, iterum hujus filiam *H*[illegible] tus ex illis, qui ad Bodmanicum lacum habitabant. Addit ad sua usque tempora [illegible] *ria* stemma unum hujus nominis & generis permansisse, ex quo *Georgium* C[illegible] noverit, cujus adhuc eo tempore viverent liberi. Sed *M. Zeilerus Itin. Germ. P.* [illegible] sua ætate nescit illis aliquid in Styria superfuisse. De his vero paulo post.

Veldkirchii.

§. III. Ab *Hugone* Montfortio *Ulrici* filio *Veronicæ Rappo*[illegible] marito cer[illegible] fere deductio est, eorum qui deinceps vixere. Et tamen in altera Montforti[illegible] *διατυπώσει*, quam post priorem *Part. 2. T. 3. p. 55.* edidit non solum alium dat patrem [illegible] *xem* videlicet, avum autem *Rudolphum*, qui ab *Elisabetha Tubingensi* uxore *Brigantium* in gentem suam reduxerit; verum etiam fratrem *Ludolfum Dn. in Feldkirch*, a[illegible] linea Dominorum in *Tosters*, inprimis vero Dominorum *Veldkirchii*; quorum ultimus *Rudolphus*, qui 13[illegible] decessit, Veldkirchium 13[illegible]6. vendidit *Leopoldo Austriaco*. Quam quidem lineam *Veldkirchiam* etiam ex *Lazio* agnoscit *Henninges*, sed tamen duobus *Rudolfis* absolvit, seniore & juniore, inter quos Bucelinus *Ulricum* alium & *Rudolfum* seniorem interjicit, ut Rudolfus ille venditor Veldkirchii Rudolfi, qui Hugonis frater, pronepos constituatur. *Hugoni* natus *Wilhelmus*, cui Lazius Henninges & in

Margareta de Pfannenberg.

prima editione Bucelinus uxorem *Margaretam de Pfannenberg* tribuunt, in altera vero deductione Bucelinus filio *Wilhelmo* juniori conjugem adscribit *Ursulam Com. de Pettau*, & hujus filio *Hugoni Margaretam C. de Pfannenberg.* Si conferamus, quæ § superiori ex Lazio audivimus, & liceat indulgere conjecturis, hanc *Margaretam Com. de Pfannenberg* eandem credo, quam ille *Ioannis* ex Montfortiis in Styria ultimi filiam dicit, mallemque *Wilhelmo* nuptam, & eandem esse cum ea, quam Bucelinus *Ursulam de Pettau* vocat; quem vero Lazius dein Wilhelmi generum ex alia linea facit *Hugonem*, ipsum esse existimo, qui Bucelino filius, id quod probabilius. Sed nemini conjecturas obtrudo. Id vero certum est, in duobus fratribus *Wilhelmo* & *Henrico*, Wilhelmi senioris filius duas lineas ortas esse: cum ab illo *Brigantini* reliqui descenderint, ad quos etiam *Pfannenberga* & *Peckha* Dominia Styriæ spectarunt; ab hoc reliqui, ad quos *Tet-*

Lineæ in Argen Rotenfels.

nang, Rotenfels, Schar, Langenargen [illegible]. Henrico natus *Wilhelmus* & hoc *Hugo, Ulricus* & *Henricus*, à quibus iterum lineæ in *Argen*, in *Tetnang*, in *Rotenfels*, *hæc* in ne-

Tetnang.

ptibus defecit, *ista* itidem in neptibus, *illa* vero Hugonis in pronepoti Ulrici, qui 1574. *Tetnangensem* ramum, quod mares attinet, finivit, filiabus *Magdalena* sponsa Georgii agnati, quæ ante nuptias 15[illegible]8. & *Barbara* Antonii Fuggeri uxore, q[illegible] 15[illegible]9. extinctæ sunt. Bona hujus lineæ aliqua à familia deinceps alienata: sicuti *Rotenfels* & *Stauffen* Kœnigseccensi venditæ sunt, *Wasserburg* ad Fuggeros pervenit: unde his etiam pars onerum, quæ Imperio debent Montfortii, assignata.

Linea Brigantina.

§. IV. Quod *Wilhelmi* posteritatem attinet, ea hodie superest, fuit vero *Hugonis* & *Conradi* pater; *Conradi* neptis *Elisabetha* 1458. mortua, quæ maritos habuerat Conradum Nelleburgium & Wilhelmum Rœtelanum, *Brigantii* partem dimidiam, quæ ad lineam ejus spectabat, vendidit. *Hugo* alteram lineam produxit, ad

Styria bona.

quam bona in *Styria* spectabant. Ejus pronepos *Hermannus* præter alios genuit *Georgium* & *Hugonem*, quorum hic *Brigantii* reliquam partem 1525. vendidit. Lazius vero prodit *Hugonem*, quem IX. vocat, & qui Ulrici filius fuit, Sigismundo Austriæ Duci *Feldkirchiam* & *Brigantiam* vendidisse 14[illegible]. Alterum *Hugonem* X. qui 1519. mortuus est, quod reliquum erat in Dominio *Brigantiæ* Ferdinando Austriaco vendidisse. *Georgius* idem est quem §. 2. Lazius novisse perhibet, & qui in Styria *Peckha* & *Mansberg* possedit. Ad ejus filium *Iacobum* vel nepotem *Ioannem*, extincta *Tetnangica* linea, jus *Montfortii* aviti *Comitatus* recidit. Bona vero in Styria alienata esse oportet: suo enim tempore *Zeilerus* testatur *Itin. Germ. T. 1. p. 302.* *Peckach* ad Barones *Eibiswaldios* spectasse. Hodie autem Comitatui præest istius Joannis nepos Illustrissimus *Ioannes Comes.*

Scutum.

§. V. Diutius nos occuparunt stirpis intricatioris variæ lineæ. Nunc scutum videamus, quod ex vetustatis more familia simplex gerit, videlicet *argenteum* inscripto *rubeo Ecclesiastico ter pinnato vexillo*, *aureis tribus annulis* ex quibus suspendi debet.

Cæterum

Vexillum Ecclesiasticum in pluribus usatis.

Cæterum observandum, omnes illas familias, quæ ejusdem fuere prosapiæ, vexillo hoc Ecclesiastico usas, variata tantum tinctura, quam speciem diu etiam cum Germanis vetustis inprimis placuisse P. 1. c. 8. ostendi. Ita *Werdenbergii*, quod in Wurtenbergico scuto notavimus, utuntur in *rubeo* scuto *candido vexillo*, quod enim *Lazius de migr. gent. L. 6. p.* 439. clypeum illis dat nigrum, vel memoriæ vel typothetæ lapsus est, nam p. 443. ipse aream minio tingi asserit. Eadem p. 439. Comitibus *Montfortii & Feldkirchii* dat *nigrum vexillum* in *parma candida*, *Tubingensibus & Herrenbergensibus aureum* in *rubeo* clypeo: Com. *Beblingensibus*, qui ex illis orti, *rubeum* in *auro*. In Wapenb. P. 2. p. 12. plures annotantur, qui ex hac gente vexillis uti, nonnulla aliter exprimuntur. *Werdenbergius*, sed haud dubie per errorem tribuitur *rubeum* in *argento*, *Feldkirchiis* aliter quam Lazius asseruerat *rubeum* in *auro*. *Tetnangio*, quæ item linea *Montfortiorum* est, æque ac reliquis *rubeum* in *argento*, *Alpergio* in *nigro* scuto *bipertitum* ex *argento* & *minio*, *Phannenbergius*, quod idem nomen est cum *Pfannenbergius*, id est, linea quæ in Styria consedit, *argenteum* in *nigro*. Alibi legi *Herrenbergius* usurpatum fuisse vexillum *aureum* in *cærulea* parma.

Apex.

§. VI. Huic clypeo Montfortii imponunt *tiaram Episcopalem cocco* fulgentem: laciniæ vero, quæ dependent, eodem & argento inficiuntur. Alt in Wapenb. P. II. p. 12. alius Montfortiis datur apex, videlicet *herma juvenilis argenteo amictu*, pectore vexillum scutarium referens, & tiaram Episcopalem capite sustinens, dependentibus vittis. Quem apicem ibidem etiam *Tetnangus*, *Phannenbergius* & *Herrenbergius* assignat.

Tituli.

§. VII. Titulus est: *Comes Montfortii, Dominus de Bregenz in Ortna & Arga.* Titulos veteres ascribere necesse non est, quod illi amissi, postquam bona ut vidimus pleraque non uno modo ad alias delapsa sunt familias.

Tubingenses comites.

§. VIII. Superest ut de *Tubingensibus* dicamus, quos (ut jam de *Raboto Comite Tubingensi* non dicam, qui Romanis A. C. 71. in expugnatione Hierosolymorum adfuisse, & *Raboto* alio, qui Tubingam circa 419. muro cinxisse, ab illis perhibentur, qui priscis fabulis delectantur. vid. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 1. pag.* 201.) a *Rolando Roderici* Montfortiorum satoris fratre, ut §. 1. dictum, deducere amant. Eorum genealogiam *Henninges Theatr. T. 3. P. 1. p.* 302. 303. & ex illo Celeberr. *Rittershus.* deducunt ab *Adelberto Comite Palatino Tubingensi Dn. Gernhusæ & Brentianæ vallis* circa 1000. Ejus filio *Hugone I.* ait natos *Hugonem II. Sigebotum, Anshelmum Tubingæ Palatinos* Comites, à quibus lineæ diversæ, sed sola duravit, quæ ab *Hugone II.* propagata, patre *Hugonis III.* cui ab uxore *Elisabetha f. Rudolfi Com. Pfullendorfii & Brigantii* illi allati sunt Comitatus. Qua ratione vero hi iterum ad *Montfortios* delati sint, non memorat: *Elisabetham* enim Tubingensem marito *Rudolpho Montfortio* illum attulisse Comitatum diximus §. 3. sicuti etiam penes ejus posteros mansit, donec venderetur. *Hugoni III.* filios Rittershusius dat *Rudolphum* & *Henricum Mangoldi* patrem: *Rudolpho* qui natus est *Hugo I.* genuit *Rudolfum II.* cui titulum *Domini Beblingæ* additum lego, sicut etiam filio *Godfrido Herrenbergius* titulus jungitur. Illo natus est *Godfridus* seu *Gezzo* ultimus *Comes Palatinus Tubingensis*, qui cum fratre *Wilhelmo*, cujus in secundo gradu defecit linea, *Tubingam Vlrico Comiti Wirtembergico* 20000. libris obolorum (Heller) seu 5857. floren. vendidit 1342. Ab uxore vero *Clara Furstenbergio-Friburgia* arcem *Liechteneck* in Brisgoja prope Kenzingam obtinuit, quæ penes familiam mansit. Ea in hoc seculum duravit, terminata 1630. & 1631. in *Conrado Wilhelmo* & *Georgio Eberhardo* fratribus, nepotibus *Georgii*, qui 1570. misera morte in Bacchanalibus ambustus perierat. Conrado Wilhelmo filia nata est *Elisabetha Bernardina*, deinceps Carolo Comiti Salmensi nupta.

Tubinga vendita.

Liechteneck.

Lineæ.

Brigantina successio.

§. IX. Audivimus ad Tubingenses delatam esse successionem *Brigantinam*; aliter *Lazius de migr. gent. L. 8. p.* 439 cum dicat, deficiente stirpe Tubingensium Hugonem filium Rudolphi Brigantini Comitis, ut qui ex eadem stirpe prognatus esset, successisse, & ita novam condidisse stirpem. Sed cum Henningesio tacere malim.

Vetera bona.

§. X. De eorum Comitum possessionibus veteribus ita *Lazius* l. c. pag. 4. 8. *Ad quorum obsequium pertinebant Tubinga ad Neccarum amnem, cum proximo agro, Blautal, Vilstal, valles notissimæ Wirtembergiæ, cum castris eorum nominum Gernhausen & Blaubeuren, ubi & cœnobium condiderunt. Habebant hi Palatini in Brisgovia pariter*

arcem ac Dominium Liechteneck, & in Rhætia castrum Ruckh, unde & primor habuerunt, Comitibus videlicet de rubro vexillo Rhætiæ altæ, a quibus & Montfortii Comites, VVerdebergenses, Brigantini, Feldkirchenses atque de Kherneck profecti sunt. Horum Palatinorum multæ fuerunt jurisdictiones, velut Blaubeuren in Alpstal, Bebenhusen prope Tubingam, Asbhusen juxta vas Brentiana, & Martal ad Danubium, ubi & tumuli ipsorum visuntur. Verum omni vero ad tenuem admodum fortunam, si primas ditiones respicias, tandem redacti sunt, & abdicato Palatinorum, *Comitum* titulo contenti manserunt. Testatur vero Lazius, eos in hanc usque diem, cum sol illa scriberet, coram judicio imperii pro ditione *Tubingensi* cum Principibus Wirtenbergicis jure contendisse. Obsitas autem ditiones quæ superant ab *Austriacis* exemti sunt 1548. Conf. *Limn. Iur. publ. T. IV. add. ad 4. 7. p. 497. 498.*

Scutum. §. XI. Scutum Tubingensium ut Montfortiorum simplex fuit: nimirum *rubeum* impresso *vexillo Ecclesiastico*, cui *crux* superius additur, ex *auro*. Conf. num. 5.

Apex. Apex etiam à Montfortio parum differebat. Erat enim *mitra Episcopalis rubea ornamentis aureis*. Laciniæ tingebantur minio & auro. vid. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 14.

Tituli. § XII. Tituli veteres apud Henningesium: aliquando: *Comes Palatinus* quem titulum *Felix Fabri* frustra ex eo deducit, quod quidam Comes Montfortii filiam *Comitis Palatini Rhenani* uxorem habuerit, & ex hoc titulum assumserit: nam Palatinorum Comitum alibi quoq; memoria est sine affinitate cum Rhenanis. *Tubingæ, Comes Pfullendorfii & Brigantii, Dom. in Ruck & Gernhusen*: inde *Beblingen* & *Herrenberg* addita. Ultimi dicebantur *Comites à Tubingen, Domini in Liechteneck*. Conf. de illis *M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 27.*

CAPUT LVII.

Com. de Nelleburg.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Deductio. Ex Thenganis continuatio.*
2. *Scutum. Nelleburg.*
3. *Thengen.*
4. *Galea.*
5. *Tituli. Hegovia.*

§. I.

Familiæ Origo. NElleburgii olim *Landgravii* dicti sunt; Eos *Henninges Theatr. T. 3. P. 1. p. 299.* ad *Burchardum Veringensium & Nelleburgensium Landgravium, Ducem Sveviæ vel Alemanniæ*, refert, cujus prosapia ad *Veringenses* soleat duci. Eum vixisse oportet

Deductio. circa seculi noni finem vel decimi principium. Filium dat *Epponem*, nepotem *Eberhardum Landgravium* vel *Comitem Nelleburgensem*, qui 1052. fundavit monasterium *omnium Sanctorum Scaphusiæ*, (unde civitatis ejus primordia) pater *Udonis Archiepiscopi Trevirensis*, qui obiit 1077. *Echardi* Abbatis Augiæ divitis, *Burcardi Com. de Nelleburg, Landgravii Hegoviæ & Madeccia*, a quo stemma propagatum est, ut porro videre est apud diligentissimum *Gabr. Bucclinum Germ. T. 3. p. 57.* (qui iterum *Bertholdum* autorem gentis ex *Astolfingis* suis & Guelphis deducit.) Apud hunc *Henricus* Burchardo filius datur, a quo septimo gradu distat *Conradus*, cujus iterum apud *Henningesium* mentio, qui genuit *Fridericum C. Nelleburgi, Landgravium Hegoviæ, Episcopum Constantiensem* anno 1381. qui tamen denuò, quod audiret Episcopatum adeo obæratum, se dignitate abdicavit, *Margaretam* (quæ *Henning.* Sophia vel Anna) & *Cunigundam* Joannis Baronis Schwarzenbergii uxorem. *Margareta* ex his vel si quo alio

Ex Thenganis continuatio. nomine fuit, nupsit *Eberhardo Com. Thengano*, eique tituli & successionis jus attulit: Ex his nova *Nelleburgiorum* familia, quæ extat apud *Henning. p. 24.* nam Eberhardi filius *Johannes* dictus est Comes *Nelleburgius* & *Thengianus*. Hujus pronepos fuit *Christophorus Ladislaus* Canonicus & demum Præpositus Argentinensis, qui 1592. obiit, & quod opinor totam Nelleburgiam gentem finivit.

Scutum §. II. Scutum horum Comitum exhibet *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 16. Alveolus

primus

primus & quartus *aureus tria cornua cervina cærulea* continet: quod symbolum istius Comitatus *Nelleburgici* credo, sicuti etiam *Henningeo* id esse videtur. Male vero *Chiflet. insf. E. A. V. n. 263.* nigra cornua cervina dat *Nelleburgicis*, quæ *Wirtenbergicorum* sunt. Cæterum *Nelleburg* arx sita est prope civitatem *Stockachium* seu *Stockach*, quæ ob hoc Comitatus primaria est, & postquam hic in Austriacorum potestatem venit, ibi præfectus habitat. vid. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 343.* Nelleburg

§. III. Laterculus secundus & tertius *rubeus* exhibet *unicornu argenteum*, designando Dominio *Thengensi*: ut nos docet Wap. P. 2. pag. 21. Ratio hujus gestaminis facile invenitur, quia ultima familia Nelleburgica ex Thengensibus Baronibus orta est. Cæterum hoc Dominium etiam ad Austriacos delapsum est familia extincta. (Apud *Limn. Iur. Publ. T. IV.* 7. im Anschlag register de anno 1576. dicitur, Comitatum hunc venditum *Zollerio*, nescio tamen an forte *Hungen* legendum, ita enim in alio indice apud eundem *T. IV. add. ad 4, 7. p. 531.* legitur inter *Eitsch* & *Rapin.*) Inde Serenissimus *Iohannes Weicardus Princeps Auerspergius* ea conditione inter Principes Imperii receptus, ut bona in Imperio sibi pararet, Comitatum hunc *Tengensem*, Principali dignitate insignitum (gefürstete Grafschafft,) comparavit, & ob eum 1664. in dicta circulari Svevica receptus est teste *M. Zeiler. de X. circ. Imp. nov. append. p. 6.* Thengen.

§. IV. Galeæ insistunt clypeo duæ: prior *Nelleburgica* duo cornua cervina exhibet, lacinias vero circa se habet aureas & cæruleas: posterior *Thengensis* repræsentat media corporis parte exurgens unicornu scutarium, juba & pluma capiti impositarubeis. Laciniæ iterum ex cocco & argento sunt. Galeæ.

§. V. Titulos primæ familiæ ex Henningeio videmus, *Landgravius Nelleburgi*, dein *Comes Nellenburgi, Landgravius Hegoviæ & Madeccæ* seu *Madachiæ*. Cæterum *Hegovia* pars Sveviæ est, cujus nomen *M. Crus. annal. Svev. L. 3. P. 2. c. 3.* vult sonare tanquam *Hevvengevv* ab arce *Hohenhewen*. Incipit autem Hegovia a lacu Cellensi, intercipitur inter Rhenum & Danubium, ditio exigua, sed fertilis & frequens, sex miliaria in longitudinem numerans, totidem lata. Dicuntur in ea 46. arces numerari. Porro ad Austriacos jam spectat, sunt tamen in ea quæ etiam alios agnoscunt Dominos. conf. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 343. 344.* In altera familia ultimi Christophori Ladislai titulum non alium legi, quam *Comitis Nelleburgi & Thengæ*. Tituli. Hegovia.

CAPUT LVIII.
De Neufville Duc. de Villeroy.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Titulus.*

§. I.

Illustrissimam *Neovilliorum* in Francia familiam potissimum novo splendore auxit *Nicolas de Neufville Domini de Halincourt & de Magny*, Gubernatoris Pontisaræ & Meulanti, filius *Nicolaus Dn. de Villeroy* Minister & Secretarius status, qui sub 4. regibus 56. annis regni negotia primaria expedivit. Ex nato est *Carolus M. de Villeroy, d'Halincourt & de Magny*, qui Lugdunenses, Forenses & Bellicenses rexit, quibus etiam filius præfuit, quondam regis moderator, *Nicolaus Mareschal de France & Dux de Villeroy*, frater *Camilli* Archiepiscopi Lugdunensis, & *Ferdinandi* Maclovii sani & deinceps Carnutum Episcopi, pater vero *Francisci M. d'Halincourt & Ducis de Villeroy*. Familia.

§. II. Scutum est *cæruleum ornatum canthero aureo*, quem comitantur *ex eodem metallo tres cruces anchoratæ*. *Galea* coronata sustinet caput monocerotis argenteum, dependentibus vittis aureis & cælestinis. *Telamones* vero sunt duo equi ferocientes naturali colore picti. Scutum

§. III. Titulus est: *De Neufville, Dux de Villeroy, March. d'Halincourt, Dominus de Magny & de la Foret-Thaumier.* Ducatus & Pariatus dignitas collata est 1651. postridie quam rex majoritatem attigisset. Curiæ vero approbatio accessit 1663. 15. Dec. Titulus.

CAPUT LIX.

Barones de Neuhauß.

ARGUMENTUM

1. *Familia Neuhausia. Bona in Austria.*
2. *Stadler.*
3. *Soyrer seu Soydern.*
4. *Apex Neuhusius.*
5. *Stadelius.*
6. *Soyrerius.*
7. *Scutum Joachimi Neuhusii.*
8. *Conjecturæ de eo.*
9. *Neuhusii in Carinthia.*
10. *Neuhusii in Greiffenfels.*
11. *Neuhusii equites Carinthiæ.*

§. I.

Familia Neuhausia. ILlustrium *Baronum de Neuhauß* scutum describit *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. [illegible] quadripertitum, imposita media parmula *rubea duobus radiis aureis decu*[illegible] gnis. Hæc tessera est ipsius gentis *Neuhusiæ*, quæ ex Bavaria Rietinga in Austriam venit, & sub Ferdinando I. hortum, prædium (Frenhof) zu *Harrenberg*, nec non *Prinzendorf* infra Anasum, atque *Blumau* & *Staadkirchen* supra Anasum præter alia acquisivit.

Bona in Austria.

Stadler. §. II. Area prima & quarta *argentea* continet ex *ferro* vel *feram*, uti Sibmacherus vocat, vel *ostium* (ein eysen farb oder schwartz stadelthor mit gelben duppfeln und zincken/) quo symbolo designatur familia *Stadleria*, die Stadler von Stadelingen zu Blumau, cujus successio ad hanc gentem.

Soyrer seu Soydern. §. III. Area secunda & tertia etiam *argento* pingitur, & *tribus foliolis viridibus*, uno sursum, duobus deorsum conversis, quorum petioli in corde coeunt, (grüne drey angel mit drey blättlein/) ornatur. Ita designatur familia *Soyrer* seu *Soydern* ex Bavaria: cujus itidem successio ad Neuhusios.

Apex Neuhusius. §. IV. Galeæ insistunt clypeo tres: media coronata sustinet thecculæ oblongæ aureæ superius apertæ insertas pennas galli gallinacei nigras, & ante has duo rastra ex auro decussatim locata. Laciniæ sunt ex auro & cocco. Qui apex est *Neuhusius*.

Stadelius. §. V. Prior galea coronata *Stadelia* sustinet inter duo cornua, quorum prius superiori parte argento inferiori nigro colore tingitur, alterum contrarium servat ex sectione tincturam, pileum oblongum nigrum, auro coronatum & plumis struthionicis argenteis fastigiatum. Phaleræ sunt nigræ & argenteæ.

Soyrerius. §. VI. Extremam galeam premit pileus oblongus niger, plumis struthionicis tribus argenteis fastigiatus, ora reducta argentea, in qua visuntur tria foliola prasina: quæ galea respondet *Soyreriæ* areolæ. Laciniæ sunt iterum ex argento & nigro colore.

Scutum Joachim. Neuhusii. §. VII. Aliud *Joachimi Neuhusii Baronis*, M. Cancellarii Bohemiæ, Equitibus [A.] V. à Philippo secundo ascripti, scutum refert Chifflet. num. 239. quadripertitum: *I. Quadrans cæruleus cum corolla laurea nexili prasina* (*perconcitatione causa*, pour enquerir) *quinque rotis aureis quinquefoliis* [illegible]. *II. Aureo & minio* [illegible] *tripertitus. III. Cyaneus litera M antiqua aurea coronata* [illegible]. *IV. Cæruleus cum anchora aurea. Omnibus symbolis impofita parmula cærulea, aureo* [illegible] *impressa. Galea auro coronata. Apex:* [illegible] *quadrantis inter alas geminas* [illegible], *dextra coccinea, sinistra cærulea, una atque* [illegible] *cordibus aureis impressa, extremis pennarum auro antrorsum reflexis. Lacinia dextra cyanea & aurea, sinistra coccinea & argentea.*

Conjecturæ de eo. §. VIII. Hæc descriptio est apud Chiffletium: verum prout familiæ deductionem suppetit, [illegible] etiam interpretatio mihi ignota est. Gentilem tamen tesseram non tam impune quadrante quam meo, ostendo. Nam etiam in *Fürst.* Wapenb. P. 3. p. 42. *Bar. de Neuhauß* rota datur aurea, sed *nexa* [illegible], quod forte ex sculptoris est ingenio, in parma cærulea. Quæ [illegible] duo cornua aurea iterum comparet. Literam M. coronatam, si conjecturis agendum sit gratiæ Maximiliani II. tribuerim.

Neuhusii in Carinthia §. IX. Duos adhuc clypeos Baronum *Neuhusiorum*, sed haud dubiè ex diversis stirpibus, apud *Fürst.* Wapenb. P. 4. conspicio. Alter exhibetur p. 9. quadripertitus: prima

prima & quarta *areola argentea* cum *baltheo* [illegible] *ex te*[illegible] *um nigrarum & rubearum triplici ductu*: secunda & tertia *aure*[illegible] *dum* continet *argenteum simul baltheo impressum.* Galeæ sunt duæ. Prior tecta pileo oblongo, quem baltheus scutarius percurrit, argento autem ora reducta candet. Ex altera coronata prætenditur ala scutaria. Hoc δεῖγμα est *Neuhusiorum in Carinthia* (am Karst,) qui cum Illustribus de Tschernembl ejusdem creduntur originis, ob quod commune illis est gestamen. Conf. L. 1. c. 93. n. 3.

§. x. Alius clypeus p. 11. repræsentatur *Baronum de Neuhauss in Grei*[illegible]*fels* Cui quæ incumbit media parmula cum majoris scuti laterculo secundo & tertio convenit: Nam *solo rubeo è sinistro capitis angulo ducta lineâ triangulum* seu [illegible] *ex argento inducitur*. In primo & quarto quadrante *aureo* [illegible] *niger coronatus expansis alis rostro* [illegible] *gerens* conspicitur. Galeæ autem scuto tres incumbunt coronatæ, mediæ aquila scutaria insistit; Prior & extrema singula juga complicata alarum sustinent, quas rubeas transmeat baltheus argenteus, alteram sinister alteram dexter. Neuhusii in Greifensels.

§. XI. Vix dubium mihi est, eandem notari familiam, quam inter Carinthios equites exhibet *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 4[illegible] sed nonnihil variata tessera scutaria. Nam prima & quarta areola *linea diagonali* [illegible] distinguitur ex *argento &* [illegible]*e*, *cephalo rubeo* imposito. In secunda & tertia *avis coronata nigra rostro* [illegible] *gerens aureum in areola argentea monticulo tricolli viridi* insistit. Galeæ item quæ sunt coronatæ: prior sustinens jugum alarum complicatum cum typo primi quadrantis: altera avem secundi laterculi. Unde vel hic vel in altero diagrammate erratum esse existimo. Neuhusii equites Carinthiæ

CAPUT LX.

Barones de Neydeck.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Raynensis scutum.*
3. *Raina.*
4. *Galeæ.*
5. *Linea Rastenbergica.*
6. *Apex vetus.*

§. I.

Illustris *Neydeckiorum* pridem *Equitum*, inde *Baronum* familia in *Austria* diu claruit. *Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p.* 142. allegat *Ioannem G*[illegible], qui [illegible] interfuit ludis equestribus 990. Post eum longo intervallo sequitur [illegible], 1358. a quo reliquam nectit genealogiam. Verum præter eos quos recenset, [illegible] *de Neydeck* vixit 1305. 1381. *Vlricus* miles. 1395. *Ioannes, Con*[illegible] *Nic*[illegible]*us.* Familia distincta est in aliquot lineas, ex quibus præcipuæ *Rainensis* (de Raina) & *Rastenbergica.* Familiæ. Lineæ

§. II. *Rainensis* linea quæ defecit, usa est scuto quadripertito, ita ut in prima & quarta area *argentea tres conchæ marinæ* [illegible] (Jacobs Muscheln) [illegible] *li situ*, non sinistro, ut est apud *Sibm.* Wapenb. P. 1. pag. 4[illegible] sed dextro compleantur: quod ipsum δεῖγμα est avitum *N*[illegible]*orum.* Raynensis scutum.

§. III. Secunda & tertia quadra *nigra* repræsentant [illegible] *aureum tricolli monti insilientem.* Quam tesseram assumsere ab extincta familia de *Raina*, cum arcem eam hereditate hi adirent. Raina.

§. IV. Galeæ insistunt clypeo tres coronatæ: ex *priori* emergit herma virilis nigro amictu, collari aureo, barba cana, caput revinctus [illegible] nigris & aureis, imposita capiti struthionica pluma erecta aurea: *secunda* [illegible] pileus [illegible] lis hermionicus ora reducta argentea, impressis tribus conchis rubeis, coronatus & fastigiatus plumis struthionicis duabus nigris, media aurea. [illegible] scutarius. Laciniæ dependentes circa mediam galeam sunt coccineæ & argenteæ, reliquæ atræ & aureæ. Galeæ.

Linea Rastenbergia. §. v. Quod attinet lineam *Rastenbergiam* adhuc superstitem, ea (uti denuo apud *Sibmach*. Wapenb. P. 1. pag 39. videre est) simplici scuto *Neydeckio* contenta utitur. Galeam olim unam tantum usurpabat, tectam pileo acuminato rubeo candidis flammulis ornato (weiß geflammt/) cujus ora reducta argentea tres conchas impressas referebat, coronato & plumis struthionum argenteis & rubeis fastigiato. Iniac alterius lineæ *Raunensis* apicem addidit, eundem videlicet, quem §. 4. super prima galea contuiti sumus, nisi quod pluma capiti imposita (si Sibmachero fides) non auro fulget, sed cocco rubet. Laciniæ sunt hinc nigræ & aureæ, illhinc rubeæ & argenteæ.

Apex vetus. §. vi. In vetustis aliquibus monumentis galearum neutra, sed alia conspicitur, alà insignis, cui impressa conchylia scutaria conspiciuntur.

Caput LXI.

Dux de Noailles.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Deductio.*
2. *Insignia.*
3. *Tituli.*

§. I.

Familia origo. NOälliorum inclutam stirpem *P. Anselme Palais de l'honn. p.* 525. refert ad *Eliam Dn. de Noailles* in Lemovicibus, quo *Gulielmus* natus est, pater ex *Magdalena Dn. de Monclard*, *Heliæ II.* qui 1349. *Margaretam de Maumont* duxit: Horum filius fuit *Joannes* pater *Francisci Dn. de Noailles* (quo *Antonius* Ecclesiasticus & *Joannes II.* non nisi filiarum parens nati,) & *Joannis Dn. de Chambre & Monclard*, quo natus *Aimarus*, qui Joannis II. patruelis heres fuit, & *Ludovicum* reliquit, quo *Antonius Dn. de Noailles*, *Franciscus & Ægidius* nati sunt. Illum *Thuanus* vocat *præter nobilitatem generis prudentia insita, & usu rerum, quem Anglicana, Veneta & Byzantina legatione magna cum laude obita contraxerat, præstantem.* Fuit vero *Episcopus Aquensis* (d'Acqs) & succes-

Deductio. sorem in Episcopatu & muniis habuit *Ægidium* fratrem. *Antonius* regis in Aquitania Vicarius & Burdegalensium Gubernator genuit *Henricum Baronem de Noailles* & *Comitem d'Ayen*, qui Regis locumtenens in superiori Arvernia, pater fuit *Caroli* Episcopi Floritani, dein Ruthenorum, & *Francisci Com. d'Ayen*, Gubernatoris Perpiniani, locumtenentis generalis Arverniæ & Ruthenorum, patris post alios *Annæ*, qui Gubernator Perpiniani & Ruscinonis, & primæ prætorianæ cohortis centurio, Ducali axiomate ornatus & 1678. mortuus est, relictis filiis, ex quibus primogenitus *Ludovicus Annas Julius* patri successit.

Insignia. §. II. Scutum *rubeum diagonalem baltheum aureum* defert: ei incumbit *galea* coronata ex qua exsurgit *leo aureus*. *Laciniæ* dependent aureæ & rubeæ. *Telamones* vero astant duo leones aurei.

Tituli. §. III. Titulus est: *Dux de Noailles, Comes d'Ayen, March. de Montclar, de Chambres & de Moncly, Baro de Malmort, Carbonieres, Malenchambres, Meries, Chastellenus de Larche, Lentour & Malesse, Dominus de Brive.* Ducatus & Pariatus dignitas à curia confirmata est 15. Decemb. 1663.

Caput LXII.

Bar. ab Oedt.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Nomen. Successio.*
2. *Scutum.*
3. *Duplex tessera duarum linearum conjuncta.*
4. *Berneck seu Perneck.*
5. *Galea.*

§. I.

Familiæ Origo. ILlustris familia *Baronum ab Oedt* ex vetustis *Austriacis* est, prius tamen incoluit *Austriam supra Anasum* quam interiorem. Et quia aliquandiu vulgari usu dicti erant die Oeder/ à Ferdinando I. Imperatore 1534. illis jus antiqui nominis *ab Oedt*, quod ante

ante duo secula solenne fuerat, recipiendi & cera rubea in sigillo utendi collatum est. *Bucelinus Germ. T. 3. p. 152.* deducit gentem ab *Henrico ab Oedt* equite circa 1230. Hunc patrem facit *Bertholdi* & *Marquardi* circa 127.. hunc *Henrici II.* circa 131.. quo genitus *Osvvaldus*, qui 135. vixit. Verum præter hos claruere 1310. *Vernhardus* **der Oeder.** 1312. *Marquardus ab Oedt* 1353 iterum *Marcardus.* In *Matthiæ* seu *Marci* filiis *Marco* & *Matthæo* lineæ in diversum abiere. Matthiæ quoque filius *Wolfgangus* ex tribus filiis *Georgio, Sebastiano* & *Henrico* totidem lineas texit. Nomen. Successio.

§. II. Horum scutum apud *Siebmach.* **Wapenb.** P. 1. p. 34. suo nomine *ab Oeth* repræsentatur quadripertitum. Prima & quarta areola *linea* ... est ex *minio & argento.* (Alii **einen weissen unterstrich durch ein rothes feld.**) Secunda & tertia *rubea* continet ... *lepusculi ex argento.* Media parmula *argentea* ornatur *panthera* seu *fera ignivoma nigra* coronata. Scutum.

§. III. Quod primum areolas attinet majoris clypei, duæ *Oedtiorum* lineæ diversa tessera usæ sunt, altera latereculo bipertito, altera lepusculo. Deinde utræque conjunctæ sunt quadripertitim, sed lepusculo in primum quadrantem collocato. Duplex tessera duarum linearum conjuncta.

§. IV. Parmula toti imposita *Pernecceum* seu *Perneccianum* symbolum continet. Nam *Wolfgangus ab Oedt* uxorem habuerat *Elisabetham Dominam à Perneck* filiam Matthiæ sororem *Sebastiani*, qui lineæ unius ultimus 1510. decessit. Porro *Pernecceni* hi æque ac Losensteinii & Stahrenbergii ex veteribus *Styriæ Marchionibus* orti erant: qua causa pantheram Styriæ sed coloribus suis gestitant. Pernecceni.

§. V. Galeæ sunt tres coronatæ, ex *priore* exsurgit lepusculus argenteus: Ex *secunda* ... pantheræ coronatæ, cujus collo cuspides aureæ adhærent, pennis pavoninis ornatæ: **der kamm auff dem rücken.** *Tertiæ* insistent duo cornua, transverse secta, quorum prioris superior pars cocco inferior argento tingitur: in altero autem contrarius colorum situs est. Laciniæ sunt circa priorem & ultimam galeam argenteæ & coccineæ, circa mediam nigræ & argenteæ. Galeæ.

Caput LXIII.
Com. ab Oppersdorf.

ARGUMENTUM.

1. *Origo. Ex Silesia in Austriam.*
2. *Antiquiora. Deductio.*
3. *Scutum.*
4. *Premium fortitudinis bellicæ.*
5. *Apex.*

§. I.

Illustrissimi Comites ab *Oppersdorf* ex *Silesia* oriundi sunt, & inde in *Austriam* se transtulere. In allegato non semel indiculo procerum Austriacorum video nomini Oppersdorf additum annum 1560. quo cum familiis *Fox, Terzi* & *Tanhau*, civilitate cooptata sit: alibi legi 1595. sub Rudolpho II, *Wilhelmum Baronem ab Oppersdorf* receptum esse in inferiori Austria. Origo. Ex Silesia in Austriā.

§. II. Cum his satis conciliare nequeo, quæ apud Celeber. *Bucelin. Germ. T. 3. p. 155.* traduntur: quando ille circa principium seculi decimitertii memorat *Bertholdum de Thierberg* & *Eberstorf* dein *Oppersdorf, Dapiferum Ducum Austriæ*, cui filios dat *Luitpoldum Dn. ab Oppersdorf* & *Calochum* seu *Calo*... *ab Hindperg Camerarium hereditarium*, qui 122.. claruerit. Autorem autem gentis vocat *Udalricum de Thierberg* dictum *de Oppersdorf*, cui fratrem dat *Marquardum de Thierberg* dictum ab *Hindperg*, à quo *Hindpergii.* Iterum *Ioannem Dn. ab Eberstorf* deinde *Oppersdorf* 1300. vocat *Camerarium hereditarium Austriæ.* Justam tamen genealogiam orditur a *Ioanne* dicto *medio ab Oppersdorf* cognomento *Rote* ob agilitatem, qui supremus cubicularius Sigismundi decesserit 1445. Cujus filium *Henricum* iterum vocat *Camerarium hereditarium Austriæ:* in ejus filiis *Friderico*, patre *Georgii, Ioannis* & *Wilhelmi*, & *Wenceslao* Capitaneo Briegensi lineæ in diversum abiere. *Georgio II.* primi filii nati sunt *Georgius III. Wenceslaus II. Fridericus* Comitum axiomate ornati. Antiquiora. Deductio.

§. III. Scutum repræsentat *Siebmach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 29. quadripertitum, ita ut prima & extrema areola *rubea* contineat *aquilinum caput oblongo collo ex argento,* Scutum

argento, auro coronatum. Vidi additum, quod *lingua* rubeat, & *ignis* ex ore prodeat. Hæc tessera gentilis esse videtur.

Præmium fortitudinis bellicæ. §. IV. Areola secunda & tertia *aurea ex angulo prodiens brachium incurvatum armatum & stricto gladio minax* (quæ omnia naturali colore tinguntur, continet. Hoc δεῖγμα videtur præmium virtutis militaris esse, in bello Turcico (cujus argumentum apex est) demonstratæ. Quem honorem Georgio II. habendum conjicio.

Apex. §. V. Galeæ duæ clypeo imponuntur: prior coronata sustinet *aquilinum caput coronatum*, cum laciniis argenteis & rubeis. Posteriori quem phaleræ ex auro & cocco ornant, imponitur *Turcica tiara rubea, diademate argenteo ambita*, (der Türcken-hut roth mit einem weissen bund/) Juxta eum surrum protenditur *brachium armatum*, quod *lanceam minio & argento variegatam, & tiaræ impositam, ex qua pendet vexillum rubeum luna aurea insignitum*, apprehendit.

Caput LXIV.
Com. & Bar. Palfi.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*

§. I.

Familia. EX *Vngariæ* proceribus Perillustres *Palfi Barones* fuere, inde ad *Comitum* axioma evecti. Ex ea gente *Nicolaus Palffy de Erdeod Comes* filius *Petri* Baronis & Sophiæ Derstiæ sub Rudolpho II. 1589. inter proceres *inferioris Austriæ* receptus est, à quo reliqui Illustrissimi Comites.

Scutum. §. II. Scuto utuntur in *Fürst.* Wapenb. P. 3. pag. 30. *cyaneo*, in quo *dimidia rota argentea* visitur, ex cujus circumferentia exurgit *cervus aureus*.

Apex. §. III. Ex galea coronata πρόπλασμα *cervi scutarii* exsilit. Laciniæ sunt cæruleæ & aureæ.

Caput LXV.
Plessii Duc. de Liencourt seu *de la Rocheguyon.*

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea. Ducatus.*
2. *Scutum. Plessis Liencourt.*
3. *Schomberg.*
4. *Pons.*
5. *Apex.*
6. *Tituli.*

§. I.

Familia. VEtusta Illustrissimorum *Plessiorum*, qui de *Liencourt* denominantur, familia est, & ad *Hugonem de Plessys* refertur, qui 1280. sub Philippo Audace rege vixit, pater *Ioannis Dn. de la Chaise*, qui *Ioannem II* genuit, parentem *Macæ* Dn. de la Chaise & *Guilhelmi Dn. de la Perine & d'Orgieres*, qui *Michaelem* suscepit, hic *Ioannem* Lineæ. *Dn. de Perigny, la Perine, Ouschamps & Savonieres*, Magistrum aulæ Ludovici XI. & Caroli VIII. quo *Carolus*, *Wilhelmus* & *Petrus* nati sunt: ille *Dominus de Savonieres*, Dominorum & Marchionum *de la Perrine* sator fuit, hic Dominorum de *Perigny & de Malicorne*, iste *Dn. de Liencourt Carolum* genuit *Comitem de Beaumont, Marchionem de Montfort & de Guercheville*, Gubernatorem Metensem & Parisinum quo Ducatus. *Rogerius* genitus est, *Dux de Liencourt* seu *de la Rocheguyon*, 1674. mortuus, qui ex filio præmortuo *Henrico Com. de la Rocheguyon* reliquit neptem *Ioannam Carolam* uxorem Francisci D. de la Rochefoucaud Principis de Martillac.

Scutum. §. II. Ducis scutum *Sammarth. l'est. de Franc.* pag 302. quadripertitum exhibet. Prima & quarta quadra *argentea crucem striatam rubeam* continet, qua designatur ipsa Plessis Liencourt. familia *de Plessis Liencourt*.

§. III. Se-

§. III. Secunda & tertia areola *aurea* continet *leonem in medio sectum*, cujus supe- Schomberg.
riora *rubea*, inferiora *virginea* sunt. Ita notatur gens *Schombergia*, quam *Cæsar Schombergius* ex Saxonia in Galliam intulit, cujus filius *Henricus Marescallus Franciæ* genuit præter *Carolum M. d'Epinay C. de Nanteuil*, qui Marescallus 1656. masculos clausit, *Ioannam*, quæ prætati Ducis Rogerii uxor fuit.

§. IV. Toti imponitur parmula *argentea*, quam transit *fascia ternis baltheis aureis & coccineis* exarata: designandæ familiæ *Pontiæ* (Pons.) Hæc deducta a *Bertrando Dn. de Pons*, qui 1173. vixit & *Elisabetham Tholosanam* uxorem habuit. In ejus posteris *Franciscus Dn. de Pons, Com. de Marennes* filios habuit *Franciscum Dn. de Pons C. de Marennes* & *Iacobum B. de Mirambeau*, reliquorum hujus tituli, nec non Dominorum ac Marchionum *de la Case* satorem. *Franciscus* autem *Antonium* genuit, cujus filiæ *Antonia Dn. de Pons* nupsit *Henrico Albretano B. de Miossens*, & *Antonia M. de Guercheville*, *Henrico de Silly C. de la Rocheguyon*, & post hunc *Carolo du Plessis Dn. de Liencourt*, ex quo Rogerium Ducem peperit. Pons.

§. V. Clypeo insistit galea coronata, ex qua emanet inter duas alas *aureas argenteum caput equinum*. Laciniæ sunt ex argento & minio. Telamones duo leones aurei. Apex

§. VI. Titulus fuit: *Du Plessys de Liencourt, Dux de la Rocheguyon, Marchio de Montfort & de Guercheville, Comes de Beaumont.* *Ducatu* & *Pariatus* dignitas Rupiguidonis seu Rocheguyon in Normannia seu Vexino attributa est 1643. 31. Decemb. sed confirmata à curia 1663. 15. Decembr. Ipsa vero Rupisguidonia ab Antonia Pontia genti obtigit, quæ eam à priori marito habuerat. Cui etiam *Guercheville* debetur. Tituli.

Caput LXVI.
Plessii Duces de Richelieu.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Cardinales duo.*
2. *Sororum posteri, titulorum heredes.*
3. *Scutum.*
4. *Pont Cour'ay. Ducissa d'Aiguillon.*
5. *Titulus.*

§. I.

QUam familiam præclara merita *Cardinalis Richelii* plurimum illustrarunt, *Plessia* à *P. Anselmo in Palais de l'honn. p. 538.* ex *Andrea du Chesne hist. Dom. Drocens.* refertur ad *Franciscum I. Dn. de Richelieu*, patrem *secundi*, avum *tertii*, qui *Annam le Roy Dn. de Chillou* uxorem habuit, cujus proavia fuit *Ioanna de Dreux Bossart* ex familia regia: *Francisco* & *Anna* geniti *Franciscus Dn. de la Vilmiere*, qui fortibus gestis stirpem illustrem reddidit, *Iacobus Episcopus Luciomus* & his major *Ludovicus M. de Richelieu*, pater *Francisci quarti*, qui genuit præter *Henricum*, qui duello periit, *Cardinales* duos *Alphonsum Ludovicum Archiepiscopum Aquensem* & *Lugdunensem*, atque *Armandum Ioannem* inter Politicos hujus seculi celeberrimũ & regni sui consiliorum administrum celeberrimum, *Ducem de Richelieu & de Fronsac*, *Paris Franciæ*. Familia Cardinales duo.

§. II. Cardinalis sorores fuere, minor *Nicolaa* uxor *Urbani de Maille, M. de Brezé* mater *Armandi Ducis de Fronsac & de Caumont*, atque *Claræ Clementiæ* Condeo Principi nuptæ, major *Francisca* post primum maritum *Ioannem de Beauveau Dn. de Pimpean* maritum habuit *Renatum de Vignerod Dn. du Pont de Courlay* in Pictonibus, unde geniti *Maria* Ducissa *d'Aiguillon*, & *Franciscus M. du Pont de Courlay*, pater *Armandi D. Richelii*, quem Cardinalis avunculus magnus heredem instituit, sed sub conditione nominis & insignium, *Armandi* (seu Amadori) *Ioannis Baptistæ* Marchionis Richelii atque *Emanuelis Iosephi* Abbatis. Sororum posteri, titulorum heredes.

§. III. Scutum est *argenteum tribus rubeis cantheriis* insigne. Cui galea coronata incumbit, & laciniæ argento atque cocco tinguntur. Scutum

§. IV. Gentium *aliquæ* familiæ *de Vignerod au Pont de Courlay* ab illo differt, PontCourlay.
argenteum tria capita aprugna nigra repræsentat, & clypeo coronatum galeam imponit, lacinis dependentibus nigris & argenteis. Qua tessera etiam usa est prædicta

Ducissa d'Aiguillon. Ducissa *d'Aiguillon* Comitissa *d'Agenois*, *Maria de Vignerod*, quæ hereditate titulum transmisit ad neptem ex fratre *Mariam Magdalenam Theresiam de Vignerod*, Ducis Richelii sororem: quæ in scuto quadripertito symbola enarrata Vignerodia & Richelia inserit.

Titulus. §. v. Titulus est: *Du Plessis de Vignerod Dux de Richelieu, Par Franciæ, Marchio du Pont de Courlay Comes de Cosnac, Princeps de Mortagne, Baro de Barbesieux, de Cosse, Saugeon & d'Albert.* *Ducatus & Paritatus* axioma cepit 1631. ea conditione, ut ad masculos & fæmellas transiret. Et quidem affixa ea dignitas Richelocio cum Dominiis de Mirabeau, l'Isle-Bouchard, Faye la Vineuse, le Comte de la Chapelle Belloüin en Loudunois, Chinon.

Caput LXVII.

Com. & Bar. de Pötting.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum. Pötting.*
3. *Schaul in Engelstein.*
4. *Galeæ.*

§. I.

Familia. ILlustris familia *Pættingiæ* nomen suum sortita videtur à sede jam vasta *Pætting* prope *Maurstetten* in sylva Viennensi, quæ utraque ad hanc gentem spectarunt, sed dotali titulo ad *Althanos* translata sunt. *G. Bucelinus Germ. T. 3. p. 1*[illegible]. *Wolfgangum Dn. de Pættingen* allegat ex equestribus ludis Trevirensibus 1019. sed post aliquot seculorum lapsum Genealogiam orditur à *Mainrado*. 1364. vixit *Wolfgangus Pættinger* Rudolphi Archiducis Archippocomus. Accessit demum *Baronum*, inde *Comitum* titulus.

Scutum. Pötting. §. II. Insignia scuto constant quadripertito: cujus prima & ultima *area cærulea* continet *duo ligna jugi equini* (*Sibm.* Wapenb. P. 1. pag. 8[illegible]. qui eos nobilitati Bavaricæ annumerat, vocat Kummet hölzer. Alii zwo gelbe creutz oder schragenweiß geschrenckte Roßkänzen/) ex *auro*. Quæ tessera est gentilis.

Schaul in Engelstein §. III. Laterculus secundus & tertius *rubeus canem venaticum* continet *argentatum* cum *millo aureo*. Ita notatur familia *Schauliorum in Engelstein*. (die Schaulen zu Engelstein.) Ratio hujus gestaminis est ex matrimonio *Wolfgangi de Pætting & Maurstetten* atque *Catharinæ Schauliæ in Engelstein* Joannis filiæ: quibus parentibus præter alios nati *Sebastianus, Leopoldus & Caspar* posteritatem habuere.

Galeæ. §. IV. Galeæ premunt clypeum duæ coronatæ: ex quarum prima expanditur *jugum alarum rubearum*, inter quas apparet figura primi laterculi: Ex secunda emergit *canis venaticus argentatus, coronatus & tribus plumis struthioneis cocco & argento infectis fastigiatus, millo aureo*. Laciniæ dependent hinc rubeæ & aureæ, illhinc rubeæ & argenteæ.

Caput LXVIII.

Bar. de Prag.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Bona.*
2. *Lineæ.*
3. *Scutum. Apex.*

§. I.

Familia ILlustrium Baronum de *Prag* seu *Praga* familiam isto elogio ornat *Wolf. Lazius de migr. gent.* L. 6. p. 18[illegible]. *Marescalci de Praga ex Bohemia in Carinthiam migrarunt, ubi*

Bona. *post mortem Dominorum de Aufenstein, quibus sanguinis erant vinculo juncti, Marescalci munus impetrarunt: deinceps a Ducibus Austriæ feudis accumulati, & in Austriam pervenerunt, ubi adhuc manent. Porro quæ in Carinthia possidebant, Deutschen, Wolfseck & Schöneck divenditis, in finibus utriusque Austriæ compararunt Viechtau.*

Wind-

Windhag, *Arbing* & *Ratenstein*. Enumerat vero *Fridericum*, qui vixerit circa 14.. *Franciscum* circa 149.. qui in Carinthia possiderent *Oberdingen*, *Pre..g* & *Suaneck*, *Erasmum*, qui primus in *Austriam* concesserit, constitutus à Friderico III. *Præfectus Austriæ supra Anasum*, alios & feudum *Machlandia* compararit *Fi mansi* (unde dein *Barones* dicti) *Arburg* & alia, *Ladislaum* qui ab Henrico C. Hardeck *Pa.tram* sub Maximiliano emit.

§. II. Gabr. Bucel. Germ. Tom. 3. pag. 171. gentem orditur à *Ioanne Prager* seu *de Prag*, patre *Ladislai L. Baronis de Prag*, *Dn. in Windhag*, qui 1514 obiit. Ex ejus filiis *Ioanne* & *Andrea*, diversæ ortæ sunt lineæ: iterum in *Andreæ* filiis *Christophoro* & *Friderico*, nec non ex *Christophoro* nepotibus Joanne Christophoro atque Ladislao. Lineæ

§. III. Scuto utuntur *rubeo*, in quo consider *simia aurea*, collum recincta *catena ferrea*, quam per posteriores pedes transeuntem anterioribus sursum levat. Eadem simia galeæ coronatæ insidet; circa quam pendent laciniæ cocco & argento (si sculptoris diligentiam accusare liceret, aurum mallem) tincto. Scutum. Apex.

Caput LXIX.
Bar. de Præsing.

ARGUMENTUM.	
1. *Familia. Deductio. Lineæ.*	2. *Scutum.*
	3. *Galea.*

§. I.

Illustres Barones de *Præsing* ex Comitatu *Cilciensi*, ubi vastatum castrum (öder burgstall/) & Parochia *Præsing* sita, per *Carinthiam* in *Austriam* penetrarunt. In Carinthia tamen situm est Dominium *Stayn*, cui *baroniæ* titulus adhæret. Præter illud *Lazio* teste *de migr. gent.* L. 6. pag. 2.3. alia quædam possident in agro, quem vulgo Jauntall appellant. Ex his enumerat d. loc. Lazius *Hartwicum* 1260. *Hermannum* 1370. *Ioannem* & *Diepoldum* 1388. *Ioannem* & *Leonardum* Dominos arcis *Suaneck* in agro Cilejensi 1458. *Leonardum II.* præfectum Windischgræcii sub Maximiliano. *Leonardum III.* & *Baltasarum*, *Præsidem Austriæ supra Anasum*. Ab hujus *Baltasari* filiis apud Bucelin. Germ. Tom. 3. pag. 172. *Francisco*, *Ioanne*, *Iosepho*, *Davide* & *Rudolpho*, totidem lineæ cepere. Familia. Deductio. Lineæ.

§. II. Scuto utuntur non *fasciis duabus* exarato, ut apud Bucelinum pingitur: sed uti rectius à *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 27. exhibetur, ex imitro angulo *diagonaliter sectum*, *superiori* parte *tessellatum nigro* & *auro* (tessellas quatuordenas vel quindenas utriusque tincturæ, alii tamen pauciores pluresve volunt) *inferiori totum nigrum*. Scutum

§. III. Coronata galea clypeum premit, ex qua expanditur jugum alarum, typo scutario affectarum. Laciniæ circumvolitant aureæ & atræ. Galea.

Caput LXX.
Com. & Bar. de Puchheim.

ARGUMENTUM.	
1. *Familia. Nomen.*	3. *Scutum.*
2. *Ex Scotia. Deductio. Lineæ.*	4. *Parmula media.*
	5. *Galea.*

§. I.

Puchheimiorum *Baronum* & *Comitum* familia antiquitate & aliis decoribus jam diu in Austria illustris est. Et nomen videtur sortita esse à dynastia *Puchheim* supra Anasum pro *Facklebruck*, quam diu possederunt, & demum à Principe ejus loco permutationis titulo *Litschau* accepere. Alii putant prius dictos esse *Dapiferos* seu *Truchsessios* de *Veldberg*, quod hereditarium munus Rex Ottocarus Bohemiæ, tum Austriæ Dominus, circa 1276, illis concessit. Familia Nomen.

Ex Scotia. §. II. Alii gentem ex *Scotia* alegant, ubi adhuc superest familia de *Bouean* seu *Poucan*, cujus [illegible] *[illegible] comes* [illegible] quæ etiam apud [illegible] tentia tenuit, eamque sequitur Celeberr. *Gabr. Bucelinus I. 2. Germ.* Primum [illegible] recenset *Alexandrum Cumaneum de Puchheim*, qui Richardo rege, quem [illegible] Archiduce capto [illegible] in Austria 1193. Hinc filius datur *Pilgramus [illegible] de*

Deductio. *Puchheim* 1235. illi *Albertus*, qui primus *Dapifer Austriæ* 1276. ab Ottocaro [illegible] est, quod ex communis familiæ hereditarium redditum est. Hic pater fuit [illegible] *Pilgrami II.* ille *Pilgrami* seu *Peregrini Archiepiscopi Salisburgensis*, qui 1397 [illegible] *Joannis & Henrici*, in quorum filiis posteritas defecit, atque *Alberti III.* qui [illegible]

Lineæ. nis linearum diversarum parens est, ex filiis *Pilgramo IV. Alberto IV. Alberto V. & Georgio*, sed secundi & quarti posteritas itidem diuturna non fuit. *Peregrino* seu *Pilgramo* cognomento Juniore natus *Pilgramus junior* & *Joannes*, alterius *Joannis* pater, avus *[illegible]*, quo natus *[illegible]* autor lineæ *Horneriæ*, & *Joannes*, quo nati *Michael Ludovicus, Joachimus, Sigismundus & Wolfgangus*, qui omnes genuere [illegible] mus pater fuit *Joannis Christophori*, hic alterius *Joannis Christophori*, Comitis [illegible] mate ornati: quo iterum geniti *Johannes Rudolphus* Ferdinandi III. supremus aulæ præfectus, *Otto Fridericus Episcopus Labacensis*, & *Joannes Christophorus* Can[illegible] Marescallus. Alter capitalis ramus est Dominorum de *Kibs* & *Krumpach*, ortus ab *Alberto V.* Pilgrami supra dicti fratre, qui tamen ipse etiam in varias denuo lineas distinctus nunc quoq. superest.

Scutum. §. III. Insignia repræsentantur in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 33. Ubi scutum quadrifidum, in prima & quarta area *[illegible] tres mergites [illegible]* ex *auro* continet, antiquum & gentile symbolum: in secundo & tertio alveolo *argenteo [illegible]* refert. Quæ tessera nonnunquam sola usurpata, deinceps cum altera eodem scuto sub Maximiliano I. inserta est.

Parmula media. §. IV. Mediam parmula quadris his incumbens *rubea* complectitur *leonem argenteum*, *aurea corona* redimitum & ex eodem metallo *catena* revinctum. Hanc tesseram Baronibus *de Kibs* & *Krumpach* Ferdinandus I. concessit. Quid vero eo symbolo designetur, mihi non satis constat.

Galeæ. §. V. Scuto huic imponuntur tres galeæ, omnes coronatæ: Prima continet mergitem ex scuto repetitam. Alteri insistit leo coronatus & catenatus. Tertia, quæ sine clathris prisco more formatur (stechhelm.) sustinet jugum complicatum alarum argentearum, fascia rubea exaratarum. Hujus galeæ coronam *Pilgramus* Provincialis Marescallus 1430. obtinuit.

CAPUT LXXI.
Bar. de Rappach.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Bona.*
2. *Deductio familiæ. Tituli.*
3. *Scutum.*
4. *Apex.*

§. I.

Familia. ILlustris *Baronum de Rappach* familia à multo tempore in Austria floret, quo olim ex *Styria* (ubi domicilium *Rappach* subter Strechau prope Rotenman inhabitasse di-

Bona. cuntur,) transierant. Unde veteres etiam suas fundationes & sepulturam Viennæ habent ad Minoritas. Possedere etiam aliquandiu *Praun*, nec non *Falckenstein* seu *Valckenstein* in *[illegible], [illegible], [illegible], Achau, Simoning*, & alia in Austria.

Deductio Familiæ. §. II. Genealogiam *W. Laz. de migr. gent. l. [illegible] p. 215.* & *Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p.* 184. deducunt ab *Henrico*, qui circa 1322. apud Albertum Ducem Austriæ *Præfectum curiæ* egit. Hujus filius *Henricus* iterum Rudolpho Austriaci aula Præfectus fuit.

Tituli. A quo reliqua gens descendit. In ea *Dominorum* titulus in usu fuit, dein alio *Baronum* commutatus.

Scutum §. III. Scutum simplex est & *argento* tinctum permeatur *rubeo* seu *balthea* seu *rivo diagonali*, ut nomini respondeatur *Rotbach* olim, dein contracta & corrupta

voce

voce *Rappach*. Hunc rivum ex sinistro angulo derivat *Schm.* Wap. P. 1. pag. 30. rectius Bucelinus ex dextro.

§. IV. Ex coronata galea expanditur *jugum alarum argentearum*, quas singuli balthei vel horum in modum rivi diagonales transeunt dexter alter, alter sinister. Laciniæ sunt ex argento & minio. Apex.

CAPUT LXXII.

Com. & Domini de Rappolstein seu Rupis Spoletanæ.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ bona. Rappolstein. Hohenack.*
2. *Immediate sub imperio. Exemti ab Austriacis. Sub Franciæ regis potestate.*
3. *Origo gentis. Ex Spoletanis Ducibus. Rochus. Traditionis testes. Duces de Urslingen.*
4. *Gentis deductio.*
5. *Continuata. Margareta Ducissa Lotharingiæ. Maximinus. Wilhelmus.*
6. *Elogia Wilhelmi Eq. A. V. Virtus. Egenolphi. Eberhardi. Philippi Ludovici. Georgii Friderici. Joannis Jacobi.*
7. *Privata autoris erga familiam obligatio.*
8. *Circa insignia Sibmacheri error.*
9. *Scuti area.*
10. *Rappolstein. Urslingen. Weinsberg.*
11. *Hohenack.*
12. *Geroldseck ad Wasgum. Wangen.*
13. *Apex Rappolsteinius. Saracenus a Conrado stratus.*
14. *Galea Hohenaccia.*
15. *Geroldseccia.*
16. *Tituli. Rapoltenstein. Rappersvvila.*
17. *Christiano Com. Pal. a Rege successio collata.*
18. *Duces Urslingenses. Bona eorum venalia.*
19. *Weinsbergii Domini. Successio.*
20. *Dignitas hereditarii Imperii Camerarii.*
21. *Reichelsberg ad Herbipolitanos, nunc Schænbornios.*
22. *Trautmansdorf.*

§. I.

RAppolsteiniorum Comitum Dynastarumque Illustrissima familia, quæ quod mares attinet, nuper demum anno 1673. in *Joanne Jacobo Comite*, heroe non avorum magis quàm propriis virtutibus incluto, defecit, à pluribus seculis Alsatiam superiorem ornavit, ejusque non exiguam portionem in potestate habuit. cujus tamen particulæ jam à tempore plurimo ad alios non uno titulo devolutæ sunt: ipsum verò Dominium *Rappolsteinium & Hohenaccium*, (quorum illud ita dictum est ab arce Hohen-Rappolstein, quæ vetustate nunc collapsa cum duabus aliis uni monti insidebat, & Rupisvillæ seu Rappolsvillæ in radice ejus inter Colmariam & Selestadium ad latus sitæ imminet, hoc ab alia arce Hohenack, quæ valli Urbiæ seu d'Orbes (Urbisthal/) in monte incumbebat, donec à præfato ultimo Domino, ejus incommoda tempore belli experto, destrueretur) in potestate ad extremum permansit. Familiæ bona. Rappolstein. Hohenack.

§. II. Gavisa est familia pari cum aliis *Comitibus* & Dynastis jure, ut *sine medio subesset Imperio*, unde in *Comitiis* etiam eorum subscripta nomina leguntur. Inde verò paulatim à Serenissima Austriaca familia, cui plures inserviebant, & vicissim præclaris muniis ornati erant, eximi hæc cepit, atque ditionibus hereditariis annumerari, quod factum est superiori seculo. Unde cum anno 1648. pace Monasteriensi Alsatia Austriaca Franciæ transscriberetur, res prope abfuit ab eo, ut ab Austriacis provinciis iterum separatæ ditiones Rappolsteiniæ immediato statui restituerentur, hancque gratiam Svecorum favori & Wirtenbergici Ducis pro affini officiis Franci indulturi credebantur: aliorum verò malevolorum, quo minus res optatum exitum sortiretur, obstitit invidia: unde eædem ditiones cum aliis Austriacis in Alsatia ab Imperio avulsæ & Francis earum summa potestas tradita est: sub quibus etiam hactenus perseveravit. Immediate sub Imperio. Exemti ab Austriacis. Sub Franciæ regis potestate.

§. III. Quod ipsam stirpem concernit, ejus origo juxta cum aliis antiquitatis tenebris obvoluta est. Si veterem sequamur traditionem, *Rochus* ex Ursinorum familia vel factione, *Spoleti Dux*, Italia pulsus in Alsatia consedit & quædam emit, atque vel ipse vel posteri arcem condidere, *Rochi scletum* seu a *Rocco* rupem à Gallorum *Roche* dictam, ex quo corrupta dictione *Rappolstein*. Fidem huic traditioni habent in ipsa familia: unde *Wilhelmus* in literis ad Ulricum Wirtenbergensem Ducem 1514. scriptis ita loquitur: Nachdem unsere vordere/ vertriebene Herzoge von Spolet gewesen / und Origo Gentis. Ex Spoletanis Ducibus. Rochus. Traditionis testes.

Fürstlichen staat nicht mehr halten mögen/ haben sie und swar den titul Herren zu Rappolstein uns genommen. Latine de Roccho canit *Ioh. [illegible]* in encomio Rappolstein: [illegible] *Ioh. Iac. Lucku.*

Ille [illegible] Alsatiæ [illegible] pirat [illegible],
Hic ubi declivis [illegible] delabitur [illegible]
Valle, supraque [illegible] [illegible] in athere montes.
Sed tamen ut memorare queant primordia sedis
Et nati natorum & qui nascentur ab illis,
Rupe super cellas regales construxit arces.
Roch-Spoletin voluit patria quas voce notatas,
Rappolstein nostra solitas ætate vocari.
Hinc fuit Alsatiæ non laus hæc ultima dudum,
Una rupe super tres arces posse videri.

Conf. *Volf. Laz. de migr. gent.* L. 5. pag. 1[illegible]9. *Hieron. Henning. Theatr. Geneal.* T. 3. P. 1. p. 443. *Bernh. Herzog. Chron. Alsat.* L. 5. p. 1[illegible]. Porro qui ex Italia venerant, tres fratres fuisse dicuntur, a quorum altero *Duces Urslingenses seu Schiltacenses*, ab altero

Duces de Urslingen *Wemperi [illegible]* Domini, ab uno vel alterius ex illis filio Rappolsteinii nostri exorti. Duos fratres facit *Petrus ab Andlo* (qui seculo decimo quinto vixit) *de Imp. Rom.* L. 1. c. 15. (ubi vid. *[illegible] Frcherum.* *Idem quoque de famosis baronibus de Roppolstein legitur, quod tempore Conradi II. Imperatoris Sveviæ Ducis nobilissimi Principes de Spoleto fratres Germani per eundem Conradum, eo quod sibi rebelles exstiterint, de Spoletano Ducatu propulsi fuerunt, quos cum Imperator secum in Germaniam duxisset, unus in Svevia prope oppidum Rotwil castrum Urslingen, (quod denominari sic voluit, eo quod de genere esset Ursinorum,) fundavit: qui ab eodem castro titulum contrahens a Svevorum gente primum Dux de Urslingen, postea de Schiltach nuncupatus fuit. Alter verò frater Alsatiam intrans, prope [illegible], baroniam de Roma a progenie in progenies Baronum deinceps nominavit. Et quamvis titulos progenitorum abdicassent, paterna tamen arma fratres illi minime variarunt.* Sed antiquior est memoria Rappolsteiniorum, quàm ut Conradi II. vel III. (qui solus Svevus fuit) ævo in Germania ceperint. Eadem fere verba etiam sunt *Felic. Malleoli dial. de nobil. & rusticit.* apud *Mart. Crus. annal. Svev.* P. 2. L. 6. c. 8 p. 96. Nisi quod Ducatu Spoletano à Romanis sibi vicinis fratres expulsos dicat, & Baroniam de *Rapolzstein* nominet.

§. IV. *Rochum* excepisse dicuntur filius, nepos, pronepos *Ortolphus, Wipoldus, Wilhelmus*, qui in ludis equestribus *Rotenburgicis, [illegible], [illegible]* 942. 1019. [illegible] recensentur. Hoc natus *Anshelmus pius*, qui Godofredum Bulloneum comitatus ad *[illegible]* occidit. Conf. *Robert. Monach. Histor. Hierosol. L. 8. p. 73.* & alios autores in *Gestis Dei per Francos P. 1.* Filius *Conradus* dicitur Conradum III. Imperatorem 1047. comitatus morientem, ibique Saracenum statura gigantea, qui Cæsarem ad monomachiam provocaverat, singulari certamine stravisse, & ob hoc in rei gestæ memoriam [illegible] apicis loco gestandum obtinuisse. Hunc excepit filius *Rudolphus*, cujus nomen servavit equestris ludus Tigurinus 1165. Istius filium *Egenolphum* matrimonium *Gertrudis* filiæ *Theodorici Dn. Hohen[illegible]* auxit: His natus *Ulricus*, qui cum uxore *Guta Comite Egesheimia* 1176. cœnobium *Paris* fundarunt: Parentes *Egenolphi*, qui Fridericum II. in expeditione Orientali comitatus dicitur, *Ulrici*

Gentis deductio.

senioris & *Anshelmi [illegible]*. Ille cum uxore *[illegible]* sepultus est Colmariæ, crediturque ea vidua *Friderici* seu *Theodorici Ducis Lotharingiæ*, filia autem *Alberti I. Imperatoris* fuisse, (si tamen tempus, quod non videtur, congruit:) Hic in thoro habuit *Sigelbertum Landgraviam Alsatiæ* seu *[illegible] Sigeberti* natam. Ulrico *[illegible]* seu *Iunior*, & *Henricus, Anshelmo Hermannus* & *Ulricus III.* nati sunt. *Ulricus* junior cum patruo Anshelmo ab Imperatore Henrico jus in oppidum & suburbium *[illegible]gium* accepit, sed filium non reliquit. *Ulricus III.* 1273. cum patruelli cognomine à Rudolpho Imperatore 200. marcas argenti accepit ob res præclare gestas. Sed non nisi filias habuit. *Hermannus* vero paucos filios reliquit, unde simul tres quatuorve Domini præfuere, & arcem *[illegible]*, tum superiorem & inferiorem partem opidi Rupistellani incoluere. Et quidem lineæ reliquæ defecere, *Henrici* & *Hermanni* filiis progenies durabilis fuit. Hunc frater *Anshelmus audax* ditione depulerat, sed

Imperator

Imperator restituit. Cont. de istis motibus *annal. Dominican. Colmar.* editos à *Chr. Vrstisio* ad ann. 1279. 1280. 1283. 1287. 1288. 1290. 1291. 1292. 1293. 1296. 1303. & P. 2. p. 48.

§. V. *Henrico* natus est præter *Henricum* & *Vlricum* Canonicum Basileensem, Johannes, qui Ludovico Bavaro fidus, & aliquot millium cataphractorum strenuus Dux 1363. mortuus, præter *Henricum, Vlricum* & *Hugonem* Argentinenses Canonicos, quorum hic Præpositus fuit, inprimis filios habuit *Vlricum III.* & *Brunonem*. Ille ex *Herzlandi Furstenbergica* filiam genuit *Herzlandam*, quæ cum puella *Ioanni Habspurgio Comiti*, ipsi quoque impuberi, desponsata esset, ab eo deinceps, quod impotentem causaretur, divortit, & *Henrico Com. Saraverdano* 1378. nupsit, iterumque *Ioanni Comiti Lupfensi*. Ob quod varii motus & bella. Post Herzlandam, uxorem meruit *Vlricus Margaretam filiam Friderici III. D. Lotharingiæ* ex Elisabetha Austriaca (unde forte error, quod Elisabetha Ulrico seniori nupta fertur, quæ foetus fuit prius 1337. *Wenceslao* Lucenburgio Ioannis Regis filio desponsatam, sed cum non successissent nuptiæ, Ulrico nostro nuptam: luculento testimonio, quo loco Rappolsteinii eo tempore habiti, ut tanta affinitate digni haberentur. Quæ hactenus communiter in Lotharingicis Genealogiis non legebatur, exprimitur à *P. Anseaume Palais de l'honneur. p.* 427. *Brunoni* nupsit *Ioanna Blamontia* & *Agnes* seu *Anna Granseta*. Ob illam lis fuit de *Blamontia* successione cum *Ioanne Dn. Novocastrensi*. vid. *Gollut. Mem. de la Fr. Comte L.* 8. *c.* 7. Ex filiis Brunonis, qui Gallis adversus Anglos, & demum Burgundicæ domui militavit, inprimis inclaruit *Schmasmannus* seu *Maximinus* (vitiosè Lazio *Svasinus*) atque *Vlricus*, quorum *hic* Renato Andino Regi Neapolitano adversus Antonium D. Lotharingiæ suo sumtu 64. equites adduxit, & cum 32. nobilibus ad Valdimontium cecidit. *Ille* in Burgundica educatus aula domui fidele obsequium præstitit, ut postea dignus haberetur, cui *Catharina Philippi Ducis* filia, *Leopoldi Austriaci* vidua, promitteretur, quod tamen conjugium effectum sortitum non est. Idem circa 1430. fervente in Gallia civili bello Carolo VII. regi adversus Aurelianenses 336. equites suis adduxit sumtibus, unde eam deinceps exercitum Rex in Alsatiam sub *Armeniacensi* Duce (unde exercitus à Duce, *D. d'Armagnac*, dictus die arme Ge- cken quasi Armmacken/ & quod hinc inde in Chronicis legitur der Gecken krieg/) misisset, Maximini ditiones sine læsione relictæ, cum tamen magna pars Alsatiæ superioris tum devastata sit. Demum Alsatiæ præses & citeriorum Austriacarum provinciarum Advocatus (Landvogt) à Cæsare & Austriacis creatus est. Sed & eundem Sigismundus 1436. *Protectorem Concilii Basileensis* & *Vicarium suum* constituit. Ex ejus filiis *Caspar Brunonem* genuit, qui *Furtelbacensis metalli fodinas* reperit, *Maximinus* autem seu *Schmasmannus II.* Maximiliano I. Imperatori a consiliis fuit, nec non comes Joannis Com. Solmensis Palæstinam & Sinai montem religione illius temporis lustravit (Historia peregrinationis vernaculo sermone conscripta, & cum aliis uni tomo insertis impressa extat numero quarta, *Wilhelmus* vero a Sigismundo Austriaco itidem *supremus Capitaneus* & *Præses* seu *Advocatus Alsatiæ* dictus *Ioannam Novocastrensem* (cujus mater *Margareta Castrensis* ex Regio *Lusitanorum* sanguine descendit) uxorem habuit: ab ea vero amplissima hereditas in Burgundia ad Wilhelmum delata esset, nisi aliorum potentia juri ipsius obstitisset.

Continuata. — Margareta Ducis Lotharingiæ. — Maximinus. — Wilhelmus.

§. VI. Patri Wilhelmo alius *Wilhelmus* successit, & avita decora plurimum auxit, cum tribus Imperatoribus *Maximiliano I. Carolo V.* & *Ferdinando I.* officia præclara exhibuerit. Inprimis Maximilianus ob sanguinis cum Habspurgicis propinquitatem ei *cognati* titulum tribuit, cumque *Consiliarium intimum, aulæ Magistrum, supremum Capitaneum & Præsidem Alsatiæ*, quo honore avus & pater item defuncti, constituit. Per eum 1513. in comitiis Wormatiensibus propositionem statibus Imperii fieri jussit: nec non 1517. ad Augustana comitia, ut status ad Cæsaris adventum detineret, eundem legavit. Bellicam virtutem ejus testatur Italica expeditio, cum 1509. *Imperii vexillum* sibi creditum primus in oppugnatione Paduæ in mœnibus hujus fixerit: sed & *rusticorum seditio* hoc duce ante alios in Alsatia compressa est. Carolus eum 1516. *aureo vellere* ornavit: cumque una vice 24. equites eligerentur, in quibus *Emanuel Rex Lusitaniæ* & *Ludovicus Vngariæ Rex*, nec non Hispani *Duces Albæ, Valonæ, Infantaticorum, Bejaris, Najaræ, Cardonæ* numerantur, hic ordine quintus fuit. vid. *Ioh. Iac. Chiffl. Inf. Eq. A. V. n.* 144. Cum 1547. moreretur, *Georgium* filium reliquit,

Elogia Wilhelmi Eq. A. V.

quit, qui verò altero anno [illegible], parentem secutus est: Alium verò filium habuit [illegible] *Ulricum*, qui in [illegible] Carolo V. fortem operam navavit, & e [illegible] theri libris, quos clam parenti [illegible] conquirebat & comparabat, veritatem [illegible] jusdem uxor *Anna Alexandrina C. Furstenbergia* non minus ex iisdem Evangelium [illegible] ferat, de mariti sententia ignara, donec tandem alter alteri, quod in [illegible] aperirent, mutuo cum gaudio: utriusque nulla confessione, cum ea periculo [illegible] caret, constantia maxima fuit. Cont. *Cyriac. Spangenb.* Adelsp. *P.* 2. *L.* 6. *c.* [illegible]

Ulrici.

Ulricus 1531. ante patrem in fata concessit, vidua ad 1585. superstite, summaque [illegible] cura *Egenolphum* filium educavit, qui dein avo & patrueli successit, pacis artibus, pietate atque literarum patrocinio clarissimus. Cum in Alsatiam Henricus II Franciæ exercitum duxit, hic per affinem *Joannem B. Heideccii* ruinam a patria avertit. Eo natus est *Eberhardus*, qui Matthiæ Imperatoris & Maximiliani Archid. cubicularius, illius nomine 1616. nec non Ferdinandi II. Imperatoris 1619. 2 [illegible] 21: frequentes legationes in maximi momenti negotiis obiit, & caussis dijudicandis [illegible] componendis Imperiali autoritate delegatus est: cæteroqui magnificentia, [illegible] & literis inclytus vir. Eo nati tres filii, ut uno tempore quatuor dynastæ viverent [illegible] matrimonio aut matrimoniis idonei, quod ab aliquot seculis factum non erat, sed interituræ familiæ ultimum illud decus. *Philippus Ludovicus* minimus natu patre vivo, non nisi ab aliquot mensibus maritus 1637. decessit: *Georgius Fridericus* natu maximus, specie venusta corporis & omnibus virtutibus, quæ vitam aulicam ornant, cum paucis comparandus, patri successit, sed moriens 1651. non nisi *Annam Elisabetham* reliquit *Christiano Ludovico Com. Waldeccio* deinceps elocatam. Ultimus *Joannes Jacobus* cum fratre & post eum ditiones rexit, oculorum usu pluribus annorum decursis orbus, sed mentis acie tanto perspicacior, prudentia, pietate, beneficentia, clementia & optimo regimine immortale elogium promeritus est, & incredibile sui, cum 1673. decederet, relictis *Catharina Agatha Christiani Com. Palatini Rhenani* conjuge, & *Anna Dorothea* filiabus, reliquit desiderium.

Egenolphi. Eberhardi. Phil. Ludovici. Georgii Friderici. Joannis Jacobi.

§. VII. Mirabitur lector, quod in recensendis Rappolsteiniis decoribus & Dynastis fuerim etiam alibi prolixior, sed dabit hoc pietati, qua Illustrissimæ domui studia nostra debita sunt, cui per 40. annos & amplius pater meus *Joh. Philippus Spenerus*, Philippi Ludovici Ephorus & itinerum ejus comes, deinceps vero domus hujus Consiliarius & archivi curæ præfectus, nec non totidem annis avus maternus *Joannes Jacobus Salzmannus* consiliis & Rupisvillæ præfectura, tum ad ejus usque finem affinis *Joachimus Stollius* sacrorum primaria cura, & germanus frater *Philippus Henricus Spenerus* Weileriæ vallis administratione fidelia servitia præstitere, ab eadem omnibus vicissim gratiæ documentis atque beneficiis exculti. Nec minus ea, quibus ultimus, videlicet Illustrissimus Comes *Joannes Jacobus* ejusque conjux Illustrissima *Anna Claudia Rhingravia*, memetipsum obruerunt, beneficia postularunt, ut hac occasione, quod solum possem, gratitudinis statuerem monumentum, ea quæ publicis scriptis juncta nullibi extant, hic colligens, & posteritati gentis à tot seculis clarissimæ memoriam commendans.

Privata autoris erga famil. obligatio.

§. VIII. Quod insignia gentis attinet, in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 19. ea conspiciuntur [illegible] *Baronum* titulo, de quo erat ut conquereretur Illustrissima familia, post majores [illegible] *Principes*, *Dominorum* & aliquando *Comitum* nomine appellari sueta, non æque *Baronum*, prout hi gradu Comitibus inferiores sunt: nisi quod eadem pagina, aliæ stirpes etiam recensentur non dissimili dignitate conspicuæ. Præterea ille in sculptura commissus est error, ut *Hohenaccio* symbolo *Geroldseccium* præponetur, quod vel ipso titulo indice fieri non oportuit.

Circa insignia Sibmacheri error.

§. IX. Dispositio, quam [illegible] debant, illa erat, ut quadripertito scuto media parmula incideret *argentea*, *tribus scutulis coccineis* ornata: Primam areolam & quartam iterum *argento* tinctas exornabant *ternæ capita corvorum*, an aquilarum [illegible] *avulsa*, *auro* coronata: Secundam & tertiam itidem *argenteo plinthidio* seu [illegible] *cæruleis* spatiis, singuli implebant *leones rubei*, linguis, falculis & coronis aureis.

Scuti areæ.

§. X. Parmulæ tres ipsam dynastiam *Rappolsteinum* seu *Rappoltsteine* Gallis *Ribeaupierre*, cujus primaria civitas *Rupisvilla* seu *Rappoltzweiler* (patria mea) Dynastis sedem præbuit, designat. Dacibus *Urslingensibus* in Wapenb. P. 5. pag. 1. nec non in

Rappolstein. Urslingen.

Comitibus

Comitibus in Weinsperg P. 2. p. 12. itidem tres parmulæ assignantur, sed tinctura inver- Weins-berg.
sa *argentea* in *area rubra* : nam ejusdem prosapiæ credimus familias ex §. 3. liquet. Quæ de insignibus his à Sigismundo Imperatore pictoribus celebribus, dictis die Junckern von Prag / qui extremam manum turri Argentinensi imposuerant, concessis *Crusius* memorat *annal. Suev. P. 3. L. 2. c. 5. p. 213.* ibi videre est.

§. XI. Corvorum capita *Hohenaccium* Dominium notant, *feudum olim Austria-cum*, quod vallem *Urbiam* (vel d'Orbes, & alia complectitur. Hoc Dominium seculo duodecimo *Gertrudis* Theodorici Hohenaccii filia marito Egenolfo attulisse dicitur. Hohenack

§. XII. Leo inter plinthides *Geroldseccium Dominium ad Vogasum* prope Tabernas (quod distinguendum ab altero *Geroldseck* ad nigram sylvam seu *Hohen-Geroldseck*, de quo L. 1. c. 19. n. 8. egimus, notat. De hoc consulatur *Bernh. Herzog.* Elsäß. *Chron. L. 5. pag.* 112. Jus vero Dominii, quod *Argentinensis Episcopatus feudum* fuit, ad Rappolsteinios per matrimonium allatum credo. Nam Henricus Rappolsteinius *Susannam Geroldseccam*, & filius ejus, qui 1363. mortuus est, aliam ejusdem gentis conjuges habuere. Eundem leonem Geroldseccium Sigismundi Imperatoris beneficio suis inseruere scutis nobiles de Wangen, post extinctum 1413. Dominorum familiam. vid. *Herzog.* Elsaß. *Chron.* L. 6. p. 286. Wapenb. P. 1. p. 133. Geroldseck ad Vogasum. Wangen.

§. XIII. Galeæ huic scuto tres imponuntur, sed ordo earum, qui in Sibmacheri armoriali conspicitur, invertendus est, quod de areolis etiam diximus. Media galea, cujus laciniæ argenteæ & rubræ, *hermam virilem* refert seu *imaginem Saraceni brachiis* destitutam, *argenteo amictu, pectore tres parmulas deferentem*, capite sustinentem *pileum turbinatum argenteum*, *ora minio reducta, ornatum penna phasianica nigra aureis scintillulis variegata antrorsum* eminente. Chifflet. Gallice ita eloquitur Inf. A. V. E. n. 144. *Un buste d'homme vestu au blason du sur le tout, le collet de gueules, le bonnet pointu d'argent, rebrassé de gueules, à une plume de faisant de sable mi[illegible] d'or sur le devant.* Germ. apud Herzog. Ein Männlein ohne arm in weisser Kleidung / in der brust drey rothe schildlein / hat auff einen gelben Türckischen spitzhut. Originem hujus hermæ *Conrado* Domino tribuunt, qui strato ad Damascum Saraceno hoc virtutis à Conrado Imperatore 1145. insigne reportaverit. vid. ex *Henr. Pantaleone Limn. Jur. publ. in add. T. IV. ad 6, 6. pag. 64.* De hoc ita canit supra allegatus J.P.Crusius: Apex Rappolsteinius. Saracenus a Conrado stratus.

Ergo futurorum seclorum ut gesta nepotes
Conradi memori retinerent mente reposta,
Incrementa ferant generosæ insignia gentis
Rappolsteiniacæ, mediæque imponitur atrox
Et caput & pectus galeæ, sed crine tricato
Saraceni hujus pugnæ indelebile signum.
Sic dum Conradus Conrado certat amore:
Rursus Conradus Conrado certat honore.

Aliis observatum, nonnunquam Rappolsteinios diversis usos galearum apicibus. Hinc videre est, galeis impositas imagines virginis, aliquando sine brachiis, crinibus volitantibus. Nonnunquam tabulas duodecim angulorum, quorum singulos totidem pennæ pavoninæ ornant, in medio autem cauda pavonina comparet.

§. XIV. Prima galea coronata, quæ *Hohenaccensis* est, in Sibmachero jugum alarum nigrarum expansum sustinet: nec omnino refragor, si sola pingatur, expandi alas posse. Consuevit tamen familia ita potius locare, ut altera post anteriorem majori sui parte lateat. Tum ante alas conspiciuntur *tres baculi nodosi*, qui peregrinantium esse solent, auro vel argento picti. Laciniæ verò argento & nigro colore tinguntur. Galea Hohenaccia.

§. XV. Tertiam galeam pileolus tegit *rubeus, ora reducta argentea*, ci imposita conspicitur cauda pavonina, seu fasciculus pavoninarum pennarum argento colligatus. Qui apex fuit veterum *Geroldseccorum*, ut est apud *Herzog. Chron. Alsat. L. 6. p. 286.* Posteriores verò Domini, eodem teste, usi sunt pro apice, capite atque collo cervæ (eines Wilds halß/) ex auro, ut est apud Herzogium, vel in Sibmach. ubi Wangensium insignia refert, naturali colore. Laciniæ sunt ex argento & minio. Geroldseccia.

In Herzogio vitium sculptoris esse reor, quod eas auro & argento exornat. Hunc ornatum galeis clypeum vidi hinc a *leopardo*, illinc a *leone* teneri, quos Atlantes dicere amant.

Titulus. §. XVI. Titulus his insignibus respondet: *Comes & Dominus in Rappolstein, Hohenack & Geroldseck ad Vogesum* am Wasichin. Jam antequam claudam caput, observandum adhuc fuerit, Rappolsteiniam hanc dynastiam nostram, quam tamen eodem nomine *Rappolstensem Welsius L. 17. L. 3. de mi[illegible] cent. p. [illegible]9.* vocat, distinctam esse ab alia *Rappolstensi* in Austria sita, quae Landauerorum Dominorum vetus est patrimonium, sicut & *Rappolsweila* seu *Rappswilla.* Rappolsweiler seu Rappelswyler ab alia *Rappersweila* Helvetiae, cujus olim sui Comites fuere, distincta est.

Rapolten-stein.

Rappers-wyla.

Christiano C. Palat. à Rege successio collata. §. XVII. Extincto Dominorum ultimo Illustrissimo Comite *Ioanne Iacobo*, e genero *Serenissimo Comiti Palatino Christiano*, ut se bene merito, Rex Christianissimus omnia feuda bona regio feudo contulit 1673. Unde hic Rappolsteiniana & Hohenaccia symbola suo clypeo inseruit, quod capite Palatinae Augustae domui dicato videbimus.

Duc. Urslingentes. §. XVIII. Aliud adhuc ut caput claudam remoratur: Cum videlicet *Ursingensium* Ducum, & Dominorum *Weinsbergiorum* facta sit in superioribus mentio, ut & de his aliquid referam. *Urslingenses Duces* seu *Schiltachenses* sua pleraque Wirtenbergicis Comitibus vendidere. Ita *M. Crus. annal. Suev. Paralip. c. 23. p. 92. Anno* 1363. *Reinholdus Urslingensis Dux & filius ejus Conradus, ac soror Anna Conradi de Geroldseck uxor, Comiti Eberhardo Wirtenbergensi vendiderunt 13500 libris* H. *oppidum Walterbach & Schœnaich, Guttachhusen, (Teitenhusen,) Oberfielmingen, Blattenhart, Dinmarswyler, Leinfelden & Reichenbach. Sic etiam Schiltach in valle Kinzingina cum pagis & ceteris 1389. anno 6000. aureis Rhenanis.* Quod posterius iterum p. 42. legere est. Alibi verò nempe P. 3. L. 1. c. 11. pag. 36. *Schiltachum* ab Hermanno D. Teccensi venditum Wirtenbergicis comitibus prodit. Memorat *Felix Faber Hist. Suev. L. 1. c. 19.* Duces hos deinceps in conditionem *Comitum*, imò *Baronum* redactos, & circa 1413 parum ex avitis possessionibus reliquum habuisse.

Bona eorum vendita.

Weinspergii Domini. §. XIX. *Weinspergios* quod attinet, illustribus conjugiis inclaruere, quae cum variis contraxere splendidissimis familiis. Eorum genealogiam nectit Celeberr. *Gab. Bucelinus Germ. T. 3 p. 77.* sed quod ipse fatetur imperfectam, forte etiam non uno modo erroneam. Tabula autem progonologica, quae extat P. 4. pag. 517. plane aliena est, & pro Weinsperg *Winsberg* legi debuit, teste addito *Bei Bern*, & ipsomet alibi p. 469. De illis *Crus. annal. Suev. P. 2. L. 12. c. 3. p. 382.* cum *Weinsbergae* oppidi mentionem fecisset. *Habuit olim proprios Dominos qui de hoc oppido se denominarunt: & Imperii Romani fuerunt hereditarii Camerarii. Iidem & Steinsfeldensem, arcem & comopolin in Kochethalea* (credo Kochenthala) *possederunt. Vixit anno 942. Ioannes Baro Weinspergensis, qui Rotenburgi ad Tuberam hastiludio huic interfuit. Deinde 948. Constantiae Fridericus 969. ludis equestribus interfuit Mersburgi. Rudolfus 1080. Augustae Burcardus 1165. Tiguri ad Limagum.* Conradus ex familia hac *Archiepiscopus Moguntinus* fuit, & vita excessit 1395. Cum *Neiffensibus* Baronibus hereditatem crevere *Engelhardi Winzeldensis Baronis*, monachi: sed inter eos dissidio orto alter in alterius odium partem suam vendidit domui Wirtenbergicae & Ordini Teutonico, ut est apud *Crus. P. 3 L. 2. c. 17. p. 11;* Idem *Paralip. c. 5. p. 17.* reliquos etiam Barones, quorum ad ipsum memoria pervenit, enumerat, adjunctque *Philippum*, qui 1485 vixerit, & secundum *Lazium* etiam 1512. cum moreretur, habuisse successorem feste feudi ratione, *Electorem Palatinum*, sed Ulricum Ducem Wirtenbergicum bello bavarico 1504. Weinspergam sibi subjecisse. Postea vero c. 7. pag. 31. observat, eam ad Palatinos venisse a nobilibus *Velachiis*. Postremum autem Weinspergae Dominum, *Conradum* nomine, tenem Staini obiisse, inter Meckinylam & Neustatum sito, circa 1616. & Hailpronnae in S. Mariae fano cum clypeo & galea sepultum esse.

Successio.

Dignitas hereditarii Imp. Camerarii. §. XX. Quia supra ex Crusio de *hereditaria dignitate Camerarii Imperii* quod ea penes Weinspergios fuerit, retuli, huc spectat quod apud *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6. et. 6. p. 559.* ex *Modii Pandect. triumph.* refertur, quod in inauguratione Felicis IV. Pontificis Basileae 1440. Conradi de Winsperg Romani Imperii hereditarii Camerarii fiat mentio.

§. XXI. Ulti-

§. XXI. Ultima hujus gentis *Catharina Weinspergia* uxor *Eberhardi Eppsteinii Dn. Kænigsteinii*, Dominium *Reigelsperg* seu *Reichelsperg*, quod ad familiam spectaverat, Herbipolitano Episcopo 52000. florenis vendidit, nuper vero illud *Schœnbornius* concessum est, qua causa illi tria hæc scutula Weinspergia suis insignibus inseruere, notandæ dynastiæ, cujus propria tessera non occurrebat, ascito symbolo ipsius familiæ, ad quam olim ista spectaverat. Reichels-perg ad Herbipo-litanos, inde Schœn-bornios.

§. XXII. Titulum Comitis Weinspergii ex donatione à Maximiliano Com. Trautmansdorfio gestum infra audiemus. Traut-mansdorf.

Caput LXXIII.

Bar. de Redern seu Radern.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Insignia.*
3. *Alia familia.*
4. *Scutum. Melchioris Rederi virtus.*
5. *Galea.*

§. I.

Qui 1566. in bello Turcico adversus hostem operam navaverat *Johannes Fridericus de Redern* ex Marchia Brandeburgica 1585. sub Rudolpho II. Augusto inter Austriæ proceres receptus est (zum Landmann) autor reliquorum Baronum. Familia.

§. II. Clypeus est (Wapenb. P. 1. pag. 36.) rubeus, quem transit baltheus sinister (an aliquando dexter?) argenteus, inscriptus stellis tribus rubeis vel juxta alios aureis: Galea corona tegitur, & ex ea exurgit miles cataphractus, qui tria vexilla symbolo scutario picta, duo manibus tenet, tertium galeæ capitis impositum gestat. Laciniæ sunt ex argento & minio. Insignia.

§. III. Alia illustrium Baronum *Ræderorum* familia est, cujus scutum *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 29. recenset quadripertitum. In prima areola cærulea apparet rota argentea. Secunda & tertia bipertita, hinc in auro dimidiam aquilam nigram pectori lunula argentea impressa, isthinc rubeo solo inductam fasciam argenteam, cum inscripta cruce Burgundica rubea refert. Alia familia.

§. IV. Rota, quæ ad nomen alludit, aptam gentem *Ræderorum* notat. Sibm. P. 1. p. 50. quæ equestris *Silesiæ*, videtur illustrior reddita virtute *Melchioris Rederi*, qui strenuã in Varadino defendendo operam navaverat, & in Pappensi obsidione cæso Adolfo Schwarzenbergio, ei suffectus est, Pappamque demum devicit. (conf. *Thuan.* L. 124. p. 699. 700.) Unde etiam alterum laterculum gratiæ Cæsareæ symbolum explico, quod ei Silesiæ aquila, & Austriæ fascia cum Burgundica cruce, ob merita in domum Austriacam concessa sint. Melch. Rederi virtus.

§. V. Galeæ imponuntur duæ coronatæ: prior caudam sustinet pavoninam, cui rota scutaria imprimitur. Ex altera protenduntur in utrumque latus terna vexilla rubea cum fascia Austriaca. Laciniæ sunt argenteæ, hinc cyano, isthinc cocco reflexæ. Galea.

Caput LXXIV.

Com. & Bar. de Roggendorf.

ARGUMENTUM.

1. *Origo gentis. Bona.*
2. *Deductio.*
3. *Scutum.*
4. *Wildhaus.*
5. *Galea.*
6. *Inmatricula imperii.*

§. I.

Roggendorfia gens Per illustris ex Styria in Austriam concessit, atque sub Friderico IV. & Maximiliano *Pecisfall*, cujus arx dicta est *Roggendorf*, nec non *Mollenburg* acquisivit. Inde *Comitum* titulus concessus, sed non tam ab uno usurpatus est. Origo Gentis.

Bona. Præterea *Ottenschlag, Gundersdorf, Rosenberg, Gleiss, Schangraben, Sit[illegible]*, *graben*, & alia insignia bona illis accedere.

Deductio. §. II. Genealogiam *Celeb. Buccelinus* Germ. T. 3. p. 193. orditur [illegible] ne circa 1383. patre *Sigismundo*, avo *Caspare*, Burggravii Steiræ in Austria [illegible] præter alios *Wolfgangus* Caroli V. Vicarius in Frisia, Ferdinandi I. [illegible] Magister & Provincialis intra Austriam Mareschallus, nec non Stiriæ Bar[illegible], [illegible] *Wilhelmus* Dux belli inclitus sub Maximiliano, Carolo V. atque [illegible] 1513. Veronam & 1529. Viennam defendit, ac 1541. ex vulnere in obsidione [illegible] cepto interiit, pater *Christophori* eidem bello celebris. *Wolfgangus* autem *Wilhelmum* genuit, à quo reliqua familia.

Scutum §. III. Scutum est quadripertitum; Quadra prima & extrema *cærulea* continet ex imo surgentem *murum aureum terpinnatum*, opere *cæmentario nigro*. [illegible] scuti capite [illegible] *stella* eidem ex *auro*. Hæc tessera alias, ut à *Silm.* Wap. P. 1. p. [illegible] fit, secundæ & tertiæ areæ inscribitur.

Wild-hauss. §. IV. Laterculus secundus & tertius argenteus *leone* ornatur *rubeo coronato auro*, super *tribus montibus prasinis*, quorum anterior reliquos superemimet. [illegible] symbolum videtur gentile esse, quod tamen ab aliis [illegible] [illegible] mallem vero murum, de quo §. superiori, Wildhausiæ genti esse [illegible] ascitum est *δόγμα* familiæ de *Wildhauss* in Styria, ob conjugium *Casparis B. Roggendorfii* & *Margaretæ* filiæ *Erasmi Dn. de Wildhauss.*

Galeæ. §. V. Galeæ incumbunt clypeo *duæ coronatæ*: priori insistunt duo cornua [illegible] riori parte cærulea, inferiori aurea, exteriori margine pavoninis pennis ornato. [illegible] secunda emergit leo rubeus coronatus. Laciniæ sunt hinc aureæ & cyaneæ, illhinc coccineæ & argenteæ.

In matricula imperii. §. VI. *Ordinibus imperii* hos annumeratos ex eo claret, quod in matricula [illegible] indiculo leguntur apud *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 27.* sed additur, ab Austriacis [illegible] sine onere eximi.

Caput LXXV.

Com. de Rottal.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Deductio. Thalberg. Hereditas ad Dietrichsteinios.*
2. *Reliquæ lineæ. Joannes Jacobus Comes.*
3. *Scutum.*
4. *Galea.*

§. I.

Familia. ILlustrissima *Baronum & Comitum de Rottal* familia in *Styria* floruit, & ex ea circa 1600. in *Austriam* concessit. Sub Ferdinando I. Dynastiam *Feistriz* 1547. à *[illegible]schinglelis* acquisiverunt. Ex ea Celeber. *Buccelinus* Germ. T. 3. p. 104. allegat *[illegible] Dominum de Rottal*, qui interfuerit ludis Magdeburgicis 930. Inde con[illegible], injuria temporum & hominum incuria interstitium plurium esse seculorum. Orditur vero justam deductionem à *Thoma Dn. de Rottal*, qui sepultus est 1479. Hic præter alios

Deductio. Thalberg. Hereditas ad Dietrichstein. genuit *Georgium* & *Thomam juniorem*, *Dominos de Rottal*, *Lib. Barones* [illegible]. Ille Præfectus curiæ Provincialis interioris Austriæ & contra Gallos militiæ [illegible] neralis *Barbaram* genuit, a qua *Sigismundus Dn. a Dietrichstein* marita *Thalberg* obtinuit. Eidem Buccelinus dat filium *Joannem Lib. Baronem a Thalberg*, qui parentem in Belgium secutus 1487. cum Duce Saxoniæ Alberto in Frisiam pervenerit, [illegible] tus Frisiæ dictatarius: a quo linea *Rottaliorum* in *Frisia* orta sit. Verum ex diplomate Cæsareo Sigismundo Dietrichsteinio concesso, quod attulimus supra c. [illegible] apparet, Georgio filium non fuisse: unde quod plane dicam non habeo: nisi forte vel post elocatam filiam filium genuit, vel hic præmortuus est.

Reliquæ lineæ. Joannes Jacobus Comes. §. II. *Thomæ juniori Georgii* fratre natus est præter alios *Wilhelmus Dn. de Rottal*, *Lib. Baro in Thalberg & Feistriz*, pater inprimis [illegible], qui [illegible] [illegible] linea in *[illegible]* & *Joannis*, qui Maximiliani II. [illegible] bellicus fuit, cui nati inprimis *Joannes Wilhelmus*, *Joannes Jacobus*, *Joannes [illegible]us*. *Joannes Jacobus* genuit

Joannem

Joannem S.R. Imp. Comitem de Rottal, Augusti nostri Consiliarium intimum, & Camerarium, atque per Hungariam Plenipotentiarium, hereditarium Dn. in Napayedel, Castro Quadii & Holeschau, Eq. A. V.

§. III. Scutum est *rubeum* impressum *cruce argentea*, quæ in *Sibm. Wapenb.* P. I. pag. 38. pingitur extremis nonnihil curvatis, sed Buccelinus planam facit, quod rectius credo. Hac utuntur etiam ob *Thalberg* Dominium Dietrichsteinii, quod vidimus loc. cit. Scutum

§. IV. Galea corona tegitur, ex qua inter expansas alas rubeas conspicitur *crux scutaria*. Laciniæ etiam sunt ex argento & minio. Galea.

Caput LXXVI.

Rouxel Com. de Grancey.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Insignia.*
3. *Tituli.*

§. I.

IOannes *Rouxel Dn. du Plessis Morvent*, ex nobilitate *Normannica*, ex Maria L'Arconneur Domina de *Medavy* genuit *Georgium*, a quo *P. Anseaume Palais de l'honn. p. 615.* orditur: quo *Florus* (Fleury) natus est, pater *Iacobi*, parentis alius *Iacobi*, qui locumtenens generalis Alentonii Ducatus & Comitatus Perticensis, atque Francisci Alensonii Cubicularius fuit. Hunc genitorem habuit *Franciscus Episcopus Lexoviensis* & *Petrus Baro d. Medavy* qui Normanniæ regis nomine Vicarius præfuit, & suscepit præter *Franciscum Episcopum Seensem*, & dein *Archiepiscopum Rotomagensem*, atque *Wilhelmum Baronem de Marey*, (Josephi Com. de Marey & Clesmont, March. de Lenoncourt patrem,) *Iacobum Mareschallum Franciæ, Com. de Grancey & de Medavy*, Gubernatorem Gravelingæ & Theodonisvillæ, qui exercitum in Italia, Campania & Lotharingia duxit, & pater superat *Petri Comitis de Grancey* aliorumque filiorum. Familia.

§. II. Scutum familiæ est *argenteum* insignitum *tribus gallis gallinaceis*, quorum pedes, rostra & cristæ inaurata conspiciuntur. Apici servit similis *gallus* coronatæ galeæ impositus, ex qua dependent laciniæ argenteæ & coccineæ. Telamones sunt duo leones aurei. Insignia.

§. III. Tituli sunt: *Rouxel, Comes de Grancey & de Medavy*. Quorum hoc est ex matrimonio Joannis Rouxel & Mariæ L'Arconneur, quæ Dominium hoc attulit. *Grancey* autem familiæ obtigisse videtur ex matrimonio *Petri Rouxel B. de Medavy* & *Carolæ de Hautemer* filiæ Guilelmi Dn. de Fervaques Com. de Grancey, Marescalli Franciæ. Tituli.

Caput LXXVII.

De Saincte Maure, Duc. de Montausier.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Diploma Juberti Sanmaurii.*
2. *Continuatio. S. Maure ad Craonios. Rupifulcaudios. Rohaneos.*
3. *Linea de Montausier. Neelle. Joigny.*
4. *Linea de Montausier. De Jonsac. De Montausier. De la Guiraire. De S. Maure. Caroli Ducis decora.*
5. *Scutum. Apex.*
6. *Ducis scutum. Chasteaubrient.*
7. *Vexilla ex picaris.*
8. *Tituli Ducis. Pisany. Rambouillet. Bercheim.*

§. I.

ILlustrissima stirps *San Mauria* nomen sortita est à *S. Maure* opido Turonum, cujus castrum circa 940. a Fulcone Comite Andino conditum historia Andina MSta testatur. Eam probationes à Duce Arpajonio & M. Surdino confirmatæ & signatæ deducunt a *Gosselino Domino de S. Maure*, (quam aliqui ab ipso conditam volunt) circa 1010. Eo natus est *Gilduinus Dn. de S. Maure, S. Cire* & aliorum locorum, Familia

quæ nepotes armata manu repetiere ab Hugone Dn. Ambosiano, qui ea usurpa[illegible] rat. Hunc [illegible] *Hug. I. Dn. de S. Maure* maritus Anordiliæ [illegible] de Montreuil, quæ peperit [illegible] *[illegible] II* & *Hugonem*, ille ob avita bona [illegible] tulit instinctu & copiis Fulconis Comitis Andium Hugoni Ambosio, [illegible] 1080. a militibus [illegible], ex Quaimnetta Dn. de la Haye pater [illegible] mentio 1105. quem genuit [illegible] circa 1172. pater *Guilelmi*, quem [illegible] *l'honn. p. 669.* vocat [illegible], *Dn. de S. Maure*, & ab eo [illegible] giam. Diploma, quo ejus patris & fratrum mentio fit, communicatum [illegible] *[illegible] Dn. de [illegible]* dignum est, quod etiam hic legatur: *IOBERTVS [illegible]*

Diploma Joberti Sanmauri.

MAVRA DOMINVS [illegible] ET SANCTÆ MAVRÆ. Omnibus [illegible] audituris præsentes litteras, salutem in Domino. Noverint universi, quod [illegible] rem ab hominibus sanctæ Crucis Pictavienses de [illegible] de sancto Romano, & [illegible] [illegible], quod ad [illegible] in causa de tertio in tertium annum mihi [illegible] prædicti homines tenebantur, [illegible] nunc temporis Abbatissa & Conventus sanctæ Crucis homines [illegible] firmiter proponebant. Factum [illegible] ELMI DE [illegible] PATRIS MEI: deducentes in medium, [illegible] dum renunciaverat, &c. proponebat insuper quod VVILELMVS DE SANCTA MAVRA MILES PRIMOGENITVS FRATER MEVS, dictos homines [illegible] nitus, & quittaverat à questis prænominatis, dum ageret in extremis. &c. [illegible] omnia cum assensu, consilio, voluntate & laudatione dilectissimi fratris mei [illegible] DE SANCTA MAVRA, Canonici Turonensis & Prioris de Loches. Dominus [illegible] IOANNES ARCHIEPISCOPVS TVRONENSIS pater venerabilis præsentes [illegible] teras & factum quod in eisdem litteris continetur auctoritate & sigillo proprio [illegible] vit, &c. Actum anno Domini 1223. 6. Kalendas Aprilis, Philippo Rege Francorum, [illegible] Archiepiscopo Turonensi.

Continuatio.

§. II. *Ibertus* prædictus Guilhelmi ut audivimus filius (cujus & filii icones in sigillis repræsentantur equis insidentium cum gladio in manu, fascia Sanmauria scuto & equi stragulis impresso) ex filia Comitis Vindocini reliquit *Guilelmum II. Dn. de S. Maure* Eq. qui vivens 1269. ex Joanna de Rancon reliquit *Guilelmum Dn. de S. Maure* & *Petrum Dn. de Montgaugier*. Ille pater fuit *Isabellæ Dn. de S. Maure* &

S. Maure ad Craonios.

Marsillac: quæ ea doti attulit marito *Amalrico III. Dn. de Craon*, qui 1332. ipsa vero 1310. defuncta est. Inter Amalrici filios *Guilhelmo* cognomento *Magno* video tituluni de *S. Maure* accessit, cum tamen ex Amalrici secunda uxore *B[illegible] Com. de [illegible]*

Rupifulcaudios.

derivetur, cujus causam non capio: Guilelmi autem ex filio Guilhelmo II. nepos vel ex Guilhelmi filio *Ioanne* proneptis *Margareta Marsillac, S. Maure, Montbazon* & *Nouastre - Foucault* attulit conjugi *Guidoni Dn. de la Rochefoucauld* II[illegible] rum primogenitus *Fulco III. Dn. de la Rochefoucauld* videtur ex materna hereditate *M[illegible]* vasse, quod hodie adhuc in familiæ potestate est, Principatus titulo insigne. Secundogenitus autem *Aimardus* fuit *Dominus de Montbazon, de S. Maure & de Noua-*

Rohaneos

stre, pater post alios *Ioannæ*, quæ hereditatem patris & fratrum crevit uxor *Ioan. du Fou*, cujus filia *Renata du Fou* eandem transtulit ad *Rohaneos*, nupta Ludovico [illegible] Rohaneo Dn. de Guemené: in cujus posteritate ea nunc hæret. Ut adeo duæ ex præcipuis regni familiis Rohanea & Rupifulcaudia ex Sanmauria stirpe suum auxerint patrimonium.

Linea de Montgaugier.

§. III. *Petrus* Guilelmi filius Dn. de S. Maure frater Dominus fuit *de Montgaugier* in Turonibus gentem propagavit, & 1328. mortuus reliquit *P[illegible], Guilelmum Cancellarium Franciæ* 1337. quem tamen *Arnaume* dicit 1335. mortuum, atque *Guidonem. Petrus II. Dn. de Montgaugier* cognomento *Drumas* a *Margareta Ambosia* accepit

Neelle.

Neelam in Veromanduis, hujus filius *Ioannes I. Dn. de Nesle* ab uxore Joanna de Roches Domina *des Roches* & *de la [illegible]* habuit, quorum hæc filia *[illegible] Guido II.* Dn. de *Laval* attulit, nepos *Ioannes II* ab uxore *Iacobea de Chartres* acquisivit Dominium de *Pu[illegible]*, hujus filius ex Magdalena Lucenburgia de Fiennes genuit *Antonium*, cui Comitatus de *Ioigny* obtigit a conjuge Carola Cabilonia, & natus est *Ioan-*

Joig 17.

nes III. Comes de Neelle & *de Ioigny*, pater *Ludovici Marchionis de Nesle*, quo genitus est *Carolus Com. de Ioigny, Marchio de Nesle*, qui ἄγαμος 1576. extinctus masculos *Petri* posteros clausit.

§. IV. *Guido*

§. IV. *Guido* Petri & Gulielmi frater *Margaretam* uxorem habuit filiam & he- Linea de Montausier.
redem *Fulconis* seu *Fulcaldi* (Foucauld) *Dn. de Montausier* (qui ex antiquis *Engolisma*
Comitibus, hi vero ex mascula progenie *Caroli M.* teste *Corlieu* in histor. deducun-
tur,) atque *Petronella Dn. de Mesnac & de Ionsac*: his natus est *Petrus*, cui *Jonsac* De Jonsac.
putat ab uxore *Miramonda de la Motte* obtigisse *Ionsac.* Hi parentes fuere *Arnaldi*
seu *Renaldi Dn. de Montausier, Mesnac & Ionsac*, cui *Petronella Marchand Mirgny* &
la Gravelle in Aulnisio pago attulit, peperitque *Renaldum* & *Leonem*, linearum auto-
res; Ille *Dominos de Ionzac* ex se dedit, patrem *Ioannis*, avus *Antonii*, proavus [illegible], qui
ex Magdalena de Polignac genuit *Leonem Com. de Ionzac, M. d'Orillac* seu [illegible] lo-
cumtenentem generalem Santonii & Engolismensis agri, patrem *Alexii* Marchionis De Montausier.
de Jonzac: *hic* (Leo) *Montausierios* propagavit, genito *Leone II.* qui ex *Anna Ap-
pelvoisin Dn. de Pugne & de la Guiraire*, genuit *Renatum* autorem Dominorum *de la
Guiraire* in Pictonibus, hocque majorem *Guidonem Bar. de Montausier*, cui uxor fuit
Margareta f. Clineti de Lanes Bar. de la Roche chalais, Cujazois & Neilbaut, & filius *Fran-* De la Guiraire.
ciscus Baro de Montausier & de Pugny, quo & *Ludov. Gilier* herede de *Salles & de Fougeray*
geniti *Guido Dn. de Fougeray*, a quo *Domini de S. Maure*, & ante hunc *Leo Baro de* De S. Maure.
Montausier, maritus *Margaretæ de Chasteaubriend* f. *Philippi Dn. des Roches Baritaut &
du Plessis Bergere, Com. de Grassay*, pater *Hectoris*, atque *Caroli*, qui novum lumen stir-
pi intulit, eam gratiam à Rege fortibus gestis in expeditionibus variis, in Monterra- Caroli Ducis decora.
to, Valletellina, (ubi 1635. Hector occidit, his vero fratribus præcipua victoriæ gloria
tributa est,) in Burgundia, in Alsatia, ad Dunkerckam, præcipue in Santonio civili bel-
lo, promeritus, ut non solum *regios ordines*, *Ducatus* & *Paritatus* ei conferret digni-
tatem, sed etiam Delfinum, suam regnique spem, ejus fidei concrederet, nec non
generalem locumtenentem utriusque Alsatiæ constitueret, & præfecturam Nor-
manniæ, atque civitatum Rotomagi, Dieppæ, Cadomi atque Pontis Archiæ ei
committeret. Eo & *Lucina d'Angennes*, Delfini rectrice, nata est *Iulia Maria* 1664.
Emanueli Duci Crussolio nupta.

§. V. Scutum Sanmaurium *argenteum* est, cui inducitur *fascia rubea.* Ei im- Scutum,
ponitur galea coronata, ex qua *angeli* species nascitur alata; tenedula vero ejus ca- Apex.
piti adjicitur, in qua exarantur voces *Sainte Maure*, qui clamor bellicus est. Tenent ve-
ro clypeum seu gestant angeli duo.

§. VI. Dux Montausierius gentilem hanc tesseram in quadripertito scuto inse- Ducis scutum.
rit areolæ primæ & ultimæ, secundam & tertiam *rubeam* conterit *liliis aureis*, no-
tandæ familiæ de *Chasteaubrient*, ex qua matrem habuit *Margaretam Dominam des
Roches-Baritaut.* Porro hæc *Castri Briandi* familia derivatur ex *Briendo Dn. de Por-* Chasteaubrient.
dic, qui *Eudonis Com. de Rennes* filius, *Godofredi* vel *Ioelis* seu *Iudicaelis* ex priscis *Comiti-
bus Britanniæ* nepos perhibetur, & ex *Inogena Dn. de Chasteaubrient*, *Briendum Dn. de
Chasteaubrient* suscepit, à quo reliqua stirps ex qua etiam *Domini de Poence* cogno-
mento *de la Guerche* orti sunt. In Godofredo V. filius *Godofredo VI.* & *Ioanni* lineæ di-
stinctæ sunt. Illius neptis *Lusa* hereditatem *Castri Briandi* attulit *Guidoni XII. Comiti de
Laval*, cujus liberis successit *Carolus de Dinan.* *Ioannes* fuit *Dn. de Lyon d'Angers* &
des Rochesbaritaut. Ejus abnepos *Claudius* fuit *Comes de Casant* pater *Renati* (quo nata
Maria Dn. de Lyon d'Angers, uxor Joannis de Chambes) & *Georgii Dn. des Roches Bari-
taut*: cujus proneptis fuit prædicta Margareta Leonis III. de S. Maure uxor.

§. VII. Galeæ, cum 1662. probationes suas exhiberet, accedit Dux, tum Vexilla ex proavis.
Marchio; duodecim vexilla quadrata avitorum, ex quibus in directa linea descende-
ret; illa sene, ex latere dextro *Chasteaubriend, Gilier* (cujus tessera est argenteæ areæ
impressus cantherius rubeus comitibus tribus maculis ejusdem coloris.) *Lanes* areæ
rubeæ inductæ tres aureæ fasciæ,) *Apelvoisin* (occa aurea in minio,) *Le Bourcier* (tres
maculæ pontici muris in argento.) *Marchand* (campo cælestino consito merulis
echinatis argenteis in lateribus cantherii aurei. Ex sinistro latere *La Motte* in minio
leo argenteus, comitibus tribus parmulis aureis.) *Montausier* (areæ cæruleæ consitæ
plinthidibus aureis leo inscriptus ex eodem metallo.) *Rancon* (auro inducta crux rubea.)
Vendosme (in argenteo solo, cui caput imminet rubeum, leo cæruleus, totus coronatus.)
La Haye (in minio crux florida hermionica) & *Monstreuil Belay* (cujus symbolum est
argento

argento inductas baltheus constans ex tulis rubeis, stipantibus eum utrimque ceteris [illegible] lilis supplimus. Quod tamen ordinarie fieri non credo.

Tituli Ducis. §. VIII. Tituli sunt Ducis: *De S. Maure Dux de Montausier*, *Par* [illegible] *Marchio de* [illegible] *Comes de* [illegible] *mond super Girondam, Baro* [illegible] *de Pugor, de* [illegible] *Bernard* seu *B*[illegible]. Ex his *Ducalis* titulus est [illegible] tus 1664. & a [illegible] 2. Decembr. confirmatus.

Pisany. Rambouillet. *Pisany* & *Rambouillet* ab [illegible] habet *Iulia Lucia* filia *Caroli* [illegible] *Angennes March. de Rambouillet*, & *Catharinæ* [illegible] *nix*, natæ *Iohanne* [illegible] *March. de Pisany*, Regis ad aulam Romanam legato celeberrimo, atque *Iulia Sabella* Romana ex Principibus Albanis, cognata *Catharinæ Mediceæ* reginæ.

Betckeim. Alibi vidi additum titulum *Com. de Berckeim in Alsatia*, quam dynastiam olim Austriacam, ad quam domum a Rappolsteinis devenerat, Dux gratia regia accepit, & nuper admodum Christiano Com. Palatino, qui reliquas Rappolsteinias ditiones a Rege obtinuerat, vendidit. Aliquando etiam in titulo Dominium *Essars* mentionem factam observavi.

Caput LXXVIII.
Baron. & Comites Sauer de Kosiach.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Kosiach.*
4. *Greysneck.*
5. *Alius laterculus.*
6. *Galea.*

§. I.

Familia PErillustres Barones *Sauer de Kosiach Bucelin. Germ. P. 3. pag.* 201. refert ad *Iodocum Sauer* seu *de Sava*, à flumine Savo ita dictum, nisi ex aliorum sententia quis dicere malit, flumini antiquum nomen gentis inhæsisse. Iodoco & *Barbara Com. Sinæ* seu potius *Senæ* natus est *Pancratius Mariæ heredis de Kosiach* maritus, qui *Iodocum* seu *Iustum* genuit, à cujus filiis *Georgio* & *Pancratio* duæ lineæ: hoc genitus est *Ioanne Ludovicus Liber Baro*, pater *Ioannis Caroli* & *Andreæ*, quorum hic Colonellus Waraldinæ in Carlstat 1648. ille Styriæ deputatus 1646. vivis excessit; Eorum verò filii *Comitum* dignitate aucti sunt.

Scutum §. II. Scutum *Fürst.* Wapenb. P. 3. p. 16. & P. 5. p. 43. ita exhibet, ut una perpendiculari & tribus transversis in octo areolas distinguatur. Areola prima & sexta *rubea tres remos aureos* continet: quod gentile symbolum esse accepi.

Kosiach. §. III. Areola secunda *rubea* continet *leonem aureum*, qui *annulum aureum dextro pede* elevato tenet. Quod [illegible] familiæ de *Kosiach* s. *Kosiach* est, cujus heredem *Mariam* filiam *Ludovici de Kosiach* & *Elisabethæ Serini* duxit *Pancratius Sauer*, quod supra diximus. Ad eandem successionem spectat areola quinta, quæ ex *auro* (alibi vidi *argentum* substitui) & *minio bipertita*, inscriptis *tribus annulis*, rubeo in auro, aureo in minio, inferiori autem qui sectioni incumbit oppositos etiam servante colores. Hanc tesseram Bucelinus ipsi stirpi Saueriæ tribuit, quod nollem, sed non dubito ad Kosiacenses spectasse. Nam Mariæ heredis scutum vidi quadripertitum fuisse ex leone & his annulis. Inde filius Mariæ parma usus est etiam quadripertita, in primam & ultimam aream remis familiaribus locatis, in secundam leone relato, in tertiam annulis. Uti videre est Wapenb. P. 3. p. [illegible] nomine *Sauer*.

Greysneck §. IV. Areola tertia [illegible] *aurea* [illegible] *nigram* continet, quæ videri posset referre tria [illegible] in pythagoricæ literæ formam locata, in corde laterculi coeuntia. Sed *Sibmach.* Wapenb. P. [illegible] pag. 40 solum *argento* tingit, & exprimit clarius nigram, quæ [illegible] Schaufeln *ex* [illegible] *terro* [illegible] quarum *manubria in corde areæ* in unum coeunt. Ita notatur familia de *Greysneck*, cujus fragmentum *Bucelinus* P. 3. p. [illegible] exhibet, idque orditur a *Ioanne de Greysneck*, qui circa 1414. floruerit. Porro ex hac gente *Georgius Sauer*, *Barbaram de Greysneck*, *Ioannes Carolus Sauer Baro Constantiam de Greysneck* uxores habuere. Ob quas hanc tesseram assumtam oportet.

§. V. Ad

Alius laterculus.

§. V. Ad eandem successionem spectat laterculus quartus & septimus. In eo solum *nigrum balthe us* diagonalis percurrit *argenteus tribus cantheriis rubeis* exaratus. Hic etiam in Greyfneccio scuto in Wapenb. P. 1. pag. 40. secundo & tertio loco visitur, ita tamen ut appareat baltheus alia linea diagonali sectus, ut cantheriorum & balthei tincturæ alternent. Oportet hoc symbolum ex aliqua affinitate Greyfneccis obtigisse, quam tamen conjectura non assequor.

Galeæ.

§. VI. Ita explicato clypeo imponuntur galeæ quatuor, omnes coronatæ. Ex prima sursum protenduntur *duo remi scutarii aurei*, & inter eas *duæ plumæ struthionicæ aurea atque rubea.* Secundæ vel insidet, ut est Wapenb. P. 3. p. 81. vel potius ex ea exurgit *leo aureus*, qui annulum ex eodem metallo ostentat. Tertia galea iterum sustinet *palas duas scutarias sursum protensas.* Quarta *jugo alarum nigrarum complicato* ornatur, in quarum anteriori baltheus cantheriis oneratus visitur.

Caput LXXIX.
Com. de Schallenberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Schallenberg.*
4. *Com. de Corbau.*
5. *Lapiz.*
6. *Apex.*
7. *Saleburg per errorem.*

§. I.

Familia.

ILlustrissimi *Comites de Schallenberg* Austriæ superioris indigenæ ab antiquo sunt, ubi etiam *Schallenberg* prope Biberstein possident, sed in ruderibus jacens. Ex illis *Thomas de Schallenberg* interfuit Tigurinis ludis 1165. Celeb. *G. Bucelinus Germ. Tom. 2.* deducit genealogiam à *Wolfgango de Schallenberg*, qui inclaruit 1209. in ludis Wormatiensibus: Hujus atnepotes *Caspar* & *Baltasar* seculo decimo quinto emere *Biberstein.* Hoc natus est *Stephanus* in *Luffenberg* (quod à matre *Agnete Gruberin* habuit) & *Biberstein:* à quo reliqui deinceps Barones & demum Comites orti sunt.

Scutum

§. II. Scutum (conf. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 37.) transverse sectum est, inferiori regione *nigra*, superiori *aurea*, in qua ex illa emergit *leo rubeus coronatus.* Galea clypeo imponitur coronata cum exoriente leone scutario. Laciniæ sunt aureæ & coccineæ.

Schallenberg.

§. III. Nunc quadripertito utuntur scuto, cujus quadris imponunt hanc *Schallenbergiam* gentilem parmulam: Quadræ primæ & extremæ *argenteæ* inscribitur *aquila nigra.* Secundæ & tertiæ *inferiora fasciis rubeis & argenteis* exarantur, super quibus in *areolæ* superiori *parte rubea* ex *corona aurea* emergit *anserculus argenteus auro coronatus*, & tertiam coronam collo insertam gerens.

Com. de Corbau.

§. IV. Anser cum coronis & tæniis designat familiam *Comitum de Corbau*, quibus tamen *Bucelin. Germ. T. 3. p. 22.* longe aliud scutum tribuit, videlicet perpendiculariter sectum, & baltheis exaratum, alternante tinctura. Ex gente primum notat *Franckonem Com. de Corbau* Croatum tempore Concilii Constantiensis 1418. quo natus *Georgius Com. de Corbau & Lycka*, pater *Magni*, avus *Pauli*, proavus *Caroli Torquati Com. de Corbau, Dn. de Lycka & Volvina*, qui ex *Dorothea Frangipania*, nepte *Matthiæ* regis Ungariæ, præter alios genuit *Claram Torquatam*, uxorem Joannis Domini de Lappiz.

Lapiz.

§. V. *Lapizios* designat aquila, vel apud *Bucelinum* anser, quem modo dedimus *Corbaviis.* Ex his *Joannes Claræ Torquatæ* maritus, filius *Andreæ*, nepos *Petri* genuit præter alios *Cornelium de Lapiz*, patrem *Johannis Andreæ*, qui familiæ ultimus obiit 1567. & *Margaretæ* uxoris *Christophori Dn. à Schallenberg*, in *Luftenberg*, *Eiberstein*, *Leombach*, *Seisenegk* & *Achleuten*, qui 1597. obiit, pater *Georgii Christophori* Baronis, Imp. Ferdinandi II. Consiliarii, Dn. in *Biberstein*, *Leombach*, *Hegenberg*, *Rupersthal*, *Iching*, *Rotentorf* & *Weyer zum Haggen.*

Apex

§. VI. In *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 38. Lappizia insignia etiam repræsentantur, sed ansere in primum, aquila in secundum laterculum locata. Apex est duplex

galea coronata: priori insidet *anser sutorius*, alteri insistit *aquila*. Laciniæ pinguntur argenteæ & rubeæ, nigræ & argenteæ. Porro has etiam galeas à Schaumbergii gentili casside jungi non dubito.

Salburg per errorem. §. VII. In *Fürstl.* Wapenb. P. 1. pag. 15. Com. *de Salburg* insignia repræsentur, quod omninò legendum erit *Schaunberg*. Sed aquila quæ nigra esse debet, errore pingitur aurea. Ibidem comparent galeæ, nempe præter mediam ... *gram* cum ... leonis, anterior aquilam *Lapideam*, posterior anserem ... sustinentes. Illam circumvolant laciniæ nigræ & argenteæ, hanc argenteæ & rubeæ.

Caput LXXX.

Dn. de Scherfenberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. An ex regio Bojoniæ sanguine? Vel Bojorum? Ulrici Reichenthaleri commentum. Familiarum regiarum sortes.*
2. *In Vinidorum Marchia. In Carniola. Vetus potentia. Bona in Austria. Varia fortuna.*
3. *Dicta Austria.*
4. *Communium titulus, mox Dominorum. Lineæ.*
5. *Scutum.*
6. *Apex.*

§. I.

Familia. ILlustrissimam *Scherfenbergiorum Dominorum* familiam traditio vulgaris deducit ex vetustis *Bosnæ Regibus*. Ita etiam Celeberrimus *Gabr. Bucelinus Germ. I. 2. f.* ... ita inscribit tabulam: *Scherfenbergiæ regiæ familiæ Bosnensis fragmentum Stemmatographicum*. Et *M. Zeilerus itin. Germ. P. 1. c. 8. p. 191.* sibi idem relatum tradit. Verum

An ex regio Bosniæ sanguine? consideranti historiam illorum temporum dubium fere exoriri potest, an *Bosniæ* eo nomine aliqui reges fuerint, antequam Scherfenbergii in Germania sedem fixere. Quod forte prætatum *Bucelinum* movit, ut P. IV. p. 245. *Arnulphum*, a quo gentem

Vel Bojorum? deducit, potius ex regio *Bojorum* seu *Styrorum Agilolfingorum* prisco genere derivaret. Quod sane veritati longe convenientius videtur, & historiarum veterum gnaris facilius persuadebitur. Quod verò *Ulricus Reichenthaler* alicujus Regis hoc nomine de

Ulrici Reichenthaleri commentum. *Scherfenberg* mentionem facit in descriptione *Concilii Constantiensis* p. 89. b. his verbis: Der Durchleuchtige König von Scherfenberg ist unter dem Soldan / ipsa absurditate fidem perdit, ut alia illius autoris, qui regna comminiscitur, quæ Geographiæ periti non nisi in Utopia inveniunt: Quis enim unquam vel fando nomen regni hujus audivit? Et quidem Suldano (quo nomine Babylonicum intelligere solet) subjectum cum asserat, in Asia situm oportet: unde verò in Asia Germanicum nomen? Si Turcam intelligere velis, ipsam Bosniam non nisi 1472, & ita post dimidium seculum, ex quo Concilium habitum fuit, Mahometes II. *Stephano* ultimo Despota corio exuto subegit. Hoc tamen colligas ex eo *Reichenthaleri* commento, jam isto tempore illustris *Scherfenbergicæ familiæ* regiam originem ita percrebuisse, ut iste regnum exinde peculiare comminiscendi ansam acceperit. Et quidem à regio sanguine non alienos fuisse hos proceres, illo quoque argumento quis probet, quod Perillustris *Baro de Schwarzenhorn*, qui aliquoties Turciam legatus Cæsareus peragravit, in aliquot sacellis Scherfenbergia ... regiis ornata coronis observa-

Familiarum regiarum sortes. rit. Cæterum novum non est, regibus ortos ad inferiorem deinceps sortem variis casibus redigi, quod Scherfenbergiis contigisse videmus. Ita qui nunc Duces *Meckelburgici*, olim *Obotritorum reges* fuisse constat. Non minus tota familia Dominorum & deinceps Comitum *Egmondæ*, in varios ramos divisa, quorum aliqui in tenui fortuna constituti fuere, ex *regibus Frisiæ* descendit: ut jam plura non adducam exempla. Imo quod mireris in ipsa Francia modernæ regnatricis stirpis aliquot rami, e. g. *Dreux* in aliquot lineas subdistinctus, ad eam sortem redacti sunt, ut nihil superesset splendoris originarii: Et nunc *Cortenæi* e regia domo orti nec titulis nec fortunis æquales sunt plerisque aliis regni proceribus illustribus.

In Vinidorum Marchia. §. II. *Arnulphum* prætatum Bucelinus memorat *Marchiæ Vinidorum* seu *Vinidorum* jam 928. præfuisse. Filium autem ejus *Ortolphum* originis regiæ insignia

præteren-

præferentem eo ipso majorem sibi apud Vindolos autoritatem conciliasse, qui vixit ad 960. Inde in *Carniolam* concessit & potentia crevit. Juvat de ea re audire *Lazium* de migr. gent. L. 6. p. 196. *Domini à Scherfenberg, qui late patentem quondam in Drava ripa ulteriori ditionem habuerunt, extinctisque Comitibus à Marchburg, Dominis à Trojs, Montparis & Belligracz cognatis nimirum & proximo sanguine junctis, Marchburgum civitatem, Landtrost, Trexen, Lectam, Montparis & Belligracz, arces & dominia amplissima aliaque pleraque possiderant: tam potentes, ut Carinthiæ Principes Austriæque Duces ad arma provocare non veriti sint. A quibus in ordinem redacti & cum feudorum jura per hanc contumaciam amisissent, ab his translati sunt in Styriam superiorem atque Austriam supra Anasum amnem, ubi tenent adhuc Hohenwang, Ketenruob, Spielberg & Orth in lacu Traunæ vulgo* Gmunder-See. *Supersunt adhuc ac vulgo deprævato vocabulo Domini à Schüffenberg cognominantur.* Eundem errorem etiam *Siebm.* Wapenb. erravit, qui P. 1. p. 27. hoc nomen præscribit insignibus Schertenbergicis. Quæ in genere *Lazius* dixerat, deinceps speciatim declarat: quod *Wilhelmus Scherfenbergius* auxiliantibus Dominis à Weissenek & Comite de Haymburg adversus Carinthiæ Ducem Maynhardum filiumque Henricum bellum gesserit, sed Albertus Dux Austriæ sororio Duci auxilium miserit 1289. Inde memorat *Hugonem* 1326. avunculo *Henrico Domino à Montparis Carniolino* successisse; dein *Cholinum* recenset possedisse castra *Pucknstein & Fussek*, sed victum singulari certamine à Friderico à Reutenberg, tum proscriptum, castris apud Styros & Carnos sitis privatum & alio translatum: *Wilhelmum* etiam, cum Salisburgensem præsulem atque Kœnigsbergios in odium vocasset, à Leopoldo Austriæ Duce captum, demum dimissum, sed castris suis in *Carnis* cedere coactum fuisse. Pergit *Bernardum*, qui superioris Austriæ præfectum egerat, circa 1479. ob navatam in bello Hungarico fidelem operam Friderico III. Augusto castro *Starenberga* donatum esse: inde *Johannem & Christophorum* à Maximiliano Imperatore impetrasse, illum in Styria *Hohenwang & Gallenberg*, alterum in Austria superiori *Spielberg* arcem in Danubii insula sitam: iterum *Wolfgangum* à Ferdinando rege præfectum prætorio inferiorum Austriæ provinciarum constitutum, quem locumtenentem vocent.

In Carniola.

Vetus potentia.

Domini in Austria.

Varia fortuna.

§. III. Hæc paulo fusius ex Lazio repetere visum est, ut de familiæ hujus ex regibus satæ (quæ humanarum rerum vicissitudo est,) varia fortuna constaret. Ceterum licet in *Carnis*, quod audivimus, præcipue inclaruerint, in *Austria* tamen, saltem aliquam eorum lineam, eos etiam floruisse, antequam illic calamitate opprimerentur, argumento est tabula, quam describendam communicavit Perillustris *Wolfgangus Carolus B. à Polheim*, quæ seriem procerum Austriæ continebat, qua inter status recepti sunt: in ea enim 1269. atque adeo antequam Habspurgica Domus in Austria rerum potiretur, inter proceres Austriæ hanc stirpem numeratam perhibetur.

Diu in Austria.

§. IV. Quod familiam attinet, Bucelinus *Arnolpho* nepotem adscribit *Henricum*, qui Henrici III. Imp. aulam circa 1040. secutus eam ipsam ob caussam *Comes* dictus credatur: filius etiam *Henricus Comes à Scherfenberg* nominatur, qui juxta Henricum IV. qui deinceps Augustus fuit, educatus *Spirensem Episcopatum* rexerit, & 1075. decesserit: sed reliqui *Dominorum* titulum prælegerunt, quod nomen memini aliis etiam à celsiore origine deductis aliquando præ Comitum aut Baronum titulo placuisse. Tota genealogia apud Bucelinum videri potest. Addendus vero est etiam *Hartlingus de Scherfenberg*, qui 1365. vixit, ut in privilegio Universitatis Viennensis videre est. Cæterum aliquoties in diversas lineas familia abiit: Vetustiores divisiones non moramur: illa inprimis notari meretur, quando *Christophorus* belli Dux Maximiliani I. in Carinthia contra Ungaros 1496. *Joannem, Ulricum & Erasmum* genuit, à quibus totidem lineæ, in . . . . . , in *Hohenwang* & in *Ketenruob* ac *Emerberg*: ex quibus *Erasmi* posteritas defecit, *Ulrici* posterorum πινακολογίαν dedimus, Theat. Progonolog. Part. IV. p. 67. *Joannes* iterum genuit *Fridericum, Georgium* atque *Carolum*, totidem denuo linearum autores: Ex *Friderico* prodiit *Joannes Christophorus*, cujus liberorum avos aviasque dedimus ibid. p. 75. *Caroli* autem neptis est *Maria Polyxena* uxor Illustrissimi *Leopoldi Wilhelmi C. Kœnigseckii*, unde illa occasione supra c. 48. hujus progenitores 128. vidimus.

Comitum titulus inde Dominorum.

Lineæ.

Scutum §. v. Quod concernit insignia gentis, nescio quid in mentem venerit *Hieron. Henning.* qui Tom. 3. P. 1. p. 556. ubi Schertenbergios ex *Latio* deducit, scutum assignat, in quo ex clypei pede tres ascendant cuspides, cum totidem avicul. æ... tantur: quod in Wapenb. P. 1. pag. 128. equitum *Waldner de Freundstein* ... Parma autem Schertenbergia *cælestino* colore tingitur, & *auream coronam* ... apertam origini designandæ repræsentat. Ut etiam, sed sub falso titulo *Schaftenberg*, repræsentatur Wapenb. P. 1 p. 27.

Apex. §. vi. Apex constat galea coronata, ex qua protenduntur *tres pavonina pennæ* suo colore & oculis pictæ: Laciniæ dependent ex *auro & cyano*.

Titulus. §. vii. Titulus est: *Domini de Scherfenberg.*

Caput LXXXI.

Bar. Schifer.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Scutum. Apex.*
3. *Tituli.*

§. I.

Familia. SChiferorum Baronum stirps illustris ab antiquo tempore in *Austria supra Anasum* floruit, & xenodochium atque templum in urbe *Eferdinga* fundavit, ubi ejus est conditorium. Eos *Gabr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 206.* deducit a *Ludovico Schifer*, qui 12.. vixit, patre *Vlrici*, quo geniti *Theodoricus*, *Bernardus*, *Vlricus* & ..., quorum

Lineæ. hunc esse reor, qui 1325. fundavit dictum nosocomium, cui fundationi adfuere testes *Theodoricus*, *Rudolphus* & *Vlricus Schiferi*, quorum illum fratrem, hos ex Bernardo fratre nepotes fuisse reor. *Vlrico* Bernardi filio genitus est *Ioannes*, qui *Freyling* ab Aspaniis emit. *Ioanne* natus *Sigismundus*, hoc *Benedictus*, pater *Sigismundi II.* qui ex filiis *Bernardo* & *Ioanne* duos emisit ramos, quorum uterq; denuo suos habet ramusculos.

Scutum §. ii. Scutum est (cont. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 36.) transverse sectum, inferiori parte *rubea*, in superiori autem consistit *corvus niger rostro annulum aureum*

Apex. *gestans*. *Galeæ* coronatæ imponitur globus superiori parte argento candens, inferiori minio rubens, cui pariter insistit corvus scutarius. Laciniæ sunt ex cocco & argento.

Tituli. §. iii. Titulos adscriptos vidi in tabula Geneal. Excell. *Rittershus. Benedict. G.* Sigismundi filio, *Liber Baro de Freyling, Taxberg, Dn. ac Puchberg*: ejus fratri *Dietmaro*, *Lib. Baro de Freyling, Taxberg & Liechtenau*: Carolo Benedicti filio *Lib. Baro de Freyling, Taxberg & Puchberg, Dn. in Albershofen & Eberhartsbuhel*. Sed rationem singulorum edere nescio.

Caput LXXXII.

Schneidpeckii Dn. de Schœnkirchen.

ARGUMENTUM.

1. *Schneidpach. Schœnkirchen.*
2. *Familia.*
3. *Scutum.*
4. *Haslau in Schœnkirchen.*
5. *Galea.*

§. I.

Schneidpach. Schœnkirchen. QUI olim à prædio *Schneidpach*, quod in Austria possidebant, dicti erant *Schneidpeckii* (die Schneidpecken) de *Schneidpach*, deinceps cum *Schœnkirchen* in Marchfeldia obtinuissent, & a Carolo V in *Dominorum* vel *Baronum* relati essent ordinem, priori nomine relicto *Domini de Schœnkirchen* nuncupati sunt.

Familia §. ii. Vixere ex hac gente 1441. *Georgius* der Schneidpeck / 1451. *Wolfgangus Ioannis* filius. Dein hujus filius *Sigismundus* 1504. Imp. Maximiliani Consiliarius. Fragmentum Genealogicum gentis videre licet in *Bucelin. Germ. T. 3. p. 228.*

Scutum §. iii. Scutum est quadripertitum, vid. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 33. In prima

& quar-

& quarta area *aurea* visitur *cornu venatorium nigrum*, ex quo exurgit *arbuscula nigra pluribus acuminatis foliis ornata* (darauß ein schwartzes bäumlein mit vielen glatten und spitzigen von einander gesenckten blättern entspringet.) Hoc gentile symbolum est: quondam arbuscula intra cornu protendebatur, quod videbatur ex ejus medio tanquam suspensam. Quidam (ut est apud Sibmacherum) foliorum numerum indefinitum ad septenarium redegere, quod olim secus habebat.

§. IV. Areola secunda & tertia *aurea nigrum currentem lupum* complectitur. Quæ tessera est a Dominis *de Haslau in Schœnkirchen*, quorum nomen & possessionem hi adiere. Haslau in Schœnkirchen.

§. V. Galeæ scuto imponuntur duæ coronatæ: Ex priori prominet complicatum *jugum alarum*, cum *typo areolæ primæ*: Ex secunda exurgit *herma aureo indumento*, pileo & plumis struthionicis nigris. Laciniæ utrinque sunt atræ & aureæ. Galeæ.

Caput LXXXIII.

Bar. de Schœnborn.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ. Johannes Philippus Elector. Barones.*
2. *Scutum. Schœnborn.*
3. *Weinsperg. Reigelsperg s. Reichelsperg.*
4. *Galeæ.*
5. *Tituli.*

§. I.

INter equestres familias Rhenanas jam à non uno seculo floret *Schœnbornia*, ex qua Familia. 1192. *Eustachius* quidam memoratur vixisse. Justam genealogiam vidi deduci a *Gerhardo de Schœnborn* circa decimi quinti seculi principium, quo *Gerhardus, Reinhardus* & *Gilbertus* nati: ex quibus primus & tertius posteritatem habuere. *Gerhardo* natus *Ioannes*, *hoc* alius *Ioannes, Ioannis, Georgii* & *Philippi* pater: *Georgio Philippus* & *Valentinus* geniti, ex quibus iterum duo rami: *Philippus*, præter *Ioannem Andream*, & *Ioannem* Canonicum Moguntinum & Herbipolitanum, reliquit *Georgium* parentem *Ioannis Philippi*, qui *Archiepiscopus* & *Elector Moguntinus* atq; *Episcopus Vormatiensis* nec non *Herbipolitanus* de imperio optime meritus est, & familiam illustriorem reddidit, & *Philippi Ervini, Baronis de Schœnborn*, qui 1668. mortuus reliquit filios Perillustres *Franciscum Georgium* Canonicum Moguntinum & Herbipolensem, *Iohannem Philippum* Equitem Melitensem, *Melchiorem Fridericum* Consil. Imper. aulicum, *Ioannem Ervinum*, *Franciscum Lotharium* Canonicum Moguntinum, Bambergensem & Herbipolitanum. Lineæ. Joh. Philippus Elector. Barones.

§. II. Baronum scutum quadripertitum est. Prima & extrema areola *rubea leonem* continet *aureum coronatum, tribus rupibus vel cuspidibus argenteis* insistentem. Quod δῆγμα gentile est, ex *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 133. uti etiam vidimus L. 1. c. 64. n. 4. in scuto Moguntino Johannis Philippi Electoris. Scutum. Schœnborn.

§. III. Areola secunda & tertia *rubea, tres parmulas argenteas* defert. Hæc tessera est Illustrissimæ familiæ *Weinspergiæ* seu *Winspergiæ*, de qua supra c. 72. n. 19. 20. 21. nonnihil egimus, occasione stirpis Rappolsteinæ, quæ cum ista ejusdem originis fuisse creditur. Porro nulla inter Schœnbornios & Weinspergios intercessit affinitas, sed jus laterculi hujus ex eo est, quia Dynastiam *Reigelsperg* seu *Reichelsperg* ab Episcopatu Herbipolitano impetrarunt. Illa olim ad Weinspergios spectaverat, sed *Catharina Weinspergia* uxor Eberhardi Eppsteinii Dn. de Kœnigstein eam *Herbipolitano Episcopo* 52000. floren. vendidit: unde ejus nomine Episcopatus inter Dynastas Franconiæ peculiare suffragium habuit. Itam *matricula antiqua* legitur *Reichelsberg* Limn. Jur. Publ. Tom. IV. add. ad 4, 7. p. 534. vertritt der Bischoff zu Würtzburg. Nunc eo jure Schœnbornii utuntur. Porro ea in Schœnbornios translata, cum non succurreret Dominii proprium δῆγμα, illud adscitum est, quod Weinspergiorum quondam fuerat; quod alias etiam fieri non insolens est. Weinsperg. Reigelsperg seu Reichelsperg.

§. IV. Galeæ duæ sunt, prior *Schœnbornia* inter cornua duo, cuspidibus in medio distincta, ut superior pars rubea sit, inferior argentea, sustinet leonem aureum confiden- Galeæ.

confidentem (alibi in Moguntini Electoris inſignibus exorientem [illegible] coronatum. Obſervavi margini exteriori cornuum additas [illegible] quæ videntur eſſe floſculorum. Laciniæ ſunt ex auro & cocco. G[illegible] nata inter duos piſces, qui curvata capita deorſum, caudas ſurſum vert[illegible] virginis amictu ex dextro latere argenteo, e lævo rubeo, coronatæ, [illegible] nitis faſtigiatæ, manibus vero piſces laterales prehendentis, ſuſtinet. Q[illegible] *pergius* fuit. Laciniæ ſunt argenteæ & rubeæ.

§. v. Titulus eſt: *Barones in Schœnborn, Domini in Reichelsperg.*

Caput LXXXIV.
Bar. de Schrattenbach.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea.*
2. *Scutum.*
3. *Von der Dörr. Familia.*
4. *Galea.*

§. I.

Familia — SChrattenbachiorum ex *Styria* Perilluſtrium *Baronum* genealogiam *Clariſſ. Gabr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 209.* exhibet, ſed non niſi ſex graduum: initio ducto à *Iohanne de Schrattenbach* (quem aliunde accepi filium *Ladislai & Agnetis Dn. de Kr*[illegible] fuiſſe) patre *Vincentii Dn. de Schrattenbach*, qui ex duabus uxoribus duos filios gen[illegible]

Lineæ — *Pancratium & Chriſtophorum*, duarum linearum autores: illius filii *Maximilianus* & *Georgius*, iſtius *Felix*, *Liberorum Baronum* dignitate aucti ſunt, eamque ad poſteros tranſmiſere.

Scutum. — § II. Scutum eorum *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 26. pingit quadripertitum, quadris incumbente media parmula *nigra*, quam perlabitur [illegible] *ſitu aureus* [illegible] *vius*, addita ex dextra parte ſeu in ſcuti regione inferiori [illegible], e ſiniſtra vel in ſuperiori regione *ſtella*, utroque ex *auro*. Quæ teſſera gentilis eſt.

Von der Dörr. Familia. — §. III. Majoris ſcuti laterculus primus & ultimus *rubeus* [illegible] *chirothecam argentatam* continet: Secundus & tertius *argenteus angulum ſuperiorem* [illegible] *minio tingit*. Hæc teſſera fuit familiæ *van der Dorr* ſeu *Durr*. Uti videre eſt in *P. Fürſt.* Wapenb. P. 5. pag. 17. & 40. titulo, *von Derren*, ubi areæ tranſpoſitæ ſunt. Hanc gentem *Bucelinus Germ. P. 3. p. 26.* refert ad fratres *Fridericum*, *W*[illegible] *ſarium*, qui circa medium ſeculi decimiquinti vixere, & a duobus lineæ ortæ ſunt. [illegible] autem defecit in *Sigismundo Andrea*, qui 1583. extinctus eſt. Ratio aſſumti hujus laterculi eſſe videtur à *Sibylla* (ſeu *Eliſabetha*) *de Dörr* filia *Baltaſaris junioris*. Quæ ex [illegible] *doco* vel *Iuſto Sauer de Koſiach Eliſabetham* genuit, *Pancratii de Schrattenbach* uxorem. Cur vero non *Saueria* gens ſed *Schrattenbachii* hanc teſſeram aſſumſerint, rationem reddere neſcio.

Galeæ. — §. IV. Galeæ ſcuto tres incumbunt coronatæ: media quæ gentili parmulæ reſpondet, *duo cornua* ſuſtinet, quorum prioris ſuperior & inferior poſterioris pars *auro* fulget, reliqua *nigricant*, cum *ſtella aurea* intermedia: Prima exornatur [illegible] alarum rubearum expanſo, in quarum utraque *chirotheca* argentea conſpicitur: Ultima ſuperbit duobus cornibus, quorum anterius argento tingit partem inferiorem, poſterius ſuperiorem, reliqua minio rubent. Laciniæ circa primam & tertiam ſunt argenteæ & coccineæ, circa ſecundam aureæ & nigræ.

Caput LXXXV.
Com. & Princeps de Schwarzenberg & Baron. de Sainsheim.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Ex Sainsheimiis, Schwarzenbergii Barones. Comites.*
2. *Linea altera. Comites. Princeps.*
3. *Scutum. Sainsheim. C. Schwarzenberg.*
5. *Galea.*

6. AL

6. *Alterius lineæ scutum. Adolphi Com. in Turcas victus.*
7. *Galeæ.*
8. *Tituli.*
9. *Sainshemii.*
10. *Scutum.*
11. *Galeæ.*
12. *Tituli Camerarii hereditarii Imperii.*
13. *Pactum inter Schwarzenbergios & Sainshemios.*

§. I.

ILlustrissima *Schwartzenbergiorum* familia ad *Sainsheimios* refert originem, illustris Familia
nobilitatis olim in Franconia equites, qui antiquissimi provinciæ ejus [illegible] vid. *Zeil.*
itin. Germ. P. 2. p. 172. Horum genealogiam legas in *Gabr. Bucelin. Germ.* [illegible] *254.*
qui eam orditur a *Friderico de Seinsheim*, qui primis ludis equestribus [illegible]
935. interfuerit. Inde reliquorum texit ex historia torneamentorum [illegible] *Hilde-* Ex Sainsheimiis.
brando de Seinsheim seniori, qui claruit 1333. præter *Henricum & Wilhelmum*, quorum so-
boles non assignatur, filios dat *Hildebrandum juniorem* 1384 & *Michaelem*. Ab illo
reliqui *Seinsheimii*, in quibus *Hildebrandi junioris* trinepos *Christophorus* [illegible] *Baro*
creatus decessit 1582. & sator reliquorum fuit. *Michael* autem *Erckingerum* genuit
primum *Schwarzenbergium Baronem* 1417. ab Imp. Sigismundo creatum. Hoc ite- Schwarzenbergi
rum præter alios geniti duarum linearum autores *Michael & Sigismundus*. Hic *Ioan-* Barones.
nem genuit (de quo *Cyriac. Spangenb.* Adelsp. P. 2. L. c. 25. p. 56.) *Christophori & Fri-*
derici patrem, *Friderico* genitus *Ioannes Comes* primus cum fratribus & patruelibus Comites.
à Maximiliano II. 1566 creatus est, sed ἄπαις. A *Christophoro* vero, qui [illegible] Ducatus
Wirtenbergici fuit, iterum divertæ lineæ, sed post reliquas duravit, quæ ex *Wilhel-*
mo filio deducta, cujus nepos *Georgius Ludovicus* Aurei velleris eques & generalis [illegible]-
nium Vinidorum morte sua 1642. eam clausit, herede instituto *Ioanne Adolpho* agna-
to. In altera *Otto Henricus* Christophori etiam filius ex conjuge secunda *Catharina*
Freundspergia Mariam filiam genuit, *Christophoro Fuggerio* deinceps nuptam, a qua
iste aliquandiu Dominium *Mindelheim* obtinuit. conf. *Martin. Zeiler. Itin. Germ.*
P. 2. p. 399.

§. II. *Michaele* Sigismundi fratre ex priori conjuge *Cronenbergia Michael* na- Linea altera.
tus est, cui *Margareta ab Hutten* uxor, ex *Ursula Franckengrunerta* autem alius *Mi-*
chael, cui Agnes Comitissa Castellana uxor, sator rami qui *Liberorum Baronum* in Frisia
superest, cui tamen à Michaelis prioris posteris controversia movetur. In his
Michaele illo & *Margareta Huttenia* natus *Erckinger*, qui in Belgium cum Maximilia-
no I. profectus erat, ibique *Apolloniam Marcanam Com. Arenbergiam* duxerat, ex qua
genuit *Wilhelmum & Emundum* seu *Egmondum*: ex hoc linea Belgica orta est. *Wil-*
helmus sub Carolo V. rebelles in Alsatia & vicinia fregit, dein in Frisia totum du-
xit exercitum, pater alius *Wilhelmi*, qui Caroli V. Consiliarius bellicus fuit, & ad
Quintini fanum cecidit. Isto genitus *Adolphus* Turcarum terror & Viennæ Guber-
nator, ac primus in hoc ramo *Comes*, pater *Adami*, qui Magister Ordinis Joannitici Comites.
fuit, & in aula Brandeburgica consiliis & negotiis præfuit, Ferdinando II. etiam ita
gratiosus, ut hic pro ejus sanitate votum nuncuparet teste *Lamorm. de virt. Ferd. L. 2.*
c. 7.) Isto demum natus Serenissimus *Ioannes Adolphus*, ad principale fastigium pro- Princeps.
ximis annis evectus Consiliarius Cæsareæ Majest. Intimus & Consilii aulico-Imperia-
lis præses.

§. III. Quod insignia attinet, aliquot in armoriali extant διαπτώσεις, quas lu- Scutum
strabimus. P. 1. p. 15. *Comitum Schwarzenbergiorum* exhibetur clypeus, quem lineæ
Sigismundo satæ fuisse reor. Ille quadripertitus primo & quarto latereulo *quaternos*
argenteos & cæruleos palos exhibet: Quæ *Seinsheimia* est tesiera, quod vel ex p. 24. Sainsheimi
colligas, nisi dicas numero differre, quod tamen παρόραμα esse potuit sculptoris.

§. IV. Alveolus secundus & tertius *coccineus triplici colliculo nigro impositam* Schwarzenbergi.
turrim argenteam repræsentat. Hoc notari videtur *Schwarzenberg*, nominis
indicio. Hoc nisi attenderem, credidissem *Hohen-Landsperg* in Alsatia Dominium
notari.

§. V. Huic parmæ imponuntur duæ galeæ, quarum dextra *Sainsheimia* est, & Galeæ.
super eam coronatam inter duo cornua tæniis argenteis & cæruleis distincta & pen-
nis pavoninis exterius ornata, herma virilis rubro habitu ac pileolo, collari ac ora

reducta

reducta pilei argentei, impositis demum pennis pavoninis *Cl. Gel. [illegible]* n. 365 cum insignia describit *Georgii Ludovici*, qui tamen [illegible] ita enunciat: *Geminæ tergo et cervicis probe sedes* (ita solet nunc apare [illegible] nua nostra superius hiantia,) *[illegible] tænus cæruleis & argentei [illegible] quatuor pavoninis orbiculis extrinsecus ambita, tribus plumis e quolibet [illegible] tibus: in medio prorexsit eum hermi virilis, veste coccinea, aureis [illegible] ad [illegible] lari argenteo: pileo turbinato rubro, ora reducta & incisuris [illegible] argentea [illegible] na aurea è qua pavonis cauda emicat fastigiato. Plumarius [illegible] est argenteus cæruleus.* Similiter galeæ item coronatæ cycnus insistit argenteus volatui alas aptans. Laciniæ sunt rubeæ & nigræ.

Alterius lineæ scutum.

§. VI. Alia dispositio est in *P. Furst.* Wapenb. P. IV. p. 1. qua nuper adhuc [illegible] est *linea Franconica*. Scutum iterum repræsentatur quadripartitum: primam & quartam areolam argenteam percurrunt *pali tres cærulei*, atque ita numerus imminutus est. Hujus areolæ significatio ex prioribus patet. Secunda vero & tertius *aur[illegible]*

Adolphi Com. in Turcas virtus.

spectaculum exhibet *corvi nigri capitis Turcici oculos fodientis*. Rationem [illegible] Doctiss. *Ægid. Gelen. de magn. Colon. Agrippin. L. 2. [illegible] p. 191.* hisce verbis: *[illegible] Schvvarzenburgicus adhuc patrum nostrorum memoria, cum Gaurinum, German. Raab, id est, corvum compellatum, occupasset, detruncati Turcæ verticem cum insidenti corvo vetustissimis gentilitiis tesseris adjecit. Antiquis etiam caput humanum boni ominis indicium dabat. Hinc* Liv. Decad. L. 1. *refert perfossa Tarpeia rupe apertum* [illegible] *integra facie hominis caput, eamque fore arcem imperii rerumque caput portendisse.* Confer de illa invasione & expugnatione Javarini *Thuan. L. 121. p. 551. seq.* Inprimis observari illud potest, quod forte occasionem huic tesseræ dedit: quod præfecti obstinatissime pugnantis & tandem cæsi caput mox ad suorum terrorem hastæ impositum ad propugnaculum Hungaricum sublime fixum est. Cæterum linguæ nostræ non peritus *Schvvarzenburgum* vocat, qui *Schvvarzenbergius* dicendus fuerat, luculento apud nos inter utrumque nomen & familias illis notatas discrimine.

Galeæ.

§. VII. Huic scuto tres incumbunt galeæ coronatæ: mediæ insidet idem qui in scuto corvus Turcæ fodiens oculos, cum sex vexillis in sagittas terminatis. In prima conspicitur virilis herma veste argenteis & cæruleis palis distincta, quæ etiam species turbinati atque pavoninis pennis fastigiati pilei est: Tertia cassis duo cornua cyano & argento variegata cum plumis pavoninis oræ exteriori admotis sustinet. Utriusque hujus galeæ laciniæ sunt cæruleæ & argenteæ.

Tituli

§. VIII. Titulus Principis ille est: *S. Romani Imperii Princeps in Schvvarzenberg, Dominus in Hohenlandsperg, Gimborn, Murau Frauenberg & VVittingau.* Prius in Comitiis 1654. *Comes in Schvvarzenberg, Dominus in Hohen Landsperg, Gimborn, Murau, Seehaufs, Hohen Kottenheim, Marckbrait*, &c. Hic, nescio an semper & abdicato illo alveolo, quem §. 6. vidimus, an aliquando tantum, palis solis usque quaternis scutum exornat, & ei torquem *A. Velleris* circumdat. Quod enumerata Dominia attinet, *Schvvarzenberg* castrum Franconiæ est prope opidum *Schlusselfeld*. *Murau* civitas & arx est ad Muram in superiori Styria; quam *Anna Neumannia* a marito uno *Christophoro Domino de Liechtenstein* hereditario Marescallo Carinthiæ gentis suæ ultimo sibi relictam, (conf. *Zeiler. itin. Germ. P. 1. p. 62.*) cum liberis careret, & 1624. moreretur, sexto marito *Georgio Ludovico Com. Schvvarzenbergio*, de quo superius, legavit, hic itidem ex altera conjuge ἄπαις hereditatem agnato *Johanni Adolpho* transscripsit. *Hohenkottenheim*, ex bonis antiquis *Sainsheimiæ* familiæ videtur fuisse, & ad Sainsheimios spectat. *Marckbrait* in Franconia ab his acquisivit 1625. Schwarzenbergius ramus. De *Gimborn, Frauenberg* & *VVittingau*, non habeo quod dicam.

Sainsheimius.

§. IX. Diximus §. 1. Sainsheimium etiam alterum ex *Hildebrando juniori* ramum in *Christophoro* & ejus agnato *Georgio Ludovico* (quem Bucelinus [illegible] filium illius Christophori facit, & cujus vitam *Thrasib. Lepta* seu *Conradus D[illegible]* descripsit, titulo *De vita & rebus gestis G. Ludovici a Sainsheim.* *Baronatus* dignitate [illegible] quando commodum & opportunum esset, ea uterentur, 1582 a Rudolpho II. auctum; inde etiam 1598. inter *proceres Franconici circuli* illi suscepti sunt. Conf. *Limnæ. Jur. publ.*

publ. T. II. add. ad 4, 7. *p.* 565. Unde etiam Perilluſtris *Fridericus Ludovicus* Comitiis 1654. ſubſcripſit.

§. X. Scutum eorum exhibet *Sibm.* Wapenb. P. 1. p. 24. quadripertitum. Prima areola *cærulea tribus palis argenteis* exaratur: quod δεῖγμα gentile Lepta diximus: Laterculus vero ſecundus & tertius *aureus aprum nigrum auro coronatum erectum & currentem* exhibet: cujus ſignificationem non ſatis capio: unum tamen Dominorum mox recenſendorum notari arbitror. Scutum.

§. XI. Galeæ inſiſtunt duæ: prior ſuſtinet hermam virilem amictu rubeo, & pileo turbinato, cujus ora reducta argento fulget: ſuper altera coronatâ aper ſcutarius ſalit. Laciniæ tinguntur cocco & argento, in quo ut & veſtis colore ſuſpicor mendum ſculptoris, qui pro cyano minium poſuerit, nec tamen temere aliquid muto. Galeæ.

§. XII. Titulus adſcriptus 1654. in Comitiis Ratiſpon. Perilluſtri *Friderico Ludovico* legitur: *De Sainsheim, Liber Baro in Hohen-Kottenheim, Seehauss, Sinchingen & Erlach.* De his Dominus parum mihi conſtat, non dubito autem omnia in Franconia ſita eſſe. Porro dignum obſervatione eſt, quod 1504. à Maximiliano Imp. *Georgius à Sainsheim Baro*, ejusque maſculi heredes creati ſunt *Imperii hereditarii Camerarii*, cur vero ea dignitate gens exciderit, non aliam rationem præter orbitatem & quod maſculis caruerit invenire potuit *Lepta* apud *Limn. ad A. B. c.* 27. *num.* 6. *obſerv.* 6. Tituli. Camerarii hereditarii Imperii.

§. XIII. *Martin. Zeilerus itin. Germ. P.* 2. *p.* 174. ex *Thraſyb. Lepta* ſupra citato memorat 1588. inter Sainsheimios & Schvvarzenbergios pactum initum eſſe, ut Schvvarzenbergii Sainsheimium nomen ſuo adderent, feuda extra utramque lineam non alienarent, & harum altera alteri, ſi quæ deficeret, ſuccederet. Pactum inter Schvvarzenbergios & Sainsheimios.

Caput LXXXVI.

Baron. Seemann.

ARGUMENTUM.

1. *Familia, Barones.*
2. *Scutum. Galea.*

§. I.

Seemaniorum equeſtris eſt inter *Bavaros* familia, unde *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 94. in illo catalogo eam locat. Linea vero una ex Bavaria in *Auſtriam* venit. Dicuntur prius nomen geſtaſſe *de Mangern*, & ex *Seelandia* 1220. ortum duxiſſe, unde *Seemanniorum* appellatio: In *Bavaria* autem condidere arcem ex ipſorum nomine *Mangern* dictum, & 1255. cœnobium Ordinis Auguſtiniani *Seemanshauſen*. Tum teſte Comite Franc. Adamo Brandiſio in Tirol. Adl. Ehrentr. p. 92. in Tirolim 1430. venere. Vixit 1242. *Henricus Seemann* Canonicus & Archidiaconus Ratiſponenſis. 1321. *Carolus Seemann*, inter quem & Epiſcopum Ratiſponenſem controverſiæ fuere de arce *Sigenſtein*. 1438. *Wilhelmus Seemann* apud Ducem Henricum venationum præfectus fuit, Magdalenæ Trenpeckiæ maritus. Sub Maximiliano I. in provincia ſupra Anaſum quosdam reditus & decimas, inde *S. Peter* in der Au / initio hypothecario inde proprio nomine, acquiſiverunt. Illis demum *Baronum* axioma cum titulo *de Mangern* (*Lib. Baro de Mangern*) acceſſit: quo decore Matthias Auguſtus Wilhelmum ornavit. Familia. Barones.

§. II. Scuto utuntur *nigro*, duobus *baltheis diagonalibus argenteis* exarato. Hoc vetus δεῖγμα fuit, in quo acquievere. Galea tamen duplici uſi ſunt, utraque coronata: ex quarum priori duo cornua bubalina baltheis ſcutariis diſtincta protenduntur: altera ſuſtinet jugum alarum nigrarum complicatum, ſed pariter baltheis argenteis diſtinctum. Laciniæ ſunt ex argento & nigro. Scutum. Galeæ.

CAPUT LXXXVII.
De Senneterre Dux de la Ferté Senneterre.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Scutum. Apex.*
3. *March. de Chasteauneuf.*
4. *Tituli.*

§. I.

[Familia.] ILlustrissima familia *Senneterriorum* refertur ad *Gastonem* seu *Castonem Dn. de S. Nectaire* seu vulgari pronunciandi dialecto *Senneterre* in *Arvernia*, patrem *Bertrandi*, avum *Castonis II.* quo natus est *Bertrandus*, quem *P. Anselmum. pal. de l'hon.* [illegible] autorem gentis statuit, qui 1365. *Ioannam de L'Espinasse* duxit, unde natus est *Armandus*, hoc *Antonius*, isto iterum *Antonius*, pater *Nectarii*, qui locumtenens genera[lis] [Lineæ.] Arverniæ ex *Margareta Stampensi*, quam 1522. duxerat, genuit præter *Anton*[illegible] *piscopum Podiensem* seu du Puy, duarum linearum autores *Franciscum* & *Iacobum* [illegible] geniti *Domini de la Grosliere*, ex quibus *Comtes de S. Victour* & *Com. de Br*[illegible] (Francisco Dn. de Senneterre & de la Ferte Nabert, Gubernatore Metensi genitus [illegible] *Henricus M. de la Ferte Nabert*, prudentia consiliorum & legatione Romana clarissimus, pater *Henrici, Gabrielis & Caroli*: hic Marchio de *Chasteauneuf* filios reliquit [illegible] 1644. ad la Motte cecidit, ille *Mareschallus* nec non *Dux & Par Franciæ*, quondam Lotharingiæ, dein Metarum Gubernator, ex *Magdalena d'Angennes Domina de la Loupe* genuit *Henricum March. de la Ferte Nabert* & *Ludovicum Dn. de la Loupe*.

[Scutum] §. II. Scutum gentile est *cæruleum* impressum *quinq. argenteis* in *fasciæ* modum locatis *fusis scutariis*. Ei incumbit galea coronata sustinens *caput taurinum naturali* [Apex.] *facie* pictum, cui imprimitur *fasciculus* [illegible] *colligatus* ex *auro*. Laciniæ sunt cælestinæ & argenteæ; Telamones vero duo *leones* naturali colore.

[March. de Chasteauneuf.] §. III. *Marchiones de Chasteauneuf* gentili tenere in primam & quartam areolam locatis, addunt in secundo laterculo symbolum *Castrorum* (de la Chastre) & in tertio *Lavalleum*: quorum illud est rubeum impressa cruce [illegible], vellere vario obtecta: hoc in auro crux rubea aquilis 16. cæruleis stipata Momorantiorum, quinque conchylus argenteis impressa. Hæc assumta sunt ob Caroli Marchionis matrem *Margaretam de la Chastre*, & aviam *Ioannam de Laval Loué*.

[Tituli.] §. IV. Tituli sunt: *De Senneterre, Dux de la Ferté Senneterre, Par Franciæ, Marchio de la Ferté Nabert.* Alterius lineæ ille est: *De Senneterre, Marchio de Chasteauneuf, Vicecomes de L'Estrange & de Cheylane, Baro de Boulogne & de Prez* [illegible] *Dn. de S. Marsal.* *Ducatus* dignitas 1665 2. Decembr. à curia confirmata est. *La Ferte Nabert* est ex matrimonio Nectarii & Margaretæ f. & heredis Ioannis d'Estampes Dn. de la Ferté Nabert. *Chasteauneuf* esse credo a Margareta de la Chastre Henrici Marchionis uxore. *L'Estrange* attulit Maria de l'Estrange uxor Caroli Marchionis de Chasteauneuf.

CAPUT LXXXVIII.
Com. de Sintzendorf.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Lineæ.*
3. *Scutum gentile.*
4. *Dignitas hereditarii thesaurarii imperii.*
5. *Galea.*
6. *Reinecciæ lineæ scutum plenum.*
7. *Lappizio-Corbaviæ tessera.*
8. *Linea Neoburgica.*
9. *Galea.*
10. *Titulus.*

§. I.

[Familia] ILlustrissimi *Comites Sintzendorfii* multo tempore *Austriam* incoluere, & quidem primitus *provinciam supra Anasum*, ubi in *Vartpergia* parochia *Sintzendorf* reperitur, unde

unde forte nominis origo. Porro ibi *Achleuten* & *Feuereck* & alia bona dudum possedere: inde linea in Styriam concessit in *Purndorf*, quæ iterum detexit alia in *Frilau* interioris Austriæ transiit: iterum alia in *Goggitsch*; ad eam spectant etiam *Ernstbrunn*, *Peckstall* & plura bona.

§. II. Gentem Celeb. Ritterhusius orditur à *Conrado* 1270. patre *Ottonis*, avo *Seboldi* (cum quo Andreas Sinzendorfius allegatur 1371.) & *Conradi* **an der Horngrub.** 1364. Hoc natus est *Ioannes*, *Ioannis II.* *Wolfgangi* & *Eberhardi* pater, ex quibus soboles. *Eberhardus* genuit *Leonhardum* in *Achleuten*, *Sigismundum* in *Feuereck* & *Georgium zum Wasen*. *Leonhardus* hodie viventium sator est, utpote pater, non modo *Tiburtii* in *Purndorf*, sed inprimis *Laurentii* atque *Reinperti*. Ab hoc *Frilavensis* vel *Neoburgica* linea oritur, quam nunc illustrant *Illustrissimi Georgius Ludovicus* Cameræ aulicæ præses, ejusque ex fratre *Ioanne Carolo* nepos. *Laurentio* genitus *Leonardus*, pater *Ioannis*, a quo *Goggitschiana* linea nunc extincta, & *Ioachimi*, cujus filio *Augusto* nati *Ioannes Ioachimus* Cancellarius aulicus, atque *Rudolphus* Consiliarius Aulico-Imperialis, quorum supersunt liberi; quæ linea dicitur in *Peckstall* & *Ernstbrunn*, seu nunc de *Reineck*. Lineæ.

§. III. Quod attinet insignia, gentile & vetus scutum repræsentat inter equites Austriæ *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. p. 38. quod transverse sectum superiori parte *cæruleo*, inferiori *rubeo* colore tingatur, insertis *tribus quadris* olim quadratis, nunc oblongioribus seu plinthidibus majoribus argenteis, quarum una sectionis lineæ mediæ in superiori parte incumbit, reliquæ duæ inferius ad latera ei adhærent. (**Drey weisse gevierdte schachfeldlein/ das eine in der mitten aufwerts ins blaue obertheil/ die andern zwey auf beyden seiten abwerts in das rothe untere theil sich erstreckend.**) Olim aliqui ex familia tantum clypeo ex cyano & minio secto inducebant fasciolam argenteam in medio semel pinnatam. (**einen ganzen weissen und in der mitten zinnen-weiß erhöheten strich/ so das blaue und rothe feld gescheiden.**) Huic scuto insistit galea coronata, ex qua protenduntur duo cornua ternis illis plinthidibus in medio distincta, quorum alterius superior pars alterius inferior minio rubent, reliqua cærula sunt. Laciniæ dependent ex argento, reductæ hinc cocco, isthinc cyano. Scutum gentile.

§. IV. Hoc tempore lineæ diversa utuntur dispositione. In *Fürst.* **Wapenb.** P. 5. pag. 3 tres clypei distincti repræsentantur. Lineæ *Reineccianæ* datur scutum transverse sectum, pede gentile symbolum continente, capite autem *aurea corona imperiali* peculiaris figuræ exornato. Hoc δῆγμα designat dignitatem *hereditarii Imperii thesaurarii*. Cum enim pace Monasterio-Osnabrugensi Serenissimæ Palatinæ domui novus Electoratus loco ejus, qui ad Bavaros delatus erat, conferretur, eique dignitas archithesaurarii adderetur, Illustrissimi Sinzendorfii *Subthesaurarii* designati sunt, & hæc tessera scuto inferri cepit, exemplo aliorum subofficialium Limpurgiorum, Waldpurgiorum, Pappenheimiorum, Zolleranorum. Dignitas hereditarii thesaurarii imperii.

§. V. Huic scuto Fürstius imponit quinque galeas: quarum mediæ incumbit mediante pulvinari rubeo corona Imperialis scutaria: proximæ ad dextram coronatæ inter duo cornua, secta & rubeo ac cyaneo colore inverso ordine tincta, crater aureus cum operculo: prima coronata cygnum expansis alis volaturientem argenteum sustinet: pro quo ego *anserem* coronatum *Corbavienium* mallem: quartæ galeæ coronatæ insistit aquila expansa nigra *Lappitziorum*: alt (recte secusne, non dixerim) coronata: ex ultima coronata protenditur jugum complicatum alarum argento & minio quadripertitarum. Laciniæ sunt argenteæ, hinc cyano isthinc cocco reductæ. Galeæ.

§. VI. Ex his galeis crediderim scutum etiam plures areolas complecti, quæ forte eædem sunt cum illis, quas apud Furstium primus ejus pagellæ clypeus continet: quem itidem *Reineccianæ* familiæ reor esse. In illo autem, ut quadripertitum est, primum & quartum alveolum *alternæ fasciæ aureæ & rubeæ* distinguunt, quarum significationem non capio: secunda & tertia denuo transverse sectæ superiori parte argentea aquilam (sed coronatam) nigram repræsentant familiæ *Lappitziæ*, ut videre est *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 38. sed sine corona: pars inferior ternis transversis rubeis & argenteis caput imponit rubeum, cui Furstius d. l. coronam inserit, sed Reineccianæ lineæ scutum plenum.

 rectius

rectius ex l. c. *Schmach.* Wapenb. P. 1. pag. 38. ejus loco substituas *anserem* [illegible] alia corona collo inserta superbientem, & coronæ insidentem: quæ tessera [illegible] *tum* à *Corlau*. Media parma thesaurarii hereditarii coronam imperialem, & [illegible] lem Sinzendorfiam areolam continet. Galeæ denuo quinque sunt, media [illegible] pulvinari impositam coronam sustinet, proxima ad dextram coronata cornua [illegible] cratere medio, prima coronata jugum alarum quadripertitum tinctarum, [illegible] coronata cygnum vel anserem Corbavianum, ultima coronata aquilam [illegible] piziam.

Lappizio-Corbavia tessera.

§. VII. *Lapizio-Corbaviorum* tesserarum aliquoties facta est mentio; has [illegible] assumsere a *Susanna f. Ioannis* [illegible] conjuge *Pilgrami Sinzendorfii*, quæ [illegible] Quamvis autem *Reinecciana* seu [illegible] linea ab hoc Pilgramo non [illegible] dat: tesseram tamen eandem adscivit. Porro ex pari ratione *Schaūenbergici* [illegible] areolas gestant, ut c. 75. vidimus.

Linea Neoburgica.

§. VIII. Linea *Neoburgica*, præter mediam parmulam hereditarii the[illegible] dignitate, & tessera Sinzendorfia insignem, scuto utitur quadripertito. Latere[illegible] rum secundus & tertius iterum *Corbaviæ* [illegible] insignia familiæ [illegible] altera [illegible] dispositione jungit; prima autem & quarta [illegible] *gryphum* continet [illegible] anterioribus unguibus [illegible] seu [illegible] arreptum tenet. Hic laterculus [illegible] tat Comitatum seu Dynastiam [illegible] seu *Neoburgum ad Oenum* ([illegible] L. 1. cap. 84. n. 8. 9.) Hunc laterculum empto Neoburgo a Salmensibus ad Sinzen[illegible] fios venisse existimo.

Galeæ.

§. IX. Galeæ iterum quinque sunt. Prima ad dextram coronata cornua cum cratere medio, secunda coronata aquilam, tertia seu media cum pulvinari coronam Imperialem scutariam, quarta coronata gr[illegible] cum lepore, extrema coron[illegible] stinet jugum complicatum alarum [illegible] intersinctarum triangulo argenteo [illegible] latere sinistro prodeunte. Cujus interpretationem non capio.

Tituli.

§. X. Titulos illos reperio, Illustrissimorum *Georgii Ludovici* & [illegible] (qui 1654. Comitiis Ratisponensibus inter Comites Sveviæ scamni subscripsere, [illegible] que inter proceres imperii cooptati sunt.) Illius quidem: *S. Rom. Imp. hereditarius thesaurarius, Comes in Sinzendorf, Liber Baro in Frey*[illegible]*, Dynasta* [illegible] *dorf, Sinzendorf & Neuburg ad Oenum*, Consil. Imperatoris, Camerarius, & Cameræ aulicæ præsidis locumtenens, nunc præses. Hujus vero: *S. Rom. Imp. thesaurarius hereditarius, Comes & Dom. in Sinzendorf, Liber Baro in Freyßbrunn, Dn. in* [illegible] *in Pergstall,* (an Peckstall,) [illegible] Consil. Imper. aulici Assessor, & *hereditarius pincerna Austriæ supra Anasum*: ex qua dignitate elucet ratio crateris cornibus in apice interpositi.

Caput LXXXIX.

Comites de Solms.

ARGUMENTUM.

1. *Familia ex Nassovüs. Linea Kreuzbergica.*
2. *Braunfelsensis. Hungensis. Greifensteinia.*
3. *Lichensis. Hohensolmsia. Laubacensis. Sonnewaldia.*
4. *Scutum.*
5. *Munzenberg.*
6. *Galeæ.*
7. *Scutum auctius.*
8. [illegible] *Sonnewald.*
9. *Galeæ.*
10. *Com. Braunfelsia crux.*
11. *Tituli.*

§. I.

Familia ex Nassoviis.

Illustrissima *Solmensium Comitum* familia (quam *Albertus Otto Belzen* descripsit, & historiam 1622. Francofurti edidit) propagata [illegible] domus [illegible] ex qua *Eberhardus* cognomento potens & magnificus [illegible] præter [illegible] & *Arnoldum*, ex quorum hoc reliqui Nassovii [illegible] *Philippum* suscepit [illegible] qui ad fluvium cognominem arcem [illegible] extruxit, & ex Catharina Hanovia Ottonem suscepit, qui 89 [illegible] Comes fuit, pater *Wilhelmi*, cujus in torneamentis Magdeburgicis memoria 935. extat. Eo genitus

tertius

fertur *Eitelcrafft*, qui circa 946. condidisse dicitur *Braunfelsium*, & *Arnoldum* reliquit, hic *Philippum*, is *Henricum*, quo *Marquardus* & *Henricus II.* genuit: Ab hoc linea orta est, quam *Joannes* filius *Joannis* cognomento Sprungeleben, 1415. morte sua terminavit, heredibus agnatis Bernardo & Joanne. Cui ramo forte attribuenda est *linea Konigsbergia*, nam *Henrico II.* etiam natus *Philippus* 1350. *Konigsbergam* dicitur emisse, alii vero *Philippo* patrem *Gerhardum*, avum *Reinholdum*, proavum *Marquardum* tribuunt. Linea Konigsbergia.

§. II. *Marquardus* Henrici II. frater alterum ramum produxit, genito Henrico, qui *Bernardi* pater fuit, 1350. mortui. Hoc *Otto* genitus est, qui 1410. obiit pater ex *Bernardo* & *Joanne* duarum linearum *Braunfelsensis* & *Lichensis*. Illam continuavit filius *Otto* Friderico Palatino Victorioso gratissimus, nepos *Bernardus* Maximiliano I. inprimis fidus, pronepos *Philippus*, à quo in comitiis Papatus ius litas: Hic 1544 moriens *Conradum* reliquit, communem genitorem trium linearum ex filiis *Johanne Alberto*, *Reinhardo*, *Wilhelmo*, Braunfelsiæ, Hungensis, Greiffensteinæ. *Joannes Albertus* magnus aulæ Palatinæ Magister, cujus vitam Abraham Scultetus descripsit, præter alias filias *Amaliam* genuit Henrici Friderici Principis Arausionensis conjugem, & filium *Joannem Albertum*, militarem Ducem Batavorum, patrem moderni Illustrissimi *Henrici Trajectani*, itidem armis clari. *Reinhardus* præter alios *Mauritium* reliquit, militari quoque gloria celebrem, qui filio amisso 167... ramum terminavit. Ex *Wilhelmo* Greiffensteinii superant. Braunfelsia. Hungensis. Greiffenstein.

§. III. Quod *Joannem* Bernardi fratrem concernit, is Lichii & Laubacensis rami sator fuit, & ab *Elisabetha Catharina Francisci Cronenbergii* filia conjuge linea sua herede *Rodelheimium* acquisivit, moriens vero 14.7. *Cunonem* reliquit, quo *Philippus* genitus est, Friderici Electoris Saxoniæ in Coburgensi Principatu locumtenens. In hujus filiis *Reinhardo* & *Ottone*, iterum linearum divergia, *Lichensis* & *Laubacensis*. Reinhardus literis & armis clarus, de rebus bellicis & de nobilitate scripsit, & quod existimo ab amita Agatha seu Walpurgi prætensionem Virneburgicam familiæ attulit, *Ernestum*, atque *Hermannum Adolphum* genuit, a quorum illo *Lichenses* ab hoc *Holen-Solmenses*. Ille superioris circuli Rhenani Dux de eo optime meritus est, genitor *Georgii Eberhardi*, cujus in bellis Belgicis memoria, *Philippi*, cujus filius *Philippus Adamus* mares non reliquit, & *Ernesti*, qui filium *Ludovicum Christophorum*, & nepotes reliquit Illustrissimos Comites, qui nunc supersunt. Hic (Hermannus Adolphus) *Philippum Reinhardum* reliquit, armis quoque clarum, patrem alterius *Philippi Reinhardi*, qui lineam continuavit. *Ottoni Laubacensi* natus *Fridericus Magnus*, reliquit *Ottonem* in *Sonnewald*, cujus filius Fridericus Albertus 1615. decessit, & *Joannem Georgium πολύπαιδα*, cujus sex filiæ Illustrissimis & Celsissimis maritis, aliquæ altera vice, elocatæ sunt, filii omnes militari laude claruere, *Philippus Georgius*, *Fridericus*, *Albertus Otto*, *Henricus Wilhelmus*, *Ioannes Georgius*: ex posterioribus tres denuò lineæ. Laubacensem continuavit filius *Albertus Otto*, finivit 1676. *Carolus Otto*, hereditate per testamentum Braunfelsio remotiori agnato destinata, quam tamen propinquiores obtinuere. *Henricus Wilhelmus* reliquit Illustrissimum *Georgium Fridericum* in *Sonnewald*. *Joanne Georgio* nati sunt Illustrissimi *Joannes Augustus*, *Joannes Fridericus*, *Joannes Sigismundus* & *Joannes Georgius*, qui hactenus *Baruthinum*, *Wildenfelsam* & *Baruthium* in interiori Lusatia inhabitarunt. Lichensis. Hohen-Solmia. Laubacensis. Sonnewaldia.

§. IV. Hujus familiæ scutum gentilitium in *Siebm.* Wapenb. P. 1. p. 15 exhibetur quadripertitum. In area prima & quarta *aurea leo* compicitur *caeruleus* rubenti lingua & falculis. Quod ortus indicium esse potest, inversis videlicet & permutatis coloribus figuræ & areæ. Nassoviorum enim parma cærulea leonem aureum continuit. Observavimus autem superius P. 1. c. 8. & non uno exemplo probatum dedimus illum agnatorum vel fratrum insignia per inversionem tincturæ distinguentium morem. Scutum.

§. V. Area secunda & tertia transverse secatur, superiori parte *minio*, inferiori *auro* infecta. Id signum est Dominii *Munzenbergici*. Fuere autem hoc nomine peculiares dynastæ, quorum ultimus *Ulricus* vita excessit 1255 prole mascula carens, sed tres reliquit filias, quarum una *Adelheidis* Comiti *Reinhardo Hanoico*, (unde ad hanc familiam medietas Dominii Munzenbergici. vid. cap. 41. num. 4. & 7.) *Iste vero* Munzenberg.

Gothofredo Dn. [illegible], *Anna* autem *[illegible] Dn. de [illegible]* nupsit. [illegible] omisso [illegible] nomine se tantum *Dominum [illegible]* dixit, & [illegible] assumsit: Pater fuit *[illegible] Archiepiscopus [illegible] & Philippus junior, Dn. [illegible] & [illegible]*, hoc ex uxore *Anna Domina de [illegible]* [illegible] nati sunt filii *[illegible] Archiepiscopus [illegible]* gentis ultimus, *Philippus Com. [illegible] & [illegible]* a Carolo IV. creatus, *[illegible]* & *Cuno* Canonicus [illegible] rensis & Metensis, cum filia *[illegible]*, quæ marito *Gotofrido Domino [illegible]* [illegible] mitatum *[illegible]* attulit, *Anna* quæ cuidam Comiti *[illegible]* nupsit, &, ob quam hæc referentur, *Agnes*, quæ Ottoni Comiti Solmensi nupsit, [illegible] que ei titulum cum hæreditatis parte attulit, eodem cum marito anno 14[illegible]9. vi[illegible] exemta.

Galeæ. §. VI. Huic scuto insistunt galeæ duæ, in quarum priori inter [illegible] *Münzenbergicus* coloribus distinctarum considet leo cæruleus *Solmensis*. Altera [illegible] git mitra rubea, cujus ora argento candet, Mitræ vero mediante gl[illegible] aureo [illegible] ponitur pavoninarum pennarum acroterion, & duo utrinque vexilla auro & [illegible] picta, sectione *Münzenbergica*; Huic enim Dominio respondet [illegible] ut vi[illegible] est Wapenb. P. 2. pag. 28. Laciniæ sequuntur analogiam arearum & figurarum [illegible] scriptarum.

Scutum auctius. §. VII. Hæc dispositio Solmensium insignium antiquior fuit. Inde scutum a[illegible] ctum est, ut nunc linea perpendiculari in duo latera dividatur: utrumque vero la[illegible] quadripertitum est; Primum locum obtinentibus *Solmensium & Münzenber[illegible]* symbolis, quæ modo explicavimus, sed aliquando hæc illis præponi vidi: in poste[illegible] ri parte iterum quadripertita videre est in prima & quarta area [illegible] Wapenb. P. 1. p. 31. *auro*. P. 2 p. 25. altero metallo tingit *[illegible]*: in secunda & tertia *[illegible] leonem argentatum*. Ab aliis etiam hæ areolæ transp[illegible]nantur. Galeæ his latereulis respondent etiam duæ: prior sustinet pileum [illegible] tessellatum auro & nigro colore, apici imposita rosa nigra. Ex altera galea coronata exurgit [illegible] leonis argentata. Laciniæ priori additæ sunt *aureæ & nigræ*, alteri *argenteæ & nigræ*.

Wildenfels. §. VIII. Rosa *Wildenfelsica* insigne est; quæ dynastia in Voitlandia peculiares suos habuit Dominos, qui status Imperii & membra Saxonici superioris circuli [illegible] re. Cum vero horum familia in Anarco Friderico Consiliario Saxonico & supremo Capitaneo Voitlandiæ defecisset 1[illegible]. ex certo contractu hoc feudum Saxonicum Comitibus Solmensibus in Sonnenwald obtigit, ut ex *Peccensteinio* repetit *Limn. Jur. Publ. T. II. [illegible] ad 4, 7 p. 558.* [illegible] reliquis duabus quadris *[illegible]* in Lusatia inferiori notat. Hanc Philippus Lichensis & Laubacensis lineæ sator emtione 15[illegible] a *Minckwitzius* comparavit. Unde nunc etiam in potestate familiæ est. Et quidem Otto Friderici Magni filius Sonnenwaldam tenuit, atque ad filium Fridericum Albertum transmisit, auctam Wildenfelsia dynastia, sed isto extincto ad patrueles delapsa est hæreditas.

Sonnewald.

Galeæ. §. IX. Scuto his areolis octo ornato hodie imponere solent tres galeas, quarum prior est *Münzenbergica*, altera *Solmensis*, ex §. 6., sed alis expansis & leone adverse fronte considente. Tertiam premit *[illegible]* leonis, quem *Sonnenwaldicum* esse non dubito: Aliquando tamen integri leonis imago insistit coronatæ cassidi.

C. Braunfelsii crux. §. X. Illustrissimus *Henricus Trajectanus* ex Braunfelsiis medium imponit scutulum cruce insigne: sed id personale esse reor, ob ea quæ in Belgio Joannitica bona possidet commendata.

Tituli. §. XI. Titulos vidi alterius lineæ: *Comites Solmenses & Braunfelsii, Domini in Münzenberg.* Alterius: *Comites Solmenses, Domini in Münzenberg, Wildenfels & Sonnenwald.* Quem nunc omnibus communem esse existimo.

CAPUT XC.

Bar. de Sonderndorf.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Bors. Baronum dignitas.*
2. *Familia.*
3. *Scutum.*
4. *Toen.*
5. *Galea.*

§. I. Gene-

§. I.

GEnerosa *Baronum de Sonderndorf* familia ex *Bavaria* in *Austriam* venit, atque sub Ferdinando I. Imperatore *Fernau supra Anasum* acquisivit, inde equestris dignitas axiomate *Baronum* Imperiali gratia auctum est. Familia. Bona. Baronum dignitas.

§. II. Familiam *Gabr. Bucel. Germ. I. 3. pag. 215.* deducit à *Ioanne Sonderndorfer* seu *Sonderstorfer*, qui 1510. claruerit. Verum antiquior gentis memoria est in *Liebhardo Sonderndorfer* 1326. 1374. *Ioanne Sonderndorfer* præfecto (Pfleger) in *Hohenburg. Ioannes* ille, quem *G. Bucelinus* primum enumerat 15-1. præfectus (Pfleger) in Reichenhall bona sua in Anzeig permutavit cum *Alberto* Bavariæ Duce pro arce *Iben.* Familia

§. III. Insignia repræsentat *P. Furst.* Wapenb. P. 5. pag. 13. ut in scuto quadripertito primam & quartam aream *cæruleam* ornent *bina sceptra liliata aurea*, decussatim locata. Quæ tessera gentilis fuit. Scutum

§. IV. Secundus & tertius alveolus, *binis argenteis & rubeis baltheis dextris* exaratur, notandæ familiæ *ab Iben*: cui nostri successere. Yben.

§. V. Galeæ clypeo duæ imponuntur coronatæ: prior sustinet *duo cornua bubalina cærulea*, quorum extremus margo ternis sceptris liliatis (quæ Furstius minus scite exprimit) exornata: Ex altera pariter protenduntur *cornua bubala duo argentea*, quibus itidem utrinque ternæ *plumæ struthionicæ prasinæ* (an cocco tingendæ sunt? quod regula vellet,) adhærent, externo margini admotæ. Laciniæ sunt hinc aureæ & cæruleæ, isthinc argenteæ & rubeæ. Galeæ.

Caput XCI.
Com. de SprinZenstein.

ARGUMENTUM.

1. *Riccii ex Tiroli in Austriam.*
2. *Familia. Linea.*
3. *Scutum.*
4. *Vetus tessera.*
5. *Erinacei Ricciorum.*
6. *Balthei.*
7. *Iochel.*
8. *Galea.*
9. *Barones RiZii.*

§. I.

ILlustrissima *SprinZensteinia* stirps olim nomine *Ricciorum* (seu *Ritzen*) usa est, & ex *Tiroli* in *superiorem Austriam* concessit; sub Ferdinando I. dynastiam *Sprinzenstein* cum *Baronatus* titulo, inde *Neuhauss* & alia acquisivit. Riccii ex Tiroli in Austriam.

§. II. Familiam *Buccelin. Germ. Tom. IV. p. 226.* deducit à duobus fratribus: quorum *Petrus Antonius Riccius Baronatus* dignitate pro meritis ornatus a Maximiliano I. gratia tamen ea uti intermiserint, ex servitiis Cæsareis ad *Archiepiscopum Salisburgensium* transiens, pater *Ludovici Riccii a Sprinzenstein & Gruob*, qui ipse quoque titulum intermiserit, à quo reliqui *Ritzii*, ex quibus *Emmeranus* pronepos *Ludovici Liber Baro & Nobilis Dominus de Ritz* in *Gruob & Gartenau*, Consiliarius Salisburgensis, *Baronatum* renovari curaverit) alter *Paulus Riccius Dn. in Sprinzenstein* genuit *Hieronymum*, qui *Liberi Baronis de Sprinzenstein* titulo primus usus est, pater *Alexandri*, *Ioannis Alberti*, *Sigismundi & Ioannis*; *Alexander* pater fuit *Ioannis Fortunati*, *Rudolphi*, *Simonis Hieronymi*, *Wenceslai*, qui omnes habuere filios. Eminuit inter Simonis Hieronymi filios *Ferdinandus Maximilianus Comes in SprinZenstein* creatus, interioris Austriæ Marescallus & Cæsareus Consiliarius intimus. Familia. Linea.

§. III. Scutum repræsentat *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 20. quadripertitum. In primo laterculo, *argenteo*, cui desuper cælum vel nubes cæruleæ iminment, *argenteis rupibus* seu trunco telluri infixo insidet nativo colore jacens (Sprinz seu Habich) Quæ tessera haud dubie est Dynastiæ Sprinzenstein, quam sibi comparatunt. Scutum.

§. IV. Secundus alveolus *aureus* continet *gryphum dimidium nigrum* coronatum, gestantem ex caule viridi flosculos *tres argenteos* (an rubeos?) Quod dein ex Vetus tessera.

vetus

vetus fuit familiæ. Alias pingatur ex linea rubea exoriens, tum primo etiam latere [illegible], nonnunquam [illegible] tur, cum illa linea.

Erinacei Ricciorum. §. V. Tertia areola argentea seu potius rubea continet tres erinaceos [illegible] coloris. Fortenasse etiam [illegible] est parlamomaltica tessera. Nam *Riccio erinaceum* Italis notat, & præcam familiæ nomen fuit.

Balthei. §. VI. Ultima quadra tertia *aureis & cæruleis* exaratur *baltheis*: quod nisi sit [illegible] num gratiosum, aliam interpretationem [illegible].

Jöchel. §. VII. Toti imponitur media parmula rubea, *[illegible] bovis argentei* ad [illegible] fronte auratis cornibus exhibens. Quod symbolum est familiæ *Iochel* in Tirol extinctæ. Jus ejus ætereuli est ab *Helena Iochlin a Sterzing* Jacobi filia *H[illegible]* *Baronis à Sprinzenstein* uxore. De hac familia [illegible] Comes Brandisius **Tirol. Eh**[illegible] **renfränglein** p. 67. 68. **Edle Jöchel oder Frendanck von Jöchelsthurn** ha[illegible] **sich** Anno 13[illegible] **als Edelleut ehren lassen / und mit** W[illegible]gango 1550. **zusehn** an[illegible] **gehöret.**

Galeæ. §. VIII. Galeæ scuto imponuntur tres coronatæ, ex quarum media [illegible] vis adversa mediæ parmulæ exsurgit, inter lacinias rubeas & argentas: super [illegible] insistit trunco accipiter [illegible], laciniis dependentibus cæruleis & argenteis. [illegible] ultima exoritur gryphus niger coronatus gestans flores argenteos. Laciniæ sunt nigræ & aureæ.

Barones Rizii. §. IX. Lineæ *Baronum Riziorum*, à Petro Antonio Riccio n. 2. derivatæ convenire arbitror scutum à *Buccelino* l.c. exhibitum: quod transversim sectum in superiori parte gryphem exorientem ἀνθοφόρον exhibet: interior bipertita hinc erinaceos, isthinc baltheos repræsentat.

CAPUT XCII.

Com. Stahrenbergæ.

ARGUMENTUM.

1. *Familia ex Styriæ Marchion. Losensteiniorum agnati. Deductio. Lineæ.*
2. *Tessera gentilis.*
3. *Schaumbergii Com. Austriæ. Julbacenses. Successio Stahrenberg.*
4. *Arx Schaumberg. Ex Bavaria familia in Austriam. Inter imperii ordines.*
5. *Pettovio. Julbacum.*
6. *Anckenstein Lt. am in scuto Stubenbergio.*
7. *Wurmberg.*
6. *Galea.*

§. I.

Familia ex Styriæ Marchion. Losensteiniorum agnati. FAmiliæ *Stahrenbergiæ* Illustrissimæ, quæ ab antiquo in superiori Austria floruit, originem docuimus in capite 57. L. 1. quod *Losensteinius* eorum agnatis dicatum fuit: utrique enim a *Styriæ Marchionibus* ortum suum habent, communi patre *Gundaccaro*, conditore *Stahrenbergæ* arcis, (**im Haußruck vierthel** / quæ *Zeilero* teste nunc ad Episcopum Patavienfem spectat,) cujus ex *Cunigunda C. a Pleien & Hara* [illegible] filius alter *Gundaccarus II. Stahrenbergios* propagavit, alter *Diethmarus Losensteinios*. Gundaccaro II [illegible] eo nomine natus est *Hadamart*, *Rapatonis*, *Ioannis* pater.

Deductio. [illegible] linea genita est in *[illegible]berg*, quæ in atnepote *Georgio* 1481. defecit, quam alii malunt à *Casparis* fratre *Gundaccaro* derivare. *Rapatone* (G. Bucelinus mavult hunc etiam *Gundaccarum* dici) *Gundaccarus & Rudigerus*. *Illo* iterum linea orta est, quæ tertia vel quarta generatione desiit.

Lineæ. *Hic* autem præter *Eberhardum Archiepiscopum Salisburgensem*, qui 1429. obiit, filium habuit *Casparum*, patrem *Georgii*, [illegible], qui omnes habuere prolem. Hoc inprimis natus est *Bartholomæus* genitor [illegible] *Erasmi*. Illius nepos *Ioannes* 1572. lineam clausit, *Erasmo* nati *Rudigerus*, *Gundaccarus* & *Henricus*, primus *Pauli Iacobi*, *Gothardi*, *Ludovici* atque *Martini*, secundus præter *Georgium Achatium*, *Ioannis* [illegible], tertius *Richardi* & *Erasmi* parentes, a quibus [illegible] tidem lineæ. Inter superstites eminent *Illustrissimi Comites Henricus* [illegible] & *Conradus Baltasar*, ex intimo Augusti nostri consilio, ille superioris Austriæ provinciæ Capitaneus, hic locumtenens interioris Austriæ, hic *Pauli Iacobi*, hic *Richardi* filius.

§. II. Scu-

§. II. Scutum familiare exhibetur inter *Barones à Sibm.* Wapenb. P. 1. pag. 33. [Tessera gentilis.] Media quæ quadrantibus reliquis incumbit parmula transverse secatur, & in ea ex *inferiori parte minori rubea, in superiori ampliori argentea* exeritur *panthera* (nisi gryphem alis destitutum, aut taurum cum aliis dicere malis) *ignes auribus & ore evomentis anteriora cærulei coloris.* (ein halbes blaues Panterthier mit außspeyendem feuer zu maul und ohren / im obern grössern theil deß weissen felds / auß dem untern kleinern rothen theil entspringend.) Non satis accurate *Zeiler. itin. Germ. P. 1. p.* 59. pantheram cæruleam solo incumbit rubeo. Hæc gentis est tessera, ex antiquis *Styriæ* Marchionibus & Comitibus ortæ. Sicuti etiam *panthera* sed variata tinctura usi sunt, qui ex aliis ramis familiæ descendere. Porro pantheram scutariam & quæ in apice repetitur, nec non galeam *Sigismundus Imperator* 1437. singulis *coronis* aureis ornavit. A Friderico IV. 1467. rubeæ ceræ sigilla imprimendi jus acquisitum est.

§. III. Majus scutum, cui hæc parmula incumbit est Illustrissimæ familiæ *Schaumburgiæ* [Schaumburgii C.] *s. Schaumbergiæ* in Austria, non confundendæ cum *Schaumburgia s. Schauenburgia*, [Austriæ.] de qua L. 1. c. 86. actum est: Multo minus cum *Schaunbergia*, ut Wapenb. P. 2. p. 14. nomen scribitur, quod tamen alii convenit genti, de qua alibi agitur. Familia ea vetus est, & ab *Henninges. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p* 234. atque ante eum *W. Laz. migr. gent. L. 7. p.* 314. orta creditur, quod ex *Aventino* est, ex *Babonis Abenspergii* πλυτέκνου liberis, & quidem *Diethmaro Abenspergio* ejus filio. Recenset ille tres fratres fuisse, *Eberhardum Comitem de Iulbach*, [Julbacenses.] qui cum fratribus & *Diethmaro Leonbergensi* circa 1070. fundaverit Monasterium *Elsenbacense.* Cujus posteri *pueri de Iulbach* dicti: ex quibus recenset *Gebhardum puerum de Iulbach* 1130. *Rapoldum* 1143. *Bernardum* seu *Wernardum* 1146. patrem *Gebhardi & Henrici*, quorum ille consensu Alberti Archiepiscopi Elsenbacense cœnobium transtulit in montem S. Viti 1171. *Lupoldum* ultimum.) *Wolframum Com. de Schaumberg & Henricum Com. de Schaumberg.* Sed *Wolfg. Lazius de migr. gent. L. 7. p.* 313. *Wolframum & Henricum Eberhardi Iulbacensis* non fratres sed cognatos facit. Ex *Henrici* posteris Henning. d. l. plures enumerat, in quibus eminent *Henricus nobilis Comes de Schaumberg* 1240. *Leopoldus* seu *Lutoldus Episcopus Frisingensis*, Antistes etiam *Verdensis* 1338. Indubia series ostendi potest ab *Henrico*, patre *Vlrici*, qui uxorem Elisabetham Burggraviam Norimbergensem habuit, avo *Ioannis* præfecti superioris Austriæ in Haymburg castro supra Ænum, & ab uxore *Marescalli Styriæ hereditarii.* Huic filios dat *Henninges Sigismundum, Wolfgangum, Albertum, Georgium Episcopum Bambergensem*, defunctum 1475. *Sigismundo* assignat filios *Fridericum Archiepiscopum Salisburgensem*, qui obiit 1494 *Bernardum & Wolfgangum* ἄπαιδας. Quem vero Henninges Wolfgangum vocat Sigismundi fratrem, & patrem Georgii, *Vlricus* dicendus erat, qui ex Magdalena de Kreigk genuit *Georgium*, qui aulam eam instituit, ut diceretur *Academia Efferdingensis*, die hohe Schul zu Efferding / & filios quidem genuit, sed ipsos prole mascula destitutos, ex quibus *Wolfgangus* stirpem clausit. Filia vero *Georgii Anna* non *Wolfgango de Starenberg*, ut perhibet Henning. sed *Erasmo Dn. de Stahrenberg*, qui 1560. decessit, nupsit. [Successio ad Starenberg.] A quo *Erasmo*, qui hodie superant, descendunt. Ex eo etiam ratio assumti hujus scuti circa 1560. Quando vero *Lazius de migr. gent. L. 7. p.* 314. tradit, extinctis prosapiis istis omnibus, sc. *Iulbacensibus, Leonsteiniis* vel uti deinceps *Leonbergiis* atque *Dornbergiis*, insignia omnium à *Schaumburgiis* gentilitus adjecta, non satis capio. Nam in Wapenb. P. 2. pag. 9. *Leonbergiis & Dornbergiis* video tribui parmæ rubeæ inductum balthieum sinistrum cælestinum, qui in scuto Schaumburgio non comparet.

§. IV. Scutum hoc Schaumbergense quatuor quadras continet: prima *bipertita* [Arx Schaumberg.] est ex *argento & minio*, quæ tessera antiqua fuit ejus familiæ vel Comitatus *Schaumbergici*, ita dicti ab arce *Schaumberg* seu *Schaumburg* in monte sita non procul *Efferdinga* urbe, quam 1367. *Vlricus & Henricus* fratres ab *Episcopo Patav. Alberto* emerunt (ex *Lansio Zeiler. itin. Germ. P. 1. p.* 291.) Hoc tamen Schaumburg ex primo patrimonio familiæ non fuisse oportet, utpote cui prior sedes in *Bavaria. Wolfg. Laz. de migr. gent. L. 7. p.* 314. suo tempore dicit, ante plures quam trecentes annos transgressos in *Austriam*, [Ex Bavaria familia in Austriam.] & ab ejus principibus castra oppidaque beneficio accepisse, quæ quondam Comitum à Peilstein & Machlandiæ fuerint. Addit: *Atque ita attenem.*

aliquam & in Ducatu bojarico & Marchia [illegible], quæ posterius Marchia Orientalis di-ćta, Archiducatum fecit, haber[illegible] cœperunt, ut adhuc possident [illegible] Pe-chium, [illegible] Schaumbergum castrum & alia plura inc. [illegible] fuere hi Comites olim inter [illegible], nec nisi 154[illegible] e matricula expuncti [illegible] per Austrios exemti. Vid. *Zeiler. itin. Germ. P. 2. c. 25.*

Inter imperii ordines.

§. v. Secundis alveolis *ternis rubeis & aureis* vel *argenteis* potius exor[illegible] *fasciis* transversis, inducto *cantherio cæruleo* (winckelmaß seu gespitzte sparre.) [illegible] symbolum *Pettoviæ* dari lego Wapenb. P. 2. pag. [illegible] cujus [illegible] *Joannes Schaumber-gius* uxorem habuit *Annam [illegible] Bernardi de Pettovia [illegible] Marescalli hereditarii Styriæ.* *Lazius de migr. gent. l. 6. p. 19[illegible]* ait: in Marescallorum a Pætovione insignibus [illegible] *tria* fuisse *militaria vexilla [illegible], [illegible] luteoque & cæruleo distincta ac totidem [illegible] viridibus infixa.* (confer alios in insignibus [illegible].) Unde cum pettin[illegible] malo intelligere *Comitatum Julbacensem*, de cujus Comitibus aliqua diximus [illegible] Castri *Julbachiani* ruinæ referente *[illegible] p. 313.* supersunt prope *Prunovium* Bavariæ civitat[illegible] ad Ænum amnem sitam. Ubi addit *Schaumbergios [illegible] Julbaco [illegible] lumque & partem [illegible] a Ducibus Bavariæ accepisse*, videlicet circa 136[illegible] id *Udalrico Schaumbergio* seu *Schaumburgio* contigisse. Ex *Hundio* d. l. addimus [illegible] *sabetham Norimbergensem [illegible]* viduam Ducibus Bavariæ Ottoni, Stephano, Frid[illegible]rico & Joanni *Julbacum* Socr. florenis oppignorasse 1377. Idem [illegible] *Henrico [illegible]* Henrici senioris (qui quod Alberto III. Austriæ Duci se opposuit [illegible] proceribus Imperii, bello petitus, & castris Nechtenstein, Franckenburg, Atterse[illegible] Wildneck circa 1386. vel 1390. exutus est,) filio refert, quod 1382. *Julbacum* conten[illegible] fratris & patris resignaverit *Bavariæ Ducibus.* Porro *Julbaco*, quod sub illo symbolo in-telligimus, in Wapenb. P. 2. pag. 11. idem plane scutum tribuitur, quod [illegible] Schaumbergium diximus, quod agnationem utriusque familiæ amplius pro-baret.

Pettovia.

Julbacum.

§. vi. Tertius laterculus *rubeus anchoram* continet *auream* seu lignei colo[illegible] aurea *trabe deorsum versa, per cujus annulum funis trajicitur.* Alibi lego anchoram tingendam *argento*, & superius nigris plumis exornandam, tum funem & ann[illegible] auro tingendum. Ita notatur Dominium *Anckenstein*, cujus etiam mentio est in [illegible]to *Stubenbergico* vid. L. 1. cap. 87. §. 5. sed cum aliqua variatione. Hæc dynastia [illegible] fuit in potestate *Marescallorum Styriæ a Pætovione* seu *a Pettau*, ex qua Bernardi [illegible] Joanni Comiti Schaumbergio nupserat, eique attulit præter *Marescallatum Styriæ Fri-dauv, Wettersfeld, Feystriz* & alia pleraque juxta Dravum amnem. ut Lazius perhi-bet. Quia vero *Agnes* ejusdem Bernardi filia *Leuthold de [illegible] Stubenbergio* conjux erat data, inde eadem anchora apud Stubenbergios in usu est quod dixi.

Anckenstein.

Etiam in scuto Stubenberg.

§. vii. Ultimus laterculus *aureus vermem* seu *serpentem nigrum* (gewundene schlang) gyris aliquot sinuosum coronatum refert (aliquando omittitur cor[illegible]) Ipso nomine indice notatur *Wurmberg*, iterum ex *Pætovionensi* familia. Nescio an hoc δόγμα cum priori illud sit, quod *Lazius* indicat d. p. 19[illegible] cum in tumulo *Friderici ultimi Pætovionis Marescalli* notat insignia: dicens *insignibus anchora cum Dracone jungitur.* Hic etiam vermis Wurmbergius *Stubenbergium* clypeum ornat, quod su-pra diximus.

Wurmberg.

§. viii. Galeæ insistunt clypeo tres coronatæ; *Media Stahrenbergica* vel si ma-vis *Styria* est, cum panthera exoriente cærulea ignivoma coronata, cujus collum & dorsum acuminibus & pennis pavoninis ornatur. Laciniæ sunt cæruleæ & argen-teæ. *Priori* insistunt duo cornua bubalina, quorum prioris superior & ulterioris infe-rior pars argento tingitur, reliqua minio (in Wapenb. P. 2. p. 14. alterum argento pingitur, alterum cocco,) utrumque autem funiculis duobus, nexu duplici, ex auro vel cocco jungitur. Laciniæ dependent argenteæ & rubeæ. *Extrema* superbit jugo complicato alarum, quarum anterior typo laterculi secundi (scil. fasciis & canthe-rio) exaratur. Plumarius instructus est iterum argenteus & rubeus.

Galeæ.

CAPUT

Caput XCIII.
Bar. Steger de Ladendorf.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Vetus tessera.*
4. *Sichelbeck.*
5. *Galea.*

§. I.

GEnerosam familiam *Baronum Steger de Ladendorf*, Celeb. *Bucelinus Germ. T. 3. p. 224.* deducit à *Laurentio Steger de S. Vito in Sichelbach & Niderntumbach*, qui circa 1470. vixit. Fuere autem veteres Austriaci, & præter modo enumerata possederunt etiam *Ladendorf & Hermansdorf*. Familia.

§. II. Scutum est apud *Siebmach.* Wapenb. P. 1. pag. 39. *aureum*, in quo *ponti sublicio duobus jugis decussatis* nixo, quo subtus fluens rivus sternitur, insistunt *duo galli gallinacei nigri adversi*. Scutum.

§. III. Vetus tessera fuerat *aureus pons* vel *ligneus cum duobus fulcris decussatis in solo nigro.* (Ein gelber oder holtz farber stege mit zweyen untersetzten creutzschrägen.) Quæ tessera ad nomen alludit. Vetus tessera.

§. IV. *Duo galli gallinacei nigri adversi* consistentes (gegeneinander steigend/) *cristis & pedibus rubeis* in *aureo solo* notarunt familiam, jam extinctam, *Sichelbeckiorum* seu de *Sichelbach*. Ex qua *Laurentius*, a quo superius cœpimus, uxorem *Margaretam Sichelbeckin* habuit. Dein utraque tessera conjuncta est, & galli ponti impositi, quales nunc visuntur. Sichelbeck.

§. V. Galea imponitur coronata, ex qua prominet *jugum complicatum alarum*, quarum prior *auro* fulget, altera *nigricat*, inter quas pars *pontis scutarii* apparet. Laciniæ sunt aureæ & nigræ. Galea.

Caput XCIV.
Bar. Strein de Schwarzenau.

ARGUMENTUM.

1. *Origo familiæ. Lineæ. Joannes Georgius ultimus. Richardus.*
2. *Scutum.*
3. *Tessera gentilis.*
4. *Thiernstein.*
5. *Galea.*

§. I.

PErillustris *Streiniorum Dominorum de Schwarzenau* familia ex vetustissimis *Austriacis* est. *Clariss. Bucelinus Germ. T. 3. p. 227.* eam orditur ab *Ulrico* Marchionum de *Pachlern* ministeriali. Habent vero castrum gentilitium *Schwarzenau* ad Teyam infra Anasum. Aliquando omisso *Streinio* id solum nomen usurparunt. 1197. vixit *Pilgrinus de Schwarzenau* & *Ulricus Strein* 1261. *Achero de Schwarzenau* 1359. *Pilgrinus Strein* Rudolfi IV. Ducis aulæ Marescallus. Hujus abnepos *Wolfgangus* ex filiis *Joanne & Henrico* duarum linearum capitalium communis pater est: hæc vero nuper 1679. in *Joanne Georgio* Philipsburgio præsidio præfecto gentis ult. defecit, cujus avus *Richardus Baro Streinius, Baro de Schwarzenau* Cæsareus Consiliarius intimus & sacri fisci præfectus fuerat, & 1579. Lutetiæ insigne opus Genealogicum de antiquis gentibus atque familiis Romanis edidit, 1600. in arce sua Freideck defunctus. Origo familiæ. Lineæ. Joannes Georgius ultimus. Richardus.

§. II. Scutum apud *Siebmach.* Wapenb. P. 1. pag. 24. pingitur quadripertitum. Prima & quarta quadra *transverse secatur* ex *cæruleo & auro*. Secunda & tertia *rubea folium excavatum nymphææ* (ausgeholte seeblatt/) ex *argento* conspicitur. Scutum.

§. III. Prima tessera est *gentilitia*, nec tamen perpetuo eodem modo usurpata, aliquando enim duplicata est, figura binarum cæruleatum & aurearum fasciarum. Sed jam à multo tempore sola illa sectione contenti fuere. Tessera gentilis.

Thiern-stein. §. IV. Folium nymphææ designat stirpem extinctam Dominorum de *Thiern-stein*, quæ cum linea *[illegible]* & *[illegible]* conjugio connexa, nam H[illegible] quem §. 5. nominavi, Apolloniam de Thiernstein uxorem habuit.

Galeæ. §. V. Galeæ imponuntur duæ, prior in vetustatis memoriam sine clathris [illegible] tur (stechhelm) [illegible] inferius auro, superius cæruleo colore [illegible] leo coronatus aureus [illegible], vel alias etiam rubeus. Aliqui coron[illegible] imponunt. Olim [illegible] apice familia usa est, pennis pavoninis, corn[illegible] alis, donec iste placeret, qui hactenus servatus est, inter lacinias aureas [illegible]. Altera galea tegitur petaso rubeo, qualis Cardinalium esse solet, impositis tribus [illegible] thionicis plumis nigris. Laciniæ sunt argenteæ & rubeæ.

CAPUT XCV.
Rex Sueciæ.

ARGUMENTUM.

1. *Antiquitas regni. Familiæ regnatrices. Gustavus. Palatini.*
2. *An virgines duæ tessera regni vetus?*
3. *An merges?*
4. *Scutum hodiernum.*
5. *Trium coronarum origo. Usus. Cum Danis controversia. Compositio.*
6. *Iterum de coronis.*
7 *Coronarum situs.*
8. *Leo Gothicus. Ostrogothia. Gothiæ lacus. An Finlandia.*
9. *Conjunctio Gothici & Suecici symboli.*
10. *Regum gentilis tessera.*
11. *Wasarum seu Trabium fasciculus.*
12. *Palatinorum parmula media.*
13. *De Danica & Norvegica [illegible] tessera.*
14. *Quæ ob ditiones Germanicas.*
15. *Apex.*
16. *Tesseræ provinciarum Gothicarum.*
17. *Sveonicarum.*
18. *Nordlandicarum.*
19. *Finlandicarum.*
20. *Tituli veteres.*
21. *Modernus titulus.*
22. *Finnonia seu Finlandia.*
23. *Scania.*
24. *Esthonia. Livonia. Prætensio R. Poloniæ*
25. *Carelia. Kexholmia. Ingria.*
26. *Provinciæ Germanicæ.*
27. *Titulus Caroli IX. In Lappones jus.*

§. I.

Antiquitas regni. INter antiquissima Europæ regna *Suecicum* esse, non tantum traditione vulgatum est, ex qua *[illegible]* prodit, [illegible] annis post diluvium illud cœpisse: sed in genere etiam non improbabile hoc antiquitatis peritissimus *Hugo Grotius prol. [illegible] Goth. p.* 8 existimat, sicuti apud omnes veteres *Scytharum*, quorum progenies sunt omnes Germanicæ omnis gentes, antiquitas pro comperto habita sit. Et quidem originem tribuunt *Magogo* nepoti *Noachi*, quum *Finlandia* habuerit imperium, & quinque filios genuerit, *S[illegible]* a quo Sveones, *Getharum* seu *Go[illegible]*, a quo Getæ, *[illegible]*, *Ubbonem* [illegible] *Suenonem* in Svecia regnasse inquiunt, & post eum 2[illegible]6. annis post diluvium *Ubbonem* fratrem. *Erico* attribuunt, quod primo in insulas Danicas miserit colonias. Familiæ regnatrices Familias vero Regum ante Caroli M. tempora, quam periodum minus certæ historiæ dixeris, potiores illas recenset: *Erici I.* Gothiæ & Sveciæ regis circa 826. post diluvium. (Ex cujus posteris orti *Danus*, *Angul*, *Norus*, a quibus Danorum, Anglorum, Norvegorum nomina.) II. *[illegible] R. Norvegiæ*, qui cum Sveciæ patrio regno Daniam junxisse perhibetur. III. *[illegible]*, iterum ex Norvegis tempore Christi nati. IV. *Ingonis* seu *Ingolfi*, cujus posteritas in duodecim generationes durasse fertur. Caroli M. ætate Rex fuit *Gothorum & Svecorum Biorno* seu *Bero*, cum illo fœdere junctus, qui etiam ab ipsius filio *Ludovico* missos Doctores Christianos recepit. Sed demum *Ericus VIII. [illegible]* inter *Christianos* sacra suscepit, ejusque filius *Olaus* eadem strenue propagavit. Nostro vero viciniores familiæ illæ sunt: 1. quæ ab *Ingonis* regis fratre *Halstano* rege descendit, cujus proneptis *Christina Erico Sancto* regi nupsit, a quo 2. altera familia. Horum iterum [illegible] regis uxor fuit *[illegible]*, qui nomine tantum abstinuit regio, sed regnum rexit, novæ iterum 3. generis autor: quam clausere *Magnus Smeck* Sveciæ & Norvegiæ atque filius *Haquinus*, hujus tantum Rex. Inde exteros reges per fœminas tamen a prioribus descendentes

descendentes passi sunt Sveci *Albertum Megapolitanum, Margaretam Danicam*, Haquini uxorem, illam *Ericum Semiramidem, Ericum Pomeranum, Christophorum Palatinum.* Inde *Canutus* contra Danos rex sumtus, sed varia usus fortuna. Tum imperarunt ex Danis *Iohannes & Christiernus*, sed fere invitis: unde hujus tyrannide omnino exasperati 1523. *Danico* regimini nuncium misere, & ex *Vasorum* seu *Vasanorum* sanguine *Gustavum Erici* elegere, qui de regno tam bene meritus est, ut hereditaria successio posteritati ejus decerneretur. Unica ex illa superest nepotis ejus, Gustavi Adolphi filia, *Christina*, quæ quod deposuit sceptrum transmisit ad amitinum *Carolum Gustavum Palatinum*, cujus filius Potentissimus *Carolus XI.* nunc quoque feliciter imperat, & quæ pacem & bellum decent virtutes hactenus ostendit. Gustavus. Palatini.

§. II. Quod tesseras scutaria attinet: De antiquis consulendus erit *Theod. Hepving. de Iur. insign. c. 6. P. 3. cl. 5. §. 2. p. 315.* Quarta: *A vetustissima mortalium memoria Sveciæ regni duas virgines coronatas, aureo cultu, sese mutuo in virenti silva amplexantes, tanquam Dearum nympharum excellentium ea regione ostendentes, insignia fuisse perhibet Olaus Magnus L. 2. hist. rer. sept. c. 25. p. 83. quem etiam sequitur Franc. Mennen. in delic. ord. Equestr. rubr. ordo Eq. in regno Svec. p. 158. & huc alludit Felix Malleolus de nobil. & rustic. dial. c. 29. dum ita scribit:* An virgines duæ tesseræ regni vetus?

Insulva Rex Svessionum vult ferre gemellas
& viridi pictas sub complexu domicellas.

Verum in hoc hallucinari Olaum scribit Ioan. Messen. in theatr. Nobil. Svec. in paraphr. c. 3. cum hæ binæ virgines coronatæ in virenti nemore se amplexantes, non tam Sveonibus regni insigne, quam concordiæ duntaxat inter ipsos Gothosque initæ emblema fuerint.

§. III. *M. Gilb. Varenn. R. d'arm. P. 3. p. 375.* veteribus adscribit scutum diametraliter ex *rubeo* & *cæruleo* colore sectum, inscripta *mergite aurea*: ob fertilitatem. Forte ex eo error, quia *Vasorum* gentilis δῆγμα fere adhunc modum est. An merges?

§. IV. Quod scutum attinet, quod nunc utuntur, id Wapenb. P. 1. pag. 2. videre licet: illud quadripertitum area prima & quarta *cæruleas ternas coronas aureas*: secunda & tertia *aureas* (quas tamen termini fluvii *cærulei* ex sinistra parte dextrorsum fluentes distinguunt.) *Leones fingulos rubeos coronatos* refert (Brianvill. jeu d'arm. p. 125. *leonem auro, coronam minio* tingit.) Vidi alicubi partitionem eam fieri mediante *cruce*: an vero ista aliquid singulare notetur, num sculptoris phantasiæ illam adscribere necesse sit, non facile dixerim. Certe negat *Olaus Vexionius* apud *Heping. d. l. c. 6. num. 527. 528.* Scutum hodiernum.

§. V. *Tres coronas* vetus δῆγμα regni sui perhibent *Sveci*. Ita *M. Jen. theatr. nobil. Svec. paraphr. c. 3. p. 110. Sveones a primordio regni sui pro insignibus tribus perpetuo usi diadematibus, moderatores suos non Sveciæ sed Upsaliæ reges compellantes: idque hac potissimum de causa, quod cum Rex Upsalensis primarius foret regum omnium Borealium, reliquis ab illo suas ditiones sub feudo possidentibus, Upsaliaque summus Deorum cultus, summum justitiæ administrandæ forum, & summum regnorum Aquilonarium fastigium regale, ab omnibus frequentarentur & colerentur, hinc triplicem præ reliquis prærogativam majestatemque triplici diademate Sveones demonstrare nitebantur.* Eod. c. 3. p. 109. docet, in fragmento uno ruderum antiqui saxi *Morasteen*, ubi prope Ubsaliam reges Sveciæ eligendi antiquus mos fuerat, adhuc hodie conspici trium diadematum figuram, argumento, hujusmodi peculiaria extare Svecorum insignia. Idem *Messen.* peculiari tractatu tria illa diademata descripsit. Alia mysteria coronarum allegat *D. T. U. I. p. 1159.* amplitudinem ditionum, bellicarum expeditionum gloriam & metallorum in regno abundantiam, quod ex Olao perhibet. Alii *Svecorum, Gothorum, Vandalorumque* tria regna notari asserunt. Vandalos in *Finlandos* mutat *Varenn. P. 3. p. 375.* Et quidem alias etiam plurium regnorum tesseram plures coronas suisse, non insolitum. Ita *Edmundo* Britanniæ regi plurium regnorum occupatori, ac ter coronato, olim tres coronas in solo cæruleo, ejusque regibus successoribus usque ad Henricum II. nem tribuit *Upton. de milit. offic. p. 127.* Unde tres has coronas aliqui *Erico* tribuere volunt, qui primus tria Arctoa regna conjunxerit: sed coronarum antiquiorum usum eum tam antiquum demonstraverit: facilius fidem adhibuero Celeberr. *Loccenio Hist. Svec. L. 4. p. 111.* qui ita: *Albertum præter Svediam, quam imperio jam tenebat, etiam Daniam & Norvegiam armis subjugandi* Trium coronarum origo. Usus.

 animo,

animo, tribus coronis pro in[illegible] Svecia primum usum esse, quidam Scriptores [illegible] feram opinantur [illegible] regni in[illegible] vetus sit, [illegible] Sancto cognomine & Magno [illegible] ante illorum ætatem usurpatum [illegible] documentis, quæ [illegible] datur. Idem deinceps [illegible] conqueritur, quod Rex Daniæ cœperit uti trium coronarum insigni, quod Sveciæ regni vetus ac proprium [illegible] antehac nec pater Fridericus usurpaverit.

Cum Danis controversia. Svecis ita visum esse, quod [illegible] successoribus præcisa, cum Sveciæ regnum [illegible] reditarium factum fuerit, [illegible] quandam, jus in illud retinere vellet, ut [illegible] sione disceptare & refutent [illegible], quod [illegible] erat obtentum [illegible] conjunctionis trium regnorum a Margareta cœptæ & quasi Daniæ regni here[illegible] tituli. Ob hæc expostulasse cum *Christiano III. Gustavum.* Iterum refert p[illegible] quod 1559. *Joannes Dux Finlandiæ* regis filius Holmiæ, cum appulisset oneraria [illegible] ex Dania, quæ in puppi insigne præferret trium coronarum, illud [illegible] *Quippe tunc communis fama [illegible], quasi illud R. Daniæ Fridericus [illegible] Christiani patris ad arrogandum sibi jus aliquod in Sveciæ regnum usurparet, cum [illegible] modi insignia [illegible] regni [illegible] aut prætensi in [illegible] juris [illegible] argumenta.* [illegible] iterum *Gustavus* literis monuit *Fridericum.* Exin inter *Ericum & Fridericum* [illegible] & alia causa ad arma deventum est.

Compositio. Demum inter *pacis Stettinensis* conditiones [illegible] fuit apud *Loccen. L. 2. p. 386. Trium coronarum insignia uterque rex [illegible] jurisdictione & imperio usurpato, donec controversia de illis Cæsaris, Saxonis & [illegible] deburgici Electorum, Brunsvicensis & Anhaltini Principum, in quos utrinque [illegible] mittant, interventu & cognitione utriusque partis documentorum, & quæ [illegible] nitantur, ad finem deducatur.* Iterum in pacificatione 1613. utrique regi servatus trium coronarum usus, sed ut ob eas Dano prætensio in regnum Sveciæ nulla esset. Unde easdam coronas videmus adhuc in Danico scuto.

Iterum de coronis. §. VI. Eundem *Joh. Loccenium* de argumento trium coronarum disserentem audiamus *de antiq. Sveo-Goth.* L. 2. c. 9. pag. 58. *Tres coronas esse vetus insigne [illegible] regum Sveciæ ex antiquo Saxo Moraylen, cui incisæ sunt, ex antiquis nummis & [illegible] diversorum Sveciæ regum, e tabula ad S. Erici sepulcrum suspensa, aliisque monumentis evidenter liquet. Quæ cum Laurentius Petri [illegible]. MS. de tribus Sveciæ coronis, Messenius* c. 13. *speculæ Sveonum atque alii fusius probarint, ego lectorem ad eos [illegible] tendo hic brevior ero.* Idem p. 59. mysteria coronarum examinat, inprimis *Olai M.* [illegible] *Messenii* sententiam excutit.

Coronarum situs. §. VII. Situm coronarum, non semper eundem fuisse argumento est [illegible] *Jago IV.* scutulo medio seu gentili tres coronas ita apposuit, ut una scutulo [illegible] ret, duæ à latere illud stiparent. Apud *M[illegible].*

Leo Gothicus. §. VIII. De *Leone Gothico* audiamus denuò *Loccen. antiq. Sveo-Goth.* L. 2. c. 9. p. 58. *Leo coronatus cum tribus lacubus vetus Gothorum insigne est, ut Olaus M. L. 2. rer. [illegible] ptentr. c. 25. Pontan. Hist. Dan. L. 9. p. 516. & Ioan. Mariana L. 7. rer. Hisp. c. 3. testantur. Marianæ verba hæc sunt:* Gothorum Regum insignia Leonis in pedes erecti, atque diducto rictu formidabilis. *In Westrogothia ad templum in Kongsl[illegible], ut [illegible] à R. Olao Skötkonung, qui accepto Christi [illegible] ex fonte [illegible] est, extat monumentum, cui duo leones, ut insigne Gothorum, incisi sunt. [illegible] argenteo Caroli IX. R. Sveciæ 1610. cuso & publicato leonis imagini [illegible] est vox* GOTHIA, *quod hoc priscum Gothiæ insigne esset; velut [illegible] trium coronarum apposita est vox* SVECIA, *quod illud vetus Sveciæ insigne [illegible].* Iterum p. 59. de significatione ita habet: *quod leo supra tria fluenta [illegible] Gothorum fortitudinem, olim in* tres orbis plagas *effusam, & [illegible] non abs re [illegible] volunt. Leonis enim [illegible] robur & fortitudinem [illegible], in comperto est. Olaus M. autem hac imagine illud admonitari voluit; ut [illegible] agant, &* respiciendo (*ponit enim leonem* respicientem) *sibi caveant [illegible] dis, nec temere in pericula prosiliant. Cæterum ut patet ex antememorato [illegible] monumento, in cæmiterio templi Husby quondam a majoribus Gothorum [illegible], duo* leones *ex adverso in unam quasi faciem [illegible], & se invicem contuentur. Ita [illegible] in insignibus hodiernis repræsentantur, ut prospiciant, non respiciant: qua [illegible] causa [illegible] significatione? quam ut miles Gothus aperte & [illegible] atque ex adverso cum [illegible]*

dimicare

dimicare promtus sit. Quod præter candidæ aquæ in adversum objectæ fluenta etiam campus cœli colorem referens in dictis insignibus adumbrare videntur, utique Sveo-Gothicus miles palam prœlium ineat, & leoninos spiritus exserat.

Hostibus haud tergo sed forti pectore notus.

Et quidem cum *Gothia* notetur hoc symbolo, in specie *Ostrogothiæ* illa dat insignia Ostrogothia.
Mich. VVexionius, unde partis tesseram toti attributam oportet. Ita aliqui antiquis *Gothis regibus* dant furvum leonem in solo argenteo cæruleis undis oblique dextrorsum exarato. vid. *Blondell. Geneal. Franc. plen. assert.* P. 2. p. 360. Tribus illis flavis alii totidem Gothiæ lacus *Mellerum, Venerum, VVetterum* notari autumant. Alii *Finlandiam* notari censuere, sed errant. Aliud vero Gothiæ δεῖγμα videre est in Daniæ regio scuto, quod ibi consulas. Gothiæ lacus An Finlandia.

§. IX. De conjunctione *Gothici & Svecici symboli* idem Loccen. l. c. p. 58. *Utraque insignia trium coronarum & leonis cum tribus lacubus in unum conjuncta sunt, ex quo Svecia & Gothia sub unum regnum & regem coierunt, quod factum est sub* Ingello II. R. Sveciæ. *Licet enim Sveci & Gothi jam ab initio conditi hic imperii in unum corpus coaluerint, ut leges Sveciæ in ipso limine & Iohannes Magnus in c. 2. præfat. hist. Svec. docent: tamen propter æmulationem mutuam, aut crudele nonnullorum regum imperium, & sub imagine quadam libertatis, secessione a Svecis sub* Alarico vel Alrico R. *facta, separatos & proprios sibi reges aut principes eligere cœperunt; donec sub Ingello II. vera & solida Svecorum & Gothorum conjunctio fieret.* Conjunctio Gothici & Svecici symboli.

§. X. His regnorum areolis medio loco ab antiquo peculiari parmula reges soliti sunt inserere gentiles tesseras. Ita *Divus Ericus* una cum socero suo *Ingone II.* præter Svecorum Gothorumque stemmata memorata, *binis* in clypeo *leonibus* jubis promissis & mansvete sibi obversis utebatur. *Svercherus III. leone* juxta morem Folckungorum, utrinque tamen rhinocerote erecto & hastam vexillatam cum insignibus Svecorum Gothorumque præferente ac una clypeum apprehendente, colloque diademate redimito utebatur. Teste *Messen. Svercheridæ* etiam *Colubrum* ad Mediolanensis modum efformatum, sed qui loco infantis *stellam* levi morsu apprehenderet, gestarunt. Exteri diversimode effinxerunt insignia, ut tamen nunquam aut raro tres intermitterent coronas. Regum gentilis tessera.

§. XI. Quod in Sibmachero conspicitur medium *VVasarum* genti seu *Trolliorum* proprium fuit. Id vero trifariam oblique secatur en bande. Perperam apud Sibmacherum, tota parma cocco tingitur inscripto baltheo argenteo, sed ex *rubeo, argento & cæruleo*, cum *fasciculo aureo*. Audiamus vero *Messenium* ita disserentem *Theatr. nobil. Svec. in paraphr. c. 13. p. 133. Cum ad Gustavidum prosapiam devolutum esset Svecorum regnum, obtigit, ut hereditaria vetustissimæ & celeberrimæ hujus familiæ insignia, quæ superiori hominum memoria fasciculus ater in spatio aureo, superne resolutus, infernè arctius colligatus, eodemque modo ex Galeæ cono intra bina utrinque cornua prominans, instar flabelli ex tenuissimis elaboratis scandulis constituebant. Verum cum Anno* 1540. *Serenissimus & Potentissimus Gustavus Svecorum, Gothorum Vandalorumque Rex prædicta gentis suæ mutaret insignia, loco nigri fulvum & utrobique probe colligatum rubea, candida & cærulea in areola fasciculum subornavit & exornavit; similique fasciculo utrinque more pristino cornibus obmunito galeam condecoravit.* Iterum: *Avita & gentilitia potentissimæ apud Svecones Gothosque regiæ familiæ insignia fulvus in clypeo oblique in rubrum, candidum, cæruleum partito colorem, decorat fasciculus superne inferneque ope lo vincitus, altero prorsus simili de galea inter cornua eminente, diademate redimita, eminente, &c. Non igitur medium clypei Svecici, quod is hodie est, ceu quidam locum interstigne sceptrum vel lilium, uti vulgo creditur, denotat. Sed antiquitus ante regnum Gustavidum apud Svecos familiæ haud postremæ pars nomen ex, quæ Svetice* en Wasa *appellata, Latine verò fasces. Dicuntur vero fasces à fasciculi similitudine & repræsentatione, haud obscure regni durationem, stabilitatem ac firmitatem significantes, quia nunquam adhuc externa potentia quicquam sui juris tum fuerit: imo a pluribus olim regnis in unum quasi fasciculum coagmentum habeatur.* Cæterum ad VVatarum nomen illo symbolo alludi, nec dubium est. Quia autem ex eadem gente reges Poloniæ Sigismundus, Uladislaus Sigismundus & Joannes Casimirus orti, etiam in parmula Polonicorum regum media fasciculus ille seu merges conspicitur. Wasarum seu Trolliorum fasciculus.

§. XII. Qui

Palatinorum parmula media.

§. XII. Qui post Christinam solium conscendit *Carolus Gustavus* Rex, C[illegible] fissimus ejusque filius qui nunc sceptrum [illegible]erit, loco hujus scutuli [illegible] tuerunt *Pa[illegible]* [illegible], et etiam ex *B[illegible]rico, Juliacensi, Cl[illegible] & Monten[illegible]* bolis, cujus quadraturæ medio incumbit *Palatino* leone insignis parmula.

De Daniæ & Norvegiæ afcita tessera.

§. XIII. *Fridericus II. Daniæ Rex* 1562. de *Erico [illegible] Sveciæ* conquestus est, [illegible] sui injuriam insignia *Norvegiæ et Daniæ* gesset. *Conf. Thuan.* L. 36. p. 312. Un[illegible] Stetinensi pace iis abstinere jussus est. L. 47. p. 8[illegible]3. Qua vero serie vel dispositione illa suis admiscuerit, nondum [illegible].

Quæ ob ditiones Germanicas.

§. XIV. Postquam accessere provinciæ *Germanicæ*, ex Osnabrugensi pace [illegible] hil in insignibus mutatum [illegible]: nisi quod in moneta in Ducatu Bremensi cu[illegible] servavi, scutum in sex areolas una perpendiculari & duabus transversis distin[illegible], quibus primam & quartam *coronæ Sveciæ*, secundam & tertiam *leo Gothicus* [illegible] pant, quintam *Bremens[illegible] claves decussatæ*, (unde eam cocco tingi, claves ex ar[illegible] to formari necesse est,) sextam *Verdensis* crux ornant. Toti autem clypeo Pala[illegible] parma incumbit.

Apex.

§. XV. Scuto quæ imponitur *corona* pro more regum hodierno *clausa* esse [illegible] bet. Nec enim dubium esse potest, Regem Sveciæ nulli subesse: prout illum ab I[illegible] perii ditione eximit etiam *Conring. de Fin. Imp. Germ.* c. 14. Confer *Locc[illegible] antiq[illegible] Goth. L.* 2. *c.* 1 *p.* 29. 30. Si vero galea imponatur, quo illa ornetur apice non me[illegible] ni legisse: nisi huc referre velis *Vasarum* apicem, qui ex *Ioh. Me[illegible]n.* c. 15. p. 13[illegible] inter cornua bina fasciculus scutarius. Telamones sunt ex *Menestr. verit. art* [illegible] *c.* 14. p. 172. *duo leones coronati. Swercherus III.* autem usus est scuto, quod utrin[illegible] *rhinoceros* (an monoceros) *erectus* & hastam vexillatam cum insignibus Gothorum Svecorumque præferens colloque diademate redimitus app[illegible]ndebat.

Tesseræ provinciarum Gothicarum.

§. XVI. Alicubi, inprimis in monetis observavi duplici circulo provinciarum Svecicarum scutula exhibita esse. Series vero cum hæc scribo non succurrit. [illegible] bebo tamen, quæ ex *Wexionio* & aliis notavi symbola provinciarum, ordine [illegible] nec ubique additis coloribus. *Ostrogothiæ pars Orientalis* (Oestanstång) utitur c[illegible] peo tribus fluminibus perfluo, leone impresso, quod diximus regni fuisse c[illegible] hieroglyphicon: nisi differentia illa sit, quod campus media parte auro tingatur. *Pars Occidentalis* (Wæstæstæng) dicitur notari dracone volante, qui caput & pedes rosis, alvum stella ornatur. Alibi vidi *Ostrogothiæ* dari gryphum, cujus tamen c[illegible] & cauda instar feræ Stytiæ. *Westrogothia* utitur parma ex angulo dextro secta, ex [illegible] ro & cæruleo, leone ad similem sectionem oppositis coloribus tincto inter du[illegible] stellas in superiori areæ parte. *Smalandia* notatur leone, qui erecto c[illegible] arcu intento [illegible] & imposita sagitta minatur. *Wermelandia* olim regnum, aquila [illegible] expansa: *Alandia* insula cervo seu rangifero gradiente in parma consita [illegible].

Sveonicarum.

§. XVII. *Sveoniæ* propriæ annumerantur provinciæ *Sudermannia*, *Nericia*, *Dalcarlia*, *Vestmannia*, *Uplandia*. *Prima* (quæ olim regnum) utitur gryphe nigro alas expandente in clypeo aureo. *Secunda* repræsentat in candida planitie decussatim [illegible] catas duas sagittas, comitibus quatuor purpureis rosis. *Tertia* iterum in area arge[illegible] tea duas sagittas decussatim locat, imminente illis aurea corona. *Quarta* in scuto candido tres montes exhibet quinas flammas & fumum evibrantes. *Quinta* aureum pomum refert supernotata cruce.

Nordlandicarum.

§. XVIII. *Nordlandicas* vocant *Gestriciam*, *Helsingiam*, *Medelpadiam*, *Angermanniam*, *Bothniam Occidentalem* seu *Westrobotniam*. *Gestriciam* designat alce [illegible] ter novem globulos in scuto candenti. *Helsingiam* caper saliens. *Medelpadiam* tres [illegible] gentei coloris amnes, vel juxta alios duo. *Angermanniam*, tres salmones, duo [illegible] xtram, medius in sinistram conversi, rectius [illegible] scuto cæruleo inducti. [illegible] rangifer excelsis cornibus: vidi etiam solum stellis sparsi. Hac *Iem[illegible]* [illegible] cujus insigne duo leones promissa juba Norvegiæ insignia tollentes [illegible] pene stante [illegible] ro, qui arcu & sagitta minatur. *Lapponiam* designat vir sylvestris caput & verenda [illegible] tectus clavam humeris impositam gestans.

Finlandicarum.

§. XIX. *Finlandiam* notat leo coronatus dextro pede strictum gladium vibrans, sinistro acinacem conculcans, adjectis novem rosis. Huc referentur *Carelia* [illegible] *Botnia Orientalis*, quam notant sex mustelæ, vel juxta alios quinque vulpes. [illegible]

Tavastia

Tavasthia, cujus tessera lynx tribus superne stellis, interne rosis in rubicundo solo. *Neranonia*, cujus symbolum ursus erectus dextro pede gladio minax, binis in solo deaurato adjectis stellis. *Sudfinlandia* seu *Australis*, cujus δεῖγμα galea aurea & coronata, subjectis & in decussim locatis duobus vexillis cæruleis singulas cruces auratas referentibus: *Nylandia*, cujus gestamen inter duo flumina media cymbula deaurata. *Savolaxia*, cujus nota in fusca planitie arcus deauratus & intentus, sagitta minax: *Carelia*, cujus insigne bina in solo puniceo brachia, alterum acinace, alterum gladio minicantia coronæ interpositæ. *Kexholmiam* signat arx triplici muro & turribus firmata, cum 2. superne rosis. *Esthoniā* notant tres cærulei leones gradientes, *Ingriam*, duæ portæ totidem globis candentibus, hastis, vexillisque cancellatim positis exornatæ, quod & *Narvæ* datur. (Vidi pingi scutum quadripertitum, prima & ultima areola binis globis ornata, & per utramque protenso vexillo cruce insignito: secundo & tertio laterculo castro δειγμα impresso.) *Oelandiam* notant in parmula consita globulis duo cervi gradientes.

Tituli veteres.

§. xx. *De titulo* iterum audiamus *Loccenium antiq. Sveo Goth. c.* 9. p. 59. *Primo reges hujus regni contenti titulo regum* Upsaliæ *a sede ibi regia, deinceps honoratiori* regum Sveciæ *titulo usi sunt. Cujus initium fecit* Olaus Rex, *uti testatur Hervari historia:* Olaus Skötkonung sumsit primus nomen Sveonum regis. *Post eum reliqui successores reges eundem titulum usurparunt, testibus Olao Petri in præfat. Chron. Svec. & Messen. spec. Svec. c. 7. sed postquam firma & perpetua Sveciæ & Gothiæ conjunctio facta est,* Reges Sveciæ & Gothiæ *titulo conjunctim usi sunt. Illud ex pluribus veterum documentis evidens est, imprimis ex titulo Codicis LL. Ostrogothicarum, ubi leges istæ dicuntur à Regibus Canuto S. Erici filio & Birgero Iarl constitutæ & emendatæ, qui reges Sveonum & Gothorum appellantur. Eundem Regis Sveciæ & Gothiæ titulum præfert numus argenteus Magni Ladulåis R. Sveciæ, qui regnavit A. C.* 1277 *& ita reliqui successores ordine Sveciæ Reges. Tandem illi veteri laudatorum Regum titulo accessit etiam titulus* Vandalorum aut Wendorum, *respectu regii cujusdam (per arma) juris, quod vicini reges Septentrionales in illas Venedorum aut Vendorum terras, quæ inter Albim & mare Balthicum sitæ sunt usurpant. Veluti Conring. ita L.* 1. *de Finib. Imp. Germ. cap.* 16. *observat.* Forte huc spectat, quod idem Loccen. Hist. Svec. L. 2. c. 44. de *Heroto R.* seu *Haraldo*, qui 834. regnavit, refert: *Hunc quidam tradunt etiam Vandalos aut VVendos in Pomerania, expugnata eorum principe urbe Vineta, domuisse.* Vandaliæ huic inter Svecica scutula attribuitur *gryphus coronatus.*

Modernus titulus.

§. xxi. Titulum moderni regis illum vidi: *Svecorum, Gothorum Vandalorumque Rex & Princeps hereditarius, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Scaniæ, Esthoniæ, Livoniæ, Careliæ, Bremæ, Verdæ, Stettini, Pomeraniæ, Cassubiorum & Vandalorum, Princeps Rugiæ, Dominus Ingriæ & VVismariæ, necnon Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Iuliaci, Cliviæ & Montium,* &c.

Finnonia s. Finlandia.

§. xxii. *Finlandiam* seu *Finnoniam* quod concernit, eam regno suo adjecit *Ericus*, quem *Sanctum* ex eo dicunt, quod 1151. in Finlandia occisus sit, ob Religionem Christianam. Finnoniam seu Finlandiam ab eo domitam & regno simulque Ecclesiæ Christianæ adjectam fatetur *Loccenius hist. Svec. L.* 3. *p.* 76. Sed in Svecia a factiosis cæsum commemorat.

Scania.

§. xxiii. De *Scania* inter Danos & Svecos diuturna & sæpe iterata fuit controversia. In bello vero ultimo *Carolus Gustavus* Rex regno eam adjecit, & initio *pactis Rotschildensibus* 1658. dein 1660. pacis ad *Hafniam* conclusæ tractatibus retinuit, in perpetuum coronæ Sveciæ incorporandam: nova accessione, quam in ipsa formula pacis Hafniensis regis titulis adjectam videre licet.

Esthonia.

§. xxiv. *Esthonia* 1560. Sveciæ accessit, cum a Moscis bello petitæ ab Imperio nulla auxiliorum spes esset: Unde se *Revalia* & tota provincia, quia alia conditione auxilium impetrare nequibat, Erico Sveciæ regi se submisit. Confer *Thuan.* L. 26. pag. 1195. 1196. De prætensione Poloniæ in provinciam alibi egimus. Ubi etiam de *Livonia* actum, quam Sveci jure belli imprimis 1621. & 1625. occuparunt, & in eam Poloni, quod alibi vidimus, juri suo renunciarunt.

Livonia. Prætensio R. Poloniæ

Carelia.

§. xxv. *Carelia* & ad religionem Christianam per *Petrum Arosiensem* Episcopum convertit & in ditionem redegit 1293. Rex *Birgerus*: atque ut in posterum in

fide retineretur [illegible] simul munimentum a [illegible] Ruthenes & Sarmatarum im[illegible] nes esset, arcem urbemq. [illegible] entem illhic condidit, ut est apud [illegible] *L. 3 p. 95.* Iterum [illegible] C[illegible] inter Sveecos & Moscos divisa, [illegible] ac [illegible] sunt. p. [illegible] [illegible] velimus, quod aliqui facere solent [illegible]

Kexholmia. Johannes [illegible] M. Dux Moscoviæ, cum ei Carolus Rex auxilio [illegible] dam misisset, eumq. [illegible] Polonorum liberasset, Sveecis diplomate [illegible] urbem arcem, [illegible] promisit. Cum vero [illegible] res ageretur, [illegible] teris monitus [illegible] data [illegible] admitteret, Carolus [illegible] vi cepit.

Ingria. *Ingriam* etiam [illegible] Gustavi Adolphi sui debet Svecia, qui in pacis tracta[illegible] bus cum Moscovi[illegible] totam [illegible], atque regno suo adjecit.

Provinciæ Germanicæ. §. XXVI. Titulos *Bremæ, Verdæ, Stetini, Pomeraniæ, Cassubiorum, Vandalorum, Rugiæ & Wismari*, regnum [illegible] Germanico [illegible] paci Osnabrugensi debet, ut pote in qua satisfactionis loco omnes [illegible] Principatus [illegible] feudi jure ab imperio concessi sunt.

Titulus Carol. IX. §. XXVII. Cum *Carolus IX.* coronaretur, illo usus est titulo: *Carolus IX. DEI gratia Svecorum, Gothorum, Vandalorum, Finnonum, Carelio rum, Lapponum Septentrionalium Esthonumque in Livonia Rex. Lapponum* mentio offendit Danos. [illegible] ea de re ita Loccen Hist. Svec. L. 8. pag. 490. *Præter hæc inter illos contentio erat de novo, ut ajebat Christianus, Caroli titulo & jurisdictione in boreales Lappones usurpata: quam Christianus ad se [illegible] pertinere, & ante à Regibus Sveciæ usurpatam negabat. Contra Carolus ex [illegible] & longo usu certisque in locis adserebat, [illegible] lecti arbitri cognitionem [illegible] contentionis Paci [illegible].* Conf. eund. p. 492 ubi literæ Christiani, in quibus [illegible].

In Lappones jus. Cum vero bellum pace mutaretur, in conditionibus illa fuit apud eund. p. 522. *[illegible] Svecia Lappones maritimos ad Titisfior lamq. Waranggriam habitantes regi Da[illegible]; in aliis Lapponibus imperio Svecico subjectis, ut antea sic in posterum jus ac jurisdictionem suam usurpabit.*

Caput XCVI.

Baron. Teuffel.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Tessera gentilis.*
3. *Mallinger.*
4. *Galea.*

§. I.

Familia. GEnerosa familia *Liberorum Baronum Teufeliorum de Gundersdorf* ex vetustis *Austriæ* incolis est. *Lazius* vero eorum originem ex *Bavaria* adducit, sed citra fundamentum: Quamvis enim in novo Palatinatu gens sit eo nomine, alio tamen utitur symbolo. Vide inter Bavaricas apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 94. [illegible] *Teufelios* [illegible] *Buhel & de Pirckensee. Gabr. Bucel.* Germ. T. 3 P. 255. stirpem deducit ab *Ottone Teufel* 1274. Fit etiam mentio 1330. *Ottonis Teufel* (Herr Ott der Teuvel) [illegible] dæmonis species visitur cum cornu venatorio. 1385. vixit *Otto Teufel de Maters*, cujus uxor Prendith f. Heinrici [illegible].

Tessera gentilis. §. II. Scutum à *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 22. repræsentatur quadripertitum. Prima & quarta *quadra rubea* continet gentilem tesseram, nempe *[illegible] argenteo*, cujus *extrema [illegible] & pinniculis* exornantur (mit gelben knerffen und quasten an den zwifen) impositum *cornu venatorium* (sive [illegible] post-horn) *[illegible] ligamentis* (mit vier gelben [illegible] und schwarzen ganzen bändlein.) Aliquando [illegible] cornu locabant, quidam plane omiserunt [illegible] argenteo cum duobus aureis decussatis ligamentis (mit zwey ledigen creutzweiß geschrencten bändlein.

Mallinger. §. III. In alveolo [illegible] et tertio *aureo [illegible] equum [illegible].* Tessera hæc tot extinctæ familiæ *Mallingerorum* ex *Carniola* sed [illegible] pabatur *equus niger* in [illegible] rubeo, cujus minium demum à Ferdinando I. 1547. cum hoc scutum illa quadra augeretur, in *aurum* mutatum est. [illegible] est ex matrimonio *Matthæi Teufel de Gundersdorf & Apolloniæ Mallingerin*, filiæ Fabiani ex Christina Wackerzihn.

§. IV. Ga-

§. IV. Galeæ clypeo duæ imponuntur coronatæ. Alteri insistit *pulvinar cum inserto cornu* ex gentili alveolo. Ex altera *rostrum equi nigri* exsurgit. Laciniæ sunt hinc ex argento & minio, illhinc aureæ & nigræ. Galeæ

Caput XCVII.
Baron. de Teuffenbach.

ARGUMENTUM.
1. *Familia.*
2. *Seiseneck.*
3. *Baron. de Weiteneck.*
4. *Gentilis tessera.*
5. *Galea.*

§. I.

ILlustris *Teuffenbachiorum* in *Mayrhofen Baronum* familia apud *Styros* habitavit, inde linea in *Austriam* concessit, & ibi sub Ferdinando I. *Hayderstorf* in sylva Viennensi, postea alia bona acquisivit. Celeb. *Bucelinus Germ. P. 3. p.* 233. primum recenset *Hermannum de Teuffenbach.* Familia

§. II. Scutum est quadripertitum apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 22. In primo & quarto laterculo *argenteo* pinguntur *tres rhombi nigri* (weggen) *situ diagonali* locati. Quod symbolum fuit extinctæ gentis de *Seiseneck, Baronum de Weiteneck*, olim de *Allendorf* in Svevia dictorum. Ratio hujus areolæ est ex conjugio *Andreæ de Teuffenbach*, qui obiit 1571. & *Susannæ de Seiseneck.* Seiseneck.

§. III. Areola secunda & tertia cærulea continet *leonem aureum coronatum*, qui Seisenecciis concessus est, cum *Baronum* titulo ornarentur. Ceterum iidem etiam uti solebant *baltheo nigro* in *aurea parma*, quem a cognatis suis *Schadiis in Lengenfeld* acceperant: Hic vero deinceps concessus est familiæ *Puchheimerum de Weiteneck Baronum*, quorum insignia quadripertita extant in *Furst.* Wapenb. P. V. p. 15. qui illi areolæ apicem assignant duo cornua bubala. B. de Weiteneck.

§. IV. Toti incumbit parmula media, ad perpendiculum trifariam partita ex *rubeo, argento & nigro*: quod antiquum *διάσημα* est. Gentis tessera.

§. V. Galeæ imponuntur duæ coronatæ. *Prior* sustinet jugum expansum alarum in palorum formam typo mediæ parmulæ distinctarum. Ex altera protenduntur duæ alæ, prior argentea cum tribus rhombis nigris, posterior media secatur ex auro & cyano. Ante has coronæ insistit leo coronatus aureus. Laciniæ sunt hinc argenteæ & rubeæ, illhinc cæruleæ & aureæ. Galeæ.

Caput XCVIII.
Baron. Thanrædl.

ARGUMENTUM.
1. *Familia.*
2. *Tessera gentilis.*
3. *Rechberg.*
4. *Sighart.*
5. *Galea.*

§. I.

GEnerosa familia Baronum *Thanrædel* ex *Salisburgensi* ditione (Lazius tamen ex *Bajoaria* adducit) in *Austriam* venit, & sub Maximiliano I. *Thernberg & Rechberg*, dein etiam *Stranzendorf* acquisivit. Fragmentum genealogicum extat apud *Bucelin. Germ. T. 3. p.* 232. ab *Henrico* deductum, cujus pronepos Baltasar primus Baro 1600. obiit. Familia.

§. II. Scutum pingitur apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 21. quadripertitum. Prima & quarta quadra *transversè secatur* ex *cocco & argento* cum *sagitta dimidiata, argentea cum unco ferreo in rubeo, & rubea in argento.* der halbe pfeil weiß mit eisenhäcklein im rothen und weissen roth im selben weissen nach der zwerch gleich von einander getheilten halben feld. Quæ tessera gentis prisca est. Tessera gentilis.

§. III. Quadra secunda & tertia *cærulea* ornatur *cervo* seu *capreolo* (si tamen hoc nomen ferunt cervi milla, *Sibmach.* vocat rammbusch) cervum *πλαγίως* *aureo* vel Rechberg.

naturali colore picto *currente* cornibus aureis. Aliqui hoc symbolum deriv[illegible] à fa-milia & castro *Eckbert*, quam tamen gentem aiunt usam dimidio capreolo in [illegible] nigro. Cæterum [illegible] *Joanni ab* [illegible] Henrici filio uxor datur *Margareta Dietr*[illegible] heres in *Ternber*[illegible].

Sighart. §. IV. Totum [illegible] parmula *argentea* cum *rota rubea quinq; radiorum* (ein rotheràdlein mit fünff speichen) [illegible], quamvis alludat etiam ad familiæ nomen [illegible] nit à familia extincta [illegible] qui sanguine his juncti fuere, præter tres m[illegible] los aureos, quibus [illegible] erant.

Galeæ. §. V. Galeæ sunt tres coronatæ: Ex *priori* expanditur jugum alarum cum [illegible] ctione & typo primæ quadræ: Ex *secunda* umbilicotenus exsurgit, vir ma[illegible] pectus jungens, ru[illegible] amictu, collari argenteo, redimitus fascia tortili ex argen[illegible] cocco, cujus extrema volitant: super *tertiam* salit capreolus seu cervus areolæ [illegible] dæ. Circa hanc sunt laciniæ aureæ & cyaneæ, circa reliquas autem argenteæ & coccineæ.

CAPUT XCIX.

Com. & Bar. de Thanhausen.

ARGUMENTUM.

1. *Familia sedes.*
2. *Lineæ.*
3. *Symbolum gentile.*
4. *Ækerl.*
5. *Galea.*

§. I.

Familiæ sedes. GEnerosissima gens *Baronum* & inde *Comitum Thanhausiorum* linea est familiæ *Bojaricæ*, quæ per *Tirolim*, *Salisburgum* & *Styriam* (in qua *hereditariam venatio-num præfecturam*, Erbjägermeister-amt in *Salisburgensi* autem Archiepiscopatu *Dapiferiam hereditariam*, Erbtruchsessen-amt impetravit) in *Austriam* penetravit, quamvis eam Lazius ex *Carinthia* derivet. Sub Ferdinando I. *Immendorf* acquisivit.

Lineæ. §. II. *Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p. 231.* genealogiam orditur a *Richoldo* circa 1390. cujus pronepos *Baltasar*, qui circa 1497. claruit, per *Baltasarem* & *Franciscum L. B.* di-versas lineas ex se dedit.

Symbolum gentile. §. III. Scutum repræsentat *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 22. quadripertitum. In primo & quarto laterculo *nigro* conspicitur *pes gryphinus* seu *aquilinus argenteus* seu potius *aureus*: quæ tessera gentilitia est.

Ækerl. §. IV. Laterculus secundus & tertius *bipertitus ex auro & minio, cantherium* re-fert itidem *bipertitum*, *nigrum in auro*, *argenteum in rubeo*. Alibi legi bipertitum ex *minio* & *auro*, cum *cantherio* ex *auro* & *nigro* colore bipertito. Hoc symbolum fuit fa-miliæ extinctæ die Aeckherl. (*Ackerl.*) Nam *Conradi* Richoldi supra dicti nepotis uxor fuit *Æckerlin* suæ gentis ultima, quæ adeo marito sua attulit insignia.

Galeæ. §. V. Galeæ imponuntur duæ coronatæ: Ex *priori* protenditur pes gryphinus aureus, & laciniæ sunt aureæ & nigræ. *Posterior* sustinet jugum alarum complicatum, quarum anterior quæ apparet typum scutarium secundi laterculi refert. Laciniæ sunt argenteæ & rubeæ.

CAPUT C.

Com. de Traun & Abensperg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Insignia.*
3. *Abensperg.*
4. *Inter imperii proceres.*
5. *Titulus.*

§. I.

Familia. ILlustrissimorum Comitum *Trauniorum* origo ex antiquis *Abenspergiis* derivant, hos vero ex *Schirensibus* Comitibus: ex quibus *Babo Dn. in Abensperg* dicitur 32. filiorum

filiorum & octo filiarum pater fuisse, ac 1[illegible] decessisse. Ex filiis quidam *Wolframus* seu *Wolfingus Dn. in Traun* nominatur, pater *Conradi Archiepiscopi Salisburgensis*, qui 1147. mortuus est, & *Ottonis Dn. à Traun*, à quo gens porro propagata. Ex illis *Berchtoldus* Friderici ultimi ex prima linea Austriæ Duci, Marescallus 1236. vixit. Porro diu in *Austria* fuisse eos, ex hoc etiam claret, sed superiorem quam inferiorem prius incoluerunt. Nomen habere videntur a castro *Traun* ad cognominem fluvium supra Lintium sito. Alia linea *Eschelberg* etiam supra Anasum, & *Meissau* inferioris Austriæ possedit. Linearum communis videtur pater *Wolfgangus*, a quo *Joannes* & *Michael* lineæ *Eschelbergiæ* & *Meissaviæ* autor, ex qua *Sigismundus Adamus*, qui 1621. decessit, Ferdinandi II. aulæ Marescallus fuit. Hereditarium jus habent in omnes Austriæ fabros laminarios. (**Klampfferer.**)

§. II. Scutum simplicissimum est, bipertitum, hinc *argento* splendens, hinc *nigricans*. Galea etiam coronata alas *argenteam* & *nigram* sustinet. Insignia.

§. III. *Abenspergiorum* non multum abludebat clypeus, similis coloris sed diagonaliter sectus. vid. **Wap.** P. 2. p 9. Galeæ autem apex imponebantur aures duæ asininæ, argentea & nigra, singulæ fenis struthionicis plumis, illa nigris, hæc argenteis ornatæ. Abensperg

§. IV. Olim *Abenspergii* sub imperio fuere & adhuc 1489. decem pedites subministrabant. vide *Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 32.* Recens iterum locus familiæ in imperio inter Sveviæ Comites concessus est, & 1654. subscripsit *Ernestus Comes in Abensperg & Traun*. Receptus enim est 1662. inter Sveviæ proceres in comitiis circularibus ob emtum Comitatum *Eglofs*. inter imperii proceres.

§. V. Titulus Ernesto ille datur: *Comes in Abensperg & Traun, Dn. in Meisau, Praunsperg, Wolfpassing & Puckfluss.* Titulus.

Caput CI.

Com. de Trautmansdorf.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Castelalt.*
3. *Hölzler.*
4. *Kirchberg.*
5. *Gentilis parmula.*
6. *Galea.*
7. *Tituli.*

§. I.

ILlustrissima *Trautmansdorfia* Comitum & Baronum familia ex *Styria* ortum trahit: uti inter Styros eam recenset *Wolfg. Laz. de migr. gent. l. 6. p. 216.* (nam in inferiori Styria castrum *Trautmansdorf* situm est, aliud a *Trautmansdorfio* castro in Austria inferiori, quod Windischgræziorum est. vid. *Zeiler. de X. circ. Imp. p. 80. 81. & append. p. 8.*) Illustriss. Comes Franciscus Adamus de Brandis eos Tirolensibus adscribit **Tyrol. Adl. Ehrenkr.** p. 94. **Ritter/ jetzt Grafen von Trautmansdorf sind zwar in unterschiedlich Linien entschieden/ jedoch alle auß Tyrol und von dem Schloß Trautmansdorf entsprünglich.** Anno 12[illegible]. **befande sich Hector im Teutschen Orden/ ein Sohn** Alberti, **der wegen seiner tapfferkeit der kühne Kempffer genennet/ und auf allen Thurnier plätzen förchtlich war.** Celeb. *Bucelinus Germ. P. 3. p. 259.* genealogiam orditur ab *Alberto Stucho a Trautmansdorf* circa 1260. Hoc *Herrandus* natus est, eo *Herrandus II.* pater *Nicolai*, avus *Andreæ*, proavus *Andreæ & Herrandi*, quorum illo lineæ aliquot ortæ sunt, quas omnes deteximus reor: *Herrandus* autem sub Friderico IV. juxta *Lazium* præter *Udalricum* præpositum in *Polan* seu *Polnensem*, (hic vero Bucelino *Herrandi* & *Andreæ* frater fuit) *Joannem*, *Wilhelmum* & *Leopoldum* genuit, totidem ramorum autorem: nam *Leopoldus* circa 1[illegible]. in Tirolensi comitatu consedit, illorum qui in eadem provincia propagati fuere: Ex quibus Ehrenreichus à 1621. ad 1623. Capitaneus provincialis (**Landhauptmann/**) ad Athesim fuit. *Wilhelmus* in *Styria* hæsit. Ex *Joanne* oritur linea, quæ in *Austria* fortunarum sedem locavit, & sub Ferdinando I. *Kreichstetten*, *Reippersnorth*, nec non *Dozenbach* & alia bona acquisivit. Ex ea ortus est gentis præcipuum sidus *Maximilianus C. a Trautmansdorf*

 Ferdinan-

Ferdinandi III. Consiliarius intimus, Camerarius & aulæ Præfectus, E. A. V. & in [illegible] genda pace Osnabrugo-Monasteriensi Plenipotentiarius.

Castelalt. §. II. Quod attinet scuta, quod in *Sibmach.* Wapenb. P. I. p. 2[illegible] & *Furst.* P. [illegible] repræsentatur: utrobique quadratum sectum. Primus latereulus [illegible] & *rubeis balthei* exaratur. Qui tessera notat familiam *Castelalt* seu *Kastel* [illegible] dere est in *Furst.* Wapenb. P. [illegible] p. 103. ubi vitiose nominatur Castelalt. Ratio [illegible] repetenda ex matrimonio [illegible] *Trautmansdorf* ex *Tirolensi* linea & [illegible] *Castelalt*, Tirolensis. Porro de hac familia Illustriss. Comes Franciscus Adam. Brandis Tirol. Adl. Ehrenkr. p. 5[illegible] ita: Edle Ritter von Castelat oder de Castel Alto besassen Anno 1[illegible] das schloß Castelat in Valzugana, als Lehen deß [illegible] Welders / Elisabeth von Thun war umbs Jahr 1516. vergesellschafftet mit [illegible] cisco, der der letzte seines namens.

Hölzler. §. III. Alveolus secundus & tertius *argenteus* continet *tres pileolos acuminatos rubeos*, (triangulorum pene specie,) quorum alter alteri incumbit. Qui [illegible] quam recte, a Sibmachero instar pileorum Cardinalitiorum pinguntur. Hoc [illegible] lum fuit familiæ *Hölzleriæ* in Austria, forte ex conjugio *Herrandi*, qui sator di[illegible] rum linearum fuit, & *Maximillæ Hölzlerin.* Lazius vocat *Holtzlerinam* nomen[illegible] De hac etiam inter Tirolenses agit prætatus Comes Franciscus Adamus Brandis Tirol. Adl. Ehrenkränzlein. pag. 66. Edle Hölzel haben das hauß allwo jetzt der zoll Lueg stehet Anno 148[illegible] innen gehabt / und unter Ertzhertzog Sigmund die Hauptmanschafft Bysein und Clausen versehen / und ob zwar deß letzten namen nicht wissend / so ist doch ihr guter Adelstand auß dem abnehmlich / daß die Herren von Trautmansdorff ihnen in der erbschafft / und auch einem theil deß Wapens Anno 1518 nachgefolgt.

Kirchberg §. IV. Areola ultima media secatur, inferiori parte *aurea*, superiori ex *cocco* & *argento* bipertita. Quod hieroglyphicum fuit *Kirchpergiorum* in Styria. Cum vero legam, *Herrandum* aliquoties jam memoratum ante Maximillam Hölzlerinam in thoro habuisse *Catharinam de Kirchberg*, suspicor ab ea esse jus hujus areolæ.

Gentilis parmula. §. V. Scuto huic majori imponitur parmula gentilis ex *cocco* & *argento* bipertita, quæ continet *rosam* pari sectione & contraria tinctura affectam, *auro gemmatam.*

Galeæ. §. VI. Galeæ tres imponuntur, coronatæ omnes. Ex priori *Castelaltina* (vid. *Furst.* Wapenb. P. 3. pag. 103. ubi herma sed sine cornibus, & veste baltheis exarata,) inter duo cornua bubalina argenteis & coccineis baltheis variegata, quod malim quam tessellata (ut est in *Furst.* l. cit.) herma virilis indutus veste hinc rubea illinc candida, caput tectus pileo orientali. Mediam cassi[illegible] item ornat fasciculus pennarum galli gallinacei bipertitus, hinc rubeus illhinc argenteus, cum rosa scutaria pariter bipertita impressa, quod notat esse *Trautmansdorfianam*. Extrema galea *Kirchpergiana* inter cornua tessellata, prius argento & minio, alterum minio & auro, sustinet hermam Æthiopis argenteo amictu. Ex *Sibmachero* apparet aures ei asininas appictas, ex *Furstio*, detruncatorum brachiorum vestigia comparere. Laciniæ sunt omnes argenteæ & coccineæ.

Tituli. §. VII. Titulus *Maximiliani* Comitis ille fuit: *Comes in Trautmansdorf & Weinsperg, Baro in Gleichenberg, Neustat ad Cocarum, Negau, Burgau & Tozenbach, Dominus in Teinitz*: Filii autem *Adami Matthiæ*, qui Cæsareus Consiliarius, supremus provincialis Marescallus & Regius locumtenens Bohemiæ in Comitiis 1654. inter proceres Sueviæ subscripsit, ille fuit: *Comes in Trautmansdorf, Liber Baro in Gleichenberg, Negau, Burgau & Tozenbach, Dominus in Teinitz, Grafenstein, Leitmaritz & Schlusselberg.* In patris titulo *Weinsperg* & *Neustatt* donationis jure fuisse oportet, quæ deinde pacis jure ad antiquos rediere Dominos. De reliquis vix habeo quod dicam.

Caput CII.
Com. Turriani seu de Turre seu Thurn.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo.*
2. *Continuatio. Mediolani prætura.*
3. *Continuatio gentis.*
4. *Comites de Thurn.*
5. *Insignia versu descripta.*
6. *Eadem ex Henningesii typo.*
7. *Ex Sibmachero.*
8. *Turris Turriorum. Advocatia Ecclesiæ Ambrosianæ Mediolan. Mediolanum.*
9. *Sceptra lilia. Conjecturæ de origine.*
10. *Leo Valassinorum.*
11. *Baronia S. crucis.*
12. *Unicornu. Brenia.*
13. *Tituli.*

§. I.

NON ab alio Illustrissimam *Comitum Turrianorum* seu à *Thurn* (qui aliquandiu *Mediolani Domini* Vicecomitum & Sfortiatum potentiæ demum cedere coacti, in *Forum Julium* concessere, inde alio dispertiti sunt,) gentem diligentius tractatam vidi, quam eam *Henninges Theatro* suo (*T. IV. P. I. p.* 113. *& seq.*) ex *Leandro, Lazio, Jovio* & *M. Sebastiano Theodorico Winshemio* inserunt. Primum ille allegat *Philippum Turrianum* seu de *la Turre* circa 1040. vel apud *Lazium* 1140. Justam autem genealogiam orditur à *Neapoleonis* (quem *Lazius* memorat primum decertasse de *Mediolani Principatu* adversus *Othonem Vicecomitem* Archiepiscopum sub Conrado III. sed victum Joannis Pontificis autoritate, qui Vicecomitibus faverit, & exulatum ivisse,) filiis gemellis *Heriprando* & *Calvano* seu *Calzanto*. Alii fratres hos duos (conf. Nobiliss. *Jul. Chifflet. les marq. d'honneur de la mais. de Tax.* P. 1. p. 41.) Burgundos & ex secunda familia regum *Franciæ* ortos opinantur, dictosque *Sebraanum* & *Heriprandum*, prius vero unum ex ipsorum familia duxisse uxorem ex Ducum Burgundiæ stirpe, & cum ea dynastiam aliquam *de la Tour* nactum, unde *liliis* & *turre* usi sint. Ita & *Lazius de migr. gent. L.* 12. *pag.* 672. ait: *Primordia paterna quidem ad Francos, materna vero ad Burgundos referuntur.* Ast incertas illas ex antiquitate conjecturas parum moramur. Familiæ origo.

§. II. Quod præfatos fratres attinet, hos ajunt in *vallem Saxinam* delatos *Ticcii* seu *Tatii C. Valassinæ* duas filias duxisse, atque ita hereditatem amplam esse nactos: nec desunt qui a *Taccio* illo nomen *Taxiorum* derivare velint, uti non semel prænomina in nomina gentilia abivere. *Heriprando* natum *Henninges* dicit *Martinum* cognomento *Gigantem*, ob corporis & animi magnitudinem, qui in expeditione *Conradi Augusti* ad *Antiochiam* à Saracenis captus & omnibus excruciatus tormentis gloriosorum martyrum more vitam finiverit 1147. Eum primum *cognomento de Turre* usum *Chiffletius* prodit. Eo vel ejus filio *Martino juniori*, cui etiam *Gigantis* nomen, nati *Jacobus* & *Paganus*, illo qui 1227. decessit nati *Paganus, Martinus, Joannes, Philippus.* Ex his *Paganum* Mediolanenses civitate donarunt, atque honore *Præturæ* auctum publicis consiliis præfecerunt, Imperator etiam *Imperii vicarium Mediolani* creavit, post ejus 1241. mortem *Martinus* successit, dictusque est à populo *Defensor Pater Patriæ, Prætoriaque Potestatis Dictator perpetuus & magnus*; hoc etiam 1263. defuncto *Philippus prætoriam dignitatem* à populo in perpetuum impetravit. Ita tres fratres *Mediolanum* rexere, populi adversus Patricios partes tuiti, in hos tamen acerbiores visi. Continuatio. Mediolani prætura.

§. III. Paganus genuit *Hermannum, Salvinum, Franciscum, Napum* seu *Napoleonem, Cavernum, Paganum* & *Raymundum Patriarcham Aquilejensem* (qui juxta alios Hermanni filius) Ex his *Napus* patri *Philippo* successit, sed homo ferox & crudelis in nobilitatem, cum *Ottone Vicecomite Archiepiscopo Mediolanensi* gravissimum bellum gessit, adjutus autoritate Rudolphi Imperatoris, qui ei curam generalem *Lombardiæ* mandaverat, demum captus misere in squalore carceris Comi finivit 1279. Ejus demum filius *Conradus* cognomento *Musca* vinculis à Comensibus solutus 1285. *Dominatum Mediolani* iterum arripit, & Patritios pellit, demum ipse iterum cedere cogitur. Ex ejus filiis *Cassonus* seu *Castonus Archiepiscopus Mediolanensis* fuit atque *Patriarcha Aquilejensis*, qui Henricum VII. 1308. coronavit, & *Floremontanus* cognomine Continuatio gentis.

Musca

Musca gentem propagavit: Ex cujus posteris *Sigismundus Turrianus Comes* [illegible] Rudolpho II. consilius & legationibus utilem præstitit operam. *Francisc*[illegible] Napoleonis fratre, qui etiam *tribunus plebis & defensor libertatis* dici voluit [illegible] *Guido*, qui *Castonum* agnatum Archiepiscopum Mediolanensem cum [illegible] Angleriæ tenuit, Matthæum Vicecomitem urbe expulit & 1311. mortuus est. [illegible] *Francisci, Simonis,* [illegible], *Annurati, Guidetti* & *Lamorati.* *Franciscus* [illegible] VII adversus, ejus in se iram concitavit, unde illo Vicecomitibus reconciliato [illegible] potentia excidunt, & urbe ejiciuntur: ex illis *Lamoratus* in [illegible] *Cornelia* in [illegible] *matibus* sedem fixit, [illegible] *rum* seu *Taxiorum* sator, de quibus peculiari capite [illegible] *Hermannus* primus Pagani filius, præter *Manfredum Aquilejensem Patriarcham* [illegible] *fridum* genuit, *Lombardi* patrem, quo genitus *Phœbus* sator *Dominorum de* [illegible] ex feudo Principum Goritiæ, cujus posteritas in tertio defecit gradu, & [illegible], cujus nepos *Hermagoras Thomam* genuit & *Phœbum*, quorum hic a Friderico III. [illegible] præfectus constitutus *Portus Naonis* & civitatis Pisini, quo natus *Ioannes* a Maximiliano I. constitutus *Præfectus ad S. Viti &* [illegible] *flumen*, genitor *Nicolai* celebris bello Ung[illegible] viri & Gradiscæ præfecti atque *Phœbi*, quo [illegible] natus est, hoc *Franciscus* [illegible] Ferdinandi prætorio Austriæ inferiorum provinciarum senator datus, tum Maximiliani II. apud Venetos orator, (a quo sua magna ex parte [illegible] *Lazius* [illegible] tetur,) cui successit filius *Reymundus Baro* & *Comes Valsassinæ* Rudolphi II. Consiliarius.

Comites de Thurn. §. IV. Superest ut *Salvini* ex Pagani filiis videamus posteritatem, ex qua *Comites de Thurn* descendunt. Illo natus *Volcanus* seu *Volonus Turrianus* cognomento à *Rubiach*, quod a Goritiæ Comite feudo accepit, ab agnato Patriarcha Aquilejensi Goritiam ductus, & Comiti gratissimus: pater *Enrici* & *Wolfeni* seu [illegible], qui à Goritiensibus 13[illegible] *Lauranum* & *Vosfetum* accepit. Eo genitus *Richardus* [illegible] Goritienses inclutus, pater *Ioannis*, avus *Richardi* fortis militis, quod elogium etiam [illegible] lius *Matthias* meruit; quo genitus *Georgius*, qui castra *Gurckfeld*, *Samaber* [illegible] *nam* possedit, sed filia *Anna* [illegible] nupta doti ea attulit: & *Anton*[illegible] *Goritiæ Præfectus.* Hunc patrem habuere *Nicolaus, Andreas, Vitus, Matthias.* *Nicolaus* cum fratre *Vito Liber Baro & Comes Imperii* declaratus est, *Cellæ Vicedominus* & strenuus in Turcas miles, cum *Matthia* fratre sine liberis extinctus est. A reliquis duobus duæ lineæ. *Andreas Ioannem* cognomento *Phæum* pincernam Maximiliani I. [illegible] *mum* supremum finium Croaticorum & Slavonicorum maritimorumque Capitaneum, Metlingæ Gubernatorem, *Christophorum* de Ungariæ regno armis & consiliis meritum & *Antonium* genuit, qui Capitaneus [illegible] Prætor Tergestinus à Ferdinando constitutus est, pater *Achatii*, bellis in Turcas clari, [illegible], Capitanei Segniæ, inde Generalis finium Croaticorum, Slavonicorum & maritimorum (cujus hoc apud *Henning.* elogium: *Defensor & tutor patriæ, [illegible] Archiduci Carolo: subsidium omnibus Christianis; Turcis terrori: parens* [illegible]) & primi 1579. inter proceres (Landmann) *Austriæ inferioris*, ubi *March*[illegible] acquisivit, recepti, *Wolfgangi*, itidem expeditionibus in Turcas clari, *Lud*[illegible] & *Ioannis Ambrosii* Carniolæ præsidis & aulæ Caroli Archiducis Magistri: quorum tamen nullus alios præter *Achatium* reliquit. Demum *Vitus* Andreæ frater *Gradiscæ* & *Maranæ* præfectus, Carniolæ Ducatus proconsul, Ferdinandi Imp. supremus aulæ Magister & omnium ejus liberorum educator, conjux vero educatrix fuit, & 64. continuos annos Austriacæ domui toga sagove servivit. Eo genitus *Franciscus* præfectus Goritiæ & Tulminii, à *Bohemiæ* proceribus in numerum provincialium [illegible], & *Breda*[illegible] cum opido donatus est: pater *Georgii*, qui præses supremus interioris Austriæ fuit, *Viti Andreæ, Martini, Hieronymi, Venceslai, Henrici, Matthiæ, Ioannis Iacobi.*

Insignia versu descripta. §. V. Hæc dispositio familiæ fuit: quod ad insignia attinet, hoc carmine in Henning. illa ornantur:

Si quis imaginibus majorum clarus avitis
splendet & excelsum tollit in astra caput.
Splendet imaginibus stirps hac generosa paternis,
nobile quæ à turri nomen & omen habet.

Quinque

Quinque vides galeas super has (hinc nomina stirpi,)
Turris, *post* aquila *est*, *inde* columba, leo.
Ceruleus color est, fulvensque, albensque rubensque,
in clypeo turris, crux, *aquila atque* leo.
Liliaque *&* cornu, *quod fronte extollitur* unum
Unde tot obtinuerint nomina prisca cutis:
Gallica, si nescis, stirps est ab origine prima,
Regia Gallorum lilia *jure gerit.*
Inde sed in varias ducta est cognatio gentes,
è Burgundiaco turris & orta solo.
Venit ab Insubribus generosi forma leonis,
Valesia *insigni contribuente domo.*
Insubris huc etiam non parvos cessit honores
urbs, Mediolanum *quæ medium nomen habet.*
Romanas aquilas *Germani potentia Regum*
& celebre imperium contribuitque crucem.
Hac propagata sic stirpe per secula ...
Clarius haud quicquam ... in orbe videt.
I, statuens teneris assuesce laboribus annis,
præmia virtuti nec sua abesse puta.

§. VI. Respondet hoc carmen scuto, quod ibidem, sed sine coloribus exprimit Henninges: quod quadripertitum prima areola *duo sceptra utrinque liliata decussatim locata*, addito inferius *lilio*; altera *turrem*, tertia *leonem*, quarta *monocerotem* refert. Scutulum autem medium bipertitum hinc *dimidiam aquilam*, isthinc *crucem* continet. Galeæ imponuntur quinque coronatæ, quarum à dextra prima *exorientem aquilam coronatam*, secunda *columbam rostro oleæ ramum*, pede autem *schedam* cum voce TRANQUILITE gerentem, media *turrim*, quarta *exorientem leonem coronatum*, ultima *monocerotem* exurgentem sustinet.

Eadem ex Henningesii typo.

§. VII. In *Sibmach.* Wapenb. P. I. pag. 30. etiam quadrifidum scutum vides: Prima quadra *argentea turrim minatam* referente: secunda *cærulea liliata sceptra* (hic quidem repræsentantur lilia cum radice evulsa) *aurea* decussatim locata, cum lilio inferius adposito; tertia *aurea leonem rubeum*, quarta *bipertita* altero semisse *rubeo dimidiam aquilam argenteam*; altero *argenteo crucem rubeam* continente. Galeæ quatuor sunt; ex quibus primæ insistit *columba candida* rubeis *pedibus* & *rostro*, quo *ramum viridem* gestat; secunda coronata sustinet *rubeam turrim*; ex tertia coronata exurgit *leo rubeus coronatus*: extremæ pariter coronatæ insistit *aquila coronata*. Laciniæ vero sunt circa primam & secundam *rubeæ* & *argenteæ*, ad tertiam *coccineæ* & *aureæ*, circa extremam *cyaneæ* & *aureæ*.

Ex Sibmachero.

§. VIII. *Turris* δεῖγμα est *Turrianæ* seu *Turriæ* gentis ipsius, quod nomen indicat. Cæterum non improbabilis est doctrina eorum (ita post *Bugatum Chifft. l. c. p. 42.*) qui credunt hac turri designari *templum cathedrale Mediolanense*, quod fuerint *protectores* seu, uti loqui amant, *Vicedomini* aut *Advocati* illius Ambrosianæ Ecclesiæ. Quæ advocatorum dignitas superioribus seculis tanti habita est, ut etiam Reges & summa capita illam sibi honori ducerent: quo facit *Pagani Turriani* Epitaphium:

Turris Turriorum. Advocatia Eccles. Ambros. Mediolan.

Magnifici populi Dux, Tutor & Ambrosianæ
robur justitiæ, procerum jubar atque Sophiæ,
matris & Ecclesiæ defensor maximus almæ
& flos totius regionis nobilis hujus.
Sol ut in occasu pallet decorat que Latinos.
Heu de la Turre nostrum solamen obivit,
Paganus latebris urnæ brevis utitur istis.

Si hæc displiceat conjectura, aliam Chifletius addit, videlicet turre illa notari ipsam *Mediolanum* urbem: sicuti in numo *Ludovici Imp. Aug.* (quem ex thesauris Pauli Petavii allegat) cum inscriptione *Mediolanum* repræsentatur.

Mediolanum.

§. IX. De *sceptris liliatis* non dubium est, illa etiam ex δείγμασι Turrianorum fuisse, unde *Taxii* etiam illis usi sunt: sed eidem plerumque areolæ inserebant utrumque

Sceptra liliata.

 symbo-

Conjecturæ de origine.

symbolum, & lilia post turrim [illegible] tamen etiam turri superposita. Conjectura Chifletii [illegible] quæ afferatur digna est: *[illegible] bastons fleurdelisez, [illegible] des armes des Torriani [illegible] que tous ainsi que les Seigneurs [illegible] famille avoient pris [illegible] de Milan [illegible] fense de l'estat spirituel, [illegible] aussi ils avoient receu l'investiture [illegible] temporel [illegible] cette belle province de [illegible] des Empereurs: car semblables instruments, [illegible] sceptres, tels qu'aucuns Empereurs les portent en leurs seaux, estoient les vrais [illegible] signes: principalement de la tradition des droits des Regales: de laquelle plusieurs [illegible] expresse mention.* Quod sceptrones liliatos attinet, *qui sustinent a tergo turrim & opus cæmentarium in Turrianorum scuto, illi significant, quod, sicut antiqui stirpis [illegible] Domini ex manu Archiepiscoporum Mediolanensium acceperunt advocatiam Ecclesiæ [illegible] Protectionem ordinis spiritualis, ita etiam receperint investituram secularis potestatis [illegible] jus pulchræ provinciæ a manu Imperatorum. Nam similia instrumenta in sceptrorum [illegible] ciem formata, qualia aliqui Imperatores in sigillis suis gestant, erant vera ejus signa, imprimis traditionis jurium regalium, cujus multi diserte faciunt mentionem.* Cæterum [illegible] lo obscurius loquitur *Henninges* de *Hermanno* Pagani filio. *Primus [illegible] familiæ turrem rubram in area candida mutavit in lilia aurea in area cærulea in formam turris* (atqui hæc non abrogata fuit, sed tantum lilia vel adjecta vel subjecta,) *docens [illegible] tantum ex Burgundia, ut illa signa indicabant, sed etiam ex familia Regum Gallorum ortum esse.* Huc etiam facit apud eundem Nicolai [illegible].

Turriger est idem qui liliger, arma leonis
Insubribus posuit regia progenies.

Leo Valsassinorum.

§. X. *Leonem Valsassinorum* tesseram esse, vix dubium esse potest. Ita *[illegible]* de Turrian. cum recenseret [illegible] *Valsasinæ* filias duas duobus fratribus [illegible] casse, & eos ditionum heredes reliquisse. *Per questo adunque i Torriani furono fatti* Conti di Valsasina: *nondimeno ritennero il primo cognome di Signori* della Torre, *& presero l' Arme di Conti di* Valsasina, *ch'era un* Leone: *il quale fu messo in uso da Pagano, che fu il primo che mettesse in grandezza la sua famiglia. Hac ratione ergo Turriani facti sunt Comites* Valsasinæ: *retinuere tamen primum* Turrianum *cognomen, & [illegible] tessera Comitum Valsasinorum* leonem. *Quod Paganus, qui primus familiam extulit, [illegible] usum traduxit.* De eo dubium esse potest, quod *Wolfg. Laz. de migr. gent. l. [illegible] p. 672.* leonem *aureum* ait in *cælestino* scuto apparuisse. Cæterum ex eo esse puto, quod *Henning.* sub initium Turrianæ genealogiæ scutum pingit bipertitum, & hinc leone isthinc turri insigne. Ita etiam *[illegible]* d. l. *Hinc aureum leonem in clypeo cæruleo paternæ memoriæ ergo, & rubram turrim in candido clypeo ex matre primi Turriani [illegible] ris insignia gerunt.* Ex hoc derivat etiam *Chiffletius Taxiorum leones*, qui scuto tenendo adhibentur, quando veteres nonnunquam vetustiora vel obventitia [illegible] huic usui adhibere sint soliti.

Baronia S. crucis.

§. XI. *Aquilam dimidiam & crucem* explicare non possum. Conjicio tamen ita notari *Baroniam S. crucis*, & forte assumtum hoc symbolum, cum 1525. Vitus cum fratribus ut membrum Romani imperii susciperetur, ex quo video titulam sumtum *Liberi in S. cruce Baronis*, quod nomen istam tesseram forte explicabit.

Unicornu. Broda.

§. XII. De *unicornu* pariter dicere nequeo, quid notet, nisi forte sit *Brodi* Bohemiæ, quæ Francisco Turriano 1561. donata, & ipse in ordinem provincialium adscitus est in Bohemiæ regno. Unde hunc laterculum, si conjecturis agendum, Bohemicæ ipsius lineæ proprium fuisse existimarim.

Titulus

§. XIII. Quod titulum concernit, illum Henninges tribuit: *Comites à Turri & Valsasina, Liberi in S. cruce Barones, Carniolæ & [illegible] prætorio præfecti, Goritiæ Comitatus Marescalli, Domini Liptnitii, Brodæ & [illegible].* Comitis & Baronis Prærogativa debetur gratiæ Ferdinandi Imp. qui tam bene de se & Austriaca domo merito Vito eam tribuit, ut ipse, posteri, fratres & consanguinei ea fruerentur. Credenim eidem etiam *Marescallatum Goritiæ* concessum: quamvis majores quoque comitibus Goritiæ in pretio fuisse & ob hoc beneficiis pluribus [illegible] legam. *Brodam* diximus esse à Francisco, cui forte reliqua etiam Bohemica tribueris.

CAPUT

Caput CIII.

Ungnad. Com. de Weissenwolf.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Elogium Joannis Ungnadii de Evangelio bene meriti.*
3. *Nomen Ungnadium.*
4. *Inter Austrios, imperii ordines.*
5. *Scutum. Tumersdorf.*
6. *Apex.*
7. *Tituli.*

§. I.

Ungnadiorum de *Weissenwolf* Illustrissimam stirpem *Matthaeus Dresserus* peculiari excoluit Chronico, edito Lipsiæ 1602. cont. etiam aliqua ap *W. Laz. de migr. gent. L.6.p.* 201.202. Creduntur ex Episcopatu Bambergio *Franconiæ* in *Carinthiam* venisse: & quidem nominatim *Theodericus de Weissenwolf*, qui 1147. Conradi Augusti in Palæstinam expeditioni interfuit, memoratur ab Episcopo Bambergensi Capitaneus ditionum Episcopalium in Carinthiam missus fuisse: Hic pater fuit *Sigismundi* & *Gothardi* equitum Hierosolymitanorum, nec non *Guntheri*, qui 1191. ab Henrico VI. creatus est eques Romæ, in Ducis comitatu fuit adversus R. Ungariæ Stephanum, victor ejusdem in campo Maraunico, & reliquit *Joannem*, *Henricum* & *Conradum*, qui Friderici II. expeditioni orientali interfuerunt, 1220. creati equites Hierosolymitani. Hunc volunt avum *Udalrici*, qui cum fratre *Bernardo* 1323. in ponte Tiberis a Ludovico IV. Imp. eques creatus est, communis pater duarum linearum ex *Conrado* & *Wolfhardo*, quarum illa defecit. Familia.

§. II. Inprimis meretur memorari *Joannes Ungnad* vir suo tempore Clarissimus, *Baro in Sonneck*, Capitaneus provincialis Styriæ, Capitaneus etiam & Vicedominus Cileiæ, Supremus Banus comitatus Waradiensis, (Obrister Span der Spanschafft Varaßdin/) nec non supremus militiæ præfectus Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, atque Croaticorum & Vindicorum limitum: quibus omnibus titulis ille etiam illustrior est, quem veritatis Evangelicæ amore & eius promovendæ studio meruit. Audiamus diversæ partis virum, sed candidum virtutum æstimatorem, *Thuan. L.38.p.418. Extremo anno* (sc. 1564.) *Joannes Ungnadius Sonneckius, vir & natalium splendore & virtute propria clarus jam ætate gravis, fatis concessit in Vintricia Sueviæ arce, & inde Tubingam translatus, atque ita jubente Christophoro Wirtembergico prope Ulrici parentis sepulcrum conditus: is cum antea Styriæ & Carinthiæ sub Ferdinando præfuisset, religionis causa patriam reliquit, & oblato a Christophoro Wirtembergico hospitio usus, aliquamdiu Uraci substitit: ubi cum incredibili propagandæ religionis desiderio arderet, immensis quoque sumtibus Biblia sacra & Theologorum aliquot scripta in linguam Turcicam & Croaticam converti, & ad gentes illarum linguarum peritas transferri curavit, laudabili sane & digno, quod ad posteritatem transmittatur, pietatis exemplo, quodque Principes, & qui majoribus opibus subnixi sunt, deinceps imitentur.* Hoc ille. Epitaphium ei scriptum Tubingæ in templo legitur simplex. Anno 1564. den 27. Decembr. starb der wolgebohrne Herr / Herr Hanß Ungnad / Freyherr zu Sonneck. Dem GOtt gnad. Baunmauer. inscript. monum. Tubing. B.3. cont. *M. Zeiler. itin. Germ. P.1. p. 318. P. 2 p. 162.* Prædicat eius etiam pietatem *M. Crus. Annal. Svev. P. 3. L. 12. c. 11. p. 726.* ubi inter alia de ipso & posteriori (nam prior Anna Turria Comes fuerat,) coniuge *Magdalena C. Barbiersi*: *Quam erat hoc pulcrum spectaculum, omni hoc seculo, & rarum, imo unicum: quando conciones sacras frequenter adibant, manibus inter se junctis incedentes? Canus Dominus, venerando aspectu: mulier ætate formaque integra, viri & heri sui observantissima.* Elogium Joan. Ungnadii de Evangelio bene meriti.

§. III. Quod *Ungnadiorum* nomen attinet, quod loco antiqui de *Weissenwolf* usurpatum est, aiunt ex eo natum esse, quod ex hac gente Henricus Guntheri filius, cum tyrannum *Turpinum de Schachenstein* in arce illa, quæ in gentis huius Dominio *Waldenstein* sita erat, 1240. obsideret, eamque oppugnaret, gratiam ei facere Nomen Ungnadium.

 nullam

nullam voluerit: unde ab istius uxore hoc agnomen inditum non dissideat familiæ, quod ipsi nec sibi honori ducerent. Sed cum *Comitum* dignitate suscepta [illegible] illud *Weissenwolfiorum* receptum est.

Inter Austrios. Imperii ordines. §. IV. In Austriâ *David [illegible]* primus fuit, qui inter proceres recipi [illegible] nuerit. Nunc inter *[illegible] Comites* Svevico [illegible] annumerantur, in quibus *D[illegible] Comes Weissen[illegible]* [illegible] Cæsaris imperialis [illegible] alterius Davidis, qui le[illegible] tione ad Ottomannicam aulam [illegible] obitâ & Cæsarea dignitate studiose [illegible] vata clarus 160[illegible] decessit.) com[illegible] subscripsit.

Scutum. §. V. In *Sibmach.* Wapenb. [illegible] scutum attribuitur quadripertitum. P[illegible] quadra *rubea lupum [illegible]* continet, quæ tessera primæ [illegible] teste fuit. (Unde errat Sibmach. cum [illegible] vocat. Rüde.) Secunda & tertia *cærulea murum* continet *ter [illegible]*. Quod symbolum est familiæ de *Tumers-*

Tumersdorf. *dorf* in Styria. Quarta areola [illegible] continet *duos molossos argentatos aversos [illegible] aureis colligatos [illegible]*. [illegible] interpretationem non vidi.

Apex. §. VI. Galeæ tres insistunt coronatæ. *Primæ* insidet lupus scutarius. *Secunda* sustinet duo corn[illegible] argenteum [illegible], & post illa alas duas, quarum priorum superior pars auro [illegible], inferior cærulea est, alterius colores inversi sunt. *Tertiæ* insident duo molossi argentei, millis a[illegible]. *Laciniæ* sunt circa primam galeam argenteæ & coccineæ, circa secundam cæruleæ & aureæ, circa extremam coccineæ & aureæ.

Tituli. §. VII. Titulus Davidi Ungnadio 1654. in Comit. Ratisponense subscriptione ille datur: *Comes in Weissenwolf, Baro in Sonn- & Ernseck, Dn. Dynastiarum Steyreck, Erbach, Rayth & Grüeskirch.*

CAPUT CIV.

Com. & Bar. de Volckrab.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Missendorf.*
4. *Galeæ.*

§. I.

Familia. PErillustris familia Comitum & Baronum de *Volckrab* ex vetustis inquilinis *Austriæ* est, prius tamen provinciæ supra Anasum quam intra eum: quamvis juxta *W. Lazii* sententiam ex *Svevia* venerint. *Bucelinus Germ. P. 3. p. 246.* eam orditur a *Stephano Volckhra* seu *de Volckrain* circa 1422. sed vetustior eorum est memoria. Ita legitur in antiquis chartis 1355. *Fridericus Volckrab in Pach* (der Volckhra zu Pach,) 1386. *Stephanus Volckrab de Koppenberg*, nescio an cum superiori idem.

Scutum. §. II. Scutum quadripertitum *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 38. in prima areola & extrema *aurea* (Sibmach. *argento* pingit) *duæ cornices* (Kräen oder Holtzraben) *cristis rubeis* (mit rotten käpplein auff dem kopff/) *trunco [illegible] radices & abscissorum ramorum [illegible], pali instar [illegible] utrinque [illegible]* (zu beyderseits an einem holtzfarben stamm mit wurtzeln und abgehackten ästlein/ so in mittel deß schilds nach der länge erscheinet/ kleben/) repræsentantur. Hæc gentilis tessera est, olim tamen nonnunquam unica *cornix* comparebat.

Missendorf. §. III. Secundæ & tertiæ areolæ *prasinæ* inducitur *fascia aurea* designandæ extinctæ familiæ de *M[illegible]dorf* seu *M[illegible]dorf*, ob matrimonium *Stephani Volckrab & Marthæ de M[illegible]*. Hæc illis areola in scuto quadrifido a Ferdinando I. & jus ceræ cærulea utendi [illegible] concessa est.

Galeæ. §. IV. Galeæ scuto incumbunt duæ coronatæ, *priori* insistit truncus primi laterculi cum appendentibus cornicibus. Ex *altera* protenditur jugum alarum viridium fascia aurea exaratarum. *Laciniæ* hinc circumvolitant argenteæ & rubeæ, illhinc aureæ & prasinæ.

CAPUT

Caput CV.
Com. & Bar. de Ursenbeck.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Ursenbeck.*
3. *Pfaffendorf.*
4. *Galeæ.*

§. I.

PErillustris gens *Ursenbeckiorum, Comitum & Baronum* titulis inclyta, ex *Styria*, ubi munus hereditarium Erbstäbelmeister amt obtinuere, in *Austriam* venit, prima tamen origine ex *Bavaria* sunt. Quia vero diu in hac non superfuere, *Wigul. Hund. f. 346.* eos recenset inter extinctos, quorum in torneamentis mentio fiat (die abgestorbene Thurnier-genossen/) facit tamen mentionem eorum etiam, qui extra majorum patriam superessent, & addit nominatos ab *Ursenbach* (von dem Hofmarck Ursenbach im Mitterfelser Landgericht,) & veterem sepulturam fuisse in *Ober-Altaych.* 1165. *Fridericus Ursenpeck* eques in torneamento Tigurinis legitur, & 1179. *Leonhardus* eques in ludis Coloniensibus. 1403. mortuus est *Petrus Ursenpeck Abbas in Ober-Altaych.* Porro sub Ferdinando I. in Austria *Petschach* obtinuerunt. In *Georgii Bernardi L. B.* qui superiori seculo vixit, liberis *Christophoro*, *Ioanne Christophoro*, *Georgio Christophoro* & *Marquardo Christophoro* peculiares ortæ sunt lineæ. Familia.

§. II. Insignia repræsentat *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 79. in nobilitate Bavarica. Area prima *transversè secatur*, & superiori regione *nigra* inferius *auro* tingitur: quæ gentilis est tessera. Addit Hundius allegatus, quosdam Ursenpeckios *rotam* apicis etiam scuto intulisse. Ursenpeck

§. III. Laterculus secundus & tertius *rubeus duo sceptra liliata & decussatim locata argentea* continet, quod symbolum fuit extinctæ familiæ Styriæ *Pfaffendorfer*, ex matrimonio *Bernardi Ursenpeck* (qui Georgii Bernardi avus fuit,) & *Veronicæ de Pfaffendorf.* Pfaffendorf.

§. IV. Cassides scuto duæ coronatæ insistunt: ex *priori* expanduntur alæ duæ, quarum prioris superiora alterius inferiora nigricant, reliqua auro flavent, ante has autem inter duo cornua, contrariâ ad sectionem alarum tincturâ affecta, *rota argentea* locatur. *Laciniæ* sunt aureæ & nigræ. *Alteri* insistunt tres mitræ latæ (seu Ducales) rubeæ ora reducta argentea, una super alteram locatæ: superiori vero imponuntur quinque plumæ struthionicæ, duæ rubeæ tres argenteæ. *Laciniæ* etiam sunt ex argento & cocco. Galeæ.

Caput CVI.
Ursini. Duces Bracciani, &c. Principes & Com. de Rosenberg.

ARGUMENTUM.

1. *Origo familiæ.*
2. *Italici rami.*
3. *Scutum Duc. Bracciani.*
4. *Area majoris scuti.*
5. *Tessera propria Ursinorum.*
6. *Apex.*
7. *Ex illis Rosenbergii.*
8. *Horum deductio.*
9. *Gentis decora. Finis. Successio.*
10. *Scutum. Dignitas principalis. Rosenbergii Franconiæ.*
11. *Apex.*
12. *Rosenbergii Carinthiæ.*
13. *Scutum & Galeæ.*
14. *Rosæ folium unum.*
15. *Spangstein. Titula.*

§. I.

URsinorum celebre nomen in Italia est, & inter quatuor Principes familias *Romanæ nobilitatis* numerantur, rebus gestis incluti, & diu *Columnensium* fere perpetui adversarii, his pro *Gibellina*, *Ursinis* pro *Guelfica* parte stantibus. *Fr. Sansovinus* demum Origo familiæ.

 hanc

hanc descripsit, & refert *Mundilium* filium *[illegible] Capitanei Gothi* ab *ursis* [illegible] tum, unde nomen *Ursinorum* ceperit. Aliam [illegible] autem occisum acie, [illegible] victoria ex ejus parte stetent, & sepultum esse in suo vexillo, quod baltheis ar[illegible] & rubeis pictum erat, cui injecerant milites [illegible] candidas, verum [illegible] clas. *Raph. Volaterranus* ait, *[illegible] & Ursinum* fratres filios *C. Ursini Capitanei* *letant*, cum à Lombardis [illegible] conditione Romam liberassent, a senatu & p[illegible] insignis & jure civitatis [illegible]atos. Ex Germania illis originem *[illegible]* *Chron. & Cen. Anhalt.* aliam [illegible] c. 15. assignat, nimirum *Aribertum* seu *[illegible]* filium *Ariberti Ursini*, [illegible] ex *[illegible]* Suevica familia (ex qua majorum [illegible] odio Francorum ad Romanos, & quidem [illegible] amorem venerit, [illegible] litarem operam navarit, unde *[illegible]* nomen in *Ursinum* mutatum [illegible] R[illegible] mansisse, cum frater *R[illegible]* patri in ditionibus Ballenstett & Ascaniæ in Germ[illegible] succederet, eamque prole careret, ejus hereditatem iterum ex fratre Radebot[illegible] potem Aribertum seu Aribonem III crevisse, & autorem Romanorum Ursinorum f[illegible] ctum, ac 708. extinctum esse.

Italici rami. §. II. Quicquid vero de origine sit, quæ disquisitio cum nimis alte ascen[illegible] plerumque in fabulas cedunt, saltem nihil certi reperit, hodiernum gens ea Roma[illegible] ret, & plures numerat *Duces* ac *proceres*, qui amplas ditiones possident. Ex illis [illegible] sunt Duces *Bracciani*, *Sancti gemini*, *Gravina*, *Montisrotund.*, *Castelli*, March. *Montis* *Savini*, Principes *Matricia*, Comites *Petiliani*, *Anguillaria* & alii.

Scutum Duc. Braccians. §. III. Ducis Bracciani, qui caput familiæ est, scutum tale repræsentat *Sammarth. l'est. de l'Ess. p. 43.* ut quadris totidem *Aragonici* pali, *Imperialis* aquila, *Andegavensia* lilia, subjecta cruce *Hierosolymitana*, & *Hungaricæ* fasciæ repræsentarentur: eis vero nova parma imponeretur denuo quadripertita. Prima & extrema areola, quæ proprie Ursina & gentilis est, ternis baltheis argenteis & rubeis exaratur impetito cephalo argenteo cum rosa rubea, auro geminata, alio capite f. fascia subjecta aurea, cum anguilla cærulea. *Sylv. Petrasancta* ita enunciat *tess. gentil.* pag. 488. *Rosa punicea, gemmata guttulis aureolis, & in apice scutario argenteolo sata, cum subjecta infita aureoli metalli, in qua serpit anguillula cyanea, atque insuper cum ima parmula regione oblique sexies ostro atque argento lemniscata.* Secunda & tertia argentea ursum refert erectum nigrum, cum nomella aurea.

Areolæ majoris scuti. §. IV. Quod attinet majoris clypei quadras, rationem earum assignare nescio: haud dubie vero ab aliqua filia Regis Siculi ex Aragoniis Ursino alicui elocata allegabantur: ibi enim facile prædicta ἐπίγραμμα concurrent.

Tessera propria Ursinorum. §. V. Rosa & fasciæ Ursinorum, quod [illegible] symbolum: Anguilla notat Comitatum *Anguillaræ*: Hunc tenuere peculiares Comites, quos ex parte enumerat *Henninges Theatr. T. 4. P. 1. p. 1005.* Cum vero *Franciscus Aversa* filius ob itinera publica infestata à *Paulo II. Pontifice*, cujus monita aspernatus erat, captus fuisset, & per quinquennium detentus, demum *Innocentius VIII* Anguillariam his Comitibus ademit, atque *Franciscetto Ciboni* seu *Ciboo* dedit, à quo in familiam *Ursinam* venit. Hinc comitibus Henning. dicto loco anguillam tribuit, quam dein videntur Ursini intertruisse fasciolæ capiti subjectæ. Nescio vero an universa gens ea utatur. Certe *Virginio Ursino* Cardinali idem Sammarth. p. 415. anguillam non adscribit. Ursus cum numella ad nomen gentis alludit.

Apex §. VI. Scuto imponitur galea coronata, ex qua nascitur ursus niger cum numella aurea, dextro pede rosam gestans purpuream. Laciniæ dependent argenteæ & rubeæ.

Ex illis Rosenbergii. §. VII. Porro sicuti ad Italos Ursinos & Columnios plurimæ Germanorum familiæ originem suam referre amarunt, incerta traditione: quemadmodum comprimis ad Ursinos referre amant Ascaniam Illustrissimam stirpem, quam tamen antiquiorem Ursinis Romanis, & hos ex ea ortos, sed altero ramo Peringeri [illegible] extincto ex illo Romano gentem denuo propagatam esse tradit, ut §. 1. diximus. Pro ulius ita tamen vix dubium patitur Illustrissimæ familiæ Rosenbergiæ ex Ursinis derivatio, cui inprimis insignia favent.

Horum deductio. §. VIII. *Celeber. Bucelini Germ. P. IV. p. 232.* de origine illa verba sunt: *Vitelius Ursinus Romanus circa annum* 1150. *turbas Arnoldistarum fugiens cum cognato ang[illegible]* *Niccoletto*

Nicoloto Ursino, ille sub *Henrico Duce in Carinthia*, hic sub *Hermanno Goritiæ Comite in Slavonia* consedit, ibique *Ursinorum Comitum de Blagay in Croatia*, ille *Comitum Rosenbergiorum in Carinthia* autor extitit. *Vitellius* a *Slavis Viteck* dictus fuit, quod parvum *Vitum* seu *Vitellum* sonat. Huic filios dat *Viteck II.* ex cujus filio *Wilhelmus Rosenbergios Bohemiæ* deducat & *Henricum I.* à quo *Carinthii*. Quamvis autem dissentiant, quæ paulo ante in genesi Rosenbergiorum Bohemorum p. 230. dixerit, cum Viteckum I. jam Dominum de Rosenberg & Crumlow circa 1150. dicat, & Henrico alios det posteros, dominos de *Crumlovv, de Aubecka, de Falckenstein*: non tamen ob hanc differentiam, deductionem totam in dubium revocandam credo.

§. IX. In *Bohemia* certe linea, quæ ibi sedem fixit, celeberrima fuit. *Wocko* enim, qui 1262. mortuus est, *regni Bohemiæ* fuit *Marescallus*, *Capitaneus Austriæ & Styriæ* sub Ottocaro rege; filii *Wicko* iterum regni Marescallus, *Henricus* Burggravius seu Prorex Bohemiæ, *Nicolaus* Episcopus Pragensis. Henrici filius *Petrus* supremus regni fuit Camerarius, & regis *Wenceslai III.* viduam *Violam* seu *Elisabetham Teschinensem* in matrimonio habuit. Hujus nepos *Henricus* denuo Prorex in Bohemia claruit. Imo *Wockonis II.* Gubernatoris Bohemiæ filii quatuor ordine Gubernatores fuere *Henricus, Ioannes, Iodocus, Petrus*: Unde eandem dignitatem deinceps gessit *Wilhelmus*, gentis, quæ in fratre ejus *Petro Wockone*, qui vivus adhuc *Crumaviam* Bohemiæ civitatem, *Rosenbergiorum sedem*, cum ditione annexa *Rudolpho II.* Imp. cesserat & velut donaverat, 1611. in Bohemia defecit, penultimus, *Eq. A. V.* qui ex quatuor conjugibus *Catharina Brunsvicensi*, *Sophia Brandeburgica*, *Anna Maria Badensi* & *Polyxena Bernsteinia* nullam sustulit prolem. Memorat *Zeiler. itin. Germ. P. 1. p. 166.* ex veteri pacto Dominos de *Schwanberg* in bona *Rosenbergica* successisse. Unde etiam civitas *Sobieslavia*, quæ semper Rosenbergiis fidelis manserat, & ab ultimo *Petro* libertate donata fuerat, *Schwanbergium* patronum elegerit: qui etiam in ea ex testamento Petri collegium aliquod condiderit. Gentis decora. Finis. Successio.

§. X. *Wilhelmi* scutum ita describit *Chifflet. Eq. A. V. n. 267. Scutum sexies argento & minio oblique dextrorsus tæniatum* (bandé) *caput scuti argenteum rosa coccinea auro gemmata impressum: idem caput sustentatum* (chef soustenu) *aurea transversa tænia, quæ cærulea anguilla est exarata.* Prorsus eodem modo repræsentat clypeum *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 8. (Principibus Rosenbergios annumerans, forte ob dignitatem, qua in regno eminebant, sed & *Mart. Zeiler. itin. Germ. P. 1. pag. 167. & 621.* eos Principes vocat, **Fürst und Regent deß Hauses Rosenberg**,) excepto quod *anguillæ* mentionem non facit, quæ etiam ex his insignibus merito exulat. Ursini enim Romani, quod §. 5. vidimus, eam ob Comitatum *Anguillariæ* inseruerunt. Ex eo vero apparet *παρέγγυα* in Bucelini opere commissum, cum his Rosenbergiis scutum tribuit transverse sectum & palis alternante tinctura distinctum, quod *Rosenbergiorum* in Franconia est symbolum. vide *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 100. cujus vestigium in Hatzfeldio scuto videbimus. Scutum. Dignitas Principalis. Rosenbergii Franconiæ.

§. XI. Apex est galea coronata, cui innititur *rosa rubea auro gemmata.* Chifflet. loc. cit. eam *monticulo argenteo incumbere* memorat. *Laciniæ* sunt ex argento & cocco. Apex.

§. XII. Quod Illustrissimos *Rosenbergios Carinthiæ* attinet, quos diximus §. 8. à Bucelino derivari ex *Henrico I. Witeckonis* filio, eorum deductio in dicto autore videri potest. In *Styriam* immigrarant, sed reversus est circa 15… *Udalricus*, cujus pater *Maximilianus* pleraque vendiderat, in *Carinthiam*. Udalrici nepos *Ioannes Andreas S. R. I. Comes* creatus est, & Imperatoris Consiliarius intimus atque Camerarius, nec non Burggravius Carinthiæ & Deputatorum præses perpetuus fuit. Filio ejus *Wolfgango Andreæ* etiam titulus *Hæreditarii Carinthiæ aulæ præfecti* tribuitur. In hoc & fratre *Georgio Nicolao*, quorum utrique filii sunt, Illustrissimum familiæ decus consistit. Rosenbergii Carinthiæ.

§. XIII. Hisce scutum deberi, quod *Sibm.* **Wapenb.** P. V. p. 9. recenset, existimo. Illud quadripertitum primo alveolo *argenteo horizontalem baltheum nigrum* intersitit, *tribus nummis argenteis oneratum*; secunda areola *bipertita* est *ex argento & cocco*, inscripta *rosa tetraphylla ad similis sectionis modum tincta*, tertia area *aurea* *sellam rubeam* continet, quarta ex *minio & argento diagonaliter secta* refert *ferrum quo porta muniuntur* (si figuram recte capio,) utroque extremo trifoliato, situ diagonali Scutum & Galeæ.

contrario

contrario, & tincturâ item atræ oppositæ. His media incumbit parmula *argentea* cum *rosa rubea*. Galeæ insistunt quinque, *media* sustinet rotam rubeam, *proxima* dextris coronata alarum expansarum & primi alveoli symbolo exornatum, *extrema* a dextris iterum coronata alam cum typo lateculi tertii, quæ me... *vam* assistit sustinet columnam vel pileum orientalem acuminatum ex minio & argento bipertitum, & rota pariter secta fastigiatum. *Ultima* ad sinistram coronata ... *dextram* ursi hastam ferentis sustinere. *Laciniæ* hinc pinguntur auro & rubeo colore, illhinc eodem colore & altero metallo.

Rosæ solius usus. §. XIV. Quod sola rota utantur, *Ursinam* deductionem non potest in d... revocare; quod faciunt illa Clariss. *Aeg. Gelenii de Colon. Agripp. magnit.* L. 2. l. 3. p... *De Ursinorum Romæ adhuc florentium Principum armis existimo, ea comm... ita ... tio rosam fuisse, inde ob Angularia Ducatum adjectam insitam insignitam angu... atque lemniscos unicum repræsentantes.*

Spangstein. §. XV. Quid areolis singulis num. 13. repræsentetur, fateor me ignorare (nisi ... te ultima areola notat familiam *Spangstein*, ex qua fuit *Barbara*, uxor *Georgii de ...berg*, circa 146.. conf. *Sumach.* Wapenb. P. 1. pag. 47.) Siquis ex titulo conjecturam facere velit, talem dat *Bucelinus Iosepho Paridi: Comes in Rosenberg, Baro in Lerchenau & Gravenstein, Dn. in Sonneck, Freyersbergstein & Hohenbergen.*

Tituli.

CAPUT CVII.

Truchsess. seu *Dapiferi de Waldpurg*, *Com. de Wolfeck, Zeil, Scheer, Trauchburg, Friedberg.*

ARGUMENTUM.

1. *Origo eadem cum Althannis.*
2. *Antiquiora.*
3. *Deductio.*
4. *Continuatio. Linea Sonnenbergia. Wolfeccia. Scheerensis.*
5. *Scutum. Leones Sveviæ.*
6. *Dignitas Dapiferatus hereditarii in imperio.*
7. *Dapiferatus Sveviæ: inde Imperii. Seldenecci.*
8. *Apex.*
9. *Scutum Com. Sonnenbergiorum.*
11. *Scutum plenius, & galeæ.*
11. *Virgo scutum tenens.*
12. *Tituli.*
13. *Waldpurg. Wolfeck. Waldsee. Marstetten. Trauchburg. Advocatia Isnensis. Friedberg. Scheer. Zeil.*
14. *Aliorum Comitatuum & Dominiorum tesseræ.*
15. *Pincernæ de Winterstetten.*
16. *Insignia.*
17. *Rami alio protensi.*

§. I.

Origo eadem cum Althannis. QUod Illustrissimorum *Waldpurgiorum Dapiferorum* attinet originem, de ea nonnihil diximus cap. 1. hujus libri, cum de Comitibus *Althannis* mentio fieret; communes enim majores cum istis hæc familia habere perhibetur, usque ad *Wernerum Com. de Thann, Dapiferum Waldpurgium*, patrem *Gebhardi*, a quo nostri *Waldpurgii*, & *Friderici*, qui *pincernas de Winterstetten* & *Althannos* illos fecerit.

Antiquiora. §. II. Qui altius ad incerta ascendere amant, his sufficere possunt, quæ ex *Felice Fabro l. H. Suev.* c. 21. adducuntur: *Romulum Ducem Sveviæ* sub *Constantino M.* famulo suo *Gebhardo* præter Comitatum Trauchburgium, ob mortem ultimi Theodorici Comitis ad se delaptum, domum venatoriam, quam *Waldpurg* ob sylvas circumsitas dixerit, dedisse, nec non insignia *trium conorum* seu *betrorum pinearum aureorum* (Dannzapffen/) in clypeo *cæruleo*: super galeam vero *pinum* ejusmodi pomis aureis ornatam. *Lyrenus* autem alicujus meminisse dicitur, qui 104. vixerit. Dubito autem, an ejusmodi traditiones, quæ historiarum peritioribus a fabulis parum distare videntur, familiarum honori serviant, quæ propriis decoribus satis superque illustres sunt.

Deductio. §. III. Cæterum quod aliis etiam usu venit familiis, graduum certa deductio vix ad liquidum reducitur, apud alios alia occurrente. Vix aliam vero tutum præferre illi, quæ apud Celeberr. *Gabr. Bucelin. Germ. Tom. II.* & dein *T. IV. p.* 8. reperitur.

Undo

Unde à *Gebbardo*, ad quem supra citato loco descendimus, ordiendo illius filii fuerunt, præter alios *Gebbardus Abbas Elwangensis, & Conradus Comes de Thann Mareschallus Conradi III.* Hoc natus est *Eberhardus de Tann*, Imperatoribus Friderico I. & Henrico VI. charissimus. Eo nati *Henricus Waldpurgius* Friderici I. aulæ præfectus, qui Herosolymis decessit, & *Bertholdus Dn. in Trauchburg*, Judex aulicus Imp. Tigurii, pater *Bertholdi junioris*, quo nati *Bertholdus* Dapifer in *Rhordorf* & *Ulricus in Trauchburg*, unde duæ lineæ, quarum hæc in nepote Henrico, illa Rohrdorfina in abnepotibus *Ottone*, qui obiit 1376. *Friccone*, cujus emortualis 1369 & *Conrado* defecit. *Henrici Waldpurgii* (qui Bertholdi frater) filius fuit *Eberhardus*, denuo pater *Henrici* & *Friderici*, qui autor *Dapiferorum in Warthausen*, Henrico genitus *Eberhardus*, qui obiit 1292. hoc *Ioannes Dapifer S. R. I. Dn. in Waldpurg*, Judex provincialis Sveviæ, mortuus 1338. & pater *Eberhardi*, à quo plerisque autoribus jam certior est deductio.

§. IV. Hic *Eberhardus* maritus *Agnetis Ducissæ Teccæ* genuit *Ottonem* patrem *Ottonis* 1386. ad Sempacum cæsi atque *Ioannem*. (de hoc *Crus.* annal. Svev. P. 3 L. 6. c. 3. p. 313.). Hic jam *Ioannes* solus Dapiferorum superstes, & inde pater communis factus est trium linearum, *Sonnenbergensis*, *Wolfeccæ* & *Scheerensis*, per totidem filios *Eberhardum*, *Georgium*, *Iacobum*. Sed prima etiam defecit. Nam *Eberhardus Comes Sonnenbergæ & Fridbergæ*, filios quidem genuit *Ottonem Episcopum Constantiæ*, *Eberhardum*, *Ioannem* & *Andream*, qui tres connubia iniere, sed nulli masculus superfuit. Quod *Wolfecciam* attinet, *Georgii* pronepos *Georgius III.* Dux fœderis Svevici in Wirtenbergico & rustico bello, deinceps Ferdinandi locumtenens in Ducatu Wirtenbergico, qui *Præfecturam Sveviæ* pignoris nomine pro 50000. floren. accepit, alium genuit *Georgium IV.* hic *Iacobum*, qui communis pater est lineæ *Wolfeccæ* per *Henricum*, *Comitem* creatum à Ferdinando II. patrem *Maximiliani Wilibaldi* bello celebris Comitis, & *Zeilensis* per *Frobenium*, quo natus est *Ioannes Iacobus* item Comes à Ferdinando II. Imp. creatus, nec non Ferdinandi Camerarius & bellicus Consiliarius, qui 1677. decessit, modernorum genitor. Tertia *Scheerensis* oritur à *Iacobo*, dicto **der güldene oder heilige Ritter /** ob susceptum Hierosolyma & ad montem Catharinæ seu Sinai iter, *Præfecturam Sveviæ* Sigismundo D. Austriæ vendidit, ejusque gessit nomine. Hoc inter alios editus est *Wilhelmus*, genitor *Ottonis Cardinalis & Episcopi Augustani*, qui seculo superiori inclaruit, & *Wilhelmi*, qui de Carolo V. & Maximiliano Imperatoribus bene meritus est, legatus ad reges Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ. Hoc nati sunt *Gebhardus Archiepiscopus & Elector Coloniensis*, qua dignitate pulsus ob ductam uxorem in exilio vixit, de quo historiæ superioris seculi loquuntur, *Carolus* Cameræ præses & *Christophorus* generis propagator. Hujus filii *Wilhelmus Henricus* item Cameræ præses Comites in *Trauchburg*, *Friberg* & *Scheer* prolevit, *Fridericus* autem Comites in *Fridberg* & *Trauchburg*.

Continuatio.

Lineæ Sonnenbergic.

Wolfeccia.

Scheerensis.

§. V. Sed scutum familiæ jam videamus apud *Siemach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 19. quod est *aureum tribus* insigne *nigris leonibus leopardorum more gradientibus, auribus, linguis & falculis rubeis.* (**Die ohrlöcher / zungen und griff roth.**) Hoc ipsum ὅπλον *Sveviæ* Ducatus esse, dubio vacat, vid. **Wapenb.** P. 2. pag. 2. Unde autem ad Waldpurgios venerit, non ex eo est, quod originem trahant ab antiquis Sveviæ Ducibus, ut Vossio placuit in vita Fab. Donavii, sed ita rem enarrare solent: fuisse *Henricum Waldpurgium Dapiferum* in servitio *Conradini* Sveviæ familiæ ultimi, ipsoque in Italiam petiisse, & hero ultima adhuc officia præstitisse, cum Neapoli 1268. à Carolo Andino R. Neapolitano supplicio afficeretur, inde acceptam ab eo chirothecam seu annulum signatorium, ut petierat, *Petro R. Arragoniæ*, heredi instituto, attulisse: qui, quod heres facere potuerit, ob eam fidem Domino suo exhibitam insignia Svevica Henrico concessérit, quibus mutatum avitum scutum: creditur que ipsum Ducatum donaturus fuisse, si penes ipsum stetisset. Conf. *Wurstisius german. gent.* L. 8. pag. 432. *Wolz.* **Würtenb. Stamm und Namens quell** P. 2. c. 8. p. 17.

Scutum.

Leones Svevici.

§. VI. Huic scuto leoninis exornato Buccelinus ubique addit *caput scutarium impresso pomo imperiali:* quamvis vero non exprimantur colores, certum tamen est *pomum auro & aream cocco* tingendam, quia eadem tinctura est scutuli Palatini vel nunc Bavarici, quo *Archidapiferatus* dignitas denotatur. Hi vero VValdpurgii sunt

Dignitas Dapiferatus hereditaria in Imperio.

Imperii

Imperii *Dapiferi hereditarii* atque ita demas illius Serenissimæ in h[illegible]. Conf. *Limn. Jur. publ.* 3. 7. 73. Observatu[illegible] cautum, exemplo familiarum [illegible] Pappenhemiæ, Zollerianæ, hanc etiam dignitatis illam tesseram scuto [illegible] dem, si contra hus sit scutum, quod audivimus [illegible] Das [illegible] ordinari Wapen bestehet in den dreyen schwartzen Löwen / [illegible] setzten rothen schwenctel / vermitten der verzillete Reichs apfel [illegible] vero eo facilius fuit, quia vexillum plerumque ita repræsent[illegible] rubea tænia latiori prætexta esset, mit einem rothen schwenckel / [illegible] iam inscripta est dignitas hereditaria.

Dapiferatus Sveviæ inde Imperii. §. VII. Cæterum pridem fuerant *Sveviæ Ducatus hereditarii Dapiferi*, [illegible] eorum nomen ortum videtur, quod officium [illegible] fuit (nam *Henn.* [illegible] *T. 3. P. 1. p. 375.* memorat *Comites a Maurstetten* [illegible] tiquos Ducatus Sveviæ Dapiferos,) saltem a familia Augustorum [illegible] ortum trahere, in cujus servitus hi nostri assid[illegible] Porro in A. B. c. 27 [illegible] officio huic nomen datur *Magister coquinæ*, [illegible] *Vicedapifer* seu *Subdapifer*, nostris Truchseß. Erbtruchseß und Kuchelmeister. Conf. *Limn. ad d. l. obs.* 8. Fuit vero eo tempore hæc dignitas penes [illegible] familiam, deinceps ad *Seldeneccios* devenit: ut ex [illegible] Limn. d. l. obs. [illegible] ches Erbküchenmeisters und Truchsessen-amt haben die von Seldeneck [illegible] hen getragen von dem Churfürsten bey Rhein / und hat Anno 1538. Churfürst Ludwig Pfaltzgraf wegen besorgenden abgangs deß Seldeneckischen stamm[illegible] solches amts anwartschafft denen von Waldburg verliehen. [illegible] vam gente priori extincta impletam oportet. Hac vero causa [illegible]

Seldeneccii. *cis* hanc dignitatem tribuit. Porro cum in Wapenb. P. 2. pag. 72. iisdem [illegible] bus utrumque nomen *Seldeneck-Nordenberg* in nobilitate Franconica tribuatur, non immerito forte cogitari posset, eandem fuisse familiam sed in diversis lineis [illegible] nomina sortitam, de quo alii cogitent. Quod autem Limneus dubitat, [illegible] Waldpurgensis tempore *Friderici & Philippi* [illegible] *Dapifer*, dubitatione [illegible] bat, quia Svevorum, atque ita ex Svevica famil[illegible] Imperatorum [illegible] Dapiferi, & ipse postea observ. 29. p. 569. ex *Papp.* [illegible] *Sveviæ Dapiferos* vocat nobiles viros de VValdpurg.

Apex. §. VIII. Galeæ hujus scuti imponitur culcitra *rubea* holoserica (quarreau [illegible] coussin de velours cramoisy,) *aureis* ornata *globulis & panniculis*, & super ea *cauda pavonina*. Tum adjicitur magno gentis decore *vexillum Svevicum*: laciniæ vero sunt aureæ & nigræ.

Scutum C. Sonnenbergiorum §. IX. Hæc insignia vetusta sunt, quibus nunc etiam utuntur, cum contractius scutum placet; sed alias aliæ etiam adduntur areolæ. Linea *Sonnenbergica*, [illegible] jam extincta est, utebatur, ut apparet Wapenb. P. 2. pag. 19. scuto quadripartito, cum enim in areola prima & quarta essent [illegible] *Henning.* [illegible] *P. 1. p. 369.* ordinem areolarum invertit, [illegible] intelligo rectius esse,) lateculo secundo & tertio *cæruleis* inscripta est *Sol* [illegible] imago *aurea* [illegible] *piti* (Henning. hunc etiam omittit) [illegible] Imponitur galea scuto non *VValdpurgia* sed *Sonnenbergia* coronata, cum [illegible] cæruleam [illegible] ornatarum. *Laciniæ* sunt ex auro & cyano. [illegible] Sonnenbergium [illegible] procul à Geroltztal & valle Pretigovia supra Vel[illegible] nunc cum [illegible] una dynastia est,) ab Imp. Friderico III [illegible] 1463. sed demum [illegible] 53000. floren. Sigismundo Austriæ Duci [illegible] vendere coactus est. Alibi lego a Sigismundo emisse, sed brevi iterum amisisse, atque interpositione Helvet[illegible] pecuniam pro eo accepisse.

Scutum plenius, & galeæ. §. X. Nunc quando pleniori placet scuto uti, in ejus primo & quarto quadrante leones *Svevici* familiares [illegible] in secundo cæruleo super triplici [illegible] te nigro Sol [illegible] *Sonnenbergiorum* [illegible] in tertio cælestino tres [illegible] prisci *VValdpurgii* comparent, [illegible] Media incumbit [illegible] rubea cum mundi sphæra aurea, *Dapiferorum* dignitatem not[illegible] Incumbunt clypeo quatuor galeæ: ex quibus *prior* coronata pinum [illegible] pomis aureis [illegible] net: *secunda* mediante culcitra rubea cum globulis & panniculis ex meliori metallo,

ex eodem

ex eodem incumbit mundi figura: *tertia* gentilis est palvino tecta, cum cauda pavonina & vexillo Svevico, imminente leonis pomo imperiali: *Externam* coronam ornant alæ cæruleæ singulis folliculis aureis insignes: aliis legi folem imminentem monticulis inter alas hasce contineri. Mysterium sensus apicis illud ex Hlattn nana gente intellexi: Diese blaue Sonnen flügel zeigen an den eyfer, so ein jeder Mensch zu der liebe GOttes und zu der seligkeit haben, und gleichsam mit flügeln dazu aspiriren solle. Laciniæ circumfluunt internè sericæ aureæ & nigræ.

§. XI. Scutum stipat virago seu herona veste candida, quæ longam syrma trahit, ejus fimbriis auro prætextis, collari ex prisco more ornata, crinibus contortis, quæ altera manu scutum tenet, altera vexillum Svevicum. Une pucelle Herone en habit d'argent borde d'or, tramant une queue à la moderne, la fraise au col plicé & les cheveux entrelassées ou tortillées à l'antique. [Virgo scutum tenens.]

§. XII. Quod titulos attinet, diversæ lineæ diversis utuntur: *Wolfeccæ* illum vidi: *S. R. Imp. hereditarius Dapifer seu Truchsessius, Com. in Wolfeck, Baro in Waldpurg, Dominus in Waldsée, Zeil & Marstetten.* *Zeilensis* ex illa orti illum: *S. R. Imp. Dapifer hereditarius, Comes in Zeil, Dominus in Waldpurg, Wurzach, Marstetten, Wolfeck & Waldsee.* Lineæ *Trauchburgicæ* hunc: *S. R. Imp. Dapifer hereditarius, Comes in Trauchburg & Fridberg, Dominus in Waldpurg & Scheer.* Demum *Friedbergensis* unica transpositione: *S. R. Imp. Dapifer hereditarius in Friedberg & Trauchburg, Dn. in Waldpurg & Scheer.* [Tituli]

§. XIII. Titulorum horum rationes jam reddendæ sunt: De *Dapiferatu* dictum est. *Waldpurg* in Algovia prope Ravenspurgum ex veteri patrimonio & imperii feudum est: illius vero dimidiam partem ab agnato VVilhelmo 12000. floren. emit Georgius ex VVolfeccia linea. *Wolfeck* in Algoja attulit marito Joanni *Clara Dn. de Neyffen*, sed castrum dicitur conditum à Joanne Com. Sonnenbergensi, & ab ejus filia Apollonia Georgio agnato marito suo allatum. *Waldsée* arx est & opidum non procul Biberaco: videtur etiam ex antiquis possessionibus domus esse, quam feudo à VValdpurgiis tenuerit familia, cui à VValdsée nomen, quæ forte cum in Austriam concessisset, ubi amplis ditionibus aucta est, Svevicas has possessiones reliquit. Sane *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 465.* de Henrico VValdseensi scribit, in Svevia prædia habuerat à Dapiferis à VValdpurg beneficio. Cæterum ibi Fridericus II. monasterium fundavit, ubi Dapiferis sepultura est. Cont. Crus. annal. Svev. P. 2. L. 11 c. 11. pag. 478. *Marstetten* emere Truchsessii à *Kænigseccis*, cum hi *Rotenfels* emissent. *Wurzach* ex iis est, quæ à *Clara de Neyffen* conjuge obtinuit Joannes. *Trauchburg* supra vidimus traditione tribui dono Romuli D. Sveviæ. Refertis apud *Henning. Theat. T. 3. P. 1. p. 299.* ab *Eberhardo Landgravio* vel *Comite Nellenburgensi* partem Comitatus Trauchburgici in Algovia Joanni Dapifero VValdpurgio concessam legitur. P. 367. id de toto Comitatu dicitur, & additur *Advocatia Isnensis*, tum una cum Eberhardo Nelleburgio fit mentio *Henrici C. Veringensis*, necnon redemtum esse 19.. marcis argent. Lazius ita de migr. gent. L. 8. p. 432. *Comitatum Trauchburg ab Henrico C. à Veringen & Eberhardo à Nellenburg redimens totum suæ familiæ vincit.* Ex quo colligo jam prius partem penes hanc stirpem fuisse. Unde seculo decimo memoratur *Hesso Dapifer de Waldpurg, Comes de Thann & Comes de Trauchburg*, qui advocatus cœnobii Campidunensis ab Abbate constitutus fit. Porro *Advocatiam Isnensem* vendidit *Otto Dapifer*, 9000. libris obolorum civibus, qua ratione civitas ad imperium pervenit. Literæ emtionis scriptæ sunt 1365. Alii memorant, cum ab Isnensibus Sc.... auteor. quæ Leopoldo Austrio mutuo dederat, vicissim accepisse, ea conditione, ut si ex bello non reverteretur, libertate gauderent, quod factum ipso ibi ad Sempacum cæso. *Fridbergium*, ab arce *Fridberg* inter Mengen & Saulgen ita, comitatum cum *Scheer* opido (a quo etiam ditioni vicinæ ad Danubium nomen das ländlein Scheer inditum. *Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 46*) a Friderico III. emit Eberhardus C. Sonnenbergius 1463. Filius autem Andreas circa opidum Scheer arcem ædificare cœpit 1486. Porro etiam ex Sonnenbergiis bonis aliqua in ipsorum potestate mansisse oportet, ex eo quia in matricula imperii ob ea ipsis certa quota assignatur. vid. *Mart. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 20. 21.* *Zeil* in Algoia prope Leutkirch quomodo obtigerit, non exprimere possum. [Wald-purg.] [Wolfeck.] [Waldsée.] [Marstetten.] [Trauchburg.] [Advocatia Isnensis.] [Fridberg. Scheer.] [Zeil.]

Aliorum Comitatuum & Dominiorum tesseræ.

§. XIV. Ex hoc videre est, Illustrissimos VValdpurgios, si areolarum [illegible] dine delectarentur, pluribus non destitui, quibus clypeum complerent. [illegible] possent Comitatus *[illegible]* tesseram auream cum leone rubeo, [illegible] det ejusdem [illegible] (quidem leo est Habspurgius & Zeringius [illegible] *burgici*, nimirum nigram aquilam in argento: tum dynastiæ *[illegible]* [illegible] beum Z vel uncum (oder Wurffel) in auro, quæ etiam figura galeæ [illegible] næ tabulæ, cujus extremitates [illegible] ornant pavoninæ pennæ, inscripta [illegible] delicet in auro pantheram nigram tabentem cum apice similis [illegible]. Se[illegible] mitatuum *Rohrdorf, [illegible] & VVarthausii*, symbola adsciscere possent: [illegible] & hujus comites jam à pluribus seculis dicti sint.

Pincernæ de Winterstetten.

§. XV. Hic ramus fuit ipsorum VValdpurgiorum, atque ita posteritatis *G[illegible] de* VVernero prognati [illegible] filii. Non tamen omnino oblivicemur eorum [illegible] *Friderico* ejus fratre *pincernæ* [illegible] *VVinterstetten* descendunt, [illegible] nepos *[illegible] de Thann & VVinterstetten*, frater seu patruelis *Henrici Episcopi Constantiensis* [illegible] *Eberhardum de Thann & VVinterstetten*, atque *Joannem Dn. ab Altham*, cujus [illegible] niem Comites Althannenses [illegible] vidimus. Sed *Eberhardus* continua ferie protexit [illegible] *nas de VVinterstetten*, quorum posteritas etiamnum superest. Prioribus seculis [illegible] que conjugia ex Comitibus aut Baronibus sumta sunt, uti occurrunt uxores ex *D[illegible] Teccæ*, Comitibus de *Tockenburg, Heiligenberg, Kyburg, Kirchberg, Montfort H[illegible] Veringen*, Baronibus de *VValdenberg, Iustingen, Razuns*: sed forte quod familiæ [illegible] tunæ decrevissent, non solum posteri equestri fere conditione fuere contenti, [illegible] eodem ordine quæsivere matrimonia, quæ mutatio in aliis etiam stirpibus [illegible] observata. Cæterum hi pincernarum forte inde nomen gessere, quia *pincernæ hereditarii Sveviæ fuerunt*, teste *Limn. ad A B. c. 27. §. 6. obs. 27. p. 569.*

Insignia.

§. XVI. Insignia horum exhibentur inter equites Sveviæ Wapenb. P. I. p. [illegible] quadripertita, ut prima & quarta quadra referant *uncum utrinque hamatum* [illegible] *in solo argenteo*: secunda & tertia (Bucelinus ordinem invertit) *cælestinæ ter[illegible] aureos botros* referant, quod §. 2. tradidere, vetus familiæ fuisse symbolum. G[illegible] ponuntur duæ coronatæ, quarum *prior*, laciniis dependentibus nigris & argenteis, sustinet hermam æthiopis nigro habitu, cornibus capiti admotis aureis: *secunda* [illegible] sistit pinus viridis aureis ornata comis seu botris. Phaleræ sunt ex auro & cyano.

Rami alio protensi.

§. XVII. Ex eadem gente aliquis in *Franciam* sub Erchembaldo Duce Francicæ militiæ transiisse, alii in *Italiam* penetrasse dicuntur: Sicuti *Marchio di Thanna* ad hanc stirpem referri amat: alii in *Borussia* sedem fixere.

CAPUT CVIII.

Com. de VVallenstein: ubi etiam Dux Fridland.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*
4. *Ducis Fridlandiæ fata.*
5. *Scutum apud Crassetium.*
6. *Fridland. Sagan.*
7. *Scutum auctius Megapolitanis lateren[illegible].*
8. *Titulus.*

§. I.

Familia.

WAllensteiniam seu *VValdsteiniam* apud *Bohemos* illustrissimam gentem *C[illegible]* *Gabr. Bucelinus Germ. T. 2. p. 251.* deducit à *Joanne Dn. de VValdstein* seu *V[illegible] stein*, qui regnante Ottocaro V. Rege Bohemiæ circa 1252. vixerit pater *Z[illegible]* avus *Joannis II.* proavus *Zdenkonis II.* quo *Hincek* natus est, pater *H[illegible]*, qui [illegible] litiæ Dux & sub Sigismundo supremus Camerarius Regni Bohemiæ 1427. fuit. [illegible] iterum genitus est *Hinek I. Hincko* Magister aulæ reginæ Bohemicæ conjugis Geor[illegible]

Lineæ.

(cujus filiam Sophiam uxorem habuisse perhibetur, quam alii in Constadia gene[illegible] gia vidisse non memini) communis pater trium linearum ex filiis tenetem. *[illegible] Hinek* Dn. de Waldstein, Burianum genuit, hic Zdenekonem, iste Hinconem, Hinconis Comitis patrem. Tertii *Bernardi de VValdstein in VTelissio* linea in pro-

nepotibus

nepotibus defecisse videtur. Medius *Ioannes de Waldstein in Stara & Stepaniz*, qui 1556. excessit, genuit *Wilhelmum & Zdenckonem*, Zdencko *Georgium*, hic *Wilhelmum Alberti Wenceslai Eusebii Ducis Fridlandiæ* patrem, quorum iste non nisi filiam reliquit. *Wilhelmus* habuit filium *Ioannem*, hic *Adamum* Comitem Waldsteinium, cui destinatus erat torquis Equestris Aurei Velleris, sed mors eum præripuit, hic reliquit *Maximilianum* Comitem, supremum Imperatoris Camerarium, aliquot liberorum patrem.

§. II. Familiæ scutum repræsentat *Sibmach* Wapenb. P. I. pag 31. *quadripertitum ex auro & cyano*, totidem *leonibus coronatis inscriptis, qui aurei cælestinæ quadras, cærulei aureas implent, adversis frontibus.* Cum in Bucelini d. l. tabulis leo genti tribuatur, nescio an sculpturæ habenda sit fides, nec ne: si sculptor non erravit, alterum leonem ex aliqua affinitate accessisse oportet, quam tamen designare potis non sum. Scutum.

§. III. Apicem constituunt ex coronatâ galeâ protensæ *alæ cærulea & aurea*; quæ etiam tinctura est laciniatum. Apex

§. IV. Celebre inprimis nomen fuit ex hac stirpe præfati Fridlandii Ducis. Cujus illud elogium *Brachel.* hist. nostri temp. L. 5. p. 230. inseruit: *Natus est in Bohemia loco nobili. Adolescens varias regiones peragravit, sed in Italia præcipue litteris operam dedit. Ingenio fuit inquieto varioque & ad arma promptior. Gloriæ & famæ, cujus si moderata sit, est commendabilis cupiditas, supra modum appetens: sæpe solitus dicere ad suos, ab humili & depresso animo, nihil magnum egregiumque expectari posse. Cultu vitæ habituque magnifico fuit, & ex quo celsitudinem animi æstimares. Primum illi matrimonium cum illustri ac prædivite Hungarica vidua fuit. Qua non multo post defunctâ Comitis Harrachii, qui magna in aula Cæsaris gratia floruit, filiam duxit. Hæc illi primus gradus atque aditus ad benevolentiam Cæsaris fuit. Qua ita deinceps valuit, ut Comes primum, deinde Dux, ac Princeps Imperii, denique bis summus exercitus Imperatorii Præfectus, cum amplissima potestate renunciaretur. Cæterum exorientem potentiam suam, donec adjici aliquid poterat, temperatam habuit. Iræ injuriarumque impatientissimus fuit; adeo ut multi existiment, jam inde ab eo tempore, quo in Comitiis Ratisponensibus ante triennium Præfecturâ militari exutus est, concepisse animo ultionem, quâ Cæsarem Imperiumque pessundaret. Sed hæc utut sint, Scriptorum fidei relinquo: nam nihil de iis affirmate habeo.* De eo quicquid sit, dubitari nequit, quod ejus in Imperatorem summa fuerint prius merita. 1621. Bethlemio Gabori oppositus fuerat. 1625. in bello Danico insignia ejus gesta extitere. 1626. ad Dessaviam Mansfeldio gravem intulit cladem, inde in Ungariam arma transtulit. 1628. Megapolitanus Ducatus antiquis Ducibus Adolfo Friderico & Johanne Alberto remotis proscriptisque, eo quod Daniæ regi militassent, neque Cæsari revocanti paruissent, ipsi collatus est, & Dominium Balthici maris affectatum, aut saltem tentata maritimo litore occupato irruptio in Daniam validior. Facile in potestatem concessere Rostochium & Vismaria, sed victori restitit Stralsundia, licet summa vi impugnata, quæ ad Daniæ & Sveciæ auxilia respexit, non ultima causa Svecicæ in imperium expeditionis. 1630. ita jam imperii ordinibus potentia ejus suspecta reddita erat, ut in Comitiis Ratisponentibus commune omnium postulatum esset, ut præfectura militaris Wallensteinio abrogaretur, cum ipsi ut supremo capiti non modo delicta militiæ imputarentur, verum etiam novi principis, qui fortunæ felicitatem intemperantius ferret, morum asperitate & æqualium contemtu cunctos offenderet, ac unius gratiæ Cæsaris securus nullo Principum aut legum Imperii respectu teneretur, unde *Dictator Imperii* dictus, apud omnes esset extremum odium. Imperii ita mutare noi abrogari non moleste visus est ferre, qui forte ad se brevi rediturum prospexerat. Quod 1632. factum est, ut Cæsareis rebus Lipsiensi prælio attritis, novus militiæ Dux postularetur. Cum renuisset oblata accipere, ab Eggenbergio Principe animum expugnari passus est, & suscepit imperium, sed iis conditionibus, ut suo arbitratu bellum gereret, hostiliа & hyberna pro lubitu assignaret, pacem cum quibus visum esset faceret, neque eorum quæ gereret rationem reddere cogeretur. Inde brevi collecto exercitu Bohemiam recuperavit, regis Sveciæ successus ad Norimbergam cunctando fregit, ad Luzam vero victus est, quo prælio tamen Rex cecidit. 1634. Cum novo sacramento Ducis Fridlandiæ fata.

omnes primorum ordinum Duces obstrin[illegible], ne paterentur sibi inv[illegible] imperi[illegible] militare abrogari [illegible] maturavit, & [illegible] Leslao autore [illegible] Scotis & Hibernis cum Ter[illegible], Kinsk[illegible] & Illo[illegible], qui consiliorum habel[illegible] plices, de uno tamen dubitatum, trucidatus, tragicum tantæ potentiæ [illegible] tum, variantibus de ejus delicto vel innocentia judiciis.

Scutum apud Chiffletium. §. V. Equitibus Aurei Velleris ab Hispano rege adscriptus erat, [illegible] me videbatur ill[illegible] parti adductus, ex quo nonnulli credidere ruinam ej[illegible] Scutum ipsius, quo tum utebatur, Chifflet. Eq. A. V. n. 362. ita describi[illegible] *mato aquila aurea* [illegible] Gallico, d'argent, argentea, quod etiam malim, [illegible] quuntur) *corona & [illegible] aureis, alia item corona circa collum aurea: Aquilæ [illegible] ri appictum scutulum ab summo bipertitum: Pars dextra argentea, Ang[illegible] impressa, veste & alis cæruleis cum mitella argentea pectori [illegible] tante laterculo cyaneo, aureo leone impresso: Pars sinistra, cyano & auro [illegible], cum quatuor leonibus, binis sibi vultu utrinque adversis, metallicis in [illegible] loratis in metallico. Galea coronata torculi regum priscorum diademate, [illegible] auro & cyano, argento & minio. Apex, aquila scutariæ similis. Laciniæ utrin[illegible] summo, ex argento & minio: in medio ex argento & cyano: in imo ex auro & [illegible]*

Fridland. §. VI. Ex his quatuor in totidem quadris leones notare [illegible] Walleniam [illegible] lensteiniam ipsam gentem, ex prioribus liquet: Angelum cum supposito leone [illegible] crediderim *Fridlandiæ* Ducatum designare, Cæsarea gratia ipsi collatum. [illegible]

Sagan. la quod dicam, si Chiffletii descriptio mendo caret, [illegible] habeo. Quando vero [illegible] etiam Ducatum titulis adscripsit, hujusque Ducatus (Wapenb. P. 2. p. 5.) tessera c[illegible]tinet in auro aquilam nigram, forte non immerito aliquis dubitet, recte a Chiffletio tinctum esse scutum & aquilam, eique Saganensem substituendam dicat. At nihil definire audeo.

Scutum auctius Megapolitanis laterculis. §. VII. Cum jam Megapolitanum etiam Ducatum teneret, ampliori c[illegible] usus est, illorum quoque laterculorum adscitis decoribus. Unde vidi 163[illegible] illam dispositionem, ut duæ transversæ lineæ in tres regiones dividerent scut[illegible] suprema regione seu capite tres areolæ juxta positæ continebant *caput bub[illegible] politani* seu *Meckelnburgici Ducatus signum*, aquilam, quam ego *Saganensem* [illegible] *Angelum*, ut puto, *Fridlandium* cum subjecto leone. Fascia clypei iterum tres late[illegible] culos exhibebat; ex quibus in medio videbantur *Wallensteinii* quatuor leones [illegible] ti hinc bubalo capite *Vandaliæ*, illhinc *Stargardiæ* sectione transversa. Demum [illegible] pes bipertitus gryphum *Rostochii*, & manum quæ annulum porrigit, *Swerin*[illegible] referebat. De quibus areolis Megapolitanis L. 1. c. 61. actum est. Ratio vero, qua [illegible] illas asciverit, ex beneficio Imperatoris est, qui eum his Principatibus orna[illegible] Principibus ex læsæ Majestatis capite exauctoratis. Quæ inter alias causa cotum [illegible] sanguineum Gustavum Adolphum regem ad arma capienda induxit: Hinc [illegible] recepere Duces avitum patrimonium, & cæde Wallensteinii exspiravit [illegible] facta donatio.

Titulus §. VIII. Titulum eidem monetæ illum adjectum vidi: *Albertus D. G. Dux Megapolis, Fridlandiæ & Sagani, Princeps Vandaliæ.*

CAPUT CIX.
Bar. de VVelz.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Tessera gentilis duplex.*
3. *Reichenburg.*
4. *Galeæ.*

§. I.

Familia. PErillustris gentis *VVelziorum Baronum* origo ex *Carinthia* esse videtur, de *Ober* & *Nider-Wels* nomine assumto, inde in *Styriam* & *Austriam* se diffuderunt. Capitales vero lineæ esse videntur apud Celeb. *G. Buccelin. Germ. P. 1. p. 269. 2*[illegible]. *Carinthia* & *Styria*. Quarum *illam a Baltasaro VVelzer* circa 1400. orditur, quæ in ejus nepotibus

Mauritii

Mauritii filiis *Baltasaro* & *Georgio* in duas lineas abiit: *Hujus* primum constituit *Conradum* *Welzer* sub principium seculi decimi quarti. Hujus nepos *Conradus* *Wulfingum* & *Ioannem* genuit, a quibus iterum duo rami, ubi quo sub VVulfingi nepotibus *Wulfingo* & *Sigismundo* iterum unus in duos surculos distinctus est. In *Austria* potissimum tres numeratæ sunt lineæ, *Sebartia*, *Pruzendorff* & *Eberstein*. Potissimum vero hæc stirps in Austriam venit sub Ferdinando I. Imperatore, & *Sebartis* jure connubiali, inde hereditate *Grezenstein* & *Pruzendorf* obtinuit. Accessit etiam *Liberorum Baronum* dignitas, qua hodierno etiam tempore familia claret. Lineæ.

§. II. Scutum exhibet *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 34. quadrifariam divisum. Prima quadra bipertita est ex *minio* & *argento* in illo *brachium cum manu* & *armatum ex argento*, in hoc iterum *brachium cum manu, coccino indutum* repræsentatur. Quæ duo brachia manus jungunt, tanquam *fidei* dandæ symbolo. Secunda vero & tertia *nigra* *triangulum argenteum ex inferiori dextro angulo in caput scuti & latus sinistrum inflectum* (ein weisser zwickel nach der schreems unter sich geneigt /) ostentat. Hæc tessera gentilis est, & aliqui ex ea gente solo illo triangulo, alii solis brachiis utebantur, demum quadrifariam disposito scuto tota familia utrumque δόγμα conjunxit. Tessera gentilis duplex.

§. III. Toti incumbit parmula media *argentea*, referens *lupum cæruleum auro coronatum*. Quæ tessera est ab extincta familia *Reichenburg*, affinitate illis, quantum reperio, bis connexa. Nam *Ruperti a Welz* ex *Styria* uxor prior fuit *Margareta* vel *Barbara de Reichenburg* & ex *Carinthiis* *Sigismundus Polyxenam de Reichenburg* quartam uxorem habuit. Hanc gentem esse autumo Dominorum à Reichenburg Styrorum, qui in Carniolæ finibus castra habebant, & a Lazio migr. gent. L. 6. pag. 211. aliqui recensentur, ultimo expresso Joanne, qui 1511. vixerit. Reichenburg.

§. IV. Galeæ scutum tres premunt coronatæ, quarum *priorem* ornant duæ alæ expansæ coccinea & argentea cum brachiis & manibus junctis, symbolo primi laterculi scutarii: *secundæ* insidet lupus coronatus; *ultima* sustinet quinque plumas struthionicas argenteas & nigras. *Laciniæ* autem argento pinguntur, cui adduntur colores circa primam rubeus, circa secundam cæruleus, circa tertiam ater. Galeæ.

CAPUT CX.

Com. de Wirbm.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea.*
2. *Insignia.*
3. *Ratio.*

§. I.

CElebertimus *Gabr. Bucelinus Germ. Tom. 2. pag. 257.* Illustrissimos *de VVirbm* seu *VVrbna* Dominos & Comites refert ad *Werboslaum de Wirbm* sub Arnolfo seu Ottone II. Imperatore. Inde quatuor fratres enumerat, qui 122. fundarunt monasterium in *Schvveynitz* & alterum *Gryskiense*, *Stephanus senior*, *Franciscus*, *Stephanus junior* & *Andreas*: quod vero eos Werboslai filios constituit, cum Chronologia conciliari nequit. A *Stephano III.* de VVirbm, qui 1241. funestissimo Silesiæ adversus Tataros prælio prope Lignicium cum filio Andrea cecidit, justam seriem nectit. Ejus autem filio Andrea natus *Ioannes*, hoc *Hendricus senior*, pater *Hendrici junioris* 1361. Episcopi Vratislaviensis & *Henrici* seu *Henconis*, tutoris Principum Vratislaviensium: hujus filio *Michaeli*, & nepoti *Ioanni* titulus datur *Comes & Dominus de Wirbm*. Joanne natus est *Hinck* seu *Henricus*, qui 1445. obiit, relicto filio *Ioanne Domino & Comite de Wirbm & Freudenthal in Franckenstein*, qui 1477. excessit. Hoc geniti linearum autores *Bernardus* & *Ioannes*, sed quæ ex hoc prodiit, defecit. Bernardo alii nati *Ioannes* & *Stephanus*, illo *Henricus Com. a Wirbm*, Capitaneus provincialis Moraviæ, plurium liberorum pater. *Stephanus* genuit *Ioannem de Wirbm in Helfeld*, Capitaneum provincialem Troppaviensem, *Carolum in Seiblersdorf*, *Bertholdum in Trübeck*, & *Albertum in Dobroslavvitz & Neukirchen*, patrem *Ioannis*, *Stephani* & *Bernardi*, ex Familia. Linea.

quibus

quibus Stephanus alium Stephanum genuit *Comitem de VVirbm, Dominum in D[illegible] lavviz* πολυπαιδα.

Insignia. § II. Insignia sunt in [illegible] Wapenb. P. III. p. 21. scuto *cæruleo* ind[illegible] *aurea, comitibus ex eodem metallo sex aliis*, quorum terna caput, totidem pe[illegible] pei occupant. Galea scutum premit coronata, quæ sustinet columnam aurea[illegible] rea sagitta transfixam. Laciniæ etiam cælestinæ sunt & aureæ.

Ratio. §. III. Rationem insignium ex Bucelino allegabo, qui ita de autore gentis VV[illegible] boslao. *Werbosl[aus] de Wirbm, sub Arnulpho [illegible] Ottone II. Re[ge] G[a]llarum, [illegible] cæso manu propria hostium generali Duce [illegible] Romano gentilitiis tribus [illegible] Regis insuper meretur, cum columna super galeam sagitta transfixa.*

CAPUT CXI.

Com. & Baron. de W[i]ndischgräz.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Comes Gotlieb.*
2. *Scutum. Wolfsthal.*
3. *Gradner.*
4. *Apex.*
5. *Tituli. Trautmansdorf.*

§. I.

Familia. ILlustrissimi *Comites* & *Barones* de *VVindischgräz Styri* sunt, teste *VVolfg. Lazio de migr. gent. L. 6. p. 215.* qui *Rembertum* primum enumerat, qui 13[illegible] floruerit. *Cfr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 255.* ad *Fridericum* ascendit, qui 130[illegible] obierit, pater *Conradi*, [illegible] nati *Sigismundus* & *Rupertus*: in illius posteris *Sigfridus* & *Nicolaus* a Ferdinando *L[ibe]ris Baronibus* ascripti, vel ut Lazius loquitur, *libertate donati & in patriciorum ordinem allecti sunt.* Rupertus *Colomanum* genuit, hic *Christophorum*, patrem *[illegible]* & *Pancratii*, qui 15[illegible]8. ex Styria in *Austriam* concessit, & ibi receptus in procerum ordinem, *Andream L. B.* genuit, quo natus est Illustrissimus *Gottlieb* Comes, aulici Imperialis consilii senator, multis legationibus & officiis de Augusto atque imperio optime meritus, familiæ suæ sidus.

Comes Gotlieb.

Scutum. §. II. Scuto apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 20. utuntur quadripertito. Primus & quartus laterculus *rubeus caput vertagi* (windkopff) uti Sibmacherus vocat, forte allusurus ad nomen, vel potius *caput lupinum cum colli parte ex argento* continet, quæ tessera gentilis est. Area proxima *nigra numos Byzantinos tres aureos* puncto medio notatos, vel *annulos crassiores ex auro* gelbe dicke ring refert. Has explicationem non vidi. Tertiæ quadræ figura insolita est: forte non inepte dixeris *[illegible] areæ cephalum argenteum prætendi*, & *inscribi cantherium ex eodem m[etallo] [illegible] immersum.* (Aliter ein weisser strich nach der zwerch und auß desselben mitten abwerths ein weisser winckelhacken im schwartzen feld.) Hac abextincta gente de *VVolfsthal* derivatur; ex qua *Richardis de VVolfsthal* nupsit *Ruperto Dn. de Windischgräz* Sigismundi fratri.

Wolfsthal.

§. III. Toti incumbit alia parmula iterum quadripertita: Cujus prima & quarta areola *rubea vexillum Ecclesiasticum* continet *argenteum*: secunda & tertia *argentea nigrum baltheum diagonalem sinistrum* (vidi etiam *dextrum* pingi) defert: media [illegible] quadrantibus incumbens *rubea spinam* seu *ossicula piscis* (fischgrad) ex auro. Tota hæc parma est familiæ *Graduerια*, ex qua *Maria Iacobo Dn. de VVindischgräz* nupsit, unde vidi, mox hujus filio *Seifrido* clypeum assignari quadripertitum, ut gentilis *canis* seu *lupi* caput primum & extremum locum occuparet, tota autem *Gra[dner]is* parma secundum & tertium. Ipsam familiam, quæ equestris fuit, sed ex ca[illegible] *Bern[har]dus* & *[V]irgilius Barones* leguntur, quod concernit, haud dubie medio laterculo notatur, reliquas tesseras aliunde adscitas oportet.

Gradner. §. IV. Clypeum premunt tres coronatæ galeæ: ex quarum *priori* exsurgit caput canis vel lupi argenteum. Super *secunda* tres plumæ struthionicæ rubeæ visuntur, mediis incumbente spina piscis ex auro. *Tertiæ* imponitur nigra rotunda tabula, impressis [illegible] aureis numis sed punctatis. *Laciniæ* sunt circa primam argenteæ & coccineæ, circa secundam rubeæ & aureæ, circa tertiam aureæ & furvæ.

§. V. Titu-

§. v. Titulus ille est Illustrissimi Comiti *Gotliebu: S. R. Imp. Comes & Dn. in* Tituli;
VVindischgräz, Liber Baro in VValdstein & in Thal, Dn. in Trautmansdorf, Stabuli Pro-
vincialis Styriæ Magister hereditarius. (Erblandstallmeister in Steyr.) Quod *Traut-* Traut-
mansdorf attinet, Archidux Carolus 1576. vel 1578. eam, quæ prius ad cœnobium Mil- mansdorf.
lestadium in Carinthia seu ordinem Sancti Georgii spectaverat, VVindischgræzus
vendidit.

Caput CXII.

Com. de VVolckenstein.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Ejus deductio. Lineæ.*
3. *Linea Trostburgia.*
4. *Rodneccia.*
5. *Scutum ex Chiffletio.*
6. *Ex Sibmachero.*
7. *Wolckenstein a Maulrappis.*
8. *Villanders & Pradel.*
9. *Rodnegg.*
10. *Inter ordines imperii.*

§. I.

ILlustrissima *VVolckensteiniorum* Comitum stirps ex antiquissimis Tirolensis agri est. Familia
De ea inn Illustr. *Comes Brandiſius* Tyrol. Adl. Ehrenkr. p. 102. Edle Ritter von
Villanders und Pardell / befanden sich schon Anno 650. rittermässig und herr-
scher deß gerichts Villanders / ob wol auch andere allda wohnende Geschlech-
ter diesen namen führeten / so seynd doch diese die jenige / von denen die jetzige
Grafen von Wolckenstein unmittelbar absteigen. Dann Randl von Villan-
ders und Pardell erkauffte Anno 1291. das alte schloß Wolckenstein von Ruber-
to Maulrappen / dessen sohn Conradus alsdann Anno 1307. die überschrifft von
Wolckenstein zu brauchen angefangen / dessen mit erben theils gleichwol den
namen von Villanders allein behalten.

§. II. *Gabr. Bucel. Germ. T. 2. Bb. 2.* primum nominat *Chunonem Dn. de Villan-* Ejus de-
ders 1018. Justam autem seriem deducit a *Chunone II.* seu *Chunrado de Pradelle* 1150. ductio.
Cujus filii *Bertholdus* & *Henricus* posteritatem habuerunt, quam omittit, medii fratris
Tegenonis de Villanders potissimum rationem habens: eo natus *VVilhelmus*, hoc *Gerlo-*
chus I. qui 1296. obiit, judex civitatis Bolzanensis: hoc præter alios nati *Henricus* lineæ Lineæ.
in *Gravetsch* sator, quæ in ejus pronepote *Ioachimo* defecit, & *Randoldus* seu *Randal-*
dus, qui 1319. obiit, pater ex Dorothea Dn. de Rotenburg & Kaltern *Henrici V.* cujus
posteri nomen de Villanders & Pradel retinuere, atque *Conradi*, qui primus VVol-
ckensteinii nomen assumsit, & Burggravius fuit in Seben, extinctus 1373. genitor præ-
ter *Ezelinum, VVilhelmum & Ioannem*, quorum brevior fuit posteritas, inprimis *Fri-*
derici, quo *Michael* & *Osvvaldus* nati, duarum linearum autores in *Trostburg* & *Rod-*
neck, divisione instituta 1402.

§. III. In *Trostburgia* linea Michael *Bertholdum* suscepit, hic *VVilhelmum* pri-
mum lineæ Baronem, qui 1522. excessit, pater *VVilhelmi II* Baronis, quem ex duabus Linea
conjugibus plurimi genitorem agnovere: in quibus eminent suscepti *VVilhelmus* Trostbergiæ.
(*Bertholdi* Comitis parens) *Marcus Sitticus, Engelhardus, Cæsar, Melchior Hannibal*,
qui omnes posteritatem habuere. Ultimo genitus est *Franciscus Christophorus*, mari-
tus Com. Eberstemiæ, ob quam pars Comitatus ad VVolckensteinios.

§. IV. Quod attinet *Rodneccium* lineam, Oswaldus *Oswaldum III.* suscepit pri- Rodnec-
mum ejus Baronem, hic *Matthæum, Sigismundum* & *Ioannem*, quorum non diuturna cia.
fuit progenies, & *Michaelem* Equitem Velleris aurei, qui *Vitum* reliquit gestis bellicis
clarum, hic *Christophorum*, in cujus filiis *Carolo, Christophoro juniore, Sigismundo* toti-
dem rami exivere, horum vero filii Comitum dignitate exornati sunt.

§. IV. *Michaelis* ex Rodneccis, quem diximus Equitem Aurei velleris fuisse, Scutum
scutum ita describit Chifflet. Eq. A. V. num. 142. *Scutum quadripertitum I. & IV. qua-* ex Chif-
drans, oblique dextrorsus in nubem divisus, ex argento & minio. II. & III. cæruleus palo fletio.
tripertito argenteo in summitate peracuto impressus. Galea auro coronata. Apex.
Elephantinæ promuscides geminæ coccineæ, tergis obversæ, pictis pavonum orbiculis in

externo ambitu ornatæ: in promuscidum medio aureum sedimentum, plumis tribus argenteis fastigiatum. Plumatile acrotolium argenteum & miniatum.

Ex Sibmachero. §. VI. In *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 26. non multo aliter repræsentatur quod secundus laterculus & tertius transverse sed inæqualiter distinguuntur, in angustiori parte *rubea*, superiori latiori *cærulea*, in qua *tres acuminatæ pyramides ex argento* visuntur. Toti huic clypeo imponitur parmula media *rubea cantherio argenteo*. Imponuntur duæ coronatæ galeæ, ex quarum *anteriori* (quæ Chiffletio sæpius in proboscides commutantur) rubea, utraque quinis oculis pavoninis in exteriori margine ornata, protenduntur, inter ea autem superimpositæ conspiciuntur tres plumæ struthionicæ argentatæ; Laciniæ vero dependent rubeæ & argenteæ: ex *posteriori* cassidie coronata protenduntur naturali colore duo cornua cervina, inter quæ consistit pileus orientalis ex cyano & minio bipartitus coronatus & plumis cæruleis atque argenteis fastigiatus, ora reducta argentea. Laciniæ etiam sunt argenteæ & cælestinæ.

Wolckenstein à Maulrappis. §. VII. Laterculus nubibus distinctus nomine indice designat *Wolckenstein* & familiam *Maulrappiam* quæ arcem illam possedit. De hac Illustriss. *Com. Franc. Adam. Brandisius* p. 75. Edle Maulrappen haben ihr herkommen von der alten Veste/ so auf einem hohen felsen in Greden stehet/ allzeit mit wolcken umgeben/ und darumb Wolckenstein genennet wird. Diese ist Anno 1291. oder 1292. von den Maulrappen Rudolpho von Villanders zu Pradel verkaufft worden/ dannenhero Anno 1328. sich Conrad oder Randold von Villanders deß obgedachten Rudolffs Sohn zum ersten mahl von diesem schloß von Wolckenstein geschrieben/ von dem die jetzige Grafen von Wolckenstein herstammen. Sie/ Maulrappen/ waren umbs Jahr 1256. erb beamte und belehnte deß stiffts Brixen/ sollen auch mit den edlen Bunzen eines gleichen geschlechts gewesen seyn/ und ist/ nachdem sie auff den Landtag zu Meran Anno 1361. erschienen/ von ihnen nicht mehr wissend.

Villanders & Pradel. §. VIII. Pali acuminati seu pyramides videntur tessera vetus & gentilis esse de *Villanders & Pradel.*

Rodnegg §. IX. De medio scutulo non aliud habeo, quam quod eo *Rodnegg* denotari existimo, nam familiæ huic cantherium sæpe memoratus Comes Brandisius tribuit. Idem de ea gente p. 85. ita loquitur. Edle von Rodneck oder Rodanck Anno 1125. Herren deßselbigen schönen Berghauses seynd im stifft Brixen/ dem Conrad dieses geschlechts Anno 1201. als Bischoff vorgestanden/ Anno 1253. vor Erbcämmerer und Marschalck erkannt worden/ und weilen sie mit denen von Schönegg eines gebluts/ als ist auch ihr abgang unter denselben begriffen. Idem p. 106. memorat *Vitum B. Wolckensteinium* cum Imp. Maximiliano ex Belgio rediisse, multa rerum gestarum gloria, de quibus *Guiccard Gerard. de Roo & Sigism. Betul.* Spiegel der ehren legendi: unde ei Maximilianus torquem aurei velleris ipse indiderit, & Dominium *Rodnegg* donarit. Verumenimvero illi, qui inter equites aurei velleris legitur, non *Vito* sed *Michaeli* nomen fuit, & idem Comes mox altera linea jam 1402. (antequam Maximilianus nasceretur) in fraterna divisione inter *Michaelem Leonardum & Oswaldum*, huic Rodnegg attribuit, quod invicem conciliare satis nescio.

Inter ordines imperii. §. X. *Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 23. familiam hanc in matricula imperii recenset, addit vero ab Austriaca domo eximi sine onere; & fuisse Episcopatus Brixiensis Archidapiferos, qua nunc etiam eorum dignitas est. Quod vero censet ex ea Comites VVolckensteinios in Tirolensi agro derivandos esse, plus quam conjectura est.

CAPUT CXIII.

Baron. Wurmprand.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Galea.*

§. I.

Familia PErillustris *Wurmprandiorum* prosapia ex antiquis *Austriæ* inquilinis est, & diu *Stuppach* versus Styriæ fines possedit, aliquando etiam in Styriam transiit, & ibi munus

munus hereditarium *Archimagirorum* (Erbküchelmeister/) nacta est. *Stephanus Wurmprand de Stuppach* 13.1. vixit, & Glockurzu sepultus est. 130.. aliquis ex ea gente feuda accepit ab Alberto III. D. Austriæ. Gentem deducit *Lucianus Germ. P. 3. p. 26..* ab *Antonio Wurmprand* circa 149.. Ejus nepotem *Matthæum* assignat, qui quod diximus *Styriæ hereditarius culinæ præfectus* constitutus fuit. Ejus filius *Liberorum Baronum* titulum idem ascribit, quos primos illo honore affectos oportet.

§. II. Scutum repræsentatur in *P. Fursti* Wapenb. P. 3. p. 35. Illo vero debet *argenteum*, in quo *colli viridi* insistit *nigri coloris vermis crassior* seu *draco*, *basilisci fere specie*, *verum sine alis & crista*, *pedibus galli gallinacei*, *cauda in nodos contorta*, *sursum porrecto capite*, *auribus oblongis*, *ex quibus ignis erumpit*, *rostro vibrans titionem aureum utrinque ardentem*. Ein schwarzer dicker wurm mit hahnenfüssen und gewundenem schwantz / auch krum auffgerecktem kragen / fast wie ein Basilisk / doch ohne flügel und kamm / aber lange ohren mit darauß erscheinendem feuer / habend auch einen gelben prügel mit außschlagendem feuer zu beyderseits / oder einen brand im schnabel habend. In Fursti libro crista videtur addita, quæ tamen abesse debebat: sed nec vestigium aurium & ex illis flammarum adest. In *Bucelino* draco in avis ..., quæ titionem rostro gerat mutatur. Est vero duplex paronomasia in *vermis* seu draconis & *titionis* nomine. Wurm. Brand. Scutum.

§. III. Ex galea coronata exsurgit *draco* seu *vermis scutarius*. Laciniæ pinguntur argento & cocco; quæ tinctura cur contra regulam assumta sit, non capio. Galeæ.

Caput CXIV.
Com. Zani.

ARGUMENTUM.

1. *Familia Giani. Florentini.*
2. *Bononienses. Marcus Antonius Thalassiarcha Pontificius.*
3. *Comites Castri Aputei. C. Valerius.*
4. *Insignia.*
5. *Leo. An ex Gothis?*
6. *Caput liliatum.*
7. *Ramus Roboreus.*
8. *Zani Veneti.*
9. *Joannini in Provincia.*
10. *Magistratus Antianus.*
11. *Tituli.*

§. I.

INclutam *Zaniorum* familiam Illustr. Abbas *Eugen. Gamurrini Istor. Geneal. delle famil. Tosc. & Umbr. p. 25..* ex *Thuscia* allegat; vetus autem nomen fuisse *Gianni*, sed deinceps unius literæ substitutione variatum. Primus ab eo recensetur *Gianni*, qui alias *Fuscus* (*Ego Gianni qui Fusco vocor*) circa 10.0. pater alterius *Ioannis* seu *Gianni*, quem benefactorem Abbatia S. Gaudentii experta sit, & patrem habuerit iterum *Ioannes*, hunc *Geraldus* seu *Gerardus*, parens alterius *Ioannis*, & hic *Geraldi*, quo natus est *Ioannes*, qui Magistratum Florentiæ gessit circa 120.. ut & filius *Geraldus*, cujus filius iterum *Geraldus* Consul Florentiæ extitit 12... Familia. Giani. Florentini.

§. II. Hi Florentiam incoluerant Zani, seu Geraldi modo dicti filius *Caraduccius* seu *Duccius* Bononiam se contulit, ibiq. ascriptus est societati militari Thuscorum circa 1310. & genuit *Geraldum* seu *Gualdum*, qui iterum inter Proconsules Florentiæ recensetur 1340. & filios habuit *Duccium* & *Nannum*. Ille pater fuit *Nicolai*, cui inspectio munitionum in Bononiensi tractu commissa, atque *Ioannis*, qui dictus *Zano Zani* 1420. jura Bononiæ professus est. Hi *Duccius* & *Ioannes* nati sunt, juris eruditione uterque clari, & duarum linearum capita. Duccio iterum nati *Dominicus*, *Bartholomeus*, *Franciscus*, *Matthæus*. Ex his *Francisci*, qui Confalonerius populi a Papa 15.6. electus est, linea defecit, *Matthæus* Canonicus fuit, *Bartholomæus Dionysium* genuit equitem, patrem *Marci Antonii*, qui militia navali inprimis claruit, ætatis 17. anno triremis Capitaneus, inde Carolo Sfortiæ, qui suas triremes Regi Franciæ adjunxerat 1553. locumtenens militavit: postea a Gregorio XIII. Pontifice ei classis Pontificiæ post mortem Marci Antonii Columnii obitum imperium delatum, (sicuti in brevi Pontificio vocatur, *Triremium nostrarum Capitaneus Generalis*) Plures vero expeditiones maritimas cum Joanne Austriaco Hispanicæ classis Duce suscepit, ad Guletam, Tunetum, alio. Bononienses.

 Cum

Marcus Antonius Thalassiarcha Pontificius.

Cum mortuus esset, hoc Epitaphio ornatus est. *D. O. M. Marco Antonio de Zanis nobili Bononiensi, qui ob eximias animi dotes, reique maritimæ peritiam a Gre[illegible] Pontifice Max. in vicem præfecti creatus, quoad vixit classem maritimam strenue [illegible] gubernavit. Bartholomæus & Ioannes fratres, Ioannes, Alexander & Aurelius [illegible] Vixit annos 58. obiit Idus Februar. M D LXXXI.* Filius *Ioannes* a Francisco Maria [illegible] binate Comitatum *Massæ* in statu Montefeltrio accepit; hujus filius *Carolus* Comes [illegible] 1650. decessit, Collegium S. Caroli Bononiæ instituit.

Comites Castri Aputei.

§. III. Superest progenies *Dominici*, qui itidem Duccii filius fuerat, & [illegible] *Matthæum, Andream & Constantium* Abbatem. *Andrea* Comite nati sunt *Bon[illegible]* Abbas S. Salvatoris Bononiæ, *Iohannes Ludovicus & Paulus* investitus de Comitatu Castri Aputei seu *Castello d'Apozzo* in statu Montefeltrio: pater Comitum *Iulii Cæsaris, Caroli Antonii, Constantii* Abb. & *Andreæ*, qui *Marchio & Comes* atque ex Lucretia [illegible] striaca Correggia Principis Siri gener fuit, & in aula Cæsarea dignitate clarus excessit 1651. *Carolus Antonius* autem genuit Com. *Valerium*, varia virtute & literis clarissim[illegible]

C. Valerius

Pauli & Francisci Salesii patrem, atque *Iohannem Ludovicum*, qui Cæsaris auspiciis in Transsylvania & Ungaria cum multa laude militavit.

Insignia.

§. IV. Scuto familia utitur *transversim secto ex argento & nigro colore*, interjecto *leone*, qui pari sectione affectus oppositos servat colores. Imminet caput scutarium *cæruleum*, cum *tribus aureis liliis Francicis*, ea distinguente *lambella* seu fasciola (rastrum alii vocant) *quadrifida*. Clypeo imponitur *galea* tecta *laciniis* quæ dependent argenteis & nigris: Ex ea vero exurgit *leo niger* ramum quercus Roboreæ aureum ostentans.

Leo.

§. V. Leonem hunc præfatus *Gamurrinus* Gothicæ origini per conjecturam ascribit. Cum enim allegasset ex Agathia *Maxentium Zanum*, in Imperio orientali, & ex Procopio *Theodorum Zanum*, *qui post Iustinianum inter cæteros obtinebat Romanorum*

An ex Gothis?

præfectos primatum, & lectoris arbitrio reliquisset deductionem, addit: *Non istimo pero disprezzabile l'osservazion dell'armi, che porta questa famiglia, ergendo un leone mezzo nero in campo d'argento, e mezo d'argento in campo nero, insegna antica usata da Gotti come si vede nella Gothia d'Andrea Bureo, posta ne' nuovi d'Atlanti di Gio. & Guglielmo Bleau, il che puo dare conjettura d'aver questa un origine nobilissima e molto antica. Non tamen existimo contemnendam observationem armorum gentilitiorum, quæ sunt leo media sui parte niger in argento, & dimidius argenteus in nigro: quæ tessera olim Gothicis, ut videre est in Gothia Andreæ Burei, inserta Atlanti Iohannis & Guil. Blaviorum, unde conjectura duci potest originis nobilissimæ & vetustissimæ.*

Caput liliatum.

§. VI. Quod cephalum cum liliis attinet, rationem, nec non alia stirpem concernentia, verbis Illustrissimi Com. *Valerii de Zanis* ex epistola ad me scripta quam meis enarrare malo: *Guelforum ac Gibellinorum nomen Germania nostra in Italiam transduxit. Qui Guelfas assequebantur partes, Aristocratiam aut Democratiam contra Monarchiam & Imperialem factionem amabant. Italia universa his divisa, gens contra gentem surrexit; cives in concives pugnabant, filii in parentes, frater in fratrem decertabant, ut manifestum est, & ex notissimis historiis certum. Gens nostra de Zanis ex Hetruria Bononiam migravit tribus tantummodo retro ante seculis, scilicet anno 1379. In Hetruria locuples & notabilis armis enituit. Ex investituris apparet, Progenitores meos Gianum, [illegible] joannis, Andreæ Anno D. 930. castra quædam in Mugellana Hetruriæ provincia tenuisse, & cum Ubaldinis in Mugello Principibus ac Dominis cognationes contraxisse. In Guelfarum partium bello accessit, & Guidus progenitor meus in pugna Montis aperti inter quatuor vexilliferos seu signiferos primarios nobilesque (ut ex archivis Florentinis constat) connumeratur, contra Manfredum Suevum Apuliæ regem. Hinc est in causa, cur gens mea tria lilia aurea purpureo rastro in campo cæruleo divisa ad caput insignium anteponat. Hoc etenim signo Rex Carolus ac Rex Robertus Andegavenses, Apuliæ & Neapolis reges (Guelfæ factionis Protectores & Duces) utebantur, & militabant hac quoque signa in [illegible] familiæ & militaribus extollebant iidem reges.*

Ramus Roboreus.

§. VII. Quod *ramum quercus Roboreæ* attinet, iterum audiamus præfatum Com. Valerium: *Ultimis seculis Iulii II. Pontif. Maximi Roboreum ramum aureum ex [illegible] quercu aurea aliquando leo gentilitius meus ex media superiori parte niger in campo argenteo, ex inferiori media argenteus in campo nigro inter branchias tenuit: ob feuda, quæ in Provincia Feretrana Dominatione Ducum Roboreorum familia mea & nunc detinet.*

Nunc

Nunc ramum hujusmodi medius leo niger supra galeam, quæ scuto supereminet, effert. Nunc ergo in clypeo omittitur ille ramus.

§. VIII. Cum hac familia iidem esse creduntur, qui *Zanorum* apud *Venetos* nomen gestant: quod *Camurrinus* Abbas pag. 303. probat ex Crescentio. Observat etiam ipsos illos Venetos olim dictos esse *Gianni*, creditque partem gentis in Tusciam migrasse: allegat etiam ex epistola Bernardi Zani Veneti ad Vulpianum Zani JCtum Bonon. 1488. *Nos etenim ex eadem domo ac familia procreati sumus.* Cui porro probando addit: *Ne in ciò occorre ricercare prova maggiore di quella, che si vede nelle armi, le quali fanno l'una e l'altre di queste famiglie, perche elle sono grandemente simili ed uniformi. Nec argumentum peti potest majus illo, quod ex armis desumitur utriusque gentis, quæ valde similia & uniformia sunt.* Nec tamen qualia Venetorum sint, diserte exprimit. Zani Veneti.

§. IX. Adducit etiam Abbas p. 252. ex *Scudiero Toscana Franc.* quod *Ioannes Ioannius* (Gioan Giovanni) transierit Florentia in Provinciam, ibique 1400. fuerit unus Gubernatorum & Secretarius Regis Siculi Comitis Provinciæ, à quo descendat familia *Ioanniorum Provincialium* (li Giovanni) Dominorum Castri novi (di Castel nuovo.) Quò facit tessera scutaria, referens *leonem nigrum armatum argento.* Quod de agnatione utriusque gentis nos minus dubitare sinit. Joanni in Provincia.

§. X. Facit hoc quoque ad decus gentis, quod Abbas refert, ducentorum annorum spatio raro exemplo familiam Zaniam excelsum & supremum Magistratum Dominorum *Antiatum* seu *Anzianorum* octuagies novies gessisse. Magistratus Antiatus.

§. XI. Titulus est: *De Zanis, Castri Putei seu Aputei Comes & Casalichi Massæ Feretranæ Dominus.* Marchionis titulum vidimus etiam n. 3. Tituli

---

CAPUT CXV.

Domini à Zelcking.

ARGUMENTUM.

1. *Nomen. Bona.*
2. *Familia. Lineæ.*
3. *Scutum. Tessera Zelckingia.*
4. *Altera Zelckingia linea. Schallaburg.*
5. *Apex.*

§. I.

Ex vetustis *Austriæ* inquilinis sunt Perillustres *Zelckingii Domini*, nomen haud dubie nacti à castro *Zelcking* prope Melck intra Anasum, quod ad ipsos spectavit: Ex possessionibus eorum etiam fuere *Schallaburg, Freydeck, Schöneck, Sierendorf* intra Anasum, quin & supra Anasum *Leonstein* & *Weinperg*. Nomen. Bona.

§. II. Genealogiam *Celeb. Bucel. Germ. T. 2.* refert ad *Ottomarum de Schlierbach*, cujus majores inter Palatinos Guelforum enituerint circa 1210. Is tribuit filios *Conradum* & *Henricum de Schlierbach* dictos *de Zelcking*. Illius posteritas in texto videtur gradu defecisse. *Henrico* natus *Ludovicus de Zelcking* alias *Schlierbach*, hoc genitus *Otho de Zelcking*, pater *Henrici* & *Othonis junioris*, qui pater *Othonis III.* hic *Calhoh*, quo *Georgius*, isto *Otho Dn. de Zelcking* natus est, in cujus nabus linea defecit: *Henricum* patrem habuit *Albero*, hunc *Wilhelmus*, *Wilhelmum Christophorus*, qui *Vitum* & *Ioannem* genuit, quorum hic breviorem, ille diuturniorem habuit posteritatem. Familia. Lineæ.

§. III. Scuto utuntur apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 2.. quadripertito: Prima areola *linea diagonali sinistra secatur, ut superior pars sit argentea, inferior cyanea:* quæ etiam tinctura est quartæ areolæ, sed linea diagonali dextra, quod forte elegantius ex oppositione visum est. Hæc tessera vetus fuit *Zelckingiorum.* Videas tamen alicubi non diagonali sed *perpendiculari* linea divisum scutum, & argenteo atq; cyano tinctum. Scutum. Tessera Zelckingia.

§. IV. Areola secunda & tertia *coccinea* continet *leonem diagonali linea sectum, superiori corporis parte aurea, inferiori cærulea, coronatum* (corona tamen veteres non utebant.) Hæc tessera videtur fuisse alterius *Zelckingiæ* lineæ, quæ a Conrado deducta prior defecit, & quidem altera ob Dominium *Schallaburg*, unde nunc quoq; *Leonsteinii* hoc utuntur laterculo (vid. L. 1. c. 57. n. 3. Nam *Anna* Henrici filia *Bernardo Dn. de Leonstein* nupserat per quam forte Schallaburg ad Leonsteinios delatum est. Porro extincta ista linea superstites Zelckingii ab Imperatore Friderico IV. utramque tesseram in quadripertitum scutum compingendi, & rubra cera utendi 1476. obtinuere. Altera Zelckingia linea. Schallaburg.

§. V. Apici serviunt duabus galeis coronatis imposita singula ala alarum compaginata, quorum *prius* linea diagonali secatur, argento & cyano, *alterum* rubeum tabellis aureis spargitur. *Lacinia* hinc argenteæ sunt & cælestinæ, illinc aureæ cocco reflexæ. Apex

Caput CXVI.

Com. & Bar. de Zinzendorf.

ARGUMENTUM.

1. *Origo.*
2. *Familiæ deductio. Lineæ. Comites.*
3. *Scutum. Schecken vom Wald.*
4. *Pottendorf.*
5. *Tessera gentilis.*
6. *Apex.*
7. *Tituli.*

§. I.

Origo — ILlustrissimi *Zinzendorfii* inter *Austriæ* inquilinos vetustos sunt, alii tamen putant eos ex *Helvetia* cum Rudolpho Augusto vel Alberto I. in eam pervenisse, ast prædium *Zinzendorf* (a quo vel suum sumsisse, vel suum ei indidisse nomen videntur) ad S. Leonhardi in sylva (im Vorst) situm jam ab initio regiminis Habspurgici possedere.

Familiæ deductio. — §. II. Vixerunt 1288 *Otto Zinzendorfer in Hausseck & Henricus Zinzendorfer*, ut veteres chartæ docent. Ottoni *Bucel. Germ. I. 2.* patrem dat *Magnardum* circa 1240 inde 1303. memoratur *Henricus senior Zinzendorfer* in *Zinzenhof*, cujus filii *Henricus, Rudolphus* & *Seifridus* 1332. *Zinzenhof* Liliefeldiæ vendidere. Horum vero apud *Bucelinum* mentionem nullam video, qui *Ottoni Ottonem juniorem* filium dat, huic *Albertum*, Seifridum, *Georgium & Ottonem*, patrem *Henrici* atque *Conradi*, quo natus est *Christophorus*, à quo Celeb. *Rittershusius* genealogiam orditur, hujus nepos fuit *Christophorus* supremus inferioris Austriæ venationum Magister, qui 1559. decessit, pater *Stephani* in

Lineæ. — *Hausseck* & *Ioannis* in *Pottendorf*, à quibus duæ lineæ exivere. Joanne iterum nati *Alexander, Iohannes Fridericus* & *Otto*, novorum denuo ramorum Principes. Cæterum

Comites. — 1662. Augusti gratia *Albertus, Iohannes Wilhelmus, Ferdinandus, Maximilianus Erasmus* & *Sigismundus Ernestus Comitum S. Imperii* dignitate ornati sunt.

Scutum. — §. III. Scuto utuntur quadripertito apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 25. In prima & quarta quadra *argentea dimidius lupus nativo colore* pictus conspicitur. Quæ tessera dicitur obtigisse ab extincta familia *Schecken vom Wald* seu potius simpliciter *vom Wald*. Et quidē olim hoc symbolum solum gentili suo in quadrifido scuto apponere solebant.

Schecken vom Wald.

Pottendorf. — §. IV. Laterculus secundus & tertius *transverse secatur*, & *ex sectione in superiori parte cærulea exurgit leo argenteus, inferiori parte tota rubente.* Der halbe weisse Löw im obern nach der zwerch voneinander getheilten blauen feld / dessen untertheil ganz roth ist. Ita notatur familia de *Pottendorf*, cujus hæres *Sophia Friderici* filia *Christophoro Zinzendorfio* nupsit, qui linearum diversarum est communis pater. In *Fürst.* P. 5. p. 16. tamen Pottendorfiis datur in scuto cælestino leo integer coronatus argenteus.

Tessera gentilis. — §. V. Totum incumbit scutulum quadrifidum, prima quadra *rubea*, quarta *nigra*, reliquis duabus *argenteis*. Quod ὄντως familiare, & ascito Pottendorfio symbolo in hunc locum repositum est.

Apex. — §. VI. Galeæ tres imponuntur clypeo; *media* coronata sustinet duo cornua bubalina, superiori parte argento & minio, inferius nigro & argento distincta, adhærentibus extremo margini ternis sphærulis argenteis, & ante cornua comparente cornu venatorio nigro, auro armillato: haud dubie notando *officio hereditario præfecturæ venationum*. Unde majores eo cornu & corona non uti solebant. *Anteriorem* cassidem veteres coronatæ gebant, quæ nunc vel plane omittitur, vel in diadema tortile ex argento & nigro commutatur, ex ea autem exurgit [illegible] tentarii. *Extremam* itidem diademate tortili ex cocco & argento tegunt: super [illegible] inter cornua ex cyano & argento secta, quibus adhærent utrinq; sena vexilla rubea, prorumpit leo argenteus. *Laciniæ* circumtunduntur galeæ Waldiæ nigræ & argenteæ, Zinzendorfiæ mediæ argenteæ cocco reflexæ, ultimæ Pottendorfiæ argenteæ atque cælestinæ.

Tituli. — §. VII. Titulus est: *S. R. Imp. Comes & Dominus in Zinzendorf & Pottendorf, Dom. Dynastiæ Freydeck & Schæneck, Thurnstein & [illegible], Hereditarius Provincialis Magister venationum Austriæ infra Anasum*, Erbland-Jägermeister. Apud alios etiam lego titulos *Dn. in Carlspach*, item *Sierendorf, Weitteneck, Feistriz, Scharffeneck.*

Caput CXVII.

Princ. & Com. de Zollern seu Hohenzollern.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Scutum. Zollern.*
3. *Cervus. Veringen. Sigmaringen.*
4. *Dignitas Camerar. Imp. hereditaria.*
5. *Falckenstein [illegible] nominis familia. Postquam Camerarii dignitate Werdenbergii. Sonnenbergii.*
6. *Galea. Lacinia.*
7. *Tituli.*
8. *Hereditas Bergensis.*

§. I. DE Illustrissimæ *Zollerinæ* familiæ origine nonnihil memoravimus in nostra *Sylloge Geneal. hujus p. 415.* ob Serenissimos Marchiones & Electores *Brandeburgicos*, qui ex ea originem duxere, neq; hic necesse est, eadem repetere. Sufficiat tantum ab *Eitelfriderico* Comite ordiri, qui Rudolphum Imperatorem avunculum, & *Fridericum* Burggraviorum Norimbergensium, & integræ stirpis Brandeburgicæ fatorem, fratrem habuit. Hujus trinepos fuit *Eitelfridericus F. A. V.* unde Cluuerus ... ejus recenset insignia, & *primus Cameræ Imperialis Præses* qui 1512. mortuus est, & *Fridericum Episcop. Augustanum* fratrem habuit. Hoc & *Magdalena Brandeburgica* nati *Franciscus Wolfgangus*, *Ioachimus* & *Eitelfridericus*, sed illorum filii improles decessere: hoc *Carolus* natus est, plurium linearum autor ex filiis *Eitelfriderico*, *Carolo*, *Christophoro* & *Ioachimo*, verum quæ ab his descendere, iterum defecere, in primis duobus dirimuntur lineæ *Hechingensis* & *Sigmaringensis*. Familia Linea.

§. II. Scuto utuntur in utraq; linea quadripertito. Ejus prima & quarta areola denuo *duabus lineis quadripertita est ex argento & nigro.* Hæc *Zolleram Comitatus* tessera est, dicti ab arce vetusta juxta Hechingam, non procul Tubinga sita, *Zollern* seu ab altitudine *Hohenzollern*, quam *Petrus Columnius* (vel aliis *Ferfridus*) tempore Henrici V. condidisse, & in memoriam Zagarolæ suæ in Italia relictæ hoc nomine (quod deinceps Germanis in hunc sonum corruptum sit) nuncupasse fertur. Ita Cernitius. Alii à *vectigalibus*, quæ Imperatores concesserint, appellatam putant, & quod apparet multo vetustiorem faciunt, quia jam 829. *Danckolf* arcem eam tenuerit. Cæterum aliud symbolum *Fel. Malleolus* apud *Heping. de jur. insign. L. 6. P. 6. p. 372.* his versibus assignat, *Zolren stat niveo rufus leo margine lato sylvis atq; nigro spatiis octo variato.* Quod vel erroneum est, vel insignia deinceps mutata esse oportet. Porro alveolum hunc suis etiam insignibus inseruere Brandeburgici, testandæ originis ergo: vid. L. 1. c. 13. n. 25. Scutum Zollern:

§. III. In secundo & tertio laterculo *cervus aureus tricipitis monticuli viridis culmini* insistit. De colore areæ video dissentire autores. *Siem.* Wapenb. P. 1. p. 14. eam *cyaneam* facit, *Chifflet. Eq. A. V. n. 342. rubeam*, cui alias vidi favere picturas. Sed illud prælego. *Cervum* etiam *P. Furst.* in Wapenb. P. 3. p. 6. nigrum pingit, quod nollem. Hujus autem significationem non plane capio: aliqui *Veringensem* Comitatum notari arbitrantur, ... alii *Sigmaringensem*. Veringentium in Svevia Rhætica Comitum, qui sanguine *Ducum* ... nasci facere, genealogiam aliquam exhibet *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 20.* In qua duo viri docti, *Nottingus* seu *Nottingerus Episcopus Constantiensis*, qui multa soluta & ligata oratione scripsit, ... Commentariis illustravit, cantiones quæ in Constantiensi Ecclesia usurpantur composuit, & 935. mortuus est, atque *Hermannus Contractus* Historicus, Poëta & Astronomus sui temporis circa 1046. claruit mus. Cęterũ Genealogia integra non est, & ad 1337. tantũ pertingit, unde quando tamen ia defecerit, & quomodo successio ad Zolleranos delata sit, non discerno, nisi id factum est per *Werdenbergios.* Quod *Sigmaringam* attinet, hanc non dubito à Werdenbergiis obtentam. Austriaci enim teste *M. Zeil. Itin. Germ. P. 2. p. 29.* *Carolo Zollerano* concessere, quæ ex Werdenbergia successione, dimidium nempe partem, obtinuerant. Verum ex illis bonis sola *Sigmaringa* 1588. imperio adjudicata, *Veringam* autem in Austriacorum potestate mansisse oportet. Porro quod Sigmaringam hinc notari existimo, id etiam argumento est, quod adhuc Com. Eitelfridericus 1500. eo alveolo nondum usus est ap. *Chiff. E. A. V. n. 109.* Cervus. Veringen. Sigmaringen.

§. IV. Toti imponitur scutulum medium *rubeum duobus sceptris aureis in decussim conjunctis* impressum; Hoc designatur notatur dignitas *Camerarii hereditarii Imperii*, in quo munere familia hæc agnatis suis *Brandeburgicis Electoribus* præstat ... eorum vicariam. Unde apud *Limn. ad A. B. c. 27. §. 4. obs. 5. pag. 534.* ex *Hermanno Mutio* ... in coronatione Caroli V. regiis manibus in aurea pelvi aquam exhibitam fuisse à M. Friderico ... & C. Zollerano nomine in petii Camerario. Quoniam v. Electori Brandeburgico convenit, ut sceptrum Imperatori præferat, A. B. c. 22. inde controversia nata est inter *Electoris legatos* & *Zolleranos Comites*, ... in comitiis convenitat 1653. pro Zolleranis utp. hereditariis Camerariis, ut pro reliquis hereditariis officiis (Erb-ämter) pronunciatum est: adversus quod protestati sunt Electorales Brandeburgici legati, & transactionem cum Zolleranis atque morem ... receptum allegarunt. Conf. *Limn. Jur. publ. T. V. add. ad L. 3. c. 6. n. 74. p. 200.* Porro *Eitelfridericus* Comes, quem §. 1. A. V. Equitem & primum Cameræ præsidem dixi, primus hoc *Camerarii munus* gessisse, & eo circa primordia superioris seculi ornatus fuisse apparet, nam 1507. in subscriptione der Cammergerichts Ordnung zu Costnitz aufgerichtet vocatur des H. Reichs Erb-cammerer. In A. B. c. 27. n. 6. *Subcamerarius* ... (*Camerarius*) Cum vero 1500. Eq. A. V. crearetur, nec titulo illo adhuc acceptum est ap. *Chifflet. n. 109.* nec symbolum sceptrorum scuto insertum, quod de ... parma Principis *Joannis Georgii* apparet. Dignitas Cam Imp. hereditaria

§. V. Olim ea dignitas nondum hereditaria fuerit. *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6.* mentionem facit, quod sub Friderico secundo 1216. fuerit Camerarius Imperii *Dicto de Ravensburg.* In A. B. d. l. autem diserte fit mentio Falckensteniorum. Qui vero *Falckensteinii* intelligantur, cum non una Falkenstein.

gens

gens eo nomine [illegible] dignum est. Certe *[illegible]*, qui inter [illegible] quoq; sunt, illa non fuit [illegible] dignitate [illegible] P. 2. p. 26. lego [illegible] D[illegible]nos de *[illegible]*, qui [illegible] literam in Z[illegible] tam, videns [illegible] cum cervo [illegible] apice tamen [illegible] surgente aureo: [illegible] terculum *[illegible]* [illegible] notare, quae [illegible] forte conj[illegible] ut ita conjectu[illegible] de *[illegible]* *Sigmaringa* caderent. [illegible] rint, satis expedi[illegible]. A[illegible] nomine in German[illegible] extant. *M. Zeilerus* [illegible] merat *Itin. Germ. P. 2. p. 26.* [illegible] in Hercynia, cujus peculiares [illegible] Comites, [illegible] quot recenset 122[illegible]. 127[illegible]. 12[illegible]. 1322. [illegible] testatur inde ad Episcopos *Halber[illegible]* [illegible] nobiles de *A[illegible]* [illegible] *man. de tam. emort. L. 1. [illegible]. 32. 33.*) im [illegible] (nec per Helvetios,) am [illegible] Bayern [illegible] Comites *Hennin[illegible] Theatr. [illegible]* [illegible] rat, atque ultimo [illegible] Frisingensi Episcopo Con[illegible] Duci Bavar[illegible] datum,) [illegible] in der Wetterau item zwischen [illegible] heim (al. am [illegible] *Comites Imperii.*) Præter hæc [illegible] periuntur. Nullum vero [illegible] huc quadrat. Unde in [illegible] conjectura [illegible] *Falckenstein* in [illegible] denominat [illegible] liberum Dominium *Fa[illegible]stein*, quod [illegible] status Imperii computatum (vid. *Zeil. d. l.*) Austriaci exemerunt. Hujus ergo Dominos Camerariorum dignitatem [illegible] successionem quæcunque tandem occasione ad Zollerios [illegible] oportet. [illegible] vero non satis [illegible], quod [illegible] apud *Limn. ad A. B. c. 2[illegible]. n. 6. [illegible]* recen[illegible], quod Anno 14[illegible] fiat Conradi Wintpergii Rom. Imp. heredita[illegible] Cam[illegible]. De quo etiam supra c. [illegible] n. [illegible]. Num eo tempore penes [illegible] adhuc digni[illegible] retert quod M[illegible] Lib. [illegible] 15[illegible]4. Georgium a Sa[illegible]heim & ejus [illegible] heredes S. R. I. p. hereditarios Camerarios creaverit: vid. supr. c. 85. n. 12. sed liberos non suscepit, unde post eum videntur Zollerani hoc axiomate ornati esse. De titulo & exercitio hujus officii *Carolus C. Z[illegible]* apud *Limn. d. l. [illegible]* ita disposuit de Ann. 15[illegible]5. 24. Jan. quod vocari [illegible] Erbcammer[illegible] & ab Imp. confirmatum est. [illegible] sich auch unsere Söhne und [illegible] Grafen von Hohenzollern [illegible] schreiben und den Titul [illegible] Grafen von Hohenzollern / Sigmaringen und [illegible] Herren zu Haigerloch und Wehrenstein [illegible] Röm. [illegible] Erb-Cämmerer [illegible] brauchen: [illegible] der ältiste / so [illegible] des [illegible] Reichs Erbcämmerers amt [illegible] und verwalten [illegible] einem andern seines namens und stammes, der nach ihm [illegible] am Hofe ist: [illegible] / und es [illegible] Uns / auch Unsern erben und [illegible] handt gehalten werden. Wann [illegible] Erbcämmerers amts nicht im [illegible] oder auch nit auf dem Reichstag [illegible] die Kays. Majestät [illegible] geschehe in der Cammer [illegible] und aber ein anderer geborner Graf von [illegible] er schon nicht [illegible] am Hof oder auf dem Reichstag wäre [illegible] das amtgeld von dem [illegible] Cammerern oder Hofcantzley [illegible] und [illegible] zugeben [illegible] vel quasi [illegible] Carl [illegible] Erzherzog Ferdinand [illegible] zu Braunschweig und [illegible] daselbst die Lehen empfangen [illegible] Ihr. Majestät Cammerer [illegible] Cammerleuen und bezahlen müssen.

Galeæ. §. VI. Apex tribus constat [illegible] coronatis. *Dextera* sustinet caput vertagi argenteum [illegible] primi & quarti quadrantis pictum [illegible] designando C. Zollerio. Ex quo veteribus Burggraviis Norimbergensibus in galea usitatum vertagi caput esse petendũ, non improbabiliter censeo. *Media* sustinet imperiale sceptrum aureum [illegible] dignitati hereditariæ. *Si[illegible]* duobus rubentibus cornibus [illegible].

Laciniæ. *Laciniæ* dependent juxta Sibmach. circa primam rubeæ & [illegible], mediam cyaneæ & [illegible], circa extremam nigræ & argenteæ. Sed [illegible] esse credo ex [illegible] rum ratione: Et primæ quidem [illegible] addendas nigras & argenteas, secundæ coccineas & aureas, cæruleas & [illegible] tertiæ.

Tituli. §. VII. Titulus solemnis est: *Princeps de Hohenzollern, C. in Sigmaringen, Vehringen & Schwarzbeck, Dn. in Haigerloch & Wehrstein, S. R. Imp. hereditarius Camerarius.* *Principum* titulo [illegible] ti sunt primi hoc seculo Serenissimi, ex altera linea *Joannes Georgius*, ex [illegible] *Marimilianus*, [illegible] Comites. D. [illegible] *Schwarzbeccio* diximus occ[illegible] Ald[illegible] [illegible] L. 1. c. 1. Qua ratione autem ad hanc gentem devenerit, non novi, quod de reliquis etiam [illegible] necesse habeo.

Hereditas Bergensis. §. VIII. Nova [illegible] videbatur [illegible] matrimonio *[illegible] Principis Zollerani* & *Mariæ f. Henrici C. Bergensis*, heredis amplæ admodum successionis in Belgio, cum vero eo matrimonio non nisi filia nata esset Henrica Francisca quæ 1662. Friderico Mauritio Turr[illegible] C. Arverniæ nupsit, aliorsum ea iterum translata est.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Com. de Aspermont, Lynden & Reckheim.

ARGUMENTUM.

1. *Familia ex Ateſtinis.*
2. *Comites Aſperimontii.*
3. *Ramus Aſperimontiorum. Dominium ad Leiningenſes.*
4. *Reliqui rami Aſperimontiæ gentis.*
5. *Ramus Lyndenſis. Reckheim.*
6. *Scutum Aſperimontium.*
7. *Cum aquila Eſtenſi.*
8. *Lyndenſis rami ſcutum.*
9. *Crux Aſperimontia.*
10. *Leo Reckhemius.*
11. *Aquila Eſtenſis.*
12. *Cruce.*
13. *Canis venatici origo.*
14. *Controverſia de Comitatu vel Dominio Aſprimontii. Sententia Pariſina.*
15. *Titulus.*
16. *Baron. de Lynden.*

§. I.

A*Sperimontiorum* Illuſtriſſimam gentem nuper admodum 1676. breviter ſed multa cum cura complexus eſt *Carol. Dn. Joannes Holtzwer* Decanus Vormatienſis, cui deductionem illam debeo. Derivat vero ex gente Ateſtina, ex qua primum nominat *Cajum Actium* (forte potius Actium) ex Actiorum antiqua ſtirpe, qui circa 411. Ateſtinorum adverſus Alaricum & Radagiſum Dux fuerit; ei dat filium *Aurelium Actium*, nepotem *Tiberium* Principem Ateſtinum, Vicentinum, Montferratenſem & Feltrinum, pronepotem *H. Alberticum*, abnepotem *Maximum*, atnepotem *Bonifacium*, trinepotem *Valentinum* Principes Ateſtes & Feltrii. Hunc facit patrem *Aldoardi* Principis Ateſtini & *Gandolfi*, qui 630. vixerit, & Dagoberti aulæ Magiſter fuerit, genitor *Eriberti*, à quo domus *Canoſſa*, & hoc majoris *Aldoardi* ſeu *Aleonardi*: quem parentem habuerint *Ramfridus* Regis Franciæ aulæ præfectus atque Marchio Moraviæ, & *Aleonardus*, pater *Sigiſfridi*, primi Aſperimontani Comitis. Familia ex Ateſtinis.

§. II. *Sigiſfridum* hunc Ateſtinum, qui vixerit 681. gratia patrui Ramfridi præfecti Palatii, & ſuis de Carolo Martello meritis obtinuiſſe ait Comitatum *Aſprimontium* in confiniis Lotharingiæ, & conjugem Bertholdem Metenſem, qua natus ſit *Theobaldus I.* Comes & Dominus Aſprimontii & Dunii, hoc *Sigiſfridus II.* iſto *Theobaldus II.* hoc *Sigiſfridus III.* pater *Theobaldi III.* avus *Odonis I.* proavus *Theobaldi IV.* qui ex prima conjuge Beatrice Loſſenſi ſuſceperit *Fridericum* in torneamento 938. memoratum, & ex altera Lucretia M. Anconitani Bonifacii filia, Pontificis tum nepte, *Dolinum* ac *Albertum*. Dolinus reliquit *Albertum I.* hic *Arnoldum I.* genitorem *Alberti II.* Comitis Aſperimontii & Dunii, qui ex Margareta f. Theodorici C. Theodonisvillæ reliquerit *Gobertum, Theodoricum, Arnoldum, Anſelmum* & *Odonem*. Ex his reliqui improles, Gobertus & Arnoldus II. duarum linearum autores fuere, *Aſperimontii* & *Lyndenſis*. C. Aſperimontii.

§. III. *Gobertus* C. Aſprimontii & Dunii, à quo familiam *P. Anſeaume Palais de Phonn. p.* 287. orditur, Godofredum Bullioneum in Palæſtinam comitatus eſt, & *Gobertum II.* reliquit, qui circa 1101. obiit, pater *Godefridi I.* à quo natus eſt *Joannes* Epiſcopus *Virodunenſis* & dein Metenſis, mortuus 1240. & *Gobertus III.* qui poſt bellicam navatam operam Philippo Auguſto, Ludovico VIII. & Ludovico IX. redux ex Palæſtina regimen patruo 1246. ceſſit, & monaſterium ingreſſus eſt. & *Goberti IV.* (quem cum tertio *Anſeaume* confundere videtur) patris *Godefridi II.* qui *Lorettam* ſeu *Mariam* heredem Comitatus Sarapontani uxorem habuit, ſed prole caruit, & *Goberti V.* qui redux ab expeditione in orientem cum Ludovico S. ſuſcepta *Princeps* creatus eſt, & circa 1259. vixit, & reliquit *Thomam* Dn. de Chaumont en Porcean, qui filium Ramus Aſperimontiorũ.

 habuit,

habuit, atque *Godfridum* Principem & Comitem Aspermontii & Duni [illegible] Isabella filia Nicolai Domina de Kieuram in Hannonia & Amblisa [illegible] parentes habuere *Henricus* Episcopus Virodunensis, qui obiit 1345. atque *Go[illegible]* Princeps & Comes Asprimontii, Amblisiæ, Duni, mortuus 1325. pater *Ioannis* [illegible] Conflans & Forpach [illegible] *Godefridi IV.* Principis, cui 1354. Metis Carolus IV. [illegible] ut dominium Aspermontium masculis stirpis natu majoribus semper affixum [illegible] 1357. potestatem nobiles creandi, monetam cudendi & privilegia Palatinatus [illegible] est. Eo natus est *Gobertus VII.* qui teste Anseaume, *Dn.* pro Buzancy 1377. [illegible] berto D. Barrensi commutavit, & filio *Godefrido I.* Dominium *Asprimontium*, cum uxorē duceret Joannam de Saux, donavit. Hic vero cum filium haberet *Gobertum* præterito filiæ Joannæ Comitatum Aspermontium reliquit, quæ cum attulit [illegible]

Dominiū ad Leiningenses. Johanni Guidoni Dn. d'Aetel seu d'Hostel (vel de Elcern) a cujus filia seu ex [illegible] berto nepte *Anna* Dominium Aspermontium Emico C. Leiningensis maritus [illegible]

Reliqui rami Aspermontiæ gentis. §. IV. *Gobertus VIII.* Dn. de Buzancy & Princ. Amblisiæ contradixit [illegible] ni Asprimontii, & jus suum sibi servari voluit: filium habuit *Edoardum*, patrem *Goberti IX.* Princ. Amblisiæ (quo natus *Ioannes*, pater *Ioannis II.* qui Aspermontium Comitatum iterum quæsivit suæ familiæ vindicare, & obsequiis militaribus a Car[illegible] 1525. diploma meruit, quo de antiquo patrimonio familiæ investiretur, sed sine [illegible]ris mortuus est, ejus vero soror *Antonia Amblisiam* marito Renato Anglurio Dn. [illegible] Bourlemont attulit, & *Gobertus* Dn. de Tullin, tantum filiarum pater,) atque *Go[illegible]fredi Dn. de Sorcy*, quo præter alios nati duorum ramorum autores, nempe *Ioannes III. Dn. de Sorcy Nantueil*, & *Guilielmus Dn. de Vandy*. Joannes reliquit *Ioannem II.* [illegible] caput familiæ factus morte Johannis Principis Amblisii, in jus à Carolo V. concessum [illegible]cessit, sed sine liberis mortuus est, & *Carolum Dn. de Nantueil*, qui genuit *Carolum Dn. de Ballam*, qui in captivitate Turcica multa passus est, & decessit 1642. *Claudium*, *Christophorum*, *Absalonem* & *Samuelem*. Absalon reliquit *Carolum C. d'Aspermont*, patrem *Serenissimæ Mariæ Luise*, quæ Carolum D. Lotharingiæ maritum habuit, nunc vero Comitem Mansfeldiæ. *Samuel* autem Dominus de Coulomne, reliquit *Carolum* Dn. de Coulomne, dictum Baron. d'Aspermont, qui 1652. in obsidione Stamparum interiit, pater *Henrici*, ad quem dein jus masculæ successionis Aspermontis delaptum est. Quod *Guilelmum* attinet Dn. de Vandy, suscepit *Ioannem* Dn. de Vandy, patrem *Renati*, avum *Ioannis* cæsi 1638. proavum *Absalonis Claudii M. de Vandy*, *Guilelmum*, genitorem *Petri* B. de S. Loup, qui *Ioannem* reliquit, & *Claudii* Dn. de Neuville lez Vorsigny, nec non *Gobertum* Dn. de Marqueny.

Ramus Lyndensis. §. V. Hic alter gentis ramus fuit, cui nunc alterum addamus *Lyndensem*, ab *Arnoldo II.* Goberti fratre derivatum, qui ab uxore *Helena Culenburgia* 1125. Comitatum Lynden accepit, 1096. Godofredum Bullioneum comitatus est, pater *Wilhelmi*, cui uxor Agnes Mompelgardiensis, avus *Florentii*, quem 1203. cognatus Comes [illegible]nus occidit. Eo & Agnete B. de Wachtendonck, natus est *Wilhelmus II.* Christinæ Brederodiæ maritus; his *Florentius II.* maritus Agnetis de Botselar, iitis præter [illegible] *Theodoricus* & *Stephanus*: *hic* Dominus in *Vernuys[illegible]* filium habuit *Ste[illegible]num*, nepotem *Theodoricum Fridericum* 1340. Ludovici Imperatoris Mareschallum aulæ, à quo Comitatum Altsburg feudo accepit, sed ex duabus uxoribus Adelheide Virnenburgia Electoris Coloniensis sorore & Walburgi Moersia [illegible] decessit. *Ille* (Theodoricus) genuit ex Margareta Burggravia Montfortia *Theodoricum II.* hic ex Agnete Baronissa de Herlar *Theodoricum III.* maritum Ermengardis Bar. de Keppel; quibus genitus *Ioannes I.* qui ex Margareta C. de Gennep reliquit *Theodoricum IV.* maritum Mariæ C. Hornanæ, & *Stephanus III.* qui vixit 1380. atque ex Isabella C. Tornacensi herede liberæ Imperii dynastiæ *Hemmen* reliquit *Theodoricum V.* quo & Alice B. de Winzen satus est *Ioannes II.* pater ex Falivina C. Tornacensi *Theodorici Dn. in Hemmen*, qui Friderici Augusti Consiliarius & Camerarius fuit, atque *Stephani II.* autoris ex Walpurge C. Bronchorstia duarum linearum ex filiis [illegible]bus. *Ioannes* Dominus in *Mu[illegible]* illam lineam propagavit, quæ 1500. in Ca[illegible] & Stephano Eqq. Melitensibus atque Carolo Canonico Leodiensi defecit: Theodoricus VI. *Lyndensem* continuavit, pater ex Maria Baronissa & herede de Eldern *Georgii*, *Roberti*, *Theodorici*, *Hermanni*: a *primo* orti sunt Burggravii de Dormal, qui

defecere,

defecere, à *ſecundo* Comites Aſpermontii & Lindæ, Bar. de Freidcourt, *tertius* Decan. Leodienſis fuit: Quartus *Hermannus* duxit Mariam de Lanen v. Halmalen, & Comitatum Imperii *Reckheimenſem* emit. Ex hoc genitus eſt *Franciſcus*, ex Antonia Geulheria Benniveria pater *Ferdinandi*, quo & Eliſabetha Furſtenbergia in lucem editi ſunt Illuſtriſſimi *Franciſcus Gobertus* Canonicus Colonienſis, Salisburgenſis & Leodienſis, *Ferdinandus Gobertus* Comes & Dominus in Aſpermont, Dan, Lynden & Reckheim, cui 1676. jus ex lite quæſitum in Comitatum Aſpermontium agnati ceſſere, *Carolus* Canonicus Colonienſis & Leodienſis, atque *Fridericus*.

Reckheim

§. VI. Quod inſignia attinet, *Aſpermontium* ſcutum repræſentatur in Wapenb. P. 2. pag. 34. ſub nomine Baron. *Appermont*, videlicet *rubeum* cum *cruce argentea*. Galeæ coronatæ autem in tabula ſexangula, cujus ſinguli anguli aureis globulis & pennis pavoninis ornantur, eadem crux inſiſtit: laciniæ autem ſunt ex minio & argento. Quæ eadem inſignia repetuntur in *Fürſt.* Wapenb. P. III. p. 23. titulo *Com. de Appermundt*, hoc ſolo diſcrimine, quod tabula caſſidi inſiſtens ſit octangula.

Scutum Aſpermontanum.

§. VII. Alibi vidi bipertitum datum ſcutum his Aſpermontiis, cujus dextrum latus aquila *Eſtenſis*, de qua mox, occuparet, ſiniſtrum *crux* prædicta. Verum quando in *Leiningenſem* clypeum ſola crux relata eſt, neſcio quam certa ſit traditio de aquilæ illo veteri uſu: ſaltem conſtanter eum ſervatum non fuiſſe apparet.

Cum aquila Eſtenſi.

§. VIII. Quod *Lyndenſem* ſeu *Reckheimium* tantum concernit, ſcutum exhibet *Fürſt.* Wapenb. P. V. p. 9. quadripertitum, in cujus primo & quarto laterculo *rubeo crux* fulget *aurea*: in ſecundo & tertio *aureo leo* conſpicitur *rubeus*: toti vero imponitur ſcutulum *cæleſtinum*, cum *aquila argentea*.

Lyndenſis rami ſcutum.

§. IX. *Crux Aſpermontia* eſt, & dicitur à duobus fratribus ſumta, *Goberto I.* & *Arnoldo II.* duorum capitalium ramorum autoribus, cum Godofredi Bullionei in Palæſtinam expeditioni interfuiſſent, quod alii eadem cauſa eo tempore factitarunt: illo tamen inter fratres diſcrimine, quod Gobertus argentea delectatus, Arnoldus aurea uſus ſit. Quæ colorum variatio non infrequens prioribus ſeculis fuit. Quod vero minori fratri melius metallum conceſſum ſit, illam aſſignant cauſam, quia Arnoldus Ducem aliquem Saracenorum ante exercitum ſua manu confecerit.

Crux Aſpermontia.

§. X. Leo teſſera eſt Comitatus *Reckheimii*, quem quod audivimus *Hermannus* Comes ſibi comparavit. Dynaſtiam *Reckum* in Weſtphalico circulo *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 27.* & ex eo *Limn. jur. publ. T. 4. ad 2, 7. p. 559.* in matricula imperii recenſet, hoc addito: Hat 1622. Herman von der Lynden / Herr zu Hautheim innegehabt / der damahls deßwegen angefordert worden. Quem Hermannum noſtrum fuiſſe exiſtimo. A quo vero emerit, non recordor legiſſe, niſi forte ex eo conjiciendum ſit, Arenbergios vendidiſſe, quia in eadem matricula legitur ſub titulo: Gefürſtete Grafen zu Arenberg / denen die herrſchafften Eſſden / Rutſchfort / Birnenberg und Reckum vorhin zuſtändig. In *Fürſt.* Wapenb. P. 3. p. 18. Comites de Reckheim exhibentur, qui ſcuto uti nigro, duabus fasciis argenteis exarato, quales etiam cornua duo nigra apicis exornant. Qui vero hi fuerint, determinate neſcio.

Leo Reckheimius.

§. XI. Aquila medii ſcutuli *Eſtenſis* eſt, & originem gentis deſignare creditur: ſicuti nunc etiam Eſtenſis ſeu *Ateſtina* domus, uti L. 1. c. 6. n. 2. 3. vidimus, aquila tali utitur, ſed coronata. Ea uſus adhuc eſt Albertus Goberti & Arnoldi II. pater, qui duo crucem, quod audivimus, aſcivere, poſteri tamen non ſemel iterum aquila uſi perhibentur.

Aquila Eſtenſis.

§. XII. Scuto, & quidem aliquando peculiari corona contecto, galeæ tres inſiſtunt, omnes coronatæ: Ex media exſurgit aquila argentea gentilis; ex tertia *Reckheimius* leo: primæ vero inſiſtit canis venaticus niger cum millo aureo, quales duo etiam ſcutum tenentes pinguntur, capitibus in extremas caſſides abditis.

Galeæ.

§. XIII. Canis venatici iſtam rationem traditio familiaris allegat. Arnoldum II. cum Comitem Hollandiæ Ultrajectum comitaretur, cum a via aberraſſet, repperiſſe canem venaticum nigrum cum millo aureo, ab hoc ei monſtratam viam per amnem, ubi cum eques ſuperare potuerit, inde in pratum, in quo animi gratia ſpatiantem repererit Helenam de Boitſchem Domini Cuenburgii filiam, quam deinde uxorem, & ab ejus cognato Epiſcopo Ultrajectenſi hoc intuitu Comitatum

Canis venatici origo.

Lynden feudo acquisiverit. Hujus ergo rei memoriæ conservandæ volunt apici impositum ipsum canem.

Contro-versia de Com vel Dominio Aspremontii.

§. XIV. Quod ipsum Comitatum seu Baroniam *Aspremontii* attinet, quam Anseaume vocat Illustrissimam & vetustissimam Austrasiæ Baroniam, diximus; & quod Godofridus Aspremontanus sine [illegible] concesserit 1387. hanc dynastiam; Unde ad Lemingenses ea delapsa est. Contradixit vero Gobertus filius. Ex ejus posteris *Joannes d'Aspremont* Princeps Amoinæ a Carolo V. cui fidelia servitia præstiterat, literis datis 1525. 25. Jan. Bruxellis investituram Aspermontis obtinuit, sed cum sine liberis decessisset, agnatus *Joannes Dn. de Sorcy* in jus successit. De novo vero litem illam intendit 1638. Lemingentibus & Lotharingo Duci, ad quem translata pars erat ab Henrica Clivia, Carolus Aspremontius: Demum 1655. in curia Parisina pronunciatum

Sententia Parisina.

est pro Carolo, inter alia illis verbis: *A declaré & declare les terres & Seigneuries d'Aspremont, & de Dun, leurs appartenances & dependances, fief masculin affecté par la Loy de l'investiture aux aisnéz masles de la famille d'Aspremont, à l'exclusion des [illegible]e* (nescio an mendum inscriptionis) *appartenir au dit Charles d'Aspremont, comme aisné & descendu en ligne directe de la ditte famille d'Aspremont, & en consequence ordonne, que les dittes terres & Seigneuries d'Aspremont & de Dun, appartenances & dependances, luy seront rendues & delaissées avec restitution des fruicts depuis l'anné 1566. comme aussi les titres & papiers concernant les droicts d'icelles Seigneuries, qui se trouveront és thresors de Nancy, Bar & ailleurs, luy seront remis par nostre dit procureur general,* &c. Porro Carolus hic non nisi filiam genuit *Mariam Luisam,* dein Caroli Ducis Lotharingiæ conjugem: itaque ad Henricum agnatum jus sententia ita partum delapsum est. Cum vero sumtus ad executionem sententiæ deficere viderentur, ille cum aliis propinquioribus agnatis, M. de Vendy, B. de S. Loup & reliquis, jus transscripsere 8. Mart. 1676. Ferdinando Goberto ex Lyndensibus Reckheimiis.

Titulus.

§. XV. Titulus in Comitiis 1654. Ferdinando ille adscribitur: *Comes de Lynden & Reckum, Baro de Borschem, Tienes & Steinbeck, Dominus in Blaringen, Haut.n & S. Simon.* Quorum vero non omnium rationem edere valeo. Inde titulus additus est Comitis *D'Aspremont, Dun, Lynden & Reckum* seu *Reckeim.*

Baron. de Lynden.

§. XVI. *Barones de Lynden,* ex quibus Canonicus Leodiensis est *Carolus Ernestus,* utentes vidi sola cruce gentili, & cane coronatæ galeæ insidente, nec non telamonibus duobus canibus.

CAPUT II.
Com. de Barby.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Rosenberg.*
4. *Mulingen.*
5. *Barbati multi Barbienses.*
6. *Galea. Walternienburg.*
7. *Altera galea.*
8. *Titulus.*

§. I.

Familia.

EX illis quæ nostra memoria extinctæ sunt, familiis Illustrissima plerasq; antecedit Comitum *Barbiensium.* Eam ordiuntur a *Burchardo Comite de Barby,* qui circa 1149. vixerit. Sed antiquior alius memoratur *VValtherus* Comes, qui 786. Carolo M. stipendia meruerit (conf. *Zeil. itin. Germ. P. 2. p. 68*) Burchardi modo dicti nepos fuit *Guntherus,* pater *Burchardi II. & VValtheri,* qui licet pater *Lusjnus* lineam non produxit. Burchardi II. nepos *Albertus,* qui 1332. obiit, cum Alberto II. Electore & D. Saxoniæ Archiepiscopum Magdeburgicum Gerhardum, occupato castro [illegible], debellavit. Ejus pronepos *Burchardus IV. Eglensem* dynastiam 1416. post mortem ultimi Domini occupavit, & tandem monachus 1420 mortuus est. Se[illegible] ius *Guntherus* Eglensem arcem & opidum Magdeburgicis oppignoravit. Ejus filius *Burchardus V.* qui cum Christiano II. R. Daniæ per octennium peregrinatus erat, plurium filiorum, quorum alii in regimine alter alteri successere, pater fuit: Ex illis [illegible]

quinque

quinque ordine Electorum Saxoniæ Consiliarius, 1565. mortuus, ex conjuge *Agnete Mansfeldica* viginti liberos suscepit: Ex quibus filii militarem fere vitam sectati. *Wolfgangus* Metensi obsidioni, prælio quo Albertus Brandenburgicus interiit, bello Gallorum adversus Anglos 1557. Gothæ obsidioni, Condeanis partibus 1567. *Albertus*, cui vivo patre regimen commissum, Turcico bello, Quintiniano prælio, Ordinibus adversus Albanum, *Burcardus* castris Friderici II. R. Daniæ, Ungarico bello, Gothanæ obsidioni, *Christophorus* Ungaricæ & Condeanæ militiæ, *Gerhardus* item Condeanis, *Iustus* Danorum exercitui contra Svecos, Ungarico bello & cum fratre *Ioanne Georgio* regis Galliæ copiis interfuere. Solus autem *Iustus* gentem propagavit, relicto *Alberto Friderico* & *Iusto Gunthero*. Ex hoc natus est *Augustus Ludovicus*, qui morte sua 1639. gentis masculam progeniem terminavit, frater quatuor sororum (*Christinæ Elisabethæ, Iustinæ Sophiæ, Æmiliæ Iulianæ, Antoniæ Sibyllæ*, quarum priores Serenissimis & Illustrissimis conjugibus elocatæ sunt ex *Brunsvicensi, Frisia, Schwarzburgica* domibus.

§. II. Scutum exhibetur in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 16. quadripertitum, ut prima & extrema areola *rubea* singulas *rosas argenteas auro gemmatas* exhibeat: secunda & tertia *argento* tincta *aquilam minio* intectam. *Henning. Theatr. Geneal.* T. 3. P. 2. p. 350. areolarum ordinem invertit. Scutum

§. III. Rosæ *Rosenbergicæ* dynastiæ, à *Rosenberg* dictæ, quod dimidio miliari à Barby distat non procul à confluentibus Salæ & Albis, nota est, quam stirps hæc feudo à Magdeburgico Archiepiscopatu tenuit. Et quidem antiqua gentis possessio fuit, cum jam *Walthero* Barbiensis Comitis filius *Busso*, qui seculo decimoquarto ineunte vixit, & Fridericum II. in orientem comitatus est, eam titulis ascripserit suis. Rosenberg

§. IV. Rosam comitatur *aquila Mulingensis*. Hunc comitatum quando familia acquisiverit, non compertum habeo. Lego autem apud Henning. Mulingam (arcem inter Stasfurd & Barby sitam) ab Alberto Comite 1318. restauratam. *Mulingensem* aquilam etiam in Ascaniorum seu Anhaltinorum scuto volare vidimus L. 1. c. 5. n. 19. sed argenteam in cærulea quadra. Mülingen.

§. V. Hisce quadrantibus imponi merito debet, quæ tamen sæpiuscule omissa est, media parmula *cærulea*, in qua conspiciuntur *duo mulli barbati* (Barben) *utcrossi aurati*, vel ex naturali colore ad flavum nonnihil inclinantes, (etwas gelblicht.) Est tamen ubi etiam solum *minio* pisces *cæruleo* colore infecti fuere: quin alias argento quoque solum, mullos cæruleo colore tinctos conspicias. Sed quod primum dixi, in arcis templo ita conspici accepi. Cæterum ipso nomine indice barbati hi pisces comitatum *Barby* designant, ab oppido & arce ab Albim (qui intumescens sæpius damnosus est) dictum. Eam dynastiam hac dignitate *Comitatus* Imperialis 1510. Maximilianus Augustus ornavit. Unde hucusque scamno *Westphalo-Saxonicorum* comitum ascripti hi comites interesse soliti sunt. Extincta autem gente *Augustus Dux Saxoniæ* comitatum crevit, suisque titulis ascripsit, piscibus in proprium relatis scutum. Barbati mulli Barbienses.

§. VI. Galeæ incumbunt scuto duæ; quarum *priori* culcitra coccinea imponitur, cui catulus insidet candidus millo nigro. *Henning.* l. c. coronat cassidem & capiti canis imponit aliquas pavoninas pennas. Hæc galea Barbiano comitatui propria est, nisi forte designat Dominium *Walter Nienburg*, quam arcem Waltherus Comes 1278. mortuus destructo Munch Neuenburg condidit, & de suo nomine dixit. Eam vero dynastiam extincta familia ad se receptam Saxoniæ Elector *Ioanni Principi Anhaltino* concessit, unde L. 1. c. 5. n. 28. in scuto Zervestano areolam capite canino inter alas prospectante ornatam vidimus. Galeæ. Walter-Nienburg.

§. VII. *Alteram* galeam tegit orientalis oblongus pileus argentatus, ora reducta coccinea, inter lanceas duas minio & argento taniatas: quarum tamen in schemate suo Henninges mentionem nullam facit. Alii pileum nigrum faciunt, & oram argento reducunt. Laciniæ utrinque argenteæ & coccineæ volitant. Altera galea.

§. VIII. Titulus fuit: *Comes in Barby & Mülingen.* Titulus

CAPUT III.
Ex Ducibus Brabantinis Com. de Walheim, Dom. de Wittem, Boutersem, &c.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum Bergens. C. de Walheim.*
3. *Ratio.*
4. *Galea.*
5. *Scutum Sevenbergium.*
6. *Alius C. de Walheim.*
7. *Wittemiorum.*
8. *Scutum.*
9. *Galea.*
10. *Berga.*

§. I.

Familia. EX incluta *Brabantina* stirpe Ducali per naturam ortæ sunt duæ familiæ, altera cognomento *de Glimes* Comitum *Bergarum*, & qui nunc etiam supererant *Grimbergensium*, altera *Witthemiorum*.

Scutum Bergens. Com. de Walheim. §. II. Prioris fuit *Ioannes Bergensis Dn. de Walhain*, quem inter equites aurei Velleris recenset *Chiffl. n. 91.* & ejus insignia ita describit: *Area scuti prasina, rhombis tribus argenteis in rhombum perforatis inscripta: caput scutarium aureum palo coccineo tripertito exaratum: Honorarius quadrans Brabanticus: omnia symbola simul juncta pro Bergensi tessera*: cum alioqui rhombi perforati *Boutersemiam* dynastiam, pali *Mechliniam* denotent.

Ratio. §. III. Ratio horum evidens erit ex sequentibus: Autor gentis fuit *Ioannes* filius naturalis *Ioannis III. Ducis Brabantiæ*, qui 1428. decessit, (inde quadrans honorarius) hic nepotem habuit *Ioannem Liboonem*, qui à matre *Ioanna f. Henrici Witthemii Boutershemius Bergas ad Somam* nactus est, quas *Comitum* dein *Marchionum* titulo posteri tenuere, sed cum Joannes ultimus sine prole 1567. moreretur, soror *Mencia* marito Joanni Merodio attulit, a cujus filia *Margareta* conjuge *Ioannis Witthemii Boutersemii*, huic genti successio denuo delata; verum iterum ad *Bergenses* Comites per filias translata est.

Galea. §. IV. *Galea* coronata exhibet *onagri caput antihermionicum, rostro & summis aurium argenteis, in medio armaturæ geminæ cruralis argenteæ, auro illustratæ* (costoyé de deux greves ou jambieres d'armes, enrichies d'or.) Laciniæ nigro & auro pictæ.

Scutum Sevenberg. §. V. Ex ea gente *Cornelius Bergensis Dn. de Sevenberg* scutum in corde conchula coccinea tegit discernendi causa. *Chifflet.* E. A. V. num. 110. ut & *Maximilianus* num. 147.

Alius C. de Walheim. §. VI. *Ioannes M. Bergensis C. Walheimius* ex eadem familia eodem usus est scuto, quod §. 2. explicavimus, nisi quod leoni *Brabantino* latius concessum spatium, capite scutario in duas partes diviso, in quarum dextra ille, in sinistra pali *Mechlinii* locum haberent. Hos *Bergenses Walheimios* Zeiler. & ex eo Limn. Jur. Publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 558. in matricula imperii recenset, sed à Burgundis exemtus docet.

Wittemiorum. §. VII. Quod *Witthemios* attinet, illi descendunt à Joanne Joannis II. Ducis Brabantiæ filio naturali, qui cognomine de *Corselaer & Dominus de Witthem* fuit, atque ab uxore *Amelberga de Duvenvorde*, Dominium *Boutershem* accepit; Ex eo geniti *Ioannes Dominus de Witthem*, & *Henricus Dominus de Boutershem*, cujus nepos illud *Boutershem* vendidit: Ut & *Ioannis* nepos *Fridericus Witthemium* 1466. vendidit. Alius Joannis pronepos *Henricus Dominus de Berselle Boutershemium* per emtionem recuperavit, & ille est, cujus insignia Chifflet. n. 97. inter equites aurei velleris recenset.

Scutum. §. VIII. Scuto ille Henricus usus est quadripertito; in quadra prima & quarta *Brabantica* inscripta tessera, videlicet leone nigro in area aurea: In secunda & tertia *argentea crux striata cærulea* conspicitur, quod symbolum est *Witthemium*. Brabantini autem leonis ratio ex ortu gentis, quem diximus, derivanda est.

Galeæ. §. IX. Galeæ coronatæ impositum conspicitur caput onagri hermionicum: laciniæ vero auro & atro pinguntur.

§. X. Quo-

§. x. Quomodo ad hanc gentem successio *Bergarum* delata, sed denuo ad Montanos seu Bergenses Comites delapsa sit, §. 3. dictum est. Bergæ.

Caput IV.

Brancaccii Duc. de Villars.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Cardinales. Lineæ.*
2. *Brancacii in Francia.*
3. *Scutum ex Gelioto.*
4. *Rationes. Joyeuse. S. Didier.*
5. *Ex Sammarthano scutum. Apex.*
6. *Titulus.*
7. *Brancacciorum in Neapol. tessera.*

§. I.

Illustrissimam familiam *Brancaciorum* seu de *Brancas* P. Anseaume Palais de l'honn. pag. 358. ad *Brancaccios Neapolitanos* refert: Ex quibus *Cardinales* fuere *Renaldus* Brancaccius 1385. *Ludovicus* 1428. *Nicolaus* in Concilio Pisano, *Thomas* 1411. *Marius* Archiepiscopus Viterbiensis 1633. Inprimis celebris fuit *Alexander Brancaccius* Eq. cognomine *Imbriac*, Marescallus Siciliæ et Achaiæ 1364. a quo plures lineæ, *Brancacci-Imbriachi, Brancacci de Vescovo, Brancacci del Gliuolo, Brancacci del Cardinale.* Familia Cardinales Lineæ.

§. II. *Bussilus Brancaccius* Marescallus Papæ Clementis, secutus partes Ludovici Andini R. Siciliæ circa 1384. in *Provincia* fortunarum sedem fixit, & ex Margareta de Amorosis genuit *Nicolaum* Cardinalem, *Ioannem* (a quo *Avenionenses*) & *Bartholomæum Dn. de Maubec*, qui ex Maria de Forcalquier filium habuit *Scævolam* seu *Gaucher*, ex donatione avunculi Raymundi, Baronem de *Cereste*, cum obligatione nominis & armorum de Forcalquier, unde natus *Gaucher II. B. de Cereste* maritus Isabellæ d'Agoult de Sault, pater *Gasparis B. de Cereste*, a quo reliqui Barones de Cereste, nec non Comites de Forcalquier, & *Emondi* seu *Animondi B. d'Oise*. Hic ex Catharina de Joyeuse genuit *Gasparum B. d'Oise*, *Andream* Gubernatorem Rotomagi & Gratiæ portus, ab Henrico IV. Admiralis Franciæ creati, & *Georgium*, qui Dux de Villars creatus est, pater *Ludovici Francisci* Ducis de Villars ac *Caroli* Com. de Brancas. Ille filios habet C. de *Maubec* & *M. d'Oise*. Brancacii in Francia.

§. III. *Admiralis* scutum ita describit *Geliot. indic. pag.* 343. quod quadripertito usus sit: ita ut primam & quartam *aream rubeam* divideret *palus argenteus tribus turribus cæruleis exaratus*, additis utrinque *binis gryphinis pedibus* in palum conversis, areæ circumducto *limbo denticulato ex argento & cæruleo.* Secundus & quartus quadripertitus erat ex *Iousanis* & *Sandidieriis* symbolis, quorum *illa* sunt areola palis ternis aureis & cælestinis exarata, cum capite scutario rubeo tribus hydris aureis onerato: *hæc* autem leo argenteus in campo cæruleo, cui circumdatur limbus ex cocco inscriptis octo liliis aureis, quæ Carolus VI. domui bene meritæ concesserat. Media parmula *aurea* incumbebat quadrantibus, & ornabatur *rubea cruce florida.* Scutum ex Gelioto

§. IV. Area prima est *Brancaccia* ipsa, hujus sc. Franciæ lineæ. *Iousana* & *Sandidieria* est assumta ob matrem Admiralis Catharinam sororem *Guilelmi Vicecom. de Ioyeuse*, Marescalli Franciæ, cujus filius Dux fuit. Ipsa gens deducitur à *Guidone Dn. de Ioyeuse*, qui 1255. vixit. Quod *S. Didier* attinet, Ludovicus Dn. de Joyeuse sibi heredem de S. Didier & la Masche junxerat. Crucis floridæ non capio significationem. Rationes, Joyeuse. S. Didier.

§. V. *Sammarthanus l'est. de Fr. p.* 321. aliter tingit scutum, illudque *cæruleum*, turres autem *miniatas* esse jubet, opere cæmentario nigro, tum pro pedibus gryphinis substituit *leoninos*, & *limbum* omittit: quocum ego etiam facere malim; inprimis quod pedes *leoninos* attinet. *Galea* scuto incumbit coronata cum protenso pede leonino ex auro. Laciniæ autem dependent argenteæ, azureæ & rubeæ. Ex Sammarthana scutum. Apex

§. 6. Titulus est: *De Brancas Dux de Villars, Par Franciæ, Marchio de Granville & de Grandchamp, Comes de Maubec, Vicecomes de Coutance, Baro d'Oise, de l'Isle de la Ferté Bernard, Dominus de Beaubec. Ducatus* dignitas collata est 28. Jul. 1627. *Paritatus* 1652. sed non nisi in Provinciali curia Aquensi confirmata. *Villars* situm est in Provincia, pridem Marchionatus titulo insigne, inde conjunctum cum Baronia d'Oise & Champtercier, cum Ducale axioma accederet. Tituli.

§. VII. Qua-

Brancacciorum in Neapol. tessera.

§. VII. Quatuor in Neapolitano regno linearum scuta ita describit *[illegible] Lim. p. 517. Brancacci [illegible]* utuntur in caeruleo scuto argenteo palo, [illegible] pris tribus a [illegible] coccineis, cum quatuor pedibus leoninis aureis, quorum [illegible] tentibus utrinque protenduntur. *Brancacci del Vescovo* seu *Vescovo*, palum [illegible] rio tegunt, & tres [illegible] lateribus jungunt. *Brancacci del Glivolo* [illegible] tur quatuor leoninis pedibus, *Brancacci de Cardinale* fasciae argenteae addunt quatuor pedes leoninos.

Caput V.

Com. de Brandis.

ARGUMENTUM.

1. *Comes Franciscus Adamus.*
2. *Familiae linea Rhaetica.*
3. *Tirolensis. [illegible] Eq. de Lanaburg. Comitum dignitas.*
4. *Scutum lineae Rhaeticae.*
5. *Tirolensis.*
6. *Apex.*
7. *Conjectura de duplici tessera.*
8. *Titulus*

§. I.

C. Franciscus Adamus.

ILlustrissimus *Franciscus Adamus Comes de Brandis* insigni cura & industria *Tirolensis Comitatus* historiam nuper admodum 1678. Bolzani edidit, sub nomine **Dess Tirol. Adlers immergrünendes Ehrenkräntzel.** In eo suae etiam inclutae stirpis pag. [illegible] & seq. brevem *[illegible]* exhibet, ex qua huc transferemus, quae in rem nostram faciunt.

Familiae linea Rhaetica.

§. II. Ex Joh. Stumpf. Chron. Helvet. ostendit, hos *Brandisios* jam ante 600. annos *Comitibus Suevicis* annumeratos fuisse. Lineae vero duae fuere, quarum altera in Walgovia, non procul Curia Rhaetiae circa 1510. defecit, ejusque heres *[illegible] Dn. Brandisii* filia *[illegible] Comitis Sulzensis* conjux, illi genti attulit successionem ditionum Rhaetis conterminarum *Vadutz, Schellenberg, Blumeneck.* De qua re in Sulzius Comitibus videbimus, quorum scutum hanc etiam aream complectitur.

Tirolensis

§. III. Altera linea, quam etiam Rhaetis illis subjicit *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. pag.* 480. illo titulo: *à Brandis & Leonburg, Barones in Tyrolensi Comitatu.* Utri hi ex priori trunco exierint, non memini me legisse. Praefatus vero Comes asserit eos cum istis unius esse originis. Et quidem Henricum 1179. fortalitium *Launburg* possedisse, & modernam arcem *Brandis* condidisse, unde deinceps dicti sint *Nobiles Brandisii de Launeburg* (**Edle Brandiser von Laumeburg**) quod castrum montanum supra pagum *Lanam* situm est. Hic Henricus, (a quo etiam seriem orditur, sed nomen ignorat *Gabr. Bucelin* Germ. T. II. F. 3.) qui nomine de Leunam usus est, advocatum se dixit Ecclesiae [illegible] seu de Wiltau monasterii. Ejus filius *Hildeprandus de Launburg* eidem 1212. advocatia illa gavisus, inque ea ab Alberto C. Tirolensi confirmatus est, patet ex Mechtilde de Pardell *Brantochi, Berchtholdi, Henrici & Conradi,* (Bucelinus vocat Brantolonem, Hildeprandum, Conradum,) qui 1236. 17. Sept. bona sua & castra inter se partiti sunt, in praesentia Alberti Com. Tirolensis plurimumq. generosorum virorum. Juniori natu arx *Leonburg* seu *Launburg* cum appertinentiis obtigit, unde dicuntur equites de Leonburg, quorum linea 1401. occidit. *Brandoelus* I.

Eq. de Lanaburg.

Brantolo fortitus est veterem turrem, & novam conditam arcem *Brandis*, unde et nomen *Eq. de Brandis.* Eo, qui 1250. mortuus est, ex Trautsona matre nati *Hildeprandus III. & Brandoelus II.* Isto autem ex Liechtensteina uxore *[illegible], Burchardus, Nicolaus.* [illegible] & Mazam de Villanders parentes agnovit 1338. *Randolphus I* seu *Rudolphus & Hildeprandus IV.* Ille Catharinam de Marentin uxorem habuit, et filium *Randolphum II.* qui 14[illegible]. moriens ex secunda uxore Margareta Botschia de Z[illegible]ingenberg reliquit *Leonem & Christophorum.* Ex tertia vero Margareta de Villanders *[illegible], [illegible], Randolphum.* quorum medius [illegible] tatem habuit in tertium gradum. *Leo* autem ex Catharina Hahn de Maynburg suscepit *Leonem II Gotthardum, Randolphum III Burckhardum III & [illegible]*, e[illegible] tamen ex Bucelino videntur potius Burcardi filii fuisse, *Gotthardi* linea in nepotibus

videtur

videtur defecisse. Ex his Leo autem 1461. post mortem Cypriani Leo. de Leonburg illam arcem & quæ adhærebant ad Brandisios postliminio retraxit, pater ex Anna de Spaur Jacobi II. Antonii & Ioannis; Jacobus ex Helena de Niedertor suscepit Leonem Christophorum, sed ex Anna Liegerin de Fridberg (cujus mentionem Comes Franciscus Adamus non facit) *Antonium, Ioannem Henricum, Leonem.* *Antonius* plures filios habuit, ex quibus Antonius Baro alterius Antonii Baronis pater fuit. *Ioannes Henricus* ex Margareta Thanradlin Bar. de Tatenberg genuit *Ioannem Andream* Baronem, Capitaneum Provincialem ad Athesin, & secretioris Consilii Cæsarei Senatorem, omnium Brandisiorum hodie avum: illo enim nati sunt post alios ex Sibylla Barbara Handlin, *Andreas Wilhelmus*, ex Maria Isabella Barone Lambergia *Petrus Benno*, iste Camerarius Augusti, & interioris Austriæ Cameræ Vicepræses, hic Capitaneus provincialis ad Athesin & Archiducis Consiliarius secretior, qui duo Illustrissimum decus *Comitum Imperii* à Ferdinando III. assecuti sunt; eorum vero hunc *Franciscus Adamus*, ex quo plura allegavi, patrem agnoscit. Comitum dignitas.

§. IV. Quod *Rhæticam* lineam attinet, ejus scutum (sub nomine *Prandis*) exhibet **Wapenb.** P. 2. pag. 32. Videlicet *argenteum* cum *titione nigro*, cujus ramorum detruncatorum vestigia visuntur, *ardente*, situ diagonali locato. Qualis etiam coronatæ galeæ insistit, dependentibus laciniis nigris & argenteis. Hæc areola, quod diximus, in Sulziorum etiam Comitum clypeo comparet. Scutum lineæ Rhæticæ.

§. V. *Tirolensis* rami alia est tessera, quam in nobilitate Tirolensi exhibet *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. p. 42. In ea enim quadripertiti scuti aream primam & quartam *argenteas* ornant singuli *leones rubei* introrsum versi. Secundus & tertius laterculus bipertiti sunt; Cæterum in superiori, priori, in inferioris posteriori latere argenteo leo iterum comparet rubeus, cum opposito tanquam colludens, reliqua (videlicet superioris sinistra, inferioris dextra medietas) cærulea est. Tirolensis

§. VI. Scuto imponuntur duæ galeæ, ex priori exurgit leo rubeus, cujus collum acuminibus aureis, quæ pennis nigris ornantur (**gelber Kamm mit schwarzen Federlein/**) asperatur: *Posteriori* insistit pileus orientalis argenteus ora reducta rubea, coronatus & pennis nigris fastigiatus, à lateribus adhærent pileo singuli pedes ursini rubei. Laciniæ sunt ex argento & cocco. Apex.

§. VII. Unde duplex δύγμα hos Brandisios notet, non legi. Conjectura autem non improbabilis est, alteram lineam eorum, qui de Lanaburg seu Leonberg deinceps dicti, gentili leoni addidisse medietatem cæruleam, quam tesseram, cum istarum iterum hereditatem crevissent, cæteri potuere recipere. Sed nihil affirmo, nec etiam mihi constat, an cum dignitate Comitum scutum novo decore fuerit illustratum. Conjectura de duplici tessera.

§. VIII. Titulum non alium vidi, quam quem præfatus Comes suo nomini adjicit: *Comes de Brandis, Comitatus Tirolensis hereditarius Camerarius.* **Erbsilber-Cämmerer.** Titulus.

CAPUT VI.

Episcopus Brixinensis.

ARGUMENTUM.

1. *Brixia. Sabiona. Episcopi. Cardinales. Damasus II.*
2. *Scutum modernum.*
3. *Episcopatus agnus. S. Agnes.*
4. *Officiales.*
5. *Dignitas Principum Imperii. Diplomata imperialia. Exemtio Austriaca.*
6. *Capitulum Cathedrale.*
7. *Episcopi Patrum tessera. Symbolum.*
8. *Apex. Titulus.*

§. I.

IN Amplissimo Comitatu Tirolensi in Italiæ finibus *Brixia* seu veteribus *Brixino*, conf. *Mart. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 179.* sita est, urbs Episcopatu nobilis, alia à *Brixia* Cenomanorum seu Lombardiæ (*Brescia.*) Autor Episcopatus traditur *S. Cassianus*, qui 360. sub Joviano Imp. vel ut Brixinensia documenta volunt, tempore Juliani Apostatæ & Damasi Episcopi Romani *Sabiona* (seu Saben) ubi regium castrum Brixia. Sabiona.

 fuerat,

fuerat, Evangelium annunciare cœpit, verum pulsus ab idololatris ad Imolam [illegible] datus est 305. a discipulis [illegible] parentum impiorum. Allegatur vetus distichon

Vox Patris [illegible] Christum docet in Sabiona
Imola [illegible] hic [illegible]

Episcopi. Post hunc allegatur *S. Lucanus* ex Paulo Diacono & Matthæo *Radero* (quem [illegible] Bucel. Germ. P. 2. p. 30. [illegible] Inde *S. Ingenuinus* circa 395. vel juxta alios [illegible] turbulento tempore ob Hunnorum irruptiones non solum Sabiona sed & alia [illegible] devastata essent. Inde numeratur *S. Constantius* circa 645. Demum Sabiona [illegible] translatus est Episcopatus, quod [illegible] *Albuino*, quem Sanctis quoque [illegible] numerant, Bucelinus *[illegible]* [illegible] Episcopo tribuunt; ejus antecessori *[illegible]do* Bucelinus adscribit, quod Brixiam seu Brixinam manibus [illegible]; verum [illegible] Illustriss. *Comes Franciscus Adamus Brandisius* hoc ab Hartvico tantum memorat, **Ehrenkr.** p. 6. Forte existimans non simultaneam translationem illam fuisse. Inse-

Cardinales quentes Episcopos plures fuere Cardinales *Nicolaus Cusanus*, sui temporis miraculum habitus, *Melchior a Meckau*, *Bernardus a Closs*, *Christophorus Madrucius*, *[illegible] Austriacus*. *Poppo* autem vel juxta alios *Stephanus* ab hoc Episcopatu ad Patriarchalem *Aquilejensem*, inde *Papalem* sedem *Romanam*, translatus est 1048. sub nomine

Damasus secundus. *Damasi secundi.*

Scutum modernum. §. II. Qui nunc sedem premit Reverendissimus Episcopus *Paulinus* scuto utitur semel perpendiculariter, bis transverse secto. In prima area *rubea* graditur *agnus argenteus retrospiciens, ungulis & fulgore qui caput ambit ex auro, qui vexillum argenteum rubea cruce insignitum, ex cruce aurea [illegible]*. *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 11. agnum non facit retrospicere, & ei tricollem montem subjicit.

Episcopatus agnus. §. III. Hæc tessera ipsum notat *Episcopatum*. Non desunt vero, qui ad eam traditionem respici existimant, quod cum *JESUS Christus* virgini *Agneti* appareret,

S. Agnes. eamque de imminente gloriosa martyrii corona edoceret, niveum agnum a dextris suis consistere virgo viderit: hujus vero sanctæ Martyris caput se possidere Ecclesia illa credit. Affert hanc quorundam conjecturam præfatus *Franciscus Adamus Com. Brandisius* p. 6. 7. sed assentiri nequit, quod caput hoc Ecclesiæ demum Pontifex *Damasus II.* quem diximus Episcopum ejus prius fuisse, dono dederit; Ecclesia vero prius hac tessera usa sit.

Officiales. §. IV. Huic Episcopatui tribuunt majores officiales teste C. Brandisio & veteri libro membranaceo, Marescallum *Ducem Bavariæ*, Camerarium *Ducem Carinthiæ*, Pincernam *Ducem Meraniæ*, Dapiferum *Sueviæ Ducem*. Alios, forte illorum sub-officiales, Bucelinus recenset Dominos *de Schenck* Marescallos, de *Rodnegg* Camerarios, de *Seben* Pincernas, de *[illegible]* Dapiferos: quibus hodie successere, primis *Barones à Welsperg*, Camerariis *[illegible]*. Pincernis *Comites de Thun*, ultimis *Barones nunc Comites de [illegible]*. Multos etiam nobiles & illustres vasallos Ecclesia hæc habet, imo Serenissima *Domus Austriaca* quædam ab ea feuda insignia recognoscit.

Dignitas principum Imperii. §. V. Annexa ei est, ut aliis plerisque Episcopatibus dignitas *Principis Imperii*. Ostenditur in Archivo Episcopali privilegium authenticum *Ludovici Pii*, quod jam 814. cum sedes adhuc Sabionæ esset, Imperator [illegible] Episcopum *Landfridum*, cum Ecclesiæ subditis & appertinentiis, in peculiarem Imperii tutelam susceperit, eo addito ut ipse & successores non alii quam Rom. Imperio obedirent: Quod [illegible] solemniter repetiit Rex Rom. *Ludovicus [illegible]* [illegible], avum & patrem, nec non prædictum Ludovicum primum, hanc Ecclesiam & Episcopatum in peculiarem protectionem suscepisse. Quibus accedunt alia ab Imperatoribus & regibus obtenta diplomata *Conradi* 916. *Ottonis II.* 977. *Henrici II.* 1111. *Friderici I.* 1155. 1179. *Friderici II.* 1218.

Diplomata imperialia. *Conradi IV.* 1240. 1252. *Alberti I.* [illegible] *Caroli IV.* 1349. 1366. *Sigismundi* 1415. *Friderici III.* 1473. Inprimis Fridericus I. Henrico Episcopo jus [illegible] Pedagii & Monetæ cudendæ concessit, teste *Avent. Chron. [illegible] L. 5. p. 324.* & *[illegible]*. Imp. Henricus tempore Pontificis Benedicti VIII. Episcopatui [illegible] *[illegible]* in Carniola octo milliaribus Labaco distantem, cum insula dicta **Insul bey unser Lieben Frauen im Werth** concessit. Episcopo *[illegible]* in principum senatu est, quo quoties res fert etiam uti solet: Quod vero attinet onera imperii (præter

contri-

contributionem ad *Cameram*, quam Episcopatus ipse solvit,) *eximitur* ab Archiduci- *Exemtio ab Austriacis,*
bus *Austriæ*, ex pactis mutuis ob detentionem territoriorum & ditionum, quæ Episcopales ubique cinctæ vel mixtæ sunt Austriacis, verum absque detrimento & præjudicio dignitatis immediatæ, & aliorum in Imperio jurium: in quo A. 1548. in Augustanis Comitiis reliqui Imperii status consentire, cum prius iis contradixissent. Observat vero etiam ex *Matthæo Burgklechnero* Comes *Brandisius*, sæpius in Dietis provincialibus, quas Duces Bavariæ, cum Tirolensibus imperarent, instituerant, comparuisse, haud dubie ob detentionem & tutelam ditionum. De querelis, quas Episcopatus Brixinensis moverit ob nimiam gravationem diœceseos, & extensionem jurium Austriacorum ultra ea, quæ ab antiquo ob beneficium protectionis, eo inprimis tempore ceptæ, quo adversus Venetos Maximilianus I. bellum gereret, recepta fuerint, conf. *Limn. Iur. Publ. T. IV. add. ad L. 5. c. 2. p. 657. 658.*

§. VI. Laterculus secundus *argenteus* continet *aquilam* expansam *rubeam, cruribus* & *rostro aureis*, ex quo metallo etiam *corona* capiti, & transverso situ medio corpori & alis *Episcopale pedum* imponitur. Ita ajunt notari *Capitulum Cathedrale* (Dum-Capitel/) quod constat Canonicis, partim ex equestri, partim Doctorum ordine, quorum hos Theologiæ vel Jurisprudentiæ in universitate una vel pluribus quinquennalem operam navasse, & gradum Doctoris vel Licentiati assecutos, illos generis nobilitatem quatuor avorum vel aviarum (vier ahnen/) nobilium demonstratione ostendere necesse est. Huic capitulo in Dietis provincialibus Tirolensibus locus est honorificus, quem per legatum servare solet. *Capitulum Cathedrale*

§. VII. Tertia & extrema quadra *rubea pelicanum ex argento* continet, aureo rostro pectus mordentem, cum ternis pullis argenteis. Tum quarta & quinta *cærulea* refert *sagittam* diagonali situ *argenteam*, aureis pinnulis (gefieder) armatam, stipante eam utrinque stella sexangulari aurea. Hæc tessera est familiaris moderni Episcopi, quem ordine 89. numerant, & qui prius dictus *Paulinus Mayr*, antea Canonicus & Summus Pœnitentiarius, post mortem Sigismundi Alfonsi ex Comitibus de Thun Episcopi Tridentini & Brixinensis 1677. a Canonicis unanimi suffragio singulari Imperatoris Augusti virtutibus ejus faventis beneplacito electus est. Hujus scutum modo explicatum ita lusit nescio quis: *Episcopi Paulini tessera.*

Hic aquila est, agnus, pelicanus, sidera, tela,
Quam bene pro patria junxerat ista Deus.

Symbolum vero sibi elegit sciurum cum lemmate: *Mansuete & serio.* *Symbolum.*

§. VIII. Huic scuto quæ imponi soleant galeæ non vidi, sed tantum tiaram *Apex.*
Episcopalem argenteam auro & gemmis ornatam, adjectis hinc pedo Episcopali illinc gladio potestatis temporalis indice. Titulus simplex est; *Episcopus Brixinensis & S. R. Imp. Princeps.* *Titulus.*

CAPUT VII.

Bronchorstii, Com. ab Anholt.

ARGUMENTUM.

1. *Scutum.*
2. *Progenitores Comitis Anholtini.*
3. *Bronchorst. Controversia.*
4. *Baer.*
5. *Batenburg.*
6. *Milendonck. Drachenfels.*
7. *Columnia origo.*
8. *Laterculus quintus.*
9. *Meuland.*
10. *Reuland.*
11. *Apex.*
12. *Barones Batenburgici. Comit. Gronsfeldæ.*

§. I.

CElebеrrimus *Chifflet. Insign. Eq. A. V.* num. 372. exhibet scutum Comitis *Johannis Iacobi Comitis de Bronchorst & de Anholt, Baronis de Battenburg, Milendonck & Latum*, transversè & ad perpendiculum in quadras novem sectum. *Scutum.*

Progenitores Comitis Anholtini.

§. II. Ægre laterculorum ratio intelligitur, nisi Comitis illius ante oculos ponantur majores:

Theodoricus & Joannes Carolus fratres Com. de Bronchorst.	Jacobus Dn. de Bronch. & Batenb. † 1583.	Theodoricus Dn. de Bronch. & Batenb. † 1558.	Theodoricus Dn. de Bronchorst & Batenburg
			Anna Wickeden Dn. de M... land.
		Elisabetha de Noyelle.	Gislenus Dn. de Noyelle.
			Elisabetha de Lichtervelde.
	Gertrudis de Milendonck	Joannes Dn. de Milendonck & Drachenfels.	. . . . de Milendonck.
			. . . . de Meinde.
		Maria Limburgia.	Hermannus Georgius C. de Limburg & Stirum.
			Maria C. Hojensis.

Bronchorst.

§. III. Laterculus primus *coccineus argenteum leonem* defert in lævam conversum (non alia ratione quam ob laterculorum dispositionem, ut more Germanis recepto fera introrsus convertatur) corona, lingua & falculis aureis, cauda bifida & in decussim trajecta. Hoc emblema est *Bronchorstiæ* gentis. Hæc satis antiqua fortunæ tamen suæ incrementa fere Henrico VII. debet. Primum in illa legi *Gisbertum* anno 1233. Inde 1275. *Ioannes Episcopus Trajectinus*, dein alius *Gisbertus Archiepiscopus Bremensis* fuit. Cæterum cum *Gulielmus Bronchorstius* uxorem habuisset *Ioannam Dominam Batenburgiam*, inde nati *Gisbertus*, *Theodorus* & *Baldwinus*. Ex quibus hic ἄπαις decessit, iste *Batenburgios* Dominos profevit: ille *Bronchorstios*. Hi defecere in *Iodoco* seu *Iusto C. Bronchorstio & Dn. Borculoensi*, qui 1553. improlis, licet Mariæ Hojensis maritus, decessit. Successionem vero prætenderunt ex amita ejus *Helena* Ottoni Comiti Diepholtino nupta, hujus neptis *Irmgardis Vrsendiensis* Abbatissa, & ejus ex *Friderico* fratre nepos *Rudolphus*, *Diepholtini* Comites, nec non alia ex origine *Irmgardis Limburgia*: *Vrsulina* cum filio *Hermanno Georgio*: ut & agnatus *Theodoricus* ex *Batenburgiis*: sed vicere *Limburgii*. Unde etiam in Limburgio-Styrumiorum scuto ille leo conspicitur: ut vidimus L. 2. c. 51. n. 11.

Controversia.

Baer.

§. IV. Altera areola *aurea balthco miniato* exaratur, notandæ dynastiæ *Baer*. Hæc in *Egmondiorum* patrimonio, & inter titulos Wilhelmi Egmondani Domini Isselsteinii fuit. Filia vero *Elisabetha* Gisberto Bronchorstio nupta *Baram & Latum* attulit genti.

Batenburg

§. V. Qui huic contiguus est laterculus *rubeus decussim ex auro quatuor ad angulos forficibus comitibus ex eodem metallo*, continet. Ita notatur *Batenburgi* dynastia, de qua notat *Tischemacher*. p. 539. eam seu juxta aliquos à *Batto Cattorum Regis* filio sicut etiam *Bataviam* insulam totam, seu quod malit utramque à *bonitate agri*, quod saltus nempe pascui, irriguis sit optimus, dictam. Cæterum eam Wilhelmo Bronchorstio *Ioanna Batenburgica* uxor attulit: & à parentibus secundus filius *Theodoricus* accepit: è quo novæ lineæ tres *Batenburgiorum Anholtinorum*, *Batenburgiorum Brechtiorum* & Comitum *Gronsfeldiorum* ortæ.

Milendonck.

§. VI. Quadra quarta seu medii ordinis prima *sexies auro & fusco transversè fasciatur*, quo *Milendonckium* notatur; cui mox addemus sextæ ἄζυγα: quod est in *minio argenteus draco corona & falculis aureis*, *Drachenfelsio* Dominio ex allusione nominis designando. Hos laterculos Joannes Jacobus habuit à matre *Gertrude* è *Ioanne Dn. de Milendonck & Drachenfels*, Burggravio hereditario Archiepiscopatus Coloniensis.

Drachenfels.

Columnia ongo.

§. VII. Media areola *coccinea columnam* defert *argenteam capitulo coronato & basi aureis*. Quod alias *Columnensium* in Italia est hieroglyphicum, nominis indicium: sed inde *Anholtinis* datum: qui originem a Columnis derivant, & aliquem in Germaniam concessisse, & illam condidisse arcem.

Laterculus ignotus.

§. VIII. Ultimæ regionis primus laterculus *rubeus scutulum argenteum* refert, *mitella cærulea utrinque dextrorsus tetè superimposita*. Ejus significationem nec apud Chifletium vidi, nec ipse conjectura assequor.

§. IX. Pro-

§. IX. Proximus laterculus *nigro & auro quadripertitus* visitur, cum *geminis leonibus coronatis, obversis frontibus commissis, toto procerrentibus, media parte metallis in solo colorato, coloratis in metallico.* Ita notatur *Meulant* seu *Meuland*: quam prope Calcariam sitam *Annæ Wickedenæ* matrimonio Theodoricus quartus acquisivit. Meuland.

§. X. *Aureus* laterculus extremus *balteum cochleatum cæruleum* extrema laterculi non attingentem defert: quod *Reuland* interpretatur Chifletius: Hoc Dominium à Maria Limburgia Joannis Jacobi avia materna, quam Teschenmacherus *Meidericensem Principem* vocat, derivandum existimo. Reuland.

§. XI. Galea insistit scuto coronata, ex qua protenduntur *bini pedes leonum falcatis digitis singuli globulum continentes.* Hunc apicem existimo esse *Bronchorstinum*, sed uti est L. 2. c. 51. n. 9. pedes potius ursinos agnoscendos, nigroq; colore, globos autem argento tingendos. Nihil tamen definio. *Lacinia* autem dextræ argenteæ, sinistræ aureæ sunt, utrinque minio reflexæ. Apex.

§. XII. Quod *Batenburgicorum Baronum*, qui *Brechtium* ad Mosam, *Wisselerontrecht* & *Merlerich* in Hollandia, in Juliaco autem *Frechheim* possident, & *Bronchorstiis* extinctis illius Comitatus assumsere titulum, atque secundum gentis ramum constituunt, tum *Gronsfeldiorum Comitum*, in quibus tertia linea consistit, insignia attinet, ea exhibere nequeo, cum nondum ea videndi copia fuerit. *Gronsfeldii* Comitis ille titulus legitur in Comitiis Ratisbonensibus 1654. *Comes de Bronchorst, in Gronsfeld & Eberstein, Baro de Batenburg & Rimburg, Dominus in Alpen & Hunneppel.* Baron. Batenburgi. Comit. Gronsfeldici.

CAPUT VIII.

Coloniensis Archiepiscopus & Elector.

ARGUMENTUM.

1. *Colonia.*
2. *Scutum Electorale.*
3. *Archiepiscopatus. Archicancellariatus per Italiam.*
4. *Westphalia. Equus. Color albus.*
5. *Westphalia ad diœcesin.*
6. *Diploma concessionis.*
7. *Angrivaria seu Angaria.*
8. *Arnsberg Comitatus. Quomodo ad diœcesin?*
9. *Insignia mystice explicata.*
10. *Media parmula.*
11. *Apex. Telamones. Pedum. Ensis.*
12. *Moderni Electoris reliquæ dignitates.*
13. *Leodium. Episcopatus.*
14. *Bullon. Ad Leodienses.*
15. *Turris domus in Bullon jus.*
16. *Franchimont.*
17. *Com. Lossensis. Ad Heinsbergios. Episcopatum.*
18. *Scuta Electoris plura.*
19. *Bulaoni scuti augmentum.*
20. *Hildesheim Com. Winzenburg. Homburg. Cædes sub ea Episcopatus. Controversia.*
21. *Borckelen.*
22. *Leuchtenberg.*
23. *Com. Horn. Familia. Successio. Jus in Imperio.*
24. *Scutum ex his compositum.*
25. *Titul.*

§. I.

SIcuti *Coloniæ Agrippinæ* in Ubiis, Romanis jam temporibus celebre nomen fuit, ita *Archiepiscopatus* etiam, qui ab ea civitate nomen nanciscitur, amplissimus est, & à multo tempore *Electorali* fastigio clarissimus. Colonia.

§. II. Scutum Electorale pingit *Siebmach.* Wapenb. P. 1. pag. 3. & *Fürst.* P. 3. p. 3. quadripertitum ex *Coloniensi*, *Westphalica*, *Angrivaria* ac *Arnsbergia* telleris. Toti vero imponi consvevit parmula cujvis Electori gentilis. Scutum Electorale

§. III. Primam aream *argenteam* crux *nigra* ornat, designando ipsi *Archiepiscopatui*, qui fere Rheno, Trevirensi diœcesi, Juliacensi, Geldrico & Clivensi Ducatibus includitur. Post *Maternum*, qui Evangelii in illa etiam Ecclesia prima semina jecisse traditur, in serie Episcoporum, quæ ad nos usque nectitur, primus legitur *Euphrates Photinianus* anno 378. à Gothis Arianis Ecclesiæ præfectus, sed iterum loco motus: cui successit *Severinus* Burdegalensis electus 390. qui Mensleo secundus legitur. Sed *Æg. Gelen. de Colon. Agripp. amplitudine* L. 1. Synt. 6. *Aquilinum*, *Maternum* secundum & alios anonymos interjicit: *Euphratem* autem duodecimum enumerat. Archiepiscopatus

 Quando

Quando *Archiepiscopalis* titulus accesserit, non memini me notasse, sed ne [illegible] illis temporibus titulorum solennitas ea & ἀκρίβεια observata est. C[illegible]

Archicancellariatus per Italiam. episcopus hic *Archicancellarius Imperii per Italiam* salutatur: de cujus [illegible] ne pluribus disquirit Nobiliss. *Bernard. a Mallinckrot in tr. de Archicanc.* [illegible] *n.* 3 & concludit *Fridericum I. Archiepiscopum,* qui a 1099. ad 1132. pr[illegible] *Foroliviensis* ad[illegible] Italis aliquibus creditur fuisse, in genus & cathed[illegible] Coloniensi Ecclesiæ & successoribus, perpetuo & hereditario jure *Italiæ Archicancellariatum* obtinuisse, licet non ita definitè proclive sit, a quarto an qu[illegible] H[illegible] ricorum, an à Lothario Saxone gratiam & privilegium hoc obtinuerit. [illegible] etiam in Italia præcedit Moguntinum, nec minus in propria Diœcesi & Gallia. V[illegible] *Ioh. Limn. ad A. B. c.* 3. *c.* 2. *obs.* 7. 8 *p.* 239. 240.

Westphalia. §. IV. *Westphaliam* designat *equus effrenis argenteus in laterculo rubeo.* H[illegible] Saxoniæ olim partem fuisse notum, & distinctio inter Ostphalos et Westphal[os] passim tradita est. Unde equus hic Saxonum tessera fuit, vel Saxonicæ famili[æ] a

Equus. *Hengisto & Horsto* derivatæ. Ab his enim, quod nomini responderet, [illegible] equum assumtum referunt, & quidem atrum, quia nigri equi, [illegible] signiti sint, fere indomiti habeantur. (vide ex *Ioh. Gorop. Becan. Ioh.* [illegible]

Color albus. 6, 61.) Niger color dein in *album* commutatus est, cum Christiana sacra genti [illegible] sponte, an jussa? disquirit *Theod. Haping. Iur. insign. c.* 8. §. 1. *m.* 5. *n.* 1[illegible] 8. [illegible] *c.* 2. §. 10 *n.* 1016. De hac tessera ita disserit *P. Albinus* Sachs. Stammb. [illegible] Dieses ist ein angebohren Wapen gewesen deß uralten Sächsischen geschlechts / so wir jetzo das Widekindische nennen. ---- Ob aber gleich die jenige Herrschafften oder Fürstenthum / darauff es gemeiniglich referiret und gezogen wird / in Westphalen gelegen / welches land das Widekindische geschlecht zu der zeit / da die Sachsen noch unten an der Elbe gesessen / noch nicht inne gehabt / sondern nachmahls allererst einbekommen / so sind doch hingegen fürnehme leute der meynung / daß eben dieses wapen auch deß geschlechts stamm wapen in Holstein und Engeln (welches an Jütland stösset /) gewesen: Als auß welchem sie auch die alten namen Hengist und Horst / so beyde in der alten Teutschen sprach ein roß oder pferd bedeuten / zur andeutung genommen haben / und welches sie auß Holstein und von der See und Elbe mit sich in Westphalen gebracht / und also endlich auf der herrschafft Engern auch gebraucht / dessen orts es ihnen im Christenthum / wie ferner folgt / geändert worden. De area ipsa, *in rubea num purpurea* esse debeat? vide disputantes *Le Laboureurium & Claud. Fr. Menestr.* hunc in *L'art du blas. justif. c.* 3. *p.* 60.

Westphalia ad diœcesin. §. V. Hanc *Saxoniæ* partem, cum *Henricus Leo* potentissimus Germaniæ, qui unquam fuerat, Princeps, Friderici Barbarossæ iram incurrisset, & proscriptus esset, *Philippus Coloniensis Archiepiscopus, ex Hinspergiis* comitibus, autoritate Imperatoris occupavit & sibi asseruit; solutis ut quidam addunt, ut firmior esset possessio, 50. marcis puri argenti. vid. *Haping. de jur. insign. c.* 6. *P.* 1. *p.* 337. *P.* 7. *n.* 1161.

Diploma concessionis. §. VI. Operæ pretium est, hic inferi compendium *diplomatis*, quo *Westphaliæ & Angariæ* Ducatum 1180. *Fridericus* Archiepiscopo Coloniensi concesserit, quod ex *Gelenio* repetit *Limn. Iur. publ. Tom.* 5. *add. ad* 3, 7. p. 174. 175. *Tam præsentium quam futurorum Imperii fidelium noverit universitas, qualiter Henricus, quondam Dux Bavariæ & Westphaliæ, eo quod Ecclesiarum Dei & Nobilium Imperii libertatem, possessiones eorum occupando, & jura eorum imminuendo, graviter oppresserit, ex instanti Principum querimonia & Nobilium plurimorum, quia citatione vocatus Majestati nostræ præsentari contempserit, & pro hac contumacia proscriptionis nostræ inciderit sententiam. Deinde quoniam in Ecclesias Dei, & Principum & Nobilium jura & libertatem grassari non destiterit, tam pro illorum injuria, quàm pro multiplici contemtu Nobis exhibito, ac præcipue, pro evidenti reatu Majestatis, & sub feudali jure legitimo [illegible] edicto ad nostram citatus audientiam, eo quod se absentasset, nec aliquem [illegible] responsalem, contumax judicatus est, ac proinde, tam Ducatus Bavariæ, quam Westphaliæ & Angariæ, quam etiam universa, quæ ab Imperio tenuerit beneficia, per unanimem Principum sententiam, in solemni curia Wirceburg celebrata, ei abjudicata sunt, nostroque juri addicta & potestati. Nos itaque habita cum Principibus deliberatione,*

communi

communi ipsorum consilio Ducatum, qui dicitur Westfaliæ & Angariæ, in duo divisimus, & consideratione meritorum, quibus dilectus Princeps noster Philippus Coloniensis Archiepiscopus, *ob honorem imperialis coronæ promovendum & manutenendum, nec rerum dispendia, nec personæ formidans pericula, multipliciter promeruit privilegium, unam partem, eam videlicet, quæ in Episcopatum Coloniensem, & per totum Patherbrunnensem Episcopatum protendebatur, cum omni jure & jurisdictione, videlicet, cum comitatibus, cum advocatiis, cum conductibus, cum mansis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis, & cum omnibus ad eundem Ducatum pertinentibus, Ecclesiæ Coloniensi legitimo donationis titulo Imperatoria liberalitate contulimus, & requisita a Principibus sententia, an id fieri liceret, adjudicata & communi Principum & totius curiæ assensu approbata, accedente quoque consensu publico dilecti consanguinei nostri, Ducis Bernhardi, cui reliquam partem Ducatus concessimus; Prænominatum Archiepiscopum Philippum, portione illa Ducatus suæ collata Ecclesiæ, vexillo Imperiali solemniter investivimus*, &c. Inde *Gelen.* pag. 46. hoc disticho colit Philippum:

Ortu Heinsbergiacus magnus virtute Philippus,
Mœnia, & Angariam Westphaliamque dedit.

Mirati tamen subit, qui fiat, quod a Westphalico circulo Westphaliæ Dux exclusus sit, Electorali circulo solo contineri malens?

§. VII. Laterculus tertius *coccineus tria corda aurea* repræsentat. Alii *tria* malunt *folia marina rubra.* Hæc *Angrivaria* velut in diplomate Augusto legitur *Angaria* (𝔈𝔫𝔤𝔢𝔯𝔫) est, ipsa quoque Westphaliæ pars, quam cum Westphaliæ Ducatu Colonia ex Henrici Leonis Principatibus accepit. Cum vero ea in Saxonum Ascaniorum seu Lauenburgiorum scuto *tribus [illegible] cornibus* repræsentari soleat, de differentia non habeo quod dicam. Certe in 𝔚𝔞𝔭𝔢𝔫𝔟. P. 2. p. 4. Angariæ illa cornua rubea in argenteo solo tribuuntur, ita tamen pinguntur, ut videri possint corda, quibus imposita sint trifolia singula. Conf. *Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 1. n. 46. seq. P. 5. n. 783. seq.* & quæ ego superius L. 1. c. 5. n. 6. 7. de errore, quo Brenense symbolum pro Angrivario substitutum sit, notavi. Angrivaria seu Angaria.

§. VIII. Laterculus extremus *cæruleus aquilam* continet *argenteam, rostro & cruribus aureis*, notando comitatui *Arnspergensi*, qui ab oppido & arce ad Ruhram sito nomen habet. Aquilam vero scuti ad nomen alludere hactenus ostendit. Qua ratione ad Coloniensem Archiepiscopatum delatus sit hic comitatus, audiamus ex *Gelenio, Limneum Iur. publ. T. 5. add. ad 3, 7. p. 175. Godefridus postremus ex familia Arensbergica Comes, cum ex Anna Clivica nullos heredes amplius expectaret, suadentibus, & filiorum suffragio confirmantibus nobilibus, oppidis, toto que statu, Anno MCCCLXVIII. 25. August. ditionem suam, quæ inter Westphalicæ Ducatus limites alias etiam continebatur, cum universis clientibus, armamentario, Archivio, jurisdictionibus & juribus, vendidit Cunoni Administratori, & S. Coloniensi Ecclesiæ, ipsamque etiam dignitatem, officium seu prærogativam iuris principalitatis seu Antesignaturæ inter Visurgim & Rhenum: atque ex eo tempore Episcopi Colonienses unicipitem aquilam insignibus suis addiderunt, & jus habent Archistrategi & Generalatus exercituum inter Rhenum & Visurgim, cum potestate dandi conductum, & mandare, ne absque Archiepiscopi consensu in eo inter amnes Rhenum & Visurgim tractu arces aut munimenta quisquam moliatur, quibus aut ducendi exercitus officium, aut cæteri conductus libertas impediatur.* Idem porro Godefridus, de quo dixi, Arnsbergensium regulorum postremus in MS. Genealog. notatur obiisse 1371. ut necrologia docent 21. Febr. *Gelenius de admir. sacra & civili magnit. Colon. L. 3. synt. 1. §. 6. pag. 251.* Audiamus de eadem re alium scriptorem luculentum. *Brovverus* annal. Trevir. L. 18. pag. 242. ita recenset. *Godefridus Comes, postquam magnis olim diu [illegible] bellorum injuriis lacera[illegible], & ex[illegible] jam ætate, omnique amissa spe prolis suscipiendæ, in votis esset, cum [illegible] otio se dicare atque servitio divino, Comitatu suo in manus Cunonis & [illegible] quantum ad sustinendam dignitatem & impensas [illegible] Ecclesiæ possessionibus accepto, [illegible] oppidum haud procul [illegible] concessit.* Arnsperg Comitatus. Quomodo ad diœcesin?

Insignia mystice explicata.

§. IX. In hæc insignia sensu mystico ludentem audiamus ex cod. *Limneo Mersæum in Catal. Elect. Eccles.*

Si virtus, si vera fides, si gloria Christi,
est cordi & patriæ si tibi cura Tuæ.
Sub cruce sis fortis, cor speque fideque coruscat,
hostibus esto metus, civibus esto pater.
Hac tendis virtute velut Iovis ales ad astra,
victricique levas pulcra trophæa manu.
Acer equus, cor, crux, aquila insignesque leones,
hoc sacri in clypeo Præsulis ecce monent.

Media parmula.

§. X. Toti imponere solet Elector gentile gestamen, quale nunc est *Bavaro-Palatinum*, quadripertitum ex rhombis Bavaricis & leone Palatino.

Apex. Telamones. Pedum. Ensis.

§. XI. Clypeo huic insistit *mitra Archiepiscopalis* solito ornatu instructa: a[...]ciuntur etiam *pedum Episcopale* & *gladius*; nec non *telamones*, hinc *gryphus* alt[...] aliquando solos *leones* utar pari existimo. Cæterum ensis pedo pastorali adjunctus [...]dem præpositus temporalem jurisdictionem notat. Diciturq; primus *Otto I. Au[...]* fratri *Brunoni Archiepiscopo* Lotharingiæ Ducatum cum seculari potestate conce[...]. Quamvis autem Lotharingiæ dominium ex eo ad alios delatum sit, semel a[...]tum symbolum reliquorum dominiorum, quæ summa potestate tenet, ratione retineri utique potuit: prout aliis etiam Episcopis usu venire novimus.

Moderni Electoris reliquæ dignitates.

§. XII. Qui nunc Coloniensem diœcesin regit *Eminentissimus Maximilianus Henricus* Bavariæ Dux, simul etiam *Leodiensem* Episcopatum & Principatum moderatur, nec non *Hildesheimium* & præposituram *Berchtolsgadensem*. Addamus ergo nunc primo scutum, quod *Leodii* gratia aliquando peculiariter usurpare solet.

Leodium.

§. XIII. Clypeus *Leodiensis* quadripertitus est; inque eo primam areolam rubeam insignit *columna* (peron) *argentea basi quadrangulari*, aliquot constanti gradibus, innitens, *coronide* seu *epistylio aureo* ornata. Hoc Wapenb. P. I. p. 220. *Leodiensi civitati* datur symbolum, & in monetis etiam Episcopatui dari video: Ita tamen, ut conspiciam *columnam meliori metallo* tingi, & imponi summitati *cruciculam*. Hoc certius est, quam ut *Sibmachero* credamus, qui Wapenb. P. I. p. 10. *Leodiensi Episcopatui* assignat parmam *auream*, cum *baltheo dextro tessellis rubeis & argenteis exarato*. Forte vidit nonnemo gentile *Erardi Marcani* Episcopi Leodiensis scutum, & quod familiæ fuit, Ecclesiæ adscripsit, fascia etiam illa tessellata in baltheum immutata. In sigillo Electorali alicubi vidi columnæ addi literas, hinc L isthinc C, sed in monetis Leodiensis tesseras exhibentibus non comparent.

Episcopatus.

Porro Episcopatus initio in *Tungris* fuerat, ubi *S. Maternum* primum nominant, qui in aliis etiam sedibus primus numeratur. Ultimus Tungris præfuisse dicitur *S. Servatius* trisechtenex, quo à Tungrensibus pulso Trajectum sedes translata est. Hic substitit usque ad *S. Hubertum*, qui 700. cœpit Ecclesiam moderari, & primus *Trajecto Leodium* migravit, quæ in hanc usque diem Episcopatus amplissimi caput permansit. Cæterum hic Episcopatus ab anno 1580. atque ita per integrum pene seculum eundem cum *Coloniensibus* præsidem habuit, & nunc quoque habet.

Buillon.

§. XIV. Laterculus proximus *rubeus* continet *fasciam argenteam*. Quod insigne est *Bullionensis Ducatus*, nomen suum sortiti à castro *Buillon* ad fluviolum Semoy sito in Ardennatibus. Hoc inclaruit inprimis à *Godofredo Bullionco*, qui Christianis ad occupandam Palæstinam exercitus dux, & dein primus Hierosolymorum Rex fuit.

Ad Leodienses.

Ab hoc Bullionium ad Episcopatum *Leodiensem* venit: Unde vidi Bullionii parmam bipertitam, ut hinc fascia esset, sinistro autem latere columna Leodiensis, verum aurea in cæruleo: nisi pictoris aliquis intercessit error. Qua ratione vero ad Leodienses pervenerit hoc Bullionium, *Petri Mersæi* quam meis verbis eloqui malo. Ita autem hic; *Hic* (Godofredus de Buillon Dux Lotharingiæ) *ob devotionem cum aliis multis nobilibus profecturus est Hierosolymam. Convenit igitur cum Otberto Episcopo, ut is emeret castrum Bullion fortissimum, unde ditioni Leodiensi multa damna accidebant, certa conditione, ut si rediret, redimeret, sin minus, in perpetuum esset Ecclesiæ D. Lamberti & B. Virginis Mariæ. Otbertus igitur postulatam pecuniam obtulit, scilicet quingentas marcas* (apud alios legi 6000. marcas) *argenti puri. Dux igitur & eius*

heredes

heredes ante assignatam diem obierunt, & sic possessio castri cum suis attinentiis cessit Episcopatui Leodiensi. Sub *Alberto II.* castrum Bullon *Comes Barrensis* dolose occupavit, sed Episcopus vi expugnatum ad Ecclesiam reduxit. Cæterum primus ex Episcopis Ducale nomen sumsisse legitur *Johannes Heinsbergius*, qui comitabatur Philippum bonum ad tractatus Atrebat. 1435. (disc. du duché de Bullon) Episcopum illum *Spertum* vocat, cui Godofredus vendiderit Bullonium. *David. Nonius Leo* cens. in Jos. Teix. & ait venditionem factam majori gloria, ut tunc dicebant, venditoris quam emtoris.

§. XV. Quamvis vero ad Leodienses modo prædicto hic Principatus devenerit, domus tamen *Turria* & titulo & symbolo hoc scutario æque utitur. De qua re diximus L. I. c. 93. num. 7. Porro nupera pace Neomagensi Cæsareo-Gallica 1679. conclusa, ita art. 28. de hoc Ducatu disponitur: *Cum ab antiquo controversia sit, de castro & Ducatu Bullonensi, inter Episcopum & Principem Leodiensem & Duces ejus nominis, conventum est, ut Duce Bullonensi in ea in qua nunc est possessione manente, controversia illa amicabili via vel per arbitros a partibus intra trimestre a ratihabita pace nominandos terminetur, via facti penitus exclusa.* Ob hunc articulum Elector Coloniensis protestationem in comitiis Ratisbonensibus eodem anno interposuit, atque ad protocollum referri postulavit, hujus tenoris: *Serenissima sua Celsitudo Electoralis, Dominus Maximilianus Henricus Archiepiscopus & Princeps Elector Coloniensis, Episcopus & Princeps Leodiensis Viso tractatu pacis Cæsareo-Gallicæ tot votis expetitæ, cogitur ex necessitate juramenti, quo erga dictam Ecclesiam Leodiensem obligatur, declarare, prout declarat, articulum 28. Ducatum Bullonensem concernentem citra ullum suum mandatum aut consensum fuisse & esse insertum, neque inseri debuisse, quia notorium est, dictum Ducatum ab Imperio separatum esse & independentem, ideoque sperat fore, ut integrum jus ejusdem Ecclesiæ Leodiensis, quæ nullas in præsenti bello habuit partes, permaneat, contestando quod hac declaratione nullatenus intendat dictum tractatum aliunde convellere. Sign. Colon. d. 17. Febr. 1679.* Turris domus Bullonius.

§. XVI. Proximus laterculus *argenteus tres leones prasinos* linguis cruentis continet. Hic notat *Marchionatum de Franchimont*: qui jam diu Episcopatui junctus fuit, nec tamen reperi, quando primum ad eum delatus fuerit. Ejus causa Wazo Juliacensis Comes Episcopus (qui 1048. mortuus est) cum Dux Lotharingiæ Marchionatum hunc sibi asserere conaretur, auxilio Comitis Limburgii, hos excommunicavit, & armis ad petendam pacem coegit. Franchimont.

§. XVII. Ultima areola *quaternas fascias rubeas auro* inducit. Alibi eam quinis auri & cocci fasciis exaratam vidi. Ita designatur comitatus *Lossensis* seu *Lænensis* (de Looz) satis amplus & antiquus, ad quem Hasselt, Maseyck, & alia spectant. In *Sibmach.* Wapenb. P. I. pag. 19. scutum Losense exhibetur, & quidem in illis fasciatæ quadræ comparent, verum aurum in argentum commutatur. Lossenses hos Comites ad *Immonem* referunt, qui Lotharienses adversus Brunonem Archiepiscopum Coloniensem concitarit 958. (conf. David. Blondell. plen. assert. Geneal. Franc. T. 2. p. 90. tab 143.) Hujus nepos fuit *Gislebertus Comes Lossensis* Emmæ C. Namurcensis maritus & Baldrici Episcopi Leodiensis frater, reliquorum autem Comitum propagator. Ex posteris *Ludovicus* Comes 1202. dicitur Episcopatui & Ecclesiæ Leodiensi comitatum donasse, feudo deinceps tenendum, ut deficientibus masculis ad Ecclesiam relaberetur. Cum vero *Ludovicus* ultimus Comes ipsa nocte Vincentii sine masculis decessisset 1336. ejus sorore & Godefredo II. Domino Heinsbergio natus *Theodoricus III.* comitatum Lossensem occupavit, refragante Ecclesia Leodiensi, quæ istam Ludovici donationem, Theodoricus consanguinitatem & ultimam avunculi voluntatem allegabant. Inde diffidia: & 1338. Theodoricus per filium Godofredum quinque capituli Leodiensis villas incendit, vastavit, & depositis comitatus Officialibus magnam partem subditorum contra Episcopum eduxit, sed & Ducem Brabantinum contra Episcopum juvit, atque demum per sententiam Archiepiscopi Coloniensis & Hannoniæ Comitis, ipso Episcopo Adolpho Marcano, qui affinis erat, clam favente Lossensis Comes declaratus est. Sed 1343. resumta lite & compositione frustra tentata autoritate Apostolica excommunicatus est. Inde ab Imperatore Carolo IV. sententiam Archiepiscopi confirmari desideravit. Tandem 1346. C. Lossensis. Ad Heinsbergios. Episcopatum.

per Abbatem S. Nicasii Rhemensem, ad hoc a Pontifice ablegatum, quinque arbitris a capitulo obtinuit, eorumque opera eo rem reduxit, ut Episcopus [illegible] investituram Comitatus, Arnoldus absolutionem impertirentur. Cum vero [illegible] cus filium Godefredum [illegible] extulisset, heredem dixit propinquum [illegible] Heinsbergium Dn. Dalenbrachii, qui inde *Comes Lossensis* dictus. Hic [illegible] to Stochheimio & vicinis oppidis fortiter quidem sed frustra Comitatum [illegible] studuit. Demum seu de jure seu de viribus suis desperans, quicquid sibi in eum [illegible] peteret, in affinem suum *Arnoldum de Rumines* pro certa pecuniæ summa tra[illegible] lit. (Hæc fere ex *Wern. Teschenmach. annal. Iul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 408.* [illegible]) Inde Joannes Arculensis Episcopus comitatum Episcopatui plene junxit. Ita [illegible] *Catal. Elect. Eccles.* in indice Episc. Leod. de Joanne: *Obsedit castrum Rumines, [illegible] & funditus subvertit: Dominus ejus cessit de comitatu Lossensi, tradens eum Ecclesiæ Leodiensi.* Titulum tamen Lossensem seu Lænensem in posteris Godfredi Heinsbergii continuasse video, dum illi durarent.

Scuta Electoris plura. §. XVIII. Hoc scutum fuit Leodiense, cujus quadris media parma *Bavaro-Palatina* incubare solet. Alibi vidi scuto gentili Electoris mitra Electorali tecto circumdari duodecim scuta peculiaria, superne *Coloniensi*, cum cruce nigra, inde hinc *Hildesheimium*, illhinc *Leodiense*, mox *Berchtelsgadium*, & ex opposito *Westphalicum*, tum *Angariense*, inde *Bullionium*, iterum *Leuchtenbergense* & ex opposito *Francimontanum*. Infimo loco tria sunt scuta *Arnsbergium*, *Lossense* cum intercepto *Hornano*. Ex his quatuor mitra Episcopali, totidem Ducali, reliqua corona Comitum tecta conspiciuntur.

Bullionii scuti augmentum. §. XIX. Ex his illa notari merentur: quatuor hic scuta reperiri, quorum in prioribus non est facta mentio, & scutum *Bullioneum* auctius pingi, videlicet [illegible] tum, ut dextram partem coccineam permeet fascia argentea, sinistrum latus [illegible] num ornetur aurea columna cum basi gradibus constante & imposita crucicula Leodiensium tessera. Quam parmæ medietatem additam reor, cum Ducatus Episcopatui accederet, ut ita hujus in illam jus in ipsa parma compareret. In monetis tamen Episcopalibus solius fasciæ usum vidi, sicuti etiam in Turrio scuto nullum hujus columnæ est vestigium. Scuta vero nondum commemorata sunt *Hildesheimium*, *Berchtelsgadium*, *Leuchtenbergium* & *Hornanum*.

Hildesheim. §. XX. *Hildesheimia* parma simplex est, nempe *bipertita* ex *argento & minio*: quod adeo idem symbolum est cum *Halberstadio*: cont. L. I. c. 13. num. 21. nisi quod alicubi observavi tincturæ ordinem aliquando inversum. Longe aliud [illegible] *Hildesheimio* Episcopatui tribuit *Schmach.* Wapenb. P. 1. pag. [illegible] videlicet ex cocco & auro quadripertitum, sed fallitur. Ipsum *Hildesheimium* Episcopatum quod attinet, magna ex parte Brunsvicensibus ditionibus cinctum; eum fundavit (ut est in epitome Casp. Bruschii) *Carolus M.* apud *Elzium* seu *regiam aulam* amœnissimum quendam pagum in concursu Salæ ac Lynii pisculentissimorum fluviolorum situm, ubi templum cathedrale in honorem S. Petri conditum, & Episcopatus *Aulicensis* dictus est: inde *Ludovicus pius* eum transtulit in locum, quem a cœlitus missa nive *Hildesneе*, & demum parum immutata voce *Hildesheim* dixere. Primus vero Episcopus fuit *Guathartus* seu *Gretherus*, qui 835 decessit. De Episcopo vigesimo primo Bernardo Comite Rotenburgio ita idem Bruschius: *Acquisivit per revelationem a dæmone [illegible] familiaris cujusdam spiritus (quem Chronica Saxonum à rustico [illegible] quo tectus incedebat,*

C. Winzenburg. *Hudikhin vocant.)* Winzenburgensem *Comitatum & oppidum* Alveldense: *[illegible] Hermannus ultimus Comes ab Winzenburg, Saxonici cujusdam ac præpotentis [illegible] interfector, [illegible] suis omnibus ditionibus in spontaneum exilium abierat, [illegible] suorum unquam [illegible]. Eum comitatum totum cum consensu imperatoris [illegible] Saxonis possedit.* De Adologo vigesimo quarto Episcopo ait: *Emit cum consensu Friderici Barbarossæ Comitatum Homburgensem.* Joannes, qui 1261. decessit, [illegible]

Homburg. *Comitatum* [illegible], quem vero Brunsvicenses Duces sibi asserere conati. De Henrico II. Episcopo 34. iterum Bruschius: *Consecutus est privilegia & [illegible] comitatuum Dasselensis & Camini [illegible] investituram ab Imperatore Henrico VII [illegible]. Emit Bockhemium oppidum cum adjacente territorio.* Uti vero non uno modo

creverat

creverat diœcesis, ita superioris seculi principio cladem exitialem temeritate Joannis Episcopi ex familia Saxonum Ascaniorum passa est. Eo tempore septem comitatus sub se habebat Episcopatus, *Homburg, Wunstorp, Poppenburg, Spiegelberg, Oldenburg, Lewenstein & Hunnerück*: Hujus potentiæ & confœderatorum Henrici Lunæburgici aliorumque fiducia Episcopus Henrico & Erico Ducibus Brunsvicensibus ac Francisco Episcopo Mindensi 1519. bellum intulit, tempore interregni post Maximiliani mortem: sed post variam fortunam Carolo V. in solium Augustum collocato ob publicam pacem violatam proscriptus, eaque proscriptio (quam viribus contra sarcasmis deridebant) iterata est. Verum ille demum successus fuit, ut Episcopo præter *Hildesheimum* civitatem non nisi tres arces *Peine, Steurwald & Marienburg* superessent, reliqua Brunsvicensi Ducatui infererentur: unde illa pars minor Diœcesis, hæc major deinceps dicta est. (das kleinere und grössere Stifft.) Hoc seculo 1629. Camera Spirensis sententia lata restitutionem Hildesheimensium ditionem præcepit: sed Fridericus Ulricus Dux Brunsvicensis revisionem quæsivit atque obtinuit. Inde Goslariæ amica translatio tentata & instituta est, ut in Brunsvicensium potestate bello acquisita manerent, donec revisionis judicio res terminaretur. De religione etiam & ejus exercitio pacta inita: quæ in pace Osnabrug. confirmata sunt illis verbis: *Inter illa, quæ Episcopus Hildesheimensis & Duces Brunsvico Lunæburgenses de religione ejusque exercitio statuum & subditorum Episcopatus Hildesiensis nonnullis pactis* 1643. *transegerunt* (videlicet rata sit.) *Excipiantur vero a dicto termino & Catholicis reserventur novem monasteria in Episcopatu Hildesiensi sita, quibus Duces Brunsvicenses certis conditionibus eodem anno [illegible].* Ob hanc rationem, quæ Hildesheimiæ diœceseos nomine imperio debentur, pro rata sua Episcopus & Dux Brunsvicensis solvunt. Elector modernus *Maximilianus Henricus* patruo Ferdinando 1650. mortuo in hoc etiam Episcopatu successit. Clades illata, inopinata. Controversia.

§. XXI. *Berchtolsgadia* parma rubea duas claves argenteas decussatim locatas exhibet. Porro præpositura est ditissima & principali fastigio ornata non procul Salisburgo, Ordinis Canonicorum *S. Augustini*. Ea vero quod spiritualia attinet immediate Romanæ sedi, in temporalibus autem sine medio Imperatori subjecta est. (vide Zeiler. de X. circ. Imp. pag. 229.) Unde locum & suffragium in comitiis imperii habet. Originem & præsules nullibi exhibitos legi. Administrator autem ejus nunc est Elector, de quo modo agimus. Berchtesgaden.

§. XXII. *Leuchtenbergia* pelta *argentea fascia cælestina* ornatur. De illa familia & tessera actum est L. 1. c. 50. Ibidem n. 6. notavimus, ad Bavaros stirpe 1646. extincta delatam successionem, & quidem Eminentissimi Electoris nostri mater *Mathildis* ex ea gente fuit. Leuchtenberg.

§. XXIII. Ultimum locum occupat scutulum *Hornanum, aureum tribus cornibus venatoriis rubeis auro in medio vinctis* ornatum. Paulo aliter Chifflet. in scuto Jacobi C. Hornani Eq. A. V. num. 121. *Tria cornua venatoria coccinea, argento armillata, in scuto aureo.* Cui fidem facile attribuerim. Addit idem apicem huic parmæ debitum, qui sit pileus turbinatus hermioneus margine pavonico (au bord de plumes de paon) & lacinias, quæ Ponticæ seu hermionicæ & coccineæ. Cæterum quod gentem attinet, derivari amat ex Illustrissima *Lovaniensium* prosapia, seu per masculos seu per Beatricem Joannis vel Henrici Lovaniensis Dn. de Gaesbeeck filiam, Gerhardi Dn. Hornani seculo decimo quarto uxorem: Hoc Guilelmus natus est, maritus Isabellæ Cliviæ, (a qua in istum comitatum prætensio, quam filius Adolfo Marcano vendidit) pater (præter *Arnoldum* Episcopum Ultrajectinum, qui 1389. decessit) *Guilelmi, Theodorici & Theodorici alterius*: ab hoc *Domini de [illegible]* orti, ab isto *Domino de Baussignies* linea adhuc durans, tum *Comitum de [illegible]*, tum *Comitum de Baussignies*, Dominorum de *[illegible]* & de [illegible], ab illo reliqui *Domini de Horn.* Et ejusdem Guilelmi pronepos fuit *Jacobus primus Comes*, qui 148[illegible] obiit, pater *Joannis Episcopi Leodiensis, Jacobi II. Com. Horn., Friderici Dn. de Montigny, Joannæ, uxor Guilelmi Com. Nuenarii.* Jacobus reliquit *Jacobum III.* & *Joannem* Com. Hornæ, sed ambos [illegible], unde hic privignis *Montmorenciis* comitatum donavit, *Philippo* & *Florentio*, quorum avia *Maria Hornana* Friderici Montigni filia fuerat. *Philippus Montmorencius Comes Hornanus*, quia *Nuenarii* eundem comitatum prætendebant, *Annæ* neptem *[illegible]* C. Horn. Familia. Successio.

 Nuena-

Nuenariam duxit sopiendæ controversiæ, sed 1568. decollatus ab Albano [illegible] ut & frater *Florentius*, post eum Comes. Cæterum sunt comitatus hic, [illegible] *Horn* non procul Ruræmonda [illegible] nomen est, feudum imperiale, & in matricul Imperii recensetur. Vid. [illegible] Germ P. 2. p. 22. & ex eo *Lima*. l. IV. [illegible] ab anno 1567. nihil imperio contribuisse, quod cum *Domus Burgundica* in potestatem redegerit, cum adhuc [illegible] anno Comes 1400. flor. solvisset. Item d. l. pag. 2 [illegible] memorat, Comitissam Nuenariam [illegible] decollati Hornani viduam cum [illegible] moreretur *Hornanum Comitatum* legasse *Georgio Eberhardo Com. Solmensi.* Qua ratione vero ad Episcopatum Leodiensem delatus sit hic comitatus, nondum comperi, nisi forte ex eo est, quod *Hornanus* comitatus in Loßensi comitatu situs sit.

Scutum ex his compositum. §. XXIV. Ex his confectum vidi majus sigillum Coloniense, quod superioribus annis in usu fuisse apparet, cum Elector *Abbatiam Stabulensem* administraret: quod tribus perpendicularibus & totidem transversis lineis secabatur. Primus ordo areolarum erat *Leodiensis* & *Hildesheimii* Episcopatuum, *Berchtelsgadii* & *Stabulensis* Principatuum: In secundo videbantur *Westphaliæ*, *Angariæ* (si recte expressum typum discerno.) *Bulloni* Ducatus, *Leuchtenbergii* Landgraviatus. In tertio ordine occurrebant *Franchimontium*, *Arnspergia*, *Loßia*, & areola vacua, forte regalium indice: cuspidem scuti occupabat tessera Hornana. Medio autem incumbebat *Coloniense* scutum, cum Bavaricis ὀρ[illegible] cruci mediæ impositis.

Tituli, §. XXV. Tituli solennes sunt: *Archiepiscopus Coloniensis, & Elector S. R. Imp. Archicancellarius per Italiam, Dux Westphaliæ & Angariæ, &c.* moderni autem Electoris: *Archiepiscopus Coloniæ, S. R. Imperii Elector & per Italiam Archicancellarius, Episcopus Hildesheimii & Leodii, Administrator in Berchtesgaden, Superioris & Inferioris Bavariæ, nec non Superioris Palatinatus Westphaliæ, Angariæ & Bulloni Dux, Comes Palatinus Rheni, Landgravius Leuchtenbergæ, Marchio Franchimontii.* Rationes singulorum elogiorum ex superioribus evidentes sunt.

Caput IX.

Com. & Bar. de Criechingen.

ARGUMENTUM.

1. *Familia & Linea.*
2. *Scutum.*
3. *Galea.*
4. *Parma media. An Büttingen?*
5. *Galea altera.*
6. *Titulus. Marescallatus Ducatus Lucenburg.*

§. I.

Familia & lineæ. ILlustrissimam *Criechingiorum* in Austrasia Comitum gentem vidi referri apud *Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 436.* ad *Ioannem Baronem de Criechingen & Pittingen*, Elisabethæ Dauniæ maritum: eo natus est alius *Ioannes*, hoc iterum *Ioannes* Irmgardis Rollingensis maritus, pater *Georgii & Wirichii*, illo natus iterum *Georgius*, cui tamen *Henningesio* filius est *Wirichius*, pater *Petri Ernesti*, avus *Ioannis Ludovici*, cujus geniti *Casimirus Otto, Georgius Otto, Ioannes Ludovicus*, & [illegible] *Ernestus Casimirus*: *Wirichius* genuit *Petrum Ernestum*, *Wirichii* patrem, *Christophorum* & juxta aliquos *Georgium juniorem*, de quo [illegible] diximus. *Christophorus* filios habuit *Franciscum Ernestum*, qui Rubeaqui nomine Episcopi Argentinensis locumtenens fuit, *Petrus Ernestus* & *Lotharius*; *iste* iterum *Franciscum Ernestum* reliquit Decanum Argentinensem, qui 1671. decessit, *hic* Lotharius *Franciscum Ernestum* alium. Observant à duobus seculis genti huic jus [illegible], in *Capitulo Argentoratensi* Canonicum præsentandi.

Scutum §. II. Scutum exhibet *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 2[illegible] quadripertitum: ut primam & quartam *areolam argenteam* permeet *fascia nigra*; secundam vero & tertiam *rubeam* ornet *crux aurea anchorata*. Priorem tesseram gentilem esse non dubito: de cruce quod dicam non habeo, nisi sit ex *Rollingana* affinitate: memini enim in Rolingensi scuto me crucem istam aliquando vidisse.

§. III. Cly-

§. III. Clypeo imponitur galea superbiens jugo expanso alarum, quarum priorem argenteam fascia rubea, posteriorem rubeam aurea permeat. Laciniæ etiam coccineæ sunt, hinc argento, illhinc meliori metallo reflexæ. Galea.

§. IV. Recentius vero quadrantibus impositum scutulum *Leone* insignitum, sed colores expressos non vidi: si conjectura agere liceat, dixerim notari *Buttingen*, nam in Wapenb. P. 2. pag. 13. huic familiæ datur in parma rubea leo aureus, qualis etiam inter alas nigras foliis sparsas consedet super cassidé. Parma media. An Buttingen.

§. V. In sigillo vidi galeas duas: alteram cum jugo alarum, alteram cum insidente vulpecula. Galea altera.

§. VI. Tituli fuere: *Barones de Criechingen* (seu Crehanges *& Puttingen Marescalli hereditarii Ducatus Lucenburgici.* Postquam vero 1617. inter *Comites Imperii* adlecti sunt, titulum alterius lineæ ritum vidi: *S. R. Imp. Comites in Dorsch vel der Criechingen & Puttingen, Dn. in Tinatron, Lonois & Lehnich, Marescalli hereditarii Ducatus Lucenburg.* Præcipue observari meretur dignitas *Marescallatus*, quæ in *Daun* familia fuit, quod in illo capite videbimus: sed a filia *Rollingensibus* obtigit, inde *Wilhelmi Dn. de Rollingen, Daun & Siebenborn* filia *Irmgard* hs hereditatem marito *Ioanni Baroni Criechingio* attulit, contradicentibus tamen reliquis Rollingensibus. Titulus. Marescallatus Duc. Lucenburg.

CAPUT X.

Domus Croviaca seu Crojensis.

ARGUMENTUM.

1. *Domus origo ex Regibus Hungariæ. Linea.*
2. *Scutum lineæ Arschotanæ.*
3. *Croja fascia. Renty.*
4. *Guilhelmi Dn. de Chievres discernicula.*
5. *Guilelmi M. Rentiaci.*
6. *Scutum lineæ Havreanæ.*
7. *Ernesti Bogislai D. Croja.*
8. *Lineæ Rauxiæ.*
9. *Anna heredis Cimacensis.*
10. *Annæ Cimacensis. Solreorum.*
11. *Tituli.*
12. *Havreana.*
13. *Rauxiæ.*
14. *Cimacensis.*

§. I.

EX *Hungariæ regibus* Illustrissima *Croviacorum* seu *Crojorum* familia deduci amat, atque ita ad *Attilam* refertur Hunnorum regem & universæ Europæ terrorem: ab hoc quos fabulosa antiquitas delectat, sed nescio qua fide aut specie, per 33. gradus ad *Nimrodum* Chusi filium, celeberrimum coram Domino venatorem & Babylonici imperii Principem Gen. x. ducunt. A quo ad *Adamum* ex sacris literis facilis ascensus. Ferunt autem, *Andreæ II. Regis Hungariæ* filium tertio genitum *Andream* Bela fratre à Tataris pulso ad *Venetos* habuisse perfugium, & ibi *sibyllam* senatoris *Petri Cumani* uxorem duxisse, ex qua natus *Marcus*, qui perosus mercaturam circa 1266. in Franciam concesserit, & in aula Philippi Regis uxorem impetraverit *Catharinam* heredem Dominiorum *Araines & Crojæ.* (quæ prope Amiens sita, nunc pagus est.) Horum filius fuit *Guilelmus*, cui uxor *Anna f. Arnoldi C. de Guines*, unde titulus familiæ illatus. Horum pronepos iterum *Guilelmus Isabellam de Renty* heredem uxorem habuit, & hujus filius *Ioannes*, qui prælio ad Azincourt 1415. cecidit, *Mariam* seu *Margaretam f. Ioannis de Craon* (de Credonio) *Dn. de Dompmart.* Hi communes sunt parentes reliquæ universæ Croviacæ gentis. Inprimis enim illis nati sunt *Antonius Porceanus* (quod a Carolo Duce Aureliano, ut lytron Anglis conficeret, vendere coacto emerat) *Comes* & *Ioannes* a Carolo Burgundiæ Duce 1473. *Cimacensis Comes* creatus, ac ab uxore *Maria f. Simonis Lalani Dominus de Quievrain.* Antonio genitus est *Philippus Porceani Comes* & *Ioannes Dn. de Rœux*: *Philippo* natus est *Henricus*, hoc *Philippus Arschoti Dux*, pater inter alios *Philippi Ducis Arschotani*, cujus filia hereditatem *Lignæ* familiæ intulit, & *Caroli Philippi M. de Havré* seu *Havre* (a cujus filio reliqui nunc Duces, dicti de *Havré* & de *Croy*, Marchiones de Renty ex Solreis & *Ernesti Ducis de Croj*, quo & Anna Pomerana natus 1620. Serenissimus *Ernestus Bogislaus D. Croviaci* locumtenens Brandeburgici Electoris in Borussia, Pomerania ulteriori & Princip. Camini. Domus orta ex Regibus Hungariæ.

Ioanne Dn. de Raux nati sunt *Fridericus Dn. de Reux*, à quo alii ejus nominis e[illegible] *mes* à matre Dominus *Creequii* apud Atrebates de Creeq[illegible] [illegible] Principes de *Megen*, atque Comites de *Raux*. *Ioanni Cimacensi* Antonii P[illegible] natus est *Philippus Comes de C[illegible]*, hoc *Carolus Cimacensis Princeps*, Anna [illegible] marito *Philippo* agnato Arescotano Duci hereditatem attulit, & [illegible] *Sampy* seu *S. Prati*, à quo *Comites de So[illegible]* & nunc *Duces de Havre & Croy*. [illegible]

Lineæ.

neas potiores numero quinque, *Arescotanorum*, *Havreorum & Crojorum*, *Rauxiorum* & *Megensium*, *Cimacensium* & *Solreorum*. De quibus [illegible].

Scutum lineæ Arschotanæ.

§. II. Quod primam attinet lineam, ejus & secundæ atque tertiæ communis pater *Antonius Dn. de Croy & de Renty*, [illegible] ex [illegible] *Comes P[illegible]* 1429. [illegible] primos Equites A. V. electus est. Ubi ejus scutum Ioh. Jac. Chifflet. n. 15. [illegible] fet: *Scutum quadripertitum: Primus & ultimus quadrans septenis ex argento & [illegible] cino fasciis transversis impressus; secundus & tertius argenteus tribus dolabris [illegible] neis, duabus in summo dorsis obversis, tertia in imo latere [illegible]. Galea aurea corona [illegible] mita. Apex: canis indagatoris caput fuscum, minio [illegible], [illegible] & armil- la aureis, inter geminas argenteas triplicis ordinis alas. [illegible] argen- teum & coccineum.* (Alas has Lips. cent. 1. ep. ad Belg. 44. ex avitis Hungaricis insi- gnibus derivat.)

Crojæ fasciæ. Renty.

§. III. Ex his tres in argento fasciæ rubeæ tessera sunt *Crovacorum* gentilis, e[illegible] Hungariæ scuto retentæ, indicio ortus. vide de fasciis Hungaricis L. 1. c. 9. n. 14. Dolabræ autem *Rentiacum* designant, quod familiæ obtigit ex matrimonio Guilelmi Croji & *Isabellæ* filiæ *Andreæ Baronis Rentiaci*.

Guil. Dn. de Chieuvres discer nicula.

§. IV. Antonii nepos fuit *Guilelmus Dn. de Chieuvres M. Arescoti*, cui cura educandi Caroli V. demandata est. Hic avito quadripertito scuto distinctionis gratia aliam parmulam mediam imposuit, primo loco & quarto *Lucenburg[illegible]* cum [illegible] secundo *Lotharingicum baltheum cum aquilulis*, & tertio *barbatos mullos com[illegible] cruciculis brachiatis repræsentantem. Lucenburgicum* insigne a matre Isabella seu Iacoba Lucenburgica, *Lotharingicum* vero & *barrense* ab avis paterna *Margareta Lotharingica* & materna *Ioanna Barrensi* derivandum non dubito. Et in Belgio mos ille distinctionum à matre vel avia non infrequens est, uti P. 1. cap. 8. notavimus.

Guilel M. Rentiaci.

§. V. Guilelmi fratre *Henrico* genitus est *Philippus Dux Arescoti*, hoc iterum *Philippus*, & hoc *Carolus*, qui omnes Equites aurei velleris eodem usi sunt scuto [illegible] avis *Antonius*: ut videre est apud Chifletium n. 132. 212. & 286. sed Philippi Arescotani primi Ducis filius *Guilelmus M. Rentiacus* apud Chifflet. n. 23[illegible]. distinctionis gratia toti quadripertito clypeo imposuit *Albretanum* symbolum, quod quadris [illegible] (impressis liliis Francicis) & *rubeis* constat, hujus iterum medio imposito scutulo *Britannico* seu muris Pontici vellere facto. Distinctio denuo a matre [illegible] est, quæ fuit agnata *Anna Croja Cimacensis* hæres, nata matre *Luisa Albretana*, cujus mater fuit *Francisca de Britannia* f. Guilielmi Vicecomitis Lemovicum.

Scutum lineæ Havreanæ.

§. VI. Linea *Havreana* seu *Havrechana* ex Arescotis processit. In ea *Carolus Philippus*, qui 1613. extinctus est, apud Chiflet. n. 287. scuto familiari ex *Croja* & *Rentiaci* gestaminibus quadripertito integrum clypeum *Lotharingicum*, octo laterculis *Hungarica*, *Neapolitana*, *Hierosolymitana*, *Aragonica*, *Andina*, *Gelrica*, *Iuliacen[illegible]*, *Barrensia* & reliquis imposita *Lotharingica* gestamina complectentem, imposuit. Ratio iterum in promtu est. Ille enim Carolus Philippus natus erat *Anna Lotharingica* Philippi Arescotani Ducis secunda conjuge. Patris autem insignia servavit filius Carolus *Alexander* n. 335. apud eundem.

Ernesti Bogislai D. Crojæ.

§. VII. Ad eandem Havreanam lineam spectat *Ernestus Bogislaus Dux Croji*, gentis suæ decus. Hujus sigillo expressum scutum vidi, linea transversa & [illegible] perpendicularibus in sex areas divisum, incumbente toti scutulo medio [illegible] *Lotharingicum baltheum* & *alerionos* defert. Ex laterculis primus *Crovacas* fascias, tertius dolabras *Rentiacas* referunt. Reliquos quod colores expressi non sint, [illegible] capio, conjectura tamen quid assequar tentabo. In secundo video [illegible] *crucem duplicem* comitibus duabus stellulis. An dicemus *Caminensem* Episcopatum designari, qui 1637. Principi obvenit? Certe cruce ille insignitur; stellæ tamen

adjectæ

adjectæ rem faciunt dubiam. Fateiam quinti laterculi vix ambigo *Vinstingensem* esse, adeoque *argenteam* in *[illegible]*. Nam non solum *Dianæ D[illegible]*, quæ Principi avia, proavia *Magdalena Vinstingensis* stat, sed & dynastiæ [illegible] pars hactenus ad hanc spectavit Principem. com. de Rheingrav. Imulum [illegible] quadrante [illegible] vitur *[illegible] comitibus plurimis* : hanc *Orguinter* vel *Orgine* exponi legi, ex qua gente fuit Magdalenæ mater Beatrix. Demum quartæ areolæ continetur impressa *crux*, & hujus medio imposita parmula, iterum scutulo insignita. De hac quod dicam non habeo, nisi *Dommartinia* illa fuerit tessera.

§. VIII. *Rauxia* linea item ab Antonio derivatur. In ea *Fridericus Crojus* E. A. V. apud Chifflet. n. 123. gentili & Rentiaco symbolo, imponit aliud scutulum quadripertitum. In cujus primo & quarto quadrante *Lotharingicum*, secundo *Alençonium*, tertio *Harcurtium* gestamen videre est. Hanc distinctionem credo assumtam & ad filios transmissam a Joanne patre, ob matrem ipsius Margaretam Lotharingicam, natam Antonio Lotharingio & Maria herede Harcuria, filia Joannis IV. Dn. Harcuriæ & Mariæ Alenconiæ. Patris scutum retinuit apud eundem Chifflet. n. 163. *Adrianus Dn. de Beaurain.* Lineæ Rœuxiæ.

§. IX. *Joannes* Antonii frater alterius rami autor est, & apud *Chifflet.* n. 22. inter Equites aurei velleris scuto *Croj.* & *Rentiaco* tesseris ornato mediam imposuit parmulam quadripertitam, cujus primus & quartus quadrans *rhombis aureis & coccineis* exaratus, secundus & tertius *Flandrico leone* insignitus fuit. Hæc iterum distinctio à matre sumta est. Nam rhombi illi *Craoniam* gentem designant, quæ a Roberto Landerici Com. Nivernensis filio descendit. Hic enim Robertus cum Godofredo Martello Comiti Andino se addixisset, ab eo *Craonio* donatus est dominio. Ab eo reliqui Domini de *Craon* usque ad Amalricum IV. qui 1373. sine liberis decessit, & heredem habuit *Isabellam* sororem, unde successio ad *Sullyacam* Domum, in quam elocata erat. Amalrici autem istius patrui Petrus & Guilelmus novas emisere lineas, ille Dominorum *de la Suse*, quorum successio matrimonio Ambrosiæ uxoris Joannis ad Domum *Campanam* delapsa est: hic Dominorum *de S. Maure*, de Fertebernard, & demum de Dompmart, ex qua *Margareta Joannis Croji* uxor, & *Joannis* filius mater fuit. *Flandrica* autem tessera Craoniæ miscetur ob *Margaretæ* aviam *Margaretam* f. Joannis Flandri Dn. Nigellæ (de Neelle) *Gulielmi Craonii* cognomento *Magni Dn. de S. Maure* uxorem. Quod vero apicem Joannis hujus attinet, non alius fuit quam Antonii fratris. Patris scutum denuo inter Equites A. V. servarunt filii *Philippus C. Cimacensis* (n. 74.) & *Michael Dn. de S. Piat* (n. 112.) & nepotes *Carolus* (n. 124.) *Antonius* (n. 134.) abnepos *Philippus Comes de Solre* (n. 288.) & hujus filius *Joannes* (n. 327.) Annæ heredis Cimacensis.

§. X. Ita universa Joannis posteritas eadem usa fuerit dispositione, nisi quod *Anna* heres *Cimaci*, filia Caroli, *Alençonio* & *Britannico* symbolo suum scutum onerasse videtur, ex eo quia filius iisdem deinceps usus est, uti vidimus num. 5. Tum *Havrea* successione ad Solreos delata, cum titulo etiam distinctio, quo prior linea materno jure usa erat, simul translata est, ut videlicet integrum scutum Lotharingicum toti incumbat. Annæ Cimacensis. Solreorum.

§. XI. Quod titulos attinet. In primo ramo fuere illæ dynastiæ, quarum titulis usi sunt. Ducatus *Arscotanus* in Brabantia. Arescotum autem & Birbecam a Margareta Lotharinga Antonio marito allatam lego. In ejus Antonii vero patrimonio prius erant *Croja*, *Renty*, *Senegem* & *Araine*. Inde accessere etiam *Beaumont*, *Montcornet*, *Porcean*: Inprimis Annæ Cimacensis connubio Principatus de *Cimai*, Domina de *Avenes*, *Landrecy*, *S. Venant*, *Kiuraim* seu *Quevrain*, quam Isabella Godfrido Asperimontio marito, hujus filia *Mathildis* iterum suo *Ottoni Lucino* attulit, a matre habuit *Simon* filius, cujus proneptis *Maria* attulit marito *Joanni Croio Annæ* proavo. Demum comitatus *Megensis* accessit Caroli Cimacensis & Mariæ Brimeæ matrimonio. Tituli.

§. XII. In altera linea sunt tituli Marchionum de *Havrec* & demum Ducum de *Croy*. Lego vero Henricum IV. Regem Franciæ Croviaco [illegible] dignitatem Ducalem contulisse. Tum Com. de *Fontenoy* a Diana Dommartinia Caroli Philippi uxore, nec non ab eadem ob aviam *Annam* filiam *Ferdinandi de [illegible] Dn. de [illegible]* & *Magdalenæ Dominæ Vinstingiæ*, Baronum *Vinstingiæ* seu *de [illegible]*. Integer titulus Havreanæ.

Celsissimi

Celsissimi Ernesti Bogislai est: *Dux Croyæ & Arschoti, S. R. Imperii Princeps, Marchio in Havray, Comes & Dominus in* [illegible] *, Dommartin,* [illegible] *& Mysan.* Quæ duo posteriora [illegible] ad Ebersteinam apud P[illegible] genere [illegible] ctarant, unde oportet, gente illa nostra memoria extincta, ad hunc ea bene[illegible] transiisse.

Rœuxiæ. §. XIII. In tertia tituli sunt Dominorum & dein Comitum de *Rœux*; nec [illegible] Dominia de *Crecq* & de *Clerques* attulit Joanni lineæ autori uxor Joanna. Tum [illegible] nomina Dominorum de *Beaurain*, de *Fremessen*, & demum Comitum atque [illegible] Principum de *Megen.*

Cimacensis. §. XIV. Cimacenses tituli jam §. II. occasione Annæ heredis recensiti sunt. [illegible] ultima linea leguntur Comites de *Solre*, nunc etiam Duces de *Havré* & *Croy*, Marchio[illegible] de *Renty*: tum tituli Dominorum *S. Piati* seu *Sampy*, *Theu*, (quod Maria Cra[illegible] attulerat) *L'Escluse*, *Fontaines*, &c.

CAPUT XI.

Episcopus Curiensis.

ARGUMENTUM.

1. *Episcopatus. S. Lucius.*
2. *Asimo. Episcopus maritus.*
3. *Reliqui Episcopi. Episcopatus incrementa.*
4. *Modernus Episcopus.*
5. *Scutum.*
6. *Episcopatus Officiales. Duces Austriæ pincernæ.*
7. *Familia de Monte.*
8. *Apex.*
9. *Titulus. Jus in imperio.*

§. I.

Episcopatus. INter Episcopatus Rheno additos, qui plures numerantur, primus est in Rhætia C[illegible] *riensis* seu *Churensis*, unde dici solet *Curia summa*, quia non procul Rheni [illegible] prima occurrit. Episcopatus initium *Casp. Bruschius* refert ad annum 44[illegible] sed [illegible] *Germ. P. 1. p. 3.* putat ab ipso Apostolo *S. Petro* fundatum, unde & oppidum Veldkirch[illegible] & addita proxime regio Campus S. Petri appelletur. Primum tamen Episcopum [illegible] cat *S. Lucium*: cujus etiam mentionem Bruschius facit: sed ostendit incertum esse,

S. Lucius. *Lucius* ille, an ex regio Britannico stemmate, an potius, quod mallet, Cyrenæ[illegible] Simonis [illegible] Luc. 23, 26. filius fuerit? In hoc conveniunt, fuisse primum *Præt[illegible]rum ac Rhætorum* Apostolum. Dicitur martyrio coronatus 18[illegible].

Asimo. §. II. Primum post Lucium Episcopum *Bruschius* vocat *Asimonem*, qui Cha[illegible] donensi interfuit Concilio: sed Bucelinus ante eum nominat *Valentinum* et[illegible] *saviensem* antistitem & *Gaudentium.* Inter eos, qui successere, memorabilis est [illegible] lis numero apud *Bruschium* decimus quartus: Cujus verba huc transferam: [illegible]

Episcopus maritus. *lis Comes Brigantinus, Victoris Præsidis Rhætiæ filius: Episcopus Curiensis, habuit uxorem, Dominam Esopiam Comitissam de Rhætia alta: quæ etiam in vetustis diplomatibus* [illegible] *minatim ponitur, & se subscripsit Antistitam Churiensem: præsertim in fundatione* [illegible] *ris vetustissimi monialium cœnobii Cazzes in Tumliasca supra Rhenum siti. Ejus* [illegible] *fundatores fuerunt, hic Paschalis Episcopus & ejus filius Victor, successor patris in Episcopatu. Prima ejusdem Abbatissa legitur fuisse Domina Vasfula, Paschalis Episcopi ex* [illegible] *pesa conjuge filia: cujus soror Ursicina ejusdem loci monialis fuit.* Sacce[illegible] [illegible] habuit filium *Victorem*, de quo necesse non est, ut cum Bucelino dubitemu[illegible] forte non [illegible] lius sed nepos fuerit, ita enim inscriptio monumenti habet: *Victor* [illegible] *Curiensis una cum matre sua fundator hujus monasterii. & cum eo Paschalis Episcopus Curiensis, genitor & antecessor ejus.*

Reliqui Episcopi. §. III. *Rothario* Episcopo *Carolus Crassus* Rex Galliæ dedit ditionem & villam *Fluminis* 881. *Waldoni* autem 94[illegible]. *Otto I.* Imperator *Prudentum* oppidum [illegible] vallis: nec non ejus successori *Hardeberto*, quod Episcopatus Saracenorum [illegible]

Episcopatus incrementa. nibus damnis affectus esset, quædam bona prædia in Zizers pago & [illegible] *Otto II.* *Hildiboldo* portionem vectigalium pontis Clavennensis in Prægallia. [illegible] *Walchoni* Otto III. totum oppidum *Clavennense* in Prægallia 995. [illegible] primus à Friderico Barbarossa apud Bruschium *Princeps* est salutatus & [illegible] obin-

ob insignes suas virtutes, & singulariter idem Friderico datam & fideliter præstitam: qui etiam investivit *advocatia* Episcopatus sui *Fridericum Sueviæ Ducem* Augusti filium 1170. *Henricus* ex Montfortiis Comitibus emit castra *Aspermontis* & *Rheams*; Inde *Ulricus* ex Lenzburgiis comitibus *Aschelerum* castrum *Tummatææ* pro 250. aureis à nobili viro de Lindow; *Hartmanno* ex Comitibus Werdenbergiis *Modestinus Vicecomes Mediolanensis* 1404. totam *vallem Telinam*, communitatem in *Bormio*, & communitatem in *Buselatio*, castrum item & oppidum & totam vallem *Clavennam* & *Plurium* donavit: Multas etiam idem Episcopus Hartmannus arces in potestatem Episcopatus redegit, *Ramuncensem*, *Greifensteinam*, *Fridesteinam*.

§ IV. Modernus Episcopus est Reverendissimus *Ulricus*, qui 23. Febr. 1661. ele- Modernus Episcopus
ctus, & quod intra sesquiseculum non factum erat, sequenti a Nuntio Pontificio Friderico Bortomeo, deinceps Cardinali, assistentibus Abbatibus Justo Fabariensi (Pfeffers) & Adalberto Disentiensi in templo Cathedrali Curiæ solenniter inauguratus est.

§. V. Scuto utitur quadriperto: prima & quarta area *argentea capricornum salientem nigrum* continet: secunda & tertia *cærulea dimidium unicornu ex auro*, sectione apparente cruenta. Scuto impositam galeam non vidi, sed ejus loco tantum tiaram Episcopalem: adjectis post clypeum hinc pedo Episcopali, illhinc gladio Politicæ potestatis indice. Scutum

§. VI. Capricornus notat *Episcopatum*, de cujus præcipuis incrementis diximus. De Episcopatus.
Officialibus ejus ita Bruschius: *Hic obiter sciat lector, Austriæ Archiduces pincernas, Dominos de Marmoribus Marsallos, Comites Metenses vel Amasios Dapiferos fuisse Episcopatus Churensis. Hodie vero Dapiferorum & Camerariorum officium confert Episcopus suo arbitratu, cui familiæ voluerit.* Imprimis memoratu dignum, quod Austriaci pincernatum feudo teneant. Ita idem Bruschius de Ulrico Episcopo: *Investivit feudis Martissentini castri & pincernarum officii Albertum seniorem Austriæ Ducem* 1337. *in thermis Badensibus.* Idem de Hartmanno Episcopo: *Ab hoc Episcopo accepit in feudum Ernestus Austriæ Dux officium Pincernæ Curiensis & totum Comitatum Tirolensem Anno Dom.* 1415. *sicuti antea acceperant ab hoc Episcopo Duces Austriæ Fridericus, Albertus & Otho.* De Orthlebo Episcopo idem: *is investivit feudis officii pincernarum & provinciarum ad Comitatum Tirolensem pertinentium Sigismundum Austriæ, Styriæ & Carinthiæ Ducem an.* 1460. Successores etiam Augusti feuda hæc ab Episcopis recipere non gravati sunt. Porrò ita officiales recenset Bucelinus: *Marescalli equites de Marmels* seu *Marmore, de nigro marmore; Dapiferi Comites de Matsch, Pincernæ Comites Tirolis: Camerarii Barones de Belmont.* Ex quibus illustris diœceseos hujus splendor colligitur. Officiales. Duces Austriæ Pincernæ.

§. VII. Dimidium unicornu tessera est familiæ *Montiæ* seu *Montinæ, de Monte.* Familia de Monte.
Hanc gentem Celeb. *Gabr. Bucelin Germ. P. 2. p.* 176. ad Romanos refert: & nominat *Lavium & Actium de Monte*, qui Valentiniani Augusti tempore 370. celebres extiterint, ex quorum posteris in Rhætia stirps hæc descenderit. Justam seriem nectit à *Durischello* de *Monte*, qui circa 1343. vixit: ejus nepos *Rudolphus*, filios habuit *Iacobum* & *Beatum* I. *Bathum*, utrumque præfectum Longanezæ, duorum ramorum autores. Beato nati *Wilhelmus* & *Albertus*, illo *Gallus* Dominus de *Lowenberg*, illius rami sator: hoc *Albertus*, pater *Lucii* Colonelli celebris sub Rege Francorum, avus *Alberti*; quo *Ulricus Episcopus* satus est.

§ VIII. Huic genti sub nomine *V. Mont*, idem plane scutum ascribit *Sibmach.* Apex.
Wapenb. P. 1. pag. 204. Apicem autem dat iterum [illegible] monocerotis aurei, sed alati ala cærulea foliolis argenteis sata. Laciniæ autem sunt cælestinæ & aureæ.

§. IX. Titulus est: *Episcopus Curiæ, S. R. Imp. Princeps, Dominus in Furstenburg* Titulus
& Gros Engstingen. De Furstenburgo memorat Bruschius Episcopum Conradum Bar. de Bellomonte, qui 1282. [illegible], extruxisse *arcem Furstenburgum in Athesina valle prope fanum S. Floriani consensu & favore Meinardi Austriæ Ducis. Dignitas Principalis* collata est a Friderico 1170. Cæterum diu Episcopus dictis imperialibus & circularibus Jus sessionis.
non interfuit, sed 1642. Ulmam ad Conventum circularem misit, petens ut posthac etiam vocaretur, qui quoque in ultimis 1640. Comitiis Ratisponentibus suffragium in senatu Principum habuisset: quod etiam concessum est. Verum de his conf. *Limn. Iur. publ. T. IV. add. ad* L. 4. c. 7. p. 482. 483.

Caput XII.

Rex Daniæ & Norwegiæ, & Duces Holsatiæ, Com. Oldenburgi.

ARGUMENTUM.

§. I.

Scutum cruce distinctum. POtentissimorum *Daniæ Regum* clypeus (quem explicuit in Chorogr. Daniæ p. 770. Joannes Isacius Pontanus) frequenter quadrifariam secatur, sectione instituta per *crucem argenteam*, quod rarioris est exempli. Hanc crucem *[illegible] Eq. A. V. n.* 160. *Aldenburgici* seu *Oldenburgici* Comitatus insigne esse opinatur. In eo vero fallitur, cum inferius aliud [illegible] Oldenburgicum conspectui exhibeatur. Aliam rationem crucis arbitror, nempe ut memoria servetur ejus miraculi, quod [illegible] *maro II.* ann. 1218. accidisse fertur, in expeditione Regis in Livones, quibus Christiana religio simul allata est. Ita rem refert *Joan. Isaac. Pontan. rer. Dan. L. 6. p.* 306. (qui tamen *Chorogr. Dan. p.* 771. hanc cruci candidæ in vexillo Gotlandico rationem tribuit) Hujus origo. *Dum certamen cerneretur (prope arcem [illegible] I[illegible]mar, cui a Regis nomine nomen) factum, ut Dani amissa per errorem, quam [illegible], aquila, in fugam agerentur, ac mox dimisso cælitus novo vexillo, in cujus rubea planicie crux alba erat [illegible], cujusmodi etiam secuti fuerint, gradum continuo revocarint, atque eadem acerrimo conflictu aciem hostilem perruperint, atque egregiam ad suos, [illegible] hoste, victoriam reportarint.* Addit dein Pontanus. *Hinc etiam eo causam, quod idem Rex [illegible] ad ultimos hos Livoniæ atque Esthonum populos propagarit, [illegible] etiamnum regni insignia in solo rubeo crucem candidam, nec aliunde est, quod [illegible] titulus Daniæ regibus jam olim est attributus, vexillum vero, de quo [illegible], Dannebroga [illegible] est nominatum, ac magna semper religione, veluti regni Palladium [illegible]. Atque existimatum [illegible], in prœliis omnibus ex eo certantium pendere [illegible]. Ad morem fortassis, quo Cæsar quondam Constantinus crucem labaris intextam militi præferebat, cum ejusmodi symbolo, in hoc signo vinces. An vero vexillum [illegible], ut memoravimus, demissum sit, an vero a Pontifice Romano, ut Regis studium excitaret, [illegible] cruciatæ, quemadmodum id temporis vocabant, submissum, [illegible] non est animus. Id saltem addam, quod tradunt rerum memoriæ, post duo circiter secula, cum adversus Dithmarsos bellum gereret Rex Johannes, tum inter cætera a victoribus acceptum periisse.*

§. II. Su-

§. II. Superior scuti pars ter ad perpendiculum secta, quatuor primarias exhibet areas. Prima ex illis *meliori metallo tincta & corculis rubeis sparsa tres cæruleos leopardos, linguis & falculis* (atque si Chifletio fides esset, quæ tamen hic fallit, *coronis*) *aureis* refert. Quæ *corcula* vocamus, alii *lacrymas* existimant: quarum tamen in heraldica arte non eadem cum cordibus figura pingitur. De *leopardorum* colore itidem disceptatur. *Heping. l. c.* p. 312. *viridis* eos fingit, nec minus etiam ex sinopide eos fingi vult *Dav. Blondell. Plen. assert. Geneal. Franc. T. 2. p. 363.* Accedit *G. Fournier. Geogr. orbis Not. P. 1. l. 2. cap. 10* Nec non *D. T. V. Y.* autor libri *les estats, empires & princ. du mond. p.* 1457. qui ita: *Lyons verds en champ d'or, semes de larmes de sang ou de cœurs d'hommes.* Sed potior fides *Ionæ Elverfeldio*, qui de *Holsat.* cl. 2. ita canit, ab ipso Hæpingio, qui meminisse debebat, adductus: Daniæ tesseræ(?). Leonum color.

Danidos illustris ternorum sceptra leonum
in croceo jactant cærula cetta solo.

Ipsius *Danici regni* hoc emblema esse, modo audivimus. Antiquorum autem *Danorum* & *Alanorum* symbolum fuisse *Gallum Gallinaceum*, pugnacitatis hieroglyphicum, alibi legi. Regnum hoc, ex Arctois meridionalius, & quod Norvegia, Svecia, Eidora atque mari concluditur, reges suos ad quendam *Danum* refert, qui (supputante Erico Rege) circa Davidis tempora imperaverit genti, & de se nomen regno indiderit. A Dano illo non una familia regno potita est, initio ipsius *Dani* seu *Skiolaungerum*, dein *Hothert*, qui Atisli Svecici regis filius fuit, post eam *Ungaini*, qui ex Rege Gothiæ Daniæ Rex testamento institutus fertur, demum *Sivvaldina.* Illam historiæ Danicæ partem ob multas admistas fabulas *μυθικὴν* recte dixeris, ad tempora nimirum Caroli Magni: ab hoc periodus *ἱστορικὴ*, & in ea iterum non ex una familia Reges: primam à *Gotrico* seu *Gotfrido*, cui cum præfato magni nominis Imperatore ob Witikindum Saxonem & Nordalbingiam negotium fuit, deducunt, & *Danicam* recte appellaveris: alteram *Norvegicam* à *Sivvardo* cognomento *Ringone* regis Norvegici filio: hanc excepit, *Anglica* dicta, autore *Svenone III.* cognomento *Estritio*, qui Ulfone seu Wolf Anglo & Estrita Canuti M. sorore natus fuerat: Hæc defecit in *Margareta*, quæ initio filii Olai, quam ex Haquino R. Norvegiæ susceperat, nomine, dein suo, imperavit non Daniæ solum, sed toti septentrioni. Post eam non nisi *Erico D. Pomeraniæ*, qui historicam narrationem gentis Danicæ edidit, & *Christophoro Palatino* interjectis, *Oldenburgica* familia sceptro admota est, quæ nunc etiam illud feliciter moderatur. Creditur vero hos leones *Danus* primus Rex anno 1253. post diluvium, cum Seelandiam, Fioniam, Jutiam & alias insulas ad regni titulum evexisset, ei symbolicam dedisse notam, ternario leonum tria freta Oresundicum, Balticum, & Mittelfahrtsundicum designaturus. Regni origo. Regum familiæ.

§. III. Proximam aream *rubeam* exornat *leo coronatus aureus, securim militarem* (Amazonicam alioqui vocant Streitart. *Cyr. Spangenb. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 35. pag.* 321.b. alias Hellepart) *bipennem argenteam, aureo manubrio* ferens. De hac iterum Elverfeldius: Norvegia. Leo bipenniger.

Ditio Norvegiæ leo regna bipenniferæ ora,
Indicat in rosea bellaque tractat humo.

M. Gilb. de Varenn R. d'arm P. 2. p. 276 leonis figuram ab exemplo *Pompeji M.* deducit, qui in gemma insculptum gesserit leonem ensiferum. Videbimus tamen in P. generali c. 5. plura exempla leonum, qui talonis varia instrumenta apprehensa gestant. Emblema hoc *Norvvegiæ* esse poeta nos docuit. Commentum ex eo esse liquet, cum *Malleolus* apud *Heping. de jur. insign.* p. 313. fingit, Norwegiæ regis scutum simpliciter sine figura esse *nigrum*. Porro *Norvegia* (*Adamo Bremensi & Cranzio Northmannia* dicta, seu quod probabilius à situ Arctum versus, seu a *Noro* Humli Sveciæ regis filio, Dani fratre, nomen accepit) ad ultimum Europæ septentrionem versus promontorium *Nortcaep* à continuis Westrogothiæ protenditur, & Oceano sinusque Codani faucibus, atque Sveciæ qua conterminа est Sevone monte clauditur. Habuit regnum hoc suos reges peculiares, qui aliquando Danis & Svecis graves fuere. Ita primus ex illis octo seculis Christi ævo superior *Sveidagerus* seu *Svidagerus* (uti eum anonymi historia compendiosa RR. Daniæ ab Erpoldo Lindebrogio edita vocat atque Grami regis Danici filium facit, cujus tamen non filius sed sororius generque fuit, ut ex Saxone *Pontanus R. Dan. L. 1. p. 13.*) præter Norwegiam suam duo illa regna viciна rexit, & hujus symboli dicitur fuisse autor. Ab eo etiam secunda, quæ diutius sceptrum gessit in Svecia Regum linea.

 familia

familia descendit, nec non ex Norvegis, ut § præced. diximus, Daniæ regnatrix stirps post Caroli M. ætatem secunda. Vicissim ab *Hakano II.* R. Daniæ filio [illegible] deinceps reges *Norvegiæ* orti sunt. Defecit tandem regum progenies in *Olao* [illegible] Norvegiæ regis atque *Margaretæ Danicæ* quæ Daniæ nunc junxit teste [illegible] vivis excessit 1387. Illo inter alia epicedio ornatus, quod apud *Pontanum L. 8 p.* [illegible] legere est, & dignum, cujus saltem aliqua huc adscribam disticha:

Danica Norvago genuit me Margaris illi,
Quæ fuit Haquino tradita connubio.
Et jus Norvagum, sed Danum gratia regem
signat, ubi fatis cum patre cedit avus.
Sed mihi regna negat mors immatura deinceps,
Norvagia ut Dano pareat imperio.

Jus in eam hereditarium. Ex eo Danico conjunctum regnum, & nunc quoque conjunctum vel potius subjectum manet; ejus *hæreditario titulo* toti jam *Holsaticæ Domui* communicato. Subjectionis plenariæ ansam præbuit seditio, quæ autore *Hermolao Hudfad* instigante *Stenone Sturio* adversus *Ioannem* regem principio superioris seculi excitata fuerat. Ei vero compescendæ missus à patre Christiernus, dein Rex: qui quæ egerit *Ioh. Schwaning. in vita* ejus describit. Paucis complectitur *Ioh. Cluverus epit. histor. p. 696. Mittitur in Norvegiam Christiernus regis filius, qui victo acie Herlofo Hutfato* (ita Hermolaum illum nuncupat) *multos cum eo nobiles afficit suppliciis, domitosque Norvegos, in [illegible] & [illegible] re ad officium reduxit, maxima avitæ libertatis parte diminutos. Ex eo [illegible] heredes se Norvegiæ Danorum reges gessere.* Et hoc argumento Svecos suos ad defectionem a rege Joanne inter alia solicitabat Steno apud *Ioh. Meurs. hist. Dan. L. 2. p. 110. Reducerent Norvegiam, quæ cum Dania postquam fœdus inierit, prisca libertate exuta in extremam servitutem misere dejecta esset.* Ast mirum non est, ita loqui, qui defectionis, jure punitæ, autor fuerat.

Com. & B. de Zimmern. §. IV. Barones & dein Comites *Cimbricæ* seu *Zimmerenses*, qui in Svevia ditiones habuere, in insignibus gestarunt *leonem argenteum bipennigerum in scuto cæruleo.* Uti videre est Wapenb. P. 1. pag. 17. Argumento hujus leonis crediti sunt ex prisca *Norvegorum* prosapia descendisse. Id certum est, familiam in Germania a pluribus seculis floruisse, unde si ex septentrione huc delati sunt, id à mille fere annis factum oportet. Ex iis vero quæ P. 1. c. 2. diximus constat, eo tempore insignium non eum qui deinceps fuit morem neque usum hereditarium fuisse. Porro memoratur aliquis Cimbriæ Baro *Adelbertus* 912. qui Muthebam Comitissam Calvensem uxorem habuerit. Gentem, quantum novi, clausit extremus marium *Wilhelmus* seculo hoc ineunte. De reliquis areolis Zimmerensis scuti actum est L. 1. c. 35. n. 7. 8. cum Helfensteiniorum facta est mentio.

Gothia. §. V. Qui proximus est laterculus *rubeus* in capite *leopardum vel leonem aureum,* in inferiori autem parte *triplici ordine disposita novem corcula ejusdem metalli* continet apud Sibmach. & alios: sed didici, rectius laterculum *auro* pingi, *leonem cyaneum, corda rubea,* repræsentari. *Elverveldius* ita exprimit:

Corda novem propero qui transilit inclyta saltu
Gothorum prodit signa vetusta leo.

Gothorum (de quorum antiquis δόγμασι conf. *Hæping. de jur. insign. c. 2. § 20. p. 16. & seq. P. 3. & 4. n. 516. p. 313.*) gens multis gestis celebrata, in Italia et Hispania regna fundavit non unius seculi. Ipsa vero Gothia, quæ Sveciam & Daniam interjacet, aliquando proprios, aliquando cum Svecia communes habuit reges, atque adeo cum hac etiam Danos; hujus memoria superest in regio scuto pariter & in titulo. **An Scania?** Nisi malis cum *Gothiæ* antiquæ pars fuerit *Scania*, cum Hallandia & Bleckingia provinciis, reliquæ Gothiæ, quæ in *Ostrogothiam, Westrogothiam & Smalandiam* dispescitur, [illegible] contigua, hanc regni Gothici partem, quæ ad nostram memoriam Danico sceptro subdita fuit, isto leone notari. Videmus enim prædictas reliquas Gothicas [illegible] peculiare singulas habuisse signum. Conjecturæ hæ aliorum fuere, verum [illegible] *Ioanne Mothio* Regio secretario historiæ patriæ callentissimo et ejus [illegible] rerum studiosissimo, qui magnam eorum partem, quæ hic trado, nec non quæ partem generalem, & librum hujus specialis partis quartum D. V. exornatura sunt, benevole communicavit,

cavit, certiora edoctus sum. Notari videlicet *Juthiam* seu *Cimbriam*, & quidem leonibus designari *Limfordam Jutiæ* seu Limvicum sinum, quo ab ortu in occasum provincia irrigatur, novem cordibus autem Ducatus seu territoria, quæ quondam Jutia numerata sunt, quibus omnibus eadem hæc tum ligo leonis & corda. Ita vero appellata sunt *Ventsyssel* (Vontilia seu Vandalica terra) *Commersyssel*, *Harsyssel*, *Loversyssel*, *Omsyssel*, *Himmersyssel*, *Varessyssel*, *Almindsyssel*, *Ivtensyssel* (*Syssel* notat territorium.) Hoc ergo symbolo in signis militaribus utebantur, quod omnes Ducatus fere æstuoso & impetuoso mari cingerentur, & tamen ideo adhærerentur, unde corda eo direxerint, fœdibus sibi locandis, & quidem junctis cordibus & manibus unitorum ad detentionem regionum auxiliorum idem faciebant. Autor ejus symboli fertur tandem, si tam alte ascendere liceat, *Segudus* primus Jutiæ judex Anno mundi 1962. & ita quarto post diluvium seculo. Porro *Jutiam a Gothis* traxisse nomen, autor est H. Grot. proleg. ad hist. Goth. p. 10.

Cau. Jutiæ.

§. VI. Extrema area primi ordinis iterum *rubea draconem*, alii serpentem seu vermem alatum seu **Lindwurm** vocant, *coronatum aureum* continet, Chitræo teste. Nam *Sibmach.* **Wapenb.** P. 1. pag. 2. laterculum auro tingit, & draconem colore naturali pingi jubet. *Elr. ervel. dus* ita de hoc insigni:

Vandalia & Slavia.

Terribilis Slavos pernicibus exuit alis,

Et loca propugnat sanguinolenta draco.

Primum versum ita eloquitur Pontanus:

Hinc rigidos Slavos efferit pernicibus alis.

Vandalorum antiquum etiam signum draconem fuisse, *Olaus M.* refert. Notari vero *Vandalos*, *Venetos* seu *Slavos* (quos tamen rectius distinxeris, ut *Vandali* Germanica gens fuerit, *Venedi* & *Slavi* Sarmatica, quæ Baltici maris oras, indigenis alio profectis vacuas, occuparunt) non ab Elvervelsio tantum sed & e Regum titulo discimus. Unde vero illud jus vel titulus, disceptatur. *Canutum*, qui *sanctus* nuncupatur, à Lothario Imperatore regem Obotritorum constitutum esse constat, quamvis in circumstantiis non eadem omnes autores dicant. cont. *Pont. R. Dan. L. 1. p. 207.* Sed *Obotritorum* & *Vandalorum* seu *Vinidorum* non æque late patet nomen, licet Obotriti utique Vinidis annumerandi sint. Postea vero *Slavicas* gentes bona ex parte à Danis subactas esse, itidem ex scriptoribus liquido probatur. Quamvis vero excusso Danico obsequio ad imperium illæ redierint (cont. de his prolixius differentem *Celeberr. Conring. de finib. Imp. Germ. c. 16 p. 244. seqq.*) atque ita a non uno seculo Daniæ Reges in Slavia nihil possideant, insolens tamen non est, sed plurium magnatum exemplis constat, cum titulis etiam notas servari provinciarum, quæ aliis jam parent. Significationi Vandalorum prius laudatus *Mothius* addit. *Gothos & Vandalos* junctim intelligi & quidē veteres Gothos usos tali verme seu dracone, ut & simul in clypeis *Gutlandiam*, *Monam* seu *Mœn* & *Falstriam*. Præterea constare ex historia antiqua Danorum, tempore *Gutli* judicis sexti Jutarum, qui & Seelandiam sub potestate sua habebant, Juthos & Cimbros in Scaniam transiisse, atque nomen incolarum mutasse cum appellatione Getharum s. Gothorum, & quidem ad illius nomen Gathos seu Gythinges. Ne vero hæ provinciæ acquisitæ unquam ab invicem separarentur, Judicem Gutlum eis tesseram militarem *aureum draconem* in minio tribuisse, quem situs provinciæ repræsentare videatur. *Vandalos* seu *Vinidos* quidem etiam usos in insignibus simili verme alato, nonnihil tamen immutato. Verum tamen Vandalorum symbolum esse *caput bubalinum*, quod nunc quoque in scuto Megapolitano comparet. Quod jus ad regnum hoc spectet, *Woldemarum* ad Daniam reduxisse regnum *Vandalicum*, cum Nietas ad Fridericum Augustum profectus cum eo fœdus percussisset, & ab eo regnum hoc suscepisset. Ast ante hunc jam pater ejus *Canutus* non modo Ducatum suum Slesvicensem expulsis Saxonibus liberaverat, sed & Slavorum terras occupaverat, captis *Pribislao* & *Nicoloto* principibus eorum: unde quod occupavimus dicere, a *Lothario II.* Imperatore 1128. *Rex Vinidorum* seu *Vandalorum* creatus & coronatus est. Sequenti tempore in sigillis Erici Glippingii & Erici Menvedi regni *Sclavorum* mentionem nomini regni Danici additum videbimus proximo numero. Porro alibi quoque legas, Gothis tributum fuisse aliquando draconem. Item de veteri symbolo *Gothorum* duplici *M. Joh. Fraxineus* apud *Cyriac. Spangenb.* **Adelsp.** P. 2. L. 12. c. 35. p. 310.

Danorum in eum jus.

Gothi & Vandali.

Gothorum draco & duplex symbolum.

Mollia tunc etiam ducentibus otia Gothis

Vexillum effigiem mitis habebat ovis.

Sin vero in populos Mars tristem accenderat iram,
Horrida flammivomi signa draconis erant.

Confirmat illud etiam *Ioh. Loccen. antiq. Svec. Goth.* L. 3. c. 2. p. 120. 121. *In textilis suis olim Gothi præter alia circumtulerunt tempore belli imaginem draconis contorti & alati* (textilis anguis *dicitur Sidonio in Panegyr.*) *in pace agni figuram. Hujus rei clarum fuit testimonium insigne illud monumentum, quod in urbe Thuringiæ Gotha a Gothis ita dicta, repertum, olim veteri istic turri affixum, demum illa destructa in vestibulo curiæ positum fuit, una cum versibus Germanicis, teste Heidero in Orationibus suis, quorum versuum sententiam his expressi versibus Latinis:*

Quando vetusta urbis turris destructa Gothanæ,
inventum est isthinc insigne agni atque draconis.
Agni insigne Gothi gestarunt tempore pacis,
tempore sed belli contra hostem insigne draconis.

Hoc egregium monumentum significabat, in armis Gothos formidabiles, in hostem acres ac strenuos, domi erga suos lenes ac tractabiles, erga deditos atque devictos placabiles mites & humanos esse. Idem in suis Gothis prædicat Ioannes Magnus hist. Svec. c. 41. Gothi non secus ac agni domi conversantur, foris autem & contra hostes leonum ferociam imitantur.

§. VII. Inferior scuti pars, duos iterum quadrantes, quadripertitos, exhibet. Anterior, qui totius scuti est quintus, in prima area cærulea (*Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 3. §. 5. p. 314. rubeam* per errorem vocat) *tres coronas aureas* refert. Audiamus iterum **Tres coronæ.**
Poëtam: *Florentemque trium regnorum fulgidi glaucis*
In clypeis unit terna corona statum.

Unio triū regnorum Aliqui *Sveciam* notari volunt, nonnulli tres Gothicas provincias, *Scaniam, Hallandiam, Blekingiam*: Alii (ita *Hæping. de jur. insf. c. 6. P. 3. cl. 5. §. 2. n. 530.*) quod Norvegiæ, Daniæ & provincialis Gothiæ, Hallandiæ, Bleckingiæ & Schoniæ imperet: seu Elverfeldio & Pontano tutius adhibetur fides, qui *unionem trium regnorum*, nempe *Daniæ, Sveciæ* & *Norvegiæ* designari perhibent. *Svibdagerus*, ut §. 3. occupavimus dicere, primus traditur fuisse, qui tria hæc regna possideret: qui verò ob hanc causam originem trium coronarum ad ipsum referunt, nescio quam certa fide id faciant. *Uptonus de milit. offic.* p. 128. *Svenoni* & filiis, qui in Anglia regnarunt, tres coronas tribuit, sed *aureas* in scuto *rubente*, & ut altera alteri incumberet. Verum si tres hujusmodi coronas usurpatas fuisse, & illis totidem regna significari concedatur, non tamen alia quam *Daniæ, Angliæ* & *Norvegiæ* illa fuerint, quod vero concernit trium regnorum septentrionalium unionem, ista areola significatam, a *Margareta* Regina est, quæ tribus regnis imperavit, atque tandem effecit generalibus regnorum comitiis Calmariæ habitis, ut *decerneretur* (verbis utar *Pontani rer. Dan. L. 9. p. 528.*) *unanimi omnium procerum voce, ut uno sub Rege, unoque Domino tria regna in perpetuum essent agerentque. Nec fas esset regnorum uni, regem assumere eligereve, nisi unanimi regnorum singulorum consensu.* Hæc fœderatio anno 1397. (vidi annum 1388. ab aliis exprimi) celebrata, ipso die Margaretæ virginis, jussumque *ut hac unione discordiæ omnes cæteraque regnorum atque indigenarum odia sublata, sopitaque, nec unquam regnorum alterum in alterum insurgeret, aut bello occasiones præberet.* Verumenimvero hæc fœderatio paci atque unitati inter regna stabilienda instituta dissidiorum tamen ac belli inter Danos Svecosque gesti occasio identidem extitit, & alteri alteris objecerunt, quod pactis his non stetissent. De ipsis *tribus coronis* inter duo hæc regna lis fuit, sed demum termina-
De illis lites. ta anno 1570. pace *Stetinensi*: Cujus ille articulus (verbis Thuani L. 47. p. 818.) *trium coronarum insignia, quæ uterque Rex pro suis vindicat, utrique usurpare jus sit: Dum lis Cæsaris, Augusti Saxonis Septemviri, Iulii Brunsvicii, Brandeburgici Septemviri, & Georgii Iohannis Palatini, in quos partes compromittere tenebuntur, arbitrio decidatur.* An ex eo tempore lis decisa sit, mihi non constat. Sed in pacificatione 1613 inter Christianum IV. & Gustavum Adolfum Reges, cum prius Sveci unam coronarum eximi postulassent (quod non nisi Dania & Norvegia cohærerent) vel alio colore pingi vellent, usus denuo utrique regum servatus est. Ita nunc quoque uterque Rex hoc utitur emblemate, licet diversa explicatione. His illud addi debet, quod etiam ante
Vetustior coronarum usus. illam regnorum unionem aliquibus *Daniæ* regibus coronarum usus fuerit familiaris: ita extat sigillum *Erici Glippingii* regis 1272. quo exprimitur regia scamno insidens imago, dextra sceptrum læva elevatum globum mundi indicem superposita cruce

tenens,

tenens, capite gestans coronam, duas autem alias lateribus appositas habens: Literæ peribolo inscribuntur: † ERICUS DEI GRATIA DANORUM SCLAVORUMQUE REGIS. Iterum 1288. Regis *Erici* ... illud sigillum visitur, cum inscriptione: † SECRETUM ERICI DEI GRATIA DANORUM SCLAVORUMQUE REGIS. Regis vero eadem ... corona duas juxta se, tertiam vero capiti impositam habentis. *VValdemari II.* ... scutum cruci inscribit novem coronas. Quæ notasse historiarum studiosos juvat.

§. VIII. Proximus laterculus *rubeus agn. in Paschalem* continet *candidum*, gestantem *ex cruce aurea pendens vexillum argenteum, cruce rubea* insignitum, seu potius ut apud *Pontanum* est, *vexillum rubeum cum candida cruce*: ... eo refert narrationem §. 1. De hujus & alterius quadræ significatione ita ... Gotlandia

> *Piscibus Islandi gaudent: Gottlandi ... omine*
> *parta refert agno Chr. de ... tuo.*

Gothlandia seu *Gutlandia* insula maris Baltici, ... etiam *Gothia* appellatur, in longitudine miliaria circiter octodecim, in latitudine haud ultra quinque patet. Eam aiunt primum à *Guthi* Judicis sexti Jutarum ... circa annum 607. post diluvium occupatam esse: cum enim pater hunc cum ... multitudine Jutarũ & Cimbrorum emisisset, eum initio Bornholmiam invenisse ... occupasse, inde hanc insulam, quam à patris nomine *Guthilandiam* dixerit ... dedisse ... insulæ militarem tesseram *agnum Amalonicum candidum* in minio, supra ... ; cum vero Christiana religio loco paganismi introducta esset, sub titulum ... agnum Paschalem cum vexillo *crucem* impressam referente. Unde vero Gothis agnus, conf. paulo ante n. 6. Porro insula modo Svecis, modo Danis, sed ut plurimum ... subjecta fuit. Olim regem habuisse eo constat, quod *Inguinus*, quem ... heredem scripsit, a *Pontano Rer. Dan.* L.1.pag.10. *Gotlandiæ* regulus, ab aliis *Gothia* ... appellatur. In pace *Stetinensi* (Thuan. L.47.p.808.) Svecia omnem in hanc insulam prætensionem abdicat; Verum pace *Bromsbroensi* Sveciæ iterum juncta est. ... insulæ primaria *VVisbia* emporium quondam celeberrimum fuit, & pro ... eodem agno Paschali cum cruce & vexillo, in cujus ambitu scriptum: *... qui tollis peccata mundi miserere nobis. Et da æternam pacem temporibus nostris.* P.Bert. com. rer. Germ. L 3. p. 713. Porro *quæ de maritimis negotiis insulæ Gothlandiæ habitatoribus placuerunt, tantum in se habent æquitatis, tum prudentiæ, ut omnes Oceani accolæ eo non tanquam proprio, sed velut gentium jure utantur.* H. Grot. in proleg. ad Hist. Goth. p. 64.

Unde agnus? | Ad Svecos transiec. tur. | VVisbia. | Leges maritimæ Gotlandicæ.

§. IX. Tertia quadrantis hujus dextri areola, quæ infimi ordinis prima est, *minio* tingitur, & figuram continet, de qua non omnes ... sentiunt: Chifl.Eq.A.V. n.160. ita enunciat, *tres ocelli flores, totidemque urticæ ... argentea, triangulariter coeuntia in corde laterculi coccinei, scutulo argenteo impr... De ... ules à trois oeillets & trois fueilles d'orties d'argent, mis en triangle au cœur de l'escu, qui est chargé d'un petit écusson d'argent.* Ast adversarii sui *Joh. Ferrandi* censuram neque hic effugere potuit, utpote qui *Epinic. pro lil. p.* 109. solam urticam agnoscit, ocelli floribus expungi jussis, neque in hoc, ut arbitror, injuria contradicit Ferrandus. Ut tamen Chiflet. non hæc dicatur finxisse, sed pictorũ, figuras scutarias mirum ... modũ pro suo arbitratu alterantium, periergiæ error adscribatur. Si enim consulas Wap. P. 2 p.18. Schauenburgicum scutum, quod cum Holsatiæ ... idem esse debet, ita repræsentatur, ut in medio sit parmula & quidem rhombis rubeis & cæruleis referta, adjectis tribus ocelli floribus vel floris foliis aureis, & tribus urticæ foliis argenteis, ut illi urticæ foliis, hæc clavis substituta agnoscatur: ex quo Chifletius, vel qui illi præivere, errorem suum hauserint. Cum autem Ferrandus ... etiam carpit, qui urticæ folio *clavos* addunt, non æque omnes habebit sibi ... . Nam non modo species, qua figura hæc pingi solet, clavos refert, sed & constans traditio. Interim potissimum ... hujus laterculi est ipsum *folium urticæ*, cl... accessoriorum. Audiamus iterum Elverfeldium:

Holsatia. | Urtica an ocelli flores? | Clavi ex traditione. | Urticæ ratio.

> *Quid tamen in rubro candens urticæ vetustas*
> *contulit, ... stirps erat illa soli.*

Et aliter: *Holsatiam mineos candens urtica per agros,*
Stormariæ cygnum fulva corona decet

Poëta illud his verbis respicit, quod apud *Spangenb.* traditur, Adolphum I. cum

Schauen-

Schauenburgum in monte *Nesselberg* [illegible] condidisset, emisso [illegible] rea usus fuerit, leone, ab Imperatore urticæ hoc folium, quod [illegible] antea [illegible] servaret, accepisse. Aliam tamen [illegible] Dene[illegible] c. 2. p. 182. ex[illegible] in medium affert: Meine muthmassung ist daß [illegible] Adolf der Dritte nachdem er gantz Holstein Dietmarsen mit gerechnet [illegible] kommen hatte von der haut deß landes Holstein die ehedem auf der [illegible] henden nesselblat ähnlich also daß die zwen haupter in Wagren und Dietmar[illegible] sen/ die ander und dritte [illegible] machen das wapen eines nesselblats, und [illegible] darauf die drey nagel vielleicht von Käyser Friedrich dem Ersten mit dem [illegible] das gelobte land gezogen [illegible] factum est) oder auch von den [illegible] fürst vor dem andern zu [illegible] *Palatinam* erlangt. Hoc etiã allegat ex Meu[illegible] ad Herm. Lehrbeck [illegible] tres adjici clavos, quales in passione Christi [illegible]

Scutulum medium. tos credimus. [illegible] ura hujus tesseræ accuratius picta videbatur, tribus [illegible] & clavis medium interebatur scutulum, cujus etiam Chifflet [illegible] mentionem [illegible] cit, sed sectum superiori parte argentea inferiori rubea.

Holsatiæ significatio. §. x. *Urticæ* [illegible] in tertio scuto *Holsatiam* notat: quamvis memoratus *Diesk[illegible]* ipse l. cit. vix definire audeat, *Schauenburgici* Comitatus, an *Holsatiæ* prius insignia ita fuerint, atque ita uter ab altero acceperit. Ceterum quod *Holsatiam* [illegible] blema in scuto Danico visitur, non ex eo, quia aliquando *Nordalbin[illegible]* regibus Daniæ

Comites paruit (qua de re consuli potest *Herm. Conring. de finib. Imp. Germ. c. 16 p. 232* [illegible]) titulo *Adolfum II.* ex Schauenburgensis Comitem *Lotharius II.* Imperator *Hols[illegible]* quam Bilingiorum, qui Saxoniæ imperaverant, familia defecisset, Comitis [illegible] fecit. Contra hujus nepotem *Adolphum III.* alium Comitem Holsatiæ constituit, [illegible] sallum fecit, *Henricum C. de Badewide* Albertus Brandeburgicus Marchio, nec tamen possessione dejici Schauenburgici potuere. Cum vero Adolfus extinctus esset, vidua *Henrico C. Orlamundino* nupsit, qui ex eo Gubernator Holsatiæ, ut & ejus filius [illegible] aliquando Holsatiæ Comitis titulum [illegible]. Sub Adolfo IV. tertii filio, in eo erat, ut excideret familia ditione avita: illum enim & *Henricus leo* comitatu exuit, & postea *Valdemarus* Daniæ Rex captum juri suo renunciare coëgit. Verum filius ejus *Adolfus V.* revocatus à subditis sua recepit, & armis vindicavit. Hic pater duorum [illegible] filiorum, quorum *Ioannes Vagriam, Gerhardus* reliqua obtinuit. Illius mascula posteritas in tertia generatione defecit, atque ita hereditas ad agnatos relapsa est. *Gerhardus* [illegible] duos habuit filios, *Henricum & Gerhardum.* Ex his Gerhardus *Schauenburgicum* comitatum nactus, in Holsatia præter *Pin[illegible]bergensem* [illegible] nihil tenuit: *Henricus* autem reliquam omnem ditionem. Ex hujus posteris ultimus fuit *Adolfus*, Gerhardi primi ex hac

Ditiones ad Danos. gente *Sleswic[illegible] Ducis* filius, qui 1459. fati concessit [illegible] heredem [illegible] nepotem *Christianum Oldenburgicum*: & ad quod avunculi [illegible] sceptrum oblatum recusaverat, commendatio plurimum contulerat *Daniæ Regem*. Non vero [illegible] controversia illa fuit hereditas, agnato *Ottone*, qui ex Schauenburgica linea [illegible] in Holsatiam persequente. Quis exitus controversiæ, ita enarrat *Io. Cranz [illegible] L. 11. p. 309. Proceres Holsatorum [illegible] facere arbitrii quem vellent Dominum, [illegible] Regem Daniæ, ut fieret Comes Holsatiæ data ingenti pecunia Ottoni, qui [illegible] præsertim [illegible] feudi Domino Episcopo Lubecensi, qui comitatum [illegible] no solet concedere, ut verus & directus feudi Dominus.* Paulo aliter *Ioh. [illegible] Dan. L. 1. p 32. Cum necquicquam aliquoties convenissent, & jus suum Rex tueri armis velle præferret [illegible] Arnoldi [illegible] Lubecensis, cui pro Cæsare conferendi jus competeret, Comitatu Christianus Rex donatur: Cum Othonem [illegible] Comitem, filiosque, 4[illegible] aureorum persolutis, ut juri suo renunciarent, induxisset. [illegible] etiam Gerhardo ac Mauritio fratribus suis, de successione illa [illegible] contendentibus, altera 40000. se pollicitus daturum, [illegible]* [illegible] ilico solveretur pecunia, Gerhardus aliquoties Holsatiam invasit, semper tamen res

Ducatus axioma. composita [illegible] arege, [illegible] videbatur, minus habitus est. Inde 1474. novum decus Holsatiæ accessit, de quo iterum Meursius p. 52. *Rex [illegible] Imperatorem Fridericum III. adit, [illegible] gis tam potentis dignitate, post sermonem de regnorum suorum [illegible] Christiani, de Dietmarsis mentionem illi injicit, esse in suis ditionibus, intra Rom. imperii fines,*

gentem

gentem admodum ferocem, finitimis gravem, nulli Principi [illegible] & libertate usurpata insolentem. Eamque, quando non sit e republica [illegible], ne Principe [illegible], subjici petit: tum Holsatiæ ac Stormariæ Comitatum, ac Ditmarsiæ [illegible] in Ducatum commutari. Nec gravatus Imperator, annuit [illegible], & extincto vetere Comitatus titulo, ac Ducatu ex tribus illis [illegible] hunc, solemni in talibus more, confert: literisque in rem [illegible] confirmat. Ex eo tempore *Ducatus* axioma servatum, & Reges sequentes [illegible] ditiones, inter se tamen divisas, nec non tanquam Principes [illegible] imperii, inter reliquos Principes suum locum tenuerunt.

§. XI. Holsatiam excipit, quæ illius generali [illegible] nomine sæpe simul comprehenditur, *Stormaria*, denotata proximo [illegible] qui [illegible] *cygnum argenteum pedibus nigris*, cujus *collo inserta aurea corona* [illegible] Pontanus dicit cervicem coronatum) defert. Figuræ rationem aliqui dant, quia magna [illegible] partem ad Albim sita provincia palustris sit. (cont. *Pontan. Chorogr. Dan. p. 666.*) De hoc ita Poeta. Stormaria.

Candidus exili juncto diademate [illegible]
In mineis clypei sedibus extat olor.

Porro eosdem semper cum Holsatia Comites [illegible] *Stormaria* habuit, initio seculi noni principio *Idonem de Meyendorf*, & ejus posteros, post hos in *Saxoniæ Ducum*, quos a *Bilingio* satore cognominant, potestate [illegible] uterque comitatus habuit, & plerumque Ducis frater illos rexit. Demum in [illegible] familiam delapsus uterque, quæ ibi fata expertus sit, ex priori §. constat. Porro an Stormaria olore hoc antiquitus usa sit, asseverare non ausim, cum nec in [illegible] insignibus ejus sit vestigium, nec *Hamburgum* (in Stormaria, non Holsatia proprie dicta, sita urbs) insignibus proprius illius avis sed urticæ figuram adhibeat. In qua urtica Domus Holsatica juris in urbem sui nonnullum indicium quærit. (cont. *Pontan. L. 47. p. 804.*) Itaque ab aliquot seculis demum, & à familia, quæ nunc imperat, cygnum hunc ut Stormariæ esset [illegible] assumtum, si liceat, conjicio: forte tunc cum ab Imperatore dignitas Ducalis collata est. Primum vero Holsatorum, qui se *Stormariæ Dominum* inscribi voluerit, lego fuisse *Henricum* Osnabrugensem electum [illegible] *Pontan. R. Dan. L. 9. p. 565.* Porro præter Stormariam etiam *Wagria* Holsatiæ latius dictæ provinciis annumeratur. Sed de hac *Elverfeld. de Holsat. cl. 1.* Nulla de hac provincia Principes Holsati usurpant, caput tamen bubalum, cum Obotritorum olim sub potestate fuerit, ipsi assignatur. Et versu: Hamburgum. Wagria.

Hæc sed Obotritis olim subjecta superbis,
Frontis habet torvi [illegible].

Addit *Pontanus Chorogr. Dan. p. 668.* [illegible] *vetustissimis, cum Italiam invaderent, gentilitiæ imaginis loco, Plutarchus autor est, illud insuper adjiciens, caput illud tauri, atrum in solo croceo locatum fuisse.*

§. XII. Quadrans ultimus iterum quadripertitus *Slesvicense, Islandicum, Oldenburgicum & Delmenhorstiense* insignia exhibet. Prima areola *aurea duos leones gradientes cæruleos* continet. Elverfeldius ita exprimit: Slesvicum.

Exhibet in clypeo geminos [illegible] Ducatus
Fortia Slesvigæ [illegible].

Et expressis simul limitibus:

Regia Slesvigæ signat [illegible] Ducatum,
Eidora quem [illegible] amicit aquis.
Fertilis Anglorum per [illegible] virentia terræ
Clauditur excellens amne, Levolde, tuo.
Illius in croceo duplices [illegible] leones
Fortia cærulei signa coloris erunt.

Quia leones duos etiam *Normanniæ Duces* gestarunt, Danckwerth de Holsat. L. 2. c. 3. p. 74. concludit, eandem cum Slevicensi fuisse familiam, de quo ipse viderit. Aliqui credunt, Slevicenses hos leones duos jam ante ann. [illegible] 960 cognitos fuisse. Nescio annon probabilius sit, cum tres ejusmodi leones Daniæ emblema sint, a Slevicensibus Ducibus duos gestos, cum illi Regii sanguinis fuerint. Quod genus discerniculi Parte I. c. 8. notavimus. Conjecturam juvat historia, nam hic Slevicensis (seu

uti olim etiam vocitatum fuisse ex fœderis formula apud Pontan. Rer. Dan. L. 7. p. 439. videre est, Jutiæ vel Jutiæ Australis apud eund. L. 6. p. 317.) Ducatus [illegible] Imperator ibi *Marchionatum* constituerat excursionibus Danorum [illegible] cum sustulere Dani. vid. *Crantz. Dan. L. 4. p. 81. 82.*, initio in regia tamen [illegible]. [illegible]mus mihi succurrit *Canutus* Erici Egodi filius, quem Slesvicensi hoc Ducatu a Nicolao Rege donatum fuisse, memorat *Pontan. Rer. Dan. L. 5. p. 206.* Inde ejus [illegible] *VValdemarus* summoto competitore, Ducatum obtinuit p. 218. Post patrem [illegible] ei ὁμώνυμος, à fratre Rege Canuto impetravit (L. 6. p. 281.) Hic ipse filium Abelem Ducem designavit (p. 317.) Postea hac conditione inter Regem Christophorum atque Holsatos bellum compositum est, ut Rex liberis Abelis fratris quondam [illegible] ad annos pubertatis venissent, Slesvicensem Ducatum restitueret, atque ea [illegible] eosdem ornaret. L. 6. p. 349. Id factum ita est, unde Slesvicensis Ducatus in [illegible] posteris ad *Henricum* usque abnepotem, qui 1385. extinctus est, hæsit. De eo tempore ita *Pontanus L. 7.* p. 439. *Illis temporibus Slesvicensis Ducatus, cum eum regno [illegible] telarem haberi Duces atque eis sanguine juncti Holsati nollent, quo [illegible] Daniæ Reges sibi deberi judicabant, veluti Eridis pomum ac contentionis perpetua seges [illegible] fuit.* Cum in Henrico illa Ducum stirps defecisset, Rex *Olavus* annuente [illegible] *Margareta*, in publicis regni comitiis Neoburgi sub testum D. Joannis, præsentibus regnorum suorum Episcopis aliquot, & regni proceribus pluribus, Gerhardo Henrici ferrei defuncti Holsatiæ Comitis filio *Ducatum* eundem detulit, ea scilicet lege, ut Regis ac regni Daniæ beneficium agnosceret: eoque præstito promissaque fide vexillum illi de manu in manum pro more Rex tradidit, ipse Dux ac regni cliens declaratus est, universis qui aderant bonum factum acclamantibus. Fratres interim *Albertus* ac *Henricus* Comitum Holsatiæ titulum retinuere, nec ad Ducum dignitatem tum evecti sunt. Pontani iterum verba fuerunt, L. 8. p. 509. *Quæ postea, Gerhardo à Dietmarsis* 1474. *cæso, ejus viduæ & filiis cum Rege Daniæ ob feudum hoc, quod isti hereditarium esse volebant, hoc id non largiente, & feuda Daniæ ad vitam modo & gratiam concedi asseverante, controversiæ intercesserint, ut etiam armis ageretur, L. 9. ejusdem autoris pluribus enarratur*, sed non omnia exscribam. Imperator etiam *Sigismundus* electus arbiter pro rege & regno pronunciavit 1424. Demum 1435. transactio facta est inter Ericum Regem & Adolfum Ducem: qui iterum à Christophoro Rege 1440. feudum accepit per vexilli Ducalis exhibitionem, ac ad finem vitæ tenuit. Extincto *Adolfo, Ioh. Meurs. Hist. Dan. L. 1. p. 32.* inquit, *nullum omnino dubium fuit, quin coronæ iterum Danicæ ipso jure jungeretur*, & *Alb. Crantzius Saxon. L. 11. p. 309.* Ducatus tum corona consolidatur: quod diu a regibus per multos labores erat quæsitum. Verumenimvero Christiano I. Rege mortuo inter filios de Slesvicensi atque ac Holsatiæ Ducatu actum est, quos (ita idem Meursius L. 2. pag. 61.) Ducatus jure sibi hereditario Christianus acquisiverat. Et Holsati quidem arbitrabantur, æquum esse, ut quando Joannes major natu Daniam & Sveciam obtineret, Friderico integri Ducatus cederent; Slesvicum quidem instar feudi, unde regno obnoxius deinceps foret: Holsatia vero ac Stormaria in regnorum tam insignium compensationem quandam. Regni autem proceres sic censebant, quando Joannes duo regna non successione certa, verum electione & fortuito teneret, non iniquum existimandum, ut *Fridericus* aut Norvegiæ sibi regnum totum tumeret, inque vicem integros Ducatus eos fratri traderet: aut si illud displiceret, facta distributione, quanta æquitate posset, forte fratres inter se partirentur. In hanc demum sententiam itum est. Iterum inter *Friderici* hujus filios *Christianum III. Regem, Ioannem & Adolfum* 1544. partitio Ducatuum instituta est. Joanne autem mortuo nonnihil de successione ejus disceptatum. Ex eo hucusque partem *Slesvicensis* Ducatus (in quem totum jam à longo tempore Imperio Romano-Germanico nullum jus fuisse, ipse juris alioqui Germani acerrimus vindex *Conring. de finib. Imp. Germ. c. 15.* largitur) Regia familia, alteram Ducalis, quæ a sede principali *Gottorpini* vocatur, sed tanquam feudum Danicum usq; ad Rotschildensem pacem, qua superioritas concessa, tenuere.

§. XIII. Areola Slesvicensi proxima *rubea Islandiam* notat, eoque signum dicit *asellum piscem argenteum auro coronatum* defert. Quali emblemate etiam urbs *Berga* Norvegiæ in sinistra scuti parte utitur apud Hæping.

Atque

Marginal notes: Ad Danos. — Divisio. — Islandia.

Atque loco capitis salpam diadema gerentem
Portat hyperborei dona beata maris.

Islandia illa Arctoi maris insula, quæ *Thule* antiquorum agnoscenda sit necne, inter doctos disceptatur, a Norvegis exulibus primum habitata esse fertur. Detecta a pirata Norvego *Naddoder* tempore Norvegiæ regis Haraldi Haarfager, dicta ab eo *Sneeland:* Inde iterum a *Gardaro Suethico*, a quo dicta *Gardarsholm*. Postea à rege Haraldo cò missi *Flocke, Herjolf, Torolf & Faxe* 872. Ex quibus Flocke benefidem cervi eo delatus est. Torolfus iterum, qui regionem laudaverat, cum universa familia & frequenti colonia jussus cò abivit. Extat de Islandicæ gentis primordiis & veteri republica (quæ Aristocratica fuit) tractatus *Arngrimi Ionæ*, qui ipse Islandus fuit. Cum Norvegiæ regno in potestatem Danorum hanc insulam devenisse, arbitror: Nunc per præfectum regium gubernatur. Tesera autem hac primum uti cepit 1380. *Margareta* regina: quia ex illo piscium genere optimi circa hanc insulam & copiosissimi capiantur: quæ coronæ ratio esse potest.

§. XIV. Sequitur *Oldenburgica* area, quæ scuti totius penultima est, *aurea* nempe *rubeas duas fascias* continens: Alii Delmenhorstium his trabibus notari, Oldenburgum autem cruce signari existimant. Ita certe Elverfeldius & Pontanus: Oldenburgum.

Celsa trabes geminas pingit Delmhorstia coloris:
Oldenburgiacam crux velut (velut) *alba domum.*

Ac iterum:

Oldenburgiaca crux candida stirpis acerbæ
Immemores Christi nos vetat esse crucis.
Picta trabum facies gemino distincta colore,
Delmhorstæ Comitum stemmata prisca notat.

Sed *Hamelmannus* ipse scriptor Oldenburgicus, trabes Oldenburgo, Delmenhorstio crucem assignat. Ei suffragatur series laterculorum, si titulo conferatur: & quod *Fürstenbergia* nobilis Westphaliæ familia (vid. Wapenb. P. 2. p. 127. conf. supra quæ ego de hac gente L. 3. c. 25. n. 21.) idem *design* fascias nempe gestans, aliquam cum Oldenburgicis agnationem evincere studuit apud *Haping. de jur. ins. c.* 13. *n.* 44. Porro Oldenburgicis Julii Cæsaris tempore *caput taurinum* pro signo fuisse. a Carolo M. autem datam *crucem* ferunt, quibus fingere volupe est. Nec tamen verior fuerit illa *Hamelman.* sententia apud *Haping. de jur. ins. c.* 6. *P.* 7. *p.* 374. quod olim scutum quadripertitum fuerit, ita ut primus & quartus laterculus *equum candidum*, secundus & tertius *leonem dimidiatum* referret: sed quod is modo ab *Henrico Aucupe* sint immutata, ut leoni substitueretur crux, in argumentum, quod æque ac Flandriæ, Tirolis, Ferrariæ Comites, Imperii & fidei esse debeant defensores. Tum quia *Imperii* sint *Architecti*, ac per Frisiam hinc inde extruxerint arces & pontes, *trabes* datas esse. Crux an fasciæ Imperii architecti.

Aliorum itidem ratio forte non plus ex vero trahit, quod *Fridericus*, filius *Hunonis* Oldenburgici, cum pater conjurationis in Henricum IV. Imperatorem postulatus & ad leones condemnatus esset, pro eo certamine ferino defunctus, victor leonis, ab Imperatore acceperit fascias, quas Henricus tincto in leonis sanguinem digito pinxerit. *Haping. de jur. ins. c.* 6. *P.* 7 *p.* 374. Porro *Oldenburgicorum* Comitum stirps traditione communi ex Witikindi Saxonis posteris, & nominatim *Ansgerberto* Comitibus deducitur. Prima eorum linea, in qua celebris *Otto*, cui argenteum inauratum cornu, quod adhuc ostenditur, a spectro oblatum, defecit in *Friderico* Hunonis gloriosi filio, cujus modo mentionem fecimus. Hereditatem ejus postulabat agnatus proximus *Milo Alvesleba* Comes, sed spe sua excidit, ad successionem ex testamento Friderici vocato hujus amitino *Elimaro* Haponis Frisii D... *Petenburg* & *Menmenburg* filio, qui ipse etiam agnatus, sed pluribus gradibus intercedentibus, fuisse fertur. Ab Elimaro reliqui *Oldenburgici*, in quibus vero lineæ *Wildeshusana* & *Bruckhusina* extinctæ citius. Inprimis celebris fuit *Theodoricus* cognomento *Fortunatus*, ad quem Comitatus Oldenburgicus & Delmenhorstanus integri delati, & a secunda uxore ejus filius jus in Sleswicensem & Holsaticum Ducatus. Hi tres fuere *Christianus I.* Daniæ Rex, regum successorum & Ducum Holsatiæ sator, *Mauritius*, cujus filius *Iacobus* cælebs vitam clausit & *Gerhardus* sequentium Oldenburgicorum Familia Lineæ. Successio

 pater.

pater. Comitatus vero Oldenburgicus in divisione huic obtigit, atque ita ad ultimum usque in posterorum fuit potestate. Reges vero Daniæ & Duces Holsatiæ utpote agnati non minus notam hanc suis in clypeis servarunt: & extincto jam Comitum ultimo *Antonio Gunthero* successio ad Regem pariter atque Holsaticam domum, non tamen sine disceptatione inter lineas, delata est. Licet enim Christianus I. pro se & posteris Comitatibus renunciasset, 1571 novum jus familiæ acquisitum est, cum Adolpho Holsatiæ Duci, ejus fratri ac regi fratris filio in Spirensibus Comitiis *Maximilianus II. Augustus* ultro expectativam, si Oldenburgicam stirpem extingui contingeret, atque ita feuda imperio aperirentur, efferret & conferret.

Delmenhorst. §. XV. Ultima quadra *cærulei, crucem in imo speculatam auream* seu potius rubea argenteam (uti à regia linea usurpari vidi, nam in Holsaticis scutis illa tantum ex cyano & auro servatur) continet. Quod aliqui *Oldenburgum* hac cruce notari velint, §. proximo diximus. Absurdi vero sunt, qui *Iutiam* designari autumant, absque ulla ratione: & quidem si Jutiæ hoc δεῖγμα esset, hic non ei deberetur locus.

Comites. Significatio autem genuina est *Delmenhorsti* Comitatus. Hic contiguus Oldenburgico nomen à castro habet, quod 1247. ad *Delmam* fluvium *Otto Comes Oldenburgicus* condidit, & ibi *Otto* ejus ex fratre nepos 1263. Canonicorum Collegium instituit, tum 1270. civitatis jus concessit. Hic fratris *Ioannis* filios *Ioannem* & *Christianum* heredes scripsit, qui communi regimine ditionibus præfuere, donec 1334. divisione instituta illi *Oldenburgum*, huic *Delmenhorstum* cessit. Eorum filii *Conradus Oldenburgius* & *Otto Delmenhorstius* 1360. *de non alienando pactum* inierunt: sed qui Ottonis fratre Christiano natus est *Otto* V. sua Capitulo Bremensi oppignoravit, demum 1414. feudo obstrinxit hac conditione, ut si filius debitum 6000 marcarum Bremensium exsolvere non posset, à Capitulo Archiepiscopus eligeretur, & dominium Delmenhorstii Archiepiscopatui accresceret. Filius *Nicolaus* Archiepiscopus electus est, sed ea dignitate ob debitorum onus iterum cessit, ac dein patris ac propriam donationem, postquam de pactis familiæ hereditariis edoctus fuisset, revocavit, & agnato atque affini *Theodorico Comiti Oldenburgico* Comitatum adhuc vivus addixit. Cum dein inter istius filios *Mauritius Delmenhorstum*

Ad Bremenses. nactus esset, hoc defuncto *Henricus Schwarzeburgius* Administrator Bremensis & Episcopus Monasteriensis, cujus autoritate prius, quæ Mauritio & Gerhardo fuerant dissensiones, erant compositæ, bello Gerhardum, qui Mauritii liberorum erat tutor, aggreditur, & demum 1482. *Delmenhorstum* tandem in potestatem redegit. Gerhardi filii deinceps vi, ut ei Delmenhorstum cederent, coacti sunt: ita Henricus

Recuperata ab Oldenburg. Monasteriensi Episcopatui junxit. 1538. *Antonius Oldenburgicus* Comes & fratres avitam possessionem à Monasteriensibus repetierunt, obtento priori anno à *Camera Spirensi* mandato restitutorio. Inde bellum, sed iterum compositum, & ut juri res committeretur à mediatoribus injunctum. Demum 1547. vi sua recuperavit Antonius. Unde 1566. cum Rex Daniæ & Holsatiæ Duces, ut agnati, Comitatuum Oldenburgici & Delmenhorstani feuda ab Imperatore simul requirerent, hic C. Delmenhorstanum Comitatum *recens acquisitum* haberi voluit: sed frustra obnitente Comite expectativa Holsaticæ domui concessa est. Inter ejus filios *Ioannes Oldenburgium*, *Antonius Delmenhorstinum* Comitatum nactus est; hujus filius *Christianus* ἄπαις 1647. heredem habuit patruelem *Antonium Guntherum*, qui 1667. moriens Co-

Cessio Svecorum mitatus suos Daniæ Regi & Holsatis reliquit. Porro 1660. in *pace Roschildensi* Rex Sveciæ juri suo, quod ratione Archiepiscopatus *Bremensis* in pace Osnabrugensi in Comitatum *Delmenhorstium* vel *Dietmarsiam* prætendere posset, omnino *renunciavit Daniæ* & *Holsatorum* bono. Monasterienses autem ob Delmenhorsti occupationem litem Spiræ prosecuti sunt, sed 1670. 21. Oct. ab actione intentata spolii Holsatica domus omnino absoluta & lis terminata est.

Dietmarsiæ Domini. §. XVI. Unica superest parmula, quæ toti imponitur *rubea cataphractum aureo thorace equo albo cujus instructus niger, insidentem & stricto gladio minantem* continet. Hac *Dietmarsia* notatur. *Elverfeldius* ita:

Ense

Ense quid educto cataphractus? Marte reducas
Holsatiæ victos denotat ille viros.

Dietmarsiam hanc ob ortu Eidora flumen, ab occasu Oceanus Britannicus, ab Aquilone fossæ & aggeres, a meridie Albis cingunt. Initio Comites eam texere, quos tamen plerosque male habuerunt feroce populi: Unde tandem *Hartwicum Rudolphi Marchionis*, quem cum filio trucidarant, ejusque filiam conjugem *Luitgardem* naribus & auribus inhonesto vulnere mutilatam, in profluentem adjecerant, frater & heres, ea immanitate perculsus, accepta compensatione, titulo Stadensi ditione jus omne in Dietmarsiam suum *Bremensi* antistiti resignavit. Hinc ab *Henrico Leone* etiam subacta est: sed ab eo iterum tempore non temere Dominos mutarunt, nullius patientes. Inprimis sæpius cum Holsatis, per annos ipsam subinde repetituris, pugnatum, & datæ acceptæque clades. Ubi vero *Christianus I.* Daniæ Rex successionem Holsatiæ adeptus est, eamque (conf. n. 12.) *Ducatum*, non jam Comitatus, titulo beneficio Friderici III. Cæsaris acceperat, (Meursius Hist. Dan. L. 2. pag. 91. *terram nulli Domino subjectam, sed Ecclesiæ Bremensis, si quando eo jure urgeretur, Dominatum prætendentem, & à multis ante seculis Danicæ regioni, cui olim subdita fuerat, vel alliatam*, ab Imperatore donatam asserit.) *Dietmarsi* Holsatiæ ambitu simul comprehensi potentiorem experti sunt adversarium. Evocati tamen ut in verba Christiani jurarent 1474. illi antiquiorem Bremensi antistiti obligatam causati fidem recusavere. conf. *Albert. Cranz. Sax. L. 12. c. 12. p. 317. & Dan. L. 8. c. 38. pag. 196.* Filius *Joannes* ipso seculari anno 1500. vicos ad obsequium perducere conatus, sed expeditione in eos suscepta cladem gravissimam perpessus est. Unde iterum genti usus libertatis suæ ad annum usque 1559. quo a Rege *Friderico II.* atque *Joanne & Adolpho* Holsatiæ Ducibus bellum in eos susceptum, et *Joanne Ranzovio* summo rerum præfecto intra unius fere mensis spatium confectum est, *Dietmarsis* ut se imperio eorum submitterent vi adactis (conf. de hisce omnibus *Thuan. L. 12. t. m. 979. seq.* & qui peculiari commentario bellum Dietmarsicum 1560. descripsit, *Christianum Cilicium Cimbrum*.) Ex quo tempore in obsequio mansere, & sicuti reliqua Holsatia divisa est, hujus quoque provinciæ pars Regi pars Gottorpianæ domui adscripta ab utrisque regitur. Pace Danica 1660. Rex Sveciæ eidem renunciavit omni juri, quod ratione *Bremensis Archiepiscopatus*, in Ducatum conversi, in Dietmarsiam æque ac Delmenhorstum haberet vel prætendere posset, quod §. prooemii allegavimus. Porro demum post hanc victoriam provinciæ illud emblema datum esse, & prius vel nullum habuisse vel id omissum, conjicio, non tantum ex recitatis Elverfeldii verbis, verum etiam quia Christierni II. scutum alias symbolis insigne equite hoc caruit apud *Chifflet. E. A. V. n. 160.* Unde sub Holsatiæ nomine hanc etiam ditionem, cujus prætensionem abdicasse credendus non est, complexus fuerit.

§. XVII. Ita vidimus areas, quas regius clypeus defert: Circa quas illud etiam observandum, inferiorem seriem, quæ *Holsatiam, Stormariam, Oldenburgum* & *Delmenhorstum* designat, una cum *Dietmarsiæ* equite ditiones esse, quas Rex *clientelari ab Imperio* jure tenet, reliquas vero ob hoc superiori sede locatas Daniæ sitæ proprio. In titulis etiam, illarum mentio has antecedit, omnium tamen, quod deinceps patebit, non exprimitur. Unde scutum omnium horum δυναστειῶν in monetis argenteis exhibetur illa, ut mediam *Danicam* parmam stipent leo *Norvegicus*, *coronæ tres*, (vides hic ordinem scuti nonnihil variari) Leo *Gothicus*, draco *Slavicus*, agnus *Gotlandiæ*, pisces *Islandiæ*, leones *Slesvicenses*, urtica *Holsatica*, cygnus *Stormariæ*, eques *Dietmarsiæ*, trabes *Oldenburgicæ*, crux *Delmenhorstana*. Post hanc parmulam medio inter eam & Norvegicam loco alia comparet, quam non alibi expressam vidi, & ob hoc colores exprimere, imo ne quidem figuram aliter quam quod avis sit, complicatis consistens alis, discernere possum, credo tamen esse aquilam *Osiliæ*, de qua n. 26. agemus.

§. XVIII. Quod sæpius imò plerumque contigit, scutum istud regium subinde crevit areolis, nec ita semper omnes illas continuit vel continere potuit. *Christierni II.* scutum à *Chifletio* describi *Eq. A. V. num. 160.* aliquoties allegavi: Illius vero ista fuit dispositio, ut scutum *coccineum crux argentea* plana in quaternos quadran-

A Danis victa.

Diversitas sedetarum

Scutum ditionum regio circumdata.

Scuti recedit a incrementa.

quadrantes angulares distingueret: illa serie, ut *Dania* primum, proximum *tres coronæ* (quas Chifletius *Sveciam* interpretatur.) *Norvegia* tertium, ultimum *Gothia* impleant. Scuti majoris medio impressum aliud scutum quadripertitum repræsentatur, in quo primam & quartam aream leones *Slesvicenses*, secundam *Holsatica* urtica, & tertiam *Stormaricus* cygnus occupabant: omnibus symbolis demum injecta parmula aurea zona duplici coccinea exarata, qua *Delmenhorstum* notari credit: quo merito? Supra vidimus §. 14. Quæ vero ante familiam *Holsato Oldenburgicam* solio admotam clypei fuerit dispositio, hactenus nullibi vidi, neque aliunde edoctus conjecturas proprias vendit are sustineo.

Corona clausa. §. XIX. Scuto huic si imponatur *corona, clausa* est, ex more hodiernorum regum universali. De quo P. 1. cap. 6. actum. Reclamat quidem *Lud. Guyon. T. 2. de divers. leçons L. 2. c. 26.* alleg. *Limn. Iur. publ. addit. T. II. ad 6, 6. p. 106.* & Regi Daniæ, quia sit *Imperii vasallus*, coronam clausam abjudicat, in regem non parum hoc suo ausu to injurius. Si eo respicit, quia Rex Daniæ feuda Imperii, Holsatica nimirum & Oldenburgica, teneat, & eorum ratione obstrictus sit: absurdus etiam est: quis enim fando audivit, eo nomine imminui quæ aliunde est Majestatem, si eadem persona aliorum beneficiorum nomine obstringatur alii? vel quis Hispaniæ regi coronam clausam abjudicaverit, eo quod Mediolani & Burgundicarum ditionum vel aliarum ratione beneficiarius sit imperii? Vel an regis sui coronam aliter effigiandam credidisset Guyon, si Alsatiam, & alia quæ Monasteriensi pace regno suo acquisivit, non pleno sed fiduciario jure accepisset? Si vero ipsius regni ratione Danum *Imperio* subjicere velit, majestatem illius nimium violat. Si enim aliquando homagii vinculo Dania Imperio subjecta fuisset, de quo facto inter historicos controvertitur, neque res plane expedita est, saltem a quingentis fere annis nexu illo clientelari solutam & pristinam suæ Majestatis libertatem servasse, accuratissimus jurium Imperii assertor *Herm. Conring. de finib. Imp. Germ. cap. 14. p. 220.* non diffitetur, unde ex eo nullum Guyoti afferto præsidium. Porro vidi repræsentari regiam coronam, ut quatuor semicirculis clauderetur, regii principis tribus, fratris regii duobus.

Regni nulli subjecti jus.

Apex. §. XX. *Galeæ*, si quæ clypeo addatur, ex Chiffletio d. l. imponi deberent *octo vexilla quadrata cærulea, cruce argentea* picta, hastis *aureis*, quatuor in dextram totidem in lævam conversa. Plumarium instructum idem auro & cyano tingit. Si vero addantur *Atlantes* scuto, illi viri sunt duo sylvestres.

Atlantes.

Ordo Elephanti. §. XXI. Adjicitur demum insigne *Ordinis equestris,* qui ab *elephanti* emblemate nomen accepit. De eo ita Pontanus:

Turrigeri hæc celebres cingunt Elephantis honores,
Fama volans quorum tollitur aqua polo.

Ordinem instituisse refertur *Christianus I.* 1458. Lundæ Metropoli Scaniæ, cum filius ejus Joannes Christinam Saxonicam Principem nuptiis sibi jungeret. Torques ita describitur à Gallis: *P. Palliot. vraye & parf. sc. des arm. voce ordre.* p. 501. *De croix ancrées & d'Elephans, au bout duquel estoit suspendu par trois chainettes une image de la vierge à demy corps tenant le petit IESVS, soustenue d'un croissant, & entouré de rayons de soleil faits en pointes & en ondes.* Quod videlicet constet alternatim crucibus anchoratis & elephantibus, ex torque tribus catenulis suspensa imagine virginis Θεοτόκου Lunæ bicorni insidentis, & in gremio filiolum foventis, radiis solaribus rectis & flexuosis circumdata. Hujus ratio, quia sub invocatione *B. Matris Virginis*, uti temporis superstitio habebat, ordo institutus. Loco crucium ancoratarum *calcaria* substituit supra §. 2. citatus *D. T. V. Y. Estats des emp. p.* 1457. Qui idem nummum aureum, in eo repræsentari *tres clavos* addit. Ita si res habeat, ratio ex §. 9. facile peteretur. Quo vero equites ornari solebant torques aureus, hunc in modum depingitur ab *Andr. Favyn. de la V. Mar. Pal. de l'honn. P. 2. c. 39. p. 161.* quod ex eo dependeat elephas aureus argenteo ornatu, dorso gestans turriculam argenteam lapidum juncturis atris, & insistens terræ viridi & floridæ. Rationem, cur elephas symbolo huic adhibitus sit, memoratus *D. T. V. Y.* allegat, quia elephas inter feras proxime homini accedat, ornatus virtutum, fortitudinis militaris, prudentiæ, religionis, pietatis, clementiæ, quarum admoneri gestantes utile sit, imaginibus. Plura quæ illustrando huic argumento, inprimis ex

domesti-

domesticis Daniæ scriptoribus, seviunt, hactenus non reperi. Neq; etiam habeo, quæ de recentius à Rege, qui nunc feliciter imperat, instituto ordine *Dannebrogio* ejusque insignibus dicam.

§. XXII. Illustrando clypeo, quem modo explicavimus, fervit titulus Regis solemnis, qui ille est: *Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum* seu *Vandalorum, Gothorumque Rex, Dux Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ & Dietmarsorum, Comes Oldenburgi & Delmenhorstii*, &c. Titulus.

§. XXIII. Et hæc quidem explicant *scutum regium*, quale communiter illud repræsentari solet, amplioris vero aliquando clypei usus est in negotiis solemnioribus, qualia sunt *tractatus*, *fœdera* & hujus generis similia. Porro in eo medium occupat novum *scutum regium* transverse sectum, cujus superior bipertita *Danicum* & *Norvegicum* exhibet ὅπλα, inferior pars angustior *tres coronas*, unionis regnorum; cui scutulo *regia corona clausa* incumbit. Circa illud reliquæ areolæ sunt, in scuti capite, quod parmæ isti mediæ imponitur, repræsentantur tesseræ, *Vandalica, Iuthica, Slesvicensis, Holsatica*: Secunda & tertia regio, mediæ parmæ, non nisi utrinque singulas quadras addunt, quæ sunt in illa hinc *Stormaria*, isthinc *Dietmarsia*; in hac à dextris *Oldenburgia*, à sinistris *Delmenhorstana*: quarta series sub scutulo medio quatuor laterculos exhibet, ex quibus primus *cyaneus* refert *auream coronam*, secundus *rubeus draconem aureum*, tertius *rubeus agnem paschalem Gotlandiæ*, quartus *cæruleus aquilam* vel argento vel suo colore pictam: In pede scuti tres denuo sunt areæ, quarum media est *Islandica*, a dextris stipata *prasinâ* (sittig-grün/) inscripto *ariete argenteo*, a sinistris *calcstina* cum *urso argenteo*. Scutum regium majus.

§. XXIV. Ex his videmus quinque novas comparere areolas, nunc ordine lustrandas. Corona aurea laterculi cyanei notat insulam *Femariam* seu *Femern*. De qua ita *Iohan. Isaac. Pontan. Chorogr. Dan. descr.* pag. 721. *Fimbriam Cimbrici nominis vestigium unica tantum litera immutata referre quibusdam placet. Unde & Cimbria parva iisdem dicitur. At si nomen, quo censetur, vernaculum inspiciamus propius, vix quidquam ejusmodi apparebit. Est autem id* Femern/ *nihil cum Cimbria aut Cimbris commune aut consonum habens. Superius non esse eam Burchaniam Plinii, quam & Fabariam appellatam idem ait, satis est demonstratum. Sita vero ex opposito Vagriæ, à continente brevi trajectu separata, piscatu & grani fertilitate famosa est, cum vix ulla sit in tota insula terræ gleba, quæ non frumentum & maxime quidem triticum copiose producat; & ejusmodi quidem, quod in oras exteras ob grani præstantiam ut plurimum avehitur.* Olim in ea munita fuit arx *Glambecensis*, cujus non nisi rudera supersunt. Hujus patriæ suæ miserabile excidium, quod 1416. & altera vice potissimum 1420. perpessa sit tota insula à Rege Erico, cum ei adversus Holsatos insulæ Dominos bellum, & ab insulanis semel iterumque magna cum clade addito ludibrio ipse rejectus esset, describit Celeberrimus Kiloniensis Theologus primarius *D. Christianus Kortholt* peculiari tractatu: *Femaria desolata*: cujus crudelitatis, cum nec ætati, nec sexui, nec ordini, nec sacris parcitum sit, conscientia præcipua causa esse dicatur, ob quam Ericus expiandis peccatis peregrinationem sacram Hierosolyma suscepit. Femera.

§. XXV. *Draco* coronæ huic proximus notat insulam *Bornholmiam*. (Quam aliis etiam *Borundiam* dictam legi in vita *Christierni II.*) De qua itidem nonnihil ex Pontano adferamus Chorogr. Dan. pag. 733. *Superato promontorio Falsterboensi Bornholmia se offert, quinque milliaribus ab Australi littore, a Scania circiter quatuor remota.* Memorat ejus arces *Santvvicum* & *Hamerhusum*, & oppida *Nexoam*, *Rondeam*, & quam olorum paludem vocent *Svaneker* vulgo. Longitudinem milliaribus Germanicis septem protendi, duobus latam patere. Saxoni Grammatico dici *Boringiam*: Adamo Bremensi, omissa priori syllaba *Holmam*: qui etiam vocat *Daniæ portum ac fidam stationem navium, quæ à barbaris in Græciam dirigi solent.* Addit: *Præterea pecore ac pascuis adeo fertilis habetur, ut ad exteras etiam regiones præter butyrum & sevum, frumentum quoque itemque lanam & carnem ovium vaccinamque muria conditam abunde transmittat.* Traditur vero anno 657. post diluvium superius non semel Bornholmia.

memoratus *Guthi* judex Jutarum sextus classem frequentem duce filio *[illegible]* emisisse, novas ditiones quæsitum. Primam ergo occurrisse hanc insulam [illegible] occupârint, & à nomine ducis eprimariis Beori *Beorsholm* dixerint. C[illegible] est, quod Gothico regno connumerata insula tesseræ illius regiæ pars [illegible] facta sit.

Osilia. §. XXVI. Aquila *Osiliam* insulam designat. De qua ita *Pontanus Chorogr. p.* 734. *Gotlandiam proxime [illegible] Osilia magno sinui Livoniæ ab occasu [illegible], quatuordecim miliaribus in longitudinem, septem circiter in latitudinem patens. [illegible] dam collegiata Canonicorum Ordinis Teutonici societas totam possidet, salvo tamen [illegible], quod Regi Danorum perpetuo competiit. Nunc Daniæ in universum coronæ [illegible] eidem regno adhæret. Castrum habet Arensburgum, regio præsidio communitum. Numerus incolarum a [illegible] & ultra censetur. In his ex nobili prosapia habentur familiæ triginta. Meminimus superius, hanc vel [illegible] Plinii Oseriectam, &c.* Idem in *Hist. Dan. L. 6. p.* 318. memorat olim ad Archiepiscopum Lundensem relatos, præter R[illegible]lensem, Torpatensem ac Curlandiæ, etiam Osiliæ Episcopum, eosque inter [illegible] Daniæ regni accensos. Postea verò conqueritur L. 7. pag. 340 *Abelem [illegible] sam Osiliæ jurisdictionem, quam ejus majores sartamtectam conservarunt, Hermanno ejusdem Episcopo in totum concessisse: literis scriptis Nyborgi* 1251. quas Pontanus ibi refert. Addit deinceps: *[illegible] possessione [illegible] tum temporis Osilia. Quæ postmodum [illegible] subinde Prutenorum, sub [illegible] & regno [illegible] patrocinium secuta. Constat que Christophorum Bavarum & Christianum I sicut. & ante eos Valdemarum III. & Ericum Pomeranum, non modo dicecesis Osiliensium tutatos, sed & immunitates eorundem confirmasse. Quamvis sius [illegible] temporibus [illegible] Fridericum II. in confesso sit, insulam totam ab Episcopo Osiliensi ultimo Ioanne Munchen [illegible] pretio redemisse.* Hujus emtionis etiam mentionē facit *[illegible] L. 26. p.* 1195. Postmodum [illegible] in *Svecorum* potestatem insula hæc concessit; de qua ita sonant verba pacific. *Brom[illegible]broensis* num. 25. Nomine Regis & regni Daniæ in compensationem & satisfactionem pro restitutis provinciis, castellis, urbibus & terris bello occupatis cedi post alia *Osiliam cum Arensborgo & suis subjacentibus insulis & attinentiis, una cum omni ei pertinente populo, terra, eminentia, dominio, jurisdictione Ecclesiastica & civili, censibus, reditibus, vect[illegible], pensionibus & juribus terra marique, prout reges Daniæ & speciatim R. Majestas Rex Christianus IV [illegible] regens, hactenus eis fruiti sunt ac possederunt, ut cedant in posterum R. Majestati, ejus successoribus & coronæ Sueciæ in perpetuam possessione, velut de ea rem sigillatim conceptæ cessionis literæ à R. Majestate & [illegible] Daniæ senatu subscriptæ & firmatæ proximus [illegible].*

Feroenses insulæ. §. XXVII. *Aries* tessera est insularum *Ferroe* seu *Feroensium*, de quibus hoc observandum: Anno 868. tempore Haraldi Harfagen Regis Norvegiæ multos Norvegos eo se contulisse, commodius habitaturos, cum pirata Grimetus C[illegible] primus detexisset, & nomen Feroe indidisset. Tempore autem Sigurti Hierosolymitani Regis Norvegiæ circa 1100. plane insulæ Norvegis subditæ sunt, [illegible] eo missis. *[illegible]* ultimæ quadræ *Groenlandiam* designat, a viriditate ita dictam [illegible] magni *Scaligeri Exerc.* 104 *f.* 1. De hac ita *G. Fourn. Geogr. Orb. Notit. P.* 1. *L.* 1. *c.* 1[illegible]. p. 16. *Vasta est regio [illegible] vel conjuncta, vel [illegible] tantum freto D[illegible] circa gra[illegible] latitudinis B[illegible]. Appulsus ad eam Ericus [illegible] anno Domini 982 Groenlandiam dixit, hoc est, terram viridem, quod [illegible] Sinum ad quem appulit, de suo nomine Eriesfiordem dixit, & in e[illegible] Stokanes extruxit. Leifus Erici filius sacro fonte ablutus in Norvagia [illegible] Olai [illegible] Norvagiæ Regis, Groenlandos ad fidem convertit. Divisa aliquando [illegible] in Orientalem & Occidentalem, in illa parochiarum regiones 12. constitutæ, in hac tantum [illegible] Norvagis tributo obnoxiæ sunt facta anno 1123. Sequenti proximo, [illegible] à Lundensi Episcopo [illegible] Episcopus Groenlandiæ, sedem posuit [illegible] successores tribuunt annales ad annum scilicet 1389. quo Henricus [illegible], qui Neoburgi in Livonia comitiis dicitur [illegible] cui etiam successerunt [illegible] annum 1416. Sed illa nobilitatibus nautis, qui Spitsbergam petunt, plane incognita [illegible], qui dum ad eas partes appellunt, ut ex Balenis oleum exprimant, nihil non vastum & glacie*

obsitum

obsitum hic reperiunt. Qua vero occasione hæc fuerit olim a Norvagis intermissa navigatio, incertum. In pestilentiam dictam nigram referunt aliqui, quæ olim Norvegiæ magnam intulit vastitatem, alii ex coacervata glacierum copia, quæ impervia adeo reddit littora, ut vix ea præterquam a parte qua Libonotum Boream spectant hodie, quamvis & id subinde difficulter, detur contingere. Quando Gulielmus Baffin huc se contulit sub annum 1616. *incolas adhuc reperit, qui pectora tundebant.* Porro *Ericus* ille *Rufus* seu *Raude* Torwaldi filius cum patre ob cædem profugus initio in Islandiam concesserat, & patre mortuo ipse Gronlandiam detexit, Islandos autem ut eo dem transiret illexit. Episcopos, qui e Norvegia convenere, illos vid. 1. Ericus. 2. Arnhaltus, qui 1150. in Norvegiam rediit. 3. Jon Kætel 115... 4. Jon qui 12... mortuus. 5 Halga, 1230. extinctus. 6. Nicolaus mortuus 1242. 7. Olau factus Episcopus 128... 8. Tord. 1288. 9. Arne. 10. Jon Skalde 1342. Hi vero omnes Trundhemii ordinati, & isti Archiepiscopo subditi fuere. *Pontanus Rer. Dan. L.* 5 *p.* 222. ad annum 1153. notat, *Nicolaum Breckspare Cardinalem, qui postea fuit Hadrianus IV. Pontifex, missum a Papa Eugenio Norvegiam, quæ tum adhuc Lundensi Danorum Archiepiscopo parebat, Nidrosiæ (Trundheimum alias diximus) primum Metropolitanum Ioannem constituisse, ejusque ditioni atque imperio subjectos dedisse audientesque fecisse Asloensem, Bergensem, Stavangriensem, Hamerensem, Orcadensem cum Islandensi & Gronlandensi Episcopos.* L. 7. p. 476. idem tradit, quod Fournierus etiam perhibuit: *Esse qui tradant, post eam epidemicam luem* (1348.) *fuisse intermissam ac neglectam, quæ ad oras Gronlandiæ solemnis antea atque annua fuerat incolarum regni navigatio.* Iterum L. 9 p. 521. ad ann. 1389. *Eadem circiter tempestate Nauclero nonnulli aliique negotiatores Gronlandiam clam petierant contra morem ac præter edicta regia id temporis longa consuetudine servata. Iis etenim diebus Islandia, VVestenora, Helgelandia, Feroa, Finlmarckia regis reginæque propriæ erant, nec aliorum nisi regis solius classibus frequentari solebant. Eaque de causa dies dicta negotiatoribus jam nominatis. Qui cum venissent, ac vero ostendissent se nullo studio, sed sola necessitate ac vi ventorum motibusque glacierum aquis innatantium compulsos id fecisse, indemnes ac liberi pronunciati sunt. Liquet quæ per ea tempora Gronlandicam navigationem minus fuisse periculosam, cum nondum coacervata esset ex Trollebottis glacierum ea copia, quæ nunc impeditam ac difficilem reddit; adeout vix nisi à parte insulæ, qua Libonotum Boream spectat, terram hodie, quamvis & id subinde difficulter, detur contingere.*

§. XXVIII. Priores & consvetos laterculos scuti regii Celeberr. *Svaningius* Svaningii
Chronologiæ Danicæ 1650. inseruit abaco, cujus tantum hic exhibemus summam: abacus
1. *Cimbria septentrionalis* & *Gothia* notatur leone novena corda transiliente: autor per- contractus
hibetur *Segudus* primus Cimbrorum Judex Anno mundi ... 2 *Gothlandia* signatur agno Amalonico albo. Autor *Thielvarus* primus Gothlandiæ Princeps Ann. mundi 2264. 3. *Dania* tribus leonibus, quibus singulis tria adjecta sunt corda, à *Dano* primo Rege Daniæ Anno mundi 2910. 4. *Slavia* regio Obotritorum seu Wandalorum gaudet dracone fulvo seu aureo in solo rubro. Assumsit *Waldemarus I.* An. Chr. 1153. 5. *Norvegia* utitur leone cum bipenni: *Margareta* regina attulit. 1380. 6. *Islandia* jactat piscem coronatum a *Margareta* 13... 7 *Unio* trium regnorum Arctoorum coronis tribus denotatur a *Margareta* 1388. 8. *Oldenburgum* duas defert trabes à *Christiano I.* 1448. Ab eodem 9. *Delmenhorstum*, quod notatur cruce alba. 10. *Cimbria meridionalis* & *Ducatus Slesvicensis* utitur binis leonibus cæruleis in solo luteo, a *Christiano I.* 1459. 11. *Holsatia* delectatur urtica argentea, a *Christiano* eodem 1459. Nec non 12 *Stormaria* cum cygno candido, cujus collum corona aurea ornatur. 13. *Dietmarsiæ* symbolum est eques cataphractus albo insidens equo, ex victoria *Friderici II.* 1559. Ac ita notat illa symbola jam durasse annos illa serie. 3640. 3336. 2690. 498. 271. 271. 263. 203. 203. 192. 192. 192. 92. Addit vero quatuor primis tantum probabiliter Chronologiam accommodatam esse, & sagacioribus esse posse dubium, an iisdem temporibus ea fuerint Cimbris & reliquis coæva. Posse tamen eos ad annos monstratos referri, quod diligentius inquirentibus sit manifestum. Addit illa etiam: agno Amalonico additum 1219. vexillum cum cruce tempore Waldemari II. uti non omnium insignium primam originem designari, sed quando illis scutum Danicum augeri cœperit.

§. XXIX. Ubi

Scutum Principis Georgii.

§. XXIX. Uti hactenus ista de ipso regio scuto tractata sunt, quibus & ma[illegible]res & qui nunc etiam feliciter regnat Potentissimus Rex *Christianu V.* un[illegible] tur, ita nunc de reliquis etiam ejusdem regiæ familiæ agere convenit. [illegible] vero Regi frater sit Serenissimus Princeps *Georgius*, hujus clypeum merito ante r[illegible], lustrabimus. Utitur vero ille iisdem pene areolis, quibus regia parma ple[illegible]natur, sed aliter dispositis. Scutum enim ejus duabus transversis lineis, in tres re[illegible]nes secatur. Caput seu suprema regio quinque quadras continet, tesseris *Ju[illegible]*, *Gothiæ* & *Vandaliæ*, *Bornholmiæ*, *Gronlandiæ*, *Islandiæ* repletas. Fascia præterea [illegible] scutulum, ex latere ejus complectitur hinc *Femeræ* & *Slesvici*, isthinc *Hol[illegible]* que *Gotlandiæ* hieroglyphica. Pes scuti quatuor quadras refert *Stormariam*, *O[illegible]burgicam*, *Delmenhorstanam*, *Dithmarsicam* cum inserta triquetra areola, quæ [illegible] scuti implet, cum aquila *Osiliæ*. Quam vero diximus mediæ fasciæ incub[illegible] mula eadem cum regia sectione tesseras complectitur *Danicam*, *Norv[illegible]icam* [illegible]*nis*: eidem corona incumbit duobus semicirculis clausa, qualis toti etiam [illegible] jori incubat: neque enim hactenus videre licuit galeas isti scuto debitas. [illegible] lus est: *Princeps hereditarius Daniæ*, *Norvegiæ*, *Vandalorum & Gothorum*, [illegible] *Slesvici*, *Holsatiæ*, *Stormariæ & Dithmarsiæ*, *Comes Oldenburgi & Delmenh[illegible]stæ*, &c.

Titulus

Scutum Ducum Holsatiæ.

§. XXX. Ex illis quæ dicta sunt de regio scuto, nullo negotio intelliguntur insignia Serenissimorum *Holsatiæ Ducum*, qui Regis gentiles sunt, & in duos imprimis ramos *Sonderburgensem*, ex quo iterum *Nordburgicus*, *Glucksburgicus*, atque *Plænensis* pullularunt, & qui Holsatiæ nomine cum Rege in Imperii conve[illegible] sessione fruitur, *Gottorpinam* distinguuntur. Nullam vero insignium inter lineas istas vidi differentiam: sed (conf. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 7.) universi scutum linea transversa in duas secant partes, quarum superior aureas continet binas, in prior leone bipennif[illegible]ro *Norvegico*, in altero leonibus *Slesvicensibus* expressis: inferiori pars tres laterculos continet, & in his symbola inter *Holsaticum* ac *[illegible]ormarium* medium quod nonnunquam areolæ triquetræ inseritur *Dietmarsicum*: toti incumbit parmula quadrata divisione trabes Oldenburgicas atque crucem Delmenhorstensem, sed quod monitum auream in cælestino solo, referens.

Norvegiæ jus hereditarium.

§. XXXI. *Norvegiæ* utuntur hieroglyphico Holsatiæ Duces, quia in potestatem redactum illud regnum, patrimoniale hactenus familiæ creditum est, quod supra §. 3. jam monui: Ex eo titulus etiam toti Holsaticæ Domui communis heredum Norvegiæ.

Slesvicum. *Slesvicensis* Ducatus itidem ex media parte, alteram enim Rex tenet, a Ducibus tenetur, quod §. 12. diximus: De reliquis etiam *Holsatia*, *Stormaria* & *Ditmarsia* nec non *Oldenburgo* & *Delmenhorstio* illa tantum contulere necesse est, quæ superius diximus: pari enim jure & titulo cum Daniæ regibus Holsatiæ Duces ista possident, cum & hic, nonnisi qua ex Holsatiæ Ducibus est, portiones suas teneat. Id tamen observari meretur, obtinuisse Christiernum II. Daniæ Regem, ab Imperatore affine suo 1522. ut Holsatiam solus feudo Imperiali teneret, ab ipso vicissim patruus reciperet: id vero à Friderico obtineri non potuit, atque adeo successu caruit: neque ex eo memini tentatum est.

Holsatia.

Scutum Episcopi Lubecens.

§. XXXII. Hoc solum discrimen occurrit, si quis ex Ducibus *Episcopatum* teneat, quod non semel contigit. Ita nunc quoque Serenissimus Dux *A[illegible]* *Fridericus*, ejus qui Gottorpinæ lineæ Princeps est Serenissimi Ducis Christiani Alberti frater, Lubecensium Episcopus audit, & scuto utitur bis secto, ut supremam regionem impleant *Norvegicum* & *Slesvicense*, mediam circa scutulum Episcopale, hinc *Holsaticum*, isthinc *Stormarium*, infimam hinc *Dietmarsicum*, isthinc quadripertitim *Oldenburgica* & *Delmenhorstiana* symbola. Qua vero [illegible] coëunt, mediam sedem implet parmula cæruleas, *Lubecensis Episcopatus* hieroglyphicon, auream crucem, imposita desuper quæ prætulum esse solet, [illegible] ornata, repræsentans. Scuto pro more subjiciuntur decussatim hinc [illegible] poteſtatis index, isthinc pedum Episcopale. Apicem huic Episcopatui Elverfeldius addit sex vexilla Holsaticis urticis picta, & de illis ita canit:

Bella gerenda monent ancilia juncta bacillo
aræ pro solo munere proque focis.

Verum justus apex potius nonnisi tribus constat vexillis, & quidem rubeis sed cruce Lubecensi pictis.

Galeæ Holsaticæ.

§. XXXIII. Huic scuto imponi tres *galeas*, omnes coronatas, ut tamen etiam mitra Ducalis per coronas emineat, solemne est: *Media* leonem bipenniferum repræsentat: *Dextra* sustinet bacillos tres argenteos, qui in aureos globulos desinunt, vel juxta alios aureos, hi vero pavonini pennis insertis superbiunt, Slesvicensi Ducatui repræsentando. *Sinistræ* imponantur septem vexilla rubea urticis Holsaticis picta, lanceis aureis. Laciniæ caudatæ circumfusæ anteriori auro & cyano, mediæ auro & minio, ulteriori cocco & argento tinguntur.

Titulus

§. XXXIV. *Titulus* respondet clypeo: *Heres Norvegiæ, Dux Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ & Dietmarsorum, Comes Oldenburgi & Delmenhorstii*, &c. Additur, si quæ dignitas *Episcopalis* est, ilico post hereditarii in Norvegiam juris mentionem.

Scutum C. Oldenburg.

§. XXXV. Addenda est delineatio *Oldenburgici* scuti, quale illud esse solebat, cum superesset extra Holsaticum ramum, qui illa symbola sola gestaret. In *Elverfeldii* Holsatia ita pingitur, ut quadratum sectum in prima & quarta area trabes *Oldenburgicas*, in secunda & tertia *Delmenhorstianam* crucem, de quibus §. 14. & 15. contineat. In *Sibmach.* Wapenb. P. 2 pag. 19. media parmula additur cum *leone*, sed non exprimitur color. Unde eam explicare integrum mihi non est. Si tamen conjiciendi sit libertas, parmulam cæruleam, leonem aureum vellem, ut ita designaretur *Ieverana* dynastia, quam *Ioannes Oldenburgicus* Comes obtinuit a *Maria Edonis VVimecken Domini Ieverani* & Heilvigiæ Oldenburgicæ filia, cum *Rustringia, Oistringia & VVangelandia*, quarum etiam subditos Maria ei adhuc viva jurare voluit.

Successio in ult. Comitis ditiones.

§. XXVI. Clausit lineam morte sua *Antonius Guntherus* 1667. nulla ex conjuge suscepta prole: unde successio delapsa est ad agnatos. De modo succedendi, cum Serenissimus Dux Joachimus Ernestus, ex *Plœnensi* linea, gradu propinquior esset, inter hanc, nec non regiam & Gottorpianam domum, ortæ lites, & ex ad Cæsaream aulam delatæ sunt. Pronunciatum pro *Plœnensibus*, quibuscum *Rex* pro sua parte transegerat, compensationis loco pecunia numerata & nonnullis in Holsatia concessis locis. Unde *Rex* possessionem Comitatus adivit. *Ieverana* vero dynastia ad Anhaltinos Serverstanos translata est.

Scutum Guldenlœwiorū.

§. XXXVII. E regio sanguine sunt *Guldenlœwii*, quod per naturam filiis Regum nomen conceditur, in quibus primas tenet Illustrissimus *Vlricus Fridericus Guldenlovv* Friderico III. Rege genitus. Scutum quadripertitum est mediante *cruce argentea*, cujus extrema medio paulo latiora sunt: *Prima & ultima area cærulea* referunt *leopardum argenteum auro* coronatum, qui *bipennem incurvam Norvegicam auream* tractat: Quod symbolum est Comitatus *Iarlswigen* in Norwegia. Secunda & tertia area linea *diagonali* sinistra distinguitur, hinc *rubea* illhinc *atra*, designando Comitatui *Iarlsberg*. His incumbit medium scutulum coronatum rubeum, quod pingitur cruce angustiori argentea impositis toti duobus leonibus gradientibus (gestreckte löwen) aureis coronatis. Scuto imponitur *corona Principum*, cui insidet adversus leo coronatus aureus, qui utroque pede anteriori gestat bina vexilla quadrata, & singula oblonga in duas lacinias terminata; Vexilla omnia rubea crucibus argenteis exornantur, oblongis autem dextro angulo superiori litera *F.* numero 3. implexa, corona desuper incumbente (indicio nominis Friderici III. Regis) imprimitur. *Telamonum* vicem subeunt duo elephantes candidi tergis obversi, quorum nonnisi capita & pedes apparent, reliqua corporum parte post clypeum latente.

Jarlswigen

Jarlsberg.

§. XXXVIII. Ti-

Titulus

§. XXXVIII. Titulus est: *Güldenleu, in Larwigen, Jarlsberg & Herrnborn, &c. Comes, R. M. Dan. Prorex regni Norvegiæ, Consil. intimus, Generalis Campi Marescallus, supremus Camerarius, Gubernator Provinciæ & urbis Bergensis, Eq. ordinis Elephantini.* Tribuitur titulus, Hohe Excellenz.

Scutum C. Antonii Aldenburgii.

§. XXXIX. Ultimo Comite *Oldenburgio* & Illustri *Ungnadia* sub spe matrimonii genitus est Illustrissimus *Antonius*, qui ab Imperatore legitimationem & Comitis Imperii titulum assecutus est. Scuto utitur quadripertito in *P. Fürst.* Wapenb. P. I. pag. 1. Prima & ultima quadra *cœrulea equum salientem argenteum* continet: secunda & tertia *argentea ternas rosas rubeas auro gemmatas.* Media parma incumbens in quaterculis bipertita, hinc *aurea aquilam bicipitem nigram*, (Augustæ gratiæ testimonium) isthinc item *aurea duas fascias Oldenburgicas rubeas* deferens. Scuto imponuntur tres galeæ coronatæ: quarum *anteriori* innituntur tres plumæ struthionicæ erectæ antrorsum reflexæ, *media* cærulea, reliquæ *aureæ*: *Mediæ* insistit aquila imperialis nigra; ex *ultima* exsurgit leo aureus rubeam linguam exserens. Laciniæ sunt argenteæ, cælestinæ & rubeæ.

Titulus.

§. XL. Titulum vidi: *S. Romani Imperii Comes, Baro in Aldenburg, Nobil. Dominus in Varel, Kniphausen & Doorwart, Eq. Regiæ Majest. Daniæ consiliarius intimus, & Prorex Comitatuum Oldenburgici & Delmenhorstani.*

CAPUT

CAPUT XIII.
Com. à Daun.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ series. Quædam successio ad Rollingenses. Ad Manderscheidios. Reineccios. Domini in Daun. Comites.*
2. *Scutum. Apex.*
3. *Scutum auctum. Saffenheim.*
4. *Scutum comitum.*
5. *Apex. Titulus.*
6. *Domini in Zevel.*
7. *De Marte. De Zolver.*

§. I.

Familiæ series.

ILlustrissima familia *Daunia* s. *Dhaunia* (à castro *Dhaun* s. *Dhuyn* s. *Dune* in Eifelia sito ita nuncupata) alibi jam aliqua ex parte recensita est, videlicet in appendice priori subjuncta Parti IV. seu auctario secundo *Theatri Progonologici*. Unde hic breviores esse possumus. Antiquissima memoria ejus est in *Wilhelmo Dn. de Daun*, quem Trevirensis Archiepiscopus adversus Hunnos auxilio Henrici Aucupis 933. misisse memoratur, & commilitones *Ulricus Dn. de Oberstein, Diepoldus Dn. de Reipoltzkirch, Ludovicus Raugravius* nominantur. Post hunc leguntur in torneamentis comparuisse 968. *Wilhelmus Dn. in Dhun* Mersburgi, 996. *Fridericus Dn. in Dhun* Brunsvici, 1042. *Henricus* Dn. in Dhun, Halis, 1197. *Andreas* Norimbergæ, 1209. *Wernerus* Wormatiæ. Plenam tamen ex his vel aliis genealogiam nectere non audeo. Ea quam ex communicatione Illustrissimi Comitis Dhaunii Wilhelmi Joannis Antonii accepi, designatio orditur ab *Henrico de Duna*, qui *Mareschallus Comitatus Lucenburgici* factus est 1223. & pater fuit *Richardi*, qui cum matre *Sibilla de Linzer* monasterio Clarifontis 1256. villam *Elter* dedit, ut & *Henrici*, a quo linea *de Zevel* orta est. Sed Richardo natus *Ægidius*, hoc *Henricus Dn. de Duna in Dungern*. Henrico nati *Richardus, Ægidius, Henricus, Fridericus*, &, quem modo dicta designatio adjicit reliquis, illa vero, quam alio capite, quo *Comitis Falckensteinii* describetur scutum, adducemus, relatio aliunde eum derivat, *Cuno* Falckensteiniorum sator. *Richardi* filia *Anna Joanni de Rollingen* nupsit, eique familiæ attulit *Marescallatum Lucenburgii*, qui deinde per Rollingensem filiam iterum transiit ad *Criechingios*. Et hæc causa est, quod in Rollingensium clypeo clathri Daunii visuntur. *Henrico* nati duo *Richardi senior* & *junior*: illo *Theodorici* iterum duo nati, quorum senior non nisi filiam *Luciam*, junior filium *Richardum* genuere: qui conjuges parentes fuere *Theodorici, Irmgardis* atq; *Catharinæ*: ex his fratre sine liberis mortuo Irmgardis *Theodorico C. Manderscheidio* habitationem in arce Daun & vetus castrum in Daun (qua causa Manderscheidii etiam clathris Dauniis utuntur, sed 1667. Electori partem suam in Daun vendidere.) Catharina *Joanni Dn. de Reineck Broich Eifeliæ* & *Clussart* attulit, de quibus uterque à Trevirensi, qui partem castri *Daun* sibi reservavit, & nunc quoque servat, sunt investiti. *Richardus junior* item Henrici filius diuturniorem habuit prosapiam, ab eo enim descenderunt *Domini de Dhaun*, qui licet partem & plerumque domicilium in castro Daun, (in quo hodie Electori Trevirensi & isti lineæ soli pars superest) & alia deductionis suæ documenta haberent, per plures generationes servatum nomen Dominorum de Daun paulatim omisere, & se simpliciter de *Daun* seu *Dune* appellare contenti fuere: unde quia bona possidebant matriculæ nobilitatis inserta, sortis sublimioris, quam equestris conditio est, non esse per errorem a multis crediti & proditi sunt. Cæterum ex his Richardi atnepos *Petrus de Duna* Magnus aulæ Trevirensis fuit Magister, & pater *Wilhelmi*, quo geniti præter alios *Wilhelmus, Carolus, Theodoricus Nicolaus*: ille & hic uterque filium genuere, sed ἄπαιδας. Iste *Carolus Dominus in Saffenheim* & *Hollefels* ex *Agnete de Hoen* herede & Domina in Saffenheim, uxore sua, genuit præter alios *Joannem Jacobum* Commendatorem Balliviæ provincialis Austriacæ (Landcommenthur/) & *Philippum Ernestum*, quorum meritis datum est, ut Ferdinandus III. Augustus eos veteri *Dominorum* titulo restituerit, & novo axiomate *Comitum* augeret. Qua dignitate nunc etiam Philippi Ernesti filii illustrissimi *Wilhelmus Joannes Antonius* & *Carolus Fridericus* germani fulgent, uterque S. Cæs. Majest. Camerarius, ille etiam ejusdem Consiliarius aulicus bellicus, Colonellus & vigiliarum Magister Viennæ, nec

Margin notes: Quædam successio ad Rollingenses. — Ad Manderscheidios. Reineccios. — Domini in Daun. — Comites.

non Regis Hispaniæ Consiliarius bellicus & Colonellus legionis Teutonicæ; ede [illegible]. De *Cunonis* illustrissima posteritate deinceps dicemus.

Scutum. Apex. §. II. Quod insignia attinet, veterum Dauniorum pro more antiquo [illegible] tum simplex fuit, videlicet *aureum clathris ternis rubeis* distinctum: apex autem [illegible] ex galea exurgens *cycnus argenteus alis expansis nigris*: Laciniæ etiam [illegible] to, nigro reflexæ. Ita gestarunt [illegible] 1351. Henricus Dn. de Dune, & [illegible] dus senior: hujus vero frater Richardus junior eodem servato apice [illegible] dit *quadrantem cæruleum*, cum *duobus liliis argenteis*, quod discerniculum [illegible] Henrici frater Fridericus Dn. in Dune 1353. [illegible] usus est item clathrato, sed [illegible] fuit galeæ apicem alium, caput videlicet cum collo equi candidum, [illegible] frenatum.

Scutum auctum. §. III. Linea Richardi junioris servavit *cæruleum* illum quadrantem [illegible] usque ad *Carolum de Daun*, qui circa 1590. scuto usus est quadripertito, in primum [illegible] extremum laterculum locatis clathris cum quadrante liliato: in secundum [illegible] tertium alveolum *aureos* inscriptis singulis *leonibus nigris, lingua exserta rubea*: cui clypeo duæ impositæ sunt galeæ, utraque coronata: prior servabat antiquum apicem, cycnum, alteri insistebat leo scutarius. Hoc novo symbolo non dubito [illegible]

Sassenheim. Dominium *Sassenheim*, quod ab uxore *Agnete ab Hagen*, Electoris Trevirensis Joannis Ludovici sorore, *Carolus Daunius* nactus est.

Scutum Comitum. §. IV. Cum *Comitum* accederet dignitas, ita dispositus est clypeus, ut ei quadripertito media parmula imponeretur, & quidem coronata cum Daunianis clathris. In majori [illegible] to locum suum servat leo Sassenheimius: prima & ultima areola transversè secatur, superiori parte cærulea cum duobus liliis argenteis, inferiori nigra inscripta corona aurea (seu dicere malis, ut favet pictura, alveolum esse nigrum cum corona aurea, impositum vero caput scutarium cæruleum cum duobus liliis.) Hujus laterculi originem ex discerniculo antememorato repetendam puto, ut quæ olim figura illi servisset usui, nunc nova dispositione & augmento decoraret parmam.

Apex §. V. Clypeo ita disposito imponuntur galeæ tres coronatæ, ex quibus media est vetus illa Daunia, anterior *Sassenheimia* cum leone, extrema sustinet alam nigram impressa corona aurea. Laciniæ omnes sunt argenteæ & nigræ. His [illegible] hodie etiam utuntur prænotati fratres duo Comites, quorum titulus est, *Comitum & Dominorum in Daun*.

Titulus. §. VI. *Cunonis*, ex quo *Falckensteinii Comites* sunt, posteritatem hic omittimus, peculiari capite recensendam. Ad eandem vero gentem spectat linea *Dominorum*

Domini in Zevel. *Dauniorum in Zevel*, de quorum insignibus agere necesse est. Huc spectant fratres tres *Ioannes*, *Wilhelmus* & *Richardus de Dune Domini in Zevel* 1313. filii *Henrici*, cujus frater *Richardus* reliqui stemmatis autor fuit. Hi clathros gestarunt, sed argenteos (de hoc discerniculi genere in mutatione colorum actum P. I. c. 8.) rubeo scuto inductos cum ponticulo seu fasciola trifida cærulea supremo scuti margini adhærente: quod novum genus discerniculi est. Apex fuit herma virilis nigro amictu cum pileo turbinato rubro, pennis nigris superius fastigiato. Simili apice & scuto usus est Wilhelmus de Dune dictus Zevel 1433. sed ut [illegible] junturæ clathrorum in scuto cæruleis vincirentur ligaminibus seu nexibus, omissa fasciola trifida.

De Marte. §. VII. Reperiuntur alia etiam cognomenta linearum *Dauniorum*, ut tamen quomodo cum stirpe connectendæ sint mihi non constet. Ita fuere *Dauni de Marte*. Petro Wyhe von der Marte 1470. datur clypeus Daunius communis, cum quadrante cæruleo & liliis, unde istius rami hunc stolonem fuisse oportet. Galeæ incumbit inter duas alas expansas nigras scutulum Daunium clathratum, incumbente litera

DeZolver. S. rubea. Alii de *Zolver* dicti sunt. Inter quos fuere Theodericus & Richardus fratres, dicti de Zolver, circa 1478. qui scuto Daunio communi imposuere apicem [illegible] latum nigrum, cum duabus asininis auribus item nigris. Alia Dauniorum insignia vidi, quos ad certas lineas referre non possum. Ita *Ioannes de Dune*, qui vixit [illegible] to justo Daunio usus est, verum apicis loco imposuit galeæ coccineum pileum turbinatum, nigris pennis superius ornatum. Alius *Theodericus de Dune* [illegible] scuti & clathrorum mutavit colorem; illud constituens argenteum, hos rubeos. Galeam tegebat fascia tortili ex argento & nigro, prominente capite [illegible] cornibus nigris. Omnes tamen constanter laciniis argenteis & nigris usos apparet.

Quæ

Quæ pleraque ex picturis ab Illustrissimo Comite *Wilhelmo Ioanne Antonio* gratiose communicatis collegi, & lectori exhibeo.

Caput XIV.
Barones Dotzi.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*

§. I.

EX Ungariæ *Baronibus* Perillustris *Andreas Dotzi Baro in Tschuernovviz* seu *Sernovviz* in *Austriam* concessit, atque inter proceres ejus receptus est, atque *Rabenstein* ac *Gererstorf* acquisivit. Familia

§. II. Familiæ insignia sunt apud *Iur. l.* Wapenb. P.V. p.17. scutum diagonali dextra linea sectum, in cujus anteriori seu inferiori parte *cærulea stella* micat *aurea*: in superiori *argentea leo* graditur *rubeus*, *falcatus dextri pedis cæruleam sphærulam* seu *orbem* tenens. Scutum

§. III. Ex *galea* coronata exurgit *leo rubeus orbem cælestinum* ostentans. Laciniæ tinguntur rubeo & cæruleo coloribus. Apex.

Caput XV.
De Durfort Dux de Duras.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*

§. I.

FAmiliæ illustris *Durfortiæ* seu de *Durasfort* justam longius deductam non vidi arborem. Quod tamen communicatum est fragmentum, a *Wilhelmo de Duras* circa 1452. incipit: Ejus nepos *Franciscus* ad Papiam cecidit 1525. Filius *Symphorianus*, nepos *Iacobus* fuit, quo natus *Iohannes Iac[illegible] Marchio de Duras*, *Comes de Lorges* ab uxore *Maria f. Iacobi C. de Montgommery*. His nati *Guido Aldonzius* & *Henricus de Durfort Marchiones de Duras*, quorum hic 165[illegible] cecidit ad Stephani fanum, iste 16[illegible]0. mortuus est, pater ex *Elisabetha Turrio-Bullionia [illegible], Guidonis Aldonzi, Ludovici*; quorum primus *Dux Durassius & Franciæ Marescallus*, secundus *C. de Rozan*, tertius iterum *Marescallus Franciæ & Comes de Lorges*, ultimus in Anglia Comes de *Feversham* creatus est. Familia

§. II. *Duci Durassio* video tribui scutum quadripertitum, in cujus prima & quarta area *rubea leo* conspicitur *argenteus*: secundæ & tertiæ *argenteæ* inducitur *baltheus cæruleus*. Hoc δῶγμα esse audio gentis: sed cui attribuam laterculum cum leone non habeo: Neque de *apice* plura vidi. Scutum

---

Caput XVI.
Com. ab Ems seu *Hohen-Ems.*

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Apex.*
4. *Titulus.*

§. I.

INter Rhætos à multis seculis claruit Illustrissima *Am[illegible]* seu *Emsiorum* familia, utpote cujus teste *G. Bucelin. Germ. T. IV. p. 69.* anno [illegible] mentio fit. Memo- Familia

rantur *Georgius ab Ems Dn. in Alten-Ems* in torneamentis Rotenburgici. [illegible] *Theodoricus* in Hallensibus 1048. *Theodoricus* in Colonienfibus 1179 [illegible] allegantur *Wilhelmus Dn. in Alten Ems* & *Arnold* [illegible] *Dn. ab Ems* [illegible] 1290. qui modernos ex se dedit. In his gentis [illegible] *cus Comes ab Ems*, qui *Claram Mediceam* Pii IV. Pontifici sororem [illegible] bat, & ex ea præter alios genuit *Iacobum Hannibalem* & *Marcum Sitticum* [illegible] Constantiensem & Cardinalem, 1595. defunctum (quem [illegible] thetæ error fit) prælatus Bucelinus patrem constituat *Roberti ab Ems Com.* [illegible] *Marchionis Galliæ*, quo natus *Ioannes Angelus Dux* [illegible], pater Petri II. [illegible] *bus Hannibal* uxorem habuit *Hortensiam Borromeam* Cardinalis [illegible], quem [illegible] fex sanctum esse jussit, germanam, unde nati *Caspar Comes* & *Marcus* [illegible] *episcopus Salisburgensis*. *Caspar* pater fuit *Iacobi Hannibalis*, quo *Carolus Fridericus* [illegible] *Franciscus Wilhelmus* genit: ille *Cornelia Luciæ Ducissæ Alt-embs* [illegible]. Petro [illegible] Angelica Medicea, quæ Cosmum Magnum Ducem parentem habuerat genit [illegible] ritus, hic *Eleonoræ Furstenbergiæ*, uterq; se filiorum parens.

Scutum §. II. Scutum apud *Schmeich*. Wap. P. 1. p. [illegible] [illegible] pingitur cum [illegible] *aureo, cornibus nigris*. Ad nomen Ems alludi videtur, uti damas gemsen vocare solemus.

Apex. §. III. Galea *[illegible] capricorni scutaria* sustinet, & phaleras circa se [illegible] cyano & auro tinctas.

Titulus. §. IV. Titulus Carolo Friderico Comiti ille 1654 in comitiis [illegible] *mes in Hohen-Ems, Gallara & Vaduz*, *Dn. in Schellenberg*, *Dornbirn &* [illegible] *Hohen-Ems* castrum duplex est, *vetus* & *novum*, olim *Amisum*, [illegible] Veldkirch, sub quibus Ems situm est. Titulus comitatus à Ferdinando I. [illegible] *Hannibali* collatus est, quem Pius IV. Pontifex *Romanus* [illegible] *Gallaram* seu *Galeratam* in Mediolanensi Ducatu concessit Rex Hispaniæ. [illegible] (quod Veldkirchio milliari distat, & *Schellenberg* Caspar comes 1613 à Carolo Ludovico C. Sulzio 200000. aureis emit.

CAPUT XVII.

D'Estampes, M. de Mauny & de Valençay.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Linea de Mauny. De Valençay. D'Autry.*
3. *Scutum.*
4. *Tituli.*

§. I.

Familia ILlustri splendore jam diu *Estampia* seu *Stampensis* Domus floruit, quam ad *Ioannem d'Estampes* referunt, qui sub Ludovico Crasso vixit. Ex eo descendit [illegible] *Robinetus d'Estampes*, *Dn. de Salbris & de la Ferté Imbaud* cubicularius Joannis Ducis Bituricensis & ejus testamenti executor 1416. pater quinque filiorum, (conf. *Palliot seaume Palais de l'honn. p. 303. seq.*) ex quibus *Ioannes Episcopus Carcassonis* 1455. ob [illegible], *Ioannes* alius *Episcopus Nivernensis* decessit 1462. *Guilelmus* [illegible], duo autem gentem propagarunt: minimum *Ioannes Dn. de S.* [illegible] Dominus [illegible] *de la Ferté Nabert* autor, cujus nepti *Margareta* hereditatem [illegible] *terre* attulit, sed major *Robertus Dn. de la Ferté Imbaud, de Valençay* [illegible] *Tillay*, fuit Caroli VII. Consiliarius & Cubicularius, nec non [illegible] lus Borbonii, qui 1478. uxorem duxit *Margaretam de Beauvilliers* [illegible] *Nabert*. His natus est *Robertus II.* communis pater ex tribus filiis [illegible] *berto* trium linearum.

Lineæ de Mauny. § II. Prima linea *Ioannis* est Dominorum *de la Ferté Imbaud*, continuata per *Ludovicum* (cujus frater *Robertus* novum ramum Dominorum *de la* [illegible] *dre* ex se dedit) *Claudium* & [illegible] quorum hic *Marchio de* [illegible] Franciæ 1651. creatus est, & 1668. moriens [illegible]

De Valençay. Altera linea *Ludovici Dn. de Valençay*, hunc titulum gessit, continuata per [illegible]

Ioannem,

Joannem, Iacobum Colonellum equitatus Francici levis armaturæ, cujus frater *Leonorus Episcopus Carnutum* dein *Archiepiscopus Rhemorum*, avus *Achilles* Generalis Melitensis, inde exercitus Pontificii, demum *Cardinalis* fuit: Ionatus *Ioannes* & *Dominicus M. de Valencay* Margaretæ Montmorenciæ [illegible] maritus, & ex ea pater. Tertia linea *Roberti Dn. d'Auty, d'Ardelou, & de Flein* istos titulos servavit. D'Auty.

§. III. Scutum gentile est *cæruleum, duabus triangularibus sectionibus aureis* in quinque partes æquales distributum *d'azur a deux girons d'or, mis en chevron*, vel *a deux girons d'or, partageant l'escu en cinq parties egales*; imposito cephalo *argenteo*, cui inscribuntur *tres coronæ Ducales rubeæ*. Hoc utrique lineæ commune video assignari a *Sammarth. p. 421. & 529.* Apicem quo utantur nullibi vidi. Scutum

§. IV. Tituli sunt alterius lineæ: *D'Etampes, Baro de la Ferte Imbault, Marchio de Mauny.* Alterius: *D'Estampes Marchio de Valençay, Dn. d'Haplincourt, &c.* Ultimus hic titulus est a conjuge Johannis d'Estampes, Dn. de Valançay, Sara filia & herede *Ioannis Dn. d'Haplincourt, de Bertencourt, de Preuilly* &c. Tituli

---

CAPUT XVIII.

C. Fuchs de Fuchsberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Lineæ in Hohen-Eppan. In lauffenburg. In Lebenberg.*
3. *Scutum.*
4. *Fuchs de Fuchsberg.*
5. *Lebenberg.*
6. *Passeyr.*
7. *Galea.*
8. *Titulus. lauffenburg. Hohen-Eppan.*

§. I.

EX Tirolensi nobilitate prisca sunt Perillustres *Fuchsii de Fuchsberg* Barones, nunc vero Comites. De illis ita Comes Brandisius Tyrol. Adlers Ehrenkr. pag. 54. Edle jetzt Grafen Fuchsen von Fuchsberg / Lauffenburg und Lebenberg / fliessen vom uralten Adelichen hauß her / so schon vor vierhundert jahr als rittermässig in Tyrol gelebt. Familia.

§. II. Diligentissimus *Gabr. Bucelin. Germ. T. 2.* eos deducit ab *Udalrico Fuchs de Fuchsberg seniore* Dn. de Eppan, circa 1257 quo natus *Udalricus junior*, pater *Wolfhardi*, qui sator ex *Iacobo & Ulrico* duarum linearum. Iacobi abnepos *Elisabetha* domina in *Hohen-Eppan & Forb* lineam clausit, & majorem partem bonorum attulit primo suo marito agnato *Ioanni*. Udalrico natus *Christophorus*, cui *Barbara de Lauffenburg* heres nupsit. His parentibus geniti *Wolfhardus & Hildebrandus*. Hildebrandus *Degenhardum* genuit, hic *Degenhardum* alium & *Christophorum*, post mortem uxoris Margaretæ de Maxelrain *Episcopum* Brixinensem, & *Christophori* patrem Degenhardus iste iterum *Degenhardum* filium habuit, genitorem *Friderici*, quo natus est *Carolus Fuchs de Fuchsberg zu Lauffenburg*, marium iterum in hac linea extremus. *Wolfhardus* autem Dorotheæ de Lebenberg maritus istum ramum ex se emisit, pater *Thomæ*, avus *Ioannis*, cui agnata Elisabetha heres lineæ in Hohen-Eppan nupsit, & peperit *Christophorum*, quo editus *Carolus*, parens *Ioannis Christophori* atque *Caroli*, cui primo Ferdinandina *Comitis* dignitas collata est; quo nunc etiam gens utitur. Lineæ in Hohen-Eppan. In lauffenburg. In Lebenberg.

§. III. Scutum in *Siebmach.* Wapenb. P. 1. p. 23 repræsentatur quadripertitum. Prima & quarta quadra *aurea vulpem rubeam* complectitur. Secundam & tertiam *argenteam* permeat *fascia rubea*, toti imposito *leone rubeo*. His quadris imponitur parmula media *rubea*, e cujus pede in capitis marginem exsurgit *triangulum cæruleum*: alii dicent trabeam sectatiam seu chlamydem rubeam supra tunicam intextam cæruleam. Scutum

§. IV. Vulpes ipso nomine indice designat familiam *Fuchs de Fuchsberg*, quæ arx est unter S. Pauls: dessen war schon 1257. Herr Ulrich Fuchs der Landes Fürstlichen herrschafft Lehenträger. Ut loquitur Comes Brandis. p. [illegible] Fuchs de Fuchsberg

§. V. Leo in fasciato scutello designat *Lebenberg*, familia ea vetusta, & nomen gessit ab arce Lebenberg seu Lœwenberg supra [illegible]. De ea ita Comes Leben-berg.

 Brandis.

Brandis Tirol. Adl. Ehrentr. p. 72. Edle Ritter von Löwenberg / deren stammenhauß das schloß Löwenberg ob Lana / sollen mit denen von Landsberg eines wapens seyn / werden schon anno 12[illegible] [illegible] angezogen / und [illegible] Herbot ein sohn Hugonis de Cungo anno [illegible] den ritterlichen titul von Löwenberg. Leonardus anno [illegible] Landshauptmann an der Etsch ist ohne männlichen erben anno [illegible] der menschheit entschlaffen. Und weilen er eine einige tochter Dorotheam Wolfahrten, Fuchs von Fuchsberg und Jauffen ehegemahl verlassen / als ist das schloß Löwenberg an das Fuchsische hauß gelangt. Sed pag. 54. Dorotheæ Wolfartin uxoris patrem Petermannum pro Leonardo vocat, quam iste 1421. duxit.

Passeyr. §. VI. Scutulum medium designat familiam *Passeyr*, etiam Tirolensem. De qua sæpe memoratus Comes Brandisius p. [illegible]. Edle von Passeyr / Gerichtsherren derselbigen herrschafft / und wohnhafft auf dem schloß Jauffenburg. Ruebrecht und Berchtold benditen anno 136[illegible] den Landtag zu Meran / Barbara aber / Remberti deß letzten tochter / bringet sie nach todtlichem hintritt 1[illegible]. Christoff Fuchsen ihrem eheherrn dieses ihr zeitliches vermögen. Nomen stirpi fuit a Passeyr, districtu judiciali (gericht Passeyr) non procul Merania, unde emanat fluvius Passer seu Passeyr, qui exundans Meraniæ aliquoties gravissima intulit damna.

Galeæ. §. VII. Clypeum premunt tres galeæ: *Prima* tegitur pileolo rubeo, cujus ora argento reducitur, cum innexente vulpecula rubea. Laciniæ autem sunt aureæ & coccineæ. *Media* coronata fulcit [illegible] alarum explicatum, cum typo seu sectione medii scutuli; phaleris dependentibus cælestinis & rubeis. E corona *extremæ* exsurgit leo rubeus. Dependent laciniæ argenteæ & rubeæ.

Titulus Jauffenburg. §. VIII. Titulum ita format Bucelinus: *Fuchs de Fuchsberg, Comes de Lebenberg & Triendenstein, Dominus in Jauffenburg.* Quod attinet *Triendenstein*, nihil de eo dicere possum. *Jauffenburg* castrum est in judicio Passeyr (gericht Passeyr) quod condidit Rupertus de Passeyr, & feudo obtulit regi Henrico. Margareta autem in proprietatem jus commutavit, & Bertholdo de Passeyr 136[illegible]. hypothecario jure concessit. Cum vero 1383. Christophorus Fuchs Barbaram de Passeyr duxisset, hanc etiam dynastiam nactus est. Vidimus etiam §. 2. *Hohen-Eppan* seu *Eppanum*; matrimonio stirpis fuisse: castrum illud fuit sedes veterum Comitum de Eppiano, quod volunt brevi post Christum natum à Gallis conditum. Inde traditum est Comitibus de *[illegible]*: Post litem diuturnam 1365. Ducissa Margareta vel Rudolphus [illegible] *[illegible]* attribuit. Inde illud 1400. *Starckenbergiis.* 149[illegible]. *Jacobus Fuchs.* 15[illegible]. *Joannes de Trautson.* 1557. *Abundius de Tschetsch.* & 1614. *Comites Fuchsii* feudo accepere.

Hohen-Eppan.

Caput XIX.

Princ. & Com. de Fürstenberg & Episcopus Argentinensis.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Deductio. Com. Friburgi. Uracum. Liechteneck. Successio ad Baarenses. Henning. error.*
2. *Furstenbergii. Lineæ. Heiligenbergica. Blombergica.*
3. *Scutum.*
4. *Aquila Fürstenbergica. Friburgica.*
5. *Werdenberg. Comitum origo. Successio.*
6. *Heiligenberg. Nomen. Comites. Successio. Controversia cum Abb. [illegible]mansweiler.*
7. *Galea & apex.*
8. *Usus scutuli Werdenberg-Heiligenbergici.*
9. *Scutum Episcopi Argentinensis.*
10. *Episcopatus Argentinensis.*
11. *Abbatia Murbacensis.*
12. *[illegible]*
13. *Alsatiæ Landgraviatus.*
14. *Novum scutum Episcopi.*
15. *Abb. Stabulensis.*
16. *Malmundariensis.*
17. *Galeæ Episcopi.*
18. *Tituli.*
19. *Rationes. Baar. Hausen. Gundelfingen. Wildenstein. Meßkirch. Stüningen. Hewen Wertra.*
20. *Principalis dignitas.*

§. I. Inter

§. I.

INter proceres Sueviæ nulla familia est, quæ vetustate & illustri splendore superet Illustrissimam *Fürstenbergicam* stirpem. [illegible] referunt ad *Henricum Comitem Friburgi & Fürstenbergæ, Landgravium in Stulingen & Baar*, cui tamen altius adscendens diligentissimus *Gabr. Bucelinus Germ. P. II.* [illegible] patrem adsignat *Egonem II.* [illegible] avum *Cunonem C. Furstenberg & Landgrav. Stulingensem* [illegible] proavum *Egonem* seu *Eganum Agilolfingici* generis heroem circa [illegible] Henrico [illegible] dant *Ludovicum C. Furstenbergæ, Landgravium Stulingensem* 921. [illegible] Regis [illegible] ex Agnete filia generum, & *Egonem C. Friburgi* (Bucelinus hunc etiam Furstenbergium vocat) cujus linea in pronepote *Conrado* terminata est. *Ludovico* juxta aliquos nati *Ego* atque *Henricus*, (Bucelinus vero solum *Egonem*, quem IV. vocat, maritum Agnetis Ducissæ Tecciæ ei dat, *Henricum* autem Verenæ Habspurgicæ maritum circa [illegible] ejus filium facit,) hoc *Ego*, pater *Henrici*, *Ottonis* & *Egonis VIII.* Ex quibus *Henricus* posteritatem habuit, quæ circa principium seculi decimi quinti defecit: *Otto* sator est *Furstenbergiorum* modernorum, *Ego Friburgiorum.* *Egone* enim natus *Ego IX.* uxorem habuit Agnetem Bertholdi Ducis Zæringiæ filiam, quæ, cum frater Bertholdus ultimus Dux sine heredibus moreretur, in Brisgoia & nigra silva ex ejus hereditate plurima obtinuit, in quibus *Friburgum* fuisse reor. His natus præter *Conradum Cardinalem*, qui Papatum recusasse dicitur, & *Bertholdum* Abbatem in *Lutzel* al. in *Salmanswyler* (qui ipsi duo esse videntur, quos avunculus Bertholdus ob electionem sui ad Imperium oppignoraverat electoribus, & qui ex voto facto ordini adscripti *Comitatum* suum *Uracensem* partim *Eslingensi* monasterio, partim vitrico *Eberhardo C. Wirtenbergio* reliquisse dicuntur: nam Uracensis etiam comitatus in hac gente fuerat. conf. *mea Syllog. Geneal. p.* 554. 555.) *Ego X.* cognomento *Barbatus Comes Friburgi* & aliorum in Brisgoia. Hoc iterum nati *Gebhardus Episcopus Spirensis*, *Cuno* seu *Conradus*, *Bertholdus* & *Ego*. *Conrado* autem *Conradus II.* *Ego XII.* & *Henricus*, qui juxta alios 1265. *Uracum* Wittenbergicis vendidit. *Ego* pater *Conradi* fuit, hic *Friderici*, a cujus filia nupta *Godefredo Com. Tubingensi Liechteneck* ad eam gentem pervenit & *Egonis XIII.* a quo *Friburgenses*, qui prius multis juvantibus cum Domino suo bellum gesserant victores, libertatem 2000. marcis argenti emere, quo argento ipse *Badenweileram* emit, in filio ejus *Joanne*, quem 1386. ad Sempacum cecidisse perhibet Bucelinus, linea tota omnibus fere fatentibus Genealogis terminata est. Eum vero ad Sempacum cecidisse impossibile est ex donatione, quam mox allegabimus, cujus apud Badenses documenta sunt; Præterea in syllabo eorum, qui in cruento isto prælio cecidere, nullius Friburgensis mentio fit, sed *Joannis C. Furstenbergii*, clypeo etiam picto cum limbo Furstenbergio. Porro hic Joannes, qui circa 1458. sine liberis decessit, heredem habuit *M. Rudolfum* ex *Badensibus-Hochbergiis Rœtelanum* tororum, cui jam 1444. coram officiali Basileensi, si sine liberis decederet vivus Badenweiler donaverat. Et quidem hic ab eo præter *Badenweileram* obtinuit, non equidem *Susenberg* & dominium *Rœteln*, quæ familiæ jam erant (quod notandum adversus *Lazium de migr. gent. L. 8. pag.* 415. cum dicit: *Qui*, Rudolfus, *mortuo sororio successit in omnes pene Friburgensium actiones, videlicet Landgraviatum Brisgoviæ, comitatum Susenberg, comitatum Rœtel, & dominium Badenweiler.*) sed *feuda Basileensia in Brisgoia*, *Comitatum Neocastrensem* seu *Welschneuburg in Helvetia & in Burgundia Dominatum S. Georgii* cum aliis. Quod ad *Neocastrensem* attinet comitatum, illum mater *Joannis Verena* filia *Henrici ultimi Neocastrensis* filia attulisse dicitur. conf. *Henninges Theatr. T. III. P. 1. p.* 325. (Hor [illegible] autoris mirari licet, qui cum Henrici C. Neocastrensis filiam seculo decimo quinto, ut ex collatione p. 293. patet, recte dicat attulisse marito comitatum, eadem tamen pagina asserit, quandam filiam Ulrici, qui floruerit circa 1250. junctam fuisse Comiti à *Rœteln*, ratione cujus matrimonii Neuburgensis comitatus ad *Rœtelanos* devolutus fuerit, à quibus ad *Hochbergenses* pervenerit, & inde ad Comites *Friburgenses*, a quorum ultimo Principes Austriaci illum emerint: uti enim falsum est, unquam emtum Neocastrensem comitatum ab Austriacis, utpote qui ab Hochbergiis Rœtelanis ad Longavilleos pervenit, apud quos adhuc est: ita etiam inepte distinguit *Rœtelanos* & *Hochbergios*, & quidem hos illis præponit, cum tamen prius Hochbergenses quam

Familiæ origo.

Deductio.

Com. Friburgi.

Uracum.

Liechteneck.

Successio ad Badenses.

Henning. error.

Rœtelani

Rætelani fuerint: tum non à Rœtelanis vel Hochbergensibus ad Friburgicos, sed ab his ad illos pervenit hereditas, quod tu oblitus sequentibus lineis tradit. Dominium vero *S. Georgii* videri potest Joanni obtigisse ab uxore filia *Comitis S. Georgii* in Burgundia (ut *Henninges* tradit l. c. p. 253. nam *Lazius* inepte l. c. p. 415 ita fuit talis *Com. de S. Georgio Hungariam*, eamque dat Joanni Com. Furstenbergio.) Sed de hoc certi nihil asseverare audeo.

Fürstenbergii. §. II. Hic Friburgius ramus fuit: *Furstenbergium* ab *Ottone* deducit Bucelinus, quem aliæ genealogiæ nesciunt: (unde Lazius divisionem linearum *Friburgensis* & *Furstenbergiæ* vult factam in filiis *Egonis* & *Agnetis Zeringiæ Cunone* atque *Egone* circa 1200. ita & *Zeilerus*;) Eo vero natum ille ait *Bertholdum*, hoc *Henricum* Annæ

Lineæ. Montfortiæ maritum, de quo Bucelinus allegat verba Rudolfi I. ad principes & ordines Romanorum: *Cum Comes idem sit os ex ossibus nostris & caro de carne traductum, eundem quasi familiaris dilectionis pignus eximium hilares & devoti suscipite.* Huic natus *Conradus*, Conrado *Henricus*, qui 1443. obiit Agnetis seu Viegæ Zolleranæ maritus, isto post alios *Henricus*, pater *Conradi*, avus *Wolfgangi*, post quem Genealogi fere consentiunt, in majoribus assignandis varii. Hujus alter filius *Wilhelmus* novam videbatur accessionem bonis Furstenbergicis afferre, cum duxisset *Bonæ C. Nuenburgi Novocastrensis* filiam, unde ipse & qui alteram sororem Elisabetham duxerat *Felix Comes Werdenbergius*, Dominia *Baumont*, *Hericourt*, *Clemont* & *Chastelot* prætenderunt, contra Wirtenbergicos Mompelicardi Comites, & armis in possessione eorum manserunt, demum jura cessere *Ferdinando Archiduci*, hic *Gabrieli Salamancæ C. Ortenburgio*: sed & uterque Comes prole caruerunt, atque ita nihil in stirpe hæsit: alter filius *Fridericus* communis pater est eorum, qui hodie superant; Nam filii *Joachimus* &

Heiligenbergia. *Christophorus* autores fuere rami, ille *Werdenbergii*, hic *Blombergii*. Joachimo denuo natus est *Fridericus*, in cujus filiis iterum lineæ in diversum abeunt, nam *Jacobus Ludovicus*

Blombergia. *cus Donæschingam* habebat, *Heiligenbergam Ego*; sed istam in filio terminatam credo. *Ego* pater est illorum, qui hodie clarent. *Christophori* nepos iterum *Christophorus* pater fuit *Friderici Rudolphi* atque *Fratislai*, à quibus *Blombergia* & *Meskirchia* linea.

Scutum §. III. Satis diu nos enarratio linearum tenuit. Videamus nunc clypeum gentilitium. In *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 16. repræsentatur *aureus* cum *aquila rubea, cæruleis rostro & cruribus*, margine scuti *argenteo nubibus cæruleis* variegato, seu phrasi Chiffletii, *ex argento & cyano in nubem introrsus diviso.* Pectori autem aquilæ aliud scutulum imponitur quadripertitum, cujus quadra prima & quarta *rubent vexillo Ecclesiastico trifariam pendulo argenteo ornato*, secunda & tertia *argenteæ talthæum diagonalem cochleatum* (krummen sparren) continent *nigrum.*

Aquila Furstenbergia. §. IV. Aquila cum limbo *Furstenbergiorum* tessera est propria, quia vero *Friburgenses* (cont. *Fürst.* Wap. P. III. p. 23.) aquila eadem pro symbolo usi, videtur limbus ille *discerniculum* fuisse (*brisure*) quorum usum, qui nunc plane exolevit apud nostros, Germanis olim non fuisse ignotum P. 1. c. 8. ostendimus. Ex hoc colligas, in-

Friburgia. ter fratres, ubi linearum divergium factum est, eum majorem fuisse, quo *Friburgenses*, minorem quo *Furstenbergii* orti fuere. Quæ conjectura si vera sit, Fürstenbergii illa linea extincta limbo supersedere potuissent. Cæterum comitatus hic majori ex parte in nigra sylva & circa eam inter Wirtenbergicum Ducatum, Brisgoiam & alia Sveviæ situs est, atque fontes Danubii possidet.

§. V. *Ecclesiasticum vexillum* scuti pectoralis notat *Werdenbergium* comitatum.

Werdenberg. Fallitur enim *Sibmach.* Wapenb. P. 2. pag. 12. quod *Werdenbergiis* dat rubeum in argento vexillum, quod *Montfortiorum* est. Cæterum *Werdenbergica* familia, si fides *Lazio de migr. gent. L. 8. p.* 443. descendit ab *Henrico*, qui circa 890. vixit, & Ludovico II. imperante castrum *Werdenberg* construxit, à quo dein posteris nomen:

Comitum origo. Eum ait fuisse fratrem germanum *Roderici C. Palatini altæ Rhætiæ*, unde descendunt *Montfortii Comites*, *Anshelmi C. a Kirneck & Feldkirch*, & *Rolandi Com. Tubingenses* atque *Herrenbergenses*, nec non *Cideloch*, à quo *Brigantini* descendant. Hi omnes dicuntur usi vexillo Ecclesiastico, sed ejus & arearum coloribus mutatis. Quod genus discerniculi apud veteres frequens vidimus P. 1. c. 8. sed L. 2. c. 56. n. 1. de *Montfortiis* amplius ea de re actum est. Cæterum eodem loco *Henninges* memoria labitur, cum

Werden-

Werdenbergiis dat *vexillum candidum in atro clypeo*, qui rubeus esse debebat, quasi ipse alibi tradit. Nec melius ex *Lazio* inter ejus nepotes *Alberto* dat filiam *R. Portugalliæ* circa 920. quod tempus integris duobus seculis natum regni Lusitanici anticipat, & hujus filio *Ioanni* Comitissam [illegible], cujus fictio non minus recentior est memoria. Ex posteris *Hartmannus*, qui 1419. obiit, [illegible] *Curiensis*. Ab Henrico Comitissæ de Rakanz marito, cujus frater Hugo C. de Sar[illegible] fuit, certior extat Genealogia, usque ad *Christophorum* ultimum, qui [illegible] decessit, & cujus filia *Anna Friderico C. Furstenbergio* nupta illam successionem attulit. *Christophori* patruus fuit *Ioannes Cardinalis & Episcopus Augustanus*, qui 14[illegible] obiit. Quod possessiones eorum attinet, Lazius d. l. illas refert: *Habent in Rhætia* [illegible] *Montafun & Geroleczthal. reliqua Austriacis vendiderunt* [illegible] *& Pludenz. Quæ ad fontes Danubii præterea possident Iungnau*, [illegible] *reliqua in Helvetiis à confœderatis adempta sunt.* Perhibet etiam *M. Zeilerus itin. Germ. P.* [illegible] *& P. 2. p.* 484. 1327. comitatum *Werdenbergensem* [illegible] *Werdenberg* cum ditionibus vid. in Rhætia situs a *Glaronensibus* emtione acquisitum esse. Præterea etiam *Werdenbergia* reliqua bona, quæ videlicet reliquerat Christophorus, lego apud *Zeiler. itin. Germ. P. 2. p.* 19. non nisi ex dimidia parte venisse ad *Furstenbergios*, ex altera medietate ad *Austriacos* & inde *Carolum C. Z*[illegible].

§. VI. Baltheus cochleatus [illegible] est *Heiligenbergensis* comitatus (vid. Wapenb. P. 2. pag. 21.) seu ut *Lazius de migr. gent. P. 8. p.* 439. vocat de *Sancto monte*, ita dicto, quod ibi reliquiæ martyrum Rhætiæ repertæ sint *Felicis, Exuperantii & Regulæ*, quæ Tigurum postea à Ludovico II. Germaniæ & Francorum rege translatæ sunt. Originem Comitum Bucelinus vult ex [illegible], qui unus ex filiis *Isenbardi* & frater celebris primi *Welfi* fuerit. Cæterum nullibi Comitum [illegible] vidi seriem, nam *Lazius* non nisi quatuor sed ordine non cohærente enumerat [illegible], qui inter Sveviæ Comites enumeretur, qui se Carolo Martello opposuere, [illegible] cum fratre Arnoldo Episcopo Constantiensi 1080. *Arnoldum Episcopum Constantiensem*, qui idem cum priori est, *Bertholdum* autorem cœnobii [illegible] Præter hos in progonologica aliqua deductione istos vidi gradus. Heiligenberg. Nomen. Comites.

Albertus C. Heiligenberg. Uxor C. Kiburg.

Albertus. Ux. Agnes C. Tockenburg.

Georgius. Uxor Sophia Burggravia Norimberg.

Albertus. Uxor Ursula C. Schaumburg.

Agnes. Ux. Eberhardi C. de Kirchberg. — Barbara. Uxor Conradi Com. de Kaltern.

Ex his id solum patet, illustribus Comites eos affinitatibus dignos habitos. Qua vero ratione demum successio illorum ad *Werdenbergios* venerit, non reperio: certè cum *Werdenbergia* hereditate hæc simul ad *Furstenbergios* delapsa est. Et *Felix C. Werdenbergius* frater *Christophori* [illegible] apud Chiflet. E. A. V. n. 130. utroque symbolo usus est. Porro ob hunc comitatum Heiligenbergicum Furstenbergicis controversia orta est cum monasterio *Salmansweiler*, de qua etiam scripta extant publica. *Furstenbergici* illud in comitatu [illegible] tum prætendunt. [illegible] excipit, à Contrado III. Imp. Duce Sveviæ Ducum autem Sveviæ Heiligenbergios tantum Vicarios, Vicedominos & temporarios Administratores fuisse, monasterium exemtum tractui *Lentzentium* seu Linzgow & tantum Romanorum Regi vel Imperatori in perpetuam [illegible] 1142. subjectum esse: uti etiam Abbatia notorie *justus* est *imperii* cont. *M. Zeil. itin. Germ. P. 2. p.* 353 354. Successio. Controversia cum Abb. Salmansweilers.

§. VII. Huic clypeo imponuntur galeæ tres: [illegible] coronata mitram Episcopalem argenteam [illegible] prætextam, auro ornatam [illegible] ut *Chiflet.* enunciat. *Schmacher* dicit [illegible], argento ornatam. Laciniæ [illegible] & coccineæ. Hæc *Werdenbergicæ* latereulo respondet. Wapenb. P. 2. p. 12. nisi quod ibi omittatur corona. *Media Furstenbergica* sustinet impositum pulvillo coccineo, aureis globulis & panniculis instructo, *harpasium* (balon) seu *globum argenteum. Chiflet.* [illegible]. Galeæ & apex.

 dicit,

dicit, alios dare *aquilam scutatam*, cæruleæ & argenteæ tortili fasciæ in[illegible] convenit cum *Frickingensi* apice. *P. Furst.* Wapenb. P. 3. p. 23 Laciniæ [illegible] & *cocco*. *Pfeffer* coronata in Wapenb. P. 2. p. 21. coronæ nulla [illegible] capite & collo canis vestigatoris argentei, cujus auri baltheus *Hungari* [illegible] chleatus inprimitur. Laciniæ sunt atræ & argenteæ. Errat *Hennin* [illegible] hunc apicem *Werdenbergis* dat. Uti vero ille hodiernus apex est, ita [illegible] Fürstenbergios, qui mos superiorum seculorum fuit, aliquando variasse [illegible] ram equitis scuto Fürstenbergico armati, cujus cassidi imposita conspiciebantur duo *cornua venatoria* cum suis ligamentis. Quod etiam ita conspicitur in [illegible] *Annæ Montfortiæ*, conjugis *Gaspari C. Fürstenbergii*, quæ 1341. decessit. Alia [illegible] referebat equitem, cujus cassidi insidebat avis ad volatum se, alas leviter ex[illegible] do, parans. Sed cum semel orbis ille placuisset, & cimeria mutandi mos in de[illegible] dinem abivisset, jam æque gentilis ille apex habetur, atque clypeus genti [illegible] prius est.

Usus scutuli Werdenberga-Heiligenbergii.

§. VIII. Hoc scutulum *Werdenberga-Heiligenbergicum* à linea, quæ à Christophoro descendit, alicubi omissum vidi, ab aliis tamen retentum. Alteram autem lineam Joachimi eo adhuc uti non dubium est.

Scutum Ep. Argentinensis.

§. IX. Ex hac est Illustrissimus & Reverendissimus *Franciscus Ego, Episcopus Argentoratensis*: qui usus est scuto quadripertito. Primus laterculus *rubeus* permeatur *baltheo diagonali argenteo*: secundus bipertitus in priori areola *argentea* erectum *canem venaticum nigrum*, cum aureo millo & annulo rubeo: posteriori vero *[illegible]* *nigram* vel carnei coloris, erectis *tribus digitis jurantem* indumento brachii *cinereo* continet: tertius quadripertitum symbola *Werdenbergo-Heiligenbergica* repetit: quartus *rubeus argenteum baltheum* continet, cujus extremitates *trifolitio ornamento* seu *reticulo* terminantur. Conf. alia phrasi Gelenii supra L. 1. c. 9. n. 69. Media parma est Fürstenbergia.

Episcopatus Argentinensis.

§. X. Baltheus est *Episcopatus Argentinensis* symbolum. Hunc evocato Ultr[illegible] cto, cujus Episcopus fuerat, *Jucundo Aquitano Dagobertus*, ut cum sibi propiorem [illegible] beret, fundasse circa 658. scribitur: cui deinceps successit *Arbogastus*, a quo D[illegible] berti filium *Sigibertum* e mortuis resuscitatum tradunt. Cum superiori seculo [illegible] nem properante Canonicorum magna pars Evangelicam veritatem agnovisset, post mortem Joannis C. Manderscheidii 1592. duo electi sunt Episcopi, ab Evangelicis *Joannes Georgius Marchio Brandeburgicus* Electoris filius, a Romana parte *Carolus Dux Lotharingiæ*; inde armis res acta, demum in certos principes compromissum: Sic penes Carolum Episcopatus mansit, alia compensatione Evangelicis Canonicis concessa. Post Carolum *Leopoldus*, hôc resignante & uxorem ducente *Leopoldus Wilhelmus* Archiduces Austriæ Episcopatum rexere. Hoc demum 1662. extincto *Franciscus Ego* electus est. Cæterum in Collegium *Canonicorum* hujus Episcopatus non ab uno seculo duntaxat cooptantur illustres Principes, Comites & Barones, qui fidem suæ illustris prosapiæ majorum legitima demonstratione fecerint. Episcopi sedes est *Tabernis Alsaticis*. Ei Episcopatui in pace Monasteriensi, cum Alsatia Regi Franciæ cederetur, sua servata est libertas & immedietas.

Abbatia Murbacensis.

§. XI. Canis niger tessera est Abbatiæ Benedictinæ *Murbacensis* in *Alsatia* superiori ad Vogasi montana, quæ Principali dignitate fulget, & olim potentissima fuit, plurimosque adhuc nobiles & aliquos illustres vasallos habet. Fundavit eam *Eberhardus Dux Alemanniæ* circa 726. & tandem senex in ea vitam finivit, atque sepulcrum habet: Post Abbatem *Iohannem Georgium de Kalckenried*, Leopoldus & Leop: Wilhelmus Austriaci Episcopi Argentinenses, hujus etiam Abbatiæ administratores fuere: post quos eandem dignitatem gestat, de quo hic agimus, Celsissimus *Franciscus Ego* Fürstenbergius. Canis tesseram conjiciunt ad Guelforum nomen alludere, qui ex Eberhardi fuere posteris. Porro Abbatia fuit in protectione *Austriæ*, & exemta est a domo Austriaca, ut tamen immedietati ejus non præjudicaretur, nec juri circuli Rhenani, cujus membrum est. Conf. *Limn. Jur. Publ. T. 4. ad l. ad* 5, 2. p. [illegible] Servatur etiam huic & Luderensi Abbatiæ ibidem sua immedietas in pace Monasteriensi, qua Alsatia Regi Franciæ cessa est.

§. XII. Pro-

§. XII. Proxima tessera manus sursum porrectæ est Abbatiæ *Luders*, quæ sumtibus *Bertildis* reginæ in *Burgundiæ & Alsatiæ* confiniis fundata, & à Clothario Rege plurimum aucta est: sed deinceps *Murbacensi Abbatiæ* conjuncta. Ipsa quoque *Principali* dignitate fulget, unde in subscriptione Comitiorum Ratisponensium 1654. legitur nomen Leopoldi Wilhelmi, als Administratoris beyder Fürstlicher Stiffter Murbach und Luders. Luderensis.

§. XIII. Extremi laterculi cantheus *reticulatus* vel *prætextatus* notat *Alsatiæ scil. Inferioris Landgraviatum*: Cui symbolo tamen eidem Alsatiæ notandæ Austriaci *coronas* addere solent, quod L. 1. c. 9. n. 63. vidimus. Porro uti in Alsatia inferiori ipse Episcopatus situs est, ita tamen Landgraviatum demum *Joannes Episcopus Argentinensis*, gente Liechtenbergicus 1358. ab *Oetingensibus Comitibus*, quorum linea, ex successione *Werdenbergensium* Comitum, Landgraviatum Alsatiæ tenuerat, emit, de quo quædam diximus L. 1. c. 67. n. 3. 4. 5. & 6. Ejusdem mentionem facit *Bernh. Herzog. Chron. Alsat. L. 4. in Episcopo* 70. p. 97. & *L. 5.* de famil. Liechtenbergica pag. 7. ubi primum hunc Joannem Landgravii titulo usum esse perhibet. Alsatiæ Landgraviatus.

§. XIV. Nunc Episcopale scutum aliquot auctum est areolis, ut videlicet quadripertitum, primo laterculo *Argentinensem Episcopatum*, secundo *Abbatias Luderensem & Murbacensem*, quarto *Alsatiæ Landgraviatum* contineat: Tertius vero bipertitus iterum est: priori medietate *argentea*, in qua monti viridi insistit *basiliscus*: Posteriori item *argentea*, in qua ante *arborem viridem* super *gramineo monte* graditur *agnus candidus* pedum *pastorale rubeum* gestans. Quadris incumbit parmula media Furstenbergia principali mitra contecta: cujus forte pectori scutulum Heiligenberga-Werdenbergium imponendum fuerit. Novum scutum Episcopi.

§. XV. Agnus laterculi tertii designat Abbatiam *Stabulensem* seu *Stabuleti*, principali dignitate fulgentem. Cœnobium hoc Benedictinum in diœcesi Leodiensi Sigebertus Rex 657. fundavit & dotavit. Primus ejus Abbas perhibetur *Remaclus* pridem Trajectensis Episcopus. Post Christophorum Com. Manderscheidium à Gerhardo Grosbeckio Episcopo Leodiensi hæc Abbatia eosdem habuit Abbates, qui etiam Episcopi Leodienses fuere: nisi quod post Ferdinandum Ducem Bavariæ & Archiepiscopum Coloniensem Abbatiæ præfuit *Wilhelmus à Bavaria Baro de Hollinghoven*: inde *Maximilianus Henricus* modernus Elector, qui cessit Episcopo (de quo hic agimus) Argentinensi. Porro aliter de hujus Abbatiæ tessera loquitur *Hæping.* de jur. insign. c. 6. P. 1. p. 234. *Admodum memorabile est, quod Abbatiam Stablo dictam ipsos Leodiensis dictam volunt, quasi luporum stabulum, quod tempore D. Remacli nihil aliud hoc loco esset, quam stabula alta ferarum. Et vulgo narrant, eundem Remaclum, cum monasterium hoc conderet, asini usum ministerio, ad comportandam materiam, quem cum devorasset lupus, Remaclum lupum damnasse ad succundas asini vices, eumque se morigerum omnino præstitisse, atque ea de causa lupum onera portantem in hujus loci insignibus effigiari: ex Abrah. Ortelio.* Abb. Stabulensis.

§. XVI. Basiliscus notat Abbatiam *Malmundariensem* seu *Malmedyr* itidem in diœcesi Leodiensi in Lucenburgica ditione à Sigeberto Rege 657. fundatam. Porro Cuono Abbas Stabulensis 1128. obtinuit à Friderico Archiepiscopo Coloniensi definiri: *Ut Malmundarium eo subjectionis jure Stabulensi Ecclesiæ obediat, quo jure omnes cellæ vel præposituræ suis cœnobiis subditæ videntur.* Gabr. Bucelin. Germ. T. 2. p. 280. Idem addit pag. 284. *Monasteria Stabulense & Malmundariense congregationi Bursfeldensi incorporata sunt sub Maximiliano Henrico Archiepiscopo Coloniensi, & prioribus Joanne Lansma. & Everhardo de Marteu anno 1656. Gulielmus Comes à Manderscheid olim quidem illa reformavit secundum statuta Congregationis Bursfeldensis, sed congregationi illi non subjecit.* Malmundariensis.

§. XVII. Ita descripto scuto subjiciuntur situ decussato pedum & gladius, temporalis potestatis nota: imponuntur autem nonnunquam hinc mitra Episcopalis, illinc juxta eam principalis rubea, vellere hermionico recusa: nonnunquam autem quinque imponuntur galeæ, quarum prima coronata apicem *Werdenbergicum* sustinet, videlicet mitram Episcopalem coccineam auro ornatam: secunda tecta mitra Principali rubea sustinet alam coccineam balthe *Argentinensi* pictam. *Mediæ* imponitur iterum tiara Episcopalis rubea, e qua exsurgit species virginea, rubeo Galeæ Episc.

 amictu

amictu & coronata, dextra annulum tutum porrigens. Ita notatur Landgraviatus Alsatiæ, videlicet inferioris, uti videre est ex Hertzog. Chron. Alsat. Lib. ... hunc apicem & galeam reticulatum tribuit Alsatiæ inferiori, superiori ... theum cum ... coronis. Idem illam galeam primum imponit scuto ... tenbergici Episcopi, qui Landgraviatum hunc, quod audivimus, emerat. p. 92. Quarta galea pulvillo impositum globum Fürstenbergium, extrema coronata caput ... lossi, Heiligenbergium apicem, sustinet.

Tituli. §. XVIII. Tituli sunt, vetustiores quidem: Comes in Fürstenberg, Heiligenberg & Werdenberg, Landgravius in Baar. Hodierni vero, lineæ Heiligenbergicæ: Comes in Fürstenberg, Heiligenberg & Werdenberg, Landgravius in Baar, (in der Baar) Dominus in Hausen in valle Kinzigæ (im Kintzgerthal) & in Weitra, (auf Weitra) alibi additur Trochtelfingen & Jungnau. Meskirchiæ lineæ: Comes in Fürstenberg, Heiligenberg & Werdenberg, Landgravius in Baar, Baro in Gundelfingen, Dominus in Hausen in valle Kinzigæ, Wildenstein & Meskirchen: Blombergicæ demum: Comes in Fürstenberg, Heiligenberg & Werdenberg, Landgravius in Baar & in Stülingen, Dominus in Hewen & Hausen in ... valle, in (auf) Lischau, Prackau & Koradin. Episcopi autem Argentinensis: Episcopus Argentinensis, Administrator Murbacensis, Luderensis & Stabulensis, Landgravius Alsatiæ, Princeps in Fürstenberg.

Rationes. Baar. §. XIX. Quod attinet Landgraviatum Baarensem, ad eum spectant Fürstenberg, Hüfingen, Doneschingen & Blomberg, apud Zeiler. de X. circ. p. 558. Quod Hausen attinet in valle Kinzigia, in sylva nigra situm est ad fluvium Kinzig. Hoc quoque

Hausen. Gundelfingen. Wildenstein. Meskirch. ex gentis veteri patrimonio est. Tituli Gundelfingen, Wildenstein & Meskirch ab Helfensteinis, cum Fridericus Comes Joannam Eleonoram ex Meskirchiis, & Franciscam Carolinam ex Wiesensteigiis, atque ita Helfensteinia utraque linea, uxores habuisset, alieni sunt, gente illa tota extincta, cujus ditiones ex parte advenerunt. Stülingen vidimus §. 1. ex primis possessionibus gentis fuisse. Inde vero ad Luptenses translatum fuisse oportet, nam Henricus Luptensium Comitum ultimus legitur Land-

Stulingen. gravius Stulingæ, Dn. in Hohenhewen & Ripack fuisse. Hoc 1582. mortuo obtinuit successionem Conradus Pappenheimius, licet multa cum difficultate, qua de re in capite de insignibus Pappenheimius agitur. Tenuit eandem Maximilianus filius, qui 1639. obiit, sed non nisi filiam reliquit Maximilianam Mariam Friderici Rudolfi Com. Für-

Hœwen. stenbergici uxorem. Hewen seu Hohenhewen in Hegovia dynastia est, in qua oppidulum Engen. In matricula imperii legitur apud Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 26. Habuit suos peculiares dynastas, quorum ultimus Albertus Arbogastus 1570. mortuus est. Post Luptensis ultimi Comitis mortem Conradus Pappenheimius, quod audivimus,

Weitra. eam beneficio Imperatoris adiit. Weitra oppidum, arx & dynastia est inferioris Austriæ in Bohemiæ finibus. Quædam alia evolvere nescio.

Principalis dignitas. §. XX. Accessit demum gratia Augusti nostri certis ex stirpe personis Principale axioma, quo tot seculorum decoribus nova imposita est corona.

Caput XX.

De la Grange, Dn. de Montigny, Com. de Maligny, M. d'Arquien.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Deductio. Linea du Fouillay.*
3. *Linea de Montigny & d'Arquien. Regina Poloniæ.*
4. *Scutum.*
5. *Aliæ familiæ nominis de la Grange & earum tesseræ.*

§. I.

Familia. INclyta in Bituriigibus Grangeorum gens à P. Anselme Pal. de l'Honn. p. 3... describitur: sed & peculiari folio impressam eam deductam vidi ab Illustri Hoziero concinnatam & probationibus suis instructam.

§. II. Pri-

§. II. Primus, non qui nobilitatem stirpi intulit, sed cujus mentionem faciunt documenta certa chartarum, est *Honorius de la Grange*, *Dominus de Montigny, de la Recuée, du haut & du bas Vernin, du Chesnoy, de Vesvre, des Pores & de la Grange*: huic vero patrem tribuunt *Bertinum*, avum *Joannem*, proavum *Joannem de la Grange* ballivum Axoniæ. Cæterum Joanne isto, qui Caroli VIII. expeditioni Neapolitanæ interfuit tormentariæ rei intentus, & prœlio ad Fornouam rex cecidit, natus fuit ex Helena de la Riviere, *Godofredus Dn. de Montigny*, & *Joannes Dn. du Pouilly*. Hic pater fuit *Caroli Dn. de la Recuée*, avus *Francisci Dn. de Pouilly*, proavus *Francisci II.* cujus filiæ 1628. agnato Henrico Antonio vendidere Dominia *de la Grange, du Pouilly & de Chanteraine*. De Justio.

Linea du Pouilly.

§. III. Godofredus *Montigni* rami autor fuit, & ex *Joanna Gutes Dn. d'Arquien* genuit præter *Simonem Dn. d'Arquien* cognomento *Gastois* (Claudii & Gilberti ἀπαίδων patrem) & *Leonardum Canonicum Bituricensem*, successorem *Franciscum Dn. de Montigny*, qui suscepit *Franciscum Dn. de Pomauren* & *Carolum Dn. de Montigny & d'Arquien*, maritum *Lucæ de la Roche-chouart* ex familia illustrissima & *Annæ de Brichanteau*: hæc mater fuit *Francisci Abbatis de Fontmorigny* atque *Caroli Stephani Dn. de Villedonné*, à quo reliqui ejus nominis: Lucia vero ex Carolo suscepit præter alios plures inprimis *Franciscum* atque *Antonium*. Franciscus *Dn. de Montigny* fuit *Marescallus Franciæ*, Gubernator agri Vindocini, Biturigum, Metarum, Tulli, Veroduni, & 1617. moriens reliquit *Henricum Antonium Dn. de Montigny* non nisi filiæ Gabrielidis 1644. Ludovico Chalon du Blé Marchio d'Uxelles nuptæ patrem. Antonius *Dn. d'Arquien* pro rege moderatus est Metas, Calesium & Gienmum, & militari laude etiam claruit. Eo nati sunt *Joannes Jacobus Dn. d'Arquien, Vic. de Soulangis*, *Achilles Com. de Maligny, March. des Fourgés*, *Henricus Dn. de Beaumont* seu *Marchio d'Arquien*. *Primus* pater fuit *Antonii C. d'Arquien & de Soulangis* (quo genitus Alexander Comes & Joannes Claudius) & *Francisci March. de Brevannes*, quo natus Lazarus Dn. de Senan.) *Secundus* non nisi filiam reliquit. *Tertius* ex Francisca de la Chastre liberos suscepit, *Annam*, *Ludovicum March. d'Arquien*, *Ludovicum*, *Luisam Mariam* uxorem Francisci C. de Bethune, atque *Mariam Casimiram*, nuptam *Joanni* Principi *Zamoyscio*, deinceps *Joanni Sobieskio* magno Marescallo & Polemarcho, & nunc *Regi Poloniæ*, illustrissimo suæ gentis decore, ex regia hac affinitate. Linea de Montigny & d'Arquien.

Regina Poloniæ.

§. IV. Scuto utitur familia *cæruleo tres angulosos Franchiers* seu *ranchers*: aliis id feræ genus *cervus* πλατύκερως, aliis *alce* dicitur — gradientes *ex auro* repræsentante: 2.1. Similem ἐπίσημον apici inservire existimo, quamvis eam vidisse non meminerim. Scutum

§. V. Præter hanc alias etiam familias nominis *de la Grange* observare licet. Ego ex *Pailloto* illas notavi. *La Grange* p. 84. quæ utitur in clypeo prasino leone aureo, inducto balteo angustiori dextro rubeo. *La Grange* p. 122. ex qua aliquis Cardinalis; cujus tessera in parma rubea tres merulæ argenteæ cum quadrante honorario hermionico. Et ead. pag. *La Grange Fr...mont* in Valesio agro, cujus symbolum est clypeus rhombis aureis & sabuleis exaratus, cum quadrante argenteo, inscriptis novem Junis rubeis, 1. 3. 2. 3. & cordi impressa stella item coccinea. *La Grange* pag. 518. cujus clypeus sectus ex transverso, palis ternis exaratur, aureis & rubeis, tinctura ad sectionis modum alternante (pallé contrepallé.) *Grange* in Burgundiæ comitatu p. 583. quæ inscribit peltæ coccineæ decussim ex auro. *La Grange de Montelles* in Ducatu Burgund. p. 662., cujus clypeus cæruleus continet canthetium aureum, oneratum luna crescente rubea, comitibus ex superiori parte duabus stellis aureis, inferius rosa argentea. *La Grange le Roi* pag. 2. quæ stirps utitur clypeo azureo cum tribus aviculis argenteis & ex eodem metallo luna interposita. *La Grange-Trianon* pag. 162. cujus σῆγμα in scuto rubeo cantherius denticulatus argenteus, cui alius imponitur niger, lunæ vero aureæ tres cantherii lateribus & pedi adjacent. *La Grange d'Arquien* in Burgundia Duc. p. 591. quæ designatur scuto cæruleo cum canthetio aureo, comitibus tribus floribus pentaphyllis argenteis. Vix præter nominis convenientiam inter has familias aliud esse vinculum reor. Aliæ familiæ nominis de la Grange & earum tesseræ.

CAPUT XXI.

Bar. Greiffenclau de Volraths.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Deductio.* *Richardus Elector Trevirensis.* *Georg. Fridericus Elector Moguntinus Georgius Philippus.*
3. *Scutum. Ypelbronn.*
4. *Apex.*

§. I.

Familia PErillustris *Greiffenclauiorum de Volraths* (quod posterius ex *adoptione* nomen assumtum, ut ex *Cap. Lerch. a Dirm. item Theod. Hapting. de jur. ansf. c. 8. n. 455 p. 579.* [illegible]) in nobilitate equestri Rhenana a pluribus seculis floruit. Ex ea interfuit ludis equestribus Gœttinganis 1119. *Henricus* eques, Tigurinis 1165. iterum *Henricus* eques & *Fridericus*, Coloniensibus 1179. Henricus eques, Wormatiensibus 1209. *Philippus, Ioannes* & *Georgius*. 1220. memorantur Emricho pater, & ejusdem nominis filius. 1238. *Fridericus* Canonicus Moguntinus.

Deductio. §. II. Justam seriem vidi à *Friderico Greiffenclau*, qui 1351. mortuus est, pater *Friderici*, avus *Friderici*, qui Irmgardim de Ippelbrun uxorem habuit. His plures filii nati, *Fridericus*, qui demum post uxoris mortem Franciscanum ordinem assumsit, *Henricus* Decanus cathedralis Moguntinus & Canonicus Trevirensis, *Ioannes* pater alterius *Ioannis* Canonici, *Emericus*, *Eberhardus* Canonicus Moguntinus: **Richardus El. Trevir.** Friderico nati *Ioannes* Vicedominus Rhingoviæ & *Fridericus*: ille, qui 1480. decessit, *Ioannem*, *Fridericum*, *Richardum*, *Eberhardum*: primus filias tantum reliquit: tertius *Elector & Archiepiscopus Trevirensis* fuit ab anno 1511. ad 1531. Petrus Merisæus hoc ei elogium tribuit: *Talem se præstitit Principem, qualem vix Germania multis retro seculis.* Iterum: *Præfuit summa cum laude ac utilitate annis viginti. Sepultus est in majori Ecclesia Treviris ante aram S. crucis, non mediocri totius populi luctu, merito pater patriæ. Hujus magna fuit inter Principes Electores propter multiplicem rerum usum & studium libertatis autoritas.* Orationem ejus, qua Caroli V. electionem dissvadebat, & si ad externum Principem abeundum esset, Gallum quam Hispanum malebat, aut ex Germanis proceribus aliquem eligendum censebat, 1519. recenset Johan. Sleid. L. 1. p. 22. ubi addit: *nam hujus* (Richardi) *erat celebre nomen propter singularem industriam usumque rerum. Quartus Canonicus fuit.* Secundus (*Fridericus*) qui obiit 1529. gentem propagavit, pater *Richardi*, avus *Dietheri*, qui 1614. fatis raptus est. Cum patrem nascendo præter alios *Georgius Fridericus Elector & Archiep. Moguntinus* atque Episcopus Wormatiensis a 1626. ad 1629. **Georg. Frideric. El-&. Mogunt** & *Henricus* Consiliarius Moguntinus & Rhingoviæ Vicedominus: genitor iterum Perillustrium Baronum, *Friderici* Vicedomini atque *Georgii Philippi*, **Georg. Philippus.** qui Consiliarius Moguntinus, Electoris nomine *Kœnigsteinam* regit, vir multa virtute, doctrina, rerum usu clarus, inprimis Genealogiarum nobilium si quis alius peritissimus, & de meis illius argumenti studiis præclare meritus: multa quoque prole, in qua gentis spes superest, dives.

Scutum §. III. Scutum exhibet *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 123. sed areolarum inverso ordine: nam in quadripertito clypeo prima & quarta area transversè secta, cujus superior pars *argentata* est, inferior *cælestina*, continet *octo sceptra liliata* in medio coeuntia & in crucem & decussim disposita *ex auro*: quæ tessera gentilis est. Secunda & tertia areola *nigra* exaratur *baltheo argenteo* dextro vel sinistro: quo symbolo designari intelligo **Ypelbrunn** *Ypelbrunn* seu *Ypelbruna*, ex qua Irmgardis Friderico equiti, qui 1388. 1417. vixit, nupsit.

Apex. §. IV. Galeam unguibus premit *pes gryphinus* aureus, (qui apex ad nomen alludit) superius nigris vel potius cæruleis & argenteis plumis ornatus. *Sibm.* vocat Busch. Laciniæ sunt hinc aureæ & cæruleæ, illinc nigræ & argenteæ.

CAPUT

CAPUT XXII.
Com. ab Hardeck.

ARGUMENTUM.

§. I.

PRimam Illustrissimæ *Hardeccæ* familiæ originem refert Celeb. *P. Bucel. Germ. T. III.* ad *Sigerlum Prueschenck*, vel ut *Lazius* scribit *de mig. gent. L. 6. p. 212. Bruesbenck* nobilem Styrum, qui sub Henrico IV. circa 1069. & 1102. claruerit, genueritq; ex Eva Grottin *Alberonem*, patrem ex Margareta de Pierzena *Friderici*, hunc ex Brigitta de Rosenhart *Stephani Prueschenck*, cujus circa 1195. & 1204. memoria est: Huic tres assignantur filii *Leopoldus*, *Henricus* & *Ruegerus*, ex quibus duo posteriores duarum linearum sunt autores. *Ruegerus* natu minor pater fuit *Ruegeri burggravii in Freyenstein* circa 1224. Cujus nepotes *Ulricus* & *Fridericus Freyensteiin* vendidere 1333. Friderici abnepos, relicta Austria militatum in *Bavariam* concessit 1403. inde in *superiorem Palatinatum*, ubi *Lindenhoven* emit: ex quo tota prosapia Nobilissimæ stirpis *Prueschenckiorum de Lindenhofen*, in qua diu clarnit, suis meritis & officiorum, quæ sub Sereniss. Saxonica domo cum honore gessit, dignitate illustris *Zacharias Prueschenck de Lindenhofen*. Familia ex Prueschenckiis. Prueschenck de Lindenhofen.

§. II. Ad sublimiorem fortunæ gradum evecta est posteritas alterius *Stephani* filii *Henrici Prueschenk*, cujus filius *Henricus* fuit Dominæ de Stubenberg maritus, quibus parentibus geniti *Henricus Dn. Cubri [illegible]* & *[illegible]*, qui aulicus Alberti I. (qui sæpe ejus opera in legationibus usus) primus gentem extulit. vid. *Laz. d. l.* & conjugem habuit *Annam Comitem Hardeccam ex Burggraviis Magdeburgicis*: his genitus *Iodocus* seu *Iobst*, hoc iterum *Ulricus*, parens *Henrici Domini in Stettenberg*, qui iterum filium habuit *Iodocum* seu *Iobst*, genitorem *Balthasaris* præfecti in Mureck Styriæ inferioris & *Stephani Domini in Stettenberg*, qui filios reliquit *Sigismundum* & *Henricum*, utrumque Friderico IV. ad invidiam usque multorum gratiosum, quorum ille supremus aulæ Marescallus, hic etiam Maximiliani Imperatoris Consiliarius, Camerarius & bello Mediolanensi Dux fuit, uterque autem *Barones in Stettenberg* & demum *Comites in Hardeck* creati, de quo comitatu investitura 1494. in comitiis Wormatiensibus collata est. Filios *Henricus* inter alios habuit *Ioannem*, *Ulricum* & *Iulium*: iste Cameræ Imperialis præses *annos* extitit, illius posteritas in tertia generatione defecit: *Iulii* durabilior fuit. Quamvis enim inter filios ejus *Iulius*, qui *[illegible]* arcem condidit, cælebs manserit, *Ferdinandus* & *Ulricus* non nisi filias post se reliquerint, *Sigismundi* & *Bernhardi* filii sine mascula prole decesserint, *Henricus* tamen *Georgium Fridericum* reliquit, communem patrem Illustrium *Hardeccorum*, qui hodie superant, ex duobus filiis *Iulio* & *Philippo* duabus lineis propatis. Altera linea Bar. de Stetten-berg. Com. ab Hardeck.

§. III. Quod vero insignia gentis attinet, non uno semper illa scuto uti solita est: considerabimus pro more primum illud, quod *Siebmacherus* describit Wapenb. P. 1. p. 15. & nunc etiam in usu est. Id vero quadripartitum dici potest, prima regione in duas iterum distincta. In primo ergo quadrante, eoque latere dextro *cæruleo leo aureus columnam ejusdem metalli* tenet: sinistram partem emungunt *[illegible]* & *rubei baltheï [illegible]* (alii malunt duos tantum auro tinctos) Secundus quadrans denuo bipertitus est, sed ut non nisi unam tesseram constituat: in latere priori *cæruleo* extenditur *aquila argentea*, in posteriori iterum *argenteo* duo sunt *[illegible]*. Tertius quadrans *argenteus aquilam expansam* defert (præter regias artis) *auro* insignem. Scutum

Quarta

Quarta regio *argentea cruce* insignitur *rubea, marginem nusquam continente* [illegible] His quadrantibus imponitur parmula media iterum quadripertita, [illegible] & quarta *aurea rubeum orbem*, globum seu byzantinum numum deferente [illegible] vero & tertia *tessellis repleta, quaternis rubeis, quinque vero argenteis.*

Comitat. Hardeck in aliquot familiis.

§. IV. Horum laterculorum rationes si investigemus, *leo cum columna* [illegible] *Hardeccium* in *Austria* comitatum. Hunc non in una gente hæsisse tempori [illegible] in *Comitum à Pleien* ditione, ut videre est apud *Henning. Theatr. Tit. P. I* [illegible] *Laz. de migr. gent. L. 7. p. 321 322.* ubi mentionem facit *Bernardi C. de Pleien & Hardeck* circa [illegible] iterum *Lutoldi III.* qui in Austria castra *Hardeck*, *Terram* [illegible] *mam* possederit, cujus filius *Lupoldus* & nepos *Lutoldus IV.* iterum Comites de Pleien & Hardeck vocantur: hic ex *Conrado* filio nepotes habuit *Conradum & Ottonem*, Comites in Pleien & Hardeck, qui sine liberis in bello Hungarico periere circa [illegible] Ottonis autem uxor *Willeburgis Helfensteinia* dicitur ad secundum maritum [illegible] *dum de Rabenswald* bona transtulisse. Quod & memorat *Laz. de migr. gent. L.* [illegible] his verbis: *Quæ secundis nuptiis Berchtoldo à Rabenswald Burggraviorum Ma*[illegible]*burgensium cognato se conjunxerat, unde Burggravii Magdeburgenses Comites H*[illegible]*censes in Austria processere.* Cum his non satis conciliare possum, quæ *Cyriac.* [illegible]*genb.* Adelsp. P. 1. L. [illegible] c. 2[illegible] p. 318. refert, ubi *Burggravios Magdeburgenses* [illegible]

Burggrav. Magdeburg.

Nam inter Burggravios *Burchardum IV.* vocat *Dn. Querfurti & Comitem Hard*[illegible], quem exceperit frater *Burchardus V.* ad annum 1249. Quo tamen, ut ex Henninge[illegible]sio audivimus, adhuc *Pleienses* superabant. Burchardi IV. filium *Burchardum VI.* [illegible]rum vocat Nob. Dn. de Querfort, C. de Mansfeld & Hardeck. Post hos 1[illegible]0. [illegible]*dum* enumerat C. Hardecciæ, & post eum filium *Ioannem*, cui Rudolphus [illegible] Saxoniæ cum filia Burggraviatum dederit, ea conditione, ut reverteretur ad Saxonicam domum, si ex matrimonio non essent liberi: hanc conditionem extitisse Sax[illegible] testantur: atque ita ad eos Burggraviatus rediit, à quo ab Imp. Sigismundo [illegible] investiti sunt. *Lazius* autem *L. 12. Reip. Rom.* [illegible] *c. 7. Ioanni Hardeccio* memorato [illegible] dat (forte ex alia uxore) *Ioannem & Bertholdum*, ex illo *Ioannes III.* hoc natus *M*[illegible] *Com. Hardeccius*, qui omnes ut & *Burchardus Hardeccius*, judex *aulicus* Caroli IV. [illegible] *Burggravii Magdeburgici* salutati sunt. Ultimus vero lineæ *Michael* decessit 14[illegible], qui etiam Austriæ Marescallus fuerat. Unde, quod §. 2. diximus, hæc familia in Comitiis Wormatiensibus de *Comitatu Hardeccio* investita est, & hunc primarium suum titulum, *Pruschenkiorum* veteri nomine abolito, retinuit. Porro primorum C[illegible] tritavia fuerat *Anna C. Hardeccia* ex Magdeburgicis Burggraviis. Si consulamus *Hamelmann.* de fam. emort. L. 2. p. 119. ille aliam plane arcem allegat *Hardeck* in [illegible] & terra Gotingensi, in eo loco, ubi nunc est opidum & arx *Hard*[illegible] audit [illegible] *Burchardos nobiles Dominos de Querforde & Burggravios in Magdeburg* [illegible] *Dominos vel Comites in Hardeck:* quod nonnulli hoc Hardeck putent, quod deinceps distinguit ab Austriaco. Iterum pag. 138. mentionem facit belli inter *Comites de Hardeck & Nideck*, quorum hoc etiam in terra Gœtingensi. Iterum p. 146. memorat, per ultimi Comitis in Hardeck filiam *Hardegsen & Horst* pervenisse ad nobiles de *Rostorf.* Cogitent de istis doctiores.

C. Glacensis.

§. V. *Balthei diagonales sinistri* denotant Comitatum *Glaciensem* in Silesia. (conf. *Sibmach.* Wapenb. P. 2. pag. 22. ubi tamen *dextri* pinguntur.) Hunc *Boleslaus* ex Piasteis *Dux Munsterbergius* 1322. vel 132[illegible]. *Ioanni R. Bohemiæ* vendidit, quod principium fuit potestatis Bohemorum in Silesiam. Redonat quidem ei comitatum Carolus IV. filius ad dies vitæ, sed ut Bohemicæ coronæ subderetur. Post hæc 14[illegible] [illegible] Podiebradii filii Victorinus & Henricus a Friderico IV. 1462. quem obsidione liberaverant, Comites *Glacenses* & Principes Monsterbergenses creantur. Ab H[illegible],

Variæ mutationes circa eum.

inter quos *Alberto Glacz* obtigerat, comitatum hunc emisse videtur Ulricus Comes Hardeccius, qui sororem eorum Zedenam seu S[illegible] uxorem habebat, & quidem emtionis anno 1500. pretium 6[illegible]. floren. denominantur in geneal. Nic. R. Rittershusii. Eundem comitatum Christophorus Comes Joannis filius 1537. Ferdinando Austriaco vendidit: a quo eandem suo sibi ære comparavit *Ernestus* [illegible] *Archiepiscopus Salisburgius & Episcopus Passaviensis*, qui Episcopatu abdicato in [illegible]

ipse

ipse concessit, ac ibi vitam suam 1560. terminavit. Laterculus autem pristinæ possessionis memoriam familiæ conservat.

§. VI. Proxima area, quæ hinc *aquilam*, isthinc defert *palos*, notat *Machlandiam* (das Machlands viertheil ob der Ens.) Prorsus hæc eadem tessera est cum ea, quæ in scuto Austriaco (vid. L. 1. c. 9. num. 72.) *Principatum supra Anasum* notabat, nisi quod illa aquila nigra in auro apparet. Est vero hæc *Machlandia* Austriæ illius supra Anasum pars Bohemiæ proxima, cujus metropolis *Freystadium*. Habuit ea suos Comites ex *Burggraviis Ratisponensibus* descendentes, & Plerennibus Hardeccis sanguine junctos. Illos videre licet apud *Lazium de migr. gent. l. 7. p. 319 320.* Ubi memorat ultimo *Friderico* in terra sancta mortuo Lupoldum VI. D. Austriæ ab Imperio feudum obtinuisse. Hunc comitatum etiam beneficio Imperatorum in Comites obtinuere. C. Machland.

§. VII. *Aurea aquila* in *solo argenteo* notat Baroniam *Stettenberg*: quæ jam in potestate Stephani fuisse apparet, cujus filii Sigismundus & Henricus *Baronum* hoc titulo insigniti sunt. Bar. Stettenberg.

§. VIII. Crux ultimæ areolæ notat Dominium *Creuzen* in superiori Austria situm, quod tamen quando acquisiverint, non observavi. Sed mediæ parmulæ tesseras explicare non integrum est. Dn. Creuzen.

§. IX. Hunc clypeum premunt quatuor casides: *Prima* coronata sustinet alam argenteam baltheo dextro aureo exaratam, cum laciniis ejusdem tincturæ: ex *altera* coronata expanditur jugum alarum baltheis, hinc dextris, isthinc sinistris rubeis & aureis exaratarum: Laciniæ etiam sunt ex cocco & auro. *Tertiæ* insistit tabula septangula, (ein schirm/) typo scutario duplici quadrantis secundi impressa, angulis ornatis singulis pennis pavoninis. Phaleræ dependent argenteæ & rubeæ. *Quarta* coronata cassis iterum premitur jugo alarum complicato, cum typo superiori parte primi & extremi, inferiori secundi & tertii alveoli medii scuti: *Laciniæ* sunt ex argento & minio. Galeæ.

§. X. Hæc διατύπωσις fuit insignium, qualia apud Sibmacherum extant, & quæ nunc etiam in usu esse, aliunde sum monitus. Alibi tamen memini, diversam nonnihil dispositionem vidisse: ut caput quidem scuti plane idem esset, quod modo contemplati fuimus: pedis etiam areolæ aquilam & crucem referrent, nisi quod hæc liliata pingebatur: ast inter has infimas areolas interceptebatur (ein gezwickell) alia triquetra rubea cum brachio armato ex sinistro latere procedente, & vel evaginatum gladium vel, potius clavam militarem (ein Pusikan) quæ argento tingebantur: tum loco mediæ parmulæ supra descriptæ inserebatur alia argentea cum ave nigra sed maculis interstincta, rubeis rostro & pedibus, insistente tricipiti colliculo viridi. Scutum recentius.

§. XI. Brachium armatum designat familiam *Reicheneck*, ex qua tria matrimonia Hardecciorum vel potius *Prueschenckiorum* lego: *Henrici* & *Elisabethæ* de Reicheneck, circa 1219. *Virici* & *Brigittæ* circa 1345. *Stephani* & *Margaretæ* circa 1480. quarum hæc primorum Comitum Hardecciorum mater, ista abavia, illa tritavi avia fuit. Reicheneck. famil.

§. XII. Avis nigra *Prueschenckiorum* vetus fuit tessera, quæ deinceps reliquis locum fecit, aliquando tamen origini testandæ resumta fuit. Prueschenck.

§. XIII. Eos quondam *immediate* subjectos imperio fuisse oportet, cum in *matricula Imperii* legantur, & certus modus contributionis assignatus sit. vid. *Zeiler. in. Germ. P. 2. p. 23.*) & eorum mentio fiat in *Constitut. Caroli V.* de anno 1529. §. Graffen persönlich. Sed deinceps à domo Austriaca sine onere exemti sunt. Status immediatus.

§. XIV. Ad titulos solemnes etiam referendum est, quod vocantur *hereditarii pincernæ Austriæ, nec non Styriæ Dapiferi hereditarii.* Tituli.

CAPUT XXIII.

Landgravii Hassiæ.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Ex Brabantinis. Sophiæ controversia. Compositio. Lineæ, Cassellana, Darmstattina.*
2. *Scutum Cassellanæ. Hirschfeld. Abbatia. Principatus pace Monasteriensi cessus.*
3. *Comitatus Ziegenhainensis. Ad Hassos.*
4. *Com. Catimeliboccensis. Femina. Successio.*
5. *Controversia cum Nassoviis. Decisio.*
6. *Com. Diez. Heredit. ad Nassovios. Catimelibocios. Hassos.*
7. *Com. Nidda. An eadem familia cum Ziegenhayn?*
8. *Urtica Schaumburgica.*
9. *Familia.*
10. *Comitatus ad Hassos translatus.*
11. *Leo Hassiacus. Differentia à Thuringico.*
12. *Brabantinus leo cur non assumtus? Monumentis antiquitatis exemplis ostenditur.*
13. *Scutum lineæ Darmstattinæ. Fasciæ Isenburgicæ. Quomodo ad Hassiacam devenerint.*
14. *Galea.*
15. *Tituli.*
16. *Eppstein. Domini & Comites. ad Hassos.*
17. *Iter. Ad Moguntinos & Hassos: Hanoicos. Wolfii de Gutenberg.*
18. *Pless. Famil. Origo de Schwanringen. Terra. Successio ad Hassos.*
19. *Franckenstein. Ex Henneberg...*
20. *Scutum Cardinalis Hassiæ. M. Prior ... Joannitticus. Episcop. Vratislav... Silesia.*
21. *Scutum Hassiacum carmine illustratum.*

§. I.

Familia SErenissimi *Hassiæ Landgravii*, quod alibi in Sylloge Genealogica fusius executi sumus, originem sumunt ex *Brabantinis Ducibus*, familia quæ non una affinitate *Carolidarum* genti, cum in flore esset, conjuncta fuit, atque adeo nulli alii antiquitate &
Ex Brabantinis. illustri splendore cedit. Ex Brabantinis vero Dux *Henricus II.* cognomento *Magnanimus* post Mariam Philippi Imperatoris & Irenes Angelæ Constantinopolitanæ filiam *Henrici III.* à quo reliqui *Brabantini Duces* propagati sunt, matrem, *Sophiam Ludovici Landgr. Thuringiæ* filiam duxerat. Ex hac genitus *Henricus* cognomento *puer* huic stirpi ortum dedit. Cæterum *Thuringiæ Landgravii*, ex quibus ejus mater, ad *Ludovicum* quendam *Barbatum* Caroli, ex Caroli M. posteris, Lotharingiæ Ducis filium, genus referebant, & in *Henrico* Sophiæ patruo, qui adversus Fridericum II. *imperium* Papæ
Sophiæ controversia. jussu arripuit, defecere. Hujus morte controversia inter *Sophiam* & ejus amitinum
Henricum illustrem Misniæ Marchionem, cui præter jus maternum ab Imperatore expectativa data erat, nata est: & ex controversia bellum. Demum ita res composita est,
Compositio. ut *successionis* inter domos has *pacto* inito, Thuringiæ pars Orientalis in Misnicorum potestate maneret, Occidentalem vel Hassiam Sophia & Henricus haberet: atque ita hæc ad posteros translata est, & quod deinceps videbimus, non una accessione crevit. Porro in *Philippi Magnanimi*, cujus memoriam & elogia superioris seculi annales
Lineæ Cassellana. nunquam intermori sinent, filiis in *duos ramos* stirps hæc se diffudit. A Wilhelmo primogenito ortus est *Cassellanus*, quem vocant, à Georgio *Darmstattinus*, appellatione
Darmstattina. ab habitatione desumta. Illius Princeps est Serenissimus Landgravius *Carolus*, qui a matre proximis annis susceptum regimen gerit. Hujus verò Serenissimus Landgravius *Ernestus Ludovicus*, qui cum fratribus sub laudatissima Serenissimæ Parentis cura in spem publicam adolescit. Utriusque rami sunt, illius *Reinfelsius*, hujus vero *Homburgius*, sed iisdem clypeis stirpis suæ uti solent.

Scutum. Cassellanæ. §. II. In *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 8. videre licet insignia, quibus ante hæc domus usa est: nunc vero auctus est arearum numerus. *Cassellana* linea scutum semel perpendiculariter, bis transverse secat, imposita toti scuto in media regione alia parmula. Primus capitis laterculus *argenteus crucem duplicem*, ad modum Archiepiscopalis crucis effiguratam, & *minio* tinctam comprehendit. Hoc symbolo *Hirschfeldia* no-
Hirschfeld Abbatia. tatur, conterminus *Buchoniæ*, Ziegenhainæ & inferiori Hassiæ Abbatia Wapenb. P. 1. pag. 13. In civitate *Hersfeld* (seu *Herolfeldiam* hoc nomen seu *Heers*... derivatum velimus) 737. Abbatia Benedictina fundata, & ditio partim a Bonifacio Moguntino emta, partim à Thuringis & Hassis attributa est. Eam etiam *Pipinus* & *Carolus Magnus*, cujus præceptor Alcuinus ibi situs est, multis beneficiis ornarunt.

Abbas

Abbas primus fuit *Lullus*. Tertius *Bruno* a Ludovico pio 845. privilegia insignia obtinuit. Ex sequentibus Abbatibus plures ad Episcopatus promoti, *Dietbardus* jun. ad Hildesheimium, *Burchardus* ad Halberstadensem, *Gothardus* 1013. ad Hildesheimium, *Bardo Germaniæ Chrysostomus* dictus ad Moguntinum, *Rudolphus* 1?3?. ad Paderbornensem; Quadragesimus septimus numeratur *Reinhardus* de Boineburg, qui pietate & de Abbatia pluribus meritis commendatur. 1??. Abbas *Michael Gimnasio* Hersfeldam ornavit. Demum postquam *Abbatia* aliquamdiu a Principibus Hassiæ administrata fuerat, deinceps *Principatus* nomen induit, & in pace Monaster-Osnabrug. 1648 Domui Hassiacæ illis verbis transcripta est: *Secundo domui Hasso-Cassellanæ, ejusque successores Abbatiam Hirschfeldensem cum omnibus ad pertinentiis secularibus & Ecclesiasticis, seu intra seu extra territorium (ut præpositura Gellingen) sitis (Salvis tamen juribus, quæ domus Saxonica a tempore immemoriali possidet) retineant, & eo nomine investituram à Cæsarea Majestate, toties quoties casus evenerit, petant & fidelitatem præstent.* Principatus ex pace Monasteriensi.

§. 111. In alterius quadræ, quæ transverse secatur, parte superiori *nigra stella aurea* fulget, inferiori parte *auro puro* tincta. Hoc è quo amplissimum Comitatum *Ziegenhainium* (Wapenb. P. 2. p. 20) ad quem *Rauschenburg, Gemunda, cænob. Haina* (olim Comitum conditorium, nunc xenodochium) *Neukirch, Ziegenhain, Treysa, Schwarzenborn* spectant, designat. Erroneum est, cum Comitatui huic *Cyr. Spangenb.* Adelsp. Pat. 2. lib. 12. c. 37. p. 325. duas rubeas stellas tribuit in clypeo nigro. Comites ejus *Dilich. Chron. Hass. P. 1. p. 91. & 92.* deducit a Ludovici ferrei *Landgravii Thuringiæ* filio *Friderico*, qui primus Comes eius 1173. in divisione factus est. Eo nati *Godfridus* & *Fridericus*, isto *Henricus*, *Ludovicus senior* & *Gerlacus*, pater *Ludovici junioris* & *Rudolphi*: *Henricus* filios præter alios habuit *Poponem* Comitem Reichenbacensem, cujus filius ἄπαις ad agnatos remisit successionem, & *Gotfredum* patrem *Burchardi* Archiepiscopi Salisburgensis & *Gotfridi III.* Com. qui obiit 1270. Hoc nati *Godofredus Contentiosus* & *Bertholdus*, isto *Ioannes*, qui Niddanum comitatum crevit, pater *Engelhardi* & *Ioannis*, quo iterum natus *Godofredus V.* pater *Ioannis*, *Ottonis* Archiepiscopi Trevirensis 1419. qui vir insignis, quod clerum reformare anniteretur, multorum odia incurrit, & fortissime pertulit, *Godofredi VI.* & *Sigismundi*. Ex his *Godofredus*, qui 1425. decessit, ex Eppsteinia Comite reliquit *Ioannem* Comitem ultimum, virum stupendi roboris. Hoc 1453. defuncto Comitatum cum Niddano Ludovicus Landgravius Hassiæ obtinuit. Contradicebant *Hohenloici* successioni, quia *Elisabetha Ziegenhainensis* Ulrico Comiti Hanoico nupta *Elisabetham* genuerat, *Alberti C. Hohenloici* uxorem, hujus ergo filii successionem *Ziegenhainensem* quæsivere. *Controversia* ad nepotes usque duravit, demum in Comitiis Wormatiensibus terminata est, Hassorum, qui Comitatum retinebant, commodo. Alii verò memorant, *Ioannem* prædictum jam 1445. Comitatum Ludovico vendidisse, sed servato sibi usufructu. *Cyr. Spangenb.* Adelsp. P. 1. L. 10. c. 15. p. [illegible] ita refert, penes quem fides esto. Graf Johann von Ziegenhain und Nidda der letzte dieses geschlechts/ hatte einem Kauffmann grosses gut auff der strassen nehmen lassen: Als nun derselbe Kauffmann mit vielen anhalten / bitten und flehen nichts wieder bekommen konte/ wartet er der gelegenheit / daß Landgraf Ludwig (als er im gelobten land gewesen) auff der wieder reyse gen Venedig kam. Da er nun daselbst den Grafen Johann bey sich hatte/ sprach ihn der Kauffmann ernstlich an / umb wieder erstattung deß entwandten guts und der auffgelauffenen schäden/ mit betrohung da er ihn dessen nicht alsbald befriedigen wolte / solches an die Obrigkeit zu Venedig gelangen zu lassen / und solcher massen recht wider ihn zu begehren. Da nun Landgraf Ludwig diesen ernst vermercket/ schlug er sich in handel / und erstattet dem Kauffmann seinen verlust / doch muste der Graf ihm die Graffschafft Ziegenhain dafür verschreiben / darnach gab er dem Grafen vollends so viel heraus / und vergliche sich mit demselben/ daß/ weil er keine Leibes erben hatte / er und sein gemahl (die eine von Waldeck war/) die zeit ihres lebens die Graffschafft inne haben / und doch weiter unbeschwehret gebrauchen solten / darnach solte sie an Hessen fallen / wie auch geschehen. Wiewol die Grafen von Hohenloh auch daran anspruch haben

Comitatus Ziegenhain.

Ad Hassos

wolten/ ward doch solches endlich zu Worms anno 1495. verglichen/ und Ziegenhain Hessen zugesprochen. In Chron. Ms. Waldecc. Praeterea [illegible] cum Landgravium etiam *Ottoni Waldeccio* Comiti, cujus avia fuerat [illegible] *hainensis*, ob resignationem Comitatuum Niddani & Ziegenhainii [illegible] nuos confirmasse. Ex quo quis colligat, omnibus satisfactum fuisse, qui in [illegible] aliquid juris asserebant.

C. Catimelibocensis.

§. IV. Area proxima *aurea pardum, sed erecto situ, rubeum cum corona* [illegible] continet, designando comitatum *Catimelibocensi* seu *Cazenelebogen*. Amplissim[illegible] Comitatus fuit, & ipsi Comites ante hac celeberrimi. Primum eorum leg[illegible] notatum *Wolfgangum*, qui dein ludis equestribus Magdeburgicis & Constan[illegible] bus interfuit. Hujus pronepos constituitur *Reinhardus* ex Abbate Limburg[illegible] *Episcopus Spirensis*: hujus frater *Wolfgangus* pronepotem habuit *Wilhelmum* H[illegible] manni Landgravii adversus Philippum & Ottonem IV. Augustos parastatam; [illegible] *Dieterici* & *Wilhelmi III.* quorum hic *Reichenberg*, ille *Rheinfels* 1246. imposit[illegible] tra Rhenanarum civitatum voluntatem telonio, ob quod 1255. arx frustra obses[illegible], condidit. Ab utroque lineæ. Ex *Dieterici* posteris *Wilhelmus* & *Eberhardus* fratre, ille *Burgschwalbach*, hic *Dornburg* condidere. Illius verò filii lineam terminarunt.

Familia

Wilhelmi III. pronepos *Theodoricus* circa 1330. filios habuit *Joannem II.* & *Fridericum*, unde denuo rami; ramus *Friderici* exaruit in *Wolfgango seniore*, cujus filia agnato ex Joannis linea *Wolfgango juniori* nupta fuit, mater *Philippi senioris*, avia *Philippi junioris*, cum quibus Philippo hoc 1453. & post eum patre 1479. extinctis familia defecit. Heres Philippi filia *Anna Henrico Landgravio Hassiæ* nupta successionem attulit. His parentibus nati *Wilhelmus, Mechtildis, Elisabetha*. Mortuo vero sine liberis Wilhelmo agnati familiari lege & certo pacto, non in ea tantum bona, quæ à patre & avita hic possederat, sed & in materna recens acquisita successere.

Successio.

§. V. Contradixere successioni *Clivensis* & *Nassovii*, cum Henrici filia *Mathildis* Joanni Duci Cliviæ & *Elisabetha* Joanni Comiti Nassoviæ ex Dillenburgensi ramo nupsissent; inde imprimis inter *Nassovios*, quibus *Clivii* jus vendidere, & Hassiacos jure actum est. (De controversia scripsere *Molin. consil.* 17. *Ioh. Bapt. Cæsar. L.* 2. *c.* [illegible] *illustr, Oldendorp. cons.* 5. *vol.* 2. *Simon. Pistoris apud Modest. Pistoris.* 10. *vol.* 1. *Rittersh.* [illegible] *de Feud.* 16. *n.* 20.). Et quidem 1548. pro illis pronunciatum est, apud Sleidanum Lib. 21 p. 642. Sed 1552. in *Passaviensi transactione* apud eundem Lib. 24. pag. 784. inter articulos ille etiam fuit: *Ut quæ Landgravio est cum Nassovie Comite de ditione Catterum controversia recognoscatur per Principes Electores, & ab iis etiam, quos ad eam rem designabunt tum reus tum actor: Ex iis deinde Cæsar deligat VI. qui summam rei tractent, sic tamen, ut biennio causa definiatur.* Nec tamen breviori illo termino decidi potuit; sed 1557. res composita est. Rem ita narrat *Thuan.* Lib. 19. p. m. 863. *Francofurti ad Mœnum per delegatos Principes ac judices, Ottonem Henricum & Augustum Septemviros, Wilhelmum Clivensem & alios controversia de Catterum Melibocorum ditione, quæ jam amplius L. annis agitata fuerat, inter Nassovios & Hassiæ Principes amicè composita est: Philippo Hesso Comitatum Cattorum retinente & Wilhelmo Arausiensi Principi 600000. aureos exsolvente, & Comitatum Diezensem pro 150000. reddente. Tituli vero & insignia utrique communia esse jussa sunt.*

Controversia cum Nassoviis.

Decisio.

§. VI. Quarta area *rubea duos leones gradientes vel pardos aureos* continet, *lingua* & *faiculis cæruleis*. *Diezensis Comitatus* ad utramque Lani ripam situs, ab oppido *Diez*, quod intra mœnia duas rupes, (utraque arcem insignem sustinet,) nomen sortitus, & cum 1388. Gerlacus ultimus Comes mortuus esset, *Comitatus aureus*, (die güldene Grafschafft *Dilich. Chron. Hass.* 1. *p.* 48.) dictus, hoc hieroglyphico denotatur. Habuit ille suos Comites peculiares, quorum tamen plenam deductionem non vidi, ultimus fuit *Gerlacus*, filius *Gerhardi* Comitis, qui 1368. vixerat: Gerlacus filiam reliquit *Iutam*, quæ *Adolpho C. Nassovio*, filio Joannis & fratri Engelberti, a quo Arausionenses & Dillenburgii descenderunt, nupta Comitatum Diezensem attulit hic cum fratri *Engelberto* oppignoravit, & eum in communionem tituli admisit. Unde cum Adolphus non nisi filiam *Iutam* reliquisset, *Godefredo Dn. Eppsteinio* nuptam, post ejus mortem inter hunc & Engelbertum lis orta est, quæ 1420. in hunc modum composita, ut *Comitatus medietas* ad *Eppsteinios*, altera ad *Nassovios* spectaret. Unde

C. Diez.

Hered. ad Nassovios.

Godefre-

Godofredum ultimum illius lineæ, *Comitem Diezium* cognominatum legi. Hic vel pater ipsius Godofredus suam *Diezam* partem Comiti Catimelibocensi oppignoravit. Nam cum prius inter Archiepiscopum Trevirensem Jacobum & Philippum Comitem Cazenelebogium atque Godofredum Eppsteinium tractatum fuisset, ut Elector utrique quartam Comitatus partem feudo concederet, sicuti etiam 1457. Philippus de feudo investitus est, Godofredus illico Philippo suam quartam 3000. aureis oppignoravit. Atque ita medietas Diezia partim tanquam vetus feudum, partim jure hypothecario ad Catimelibocentes pervenit. Iterum 1449. Henricus socero Philippo suam partem Deziam 18000. aureis oppignoraverat. Cum 1479 familia Catimelibocensis defecisset, cum reliquis bonis hæc etiam Diezia ad Hassos translata est, atque ita eodem anno Henricus Landgravius investituram de quarta illa Diezia & Catimelibocis ditionibus accepit, nec non filius ejus 1488. Iterum 1500. atque 1506. Wilhelmus medius, regentes Principatus quoque 1514. & Philippus Landgravius 1533. 1541. 1555. Tandem in compositione controversiæ Catimelibocicæ Diezia simul comprehensa fuit, & quarta pars Nassoviis cum communione tituli cessa. Unde 1558. primum in literis Hassorum feudalibus ea quarta omitti cœpit.

Catimeli-bocos. Hassos.

§. VII. Laterculus in ima regione dexter ex *nigro & auro transversè sectus in superiori parte nigricante stellis duabus aureis* (in Wapenb. P. 1. pag. 8. argento tinguntur, sed nobiliori metallo Wapenb. P. 3. pag. 40. superbit. Signum est Comitatus *Nydensis* seu *Niddani*, qui cum *Ziegenhanensi* simul in familiam allatus est. Porro ex iis, quæ P. 1. c. 8. observata sunt, historiæ peritis æstimandum relinquimus, an hoc argumento *Ziegenhanenses* & *Niddani* Comites omnino ejusdem familiæ fuisse dicendi sint? Quo casu differentia unius & duarum stellarum distinctioni serviisset inter lineas: qualia exempla discerniculorum loco alleg. P. 1. c. 8. dedimus. Sane *Dilich. Chron. Hass. P. 1. p. 92.* memorat, *Engelhardum* ultimum Comitem Niddanum 1329. decessisse, & ob hoc comitatum Ziegenhainis obtigisse, quod ex eadem stirpe fuissent.

C. Nidda. An eadem famil cum Ziegenhajn.

§. VIII. Ultima areola *coccinea urticam candentem* exhibet. Aliis terminis exprimere placuit Chiffletio Eq. A. V. insign. 162. cum ita describit: *Tres ocelli flores, totidemque urticæ folia argentei triangulariter coeuntia in corde laterculi coccinei scutulo argenteo impresso.* In quo valde fallitur, de urtica enim constans familiæ est sententia. Cæterum de hac tessera, quæ & *Holsatiam* & *Schaumburgium* comitatum notat, quod satis esse potest egimus L. 1. c. 86. num. 6. confer *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 18.

Urtica Schaumbergia.

§. IX. Porro *Schaumburgicam* familiam quod concernit, ea ex nobilibus de *Sandersleben* orta fortunæ initia debuit *Brunoni Episcopo Mindensi*, cujus fratrem *Adolphum* 1030. vel 1032. Conradus II. Imperator *Schaumburgicum Comitem* constituit. Hic avus alterius *Adolphi* fuit, qui primus à Lothario Imp. *Holsatiæ Comitatum* nactus est. Quod Holsatiæ successionem attinet, de ea & loc. alleg. L. 1. c. 86. & in descriptione Danici regni clypei agitur. Nam *Adolpho* 1459. extincto illa ad *Oldenburgicam* familiam transiit, excluso agnato Ottone Schaumburgi Comite, qui demum accepto pretio cessit sua prætensione. Hujus posteritas duravit ad nostram memoriam, ultimo *Ottone* 1640. vivis exemto, cum patris familiæ beneficio Ferdinandi II. Augusti, axioma *Principale* accessisset, quo *Fructus* gavisus est, sed à ...

Familia.

§. X. In pace Osnabrugensi & Monasteriensi istis verbis ad Hassiacam familiam hic comitatus translatus est. *Tertio: Ius directi & utilis Dominii in Præfecturas Schaumburg, Buckenburg, Saxenhagen & Statthagen, Episcopatui Mindano antehac assertum & adjudicatum porro ad Dn. Wilhelmum, modernum Hassiæ Landgravium, ejusque successores plenarie in perpetuum citra ulteriorem dicti Episcopatus, aut alterius cujusvis contradictionem aut turbationem pertineat: salva tamen transactione inter Christianum Ludovicum Ducem Brunsvico-Luneburgensem & Hassiæ Landgravios, Philippumque Comitem de Lippe inita: firma etiam manente, quæ inter eandem Landgraviam & dictum Comitem inita est, conventione, quatenus Cæsareæ Majestati & Sacro Romano Imperio non præjudicet.* Unde hoc nomine in Collegio *Comitum Saxoniæ & Westphaliæ* in comitiis Imperii, nec non in dietis circuli Westphalici, Serenissima Domus suum servat locum.

Comitatus ad Hassos translatus.

Leo Hassiacus.

§. XI. Hisce areolis incumbit media parmula *cærulea*, in qua salit *leo* ... *decem tæniis transversis argenteis & rubeis* distinctus. (Frustra est *M. G... d'arm. P. 2. p. 276.* cum leonem hunc argento solo tingit, eique quam tene... nem assignat. Qua ratione a *Thuringico leone* distingui possit, alibi diximus in ... Saxon. l. 1. n. 2. & infra in cap. de Saxonia repetemus. *Chassier... C...* transpositas argenteas & rubeas tænias. Mallem ego, leonem Hassiacum ... per lineis pingi ex communi ... , cum *Albinus* & *Sachs* Thuringico non nisi ... inducant. Porro Hassia hoc leone (de cujus antiquitate lege, sed cum judicio ... apud *Hapirg.* extant de *Iur. arm.* p. 13. 557.) notatur, atque ita primaria hæc are... Cur tanta inter hunc & Thuringicum leonem convenientia sit, ex illis intelligere ... cet, quæ §. 1. adduximus.

Differentia à Thuringico.

Brabantinus leo cur non assumtus?

§. XII. Porro mirari subeat, cur *Brabantini leonis* nullum hic vestigium ... §. 1. audiverimus, Brabantinorum Ducum nostros Landgravios, non quidem ... (nam extincto tamen illorum Ducum altero, Principatus non ad agnatos sed ... *Belgicarum Provinciarum* per fœminas in alias domos transiit) ast indubitè ... dem mascula progenie posteros ac descendentes fuisse, ad quos adeo gestan... ... lius jus utique spectabat. Verumenimverò uti Henricum illum & ejus posteri... nemo à leone hoc usurpando arcere potuisset, tanquam paterna & avita tessera, si ei placuisset uti, ita tamen hic, cum Hassiam nactus esset, hujus symbolo uti maluit, imprimis quando eo seculo mos plura in unum scutum combinandi nondum invaluerat: unde prætulit tesseram Principatus, quem possidebat, illi, quæ designaret Ducum in fratris potestate constitutum. Nec exemplo res ea superioribus seculis caruit. Ita *Hermannus Zeringensis*, cum Juditham Com. Badensem, ejus ditionis heredem, duxisset, omisso avito leone Zeringio Badensem baltheum assumsit. Ita Serenissima *Austriaca* domus non leone Habspurgico tanquam gentili tessera utitur, nec *Brandenburgica* quadratura Zollerana, sed illa fascia Austriaca, hæc aquila Marchica; quamvis antiqua symbola scutis majoribus inserant, sed loco posteriori. Ita cum *Ioannes Spanheimius* Adelheidam heredem Saynensem duxisset, ejus ex filio Joanne nepotes *Henricus* & *Godfridus* seculo decimo tertio hereditatem partiti sunt, ille *Spanheimium* retinens Comitatum, hic *Saynensem*: qui cum posteris Spanheimium & titulum & insignia omisit assumtis Saynensibus. Non aliter *Philippus Falckensteinius*, cum Annam Münzenbergicam heredem duxisset, omisso avito titulo & scuto Munzenbergicis acquievit. In Francica ipsa regia domo, qui ad *Britanniæ* Ducatum pervenere ex Drocensibus, nullum vestigium regiorum liliorum retinuere, sed usi sunt hermionico scuto Britannico: sed & ipsi *Drocenses* atque *Curtenæi* pro more ejus seculi loco liliorum alia assumserunt δέγματα. Plura adduci possent, sed hæc sufficiant exempla, docendo more superiorum seculorum, a quo nostra consuetudo augendis scutorum areolis intenta nonnihil abludit.

Mos antiquitatis exemplis ostensus.

Scutum lin. Darmstattinæ.

§. XIII. Hac scuti dispositione *Cassellana* linea utitur, nec aliâ *Darmstattina*, nisi quod in hujus clypeo observavi quintam areolam iterum transversè sectam, ut *Niddano* symbolo subjiciatur novum δέγμα, *duas fascias nigras* solo *argenteo* incumbens. Hoc designatur *Isenburgicus Comitatus*: cujus hanc tesseram ista duplici titulo ascivit. Nam *Henricus Comes Isenburgicus*, qui 1601. mortuus est, Hassiacæ domui præcipua sua bona, die Dreyeich (*Triquetram ditionem*) *Præfectur. Kelsterbach* cum omni superioritate, regalibus & juribus vendidit; cui quidem contractui agnati Henrici contradixere, causa ad tribunal imperii Spirense delata. Demum 1635. ab Imperatore Ferdinando II. totus comitatus, quod ad fiscum ex occasione bellicorum motuum recidisse diceretur, Landgravio Georgio concessus, & investitura collata est, cum omni superioritate, regalibus & juribus: Mandatum etiam Cameræ, ut priores lites hac donatione sublatæ, nec alius Isenburgi & Budingæ Dominus, quam Landgravius, agnosceretur: demum post varia hinc inde, inprimis 1640. Norimbergæ, & dein Ratisponæ acta, 1642. transactum, eaque transactio a *Wolfgango Ottone*, *Ludovico Arnoldo*, *Ioanne Ludovico*, *Ioanne Ernesto* C. Isenburgicis, *Maria Magdalena* vidua Isenburgica, nec non eorum assistentibus *Ludovico Henrico* C. Nassoviæ, *Georgio* Du. Heckensteinio, *Georgio Alberto* C. Erpachio subscriptione approbata, ac ab Imperatore Ferdinando III. intercessione Electorum confirmata est, ut totus comitatus Isenburgicus

Fasciæ Isenburgicæ.

burgius

burgiis restitueretur, tribus & dimidio exceptis pagis, reservata Darmstattinis expectativa seu successione in casum deficientium masculorum ex tituli jure. Quæ transactio pluribus articulis constans 1643. Marpurgi typis publicata est. Hac causa & ob servandam quasi possessionem successionis in scuto hoc *Isenburgica* retinetur. Inde licet Comites in pacificatione *Monasterio-Osnabrugensi* transactionem cassari peterent, jus tamen Hassiis suum illis verbis servatum est, quæ ita sonant: *Comites de Isenburg gaudeant amnestia generali supra art. 2. & 3. descripta, salvis tamen juribus Domino Georgio Landgravio Hassiæ vel cuivis tertio contra eosdem, ut & contra Comites de Hohensolms competentibus.* Quamvis vero in concessione Imperiali *Cassellanæ* lineæ (cui adversus Imperatorem tum bellum fuit) non mentio fiat, nihilominus eodem jure eadem gaudet, ex pactis familiæ & confraternitate antiqua inter se & cum Saxonica domo inita, ut etiam ad ea quæ deinceps acquiruntur bona reliquis successionis jus ex ordine esset. Hactenus tamen & tessera illa & titulo ea linea abstinuit. Quomodo ad Hassiacam domum?

§. XIV. Incumbunt huic scuto quinque galeæ. *Media* coronata, *Hassiacæ* parmulæ respondens, sustinet duo cornua argentea, ex quibus utrinque foliati ramuli prominent. Volunt aliqui myrtillorum fruticetum ramulis hisce exhiberi. (vid. *Hæping. de jur. insign. p. 359. 360.*) Quæ ad *dextram* proxima est, etiam coronata & cauda pavonina superbiens, *Hirschfeldensem* principatum notat; quæ ad *sinistram* Hassiacæ assistit caprum exsurgentem alatum nigrum, cornibus & pedibus aureis, aliis *Ziegenhainensi* emblemate pictis refert. *Extrema ad dextram* etiam corona insignis est, & sustinet jugum alarum complicatarum: utraque vero nigra in orbe aureo symbolum *Cattimelibocense* repetit. Demum quæ *ad lævam ultima est*, tortili diademate tegitur, & quinque vexillis *Schaumburgicis*, in quibus urticæ singulæ pinguntur, pro fulcro est. Hæc vero vexilla pinguntur, inter duo sceptra pavoninis pennis fastigiata. Alibi loco diadematis tortilis vidi *coronâ spinea* cassidem obtectam: cujus eadem ratio quæ clavorum in areola Schaumburgica credi potest, utpote quibus clavos in passione Christi usurpatos notari volunt. Uti L. 1. c. 86. n. 6. 9. vidimus. Galeæ.

§. XV. Titulus Principum, qui illustrando scuto servit, ille est: *Landgravius Hassiæ, Princeps Hirschfeldæ, Comes Cattimeliboci, Diezia, Ziegenhainæ, Niddæ & Schaumburgi*, &c. Linea *Darmstattina* autem post Schaumburg adjicit *Isenburgi* & *Budingæ*. Vidi ubi aliquando titulus amplior usurpatus fuit, additis elogiis *Dominus in Eppstein, Pless, Itter & Franckenstein.* Tituli.

§. XVI. Titulus hic occasionem dat de illis dynastiis quædam verba addendi. Eppstein. *Eppsteinia* suos olim *Dominos* vel *Comites* habuit, quorum a *Sigfrido Eppsteinio*, *Sigfridi* ex Abbate Fuldensi *Archiepiscopi Moguntini* electi 1230. patre, deductionem vidi. Præter primum illum successu temporis duo alii *Sigfridi*, & demum *Gerhardus Archiepiscopi Moguntinam* sedem rexere. Hujus qui 1304. obiit ex fratre *Godefredo* nepos *Godofredus* ex uxore *Lucardi Falckensteinia Comitatum Konigsteinium* obtinuit, pater *Godofredi* & *Eberhardi*; hujus linea defecit 1537. in Anna Botonis C. Stolbergii uxore, à qua *Stolbergius* illa jura, de quibus in scuto Stolbergico: illius (*Godofredi*) nepos *Godofredus Dn. Eppsteinius C. Diezius*, quod supra vidimus num. 6. alterius masculos terminavit, sed 1492. Wilhelmo Landgravio Hassiæ *Eppsteiniam Dynastiam* 46000. floren. vendidit. Insignia sunt Warenb. P. 1. pag. 14. *ternis argenteis & rubeis cantheriis* exaratum scutum, galea vero pileolo lato rubeo (cujus ora reducta argento splendet) tecta sustinet super globulo argenteo illius summitati imposito pennarum pavoninarum fasciculum. Domini & Comites. Ad Hassos.

§. XVII. *Itter* Dominium est ad Ederam fluvium ab arce Itter in valle super rupe sita dictum. Peculiares olim habuit Dominos Ex quibus apud *Cranzium Metrop. L. 8. c. 47.* Comes *Theodoricus in Itter, Episcopus Paderbornensis* fuit. Demum 1361. quod Dynasta regiminis lubidine suum agnatum confodisset, a *Landgravio Henrico* & *Archiepiscopo Moguntino* occupatum, homicida autem in cœnobium Haina detrusus est: Teste *Dilich. P. 1. Chron. Hass. p. 128.* qui idem *Part. 2. Chron. p. 197.* historiam ita repetit. 1361. Umb diese zeit hat ein Herr von Itter/ auß zu viel ungebührlicher begierde und verlangen zum regiment/ seinen Vettern erstochen/ und ihm also die gantze herrschafft unterwürffig gemacht. Weilen dann solche mordthat billiche straff verdienet/ hat Landgraf Henrich samt Gerlach dem Itter. Ad Moguntinos & Hassos.

Ertzbischoff zu Mäyntz/ und Otten Grafen von Waldeck das schloß Itter belagert/ gewonnen/ und das Ländlein vor sich und seine mitgebührenden behalten/ den mörder aber in das Closter Hayna verdammet. Dominium [illegible]

Waldeccios. tum dein *Comitibus Waldeccia* oppignerarunt, hi nobilibus *Wolfis de Gutenb[illegible]* cesserunt in antichresin. Ob quod controversia orta, cujus causa *Hamelmann. de fa-*

Wolf. de Gutenberg. *mil. emort. L.* 2. *p.* 150. ait: *Cum nobilibus de Wolven certavit hoc nomine L[illegible]* *Philippus pater*. Insignia sunt *leone ornata*, ut videre est apud *Dilich. Chron. H[illegible] P.* 1. *p.* 119. *b.* in scutulo arcis delineationi apposito, sed absque colorum indicio, & e[illegible]dem, nisi illa scalptoris [illegible] sint, *limbo* inclusus est leo. Quia vero in Wapenb. P. 1. p. 140. *Wolfis de Gutenberg* in secunda & tertia areola *cærulea* tribuuntur *leo aureus, capite & collo argenteis*, non improbabilis est conjectura, ipsum illum Itterani Dominii fuisse notam.

Pless. §. XVIII. *Plessa* libera dynastia non procul Gœttinga sita, *Wilh. Dilich. Chron. Hass. p.* 150. teste, familiæ de *Schwanringen* dictæ (ex qua 793. *Balduinus de Schwanringen* in Hockelheim habitavit) patrimonialis fuit. ipsa arce *Plessa* a *Gotschalco de*

Familiæ origo de Schwanringen. *Schwanringen* condita. Hos Schwanringios *Henricus anceps* post Mersburgum prælium *Dominorum* ordini adscripsit, & [illegible] dedit in *auro duos uncos ignarios rubeos sulfureis filis circumvolutos*. (zwen rothe feuer-hacken/ mit den darumb gewundenen schwefel faden.) Familia duravit usque in seculum superius, & matrimoniorum splendore dignitatem tutata est. Eam recenset ex parte *Hamelmann. de famil. emort. L.* 2. *p.* 141. *seq.* Ultimus mortuus est 1571. *Theodoricus. Thuan. lib.* 50 *p.* 98[illegible]

Tessera. Successio ad Hassos. ita ejus mentionem facit: *In Saxonia nobilis ac perantiqua familia Plessa Theodorici morte extincta est, & ejus amplissimum patrimonium ac castella Hassiæ Princeps, cujus beneficiaria erat, possessum ivit.* Addit *Hamelman.* d. l. p. 144. *Istius Domini sunt multa feuda passim hinc inde nobilibus & patritiis in diversis urbibus collata, quæ etiam omnes beneficiarii post demortuum ultimum Dominum nobilem de Plessa Theodoricum V, acceperunt in feudum a Landgravio Hassiæ Wilhelmo.* Cæterum fuit Plessiis illis *inter Ordines Imperii* & in hujus *matricula* locus. vid. *Zeil. itin. Germ. P.* 2. *p.* 23. Hieroglyphicum scuto aureo impressum superius Dilichii verbis enumeravi. Exiguum discrimen phraseos est apud *Cyriac. Spangenb.* Adelsp. P. 2. L. 12. c. 40. p. 329. zwen rothe feuer-eysen mit drey schwefel-kertzen zusammen gebunden im gelben feld. *Apex* est, galeæ coronatæ imposita vel columna vel in columnæ speciem pileus orientalis oblongus pennis pavoninis fastigiatus, quem similis scutariæ figura medium perforat.

Franckenstein. Ex Hennebergis. §. XIX. *Franckenstein* Dominium esse reor, ad quod *Smalkaldia*, quam domus Hassiaca ex hereditate *Hennebergica* obtinuit, spectasse videtur. Nam *Dilich. Chron. Hass. P.* 1. iconi Smalkaldiæ urbis ex sinistro latere ipsius civitatis scutum, dextro clypeū addit cum leone coronato, addita inscriptione *Franckenstein*. Cæterum Bertholdus VIII. C. Hennebergius filiam elocavit *Domino de Franckenstein*, quibus nati sunt *Ludovicus & Sigefridus*, a quibus Bertholdus princeps avunculus ditionem emit. *Spangenb. Chron. Henneb. L.* 5. *c.* 4.

Scutum Cardinalis Hassiæ. §. XX. Ex hac gente est etiam *Eminentissimus Fridericus* Ludovici fidelis ex Darmstattina linea filius: cujus scutum dignitatibus Ecclesiasticis auctum meretur peculiariter describi. Utitur Princeps hic scuto quadripertito: cujus prima & ultima areola *rubea senis liliis argenteis* 3. 2. 1. exornantur, secunda vero & tertia *aurea aquilam nigram* defert, cujus pectori impressa *luna argentea* conspicitur. Huic scuto aliud medium incumbit scutum, denuo quadripertitum, cujus prima & extrema areola *rubea cruce argentea* impressa est, secunda & tertia integrum exhibet *Hassiacum* supra descriptum clypeum. Ex his *crux* notat *Magnum prioratum Ordinis Johanni-*

M. Priorat. Joannitic. Episc. Vratislaviæ. Silesia. *tici*. Lilia *Vratislaviensem Episcopatum*: aquila illis juncta *Ducatum Silesiæ* (pro more Silesiæ Ducatuum, quem alibi notavi, ut fere omnes etiam peculiaribus suis [illegible] soleant addere aquilam Silesiæ.) Huic toti scuto imponitur *petasus Cardinalitius* cum dependentibus ex more loris.

Scutum Hassiacum carmine illustratum. §. XXI. Ita descripta insignia gentilitia Hassiaca juvat audire à Poëta commendata, in memoria *Mauritii Landgravii*.

Cæruleam

Cæruleam triplici fulgentem cuspide peltam,
Et quæ præterea mystica [illegible] vides;
Haud frustra veteres usurpavere Monarchæ,
Sub quorum imperio Cattidos ora fuit.
Nempe velut forti LEO pectore præstat, & VRI
Præ reliquis magnum CORNVA robur habent.
Viribus Hassiaci sic consilioque Dynastæ,
Inter Teutonicos enituere Duces.
Testantur satis hoc pro Religione duella
Et patria, forti quæ subiere animo.
Nam nisi GVILLELMOS fortes, fortesque PHILIPPOS
Donasset populo gratia dia suo,
Hactenus in tenebris Germania cæca sederet,
Et premeret Tuscum libera colla jugum.
Hinc velut Alcides nunc inter SIDERA fulgent,
Cingit & illorum pulchra CORONA caput.

CAPUT XXII.

Com. & Bar. de Mœrsberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Barones. Comites. Linea Carinthiaca.*
2. *Insignia.*
3. *Mœrsberg. Befort.*
4. *Titulus.*

§. I.

INcluta *Mœrsbergiorum* dynastarum stirps à pluribus seculis viguit. Genealogiæ vero quas Celeberrimi Viri *Nic. Ritter* [illegible] & *G. Bucel. P. 3. Com. p. 136.* recensent, circa antiquiora plurimum differunt. Antiquissima occurrit memoria *[illegible]* & *VValtheri* Dominorum de Mœrsberg [illegible]. A Friderico III. Augusto 1488. dignitas *Liberi Baronis in Casparum* Mœrsbergium collata est. Is [illegible] præter alios duo totidem linearum autores *Ioannes Iacobus* & *Ioannes*. Ille iterum *Ioannem Iacobum* genuit, patrem *Hieronymi*, avum *Georgii* Comitis, qui ex Dorothea Susanna Gleichenii Comite reliquit Illustrissimum *Ludovicum Fridericum* Comitem superstitem. *Ioannes* autem lineæ *Carinthiacæ* sator *Franciscum* genuit [illegible] *Petri*, quem parentem habuit *Ioachimus*, atque *Ioannis Friderici*, quo genitore [illegible] Comes, & nato ex Sidonia Principe Eggenbergia Illustrissimus *[illegible]* Comes. Familia. Barones. Comites. Linea Carinthia.

§. II. Insignia repræsentantur *Sibmach.* Wapenb. P. [illegible] Scutum est quadrifidum: areola prima & quarta *cærulea* referente *tres [illegible]* vel aviculas expansas *aureas*: secunda & tertia *tessellis quatuor argenteis quinque* interponit *rubeas*. Sed ordo areolarum potius invertendus fuit, aquilis in secundum, tessellis in primum repositis locum. Imponuntur vero duæ galeæ coronatæ, ex quarum *priori* Sibmacherus protendit alas duas cæruleas ternis aquilis aureis [illegible]. *Posteriori* autem imponit hermam æthiopis tessellas scutarias veste referentis & tænia tortili ex argento & cocco caput redimiti. Verum istæ etiam galeæ transponendæ sunt. Laciniæ alteri circumfunduntur cælestinæ & aureæ, alteri argenteæ & [illegible]. Insignia.

§. III. Tessellas *Marsbergiam* dynastiam designare existimo. Aviculas *Befortio* attribuo. *Marsberg* seu *Mersburg* arx est in monte [illegible] in Sundgovia Alsatiæ, milliari à Pfiretarum arce, qui Pfiretenses Comites omni illi tractui quondam imperarunt. *Befort* autem eidem arx est Sundgoiæ, in confinijs Montpelgardensis Principatus & Lotharingiæ. De his Christ. Urstisius in Chr. Basil. L. [illegible]. Von den Edelleuten dieses landes seyn die Herren von Mersperg geehret worden / welches ein ziemlich schloß ist / eine meilwegs hinder Pfirt / und 2 stern von [illegible] auf einem berg gelegen. Käyser Friderich der Dritte macht Herrn Casparn zum Freyherrn / und Mersperg zu einer Herrschafft anno 1488. Käyser Maximilian Mærsberg Befort.

gab ihm zu lehen Befort / (welches an seine vordern pfands weiß kommen) Rosenfels Angelsot und Etchis gegen einer summa gelds / und [illegible] Arnold zu Basel liebe Conraden von Mersperg über die herr[illegible] und Froberg. Kurtz verruckter Jahren hat die Oesterreichische [illegible] Obern-Elsaß das schloß Mersperg zu ihres Landsfürsten handen [illegible] damit es nicht obligendes schulden last halben in frembde hände [illegible] würde. Sie sollen (als ihre vermuthung mit sich bringt) von denen [illegible] von Rupe oder Roche (eine tag reiß hinder Mersperg in Burgund) abkommen seyn. Porro cum reliqua Sundgoia et Alsatia Austriaca hæ etiam [illegible] potestatem *Regis Galliæ* pace Monasteriensi transiere & sub ea persistunt. [illegible] dynastæ in *matriculam imperii* facere, veluti videre est in *M. Zeiler. Itin. Germ.* P. 2. p. 27. & *Ioh. Limn. Iur. publ. T. 4. add. ad* 4,7. pag. 559. sed additur, eos eximi ab Austriacis, sine onere.

Titulus. §. IV. Titulus nunc alterius lineæ ille est: *Comes in Marsberg, Dominus in Befort, Blanckenhain & Cranichfeld.* Horum duorum Dominiorum jus est a *Dorothea Susanna* filia Waltabi seu Volrathi Com. Gleichensis ex linea Blanckenhaino-Cranichfeldia ultimi, matre moderni Comitis, qui ea causa partem [illegible] *Blanckenhain* & *Nieder-Cranichfeld* possidet in Thuringia. Titulum lineæ *Carinthiacæ*, ex qua unus in Austria habitans in Augusta aula magna autoritate pollet, non vidi, an aliquid addatur avitis elogiis de *Marsberg* & *Befort*.

Caput XXV.

Episcop. Monasteriensis, ut & Paderbornensis.

ARGUMENTUM.

1. *Scutum Episcopi Christophori Bernardi.*
2. *Episcopatus Monasteriensis. Civitas Monasterium.*
3. *Dominia diœceseos. Ahusen.*
4. *Horstmar.*
5. *Ludinghausen.*
6. *Ottenstein.*
7. *Vechte.*
8. *Controversia de Com. Delmenhorst.*
9. *Corveia Abbatia.*
10. *Burggr. Stromberg. An in Palatinatu? Jus ob illum suffragii in comitiis.*
11. *Quomodo ad Monasterienses.*
12. *Borculo seu Borckelohe. Successio. Controversia exercita. Bellum. Pax.*
13. *Fundamenta Episcopi in causa Borculoer.*
14. *Galen. Gaelen Rhenani.*
15. *Galea.*
16. *Pedum. Gladius. Principatus dignitas. Titulus.*
17. *Episcopi Ferdinandi Fürstenbergii Paderbornii scutum.*
18. *Paderborniæ Crucis ratio.*
19. *Episcopatus. Advocatia. Com. Warburg. Haholt. Steppeberg.*
20. *Com. Pyrmont.*
21. *Furstenberg. Familiæ origo. Deductio.*
22. *Galea Episcopi.*
23. *Titulus.*

§. I.

Scutum Episc. Christoph Bernardi. MOnasteriensium Præsulum insignia lustraturi ab initio considerabimus proximi Episcopi *Christophori Bernardi* clypeum, quo circa ultima vitæ tempora usus est: illud duabus perpendicularibus lineis in tres palos distinguebatur, primo et tertio denuo in binas regiones sectis, medio præter mediam parmulam duos alveolos referente, ut ita in universum regiones novem fuerint, media parmula connumerata. Et quidem supremus & intimus laterculus medii pali *Monasteriensem* ipsum Episcopatum, prima primi & secunda tertii pali regio *Corbeiensem* Abbatiam, prima tertii & extima primi *Stromergium* Burggraviatum, secunda prima et intima tertii pali regio *Borculoicam* dynastiam, demum media parmula *familiam Episcopi* propriam designabant.

Episcopat. Monasteriensis. §. II. *Monasteriensem* Episcopatum designat alveolus *cæruleus*, quem transit fascia *aurea*. Paulo aliter *Erboldus Lindenbrog. Chron. Caroli M.* [illegible] primo Episcopo. Man findet beschrieben / daß er erstlich ein schwerd und Bischoffsstab creutz weiß zum wapen geführet, nachmahl ist dem Stifft ein roth weiß und gelbes wapen gegeben. Unde colligas: ex cocco, argento & auro transver-

transversim sectam esse parmam. Cæterum Episcopatus hic Westphaliæ latissimus Frisia utraque, Transisalania, Geldria, Clivia, Marca, Westphaliæ Ducatu, Mindensi & Osnabrugensi diœcesibus fere cingitur. Tertia hæc fuit Episcopalis Ecclesia, quam *Carolus M.* fundavit in mediterraneis Saxoniæ, nunc Westphaliæ, in *Mimingerode* seu *Mimingardefurd* loco, qui postea ab insigni ibi ab Hermanno Episcopo (qui 1050. obiit) fundato monasterio *Monasterium* est nominatus, Metropolis totius Westphaliæ. Primus Episcopus fuit *Ludgerus Friso*, Hildegrimi Abbatis Halberstadiensis frater mortuus 809. Inter successores 1246. *Otto Comes Benthemius* primus electus est per clerum Episcopus, siquidem *ad ista usque tempora Imperatores ibi antistites constituerant*, ut *P. Mor[...] catal. Episc. Monast.* loquitur. Cæterum cum libertate majori *civitas Monasterium* eo usque gavisa fuisset, 1661. ab hoc Episcopo in potestatem plenam redacta, & ejus rei memoriale nummus ad posteritatis memoriam impressum est. Civ. Monasterium.

§. III. Ad hunc Episcopatum, præter ea quæ clypeus exhibet Dominia, aliæ etiam devolutæ sunt ditiones & dynastiæ. Quarum aliquas enumerabimus, inprimis ex *Hamelmanno de famil. emort.* Ex illis est *Abusen*. De quo ita dictus autor: L. I. pag. 6. *Dominium in diœcesi Monasteriensi, ubi est adhuc ejus nominis civitas & arx utcunque munita. Anno Domini 1305. vixit Ottho Dominus de Abusen, qui unus ex fidejussoribus pro Simone Comite de Lippia, teste Cranzio in Metropoli lib. 8. cap. 52. & Erthwino Erthmann in Chronico Osnabrugensi. Gobelinus Persona (olim Decanus Beleveldiæ, & deinde Monachus in Bodeken) sic scribit in suo Cosmodromio ante annos ducentos: Episcopus Monasteriensis per Comites de [...] & de Lippia destruxit ad injuriam Ioannis Domini de Abusen, Castella Abusen & De[...]. Arx illa Abusen fuit hactenus multorum Episcoporum Monasteriensium sedes, & dicitur ad illud Dominium pertinuisse civitas Bucholt, & arx & oppidum Me[...]. Fuit quoque anno 1306. quando Episcopus Monasteriensis pugnaret cum Osnabrugensi, in castris Episcopi Monasteriensis cum multis Comitibus quidam Dominus de Abusen, teste Erthwino Erthman in Chronico Osnabrugensi. Ottho Hojensis Comes, Episcopus Monasteriensis, ad se hoc Dominium transtulisse dicitur. Sed jam ille Ottho Hojen[...], pluresque in eo loco Episcopi cum nobilibus Dominis de Abusen perierunt & transierunt, ita ut hic finem habuerint, verum quo transierint ignoratur.* Dominia diœceseos. Abusen.

§. IV. Sequatur Comitatus seu Dynastia *Horstmar*. De qua iterum *Hamelmann.* L. I. pag. 42. *Proprius Comitatus in Westphalia in diœcesi Monasteriensi, & arx & oppidum Horstmar adhuc in vigore est & floret: Situm a Monasteriensi urbe ad tria milliaria. Ultimus Comes Bernhardus, ut apparuit olim ante annos centum in templo civitatis Horstmariæ fuit annotatus, sicut scribit Wernerus Rolevinckius in laudibus antiquæ Saxoniæ, hoc est, Westphaliæ, ubi ultimum ejus loci Comitem [...] vocat, & adjungit, hunc fuisse virum insigni probitate spectabilem, cujus tanta fuerit virtus, ut ab omnibus hominibus quasi deliciæ habitus, & apud Arnoldum Abbatem Lubecensem in supplemento Chronici Schlavorum lib. 5. cap. 3. meminit nobilis viri Domini Bernhardi de Horstemer. Existimarunt multi senes, urbes, Coisfeldiam, Borcken, Metelen & Bilderbecken civitates subjectas fuisse Comiti Horstmario, quod nos in medio relinquimus. Per se Horstmar jam in ditione Monasteriensi præfectura est satis ampla, & ad eum quoque Comitatum pertinuere arx & præfectura [...], quæ dicitur [...] Comitibus [...] oppignorata,* Für etzliche weckelinck Höverpfennige/ etzlichen weissen Balcken/ und etzlichen blauen wunden. *Sed hæc sunt incerta.* Horstman

§. V. Succedat Dominium *Ludinghausen*. De quo ita *Hamelmann.* L. 1. pag. 47. *Oppidum & arx in diœcesi Monasteriensi ad tria milliaria ab urbe Monasteriensi & tria milliaria ab urbe Hammone sita. Wernerus Rolevingius Carthusianus in laudibus antiquæ Saxoniæ, hoc est, Westphaliæ, refert inter Comitatus & Dominia veteris Westphaliæ ante annos centum, & hunc etiam: Et Levoldus de Northof in Chronico Comitum de Marcka meminit Hermanni Domini de Ludinckhusen. Existimant nonnulli hoc Dominium fuisse feudum Abbatis Werdensis & pertinuisse ad hoc Dominium præfecturam & oppidum Dulmen. Jam Episcopo & Capitulo Monasteriensi paret,* wie das daran gekommen/ weiß ich nicht. *Quod credo sic factum esse, quod aut Domini illi in suis familiis defecerint esse vel defecerint, vel ex suo dominio ejecti sint.* Ludinghausen.

LIII 2 §. VI. Jam

Ottenstein. §. VI. Jam de *Ottenstein* eundem audiamus L. 1. pag. 55. *Est dominium* [illegible] *Monasteriensi, & castrum cum oppido ibi adhuc extat in vicinia Comitatu* [illegible] *sis, quod olim Henricus Comes a Solms obtinuit, scribens se Comitem in* [illegible] *minum in Ottenstein, cui ademit castrum & oppidum cum tribus Præfecturis* [illegible] *mes Hojensis, Episcopus Monasteriensis. De hoc vide Cranz. in Saxon. lib.* [illegible] *tres præfecturæ ad hoc dominium pertinentes, ut Ottenstein & Velgunna, in* [illegible] *ce primaria, cinxerat Comitem ad annum patium, se præsid. Etsi vero* [illegible] *liumque præberent Dux Cliviæ & Dux Geldriæ, Landgravius Hassiæ, Comites in* [illegible] *& VVitgenstein, & obsonia in arcem ferrent: Tamen Episcopus Ottho continuavit* [illegible] *dionem, donec castrum expugnaret. Castrum* Ubelgum/ *fuit contiguum oppido* [illegible] *gen, quod subfuit huic dominio & plane eversum castrum illud est.* Iterum [illegible] *Comes Henricus de Solms, ex certis quibusdam sui istius Dominii bonis vixit* [illegible] *& unicam filiam elocavit Comiti in Bentheim, & ei* [illegible] *bona hæreditaria, quæ* [illegible] *eo Comitatu retinuerat. Hæc Erthmannus Erthmann in Chronico Osnaburgensi* [illegible] *Hujus Henrici patrem Iohannes Schipphover eius in Chronico Aldenburgico* [illegible] *quem prior Episcopus Monasteriensis Florentius de VVevelinckhove captivum* [illegible]

Vecht. §. VII. Nunc de *Vechtensi* comitatu idem qui consulatur meretur. L. 1 pag. [illegible] *Oppidum & arx in dimidio inter Bremam & Osnaburgum urbes situm, in contiguo* [illegible] *di & præfecturæ VVildeshusen & Cloppenborch & in terminis diæceseos Osnaburgensis* [illegible] *Comitatus Diepholdiani: Ibi fuit proprius Comitatus, cujus jus attulit ad suam* [illegible] *Episcopus Monasteriensis pro certa pecunia, nempe Ottho Comes de Lippia, teste Cranzio lib. 8. Metrop. c. 31. Alii dicunt historici fuisse Otthonem Benthemensem. Sub præfectura Vechte subsunt 15. parochiæ, & sub una parochia sæpe comprehenduntur 10. vel 12.* [illegible] *& sunt in illa præfectura 31. structuræ nobilium,* die man Burchmenne nennet. *Huno Comes Aldenburgensis habuit uxorem* [illegible] *Comitis Vechtensis* [illegible] *nis ante annos 500. Dicitur ad Vechtensem Comitatum quoque pertinuisse alia* [illegible] *Emeslandiæ, ut Niehaus præfectura cum oppido Haselunnio & Aschendorp, & ipsam urbem Emedam modo in orientali Phrysia sitam huic subfuisse aiunt: Et quanquam* [illegible] *mus orientalis Phrysiæ Comes Vdalricus initis certis cum Hamburgensibus conditionibus ad se transferret, tamen ejus filius Ezardus primus coactus est hujus civitatis nomine transigere cum Otthone (Hojense Comite) Episcopo Monasteriensi (quem beatorem vocarunt) urbem eam nomine Comitatus Vechtensis, quasi ei subesset, repetente,* [illegible] *pecuniæ numerare. Vulgo in oppido Vechte & ejus præfectura dicitur ultima Comitissa videlicet virgo dicta fuisse Munlio,* Fräulein *Munlio, quam noluisse unquam inire matrimonium, sed cælibem permanere voluisse tradunt seniores, quanquam alii aliter de ea referant. Vulgo autem sic refertur, quod cum matrimonii cum ea ineundi* [illegible] *molestus esset quidam Comes Diepholdianus, & cum illa hoc recusaret, tandem* [illegible] *inter vicinos Comites orirentur, ut res processerit ad bellum, & ita certaverit* [illegible] *Domina de Vechte Munlio cum vicino Comite. Ideo veniens ad Episcopum & Capitulum Osnaburgense ab eis opem petiit, ea conditione quod post mortem dominium suum* [illegible] *assignare velit, si jam in suum patrocinium susciperent eam. Sed illi* [illegible] *cum vicinis nollent controversiam habere, ideo illa recta transiens ad Monasterienses fertur dixisse,* will Peter nicht/ Paul wird gerne/ *(quia vulgo dicitur Petrus patronus Osnaburgensis Ecclesiæ, & deinde Paulus Monasteriensis) & sic transegit cum Monasteriensibus. Quanquam ista fabulosa censeant periti & longe aliter de Comitatu & ejus ultimis hæredibus referant: Utut se res habent, hoc certum est, ibi mutationem* [illegible] *factam in Comitatu, & Comites Vechtenses non esse amplius in rerum natura, sed defecisse ante aliquot secula.*

Controversia de Com Delmenhorst. §. VIII. Præter ista Monasteriensis diœcesis etiam *Delmenhorstum* [illegible] annis tenuit; Henricus enim Archiepiscopus Bremensis & Monasteriensis [illegible] pus, cum Mauritius ex Oldenburgicis Comes Delmenhorstanus non desineret turbas ciere, cum proximis civitatibus inito fœdere 1481. Delmenhorstum [illegible] seq. anno Comitem cepit. Unde Metisseus in illo Episcopo: *Dum* [illegible] (Delmenhorst dicere volebat) *D. Pauli Ecclesiæ adjecit. Hamelmannus de famil. emort. L. 1. p.* 19. 20. dicit ereptum Jacobo Mauritii filio & ejus tutori Gerhardo. Mansit vero in ditione Monasterientium Delmenhorstum, donec 1547. Antonius Oldenburgicus

continua-

commissariorum Cæsareorum jussu vi reciperet: ob quod Oldenburgici, in Camera Spirensi spolii postulati, sed demum 1670. absoluti sunt.

Corveia Abbatia.

§. IX. Redeamus vero ad Episcopale nostrum scutum: in quo proximum locum post Monasteriensem Episcopatum dignitatis locum occupat, denotata laterculo *transverse secto ex auro & minio* (vid. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 13.) Abbatia Ord. Benedictini *Corbeiensis* seu *Corveiensis*, ita dicta ex nomine alterius *Corbeiæ* seu *Corbiæ Franciæ*, fundata à Ludovico pio & ejus conjuge Juditha 822. quo primus etiam Abbas *Adelardus*, antequam structura perficeretur, decessit. Ferax ea fuit virorum eruditione clarissimorum, qui olim cœnobitarum finibus inclusi fuerat. Ad hanc Abbatiam Principali dignitate præfulgentem spectat civitas *Huxter* seu *Huxaria* ad Visurgim, salva tamen ei libertate & domui Brunsvicensi advocatia atque protectione. Qua de causa superioribus annis non sine gravi motu certatum est. Porro Administrator hujus Abbatiæ fuit Christophorus Bernardus, cujus hic clypeum spectamus.

Burggrav. Stromburg.

§. X. Jam *Stromburgii* seu *Strombergii Burggraviatus* tessera occurrit, quæ est alveolus ex *argento & minio medius sectus, argento* inscriptis *tribus aviculis nigris*. (confer *Sibmach.* Wapenb. P. 2. pag. 7. ubi apex additur, galeæ innitens octangula tabula cum typo scutario.) *Stromburg* seu *Stromberg* arx, unde nomen huic Burggraviatui, non procul Lupia fluvio & opidis Widenbrug ac Rheda sita est. Unde labitur post *Freherum Limn. Jur. publ.* 4, 4, 87. quando hunc titulum ascribit castro antiquissimo in *Cynonoto* (auff dem Hundsrück/) inter Simeram & Crucenacum, capiti amplissimæ præfecturæ, sub ditione Palatina. Sed *Tom. V. add. ad h. l. p.* 240. Monasteriensi Episcopo etiam tribuit, & refert, qua ratione Ao. 1653. quia in collatione feudorum sibi quoque titulus *Burggravii S. R. Imp. in Stromberg* cum dependentibus inde juribus & regalibus concessus sit, Burggravii Imperii autem principali fulgeant dignitate, *jus novi suffragii* in comitiis sibi tribui petierit, atque obtinuerit, ut ad directorium Moguntinum ea causa decretum fieret. Unde etiam in subscriptione recessus Comitialis de anno 1654. subscriptioni Episcopi additur *ob Burggraviatum Strombergium*.

An in Palatinatu?

Jus ob illum suffragii in comitiis.

Quomodo ad Monasterienses.

§. XI. Qua ratione ad Monasterienses devenerit hic Burggraviatus, ita *Hamelmannus* refert *de famil. emort. L. 1. p. 69.* ex *Erthmanni Erthmann. Chron. Osnabrug.* *Cùm Burchardus de Stromberge Burggravius (quem Chronicon Aldenburgense Ioannem vocat) inciperet hinc inde prædari per plateas, coeperunt Episcopus Monasteriensis Florentius de Vevelinckhove Dominus, Theodorus nobilis de Horne, Episcopus Osnaburgensis, & Paderbornensis Episcopus, Henricus Nobilis de Spiegel & Comes de Marca Engelbertus, & urbs Susatum, quæ damna varia ab eo passa erat, circumvenire arcem illamq. invadere, & cum ei opem vel ferre vel in Rheden vicino Dominio cum potere diceretur Nicolaus Comes Tecklenburgicus, cujus hic Burchardus sororius erat, adegerunt & ipsum, ut Burggravium dimitteret, qui fugiens ad Brunsvicenses in Grubenhagen, ex cujus familia erat ipsius mater oriunda, ibi moritur relinquens unicam filiam, quæ diu vixit in cœnobio Harsebrock ditionis Osnabrugensis & fuit ibi Abbatissa. Cùm vero eam arcem ad se rapuerent Monasterienses, hoc alii non æquo animo tulere, & ideo postea de novo arcem Stromberg cinxerunt Episcopus Padenbornensis, urbs Susatum, & Comites Hoyenses & Marckenses. Sed Monasterienses arcem & annexum dominium vi retinuerunt pro more.* Sed alii testantur, Burggravium a Carolo IV. proscriptum fuisse, unde Monasteriensis in proscriptum moverit, & ditionem 1372. occupatam hoc servaverit. *Cfr. Spangenb.* Adelsp. L. 10. c. 15 p. 298. ita loquitur. Stromberg in Westphalen. Als bey Käyser Carln deß Vierdten zeiten der Graf zu Stromberg etlicher verwirckung halben in die acht kommen, ist diese seine Graffschafft dem Stifft Münster zuerkennt worden. Iterum memorat L. 10. c. 21. p. 319. b. ultimo nomen tulisse Burchardo & filiam Abbatissam.

Borculo s. Borckelohe.

§. XII. Succedit symbolum Domini *Borculo* seu *Borckelohe*, quod est area *rubea* ornata *tribus vitellis* seu *tribus intinis nummis aureis*. De hoc in Limburgo-Styrumio etiam actum est clypeo. L. 2. c. 53. Habuit illud suos Dominos, quorum ultimus *Gerhardus* circa 1385 generum habuit Bronchorstium Comitem: ex his 1406 *Gisbertus Bronchorstius* illud voluntate Episcopo & Diœcesi Monasteriensi feudo obtulit, & investitură

sibi conferri passus est, ut relevet ab Episcopo & Diœcesi Monasteriensi ... eadem deinceps continuata est investitura, quoad masculam progeniem ... chorstiorum: Ubi vero horum linea in *Iodoco* seu *Iusto* 1553. defecit, inter ...

Successio- mitem Diepholtinum & Limburgum de successione lites ortæ sunt: ... *riensis Episcopus* ut feudum vacuum dynastiam sibi asserui, & in Camera ... tentavit, demum possessionem etiam occupavit. *Hamelmann. de fam. ...* pag. 10. ita de ea re. *Ab Episcopo Bernardo Rasfeldico convocati beneficiarii ... cessos Monasteriensis, quando quoque de Dominio Borchloo dissentirent Comes ... nus Georgius de Limburg & Comes Rudolphus Diepholticus, concluserunt tandem ut judicarint Episcopo & Ecclesiæ Monasteriensi hoc Dominium. Interim uterque pr... Comes retinet sibi in titulis nomen hujus Dominii, & uterque Comes hactenus cum ... steriensibus ratione hujus Dominii certavit jure in Camera Imperiali.* Interve...

Contro-versia ex ea orta. tem *curia Geldrica*, & superioritatem Dominii suo Ducatui asserens coram se ... dicari causam jussit. Restitit Episcopus, nec eos judices agnoscere voluit, ... mum per procuratorem causam egit. Unde tandem utraque pars renunciatis ... rioribus productionibus causam ut sententia decideretur concludit. Pronunciatum ... que est 1613. contra Episcopum, qui querelam initio ad Ordines generales detulit, in de mandatis Cameræ Spirensis, ubi causam agi postulabat, adversam partem ... omittendam in curia Geldrica actionem jussit: cum nemo amplius ipsius causa ... ret, processu contumaciæ instituto 1615. Episcopus damnatur ad restitutionem Dominii, damnorum & impensarum, quæ summa 1622. taxata est 523995. floren. Vi hujus sententiæ 1616. immissus est in Dominium occupatum *Limburgius* Comes. Inde varia acta, & cum transactiones propositæ locum non invenissent, non desiere Geldri Episcopum urgere, ut etiam 1642. jura & prætensiones Monasteriense ... subjicerentur. Demum Episcopus Christophorus Bernardus non solum perrexit in Comites *Limburgios* ob contumaciam agere, & eos mandatis Cameræ urgere, ut Dominium per formam attentatus occupatum restituerent, & à sententia Geldricæ curiæ tanquam ab incompetenti judice lata desisterent. Ordines vero Comites ... tabant, ne morem gererent, & datis ad Cameram literis causæ seriem exponebant. Demum Episcopus in Hollandos moturus hanc etiam hujus Dominii causam literis ad Ordines 15. Sept. 1665. scriptis istis verbis inseruit: Und dann unsere Herrschafft Borckeloh/ so sie anno 1616. durch ihre waffen unrechtmässig ... / samt andern uns zuständigen orten/ immerher mit gewalt und unrecht durch ihre macht vorenthalten bleibt und über das/ nachdem ihnen nicht genug gewesen/ obgemeldt gewaltthätige invasion uns anzuthun zu continuation ihres feindlichen gemüths uns mit execution der etwan anno 1613. 1615. und 16.. incompetenter & nulliter in obgemeldt Borckelohischer zu Speyer vor unseren stifft rechtlich decidirter sachen außgesprochener Arnheimischer urtheilen/ gar auff eine unauffbringliche grosse summa gelds von ...... gülden de dato Graffenhag den 17. Jun. 1664. schrifftlich zu bedrauen. Responderunt ad hæc Or-

Bellum. Pax. dines, sed mox armis actum, & ab Episcopo castrum *Borckeloe* obsidione captum. Demum 1666. mense Aprili *Clivis* conclusa *pace* sancita est Dominii restitutio, sed ut ratione juris directi vel utilis Dominii res in eo statu maneret, quo ante bellum fuerat: Episcopus vero cum capitulo, juri superioritatis (nullo tamen Imperii juri facto præjudicio) renunciaret.

Funda-menta E-piscopi in causa Bor-culoensi. §. XIII. Dignum porro est, ut qui alibi *Limburgio-Styrumicarum* & *Geldricæ curiæ* rationes allegavimus, hic etiam Episcopi & Diœceseos fundamenta cum exceptionibus aliquibus adversæ partis adducamus: quæ illa reperi:

I. *Feudalis natura* introducta oblatione Gisberti II. & quidem in investitura Gisberti III. 1477. diserte dicitur *veri feudi masculini.*

Exc. 1. Monasteriensia feuda ad utrumque sexum deferuntur; etiam vulgari regula de *feudis Episcopalibus* hoc confirmante.

2. Privilegium feudorum Monasteriensium diserte habet ea verba: Enit daer nine sone/ sollen wy die gueder/ die man hat van unser Kercken in manauet/ oder dienstmanes guet laten verfallen/ vermiddels erflicker folginq op de dochter als op de sone. Cont. *Frid. Sand. de Feud. Geldr. Tract.* 1. *tit.* 3. *c.* 1. §. 7.

3. Con-

3. Conditio Gisberti III. investituræ adjecta nequit præjudicium afferre heredibus Gisberti primi acquirentis, unde investitura Friderici 149.. Toe unsen und unses stifts rechten mann leen/ en tho al sulcken rechten / als de von uns und unsen Kercken to Munster to leben gaend und inte vorsahren van uns und unsen vorherren die toe leben ontfangen hadden.

II. *Feudum apertum morte Justi Comitis*, qui improlis decessit 1553. rediit ad dominum. Unde jam consolidatum utile cum directo Dominio.

Except. Non defecit tota Gisberti II. linea, superstite *Irmgarda Limburgica*.

III. Unde 1579. post Mariæ Heidensis viduæ Justi, quæ ususfructum habuerat, mortem Monasterienses, qui hactenus *in petitorio* agebant in Camera Spirensi, dominium cum præfectura Liechtenvorde ut suo jure *occuparent* coacti sunt, & illis *homagium* præstitum est.

Except. 1. Fœmina hæres omni remota tam Domini quam agnatorum contradictione in possessione omnium bonorum debet immitti & in ea defendi, donec alio juris remedio evincatur. Tanto magis cum jus Domini non est liquidum. Agnoverant autem Monasterienses Irmgardam esse in possessione, eo ipso quod egerunt in petitorio, quæ lis pendebat in Camera.

2. Mox post hoc Irmgarda & dein successores à Monasteriensibus redintegrationem possessionis petiere, ut violenter erepta amica transactione redderentur. Cum nihil ita nec literis commendatitiis variorum proficeretur, litem Monasteriensibus intentavit Justus, coram curia provinciali Geldrica, ubi etiam loco citati Episcopi procurator cum sufficienti potestate comparuit; unde ibidem pronunciatum est contra Episcopatum.

IV. *Autoritas Cameræ Imperialis*, ad cujus sententiam provocat Episcopus in literis §. præced. allegatis.

Exc. Causam Geldricæ curiæ subjectam in ea agi oportuit.

V. *Perpetua juris conservatio*, cum & Episcopus sententiam Geldricam ab incompetenti judice latam adeoque nullius valoris agnoscere recusaret, & Camera Spirensis frequentibus mandatis adversus Limburgium ageret.

Except. Geldricæ curiæ debebatur cognitio, & sententia in rem judicatam abiit. Unde ad literas Episcopi ita Ordines 16. Sept. 1615. Nicht incompetenter & nulliter als ungültige personen / sondern welche die parthenen benderseits zum richter erkannt / in der sache litem contestiret / und vermög der rechten cum renunciatione ulterioris productionis beschlossen hätten.

§. XIV. Superest media parmula *aurea* cum *tribus uncis utrinque hamatis rubeis*. Quæ tessera gentilis est familiæ equestris Westphalicæ. (cont. *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 191. *de Galen.* Cujus stirpis ramum esse puto, eorum qui sub nomine de *Gaelen* in Rhenana nobilitate gerunt in rubeo scuto tres uncos similes sed argenteos: Wapenb. P. 1. p. 126. quæ mutatio colorum discerniculi species est. Galen. Gaelen Rhenani.

§. XV. Hæc scuti dispositio *Christophoro Bernardo Galeno* propria fuit. Huic imponebantur galeæ coronatæ quatuor, nonnunquam quinque, mitræ Episcopali supposita alia casside. Cæterum hæc mitra medium occupat locum suis consuetis ornamentis conspicua: ad dextram ei assistit *Galena* galea, quæ aliquando repræsentatur cum ala vel complicato alarum jugo uncos gentiles repræsentante, aliquando inter duas alas medium sustinens scutulum integrum Galenum: *extima* ad dextram, prius antequam *Corveia* accederet, erat ala cum *Strombergensi* typo, inde vidi tria peda, qualia Abbatum sunt, ex corona galeæ protensa, haud dubie pro Corveia: proxima mediæ ad sinistram est *Monasteriensis*, nam Episcopale scutulum comparet inter duo cornua: extrema repræsentabat in ala *Borculoenses* globos vel vitellos: inde vidi duas alas, quarum alteri *Strombergium* alteri *Borculoense* symbolum inscriptum erat. Alarum, & inscriptarum figurarum nec non laciniarum tincturam ex clypeo facile colligi autumo. Galeæ.

§. XVI. Huic scuto subjiciebantur hinc *pedum Episcopale*, istthinc *gladius*, Ecclesiasticæ & politicæ potestatis indicio Episcopis familiari. Memorat vero *Mirœus in catal. Episc. Monast.* primum fuisse *Hermannum* ex Comitibus Catzenelbogiis Episcopum, qui Imperatorem in Italiam secutus ab eo obtinuerit, ut ipse & successores Pedum. Gladius.

Princi-

Principat. dignitas. Titulus *Principes* appellarentur, ac *potestate gladii secularis* uterentur. Porro titulus [illegible] qui his insignibus respondebat, erat: *Episcopus Monasterii, Administrator Corbeiæ, Burggravius in Stromberg, S.R. Imp. Princeps & Dominus in Borckelohe.*

Episc. Ferdinandi Furstenberg i Paderbornii scutum. §. XVII. Episcopo Christophoro Bernardo 1678. vivis exemto [illegible] dem Coadjutor Reverendissimus *Ferdinandus B. a Furstenberg* Episcopus *Paderbornensis*, Princeps literarum & pacis amore inclutus, quæ Episcopi propria elogia [illegible] bus triumphis potiora habenda sunt. Hic cum prius scuto quadripertito [illegible] *bornensi* & *Pirmontii* symbolo usus fuisset, nunc duabus transversis & totidem perpendicularibus lineis scutum in novem areolas distinguit: ita tamen ut media [illegible] la tanquam peculiaris incubet, quæ est *Furstenbergica*, Episcopo gentilis. *Paderbornensis* tessera occupat in capite & pede scuti mediam regionem: eam stipat in [illegible] materie à dextris, in anteriori a sinistris fascia *Monasteriensis*: *Strombergensi* [illegible] alterum latus semper occupante. Gentili mediæ peltæ assistunt, hinc crux *Pirmontana*, isthinc *Borcaloensis* viteini seu numi.

Paderbornicæ crucis ratio. §. XVIII. *Paderbornensis* tessera est in *rubea* area *crux aurea*. Rationem hujus tesseræ ita enarrat *Gobelinus Persona* vetus scriptor sub Arnolpho Cæsare, cit. *Hæn. de jur. insign. c. 6. P. 1. n. 65. p. 242. Hic locus viris omni nobilitate generis animique semper insignibus abundabat, ut non esset dubium, quin patria civibus & cives patriæ congruerent, & sibi utrinque vicissim ornamento forent. Hic etenim locus est, in quo saxo de silice Marpesiæ cautis ab extremo eo deducto, ferro percusso fidei Christianæ scintilla prosilut, quæ radiantibus jubar nimis verbi flatu excitata, in tantum exarsit incendium, quod non solum omnes Saxonum verum etiam plures Vandalorum seu Sclavorum aliarumque gentium longe sepositarum regiones, ipsius non consumens sed illuminans flamma pervasit, non immerito per novum Apostolum, lingua ferrea rebellium sanguine tincta fidem Christi fortiter prædicantem, signum triumphale, quo non solum terrenæ, imo & aereæ potestates arcentur, crucis videlicet rubentis effigies eidem loco insignium armorum præsumitur esse detectum.*

Episcopatus. §. XIX. Hic *Episcopatus* inter Brunsvicensem ducatum, Waldeccium, Marcanum & Lippiensem Comitatum fere conclusus, fundatorem habuit post Saxones domitos *Carolum Magnum* circa 794. Primus vero ejus Episcopus fuit *Hathumarus* vel *Herimarus*, qui 804. mortuus est. Huic Episcopatui idem Augustus pro more eorum

Advocatia. temporum *Advocatum* constituit *Witikindum Com. Svalenbergium & Waldeccium*, cujus posteri *advocatiam* eam semper tenuere, usque ad alium Witikindum Comitem, qui 1187 cum Friderico Barbarossa Palæstinam petiturus, cum ad sumtus conficiendos egeret pecunia, eam Episcopo acceptis 300. marcis argenti remisisse perhibetur. Quod enim initio beneficium fuerat Episcopis, spirituali tantum curæ intentis, ut penes alios cura protectionis & politicorum negotiorum esset, illud eo seculo jam ceperat oneri esse viris imperandi cupidis, & qui curas seculi jam non abominabantur. Porro ad hanc diœcesin etiam spectat Dominium seu Comitatus

C. Warburg. *Warburg* vel ut scribit *Hamelmann. de famil. emort. L. 1. p. 81. Wardenburg.* Cæterum ita hic d.l. de eo narrat: *Civitas in ditione Padenbornensi fuit, olim proprius Comitatus, quem mortuo ultimo ejus Comite Dedicone ab Imp. Henrico II. impetrat Meinwercus X. Episcopus Padenbornensis, sed cum haberet adversarium sibi (propinquum Dediconis) Bernardum, ipsum pecunia, bonis & donis placavit, & illum ex Baronibus creavit [illegible] Warberg in Saxon. Vide etiam Cranz. L. 4. Metrop. c. 4. Meinwercus hic Com.* [illegible] à Desterbant cognatus Augusti fuit, unde quicquid voluit ab hoc impetravit. Idem Imperator Ecclesiæ Paderbornensi incendio afflictæ concessit 1011. comitatum

Haholt. Stoppelberg. *Haholt* morte ultimi Comitis vacuefactum: quem Episcopus Bernardo Comiti *Lippiæ* dedit. Porro Comitibus de *Stoppelberg* extinctis circa 12[illegible]. Paderbornensis Episcopus & Lippiæ Comites inter se ditiones partiti sunt. vid. *Pideris. Chron. Lipp.*

Com. Pirmont. §. XX. Comitatus *Pirmontanus* designatur area *argentea*, cui *crux anchorata* vel saltem repandis extremitatibus picta & anchoratæ similis *rubea* inscribitur. Hunc Comitatum a castro Pirmont, quod a se conditum & a Petri nomine *Petrimont* seu *Piermont* appellatum Philippus Archiepiscopus Coloniensis Witikindo C. Svalenbergio feudo concesserat, dictum possedit linea Svalenbergio-Waldecciorum, a qua cum extincta esset eum accepere Spiegelbergii. Quid deinceps de eo factum, addamus

Hamelmann.

Hamelmann. de famil. emort. L. 3. p. 169. Qui ita: *Huic* (sc. Philippo ultimo ex Spiegelbergiis Pirmontii Comiti) *successit Hermannus Simon C. Lippianus, qui duxit Ursulam sororem Philippi in uxorem, ut fieret hæres istius Comitatus, sed voluit ab eo Comitatu exclusum Rembertus Episcopus Paderbornensis, qui hunc Comitatum ut suum feudum post demortuum ultimum masculum heredem ad se & suam diœcesin transferre voluit: sed mortuo illo successor Ioannes Comes Hoyensis & fautor Hermanni Simonis, ut Paderbornensis præsul (qui erat etiam Episcopus Monasteriensis & Osnaburgensis) effecit, ut consentiente capitulo majoris Ecclesiæ investiretur Hermannus Simon isto beneficio vel Comitatu, & fieret Ecclesiæ Padenbornensis vasallus.* P. p. cum recensasset, Philippum filium Hermanni Simonis item 1583. improlem mortuum esse, & matris nomine Gleichios Comites ut veros heredes Comitatum occupasse, addit: *Et licet eam arcem & Comitatum, ut suum feudum repeteret prædictus Princeps Paderbornensis præsul Henricus Dux Saxoniæ & cum illo Cathedralis Ecclesiæ capitulares, ac milite cingerent arcem Pirmunt, copioso tamen auxilio Illustrissimi Brunsvicensium Principis Ducis Philippi de Grubenhagen & nobilium fratrum de Salderen intrinsis Henrici & Burchardi retinuerunt arcem, & re infecta Padenbornenses ab obsidione arcis abscesserunt.* Inde ad Gleichenses delata est successio: his extinctis Waldeccii eam adsivere. Nec vero sibi defuere Paderbornenses, sed Episcopus (qui idem Archiepiscopus erat Coloniensis) 1629. vi rem aggressus est. Variavit fortuna pro fortuna partium in imperio. Post varia acta 1668. omninò transactum est, Comitatu penes Waldeccios manente, Episcopatui autem asserta successione, in casum deficientium masculorum. De qua re in *c. de insign. VValdecciis.*

§. XXI. Gentilis parmula *Fürstenbergia* est *aurea* inductis *fasciis duabus rubeis.* conf. Wap. P. 2. p. 107. Familia hæc à Comitibus Sveviæ, qui simili nomine gaudent, de qua superius c. 19. actum est, diversa, creditur ipso scuti aliquo indicio, ex *Oldenburgicis* comitibus descendisse, ut autoritate *Collegii Paderborn.* testatur *Th. Heping. de jur. insign. c. 13. n. 44.* Idem perhibet Celeberr. *G. Bucel. in. Germ. P. 5. p. 86.* & integram Genealogiam stirpis nectit a *Reinhardo Nob. Domino de Fürstenberg*, qui prælio ad *VVelfisholz* 1115. interfuerit. Cujus filius *Fridericus* calamitati Henrici Leonis quem sequebatur involutus est, à Philippo Archiepiscopo Coloniensi exciso castro *Fürstenberg*, unde *VVaterlapiam* inter Werle & Nehem in Furstenbergæ vicinia ædificavit. Hujus demum filius *Hermannus Fürstenbergam* beneficio Archiepiscopi Engelberti instauratam recuperavit, pater *Friderici* & *VVenemari*, atque adeo duarum linearum, ex quibus hæc 1596. defecit. In illa Friderici nepos *VVenemarus* iterum *VVenemarum*, *Fridericum* atque *Ludolfum* genuit, a quorum hoc *Fürstenbergii in Hellinghofen* descendunt, ab illo *Fürstenbergii in Lenne*: ille vero (*Fridericus*) abnepotem habuit *Fridericum*, quatuor Electorum Coloniensium Consiliarium, qui sibi & suis per contractum antichreseos acquisivit *Bilstein* & *VValdenburg*: Eo nati *Theodorus Episcopus Paderbornensis*, electus 1585. & mortuus 1618. atque *Caspar*, quinque Electorum Coloniensium & Moguntin. Consiliarius intimus & Westphaliæ Archisatrapa: hujus ex filio *Friderico* nepotes sunt *VVilhelmus* Chorepiscopus Trevirensis, *Ferdinandus Episcopus Paderbornensis*, cujus hic lustramus scutum, atque illis major, qui stemmatis propagator est, sed 1662. obiit, *Fridericus*, his titulis inclutus *S. R. Imp. Liber Baro, Satrapa in Fredeburg, Advocatus hereditarius in Grafschafft, Dynasta in Bilstein, VValdenburg & Obernkirchen,* &c.

Fürstenberg. Familiæ origo.

Deductio.

§. XXII. Huic scuto Episcopus imponit *galeas septem.* Ex quibus *mediæ* pulvino imponit Episcopalem mitram suis instructam ornamentis: proxima ei ad dextram iterum pulvinari imponit crucem erectam trabe ima oblongiori; qui apex est *Paderbornius*; ei iterum proxima est coronata, ex qua ala *Strombergensi* symbolo picta expanditur: prima ad dextram denuo coronata duobus ornatur erectis foliis oblongis aureis cocco fasciatis: qui apex est *Fürstenbergius.* Wapenb. P. 2. pag. 107. Ex sinistro latere proxima est mediæ Episcopali tiaræ galea *Monasteriensis* coronata, cui inter duo cornua incumbit scutulum Monasteriense. Huic proxima iterum est coronata cum *Pirmontano* cimerio, hoc est, pileo orientali oblongo vel columna ex auro, impositis pennis pavoninis, quæ summitatem exornent; pileum autem vel

Galeæ Episcopi.

columnam transfadigit trabs crucis ancoratæ: Ultima galea coronata alam cum *Borculoensi* tessera sustinet.

Titulus §. XXIII. Titulus demum ille est: *Episcopus Paderbornæ & Mon... Burgravius in Stromberg, S. R. Imperii Princeps, Comes in Pyrmont, Dominus in Borckelohe, Baro de Fürstenberg.*

Caput XXVI.
Com. & Principes Nassovii, & Principes Arausion.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Nasua. Theodosius. Philippus Solmensium sator. Ramus Geldricus. Successio. Insignia Geldrica.*
2. *Continuatio familiæ. Henricus dives.*
3. *Ramus Idsteinius. Adolphus Imperator. Lineæ. Wisbadensis. Sarapontana. Weilburgica.*
4. *Dillenburgicus ramus. Praetensis linea. Arausionensis. Dillenburgica.*
5. *Scutum lineæ Sarapontanæ. Accessiones. Nassovia tessera. Geldrica. Plinthides. Arx Nassovia. Comitatus Burgundiæ.*
6. *Mærs seu Meurs.*
7. *Sarvverdensis Com. Conjunctio cum Mœrsio. Hujus successio. Ipse Comitatus Sarvverd. Successio. Lis cum Leiningus & D. Lotharingiæ.*
8. *Sarapontanus Com. Familia. Continuata per Mompelicardenses: Linea de Commercy. Successio ad Nassovios. De Sarebruche in Anglia.*
9. *Lahr & Malberg. A Geroldseccis ad Sarvverdanos. Nassovios.*
10. *Galea. Nassovia. Leo coronatus. Sarvverdo-Mœrsia. Sarapontana.*
11. *Scutum auctius. Weilnau. Mehrenberg. Galeæ plures.*
12. *Tituli. Dynastiæ ad hanc familiam spectantes.*
13. *Rami Cattimelibocensis scutum. Nassovia. Cattimelibocum. Vianda. Diezia.*
14. *Galeæ. Nassovia. Catimelibocensis. Diezensis.*
15. *Scutum Princ. Arausionensis.*
16. *Fam Cabillonia, seu Chalon. Linea de Arlai. Successio ad Nassovios.*
17. *An jus aliquod in Comitatum Cla... ?*
18. *Princ. Arausionis. Qui... Comite... zii. In Arausionem jus Imperii. An t... an singula cornua?*
19. *Com. Genevensis. Familia. Successio ad Thoreos. Ad Sabaudos. Prætensio Cabilonio-rum.*
20. *Galea.*
21. *Scutum Mauritii Principis. Moderni. Borselia. Vera. Bura.*
22. *Tituli.*
23. *Moderni. Linga. Tonnerra. Penthevria. Charny Com. Bura. Leerdam. Sanmartensdyck. Iselstein.*
24. *March. Veræ & Vlissingæ. Ex B... Ad Burgundos. Arausionenses.*
25. *Antverpiæ Burggrav. Vicecom. Vesontinus. Arlatum. Noseroth. Chasteaubelin. Arguel. Chasteauguion.*
26. *Breda. Polanen. Diest. Grimberg. S. Vit. Doesburg. Gravia. Cuyck. Willenstatt.*
27. *Prætensio in quædam jura ...*
28. *Scuta linearum Sigenensis. Dillenburgiæ. Hadamariæ.*
29. *Ex Sigenensibus Principibus Wilhelmus Mauritius.*
30. *Ex Dillenburgicis lineæ Schaumburgiæ.*
31. *Lineæ Diezensis.*
32. *Conjectura de aliis familiis ex Nassovia Sayensi. Goritia. Homburgia. Kirchbergia.*

§. I.

Familia NUlli præcipuarum Imperii nostri familiarum Illustrissima *Nassoviorum* gens, quam *Joh. Textor* in chronico, & *Andr. Christianus* oratione parentali Com. Joannis senioris fusius describunt,) splendore vel antiquitate cedit, multas haud dubie vincit. Eam, si etiam ad *Nasuam* Ducem Svevorum, qui cum fratre *C...*, quem Cimbrorum seu Zummerentium Comitum aliqui fingunt autorem in Gallias excurrerunt (Unde *Frischlinus*: *At Nassoviorum vivit à illustre decus ... ultimo à Nasua, qui olim scutus ... fuit Ariovisto Teutonico apud Cæsarem*) recurrere nolimus (vid. *Christoph. Brower. antiq. & annal. Trevir. l. 1. p. 113*;) uti à *Theodosio*, cui uxor *Nassoviorum Comitatum* seculo Christiano septimo attulerit, deducere, an ante integram hoc loco enumerare nostri non est instituti. Quosdam tamen præcedentis hujus & amplissimæ arboris ramos notare necesse erit. *Everhardo N...*, qui seculo nono vixit, & parentem habuit alium *Eberhardum* cognomento *...*, tantos assignant quatuor. Ex his *Philippus Solmensem* arcem ad cognominem fluvium extruxit,

Nasua. Theodosius. Philippus Solmensium sator.

Insignissi-

Illustrissimæ Solmensis stirpis, cujus insignia L. 2. c. 89. consideravimus, sator. *Ioannes*, *Fridericus* & *Arnoldus* reliquas avitas ditiones rexere. *Arnoldo* fatus est *VVarmundus*, cujus abnepos fuit *VValramus* sub Ottone M. belli Dux, cui emortualem annum scribunt fuisse, qui æræ Christianæ post millena item vigesimus numerabatur. Walramo liberi fuere *Otto* & *VValramus*, quorum ille a prima uxore Adelheide Wichardi filia *Geldriam*, a secunda Sophia Wichmannni *Zutphaniam* nactus est, & investituram horum Comitatuum accepit, anno 1079. Inter ejus ex Adelheide posteros, trinepotis filius *Rainoldus Rufus Geldriæ* a Ludovico Bavaro Imperatore axioma *Ducale* impetravit 1329. & duos reliquit filios *Rainaldum Crassum* atque *Eduardum*. Hi parricidialibus bellis inter se diu contentati sunt, hic *Heckersiorum*, hic *Bronchorstiorum* factionibus adjutus: Victor *Eduardus* fratrem toto decennio captivum detinuit ad mortem usque suam. Demum fratri superstes *Rainaldus* e carcere dimissus paucos menses ditiones rexit, & decedens dubiam reliquit successionem. *Heckeria* factio fovit sororem natu majorem *Margaretam*, quæ *Gebhardi* Comitis *Lanensis*, dein *Ioannis Comitis Clivensis*, ultimo *Iohannis Castilionis Comitis* [illegible] uxor fuerat. Sed *Bronchorstiorum* ope, *Mariæ* alterius sororis filius *VVilhelmus Dux Iuliacensis* successit, & huic frater *Rainaldus*. Cum uterque prole careret, soror *Iohanna Iohannis Arculei* uxor (cui frater moriens Geldriam tradiderat) successionem ad generum ex Maria filia *Ioannem Egmondanum* & ejus filium *Arnoldum* transmisit: cum eandem agnati Rainaldi in Juliaco successores Duces Bergenses sibi asserere contenderent. Verum armis Arnoldus jus aviæ vindicavit; demum a filio Adolpho in carcere detentus, & à Carolo D. Burgundiæ liberatus, hunc scripsit heredem. Successit tamen Adolphi filius *Carolus Egmondanus* victoriis multis clarissimus, qui cum Burgundica domo transegit, ut si sobolem non susciperet, ad Carolum Imperatorem omnes ditiones devolverentur: sed antequam moreretur, ipso consentiente *VVilhelmus* Dux Juliaci, Cliviæ & Montium 1538. ad Ducatum capessendum evocatus, verum cum quadriennio nequicquam potentiori obluctatus esset, Carolo V. Augusto ditionem cedere coactus est. Ex quo tempore Geldria cum reliquis provinciis Belgicis in Hispanica potestate permansit, nisi quantum ejus Ordinum fœderatorum Reipublicæ accessit, & primam inter septem fœderatas provincias constituit. Porro refert Textor Chron. Nassov. p. 60. Geldriæ antiquum δεῖγμα fuisse in scuto *aureo tres rubentes mespili flores*, inde verò mutatum & *Nassovicum leonem* substitutum esse. In eo autem memoria labitur, quod leonem *argento* tingi perhibet, qui tamen ut Nassovicus auro fulget. Deinceps à Wilhelmo Juliacensi & Geldrico Duce, Ducatibus his unitis duo leones obverso situ juncti sunt, ut nimirum *Geldricus* seu *Nassovicus* Juliacensem in altera scuti parte aurea nigrum respiceret, qui Ducatibus etiam divulsis retenti insignia Geldrica constituerunt, & nunc quoque constituunt. vid. *Text.* p. 7. cont. de his etiam L. 1. c. 21. n. 1. 3. & c. 38. n. 62. 69.

Ramus Geldricus.

Successio.

Insignia Geldrica.

§. II. *VValrami*, qui Ottonis Geldrici frater, ex *Roberto* nepos fuit *VValramus*, Conradi II. Imperatoris miles, *Roberti*, qui in Palæstina Friderici Barbarossæ auspiciis exercitum duxit, & *Henrici* pater. Hoc natus est *Otto*, Ottone *Henricus* cognomento *dives*, omnium, qui nunc ex hac gente supersunt, communis pater. Porro filios habuit Henricus duos *VValramum* & *Ottonem*: qui 1255. ita inter se partiti sunt, ut *VValramo* Idsteinensis & Weilburgensis, *Ottoni* Dillenburgensis & Beilsteinius Comitatus cederent: quæ partitio literis consignata est, in quibus Nassoviæ Comites *Advocati Rheni*, Erbvoigte deß Rheins nuncupantur (*Andr. Christiani* orat. de ortu, vita & obitu Joan. Sen. C. Nassov. B. 2. b.) Ab his duæ lineæ *Idsteinensis* seu *VVeilburgica* & *Catimeliboccensis* seu *Dillenburgica*.

Continuatio familiæ.

Henricus dives.

§. III. *Idsteinensis* seu *VVeilburgicæ* lineæ (quæ deinde à nova hereditate *Saræpontana* etiam dicta est,) autor *VValramus* sub Rudolpho I. Imperatore prætorio fuit præfectus, & præter *Dieterum* Archiepiscopum Trevirensem atque *VValramum*, *Philippi* & *Emiconis* patrem, genuit *Adolphum*, qui Augusta dignitate 1292. ornari meruit, neque nisi cum vita, prælio 1298. cæsus, eam amisit. Heredes non quidem axiomatis Imperialis sed avitarum ditionum habuit, *Rupertum*, Bohemiæ Regis generum, & *Gerlacum*; hic (pater etiam *Gerlaci* Archiepiscopi Moguntini, *Adolphum* & *Ioannem*: *Adolphus* duorum Archiepiscoporum Moguntinorum *Adolphi* & *Ioannis* pater ex

Ramus Idsteinius.

Adolphus Imperator

alio filio *Gerlaco Adolphum* genuit, iterum alius Archiepiscopi Moguntini [illegible] & *Joannis* patrem. Ex *Joanne* reliqua pars lineæ (a *Wisbaden* & *Idstein* [illegible]) propagata est, ad *Johannem Ludovicum* usque, qui 1605. vivis excessit, hereditatis ex altera nempe *Weilburgica* linea. Quam a successione, tanquam [illegible] & ad Dominium revoluta essent, *Moguntinus* excludere nequaquam [illegible]. Hæc in *Joanne* Adolphi fratre Gerlaci filio cepit, & a *Joanna Comitissa Sarapontana* [illegible] nupta novis ditionibus in Austrasia aucta est. Joannis filius *Philippus*, [illegible] *Philippum* genuit, ab illo *Sarapontani* alii, filius & nepotes. Tum Joannes [illegible] ma Joanna f. Joannis C. Fenæ & Heinsbergæ, quæ 14[illegible] obiit, successionem *Heinsbergæ* obtinuerat, sed filia Elisabetha eandem marito Wilhelmo D. Juliaci & Montium attulit. *Philippi* progenies nunc quoque durat; Ejus enim abnepos *Ludovicus*, qui agnato in *Weilburgensi* ratione successit, ex tribus filiis trium iterum linearum [illegible] est. *Wilhelmus Ludovicus Sarapontum* nactus tres filios Comites Illustrissimos *Joannem Ludovicum, Gustavum Adolphum, Walrabum* reliquit, quorum hic & ille, [illegible] bello nupero cæli vidua atque filii, nunc quoque ditiones moderantur, & sedes habent *Ottweilæ, Sarapontis, Usingæ*; alter Joannes Idsteinæ habitabat, & Illustrissimum *Georgium Augustum Samuelem* filium reliquit: *Ernestus Casimirus* Weilburgi[illegible] fortitus filium habuit Fridericum, 1675. extinctum, qui filios genuit, qui nunc superant Illustrissimi Comites.

§. IV. Quod *Dilleburgicam* seu *Catimeliboccensem* concernit lineam: in ea *Ottonis* filius *Henricus Ottonem* genuit & *Henricum*: quorum hic sator *Beilsteinensium* fuit, qui hoc seculo defecere. *Otto Vianden* nactus est, & filium *Joannem* habuit, qui ab uxore *Margareta Marcana* prætensionem in Marcam genti intulit: Illa de eo Textor allegat ex tapete veteri acu picta verba: *Interea de Marcha juris nonnihil prætendebat. Quo vivus usus est nunquam: is tandem adjutus præsidiis Joannis Com. de Cleve pro jure XIIX. M aureorum accepit.* Hujus filii *Adolphus* ab uxore Gutha *Diezensem* Comitatum, *Engelbertus* a *Joanna* amplissimas in Belgiis ditiones adepti sunt. Engelbertus filium habuit *Joannem*, hic *Engelbertum* & *Johannem*, *Henricus* & *Wilhelmi* patrem, ille *Renati* primi ex Nassovii *Arausionensis* Principis pater fuit, hic inter alios genuit *Wilhelmum* & *Johannem*: ille patruelis ἀπαις *Arausionensem* principatum transcripsit; & ab eo, qui nunc etiam Princeps est, descendit pronepos Serenissimus *Wilhelmus Henricus*. *Joannis* autem, a quibus novæ lineæ, quatuor fuere filii, namque a Joanne *Sigenensis*, a Georgio *Dillenburgica*, ab Ernesto Casimiro *Diezensis*, a [illegible] Ludovico *Hadamaria* descendunt. His vero omnibus commune *Principum* nomen gratia Imperiali accessit.

§. V. Ex his apparet, duos nunc etiam stirpis hujus superesse capitales ramos *Sarapontanum* & *Catimeliboccensem* f. *Dilleburgensem*. Horum vero insignia differunt. Quod *Sarapontanum* ramum, qui prior est, concernit, non semper eadem scuti servata est dispositio. Primum unica areola contenti *leonem aureum* (sed corona destitutum) gestabant, *Nassoviæ* symbolo (de quo mox.) Inde leo *Sarapontanus* additus est (de quo §. 8.) ita ut uterque leo bis repeteretur, scuto quadrifariam secto. Nova accessio facta est, Dominio *Mehrenburg* (vide §. 11.) parmulæ alii, quæ quadrantibus incumberet, inscripto. Hinc 1572. *Mehrenburgico* symbolo expuncto alia dispositio sumta est, quæ conspicitur apud *Sibmach.* Wapenb. P. 2. p. 14. & jam a nobis explicanda est. Porro scutum hoc quadripertitum est, impetita tertia alia parmula aperta. Area prima *cærulea leonem* continet *aureum, lingua & falculis rubeis*, circa leonem *plinthidibus* hastulas Hæningius nuncupat, & nos de earum significatione [illegible] ferentem adducimus *Gelenium* P. 1. L. 5. f. 1. m. 2. §. 41. *aureis* sparsis. Hoc primarium & ipsius familiæ ἴδιον est, unde solum in omnibus Nassovicis scutis videre illud licet. Et quidem in familia antiquitus hoc insigne in usu fuisse, argumento est, quod idem datur *Geldriæ* cont. Chifflet. Eq. A. V. n. 58. solum situ leonis diverso & addita corona, atque omissis plinthidibus, sed 1. primum discrimen accidentarium est, situ mutato, ut respiciat alterum leonem Juliacensem. conf. supr. §. 1. 2. Secunda differentia videtur accessisse, cum *Ducalis* dignitas addita esset. 3. Quod *plinthides* attinet, si conjecturis agendum foret, crediderim Ottonem, a quo *Geldricus* ramus, primogenitum fuisse, adeoque pro seculi more, solum sine mutatione scutum gentilitium

---

Marginal notes (left margin): Lineæ Wisbadensis. — Sarapontana. — Weilburgia. — Dillenburgius ramus. — Beilsteinensis linea. — Arausionensis. — Dillenburgia. — Scutum lineæ Sarapontanæ. — Accessiones. — Nassovia tessera. — Geldrica. — Plinthides

gentilitium retinuisse, *Walramum* autem discerniculi causa plinthidibus sparsisse suum. Quod si ita habeat, *Gallica* linea extincta plinthides has omitti mos exigebat: verum retentæ sunt, ut aliis exemplis idem contigisse observavimus. P. 1. cap. 8. sed hodie primum unum non amplius obtinent, cum areæ Nassovicæ nunc sint necessaria figura. Quod idem leo, sed inversis coloribus, etiam Solmenses comites notet, L. 2. c. 89. vidimus. Cæterum uti familiæ hoc emblema præcipuum est, ita ipse Comitatus Nassovius illo etiam designatur, nomen sortitus a civitate & arce *Nassau*. Quam arcem sub Walrabo, qui 942. vixit, conditam perhibet *Frider. Hlerm. pastor Mosbac. in MS. Geneal. N.* Præterea que memorat circa 1125. Canonicos Wormatienses Dominis de proprietate montis in quo arx ædificata, controversiam movisse. Unde demum Nassovii coacti sunt circa 1158. ab Hillino Archiepiscopo Trevirensi, cui illi jus permutatione cesserant, arcem montemque feudo accipere. De quo vid. *Brovver. annal. Trevir. L. 14. num. 118. p. 64.* Porro in *Nassovia* utrique lineæ adhuc commune jus servatur. Cæterum cum eadem plane insignia sint *Comitatus Burgundiæ*, inde fides aliqua fieri posset veteri (apud *Teschen. Chron. Nass. p. 32.*) traditioni, de duobus fratribus, Comitibus *Lelantii*, quos Julius Cæsar ex Italia secum adduxerit, & alterum *Burgundiæ* Comitem, alterum præfectum districtus circa Confluentiam constituerit: nisi nimis multa essent, quæ prohibent, quo minus historiæ mediocriter peritus autem commentorum fidem habere posset. Ut jam non dicam, illud Burgundiæ Comitatui δῶγμα non primum fuisse. (conf. *G. hist. parf. scienc. des arm.* voce *Armes.* p. 42.) Id tamen crediderim, hanc magnam Burgundicorum & Nassovicorum convenientiam autori occasionem commenti subministrasse. Arx Nassovia.

Comitatus Burgundiæ.

§. VI. Altera area non est nigra, inducta fascia aurea, uti Sibmacherus loc. cit. pingit: sed (uti rectius P. 2. p. 19.) *aurea*, inducta fascia *nigra*. Denotatur ista comitatus *Mœrsius* seu *Meursius*, qui dein Sarwerdano conjunctus est. Unde quæ circa hunc dicenda, ad proximum numerum referimus. Mœrs seu Meurs.

§. VII. Tertius quadrans *niger* continet *aquilam bicipitem argenteam, rostro & cruribus aureis.* (in Wapenb. P. 2. pag. 13. pingitur aquila simplex.) Notatur Comitatus *Sarvverdensis* in Austrasia. Porro ad *Ludovicum Comitem Sarvverdensem*, qui circa 1246. floruisse legitur, familiam hanc referunt, ex qua *Fridericus Archiepiscopatum Coloniensem* ab anno 1370. tenuit, & tres ex illo Augustos consecravit. *Catharina* vel *Walpurgis* heres Comitatus *Friderico* Comiti *Mœrsiæ* nupsisse perhibetur, eique Comitatum attulisse 1408. à quo tempore Sarwerdanum & Mœrsium symbola conjuncta sunt. Friderico præter *Theodoricum* Archiepiscopum Coloniensem (qui Albertum & Fridericum III. Imperatores coronavit,) *Henricum* & *Walrabum* Episcopos Monasterienses, dantur filii duo *Fridericus* & *Ioannes*, quibus Comitatus suos distribuisse pater legitur. In illius progenie *Mœrsium*, in hujus *Sarwerdanum* Comitatus inprimis hæsit. Fridericus tamen etiam Sarwerdensem comitatum adversus Rudolphum Episcopum Metensem & Carolum Lotharingiæ Ducem ope Friderici Archiepiscopi Coloniensis proavunculi retinuit. Friderico natus est *Vincentius* Mœrsiæ Comes, qui ex Anna Palatina *Fridericum* genuerat, sed cum hic ante patrem mortuus, filius vero ipsius *Bernardus* in Gallia pro Carolo Egmondano Geldriæ Duce obses esset, Comitatum 1493. genero, ex filia vel nepte Margareta, *Wilhelmo Comiti Wiedano* tradidit. *Bernardus* tamen ex Gallia redux non Wiedanos sed agnatos *Sarvverdenses* successores declaravit, adeoque Vincentio 1500. mortuo ad hos successio delata est: sed inter hos etiam *Ioanne* ultimo defuncto hereditatem crevit *Anna Wiedensis* Wilhelmo & Margareta Mœrsia nata, Wilhelmi C. Nuenarii conjux. (confer de hoc *Teschenmach. annal. Iul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 345.*) Hi genuere *Hermannum* & *Amaliam Walpurgim*. Ille 1578. mortuus sine prole. Hæc primum Philippi Montmorencii Com. Hornani, quem Dux Albanus capite truncavit 1568. dein agnati Adolfi Nuenarii uxor, itidem prole caruit. Et quo (ex *Thuan. L. 124. p. 686.* disco), 1600. mortua heredem habuit, quem testamento instituerat, *Mauritium Nassovium*, qui adversus Coloniensem Septemvirum, seu potius (ut *Meteran. Niederl. Kriegsh. L. 22. p. 4.* memorat.) Ducem Juliaco-Clivensem, qui tanquam feudi Dominus, ad se illud jam spectare prætendebat (unde Mœrsiacæ fasciæ denuo mentionem in Palatinis, Neoburgicæ lineæ, insignibus deprehendemus) armata manu here- Sarvverdensis C.

Conjunctio cum Mœrsio.

Hujus successio.

 ditatem

ditatem crevit. Quod verò hæc Nassovia linea symbolum non modo *Sar[illegible]* sed & *Marsium* servat, inde [illegible] arbitror, quoniam cum semel [illegible] Sarwerdana successione ad se delata, quæ jam coaluerant, [illegible] runt. Ipsum *Sarwerdensem* Comitatum quod concernit, ille in J[illegible] posteris mansit, donec *Iohannes Iacobus* 1527. morte sua masculorum [illegible] deret. Ei patruelis fuit *Catharina* Joannis Ludovici C. Nassovii uxor. H[illegible] *Joannes Ludovicus & Ioannes*, uterque cœlibes & ἄπαιδες, atque *Catharina* [illegible] *Comitis Leiningii* uxor. Masculis, qui ex Johannis Ludovici utroque conjug[illegible] niti fuerant, extinctis agnati succeslere: absque controversia quidem in Sar[illegible] na ditione. *Sarwerdensem* verò controversam reddebant *Leiningii* ob dictam Catharinam, unde lites ortæ, nec dum judicio plane terminatæ; sed interven[illegible] *[illegible]ringiæ Dux*, qui tanquam feudum *Masculinum* sibi vindicavit Comitatum, & [illegible] tinuit. In pace *Osnabrugensi & Monasteriensi* Comitibus Nassoviis Sarapont[illegible] bentur restitui omnes eorum Comitatus, &c. nominatim verò *Comitatus Sar[illegible] nus & Sarwerdanus integri cum omni causa; ut & fortalitium Hemburg cum ter[illegible] tis bellicis mobilibusque ibi repertis, salvis utrinque respective tam ratione [illegible] 7. Iul. per sententiam adjudicatorum in revisorio, quam aliis etiam de statu [illegible], competentibus juribus, actionibus, exceptionibus & beneficiis juris, juxta le[illegible] determinandis, nisi partes potius ament amica transactione rem componi. Salvo etiam jure, quod Comitibus de Leiningen Daxburg in dicto Comitatu Sarwerdano competere potest.*

Ipse comitatus Sarwerd.

Lis cum Leining. & Lothering

§. VIII. Quarta area *cyanea argenteis cruciculis* sparsa *ejusdem metalli leonem auro coronatum exserta lingua sanguinea*, continet, designando comitatui *Sarapontano* seu *Sarbruckensi*. (unde per errorem factum credo, quod eum *Haping. de jur. insign. c. 6. §. 6. n. 896. p. 373.* pro Nassovio accipit.) Ex Wapenb. P. 2. pag 13 videmus cruciculas *brachiatas* pingi, & quod alibi vidi *speculatas*. Hic Comitatus Australis Sarwerdano contiguus olim suos peculiares habuit Comites; ex quibus *Fridericus* legitur 1126. vixisse, & ejus frater *Albertus Archiepiscopus Moguntinus* & Cancellarius Lotharii Imperatoris fuisse. *Friderico* nati *Agnes* Friderici D. Sveviæ, cujus filius *Fridericus Barbarossa* Augustus rebus gestis celeberrimus est, uxor, atque *Simon* Comes, cujus filius & nepos idem gessere nomen: Eorum vero filia & soror *Mechtildis* Comitatum marito *Amedæo Mompelicardensi, Domino Montisfalconis*, qui 1248. [illegible] villanum in itinere ultramarino comitatus est, attulit. His parentibus [illegible] *Simon II.* isto *Ioannes I.* hoc *Ioannes II.* & *Simon*. *Ille* 1366. Pincerna Franciæ [illegible] & Saræpontis Comes, pater *Ioannæ*, quæ *Ioanni Comiti Nassovio* nupsit: *[illegible]* ex avi [illegible] tate *Dominus de Commercy* novam emisit lineam, in qua *Robertus [illegible]* seu *Saræpontanus Ioannam* Comitissam *Rocen* (de *Roucy*) & *Brainæ* uxorem habuit, unde uterque Comitatus huic stirpi Saræpontanæ illatus est: Ejus vero lineæ hereditas demum per tres sorores *Philippam* Carolo Sillio Rupisguidonii (de *Roch[illegible]*) Domino, *Catharinam* Antonio Rojensi dynastæ, *Gulielmam* Roberto Marcano D. Lainonio nuptas, in hasce familias transfusa est. Porro quod *Ioannam heredem Saræpontis* concernit, quæ Joanni Nassovio Weilburgensi, Adolphi Augusti nepoti nupsit, mater ex eo fuit *Philippi*, qui Weilburgum & Saræpontem simul iterum tenuit, sed in hujus filiis *Ioannes* hanc, *Philippus* illum Comitatum nactus est: Istius vero extincta posteritate mascula, hujus nepotes succeslere. Iterum *Philippus* alterius Philippi filius & Alberti frater Saræpontem tenuit, sed cum prole mascula careret, patruo *Ludovicus* successit; in hujus liberis *Wilhelmo Ludovico* Saræpontanæ ditiones [illegible], & in ejus filiis nunc quoque superant. Porro apud *Geliot. [illegible]. armor.* voce [illegible] [illegible] alicujus Angliæ familiæ de *Sarcbruche*, cujus insigne gentilitium fit in area [illegible] rulea cruciculis brachiatis atque speculatis aureis conspersa leo argenteus aurea [illegible] insignis, quod nullo mutato, nisi cruciculararum metallo, comitum Sara[illegible] vidimus fuisse symbolum; an exinde colligemus, ex secundogenitis [illegible] quendam in Angliam pervenisse, & isti familiæ dedisse originem: [illegible] varent multa exempla.

Saræpontanus C.

Familia.

Continuata per Mompelicardenses.

Linea de Commercy

Successio ad Nassovios.

De Sarbruche in Anglia.

§. IX. Quod toti imponitur scutulum linea perpendiculari iterum [illegible], & quidem Sibmacherus anteriorem partem *auro* tingit, inducta *fascia argentea* [illegible] iterum

Lahr & Malberg.

iterum *auream* describit cum *leone nigro*. Verum illud regulæ Heraldicæ non permittunt: nec rectius alii areolam minio, falciam argento tingunt, quo *Lahrani* designari perperam credunt: unde aliis fidem adhærere malo, qui laterculum *auro*, *fasciam* non *argento* sed *minio* tingunt, qua ratione etiam Illustrissima familia in scutis eum pingi curat; ut tamen *Malbergen.* leo dextram, *Lohrana* fascia lævam occupet, situ quam apud Sibmacherum est inverso. His duobus symbolis *Lahram* et *Malbergam* notari constat. Unde in Serenissimorum *Marchionum Badensium* scuto easdem vidimus areas. L. 2. cap. 4. Porro accipio, *Malbergam* suos peculiares olim habuisse Comites, quos absque heredibus masculis extinctos dynastæ *Geroldseccii*, aut ut agnati proximi, aut obtento aliis modis feudo, aut matrimonio Malbergiæ Comitissæ & Walteri Dn. de Hohen-Geroldseck (qui Monasterii Loræ fundator vivis excessit 1277.) exceperunt. Unde, quæ Lohræ, fascia rubra auream percurrens parmam, *Geroldseccorum* etiam gentile signum est: Imo a Dominis Dominio demum inditum fuisse credibile est. A Geroldseccis (in quibus post divisionem, qua 1277. inter fratres *Walterum* & duos *Henricos* instituta, Waltero & alteri Henrico Lahranum & Malbergense Dominia assignata sunt peculiarem fuisse lineam Dominorum de *Geroldseck & Lohra* refert, & eam in stirpe tertiam constituit *Bernh. Herzog.* Chron. Alsat. L. 5. p. 113. 120.) ad *Sarwerdanos* devoluta est successio, quod inde factum autumo, quia Henrici Geroldseccii filia *Aletheidis Ioanni Com. Sarwerdensi* & *Mœrsio* nupsit seculo decimoquinto. Inde jus etiam horum dominiorum ad Nassoviam gentem eadem ratione atque Sarwerdana reliqua successio delatum est. vid. §. 7.

A Geroldsecc. ad Sarwerdanos.

Nassovios

§. x. Scuto huic impositæ cernuntur tres deauratæ galeæ: Prima sustinet *leonem aureum coronatum* inter duo *cærulea cornua, plinthidibus aureis conspersa*. Hunc apicem adscribunt dono *Ruperti senioris Electoris Palatini*, qui matre Nassovia ipse editus consanguineis Adolfo & Joanni Gerlaci filiis Palatinum leonem argumento singularis affectus donaverit. Vid. *Hœnig. de Iur. imp. c. 6. §. 894. p. 373. & c. 8. §. 3. n. 268.* ubi ait feudo datum esse. Hæc ratio est, quod Catunellibocensis linea, quæ ab istis non descendit, apice hoc neutiquam utitur. Leonis coronam, linguam & talculas sanguine tingi perhibent, notandæ Imperatoris Adolphi cruentæ coronæ. Ita Frid. Weber. in MSc. Geneal. Von wegen dieser blutigen niederlag König Adolfen führen unter den Nassauischen Graffen allein diese Graffen / so von seiner linie hero gebohren / in ihrem wapen schild (in hoc errare videtur) einen gecrönten güldenen Löwen mit einer rothen cron / rothen zungen und rothen klauen an den pooten / die andere Graffen aber ohne eine cron. Antequam vero hoc leone uterentur Nassovii, galeam gentilitiam cucurla coccinea, cui sertum rosarum impositum esset, contegere solebant. *Media* galea coronata sustinet cum collo caput aureum *lupi* (veluti Chifflet. Eq. A. V. n. 25. in descriptione insignium Frid. Valerani C. Mœrsiæ E. A. V. vocat, *vertagi*) millo furvo, limbo, spiculis & annulis argenteis; quo insigni *Sarwerdo-Mœrsius* Comitatus notatur. Extrema galea *Saræpontana* est (conf. *Sibmach.* Wapenb. P. 2. pag. 13.) superbiens *jugo alarum*, quarum superiora argento candent, interior pars nigricat. Hoc jugum alarum ante Sarwerdensem successionem galeæ Nassovicæ solebant addere, sed qua spatium ita permittebat expansum. Addidere deinceps tertiam galeam *Mœrensem* jam, de qua n. seq. quæ tamen aliquandiu Sarwerdensi locum facere jussa est. *Phaleræ* galearum primæ tinguntur auro & cyano, secundæ eodem metallo & nigro colore, tertiæ argento & atro colore.

Galeæ.

Nassovia.

Leo coronatus.

Sarwerda Mœrsia.

Saræpontana.

§. xi. Hæc Saræpontanæ lineæ parma assignatur à Sibmachero: & usurpabatur à tota illa, usque ad annum 1656. quo nonnullæ iterum areæ insertæ sunt, & quidem illa dispositione, quæ nunc communiter retinetur, ut duæ transversæ lineæ in tres partes illud distinguant. Caput tres areas continet *Saræpontanam, Sarwerdensem & Mœrsiam*: Pes scuti duas, *Malbergensem & Lahranam*. In media regione principem parmulam *Nassovico* leone & plinthidibus insignem stipant, hinc a dextris in laterculo *aureo duo pardi vel leones gradientes rubei*, illinc in quadrato *cæruleo* decussis *aureus*, quem duodecim *cruciculæ aureæ*, angulis ternæ adsertæ, comitantur. Leones memorati hieroglyphicon sunt Comitatus *Weilnau*, (conf. Wapenb. P. 2. pag. 7. de quo

Scutum actius.

Weilnau.

de quo tamen non constat mihi, quando familia illum acquisiverit ... Duas ... cruci bus denotat Dominium *Mehrenberg*. De hoc notandum ex ... p. 88. Joannis Comitis Nassovii Weilburgensis, qui Joannam Sar... dem in secundo thalamo habuit, primam com... tem heredem Dom... *renberg* & *Glisberg* fuisse. Nomen vero ipsius & familiæ Textor ... *annal. Trevir.* L. 17. n. 152. p. 22 ; in tabulis publicis non *Joanni* solum ... *Gerlaco* elogium *Merberg* ... perhibet. Scuto ita aucto, numerus ... dem auctus est, ut nunc quidem septem illi insistant. Medium ... cum ... sis obtinet: hanc stipant a dextris illa, quæ jugum alarum, quas ... erius ar... ferius ater color tingit, complicatum sustinet, notando comitatui ... *lævâ* alia galea, ex qua prominet jugum alarum nigrarum complicatum, ... aureo orbe duorum pardorum imagine, qua decor respici comitatum ... Saræpontanæ galeæ proxima est *Mœrsia*, & hinc atque adeo à dextro latere ... *Mehrenbergica*, quæ diademate tortili ex cocco & auro tecta sustinet ... nam decussi & cruciculis insignem, cujus extrema pennæ rubeæ ornant. ... viensi cassidi adstat *Labrana*, hermam juvenilem sustinens rubro mentum, ... rubeo orientali pileo tectum, ut tamen vestis collare & pilei ora red... deat. Quà brachia debebant, cornua prodeunt aurea. Ultima a lævis est ... *bergensis*, sustinens tabulam auream leone nigro insignem, & undique ... mis decoratam. Quæ circumvolitant *phaleræ*, utroque metallo, cyaneo, cocco & nigro colore tinguntur.

Mehrenberg.

Galeæ plures.

Tituli.

§. XII. Titulus huic lineæ peculiaris ille est, *Comites Nassoviæ, Sarepontis ... vverdæ, Domini Labræ, Wisbadæ, Idsteinii*, &c. Verum non modo ... Dominiorum non omnium in scuto comparent symbola, sed plures in Familiæ Illustr... potestate superant Dynastiæ, quas scutum hoc non complectitur. 1. Comitatus ... *burgicus*. 2. Dominium *Wisbaden* & 3. *Idstein*. Quæ ex antiquo patrimonio ... existimo. 4. Dominium *Glisberg*, quod cum Mehrenbergico allatum ... vidimus. 5. Dominium *Weilen*. 6. Dominium *Burgschwalbach*. 7. Dominium ... *berg*. 8. Dominium *Kirchheim*. 9. Dominium *Stauff*. 10. Dominium *Homburg*. 11. Dominium *Ottweiler*. 12. Præfectura *Herbizheim*. Quæ posteriora Sarepontanæ & Sarwerdensi successioni debentur: de prioribus quæ dicam non habeo.

Dynastiæ ad hanc familiam spectantes.

§. XIII. Quod ad *Catimelibocensem* attinet ramum, qui ejus fuere Comites & nunc sunt Principes, itidem quadripertito utuntur scuto: in cujus prima quadra *Nassovius* leo cum plinthidibus conspicitur, de quo jam §. 5. diximus: nam ... lateculum gentilem, hæc linea cum priori communem habet. Secunda quadra *aurea* continet *pardum* pedibus in prædam expansis *rubeum* cum *corona* ... etiam *falcularum* & *linguæ* exsertæ color est. Hic notat *Catimelibocensem* seu ... *bogium* comitatum: cujus jus familiæ allatum est, cum *Henrici Landgravii* ... ex *herede Catimelibocensi* filia *Elisabetha Joanni C. Nassovio* nupsisset. ... controversia inter *Hassos*, qui Henrici filio Wilhelmo in maternis æque ac paternis bonis succedere volebant, atque *Clivios* & *Nassovios*, qui ab uxoribus Catimelibocenses ditiones sibi vindicabant, agitata est; in qua 1548. pro Nassoviis (his vero Clivii tandem jus etiam cesserant) pronunciatum apud *Sleidan.* L. 21. pag. 642. Sed in Passaviensi transactione (*Sleidan.* L. 24. p. 784.) recognitio causæ decreta: atque demum 1557. Francofurti ad Mœnum Principum arbitrorum prudentia res composita est. *Vid. Thuan.* L. 19. p. 863.) Inde tituli & insignia Hassis & Nassoviis communia. Catimelibocensi penes Hassos, qui propter eum 600000. aureor. Nassoviis solverunt, Diezensi comitatu penes Nassovios remanentibus. Conf. quæ supra c. 22. de Hassis ... n. 4. & 5. notavimus, & *Textor. Chron. Nassov.* p. 109. 110. Porro in Sleidanum ... cis legi 1462. *Georgio Podiebradio R. Bohemiæ* & filiis a Friderico III Imperatore ... auxilio fuerant, expectativam in comitatum *Catimelibocensem* datam esse. Nec tamen ex eo jus persecutos legi. Tertius laterculus *coccineus* ... continet, & *Viandensem* in Lucenburgiis comitatum significat. Hunc cum Dominiis ... *ti* & *Diesbergæ* 134. obtinuit familia matrimonio *Ottonis Com. Nassovii* ... *Gisberti C. Viandensis* filiæ. Quartus autem *rubeus* refert duos leones ... (vel *pardos*) *aureos*, linguis & falculis *cæruleis*. Notari hoc laterculo *Diezensem* comitatum,

Rami Catimelibocensis scutum.

Nassovia.

Catimelibocum.

Vianda.

Diezia.

dubio

dubio vacat. Qua vero ratione ad domum Nassoviam comitatus delatus sit, ita apud *Ioh. Textor. Chron. Nass.* p. 97. lego: Nimirum Ottonis Comitis Nassovii ex Adelheide Viandenii nepotem *Adolphum* duxisse *Iutam* seu *Iuttam Gerhardi Comitis Diezii* filiam & heredem: ex hac vero non suscepisse masculinam prolem, sed filiam duntaxat matri cognominem, quæ *Godefredo Baroni Eppensteinio* nupsit. Adolpho extincto, inter fratrem *Engelbertum* & generum Godefredum acceptatum esse de hereditate comitatus Diezii, quem ille, Engelbertus, titulo oppignerationis & alienationis à fratre ad se delapsum esse contenderit. Inde litem diremtam ab Ottone Archiepiscopo Trevirensi 1420. & utrumque ad successionem simultaneam vocatos esse. Unde etiam nepoti *Godefredo Eppensteinensi* titulum Comitis Diezii adscriptum lego. In transactione, qua controversia Catimelibocensis terminata est, conditio hæc etiam fuit, ut Comitatus ille Diezius (alibi tantum quartam ejus partem exprimi vidi) Nassoviis redderetur. Sed de his etiam pluribus actum in scuto Hassiaco. c. 23. num. 6.

§. XIV. Huic scuto insistunt tres galeæ auratæ, quarum primæ imponitur jugum complicatum alarum nigrarum, inscripto balteo diagonali argenteo, quinque foliola aurea complectente; hanc *Nassoviam* an *Viandensem* dicam, non habeo. Malim vero istud. Media galea sustinet jugum expansum alarum nigrarum, in quarum utraque comparet pardus rubeus *Catimelibocensis* in sphæra aurea: Denique ultimæ cassidi aliud jugum alarum complicatum imponitur, eique inscripti visuntur pardi *Diezenses* aurei in rubeo circulo. Laciniæ circumvolitant galeam primam cæruleæ & aureæ (quod indicio servit, illam Nassoviam esse) mediam rubeæ & aureæ, tertiam argenteæ & coccineæ. Aliam vero galeam Nassovio *Engelberto* tribuit *Chifflet.* insign. Eq. A. V. n. 77. quæ aureo virgarum sepimento coronetur, & ei apex impositus conspiciatur, binæ alæ pinnis commixti e nigro & argento oblique dextrorsus sectæ. Num. 363 scuto Joannis Comitis Nassovii galea additur coronata auro, & apex alæ geminæ nigræ obversæ, singulæ virgeo sepimento aureo in medio præcinctæ. Tum *Sammarthan.* L'estat. de L Eurc p. T. 2. p. 169. quatuor describit galeas: quarum prima alam nigram simplicem, reliquæ singulæ jugum sustineant alarum nigrarum, nisi quod in extrema id complicatum, in mediis expansum sit, tum quod in circulis peculiaribus *Catzenelebogium, Viandense, Diezense* δῆγμα alas exornent. An ita nunc gerant, certo asseverare nequeo: nec tamen existimo.

§. XV. Hæc insignia fuere ex Sibmachero: quando vero lineæ Catimelibocensis rami plures sunt, singularum clypeos exhibere necessarium est. Ex illis prima est Principum *Auraicorum* seu *Arausionensium*, qui eodem plane scuto cum reliquis gentilibus utuntur, nempe quod quadripertitum *Nassoviam, Catimelibocensem, Viandense* & *Diezense* (neque enim audiendus est *M. Gilb. de Varenn. R. d'arm. P.* 1. *pag.* 148. qui Diezios illos leones *Brunsvicenses* interpretatur) symbola continet. Toti vero scuto, qua coeunt quadrantes, *Arausicam* parmulam superimponunt: hæc iterum perpendiculariter & transversim secta quatuor laterculos continet, incubante his etiam quadrantibus novo scutulo.

§. XVI. Area parmulæ Nassovio clypeo impositæ prima & quarta *coccinea, baltheum* defert *aureum*. Hoc insigne est familiæ *Cabillonensis* seu *de Chalon*. *Stephanus Comes Burgundiæ*, qui ex ramo Matisconensi veterum Burgundiæ Comitum ortus erat, & 1257. vivis excessit, ab uxore *Beatrice Guilelmi III. Comitis Cabillonensis* seu *Challonii* filia hunc comitatum dotalem accepit, sed eandem ille & filius *Joannes Hugoni Duci Burgundiæ* concesserunt, alia compensatione accepta & servato titulo. Joannes iste tres, quorum posteritas aliquandiu duravit, filios habuit, *Hugonem Comitem Palatinum Burgundiæ*, cujus neptis hereditatem Philippo Longo R. Franciæ marito attulit, *Ioannem Cabillonensem Dominum Rupisfortis* (Rochefort) & ab uxore *Comitem Altissiodori* seu *Auxerre* atque *Ioannem Cabillonensem Dn. Arlaum* seu *Arlait* (de Arlay) Joannis Rupisfortii posteris accessit etiam Comitatus *Tonnerræ*: ultima hujus lineæ *Margareta Cabillonensis Oliverii de Husson* cubicularii Caroli VII. R. Franciæ uxor fuit, & ejus filius Joannes Comitatum Tonneræ, quem Margaretæ soror Joanna Ludovico Principi Arausionensi vendiderat, 1453. redemit, atque ad posteros transmisit. Cum vero Joannis neptis *Luisa S. Amani Domina* nupserit *Claudio* vel *Emerico*

Galeæ.

Nassovia.

Catimelibocensis.

Diezensis.

Scutum Pr. Arausionensis.

Familia Cabillona seu Chalon.

Linea de Arlay.

de Beauvilliers, cujus posteritas hodie etiam durat: hac ex causa Cabillonens[illegible] nunc quoque in scuto Ducis de S. Aignan conspicitur, quod vid[illegible] Quod vero *Joannem Dn. Arlati* seu *Arleum* concernit, hujus [illegible] *nius Dn. Arlæus* uxorem habuit *Raymundi Baus[illegible]* seu *Balzii de B[illegible] Prin[illegible] sionensis* filiam & heredem, a qua 1398. in possessionem Principatus venit [illegible] cundogenito Joanne, *Domini de Cui[illegible], Vite[illegible] atque de Brign[illegible]*, & *Comit[illegible] de* [illegible] orti; Sed natu major *Ludovicus* cognomine *Bonus*, pater *Gulielmi*, [illegible] Principum Arausionensium fuit. Hoc genuit sunt *Philibertus Princeps* [illegible] Henrici Com. Nassovii uxor. Ille copiarum Caroli V. ad Florentiam Dux [illegible] tem oppetiit; instituto herede filio sororis *Renato Nassovio* Comite, qui [illegible] *ceps Arausionensis* factus est, ea conditione, ut *nomen & arma Cabillonensia* seu [illegible] *nia* assumeret; Hic cum 1544. in Landresiana obsidione occumberet [illegible]

Successio ad Nassovics.

rum hæredem instituit patruelem *Wilhelmum Nassovium*, à quo ad [illegible] Serenissimum *Wilhelmum Henricum* Wilhelmi pronepotem, Principatu[illegible] ne continua delapsus est. Observat vero *Texter Chron. Nass. pag. 2[illegible]8* cum [illegible] *Wilhelmus Princeps Ar[illegible]* Eleonoram Borboniam Condæam duceret, R[illegible] Galliæ in affinitatis honorem *Principatum Arausionis* restituisse, cum renun[illegible] omnis juris, quod Francia in illum prætendere posset. Thuanus vero L. 136. pag. 1192. hoc tantum memorat: gratiam ei factam, *ut in antiquam Arausionensis Principatus possessionem, à qua per hæc bella depulsus fuerat, restitueretur.*

Anjus aliquod in Comitatum Challonium?

§. XVII. Observandum vero, Cabillonense hoc δῆγμα à *Philiberto* Arausionis Principe & majoribus usurpatum, & ad Nassovios translatum, non ob jus quod [illegible] tenderent in ipsum *Cabillonensem Comitatum*, sed ut indicium esset familiæ. Nam *Joannes Comes Burgundiæ* 1327. *Comitatus Cabillonensem*, quem à matre habebat, & [illegible] *xonensem* permutavit, uti §. præcedenti observavimus, cum *Hugone Duce Burgundiæ*, accipiens ea, quæ Duci ultra Ararim in Burgundiæ Comitatu a *Jocerando* [illegible] *Brancionis* obtigerant. Conf. *Sammarthan. Geneal. Franc. L. 58. c. 9. Andr. du* [illegible] *histor. Burg. & in antiq. des Villes. L. 6. c. 9. Lud. Collut. mem. de la Fr. comte.* Servatus tamen est titulus, vel potius in cognomen familiæ mutatus est. Unde quod in *matricula imperii* sub Carolo V. *Princeps Cabillonensis* (scriptura variat, cum imperiti scribæ vel typothetæ vitium accessisse videatur, *Calm, Colm, Coln*, recte *Chalon*) legitur in Rhenano circulo (conf. *Limn. Iur. publ.* 1, 7, 50.) non intelligendus est ipse Comitatus vel Principatus Cabillonensis, in quem Philibertus & majores nihil [illegible] runt (uti quidem exinde vir quidam celeberrimus & de literis atque im[illegible] que finibus optime meritus, Imperio jus aliquod in eo adhuc asserit,) sed vel [illegible] *patus Arausionis*, vel aliæ in Burgundia possessiones, quas Cabillonensis tam[illegible] ille, tenuit, intelliguntur, principe eorum in matriculam relato. Sed etiam vid[illegible] in *pactis Madrit.* 1.37. quibus in favorem Philiberti Cabillonensis Principis Arau[illegible]sis quædam disponuntur, quæque ei ademta erant, restitui jubentur, Cabillonis nullam fieri mentionem: & diserte non Comes seu Princeps Cabillonis, Prince de Chalon, sed *Philibert de Chalon, Prince d'Orange, Philibertus Cabillonius Princeps Arausionis*, appellatur, ut vel sic appareat, nomen Cabillonis gentile habitum, nullo ad jus aliquod in Comitatum olim alienatum respectu.

Pr. Arausionis.

§. XVIII. Secundum & tertium locum occupat area *aurea* (Sibmach. *ar*[illegible] *team* facit) *duo cornua venatoria cærulea*, [illegible], continens. Hæ areæ designant ipsum Principatum *Arausionensem* seu [illegible] ad Rhodanum, Avenionensi Comitatu & Vivaresio inclusum. Or[illegible] ex [illegible] vocatione & quidem ineptà satis (adeoque ad illud genus referenda, de quo [illegible] diximus) sic credamus *Nostradamo Histor. Provinc.* P. 2. p. 1[illegible] qui ita: [illegible]

Guilelm. Courtnez.

qu'il y avoit du temps de Charle Magne un Guillaume au Courtnez, lequel [illegible] *cité d'Orange tenue & occupée des Sarrasins, duquel sont* [illegible] *les Princes d'Orange, qui par le surnom du Courtnez portent en leurs armes le cornet.* [illegible] *tempore Caroli Magni fuerit quidam Gulielmus Curti Nasi, qui civitatem* [illegible] *sem è Sarracenorum potestate eripuit; ab eo Principes Arausionenses d[illegible] ob agnomen Curtinasi cornu in insignibus gestant.* Porro qui Gulielmum [illegible] Regis Arelatensis & Principis Arausionensis elogium sibi vindicasse dicunt, fuerint [illegible]

cessores,

cessores, non legi. Id certum est, ab anno 1240. *Baucios* seu *Balzios* (de Baulx) Principatum patuisse, sed jure Clientelari a *Provinciæ Comitibus*. Successionem Principum videre licet apud *Thuan. L. 31. p. 142.* Porro ultima ex hac gente inter Arausionenses (nam in Italia etiamnum se superfuere.) *Maria* filia *Raymundi* attulit hereditatem marito *Ioanni Cabillonio Arlæo*: De cujus posteris, & quomodo ad Nassovios delapsa sit successio, præcedenti §. vidimus. Porro ex eodem Thuano colligere licet, in fide *In Arausionem jus Imperii.*
Imperii olim hunc Principatum fuisse: unde Celeberr. *Conring. de fin. Imper. Germ. c. 25. p. 622. seq.* pluribus infert, quod ne nunc quidem jus in eum Imperio perierit.
Habetur tamen Princeps, ceu is, qui soli DEO obnoxius sit, & aliorum omnium legibus solutus: quod idem Conringius loco citato examinat. Cæterum quæ hic in lineis *An bina an singula cornua?*
laterculis bina pinguntur cornua, alias nonnisi singula video extitisse; quod etiam mallem, cum videam in id consentire Gallos, vid. post alios *Brianvill. jeu d'arm. p. 55.* & *Sammarthan. L'est. de l'Europ. T. 2. p. 15*, & Italos, ex quibus *Campanile dell' arme in famil. Balz. p. 145. 147.* prodit ea cornua *cerulea* vel *viridia* fuisse, & ab illis etiam esse gesta Balziis, qui Arausionem non tenuerunt. Ipsi vero Balzii suæ familiæ symbolon his cornibus addebant, in parma *coccinea stellam sexdecim radiorum argenteam*.

§. XIX. Huic item scutulo medio (*sur le tout du tout*) incumbit alia parmula *novem tessellis ex auro*, quo quinque tinguntur, *cæruleo* interpunctæ. Galli dicunt, *C. Genevensis.*
cinq points d'or equipollez a quatre d'azur. Notatur isto emblemate Comitatus *Gene-* *Insignia.*
vensis. Hujus Comitem *Rathbertum* lego visisse 890. Ab eo continua serie descendunt reliqui Comites usque ad *Amedeum III.* qui quidem plurium filiorum (*Aymonis III. Amedei IV. Ioannis, Petri* & *Roberti*, qui Papatum solium sub nomine *Clementis VII.* tenuit, & 1394. mortuus est) pater extitit, sed in his terminata est mascula progenies Genevensium. Fuerunt etiam Amedeo filiæ plures, sed ex illis *Maria Iohanni Cabillonio Arlæo*, & dein *Humberto VII. Domino Thoireo* nupta filium genuit *Successio ad Thoireos.*
Humbertum VIII. qui avunculo *Papæ* solus successit: Altera (ut de reliquis nihil dicamus) *Ioanna Raymundo Balcio Principi Arausionensi* nupsit, unde hujus gener *Ioannes Cabillonensis* etiam prætendit Comitatum, sed prævalentibus *Thoireis*, nam Wenceslaus Imp. Humberto VIII. investituram contulit, caruit prætensio successu. Dein ab *Ad Sabaudos.*
Humberto patruus *Odo* nactus est Comitatum, & Sabaudiæ Comiti 1401. 5. Augusti *Prætensio Cabilonorum.*
vendidit. Servatum tamen a Cabilloniis hoc prætensionis symbolum in scuto gentilitio, atque ita simul ad Nassovios translatum adhuc servatur. De aliis huc spectantibus vide in scuto Sabaudico L. 1. c. 82. n. 11. 12.

§. XX. Huic scuto Arausionenses, tres galeas imponunt, quarum *prior* diade- *Galeæ.*
mate tortili tecta sustinet jugum alarum coloribus *Cabilonensibus* discretarum: phaleræ dependentes pinguntur coccineæ & argenteæ, cum analogia alterum metallum posceret. Ex *media* galea coronata sursum porriguntur *cornua cervina aurea*, *Principatus Arausionensis* nota. Laciniæ huic etiam dantur argenteæ & miniatæ. *Ultimam* denuo tegit diadema tortile, sustinens jugum alarum aurearum, in quibus intra circulum rubeum duo *Diezenses leones*. Laciniæ sunt aureæ & cæruleæ.

§. XXI. Aliam vidi dispositionem, qua *Mauritius Nassovius Princeps Arausio-* *Scutum Mauritii*
nensis uti solebat. Scutum enim quadripertitum erat, & singuli quadrantes iterum *Principis.*
quadripertiti. Primus & quartus ex *Cabilonensibus, Arausionensibus* & in medio scutulo *Genevensibus* emblematibus: Secundus & tertius ex *Nassoviis, Catimelibocensibus, Viandensibus, Diezensibus*. Toti impositum erat scutulum, quod fascias & sertum rutaceum *Saxonum* complectebatur; quod more Belgico eo matrem suam Annam Mariam Mauritii Electoris & Ducis Saxoniæ filiam, assumsit; haud dubie ut ita se a fratribus distingueret. Qui fratri successit Princeps *Henricus Fridericus*, hujus filius, & qui *Moderni.*
nunc superest nepos, quam superius explicavimus, dispositionem servarunt, auctam tamen duabus parmulis, quarum altera supra *Cabilonio-Arausionense* scutum lineæ, quæ Nassovium & Catimelibocensem laterculum distinguit, altera infra illud lineæ, quæ Viandense & Diezense *longitudine* separat, incumbit. Prior continet *fasciam simplicem*; altera *fasciam alternis pinnis utrinque asperatam*: prout in sigillo observavi: Ex eo conjicio priorem fasciam *argento*, parmam *atro colore* tingendá, quæ nota est *Borseliæ*, & ex eo *Veræ*. De quo titulo §. seq. dicam. Interiorem parmulam nimio fasciá argento *Borselia. Vera.*

Bura. tinctam velim, ut ita Comitatus *Buranus* designetur, cujus illud est [illegible] *Chifflet*. Eq. A. V. n. 120. De titulo vero mox §. seq. & 23. agendum erit.

Titul. §. XXII. Arausionensium illum titulum, cujus tamen pleraque in [illegible] expressa non sunt, legi: *Princeps Arausionensis, Comes Nassoviæ, Catimeliboci, [illegible] Diezia, Marchio Veræ & Vlissingæ, Burggravius Antverpiæ, Vicecomes [illegible] Bredæ, Diestæ, Grimbergæ, Ariæ* seu *Artati, Nozereti, Dominus* [illegible] helmus Princeps Arausionis a Textore vocitatur. Principis Mauritii aliam [illegible] *Princeps Arausionis, Comes Nassoviæ, Catimeliboci, Viandæ, Dietiæ, Marchio Veræ & Vlissingæ, Dominus S. Viti, Doesburgi, civit. Gravæ & ditionis Cuyck.* Accessit [illegible] etiam titulus Com. *Marsiæ.* (de jure vide supra §. 7.)

Moderni. §. XXIII. Moderni Principis titulos multo prolixiores enarrat Celeberr. Petrus Sammarthanus L'estat de L'Europ. T. 2. p. 154. *Prince d'Orange, Comte de Nassau, Cazenelebogen, Vianden, Diez, Lingen, Maurs, de Ionnerre, Pontyeure, Charny, [illegible], Leerdam; Marquis de la Vere & de Flessingues; Seigneur & Baron de Breda, de la [illegible] Grave, & Pays de Cuyck, Diest, Grimberges, Herstal, Gravendonck, Warneston, [illegible], Noseroy, Arqueil, Chasteaubelin, Chasteauguyon, Orbe, Grignon, Montfaucon, [illegible] les Baux, S. Vit, Daesbourg, Polanen, Willemstad, Niervvaert, Ysselstein, S. Martinsdyck, Geertruydenberg, Chasteaurenard, les hautes & basses Swalves, Naeldwyck, [illegible] de; Burggrave ou Vicomte hereditaire d'Anvers, & de Besançon, Mareschal hereditaire de Hollande, premier noble de Seelande,* &c. Horum omnium rationem [illegible] plane assequor, multorum tamen: de quibus aliqua subnectam, illis omissis quæ in

Linga. prioribus exposita sunt. De *Lingæ* comitatu Westphaliæ sequentia notare convenit. In Tecklenburgicorum Comitum potestate fuit, usque ad 1546. quo Carolus V. Conrado Comiti, quod contra se feudi Dominum militasset, Lingam cum tota ditione ademit. Deinceps armis ad Fœderatos Ordines devenit: hi 1597. memorante *Thuan. L.* 119. p. 462. ut *gratum animum erga bene meritam de se familiam testarentur, ad sarciendas tot ab ea acceptas jacturas compensationis potius titulo quam beneficii loco in Mauritium contulerunt.* Inde in pace *Hispano-Belgica* ann. 1648. ita constitutum est n. 50. *Resignat & renunciat pariter præfatus Dominus Rex omnibus & [illegible] juribus & prætensionibus, tam proprietatis, actionum, quam aliis, quas aliquo modo posset prætendere super civitatem, Comitatum & Dominium Lingæ, super quatuor [illegible], aliaque jure isthuc spectantia, quemadmodum etiam super civitates & dominia [illegible] gernam & Cloppenburgum aliasque prætensiones, in & contra quemcunque demum [illegible] esse possent, ut realiter & de facto in perpetuum queant permanere apud [illegible] Dominum Principem Auriacum, ejus heredes & successores aut actionem [illegible] in [illegible] proprietatis jure, secundum literas donationis & investituræ Caroli V. Imp. de die [illegible] 1546. & initam postea transactionem inter Comitem Buranum & C. Tecklenburgicum de die 15. Mart. 1548. & novissime juxta cessionem ea super factam mense Novembr. 1578. quam prædictus Dominus Rex, in quantum ipsum posset concernere, confirmavit & confirmat per præsentem tractatum.* Porro si vera narrat *Zeiler. de X. circ. Imper. Germ. p.* 794. hæc Linga 1649. vel 1650. Monasteriensi Episcopo vendita fuerit. Quod *Tonneræ*

Tonnera. seu *Tornodori* Comitatum in Gallia concernit: hic in familiam Cabillonensem delatus est, cum *Gulielmus Cabilionius Comes Auxerræ* 1292. à matertera *[illegible]ta* Burgundica, quæ in matrimonio Caroli I. Regis Siciliæ vixerat, illum obtineret. Abneptis *Gulielmi Ioanna Iohannis de la Baume* uxor 14[illegible]. jus suum in *Tonneræ* Comitatum *Ludovico Principi Arausionis* vendidit: sed ab hoc redemtum *Ioannes [illegible]* Joannæ ex sorore nepos, suæ familiæ intulit, & ad posteros transmisit. *Pontheure*

Pentheuria. seu Pentieure Comitatum in Britannia, ab uxore Catharina Richardi Britanni Com. Stampensis filia 1438 ducta accepit *Gulielmus Cabilonius Arausionensis Princeps* [illegible] in *Madritensibus pactis* ann. 1526. num. 37. bono Philiberti Cabilonii [illegible] *encore restitué ce qu'il tenoit avant la guerre de la Comté de Ponthieure, [illegible] Lambale, Moncontour, les ports & havres de Cremen & Fustrenon & autres terres & droits en dependants, ainsi qu'il les possedoit avant la dite guerre.* Ejusdem Gulielmi filio, Philiberti patri, *Ioanni Principi Arausionensi* uxor secunda, ex qua [illegible],

CharnyC. filia Antonii Lucenburgici, Comitatum de *Charny*, quem a matre Antonia de Beaufremont habebat, attulit. Verum eundem deinceps a Principe Auriaca Philippo

Chabotio

Chabotio donatum lego: in cujus posteris hactenus haesit. *Buranus* Comitatus in Batavia ab *Elisabetha* f. *Ioannis Burani C. Hochstratensis* allatus est marito *Gerhardo Comiti Culenburgio*; hujus filia *Aleida* eundem, nec non *Leerdamensem*, intulit in *Egmondanam familiam*, nupta *Friderico Egmondano*: Hujus nepos fuit *Maximilianus Egmondanus Buranus*, cujus satis celebre nomen est; Porro cum mascula is prole careret, ab *Anna* ejus filia uxore sua *Wilhelmus Nassovius Princeps Arausionensis*, Buram, *Leerdam, Isselstein & Sanmartensdyck* obtinuit. Ex his *Leerdam* nec non *Sanmartensdyck* eadem via ad Egmondanos venerat. *Isselstein* autem seculo decimo quarto matrimonio *Ioannis Egmondani* atq; *Guidae Amstelae Isselsteinii* Domina huic genti obtigerat. (conf. *Burana* & *Isselsteinia* insignia *Egmondanis* juncta apud *Chiflet*. Eq. A. V. n. 120. & supra L. 1. c. 21. n. 8.) Porro patre Wilhelmo adhuc vivo filius ex Anna Egmondana Philippus Wilhelmus *Burani* Comitis gessit titulum. Bur. Leerdam. Sanmartensdyk. Isselstein.

§. XXIV. De *Verae* & *Vlissingae* Marchionatu nunc dicam. *Vera* seu *Campoveri* in Valacriae in Selandia urbs, vetus familiae *Borseliae* unde hujus ... Marchionatui initium, imo etiam ut in *Lud. Guicciard. descr. Belg. p. 357.* videre est, ipsius urbis scutum inter duas ex mari surgentes turres, ex quibus ... viri clavigeri prospectant, refert parmulam Borseliorum, patrimonium, & ab ea circa 1356. moenibus cincta est. Accessit dein Maximiliani Imperatoris tempore Marchionatus axioma: praeter varia ad mercaturam inprimis facientia privilegia. In eadem etiam olim sedes Archithalassi & Consiliariorum Admiralitatis totius Belgii, atque in nunc finem 1564. ad asservandas machinas bellicas & reliquum classicum apparatum ibi armamentarium ab Hispanis extructum est. Porro per *Annam Wolfardi Borselii* 1486. extincti filiam, & *Philippi Burgundi Dn. de Beures* uxorem, ad hanc familiam possessio & *Verae* & *Vlissingae*, quae isti priori jungi solet, delata est. Demum cum Philippi & Annae nepos *Maximilianus Verae Marchio* extinctus esset, consensu Zelandiae ordinum *Marchionatum* hunc una cum Vlissinga emit *Princeps Arausionensis Wilhelmus* 146000. floren. & 1581. inauguratus est, teste *Ioh. de Laet. Resp. Belg. confoeder.* p. 127. 128. 129. Postea apud *Thuan. L. 89. p. 400.* legitur Marchionatus hic praemium virtutis 1585. in Mauritium collatus, *cuso ad rei memoriam argenteo numo, in cujus antica parte insignia Nassoviae & Verensis familiarum caelata erant inter se colligata, cum inscriptione: Nodus indissolubilis.* Verum non ita priorem titulum, quo ad Nassovios devenerat, extinctum existimo, sed ab Ordinibus confirmatum. Inprimis vero hanc hereditatis portionem pater *Wilhelmus* Mauritio peculiarem esse testamento voluit. Porro ob hunc Marchionatum titulis ascriptum credo illum, *Premier noble de Seelande.* Quod ex illo *Lud. Guicciard. descr. Belg.* p. 358. colligere est: *Verae Marchio ex antiquo quodam statuto ea gaudet praerogativa, ut solus ac sine ullo competitore in conventibus Ordinum terrae, suffragium ferat pro Zelandica omni nobilitate.* March. Verae & Vlissingae. Ex Borseliis. Ad Burgundos. Arausionenses.

§. XXV. Burggraviatum *Antverpiae* ab Engelberto Comite Nassoviae familiae illatum perhibet *Textor. p. 102.* & permutationis titulo a Wilhelmo D. Juliacensi acquisitum, una cum *Diestia, Sichemo* & *Seelhemio*. Quod Vicecomitatum *Vesontinum* concernit, ille pars est successionis Arausionensis. Huc spectant illa *Ioh. Iac. Chiflet. Vesont.* P. 1. c. 60. p. 235. *Hugo & Ioannes de Cabilone Dominus de Arlato anno 1293. graviter inter se dissentiunt* pro Vicecomitatu & Majoria, *juribus in civitate Bisontina, quae male praefecturam urbanam civitatis Bisontinae vocat Nicol. Vignerius in Chron. Burgundionum; cum sint jura quaedam particularia, a quibus (sicut etiam a Regalia) cives Bisontini, dum libet, lites suas ad Gubernatorum senatum deducunt, & supremum eorum judicium postulant. Illa* Vicecomitatus & Majoriae *jura dictus Ioannes de Cabillone acceperat ab Odone Domino Montisferrandi, & ab Humberto Domino Claraevallis in montibus.* Ab hoc Joanne Cabillonensi Arlati seu Arlai Domino descendit *Philibertus Princeps Arausionensis*, à quo tota successio ad Nassovios transmissa est, quod §. 16. vidimus: in ea ergo simul hunc Vicecomitatum Vesontinum contineri non dubito. Eodem referimus titulum Dominii *Arlati* seu *Arlay*, quem à Joanne Cabillonensi jam gestatum vidimus: imo nomen erat, quo à reliquis tractibus Joannes distinguebatur, & lineam novam ortus est. Itaque hoc etiam Dominium ad Philibertum devolutum, non ambigo. De *Noseretho* quod peculiariter monerem, non observavi, ad eandem tamen successionem spectat, ut & *Castrobelinum*. Hujus mentionem reperio Antverpiae Burggrav. Vicec Vesontinus. Arlatum. Noseretb.

 in Ca-

in Cabillonensi familia, quod prætatorum Hugonis & Joannis Cabillonensium frater *Petrus* seu *Perrinus* Dynasta fuerit *Castri ...* seu de *Chasteau Belin* ... hunc, quod liberis careret, successit frater germanus *Johannes Cabillonius*, ... in hujus quoque posteris legitime ignoro, qua ratione ad Arausionenses ... sit. Id vero constat, ex mutuis inter Hispanos & Ordines ... causa *Chastel Belinensi* processum sub vitam Wilhelmi Princ. Arausionensis ... premum concilium Mechliniense fuisse intentatum contra procuratorem Regis Hispaniæ. Et quidem in illo articulo promissum, intra annum terminandum ... id factum non esset, in artic. pacis *Hispano Belgica* anni 1648. num 28. constituitur, ut fiscus desistat ab omnibus & singulis bonis in prædicta causa postulatis: renunciet etiam omnibus actionibus & prætensionibus, quas prædictus fiscus in illa ... habere posset: ut realiter atque de facto possint occupari inque liberam & plenam ... possessionem à Principe Arausionensi. Non minus ad successionem Cabillonensem spectant *Arqueil*, cujus titulum gestavit Henricus Cabillonius Joannis, ... Arausionensem heredem duxit, frater 1397. extinctus, nec non *Chasteauguyon*, a quo ... nominari solitus est Hugo Cabillonius, Ludovici Boni Principis Arausionensis e secundo matrimonio filius: cum enim Henricus & Hugo mascula prole caruerint, hereditatem apud Cabillonios mansisse existimo. Forte ex aliis enumeratis nonnulla pariter ad eandem Cabillonensem successionem spectant, de quibus tamen certi aliquid asserere nequeo.

Chasteaubelin. Arqueil. Chasteauguyon.

§. XXVI. Quod *Bredam* attinet, Baroniam Brabantiæ, hanc à Duce Brabantiæ Joanne 1351. *Joannes Polanus* emit: Ejus vero neptis *Joanna*, cum *Engelberto C. Nassoviæ* 1404. nupsisset, hanc successionem domui intulit. Eodem spectare credo titulum *Polanen*, quia illius familiæ Joannam heredem Bredæ fuisse legi. Addunt alii ad eadem allata *Diest*, *Grimberg* & *Marchion. Antverpiæ* (forte Burggraviatum dicere volebant) sed Antverpiæ & Diestiæ titulum ... autore Textore, aliunde arcessivimus. *Grimbergæ* Dominii partem Nassoviis allatam ab Adelheide Viandensi (de qua §. 13) iterum perhibet Textor. Eidem debentur Dominia *S. Viti* & *Doesburg* seu *Doesberga*. De *Gravia* & ditiuncula *Cuyck* illa sciendа sunt. Quod *Maximilianus Egmondanus Buræ Comes* oppidum *Graviam* cum territorio *Cuyckano* a Duce Brabantiæ, Ordinibus non invitis, pignori acceperit, cum magnam pecuniæ vim Duci mutuam dedisset. Per ejus filiam ad *Arausionensem* Principem jus hoc delapsum est. Qua ratione tandem proprietas Nassoviis accreverit, artic. 49. pacis Hispano-Belgicæ exprimitur istis verbis: *Dictus Dominus Rex* (sc. Hispaniæ) *resignat & renunciat omnibus prætensionibus de redimendo aut revindicando aliisque omnibus juribus & prætensionibus quas posset habere aut prætendere aliquo modo super civitate Graviæ, ditiuncula de Cuyck, illius appertinentiis aut dependentiis, antiquo Baronatu Brabantiæ ante hoc tempus retentis à defuncto Domino Principe Auriaco, cujus oppignerationis redemtio ... facta est, atque in proprietatem conversi, translatumque in utilitatem defuncti Domini Principis Mauritii mense Decembri 1611. per Dominos Ordines Generales uniti Belgii, tanquam supremam jurisdictionem habentes in jam antedictam civitatem Graviensem, ditiunculam de Cuyck, juxta & secundum formam literarum patentium ea super expeditarum, virtute cujus conversionis & cessionis dictus Dominus Princeps Auriacus in præsenti, heredes & successores ejus aut actionem habentes, in perpetuum gaudebunt plena & ... proprietate dictæ civitatis & ditiunculæ Cuyck cum omnibus appertinentiis & dependentiis. Willemstad* condidit & a suo nomine dici jussit Princeps Arausionensis 1583. & tum oppiditum insulæ, in qua situm est, dominium anno seq. ab Ordinibus Brabantiæ accepit.

Breda. Polanen. Diest. Grimberg. S. Vit. Doesburg Gravia Cuyck. Willemstatt.

§. XXVII. Admonent loca illa Arausionensium Principum titulis expressa, ut prætensionis mentionem faciam, quam *Maria Lana Heinsbergia* Joannis Comitis Nassovii in Dillenburg uxor genti suæ intulit. Ob hanc enim Nassovii prætenderunt quartam partem proventuum Juliacensium, dotem Philippæ Juliacensis Godofredo C. Lænensi seu Lossio nuptæ, quæ Mariæ avia fuit, & partem quartam ... pro Geldria accepit. Causam hanc egit Magnus ille Hugo Grotius, cujus exstat consilium pro Nassoviis Arausionensibus in causa Juliacensi. Exhibebimus vero hic fundamenta:

Prætensio in quædam jura Juliaci.

1. Dos

I. Dos *Philippæ* f. Wilhelmi March. Juliacensis Godofredo Comiti Lænensi nuptæ assignata fuit 2200. floren. dein ob non solutas pensiones aucta ad 2250. Hanc cum usuris petere possunt Nassovii ob *Mariam Lænensem* Philippæ neptem Joanni Nassovio nuptam, a qua illi descendunt.

II. Adolfus Dux Montanus cum Joanne Com. Lænensi, filio Godofredi & Philippæ Juliacensis, cum *Reginaldus* agnatus Dux Juliacensis liberis carebat, cui gradu propior erat, licet per fæmellas, quarum jus non eo tempore spernebatur, ac præterea satis in provincia potens, Joannes, a quo ejus in pos. in ea ditione ipse hujus amicitia egebat, 1420. pactum init, quo Adolfo ita successio a mari destinebatur, ut solus quidem de Principatu investiretur, sed Joanni & heredibus quadrantem ditionum earundemque utilitatem concederet. Conditio impleta 1423. mortuo *Reinaldo*, ac Joannes quadrantem acceptum ad posteros *Wilhelmum Blancoheimium*, cum quo pactum fœdus 1437. repetitum ac sacramento firmatum, Gerhardum & Wilhelmum II. transmisit: unde hi sæpe *Duces* aut *Domini in Juliaco* appellati. Cum vero ultimus 1467. sine liberis mortuus esset, proamitæ *Philippæ Wederis* (ἄπαις) & *Maria Iohannis C. Nassovii* uxor hereditatem petierunt, & in hac dictum quadrantem. Juliacenses, quod proles mascula & heres feudalis defecisset negant, & ab Imperatore hujus etiam quartæ partis investituram 1468. salvo tamen jure cujuslibet alterius obtinent. Sed Imperator 1470. rescribit, ne investitura facta eis fraudi esset. Et postea 1476. visa pacti formula id confirmat: insuper si quod jus Wilhelmi Blancoheimii morte ad Imperium delapsum esset, id dono addens, atque Gerhardo factam concessionem revocans.

III. Cum post Reinaldi mortem *Geldriam* invasisset Arnoldus Egmondanus, ad quam etiam jus *Iuliacensis* ac *Lænensis* habebant: tandem Gerhardus Juliacensis jus suum 1473. Carolo D. Burgundiæ vendidit 80000. aureis Electoralibus, cujus summæ quarta pars ex superiori conventione Lænensibus atque per hos Nassoviis debetur.

Objectiones, quæ prætensioni opponuntur, illæ fere sunt:

1. Præscriptio.

Except. Bona fides defuit; sed & sæpe interpellati hæredes, ut jus Nassoviorum non ignorarent. Eadem interrupta 1471. & 1474 citatione, etiamsi litis non sit secuta contestatio, culpa Juliacensium. Semel autem interrupta præscriptio sec. Jus Canonicum non iterum inchoari potest, Jure civili autem requiruntur 40. anni, qui à 1476. ad 1542. si demas Engelberti captivitatem, Henrici minorennitatem, & bella, ac Renati absentiam, numerari nequeunt. 1544. ipsi Juliacenses respondendo ad libellum Nassov. litem sunt contestati. Postea quoque, si demantur quæ demi possunt, non remanebunt anni, qui sufficiant præscriptioni.

2. Pactum inter Adolfum & Joannem illicitum, quia de hereditate viventis fuerit.

Exc. Lex illa Juris Civilis sola nitens præsumtione, non semper obligat, unde plura exempla inter illustres Germaniæ. Sed & postea cum Blancoheimius ea cessa sint, ex postfacto saltem coaluisset: adde etiam novum Gerhardi & Wilhelmi fœdus.

3. Transactio fieri debet de jure dubio, hic vero jus Adolfi certum ante Joannem, ob fœmininam lineam non idoneum.

Except. Ad ditiones illas sæpe, a fœminis quod petebatur, jus validum fuit. Præterea fœdus fuit, ut verba sonant, pacis publicæ & tuendorum civium ergo.

4. De divisione Ducatuum, nisi Cæsar probaverit, invalidæ sunt pactiones.

Except. Sæpe in Germania Principatus divisi sunt. Nec hic agitur de divisione dominii, sed jurisdictionis, administrationis & proventuum. Tum Cæsaris Friderici confirmatio supplet consensus vicem. Et Blancoheimii possessione 50. annorum præscripsere.

5. Paciscentes fuere Adolfus & Joannes cum filiis, filiarum nulla mentione: quæ alias quoque a feudis jure arcentur.

Except. Cum patre descendentibus omnibus jus natum: filii testimonio tantum adhibiti. Nec jus percipiendorum fructuum feudum est.

6. Ab

6. Ab Imper. Friderico obtinuit conſolidatoriam conceſſionem quartæ hujus partis Gerhardus: & merito quarta pars reliquis accreſcere debebat.

Except. Excepit Imperator ſalvum cujuſcunque alterius jus: & deinde quoque conceſſionem revocavit.

7. Alii Wilhelmi Blancoheimii propiores fuere heredes.

Except. Negando: & ſi fuerint, eorum ſilentio jus aliis ſuum non per[illegible]

8. Multa interim acta inter Juliacenſes & Naſſovios, nec tamen facta [illegible] mentio.

Except. Ea negotia cum hoc nihil habuere commune. Alibi Naſſovii teſtan[tur], quod animum repetendi non abjecerint.

Hæc fundamenta ſunt. Porro initio Imperator 1471. 1472. Carolum Burgundum ſuo nomine cognoſcere juſſerat, ſed adverſus hunc Juliacenſes exc[ip]ere, quod Naſſovius ejus ſit vaſallus. 1474. ad ſe revocavit cauſam, & Trevirenſi [illegible] Inde 1497. fœdus factum, ut amica tranſactione non forenſi diſceptatione res [illegible]tur. 1502. & 1513. JCti Stochemii & Aquisgrani fruſtra ob hoc convenere [illegible] alium conventum non comparuere Juliacenſes. 1519. apud hos egere Cæ[ſaris] legati ut controverſia finiretur. 1543. *Renatus Naſſovius*, ut cauſa juxta præmiſſam pacis [le]gibus expediretur, non obtinet, ſed Dux ad tranſactionem monetur: Unde res Bruxellas, dein 1544. Spiram transfertur. Inde aliis incommodis Naſſovii a [illegible] jure detenti. Mauritius etiam 1611. adhuc quieſcere maluit, quam ſua prætenſione amicorum Principum cauſam gravare. Poſtea tamen propoſuit. Porro ob hanc prætenſionem non vidi quicquam ex Lænenſi ſcuto aſſumtum vel gentili [clype]o inſertum eſſe.

Scuta linearum Sigenenſis, Dillenburgiæ, Hadamariæ.

§. XXVIII. Iſta de ſcuto Arauſionenſi: Cum vero ſupra n. 4. diximus à *Joanne* Wilhelmi Principis Arauſionenſis fratre quatuor eſſe lineas, *Sigenenſem, Dillenburgenſem, Dieziam, Hadamariam.* Ex illa prima, ſecunda & quarta lineæ eodem [pæne] utuntur ſcuto quadripertito ex Naſſoviis, Catimelibocenſibus, Viandenſibus & Dieziis ſymbolis, nulla quæ mihi quidem innotuerit acceſſione.

Ex Sigenenſibus Principis Wilhelmi Mauritii.

§. XXIX. Ex Sigenenſi ramo tamen prodiit Sereniſſimus *Wilhelmus Mauritius*, Henrici, à cujus fratre majori Joanne reliqua Sigenſis linea deſcendit, filius. Hic eodem ſcuto quod modo diximus quadripertito utitur, ſed toti imponit novum ſcutum quadripertitum, ex leone coronato rubeo in ſolo argenteo, argenteo coronato in rubeo, duobus pardis ſeu leonibus gradientibus rubeis in auro, & tribus vitelis ſeu nummis Byzantinis aureis in cocco. Hic clypeus eſt Limburgio-Styrumius [illegible] leo prior *Limburgiam* gentem, argenteus leo *Bronchorſtiam*, duo pardi [illegible], tres vitelli (quos alii rubeos fingunt, ſolumque aureum) *Borculonenſem* dynaſtiam notant. Vide L. 2. c. 51. num. 9. & ſeq. Jus vero horum laterculorum eſt a Celſiſſimi *Wilhelmi Mauritii* matre *Maria Magdalena* Georgii Ernesti C. Limburgio-Styrumii filia, Henrico Naſſovio 1646. nupta & 1653. extincta: quæ hereditatem paternam ad filiam tranſmiſit. Galeæ quoque clypeo imponuntur ſex: prima *Naſſovia*, ſecunda *Catimelibocenſis*, tertia *Diezia*, quas in antecedentibus vidimus: ſed adduntur deinceps ex *Limburgiis* totidem galeæ novæ coronatæ (vid. L. 2. c. 51. n. 9.) videlicet: ſ[ex]ta *Limburgia*, ex qua ante caudam pavoninam exurgit leo rubeus: *Wiſchia*, cujus apex conſtat duobus pedibus equinis rubeo & aurato ſurſum protenſis: & *Bronchorſtia*, quæ ſuſtinet duos pedes urſinos (vel leoninos) argenteos, qui ſingulos globos ſtringunt argenteos. Laciniæ ſunt hinc cæruleæ & aureæ, iſthinc argenteæ & rubeæ. Scuto ſubjicitur crux Joannitica argentea, & dependet ex faſcia nigra, crux nigra argenteo limbo ambita. Titulus eſt: *Princeps Naſſoviæ, Comes Catimeliboci, Viandæ, Diezii, Limburgi & Bronchorſtii. Dominus in Beilſtein, Styrum, Wiſch, Borculo, Lichtenvord & Wildenburg, Hereditarius vexillifer* (Erbpanier Herr) *Ducatus Geldriæ & Zutphaniæ, Equeſtrium Ordinum Ioannitici & Teutonici eques, Commendator in Grunberg & Schooten, Chiliarcha legionis pedeſtris, & præfectus turmæ Helveticæ præ[toria]næ in militia Ordinum fœderati Belgii.*

Ex Dillenburgicis lineæ Schaumburgicæ.

§. XXX. Ex Dillenburgico *Schaumburgicus* ramus prodiit, autore [illegible] Ludovici Henrici filio, qui *Eliſabetham Carolam*, Celeberrimi bello Ducis [illegible] filiam uxorem habuit, & ex ea non niſi fœminea prole relicta proximis [annis] deceſſit.

decessit. Hic scuto Dillenburgio consveto imposuit parmulam *Holzapfeliam*, quæ describitur *Fürst.* Wapenb. P. 4. p. 7. La vero quadripertita in primo et quarto laterculo *rubeo leonem*, vel argenteum, ut est in Fürstio, vel teste pictura transmissa, *aureum*, repræsentat, qui [illegible] militaris imperii, vel ut est in Fürstio clavam, talculis tenet: in secundo & tertio *argenteo gryphum rubeum*, unguibus dextri pedis globum cæruleum vel potius pomum aureum prætendentem ostendit: toti iterum imponitur scutulum cæruleum, in quo duos ramos mali sylvestris suo colore pictos & pomis ternis auratis ornatos, imposita corona conjungit ex meliore metallo. Galeas scuto huic imponi solitas non vidi. Credo tamen, quod Nassovius tribus consvetis tres etiam *Holzapfeliæ* coronatæ jungantur: quarum primæ inter duas alas rubeas leo laterculi primi cum scipione insistit: secunda inter jugum alarum cærulearum expansum sustinet ramum mali sylvestris, foliis & pomis auratis exornatum: Super tertia iterum inter alas argenteas gryphus secundi alveoli visitur. Porro *Schaumburg*, unde, utpote ab habitatione, lineæ in vulgari usu nomen, a Westerburgiis Leiningiis emta est.

§. XXXI. Rami quoque *Diezensis* non vidi plena insignia, suis expressa coloribus, sed tantum viduæ Principis scutum, quo propria Arausionensi medietati ex latere dextro mariti symbolum pro more jungit, vasculo impressum. Erat vero illud semel ad perpendiculum, bis transverse sectum. Areolas primas quatuor conficiebant tesseræ *Nassovia, Catimelibocensis, Viandensis, Diezia*: In quinta gradiens conspiciebatur *cervus*: sextam permeabat *fascia*. Toti vero *cruce* insignita parmula incumbebat. Crucem nescio cui origini tribuam, nisi sit indicium Commendæ alicujus Joanniticæ. Nec de fascia quicquam dicere possum, cum tinctura ignota sit. Cervum quod attinet, cum *Spiegelbergicum*, adeoque naturali colore repræsentandum, laterculum autem argento pingendum esse (vid. Wapenb. P. 2. pag. 15.) non dubito. Porro habuit Comitatus Spiegelbergius suos peculiares Comites ab antiquo, ex quibus Joanni datur uxor Ursula filia Henrici Comitis de Pyrmont, quæ ei istam attulisse dicitur hereditatem. Tota mascula progenies autem defecit 1557. cum Philippus prælio ad Quintini fanum occubuisset. Inde ad *Gleichenses* successio delata est, Walpurgi Spiegelbergia natos. Vide supra L. 2. c. 32. n. 3. Cum vero hos etiam finivisset 1630. mors Joannis Ludovici Comitis, feudum Comitatus Spiegelbergii feudi jure relapsum est ad *Brunsvicenses*. Sed audiamus de eo *Zeiler.* itin. Germ. P. 2. p. 25. in matricula imperii de *Spiegelbergico* ita loquentem. Spiegelberg. Ist anno 1612. von den Grafen von Gleichen vertretten worden. Dann ob wol nach deß letzten Grafen von Spiegelberg und Piermont todt 1583. sich solcher Grafschafften / als wegen Piermont mit Paderborn / und wegen Spiegelberg und dem flecken Coppenbrück / mit Hertzog Erichen von Braunschweig irrungen erhoben / so haben doch Graf Philipp Ernst und Graf Hans Ludwig von Gleichen / die beyde noch 1607. gelebet / als von Frauen Walburgen Gräfin zu Spiegelberg und Pirmont (im Westphälischen Crayse) geboren / solche güter bekommen / auch folgender zeit den anschlag erstattet. Besihe Joh. Letznerum in der Dasselischen Chronic. L. 5. cap. 78. Hamelmann. in der Oldenburg. Chronic. P. 3. f. 437. und Laur. Peccensteinum in Theatr. Sax. c. 16. Quod hic tradit Zeilerus de ultimi Spiegelbergii morte, quæ 1583. contigerit, non accipiendam de extincta mascula progenie, quæ jam 1557. in Philippo defecerat, sed illo anno 1583. mortuus est *Philippus Comes Lippiæ, Spiegelbergæ & Pyrmontii*, qui avunculo Philippo successerat. Ut ipse Zeilerus alibi de X. circul. Imp. pag. 877. de ea re paulo fusius agit. Coppenbrügge ein schloß / hat vor jahren zur Graffschafft Spiegelberg / an das Fürstenthum Calenberg stossend / gehört / und ist mit Pirmont zum Westphälischen Crayß gerechnet worden: darumb der fluß Leina / die Städte Eltze, Erdagsen / Hameln und Münden / so alle Braunschweigisch sind. Als man 1557. den 10. Augusti Philippus der letzte Graf zu Spiegelberg und Pirmont in der schlacht vor S. Quintin erschossen worden / und anno 1583. auch Graf Philipp zur Lippe / Spiegelberg und Pirmont gestorben / hat Hertzog Erich der jüngere von Braunschweig dieses hauß und flecken Coppenbrücke das vornehmste in der gemeldten Graffschafft Spiegelberg alsobalden als Braunschweigisch leben

Lineæ Diezensis.

 einge-

eingenommen/ und nachmahls den jüngern Grafen von Gleichen (deß noch verstorbenen Graf Philippsen mutter schwester sohn) damit belehnet. [illegible] folgends der letzte Graf zu Gleichen/ Piermont und Spiegelberg [illegible] Ludwig den [illegible] Ian. [illegible] (ut habet legi 1630.) auch verstorben/ [illegible] Graffschafft Herr Heinrich Julii Herzogen zu Braunschweig [illegible] Endarn Herr Graf Ernst Casimir zu Nassau ꝛc. belehnet worden [illegible] Herr Wilhelm Friederich Graf zu Nassau Stadthalter und Capitain [illegible] in Westfrießland/ ꝛc. mit allen Regalien und Herrlichkeiten durch die [illegible] nung von Herr Herzog Georg Wilhelmen ꝛc. als regierenden Herrn des Fürstenthums Calenberg ꝛc. beschehen/ hat. Galeas quas familiaribus addat [illegible] nusquam vidi.

Conjectura de aliis familiis ex Nassovia. Saynensi. — §. XXXII. Sunt & aliæ familiæ, quibus ortum suum in Nassovia quærunt. [illegible] *Saynensem* deducere aliqui amant a Friderico Friderici C. Nassovii filio [illegible] tre, Philippi autem conditoris *Solmensium* patruo magno: qui *Saynam* [illegible]. In insignibus hoc tantum obtervo, Saynensibus leonem vel potius pardum erectum repræsentari, sed aureum in scuto coccineo. (vide peculiari capite de Sayn.) [illegible] Philippi Solmensium autoris frater *Arnoldus* inter alios genuisse dicitur Ottonem, qui militiam secutus *Comitis Palatini Carinthiæ* filiam duxerit uxorem, & *Goritiæ* Comites progenuerit. Scutum Comitum *Goritia* (Wapenb. P. 2. p. 20. conf. L. I. c. [illegible] n. 7. in insign. Austr.) nonnihil istam sententiam confirmare videtur, id enim e [illegible] angulo diagonaliter sectum, in posteriori quidem parte argentea duos [illegible] theos complectitur, in priori vero cærulea leonem aureum: quod symbolum est Nassovicum. Ante hos quidam Arnoldus Nassovius, Walrami filius & frater, *Ludovicum* genuisse perhibetur, a quo Comites *Hombergenses* in Austrasia descendant. [illegible] rum vero scutum vidisse non memini. De *Kirchbergiis* aliqua conjectura allata est L. I. c. 46. num. 2.

Goritia.

Homburgia. Kirchbergia.

CAPUT XXVII.

Domus Palatino-Bavarica.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Ex Witelsbachiis. Otto Dux Bavariæ.*
2. *Ludovicus Comitatus Palatini. Ludovicus Severus. Lineæ Palatina & Bavarica.*
3. *Linea Rudolfina. Electoralis. Simmerensis. Bipontina. Veldentina. Neoburgica. Spanheimia.*
4. *Scuta varia utriusque lineæ.*
5. *Scutum Friderici II. Elect. Scuta colligata. Mos veterum.*
6. *Leo Palatinus. De origine. Leo in scutis vasallorum Palatinorum.*
7. *Palatinatus. Amplitudo. Jura.*
8. *Vasalli.*
9. *Palatinatus per plures familias vagatus. Leo ab Ardennatibus.*
10. *Rhombi Bavarici. Origo. Numerus.*
11. *Bavariæ Ducatus in pluribus familiis.*
12. *Scutulum vacuum. Pomum Imperiale. Ordo periscelidis.*
13. *Galea. Apex. Telamones.*
14. *Tituli.*
15. *Scutum lineæ Simmerensis. Spanheimius Comitatus.*
16. *Jus Palatinum in Com. Spanheimio. Ex donatione. Ex hereditate Veldentina.*
17. *Apex. Titulus.*
18. *Neoburgica linea. Bavaria. Principatus Neoburgicus.*
19. *Ducatus Juliaci. Cliviæ. Montium.*
20. *Jus Neoburgicum in Ducatus istos.*
21. *Veldentinus Comitatus.*
22. *Com. Marcanus & Ravensberg.*
23. *C. Mars. Mauritius [illegible] heres institutus. Jus Cursiorum.*
24. *Leo Palatinus. Tituli.*
25. *Galeæ.*
26. *Lineæ Bipontinæ insignia vetustiora.*
27. *Scutum modernum Bipontinum.*
28. *Jus Bipontinorum in [illegible] successione.*
29. *Scutum lineæ Spanheimiæ.*
30. *Ducis Christiani II.*
31. *Rappolstein. Hohenack. Regum feudum. Berckheim.*
32. *Galeæ.*
33. *Tituli.*
34. *Ducis Joannis Caroli.*
34. *Abbatissæ Quedlinburgiæ.*
36. *Scutum lineæ Veldentinæ.*
37. *Linea Ludoviciana. Scutum [illegible] Bavariæ. Leo Palatinus an [illegible] Bavaricos? Tituli.*
38. *Pomum Imperiale. Origo [illegible] Electoratus ad Bavaros.*

Quæ a

39. *Galea.*
40. *Maximiliani Ducis clypeus.*
41. *Coloniensis Electoris. Episcopi Frisingensis & Ratisponensis.*
42. *Episcopatus Frisingensis. Comit. Werdenfels. Officiales Episcopatus.*
43. *Episcop. Ratisponensis. Officiales.*
44. *Comites de Wartenberg.*
45. *Insignia. Ejusd.*
46. *Wilhelmi D. Bavariæ, C. Hollandiæ scutum.*
47. *Scheurensium scutum. Eccard.* Hertzog Bund[illegible] *sub. Witt.[illegible] jungit.*
48. *De Scheurensium scuto conjectura.*

§. I.

QUam ab *Augustissimo Carolo Magno* vulgaris traditio, *Andreæ Presb. Ratisponen-* Familiæ origo.
sis, Joh. Trithemii, Sebast. Münsteri, Hub. Thomæ Leodii, Eliæ Reusneri, Marq. Fre-
heri, Christoph. Gewoldi & aliorum suffragiis munita, derivat, Serenissima domus *Pa-*
latina nulli alii Imperii nostri stirpi secunda, non semel *Imperiali diademate* (quod est
ubi recusavit oblatum) & *regiis coronis*, qua ne nunc quidem caret, præfulgida, a *Pa-*
latiis Imperatorum nomen sortita & multis insignibus prærogativis & privilegiis a
pluribus seculis inclyta, ex *Scheirensibus* & *Wittelspachiis* Comitibus intermediam ori- Ex Witelspach.
ginem duxit. In his cum per injuriam temporum & scriptorum incuriam aliquo
tempore stirps intermortua videretur, refloruit virtute *Ottonis*. Hic quintus eo no- Otto Dux
mine, *major* dictus, *Friderico Barbarossæ* Imperatori a pugione & aquila fuit, & post Bavariæ.
plura obsequia & egregia officia præstita *Henrico Leone* proscripto 1180. illius benefi-
cio *Bavariæ Ducatum* nactus, avitum patrimonium hac ratione in familiam quasi post-
liminio reduxit.

§. II. Filius *Ludovicus* cognomento *probus*, beatas illas *Palatinorum ad Rhenum* Ludovicus
terras, favore Imperatoris *Friderici* hujus nominis *secundi*, cui ipsum percarum & fa-
miliarem fuisse, apparet ex ipsius Augusti quadam super ejus obitu epistola ad filium Comitatus
ejus Ottonem scripta, anno 1215. nactus est, a quo etiam omne genus *metalli*, tam in Palatinus.
auro & argento quam in aliis, in terris Palatinatus & Bavariæ, quod hactenus Imperii
fuerat, anno 1219. in feudum recepit, & ex hoc tempore Ludovicus ipsiusque posteri
se *Comites Palatinos Rheni & Duces Bavariæ* &c. scripsere. Ludovicus filium reliquit
Ottonem illustrem, hic *Ludovicum Severum*, communem omnium, qui hodie quo- Ludovicus Severus.
que superant, ex hac stirpe satorem, qui suo suffragio, potestate a reliquis Electoribus
accepta, *Rudolphum C. Habspurgicum* ad solium *Augustum* evexit. Ut adeo *Domus Au-*
striaca Palatinæ debeat incrementorum reliquorum prima fundamenta. Ex ejus fi- Lineæ Palatina &
liis, *Rudolfus* ejus, quæ ἐξοχικῶς *Palatina*, *Ludovicus Augusta* dignitate clarus, alterius, Bavarica.
quæ *Bavarica* nuncupatur, linearum autores exstitere.

§. III. Inter *Rudolfi* posteros *Rupertus* ejus pronepos *Imperiale solium* conscen- Linea Rudolfina.
dit, & ex filio *Ludovico Barbato Electores Palatinos* sevit, qui superiori seculo in *Otto-* Electoralis.
ne Henrico ultimo ex hac linea Electore 1559. defecere; alter filius *Stephanus*, *Frideri-*
cum & *Ludovicum* nigrum genuit. Ille *Simmerensem* ramum, hic *Bipontinum* emisit. Simmerensis.
Ad *Simmeranum* deinceps devolutus est, priori linea extincta, *Electoratus*, in quo ut Bipontina.
per multa adhuc secula in seros nepotes duret, supremus rerum omnium arbiter faxit. Veldentina.
Bipontinus iterum patitur suas divisiones; Cum Ludovici nigri filius *Alexander* pa- Neoburgica.
ter fuerit *Ludovici* & *Ruperti*: Hic *Veldentinam* lineam ortus est, unus filius *Wolfgan-*
gus ex filiis Philippo Ludovico, *Neoburgicos* & *Sulzbacenses*, Johanne *Bipontinos* & Spanheimia.
Sveccicos, Carolo *Spanheimios* seu *Birckenfeldios* sevit.

§. IV. Inde mirum non est, gente in tot lineas divisa, insignium etiam disposi- Scuta varia utriusq; lineæ.
tionem fuisse & esse non unam: ita considerabimus in Rudolfina domo 1. *Electoralia*
insignia. 2. *Simmerensis* Principis, qui ex Electorali domo proxime ortus erat. 3. Scu-
tum *Neoburgicum*, quod *Sulzbacensis* linea etiam servat. 4. *Bipontinorum* & *Sveccicæ*
lineæ. 5. *Birckenfeldios* seu *Spanheimios*. 6. *Veldentinum* clypeum. In domo *Ludovicia-*
na solùm succurrit scutum Electorale & Ducale, tum *Coloniensis* Electoris, de quo jam
c. 8. actum est, nec non Episcopi *Frisingensis* & *Ratisponensis*.

§. V. Sit ab *Electorali Palatino* emblemate ordiamur. Exhibet equidem Chifflet. Scutum Frideric. II Elect.
in insign. Eq. A. V. n. 127. scutum *Friderici II. Electoris* hunc in modum: *quadriper-*
titum. Primus & quartus quadrans pullo leone coronato aureo, linguis & falculis cocci-
neis impressus. Secundus & tertius uno supra viginti rhombis argenteis & cæruleis, obli-
que dextrorsum dispositis exaratus. Impositum quadrantibus scutulum coccineum sphæra

 mundi

mundi aurea impressum. Quantum tamen alibi videre licuit, solenne fere el[illegible] fuit, (cujus vetustissimum exemplum est in *Ruperto Prajuniori* 1399. [illegible] re colligata: *Schildlein*) De quo aliquid dixi P. 1. c. 3. n. 77. Qui mos [illegible] servatur. cont. Wapenb. P. 1. p. 3 & P. 3. p. 4. Scuti vero quadripartiti, q[illegible] tius describit, vix reperietur exemplum, quo aliquis usus esset, excepto *Lu*[illegible] perti præjunioris filio, cui ea dispositio placuit. Vetustiores ante Rupertum [illegible] signia minus fuere curiosi, unde sæpius Palatinos Electores observare licet [illegible] sidentes, dextraque nudum gladium vibrantes, in anteriori parte clypeum [illegible] etiam equi, leonem Palatinum, nonnunquam etiam cassidi ipsorum insidentem *Leonem*, *Rhombos* vero *Bavaricos* tergo equi inspersos repræsentantes. Quo etiam insigni *Fridericus I. Victoriosus* quandoque usus est. Minores natu ex hac f[illegible] tiquitus nonnunquam etiam in triangulari scuto solum *leonem*, neglectis rhombis Bavaricis in insignibus exhibuisse reperiuntur.

Scuta colligata.

Mos veterum.

§. VI. Quod ergo moderni Serenissimi Electoris attinet insignia, constant [illegible] tribus scutis colligatis. *Primum nigrum* est & *leonem* exhibet *aureum, rub*[illegible] *corona, lingua* & *falculis*: quod ex Chiffletio modo audivimus, nisi quod [illegible] minio tingere oblitus est. *Cauda* etiam simplex est, sed cum nodo in med[illegible] servavit vero *Leodius* in insignibus *Henrici C. Palatini Rheni & Du. in La*[illegible] vixit, leonem sine corona cum duplici cauda. Notatur hoc leone *Palatinatus* [illegible] *Hæping. de Iure insign. c.* 6. *P.* 5. §. 2 *pag.* 338. Quo & *Marq. Freherus* inclinat [illegible] leonem derivat, quia descendant ex *Palatinis* veteribus *Francorum*; Gentes autem & familias à Francis ortas, plerasque sumsisse leones, originis docendæ gratia. S[illegible] c. 2. §. 10. n. 1018. leonem derivaverat ab insigni *Herculis XI. Germanorum Regis* primique *Bojorum* autoris. Utram derivationem amplectaris, vereor, ut offendi[illegible] tam veterem gentilitiorum δειγμάτων fuisse usum. De quo P. 1. c. 2. dictum est. Cur n[illegible] arbitrium veterum, quibus feræ præ aliis generosæ habitæ imago placuit, unicam [illegible] hujus Palatini leonis, & quoties in aliorum parmis similis figura occurrit, [illegible] agnoscere malimus, quam ad incertas & fabulis fere mistas recurrere antiquitates? Ob hanc causam vero non raro amarunt Palatini manus efactos alere leones, [illegible] δεῖγμα scutum exornabat. Quando vero Palatinæ historiæ alioquin insigne decus *Marq. Freherus orig. Palat. P.* 1. *c.* 13. ex hoc leone colligit, Nassovios, Solmenses, S[illegible]nenses, Witgensteinios, Leonsteinios in clientela Palatina esse, collectionis universalis perhibeatur, firmitatem desideraverim. Sunt enim familiæ illustres h[illegible] feudi vinculo obstrictæ, in quorum clypeis nullus leo salit: & [illegible] clypeis ostentant, in quos nihil juris Palatinatui. Nec tamen diffiteri licet [illegible] neficio tributam insignium partem. Ita adhuc extant in archivo [illegible] *Comitum Nassoviorum* literæ reversales de an. 1353. quibus confitentur: daß ihnen von Pfalzgraf Ruprecht dem ältern zu rechtem leben verliehen worden / [illegible] hörner von der von Nassau waven auff dem helm zu führen / und dazwischen einen güldenen Löwen und sollen jederzeit die zween ältesten söhne von selbigem stamm solchen helm von der Pfaltz wegen führen. Sic etiam *Fridericus* Elector Palatinus *Ludovico* Comiti in *Lœwenstein* insignia Comitibus Lœwensteinensis anno 1488. concessit.

Leo Palatinus.

De origine

Leo in scutis vasallorum Palatinorum

§. VII. *Palatinatus* hoc symbolo designatus, districtus est, amœnissimis & fertilissimis, Rheno & Nicro, præter alios, fluviis irriguus, vigore multorum [illegible] rum jurium, regalium & privilegiorum à Rom. Imperatoribus & Regibus Comitibus Palatinis ad conservandam ipsorum dignitatem & officium à multis seculis concessorum, tum etiam ratione plurium insignium feudorum, quorum vinculo [illegible] Principum & Comitum familiæ huic Comitatui obstrictæ sunt per *Franconiam*, *Sueviam, Alsatiam, Hassiam, Moguntinum, Trevirensem & Coloniensem* [illegible] *Ducatum Iuliacensem* latissime se diffundens, nullisque certis limitibus & [illegible] terminatus. Quod autem præcipua hujus Serenissimæ familiæ privilegia [illegible] dignitates sublimes attinet, ut jam de notissimo illo jure *Wildfangiatus* [illegible] & pilo ante paucos annos acriter pugnatum est. Item de jure [illegible] re Dominia & loca Imperii à Cæsaribus oppignorata reluere & [illegible] item de singulari illo privilegio, deß Keßlerhandwercks / quod se per Alsatiam

Palatinatus.

Amplitudo.

Jura.

Franco-

Franconiam, Sveviam & vicina territoria longe lateque extendit, quodque in districtu Franconico Nobiles *de Zobel*, in Alsatico Nobiles *de Ratsamhausen* subfeudi loco ab Electoribus Palatinis recognoscunt, & aliis quampluribus taceam. Quantum est, quod Serenissima hæc Domus inter Electores seculares, post Bohemiæ Regem principem locum semper tenuit, & *Archidapiferatu* reliquis prætulit: Quantum est, quod ipsius Imperatoris, non alius quam hi ipsi *Judices* constituti: Quantum est, quod defuncto vel absente Imperatore *Administratio Imperii* ad ipsos devolvatur, quæ omnia ipsis ratione hujus *Comitatus Palatini* competunt:

§. VIII. Quam longe lateque autem primi *Palatini Comites* jam olim imperaverint, argumento sunt, tum plurimæ Ecclesiarum & Monasteriorum in Trevirensi & Coloniensi diœcesi ab ipsis institutæ fundationes earumque dotationes, tum veteris hujus familiæ propria & patrimonialia bona, quæ partim ipsi adhuc possident, partim aliis Principibus, Comitibus & regulis beneficiario jure concesserunt: nam quicquid fere est inter *Confluentes* & *Andernacum*, Comitatus de *Virnenberg*, de *Wieda*, de *Sayn*, de *Manderscheid* & potissima Ducatus *Juliacensis* pars ab ipsis feudali jure dependet. Quibus alii Principes & Comites, pari fidelitatis jure ipsis obstricti accedunt, cum Serenissimi hi Comites nihil præclarius duxerint, quam tot tantorumque Illustrium clientum & vasallorum subsidiis se fultos & stipatos videre. Horum vero illum catalogum accepi: Ex *Principum* ordine agnati *Palatini* lineæ Neoburgicæ, Bipontinæ, Svecicæ (Princ. Adolf. Joann. sed res controversa est,) Spanheimiæ, utraque domus Hassiaca, utraque Badensis, Nassovio Sigenensis. Ex *Comitibus* Castellani, Cronbergii, Erpacenses, Hanovii, Isenburgii, Lœwensteinii, Leiningenses Hartenburgici & Westerburgici, Nassovii Saræpontani, Oetingenses, Rhingravii (Controversia his est, nec dum illi investiti) Saynenses & Witgensteinii, Sinzendorfii, Solmenses, Wiedani, Raugravii, tum ratione Principatus Simmerensis Schœmbergii, Falckensteinii, Crazii Scharfensteinii. Ex *Baronum* & *Dominorum* numero Brœmser, Waldenburg, Limpurg, Metternich, Sickingen. Cum Dahlberg & Hoheneck controversia intercedit, & feuda pro apertis habentur. Vasalli.

§. IX. *Palatinatus* hic nono seculo in potestate fuit familiæ alicujus *Austrasicæ* seu *Mosellanicæ*. Ex hac *Hofmannus* primum constituit *Sigunifridum Electorem Palatinum Rheni, D. Lotharingiæ & Mosellanicæ*. Eundem alii *Erenfridum* nominant (in MScr. Biblioth. Palat.) ipsumque *Conradi* Sveviæ & Lotharingiæ Ducis ex filio *Ottone* nepotem faciunt. Juxta alios ille *Sigunifridus* vel *Sigfridus* filius fuit *Godfridi*, nepos *Ricuini* Comitum *Ardennæ*, agnatus *Godfredi* & *Gothelonis*, tum *Ottonis*, *Fridericorum* duorum & *Theoderici Ducum Lotharingiæ superioris* & Comitum Barri, qui in historia celebres fuere. Ipsum *Sigfridum* ab Abbate S. Maximini *Lucenburgicum* castrum accepisse, & inde Comitis titulum gestasse lego. Ego præter *Cunigundam Augustam* Henrici II. conjugem, tum *Fridericum*, a quo deinde tota *Limburgica* & *Lucenburgica* familia, & alios fratres, natus est *Henricus*, quem affinis Imperator 1002. *Bavariæ Ducatu* donavit: hujus vel filius vel ex fratre nepos fuit *Henricus II. Dux Bavariæ* & *Comes Palatinus* & *Dominus in Lacu*, qui anno 1093. Monasterium in Lacu prope Andernacum in Trevirensi diœcesi de bonis suis patrimonialibus fundavit. Uxoris ipsius nomen *Adelheidis*. Et quidem hic, ut literæ fundationis docent, ἄπαις fuit. Ei successit (vid. Leod. & Freher.) *Sigfridus*, cujus stirps in *Hermanno*, qui 1148. vixit, defecit: Ex ea leguntur *Cuno*, *Fridericus*, *Godfridus* Palatini, & emortuales designantur iis anni 1050. 1078. 1126. Godfrido filius datur dictus ille lineæ ultimus *Hermannus* C. Palat. Rheni. Hoc etiam tempore vixit alius *Henricus Comes Palatinus Rheni*, & *Staleccæ* supra Bacharacum suam sedem habuit, testibus literis oppignorationis anno 1147. quibus ad implendum peregrinationis suæ propositum Comitibus de *Sponheim* Henrico, Alberto & Godfredo pro certa marcarum summa aliquas villas pignoris loco dedit. Ejusdem mentio fit in literis 1156. quibus Fridericus I. Marchionatum Austriæ in Ducatum convertit, & a Bavaria separavit. Huic *Conradum* Friderici Imp. fratrem successisse, ejusque uxori *Irmengardi* nomen fuisse varia documenta Archivi Electoralis Palatini de annis 1155. 1161. 1163. docent. Ex quibus etiam docetur, jam tum temporis *Conradum* hunc Comitem Palatinum Rheni fuisse, & non demum, quod alias creditum 1170. ei Comitatum Palatinum feudo concessum fuisse. Uxorem ejus alii Palatinatus per plures familias vagatus.

Elisabetham vocant filiam Cunonis, qui Franconiæ Dux ab Irmgardi Henrici C. Palatini filia Principatum illum tenuerit. Filius *Conradi* huius Suevi *Conradus Palat.* qui *Bacharaci* vel imposito castello Staleckè habitavit, 1195. fatis concessit [illegible] alii perhibent sorore vel potius ut in literis est 1189. filia *Agnete* seu *Clementia* psit *Henrico Saxoni* Henrici Leonis Celeberrimi & Potentissimi Germaniæ Pr... filio, qui *Palatinatum* nactus 1196. & 1213. extinctus atque Schœnau [illegible] Iste Henricus advocatiam Ecclesiæ & civitatis *Trevirensis*, quam hactenus C[illegible] Palatini ad Rhenum gesserant, Archiepiscopo 1198. resignavit. Hujus filia *Gertrudis Ottoni Wittelspachio* Bavariæ Duci nupsit. Nec tamen ab ea Palat... familiæ illatus est, sed jam 1215. *Ludovicus* Ottonis parens de Principatu inve[illegible] qui se *Comitem Palatinum Rheni* scripsit, nec non ab Imperatore eo titulo mact... est, quod metalla Palatinatus ipsi tanquam *Comiti Palatino* 1219. ab Imperatore [illegible] dum concessa, & 1225. *Heidelberga* cum castro ab Episcopo *Wormatiensi* in fe[illegible] ipsi data, unde ibidem sedem fixit, eodemque anno monasterio Schœnaugiensi exemtionem à telonio & Umgeld in Heidelberg concessit. Ex eo tempore, qui [illegible] unam gentem pervagatus erat, in hac acquievit Palatinatus, & in ea ad ultim... perseverare avet. Porro variis titulis ditiones Palatinæ crevere, quorum symbolis, ad modum quidem aliarum stirpium, ista clypeum suum ornare neglexit. Ex prædictis vero, si quis ab origine ἀρχαῖα gentilitia arcessere velit, videtur, non re[illegible] arcessi leonem, quam ab *Ardennensibus*, quibus leones gentiles fuisse, Brabantinorum, Lucenburgensium, Limburgensium Principum, qui primorum Palatinorum agnati fuisse creduntur, exempla satis probant. Certe hæc conjectura, quam Hæpingii paulo ante rejecta, probabilior esset, si quis eam tueri vellet.

Leo ab Ardennatibus.

§. x. Altera parma *rhombis argenteis & cæruleis oblique dextrorsum dispositis exornatur* (*Lozengé d'argent & d'azur de 21. pieces mises en bande*) alii scutum [illegible]latum, *virgatum* alii, nonnulli *saccos Bavaricos*, item *reticulatos* & *decussatos* rhombos vocitant. Nostri wecke.

Rhombi Bavarici.

Origo. Originem quidam derivant a vetustis Bavaris, qui semper gestarint 24. panes (wecken) in memoriam ejus, quod *Psammetychus* Ægyptius (apud Herod. Eut.) cum pueri absque humanæ vocis quam audissent [illegible] clamarint *becha*, Scythis & Phrygibus πρωτείαν originis adscripserit, quia in eorum lingua vox ista panem notet: honori autem participare voluisse *Bojos*. Ita quidem *Wolfgangus Lazius*, sed vix Poetis digna est fabula. Et si hujus generis conjecturis certandum esset, forte *Hæpingius* audiendus fuerit, qui de Jur. insign. cap. 6. P. 5. §. 2. p. 339. colorum varietates *Jacobo* adscribi posse existimaret ex Gen. 30. 38. [illegible] *Welsero Boicarum* antiq. scriptore diligentissimo L. 2. p. 15. *Freherus* a [illegible] (ἰαλδῶα & πλινθία vocant.) Gallorum derivat, qui Romam cepere, in quibus Bo[illegible] Ducem *Chrixum Silius* L. 4. recenset: quadris modice in rhombos compressis. Observat *Welserus* loco cit. quod *virgata sagula*, quæ sint apud *Virgil.* læve explicant Grammaticus Interpres *Servius*. Addens illa: *Versicoloria appellavere Tacitus 2. Histor. & Sidonius L. 4 ep. 20. Barbarus inferioris ævi scriptor (Sangallensis de vita Caroli M. sub finem L. 1.) Gallos illis ad Caroli ætatem usque usos esse ostendit. Ex Diodoro L. 5. c. 9. paret, fuisse in tessellatam prope speciem interstincta & coloribus variegata ut si quem retium plagas & maculas pictis tabellis explere & solidare delectet, funiculi di[illegible] virgarum vicem sint, sic futurarum vice in segmentatis vestimentis istis, quæ si auratæ lineæ adornatum clauderent, omne enim Gallicum nomen auro apprime dedit[illegible]atur, vestes auro virgatæ dictæ, quod de Chrixo Silius scripsit.* Confer *Hæping. de Iur. ins. n. c. 6. P. 5. n. 680.* Ast de illo genere laterculorum, quod in rhombos areolas comprimit, merito dubitat *Phil. Cluver. Germ. antiq. c. 16. pag. 138.* eò quod non videatur hoc ferre textura, nisi sagum ex *segmentis* consutum fuerit: quod etiam *Welserus* innuit. De numero tessellarum idem Welserus p. 16. *Rhombos plerique ter septenos observavere, alii aliter constituere.*

Numerus. *In causas ejus numeri, uti colorum itidem naturam & præstantiam, atque inde significatum subtilius inquirere, vereor frustra fieri, etiam antiqua est numerorum superstitio, & benigna otiosis hæc omnis ad disserendum materia.* Certe non adeo accurate ille numerus observatur, ut non aliquando novendecim, tredecim, plures pauciores ve pingantur.

§ xI. Rhom-

§. XI. Rhombis his *Bavariam* Austria, Salisburgensi Archiepiscopatu, Tirolensi Comitatu, Svevia, Franconia, Bohemia inclusam notari, dubio vacat. & quidem *Velserus l.c.* vetustissimam Boicorum insignium partem hanc agnoscit: atque memorat, militem *Theramachum* in prisco de *rebus Boicis* libro (qui *notitiæ utriusque Imperii* subjunctus) hujus generis virgato fagulo ornatum visi. Et quidem *Bavaria*, vel si antiquum præplaceat nomen *Bojaria* a Bojis & Avaribus composita voce, Vindelici & Norici antiqui partem non exiguam complectitur: veterius tamen quam nunc amplior fuit. Veteres Principes & Reges, qui domi vel foris celebres fuere, apud *VVelserum & Ioannem Aventinum* videre est. Nobis non vacat, illos prolixius recensere. Sufficiat dixisse, quod *regnum Bojariorum Thassiloni*, quod contra se conspirasset, in monasterium detruso terminaverit, & sibi subjecerit *Carolus M.* In hujus posteris *Bojaria* permansit ad *Ludovicum* usque Arnolfi Imp. filium. Inde Ducatum gessit *Arnolfus* cognomento *malus*, *Luitpoldi* seu *Leopoldi* filius, quem tamen alii *Ludovici Augusti* fratrem faciunt, & cujus in historia Conradi I. & Henrici I. quibus cum non semel ei res & bella, satis frequens mentio. Arnolfum excepit Ottonis Imp. gratia frater *Bertholdus*, qui 948. sine liberis decessit. Inde quod Arnolfi filii inconsulto se Bojariam usurparent, illis rejectis eam concessit fratri *Henrico* Otto M. Augustus, iste filio reliquit, hic iterum suo, quibus cum patre & avo idem nomen. Tertius ad Imperiale solium evectus, & demum *in divorum* albo adscriptus est *Henricus II.* Hujus beneficio affinis *Henricus* ex *Mosellanis* (de quo §. 9.) Ducatum nactus est, & post hunc *Henricus* Conradi II. Augusti filius, deinde Imperator. Hic *Henrici* decessoris filio *Henrico* Principatum reliquit, & deinde eundem concessit ipsius genero *Conrado* f. *Cunoni D. VVormatiæ & Carinthiæ*, sed dein ob res non optime ab hoc administratas, eo excluso, filio suo *Henrico*, qui inter Imperatores dein quarti agnomen gessit. Hic matri *Agneti*, dein *Ottoni Saxoni* provinciam regendam dedit, atque demum cum iste Imperatori se opponere non semel ausus esset, *Vvelfo* Estensis Marchionis filio. In hujus familia Bojaria diutius mansit, & idem primus ad posteros eam transmittendi facultatem obtinuisse videtur, unde successere ei *VVelfo* & *Henricus* cognomento *niger*, huic iterum filius *Henricus superbus*, Conradi III. hostis, ac tandem ab eo ejectus Bavaria. Dignitatem huic ablatam suscepit *Leopoldus* Austriæ Marchio, & ad filium *Henricum* transtulit: uterque tamen armis *VVelphi III.* & *Henrici*, qui *Leo* agnominatus est, ob eam exercitis: Donec tandem *Fridericus Barbarossa* litem ita dirimeret, 1156. ut alteri *Orientalem* partem, quæ Austriæ nomen gerit, concederet, alteri Henrico Leoni *Occidentalem*, quæ Bojaria appellari perrexit, traderet. Sed idem hic Leo sæpe Imperatori rebellis, tandem ditionibus exutus est omnibus. Inter has *Bojariam* seu *Bavariam* (quod jam §. 1. dixi.) 118[illegible] idem Imperator contulit *Ottoni VVittelspachio* ex Scheirensibus, tanquam legitimo & proximo veterum Ducum heredi. Ottonis filius fuit *Ludovicus*, qui plures dynastias avitis possessionibus adjecit, & quod §. 9. vidimus Palatinatus Rheni [illegible] & Principatum primus ab Imperatore Friderico II. nactus est, pater *Ottonis*, cui etiam filia Henrici Palatini nupserat; Ex his omnes qui deinceps fuere Palatini & Bavariæ Duces orti sunt. Bavariæ Ducatus insignia [illegible]

§. XII. Tertia parmula, quæ imo loco inter duas interjacet, *absque figura* tantum *rubet*. Hoc veteris in ista domo moris fuit, antequam 1544. *Fridericus II. Carolo V.* autore ei *pomum imperiale aureum* inferret; conf. *Dan. Parei hist. Palat. p.* 271. Insigne hoc fuit dignitatis, qua *Archidapifer Imperii* Elector audiebat, eo vero Electoratu ad domum Bavaricam translato, & alio sub *Architesaurarii* titulo *Caroli Ludovici* genSi erecto, priscum illud scutulum vacuum resumere, quam nova figura uti præplacuit. Vidi equidem aliquando coronam, qua Imperator coronari solet, parmulæ inscriptam, ea forma, qua Illustrissimi Comites *Sinzendorfii*, thesaurarii sub Palatino hereditarii, nunc utuntur, vid. Wapenb. P. 5. pag. 3. verum ipsius Serenissimi Electoris usus in moneta & sigillo aliud, illud videlicet quod jam occupavi dicere, me docuit, videlicet coronam nunquam additam esse. Hisce scutis Serenissimus, qui nunc est, Octovir periscelidem circumdat Ordinis Anglicani (de quo P. 1. c. 7.) insigne, cum inscriptione solita: *Honi soit qui mal y pense.* Scutulum vacuum. Pomum Imperiale. Ordo periscelidis.

§. XIII. Scutis his unica imponitur *galea*, cique adversa fronte insidens *leo scutarius.* vid. Wapenb. P. 3. pag. 4. Quæ circumduunt galeam & scutula contegunt Galea Apex. laciniæ,

laciniæ, rubeo & atro colore tinguntur. Præter morem artis hoc fit, quod sine metallo sint *phaleræ*: sed rationem nullo autore adhuc didici. Telamones adinstar duo leones, vel nab adverso situ *Leopardos* dicere necesse sit.

Telamones.

Titul.

§. XIV. Respondet his insignibus titulus solemnis, qui ille est: *Comes Palatinus* Rheni (Pfaltzgraf bey Rhein/) S. Romani Imperii Elector & Archidapifer, atque Dux Bavariæ.

Scutum lineæ Simmerensis.

§. XV. *Simmerensem* lineam proximam esse dixi Electorali, utpote ex Friderici V. fratre Ludovico Philippo ortam, nunc vero extinctam. Imo ipsa Electoralis moderna linea ea est, quæ *Simmerana* olim dicebatur. Ejus autor *Fridericus* anno 1448. & 1455. quadripertito usus est scuto, ut primum & extremum quadrantem *Leo Palatinus*, reliquos duos *rhombi Bavarici* implerent, toti nova imposita parmula cum tessellis *Spanheimiis*. Galeæ etiam imposuit leonem cum pavoninis pennis inter duo cornua absque rhombis Bavaricis adversa fronte residentem; quam ... vero pavoninæ pennæ, quæ ex Spanheimio apice adscitæ videntur, omnino ... E posteris Richardus iterum quadripertito usus est clypeo sed sine tessellis Spanheimiis, qui etiam loco integri leonis capite tantum leonis sine corona pro apice usus est. Reliqui *Simmerenses* & nuper adhuc Serenissimus *Ludovicus Henricus* tria scuta ad modum Electoralis scuti colligata exhibuerunt. Quorum primum *Palatinum leonem*, alterum *Bavaricos rhombos*, tertium seu medium, ima tamen sede locatum, *tessellas* referebat, ex *auro & cyano*. Symbolum hoc est *Spanheimii* comitatus, & quidem anterioris. Porro de Spanheimiis Comitibus aliqua diximus L. 2. c. 4. in historia insignium Badensium.

Spanheimius Comitatus.

Jus Palatinum in C. Spanheimio.

§. XVI. Quod jus Palatinum in Comitatum *Spanheimium* attinet, illud partim ex donatione est, partim ex hereditate. *Rupertus* Ruperti præjunioris postea Regis Romanorum filius anno 1392. in uxorem duxit *Simonis & Mariæ* Comitum Spanheimii & Viandæ unicam filiam *Elisabetham*, hac conditione, ut Simone & Maria parentibus defunctis, Rupertus cum conjuge in Comitatu *Spanheimii* & *Viandæ* eorumque appertinentiis succederet. Sed cum hic Rupertus circa annum 1397. nulla relicta prole è vivis excessisset, res effectu caruit. Relicta vero vidua *Elisabetha*, consentiente patre *Simone*, propter favorem & officia ipsi à Ruperto Romanorum Rege præstita, quintam partem *anterioris Comitatus Spanheimii*, in qua *Crucenacum* civitas sita, eidem anno 1425. donavit. Hanc *donationem* postea defuncto patre Simone, *Ludovico* prædicti Ruperti filio anno 1416. de novo confirmavit, eique possessionem hujus quintæ partis tradidit, atque hac ratione hæc quinta pars lineæ Electorali obvenit. Quamvis erga alibi proditum inveniatur, quod *Elisabetha Palatina* Simonis patris C. Spanheimii, qui 1414 decessit, vidua, quam mariti fr. Joannes ab isto patre expulsus, omnino ditionibus ejicere tentabat, Ludovicum Palatinum invocaverit tutorem, atque ei partem Comitatus Spanheimi deinceps condonaverit: Ex superioribus tamen apparet, hanc Elisabetham non fuisse viduam sed filiam Simonis Com. Spanheimii. Tum quintam hanc partem non legati, quod nonnulli produnt, sed *donationis* inter vivos titulo domui Electorali obtigisse. Erroneam etiam esse illorum opinionem, qui timore expulsionis hanc donationem factam asserunt, cum literæ ultimæ donationis clarè testentur, hanc donationem fuisse factam cum consensu & beneplacito *Comitis Iohannis* tanquam proximi agnati, hac donationis causa adjuncta, quo nimirum ipsa Elisabetha & dictus Comes Johannes reliquis suis ditionibus, sub tutela & præsidio Palatinorum, eo securius gaudere possent. Quod vero attinet reliquas duas quintas Comitatus, dicta *Elisabetha* anno 1416. defuncta, sæpedictus *Comes Iohannes* totum Comitatum Spanheimii, excepta quinta Electorali parte, solus possedit. Hic anno 1415. condito testamento *Bernhardum Marchionem Badensem* & *Fridericum Comitem Veldentiæ* tanquam proximos cognatos, nam amitæ ejus *Mechtildis* Rudolpho Marchioni, *Loretta* Henrico C. Veldentiæ nuptæ fuerant, *heredes* dicti Comitatus pro æqualibus partibus instituit, qui etiam Johanne anno 1437. defuncto, dictum Comitatum occuparunt. Hujus *Friderici ultimi Veldentii Comitis* unicam filiam *Annam* cum *Stephanus Comes Palat. Rheni* Ruperti Rom. Regis filius secundo genitus in matrimonio haberet, defuncto dicto Friderico, tum *Comitatus Veldentia* tum etiam quicquid Fridericus in *Comitatu Spanheimii* possederat, ad ipsum

Ex donatione.

Exheredi tate Veldentina.

Stephanum

Stephanum uxorio jure devoluta sunt, qui anno 1444. condito testamento *Fridericum* filium primogenitum heredem in partibus *Comitatus Spanheimii* & terris *Simmerensibus* scripsit, jussitque ut ipse & heredes gauderent titulo & insignibus Comitatus *Spanheimii*, *Ludovicus* vero secundogenitus *Comitatum Veldentiæ* cum terris *Bipontinis* possideret, & ea insignia atque titulum possideret. Ex quo tempore linea Simmerensis, cujus hic Fridericus autor fuit, his terris cum *Badensibus* pari jure gavisa est. Donec superiori seculo Electoratu ad hanc lineam devoluto vigore pactorum 1560. *alterior Comitatus Spanheimii* pars Duci *Wolfgango* ex linea Bipontina obvenit. Cujus posteri *Spanheimii & Veldentii* titulis conjunctim usi sunt.

§. XVII. Insignibus imponitur galea, *leonem Palatinum* inter *duo cornua rhombis Bavaricis* picta adversa fronte considentem sustinens. Observavi superiori seculo alterum cornuum rhombis Spanheimiis aureis atque cæruleis pictum, coronæ vero leonis pavoninas pennas, quod supra etiam *à Friderico* factum vidimus, ex Spanheimio apice impositas fuisse. Titulus est: *Comes Pal. Elect. Dux Bavariæ & Com. Spanheimii, &c.* Apex. Titulus.

§. XVIII. *Neoburgicæ* lineæ succedit scutum, quod *Suizbacensibus* commune esse jam monui. Id hodie (nam *Wolfgangus*, cui hereditate Ottonis Henrici Electoris *Ducatus Neoburgicus* obtigit, quadripertito usus est scuto ex symbolis *Palatinis* & *Bavaricis*, media parmula imposita *Veldentiana*: quod imitatus est filius *Philippus Ludovicus*: sed & olim *Philippus* & *Otto Henricus* nondum Elector hac διαπεντώσει usi erant, excepta parmula *Veldentina* qua non utebantur.) ter ad perpendiculum, transversim vero semel secatur. (*coupé d'un, parti de trois*) Imposita toti parmula *media* singulari. Area prima *Bavaricum symbolum* exhibet, & quidem ex Palatinis lineis omnibus non nisi hæc aliquid possidet, quod à *Bavariæ* esset. Ista vero Neoburgica ditio ex Bavarica hereditate ita accessit: Cum Georgius dives ex Landshutana linea Dux Bavariæ, generum ex unica filia *Elisabetha Rupertum* Philippi Electoris Palatini filium, omnium ditionum heredem testamento scripsisset, nec agnati ex Monachiensi linea se excludi paterentur, bellum ortum erat gravissimum, & Palatinæ domui satis damnosum. Demum res composita, Imperator, a quo Palatini hac ex causa proscripti, reconciliatus, Ruperti autem heredis aliqua avitæ hereditatis nomine assignata, quæ in *Neoburgici* hujus rami potestate sunt. Eadem Otto Henricus Ruperti filius Elector testamento ad *Wolfgangum* agnatum transtulit, cujus filius Philippus Ludovicus in eadem successit. Neoburgica linea, Bavariæ, Principatus Neoburgicus.

§. XIX. Altera area *aurea leonem nigrum* refert, *lingua rubea, dentibus & falculis argenteis*. Hæc *Iuliacensem* Ducatum inter Leodienses, Limburgios, Trevirenses, Colonienses & Clivios medium denotat. Qua ratione cum Bergensi Principatu demum & Clivensi junctus sit, in Brandeb. & Juliacens. insign. diximus, L. 1. c. 13. & L. 2. c. 46. neque hic repetere integrum est. Proxima *coccinea* scutulo *argenteo* in corde impressa *carbunculo radiato aureo, nodato, liliato & smaragdo in medio instructo in totam aream protenso*, ut Chiffletii insign. E. A. V. num 41. verbis loquar, fulget. Acht lilien-stäbe. Ista designatur *Clivia*, Geldria, Juliacensibus, Montanis, Coloniensibus & Westphalia cincta. Sed de hac etiam, quod satis esse visum, locis citatis dictum est. Sequitur pro Ducatu *Bergensi* seu *Montano*, Cliviis atque Coloniensi & Monasteriensi diœcesibus circumdato, laterculus quartus *argenteus* exornatus *leone rubeo*, cujus *corona* & *falculæ auro* tinguntur, *lingua* cærulea protenditur, cauda autem bifida in decussim trajicitur. Sed de *Bergensi* historia non minus allegatis capitibus legere est, quæ huc alias spectarent. Ducatus Juliaci. Cliviæ. Montium.

§. XX Tres istos laterculos, quo jure in sua transtulerint insignia Palatini, imprimis vero qui *Neoburgicæ* domus tituli sint, nunc aperiendam. Ante omnia ergo sciendum est, *Wilhelmo* Ducatuum Juliaci, Cliviæ atque Montium, (quorum hic illeque à matre, iste paternæ successionis erat) domino & Maria Austriaca natos esse, *Carolum Fridericum*, *Iohannem Wilhelmum*, *Mariam Eleonoram*, *Annam*, *Magdalenam* & *Sibyllam*. Primus vivo adhuc patre morte sua spem suorum destituit; alter in fata concessit 1609. masculorum gentis ultimus. Ex filiabus primogenita *Alberto Friderico Marchioni Brandenburgico Duci Borussiæ* nupta, *Annæ* mater, a qua Serenissima domus Brandenburgica jus suum arcessit. Tertia *Iohanni Comiti Palatino* elocata est, & *Bipontinæ* familiæ prætensionem attulit. Quarta ex *Carolo M. Burgoviæ* non Jus Neoburgicum in Ducatus istos.

 habuit

habuit liberos, ſed prætenſionem dein *Neoburgicis* ceſſiſſe dicitur. A ſecunda vero *Anna Philippi Ludovici Com. Palatini*, Neoburgicorum Principis, uxore [illegible] poſteri deducunt. Quod illis titulis nititur: 1. *Privilegio*, quod ob Man[illegible] 1546. Carolus V. Auguſtus Wilhelmo Duci conceſſit, ut deficientibus [illegible] eorum, & ex una vel pluribus nati heredes ad ſucceſſionem vocarentur. [illegible] ba diplomatis huc transferre e re eſſe videtur: So kein männlicher leibs erbe von ſein H. Wilhelms leib erbohren mehr vorhanden ---- Auff ſeine W[illegible] helms eheliche tochter ---- von einer oder mehr eheliche gebohrne leibes erben ---- auff derſelbigen männliche leibes-erben. Cumm hunc morte [illegible] helmi extitiſſe, itaque ad ſucceſſionem vocatam Annam, atque ejus filium [illegible] gum *Wilhelmum*: Excluſa *Anna* Brandeburgica Mariæ Eleonoræ filia, cum [illegible] do gradu maſculinitatis in diplomate Imperiali diſerta addatur mentio. 2. *Primogenitura* ſeu *majoratu*, eo quod Imperialia feuda ſoleant tantum primogenito [illegible] gere: quo jure *Magdalena* & *Sibylla* excludantur. 3. *Conditione ditionum*, [illegible] 1496. unitæ, *unione* 1559. ab Imp. confirmata, ut in perpetuum ſint indiſſolubiles, & tantum ſeniori proximo obtingere poſſint: quod iterum excludendis minoribus [illegible] ribus urgetur, quas quidem Carolus V. inſtituerit omnes, ſed ſervato gradus & ætatis diſcrimine. 4. *Pactis dotalitiis & renunciatione ſororum*. His titulis nixus [illegible] *gus Wilhelmus* Palatinus 1609. Johanne Wilhelmo avunculo extincto ilico in Comitatu Marcano & alibi poſſeſſionem arripuit. Alibi prævertterunt Brandenburgici. Quæ ſecuta ſunt, alleg. c. 13. §. 11. enumeravimus. Hodie in Neoburgicorum poteſtate ſunt *Iuliacenſis* & *Montanus* Ducatus, pactis cum Brandenburgica domo initis.

Veldentinus Comitatus. §. XXI. Quinta area, quæ ſecundi ordinis prima eſt, *argentea leonem cæruleum lingua & falculis aureis* (alii minio tingunt) continet. Aliqui *coronam* etiam addunt: In Wapenb. P. 2. pag. 17. pingitur obverſo vultu, tanquam leopardus, ubi etiam [illegible] viſitur, ſi quis hujus areæ ergo geſtetur, nempe *caput Moloſſi aureum* cum [illegible] *beo*. Notatur ſymbolo hoc Comitatus *Veldentianus*, à caſtro Veldenz Moſellæ adſito denominatus. De antiquis Comitibus Veldentianis parum mihi conſtat. Palatinis autem ille oblatus eſt, cum *Anna Friderici ultimi Comitis* filia, quæ ab avia *Loreta Spanheimenſi* ad illas ditiones etiam jus attulit, *Stephano* Com. Palatino modernorum Palatinorum communi patri nupſiſſet. vid. paulo ante §. 16.

C. Marcanus & Ravenſperg. §. XXII. *Marcanum* Comitatum notat, quæ ſuccedit, area *aurea* inducta *faſcia transverſi, triplici ductu teſſellata argento & minio*: & altera iterum *argentea tribus rubeis cantheriis* inſignis, *Ravenſpergum*. De his etiam, quæ ſcire conveniat, ex L. 1. c. 12. & L. 2. c. 46. lector repetet, ne actum hic agam. Quorſum vero Palatini his ſymbolis hæc addant, modo audivimus: *Marca* enim ad Cliviam, *Ravenſperga* ad Juliacenſem ſucceſſionem ſpectat, quæ dein conjunctæ fuerunt. Hodie uterque Comitatus in poteſtate *Brandeburgicorum* eſt. Porro cum *Gilb. Varenn. Rod. arm.* [illegible] *Adolpho Comiti Montium* adſcribit tres hos cantherios, hunc ratione Ravenſpergiæ eos geſtaſſe oportet: non quod unquam illud ἐπίσημα fuiſſet Montanorum.

C. Mœrs. §. XXIII. Extremus loculus eſt *aureus faſciam nigram* referens. Hic Comitatum *Meurs* ſeu *Mœrſium* notat, in confiniis Cliventium & Colonienſium ſitum, cujus præcipuum caſtrum & munitio illud nomen geſtat. Qua ratione ad Mauritius Comites ſucceſſio etiam Sarwerdana tranſlata ſit, proximo cap. n. 6. 7. in hiſtoria inſignium *Naſſovicorum* diximus. Inprimis vero huc ſpectat, quod *Amalia* [illegible]

Mauritius Naſſov. heres inſtitutus. *Marſii ultima Comitiſſa*, extincta 1600. heredem quidem ſcripſerit *Mauritium Naſſovicum*; ſed Dux *Iuliaco-Clivius* ad ſe tanquam Dominum recidiſſe feudum contenderit. Allegabatur, conf. *Wern. Teſchenmach. annal. Iul. Clev.* P. 2. [illegible] quod 1287. *Theodoricus* pater & 1294. *Theodoricus* filius *Theodorico C. C.* [illegible] Comitatu juramentum fidelitatis præſtiterit. Quod Ludovicus Imp. 1317. & 1361. Joannes C. Clivenſis confirmarint, & hic de novo Theodoricum 1375. de Comitatu inveſtiverit. Allegatur porro inveſtitura *Friderici C. Mœrſenſis* 1375. ab Adolfo C. Clivenſi. Inde *Marſenſes* vicliſſim allegabant 1402. *literas feudi abſolutorias* a Joanne Comite

Jus Cliviorum. 1361 datas, ſed hactenus occultatas. Has *Adolfus* D. Cliviæ falſas & ſuppoſititias arguit. Inde controverſia ad *Archiepiſcopum Colonienſem* devoluta eſt 1411. ſed

aliquoties

aliquoties suspensa: demum *Wilhelmus Novariensis* seu *Neuenarius* ob conjugem certis pactis a Johanne & Wilhelmo Ducibus Cliviæ obtinuit *investituram* 1542. 1553. Hermanno filio 1578. extincto, Cliviam denuo sibi apertum esse feudum contendit. At de novo *Walpurgim* & maritum ejus *Adolfum* 1584. Wilhelmus feudo donavit, ea conditione, ut post ejus mortem ad Cliviam reverteretur. Cum *Alexander Farnesius* Parmensis, quod Adolfus Ordinibus militaret, 1586. *Mœrsam* expugnasset, tacentibus Cliviis, consensu Ordinum ille decapitatus est. Restituit dein Walpurgim *Mauritius* 1597. quam & Admiralis Castiliæ, Gubernator Belgii, confirmavit. Mortua *Walpurgi Clivenses* oppidum & ditionem integro anno occuparunt: sed prævaluit qui armis hereditatem crevit *Mauritius*, & inde eos ejecit. Areolam vero hanc Nassovii Saræpontani in scuto retinent, sed sine prætensione, quod sciam, in Comitatum.

§. XXIV. Toti imponitur scutulum *Palatinum leone* insigne, de quo nunc nihil peculiare monendum est. Scuto vero huic respondet titulus: *Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Iuliaci, Cliviæ & Montium Dux, Comes Veldentii, Spanheimii, Marcæ, Ravenspergæ & Marsiæ, Dominus Ravensteinæ, &c.* Pfaltzgraf bey Rhein / in Bäyern / zu Gülich / Cleve und Berg Hertzog / Graf zu Veldentz / Spanheim / der Marck / Ravensperg und Mörß / Herr zu Ravenstein. Leo Palatinus. Tituli.

§. XXV. Scuto incumbunt cassides quinque: quarum *media* est *Palatina*, coronata cum leone coronato aureo, considente inter cornua tessellata Bavarica. Phaleræ sunt rubeæ & nigræ. Quæ huic ad *dextram* adstat, ex auro gryphum exorientem sine pedibus, vel aquilam expansis alis, aut ex aliorum sententia molossi alati ... cum millo rubeo refert, notando Ducatui *Iuliacensi*. vid. L. 1. c. 13. Laciniæ aureæ & nigræ. Huic proxima atque ita *prima* galea est *Bavarica*, coronata, supra quam inter alas sed complicatas, rhombis Bavaricis insignes, considet leo Palatinus coronatus; circumvolitant laciniæ argenteæ & cyaneæ. Ex *sinistra* Palatinæ cassidi adstat alia pro *Cliviæ* Ducatu & Marcano Comitatu, sustinens caput bubalum rubens, circulo argenteo trajecto per nares, cornibus argenteis vel aureis, corona aurea, cujus circulus ex argento & minio tessellatus conspicitur, redimitum. Fasciæ circumvolantes tinguntur auro & cocco. *Extrema* ad lævam coronata pavonina cauda insignis est, & ex ea phaleræ argento & cocco infectæ dependent, designando Principatui *Montano*. *Telamones* si qui adponuntur sunt duo leones, qui nonnunquam, ut in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 4. repræsentantur prospectantes per cassides. Galeæ.

§. XXVI. *Bipontina* linea non una dispositione usa est. Autor ejus *Stephanus* 1417. *leone* coronato, cujus lateri scutum *Bavaricos* rhombos referens impressum erat, pro insigni usus est. Sequentibus annis quadripertitum scutum, symbola *Palatina* & *Bavarica* bis repetens, cum parmula *Veldentina* in medio illorum, assumsit; qui mos etiam à filio ipsius *Ludovico nigro* fuit observatus. Hujus filius *Alexander* nonnunquam simili usus est dispositione; alia vero *tria scuta conjunxit*, quorum dextrum leonem Palatinum, sinistrum Bavaricos rhombos, medium in una sede Veldentium leonem continuit. Scutis imposita est galea eique adversa fronte insidens leo coronatus inter cornua tessellata. Addita dein altera galea cum leone inter alas tessellatas. *Iohannes primus* sæpius usus est quadripertito scuto cum parmula Veldentiana, aliquando etiam sine illa. Lineæ Bipontinæ insignia vetustiora.

§. XXVII. Ab anno 1609. alia dispositione *Bipontini* utuntur, ut quatuor perpendiculares & una transversa lineæ scutum secent in decem areolas, seu bipertitum dicere malis, ut dein prior pars iterum quadripertita, symbola *Palatina* & *Bavarica* bis repetat, imposita ejus medio parmula *Veldentina*. Posterior pars sex areolis constat, quarum superiores sunt *Iuliacensis*, *Clivensis*, *Montana*; inferiores *Marcana*, *Ravenspergica* & *Mursensis*. Ad eundem modum *Suecica linea* sua symbola disponit. Rex tamen scutum gentilitium, quod regio clypeo sede media imponit, non nisi quadrifariam secat, & *Bavarico*, *Iuliacensi*, *Clivio* & *Montano* σύγχυσιν, quibus medias insistit *Palatinus leo*, replet: quod L. 2. c. 95. num. 12. vidimus. Qui *Landsbergæ* habitaverat Serenissimus Princeps *Fridericus Ludovicus* non nihil dispositionem alterando mutaverat: Cum enim in anteriori parte Palatina & Bavarica, nec non in posterioris partis capite *Iuliacensia*, *Clivia* & *Montana* hieroglyphica retinuisset, in huius Scutum modernū Bipontinum.

 pede

pede nonnisi duas areolas *Marcanam* & *Ravensbergicam* (expuncta *Marlea*) retulit. *Veldentinam* autem parmulam medio scuto inseruit. Ex eo tamen videre est [illegible] priori Bipontina dispositionem, nisi quod nonnunquam Veldentinũ scutulum medio loco reponitur. Galeæ etiam eædem, quæ num. 25. enumeratæ sunt scuto [illegible]. Titulum quod concernit, eodem plane Bipontini priores usi sunt, quem [illegible] burgicis adscripsimus. *Landsbergii* autem & *Suecica* linea *Mœrsio* titulo, quantum ob- servavi, abstinuere.

Jus Bipontinorum in Juliaco-Clivensi successione.

§. XXVIII. Unum adhuc de *Bipontinis* monendum, quo videlicet jure *Juliaco-Clivensia ἀδιχωαῖς* scutis suis prætexant. Id ergo omne nititur *privilegio* quod à Carolo V. diximus concessum *Wilhelmo D. Juliaci* & uxori ejus Mariæ ne ptis suæ. Cum enim horum filia tertia *Magdalena* nupserit *Joanni Comiti Palatino, Bipontinorum* sa- tori, jus sibi morte Johannis Wilhelmi partium contendunt in *tertiam successionum partem*, quia tres omnino sorores superstites Carolinum privilegium ad successionem vocaverit, atque ita cum *Magdalena*, Anna & Sibylla reliquas duas partes sibi vindicare debuerint; nunc vero dimidium sibi deberi ajunt, postquam *Sibyllæ Burgoviæ* morte portio hujus reliquis sororibus accreverit. Hoc jus uti validum agnoscatur, probant Imperatori & *facultatem* fuisse privilegii hujus concedendi, & *voluntatem*; ob quam non respiciendum sit, quid olim circa successionem observari consueverit, sed quid ipse in posterum indulserit; tum etiam legitimo modo illud ad infantiam patris Wilhelmi concessum esse. Ob hoc 1590. *Esslingæ* inter Philippum Ludovicum Neoburgicum & Johannem Bipontinum Palatinos fratres duarum sororum maritos transactum, ut quicquid eveniret, uxorum suarum jura conjunctim persequerentur. Unde 1609 in *Dortmontensi* inter Brandenburgicos & Neoburgicos transactione, Bipontinæ & Burgoviæ jura sua integra servata sunt. Cum Bipontina, clausulâ (quis ex illis duobus successor esset) sibi præjudicium fieri conquereretur, eidem 1610. *Halæ Svevorum* satisfactum est, eâ testificatione, quod nec in petitorio nec possessorio juri ejus quicquam detractum intelligatur. In illis, quæ deinceps acta sunt, Bipontini partem pene nullam fecere, qui bellis misceri nolebant: sed quamvis etiam tardius jus suum docuerint, id tamen sibi esse non debere, monstrarunt.

Scutum lineæ Spanheimiæ.

§. XXIX. Sequitur linea *Spanheimia* seu *Bircofeldia* à castro, quod habitationi pridem inservierat, quæ cepit in *Carolo*, & nunc in Serenissimis fratribus *Christiano* & *Johanne Carolo* Palatinis consistit. In hac linea *Carolus* ejus autor tribus usus est scutulis, quorum primum leonem *Palatinum*, alterum rhombos *Bavaricos*, medium quod unum erat *Veldentinum* leonem referebat, omissis *Spanheimiis* tessellis. Inde filio *Georgio Wilhelmo*, & nepoti *Carolo Ottoni* usui fuit scutum quadripertitum, cujus primam & quartam aream *leo Palatinus* replet, secundam *rhombi Bavarici*; in tertia tessellæ *Spanheimicæ* gestantur ex argento & minio. Toti imponitur parmula *Veldentinum* leonem referens. In his *Spanheimicæ* inprimis merentur tessellæ notari, quæ designant *ulteriorem Comitatum Spanheimium*, quem cum domo Badensi communi jure linea hæc regit. Unde nunc Palatini Spanheimii vocitari amant. Pfaltz-Spanheim. De jure in Comitatum hunc §. 16. egimus. De Badensium titulo L. 2. c. 4. n. 5. Galeæ itidem duæ sunt, utraque coronata, & quidem *Palatina* altera, altera *Bavarica*: quas n. 25. consideravimus.

Ducis Christiani II.

§. XXX. Patrueli *Carolo Ottoni* extincto Serenissimus Dux *Christianus II.* Christiani I. filius successit, qui aliquot areolis insignia sua auxit, unde scuto utitur bipertito: dextrum latus quadripertitum est, & ejus primus & quartus laterculus leone *Palatino* superbit, secundus & tertius *Bavaricis rhombis* exaratur. Sinistrum latus iterum in quadras secatur, quarum prima *Veldentinum* leonem refert, secunda tessellas *Spanheimicas*, tertia *argentea tria scutula coccinea*, quarta *ejusdem metalli tria capita aquilina* seu *corvina nigra avulsa, auro coronata*, refert.

Rappolstein. Hohenack

§. XXXI. Ex his scutula *Rappolsteinam*, capita *corvina* vel *aquilina Hohenackiam dynastias* notant. De his quod satis est peculiari actum est capite L. 2. c. 72. Vetustissimorum Comitum familiam clausit 1673. Illustrissimus Comes *Joannes Jacobus* relictis Illustrissimis filiabus *Catharina Agatha* & *Anna Dorothea*, quarum illa felici connubio Serenissi. Palatino juncta est. Unde eodem anno Christianissimus *Rex Franciæ*, cum Brisacum tenderet, & Rupitvillæ hospitio usus esset, defuncti genero, regiæ familiæ non

uno

Regium feudum.

uno nexu alias quoque juncto Principi, & de se optime merito, ditiones soceri omnes, quæ in Alsatia & Vogato sitæ sunt, & partim in Lotharingiam protenduntur, novo feudo contulit, & in ejus verba subditorum fidem homagio obstringi jussit. Quibus accessit Dominium *Bercheimi* Rupisvillano territorio contiguum, quod olim suo Austriaca ditione, postmodum beneficio regio Duci *Montausterio* (qui hunc titulis suis ascripsit) donatum, sed ab eo nuper Palatino nostro venditum est.

Berkheim.

Galeæ.

§. XXXII. Galeæ sex clypeum premunt: quarum mediæ duæ coronatæ, *Palatina* & *Bavarica*, sustinent considentes singulos leones Palatinos, inter duo cornua, & duas alas, Bavaricis rhombis picta: his stipant hinc apex *Veldentinus*, caput molossi aureum cum lingua & naso rubeis, inde hinc *Spanheimius*, videlicet supra pileum rubeum argento reductum, cauda pavonina interius fixata. Prima ad dextram galea est *Rappolsteinia*, extrema ad sinistram *Hohenaccia*, utraque descripta L. 2. c. 72. num. 13. 14.

Tituli.

§. XXXIII. Titulus respondet: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Comes Veldentii, Spanheimii, Rappolsteinii & Hohenaccii*, &c. Cujus ratio ex superioribus evidens est.

Ducis Joannis Caroli.

§. XXXIV. Frater ejus Serenissimus Dux *Ioannes Carolus* quadripertito clypeo utitur ex *Palatino* & *Bavarico* symbolo, media incubante parmula *Veldentina*. Galeæ autem imponuntur duæ, *Palatina* atque *Bavarica*. Titulus est: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Comes Veldentii* & *Spanheimii*, &c.

Abbatissæ Quedlinburgæ.

§. XXXV. Ad hanc lineam spectat Serenissima *Anna Sophia Abbatissa Quedlinburgia*. Huic clypeus placuit una perpendiculari & duabus transversis in sex areolas distinctus: prima & quarta est *Palatino* leone insignis: secunda & tertia *rhombis Bavaricis*. Quintam ornat *leo Veldentinus*, extremam implent *Spanheimicæ tessellæ*. Hisce laterculis incumbit media parmula *rubea*, continens *duos cultros incisorios* (Credenzmesser) decussatim locatos, laminis argenteis, auratis capulis. Ita designatur *Abbatia Quedlinburgia*. Eam in Saxonia fundavit honori sancti Servatii *Henricus auceps*, & filiam Mathildem primam Abbatissam constituit. Principali autem dignitate fulget, & in Comitiis jure sessionis atque suffragii fruitur. Ab anno 1539. Evangelica religio introducta est. Civitas *Quedlinburg* ad Bode fluv. sita, olim potens, & inter Hanseaticas numerata, 1477. libertatem perdidit, postquam eam, quod Abbatissæ immorigera fuisset, frater Ernestus Elector Saxoniæ (nam Advocatus & protector Abbatiæ Elector ille est) devicit. Porro quam nos figuram recte cultros diximus, *Cyriac. Spangenb.* Adelsp. P. 2. L. 12. c. 40. p. 529. limas vocat. Zwey Feylen übereinander geschrencht. Galeæ imponuntur clypeo tres, *Bavarica*, *Palatina*, *Spanheimia*.

Scutum lineæ Veldentinæ.

§. XXXVI. Ordo Genealogiæ Palatinæ jam nos ducit ad clypeum lineæ, cui à *Veldentino* Comitatu appellatio: In vulgus vero ea a loco habitationis, qui sæpius *Lauterecca* & *Lützelsteinium* fuerunt, vocitari solebat. Ejus autor *Rupertus* triplici usus est scuto, *Palatino*, *Bavarico*, & inter hæc paulo inferius *Veldentino*. Successores vero quadripertito usi sunt ex *Palatinis* atque *Bavaricis* laterculis, toti imposito *Veldentino*. Qui modus nunc quoque servatur. In Wapenb. P. 1. p. 4. *Veldentinum* scutulum non conspicitur. Galeæ imponuntur scuto duæ, coronatæ, prorsus uti §. 29. Titulus est: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Comes Veldentii*, &c. Veldentinum nunc Comitatum præ aliis eximium possidet hæc linea. & quidem in *pacif. Monasteriensi* & *Osnabrugensi* ita sancitum: *Princeps Leopoldus Ludovicus Comes Palatinus Rheni restituatur penitus in Comitatum Veldenz ad Mosellam tam in Ecclesiasticis quam politicis, contra hactenus attentata in eum, quo anno 1624. ejus parens fuit, statum.* Jam vero antea 1646. ab Hispanis castrum illud Veldenz, & prius reditus, reddita erant. Idem Serenissimus Princeps superioribus annis cum Electore Trevirensi certa de quibusdam in illo partibus pacta inivit.

Linea Ludovicina.

§. XXXVII. Vidimus ita qui ex Rudolfina stirpe prodierunt ramos. Nunc transeamus ad *Ludovicianam*, seu quæ a *Ludovico Augusto* prolata est. In ea primum est Electorale scutum. Hoc in Wapenb. P. 3. p. 4. ita repræsentatur, ut primus & quartus quadrans *leonem Palatinum*, secundus & tertius *rhombos Bavaricos* referat. Scutulum vero toti impositum *coccineum pomum Imperiale seu cruciger um aureum*

Scutum Electorale Bavariæ.

continear. Eadem, nisi quod parmulam mediam attinet, dispositio fuit in *Siebmach.* Wapenb. P. 1. pag. 4. Et quidem quod Electoratus non *Duci Bavariæ* sed *Comiti Pa-*
Leo Palatinus an ante rhombos Bavaricos? *latino* adhæreat, *Marq. Freherus*, cui cum *Christophoro Gewoldo* de ea re concertatio fuit, hoc etiam argumentum allegavit: *Quia leones Palatinos in denominatis insignibus gentilitiis ad dextram & honoratiorem partem potius collocarint, quam scutum alternantibus cæruleo candidoque colore rhombis distinctum, inde ab obitu Caroli ... noque & Christo Ducibus connitum.* Verum & modernus Serenissimus Elector & parens ejus Maximilianus ordine inverso uti amarunt. Ita ut prima & quarta area *Bavaricis* tessellis repleretur. In secunda & tertia *Leo Palatinus* repræsentaretur. Mutationem similem in *titulo* (nam hi etiam a *Frehero* in argumentum allegati) observavi, nam ante pacem conclusam *Maximiliano Electori* istum ordinem tributum
Tituli. vidi: *Comes Palatinus Rheni, Dux superioris & inferioris Bavariæ*, &c. *S. Rom. Imperii Archidapifer & Elector*, &c. Exin ille placuit, qui nunc quoque continuatur. *Superioris & inferioris Bavariæ, nec non superioris Palatinatus Dux, Comes Palatinus Rheni, S. Rom. Imperii Archidapifer & Elector, Landgravius Leuchtenbergæ*, &c. In Ober- und Nieder-Bäyern/ auch der Obern-Pfaltz Hertzog/ Pfaltzgraf bey Rhein/ deß H. Römischen Reichs Ertztruchseß und Churfürst/ Landgraf zu Leuchtenberg/ 2c.

Pomum Imperiale. §. XXXVIII. Porro in Electoralibus his insignibus præcipuam observationem meretur parmula media, *Electoralis* dignitatis index. Supra §. 12. memoravi, vetustiores Palatinos tertium scutulum gessisse non nisi cocco tinctum: Inde vero Carolo V. concedente 1544. *pomum* quod vocant *Imperiale* inseruit *Fridericus II. Dav. Pare. Hist. Pal. p.* 271. *Casp. Lerch à Dirmstein* 2. Grundf. *n.* 75. *p.* 66. idq; exemplo *Saxonici* & *Brandeburgici* Electorum, quorum ille gladios, hic sceptrum insignibus inserunt, quæ Augusto præferre solent. *Palatinus* autem in A. B. c. 22. *pomum* hoc præferre jubetur:
Origo & significatio. uti veteres etiam Græci Imperatores suos habuere ... De *pomo* hoc *Imperiali* quod aliquando *mundum* (le monde) vocant, ita *Henricus Spelmann. Aspilog.* pag. 38. *Primus eum invenit Benedictus Papa, & anno* 1012 *Henrico Imperatori Romam venienti documento dedit, ne mundo aliter imperaret, quam ut ipse vivificæ crucis vexillo dignus tueri videretur. Acceptum Henricus Imp. statim misit Cluniacensi monasterio conservandum teste Glabro Rudolpho.* Eadem allegat ex *Vignerio* & *Bzovio. Limn. Iur. publ. T. IV. add. ad* 2, 4, 28. *p.* 223. & *ad Capitulationem Cæs. Caroli V. art.* 30. *p.* 329. Vetustiorem vero originem alii quærunt. *Isidor.* 17. *orig.* 49. qui ad *Augustum* refert pomum seu pilam seu globum Imperatorum: *Crucem* additam a *Constantino, Niceph...* teste probant, ut doceretur, orbem a Christo virtute crucis triumphatum esse. Non mihi tempero, quin adscribam verba *Godofr. Viterb.* de mysterio hujus *pomi* seu *pallæ* (ballen) ex *Limn. Iure publ.* 2, 4, 27.

Aureus ille globus, pomum vel palla vocatur,
Unde figuratum mundum gestare putatur.
Quando coronatur, palla ferenda datur.
Significat mundum, forma perhibere rotundum.
Intus habet plenum, terrestri pondere fundum,
Quem tenet arcanum, palla ferenda manu.

Et paulo post:

Crux super est pomo, cœla super insita dono.
Suspice corde bono, rex, quæ tibi mystica promo.
Tuque sedente throno, prospice quid sit homo.
Crux & palla simul pariter connexa tenentur,
Hæc magis, illa minus, per te reverenda videntur;
Hæc ferit, hæc sanat: hæc perit, illa manet.
Si mundana cupis pugno concludere regna,
Significata crucis tibi sunt reverenter habenda,
Servulus esto DEI, qui tua sceptra regit.

conf. de ead. *sphæra* seu *globo Theod. Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 4. s. 1. n. 675. seqq.* Petro inseruit hanc parmulam insignibus *Maximilianus*, cum ob susceptum a Bohemis regnum proscriptus esset Fridericus V. Palatinus Elector, & ab Imperatore Ferdinan-

Ferdinando II. in Comitiis Ratisponensibus 1623. ipsi Electoratus isti ablatus conferretur. Et quidem initio tantum ad vitam datus, potestas autem de eo postea disponendi Imperatori servata fuerat: deinceps vero 1628. totus Palatinatus superior & quatuor præfecturæ inferioris & Electoratus hereditarii jus priori beneficio addita sunt. Pace denuo *Osnabrugensi* atque *Monasteriensi* eadem Electoralis dignitas, quam Electores Palatini antehac habuerant, *cum omnibus regalibus, officiis, præcedentiis, insignibus, juribus quibuscunque ad hanc dignitatem spectantibus confirmata est, ut penes Maximilianum & totam lineam Gulielminam, quoad ea superest, permaneat.* Unde jus illius parmulæ.

Electoratus ad Bavaros.

§. XXXIX. Huic scuto imminent galeæ duæ coronatæ; super *priori* leo aureus considet, coccinea redimitus corona, inter duo cornua cæruleis ac argenteis rhombis variegata; e quibus virgæ aureæ prominent foliis ornatæ: quo solo *Palatinus* Bavarorum apex, à reliquis Palatinis differt. Laciniæ hinc fusco colore, isthinc rubeo tinguntur. *Altera* dependentibus phaleris argenteis ac cyaneis repræsentat leonem aureum, considentem inter duas alas Bavaricis tesseris distinctas, ex quibus denuo prominent foliola aurea. Inter has *Electoralis mitra* visitur clypeum tegere, rubea pontici muris pelle farta, & globo Imperiali in summitate aucta. Telamonum vices sustinent *leones* duo, sed leopardorum instar vultibus obversis.

Galeæ

§. XL. Ab hac dispositione scutum Serenissimi Ducis *Maximiliani* nihil abire existimo, nisi quod media parmula soli Electori propria est. Unde etiam titulos præter Electoralem communes reor.

Maximil. Ducis clypeus.

§. XLI. Ex linea altera *Alberto* Maximiliani primi Electoris fratre sata fratrum uterque Ecclesiastica dignitate fulget. *Eminentissimus Maximilianus Henricus* Archiepiscopus & Elector *Coloniensis* est; de cujus scutis c. 8. quod satis est egimus. Alter Reverendissimus & Serenissimus *Albertus Sigismundus* Episcopus est *Frisingensis* & *Ratisponensis*. Hujus illud vidi scutum, ut primam & quartam areolam occuparet tessera *Frisingensis*, secundam & tertiam *Ratisponensis*. Toti incumberet parmula *Bavaricis* & *Palatinis* δαγυλν quadripertita. Galeas non vidi, sed earum loco crucem Episcopalem clypeo impositam, quam hinc mitra Episcopalis & juxta eam pedum, isthinc tiara Ducalis gladio proxima stipabant. Titulus est: *Episcopus Frisingæ & Ratisponæ, superioris & inferioris Bavariæ, nec non superioris Palatinatus Dux, Comes Palatinus Rheni, Landgravius Leuchtenbergæ,* &c.

Coloniens. Electoris.

Episc. Frisingens. & Ratisponensis.

§. XLII. *Frisingensis* Episcopatus tessera est in laterculo *argenteo caput æthiopis nigrum, aurea corona coronatum*, veste quæ collum & humeros tegit coccinea. Civitas *Frisinga* seu *Fruxinum* ad fluv. Mosacum (an der Mosach) in Bavaria sita est. Primus ejus Episcopus *S. Corbinianus* circa 7.. perhibetur vixisse. E successoribus fuit *Otto* Leopoldi Marchionis Austriæ filius, qui 1158. decessit, & celebre nomen ad posteritatẽ transmisit, historia scripta, quæ adhuc *Ottonis Frisingensis* præscriptum titulũ gestat. Porro 13 præfecturas Episcopatus hic suo se habet. Verum diœceseos territoriũ seculare angustis terminis includitur, Bavariæ Ducatu cinctum: spectat vero ad illud dynastia *Burckrain*, nec non Comitatus *Werdenfels* inter Bavaricos & Tirolenses limites, cum *Mittenwald, Partenkirchen* & *Germisgau*, quem Comitatum cum dependentiis Comes ab Escheloch & Werdenfels dirœcesi attribuit, ut ex Wiguleo Hundio refert M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 182. Reliqua bona Episcopatus sub alieno imperio sunt, duæ videlicet præfecturæ sub Ducatu Bavariæ, octo autem sub dominatione Austriaca, conf. *Limn. Iur. publ. T. 4. add. l. 4. 7. n. 48.* utpote Dominia *Entzersdorf* & *Holnburg* ad Ipsam supra Viennam, in Carniola Dominium *Lack*, in Styria *Rotenfels*, alia in Tiroli. Olim vero plura adhuc Episcopatui bona erant in *Istria, Dalmatia, Sclavonia, Marca Tarvisina*, quæ nunc Turcæ vel Venetis subsunt. Ministeriales habuit Episcopatus *Dapiferos* Dynastas & Barones de *Freunasberg*, *Mareschallos* Nobiles de *Perckheim*, dein de *Prenzenau*, *Camerarios* de *Waldeck*, tum Domicellos de *Randorf*, *Pincernas* de *Eicholfstorf*, tum *Iudmannos*, demum equites de *Preysing in Kopfsberg*. Conf. Bucelin. Germ. T. 1. p. 47.

Com. Werdenfels.

Officiales Episcopatus.

§. XLIII. Quod *Ratisponensem* attinet Episcopatum, ille designatur in *rubeo* scuto *baltheo diagonali argenteo*. Primum Bucelin. Germ. T. 1. p. 46. nominat *Paulinum* circa 470. vel 484. Inde *S. Lupum* Sclavorum Episcopum, qui Christum

Ep. Ratisponensis.

Ratisponæ

Ratisponæ prædicans martyrium an. 489. passus. Ex successoribus etiam *Emmera-nus* fuit, Aquitanus & Martyr 652. necnon *S. Erhardus.* Justam tamen [illegible] tur non nisi à Garibaldo seu Gaubaldo, quem Bonifacius Archiepiscopus M[illegible] circa 739. constituit. Ex successoribus etiam fuit *Albertus M.* præceptor [illegible] quinatis, Dominus de Bolnstetten, ob eruditionem suo tempore clarus [illegible]

Officiales. Porro ad hunc etiam Episcopum aliqua spectant sub ditione Austriaca. [illegible] sunt *Pincernæ* hæreditarii Barones de *Pfetten*, *Mareschalli* Comites de *Torring*, *Camera-rii* Equites de *Stingelheim*, Dapiferi illustris familia *Nothafftia de Werenberg*. *Lucii nus* vero Mareschallos vocat *ab Eck*, Pincernas de *Layming*.

Comites de Wartenberg. §. XLIV. *Ferdinando* Bavariæ Duce, qui Maximiliani Electoris patruus erat, & conjuge *Maria Pettenbeckia* nati sunt plures liberi, qui quod mater inæqualis [illegible] Comitum *Wartenbergiorum* titulum nacti sunt. Ex quibus *Franciscus Wilhelmus* [illegible] piscopus Osnabrugensis, Verdensis, Mindensis, Ratisponensis & demum [illegible] fuit, extinctus 1661. Ejus fratre *Ernesto Bennone* natus est Illustrissimus *Albertus* [illegible] *stus* Canonicus Ratisponensis; præterquem unus adhuc superest, qui in spem famil[iæ] adolescit.

Insignia. §. XLV. Hi Comites Illustrissimi utuntur *Bavarico* virgato scuto, eique in[ser-]unt *Palatinum* leonem coronatum; utroque familiari symbolo in unum latere[-]lum compacto. Clypeo insistit *galea* coronata, cui inter alas Bavaricas virgatas & [illegible]lis exterius ornatas adversa fronte insidet leo Palatinus coronatus.

Tituli. Titulum vidi: *Comes de Wartenberg & Hachenburg, Dominus in Wald.*

Wilhelmi D. Bavariæ C. Hollandiæ scutum. §. XLVI. Quod veteres clypeos attinet, *Ed. bissaus N. N. ad Upton.* pag. 2 *Wil-helmo Bavariæ Duci C. Hollandiæ* scutum assignat quadratim divisum, in quo primus & quartus quadrans uno supra viginti rhombis argenteis & cæruleis oblique dextror-sum dispositis exaratur, secundus & tertius aureus leone coccineo insignitur. Obser-vandum hic, secundam & tertiam areolam *Hollandiæ* Comitatum designare [illegible] quandiu in illa gente fuit. Tum illud etiam memoratu dignum est: nihil symbolorum *Palatinorum* conspici in hoc clypeo.

Scheirensium scutum. §. XLVII. Antequam hinc abeamus, considerandum est scutum, quod *Schei-rensibus Palatinis* attribuitur in Wapenb. P. 2. pag. 4. Illud quadripertitum primo quadrante *leonem Palatinum*, secundo *Bavaricas tessellas*, tertio *aureo calceamenti ni-gri & corrigiis rubeis circumvoluti genus*, quarto *cæruleo fasciam tortuosam seu cochlea-tam auream* refert. *Calceus* ille memorialis esse dicitur Eckhardi cognominato mit dem Bundschuch ex Scheirentium prosapia.

Eccard. Hertzog Bundschuch. Rationem nominis & [illegible] reddidit *Lazius de migr. gent. L. 7. p.* 290. ab eo eventu, *quod in [illegible] (Ec[k]har-dus) sub Godofredo Bulonensi (Bullioneo) in inopinata Saracenorum [illegible] cal-ceum erectum Christianos re subita collegisset, atque aciem restituisset.* P. p. *Candidum Cer-dulum Ried, in Norico Ripensi, cui calceum illum erectum insignibus inviderit.* Idem fere refert ex *Andr. Presbyteri Chron. Bav.* p. 49. *Th. Heping. de jur. insign. c. 5. n. 3; [illegible]. Ob futuram rei memoriam, quod Ierusalem ordine pedestri per Eckardum C. de Scheyrn Bavariæ Ducem, modo vulgari* Hertzog Bundschuch *dictum, recuperata fuit, factum est, ut ipse & posteri ejus rubeis corrigiis ligatum calceamenti genus, ut ante in vexillo, ita & deinceps in armis deferrent.* Vel ut ipsiusmet *Andreæ R[atisb]on.* verba sonant: *Eckardus Comes de Scheyrn repetiit Ducatum Bavariæ & ob hoc ter duxit [illegible] super regnum Romanum. Tandem initis pactis Ducatus ei fuit restitutus, sic ut ipse Eckhardus cum potentia suorum in subsidium passagii ad recuperationem sepulchri Domini [illegible] profi-cisci. Cum autem exercitus in Constantinopolim venisset, consultum fuit ut ordine pe-destri in terram sanctam venirent. Contigit tunc quod prædictus Eckardus peronatus id est culponeis tali genere calceamentorum, quod vulgares vocant ligatum calceum cum rubeis corrigiis incederet, ob hoc ut exercitui multum notus esset. Et ubicunque nocte castra metabantur, in signum calceus [illegible]batur, ad quod signum exercitus [illegible] mum confluebat: ex quo factum est ut calceus in vexillo signaretur, sepulchrum Do-mini sub hoc signo recuperaretur. Exinde cœpit nomen ut modo vulgari* Hertzog Bund-schuch *vocaretur, & sic ob futuram rei memoriam, quod Ierusalem [illegible] fuit recuperata, factum est, ut ipse & posteri sui hoc genus calceamenti in armis [defe]rre de-berent.* Quod de quarto laterculo dicam non habeo, nisi error tincturæ fuerit, & ille

& ille *argento*, *fascia* autem *cocco* tingenda sint. Nam Laz. d. l. p. 291. memorat de *Com. Witelspachiis* (his *Scheirensium* soboles) quod habebant arma ab Illungis Augustanis non multum dissimilia. *Quod arguit, Illungios non solum a Comitibus descendisse, verum etiam originis esse Scyrensium, cujus plerique alii sunt Bavariæ Comites, de Pogen, ab Hohenwvard, à Dachau, a* Wolffrathshausen *& ab Aven perg. Cæterum scala* (ita tortuosam hanc fasciam appellat) *in Witelspacensibus rubea erat in albo campo: Cum Illungii duplicem talem gerant unam rubram & alteram nigram.* Eundem descensum *Illungiorum* seu *Hohenriedensium* Comitum atque *Maringensium* Comitum a Palatinis Witelspacentibus urget *Hæping. de Iur. Insign. cap. 13. n. 46. pag. 755.* sed differt in tincturæ modo: *Campus in Witelspacensium armis rubeus est, & sectio triangularis,* (alia appellatio fasciæ tortuosæ) *alba*, quem in modum etiam pingitur in *Siebmach.* Wapenb. P. 2. p. 17. conf. supra de Illungis. L. 2. cap. 45. Galea imponitur coronata, superbiens *leone Palatino* inter alas *Bojaricarum* in modum lingulatas considente. Witelspach Illungis

§. XLVIII. Cæterum si, quid de his insignibus videatur, explicandum sit: vix mihi tempero, quin commentis annumerem. Dum *Schirensium* nomen in usu, *Palatina* & *Bavarica* [illegible] huc non quadrabant: quamvis enim dicantur Schirenses dignitate ea claruisse, quod prætorio s. palatio Bavarico fuerint præfecti, ad hanc tamen leo *Palatinatus* (qui ea tempestate per alias vagabatur familias) index nihil spectabat; ubi vero Otto Bavariam, Ludovicus Palatinatum acceperant, *Witelspacensia* symbola, & inprimis calceum illum Eccardi scuto inserta fuisse, nemo dicet, quam qui ignorat, qua simplicitate illo seculo scuta fuerint formata. Et quidem tum Schirensium nomen, postquam Otto tertius *Schirense castrum* in monasterium converterat, in desvetudinem abiit, & cum *Witelspachio* commutatum est; cum tamen illud prius his insignibus præscribatur. Patiar vero alios suo sensu circa hæc abundare. De Schirentium scuto conjectura.

CAPUT XXVIII.

Com. & Domini de Pappenheim, Marescalli Imperii, nec non Com. & Domini de Rechberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Matthæi Pappenheimii liber. Origo ex Calatinis.*
3. *Veteres ex ea. Rechbergiorum origo.*
4. *Amplior deductio. Lineæ. Biberbachia. Algovica. Greventhalensis. Trentlingensis. Alesheimia. Qui hodie superant.*
5. *Scutum.*
6. *Marescallatus tessera.*
7. *Officium.*
8. *Functiones.*
9. *Pappenheimia tessera.*
10. *Galea Prior.*
11. *Altera.*
12. *De Stulingensi linea.*
13. *Insignia hodierna.*
14. *Rechbergii Comites. Barones.*
15. *Insignia.*

§. I.

M*Arescallorum à Pappenheim* seu *Bappenheim* Illustrissima familia variis decoribus, inprimis *Marescallatus* hereditario munere, in imperio a pluribus seculis claret. Deß H. Römischen Reichs Erbmarschallen. Familia.

§. II. Gentem suam descripsit prolixe 1495. *Matthæus Marescalcus Pappenheimius* Doctor Juris & Canonicus, quod opus 1554. Augustæ Germanice excusum est: illo titulo. *De origine & familia Illustrium Dominorum de Calatin, qui hodie sunt Domini à Bappenheim S. R. Imperii Marescalci hereditarii liber, autore Nobili & Reverendo Viro D. Matthæo à Bappenheim & Biberbach, &c. Marescalco, I. V. Doctore & Canonico Augustano.* Adduntur illi versus: Matth. Pappenheimii liber. Origo ex Calatinis.

De Calatin Dominos, prognatos Romulidarum
stirpe, sub Augusto Teutonis ora videt.
Cæsaris hinc aulæ Marscalci nomine dicti:
Præmia virtutis talia signa ferunt.

Ex hoc ita *M.Cruſ. annal. Svev. P. 2. L. 12. c. 17. p. 570. Deducit ſuam famil* [illegible] *Calatinis: quorum unus vixit ante Chriſtum 442. circiter L. Attilius Lon*[illegible] *Cond 310. unus ex XViris. Omnes enim Attilios etiam Calatinos nominatos* [illegible] *qui conſul ante Chriſtum M. Attilius Glabrio dicatur, eum nominari 2. Flori* [illegible] *Auguſti deinde privignis Tiberio & Druſo contra Germanos bellantibus, fu*[illegible] *eſſe, cum ipſis etiam Attilios & Calatinos milita*[illegible]*: atque ita in Vindelicia &* [illegible] *manſiſſe. Arcem non longe infra quam in Danubium Lycus influat, ad ripam D*[illegible] *ædificaſſe: quam Calatinum vocaverint: cujus nunc rudera videantur. Veteres* [illegible] *litos eſſe nomina ſui ædificiis imponere. Alteram quoque arcem ibi condidiſſe Attili*[illegible] *nunc Altenburg dictam. Ambo ſunt ſupra Neoburgum dimidiato milliario in monte* [illegible] *propter Danubium. Ædificatas eas arbitratur aliquanto ante quam Tiberius* [illegible] *perator Romanus, quando nondum fuerint cognitæ Vlma, Launiga, Dillinga.*

Veteres ex ea. §. III. Plenam antiquorum ſeculorum Genealogiam non vidi, [illegible] apud eundem *Cruſium* occurrit *Erneſtus Mareſcalcus de Calentin* circa 116[illegible] qui [illegible] *Neiffenſem* Baroniſſam filiam Bertholdi Com. Mauriſtettenſis ex Berchta ſeu [illegible] Burgovia conjugem habuit, & vel pater vel ex filio *Henrico*, marito Annæ Alberti [illegible] ſtremo Dn. Biberbachii natæ, avus fuit *Henrici*, qui Ottonem Witelſpachium, Philippi Imperatoris cæde infamem, vindicta publica trucidavit. Eum *Lazius* vocat *Henricum II. Mareſcallum de Biberbach*, datque fratres *Vdalricum* ac *Hildebrandum* Mareſcallos de *Rechberg*, *Sigfridum* Epiſcopum Auguſtanum & *Rudolphum Mareſcallum à Calentin & Pappenheim.* *Henninges T. 3. Geneal. P. 1. p. 464. Vlricum* alium addit [illegible] pum Spirenſem, iſtum vero *Vdalricum* ſeu *Vlricum* ſatorem conſtituit *Rechbergiorum*, Mareſcallorum in *Reichen* ſeu *Reichenau*, *Hildebrandum* reliquæ gentis Rechberg[illegible] autorem, quæ nunc quoque *Comitem* & *Barones* numerat. Cæterum Friderico II. Imp. mortuo *Wittelſpachenſes* (teſte eodem Cruſ. P. 3. L. 2. c. 6. p. 72.) *ab exilio red*[illegible]*runt, & Calatinos ferro & igne perſecuti ſunt: & omnibus expulere bonis, quæ ante* [illegible] *Neoburgi & circum ab Imp. Henrico VI. feudi nomine poſſederant. Quo tempore* [illegible] *ſunt Biberbachium & Truitſchaimium. Vexati ſunt & a Bavaris ex genere Witte*[illegible]*chiorum ortis. Non tamen amittere Mareſcal*[illegible]*tum potuere: ſed hodie* die Edlen von Pappenheim *vocantur.* Gradum unum adjicit Bucelinus, *Erneſto* patrem aſſignans *Henricum I.* qui 1131. claruerit.

Amplior deductio. §. IV. Clariſſ. *Rittershuſius* orditur ab *Henrico*, qui 1278. deceſſit, maritus *Potentianæ* Ulrici II. Com. Aichelbergii ex Gundelfingia matre filiæ, & Pr[illegible] [illegible]ſis Bar. ex Dilingenſi parente genitæ, quem *Bucelinus* nepotem conſtituit [illegible] ſupra *Rudolphi*. Ex hac geniti *Henricus* & *Hildebrandus*. Hic autem eſt lineæ Dominorum in *Biberbach*, *Elgau* & *Reichen*: (Quorum Genealogiam *Bucelin*[illegible] *T. IV. p. 170.* Inſignia etiam quadripertita facit, ut vario veteri Pappenheimio, area ſecunda & tertia jungerentur caſtoribus ſingulis inſignes:) Ille atavus vel Bucelino abavus fuit *Hauptonis II. Mareſcalli*, qui ex conjugibus Corona de Retenſtein, atque Barbara de Rechberg, quorum illa 1419. hæc 14[illegible] ipſe 1439. vel ſec. Cruſium 14[illegible] deceſſit, pater fuit *Henrici* & *Conradi*, *Georgii* & *Sigiſmundi*. A primo linea *A*[illegible] eſt, ſed defecit 1639. morte *Maximiliani Landgravii Stulingæ*, cujus unicus filius *Henricus Ludovicus* 1633. cum ferventius expugnationem arcis Hohenſtoflenſis urgeret, globo tormenti ictus interierat. A *Conrado* linea *Greventhalenſis* originem traxerat, ſed 1575. in *Ioachimo* vel ejus filiis defecit. *Georgius* ſator fuit lineæ *Treutl*[illegible]*ſis* ſeu *Treichlingenſis*, quam celebriorem reddidit *Godofredus Henricus Comes à Pappenheim*, à Bucelino alter ſui ſeculi *Alexander* & *Iulius* cognominatus, qui 1632. eodem prælio cum Guſtavo Adolfo Svecorum rege occubuit, relicto filio [illegible] *Adamo*, qui 1647. duello interemtus hanc etiam clauſit. Supereſt ex *Sigiſmundo* linea *Alezheimenſis*, itidem in aliquot ramos diſtincta. Et quidem Sigiſmundi [illegible] *Thomas* & *Haupto* iterum duos emiſere ramos, quorum ille in pronepotibus vel abnepotibus exaruit iſto *Vitus Hippolytus*, hoc iterū *Georgius Philippus* natus eſt, communis [illegible] qui hodie ſuperant pater, 1622. extinctus. Eo enim nati *Wolfgangus Philippus* & *Franciſcus Chriſtophorus*. Unde vocantur lineæ die Wolff Philippiſche und Frantz Chriſtophoriſche: illa Romana ſacra proteſta, hac in Evangelica confeſſione perſeverante. Wolfgangi ſuperant filii Illuſtriſſimi *Carolus Philippus Guſtavus*, [illegible]

Margin notes: Rechbergiorum origo. — Lineæ Biberbachia. — Algovica. — Greventhalenſis. — Treutlingenſis. — Aleſheimia. — Qui hodie ſuperant.

senior Marescallus hereditarius, deß H. Römischen Reichs ältester Erbmarschall/ & Comes regens, *Marquardus Ioannes Wolfgangus*, *Ludovicus Franciscus*, *Ioannes Georgius*; *Francisci Christophori* autem filius item superest: Illustrissimus *Wolfgangus Christophorus Wilhelmus*, nach-ältester Reichs Erbmarschall. Ei (Carolo Philippo Gustavo) titulus iste datur: *S. Romani Imp. senior Marescallus hereditarius*, *Comes in Pappenheim, Dn. in Rotenstein, Calden & Bruneberg.*

§. v. Familiæ scutum repræsentat *Siebmach.* Wapenb. P. 1. pag. 19. ut quadrindum sit, & area prima & quarta *Marescallatus insignia*, secunda & tertia *gentilem tesseram* referat. Scutum

§. vi. *Marescallatus* insigne est laterculus transverse sectus superiori parte *nigra*, inferiori *argentea*, impositis *coccineis duobus gladiis*, in decussim trajectis. Marescal. latus tessera.

§. vii. Dicuntur vero *Marescalli imperii hereditarii.* Nonnunquam titulum illum vidi, *Romani Imperii & Ducatus Sueviæ Marescalci.* apud *Crus. P. 3. Annal. Suev. L. 3. c. 8. p. 166.* & alibi. Iterum apud eund. *L. 3. c. 1. pag. 172.* Hildebrandus titulum sumsit *Imperialis aulæ Marescalcus*, ita & *L. 1. c. 12. p. 38.* Henricus Bappenheimius *Sacri Imperii & aulæ Cæsareæ Marescalus.* In A. B. cap. 27. num. 6. vocatur *Vicemarescallus.* Officium.

§. viii. De functione eorum in Imperio legendus est ex *Sixto Sommero Limn. Iur. publ. T. 5. addit. ad 3, 7. p. 177. seq.* prolixe admodum: nec non in *T. 1. L. 3. c. 7.* Controversia autem inter hunc Marescallum Imperii & Marescallum aulicum aliquoties exorta est. Id inprimis observata dignum, *seniorem Marescallum* hujus familiæ munus exercere, non autem illum, cujus pater vel avus exercuit, cum simpliciter ad ætatem non vero linearum successionem respiciatur. De quo aliquoties altercatum, sed dein familiaris ea de re transactio inita est. Vocatur vero Marescallus hic ad comitia, non ut status, sed ad functionem exercendam, apud eund. *Limn. Iur. publ. T. 4. add. ad 9, 1. p. 404.* Eum Serenissimi Electoris Saxonici esse vicarium seu subofficialem ipsum nomen & hæc gladiorum tessera indicant. Exemplum *Pappenheimii*, qui ingredienti Romam Cæsari Friderico III. 1452. ensem prætulerit, videre est apud *Crus. P. 3. annal. Suev. L. 7. c. 10. p. 397.* Functiones.

§. ix. *Pappenheimia* propria area, quæ secundum & tertium locum occupat, *vario vellere cæruleo & argenteo* consuitur, triplici ductu (de vair.) *Crus. annal. Suev. P. 2. L. 11. c. 10. p. 479.* vocat *insignia Calatinorum sex calices, unam in imo scuti, duas in medio, tres in supremo loco. Nostri vocare solent* Eisenhütlein. Pappenheimia tessera.

§. x. Clypeo imponuntur duæ galeæ, quarum *prior* coronata sustinet lanceis aureis in decussim trajectis suspensa duo vexilla primi & quarti quadrantis symbolo picta, laciniis dependentibus argenteis & atris. Galeæ Prior.

§. xi. *Altera galea* laciniis argenteis (errorem esse puto in armoriali, quod alterum metallum exprimitur, nisi ad apicis tincturam fiat respectus) & cæruleis ornata repræsentat *Æthiopissam coronatam, crinibus in fasciculum tortum collectis, sine brachiis, sed auro indutam.* Rationem qui quærunt, consulant sæpe citatum *Crus. P. 3. annal. Suev. L. 3. c. 5. p. 151. 152.* Quod sutor civis Lauinganus vicerit Marescallum ex provocatione, unde meruerit civitati caput Æthiopis, Marescallorum pridem apicem, his data Æthiopissa. Altera.

Quando ferum domuit sutor vix tantulus hostem,
qui Lauingana civis in urbe fuit:
Officii memor & testis virtutis avitæ:
hos urbi clypeos Cæsar & arma dedit.

videlicet caput Æthiopis ornatum corona & torque aureo. conf. Wapenb. P. 1. pag. 224. Aliam relationem ex *Matthæo Pappenheimio* ibidem addit: *Cum bellum adversum Hungaros monomachia decernendum esset, ab Imperatore Marescallum ac Calatin certamini destinatū, jamq; ad id accinctum, sed à S. Georgio monitum, ut sutori Lauingano provinciam hanc cederet, paruisse. Unde cum hic victor extitisset, ajunt petiisse, ut Calatini Æthiopissam super galea gestarent.* Quod Fr. Felix narrat. Condonemus vero antiquitati ea, quæ huic seculo nostro risum moverent: inprimis cum addatur, Georgium in rei fidem Marescallo pollicem suum manu detractum dedisse, cujus partem in auro adhuc conservent Kaisheimii, alteram vero partem in Pappenheim. Sed

 alibi

alibi etiam vidimus, hermas muliebres non indignas habitas viris prima[illegible], [illegible] talia recurrere non sit necesse.

De Stülingensi linea. §. XII. An aliæ lineæ alias tesseras junxerint, non equidem mihi [illegible] babile tamen est, inprimis de *Landgraviorum Stulingensium* linea: de qua [illegible] vandum est, *Conrado* Marescallo Pappenheimio, qui tribus Augustis F[illegible] Maximiliano II & Rudolpho II. inservit, a Maximiliano 1572. scripto p[illegible] esse, si *Henricum Lupfium Comitem* contingeret sine masculis mori, [illegible] Stülingensem, cum Dominio *Hewen* & opidulo *Engen*, ipsi (Conrado [illegible] dendum. Cum vero Henricus 1582. extinctus esset, *Conrado* renite[illegible] *C. Zolleranus*, & *Petrus Baro Mærsbergius*, qui Margaretam Lupfiam [illegible] bat. Itaque Conradus fisus Cæsareo scripto propria autoritate arcem St[illegible] opidum Engen occupavit, sed hac causa mandato Cæsaris a Ludovico D[illegible] bergio 1591. captus atque Tubingam ductus est. Inde jus suum scripto, [illegible] 1594. Cæsari & Principibus Ratisponæ exhibuit. Demum res composita [illegible] censet *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 344.* ex *M. Crus. annal. Svev. P. 3. L. 12. c. 23.* [illegible] *c. 38. p. 827.* Filia demum Maximiliani, Conradi neptis, *Maximiliana Maria* here[illegible] tem marito Friderico Rudolpho C. Furstenbergio attulit.

Insignia hodierna. §. XIII. Moderna dispositio insignium illa est, ut laterculis quatuor, [illegible] pertim Marescallatûs & Pappenheimias tesseras referentibus, imponatur *cap[illegible] tarium aureum cum aquila expansa imperiali nigra*, cujus & restrum & pedes [illegible] tinguntur, nec non ejusdem coloris imponitur diadema. Galeæ imponuntur duæ coronatæ, altera cum duobus vexillis Marescallatus gladiis insignitis, altera cum herma Æthiopissæ, de qua num. 10. Lacinias vidi hinc auro & nigro, isthinc eodem metallo & cæruleo colore tingi: nescio vero an mendum subesse dicam. Aliquando una vidi contentos galea, ita ut Æthiopissam stipent duo illa Marescallatus vexilla.

Rechbergii. §. XIV. Vidimus §. 3. *Rechbergiorum* communem esse cum Pappenheimiis ortum; unde de his etiam pauca. Cæterum quamvis altiores titulos illi non affectarent, à pluribus tamen seculis illustrissimas contraxere affinitates, cum familiis Comitum & Dominorum Celeberrimorum *Helfensteiniis, Sulziis, Kirchbergiis, Veringensibus, Tubingensibus, Liechtenbergiis, Wirtembergiis, Aichelmiis, Zolleranis, W[illegible]burgis, Polheimiis, Werdenbergiis, Metschiis, Schwarzenbergiis, Aichenfeldiis, Fr[illegible]is, Montfortiis, Rotenburgiis, Aspermontiis, Staffelanis, Ortenburgiis, Gravenecc[illegible]* & aliis.

Comites. Imo *Vitus* de Rechberg *Amiliam Teccensem* Ducissam duxit. Demum *Comitum* axioma uni lineæ ab Imperatore hoc seculo accessit. Illa vero linea defecit, sola superstite filia, quæ Comiti Limburgio Styrumio nupta est.

Barones. Baronum vero linea superest.

Insignia. §. XV. Vetus insigne semper fuit & hodie manet laterculus *aureus* insignitus *duobus leonibus rubeis tergis obversis, & caudis implicatis.* vid. Wapenb. P. 1. pag. 25. P. 4. p. 1. ubi vocantur *Comites de Rechberg & Rotenlœwen.* Nobilium linea Wapenb. P. 1. pag. 110. clypeus assignatur *argenteus.* Apex est exurgens *cervus aureus, cornibus rubeis.* Sed Wapenb. P. 4. pag. 1. adduntur duæ aliæ galeæ coronatæ, quarum *priori* insidet leo corona clausa redimitus, ex *altera* prosilit caput aquilinum coronatum rubeum. Adduntur etiam duo vexilla decussatim post scutum locata rubea; in quorum altero ovalis parmula argentea tres leones rubeos repræsentat: in altera itidem comparet orbis perpendiculariter sectus, cujus prior pars rubea dimidiam aquilam argenteam continet, posterior fasciis rubeis & argenteis exaratur. Barones autem veteri & simplici scuto atque apice utuntur.

CAPUT

Caput XXIX.
Barones in Polheim.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Antiquiores.*
2. *Baronum titulus in Wolfgango renovatus.*
3. *Veteres possessiones.*
4. *Lineæ variæ. Wartenburgia. Laxendorfia. Steinhausia. Rechbergia. Parzensis. Leibnizia. Wartenburgia.*
5. *Linea Leibnizia.*
6. *Scutum. Polheimiana tessera.*
7. *Metschiæ alt. Familia.*
8. *Wartenburgia linea. Wolfgangus. Subdistinctiones.*
9. *Scutum. An Parz? Tozenbach.*
10. *Galea.*
11. *Linea Parzensis.*
12. *Scutum. Eckardsau.*
13. *Galea.*
14. *Scutum auctius.*
15. *Aliud.*
16. *Galea.*

§. I.

QUamvis de antiquissimæ inter Austrios & Styrios proceres gentis *Polheimiæ* origine nihil certi dici possit, ejus tamen deductio ultra 600. annos indubia fide demonstrari potest, ab aliquo *Pilgrimo*, cujus nomen 1075. 1075. multis aliis illustribus præponitur. *P. Furst. in Chron. Ungar.* vetustiorem aliquem *Ioannem Polheimium* allegat, qui uxorem duxerit *Aleam Godofredi D. Britanniæ* filiam. Pilgrimi illius filius *Theodoricus* inter Ottocari M. Styriæ ministros legitur 1108. *Henrico*, qui ejus fratre *VVicardo* natus est, 1126. *Ottocarus* Marchio feudum contulit. *Theodoricus III.* interfuit expeditioni Andreæ R. Ungariæ & Leopoldi D. Austriæ in Palæstinam & Ægyptum, nec rediit. *Leopoldus* autem ludis Equestribus Herbipolitanis 1235. interfuit. Ut jam alios prætercam. Familia. Antiquiores.

§. II. *Baronum* titulus familiæ antiquus, sed dein intermissus, & ob merita *VVolfgangi* renovatus est. Juvat adscribere verba Maximiliani Imp. ex diplomate dato Lintii 22. Febr. 1507. Die Herren von Polheim sind vor diesem schon zu Freyherren erhebt / gewürdiget / geadelt / gemacht / und in die gemeinschafft der Freyherren genommen und gesetzet worden / und aber durch länge der jahr oder verliehrung der brieff deßhalben außgangen / solcher titul in abnehmen kommen / und sich die bemeldte von Polheim nicht gebraucht / haben wir demnach angesehen / solches obbemeldten Wolfgangen ---- und seiner voreltern alt / erbar / adelich herkommen / und ihr angenehme / getreue / vleissig / willig / täglich und nützliche dienste / so er dem H. Reich / und sonderlich unseren häusern Oesterreich und Burgund mit guter seithero mit darstreckung seines leibes / haab und guter ---- gethan hat / und täglich thut und thun mag / ---- und daher ihm und seinen erben obangezeigten Frey herrlichen titul gnädiglich wiederumb verneuert / und von sondern gnaden denselben auch auff die häuser Wartenburg genannt / ---- derselben ehelichen leibes erben für und für in ewigkeit unsers und deß Heil. Reichs Freyherren und freyen Fräulein zu Polheim und Wartenburg ꝛc. Baronum titulus in Wolfgango renovatus.

§. III. Vidi etiam in domesticis monumentis designationem arcium & Dominiorum, quæ in potestate *Polheimiorum* fuere & sunt, ex qua de amplitudine ejus judicare liceat. Ita vero enumerantur: *Wartenburg, Scharenstein, Schalburg, Rechberg, Tozenbach, Steinhauß, Rohr, Polheim zu Wels, Polheim zu Leibnitz, Puchheim, Laxendorf, Parz, Waldenfels, zum Thurn, Wolfeck, Luzelburg, Ierinharting, Ottenschlag, Aggstein, Wirding, Kolbsurg, Hohenberg, Rasbach, Velmerdt, Mühlbach, Windern, Ort zu Traunsee, Iegerabach, Teissenbach, Liechteneck, Poseding, Teutsch-Altenburg, Schifereck, Minnerstorf, Puntingen.* Quibus accedunt oppida & vici fori jus habentes, *Grieskirchen, Schezzans, Tummelthahn, Fennaten.* Veteres possessiones.

§. IV. In varias lineas gens distincta est: omnium pater fuit *Albero III.* Capitaneus Austriæ superioris, & Friderici Austrii adversus Belam R. Ungariæ 1236. dux bellicus maximus. Eo nati inter alios *Albero IV. Henricus, Ortolphus, Philippus, Wicardus. Primi* linea denuo in alias fissa est *Wartenbergicam, Laxendorfiam, Steinhusiam,* sed Lineæ variæ. Wartenburgia. Laxendorfia. Steinhusia

ſed terminata 1391. morte *Martini*, qui Abbas fuit in Crembsmünſter. *Tertia* [illegible] lineam clauſere. *Ultimi* poſteritas in filiis terminata eſt, in quibus *Wic[illegible]* [illegible]

Rechbergia.

Salisburgenſes Epiſcopos celebre nomen habuit. *Henricus Rechbergii* [illegible], in quibus *Wicardus* Epiſcopus fuit Pataviensis, qui Chronicon ſuorum tem[porum] [illegible] ſcripſit, quod in Bibliotheca Auguſta ſervatur Viennæ: Eum terminavit *W*[illegible] 1454. A ſolo *Philippo* (quem alii *Alberonis III.* ex fratre Henrico & Jutha [illegible] gia nepotem conſtituunt, Rudolfus I. autem Conſiliarium & adverſus Ott[illegible] Bohemiæ ducem bellicum habuit, progenies durabilis fuit. Eo enim nati [illegible] *Wernerus*, hoc autem *Weicardus* & *Pilgrinus*: inde totidem lineæ a Go[illegible]

Parzenſis. Leibnizia. Wartenburgia.

ſeu *Welſſenſis* (in Wels zu Parz) provinciæ ſupra Anaſum, a Weicardo *L[eibnicen]ſis* in Styria, à Pilgrino *Wartenburgica* in provincia ſupra Anaſum: quarum mox inſignia conſiderabimus.

Linea Leibnizia.

§. V. Quod attinet lineam *Leibniciam*, quæ iterum defecit, orta ea eſt, [illegible] dixi, à *Weicardo*, qui *Catharina* filia *Friderici a Leibniz* ducta arcem Leibn[iz] [illegible] Styria aſſecutus eſt, & ad poſteros tranſmiſit. Hanc inprimis ornavit virtus [illegible] qui Imperialis Conſiliarius, Camerarius, inferioris Auſtriæ regens & Ferdinan[di] [illegible] 1527. locumtenens, nec non 1530. Styriæ ad Comitia Auguſtana legatus fuit, & ex *Cat[har]ina* filia *Gaudentii C. a Metſch* liberos genuit, ac ex iis nepotes, ſed in his & nominatim Gaudentio linea extincta eſt, herede *Ladislao à Kunring*, qui ſorore ipſius natus erat, atque *Reinperto à Gleinz*.

Scutum. Polheimia teſſera.

§. VI. Hæc, ut & reliquæ lineæ, initio uſa eſt ſolo *Polheimio* avito ſymbolo, [illegible] eſt parma *octo tæniis rubeis & argenteis* dextrorſus oblique exarata. (Gottice vier rothe und vier weiſſe ſtriche oder balcken nach der ſchrems auff einander. Alicubi *ſiniſtras* illas tænias vidi pingi, uti alibi notatum eſt, Germanis antiquis non plarimum illius ſitus diſcrimen obſervatum.

Metſchiæ alæ.

§. VII. Inde conceſſum eſt ab Imp. *Maximiliano* præfato *Erhardo*, ut cum 1497. menſe Julio ſocer ejus mortuus eſſet, ipſe & poſteri bona & titulos ac inſignia *Metſchia* uſurparent, quæ ſunt *tres alæ cæruleæ* in alveolo *argenteo*. conf. Wappenb. P.2. pag.13. Liberi tamen, ignotum qua cauſa, hoc beneficio non ſunt uſi [illegible]

Familia.

Metſchia in fiſcum relata. Cæterum illa familia Comitum a *Metſch* ſeu *Mat[ſch]* [illegible] *Amaſia* vetus fuit, & 1171. aliquis *Laurentius Dominus Amatiæ* claruit. Inter [illegible] modo nomen *Advocati* de Metſch, modo *Domini*, demum *Comitis* uſurpatum. Gentem vero quod dixi clauſit *Gaudentius*. Eadem autem Metſchia inſignia 1613. Imperator Matthias Gundaccaro ex *Parzenſibus* conceſſit.

Wartenburgia linea Wolfgangus.

§. VIII. *Wartenburgia* linea a *Pilgrino* deducta, inprimis ornata eſt virtute & meritis *Wolfgangi*, qui Cæſarum Friderici III. & Maximiliani Conſiliarius, aulæ Mareſcallus & ſupremus Capitaneus inferioris Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ & Carn[iol]æ fuit: inde primus cubicularius Philippi R. Hiſpaniæ. Ejuſdem miniſterio Annam Britannicam Maximilianus ſibi deſpondit, quam poſtea Carolus VIII. Franciæ Rex ſibi rapuit. Inter *Eq. aurei velleris* etiam lectus eſt, vid. *Chiffl[et]. inſ. Eq. Eq. A. vell. n.* 108. & *Ioannam* f. *Wolfardi Baronis Borſelii* atque Carolæ Borboniæ uxorem meruit, & quod caput eſt, *Baronum* nomen in gente renovari ab Imperatore impetravit. Filius *Cyriacus* item Imperialis Conſiliarius, aulæ Magiſter, Capitaneus provinciæ Auſtriæ ſupra Anaſum & locumtenens Auſtriæ fuit, & ex filiis *Weicardo*, *Maximiliano*, *Caſimiro* lineas profevit *Wartenburgiam*, *Schw[illegible]teiniam*, quæ in prima generatione defecit, & *Puchheimiam*.

Subdiſtinctiones.

Scutum.

§. IX. Hujus lineæ ſcutum repræſentatur Wap. P.1. pag.21. quadrifidum prima & quarta quadra *Polheimias* tænias deferente, ſecunda & tertia *rubea*, *aquilam* [illegible] *natam & ad perpendiculum auro & cyano diviſam* repræſentante. Hanc [illegible]

An Parz?

Chifflet. geri putat pro Dominio *Parz*, quo & *Sumacherus* inclinat: ſed domeſtica gentis documenta, gratia Periluſtris *Wolfgangi Caroli Polheimii* mihi communicata

Tozenbach.

docuere, aquilam hanc deſignare *Tozenbach* ſeu *Tozenbach*. Quod ornamentum marito *Weicardo Polheimio* Alberti Auſtriaci Conſiliario circa 1504. & quidem [illegible] ne Alberti attulit uxor *Dorothea a Tozenbach*. Ab hoc vero Weicardo non Parzia ſed *Wartenburgia* domus deſcendit. Verum illi etiam lineæ 1613. Imperator jus hujus teſſeræ largitus eſt.

§ x. Hinc

§. X. Huic ſcuto imponuntur duæ galeæ coronatæ, quarum *prior* jugum alarum ſuſtinet, iisdem tæniis obliquis exaratum, quæ laterculum Polheimium diſtinxere. *Alteri* aquila *Tozenbachia* inſiſtit. Laciniæ circumvolant, hanc argenteæ & coccineæ, iſtam aureæ & cyaneæ. Galeæ.

§. XI. A Godfrido linea *Parzenſis* ſata, **zum Steinhauß/ Parß und Lüſelburg.** In ea inprimis claruit *Martinus*, Imperatoris Conſiliarius & inter *equites aurei velleris* lectus, de Maximiliano autem in bello Gallico et motibus Belgicis optime meritus. Filius ejus *Sigismundus Ludovicus*, e totidem filiis *Andrea*, *Ludovico* & *Sigismundo* tres lineas iterum dedit, in *Ottenſchlag*, *Leibnitz*, & *Parz ac Steinhauſs*, quarum hanc tamen Sigismundi filius *Georgius Rupertus* 16[illegible]8. terminavit; primam autem Andreæ nepos *Carolus* 1626. media vero adhuc ſupereſt. Linea Parzenſis.

§. XII. Hæc linea etiam *Polheimias* ſolum tænias geſſit, *Chiffletio* teſte, cum n. 92. inter *Eq. A. V.* Martini inſignia recenſuit. Dein ut videre eſt in **Wapenb.** P. 1. p. 21. parma quadripertitim diviſa in ſunt, ut prima & quarta quadra *Polheimias* contineret tæniolas, ſecunda & tertia *nigra leonem* contineret *argenteum, rubeam linguam exſerentem, auro coronatum aurea catena collo* inſerta. Quod hujus ſignificationem attinet, in Polheimiis documentis memoratur, Maximilianum II. Imperatorem *Paulo Martino Polheimio* Sigismundi Ludovici filio & fratribus ejus diplomate 15. Dec. 1573. ſcripto conceſſiſſe inſignia *Eckardſavia*, ob matrem Annam filiam Wilhelmi ultimi Domini de *Eckardſau*, quæ ipſa leone hoc exprimuntur. *Gabr. Buccelin. Germ.* P. 3. p. 29. ubi Eckardſaviam familiam ab Ottone, qui ſupremus & hereditarius Auſtriæ Camerarius 1255. claruerit, deducit, ſcutum gentile adjicit leone coronato inſignitum. Sed nullum adeſt catenæ veſtigium. Verum cum non raro illius ſculptor aberraverit, in hoc etiam vix adeo certa illi fides fuerit. Scutum Eckardſau

§. XIII. Parmæ duæ inſiſtunt galeæ coronatæ, *altera Polheimia*, altera niſi fallor *Eckardſavia*, ſuſtinens emergentem leonem catenatum. Laciniæ dependentes utrinque argento pinguntur, addito coloribus hinc rubeo illinc nigro. Galeæ

§. XIV. Aucta ſunt inſignia ex eo tempore, cum *Gundaccaro Polheimio*, qui Rudolfi II. Matthiæ & Ferdinandi II. Conſiliarius, cubicularius, Conſilii aulici Aſſeſſor, & Cameræ Præſes fuit, atque Matthiæ nomine 37. legationes obivit, Imperator 1613. concederet, ut *Tozenbachia* & *Metſchia* ſymbola, ex duabus lineis Wartenburgica & Leibnicia, ſuæ etiam parmæ insereret. Scutum auctius.

§. XV. Huc refero inſignia Polheimia ex *Fürſt.* **Wapenb.** P. V. pag. 6. quæ bipertita ſunt. Dextra pars iterum quadripertita *Polheimias* tænias & leonem *Eckardſavium* (catenæ vero nullum apparet indicium, quod incuriæ ſculptoris tribuo) componit. Poſterior ſcuti pars non minus in quatuor laterculos diſpeſcitur, quorum primus & quartus aquilam *Tozenbachiam* continet (verum iterum ſculptoris vitio omiſſa corona.) Secundus *argenteus tria capita* neſcio quorum animalium cærulea defert. Ego vero vix dubito, illa capita in *alas* commutanda eſſe, & quum in reliquis, ut vidimus, laterculis oſcitaverit, ſculptorem non diligentius alas illas inſpexiſſe. Ita fuerint *Metſchia* inſignia. Tertius laterculus plus habet difficultatis, nam in eo rubeo conſpicitur columna coronata argentea, & ſubter eam figura, quam vix expreſſero, niſi quod rhombo perforato ſimilis eſt. Cujus areæ ſignificationem neutiquam capio. Niſi dixeris illam etiam columnam ad Metſchia δείγματα ſpectare: vidi enim alicubi *Metſchium* ſcutum, hinc alis, ex dextra autem parte columna illa inſigne. Aliud.

§. XVI. Scuto iſti imponuntur quatuor galeæ coronatæ: *Prima* ſuſtinet alam Polheimiis diagonalibus tæniis exaratam: *ſecunda* προτομὴν leonis argentei coronati, & collum millo revincti, qui ſcipionem vel trabem humeris geſtans repræſentatur: *Tertiæ* inſiſtit aquila Tozenbachia: *Quartæ* innititur coronata argentea columna. Galeæ.

CAPUT

CAPUT XXX.
Rex Poloniæ & Duces Silesiæ.

ARGUMENTUM.

1. *Regni origo. Primi Principes.*
2. *Piastei. Reges. Principes. Iterum reges. Jagello & posteri. Reges deinceps electi. Modernus Rex Joannes III.*
3. *Scutum Sigismundi III.*
4. *Aquila Polonorum insigne.*
5. *Ignorantia colorum in Gallia.*
6. *Lithvaniæ tessera.*
7. *Lithvaniæ Principes. Unio cum Polonia.*
8. *Wasarum scutulum.*
9. *Svecica insignia conjuncta.*
10. *Controversia ob Sveciam & bella.*
11. *Pratensio Polonorum in Sveciam, cum Svecorum responsis. Fundamenta Svecorum adversus Polonos, cum horum responsis.*
12. *Historia. Bella. Induciæ. Pax.*
13. *Hodiernum scutum ...otum.*
14. *Corona. Galea. Apex. Telamones.*
15. *Titulus Joannis Casimiri.*
16. *M. Ducatus Lithvaniæ. Russia. Borussia.*
17. *Mazovia.*
18. *Samogitia. Kiovia. Volhinia. Podolia. Podlachia. Polotia. Vitepsia.*
19. *Pomerania.*
20. *Walachia.*
21. *Smolenscum. Severia. Cerni...ovia. M...lovia.*
22. *Livonia. Prætensio Polonorum in [illegible]niam & Livoniam. Resp...siones S...orum.*
23. *Scutula provinciarũ regio clypeo circum...ta.*
24. *Provinciarum, Ducatuum & P[illegible] tesseræ.*
25. *Silesiorum aquila.*
26. *Silesiæ provinciarum tessera.*
27. *An olim alia tinctura aquilæ.*
28. *Scutum Lignicium.*
29. *Galea.*
30. *Tituli.*
31. *Scutum Monsterbergium.*
32. *Silesia. Lignicia.*
33. *Glacius Comit.*
34. *Cunstatt. Familia.*
35. *Monsterbergæ fata.*
36. *Sternberg.*
37. *Galea.*
38. *Tituli.*

§. I.

Regni origo. AMplissimas *Sarmatiæ* provincias Germania, Livonia, Russia, Tartaria, Moldavia, Valachia, Transsylvania & Hungaria inclusas *Polonorum* regnum complectitur. Originem illud suum ad *Lechum* refert, qui ex Illyrico cum *Czecho F[illegible]rum* autore, circa 550. novam sedem quæsiverit, & in Polonia repererit. Tum [illegible]

Primi Principes. pere duodecim *Palatini* seu *Wauwodæ*, qui uti fere numero ita factis & m[illegible] que non absimiles vetustis Romanorum fuere decemviris. Inde lectus [illegible] ceps *Cracus*, tum hujus filii *Cracus*, *Lechus* & eorum soror *Venda*. Post hanc ad *Palatinos* reditum. Inde lectus Princeps *Premislaus* seu *Lescus I.* post hunc *Lescus II.* [illegible] progenies defecit in *Popielo* juniore, qui ob patruorum necem a muribus [illegible] dicitur. Tum *Piastus* electus est, cujus stirps nuper demum defecit.

Piastei. Reges. §. II. Piasti abnepos *Miesco* seu *Micislaus* 965. religionem *Christianam* introduxit: ejusque filius *Boleslaus* cognomento *Chrobri* seu acer *regium* titulum. Quo [illegible] vel cujus beneficio factum illud sit, Poloni & Germani scriptores non idem [illegible]bent: quam litem meam non facio. Conf. Celeb. *Herm. Conring. de finib. Imp. Germ. c.* 18. Ei vero successere filius, nepos, pronepos, *Micislaus*, *Casimirus*, *Boleslaus* [illegible], qui variis patratis flagitiis, & Stanislao Cracovio Episcopo cæso, à Pontifice [illegible]votus, exul in Hungaria 1081. seu 1082. interiit. Ei successit frater *Vladislaus Hermannus*, sed ut regio nomine abstineret, Imperii potius reverentia quam Pontificis

Principes. interdicto. Unde posteri etiam *Principes* dici maluere. Vladislai filius *Boleslaus* [illegible]*voustus* seu distortus, cum quinque habuisset filios, provinciæ divisæ, & plures [illegible]

Iterum reges. pere Principes, ut tamen subinde unus autoritate vel potestate eminere[illegible] Demum 1295. *Premislaus regium* nomen à duobus seculis intermissum rece[illegible] mus Poloniæ Rex imperavit ex Piasteis *Casimirus* cognomento *Magnus*, [illegible] tuus successorem habuit sorore sua natum *Ludovicum* ex *Andinis* re[illegible]

Jagello & posteri. Post hunc regnum delatum est *Hedvigi* ejus filiæ, datusque maritus [illegible] Princeps, qui in baptismo *Vladislai* nomen sumsit. In ejus posteris [illegible] mansit ad *Sigismundum Augustum*, qui 1572. finem vivendi fecit. [illegible]

Henri...

Henricus Valesius Galliæ regis frater, qui tamen illo mortuo, ne fraternum amitteret, acquisitum regnum amittendi periculum maluit. Cum abdicatus esset, electus est Reges electi.
Stephanus Bathorius Transylvaniæ princeps: & post hunc *Sigismundus Svecus*, post quem filii regnarunt *Vladislaus & Johannes Casimirus*: quorum uterque sine sobole, ille decessit, hic regno se abdicavit: Unde 1669. lectus est Rex *Michael Thomas Korybuth VVisniovvieckius*, e Ducibus Wisniowizkiis, qui ex familia Lithvaniæ magnorum Ducum & Jagellonis patruo descenderunt. Hoc sine liberis extincto, successus est successor, Modernus Rex Joannes III.
qui nunc gloriose regnat, *Serenissimus Joannes Sobieskius*, pridem regni Marescallus & exercituum Imperator.

§. III. Scutum regis Poloniæ, qui tum *Sigismundus III.* fuit, *Silmacher*. ita exhibet **Wapenb.** P. 1. pag. 2. ut *Polonicum δεξιὰ* primam & quartam, reliquas duas *Lithvanicum* occupet: Gentilis tessera continuat parmulam mediam. Eadem *διχοτομώσιν* duorum filiorum fuit, nisi quod æque ac pater nonnunquam *Svecica* symbola suis adjecere. Scutum Sigism. III.

§. IV. *Polonicum* proprium symbolum est in area *rubea aquila argentea, corona, rostro & cruribus aureis*, alis item ad pectus aureo vinculo colligatis. Ita *Chifflet. Insf. Eq. A. V.* n. 161. Unde errorem esse credo in Siebmachero, qui loco illius vinculi literam *S* auream innectit aquilæ. Nisi dixeris quod haud opinor, *Sigismundum* nominis initialem aquilæ addidisse. Hujus aquilæ rationem ex eo repetunt communiter, quod circa 550. Lechus, cum extrueret *Gnesnam*, quondam Principis, nunc primi antistitis regiam, aquilarum candidarum nidum repererit, nascentis imperii augurium. *Ab hoc nido* ajunt *accepisse civitatem nomen, & adjuntum regni hoc insigne.* Ita *Thuan. L.* 56. p. 1225. *Unde principibus Polonis alba aquila expansis alis insigne etiam hodie manet.* Aquil. Polonorum insigne.

§. V. Observat *Cl. Fauchet de l'orig. de Cheval. c. 3. p. 26.* cum in Gallia mandato regis Caroli IX. ignes artificiales pararentur, lætitiæ testandæ gratia ob electionem Henrici Regis, arma Polonica *argento & nigro* colore picta, quod colores regni scuti nescirentur: id vero aliquibus mali præsagii rem esse visam, patuisse vero fecialium Gallorum ejus temporis imperitiam. Ignorantia colorum in Gallia.

§. VI. Area secunda & tertia *Lithvaniam* notat. cujus *δεξιὰ* est *in minio cataphractus eques argenteus strictum ensem dextra tenens, scuto cæruleo Hungarica cruce aurea impressa e cervicibus pendulo: insidens equo item argenteo, cæruleis phaleris auro clavatis instructo.* Verba iterum sunt *Chifl. Insf. L. A. V.* n. 204. Lithvaniæ tessera.

§. VII. *Lithvanorum* principes à quodam Italo *Pelemone* seu *Palemone* deducere amant: ex cujus posteris *Mendocus* 1252. baptismo suscepto a Pontifice *regium* nomen obtinuit, sed postea ad gentilismum relapsus est. Stirpe hac extincta *Vitenes M. Dux Lithvaniæ & Samogitiæ* designatus est: quem enecavit *Gedeminus* stabuli præfectus obtruncavit, ejusque viduam duxit, atque principatum suscepit. Hic septem filios reliquit singulis præfectos provinciis. Ex iis tertius *Olgerdus* pater *Jagellonis* fuit, quem solio Polonico impositum §. 2. diximus. Porro inter regni & nuptiarum regiarum conditiones illa fuit, ut Lithvania cum annexis ditionibus Poloniæ jungeretur, unumque cum ea corpus fieret. Quæ *unio* etiam cum Jagellonidarum stirps deficeret, permansit, & nunc quoque durat, exæquata utraque gente. Lithvaniæ principes. Unio cum Polonia.

§. VIII. Hisce quadris, quæ regibus communes, media parmula imponitur, *Sigismundo* propria: quæ lineis duabus in baltheimodum obliquè ductis secatur in tres partes *cæruleam, argenteam, & coccineam*, inscripta *media* *aurea utrinque coccolingua*. Quæ tessera gentilitia *Vasarum* est in Svecia ex qua familia reges Sveciæ & ex his Sigismundus ortum traxere. De hoc symbolo actum est L. 2. c. 5. Wasarum scutulum.

§. IX Porro cum Sigismundus hic Rex *Sveciæ*, sed ab Ordinibus renunciatum, ejusque patruus Carolus in solium evectus fuerit, *Svecica δεξιὰ* Polonicis ille & filii miscuere: non uno modo, aliquando enim Svecicum scutum ex Svecicis coronis & Gothicis fluviis atque leone, media parmula Wasensi, toti imponere solebant: aliquando ita miscebant, ut prima quadra Poloniam, secunda Sveciam, tertia Lithvaniam, quarta Gothiam, media Wasarum gentem notaret. Svecica insignia conjuncta.

§. X. Cum vero *Sigismundo*, qui patri *Joanni* 1592 in regno Sveciæ successerat, pridem Poloniæ Rex, ob varias causas 1599. Comitiis *Stockolmensibus* imperium Controversia cum Svecis & bella.

 abroga-

abrogatum, & quia frater Joannes subterfugiebat, in *Carolum* patr[illegible] fuerit, à quo ad *Gustavum Adolphum* filium, & ab hoc ad *Christinam* fili[illegible] est, post quam amitinus *Carolus Gustavus Palatinus* successit, [illegible] bella inter utramque gentem, Svecis regem suum & libertatem, Pol[illegible] propugnantibus. Unde etiam Sveci, ut Poloni regni [illegible] ferebant: hi vero cum jure illud etiam juris documentum dimittere [illegible]

§. XI. Locus hic invitat, ut more solito *Polonorum* illorum *Re*[illegible] *Sveciam* prætendebant, & *Svecorum* vicissim fundamenta, quæ [illegible] enarrem. Cæterum historiam præcipuam, ex qua ista petenda, le[illegible] *Thuan L.* 115. 119. 121. & 131. Edidit etiam peculiarem relationem *Iac.* [illegible] helm. à S. Clemente. Fuere autem istæ rationes Polonorum, quibu[illegible] ctum Sigismundum, adeoque prætensionis suæ justitiam probare nitebantur.

Prætensio Polonorum in Sveciam, cum Svecorum responsis.

I. *Desita electione* desiit etiam statuum consvetudo & necessitas regiam [illegible] testatem, quod electis fieri consveverit, legibus circumscribendi. Unde [illegible] Erico & Joanni nullæ præscriptæ. Ac ita præscriptione prior sublata consvetudo.

Respondebant Sveci. 1. Successio nec per se mutat nec mutavit in Svecia re[illegible] conditiones, sed ad hoc opus esset expresso aut tacito consensu populi. conf. *Thuan. L.* 115. p. 288.

2. Lex ea vetus diserte in *hereditaria unione* adhuc vivo Joanne 159[illegible] repetita est.

3. Adversus laudabile regnum *Gustavi & Ioannis* opus non fuit multis præsidiis, quæ arrepta forent, si quod illi secus egissent: *Erici* hoc docet exemplum.

II. Inique adactus Sigismundus, quem pridem Sveci *Catholicum* noverant, à *Carolo* & Ordinibus ad *leges libertati successionis suæ hereditariæ contrarias*, & [illegible] prius regum præscriptas ineundas, de nullo præjudicio Augustanæ Confessioni fac[illegible]endo, & diversæ religionis hominibus non adhibendis ad munia.

Resp. Svec. 1. Hoc ipso testamento *Gustavi M.* & *hereditaria unione* sancitum fuerat.

2. Sigismundus religionem Pontificiam professus vi testamenti incapax regni erat: cum vero benigna voluntate Statuum nihilominus admissus sit, hi sibi æque suæ religionis libertatem servare potuerunt.

3. Jam olim Ordines, si quid in rege novo suspectum erat, novis conditionibus præscriptis mature sibi cavere soliti sunt. Quod hic quam maxime locum habet. Nec eadem prius necessitas, cum reges eandem profiterentur fidem.

III. *Ordines in regis jura involarunt*, comitia indicendo, leges con[illegible] jurisdictionem sublata ad regem provocatione exercendo. In hoc instituto [illegible] bitis interdictis perseverarunt, ministros regios dejecerunt, regique consiliis, dictis, factis, armis obstitere, violatæ fidei rei. *Thuan. L.* 115. p. 286.

Resp. Svec. 1. Rex nulla idonea regni administrandi ordinatione relicta discessit (quam deinè portu misit formulam, multis modis imperfecta, inutilis, vitiosa fuit) nullum Gubernatorem moribus regni necessarium instituens, Carolo Senatores æquali potestate adjungens, & Statibus adimens jura, quæ semper illis competierant. *Mithob.* 5. *p.* 55. 56.

2. Itaque necessitate coacti Ordines de regis reditu sibi nihil certi promittere potes, *Sudercopiam* indictis comitiis rempublicam ordinarunt, fide regi [illegible] Carolum autem pro rege præsidem regni esse voluerunt. Hæc *Arbogensibus* comitiis repetita. *Mith.* 5. *p.* 57. Conf. *Thuan. L.* 115. *p.* 286. 287. *L.* 119. *p.* 469.

3. Ordinibus semper conveniendi libertas integra fuit, nec regis jura imminuit. Exempla etiam in Germania & Polonia habet.

4. Novæ constitutiones à Carolo non factæ, sed veteres revocatæ in usum.

5. In Svecia præsente etiam rege illa est *Comitiorum* autoritas, ut decreta eorum non regis nisi tacita sed Ordinum autoritate expediantur & promulgentur.

6. Inhibita non relatio sed appellatio ad regem, quoad ille nullo Svec[illegible]ris consulto instructus in Polonia abesset, ne causæ ad peregrinum forum traherentur.

7. Regis

7. Regiis mandatis parendum non fuit, cum is injura non sua involavit, & eatenus nullum habuit imperium. cont. *Grot. I. B. & P.* 1, 4, 13.

IV. *Carolus cum [illegible] gessit*, in regni administrationem involavit, exclusis Senatoribus in se solam autoritatem transferre conatus est, a rege populi animos abalienavit, adhibito imaginario consensu Ordinum, qui non interfuerunt, vel metu aut fraude in partes pertracti. *Thuan. L.* 115. *pag.* 200. *L.* 119. *pag.* 468. *L.* 121. *pag.* 564.

Resp. Svec. 1. Calumniose hæc Carolo objiciuntur, non minus ac alia quorum non convictus est. cont *Thuan. L.* 121. *p.* 565.

2. Ipse Joannes Rex Carolum per filii absentiam proregem esse testamento jussit. *Sudercopensia* comitia idem ei munus detulere, & ut depositum reciperet 1597. *Arbogensia* impulere.

3. Si regnandi avidus fuisset, prius delatum sceptrum acceptare poterat. vide *Typot.* apud *Thuan. L.* 131. *p.* 983.

4. Carolus non prius suscepit regnum, quam Joannes Sigismundi frater, in quem illud transferre ipse studebat, onus à se deprecaretur, & solemni formula cederet. *Thuan. L.* 131. *p.* 986.

V. Rex ubi in Sveciam satellitio è subditis collecto, tum honoris causa, tum ne Caroli injuriis obnoxius esset, munitus venit, *tanquam in [illegible] Calmariensi* portu portaq; clausis *habitus est*: & post *Lincopiense* prælium, regijs per induciarum speciem repentina irruptione oppressis, infelix ad conditiones iniquas vi coactus, quibus obligari non debuit; Unde Stockholmiam cum iturus esset, tempestate Calmariam rejectus, & alioqui in comitiis ludibrio, utpote sine potestate, futurus, non tamen animo regni deserendi, in Poloniam rediit. Cont. *Thuan. L.* 121. *p.* 566. 567.

Respons. Svec. 1. Satellitio plura peregrinorum militum millia necessaria non fuere.

2. Non negatus regi, si à vi abstineret, suus honos & obedientia. Et omnia tentata media, ut res transigeretur amicè, rege non audiente conditiones.

3. Post victoriam etiam Carolus omni cultu eum prosecutus est.

4. *Lincopienses* conditiones nihil iniqui nec novi habuere.

5. Metus si quis adfuit pactis, non injustus fuit. Nec regibus ab his promissis restitutio conceditur.

6. Quæ de animo Caroli & subditorum in se Sigismundus suspicatus est, vana fuere.

7. Discessus causæ frustra tempestas prætexitur, & hoc quoque rege indignum fuit, quod ante Reipublicæ turbatæ constitutionem ex regno inscijs proceribus discessit.

VI. In *propria causa judices esse* non debuere Sveci, nec homagio obstricti illo se vinculo liberare.

Resp. Svec. 1. In omni regno, ubi astricta imperantium potestas, judicium universis Ordinibus debetur: arbitros non semper commoditas vel necessitas permittit.

2. Ipse Sigismundus arbitros, de quibus convenerat, licet sæpe rogatus vocare supersedit.

3. Svecorum homagii, juramento regis & pacto tanquam conditioni innixi, hoc violato obligatio desiit.

VII. Saltem *Sigismundi liberi innoxii* præteriri non poterant. Nec iniqua conditione gravari Vladislaus.

Resp. Svec. 1. Succedunt liberi parentibus in eo statu, in quo tempore mortis fuere, unde quæ amissa prius, etiam amissa sunt heredibus.

2. Nullibi liberi nisi in patrimonialibus regnis jus proprium habent, sed tantum à parentibus, adeoque post horum fata.

3. Jus feudale huc non trahendum.

4. Waldemaro & Magno regibus abdicatis Sveci jam olim noluere liberos succedere.

5. Vladislao certa conditione non iniquâ, sed nixâ testamento Gustavi, oblata

corona, quam noluit accipere. Unde jure tota progenies Sigismundi [illegible] *Lin-copiensibus* 1600. exclusa. Joannes autem ultro 1604. & 1606. cessit suo jure *Thuan. L.* 131. *pag.* 986.

Fundamenta Svecorum adversus Polonos, cum horum responsis.

Fundamenta Svecorum, quibus factum tuentur, apud *Hect. Ioh. Mul.* [illegible] *de Con-troverſ. Sveco Polon.* imprimis illa ſunt

I. Nisi reges faciant, quæ ante inaugurationem juramento promiſere [illegible] teſtas ordinibus Sveciæ ſemper fuit, vi & armis reſiſtendi & obedientiam [illegible] di: quæ non ſolum aliarum gentium ratio eſt, cum non temere credi poſſit [illegible] abſoluto imperio ejus ſe ſubjecturam fuiſſe, vel tolerare voluiſſe, quem [illegible] utilitatem vel omnino non vel non præcipue putaſſent curaturum: verum etiam in Svecia exempla ſuppetunt *Ragvaldi, Svercheri, Waldemari, Birgeri,* [illegible], *Alberti Megapolitani, Erici Pomerani, Chriſtiani, Iohannis* & *Chriſtierni II.* Danorum, oppugnatorum, cæſorum, ſolio dejectorum, pulſorum. Recens etiam exemplum [illegible] *Erici.* Nec à Polonorum moribus hæc abludunt.

Reſpond. Polon. 1. Mutata conditio regni, cum electivum regnum fieret hæreditarium.

2. De exemplorum etiam juſtitia quæri poteſt.

3. Adverſus imperántes ſubditorum vis ſemper injuſta. Confer *Grot. de I. B, P.* 1, 4, 1. *ſeq.*

II. A Sigismundo, qui diu ante ad Ordines miſſis literis leges patrias ſæpe agnoverat, & ad confirmandam obligationem ex *hereditaria unione* 15[illegible] tenebatur, poſt multas tergiverſationes ante coronationem *Ordinibus data fides & leges jurata.* conf. *Thuan. L.* 109. *p.* 1407.

Reſp. Polon. Ad hoc quoque juramentum cum injuria coactus eſt Sigismundus, quod à deceſſoribus non exactum fuerat.

III. A *Rege adverſus hoc juramentum multa deſignata*, cum religioni præjudicium faceret variis modis (ne plura auderet facultas & occaſio tantum Principi in religionem Pontificiam ſingulari zelò ardenti defuere. vid. *Mithob.* 1. p. 14. 22. c. 5. p. 62. adde de ſuſcepto *A. V. or hinc* dicam) Ordines & Carolum ab [illegible] arcere vellet. vid. *Mithob.* 1. p. 27. 28. non ordinata republica diſcederet, ad ſe omnem poteſtatem traheret, vid. *Mithob.* 5, p. 64. 65. Sudercopienſia comitia & ſtatuta impugnaret, ac ita hoc auderet, quod nec licet præſenti regi. Adde vitæ Caroli inſidias ſtructas, exercitum invadendæ Sveciæ in Finnonia ſuſtentatum, provinciales [illegible] te divexatos, & crudeliter habitos, Eſthoniæ alienationem tentatam, Moſcis traditam Kexholmiam. conf. *Thuan. L.* 115. *p.* 286 *ſeq. L.* 119. *p.* 468 *ſeq.*

Reſp. Polon. Alia calumnioſe affinguntur Sigismundo, aut ſuſpicionibus vanis nituntur, aut jure regio facta ſunt, ſine vitio.

IV. *Ingreſſus in regnum hoſtilis*, 1594. Caroli ſectatores proſcripti, Finnones & Eſthones in Sveciam evocati, conditiones rejectæ, Lincopenſia pacta, quibus parti à conventione recedenti ut altera reſiſtere poſſet ſancitum, iterum violata, diſceſſus fugæ ſimilis, quem Poloni etiam in Henrico Galliæ rege [illegible] ſunt. Inde adhuc *Calmariæ* relictum præſidium, à quo multa hoſtilia patrata fac[illegible].
Thuan. L. 121. p. 566. 567.

Reſp. Polon. Suæ ſecuritati Rex quod proſpexit, quod iniquis conditionibus teneri noluit, & demum periculo, quod Stocholmiæ à Carolo imminebat, ſe ſubduxit, nemo jure reprehenderit.

V. Regis decreto comitiorum *Ienecopenſium* & *Stockolmienſium* ad redeundum, [illegible] regno excidere mallet, aut filium in Sveciam in religione Evangelica [illegible] tere, vocati *contumacia*, & *animus* in Svecos *hoſtilis*, varia ratione [illegible] tentis navibus, commerciis prohibitis, factionibus ſuſcitatis, rebellionis crimine objecto, vicinis in eos concitatis, monſtratus. *Thuan.* L. 121. p. 573.

Reſp. Polon. 1. Illuſoria regis evocatio, nullis miſſis navibus, ſine milite, nulla ſecuri adventus cautione interpoſita, & ut perpetuo ibi maneret. (Hanc conditionem à ſe appoſitam Sveci negant.)

2. Conditio filio præſcripta iniqua.

3. Quæ

3. Quæ acta, non hostis sed regis, suos ad obsequium reducturi, animum ostendunt.

VI. *Regni jure in Carolum translati in posteros ejus legitima transmissio.*

Resp. Polon. Non justior successorum, quam quem a Carolo accepere, titulus esse potest.

§. XII. Hæc utriusque partis fundamenta fuerunt. Quod historiam attinet. Historia.
Cum ita regi renunciassent Sveci, *arma* utrinque publice sumta, & inprimis in *Livonia*
gestum est bellum, variante fortuna, dum *Carolus* viveret, qui se tamen ad pacem Bella.
obtulerat. *Thuan. L.* 138. *p.* 1247. 1248. Sub *Gustavo Adolpho* filio 1618. de *induciis* in Induciæ.
biennium convenit: Inde 1621. *Riga* cum multis aliis in Livonia ab eodem, dein quod reliquum fuerat 1625. capta sunt, ac in *Borussiam* anno seq. arma translata. Fervebat tamdiu, altero in alterum culpam pacis non coalescentis rejiciente, bellum, donec 1629. in sexennium, medias partes suas interponentibus Gallo, Anglo & Brandeburgico *induciæ* conclusæ: Has 1635. in 26. annos *Vladislaus* & *Christina* produxere. Cum vero 1655. novum bellum (de causis cont. synopticam relationem *Spreng. Polon. Novantiq.* p. 121. seq.) exarsisset inter *Carolum Gustavum* Sveciæ & *Iohannem Casimirum* Poloniæ reges, renovata omnium litium memoria. Magnis bellum illud viri-
bus & animis gestum, usque ad annum 1660. quo pax in monasterio *Olivensi* ad Pax.
Dantiscum feliciter conclusa est, & finita prætensio. Inprimis postquam Joannes Casimirus vita excedens in Polonia terminaverit illam Wasatarum progeniem.

§. XIII. Quæ moderni *Potentissimi* regis ejusque decessoris gentilia arma fue- Hodiernū
rint vel sint, mihi non satis cognitum, haud dubie vero eundem locum parmulæ scutum
mediæ occupabunt. ignotum.

§. XIV. Scuto regio imponitur *corona*, quæ regibus jam in usu est, *clausa*: vel Corona.
si galea uti lubet, aperta sine clathris, simili corona clausa ornata. Apicis loco in usu Galea.
est apud *Chifflet.* n. 161. *Aquila exoriens* scutariæ similis: Ex galea defluunt laciniæ Apex.
argento & *cocco* insignes. *Atlantes Sammarthanni c'est de la Pologn. c.* 1. p. 502. tribuit Telamo-
duos leones: & papilionem regium seu tentorium coccineum aquilulis argenteis con- nes.
situm: interius vellere muris Pontici farctum.

§. XV. Titulum Poloniæ regis *Ioannis Casimiri* idem *Sammarthan. p.* 500. ita de- Titulus
scribit: *Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Mazoviæ, Samogithiæ, Kio-* Joannis
viæ, Volhiniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Polotii, Vitepsii, Pomeraniæ, Livoniæ, Curlandiæ, Casimiri.
Valachiæ, Smolenski, Severiæ, Czernichoviæ, Michaloviæ. Additur dein titulus *Svecicus.*

§. XVI. De *Polonia* & *Lithvania* dictum est. Quod *Magni-Ducis* titulum con-
cernit, *Thuani* conjectura non displicet L. 50. p. 1227. *Lithvaniæ Principes Magni ducis* M. Ducatus Lith-
titulum usurpabant, non ab Imperatoribus concessum, sed ut Moscorum Principes plu- vaniæ.
rium Ducum ditionibus in unum coalescentibus hanc prærogativam sibi privata autori-
tate sumserunt, ita & Lithvanos Duces fecisse vero simile est. *Russiam* a majoribus sæpe Russiæ.
impugnatam, sæpe victam, tandem Casimirus M. in provinciam redegit. *Borussiam* Borussiæ.
Equites Teutonici, à Duce Mazoviæ exciti, occuparunt: inde cum regibus Poloniæ gravia gessere bella: Demum nobiles & civitates Borussiæ, quod tyrannicè haberi crederent, magno Magistro Ordinis fidelitatis juramentum renunciarunt, & se in Casimiri regis dedere clientelam: sed 1466. ita transactum est, ut regi *superior Borussia* cederet, *inferior* beneficio regis ab equitibus teneretur. Transactioni huic *Fridericus D. Saxoniæ* Magister creatus stare & Polonis sacramentum dicere noluit, ast ob hoc fugere coactus est; cum ejus successor *Albertus Brandeburgicus* itidem repugnasset, jamque armis cogi prospiceret, nec ab Imperio auxilia nancisceretur, Borussiæ partem ordini prius cessam feudo a Rege accepit, quam nunc quoque successores tenent. De titulo ita ille Albertus 1526. apud Hortled. de caus. bell. Germ. 1. 5. 1. p. 1955. Haben sich auch dieselbige Königl. Maj. in Polen lang vor unseren zeiten Herren und Erblingen in Preussen geschrieben. Conf. supra L. 1. c. 13. n. 7.

§. XVII. *Mazovia*, inter Borussiam, Poloniam, Russiam & Lithvaniam sita, no- Mazoviæ
men sortita dicitur à *Masovio*, qui eas principatum invito Mieslao rege obtinuit, seu rebellione seu Imperiali potestate. Filius vero *Casimirus* Maslao a suis suspenso eum recuperavit. In Boleslai Crivousti liberis *Mazoviam* post Lesci mortem cum *Cujavia*

Casimirus nactus est. Ejus filius *Conradus* iterum Mazoviam Dux re[illegible] ros transmisit. In his *Ziemomislus* seu *Ziemovitus* se Casimiro Re[illegible] ita provinciam regno uniri passus est. Demum 1462. morte *Ha*[illegible] *Plocensis* & *Belzensis*, & 1526. morte ultimorum *Ioannis* atque *Stanisl*[illegible] via ad regem omnino rediere. *Mizoviæ* Wapenb. P[illegible] beum cum aquila argentea, pectore auream semilunam [illegible] etiam in apice e coronata galea exsurgit.

Samogitia §. XVIII. *Samogitia* ab antiquo Lithvaniæ annumerata, cum eadem P[illegible] accessit. Eam ad cultiorem modum Sigismundus Rex revocare cœpit [illegible]

Kiovia. Volhinia. qui prius per sylvas dispersi, vicatim habitare inciperent. *Kiovia*, caput [illegible]

Podolia. ad Borysthenem & frequens emporium, Ducatus caput est, quem & V[illegible]

Podlachia doliam, Podlachiam cum Lithvania Polonis accessisse autumo, [illegible]

Polotia. Vitepsia. L. 56 p. 1228. *Polotiam* & *VVitepsiam* eidem annumeravero. Cæterum [illegible] 1579. Stephanus recepit conf. *Thuan. L.* 36. *p.* 326. & *L.* 69. *p.* 501. Ubi quibus D[illegible] ruerit Polotia, enumeratur in hunc sensum: *La antiquitus suos Du*[illegible] *A.C.* 980. *vel ut Russici annales putant annos à conditu mundi* 64[illegible] *paruit, qui ab Vlodimiro Magno obnegatam in matrimonium filiam* [illegible] *rium vitamque ac duos filios amisit. Ab eo tempore Russi Princip*[illegible] *donec eorum extincta stirpe Lithvanis, ut quædam aliæ Russiæ ditiones, ce*[illegible] *lone Poloniæ Rege electo, cum Andreas ejus F. Polotiæ dominatum* [illegible] *& inde usque ad annum* 1563. *in fide regum Poloniæ permansit, quo a* [illegible] *Duce capta fuit.*

Pomerania. §. XIX. *Pomerania*, quæ in titulis Regis legitur, non illa est quam sub co[illegible] Duces ab aliquot seculis rexere, & quæ pace Osnabrugia inter Svec[illegible] giũ Electorem divisa est, Imperii nostro tempore haud dubie portio [illegible] Pomeraniæ, quæ sub nomine *Pomeraniæ* seu *Pomerelliæ Palatinatum* [illegible] constituit, nec non feudum *Butoviense* & *Lauenburgicum*, quod 152[illegible] Rex Barnimo Duci contulit. Olim equidem Svantiborus Pomeranus [illegible] Poloniæ auspiciis victus, & licet denuo restituisset se submittere coactus [illegible] ter ejus posteros, qui ulteriorem Pomeraniam tenuerant, frequentia bella [illegible] Polonos gessere: aliqui ex illis sua Cruciferis legarunt: qui etiam [illegible] tem Borussiæ suæ adjunxere: iterum 1295. Mestovini morte tota [illegible] meraniæ Ducum extincta, Poloni illius hereditatem, quam [illegible] patus Duces, utpote agnati, sibi vindicare nitebantur, vindicarunt. [illegible] quid Pomeraniæ penes Polonos est, vel ab hoc Mestovino vel cum [illegible] nuerunt.

Walachia. §. XX. *VValachiam* quod concernit, *Sigismundus Rex* superiori seculo V[illegible] victa, Bogdanum Waiwodam sibi jurare coegit. Hoc seculo *S*[illegible] stantinum Vaivodam Walachiæ infeliciter adversus Tomtam a Turcis [illegible] restituere tentarat. Cladem ulti *VVisniovicius* & *Korecius* Tomta [illegible] fuga occiso, Michailonem præposuerunt. Iterum 1620. *bellum VValach*[illegible] tiano Waiwoda fortius quam felicius gestum. Nec vero potuit Turcarum imp[illegible] provincia subtrahi aut vindicari.

Smolenscum. §. XXI. *Smolenscum* à multo tempore Eridos pomum fuit inter Moscos & Polonos. Superioris seculi principio illud cepit Moscus *E*[illegible] hoc nostro seculo recepit post biennii obsidionem *Sigismundus III.* sed iterum in potestatem Moscorum illud devenit. Quod *Severiam* & *Cernichoviam* attinet, *Ioannes* [illegible]

Severia. Cernichovia. mo quinto ademerat Alexandro Poloniæ regi: verum Vladisla[illegible]

Michalovia. rois fortissimi virtuti regnum illa recepta debet. *Michaloviam* sea [illegible] Mischaloviam, quam innuat Sammarthanus vel ab illo relatus titulus [illegible] vis enim *Michlovia* è duodecim Borussiæ Principatibus unus sit, [illegible] tribui video: non tamen capio, cur illius præ aliis peculiaris mentio in titulo fieret. An *Mohiloviam* notari dicemus, quam Witepsiæ Ducatui adscribunt? Nihil definire possum.

Livonia. §. XXII. Supersunt ex titulo duo nomina *Livoniæ* & *Curlandiæ*. Et quidem [illegible] tali notione *Livonia* Esthoniam, Lettiam & Curlandiam complectens, [illegible] Germanis

Germanis innotuisset, postea introducta religione Christiana sub Imperatoris Germanici fide Archiepiscopo Rigensi, & qui libertate a Borussiæ Magistro sibi ære parata 1513. Principibus imperii annumerari cœpit, Magno Magistro Ordinis Livonici, inter quos continuæ fere contentiones fuere partim. Mutationi tandem Moscus occasionem dedit, cum 1557. ob negatum tributum & alias ut causabatur induciarum conditiones non servatas, bello provinciam adoriretur, & ab Imperio frustra auxilia expectarentur: (ob quod imperio jus suum periisse concedit Cel. Co. *Herm. Conring. de Imp. Germ. c. 29. p. 828. 839.*) unde alii aliorum auxilia quærere coacti sunt. *Revalia* Svecis se permisit, *Osiliensis* & *Curoniensis* Episcopus Danis, reliqua *Polonis*. Hi *Gothardo Ketlero*, qui Magn. Magister Ordinis fuerat, *Curlandiam* & *Semigalliam* feudi jure a corona tenendam tribuerunt, cætera ut alias provincias imperii sui habituri. (cont. historiam ex *Chytræo* apud *Thuan. L. 21. p. 954. seqq.*) Quamvis vero *Esthoniam*, utpote quæ ad Svecorum auxilia confugerat, in potestate non habuerint, & reliqua etiam Livoniæ à Svecis erepta amiserint, universam tamen *Livoniam* sibi deberi prætenderunt. Videamus utriusque partis fundamenta.

Prætendunt *Poloni*.

Prætensio Polonorum in Esthoniam & Livoniam.

I. In *Esthoniam*. Quod *Revalia* subjecta Magistro Ordinis Livonici non habuerit potestatem, se à reliquo corpore separandi, unde jus a Magistro cessum Polonis illam etiam complectitur. Cumque Mosci pacem facerent 1582. universam Livoniam atque ita in hac Esthoniam quoq; Polonis concessere. cont. *Thuan. L. 76. p. 800.* Sed & Sigismundus Sveciæ Rex eam prætensionem Reip. donavit. Quæ, conditio electionis fuerat. *Thuan. L. 88. p. 352.*

Responsiones Svecorum.

Resp. Svec. (vid. *Hect. Ioh. Mithob. Controv. Sveco Polon. c. 2.*) 1. *Revalia*, cum Harria & Wiria se 1561. Svecis permisit apud *Thuan.* L. 26. p. 1195. 1196. quod non modo alias omnibus licuit, sed & hic factum eodem jure, quo reliqua Livonia inconsulto Imperatore, supremo magistratu, Poloniæ accessit.

2. Revaliensium deditio pluribus mensibus ante facta, quam Polonis se permitteret reliqua Livonia.

3. A *Magistro Livoniæ* etiam requisito nulla obtineri potuere auxilia: sed nec à *Polonis* certa sperari poterant, qui postea quoque Esthoniam reliquam & Lettiam ab hoste miserè vexari passi sunt: pacem autem ab illo & restitutionem provinciæ sine Svecis non impetraturi fuerant. Postea quoque adversus Moscos bellum ob hæc gerendum fuit. vid. *Thuan.* L. 96. p. 722. L. 100. p. 899.

4. Reliqua Esthoniæ, quæ liberare Poloni neglexerant, & pleraque ante Moscorum invasionem nunquam in Polonorum venerant possessionem, bello justo Moscis extorsit Joannes Rex Sveciæ 1581. qui non alia conditione in belli societatem venit, & diu hostis impetum solus sustinuit. vid. *Thuan.* L. 76. p. 803. Obvertunt vero *Poloni*. Quod Stephanus ab invasione Joannem, qui arma in Moscos vertenda in ipsam verterat Livoniam, dehortatus sit. vid. *Thuan.* L. 73. p. 667. 673.

5. Stephanus durante bello, in *Esthoniam* nullius juris sui mentionem fecit: potius de *Wesenberga* & *Tolsberga* receptis gratulatus est. Confer *Thuan.* L. 76. p. 801. 802. 803.

6. Livoniæ tutela à *Carolo V. Ferdinando I.* & *Maximiliano II.* commendata *Svecis*, tandem etiam illi facta est potestas vicini Principis patrocinium ambiendi. *Thuan.* L. 88. p. 358.

7. Ut maximè jus fuisset Polonis in *Esthoniam*, bello tamen à Moscis erepta, & à Svecis recuperata, his cedunt, cont. *Grot. I. B. & P. 3, 6, 7.* saltem quousque impensæ redderentur. Adde & prætensionem dotis. apud *Thuan.* L. 76. p. 802.

8. Mosci quod amiserant non iterum pace cedere potuere Polonis.

9. Ipse Sigismundus de adjungenda Poloniæ provincia sæpe compellatus, regno carere quam conditionem inire maluit. *Thuan.* L. 88. p. 353. 357. 358.

10. Si tandem consentisse detur, pactio adversus leges regni & avi testamentum nullius esse potest valoris. Et juramento se obligavit, ne faceret. *Thuan.* L. 88. p. 357. Et causa hæc quoque addenda foret aliis, ob quas regno exutus est.

II. In *reliquam Livoniam*; Quod hæc *Sigismundo Augusto* regi, & Reip. Poloniæ se subjecit, deserta ab Imperio, vid. *Thuan.* L. 28. p. 33. 34. L. 96. p. 721.

Resp.

Resp. Svec. Conf. *Mithob.* d. l. c. 3. pag. 42. 1. In *Livonia* summa vi adortus est Svecos Sigismundus Rex abdicatus. itaque provinciam hostilem occupare [illegible] potuere Sveci, quod inprimis 1621. & 1625. factum. De causa Svecica [illegible] agitur.

2. Quæcunque in bello solemni occupantur, victoris dominio [illegible] cedunt. Conf. *Grot. de I. B. & P.* 3, 6, 2. His vero obvertunt Poloni, Svecos [illegible] versus regem suum arma nihil acquirere regno suo potuisse.

Cæterum pactis in sexennium induciis 1629. in *Livonia* utrique in id temp[illegible] parti relicta sunt, quæ tenebant, nisi quod Curlandiam restituere Sveci jussi. Conf. *Meteran.* Niederl. Histor. l. [illegible] p. 644. Idem fere tenor fuit induciarum [illegible] annos protensarum. Tandem 1660. in Olivensi pace prætensio finem accepisse apparet. Ita enim in ea decretum art. 4. vid. *Loccen. Hist. Svec.* p. 9[illegible]5. *Seren[illegible] Rex & status Ordinesque regni Poloniæ, Magnique Ducatus Lithvaniæ, a modo [illegible] tuum cedunt vi hujus pacificationis Serenissimo Regi Sveciæ, ejusque successoribus [illegible] regnoque Sveciæ, omnem illam Livoniam trans Dunanam, quam Svecia hactenus per tempus induciarum tenuit & possedit, ut & partes cis Dunanas omnes, & insulam [illegible] in mari sitam, quas per idem tempus induciarum Svecia tenuit & possedit; nec non [illegible] juris Legibus & Reipublicæ Poloniæ in Esthoniam & Oesiliam hactenus ullo modo competere poterat. Atque hæc quidem omnia & singula, cum omnibus suis pertinentiis, terrestribus & maritimis, urbibus, arcibus, propugnaculis, bonis & proventibus, nec non juribus, jurisdictionibus, regalibus & superioritatibus, tam in Ecclesiasticis, quam in [illegible], nullis penitus exceptis, in plenum Dominium & proprietatem regum regnique Sveciæ transferunt; Ordinesque & subditos in illa Livonia ejusque recensitis partibus, omni erga Regem & Rempublicam Polonam obedientiæ vinculo & fidelitatis sacramento exsolvunt, nihil unquam in eos ac dictam Livoniam ejusque pertinentias [illegible] prætensuri. Cis Dunam autem Serenissimi Reges regnumque Sveciæ non ulterius, quam [illegible] nus, fines suæ possessionis in Curlandia aut Semigallia promoveant, aut servitutes [illegible] Illustrissimi Curlandiæ Ducis exigant; aut ullum jus lignandi, aliudve quod [illegible] in Curlandia aut Semigallia prætendant. Commissarii vero ad declarandos & determinandos [illegible] utraque parte fines, ab utrinque deputabuntur, & commissio hæc intra quatuor [illegible] nas a subscripto tractatu inchoetur, & intra duas expediatur.* Iterum art. 5. *Pars Livoniæ eaque Australis, quæ ante hæc & per hæc bella & temporibus induciarum [illegible] ne fuit regni Poloniæ Magnique Ducatus Lithvaniæ, nempe Duneburgum, [illegible], Marienhusen itemque omnia loca, quæ per Commissarios adidutos [illegible] nicæ possessiones per tempus induciarum [illegible] cum omnibus juribus [illegible] tiis, territoriis, urbibus, pagis, [illegible] & proventibus, [illegible] & utili Dominio remaneant in possessione Serenissimorum Regum ac regni Poloniæ Magnique Ducatus Lithvaniæ, nec Serenissimi Reges regnumque Sveciæ in istam partem Livoniæ, ut ab altera diversam, neque in Ducatus Curlandiæ Semigalliæque & districtum Piltensem, vel respectu Livoniæ Septentrionalis, vel quovis alio prætextu, [illegible] unquam jus prætendent aut prætendere poterunt. Cum vero Magnus Dux Moschoviæ non modo dictam Livoniam Polonicam, sed etiam partem Sveciæ occupatas armis nunc teneat, [illegible] conventum est, ut si Respublica Polonica aliquid ex Livonia Svecica quocunque tempore a Moschis, armis, tractatibus aut aliter receperit, teneatur totum id Sveciæ [illegible] gratuito non imputatis belli expensis restituere: eodem modo & [illegible] aliquid ex Livonia Polonica quocunque tempore a Moschis, armis, tractatibus [illegible] receperit, teneatur totum illud Poloniæ & Magno Ducatui Lithvaniæ [illegible] non imputatis belli expensis, restituere. Titulis & insignibus Livoniæ tum [illegible] Majestas Sveciæ ejusque successores Reges Sveciæ ratione Septentrionalis Livoniæ [illegible] lo Ducatus, tum Sacra Regia Majestas Poloniæ & Magni Ducatus Lithvaniæ ratione [illegible] stralis Livoniæ sub titulo Ducatus promiscue utentur.*

Scutula provinciarum regio clypeo circumdata.

§. XXIII. Alicubi vidi *Sigismundi III.* scutum cum scutulis regnorum, Principatuum & Palatinatuum duplici ordine illi circumfusis, quæ hic enim [illegible] ea picta vidi, de side pictoris, an nunquam in coloribus assignandis aberr[illegible] aliquot ipse exempla notavi) sponsorem me neutiquam interponens. [illegible] quadripertitum erat ex *Polonica* aquila & *Lithvanico* equite. Ei imponebatur medium

dium aliud scutum ex *Sveciæ & Gothiæ* tesseris quadripertitum, cum *Wasarum* media parmula. Huic scuto torque aurei velleris circumdato & corona redimito 46. scutula adjiciuntur. In suprema regione scuto majori imponitur scutulum rubeum cum argentea aquila coronata, Poloniæ armorum symbolo. A dextera proximæ sunt parmulæ, in duos circulos seu ordines distributæ & catenis aureis conjunctæ. Exterior referebat illos titulos *Poloniæ majoris, Sveciæ, Duc. zur Mas, Podoliæ, Duc. Siradiæ, Razivilliorum Duc. Olykæ, Palatinatus Calisiæ, Palatinatus Siradiæ, Palatinatus Lublini, Palatinatus Kioviæ, Palatinatus Trocensis, Dobrinæ.* Interior circulus continet scutula *Wasarum* gentile, *Duc. Mazoviæ, Livoniæ, Palatinatus Sandomiriæ, D. Zatoriæ, Palatinatus Lanciciæ, Palatinatus Minscensis, Palatinatus Plocensis, Palatin. Polocensis, Palatin. Podlachiæ.* Ex sinistra parte exterior ordo hic est *Poloniæ minoris, Magni D. Lithvaniæ, Duc. Russiæ, Duc. Borussiæ, Duc. Pomeraniæ, Duc. Silesiæ, Palatinatus Chelmensis, Palatinatus Mscislaviensis, Livoniæ,* (quod nomen duobus datur scutulis) *Vlcomiriensis, Palatinatus Walachiæ.* Interior vero his parmulas exhibet *Regni Gothici, Duc. Samogitiæ, Duc. Siupzensis, Palat. Belzensis, Palat. Brescensis, Palat. Novogrodiensis, Palat. Ravensis, Poloniæ regionis, Palat. Smolenscensis, Palat. Brescensis.* Intimum locum obtinebat extremas duas series jungens pelta *Moscoviæ*. Ex his ad Svecicam successionem spectant clypei Svecicus, Gothicus & Wasarum. Ad *Poloniam majorem* referuntur Palatinatus *Calisiæ, Lenciciæ, Brestensis* (ita enim credo legendum loco *Breskensis*) *Siradiæ*, quæ inter Ducatus collocatur, & tanquam Palatinatus repetitur, *Ravæ.* Ad *minorem Poloniam* spectant *Sendomiriæ* (ita enim legendum est, non Sandonaria) & *Lublini* Palatinatus, *Zatoriæ* Ducatus. Ad Lithvaniam spectat *Trocensis* & *Brescienfis* Palatinatus. *Russiæ rubræ* connumerantur *Podoliæ, Kioviæ, Volhiniæ, Belzensis, Chelmensis* Palatinatus & Satrapiæ, *Olykæ* Duc. *Russiæ albæ* autem *Novogrodensis, Minscensis, Polocensis, Smolenscensis, Mscislaviensis* & *Witepscensis* Ducatus, *Mazovia*, quam duplici nomine Ducatus *zur Mas*, & *Mazoviæ* expressam vidi, quod forte ob aliquot Ducum illorum lineas factum est, (quæ complectitur *Plocensem* Palatinatum, *Podlachiam*, terram *Dobrinensem*, eodem spectat *Livensis* Castellanatus & territorium. Nec tamen satis video, cur duæ Livoniæ tesseræ ostendantur.

§. XXIV. Insignia illa sunt: in serie dextra externa *Poloniæ majoris*, aquila auro coronata argentea in minio, *Sveciæ* tres coronæ aureæ in cæruleo. *Duc. zur Mas* aquila argentea in minio, *Podoliæ* in cæruleo Sol aureus quindecim radiis, qui singuli in stellas terminantur, fulgurans, *Siradiæ Duc.* in aureo clypeo a dextris aquila media nigra, cui à sinistris tergo adhæret erectus ursus fuscus, corona capitibus impendente, *Razivilliorum Ducatus Olykæ* in auro aquila nigra, pectore deferens parmam quadripertitam, in qua areolam primam tria cornua venatoria ornant, reliquarum non agnoscere potui symbola, *Calisiæ* in scuto tessellato auro & nigro caput adversum bubali rubei, annulo argenteo pernares trajecto, & desuper incumbente corona aurea, *Siradiensis* Palatinatus iterum ursus erectus tergo adhærens aquilæ dimidiæ, sed rubeæ & quidem ex sinistro latere locatæ in parma argentea, *Lublini* in cæruleo gradiens cervus suo colore pictus collari revinctus: *Kioviæ* in cæruleo eques dextram versus conversus, & in lævam ursus erectus, utrique incumbente desuper corona aurea, *Trocensis Palatinatus* in minio pars mænium cum duabus turribus utrinque & in medio porta ex argento, *Dobrinæ* in nigro facies triplex Geryonis coronata auro. In interiori ambitu dextro: *Wasarum* parma gentilis transversè secta ex cyano, argento & cocco, incumbente fasciculo spicarum utrinque revincto aureo. *Mazoviæ* in nigro aquila argentea auro coronata, *Livoniæ* in cyano gryphus aureus, (*Cyriac. Spangenb.* Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. p. 317. b. *Livoniæ* tribuit in area cærulea gryphum aureum alis cocco infectis,) *Sendomiriæ* pelta bipertita hinc coccinea, illinc ternis aureis & nigris fasciis exarata, *Zatoriæ* in argento aquila rubea, *Lanciciæ* in cærulea gradiens agnus paschalis retrospiciens ex argento cum vexillo candido, rubea cruce insignito, *Minscensis* Palatinatus in rubeo eques cataphractus gladio minans, equo albo insidens, clypeo argenteo inscripta cruce coccinea, *Plocensis* in argento aquila nigra, *Polocensis* in cæruleo eques cataphractus, ensem evaginatum gestans & scutum cruce rubea insigne, equo argentato insidens, *Podlachiæ* in auro ad dextram properans eques cataphractus gladio minax, ad sinistram respiciens aquila nigra. In

Provinciarum, Ducatuum & Palatinatuum tesseræ.

ordine finiftro exteriori *Poloniæ minoris* in minio aquila argentea [illegible] (nullam differentiam a majori obſervo, quam quod hujus aquila [illegible] dextram reſpicit, quod tamen a phantaſia pictoris profectum potuit) *M.* [illegible] *niæ*, in cæruleo eques cataphractus argenteus gladio minax, crucem [illegible] plicem ſcuto argentato impreſſam geſtans, inſidens equo argentato, [illegible] quo inſtructu equi nec non ephippio & dependente ſtragulo coccineis, [illegible] in cæruleo leo aureus coronatus, *Boruſſiæ Duc.* in argento aquila nigra [illegible] re protenditur brachium armatum gladio minitans, *Duc. Pomeraniæ* in [illegible] phus rubeus, *Sileſiæ Duc.* in auro aquila nigra, inſcripta pectori lemniſca [illegible] argentea, *Chelmenſis Palatinatus* in ſcuto argenteo inter tres arbores [illegible] naturali colore, *Moſaisko* in minio eques cataphractus cum gladio [illegible] cruce nigra inſcripta, ſella rubea, equo argentato. *Livenſe* prius ſymbolum [illegible] leſtino ſcuto angelus argentatus, dextra argenteum, ſiniſtra aureum tenens [illegible] tanquam iter faciens, alterum idem cum Ducali Siradienſi, niſi quod [illegible] aureo eſt argenteus, *Vilcomariæ* in minio angelus argentatus dextra [illegible] reum tenens, *Valachiæ* in argento leo niger, auro coronatus, [illegible] ad cervicem ejus, ſub ſiniſtro anteriori pede luna falcata. In ordine interiori [illegible] ſunt ſcuta *Gothiæ*, cum leone rubeo ſuper fluvius ſaliente, *Duc. Samogitiæ* [illegible] leone erecto fulco, *Duc. Slupcenſis* aureum cum grypho rubeo, [illegible] rubeum cum equo alato argenteo, *Palat. Breſlenſis* aureum cum erecto urſo [illegible] jus tergo adhæret ſiniſtram aſpiciens dimidia aquila atra, *Novogradenſis Palat.* [illegible] leum inſignitum equite, cataphracto gladio & clypeo argenteo cruce rubea [illegible] to, ephippio rubeo, quo equus candidus ſternitur, *Ravenſis Palat.* rubeum cum aquila argentata, *Smolenſcenſis Palat.* argenteum cum vexillo diagonaliter locato rubeo inſcripta quadra aurea, ex lancea aurea dependente: *Breſcienſis* cæruleum cum [illegible] te cataphracto, qui gladium evaginatum vibrat, ſcutum gerit rubea cruce ornatum, & inſidet ſtragulo rubeo, quo equus argenteus ſternitur. Infimum *Meliaz* [illegible] lum cæruleum refert caput bubali adverſum aureum, ſtella inter cornua micante ex eodem metallo, & appoſitis è lateribus hinc lunula iſthinc roſa argenteis.

Sileſiorum aquila.

§. XXV. Hæc de Polonicis inſignibus & titulis. Antequam vero caput hoc claudamus, de *Sileſiæ* etiam inſignibus agendum. Cum enim ejus Principes a [illegible] *diſlaum* genus referant, qui *Boleslai Crivoufti* filius a fratribus Principatu [illegible] cum à Friderico Imperatore reduceretur mortuus eſt, ſibi quidem Sileſiam [illegible] nuere, ſed ſimul teſſeram Polonicam, illius ſeculi more coloribus variatam [illegible] *Schickfuſ.* Chron. Sileſ. 2, 1. p. 6. Schleſiſche Fürſten ſich von den Polen [illegible] parirt, auch den weiſſen Adler/ welchen ſie ins gemein von den Polniſchen [illegible] gen/ ihren vorfahren/ ererbet/ an farben und abwechslung der Adler und anderen geändert / damit ſie je nichts gemeines mit den Polen haben möchten. Quod ultimum hoc attinet, aliquid ad mutationem contuliſſe Polonorum [illegible] ſcio quam firmum ſit, nam etiam ipſi Sileſii Principes haudquaquam ex [illegible] aquilas ſuas variarunt. Potius ex more ſeculi id factum eſt, quo fratres & agnati certis diſcerniculis (quorum apud nos genus eſt, colorum variatio P. 1. c. 8.) teſſeras diſtinguere ſolebant. Unde quæ nunc Principatuum habentur inſignia, forte potius Principum fuere, qui inter ſe diſtinctione illa uſi, demum Ducatibus ſymbola ſua [illegible] runt. De colore aquilarum ita etiam *C. Spangenb.* P. 2. L. 12. c. 24. p. [illegible] Die Schleſier haben weiſſe Adler geführt / biß auffs 13[illegible]. jahr / da ſie den Polen zuwider ſchwartze oder andere farb Adler angenommen. De qua mox etiam [illegible].

Sileſiæ provinciarum teſſeræ.

§. XXVI. Propria *Sileſiæ* parma *aurea* eſt, impreſſa *aquila nigra coronata* [illegible] te pectore *ſemilunam & huic impoſitam cruciculam, argentei coloris.* Ita [illegible] pag. 5. *Saganenſi* Principatui datur ibidem ſimilis aquila, niſi quod [illegible] crucicula; In quem modum ibidem pingitur *Crosnenſis.* Aſt in ſcuto [illegible] *nenſi* aquilæ ſubſternitur area argentea, & pectoris lunulæ additur crux [illegible] dem *Jagerndorfenſi* ſeu *Carnoviæ* aquilæ in parmula argentea expanſæ [illegible] venatorium inſcribitur quod in Wapenb. d. l. non comparet. [illegible] rum ibidem nigra ſcuto aureo inſcribitur, & pectore lunulam argenteam [illegible] *Teſchinenſi* Principatui datur in cæruleo clypeo aquila coronata aurea. [illegible]

Ratiboriæ

Ratiborii scuti bipertiti parte priori conspicitur, sed sine corona. Tantum *Oppaviensi* seu *Troppavio* Ducatui datur parma solum ex argento & cocco bipertita, quali etiam distinctione pars ulterior *Ratiboriæ* peltæ, sed ordine inverso tingitur. Singulis hisce scutis in citato armoriali nostro apices dantur, *Silesio* duo cornua aurea, ex quibus utrinque quina vexilla protenduntur hinc duo aurea, tria rubea, illhinc duo rubea, tria aurea: *Crosnensi* duo cornua, nigrum & aureum, & inter ea hinc tria aurea, isthinc tria nigra vexilla, *Saganensi* aquila consistens, semilunam argenteam deferens pectore, *Iegerndorfio* duo cornua venatoria obversa, quibus tertium incumbit, *Olsensi* cauda pavonina, in qua aquila scutaria expansa apparet, *Teschinensi* aquila scutaria, *Ratiborio*, jugum alarum, quarum alterius interiora cærulea pennis aureis, alterius argentea rubeis ornantur, *Troppaviensi* inter cornua argenteum & coccineum sex vexilla, terna in dextram locata cocco, in lævam totidem argento picta. Galeæ autem omnes præter *Saganensem* coronatæ sunt. Laciniis utuntur Silesia, Crosna, Oelsa, Saganum *atris & aureis*, Carnovia *argenteis & furvis*, *Teschena* aureis & cyaneis, *Oppavia* argenteis & rubeis, *Ratiboria* hinc cæruleis & aureis, isthinc argenteis & miniatis.

§. XXVII. Ex civitatum *Ratiboriæ* & *Oelsæ* scutis, quæ videre licet Wapenb. P. 1. pag. 222. dubium alicui esse possit, annon aliquando quidam horum Principum aquilam argenteam in solo rubeo, quæ Polonorum est, retinuerint: cum enim ex Principum suorum scutis dono civitates aliquid accipere soleant, Ratiboria anteriori bipertiti clypei regione dimidiam talem aquilam, Oelsa integram, quæ pedibus schedam argenteam gestet, ostentat. An olim alia tinctura aquilæ?

§. XXVIII. Silesiorum Ducum duo inprimis scuta aliquot areolis constantia in Sibmachero conspiciuntur P. 1. p. 6. quæ jam lustrabimus. *Lignicensium* & *Brigensium* Ducum, (qui in Piasteorum Principum ultimo Georgio Wilhelmo 1675. defecere,) quod est, quadripertitum prima & quarta quadra *aurea aquilam expansam nigram, quæ semilunam pectori* impressam gerit, refert: secunda autem & tertia *tessellata* est ex *argento* & *minio*. (der Lignitzische Schachzagel.) Si conjiciendi sit libertas, aquilam illam nigram ab Vratislaviensibus Ducibus gestatam existimo, nam talis in civitatis *Vratislaviæ* secundo laterculo Wapenb. P. 1. p. 222. conspicitur. Ex Vratislaviensibus autem orti Lignicii sunt. *Tesseras* Boleslaus calvus forte assumsit; cum enim Jaueræ civitati in eod. Wapenb. l. c. tribuantur similes tesseræ, haud dubie Principis donum, *Svidnicæ* & *Iaueranæ* lineæ illas tessellas etiam in usu fuisse oportet: ea vero cum Ligniciis ab illo Boleslao descendit. In Sibmachero superadditur parmula media linea diagonali ex dextro angulo bipertita, & argento atque cocco tincta: hanc vero suam non agnoscunt Silesiæ Principes. Scutum Lignicium.

§. XXIX. Scuto huic cassides imponuntur tres. *Medianam* exornant pennæ pavoninæ duplici ordine in orbem dispositæ, ambientes sphæram auream cum aquila scutaria exoriente. *Anteriori* insistit aquila nigra oblique locata cum semiluna argentea in pectore: quæ Silesiæ est. Has duas galeas circumvolant laciniæ nigræ & aureæ. *Extremæ*, ex qua dependent phaleræ ex cocco & argento, imponitur globulus aureus sustinens scutulum tessellatum Lignicium. Galeæ.

§. XXX *Titulus* non uno modo usurpabatur, sed prout Principatus alii aliis assignati fuere. Tres fratres nostra ætate ita usurpabant: *Georgius Dux Silesiæ, Lignicii & Brigæ.* (in Schlesien zur Lignitz und Brieg.) *Ludovicus Dux Silesiæ, Lignicii, Brigæ & Goldbergæ. Christianus D. Silesiæ, Lignicii, Brigæ & Wolaviæ.* Tituli.

§. XXXI. *Monsterbergica* parma apud eundem *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 6. item quadripertita est: *Primus* laterculus bipertitus ex *auro* & *argento aquilam* continet item *bipertitam* in auro *nigram*, in argento *rubeam*, pectori impressa *semiluna argentea*. Hoc δῆγμα est *Monsterbergici* Principatus, quod a Boleslao seu Bulcone ridiculo D. Monsterbergio Boleslai Calvi Lignicii nepote vel ejus patre Boleslao seu Bulcone assumtum reor. Inde Ducatui adhæsit: unde nunc in Auerspergii Principis, quem Imperator illo titulo ornavit, clypeo conspicitur apud *Furst.* Wapenb. P. 3. pag. 5. Scutum Monsterbergense.

§. XXXII. Alter laterculus totam *Silesiam* aquilam sine mutatione repræsentat. Sive ob familiam Silesiam, ex qua Ducum etiam iste ramus descendit: seu quod Silesia.

Oelſa deſignatur totius ſymbolo : quamvis ſupra diximus, illi Ducatui ea [illegible] dari, ſed ſine corona & crucicula. Tertia areola *Ligniciaſis* [illegible] ſuſpicatus ſum §. 28. a Boleslao Calvo aſſumtas, unde ad Monſterb[illegible] etiam delapſæ ſunt, licet in Lignicium Principatum nulla quod ſciam [illegible] tenſio.

Lignicia.

Glazius Comit.

§. XXXIII. Ultimam areolam *rubeam duo balthei ſiniſtri aurei* [illegible], quæ *Glazenſis* ſeu *Gla[illegible]* Comitatus nota eſt: Hunc 1326. *Boleslaus M[illegible]gius* Joanni R. Bohemiæ vendidit, quod ei primum in Sileſiam poteſtatis [illegible] fuit. Iterum Carolus IV. Comitatum ipſi ad dies vitæ reddidit ſed ut [illegible] micæ ſubderetur. Inde 1462. *Victorinum* & *Henricos* duos *Georgii Regis Bo[illegible]* lios *Fridericus III.* Imperator, quem à Viennentibus obſeſſum liberaverant, [illegible] dinis ergo Comites *Glazii* (cujus dominium Georgii mater *Anna Wartenb[illegible]* miliæ jam intulerat) & *Duces Monſterbergii* creavit: unde Comitatus [illegible] milia manſit aliquandiu: ſed poſt varias mutationes 1579. in regiam poſſ[illegible]nem rediit.

Conſtatt.

§. XXXIV. Scutulum medium *Cunſtadienſe* tranſverſe ſecatur, inferiori parte argentea, ſuperiori nigra, per quam ejusdem metalli duæ tranſeunt faſciæ. [illegible] eſt familiæ *Podiebradicæ* ſeu *Cunſtadiæ*, quam ab antiquis Comitibus Bernecci[illegible] & Niddanis deducere amant. Ex illis ſub Rege Wenceslao & Ottocaro celebris [illegible] ſeu *Bozko C. Berneckius* & *Burggravius Zaaymius* fundator monaſterii [illegible] in Moravia. Eo natus *Gerhardus* Cunſtadium condidit, unde filius *Smilo* [illegible] cto *Cunſtadium* aſſumſit. Ejus nepos *Boſco* ab uxore Roſenbergia *Po[illegible]* nactus eſt. Ejus vero pronepos inprimis celebris fuit *Georgius*, qui 1458. *Rex* [illegible] eſt, quod axioma etiam licet a multis impugnatum ad vitæ finem retinuit. Ex [illegible] *Henrico* familia orta eſt *Ducum*, quorum ultimus *Carolus Fridericus* 1647. vita exceſſit.

Familia

Monſterbergæ fata

§. XXXV. In hac gente *Monſterbergam* Henrico & fratribus à Friderico Imperii nomine conceſſam modo diximus. 1489. Rex Matthias ipſis illum Principatum & *Franckenſtein* eripuit: ſed recepere illo mortuo. 1495. *Olſnenſis* Ducatu[illegible], qui extinctis Ducibus ex Piaſtea gente ad regem redierant, a Rege Vladislao [illegible] conceſſi, ſed ut *Podiebradium* regi cederent. Henricus II. Dux *Mon[illegible] & Franckenſtein* oppigneravit *Duci Lignicio* Friderico II. Ab eo vero 155[illegible] redemit *Ferdinandus*, ab hoc iterum Dux *Joannes*. Demum vero ob debita graviora ad *Max[illegible]num II.* Imperatorem uterque Principatus devoluti, ipſis Ordinibus ad [illegible] ter pretium repræſentantibus. *Olſa* tamen in poteſtate gentis manſit, at [illegible] Imperatoris filiæ ultimi Caroli Friderici *Elizabethæ Mariæ* [illegible] eſt, [illegible] *Sylvio Nimrodo D. Wirtenbergio* attulit, atque ab his parentibus filii habent: & *O[illegible] Sileſiam* aquilam toti Wirtenbergio clypeo imponunt.

Sternberg.

§. XXXVI. In eodem ſcuto Wirtenbergo-Sileſio inter duos interiores quadrantes vidi inſertum laterculum, *tricipiti colli miſſentem ſtellam* repræſentantem. Laterculo *cyaneum* colorem *ſtellæ aureum* convenire exiſtimo: ut notetur Dominium *Sternberg.* ex Bavenb. P. 1. pag. 32. Nam Catharina Wenceslai de Berka & Duba, judicis provincialis Moraviæ, filia Dominium illud in Moravia marito Carolo D. Monſterbergio attulit.

Galeæ.

§. XXXVII. Huic ſcuto impoſitæ tres galeæ. *Media* ſuſtentabat jugum alarum expanſum aureis, nigris, rubeis, aureis, nigris & argenteis baltheis exaratum, quod ex colore judico apicem eſſe *Monſterbergium*, dependentibus laciniis utroque [illegible], rubeo & nigro colore pictis. Forte *Cunſtadius* in iisdem latet apex. *Alter[illegible]* [illegible] phaleræ rubeæ & argenteæ, caudas duas pavoninas, quibus ſingulæ [illegible] ejusdem tincturæ, videlicet rubeæ & argenteæ, interſcriptæ: *poſterior* in [illegible] in auro aquilam Sileſiacam monſtrabant; Laciniæ circumvolitant atræ & [illegible].

Tituli.

§. XXXVIII. Titulus Ducum fuit: *Dux Monſterbergæ, in [illegible] zii, Dominus in Sternberg, [illegible] & Mezibor.* Hertzog zu Münſterberg [illegible] ſien/ zu Oels/ Graf zu Glatz/ Herr auf Sternberg/ [illegible] und [illegible]. Mecziboria bona a Leſchinskio emit Carolus II.

CAPUT

Caput XXXI.
Bar. Rauber.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Lazii deductio.*
3. *Possessiones in Austria.*
4. *Scutum.*
5. *Rauber. Planckenstein.*
6. *Galea.*
7. *Circkniz. Lacus naturæ miraculum.*

§. I.

GEnerosa *Baronum Rauberorum* familia originaria est ex *Carniolia*. Ex ea *Gabr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 185.* primum exprimit *Matthæum Rauber* cognomento *Engelschalck*, qui claruerit 1278. Hoc genitum *Stephanum* alias *Engelschalck* & *Leonardus* Margaretæ de Planckenstein maritus. Hoc nati *Hermannus, Gaspar, Nicolaus, Ioannes, Adamus*, quibus omnibus sobolem adscribit. Ex illis idem *Ioanni* titulum liberi Baronis tribuit, nec non reliquorum illis. *Nicolao* natus est *Christophorus Episcopus Labacensis*, & administrator Seccoviensis, qui 1536. decessit. Familia.

§. II. De illis ita *Wolfg. Lazius de migr. gent. L. 6. p. 204. Domini Engelschalki, Rauber cognomento, Carni, & Comitum Ortenburgensium vasalli, à latrociniis quibus Dominis suis operam locabant, nomen adepti, qui hodie possident apud Carstyn arcem.* Quod nominis rationem attinet, videtur unde conjecturam probet autor, mihi vero non sit simile, nomen adeptum quod dedecori esset. Recenset vero post *Stephanum*, qui beneficio Comitum Attenburgensium l. Ortenburgensium *Velach* possederit circa 1379. *Ioannem.* 1389. *Matthæum.* 140. *Ioannem & Iacobum*, qui Circkniz possederunt 1431. *Leonhardum & Nicolaum* à Maximiliano I. Baronum titulis auctum, quorum ille Cæsaris Mareschallum egerit, hic ex Mettipergensi heroide Anata (Juditha) genuerit *Wolfgangum Theodericum*, qui illo tempore castrum Kaysersberg in Styria supra Leubnam opidum tenuerit. Inde allegat *Georgium* ex linea, quæ dignitatem Baronum non habuerit, tum *Ioannem, Ioachimum, Adamum & Eberhardum*, qui in Carinthia Carlstein atque in Austria Petronellam possederint. Lazii deductio.

§. III. Familia hæc ex Carniola in Austriam sub Maximiliano I. transiit, atque ibi Petternell, Planckenstein & Krumau am Kamp hypothecario jure obtinuit. Possessiones in Austria.

§. IV. Insignia exhibet *Furst.* Wapenb. P. 5. p. 17. Est eundem quadripertitum est scutum. In *prima* area, cui extrema continuat, argentea, visitur dimidius bubalus seu urus (Büffel ochs oder ur-ochs/) niger, auribus, ex quibus flammæ prorumpentes apparent) & lingua rubeis, cornibus auratis ac eodem metallo per nares trajecto annulo. *Secundum & tertium* laterculum rubeum transit baltheus sinister nigrarum & argentearum tessellarum duplici ordine variegatus. Scutum

§. V. *Gentilis* tessera est bubalus: Baltheus notat familiam de *Planckenstein*, cujus heres Margareta in matrimonio Leonardi Rauber seculo decimo quinto vixit. Rauber. Planckenstein.

§. VI. Galeæ duæ insistunt coronatæ, ex quarum priori exurgit bubali [illegible]: è posteriori protenditur jugum complicatum alarum tessellato baltheo exaratarum. Laciniæ sunt argenteæ, hinc nigro, inde rubeo colore reflexæ. Galeæ.

§. VII. In titulis videmus mentionem *Circkniz* seu *Circeniz*, à quo nomen est Circonicensi lacui, naturæ miraculo: quod ita describit *Georg. Fournier. Geogr. orb. Notit. L. 11. c. 13. Tribus minutis à fonte Laubaci amnis, in pago Zirckniz lacus est, qui quotannis aquis de repente ex abdito venientibus cum innumera copia piscium exundat, appetente æstate exarescit: ut quo in loco fuit piscatio, ibi post frumentum serere, quæ post vigesimum diem possis metere: magna tamen ejus pars ad venationem apta est.* M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 276. ita describit: Daselbst fast alle jahr umb das ende deß Herbsts das wasser auß den löchern gähling herfür kommt sehr viel fisch mit sich bringt und das gantze feld uberschwemmet. So bald aber der sommer herbey nahet / sich das wasser wieder verlieret / und der boden trucken wird dergestalt / daß / wo man zuvor neulich gefischt / und hecht über zwo ehlen lang und enten / so auß den hölen der berge lebendig herfür kommen / gefangen / man jetzund säen / erndten / und so man will / auch jagen kan. Circkniz. Lacus naturæ miraculum.

Caput XXXII.
Com. à Sayn & Witgenstein.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Ex Nassoviis creditur orta.*
2. *Altera ex Spanheimiis. Diploma de divisione Comitatuum inter Godofredum & Henricum fratres. Saynius ramus.*
3. *Scutum Saynio rum Comitum.*
4. *Leo Saynius. Origo. Spanheimiæ tessellæ omissæ.*
5. *Controversia cum Elect. Trevirensi. Controversia filiarum Ernesti cum patruis.*
6. *Hachenburg.*
7. *Homburg.*
8. *Maynzberg.*
9. *Freusburg.*
10. *Sirck.*
11. *Galea.*
12. *Tesseræ Manderscheidio & Saynio scuto insertæ.*
13. *Ramus Homburgio-Witgensteinius.*
14. *Scutum lineæ Georgii.*
15. *Witgenstein.*
16. *Linea Wilhelmi.*
17. *Galea.*
18. *Linea Ludovici jun. Lauterburg. Lohr & Clettenberg. Horstein.*

§. I.

Familia.

Ex Nassoviis creditur orta.

COmitatus *Saynensis* in Westphalico circulo, qua ille Rhenano confinis est, situs, *Hachenburg, Altenkirchen* & alia comprehendit: nec uni semper familiæ paruit. Traditionem si sequamur, prima stirps Comitum ex *Nassoviis*, quorum contermini e ditiones, orta fuerit. Ita *Textor* Nassoviorum scriptor Fridericum appellat, [illegible] fratre *Eberhardo*, ejusq; filio *Eberhardo* cognomento *potente* seu *magnifico* reliquum Nassoviam, quæ nunc quoque rerum feliciter potitur, gentem derivat, ipsum vero perhibet seculo nono in Hispania adversus Mauros bellum gessisse, & arcem *Sayn* condidisse, atque ex *Sigetha* filia *Walberti de Eyland* seu *Eliam* genuisse *Waltherum* reliquorum Comitum conditorem. Quos hic posteros habuerit, non legi. Si tamen [illegible] qua scriptoris torneamentorum sit autoritas, illi recensentur comparuisse in [illegible] Magdeburgicis 935. *Gebhardus*, Rotenburgicis 942. *Sweicardus*, 1019. Trevirensibus [illegible] Eisenbardus, 12[illegible]9. Coloniensibus Gebhardus. Ex ea descendisse oportet *Brunonem* Archiepiscopum Coloniensem, qui 1205. loco Adolfi Montani depositi electus, quod Ottoni Imperatori studeret, à Philippo Augusto bis captus, demum dimissus & 12[illegible] mortuus est: Ille fratres habuit, *Everhardum*, *Gerlacum* præpositum [illegible] & *Henricum* Comitem, quo *Henricus II.* cognomento *Magnus* natus est, qui 12[illegible] masculorum ultimus familiam terminavit.

Altera ex Spanheimiis.

Diploma de divisione Comitatuum inter Godofredum & Henricum fratres.

§. II. Sorore Henrici II. & *Ioanne C. Spanheimio* natus est alius *[illegible]* *C. Spanheimii* & *Godofredi* pater, qui à Palatino Electore 12[illegible]3 Comes Saynensis investitus est, novæ stirpis conditor. Cæterum operæ pretium esse reor, ut exhibeam instrumentum divisionis hereditariæ inter *Godefredum* illum *Saynensem* & [illegible] *Spanheimium* Comitem, quod ita sonat. Wir Godefried Grave zu Sayn thun männiglichen/ so diesen brieff sehen werden/ kundt und zuwissen/ als sich zwischen uns an einem/ und unsern geliebten bruder Henrichen/ am andern theil/ unser erbschafft theilung halben streit erhalten/ und derselbige Henrich aus seinem guten willen/ [illegible] und mit gegebener treuen angelobt/ das [illegible] was wir über all solche theilung der erbschafft verordnen wurden/ für [illegible] und fast zu halten/ inhalt darüber fernere uffgerichter brieffen/ derwegen [illegible] meynung all solchen streit und uneinigkeiten/ so erwachsen kündten/ [illegible] bauen/ sagen und verordnen wir/ daß gemeldter unser bruder Henrich [illegible] ben solle die Graffschafft Spanheim mit ihren schlössern vestungen [illegible] treuen/ leiben leuten/ diensten und leuten allermassen/ wie unser vatter Johann/ Grave zu Spanheim dieselbe besitzet und ein hat. Darneben alle [illegible] güter/ welche uns und unserem bruder obgenannt durch absterben [illegible] guter gedächtniß Albeiden Grävinnen zu Spanheim berühren [illegible] seiten Rheins die gelegen/ ermeldter Heinrich allein haben soll [illegible] das dorff Mendigh/ Winningh und die advocatiam von Trure mit ihren [illegible] sten und gefällen. Darauff dann wir mit hand und halm verziehen [illegible]

aber

aber unſer vatter tödtlich abgehen / oder ſeine erbſchafft reſigniren wurdt / ſollen wir innerhalb jahres friſt von tagh unſers vatters abſterbens oder ſeiner reſignation ermeltem unſern bruder Heinrichen auß unſeren gütern welche ihme am beſten gelegen, verweiſen funffzig marck Cölliſch jährlicher renthen / nach unſer und seiner freunde rath zuempfangen / welche funfftzig marck renthen wir oder unſere erben wieder kauffen mögen mit funffhundert marcken / und im fall wir die halbſcheid all ſolcher fünf hundert marck bezahlen werden / ſoll die halbſcheid derſelben funffhundert marck an uns frey wiederumb kommen. Wir halten uns aber bevor die Graffſchafft Sayn mit ihren ſchlöſſern / veſtungen / getreuen lehen leuten / dienſten / und anderen ihren zugehörigen an der ſeiten deß Rheins / da das ſchloß Sayn gelegen iſt. Es ſollen auch alle güter / welche nach abſterben unſer baaſen weyland Mechtilden / Grävinnen zu Sayn / an uns beyden nach todt unſers vatters fallen werden / auch alle dienſten und leuten frey oder eigen mit den angehörigen herrlichkeiten der ſchlöſſer Sayn / Hachenburg / Welterberg / Bretzbracht und Holſtein / wo dieſelbe auch hinkommen werden / von dieſer oder der andern ſeiten Rheins / unſer ſeyn und bleiben. Jngleichen ſagen und bezeugen wir / daß die angehörige getreue dienſten und leute der ſchlöſſer Spanheim / Dille / Starckenberg und Ellenbach ermeldtem unſerem vatter jetzo zugehörig / unſerem bruder dienen ſollen / ſie bleiben gleich wo ſie wollen. Wollen auch zum andern / daß unſere kinder / welche ehelich gehalten werden / die ſeyen manns oder weiblichen geſchlechts ohne einige moleſtation oder widerwärtigkeit / derwegen einer dem andern zumuhten / all ſolcher güter erfreuet ſeyn ſollen. Zu urkundt und gezeugnüß dieſer dingen haben wir unſer / unſers vatters / und unſers vettern Walani von Spanheim / Canonichen zu Cölln / Gerhard Graffen von Newenar / Johanns Herrn zu Wildenburg / und Hermans von Müllenarcken ſiegeln an dieſem brieff thun hangen. Geſchehen zu Sayne / im jahr unſers HERRN / tauſent / zweyhundert / vier und ſiebentzig / am tag deß heiligen Vincentii. Ita videmus, Godofredo non nisi Saynensem Comitatum & titulum retentum, Spanheimio ſolo penes Henricum manente, quod ſicuti a moribus noſtri ſeculi valde abludit, ita iſta ætate non infrequens fuit. Porro hoc Go- Saynius ramus.
dofredo & Juta *Homburgia* nati *Ioannes* & *Engelbertus* diverſos emiſere ramos: *hic Homburgium*, qui Witgenſteinia ſucceſſione deinceps auctus eſt, *ille Saynenſem*, illorum Comitum, qui usque ad 1606. quo maſculorum ultimus *Henricus* fatis conceſſit, comitatui præfuere: à quibus matrimonio Annæ Eliſabethæ & Wilhelmi C. Witgenſteinii ad hunc ramum ſucceſſio delapſa eſt.

§. III. Qui ex illa gente Saynenſi ultimi fuere, ſcuto uſi ſunt, quale apud *Sibmacher*. Wapenb. P. 1. pag. 17. deſcribitur, ut quadripertitæ area media alia parmula incumbat. Hæc deſcriptio primum merito locum hic occupabit. Scutum Saynioru Comitum.

§. IV. Media hæc parmula *rubea*, *leonem adverſo vultu* ſeu *leopardum aureum* repræſentat cauda *biſurcata*. (Löw mit gantzem angeſicht und doppelt geſpaltenen ſchweiff /) quod vetus σῆμα eſt Saynenſe. De ejus origine nihil certi habeo. Leo Saynius. Origo.
Textor ut & *MSS. Salmenſia* produnt, *Fridericum Saynæ* conditorem, ei materna inſignia appendiſſe. Mater autem ei aſſignatur *Roſina Blanca Ludovici Ducis de Angeben* (ſeu Angaben) filia, cum ex eo leonem hunc convenisse credendum eſſet. Uti vero ignotiſſimus hic Ducatus, & tota relatio non immerito ſuſpecta eſt, ita nihil hic aſſerere audeo. Si tamen certum ſit, Naſſovios & Saynenſes agnatos fuiſſe, rerum harum peritioribus diſpiciendum relinquo, an leonem Saynenſes communem cum Naſſoviis habuerint, colore parmæ, qui diſcerniculi modus ſuperioribus ſeculis obtinuit, immutato & vultus ſitu converſo. De eo etiam dubitari poſſet, qui factum ſit, quod Saynenſi Comitatu ad Spanheimiam ſtirpem, quod modo diximus, tranſlato, hæc aſcititium ſymbolum gentili ſuo prætulerit, Saynenſi leone in locum teſſellatum Spanheimiarum ſubſtituto. Huic tamen dubio ſatisfiet facile, ſi morem antiquiorem cogitemus: quo non admodum inſolens fuit, ſucceſſionis cauſa teſſeras avitas plane immutari aut omitti. Ita Ortenburgios etiam Comites ex Spanheimiis ortos ſuo loco dicemus; ſed in horum quoque parma non magis quam Saynenſi Spanheimiæ teſſellæ omiſſæ.

veſtigium

vestigium tessellarum Spanheimiarum apparet. Ita Leo Hassiacus in Brabantiæ [illegible] cum successit, Normbergensis in vicem quadratum Zollernarum, [illegible] tum Saxonicum Ascaniorum veteris familiæ tesseras obliterarunt in [illegible] burgio.

Controversia cum El. Trevir.

§. V. Comitatum ex originaria gente in Spanheimiam delapsum [illegible] hac ad Henricum usque duravit [illegible] extinctum 1606. Post hunc [illegible] tatus ad Archiepiscopatum *Trevirensem* tanquam caducus devolvi, [illegible] feudi natura, & Engelberti, ex quo Witgensteinii, facta renunciatione [illegible] perhibebatur, ob diu intermissam investituram 1452. ex gratia Gerhardo [illegible] novam concessam esse, quæ agnatos non comprehendat: & Annæ [illegible] manni filiæ obstare poterat, quod a patruo semel exclusa perpetuo [illegible] ret. His vero opponebatur (cont. Gründlicher bericht in sachen [illegible] Ernsten zu Sayn und Witgenstein gegen Ih. Churfl. Gn. und das Ertz[illegible] zu Trier) feudi Saynensis natura fœmineæ successionis capax, quod & *H*[illegible] *Balduini* Archiepiscoporum investituræ, heredum latissimo nomine utentes, [illegible] plum comitatus ad Spanheimios devoluti demonstrarent. Unde licet alia ex parte etiam *Fridericus Elector Palatinus*, qui jam 1602. quædam occupaverat, & a subditis juramentum exegerat, ut post mortem Henrici nullum alium agnoscerent D[illegible], *Ludovico* Witgensteinio Comiti aulæ suæ præfecto investituram concessisset: successio tamen ad hujus filium *Annæ Elisabethæ Saynensis maritum*, hujusque [illegible] *Ernestum* delatum est. Hunc successit filius *Ludovicus*, & fratri 1636. mortuo [illegible] *Ernestina & Ioanna*. His patrui, interque eos *Christianus*, à reliquis cessione [illegible], controversiam moverunt, investituræ Palatinæ & prærogativæ masculorum [illegible] superessent ante fæmellas innixi. Verum cum alia quam Saynensi matre ex *Witgensteinio* geniti essent, successione eos prohibuere neptes, ex renunciatione *Engelberti* monstrantes, nullum hujus posteris succedendi jus competere, quoad ex Joannis Sayna progenie quicquam superesset: ex hac vero abavia ipsæ descendebant, non vero avi, quem Christianus patrem communem habebat, jure nitebantur. Vicit etiam harum causa, & licet pro majori natu, ut succederet, jus aliquod primogenituræ [illegible] dali titulo & investituris antiquis, quibus feudum Saynense pro indiviso [illegible] betur, allegaretur, sed his argumentis, quibus primogenitura non sufficienter probabatur, opponerentur alia, sorores duæ successere, altera Illustrissimo *S*[illegible] *Ernesto C. Manderscheidio*, altera *Serenissimis Ioanni Landgravio Hassiæ*, dein *Ioanni* [illegible] *Duci Saxoniæ* nupta. Illi *Hachenburg*, huic *Altenkirchen* attributa. Illa præter [illegible] lium reliquit *Maximilianum*, quo 1674. mortuo nova de successione [illegible] pactis iterum terminata est. Hæc ex secundo thoro floridam utriusque [illegible] lem suscepit, eique Serenissima Saxonica domus novum hoc ditionum debet incrementum.

Controversia filiarum Ernesti cum patruis.

Hachenburg.

§. VI. Ad hunc Comitatum spectat *Hachenburg*, quod *Coloniensis Elector* 1606. tanquam feudum vacuum sibi addixit: jus vero suum tutæ sunt virgines Ernesti filiæ, scripto cujus ille titulus: Informatio juris & facti, wie weyland H. Graf Ernsten zu Sayn und Witgenstein deß ältern nachgelassene beyde Fräulein [illegible] tere Ernestina und Johanna zu dem schloß/ stadt und amt Hachenburg mit allen pertinentien gegen Chur Cölln, so es [illegible]. unter dem vorwandt eines [illegible] ten und heimgefallenen manns leben gewaltthätiger weise eingezogen [illegible] rechtiget sind. Verum postea in pace Osnabrug. & Monaster. [illegible], his verbis: *Vidua Domini Ernesti C. Saynensis restituatur in castro* [illegible] *& præfecturæ Hachenburg cum pertinentiis, ut & pagi Bendorf, in qua fuit ante* [illegible] *tionem, salvo tamen jure cujusvis.*

Homburg.

§. VII. Areola prima quadripertitæ parmæ *rubea castrum* [illegible] continet: Hac dynastia notatur *Homburgica*, quam *Iuta Homburgica* [illegible] *Saynio* attulisse memoratur. Unde horum filii *Ioannes & Engelbertus* in divisione [illegible] instituta eam partiti sunt, ut uterque ad posteros medietatem dynastiæ transmitteret. Qua ratione [illegible] utrique etiam ramo fuit commune.

Maynzberg.

§. VIII. Qui proximus illi est laterculus *argenteus clavem rubeam* perpendiculari situ locatam continet, quæ tessera est dynastiæ *Maynzberg* seu *M*[illegible] inter

Meum

Metim & Trevirim sitæ. Hanc ex patrimonio familiæ *Sircanæ* fuisse videtur: ex qua per Elisabetham Arnoldi Dn. de Sirck filiam Gerhardi C. Saynensis conjugem ad hanc gentem delata est. Demum ea *Dorotheæ Catharinæ* *Adolphi C. Saynensis* filiæ, quæ *Carolum Ludovicum C. Sulzbacensem* maritum habuit, in compensationem data est, cum Hermanni filia *Anna Elisabetha* in Comitatum *Saynensem* sola succederet. Unde nunc quoque Sulzias parere videtur, sub Lotharingiorum & Trevirensium imperio.

§. IX. In pede scuti prior area *nigra diagonalem sinistrum baltheum argenteum* continet, *tribus capitibus aprugnis nigris* impressum: notando Dominio *Freisburg*. Hoc olim peculiares dynastas creditur habuisse, de quibus tamen certiora non constant. Ab illis vel matrimonio vel testamento ad Saynios pervenisse oportet: Cæterum cum reliquis Saynensibus bonis ad Ernesti filias hoc quoque delatum est. Freisburg.

§. X. Areola ultima *aurea diagonali dextro baltheo rubeo* exaratur, illi vero impressæ *tres conchæ marinæ argenteæ* conspiciuntur. Tessera hæc omnino familiæ *Sircanæ* est, uti etiam in *Sibmach.* Wapenb. P. 2. pag. 11. videre licet. Cum vero ad Sircanos dynastia *Monclar* spectaverit, in Treviris quæ Lotharingiam respiciunt sita, hæc quoque eodem symbolo exprimitur. Cæterum eadem qua *Manzberg* occasione ad Saynenses & ab his ad Sulzios devenit. Sirck.

§. XI. Huic scuto insistunt galeæ tres, quarum *media* coronata ex auro pileum orientalem acuminatum & superiori parte nonnihil inflexum (unde aliquibus *cornu* videtur repræsentare) sustinet, *Saynensem* apicem. Alicubi videas ejus oram minio reductam. Laciniæ vero auro & cocco fulgent. *Anteriorem* cassidem castrum argenteum δίπυργον premit, phaleris illo metallo & minio tinctis, *Homburgio* notando. Ex *læva* exsurgit candidum caput equinum cum collo, cui clavis *Manzbergia* inprimitur, & ornatus laciniarum iisdem tincturis constat. Galeæ

§. XII. Diximus duas filias Ernesti *Ernestinam* & *Joannam* jus paternum maritis attulisse è domo Manderscheidia & Saxonica. Unde L. 1. cap. 59. n. 19. vidimus, quod *Maximilianus Manderscheidius* Comes quadripertitam patriam ex tesseris *Sayniæ, Witgensteiniæ, Freisburgiæ, Homburgiæ* gentili scuto imposuerit. Ob eandem causam scuto suo *Saxonico* Serenissimi liberi Ducis Joannis Georgii & Joannæ Saynensis quadras easdem *Sayniam, Witgensteiniam, Freisburgiam* atque *Homburgiam* inferunt, quod capite Saxonicis insignibus destinato vidimus. Tesseræ Manderscheidio & Saxonico scuto insertæ.

§. XIII. Fuit hoc scutum, quod *Saynensis* stirps usurpavit ex Joanne prognata. Huic fratrem *Engelbertum* fuisse §. 2. diximus, qui *Homburgum* & *Valendar* 1294. in partitione fraterna, quam Adolphus Imperator confirmavit, nactus est, cum pro se & posteris Saynensi Comitatui renunciasset. Unde non Comites *Saynenses*, sed *Engelbertus Saynensis Dominus Homburgi & Valendariæ* dictus est. Ejus nepos *Salentinus Elisabetham Witgensteiniam* heredem hujus Comitatus duxit, novus Comitum *Witgensteiniorum* sator per filium *Joannem*. Joannis abnepos fuit *Ludovicus* senior πολύπαις. Hujus tres filii *Georgius, Wilhelmus* & *Ludovicus* totidem lineas dedere. Quarum nunc consideranda sunt scuta. Ramus Homburgio-Witgensteinius.

§. XIV. Ex Georgio descendunt, quibus parent *Berleburg, Homburg* & *Neumegen*. Horum in moneta illam vidi dispositionem, ut scutum quadripertitum, in parmula media leonem seu leopardum *Saynensem*, in secunda areola castrum *Homburgum*, in tertia baltheum sinistrum capitibus aprugnis exaratum *Freisburgiæ* dynastiæ, in prima vero & quarta argentea duos palos nigros *Witgensteinium* δήγμα contineret. Alibi in moneta observatum est Comitis *Georgii Witgensteinii* scutum quatuor laterculorum, quorum primus *Saynam*, secundus *Homburgum*, tertius *Freisburgum*, quartus *Witgenstein* continet. *Homburgiam* tesseram ex jure gestant *Engelberti*, cui medietas Dominii addicta: *Saynensem* vero (quem tamen leonem in hac linea non adversa facie, qui leopardorum situs est, sed prospectante pingendum, atque ita distinguendum alii volunt) & *Freisburgiam* ob prætensionem, quam sibi in successionem Saynensis familiæ asserunt, cui a Saynensibus successoribus Engelberti renunciatio obtenditur, & prætensioni contradicitur. Scutum lineæ Georgii.

§. XV. Nigri pali *Witgensteinium* Comitatum designant, Hassiæ conterminum & à castro *Witgenstein*, quod circa 780. conditum ajunt, denominatum. Huic Witgenstein.

præfuisse dicuntur ab antiquo Comites, eo ut *Dilichius Chron. Hass.* perhibet p. 38. à Pipino Magistro Palatii Francicum Waldensteinii & Reichenbacenti [illegible]: quorum mascula progenies defecit in *Friderico* [illegible] *Elisabethæ* patre, [illegible] *Saynensi* Domino Homburgi Comitatum istum attulit, a quo ad posteros propagatus est, & nunc quoque illis paret.

Linea Wilhelmi

§. XVI. *Wilhelmi* linea est, quæ & *Ernestum* dedit, Saynensem ex matre [illegible] dem, & ejus ex eodem patre *fratres*. Dispositio scuti quadripertiti illa est, ut [illegible] laterculus *Saynensem* leonem, secundus *Witgensteinios* palos, tertius *Homburgicum* castrum δίπυργον, quartus baltheum aprugnis capitibus insignitum *Freisburgium* referant.

Galeæ.

§. XVII. Huic scuto imponunt galeas tres, quarum *prior* coronata sustinet pileum orientalem inflexum, vel aliorum sensu, cornu, ex auro, Saynensem [illegible], *media* contecta est pileolo lato nigro, ora reducta argentea, cui insistunt plumæ [illegible] thiocæ duæ nigræ interpositæ tribus argenteis, pro *Witgensteinio*: *tertia* sustinet Homburgium castrum: Laciniæ circumfunduntur primæ aureæ & coccineæ, mediæ nigræ & argenteæ, ultimæ argenteæ & rubeæ.

Linea Ludovici jun.

§. XVIII. Superest linea *Ludovici junioris*, cujus filius *Ioannes* apud Electorem Brandeburgicum gratia & meritis pollens, ejusdemque in Marchia, Principatu Mindensi atque Comitatu Ravenspurgio locumtenens, *Honsteinæ* successionis aliquid nactus est, unde scuti luculentæ accessiones. Hoc enim, quo ista jam utitur linea, in sex areolas duabus transversis & una perpendiculari, toti incumbente [illegible] armula, secatur. Ex his medium illud scutulum *Saynensem* leopardum; dexter vero in scuti imo laterculus *Freisburgium* baltheum repræsentant. Tum areola secunda seu capitis sinistra *Homburgiam* turrim refert. Reliqua ad *Honsteiniam* successionem spectant: nam areola prima *rubea leonem* continet *aureum*, sanguineam linguam & falculas extendentem, tertia, sive quæ subtus hanc est, quaternis fasciis rubeis & totidem aureis exaratur. Quæ pro symbolo *Lauterburgio* usurpantur. Quarta vero

Lauterburg. Lohr & Clettenberg. Honstein.

area argentea nigrum cervum complectitur *Lohranam* & *Clettenbergium* referam, ultima demum (quæ illi subjicitur) tessellis argenteis & miniatis impletur, *Honsteinio* Comitatui notando. De his Honsteinis symbolis actum in scuto Brunsvicensi L. 2. c. 9. n. 13. 14. & porro agetur in Schwarzenburgio & Stolbergio. Cæterum *Lohr* & *Clettenberg* in pace Osnabrugensi irrevocabiliter penes Episcopatum Halberstadiensem manere jussa, adeoque familiæ Electorali Brandenburgicæ addicta sunt: unde Electoris gratia Joanni Comiti feuda illa attributa, quæ nunc quoque [illegible] tenent. Mirum vero subit, qui fiat, quod Witgensteinii pali omnino hic omissi sunt. Nec galeas quot quasve scuto ita descripto imponere soleant, videre mihi contigit.

CAPUT XXXIIII.

Dom. de Schœnburg.

ARGUMENTUM.

1. *Origo ex Bohemiæ Duc.*
2. *Ulterior deductio. Lineæ.*
3. *Scutum.*
4. *Apex.*
5. *Inter Ordines Imperii.*
6. *Tituli.*

§. I.

Origo ex Bohemiæ Duc.

ILlustrissimi *Schœnburgii* in Voitlandia dynastæ originem referunt ad veteres *Bohemiæ* Duces seu Principes. (Quamvis *Zeiler. itin. Germ.* P. 2. L. 4. p. 6[illegible] jam Caroli Magni ævo eos floruisse referat.) Ex his *Vratislaus*, qui apud *Henning.* [illegible] *T. 4. P. 2. p.* 258. ex Ducibus vigesimus secundus numeratur, & primus ab Henrico IV. *Rex* declaratus est 1087. ex Svatana seu Sventochna sorore Boleslai audacis R[illegible] niæ, quæ ipsocum coronata est, præter alios genuit *Wladislaum* Ducem [illegible] octavum, patrem non solum *Wladislai*, qui secundus *Rex* Bohemiæ a [illegible] barossa constitutus est, verum etiam *Theobaldi*, qui a fratre missus in auxilium A[illegible] sto contra Mediolanenses in Italia periit. Hoc natus est *Theobaldus* [illegible] qui [illegible]

arcem

arcem *Schænburg*. Hujus filius fuit *Theobaldus III.* nepos *Theobaldus IV.* Bohemiæ provincialis judex, (Landrichter/) pronepos *Hermannus*, qui reliquæ stirpis propagator 1300. mortuus est.

§. II. Celeb. *Rittershusius* orditur seriem à *Juta Guthæ* Burggraviæ Leisnicensis conjuge: patre *Friderici* ad Aussick 1426. cæsi, avo *Friderici*, qui 1481. mortuus est. (Huic vero *Bucelinus*, quem in aliis etiam a Rittershusio increpat, parentes assignat *Wolfgangum* & Cunigundam Ortenburgiam.) Friderico *Ernestus* natus est, hoc autem *Ernestus*, qui 1534. mortuus ex *Amalia Leisnicensi* reliquit *Georgium*, *Hugonem*, *Wolfgangum*, linearum *Glauchensis*, *Waldenburgicæ* & *Penicensis* satores. Hodie iterum tres lineæ sunt, in *Liechtenstein*, *Hartenstein* & *Waldenburg* Illustrissimi *Otto Albertus* cum filio *Ottone Ludovico* & nepotibus, in *Glaucha* Illustrissimus *Godefredus Ernestus* filius *Wolfgangi Ernesti*, & in *Penick* 1657. defuncti *Wolfgangi Henrici* filii Illustrissimi *Samuel Henricus* & *Wolfgangus Henricus*. Ulterior deductio. Lineæ

§. III. Scuto utuntur *balthiis binis rubeis & argenteis* exarato. Eos *dextros* pingit *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 31. quocum facere malim. Vidi tamen in picturis etiam *sinistros* repræsentatos. Scutum

§. IV. Ex galea coronata expanditur *jugum alarum scutario typo* impressarum. *Laciniæ* sunt rubeæ & argenteæ. Apex.

§. V. Numerantur hi dynastæ inter *Ordines Imperii*, tributo illis in scamno *Comitum Wetteraviæ* suffragio, & loco in *Circulo Saxonico* superiori. Conf. *M. Zeiler. de X. circ. Imp.* p. 298. Inter ordines Imperii.

§. VI. Titulus est: *Dominus de Schænburg, Dn. in Glaucha & Waldenburg.* Ernesto autem Rittershusius illum tribuit titulum: *Dominus de Schænburg zu Hartenstein, Glaucha, Waldenburg, Liechtenstein & Hohenstein ad Albim, Lohmen & Wehlen.* In illorum potestate etiam est *Penick* ad Muldam Schneebergicum, quondam Leisnickiorum, ex quibus Hugonis ultimi filia Amalia, quod audivimus, Ernesti uxor fuerat: cum autem familia extincta recidisset ad Saxones, accepi Mauritium Electorem Schænburgiis illud reddidisse, Hohensteina ab ipsis recepta. Titulus

---

CAPUT XXXIV.
Com. de Schwarzenburg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Guntherus Imperator. Ex quatuor Comit. Imperii.*
2. *Scutum.*
3. *Arnstatt. Sondershausen. Schwarzenburg. Familiæ origo.*
4. *Honsteinæ tesseræ.*
5. *Quæ quibus dynastiis tribuenda?*
6. *Honsteinia familia & successio.*
7. *Furca & pecten. Dignitas Archippocomi.*
8. *Diploma Imperiale.*
9. *Galeæ.*
10. *Telamones.*
11. *Scutula juxta posita.*
12. *Titulus.*
13. *Conjectura de Helarungis.*

§. I.

ILlustrissimi Comites *Schwarzburgici* seu *Schwarzenburgici* non eo solum, quod ex eorum gente *Guntherus* ad Augustam dignitatem 1349. eligi meruit, (quem nuper, de re literaria universim & imprimis de pietatis studio, nec non hac stirpe, cui inservit, præclare meritus *D. Ahasverus Fritschius* digno commentario posteritatis memoriæ iterum commendavit,) sed etiam quod peculiari elogio in *quatuor Comitibus Imperii* (quorum reliqui *Clevensis*, *Ciliciensis* & *Sabaudus* Principali dignitate dein ornati, illi duo etiam pridem esse desierunt,) numerentur, præ multis aliis stirpibus celebres habentur. *Limn. jur. Publ.* 4.8.58 de iisdem memorat, quod conservatores sint *privilegii de ordinibus in Bohemiam non evocandis.* Familia. Guntherus Imperator. Ex quatuor Com. Imperii.

§. II. Eorum insignia depicta extant Wapenb. P. 1. pag. 14. in quibus nisi fallor ad hunc diem nihil mutatum. Porro scutum bipertitum est in *leonem Schwarzburgicum*, quæ dextram, & *Honsteinia*, quæ lævam occupant; vel si malis quadripertitum dicere, mediante cruce *aureis & cyaneis tæniis exarata.* Hujus crucis mysterium non capio. Scutum.

Arnstatt. §. III. Pars anterior in quadrantes secatur: quorum primus & quartus *aureus aquilam nigram*, secundus & tertius *argenteus par cornuum rubeorum cum cer[illegible]* [illegible] *nti altaqua parte adhærente* repræsentant. Illo symbolo *Arnstatt*, hoc *Sond[illegible]* [illegible] nastiam notari existimo. Quod de *Sondershusio* testatur *Cyr. Spangenb.* [illegible] L. 12. c. 35. p. 319. b. His incumbit scutulum *cæruleum leonem aureum* [illegible] ferens. *Th. Heging. de jur. insign. P. 6. c. 6. n. 915.* pag. 376. leonem aversum [illegible] perhibet, de quo dubito. Hoc gentilitium insigne est, & Comitatus amplissimi in *Thuringia* nota. Genus originem referunt ad *VVitikindum* cognomento [illegible] 779. à Carolo M. captus, cumque baptismum reciperet *Ludovici* nomine insignitus, & Andegavensium Comes creatus sit: Patrem eum aiunt fuisse *VVitikindi* [illegible] qui in baptismo *Caroli* & *Ludovici* nomen assumserint. Hoc genitos addunt *Clettenbergenses* Comites, qui 1630. morte *Iohannis Ludovici* ultimi defecere. *VVitikindum* [illegible] vel *Carolum* conditorem *Schwarzburgici* castri & gentis constituunt. Si tradi[illegible] fides, exemplum hoc fuerit fratrum, qui iisdem δόγμασι servatis, tantum colores immutarunt: Gleichiorum enim leo in cæruleo clypeo argento fulget. Quicquid vero de illa origine sit, certe affinitates in familia reperire licet, non nisi illustres, & frequenter ex domibus Principum quæsitas.

Sondershausen.

Schwarzburg.

Familiæ origo.

Honsteinis tesseræ. §. IV. Altera pars *Honsteinia* defert symbola, & quidem iterum quadripertita est: laterculus primus & quartus *tessellas argenteas & rubeas* refert, secundus & tertius superiori sui parte *cæruleo leonem gradientem aureum*, *inferiori aurea duas fascias cæruleas*; vel si fidem Wapenb. P. 1. pag. 24. & P. 3. p. 15. sequamur, quæ hic *aurea* diximus, *cocco* tingenda fuerint, quod etiam in Brunsvicensi scuto docuimus & infra ex diplomate imperiali certum esse patebit. Unde etiam liquet, quaternas pingendas esse fascias. Hisce incumbit medium scutulum *argenteum* ornatum *cervo rubeo* vel potius *nigro*.

Quæ quibus dynastiis tribuendæ? §. V. Hæc ad successionem *Honsteiniam* spectare dubium non est: quæ vero δόγματα quibus dynastiis applicanda, non omnibus æque expeditum. Cervum Honsteiniis adscribit Wap. P. 3. p. 15. sed pro rubeo nigrum, qualis etiam in Brunsvicensium scuto visitur: quod cum sit, patet, quod sculptor noster erraverit. Si omnino ru[illegible] esse vellemus, Spiegelbergiorum Comitum talem fuisse ex Wapenb. P. 2. p. 1[illegible] [illegible]. Sed quid Spiegelberga ad Honsteinios? Tessellas vicissim Honsteinio Comitatui attribui, & alibi vidi & Wapenb. P. 2. pag. 14. verum P. 3. pag. 15. retractata priori sententia, illo hieroglyphico Lohra designatur. Leonem cum fasciis *Clettenbergensi* dynastiæ tribuit Wapenb. P. 2. pag. 24. Sed Lauterburgensi Wapenb. P. [illegible] Verum enimvero ut ex his dubiis extricarem me, certiora ed[illegible] [illegible] Brunsvicensi [illegible] Excellentissimus Archivarius *Ioh. Henricus Hofmannus*, qui ex [illegible] documentis, sepulcralibus monumentis & sigillis docuit: *Honsteinam* designari tessellis, *Lauterburgam* seu *Lauterbergam* leone & fasciis, *Clettenbergam* cervo, ut superius L. 2. c. 9. cum Brunsvicensium evolverem clypeum, pluribus deduxi.

Honsteinia familia & successio. §. VI. Porro quod *Honsteiniam* gentem perantiquam concernit, eam derivare amant à *Ludovico C. de Linderbech & Bilstein*, cui uxor fuerit Juta filia Lud[illegible] barbati Landgravii Thuringiæ: huic filium dant *Berengarium*, conditorem *Honsteinæ*. Berengarii filius *Ludovicus Dn. Lohræ* nuncupatur, sed non nisi filiam genuit [illegible], quæ cum marito Volcmanno C. Lauterburgio 1127. monasterium ingressa est; alter filius Berengarii *Conradus* avus fuit *Elgeri* primi *Honsteiniorum Comitis*, [illegible] *Theodoricus II.* dicitur *Clettenberga* sus adjecisse circa 1260. Ultimus marium familiam *Ernestus VII.* clausit. Cum vero defuncto hoc 1593. ditiones occupasset *Henricus* [illegible] *D. Brunsvicensis*, Episcopus Halberstadiensis, Schwarzburgici & Stolbergici [illegible] illis vindicarunt. Idque ex eo successionis mutuæ pacto, de quo *Ioh. Limn. Jur. Publ. T. IV. add. ad 4, 8, 176. p. 628.* memorat, quod de certis civitatibus & pagis [illegible] lias Schwarzburgicam, Honsteinensem & Stolbergensem initum, & a [illegible] [illegible] nis adprobatum fuerit. De quo in cap. de *Stolbergicis* insignibus potissimum [illegible]. Porro cum in pacificatione Osnabrugensi *Halberstadius* Episcopus [illegible] burgico æquivalentiæ nomine attributus sit, diserte etiam cautum est [illegible] *Comitatus Honsteinensis pro ea parte, qua feudum est Episcopatus Halberstadensis, cer[illegible] in duabus dynastiis seu præfecturis, Lohra & Clettenberg, & quibusdam opidis una cum eo pertinentibus*

nentibus bonis & juribus, porro quoque penes ipsum Episcopatum irrevocabiliter permaneat, non obstante neq; vigorem habente ulla contradictione, quæ à quoquam in contrarium moveri posset. §. Cum etiam. Atque ita familiis Schwarzburgicæ & Stolbergicæ subtractæ sunt hæ dynastiæ, ob quod tamen æquivalentem satisfactionem utrique Comites Schwarzburgici & Stolbergii in Comitiis Ratisponensibus 1654. nec non in modernis eandem petitionem repetiere. Verum quod dixi, de his interius occasione Stolbergiorum prolixius dissereretur.

§. VII. Pedem scuti argenteum occupat *furca* (Streit-gabel) & *pecten* seu *rastrum minio* tincta: quæ à *Schwarzenburgicis Leutenbergicis* agnatis suis, qui superiori seculo in *Philippo* defecere, altera Illustrissimorum Comitum, qui superant, linea accepit. Ajunt designari, quod Comites hi Imperii stabulo fuerint præfecti seu *archippocomi* (Reichs stallmeister.) Neque enim insolens est nostris, dignitatum etiam notas inserere scutis. Furca & pecten. Dignitas Archippocomi.

§. VIII. Operæ pretium videtur, huc inserere partem diplomatis, quo Schwarzburgica insignia enunciantur, & illis atque Stolbergicis Comitibus Honsteinia insignia conceduntur. Ita vero sonat diploma: Wir Rudolph der Andere / von GOttes gnaden/ erwählter Römischer Kayser / zu allen zeiten Mehrer deß Reichs/ in Germanien/ zu Hungarn / Boheim / Dalmatien / Croatien und Sclavonien König/ Ertzhertzog zu Oesterreich/ ꝛc. bekennen offentlich/ daß uns die Wolgebohrne/ unsere und deß Reichs liebe getreue/ Wilhelm und Albrecht gebrüdere/ auch Günther / für sich selbst / und dann an statt seiner gebrüdere / Anthoni Heinrichen/ Hans Günthern und Christian Günthern / aller der vier Grafen deß Reichs / Grafen zu Schwartzburg / Herren zu Arnstadt/ Sondershausen und Leutenberg / und sampt ihnen die auch Wolgebohrne/ unsere und deß Reichs liebe getreue/ Wolff Ernst/ Johann Heinrich/ Ludewig Georg und Christoph/ gebrüdere und vettern / Grafen zu Stolberg und Wernigeroda/ unterthänigst zu erkennen geben / welcher massen auff weyland Graf Ernsts deß letzt-lebenden/ deß stammes und namens zu Honstein / nechstverschienen anno der wenigern zahl drey und neuntzig erfolgten todtlichen abgang derselben Graf und herrschafft/ an sie/ die benannte Grafen zu Schwartzburg und das Gräfliche hauß Stolberg/ erblich gefallen und kommen / und uns dahero demüttiglich angeruffen und gebethen/ dieweil solch jetzt angeregter vermannt und abgestorben Gräflich-Honsteinischer namen / titul / schild und helm / uns/ als regierendem Römischen Kayser/ erlediget und eröffnet / daß wir dasselbige ihnen/ denen Grafen zu Schwartzburg/ so auch denen zu Stolberg/ als nechstbefreundten/ und wie angehörer in den Honsteinischen Graf und herrschafften Successorn und erben/ auß besonderen gnaden zuverleihen / und mit dem Gräflichen Schwartzburg- und Stolbergischen namen/ titul und wapen zu uniren/ auch künfftig also zu führen und zu gebrauchen / zu bewilligen und zu vergönnen gnädigst geruhen: deßhalben wir angesehen solch der Grafen zu Schwartzburg und Stolberg sämtlich unterthänig ziemliche bitte/ auch die getreu/ gehorsame/ nützliche und wolersprießliche dienste / so nicht allein ihre voreltern / unsern löblichen vorfahren am Reich Römischen Kaysern und Königen zu krieges- und friedens-zeiten / sondern sie die beyde Gräfliche häuser/ uns selbsten in mannigfaltige wege gehorsamlich bewiesen / und hinfüro zu thun / nicht weniger unterthänigst erbötig seyn / auch wol thun mögen und sollen. Und darüber mit wolbedachtem muth/ gutem rath und rechtem wissen gnädigst darein bewilliget/ auch einem jeglichen Gräflichen geschlecht / nemlich den Grafen zu Schwartzburg eines / deßgleichen den Grafen zu Stolberg ein besonderes privilegium darüber verfertigen und erfolgen lassen. Und so viel demnach die Grafen zu Schwartzburg belanget / haben wir den obgenanten Wilhelmen/ Albrecht/ Günthern/ Anthoni Heinrichen / Hans Günthern und Christian Günthern / gebrüdern der vier Grafen deß Reichs / Grafen zu Schwartzburg / so wol ihren ehelichen leibes erben / und derselben erbens-erben/ Grafen und Gräfin/ und ins gemein ihrem gantzen Gräflichem hauß/ samt und sonders in ewigkeit gebethener massen / nicht alleine Gräflichen Diploma Imperiale.

Honsteinischen verledigten namen und titul/ nemlich/ daß sie sich von nun an zu und neben ihrem alten hergebrachten gewöhnlichen titul/ der [illegible] deß Reichs/ Grafen zu Schwartzburg/ Herren zu Arnstadt/ [illegible] sen und Leutenberg/ auch Grafen zu Honstein/ Herren zu Lohra und [illegible] berg schreiben und nennen sollen/ gnädiglich verliehen/ sondern [illegible] ihr ur altes Gräflich anererbtes wappen mit dem Honsteinischen [illegible] unirt, vermehret/ gezieret und verbessert/ und dasselbe also nach [illegible] stalt zu führen und zu gebrauchen/ gegönnet und erlaubet: Nemlich [illegible] schild/ dadurch gehet durchauß vom gelben und blauen schrencks weise abge theileten balcken/ ein creutz zu deß schildes lincken seiten/ nach dem [illegible] das Honsteinische wappen quartirt/ also/ daß das untere äussere und das [illegible] innere quartier schach weise in roth und weiß außgesetzet. Die ubrigen [illegible] in mitte nach der zwerg in zwey/ deren das untere wieder in acht [illegible] terschieden/ als die erste/ dritte/ fünffte und siebende roth/ die andern [illegible] und obertheil gantz roth/ darinnen über und fürsich ein gelber Löw mit über sich geschwungenen schwantz/ roth außgeschlagener zungen/ und für sich ge worffenen prancken zum raub geschickt. Dann ferner in mitte dieser quarti rung deß schildes ein kleines weisses schild/ darinnen für sich ein [illegible] hirsch mit doppelten gestirn von sechs/ ob der seiten dreye/ und oben so viel en den/ zum lauff gestellet erscheinet/ (welches nun alles/ wie gemeldet/ vorhin die Grafen zu Honstein geführet haben:) Das andere und vordere theil deß schildes ist auch gleicher weise quartiret/ und darinnen [illegible] der Grafen zu Schwartzburg/ anererbt-uralt-Gräfliches wappen begriffen/ wie auch [illegible] grund deß schildes unter beyden zusammen gefügten Schwartzburgischen und Honsteinischen wappen/ in einem besondern weissen feld der gelb [illegible] re chen/ und darob die rothe gabel/ alles umgefast beygesetzt. Uber den [illegible] hen drey gegeneinander gekehrte/ offene und gecrönte Adeliche thurniers helm herfür/ und stehet auff dem äussern oder lincken zwischen einem doppelten hirsch-gestirn von sechs/ als unten drey und oben so viel enden/ deren das äussere roth und innere gestirn weiß ist/ über sich ein außgebreiteter blauge spiegelter pfauen-schwantz: auff der mitten oder andern thurniers helm aber/ über und für sich im vorder theile eines gekrönten löwen mit außgereckten prancken/ roth außgeschlagener zungen/ auß dessen cron über sich auch ein auß gebreiteter blau gespiegelter pfauen schwantz/ mit einem gelben [illegible] und dann auff den vordern oder dritten helm/ zwischen zweyen [illegible] stirn/ jedes von sechs/ als unten drey und oben so viel enden [illegible] auffrechts und einwärts gekehrter außgebreiteter schwartzer adler [illegible] geschickt: allermassen solch unirt/ vermehret/ gezieret und verbessert [illegible] wapen in mitte dieses unsers Käyserlichen briefs gemahlet/ und mit farben eigentlicher außgestrichen zu sehen ist. Verleihen und geben derowegen noch mahls vielbesagtem Gräflichen hauß Schwartzburg solche gnade und frey heit/ gönnen und erlauben ihnen auch ewiglich den verledigten [illegible] Honsteinischen namen und titul/ so wol der verstandener massen zusammen gefügte wapen schild und helm also außzuführen und zu gebrauchen [illegible] auß Römischer Käyserlicher macht/ vollkommenheit/ hiermit wissentlich und in krafft dieses brieffs/ und meynen und wollen/ daß nun fürbaß hin/ [illegible] de Wilhelm/ Albrecht/ auch Günther/ Anthoni Heinrich/ Hans Günther [illegible] Christian Günther/ gebrüder und vettern/ Grafen zu Schwartzburg [illegible] chen ihre eheliche leibes-erben/ und derselben erbes erben [illegible] mehr vorbesagten und ob [illegible] Gräflichen Honsteinischen namen [illegible] wapen/ schild und helm/ zu und neben den ihren in allen und jedlichen [illegible] chen ehrlichen redlichen/ ritterlichen sachen und geschäfften/ zu [illegible] ernst/ in stürmen/ streiten/ kämpffen/ thurniern/ gestechen/ gefechten [illegible] len/ feldzügen/ pannieren/ gezelten/ auffschlägen/ insiegeln/ pettschafften [illegible] nüssen/ gemählden/ geprägen auf der müntz/ und sonst an allen orten [illegible] nach ihren ehren/ nothdürfften/ willen und wolgefallen/ in ewigkeit [illegible] und

und geniessen sollen und mögen/ als andere Gräfliche geschlechter solches alles haben/ sich deß zugebrauchen und geniessen / auch vor diesem die Grafen zu Honstein (als viel ihren namen / titul und wapen / schild und helm belanget/) genossen und gebrauchet haben / von recht oder gewonheit wegen/ von allermänniglich unverhindert.

§. IX. Galeæ coronatæ clypeum hunc premunt tres: *media Schwarzenburgicum* leonem exhibet considentem vel juxta diploma imperiale potius [illegible] leonis, pedibus anterioribus extensis, fronte adversa, coronam & super eam pavoninas pennas capite gestantem: quæ circumvolitant laciniæ auro & atro colore tinguntur: quales etiam circa *anteriorem* galeam sunt: supra quam inter duo rubea cornua cervina aquila nigra apparet, *Arnstattina & Sondershusiæ* symbola: *Læva* galea iterum inter duo cornua cervina, alterum argenteum, coccineum alterum, caudam pavoninam monstrat, laciniis itidem cocco & argento pictis. *Honsteinio* latereculo hæc cassis respondet. Et quidem Ernestus Honsteinius duas galeas utramque coronatam gestabat, alteri cornua alteri caudam istam imponens. Galeæ.

§. X. *Telamones* scuto adduntur vir & fœminea sylvestres nudi, obscœna foliis velati, & fronde capita redimiti: manu uterque gerit vexillum, ex rubro & argento bipertitum. Telamones.

§ XI. In aureis numis circa crucem vidi repræsentari quatuor scutula, cornua, aquilam, cervum & tessellas, quæ in scuto reperiuntur, repræsentantia: & in media cruce aliud cum leone Schwarzburgico: Galeis autem adjiciuntur furca & rastrum. Scutula juxta posita.

§. XII. Titulus, quo nunc uti consvevere, ille est: *Quatuor Comitum Imperii, Comes in Schwarzburg & Honstein, Dominus in Arnstatt, Sondershausen, Leutenberg, Lobra & Clettenberg,* &c. Der vier Grafen deß Reichs / Graf zu Schwarzburg und Honstein / Herr zu Arnstatt / Sondershausen / Leutenberg / Lobra und Clettenberg. De titulo quatuor Comitum S. R. Imp. consuli potest supra laudatus Celeberr. D. *Fritschius* in *supplem. Speidelo-Besoldiano* voce Schwarzburg. nec non pecul. discursu, *in volum.* 1. *Var. exercit. jur. publ.* n. 1.. Tituli.

§. XIII. Quæri etiam posset, annon Heldrungii veteres cum Schwarzburgicis ejusdem fuerint gentis ob convenientiam insignium: Baltheus enim Heldrungiæ inductus areæ discerniculum esse potuisset. Sed nihil definio. Conjectura de Heldrungiis.

Caput XXXV.
Com. de Sulz.

Argumentum.

1. *Familia. Nobiles Sulzii Alsatiæ. Comitum successio.*
2. *Scutum.*
3. *Sulz. Alia loca ejus nominis.*
4. *Brandis.*
5. *Galeæ.*
6. *Medium scutulum.*
7. *Titulus. Kletgoviæ Landgraviatus. Thüngen. Monclar. Mainzberg.*
8. *Judex Rotwila.*
9. *Titulus vetustior.*

§. I.

S*ULZIORUM* Comitum Illustrissimorum (alia equitum hoc nomine in *Alsatia* familia est, cujus insignia à *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 196. referuntur bipertita, videlicet ex cyano & auro, quorum illi stella & luna bicornis cornibus deorsum versis ex eodem metallo inscribuntur) familia apud Doctiss. *Gabr. Bucel. Germ. P. II. p.* 269. refertur ad *Alvicum* (quod nomen imprimis huic stirpi familiare fuit) circa 915. celebrem. Inde aliorum mentio fit, sed dubia serie generationum. Ex illis sunt *Alvicus* Abbas divitis Augiæ 958. *Alvicus* Fabariensis 974. *Alvicus Episcopus Argentinensis* 1006. mortuus. Certior deductio est ab *Hermanno* cognomento *juniore*, qui gratia plurimum apud Rudolphum Imp. valuit: quo natus *Albertus*, hoc *Hermannus*, Hermanno *Hermannus IV.* pater *Rudolphi* primi *Kletgoviæ Landgravii*: quo editus post alios *Alvicus*, qui ab uxore *Verena Brandisiam* hereditatem acquisivit. Hic denuo pater fuit *Rudolphi*, is

Familia. Nobiles Sulzii Alsatiæ. Comitum successio.

Ioanni

Ioannis Ludovici, hic *Alwici*, hic *Caroli Ludovici*, cui nupsit *Dorothea Catharina Saynensis.* Isti parentes fuere *Alwici* & *Caroli Ludovici Fratres*, a quibus duæ lineæ.

Scutum §. II. Insignia describuntur à *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 16. [illegible] quadripertita. Prima area & quarta transverse *argento & cocco* [illegible] *cuspidibus rubris ascendentibus, in caput scuti argenteum.* Secunda & tertia [illegible] continet *titionem nigrum* sed *ardentem*, diagonaliter seu in balthei modum [illegible] catum.

Sulz. §. III. Prior tessera *Sulzium* designat Comitatum non procul *Scaphusia.* [illegible]
Alia loca ejus nominis. ejus nominis loca plura sunt, & ab hoc Comitatu Sulzio distinguenda: ita *Sulz* situm prope Gebwiler in Rubeaquensi ditione in *superiori Alsatia*, in *inferiori Alsatia* [illegible] ejusdem nominis reperiuntur, alterum prope Molsheimium, alterum Fleckensteiniorum inter Hagenoam & Weissenburgum: aliud in *Wirtembergico* agro ad Nicrum non procul Tubingâ, aliud in *Thuringia* ad Ilmam.

Brandis. §. IV. *Titio* notat allusione ad nomen evidenti Dominium *Brandis* in *Helvetia.* conf. Wapenb. P. 2. p. 32. Hoc familiæ obtigit matrimonio *Verenæ*, Ulrici [illegible] de Brandis natæ, & *Alwici C. Sulzii* 1477. Integrum illorum Dominorum non [illegible] nealogiam. Tres ex ea gente Episcopi notantur, *Henricus & Mangoldus Constantienses*, ille 1383. hic 1385. mortui & *Ortliebo Curiensis* 1491. defunctus. Ditiones Rhæticæ conterminæ. vid. *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p.* 348. Inprimis inter eas est dynastia *Vallis dulcis* seu *Vaduz* in Rhætionibus (conf. *Stumpf. Chron. Helvet. L.* 10. *cap.* 30.), necnon *Schellenberg*, quæ à Sulziis emere Comites Emsii seu Altemsii (Hohenemß.) Præterea Dominium *Blumeneck*, quod Sulzii vendidere cœnobio Weingartensi. De his *Brandisiis* etiam actum est supra c. 5.

Galeæ. §. V. *Galeæ* scuto insistunt duæ coronatæ: prior *Sulzia* cum tiara Episcopali iisdem cuspidibus argenteis & rubeis distincta, laciniis etiam similis tincturæ: posterior *Brandisia*, cum erecto titione nigro ardente. Phaleræ sunt nigræ & argenteæ.

Medium scutulum. §. VI. Huic scuto quadripertito, quod in moneta vidi, jam additur *medium scutulum*, cujus tamen figuram satis discernere non potui, unde neque hic exprimere: Videtur tamen tres mergites referre.

Titulus. §. VII. Titulus est: *Comes in Sulz, Landgravius Kletgoviæ, Dominus in Thüngen, Monclar & Münzburg* seu potius *Mainzberg, S. R. Imp. hereditarius aulicus judex*
Kletgovia (Erbhofrichter) *Rotwilæ. Kletgovia* seu *pagus Latobrigus* à Scaphusia juxta Rhenum ad quatuor milliaria versus Waldshutam protenditur ad finem nigræ sylvæ, sed terris,
Landgraviatus. licet nec in eum nec ex eo ullus fluvius fluat. *Landgraviatus* titulo clari (sed principali tamen dignitate non insigniti. Conf. *Limn. Iur. Publ. l.* 4. 4. 70. Unde etiam notat, eos aliquando simpliciter se Comites Kleggoviæ dixisse, & ob hoc etiam Comitatus Sulzii nomen præponere.) Ob eum Comites Sulzii sunt *cives Tigurini.* cont. *Zeiler. Itin. Germ. P.* 2. p. 406. Ubi addit, alias vocari Comitatum *Thüngen* & *Baim.* Verum
Thüngen. *Thungen* ad Zoilerios delatum oportet, qui quæ imperio debentur ejus nomine solvunt. Porro ditionem hanc obtinuere Sulzii matrimonio Rudolphi Comitis, cum filiam Joannis Habspurgii, suæ lineæ ultimi Landgravii Cletgoiæ, duxisset. De *Thüngen*
Monclar. diximus. *Monclar* in potestate familiæ Sircanæ fuit, nec non *Münzberg* in confiniis
Mainzberg. Trevirorum & Lotharingorum sita. Ea vero dominia postea matrimonio Elisabethæ Sircanæ & Gerhardi C. Saynii ad familiam *Saynensem* devenere. Denique cum Henricus ultimus 1606. mortuus esset, & alterius fratris Hermanni filia succederet sola in Comitatu *Saynensi*, alterius fratris Adolphi filiæ Carolo Ludovico C. Sulzio nuptæ seu ejus liberis hæc dominia concessa sunt.

Judex Rotwilæ. §. VIII. Dignitas *Iudicis Rotwilensis* ex eo est, quia cum Conradus III Rotwilæ 1146. vel 1147. Cæsareum Judicium aulicum instituerit, quod [illegible] *conico, Austriaco* & *Rhenano* circulis (in quibus tamen plures status [illegible] exemti sunt) dicit, præsidem seu prætorem judicii Comitem constituit Sulzium [illegible] officium hactenus posteri semper ab Imperatore feudo accepere. conf. *Zeil. Itin. Germ. P.* 2. *p.* 474.

Titulus vetustior. §. IX. Vetustiorem titulum vidi: *Comes de Sulz, Blumeneck & Vaduz, Dominus in Schellenberg, Kletgoviæ Landgravius*, &c. Postquam autem 1613. Rudolphus Comes *Vaduzia* bona, ut vidimus §. 4. vendidit, in titulis omissa reor.

CAPUT

CAPUT XXXVI.
Pincernæ & Dn. de Tautenberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. De Vargila. Rami. Thuringicus. Belgicus.*
2. *Insignia ex Chiffletio.*
3. *Furstio.*
4. *In matricula.*
5. *Pincernarum titulus.*

§. I.

INclyta Pincernarum & Dominorum de *Tautenberg* seu *Tautenburg* gens Thuringica, quam 1595. à *Bartholomæo Clamorino* peculiari tractatu descriptam accepi, *Romanæ* originis esse perhibetur, & olim de *Vargila* seu *Varila* seu de *Saleck* titulum gessit. Prima memoria est *Alberti* pincernæ, qui uxorem habuit *Odilam* seu *Attham* filiam *Friderici Burggravii Misnici*, quo natus dicitur *Wilhelmus*, supremus aulæ Henrici IV. præfectus 1042. Inter posteros plurimi claruere armis & alia virtute clari viri. Inprimis *Ioannes Tautenburgius* Georgii Saxoniæ Ducis in Frisia vicarius fuit, & duos reliquit filios, totidem ramorum *Thuringici* & *Belgici* autores, *Ioannem* atque *Georgium*. *Illius* pronepos totam familiam morte sua 1640. clausit *Christianus*, cujus Dominia *Tautenburg* & *Frauenprießnitz* ad Saxonicam domum relapsa, nunc etiam à Duce Saxonico Mauritio possidentur. *Georgius*, qui *Eques aurei velleris* 1531. adscitus est, Frisiamq; & dein Grœningam rexit, pater fuit præter alios *Friderici* Episcopi Ultrajectini, qui 1580. seu 1582. decessit, & *Ioannis*, quo genitus est *Iodocus Belgicæ* hujus lineæ marium extremus 1615. à sicariis occisus, cujus ex sorore Levina nepos *Adrianus de Mangelaer* pincernæ & Domini de Tautenburg titulum assumsit.

Familia. De Vargila. Rami. Thuringicus. Belgicus.

§. II. Insignia *Chifflet. Insign. Aur. Vell.* n. 181. ita describit: *Scutum denis diagonalibus taniolis ex argento & cyano exaratum. Galea auro coronata. Apex binæ promuscides dorsis obversis scuti modo tæniatæ. Laciniæ argenteæ & cyaneæ.*

Insignia ex Chiffletio.

§. III. In *Fürst.* Wapenb. P. 3. p. 44. tæniæ *quatuor* tantum pinguntur cæruleæ in argenteo clypeo, & quidem pro dextris *sinistræ*, tum loco cornuum, seu ut Chiffletius vocat promuscidum, ex coronata galea protenduntur *jugum alarum* tæniis scutariis exaratarum.

Fürstio.

§. IV. Recensentur inter Ordines Imperii in *matricula* apud *M. Zeil. Itin. Germ. P. 2. p. 26.* Sed quod *Domus Saxonica* eos cum onere *exemerit*.

In matricula.

§. V. *Pincernarum* (Schencken) nomen dicitur ex munere esse, quod vel apud Imperatorem seu potius Francorum aut Thuringorum Reges gesserint. Ex *Peccenstein. Limn. Iur. Publ. T. II. add. ad 4, 7. p. 558.*

Pincernarum titulus.

CAPUT XXXVII.
Com. de Taxis seu Tassis.

ARGUMENTUM.

1. *Autores. Zazzera. Lopez de Haro. Chifflet.*
2. *Puteani inscriptio.*
3. *Origo. Ex Turrianis.*
4. *Lameraldus Turrianus gentis autor.*
5. *Deductio stirpis. Lineæ ex Simone. Comites.*
6. *Lineæ ex Antonio [illegible].*
7. *Scuti augmenta. Taxus.*
8. *Discernicula naturalium.*
9. *Discernicu'um lineæ Com. de Villamediana.*
10. *Scutum Marchionum de Paul, Paluzzi de Albertoni. Gottfredi. Matthæi.*
11. *[illegible] M. de Paul majores.*
12. *Scutum Antonii. Simonis. Neuhausii. Cafarelli.*
13. *Corona. Diadema tortile. Cauda pavonina. Cornu venatorium. Telamones. Symbolum.*
14. *Scutum hodiernum Comitum.*

§. I.

POST *Franciscum Zazzeram* Neapolitanum, & *Alfonsum Lopez de Haro* Hispanum, qui prolixe illustrarunt lustrissimam *Tassiorum* seu *Taxiorum* familiam, [illegible]

Autores. Zazzera. Lopez de Haro.

Chifflet. ejusdem decora Nobiliss. *Julius Chiffletius* justo commentario (titulo *les Marques d'honneur de la Maison de Tassis* edit. Antverp. 1645.) explicuit, ex quo pler[illegible] transtuli.

Puteani inscriptio. §. II. Meretur vero ante omnia huc adscribi inscriptio stylo Celeb. *P[illegible]teani* concepta, ut præfigeretur portæ sacelli sepulcralis hujus domus in [illegible] lensi, quod quæ de ea dicenda sunt compendio fere exhibeat. Ita autem [illegible] *rum originem, virtutem, gloriam [illegible], quisquis magna aut capis aut miraris. [illegible] Bergomates ab antiquo illustris fuit: virtus una urbe claudi nescia, gloriam tota [illegible] peperit. Sic nati, evecti, inclyti, Austriæ familiæ annis jam ducentis incorrupta [illegible] quo vixerunt, apud Cæsares cursorum magistri: quod munus & inveniendo [illegible] runt, & administrando magis meruerunt: honores item alios togæ & sagi: nunc [illegible] Principes exteros, nunc a consiliis status & belli, nunc provinciis præfecti: Comites, Marchiones, ac liberi Barones Imperii. Sed ista origine, virtute, gloria, viros mori, [illegible] numentum indicat.*

Origo. §. III. Quod *originem* gentis attinet, omittimus conjecturas de *Taxi* R. H[illegible] garorum, qui 949. copiis suis Italiam invasit, & decem modios numorum a [illegible] gario R. Italiæ accepit, atque forte aliquem suorum post se reliquerit [illegible] Ex Turrianis. rem. Sed certioribus acquiescimus documentis, quibus ea ex *Turrianis*, (Mediolano hi aliquandiu imperarunt) deducitur. Quod horum attinet originem [illegible] ea L.2. c.102. de Comitibus Turris seu de Thurn actum est. Hic sufficiat [illegible] *Guido Turrianus* (qui 1311. mortuus est) feudo *Mediolanum* ab Imperatore [illegible] genuerit *Franciscum*, Henrico VII. adversum, qua causa gens deinde [illegible] *monem, Nardinum, Annuratum, Guidettum* & *Lamoratum*, quorum ultimus [illegible] novæ stirpis & nominis autor.

Lamoratus Turrianus gentis autor. §. IV. *Lamoratus Turrianus* Mediolanensi ditione excedere adversæ partis potentia coactus ad Bergomenses migravit, & in *valle Cornelia* sedem fixit, ubi [illegible] vicinus est *Taxus* (*Tasso* seu *Tax*,) qui animalibus ejus nominis inprimis abundat, [illegible] aliquando insignium esse solet, ut vidimus Part. gen. c.2. p.[illegible], quorum venat[illegible] *Lamoratus* otium fallere solebat. Inde nomen & scuti figuram orta qui cred[illegible] rectius arbitrari videntur. Ejus in valle Cornelia sepulti hoc Epitaphium *Z[illegible]* habet: *D. O. M. Ex antiqua & nobili familia de Turrianis ortus Lamurat[illegible] cupatus, fortunæ parens, invicto animo, belli indefessus, pacis amator, privatam [illegible] vitam, hic in Domino resurrecturus exspectat.* Nec indigna est quæ leg[illegible] prosopopæia eleganti descripta apud *Chifflet*. P.1. c.4. p.52.

NATVS ego Insubrum claro de sanguine, nomen
Cui TVRRIS (clypei prisca figura) dedit:
Cum patre & agnatis laribus depulsus avitis
Tentavi antiquas vi reparare domos:
Sed frustrà, Henrico sceptrum moderante Quiritum,
Hostem qui nummis juvit & auxiliis.
Cumque suas passim jactarent ambo cruore
Natorum & nostro tingere velle manus;
Me tandem in montem TAXVM cum stirpe recepi,
Hospitiumque mihi Bergama terra fuit.
Ipse locus, nomenque jugi, nomenque ferarum,
TAXI cognomen mox peperere mihi.
Id fuit in numero fratrum discrimen, & hoc me
Distingui passim nomine fama tulit.
Hinc nati dicti sunt TASSI, horumque nepotes
Jussi fortunæ symbola ferre meæ:
Dum risit, dixi, hanc turrito in vertice scuti
Signate, & gemino flore notate genus;
Ejusdem porrò fati adversantis, in ipsâ
Aucti à me clypei cuspide ferte notam.
Et quoniam solco venatu avertere curas,
Jacturæ ut liceat non meminisse meæ;

Si sa-

Si sapitis, TAXI, toties quem dextera fixit,
Continua ante oculos forma superstes erit.

§. V. Lamorato natus est *Franciscus*, hoc *Franciscus II.* pater *Rogerii*, quem omnes hujus gentis communem patrem agnoscunt. Hic ad *Fridericum III.* Imperatorem in Germaniam se contulit, ejus factus cubicularius & *rei venatoriæ præfectus*, qui primus gradus fuit dignitatis, qua dein non uno modo apud familiam Austriacam Tassii gavisi sunt. Rogerio nati *Franciscus, Simon, Antonius & Gabriel*. *Ille senior* ob nepotem dictus, in aula Friderici patri successit; reliqui trium linearum fuere autores. *Simon* filios habuit *Franciscum* juniorem, *Rogerium & Joannem*; *Francisco* Maximilianus in præmium meritorum propriorum & patrui contulit feudo *magisterium veredariorum* seu *Postarum* quas vocant in omnibus ditionibus suis, quas possideret, & quas deinceps acquisiturus esset. Inde perpetuus aulæ comes fuit apud Maximilianum I. nec non Philippum & Carolum, filium atque nepotem, demum mortuus est 1518. ἄγαμος. A fratribus autem duo rami prodiere. *Joannes* illum ex se dedit, qui est *Baronum de Rotenfels*, qui Postarum præfecti *Augustæ*. *Rogerio* autem nati sunt *Joh. Baptista, Maphæus, David & Simon*; Ex his *David* in *Tiroli* mansit, & Tridenti sedem fixit, tum a Maximiliano præfectus est castello S. Felicis Veronæ, cæterum heri sui amore omnia sua perdidit, unde filius *Rogerius* 1540. a Carolo V. *præfectura Postarum* donatus est, *Venetiis* sede assignata, eo natus *Ferdinandus* paternæ functioni successit, & *Octavium* denuo successorem reliquit. Cæteri tres fratres 1518. à Carolo V. privilegium accepere, ut in patriis & maternis regnis tanquam inquilini omnibus juribus fruerentur civium. Ex reliquis *Matthæus* Postarum Magister in *Hispania* tantum filias reliquit, *Simon* postarum generalis præfectus *Mediolani Antonium* genuit *Marchionem Pauli*, à quo illa linea. *Joannes Baptista* autem præter *Joannem Baptistam* Commendatorem Ord. S. Jacobi & Philippi II. Oratorem ad Regem Franciæ, atque *Rogerium* Decanum Antverpiensem genuit *Raymundum* in aula Philippi II. gratiosum (patrem *Philippi Archiepiscopi Granatensis, Petri* Eq. S. Jacobi, celebris bello Ducis, atque *Johannis* 1603. primi *Comitis de Villamediana* creati, qui pacem inter Hispanos & Anglos sanxit, & filium *Joannem II.* Comitem reliquit sed ἄπαιδα,) atque *Leonardum*; Hic gratia Philippi II. & III. floruit, quam fide promeruerat, nec non *L. Baro Imperii* à Rudolpho inter cubicularios aulæ fuit: moriens 1612. filium reliquit *Lamorallum primum Comitem*, iterum Matthiæ Imperat. Camerarium, nec non postarum præfectum hereditarium, cui successit filius *Leonardus Comes* pater Illustrissimi *Lamoralli Claudii Francisci* Magistri Veredariorum hereditarii per Germaniam, Belgium, &c. avus Illustrissimorum Comitum, qui nunc etiam clarent.

Deductio ulterior.

Lineæ ex Simone Comites.

§. VI. Hi posteri fuere *Simonis*, quod vero reliquos fratres ejus attinet, *Antonium & Gabrielem*, illo *Matthias* natus est, pater *Ferdinandi, Philippi & Josephi Baronum*; *Gabriel* autem *Josephum & Ludovicum* filios habuit, quorum hujus posteritas defecisse videtur; à *Josepho* vero linea *Baronum* descendit, *Dominorum de Vleschenbeuren*, qui postæ præfecti hereditarii sunt in anterioribus ditionibus Archiducalibus.

Lineæ ex Antonio & Gabriele.

§. VII. Quod attinet insignia, memoratus *Chiffletius* P. I. c. 2. illam mutationem, quæ successive facta sit, recenset. Primo *Turrianam* fuisse tesseram, turrem post quam duo sceptra liliata decussatim locantur. Inde postquam ex illa stirpe ramus *Tassiorum* exiit, (uti superioribus seculis minores natu plane aliis uti tesseris, quod vel regia Francica domus testari potest,) scuto hos usos *transverse secto*, in cujus *capite* haud dubie *argenteæ turris* avita tuberet, *comitibus utrinque liliis*, indicio sceptrorum olim usitatorum: in pede autem scuti *cæruleo* gradientem pictum fuisse *taxum* seu *melem* ex *argento*. Ubi vero in Austriacorum ditiones migrarunt, loco Turriani capitis, superiorem scuti partem *auro* tinxere, eique inscripsere *Maximiliani* gratia *aquilam exorientem simplicem, Regis Romani* notam, sed a *Carolo V.* 1534. *aquilam bicipitem imperialem nigram diadematam*. Quæ etiam facies est scuti Taxiorum in Wapenb. P. I. pag. 30. Eadem est nostra scuti, quod Chiffletius suis Taxiis adscribit, nullis aliis areolis auctam. De ipsa animalis specie memorat *Chifflet*, aliquibus dubitatum fuisse, nec deesse, qui malint, ut *nitrens* vel *porcellus lanatus* agnoscatur quam *melis*. Ut ita *Mediolanensis* origo hoc etiam symbolo denotaretur. Sicuti S. Ambrosius autor est, Mediolanum inde fuisse dictum, quod *aper*

Scuti augmenta.

Taxus.

media parte lanatus in urbis fundamentis feratur repertus, & *Isidor. in Orig.* Suem in medio laneam inventam esse: nec non *Sidon. Apollin.* L. 7. p. 17.

Rura paludicolæ temnis populosa Ravennæ,
& quæ lanigero de sue nomen habent.

Ex male formata autem suis imagine taxum natum, quales errores hinc inde etiam observare in proclivi est. De *taxo* autem mea sententia nomen familiæ nec d... re vix finit.

Discerniculum naturalium.

§. VIII. *Discernicula* à gente hac usurpata esse, apud *Chiffletum* non vidi. ... ex eo inprimis est, quia plerique in diversas regiones secessere, ubi discerniculorum usus non solet necessarius haberi, nisi quod attinet *naturales*. Nam P. 3. c. 14. 15. 16. p. 206. & seq. *Philippo Taxio* filio naturali Johannis Taxii C. de Villamediana *... de Hitero* in Navarra tribuit scutum Taxium, *stella* decem radiorum *argentea* ... tariæ subposita, alii *Philippo Equiti S. Jacobi* loco stellæ *lunulam* tribuit *argenteam*: Prioris autem Philippi fratri *Ioanni* dat scutum Taxium *linea diagonali sinistra* ... ctum, qui alias modus solemnis est, quo notantur natalium defectus.

Discerniculum lineæ C. de Villamediana.

§. IX. In linea *Comitum de Villamediana* soli *Petro* Eq. S. Jacobi tribuit scutum auctius, quadripertitum videlicet ex Tassio symbolo & *Acunnio*, quod assumit, forte discernendi causa propter matrem *Catharinam de Acuna* seu *Acunna*: constans novem cuneis seu triangulis minutis, cum limbo quinque scutis Lusitanicis ornato.

Scutum March. de Paul. Paluzziidæ Albertoni. Gotifredi.

§. X. Soli lineæ *Marchionum de Paul* Chiffletius scutum plenius tribuit quatuor videlicet areolarum; ex quibus prima *Taxiorum* seu *Tassiorum* gentilis est. Secunda, laterculus, qui designat familiam *Paluzziorum de Albertoni*, in cephalo aureo, quem sustinet fasciola cærulea, refert leonem gradientem rubeum coronatum: laterculus e... de rubeo, tribus cantheriis aureis impresso. Tertia quadra familiæ *Gotifredi*, rubea continet leonem vario vellere indutum, capite, juba, corona, lingua & falculis aureis, quibus arreptum tenet librum privilegiorum clausum, & ligatum, purpureum, quinque clavis aureis in decussim dispositis munitum, exteriori superficie argentea (*avec la tranche d'argent.*)

Matthæi.

Extrema area *Matthæorum* tesseram exhibet, tessellata argento & cyano, baltheo dextro aureo toti incumbente, cum cephalo scutario aureo aquilam Imperii simplicem continente.

Antonii M. de Paul majores.

§. XI. Hoc scutum, quod fuit *Antonii II. M. de Paul*, avos & avias ejus exhibet, quos huc annotare necesse est:

Antonius de Tassis M. de Paul.	Simon de Tassis M. de Paul.	Antonius de Tassis M. de Paul.
		Lavinia f. Pauli Gotifredi.
	Maria Paluzzi Albertoni.	Jacobus Paluzzi Albertoni.
		Victoria Matthæi.

Ex his facile colligere est, quos designet scutum. Gentem de *Paluzziis* commendat Chiffletius ab illustri antiquitate, & quod ex ea descenderit *Ludovica Paluzzii*, quæ 1533. defuncta sit in opinione sanctitatis, quamvis canonisationem ob defectum documentorum familia nondum obtinuerit.

Scutum Antonii Simonis

§. XII. Ex eadem linea *Antonio* equiti Alcantaræ Antonii modo dicti patruo Chifflet. Tassiorum scutum tribuit, sed cum limbo nummis byzantinis decem ... *Simoni* ejus fratri Antonii parenti quadrifidum scutum assignatur; in cujus primo laterculo *Tassii* sunt symbola, in secundo *Gotifredia*, in tertio *Neuhausia*, in quarto *Casarellia*.

Neuhausii. Casarelli.

Rationes iterum sunt ex progonologica tabula:

Simon de Tassis M. de Paul.	Antonius de Tassis M. de Paul.	Simon Turrianus de Tassis.
		Magdalena de Neuhausen.
	Lavinia Gotifredi.	Pompejus Gotifredi.
		Victoria Catarelli.

De *Gotifredia* tessera nihil porro dicendum, quando ea §. 8. explicata est. *Neuhausia* constat argento inducto baltheo tessellato triplici ductu tesseris coccineis & ... Ea Karstiæ vel Com. Goritiensis in Foro Julii est familia, quæ eadem ... stirpe Baronum de Tschernembel. conf. L. 1. c. 93. n. 2. 3. & L. 2. c. 59. n. ... hic error ex Germanici nostri idiomatis inscitia à Zazzera & post illum Chiffletio commissus, cum Magdalena Neuhausia dicitur de *Renaus* seu de *Renausen*, ... net Castelnovo seu Chasteauneuf. Hoc vero non significaret vocula Renaus sed *Neuhaus*.

Neuhaus. Quod *Casarellos* attinet Romanos, eorum scutum *Silv. Petrasancta* ita enunciat: *aureus leo in parmula bipertita dextero semi..., & in semisse laevo quaternae pinnulae trigonae, coccineae aureaeque, cum cepo... scutario aureo, in quo expanditur aquila nigra simplex.* Demum *Antonio* primo Marchioni de Paul eodem autore clypeus datur ex Tassia & *Neuhau*, tessera quadripertitus.

§. XIII. Quod jam attinet *apicem* his scutis Tassiis debitum, in *Sibmach.* **Wapenb.** l. c. praeter coronam galea *diademate tortili* ex auro & caeruleo tegitur, quod etiam imago *Lamorati* apud Chifletium agnoscit. Supra coronam eminet *cauda pavonina*, (quam quidem Chifletius in crescen figurat) & ei imprimitur *cornu venatorium aureum* (in **Wapenb.** perpetuam ... *rum* pingitur *cocco ligatum*: Sunt qui illud denotandae dignitati, qua *venatoriorum praefecti* fuerant, servire credunt. Verum à *Fr. Zazzera* refelluntur, quia Lamoratus Turrianus jam cornu hoc apici imposuerit: *Onde erravono molti, in credere che i Signori di questa famiglia levassero il cornetto, come padroni delle poste; poiche avanti che fossero Corrieri Maggiori le portavano sopra le loro arme; come quello che significa il vero, il Dominio della valle del Cornello, nella medesima guisa che il Tasso per la montagna ... Unde multi errant, credentes, quod hujus familiae proceres cornu ... imposuerint, tanquam venatoriorum praefecti; quum siquidem prius quam cursorum Magistri constituerentur, arma hoc timbro ornabant, significando dominio vallis Cornelli, ... taxus animal montem Tasso designat.* His quod opponam non habeo. *Laciniae* sunt in *Sibmach.* aureae & caelestinae. *Telamones* scutum tenent duo leones, quos Chifletius ... putat, quia Comitum *Valsassinae* scutum leonem continuit, quorum hereditas ad Turrianos delata est per *Tacceri* Comitis filias Turrianis nuptas; ... tessera, quae scuto non inserta fuerat, saltem circa scutum adhuc compareret. *Symbolum* familiare est: PERPETUA FIDE: quam incorruptam Austriacae domui ultra duo secula servarunt, ejus rei testimonium à Philippo II. & aliis nacti honorificum.

Corona.

Diadema tortile.

Cauda pavonina.

Cornu venatorium.

Telamones.

Symbolum.

§. XIV. Ista de scuto Taxiorum, prout apud Chifletium illud extat. Ab eo tempore ornando decori Illustrissimorum Comitum areolarum auctus est numerus, unde quadripertito clypeo nunc utuntur, in cujus quadra prima & ultima argentea ante *duo sceptra* caerulea, nodis & liliis aureis ornata, *turris* Turrianorum rubea comparet, in secunda & tertia aurea, *leo rubens* corona lingeaque ... caeruleis, *Valsassinae* Comitatus indicium: unde etiam praeter elogium *S. R. Imperii Comitum Turrianorum de Tassis*, *Comites Valsassinae* seu *Vallis Saxinae* insignantur. Tecti imponitur parmula caerulea cum taxo argenteo. Ex galea coronata protenditur explicata cauda pavonina oculis suis resplendens, impresso cornu venatorio aureo, cocco ligato. Laciniae circumvolitant argenteae & coccineae: scutum vero tenent duo leones aurei linguis sanguineis.

Scutum hodiernũ Comitum

CAPUT XXXVIII.

Episcopus Tridenti.

ARGUMENTUM.

1. *Tridentum. Episcopi.*
2. *Scutum.*
3. *Episcopatus bona. Pacta cum Austriacis. Immedietas. Officiales. Quereia.*
4. *Capitulum.*
5. *Famil. de Albertis.*
6. *Apex.*
7. *Apex famil. Albertiae. Significatio.*

§. I.

TRidentum urbs antiqua ad Athesin in confiniis fere Germaniae & Italiae sita, nobilis Episcopatus caput est. De Episcopis prolixe scripsisse *Janum Pyrrhum* testatur Celeb. *Bucel. Germ. I.* 1. 48. qui etiam eosdem enumerat, nec non Illustrissimus Comes *Franciscus Adamus Brandisius* **Tirol. Adlers Ehrenkr.** p. 1. Primus allegatur *Iovinus*, quem 45. post ascensionem Domini anno *Hermagoras* S. Marci discipulus & Aquileiensis Episcopus Ecclesiae huic praefecerit. Post eum alii antistites enumerantur

Tridentum.

Episcopi.

usque ad *Vigilium* Romanum nobilem, qui sub Honorio Imperatore [illegible] fratribus Claudiano & Majoriano in has oras venit, & ab Abundantio [illegible] chacommilam Episcopen suscepit, multoque studio idelolatriam extir[illegible] dem in valle *Renaina*, cum Saturni ædem destrueret ab incolis gentilibus [illegible]. Ultimi Episcopi fuere tres ordine *Madruzii*, quorum duo Cardinales [illegible] *Franciscus* Archidux *Austriacus*, *Ernestus Adelbertus C. Harrachius* Cardinalis [illegible] *mundus Alphonsus C. de Thun* Episcopus Brixiensis, & qui nunc tiaram gestat [illegible] rendissimus & Celsissimus *Franciscus S.R.Imp. Eques de Albertis*.

Scutum. §. II. Scutum Tridentinum *argenteum* est impressum *aquila nigra*, cu[illegible] rostrum & pedes auro coruscant, quæ etiam circulorum foliatorum in alis [illegible] tota vero aquila rubeis flammulis vel sanguineis guttis spargitur, qui etiam linguæ protensæ color est. conf. Wapenb. P.1. pag. 12.

Episcopatus bona. §. III. Hic Episcopatus non unius Principis liberalitate crevit. Pratatus Comes Brandisius testatur, *Theodosium Augustum* post susceptum 378. baptism[illegible] valles *Legerinam* & *Vrsinicum*. A *Carolo M.* donatam esse urbem *Reiff* & Don[illegible] *Judicariam*: sed a *Conrado* civitatem *Bolzanum* seu *Botzen*. Postea non unam calamitatem diæcesis sensit; postquam vero Serenissima *Austriaca* Domus Tirolim [illegible] nuit, Episcopatui omnia restituit. Inde Albertus Ortenburgius Episcopus 13[illegible] Albertum & Leopoldum Duces Austriæ tanquam Tirolenses Comites [illegible] ris suæ diæceseos *Advocates* agnovit, & eos suæ etiam assistentiæ certos [illegible]

Pacta cum Austriacis. Alia quoque pacta inita sub Friderico IV. Maximiliano & Ferdinando I. [illegible] tum etiam 1511. ut Episcopatus nomine legati in *provincialibus Tirolensibus* [illegible] comparerent, ubi de pace, salute & defensione patriæ ageretur, nec non ut [illegible] mine certa quota solveretur, vicissim Domus Austriaca, quod diæcesis deb[illegible] veret. Qua de causa *recessus Comitiorum Augustanorum* 1548. legendus est. Hæc vero non impediunt, quo minus Episcopatus, cui securitas ab Austriaca protectione

Immedietas. major est, *immedietate sua* gaudeat, suoque in Comitiis loco & suffragio [illegible]

Officiales. Officiales ejus recenset Bucelinus, quod *pincernæ hereditarii* sint Comites *de Thun*,

Querelæ. *Marescalli* Barones *de Firmian*. De *querelis* Episcopatus adversus Archiducem [illegible] Claudiam, jus suum ultra quam par videatur extendentem, ad imperium delatis legatur *Ioh. Limn. Iur. publ. T. IV. add. ad* 4.7. *p.* 486. *seq.*

Capitulum. §. IV. Capitulum constat nobilibus, qui ex utroque latere avorum fidem facere queant, & literatis, qui quinquennium literis operam dederint. Ejus scutum Brandisius Comes repræsentat templi structura insigne.

Famil. de Albertis. §. V. Moderni Episcopi clypeus quatuor laterculis constat: ex quibus primus & ultimus Episcopalem aquilam defert: reliqui duo tesseram Episcop[illegible] petunt, quæ nobilissimæ familiæ de *Albertis* a Ferdinando I. Imp. 155[illegible] ne nobilitatis à quatuor avis paternis & maternis de novo concessa est. Constat vero ea areola, quam trabs seu fascia angustior aurea seu crocea transversa permeat, inferiori parte areolæ ternis iterum palis rubeis & viridibus distincta, superiori cærulea aquilam argenteam alis & pedibus aureis expansis, rostroque itidem aureo hiante, ac lingua rubea exerta, ad dexteram clypei circumferentiam spectantem.

Apex. §. VI. Scuto imponitur mitra Episcopalis argentea auro, unionibus & gemmis instructa, adjectis hinc gladio potestatis temporalis indicio inde pedo Episcopali.

Apex fam. Albertiæ. §. VII. Apicem Episcopalem alium non vidi: quod vero [illegible] concernit: galea tegitur diademate tortili ex auro, argento, cæ[illegible] pendentibus laciniis s. phaleris hinc rubeis & aureis illhinc argenteis & cælestinis. Imponitur vero arbor laurus cum foliis & fructibus nativi coloris. Tesseræ autem [illegible]

Significatio. *hieroglyphicum* observant: aquilæ pectus candidum denotare candorem sinc[illegible] animum familiæ, alas vero eximium scientiarum splendorem & merita, [illegible] rito ad accipiendam laureæ coronam in altam laurum nitatur evolare.

CAPUT

Caput XXXIX.
Com. Waldeccia.

ARGUMENTUM.

§. I.

Waldeccensium Comitum Illustrissimorum familia vetustate aut splendore vario nulli stirpi sui ordinis concedit: Eam derivare amant ex *Witikindo*, quem *Svalenbergiæ* Comitem Carolus M. 780. *Paderbornensi* a se fundatæ Ecclesiæ seculi ejus more *advocatum*, hoc est, defensorem & civilium causarum administratorem (de qua dignitate & more ejus seculi, *advocatos* sive protectores Episcopatibus contra infideles instituendi *Alb. Stad. ad ann. 798. Stumpfius L. 5. c. 3.* alii. Quam *Cujacius* maximam dignitatem fuisse perhibet, & inter summa regalia refert, tit. de Pac. tenend. f. alleg. deduct. Fiscal. pro Waldecc.) dedit. Uti *Dav. Chytr. Chron. Sax. L. 12. in fin. Piderit. Chron. Lipp. P. 2. p. 242.* & post hos plures asserunt. Hic legitur *Widikindus* Comes *de Svalenberg & Waldeck* unus e primoribus Westphaliæ in *annal. rer. Franc. ann. 777.* Posteri etiam promiscuè illa servarunt nomina, donec stemmate diviso Comitum de *Waldeck* pro more ævi, ramorum alter de *Svalenberg*, alter de *Waldeck* nomen retinuit. In specie Witikindo huic filium assignant *Adelbertum*, qui Ludovici pii miles fuerit 830. & postea hujus filii Lotharii, ex cujus partibus in prælio Altissiodorensi occubuerit 841. Huic filium assignant *Conradum*, quem anno 900. *Burggravium Magdeburgensem* constitutum aiunt: Conrado dicitur successisse in Comitatu filius *Wilhelmus*, Conradi Ducis Francorum miles, nec non Henrici aucupis in Hunnos atque Vandalos, sub quo etiam 938. ludis Magdeburgicis equestribus interfuisse fertur. *Wilhelmo* filius datur *Otto*, quem Rittershusius dicit 998. sub Ottone unum quatuor *militum imperii* constitutum. Eundem patrem facit *Witikindi II. & Conradi*, quem *Magdeburgicum Burggravium* 1028. sub Henrico IV. fuisse tradit, à quo nova Burggraviorum progenies, quæ in ejus abnepote 1115. Manfredo terminata sit. Com. Waldecciæ & Svalenbergæ. Advocati Paderborn. Burggr. Magdeburg.

§. II. *Witikindus II.* qui Comitiis Mindensibus interfuit sub Conrado Salico 1030. & uxorem habuit *Adelgundam de Wesse* sororem *Imadi Episcop. Paderbornensis* Rittershusio dicitur suscepisse *Guntherum Archiepiscopum Magdeburgicum* 1077. cujus tamen in catalogo Archiepiscoporum locus non est, sed eo tempore sedem tenuit *Wernerus*, qui 1078. vel 1080. periit, & *Ottonem* stirpis propagatorem. Ottoni, qui Henrico IV. 1072. adversus Rudolphum D. Sveviæ Anti Cæsarem adstitit, filios dant *Henricum* (qui tamen Prattero Witikindi II. filius) *Paderbornæ*, initio controversia cum Henrico C. de Aslow electione, dein hoc Magdeburgensem sedem nacto Continuatio.

quieta

quieta adminiſtratione Epiſcopum à 1084. ad 1126. atque *Witikindum III.* [illegible] Henrico V. adhæſit, & pugna ad ſylvam Guelfeam ſeu Welfsholz 1115. [illegible] Cum uxore Ludrida C. Arnsbergia hortante cognato *Bernardo* [illegible] *nenſi* monaſterium *Martenmunſter* circa arcem Altenburg 1128. extruxit [illegible] 1137. Lotharium Imperatorem, aliàs etiam ejus comes & bene de eo meritus [illegible] liam comitatus eſt, ſed 1138. extincti corpus ad ſepulturam in Saxoniam re[illegible] demque mortuus eſt. Huic Rittershuſius filios dat *Henricum, Witekindum,* [illegible] *num, Rudolphum* (qui aliis Adolfus & Witikindi V. frater, Ratiſponenſibus [illegible] 1180. interfuit, & decreto ſubſcripſit) *Witikindum* notat 1130. ſub Lothario [illegible] mitiis Goſlariæ interfuiſſe, quod alii patri ipſius tribuunt. *Fulquino* denuo dat [illegible] *Henricum, Hermannum* (qui poſt graves inimicitias cum Epiſcopo Paderbornenſi Benedictinum monaſterium ingreſſus eſt) *Witikindum IV.* & *Fulquinum.* Ex [illegible] *mannus* expeditioni militari Henrici VI. interfuit. *Witikindus* autem IV. ſeu V. (patruo connumerato) cum ipſo illo Hermanno & Henrico fratribus [illegible] Barbaroſſæ (cujus auſpiciis pugnans etiam prius ab Henrico Leone ca[illegible] *Cranz. L. 7. Metrop. c. 9.*) comes in Palæſtinam ivit, & Imperatore extincto [illegible] Ludovico Thuringiæ Landgravio in reditu 1190. mortuus eſt. Hic fratrum [illegible] conſenſu 1187. vel 1189. ut ſumtus itineris facri conficeret, acceptis 300. marcis auri puri *advocatiam Paderbornenſem* (quæ præter protectionem etiam [illegible] juriſdictionem notabat) eâ addita conditione, ut in perpetuum ſui & patris [illegible] avi Witikindi in anniverſariis depoſitionum diebus haberent memoriam, [illegible] Epiſcopo cognato ſuo ceſſit. *cont. Cranz. L. 7. Metropol. c. 28.* Idem 1184. de [illegible] caſtro ab *Archiepiſcopo Colonienſi*, quem in occupanda Weſtfalia adjuverat, [illegible] caſtrum cum pagis Desdorf & Lovenhauſen ſibi ſervaverat (*MS. Chron.* [illegible] *Prafferi*) inveſtitus eſt. Ei filios dant *Witikindum* Canonicum, *Adolphum* [illegible] ſero ejus frater; *Godſchalcum*, & totidem ramorum autores *Fulquinum, Wernerum, Henricum.* Ex his hic *Sternbergenſis* dicitur ſeviſſe Comites, quorum ultimus [illegible] 1399. defecerit. Ex *Wernero Pyrmontani* deſcendunt, de quibus n. 8. *Fulquinus* [illegible] cum Adolpho fratre monaſterium *Netze* 1218. ubi nunc conditorium [illegible], condiderat, & 1228. obiit, pater fuit præter *Witikindum Epiſcopum Oſnabr.* [illegible] 1262. extinctum, *Godfridi* & *Adolphi.* Item *Svalenbergenſium* satorem faciunt, qui in aliquot ramos diviſi. Ultimum Rittershuſius ait fuiſſe *Henricum* 1356. qui *Ottoni C.* [illegible] *Waldeccio* bona ſua ceſſerit, quod 1346. per donationem inter vivos fact[illegible] familiæ in unum iterum corpus conſolidata, *Prasſeri* Chronol. MS. [illegible] perhibet. Aſt quamvis *Henricus* ille *Comes de Svalenberg* omnia ſua [illegible] & feudalia præſente Theodorico Abb. Corveienſi in arce Waldeck [illegible] Dom. Anno 1356. ſuo conſanguineo *Ottoni C. Waldeccio* & ſuis heredibus, [illegible] lineam maſculinam veluti a ſtipite nativo ſui Comitatus Svalenberg dignoſcuntur originaliter deſcendiſſe, addixit. Verum *Witikindo* vita defuncto *Balduinus* [illegible] *Paderbornenſis* & *Comites Lippiaci Otto* & *Bernardus*, qui dimidiam Comitatus Svalenbergenſis ab Abb. *Corveienſi* in feudum recognoſcebant, Comitis Henrici quartam apprehenderunt, & ille cum prætatis comitibus totum comitatum poſt multas [illegible] cta tranſactione in tres partes *diviſit*, ut Epiſcopatus Paderbornenſis unam, & Comites duas tertias tenerent, anno 1358. in die Antonii, excluſo Comite Ottone [illegible] cio, ad quem jure ſucceſſionis & ceſſionis erat devoluta una quarta. Porro ille *Henricus C. de Svalenberg* poſſederat non ſolum quartam caſtri in Comitatu Sva[illegible], ſed etiam pro parte caſtrum *Svalenberg* in ſatrapia *Eiſenbergenſi* Comitatus [illegible] cii. Erant enim diverſa caſtra & diverſæ lineæ ſed unius familiæ. Idem [illegible] confirmavit omnes donationes per anteceſſores & vaſallos monaſterio S. Mariæ prope Svalenberg factas 1354. *Ludovici* autem *C. de Svalenberg* filia *Adelheid* [illegible] C. *Lippia*, qui feudum Svalenbergenſe ab Abbate Corveienſi poſſidens [illegible] ſigni ſtellam Svalenbergiam octangulam cum Waldeccis communem [illegible] ſita hirundine, ad differentiam alterius lineæ. Porro alterius caſtri [illegible] dera in *Eiſenbergia* præfectura Waldeccierum, cum certiſſimis veſtigiis [illegible] foſſæ & valli non procul a pago Svalenfeld adhucdum extant.

Advocatia Paderborn alienata.

Svalenbergenſes.

Hereditas ad quos.

Svalenberg duplex.

§. III. Ab

§. III. Ab *Adolpho* (qui Wilhelmi Hollandi Augusti aulæ præfectus & ejus auctoritatis fuit, ut in electione illi potissima debuerit *Alphonsus Castellanus*, quod *Richardo Anglo* prælatus fit) reliqui Waldeccenses propagati, sine alia tituli mutatione: eo verò nati *Adolphus Episcopus Leodiensis*, *Gotfridus Episcopus Mindensis* & *Otto III.* Henmatis propagator. Hinc quem 1305. Adelepsi fratres occiderunt, filios ex Sophia Hassiaca assignat Rittershusius *Henricum*, *Godefridum Episcopum Mindensem*, *Adolphum Canonicum*, *Ludovicum Episcopum Bremensem*, *Ottonem*, *Everhardum*. Verum Godofredus Mindensis ita bis occurrit, & vel hic vel inter Adolfi filios expungendus est. *Henricus* Ludovico Imperatori fidelem operam præstitit pro adipiscendo regno Romano 1313. & 1320. unde ei 1200. marcas argenti ex telonio Düdensdorff dedit. De eo porro Chronicon Dan. Prassert Waldecc. ita: *Hic Ludovicus Imperator etiam ob fida in imperium merita Consules, senatum populumque imperialis urbis & arcis Tremoniensis Comiti Henrico defendendos commisit, firmiter eis mandavit, ut ipsi in juribus & servitiorum præstationibus nomine regio parerent, consilio ejus imperii ... tenerent, debitaque cum obedientia obtemperarent A. C. 1323. Quo tempore etiam ab Imperatore Ludovico in Episcopatu Osnabrugensi & Monasteriensi Comiti Waldeccio jurisdictio in Judæos pro solvendis annuis contributionibus, præstandis imperii servitiis, concessa fuit, quæ jus in Judæos solis Electoribus competebat. Ex A... c. 9. unde dici ... memor ... Princeps. Cranz. L. 9. Metropol. c. 5.* Ejus ex Adelheide Clivia (post *Theodoricum* & *Henricum* Colonienses Canonicos) filius *Otto IV.* ... in gratia Caroli IV. Imperatoris floruit, qui ipsi 1600. marcas argenti pro auxilio contra Imperatoris & Imperii hostes latis constituit. Hunc cum natus esset ex Mechtilde Lunæburgica, (cui patris successor Wilhelmus Brunsvicensis 12000. marcas argenti solvere condemnatus, cumque teneret in bannum imperii declaratus est.) filius *Henricus VI.* seu *ferreus* dictus, hic Wenceslai, qui 1378. Aquisgrano redeuntem in arce Waldeck honorificè exceperat, gratia non minori fruitus, & ab eo de Comitatu suo Waldeccensi, mit seinen herrschafften / freyen stuhlen / zöllen / geleiten / heimliche und offentliche Frey Graffen zu prætendiren aliisque dignitatibus fuit investitus. Quod iterum factum 1421. die Mercurii post Lætare mandato Sigismundi Imperatoris per Adolfum C. Nassovium ejus commissarium.

§. IV. Henrico ferreo duo nati ex Elisabetha Bergensi filii *Henricus* & *Adolfus*, duorum ramorum autores, quorum hic, *Landauensis*, in Adolfi nepote *Ottone* 1495. defecit. Cui *Ottoni* 1467. seu 1455. *Ludovicus Landgravius Hassiæ* ... pacifici filius pro ipso & masculis heredibus confirmaverat 1... aureos annuos (quæ solutio 1495. morte Ottonis cessavit) ob resignationem Comitatuum *Ziegenhainensis* & *Niddani*: avia enim Ottonis, quæ *Adolpho* 1381. nupserat, ... natu major fuerat filia Comitis Ziegenhayni, qui absque liberis masculis mortuus fuerat, cum Landgravio minor filia nupsisset, sed conjugium illud Hassiaca Genealogiæ non agnoscunt, & venditione Hassis Comitatus istos acquisitos narrant. *Henricus* Adolfi frater iterum *Volradi* pater est, quo geniti *Philippus I.* & *II.* Ille *Wildungensem* lineam ex se dedit, quæ 1598. in *Wilhelmo Ernesto* Tubingæ studiis operam navante sed extincto defecit, transmissa ad agnatos hereditate, imprimis proaviæ Margaretæ Orientalis, quæ Ezardi Ostfrisii filia marito tertiam partem paternæ successionis attulit. *Philippus* autem *Secundus* pridem fratre vivo monasticæ destinatus, & 1524. mortuus, Maximiliano (à quo etiam 1495. 29. Aug. præsentibus Landgraviis duobus Wilhelmis regalia Comitatus recognovit) & Carolo V. Imperatoribus inservit, unde ille 1483. 1... aureos Rhenanos ad vitæ finem ei assignavit, hic etiam nec non Philippus R. Hispaniæ, Electores Moguntinus, Coloniensis, Saxonicus, Brandenburgicus, Duces Brunsvicenses, Megapolitanus, Juliacensis, stipendium militare (Manngeld) eidem constituerunt. Fuit etiam miles ... in Westphalia Dux & Comitatus Ravenspurgici Vicarius. Eo nati *Georgius*, qui Parisiis mortuus, *Franciscus Monasteriensium*, *Osnabrugensium* & *Mindensium* Episcopus, quem Anabaptistæ exercuerunt in urbe Monasterio turbantes, unde eam aliorum auxilio cepit 1535. & gentis propagator *Philippus III.* qui 1539. mortuus ex Adelheide Horensi & Anna Clivia Ducissa, quam autoritate Maximiliani Imperatoris & parentum consensu duxit, multam suscepit prolem. In filiis *Volrado* & *Ioanne pio* duæ iterum lineæ cepere *Isenbergensis* & *Wildungensis*: hanc vero

Waldecci reliqui Comites.

Continuatio.

Ioannis

Ioannis filius, *Bernardi* Episcopi Osnabrugensis frater, *Franciscus* 1597. [illegible] *dus* 1546. inter præsides Colloquii Ratisponensis fuit, & ex Anastasia S[illegible] denuò numerosam prolem habuit. Ex filiis *Iosias*, qui 1588. mortuus e[illegible] pater est duarum, quæ nunc etiam supersunt, linearum *Eisenbergicæ* & [illegible] cùm enim ex Maria Barbiensi suscepisset *Christianum* & *Wolradum*, ab [illegible] die quoque progenies. Christianus in præcipua Augusti nostri Ferdinan[illegible] floruit, & inaurata clave inter Camerarios ejus splenduit, cumque moreretur [illegible] Elisabetha Nassovia reliquit post filias plures *Philippum* atque *Ioannem*, quorum [illegible] in *Landau* habitans 1668. sine prole mortuus est, ille Chiliarcha Cæsareus [illegible] prælium ad Thabor vitam amisit, pater ex Anna Catharina Witgensteinia *Chri[illegible]* *Ludovici* atque *I[illegible]*, quorum hic post alias militares expeditiones [illegible] gnanda *Candia* Brunsvicensium copiarum Dux spiritum profudit, ejus [illegible] à *Ioh. Christophoro Rumetsch* Rectore Spirensi consignata extant, ille verò [illegible] suæ ex *Anna Elisabetha Rappolsteinia* filios plures novæ gentis suæ spei genuit [illegible] tera linea *Volradus*, qui 1640. decessit, ex Anna Jacobi M. Badensis atque [illegible] Culenburgicæ filia reliquit *Philippum Theodorum* atque *Georgium Fridericum*, [illegible] hic, illo 1645. & ejus filio *Henrico Volrado* 1664. extinctis, jam etiam 1678 [illegible] eo qui superfuerat filio *Carolo Gustavo*, lineam suam solus constituit, & militaribus [illegible] ribus expeditionibus, quibus cum summo imperio præfuit, inclaruit.

§. v. Cum duas audivimus superesse lineas, utriusque scutum ut lustremus, exigit ordo. Illustrissimus Comes *Georgius Fridericus* scutum duabus perpen[illegible] bus lineis, & totidem transversis in novem, connumerato medio scutulo, la[illegible] titur. Ex his media parmula *aurea stellam octo radiorum* (unde corrigendus liber armor. *Sibmach.* P. 1. p. 15. qui sex tantum designat) ostentat.

§. vi. *Stella nigra* monstri instar videri potest, cum lucis potius quam tenebrarum color conveniat cælesti luminari. Verumenimverò alibi etiam notatum, à naturæ consuetudine fecialium libertatem sæpissime abire. In hoc verò colore hieroglyphicon etiam quærit Doctissimus *Æg. Gelenius de Col. Agripp. magnit.* L. 2 [illegible] *Alii populi scutum gerebant nigrum, & ferali tinctum colore, quasi infernum [illegible] aspectum: eandem feralem umbram, cum aliorum, tum comitatus ad terrorem [illegible] VValdeckensium Comitum atrata sua stella repræsentare videtur.* Cæterum stellam gentis antiquum fuisse ἀἰγμα apparet: cum alias *Svalenbergiam* & *Sternbergiam* [illegible] iam sed alius coloris stellis usas fuisse appareat.

§. vii. Notari *Waldeccium Comitatum* indubium est: hic Hassia, Pade[illegible] si Episcopatu & Coloniensi diœcesi, Marcano Comitatu & Lippien[illegible] *Westphaliæ* annumeratus, nunc in *superiori Rhenano circulo* legitur [illegible] pidis & nobilitate frequens, tum metallis & aliis quæ humanis usibus necessaria [illegible] est. Eum supremo semper jure tenuere Comites, unde formula illa *D[illegible]* von GOttes gnaden à 700. annis usi sunt: ita in pacto (Burgfrieden [illegible] stenet) inito & juramento firmato illa verba legere est: *[illegible] Landgravius Hassiæ, & nos eadem gratia Henricus Comes [illegible] filius ejus confitemur.* Eadem formula adhuc Philippus II. usus est, ut [illegible] Chron. MS. Waldecc. *Præfert.* De investitura Henrico ferreo concessa [illegible] Exin negari nequit, quod Henrici ferrei filius *Henricus*, & nepotes [illegible] atque *Otto* Adolfi filius 1411. & 1438. *Ludovico Landgravio Hassiæ Comitatum [illegible] tulerint*, quem ab eo *masculo hereditario feudo* (Erbmann leben) recep[illegible] cipum patrocinio & detentione gavisuri, & si Comitum masculam progeniem [illegible] contingeret, Comitatum totis concedentes (conf. literas feudales & rever[illegible] *Act. Publ. Londorp.* P. 4. p. 401. 402. 403. 404.) unde Hatinaei apud [illegible] *c.* 13. *n.* 120. cum Wilhelmus Landgravius a Maximiliano investiretur, hoc [illegible] tum additum reliquis perhibent. Inde verò conquesti sunt Comites, q[illegible] omnimodam subjectionem feudalem hanc obligationem commutare [illegible] Propter quod 1549. a fiscali Imperii in Camera Spirensi Domui H[illegible] processus intentatus est, ut in possessione omnium dignitatum at[illegible] quæ Imperii Comitibus debentur, conservarentur. Unde adhuc [illegible] ab Imperatoribus Matthia & Ferdinando regalia Comitatus cum appertinentiis, ut [illegible]

gleit

gleit-straſſen / zoll / Frey Grafen zu prætendiren / ſaltz-brunnen / bergwerck / müntzen / &c. recognoverunt. Hoc imprimis secundo de novo lis ea agitata est inter *Mauritium Landgravium* & *Christianum* atque *Wolradum* Comites 1621. (cont. acta allegata p. 388. seqq. Imprimis extat passim typis descripta deductio in continenti, ſo in favorem der Herren Grafen von Waldeck an dem Käyserl. Cammergericht zu Speyer 1619 ex parte Hassiaca in puncto exemtionis contra Hessen übergeben worden / ubi late deducitur, quam pleno jure ab antiquo tempore Comites Waldecci omni illa libertate & prærogativa usi sint, qua fruuntur alii Comites Imperii, in multis etiam Principibus æquati) occasione controversiarum, quæ Corbaco & Comitibus intercedebant. Post eo tempus & variatum est: demum 1635 inter Landgravium Wilhelmum atque duos illos Comites fratres *transactio* facta 1647. a Landgravia vidua, nec non a Landgravio Georgio deinceps confirmata est, quæ in *instrumento pacis Osnabrugensis* rata esse & plenum firmum ac perpetuum robur obtinere, omnesque tum Hassiæ Principes tum Waldecciæ Comites obstringere jubetur: qua abolita exemtionis prætensione & manente Comitibus omnimoda dignitate Comitum imperii, quæ nulli unquam obligata fuit, nec non sessionis ac suffragii in imperio, atque circulo integris (sicuti semper regalia & cætera specialia ad dominium supremum pertinentia ab Imperatore & Imperio in hanc usque diem recognoscere soliti sunt, feudalis obligatio ob ditiones seu comitatum ea obstrictum servatur. Porrò Comitibus Imperator Matthias 1613. privilegium de non appellando intra 400. aureos à judicio provinciali Waldeccio: Ferdinandus II. autem, ut non tantum Generosi Wolgebohrne / sed Illustres Hoch und Wolgebohrne inscriberentur, tympanoque uterentur æreo, concessit.

Controversiæ inde natæ.

Transactio

§. VIII. Prima areola juxta Sionacherum *aurea*, sed usu familiæ, quod picturæ monstrarunt, *argentea crucem rubeam* continet, cujus extrema utrinque repanda ab ancoratæ figura parum differunt. Ea *Pyrmontanum* designat Comitatum a castro non procul Hammela sito dictum, in Westphalia, atque adeo distinctum à dynastia *Pyrmontia* in Rhenanis partibus, quæ penes *Waldpottios Bassenheimios* est, & ejus ratione 1654. subscripsit Ratisbonæ *Ioannes Lotharius Baro de Waldpott in Bassenheim, Dn. in Pyrmont & Zevenich.* Licet *M. Zeiler. de circul. T. 9. circ. Westphal. p. 762.* huic etiam Comitatui illam subscriptionem tribuat, sed per errorem. Eandem dynastiam notari non dubito nomine Baronum *Pyrmontiorum* in immediatarum apud *Limn. Iur. Publ. IV. 7.* licet idem *addit. T. 4. p. 559.* ea de Pyrmontio Comitatu interpretari maluerit. Nec non *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 27.* cum tamen Pyrmontium Comitatum p. 25. cum Spiegelbergio prius complexus esset.) Quod vero *Comitatum* (hunc enim titulum alterum Pyrmontium non sibi arrogavit) concernit, scatebris, quas sanitatis servandæ aut recuperandæ gratia ex dissitis etiam locis quamplurimi invisere & iis valetudinem firmare solent, satis celebrem, §. 2. diximus: *Pyrmontanos* Comites ex *Wernero* deduci, qui seculo duodecimo Witikindi C. Svalenbergii & Waldecci filius fuit. *Cranzius* vero *Saxon. L. 2. c. 22.* aliam assignat originem. *Comites de Pyrmont Gallici generis nobiles fuisse, & idem esse, ac si de ignito monte dicerentur.* Longe plus ex vero trahere videtur alia etymologia: quod videlicet Philippus Archiepiscopus Coloniensis tempore Friderici Barbarossæ, cum allodium aliquod Udisdorp dictum cum omnibus pertinentiis emisset, & ad tuitionem Ducatus Westphaliæ castrum ædificasset, illud B. Petro dedicaverit, adeoque *Petri montem* vel dialecto communi *Pyrmontem* dixerit, porro idem Philippus 1184. 4. Non. April. Witikindo C. Svalenbergio illud feudo concesserit, quod in territorio Svalenbergicorum situm esset. Cæterum à Wernero illo Witikindi filio reliquos Pyrmontanos deducit Rittershusius ad *Henricum* usque, qui 1380. vixerit, atque pater fuerit *Ioannis*, *Henrici* atque *Mauritii*, in quibus mascula progenies defecerit, & *Ursula* nupta *Ioanni C. Spiegelbergio, Ioannis* filio, *Friderici* nepoti. Ioanne natus est *Mauritius* atque *Fridericus*, quorum hoc natus *Philippus*, qui 1557. ad S. Quintini fanum cecidit. *Ursula* Hermanni Simonis C. Lippiæ uxor, hos duos Mauritio liberos perperam assignat. *Walpurgis* Georgii C. Glechensis conjux, & *Maria* Abb. Elendensis. *Ursula* nata *Philippum C. Lippiæ & Pyrmontii*, sed 1583. cælebs mortuus. *Walpurgi* vero *Philippus Ernestus, Ioan. Ludovicus & Georgius C. Gleichæ, Spiegelbergæ & Pyrmontii.* De his rebus & successione Pyrmontana ita

Com. Pyrmont.

Pymont ad Rhenum.

Pyrmont tanquam Petrimont

Comitat. ad Spiegelbergios.

Ad Glechentes.

Himelmann. de famil. emortuis L. 3. pag. 16[illegible]. *Est nomen Gallicum ut Tremont. Fuit aliquando Abbas Corbeiensis Bodo Comes in Pyrmont. Ultimus ejus Comitatus [illegible] heres fuit Philippus filius Friderici, nepos Philippi, &c.* supra avum Joannem [illegible] husio diximus, cum quo etiam Henninges facit) *qui in bello ad Quintinum [illegible] perit, heros excellens, in die Laurentii, & est Cameraci sepultus in S. [illegible]. [illegible] cessit Hermannus Simon Comes Lippiensis, qui ducta Ursula sorore Philippi [illegible] possessor istius Comitatus: sed voluit ab hoc Comitatu exclusum Rembertus Episcopus Paderbornensis, qui hunc Comitatum ut suum feudum post demortuum ultimum masculum heredem ad se & suam diœcesin transferre voluit. Sed mortuo illo successor Ioannes C. Hoyensis & sobrinus Hermanni Simonis, ut Paderbornensis præsul (qui erat etiam Episcopus Monasteriensis & Osnabrugensis) effecit, ut consentiente capitulo majoris Ecclesiæ inaugurarctur Hermannus Simon isto beneficio vel Comitatu, & fieret Ecclesiæ Paderbornensis vasallus. Hic Hermannus Simon genuit filium unicum Philippum nomine, qui cum Archiepiscopo Bremensi, Henrico D. Saxoniæ Angriæ [illegible], Westfaliæ, Administratore Ecclesiarum Osnabrugensis & Paderbornensis Coloniam proficisceretur, in itinere cepit ægrotare, & mox moritur, anno Dom. 1583. Per ejus mortem mater territa, statim [illegible] & pia matrona incidens in ægritudinem mox quoque extinguitur, cujus demum nepotes ex sorore Walpurgi, vidua Georgii Comitis a Gleichen Domini in Thonna, & filii prædicti Georgii & Walpurgis tres fratres Philippus Ernestus, Iohannes Ludovicus & Georgius junior, armata manu, ut veri heredes, nomine matris arcem Pyrmontanam [illegible] adunt & occupant. Et licet eam arcem & Comitatum ut suum feudum repeteret [illegible] Princeps Paderbornensis præsul Henricus D. Saxoniæ & cum illo Capitulares Cathedralis Ecclesiæ, ac milite cingerent arcem Pyrmont, copioso tamen auxilio Illustrissimi Principis Brunsvicensium Ducis Philippi de Grubenhagen & nobilium fratrum de [illegible] intimis Henrici & Burchardi retinuerunt arcem, & re infecta Paderbornenses [illegible] arcis discesserunt. Arx illa est eleganter munita & extructa per Hermannum Simonem C. Lippiensem.*

Ad Waldeccios. §. IX. Ita intelleximus, quo jure ad Gleichios Comitatus ille devenerit, unde etiam in *Gleichensi* scuto Wapenb. P. 1. pag. 17. *Spiegelbergio* cervo, *Pyrmontinæ* crux quadrifaria sectione jungitur, imposito medio scutulo *Gleichio*. Iterum nec in hac gente Comitatus diu hæsit, utpote quæ in *Joanne Ludovico* 1630. defecit. Porrò Ioannis Ludovici illius testamento 1619. Comitatum hunc hereditarium & pro[illegible] cum onere 1625. quiete obtinuere WValdecci & in his Christianus, [illegible] gos & villas ad Comitatum Pyrmontensem spectantes a Brunsvicensi [illegible] feudo accepit. Cæterum, quia quædam bona hujus Comitatus *[illegible] nensis* prætendebat esse feudalia capituli, lis in Camera pependit ab anno [illegible] sed tamen ad probationem vel conclusionem perventum non est. Cum ergo WValdecci Comitatum nacti essent, Ferdinandus Elector Coloniensis & Episcopus Paderbornensis à 1629. ad 1630. per decem menses arcem acri obsidione cinxit & [illegible] vexavit, tandem dirutam dilaceratamque occupavit, omnemque [illegible] tàm Ecclesiasticam quàm secularem sibi asseruit. Unde novus in Camera processus super litigiosa possessione. Et Comites obtinuere *mandata de non offendendo & [illegible] turbando*. In conventu etiam Electorali 1630 Episcopo & Capitulo avocatio militis mandata est. Demum *Georgius D. Lunæburgicus* Dux inferioris Saxoniæ nomine *Waldecciorum* possessionem recuperavit, sed Dux Cæsareus Goz arcem Cæsaris nomine occupavit; ita Paderbornenses iterum nacti sunt possessionem. Verum anno 164[illegible]. cum *Königsmarckius* Svecorum Generalis arcem obsessam ad deditionem [illegible] possessio Comitum renovata, & pastores August. Confessionis restituti & [illegible] *sessio* in *tractatu pacis* confirmata fuit licet instrumento pacis diserte non [illegible], attestato de hoc concesso. Iterum 165[illegible]. delegati in oppido Leuden [illegible] tionis convenerunt, demum partibus citatis iisque pro & contra auditis, illi tandem WValdeccensibus Comitibus *possessionem* Comitatus Pyrmont cum omni[illegible],

Controversiæ cum Paderborn salvo tamen Paderbornensium jure *petitorii*, secundum instrumentum [illegible] marunt. Demum omnes controversiæ illæ 1668. hunc in modum cum [illegible] piscopo *Paderbornensi* compositæ sunt, ut Comites WValdeccenses totum Comitatum Pyrmontanum, prout hodie conspicitur, jure proprietatis plenissimo & sine [illegible]

recogni

recognitione feudali possideant, eodem utantur, trahantur, suffragium & sessionem ejus nomine in conventibus circularibus & Imperii obtineant, cæteraque omnia jura, nullo excepto, habeant, atque exerceant: quod si vero contingat, stirpem eorum masculinam penitus extingui, constitutum est, ut idem hic Comitatus integer, qualis nunc est, ad Episcopatum Paderbornensem, post ex solutionem 20000. imperialium filiabus VValdeccensibus factam, devolvatur, ut tamen donec solutio fiat filiæ hæ in possessione relinquantur.

Transfa-
ctio.

§. x. Tertia areola *cærulea leonem argenteum*, auro coronatum, lingua coccinea protensa repræsentat: qui *Gleichiæ* Comitum familiæ *insigne* fuit: unde idem in *Hohenloicorum* jam scuto etiam visitur, ob aliquam eorum successionem. Cum vero VValdeccii præter expectativam in *Spiegelbergam* a Brunsvicensibus, etiam 1621. à Saxoniæ Ducibus dynastiæ *Thonnensis* obtinuerint Pincerna Tautenbergio sine liberis masculis extincto, Philippus Comes VValdeccius suo fratris & agnatorum nomine de Dominio hoc à Friderico VVilhelmo D. Saxoniæ ... Decembris 1640. investitus, & investitura 1646. renovata est. Porro Thonnam ex antiquo Gleichiorum patrimonio fuisse argumento est, quod seculo undecimo *Ernestus* Comes Gleichius jam dicatur *Dn. de Thonna.* Cæterum cum Thonnæ dynastiæ peculiaris forte tessera non fuerit, illi notandæ Gleichinum signum assumtum est.

Gleichius
leo.

Dominiũ
Thonna.

§. xi. Secunda areola Pyrmontiæ & Gleichino Thonnensi intercepta *aurea* ter repetitam ex minio figuram refert, quam *Columellarum* esse existimo, cum basi & epistylio & medio quoque earundem crassiori. Aliquando tamen calicum specie pingi figuram vidi. Notari *Culenburgam* dubium non est. conf. Wavenb. P. 2 p. 35. Gentem originariam quod concernit, eam a *Sigeberti Ducis Aquitaniæ* filio, Dieterici C. Hollandiæ fratre *VValgero* derivant, cujus nepotes *Henricus* Teisterbantios Comites continuaverit, frater vero *Gerbrandus*, qui 925. obiit Dn. de *Bæsichem* & *Zælem* fuerit. Hujus trinepotem *Rudolphum* ajunt conditorem esse *Culenburgi*. Cum ergò filia ejus *Aleida* nupta *Ioanni Burano*, antequam patri fratris nasceretur, marito Dominium *Bæsichem* seu *Buyssinchem* dotis loco attulerit, qui eum natus est patri, *Hubertus*, *Culenburgi Dominus* nuncupatus est, & ex Anna Dn. de *Z*... engenuit *Ioannem* patrem *Huberti*, quem ajunt aviæ insignia, credo paronomastica esse *Zuylen*, i.e. *columna* (Seulen) sibi vendicasse, solo apice Bæsinghenii servato. Hujus filius *Hubertus* Culenburgum liberam antea Baroniam, ut se firmaret adversus Vilhelmum Hollandum Imperatorem & Florentium C. Hollandiæ, Reinaldo C. Geldriæ obtulit, ut ab eo in feudum reciperet 1280. Hæc familia defecit in Gaspare, qui 15.4. mortuus, præter *Elisabetham Hochstratæ* Dominam & *Ioannis* Lucemburgi ... *Antonii* Lalaini uxorem sed sterilem, reliquit *Annam Ioannis de Pallant* uxorem *Culenburgi Dominam.* Ita ex his *Pallantii* descenderunt reliqui Culenburgii Domini & Comites quorum ultimus *Florentius* mortuus 1639. sororis suæ *Elisabethæ* ex Iacobo Marchione Badensi nepotem *Philippum Theodoricum* heredem constituit, quo & filio ejus 1665. extincto ad fratrem & patruum successio delata est, qui ob hoc lateredo ... utitur.

C. Culen-
burgius.

Successio.

§. xii. Hi *Culenburgi* dynastæ vel comites ab omni tempore, sicut olim Theodoricus Eliæ Graii filius à Carolo Martello Comes ... creatus, liberum Teisterbantium comitatum (à matre, avo an conjuge ... tenuerat, & post eum Boysichemii suas ditiones, in possessione supremi juris in Dominium suum fuerant, usque ad Conventum Provincialem Arnhemii 1638. habitum, quo jus eorum in dubium revocari cepit. *Opponebat* VValdeccensibus ... oblationem in feudum & recognitionem. 2. exercitium Geldriæ superioritatis activum & passivum. 3. limitum inclusionem. Nempe *Hubertum III.* Dn. de Boysichem 12.. consensu agnatorum castrum & civitatem Culenburgiam ob metum imminentis belli 100. libris denar. Holland. vendidisse Reinaldo C. Geldriæ, & ab eo pignori accepisse bona ejus apud Lanxmonde & Lanxmere. Inde castrum Huberto & successoribus secundum jus Zutfaniense feudo datum, a quo tempore Comites & Duces Geldriæ omnia illa bona continue recognoverint cum omni jurisdictione & pertinentiis. Datum etiam Geldris jus aperturæ (zu einem offenen hauß gemacht) ut tempore belli Dux uteretur civitate, quam in pace restitueret: & quidem feudum esse ligium. *Sed reponebant Waldeccii:* hodiernum castrum Culenburgium, quod in boreali parte Lecæ

Contro-
versiæ de
superiorite
Culenbur-
gii.

situm,

ſitum, cum 1280. feudo offerretur Culenburga, nondum extitiſſe, ſed demum in ſolo libero (auff einer von alten Münſteriſchen lehen frey gemachten hertzen landes) 1377. extructum, cum jam vetus in oblatione contentum [illegible] in bello corruiſſet 1357. ab Alberto Bavaro C. Hollandiæ deſtructum: unde [illegible] ſtri in nulla recognitione fiat mentio: tum iſta oblatione non contendam [illegible] ctionem territorialem & ſuperioritatem tranſlatam. Viciſſim *probabant VVal[illegible]* allodialitatem & ſuperioritatem Culenburgiam. 1. *Origine* ex Dominis liberi [illegible] mitatus Teiſterbantici. 2. *Exercitio.* Habitos enim Comites immediata men[illegible] Imperii: & 1431. à Sigiſmundo Imperatore ad Comitia Norimbergentia citatos com-paruiſſe. Eſſe etiam in matricula. Habuiſſe exercitium 1. affigendi mandata juris & ordinationes. 2. collectandi. 3. aggratiandi. 4. privilegia concedendi. 5. occup[illegible] bona vacantia. 6. confiſcandi. 7. ſtatuendi de ſepulturis. 8 nundinarum. 9. vecti-galium. 10. venationis. 11. piſcationis. 12. indictionis ſervitiorum & operarum. 13. [illegible]rum. 3. *Præſcriptione.*

Præpoſitura Halberſtadia. §. XIII. Areolam quartam *cæruleam* expanſa *aquila argentea* ornat, quam teſſeram explicari audio *præpoſituræ cathedrali Halberſtadienſi* deſignandæ, qua illuſtriſſimus Comes fruitur: nec non ſextam areolam, quæ altero latere VValdecciam ſtellam ſtipat, & *cyanea crucem argenteam* extremis item nonnihil *repandis* in [illegible] formam continet, notam eſſe *Ordinis Ioannitici*, cujus per Saxoniam & Vandaliam idem *Prior* eſt. (Prioratus Joanniticus.) Porrò quæ de *præpoſitura Halberſtadienſi* pacificatio *Oſnabrugenſis*, quâ Epiſcopatus Brandeburgicæ domui aſſertus eſt, conſtituta ſint, in eadem videre eſt. De cruce Ordinis miror, quod laterculo inſeratur *cæruleo*, cum alioqui argentea in rubeo & plana quidem militiam illam Joanniticam notare ſoleat.

Dom. Werth. §. XIV. Areola ſeptima, quæ pedis prima eſt *argentea leonem nigrum* continet, cujus *corona* & *linguæ rubent.* Hunc ſed ſine corona Wapenb. P. 2. pag. 35. quadripertita diſpoſitione Culenburgiis δόγμαν jungit. Deſignatur dynaſtia *VVerth* prope Velaliam ſita. Hoc dominium olim tenuere Domini de *Lalain*, à quibus ſucceſſio delata eſt ad *Culenburgios*, per Lalaniam filiam Huberto IV. Culenburgio nuptam, quæ 1369. inveſtita eſt, ab his ad *Palantios*, tum *Waldeccenſes*: ac ita ter extinctis intra trecentos annos lineis maſculinis ut feudum promiſcuum tranſiit ad eos, qui ex fœmellis prognati erant. Et adhuc à *Chriſtophoro Bernardo* Epiſcopo Monaſterienſi 1664. inveſtitura collata eſt *Henrico Volratho Comiti VValdeccio.* Inde 1665. cum Comes *Georgius Fridericus* in bello Epiſcopi adverſus Ordines Belgicos ſecutus eſſet arma Hol-lando-Brunſvicenſia, ut horum exercituum ductor, controverſia ei cum Epiſcopo nata eſt, qui inveſtituram conferre tergiverſabatur, & occupationem caſtri meditari credebatur, ut Comes præſidium ei tuendo excitis Calcario militibus reciperet. (Controverſia cum Ep. Monaſterienſi.) Inde varia diſputabantur. Inprimis vero Comes præter qualitatem feudalem, qua dynaſtia Epiſcopatui obſtricta eſſet, nullam aliam Epiſcopo ſuperioritatem concedebat, quod ab immemorali tempore Comites de Culenburg *omnes ſuperioritatis territorialis actus* in diſtrictu VVerthenſi exercuerint: nec admittebat, Baroniam hanc in diſtrictu Monaſterienſi ſitam, potius ab ipſo territorio Monaſterienſi ſeparatum [illegible] eſſe corpus aſſerebat. Quamobrem cauſa ad Imperialem ſenatum delata eſt, VValdecciis in poſſeſſione manentibus.

Dom. Wittem. §. XV. Quæ proxima eſt iterum *cærulea crucem argenteam* refert, ſed à margine ſejunctis extremis iisque parum inflexis. Hæc ſymbolum eſt *VVitthemii* Dominii, quod alias ſolet deſignare in parmula *argentea crux ſtriata cærulea.* Ita enim id exhibet in ſcuto *Henr. VVitthemii Dn. de Berſele.* Eq. A. V. *Chifflet. inſign. Eq. A. V. n. 97.* & poſt eum *Silv. de Petraſancta.* Ipſum dominium, quod non uno modo ſcribitur in vetuſtis chartis *VVitthem*, *VVittum*, *VVittenheim*, *VViſen*, *VVeſen*, in poteſtate fuit [illegible]mi, qui ex *Ioannis II. Ducis Brabantini* filio naturali *Ioanne dicto de* [illegible] *VVitthem* deſcendit: cum enim alter ejus filius Henricus Dominus [illegible] eſſet, alter Joannes Dominus de *VVitthem* fuit, quod tranſmiſit ad filium [illegible], quo natus *Fridericus* 1466. VVitthemium vendidit *Theodorico Palantio*, quo [illegible] *Ioannes* natus eſt, qui Culenburgiam heredem duxit, unde cum reliquis Culenburgicæ ſucceſſionis partibus hæc quoque dynaſtia ad VValdeccios delata eſt.

§. XV. De

§. XVI. De hoc etiam Dominio controversia jam ab antiquo fuit cum *Brabantino regimine*, quod illud sibi & circulo Burgundico vindicare conabatur, tanquam jus Hispanicum, quod Joh. de Gesler 1355 dynastiam a Wenceslao D. Brabantiæ oblatam feudo acceperit: in ea Baronia tam quoad jus collectandi quam justitiam administrandam aliosque superioritatis territorialis actus plane fundatum sit. Sed contradixit acriter *Imperium* in comitiis 1570. decreto ut ab hoc commissarii Bruxellas mitteretur, tum & *circulus Westphalicus*: quin & modernus Imperator 1664. Gubernatorem Belgii monuit, de non turbandis VValdeccensibus, & demum 1666. partes Spiram citatæ sunt. Ostendere possunt VValdeccii, quod *Barones Wittichemii* ab aliquot seculis annumerati fuerint imperii ordinibus. Ita in Comitiis *Norimbergensibus* 1431. matriculæ insertus legitur *Theodoricus de Wissen* nec non 1467. iterum in *Norimbergensibus*, in *Ratisponensibus* 1471. 1480. in *Norimberg*. Unde etiam exprimitur in *matricula* 1521. Dux vero Albanus sub prætextu rebellionis Florentii Com. Culenburgii 1568. Dominium hoc, ut & alia ejus bona, VVerth, VVeissenburg fisco intulit, qui de eo querelas ad imperium detulit, & aliquandiu sua contribuere perrexit. 1604. filius certa conditione restitutus est ab Archiducibus, quæ tamen submissio ex necessitate facta præjudicium creare nequit, vel imperio jus suum imminuere. Unde lis hæc in petitorio adhuc pendet, Imperium vero & VValdeccii in possessione vel quasi sunt immedietatis, tam quoad imperii jurisdictionem, quam quoad sessionem & votum in conventibus circularibus.

§. XVI. Areola ultima *ternis aureis & nigris fasciis* exaratur, Dominio *Pallant* notando. Familia illa ex sanguine *Regum Poloniæ* deduci amat, inque ejus fidem *Friderici III.* seu pulchri Imperatoris allegatur diploma. Primus nominatur *Wilprandus* s. *VVichpertus Germnezki*, qui Carolo M. gratus in Germania substiterit primus. Ejus posteri dicti *Domini de Paland* seu *Pallant*, de *Breidebent* & *Wildenburg*, & in nonnullos aliquoties ramos diffusi, affinitate autem pluribus Comitum familiis juncti sunt. Ex illis *Fridericus pulcher* 1316. *Wernerum Baronem* primum creavit, cujus pronepos *Wernerus* uxorem secundam 1355. duxit *Albertam*, quam Buccelinus vocat *Dominam in Engelsdorf*, *Thum*, *Asselborn*, *Amsweiler*, *Moslach*. Ab eorum filiis *Theoderico*, *Carsilio IIX*. *Adamo*, *Joanne*, *Joanne* altero, *Emondo*, totidem lineæ. *Theodoricus* ex illis *Wildenburgum* ex familiaribus bonis tenuit, & quod diximus *Wittichemium* emit: pater *Joannis*, quem diximus ab uxore *Culenburgicam* successionem nactum: cujus nepos *Florentius* 1555. *Comes Culenburgi* à Carolo V. creari meruit. Hujusque filius *Florentius* 1639. mortuus VValdeccios heredes reliquit. Hi eundem Dominium *Pallant* tanquam hereditarium bonum post mortem Florentii II. Culenburgii VValdeccii receperunt: inde vero *Hohenzollerana* filiæ opponebant, eam vi statutorum Juliacensium de avitis bonis familiaribus (Stock- und Stamm-güter) disponere non posse. Sed his opposita *pacta dotalia Florentii I. Culenburgici*, quibus cautum, ut in casum deficientium masculorum primi matrimonii, filius secundi matrimonii (qui erat Florentius II.) Pallant retineret; hoc autem moriente sine liberis, filiabus primi matrimonii jus suum ex vi statutorum salvum maneret: Jam vero statutis cautum fuerit, ut bona illata in matrimonium primum (nisi pactis aliter disponatur) manere debeant liberis illius matrimonii. Ex quo capite causa obtenta est, manente processu etiam super *immedietate* hujus Dominii, quod Imperiale esse asseritur.

§. XVIII. Scuto huic quinque imponuntur galeæ seu potius tres, ob angustiam spatii reliquis duabus ad latera scuti locatis. *Media* coronata jugum alarum *Waldeccia* stella notatarum expansum & inter ea pileum Orientalem, s. columnam malis, crucis *Pyrmontanæ* uno radio in sceptri floridi figuram elongato perforatam, coronatam atque pennis pavoninis fastigiatam sustinet: ex *sinistra* coronata ic. *Geroldseck* exurgit: *anterior* seu *dextra* caput cum collo oblongo *caprea* seu *hinnuli* cæruleum ostendit: quæ lateri *dextro* apponitur coronata est, & ornata *pedibus* leonis nigri areolæ septimæ. Quæ vero ad *lævum* stipat clypeum, iterum coronata inter alas expansas nigras scutulum *Pallantinum* servat. Laciniæ *Waldeccenses* sunt *aureæ* & *nigræ*, *Culenburgicæ* ejusdem metalli cocco reflexæ, *Geroldseckenses argenteæ* & *cæruleæ*, *Werthenses* pingi vidi *miniatas* & *aureas*, quas tamen reg... videtur *argenteas* & *nigras* poscere. *Pallantiæ* pinguntur *nigro* colore & *auro*. Quod *Culenburgius* apex tinctura

sua

ſua nihil ſcuto analogon ſervet, forte ejus indicium eſt, quod ſupra diximus [illegible] *mum* ſervatum apicem *Zieglenſi* ſcuto alieno.

Scutum C. Chriſtiani Ludovici & filiorum. §. XIX. Illuſtriſſimi Comitis *Chriſtiani Ludovici* ſcutum proprium [illegible] pingi ſolet ex *Pirmontanis* & *Gleichio-Tonner*[illegible] *us* teſſeris [illegible] media [illegible] decenti: Galeæ tres imponuntur, media *Walleccia*, anterior *Pirmontana*, [illegible] *Gleichio-Tonneriis*: Nunc vero propter filios clypeus [illegible] ſectione [illegible] modo conſideravimus, in novem areolas, connumerata media parmula, [illegible] Ex illis medium locum *Waldeccia* ſtella occupat, primum & ultimum crux [illegible] *Pirmontia*: ſecundam & octavam quadram *argenteas* [illegible] *peltæ rubeæ* exornant, tertiam & ſeptimam *argenteis terna corvina* [illegible] *aquilina* [illegible] *nigra* aureis linguis & coronis: Quarta autem & ſexta *argenteæ plinthiatibus cæruleis ſparſæ* oſtentant ſingulæ *leonem rubeum coronatum*.

Galeæ. §. XX. Huic clypeo incumbunt *galeæ* quinque; media *Waldeccia*, [illegible] alarum expanſo conſtans, huic a dextris proxima *Pirmontana*, [illegible] apex eſt columna [illegible] leus orientalis acuminatus ex auro, imp[illegible]is corona & pennis pavoninis, [illegible] gente figuram trabe rubea crucis [illegible] alis [illegible] dicitur: Proxima ad ſiniſtram eſt *Rappolſteinia*, prima ad dextram *Hohenaccia*, ultima ad lævam *Geroldſecca*, quas L. 2. 72. n. 13. 14. 15. vidimus. *Lacinia* autem ſunt circa Waldecciam [illegible] & aureæ, circa Pirmontiam aureæ & coccineæ, circa Rappolſteiniam & Geroldſecciam argenteæ & rubeæ, circa Hohenacciam argenteæ [illegible] fulvæ.

Prætenſio in Rappolſteiniam ſucceſſionem. §. XXI. Rationes laterculorum *Rappolſteinii*, *Hohenaccii* & *Geroldſeccii* repetuntur ab *Anna Eliſabetha Georgii Friderici* ex Rappolſteiniis maribus [illegible] lia, quam Illuſtriſſimus Comes Chriſtianus Ludovicus 1658. matrimonio [illegible] 1676. numeroſa ac florenti ſobole ex ea relicta, morte amiſit. Ob quam *prætendit* ſucceſſionem ſimultaneam cum matris patruelibus *Johannis Jacobi* ultimi *Rappolſteinii* Comitis *filiabus*, in allodialia, feuda mere hæreditaria & promiſcua ſeu fœminis æque ac maribus conferri ſolita: qualia ſint quæ olim *Auſtriaca* fuerint, nec non *Baſileenſia* & *Argentoratenſia*. In cujus juris confirmationem adducitur, hæc [illegible] feuda jam à tribus ſeculis & ultra per pacta ſpecialia inter Dominos [illegible] temporis exiſtentes vaſallos *Ulricum* ac *Brunonem* Dominos Rappolſteinios, accedente inſuper ſupremi tum temporis iſtorum feudorum Domini directi Imperatoris nimirum *Caroli IV.* ſpeciali confirmatione & autoritate ex maſculinis [illegible] promiſcua effecta ſint: ita quidem ut poſt defunctos [illegible] fratres abſque [illegible] maſcula legitima ſuccederent fœminæ earumque liberi & hæredes [illegible] cauſa *Herzlanda Ulrici* filia plene ſucceſſerit patri, non attenta exiſtentia patrui & patruelium. Ita ſimili modo ſuccedere non patruo ſed ex jure [illegible] *nam Eliſabetham*, cujus patruus *Joannes Jacobus* in ſe ſuſceperit ejus tutelam [illegible] riam & adminiſtrationem totius paternæ hereditatis, qui etiam in hujus neptis ſuæ pactis dotalibus à ſe confectis & ſubſcriptis de jure ſucceſſionis eidem competente certam proviſionem expreſſerit. Accedit quod feudum [illegible] conſiſtens in decimis vinearum ad Reichenweier oppidum in terris imperii ac territorio Mompelicardenſi, pridem maſculinum, nova gratia prædicto Comiti *Christiano Ludovico* collatum ſit, cujus ut pro utraque linea fœmmina concederetur inſtantiæ ſucceſſu caruerant. Huic prætenſioni Sereniſſimus [illegible] *ni*, qui conjugem habet Comitis *Joannis Jacobi* prætati filiam majorem natu, contradicit, & obvertit, non ſolum uxorem ſuam ejuſque ſororem, ut [illegible] defuncti filias alterâ ex fratre nepte, quo gradu Anna Eliſabetha Waldeccia remotior fuerit, propiores parenti ſolas ſuccedere, hinc autem non [illegible] ſine liberis mortem in quibusdam ſucceſſionem deberi: verum etiam nova gratia Chriſtianiſſimi *Franciæ Regis*, in quem non ſolum Auſtriacorum [illegible] ſed etiam ſupremum Dominium & ſuperioritas Landgraviatus [illegible] ris Alſatiæ, pace Monaſterienſi tranſlatum ſit, ſibi omnes [illegible] ditiones [illegible] tas & ſacramento aſtrictas eſſe.

Tituli. §. XXII. Supereſt ut titulos exhibeamus: Illuſtriſſimus Georgius Fridericus ſalutatur *Comes Waldeccæ*, *Pyrmontii* & *Culenburgi*, *L. Bar. in* [illegible] *them*, *Werth* & *Wildenburg*, *Dominus in Landen*, *Leden*, [illegible] *chem*, *Bachum*, *Dalem*, &c. *Præpoſitus Cathedralis* [illegible]

Joannitici,

Ioannitici Eques & Commendator in Lagovv, Fœderati Belgii Generalis campi Mareschallus & Gubernator Mastrichti seu *Mosætrajecti*. Illustrissimus vero Com. *Christianus Ludovicus* illo utitur titulo: *Comes in Waldeck & Pirmont, Dominus in Thonna, Cæsar. Majest. & Imperialis aulæ Consiliarius Generalis vigil. præfectus & leg. pedestris Chiliarcha.* Nunc *Rappolsteinæ* quoque titulis adjicientur.

§. XXIII. In titulo vidimus nomina dynastiarum *Kinsvveiler, Engelsdorf, Vrechem* seu *Frechem* & *Bachum* in Juliacensi Ducatu sitarum, de quarum jure itidem aliqua dicenda sunt. *Theodorici C. Manderscheidii* & *Margaretæ Sombreffiæ, Dn. Kerpensis*, filius alter *Franciscus*, ex *Anna C. Isenburgia*, ducta patre consentiente, eaque conditione ut liberi bonorum paternorum maternorumque heredes essent, genuerat *Ericam*, dein *Philippo Nassovio*, & *Elisabetham Florentio C. Culenburgio* nuptas, & ante patrem 1549. decesserat; Pater vero ne bona familiæ ad alios transferrentur, 1551. testamentum à Carolo V. confirmatum condidit, quo *majoratus* inter filios & descendentes sanciebatur, ad superstitem filium *Theodoricum* hereditate Dominiorum transmissa, & neptibus ex *Francisco* non nisi 20000. taleorum constitutis. Cum ergo *Theodoricus* (*medius* dictus) patri ex hoc testamento contra pacta dotalia patris & fratris successisset, exclusis neptibus ex fratre, harum mater *Anna* coram senatu summo Lucelburgio pro filiabus portionem hereditariam quæsivit. continuarunt dein litem generi, *Nassovius* & *Culenburgius*, sed motibus Belgicis in persecutione juris impediti sunt. Culenburgio & Elisabetha Manderscheidia nata est *Elisabetha Culenburgica*, ad quam adeò jure spectabat arx & Dynastia *Bers* in Lotharingia, arx & dynastia *Kerpurg* in Lucenburgio, arx & dynastia *Tifferdingen* in Lucenburgio, Domus de *Faye* in eodē, Domus de *Velsperg*, Dynastia *S. Ioannisberg*, Dynastiæ *Kinsvveiler, Engelsdorf, Frechem, Bachum, Wildenburg, Dahlem*. Ea *Iacobo M. Badensi* 1584. nupsit, duarum filiarum ex eo, dein *Carolo C. Zollerano*, quatuor ex isto, & demum *Ioanni Ludovico Baroni ab Hohensax*, unius filii mater, *Christophori Ludovici*. *Hohensaxius* litem reassumsit, & 1618. *Mechliniæ* sententiam obtinuit, qua Theodorici heredes ad dimidiam partem bonorum Theodorici senioris, Francisco filio ejusque filiabus debitam, juxta divisionem 1541. Sleidæ initam restituendam condemnabantur. Cum post hanc sententiam *Volradus Comes Waldecciæ*, cui Anna Jacobi & Elisabethæ major filia, matre consentiente, nupserat, rescisceret, Hohensaxium dynastias *Kerpen* & *Casselburg*, Comiti *Marcano* abjudicatas, in eum iterum translaturum, se conatibus opposuit. Elisabetha vero (quæ 1606. filiabus primi matrimonii dynastias Juliacenses *Kinsvveiler, Engelsdorf, Frechem* & *Bachum* proprietatis & irrevocabiliter cesserat, ex jure Juliacensi, quo rupto thoro liberis primi matrimonii bona ita acquisita intelliguntur, ut matri de illis disponendi nullum supersit arbitrium,) mortua 1620. testamento *Zolleranas* filias & *Hohensaxium* filium universales heredes instituit, exclusis, tertii mariti, quod credebatur, persvasione, filiabus ex primo matrimonio *Badensibus*: inde nova *Hohensaxio* extincto adversus *Zolleranas* controversia. Ac ita *Volradus C. Waldeccius* sæpe tentata via concordiæ, cum nihil obtinuisset, 1626. in curia *Lucenburgica*, quam in eo Ducatu major hereditatis pars sita erat, litem intentavit, postulans ex hereditate socrus duos septunces, unum ex capite uxoris, alterum ex capite Jacobeæ ejus sororis, quæ moriens eam heredem dixerat, & ex Christophori Ludovici Hohensaxii hereditate itidem duos semisses. Opponebant filiæ Zolleranæ, Ducissa Arschotana & sorores. 1. *Testamentum maternum* 1609. conditum, quo Badenses filias, quod in religione Evangelica se educari passæ essent, neque ad revocationem Cæsaris, & matris admonitionem ad Pontificiam rediissent, hæredes titulo exheredat: cui addebatur, quod in Hispanicis ditionibus nemo succedere queat, nisi Catholicæ religioni addictus, si quam maximè sine testamento materno fuisset. 2. Quod *quatuor ditiones Iuliacenses* filiabus primi matrimonii concessæ sint, atque ita istæ legitimas portiones jam acceperint. Inde lis sæpe quidem interrupta, sed subinde resumta, & à C. Georgio Friderico continuata est. *Exheredationi maternæ* obvertebatur, quod ex caussis partim falsis, partim insufficientibus, universis autem nullis nulliter facta sit: nec non quod testamentum, in quo facta esse prætendatur, apertissimo vitio nullitatis laboret. 1. Quidem, quod contra legem conventionis matrimonialis inter eam & Jacobum Marchionem Badensem initæ factum sit. 2. Quod in eo, contra quam l. hac consultissimæ

Kinsvveiler. Engelsdorf Frechem & Bachū. Lis Manderscheidia.

Controversiæ cum filiab. Hohenzollerianis.

C. de Testam. cautum est, actus dorsalis notarii, qui in testamentis [illegible] formæ est, neque à testatrice neque à testibus subscriptus sit. 3. Quod bona, [illegible] bus testamento hoc dispositum, ut maximam partem sint feuda [illegible] quibus tum temporis cum hoc testamentum conderetur anno videlicet [illegible] non erat permissum. 4. Quod secundum jus Lucenburgense tempore [illegible] menti conditi conjux post mortem alterius superstes in præjudicium [illegible] mi matrimonii ne quidem de bonis propriis, neque inter vivos (nisi ex causa le[illegible] permissa atque accedente autoritate judicis) neque per testamentum disponere po-tuerit. 5. Quod similiter tum temporis non licuerit uni ex liberis plus [illegible] quam aliis, quod tamen in hoc testamento factum est: secundum quod non tantum in suprema curia Mechliniensi ita fuerit judicatum, verum etiam paucis abhinc annis idem decisum in hac curia in causa Lœwenstein-Rochefort contra [illegible] &c. Addebatur nullitas causæ, quæ fuerit *religio Lutherana*: cum tamen ipse [illegible] & Elisabetha huic primum religioni fuissent addicti, & filias in ea baptisari curaverint: licet vero deinceps à Pistorio seducti ad Pontificios transierint, filiæ tamen infantes relictæ sub cura agnatorum secundum legum dispositionem educatæ sunt in ea [illegible] professione, & Anna ὁμοδόξῳ marito, matre consentiente, nupta. Præterea mater post conditum illud testamentū filias primi matrimonii omni materna benevolentia ne-rū complexa est, animi placati testimonio. Sed & *paci religiosæ* repugnat talis exhære-datio, nec non induciis 1609. inter Regem Hispaniæ atq; Ordines Bataviæ pactis secu-tamq; demum *pacem*, quibus bona Protestantium à confiscatione exemta, & statutum, ne cui sua religio fraudi esset. Quod ad *Dynastias Juliacenses* attinet, in legitimam imputari nequeunt, cum sint tanquam præcipuum aliquod liberorum primi matri-

Sententia Mechliniæ monii ex lege municipali, & quidem à matre cessa, donatione quadam remunerato-ria & sic per dispositionem inter vivos, nec relicta titulo institutionis. His argumen-tis causa acta, & nuper adhuc alia sententia 1678. 28. Maj. Mechliniæ publicata est *Le Roy adjuge au dit appellant* (hic est Comes Georgius Fridericus Waldeccius contra Mariam Cleophen Hohenzolleranam Duc. Arschotanam) *deux septiemes en la suc-cession de Dame Elisabeth Comtesse de Culenbourg, & deux sixiemes en celle du Baron Christophre Louis de Hohensixen, avec fruits & levees à liquider devant Commis.* Qua etiam sententia reconventio quæsita à parte adversa rejecta, & sententia Luxenbur-gici senatus confirmata est. Porro his hæc concernit Dynastias *Neuerburg, Fettung, Zolvern, Tifferdingen, Berris, Velzberg.* Quod alia attinet, 1657. in [illegible]

Sententia Cameræ de Kerpen etiam pronunciatum, ut Anna Waldeccia cum sorore Jacobea, cum [illegible] & fra-tre ex secundo & tertio thoro in portiones pares, dimidium Dominium *Kerpen* & *Ca-stelburg*, admitterentur.

Controversia cum Palantiis de Mariames. §. XXIV. Ob easdem Dynastias *Kinsvveiler, Engelsdorf, Frechem & Bachum*, lis intercedit Waldeccus cum *Palantiis de Mariames*, verum adversus eos non tantum in possessorio res evicta est, verum etiam plena victoria speratur, quod ostendere confidant illi, hos à primo acquirente non descendere.

Successio fœminina in feuda Juliacensia §. XXV. In *feuda Juliacensia masculina*, quorum in superioribus mentio, gratio-sa concessione Ducis Neoburgici patris in casum deficientium masculorum, fœmel-lis etiam VValdeccus succedendi jus attributum est.

Serius transmissa vel elaborata.

Caput XL.

Episc. Augustanus, & familia Freybergia.

ARGUMENTUM.

1. *Scutum Episcopi.*
2. *Episcopi Augustani. Diœceseos augmenta.*
3. *Officiales. Advocati.*
4. *Tessera Freibergia.*
5. *Gentis origo ex Crusio.*
6. *Alia gentis ex eodem.*
7. *Ex Lazio.*
8. *Ex Bucelino. Familia ex Curiatiis. Freiburgi Alsatiæ. Linea in Aichstetten. Muctingen. Aschau.*
9. *Linea in Steislingen & Eisenberg. Domini in Justingen & Oepfingen.*
10. *Scuta linearum diversarum. Carinthiæ. Aschaviæ. Bavaricæ alterius. Eisenbergiæ.*
11. *Lineæ baronum Justingensium. Oepfingen.*
12. *Inter ordines imperii ob Justingen. Dominium Steislingen. Ad Virtenbergios.*
13. *Episcopalis apex.*

§. I.

Scutum Episcopi.

REverendissimi & Celsissimi *Ioannis Christophori* Freibergii, Episcopi *Augustani*, scutum quadripertitum est; primo & quarto laterculo ex *cocco* & *argento bipertito*, secundo & tertio transverse secto, ita ut *caput argento fulgeat*, inferiori *medietati cæruleæ inscribantur tres globi* seu *nummi byzantini ex auro*.

Episcopi Augustani

§. II. Quod *Augustanum* attinet in Svevis Episcopatum, ab *Augusta Vindelicorum* celeberrima urbe dictum: primum inter præsules numerant (vid. *Casp. Bruschius, de Ep. Germ. c.* 8.) *Sosimum Hilariæ*, cujus filia *A*[illegible] fuit, fratrem. Is enim dicitur a *Narcisso*, qui ex Hispania venerat, mutato nomine *Dionysii* baptizatus, & ad prædicandum Evangelium incensus fuisse, quod biennio facere perrexerit, inde cum suis à Gajo tyranno sub Diocletiano circa 300. trucidatus. Inter posteros leguntur *Simbertus* ex Lotharingiæ Ducibus *Caroli M.* sorore editus, pridem *Murbacensis* Abbas, in cujus gratiam Episcopatum Carolus auxit, *Widgarius* seu *Widegerus* Helvetiorum Apostolus habitus, *Vlricus* ex Comitibus *Kiburgensibus* & *Dilingensibus*, *Henricus C. à Gersenhausen*, qui heres suæ gentis Comitatum avitum diœcesi adjecit. *Hermannus* iterum Comes *Kyburgius* & *Dilingensis*, qui civitatem & arcem *Dilingensem* Episcopatui dedit, nec non comitatum *Witislingensem* & omnes fere pagos, usque ad Werdeam Svevicam sitos. *Wolfharaus à Roth*, qui Episcopatui multas dedit arces, plures in Marchionatu Burgovio emit.

Diœceseos augmenta.

Officiales.

§. III. *Officiales* Episcopatus enumerat *Gabr. Bucel. Germ. T.* 1. *p.* 13. Marescallos de *Oberndorf*, hisque extinctis Dynastas de *Pappenheim*; Dapiferos equites de *Kalenthal* ex familia *Marescallorum de Dornberg* & post horum obitum *Equites de Stadion*; Pincernas equites de *Wald* & his mortuis nobiles de *Welden*: Camerarios olim nobiles de *Willenburg*, postea de *Hohenegk*. *Advocati* olim fuere Comites de *Balzhausen* & *Schwabeck*: cum vero Hardovicus Episcopus Schwabeccis extinctis Fridericum Barbarossam & ejus filios Advocatos & patronos Episcopatus constituisset, à Guelfis, qui ad se quam hos Sveviæ Duces hoc jus potius pertinere cautabantur, plurima ferre coactus est.

Advocati.

Tessera Freibergia

§. IV. Quod ad reliquos duos laterculos attinet, continent illi tesseram *Freibergiam* Episcopo familiarem, nempe quod diximus laterculum transverse sectum ex argento & cyano, inscriptis cælestini parti tribus globis s. nummis Byzantinis aureis, quos ab aliis Dotter/vel poma Apffel dictos vidi.

Gentis origo ex Crusio. Freibergerum nobilis.

§. V. De hac gente audiamus *Mart. Crusium Annal. Svev. P.* 2. *L.* 6. *c.* 7. *p.* 192. *Anno* 1030. *reperio vixisse Dominum Thomam (Thoman) de Friberg, equitem auratum: cujus uxor fuerit Margareta, Gundelfingensis Baronissa. Est autem nobilis Freibergerorum familia Svevica perantiqua: cujus pictura gen*[illegible] *ante biennium, in libro quodam illorum genealogico. Vnum Eisenbergentium & Steislingentium (inter quos hic Thomas) alterum Kirchheimensium, Angelbergensium, Fichtsbergensium: tertium Bavariam & Aschaviam incolentium. Quidam Muctingæ habitarunt in Rhotenthala. Alii*

Achsletam arcem habitant: quæ inter Vlmam & Biberacum sita est, spatio ternarum utrinque horarum. De ortu autem hujus familiæ, in libro prædicto [illegible] *sententiam erat. Invenitur (inquit) in veteribus* [illegible] *Chronicis: Freiber*[illegible] *dam Romano Curio, cum aliis Romanis nobilibus expulsum* [illegible] *esse: &* [illegible] *vvallia castellum ædificasse, cui nomen Friberg: situm 2. milliaribus supra Curiam* [illegible] *dum juxta Rhenum. Ab ea arce nomen extitit. Primus, qui ibi habitavit,* [illegible] *batur Thaman à Friberg, antiquior videlicet illo superius posito Thamane. Uxorem habuit Annam de Brandis, Baronissam: alio nomine Ermenritim dictam. Contentio autem*

Saxenses Barones. *superiori Thamani fuit cum quodam Saxii generis Barone: aut* [illegible] *ipse in Curia* [illegible] *bitavit: in quo certamine hic Fribergerus mortuus est, relictis duobus filiis Saxius porro ille vehementer oppugnans Margaretam viduam, coegit tandem eam vendere* [illegible] *cum bonis, ac discedere. Collectis itaque aliquot pecuniis: ipsa cum filiis in* [illegible]

Rothenthala. *transtulit, in locum nomine Rhotenthalam: ubi pagos & villas cum bonis emit: quæ* [illegible] *à cœnobiis Ochsenhausano & Heppachiensi tenentur: pars etiam quædam, a* [illegible] *nobilibus. Ædificavit porro sibi vidua domicilium Medingam: deinde arcem* [illegible] *dingam, ad rivum Rhotum, quam appellavit Friburgam: quod nomen et* [illegible] *manet: ubi villa est, pertinens ad nobiles à Stein. In ea arce collocavit natu majorem* [illegible]

Kirchberg Barones. *liorum: qui duxit liberam Baronissam à Kirchberg, adferentem ipsi dotis* [illegible] *sam: & arcem, non longe inde distantem, Nevvahausim. Insignia Kirch*[illegible] *scuto æthiops, cum flava in capite corona: & cum flava Episcopali infula in* [illegible]

Steislinga alt. *ra. Alter filius, Baronissam ab Altensteislinga duxit: quæ ei pro dote attulit* [illegible] *nem. Insignia Altensteislingensia. In scuto, a dextra sinistram versus, striæ* [illegible] *albæ 4. & alternatim interpositæ rubræ 3. Nomina horum conjugum ponuntur. Herr Thaman de Freiberg, & Anna Kirchbergensis: Herr Henricus de Freiberg, & Margareta Altensteislingensis. Insignia horum Freibergerorum. Scutum bicolor: cujus superior pars, alba: inferior vero, glauca, cum novem ibi vitellis ovi, sive pilulis flavis* [illegible] *4. suprà, 2. infrà, in medio 3. Ex his 2. fratribus, multi nati sunt filii:* [illegible]

Steislinga nevv. *steislinga est ædificata. Voluissem tempora singulis rebus adjecta fuisse:* [illegible] *tur. Horum filiorum unus, Herrgottus Sifridus de Freiberg, in Bavaria duxit* [illegible]

Angelberg *uxorem, Annam de Asch: quæ ditionem Aschiam & arcem, ad eum attulit. Alius, Herr Hiltebrandus, uxorem habuit Euphrosinam de Angelberg. Alius, Leonhardus,* [illegible]

Haimerdinga. *tiam de Haimerdingen, non procul civitate Memminga. Cæteri, duo alii,* [illegible] *ter segesserunt. Habent sepulturam honestam Heppachæ & Ochsenhausæ.*

Alia gentis ex eodem. §. VI. Iterum idem *Crusius* P. 3. L. 2. p. 8[illegible] lineas illas enumerat 1. [illegible] *& Steislingenses. 2. Kirchheimenses, Angelbergenses. 3.* [illegible] *Muetingenses, stellam in insignibus habentes, cæteri & antiquitus vitellos* [illegible] *res autem tres.* Alibi etiam mentionem Freibergiorum facit, ut P. 3. L. [illegible] p.257. ubi posteritatem *Burcardi ex Eisenbergensibus & Steislingensibus*, cum novem vitellis in insignibus enarrat. Iterum L. 5. p. 286. ubi refert circa 1574. [illegible] *Freibergium* Conradi equitis Muetingæ filium *Viti Mautneri* [illegible] cam filiam *Claram*, atque sic a Mautneris transiisse Aichaviam ad Freiberg[illegible] mum L. 11. pag. 681. cum *Eberhardum* equitem memorat, *Petri* filium, [illegible] tem, qui 1551. emerit de *Fetzeris* quædam *Nördlingensia* bona in Ducatu VVirtenbergico sita 30 mill. flor. Emit etiam Dominium *Ronau* 155[illegible]. flor. 2[illegible]

Ex Lazio. §. VII. *Laz. de migr. gent.* L. 8. p. 47[illegible]. item eorum meminit, eosque vocat nobiles equites Sveviæ à *Freyberg*. Qui in clypeo diviso per latitudinem [illegible] albo & cælestino distincto tres aureos globos in cælestina parte gerant [illegible] in *Freybergios de Angelberg* & *Freybergios de Steislingen*, quibus patrem [illegible] dat *Henricum Baronissæ de Steislingen* circa 1200. maritum, patrem *Fri*[illegible] *Steislingii*, & *Henrici*, appellati de *Angelberg*.

Ex Bucelino. Familia ex Curiatus. §. VIII. Integram genealogiam exhibet Celeb. *Gabr. Bucel. Germ.* [illegible] ferens ad *Homagium Curium* seu *Curiatium de libero monte* Dominum [illegible] bus fere milliaribus supra *Curiam Rhætorum* constructæ circa [illegible] *mianum*, qui superius *Thomas* dictus, circa 8[illegible], cujus uxor *Ermtrud Baron*[illegible] cum maritus durantibus dissidiis cum Barone Saxenii decessisset, [illegible]

bergam

bergam arcem vendidit, & cum duobus filiis in Sveviam (in das Pothal) concesserit, comparatis ibi bonis, quæ nunc in potestate cœnobiorum *Ochsenhusen & Heggbach* supersunt. Inter filios Damiani Bucelinus *Thomæ* posteritatem dat in quartam generationem; *Henrico* vero atnepotem *Thomam* assignat Freibergium circa 1530. *Margareta Gundelfingiæ* maritum, *Burcardi* patrem, avum *Henrici*, proavum *Gasparis*, quo geniti *Adam & Christophorus*: Adamo filius datur *Otho*, maritus Comitissæ Kirchbergiæ, nepos *Gothofredus* circa 1207. quo geniti *Eberhardus & Erbo*, ab hoc ait satos in *Alsatia Freibergios*, qui novem globos aureos retinuerint. (In Wapenb. P. 2. pag. 132 *Freyburgii* inter Alsatos recensentur, sed iis sex tantum globi in cœruleo scuto, cujus caput argento candet, tribuuntur. Ita etiam in [illegible] *Chron. Alsat.* L. 6. p. 170. Die von Freyburg im Elsaß haben geführt einen getheilten Schild / oben weiß und unten blau / in dem untern blauen feld sechs weisse kugeln / auff dem helm einen schwahnen halß / dadurch zwo gelbe kronen / darinnen fünff weisse strauß federn. Diese sind zu Straßburg haußgenossen worden 1260. 1283. Videmus tamen hic globos altero metallo tinctos.) Ab *Eberhardo* deducit reliquos Freibergios ab *Achstetten* ad hoc usque tempus. Christophoro, quem Adami fratrem audivimus, & Cæciliæ Marescallæ de Pappenheim, filii dantur *Eberhardi* duo, quorum uni *Barbara Dn. in Hoben Justingen* 1190. alteri *Leonora de Stein* uxores assignantur. *Eberhardo & Leonoræ* datur filius *Bertholdus*, huic *Bertholdus & Conradus*, ex quibus *Conradus* ex *Adelheide de Lanzenfels* herede iterum *Conradum* genuit, qui quinquies eques, & quidem ter Hierosolymis creatus dicitur, tum *Bertholdum & Conradum*; ex quibus illius posteritas superiori seculo videtur defecisse. Sed ex Conrado hucusque propagati sunt *Barones de Freyberg*. Quod vero *Bertholdum* attinet Bertholdi filium: eo *Conradus* natus est, cui ob vigilantiam ajunt tributas *stellas*: ejus filius fuit *Conradus in Muotingen*, pater *Conradi & Georgii*, quorum illi *Clara Mautnerin ab Aschau* illam hereditatem attulit: uterque vero posteritatem longam reliquit.

Freiburgii Alsatiæ. Lineæ in Achstetten. Muotingen. Aschau.

§. IX. Demum quod lineam attinet *Steislingensem & Eisenbergiam* ab *Eberhardo & Barbara Dn. de Hoben Justingen* deductam, incipit ea a filio eorum *Georgio* circa 1209. Hujus filius *Henricus* ex Erntruda de Scheunstein herede Dominii de *Angelberg* cognomento *Mazenisis* suscepit *Burcardum & Henricum* cognomento *Stubenrauch*: Burcardus suscepit *Fridericum Joannem in Hoben Freyberg*, patrem *Burcardi*, quo & *Cordula* pincerna Baron. de VVinterstetten nati *Henricus & Burcardus*, ex quibus hujus pronepotes lineam terminarunt, illius vero posteritas late diffusa superest. *Henricus* cognomento *Stubenrauch* (ratio agnominis videri potest apud *Crus. annal. Svev. P. 3. L. 3. p. 189.*) genuit *Fridericum*, hic *Henricum*, a quo tertium [illegible] est. Ex his est *Ludovicus* seu *Luz a Freyberg Dominus in Oepfingen & Justingen*, qui obiit 1523. maritus Sibyllæ Gossenbrotin, heres magnarum opum. Ex hoc natus *Georgius Ludovicus*, isto *Ferdinandus*, hoc *Georgius Ludovicus Baro de Justingen & Oepfingen*, qui decessit 1623. emtis Dominiis *Staufeneck* in Wirtenbergio agro & *Foriach* in Lotharingia, nec non *Joannes Blicardus*.

Linea in Steislingen & Eisenberg. Dn. in Justingen & Oepfingen.

§. X. In *Sibm.* Wapenb. illa *Freybergiorum* extant insignia. Prima inter *Curinthios* p. 45. qui gestant in scuto aureo ex monticulo tricolli argenteo exurgentem leonem nigrum, qui ramum detruncatum argenteum incurvatum priorībus gestat pedibus, qualis etiam ex coronata galea exurgit. Dubitari potest an in eandem stirpem referendi sint, cum nihil avitæ tesseræ retineant, nisi *Bucelinus* lineæ Aschaviensi & Muotingensi tribueret hoc etiam symbolum. Scutum enim pingit quadripertitum, ut in primo & quarto latercolo Freibergica insignia compareant, sed insignita novem globis, in secundo & tertio leo inde exurgens conspiciatur: Tum demum imponit mediam parmulam ornatam tribus stellis interque eas luna cornibus deorsum versis. Cujus significationem non capio. Dein pag. 70. refert, inter Bavaros *Freibergios in Aschau* usos scuto quadripertito, cujus prima & quarta quadra transverse secta superius argento candet, in inferiori autem cærulea tres stellæ aureæ fulgent: cujus mysterii ratio §. 8. explicata est. In secundo & tertio latercolo cinereo (aschenfarb) monticulus est tricollis aureus: quod Insignia familiæ *Aschaviæ* fuisse docemur Wapenb. P. 2. p. 58. Huic scuto imponuntur duæ galeæ, coronatæ, prior fastigiata decem

Scuta Freibergiorum Curinthiorum. Aschaviæ.

 plumis

plumis ſtruthionicis argenteis quadruplici ſerie locatis. Secundæ m[illegible] aquila expanſa coronata vel potius vultur volaturiens (P. 2. pag. 58.) ex argento. [illegible] hinc argenteæ & cæruleæ, illhinc cinereæ & aureæ. P. 83 iterum *Frey*[illegible] Bavaricos recenſentur, ſed cum tribus tantum ſcutis. Tum plumæ ſtruthi[illegible] impoſitæ ſunt n. ſeriei [illegible] oſitæ. Demum pag. 112 recenſet[illegible] *Eyſenberg* ex Suevicis quorum illud δόγμα eſt, quod modo vidimus in [illegible] pali. Apex conſtat quinque ſtruthionicis plumis argenteis coronatæ galeæ impoſitis.

Bavaricæ alterius.

Eiſenbergiæ.

§. XI. Quod demum attinet lineam *Juſtingenſem*, ei inter Barones p. 30. datur ſcutum quadripertitum: in cujus prima & quarta quadra *Freybergia* tessera cum tribus globis apparet. Secunda *cærulea* refert *baltheum dextrum ex imo deſtinato argenteo*. Tertia *aurea baltheum* continet linea *diagonali ex nigro & argento* bipertitum. Hic bipertitus [illegible] notat *Oepfingen*, quod ex Wapenb. P. 2. pag. 90 videre eſt: ubi apex additur conſtans duobus cornibus ad modum ſcuti tectis. Hac cauſa ſecundum laterculum pro *Juſtingenſi* dynaſtia uſurpari non dubito. *Galea* imponuntur duæ, prior coronata cum plumis ſtruthionicis quinque argenteis: altera ſuſtinet caput cycni argenteum, cujus collum linea transverſa aurea perforat[illegible], utrinque ſuſtinens bacillum ex eodem metallo coronatum & pennis [illegible] ſtigiatum. Laciniæ ſunt utrinque cæruleæ & argenteæ.

Lineæ Baronum Juſtingenſ.

Oepfingen

§. XII. Huic lineæ locus inter *Ordines Imperii* [illegible] *Juſtingen*, quam qua ratione acceperint, non memini legiſſe. [illegible] recenſetur. vid. *M. Zeiler. Itin. Germ.* P. 2. c. 1. p. 2. & ex eo [illegible] anno 1654. Comitiis ſubſcripſit: Wegen der inhaber der herꝛſchafft Juſtingen in Schwaben/ Albrecht Ernſt/ Freyherr von Freyberg von Eiſenberg. Kayſerl. auch Römiſchen/ auch zu Hungarn und Böheim Königs / [illegible] Bayr. [illegible] Rath und Cammerer. Altera etiam dynaſtia gentis [illegible] *ſtingen* an der Steig/ non procul Ulma, in matricula imperii [illegible] Zeilerus. Verum ad Wirtenbergicum Ducem deinceps delapſa eſt. De quo [illegible] *Cruſ. Annal. Suev.* P. 3. L. 12. c. 28. p. 780. *Mortuo ſub initium hujus anni 1582.* [illegible] *absque liberis & collateralibus heredibus: qui fuerat vaſallus Principis Wirtenbergici, Steislingenſis illius ditio Duci Ludovico ceſſit, ut legitimo ſuo Domino.* Adde Zeilerus transactum eſſe cum aliquibus, qui prætenſionem habuerint.

Inter ordines imperii ob Juſtingen.

Dn. Steislingen. Ad Wirtenbergios

§ XIII. Iſta occaſione Epiſcopalis ſcuti de Freiberga ſufficiant P[illegible] præter mitram *Epiſcopalem* argenteam auro ornatam & pulvinari impoſitam admittunt *duæ galeæ coronatæ*, quarum *prior Epiſcopalis* ſuſtinet tabulam duodecim angulorum, ex minio & argento bipertitam, cujus ſingulis admoventur angulis ſingulæ pennæ pavoninæ [illegible]. Altera *Freibergia* ſuſtinet quinque erectas ſtruthionicas plumas argenteas retrorſum reflexas. Tum ſcuto decuſſatim [illegible], pro more hinc *gladius* temporalis poteſtatis index, illhinc pedum. *Laciniæ* ſunt hinc argenteæ & rubeæ, illhinc ejuſdem metalli & cæleſtinæ.

Epiſcopalis apex.

CAPUT XLI.

Baron. ab Eck.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*
2. *Scutum.*
3. *Explicatio. Reichenburg.*
4. *Galea.*

§. I.

Illuſtris familia *Baronum ab Eck* à Clariſſ. *Bucelino Germ.* [illegible] deducitur à *Ischoab Eck* circa 1150. Cujus nepos *Georgius ab Eck* filios habuit [illegible] *nen. Joſephum & Franciſcum Joſephum Liberos Barones ab Eck*, a quibus totidem lineæ, quæ denominatis diſtinctæ ſunt, prodiere.

Familia.

Lineæ.

§. II. Scutum apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 23. pingitur quadripertitum. In prima

Scutum

prima & extrema quadra *bipertita ex cocco & argento* apparet *lunula cornibus sursum versis* eadem partitione scuti affecta & contrariis coloribus tincta. Areola secunda & tertia *argentea lupum* continet *cæruleum*, ejusdem coloris corona ornatum. Media incumbit parmula bipertita, priori latere *nigro*, quod transmeat *fascia argentea*, posteriori ex *argento & nigro* ... *ito*.

§. III. Horum laterculorum rationes explicare nequeo, ut ne quidem satis discernam, prima an media sit gentilis tessera. Lupus similis in *Vilzerorum* clypeo, uti vidimus L. 2. c. 109. notavit familiam *Reichenburg*; nisi quod ille lupus aurea corona ornatur. Verum quæ Eckiis cum Reichenburgiis sit conjunctio, conjectura non assequor. Explicatio Reichenburg.

§. IV. Galeæ sunt tres coronatæ: *Prior* jugum alarum explicatum sustinet, sectionem & lunulas primi laterculi continentium. *Media* gryphem exorientem, cujus corpus tessellis argenteis & atris ornatur, alæ nigræ fasciam argenteam referunt. *Extremæ* insidet lupus scutarius. *Lacinia* sunt circa primam galeam coccineæ, circa mediam nigræ, circa ultimam cyaneæ, omnes argento reflexæ. Galeæ.

CAPUT XLII.

Episcopus Eichstettensis.

ARGUMENTUM.

1. *Episcopi scutum.*
2. *Episcopatus ipse.*
3. *Vasalli. Officiales.*
4. *Eichstettensium pacifica indoles. Hirschberginus Comitatus.*
5. *Lis precedentiæ.*
6. *Familia Schenckiorum de Castel.*
7. *Schenck de Lanaeck.*
8. *Galea.*
9. *Feaum Ensis.*
10. *Titulus.*

§. I.

Reverendissimi & Celsissimi *Eichstattensium* Episcopi *Marquardi*, hoc tempore Plenipotentiarii Cæsarei in Comitiis Ratisbonensibus, scutum quadripertitum est: area prima & quarta *argentea* singula *juga cornuum cervinorum rubeorum* cum adhærente *cranii* parte exhibet: secunda & tertia itidem in *argento* exhibent *binos gradientes leones rubeos auro coronatos*. Toti imponitur parmula ovali forma cum suis ornamentis, *rubea* exhibens *pedum Episcopale argenteum*. Episcopi scutum.

§. II. Media parmula est tessera ipsius *Episcopatus Eichstettensis* seu *Aichstettensis* seu veteri nomine *Aureatensis* (a civitate ab Attila olim eversa,) connumerati circulo Franconico, sed Sveviæ & superiori Palatinatui conterminum. Eum ad preces *Schwiggeri Comitis de Hirsperg*, magnam sui comitatus partem ad hoc contribuentis, circa 745. (unde in Metropolitana Archidiœcesi Moguntina hic primus fuit Episcopatus) ad Almonam seu Altmolam, fluvium Norici, fundavit Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, & primum Episcopum ejus constituit ex sorore *Bonifacii* nepotem *Wilibaldum*, cujus pater Richardus Anglorum Rex fuisse perhibetur. E successoribus *Gebhardus Comes Calwensis* 1055. Pontifex creatus est, & sub nomine *Victoris II.* biennio sedi Romanæ præfuit. Episcopatus ipse.

§. III. Porro licet amplitudine sua plures alios Germaniæ Episcopatus non æquet, satis tamen amplus ille etiam est, & pluribus vasallis nobilibus potens. A quo etiam Principes & Comites feuda recognoscunt. Catalogum equestrium familiarum, quæ ab hac sede beneficiis fruitæ sunt 1479. sub *Wilhelmo de Reichenau* confectum Celeb. *P. G. Bucelin. Germ. P.* 1. *f.* 17. recenset 155 ex quibus aliquot illustres sunt Comites. Idem *Officiales* hujus diœceseos illos enumerat: quod fuerint *Marescalli* hæreditarii olim equites de *Kuttenheim*, nunc *Durneri*: *Camerarii* olim equites ab *Oetingen*, dein de *Schaumberg*: *Dapiferi* quondam equites de *Mur*, nunc *Leonrodii*: *Pincernæ* Nobiles ab *Arberg* postea equites ab *Eyb*. Vasalli. Officiales.

§. IV. Elogium paucis aliis Episcopatibus Germaniæ commune huic attribuit *Caspar. Brusch. in epit. in Catal. Episc. Aichstett.* cum de Alberto II. Episcopo sermonem fecisset: *Pacis, ut cæteri fere omnes antecessores studiosissimus, qua insigni pietate longe* Eichstettensium pacifica indoles.

excellit

excellit Episcopatus iste Aureatensis omnes alios, quos habet universa Germania. [illegible] enim Aureatenses & Aychstadiani conservandæ pacis & tranquillitatis publicæ [illegible] amantes & studiosi, nunquam arma sumsisse, nunquam bella [illegible], aut ullius [illegible] fuisse leguntur. Elogium sane omni aliorum potentiæ aut opulentiæ, & [illegible] phis vel palmis, non æquiparandum sed longissime præponendum, & [illegible] qui Christi nomen profitentur, ita inprimis illis viris dignum, quæ Ecclesiæ [illegible] bella, arma, sanguinem horret) Præsides atque Præsules audire amant. Un[illegible] quid castrorum & locorum in diæcesi est, vel aliorum pietate vel emtione a[illegible] cificis modis, ad eam devenit: ut hinc inde idem Bruschius in [illegible] commemorat.

Hirsbergius Comitatus.

Inprimis sicuti Schwiggerus *Hirschbergius Comes* primus autor fuerat hujus condendi Episcopatus, ita ultimus ejus gentis *Gebhardus*, qui ut & Episcopus Conradus eodem anno mortui 1304. avitam arcem ac totum Comitatum *Hirsbergensem* cum oppido Berchingensi ac toto ad hunc comitatum pertinente territorio Aichstadianæ Ecclesiæ donavit: de qua donatione illi apud Bruschium extant versus, seculum suum, cui talia condonari oportet, & poesi rudi & versus ultimi sensu redolentes:

Montem cervorum clarum castrumque decorum
Et res Conrado Gebhardus ego tibi trado.
Quas VVillebaldi vice suscipias patris almi,
Æternam ut requiem mihi is impetret atque salutem.

Lis præcedentiæ.

§. v. De lite *præcedentiæ* inter hunc & *Spirensem* Episcopatum conf. *Limn. Jur. publ. T. V. add. ad 4, 7. p. 252.* Jam etiam olim cum *VVormatiensi* litem intercessisse Conrado Episcopo modo memorato in Comitiis Norimbergensibus sub Alberto I. sed ostensis diplomatibus vicisse Aichstadiensem, eodem Bruschio teste didici.

Familia Schenckiorum de Castel.

§. vi. Duo *cornua cervina* singula quinis dactylis ramosa notant [illegible] familiam *Schenckiorum de Oberbeuern & Castel*: quæ a 600. fere annis claruit, & eadem quinto ab hoc seculo *Baronum* titulo ab Augustis ornata, ille vero [illegible] temporis (uti majores nostri titulorum minus studiosi erant, quod infinitis exemplis doceri potest) neglectus erat, nuper admodum à *Leopoldo* imperatore renovatus est. Integram familiæ deductionem nondum vidi, partem aliquam a seculo [illegible] quinto Germaniæ suæ *Part. III.* p. 173. inseruit Doctissimus *Bucelinus*. Ubi videre est tres inprimis lineas ortas in filiis *Joannis Udalrici*, qui circa 1500. claruit: ab U[illegible] eam quæ denuo in duos ramos distincta est, alteram a Jacobo Christophoro, [illegible] mum à . . . . . istam, ex qua ortus est Illustrissimus Episcopus.

Schenck de Landeck.

§. vii. Duo leones rubei designant familiam *Schenckiorum de Landeck* [illegible] Kunigunda Udalrico Schenckio de Castel, qui circa 1480 vixit, [illegible] Joannem Udalricum genuit, quem diximus [illegible] plurium linearum autorem [illegible] familia inter equestres Svevicas sub nomine *Schencken von Buren & Landeck* [illegible]tur in Wapenb. P. 2. pag. 86. sed corona leonibus non imposita completitur, quod à sculptore neglectum esse potest.

Galeæ.

§. viii. Huic scuto insistunt quatuor galeæ, quarum primam ornant cornua cervina, gentilis *Schenckiorum* apex: secundam *tiara Episcopalis* auro & gemmis ornata & pulvillo rubeo imposita premit: è tertia coronata protenditur brachium cocco indutum, manu pedum Episcopale argenteum sursum protendens, apex [illegible]: è quarta coronata exurgit herma virilis rubeo amictu, ora collaris redacta argentea: quod cimerion est *Landeckiorum* pincernatum. Laciniæ autem sunt ex argento & cocco.

Pedum. Ensis.

§. ix. Subjiciuntur scuto *pedum Episcopale & ensis* decussatim locata, indicandæ potestati Ecclesiasticæ & seculari, more reliquorum Episcoporum, ex quorum cum Episcopali dignitate omnia jura politica ab Augustis concessa sunt. Specialiter [illegible]schius d. *Erckenwaldo* octavo Episcopo, qui 902. mortuus est, testatur, jus cudendæ monetæ à Ludovico III. Imperatore consecutum esse.

Titulus.

§. x. Titulus simplex est, sicuti symbolum ipsum quod Episcopatum notat. *S. R. Imperii Princeps & Episcopus Eichstadiensis.*

CAPUT

Caput XLIII.

Baro de Gruenthal.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Deductio. Lineæ.*
2. *Scutum antiquum.*
3. *Medii temporis.*
4. *Recentius à Rudolpho II.*
5. *Diploma Imperiale.*
6. *Bona.*
7. *Titulus.*

§. I.

ILlustris *Gruenthaliorum* familia (quam aliqui ex *Bavaria* arcessunt) à *G. Bucelin. Germ.* P. 3. p. 68. refertur ad quendam *Colmannum*, sed longe antiquior est gentis memoria. Quam Perillustris Baro *Carolus* communicavit, Genealogia incipit à *Wickero de Gruenthal dicto prope Cappellam*, patre Wickheri (circa 1107.) Henrici, Hochprandi, Calchochi, Grimoldi, Irmgardis, Leucardis, & *Bertholdi*, quo genitus Henricus dictus de Capella 1343. Wilibaldus eques, Leutwinus Gruenthal dictus de Capella miles, qui obiit 1271. hoc geniti Conradus, Ulricus (qui decessit 1282.) & *Rugerus* dictus de Capella extinctus 1271. pater [illegible], Wenceslai, Rugeri jun. Jodoci, Sigismundi, & *Udalrici de Gruenthal* [illegible] genitoris iterum Cunigundis monialis in Nidermünster, Gotwini, Ulrici jun. [illegible] jun. Werneri, Georgii, Henrici & *Ulrici de Gruenthal* in Gebelkhoven militis [illegible] qui filium habuit *Nicolaum* defunctum 1397. Hic *Wilibaldum* jun. qui vixit 14[illegible]. hic iterum *Andream Gruenthaler in Allendorf*, qui obiit 1479. Hunc parentem habuerunt Georgius, Sigismundus, *Colmannus* in Lizelburg Cæsaris Camerarius, pater Georgii, Wolfgangi, Erasmi, Stephani atque alterius *Wolfgangi* in Kremseck, qui decessit 1576. Consiliarius Cæsareus & Provincialis Austriæ superioris. Hoc genitus ex *Anna Fuenecklin* Adam Helfricus in Kremseck, Julius in Dietach (qui obiit 1655. filio Joanne Adamo 1662. amisso) Philippus Jacobus in Zeidlern: alt ex *Ursula Khienpecerin in Salaberg & Ottstorf*, Wolfgangus Nicolaus, Andreas Assessor Cameræ, Joannes Dietmarus in Rot[illegible]ling & Staatmul, Jacobus in Burgersdorf & Vogtstatt, Erhardus in Achleuten, Joannes in Daßlingen. Ex his plerique reliquere sobolem. Præcipuæ vero lineæ fuere *Philippi Jacobi*, & *Wolfgangi Nicolai*. Ille rei annonariæ præfectus (Käyserl. General-Proviant-Commissarius) genuit præter Joannem Adamum, Joannem Andream Consil. Cæsar. & Georgium, inprimis *Wolfgangum Dietmarum* in Dietach & Ottstorf, qui 1655. extinctus est, pater Perillustrem Baronum *Philippi*, qui in Austriam rediit, *Dietmari* qui in Mansfeldiæ comitatu consedit, *Caroli* & *L*[illegible]. *Wolfgangus Nicolaus* autem Cæsareus Consiliarius & Senatus Imperialis aulici Assessor itidem numerosam sobolem reliquit. Familia. Deductio. Lineæ

§. II. Scutum familiæ antiquissimum fuit aureum, inscripto pede aquilino nigro abscisso, vulneris carne cruenta, & osse medio extante argenteo. Ei imponebatur cassis coronata, ex qua iterum protendebatur pes aquilæ. Laciniæ aureæ & nigræ sunt. Hæc pictura extat in monasterio *Nidermunster* Ratisponæ, in quo moniales fuerant 1179. *Irmengardis* & *Leucardis* Grunthaliæ sorores. Unde 1666. Abbatissa Maria hujus rei testimonium Grunthaliis concessit. Scutum antiquum.

§. III. Ex co tessera nonnihil immutata, ut videre est in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 37. ut in scuto *argenteo* ex *tribus collibus aureis* exsurgeret *rubeo* *indutus amictu vir*, *crus aquilinum* sanguine stillans pede aurato super humeros gestans. *Apex* fuit ex coronata galea protentum brachium, rubeo indutum, ora reducta aurea, crus & pedem volucris tenens. Laciniæ argenteæ sunt & rubeæ. Medii temporis.

§. IV. Demum a *Rudolpho II. Augusto* concessum est 1603. scutum quadripertitum, in quo laterculum *primum* & *quartum* aureum ornat crus aquilinum nigrum avitum; in *secundo* autem & *tertio* argenteo conspicitur e margine scuti prodiens brachium curvatum, rubeo amictu, ora reducta argentea, manu carnei coloris. *Galeæ* clypeum premunt duæ: *Prior* coronata, ex qua dependent laciniæ nigræ & aureæ cum aquilino crure sursum protenso: *Posterior* sustinet herman virilem, veste & pileolo Recentius a Rudolpho II.

lato rubeo, utriusque ora reducta argentea. Phaleræ sunt argenteæ & coccineæ. Ita conspicitur apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 33.

Diploma Imperiale.

§. v. Operæ pretium est, ut hic exhibeamus partem diplomatis Augusti, quod modo allegavimus: Wir Rudolff der Andere/ 2c. Wann wir nun gütlich angesehen / wahrgenommen / und betracht / das ur alt adelich und rittermässig herkommen und geschlechten / darinnen sich unsere getreuen lieben / Julius / Wolff Niclas / Jacob / Erhard und Hans Joachim / gebrüder / dann auch ires brudern / weyland Philipp Jacoben Grüenthalers nachgelassene söhne / Wolff Dietmar / Hans Andreas und Georg Grünthaler / und ihre voráltern / als fürnehme land leut deß Ritterstands unsers Ertzhertzogthums Ob der Ens / von unverdencklicher zeithero befinden / auch die angenehme / getreue / nützliche und erspriefslichen dienste / so ihre voráltern und sie geleisteten unsern vorfahren / und dem löblichen hauß Oesterreich über die hundert jahr / sonderlich aber Willibald Grüenthaler / weyland Käyser Friderichen / barbarossa genandt / als desselben Feldmarschall und Oberrichter / in die achtzehen jahr lang / dann weyland Andreasen von Grüenthal sohn Colman / Käyser Fridrichen dem Dritten / zu hof und als cämmerling / biß an sein end / nicht weniger auch Wolfgang / als ernanntes Colmans sohn / weyland dem Durchleuchtigsten Fürsten / Herrn Ferdinanden / Römischen Käyser / unsern lieben Herrn Ahn. von jugend auf so wol auf raysen als stätten hoflagern / wie auch verschienen 1527. jahrs auf den raysen mit Gabriel Grafen von Ortenburg / als ermeldtes Käyser Ferdinanden legaten nach Burgund / Braband und Engeland / hernach als gegen händler bey dem Vitzthomb amt Ob der Ens / auch in anticipirund aufbringung grosser summa gelds / deßgleichen dem Böhaimischen bergwerckh und müntzsachen / auch in andern von Ihrer Majestät und Lieb ihme anbevohlenen und anvertraueten ansehnlichen handlungen / geschäfften und commissionen; So dann / als obermeldtes Käyser Ferdinandi / so wol Käyser Maximiliani / beeder hochlöbl. gedächtnüß / rath über 34. jahr lang / zugleich auch sie / die obgenandten Grüenthaler gebrüder / uns und unserm löblichen hauß Oesterreich / insonderheit Julius / dem Durchleuchtigsten Fürsten / Herrn Philippen / Königen zu Hispanien / 2c. unserem freundlichen lieben vettern / schwagern und brudern / noch anno 1566. in ihrer Lieb Königreichen Neapolis und Apulia / als Fendrich über ein Hochteutsches fändlein kriegs volck wider den Türcken / wie auch jüngst verflossenen 97. jahrs / als unserer landschafft Ob der Ens bestellter hauptmann über ein fändlein Hochteutsches kriegsvolck / wie auch Wolff Niclas beede in verrichtungen unterschiedlicher commissionen / und dann Jacob und Erhardt / alle die Grünthaler gebrüder / in diesen offenen krieg und feldzügen / wider gemeiner Christenheit Erbfeind dem Türcken / denen er Jacob von anno 93. biß daher alle jahr und ohne besoldungen als ein Rittersmann / wie auch Erhard verflossenen 94. jahrs / bey eroberung der haupt vestung Gran / und unseren Oesterreichischen land leuten zu roß / zu unserem gnädigsten benuegen und wolgefallen unverdrossentlich erzeigt und bewiesen / noch täglichen thun / und hinfüro samt ihren vettern zu erzaigen sich gehorsamist erbieten / auch wol thuen mögen und sollen. So haben wir demnach mit wolbedachtem muth / guten rath / und rechten wissen bemelten Juliusen / Wolff Niclas / Jacob / Erhard / Hans Joachim / Wolff Dietmaren / Hans Andreen und Georgen / Grüenthalern / gebrüdern und vettern / ihr zuvor habend ur alt adelich rittermässig wappen und kleinodt nachfolgender massen verändert / vermehret / gezieret und gebessert / und solches ihnen / ihren ehelichen leibes erben und derselben erbens erben / manns und frauen personen / hinfüro ewiglich also zu führen und zu gebrauchen männiglich gegönnet und erlaubt: Nemlichen ein quartirten schild / dessen hinter unter und vorder ober veldungen gelb oder goldfarb / in jeder derselben einwarts erscheinet ein schwartzer abgehauener adlers fuß mit unter sich gelenkten klauen und obenaußgehenden bain. (als ihr vorig wappen.) Die andern

zwo

zwo veldungen aber/ deren quartierungen weiß oder silberfarb/ in jeder derselben einwarts erscheinet ein rother arm / vornen mit [illegible] weissen überschläglin/ auff dem schild zween gegen=einander gekehrte freye offene adeliche thurniers=helm/ zur lincken mit weisser und rother/ rechten seiten aber gelber und schwartzer helm decken gezieret / auff dem hintern helm erscheinet auffrechts für sich ohne arm/ ein vordertheil eines mannes mit langen haar / angethan in einem langen engen rothen leib rock / umb den hals ein weisses überschläglein/ und auff dem kopff habend ein klain rundes rothes hütl / auff dem vordern helm ein goldfarbe Königliche cron / daraus erscheinet ein schwartzer abgehauener adlers=fuß mit über sich gekehrten klauen. Als dann solch adelich wappen und klainod/ samt derselben veränder=mehr=zier und besserungen in mitte deß gegenwärtigen unsers Kayserlichen briefs gemahlet / und mit farben eigentlich außgestrichen ist. Uber dieses und damit obernannte/ Julius Wolff Niclas/ Jacob/ Erhard / Hans Joachim/ Wolff Dietmar/ Hans Andre George/ die Grüenthaler/ gebrüder und vetter/ ihrer voraltern und ihrer selbsten gelaisten auffrechten/ redlichen und ersprießlichen dienste sich umb so viel destomehr zu erfreuen/ so haben wir ihnen/ ihren ehelichen leibes erben und derselben erbens=erben/ manns= und frauen personen noch ferner diese besondere gnade gethan/ und freyheit gegeben/ daß sie nun hinfüro in ewige zeit gegen uns und sonst jedermänniglich / was würden / standes oder wesens die sind / in allen ihren schrifften/ reden/ tituln/ insigeln/ handlungen/ geschäfften und ämtern nichts außgenommen/ sich/ mit auslassung deß bißher gehabten zu namens Grüenthaler/ hinfüro/ wie ihre voraltern vor alten zeiten gethan / die von Grüenthal nennen und schreiben/ ihnen auch solcher titul von uns/ unsern nachkommen und männiglich gegeben/ und sie also an allen orten und enden/ in allen und jeglichen händeln und sachen / geistlichen und weltlichen dafür gehalten / geehret / genennet und geschrieben werden sollen unverhindert männigliches. Thun alles hiemit aus Römischer Kayserlicher und Landes=Fürstlicher macht/ vollkommenheit/ wissentlich in crafft diess briefs &c.

§. VI. Sub Ferdinando I. in Austria acquisivere [illegible] inde alia bona *Ottstorf* & *Achleuten*, atque in inferiori Austria [illegible]. Bona.

§. VII. Titulum Wolfgangi Dietmari illum vidi: *Dominus de Gruenthal, Baro in Achleuten, in Dietach & Ottstorf.* Freyherr auf Achleuten / zu Dietach und Ottstorff. Titulus

---

Caput XLIV.

Com. & Baron de Kielmanseck.

ARGUMENTUM.

1. *Austriaca linea. Comitum scutum.*
2. *Galea.*
3. *Fascia Austriaca.*
4. *Holsatica linea.*
5. *Scutum.*
6. *Galea.*
7. *Diploma imperiale.*
8. *Vetus insigne.*

§. I.

INclyta *Kielmanseckiorum* familia in duabus consistit lineis, quarum altera Austriam ornat, altera Holsatiam. Quod *Austriacam* concernit Illustrissimorum *Comitum* stirpem, *Fürst.* Wapenb. P. 5. pag. 7. scutum repraesentat, quod quadripertitum est: prima & quarta areola iterum tripertita, sinistro latere *rubeo* induunt *fasciam argenteam*, in dextro *argenteo* aure[illegible], *aureo* etiam diademate, ex quo vittae *coccineae* dependent, fastigiatum, [illegible] apparet: secunda & tertia ex *auro* & *caeruleo*, *aureo* & *caeruleo* sinistro diagonaliter secatur, in superiori *aurea* parte expansa *aquila nigra*. Huic clypeo imposita parmula media *transverse secta*, in cujus capite *rubeo duo leones argentei* colludentes se respiciunt, pes vero *ternis aureis* & *nigris fasciis* exaratur. Austriaca linea. Comitum scutum.

Galeæ. §. II. Galeæ tres sunt coronatæ: quarum *prima* columnam cum laurea sistit; ex *media* inter duo cornua, quorum dextri superior pars argento, inferior rubeo, sinistri superior pars auro inferior cyano tinguntur, exurgit leo coronatus, utrumque falculis prehendens cornu. In *postrema* galea comparet herma ex auro & cyano bipertito. Laciniæ dependent hinc nigræ & aureæ, illinc argenteæ & rubentes.

Fascia Austriaca. §. III. *Fasciam Austriacam* gratiæ mnemosynon esse, dubitari non potest. *Columnam* cum laurea corolla & fascias ex atro ac auro gentilem reliquam existimo. De reliquis non satis mihi constat.

Holsatica linea. §. IV. *Holsatica* linea, quam Celeberrimi parentis in Holsaticam domum merita plurimum exornarunt, substitit in Perillustribus Baronibus *Ioanne Henrico, Friderico Christiano* & *Ioanne Adolpho Kielmannis de Kielmanseck*.

Scutum. §. V. Scuto hi etiam ab Augusto nostro 1679. aucti sunt quadripertito: Et eiusdem laterculus primus atque quartus bipertitus hinc iterum *fasciam Austriacam*, illinc in *argento columnam auream coronatam*, ex qua vittis *rubeis* suspensa *corona laurea viridis* conspicitur, continet. In secunda quadra aurea *colliculo viridi* insistit *juvenis nudus, laurea* caput redimitus & pubem contectus, sinistram lateri admovens, dextra *clavam* humero impositam gestans. In tertio cæruleo visuntur tria *triangula* seu *cunei* ex auro, cuspidibus deorsum versis. Toti incumbit scutulum medium *aureum ter nigro fasciatum*.

Galeæ §. VI. Huic parmæ imponuntur duæ galeæ coronatæ, quarum *prima* sustinet columnam scutariam cum laurea: ex *altera* inter expansas alas dextram cæruleam fasciâ aureâ, sinistram auream cælestinâ exaratas, pubetenus exsurgentem nudam clavigeri juvenis, laurea coronati & lauri foliis sub umbilico revincti, imaginem videas. *Laciniæ* è dextra galea exterius dependent rubeæ & argenteæ, è sinistra cyaneæ & aureæ, interius ex utraque nigræ & aureæ.

Diploma Imperiale. §. VII. Ut vero rectius hæc intelligantur, addimus diploma Augusti nostri *Leopoldi* 1679. 8. Maji Laxenburgi dati, quantum ejus huc spectat. Und zu mehrer gezeugnüß/ glauben und gedächtnüß solcher unserer gnaden und erhebung in den alten Freyherrn-standt haben wir ihnen/ den obbenandten Freyherrn von Kielmanseck/ mit allein ihr bißher geführtes adelich und ritterlich wapen gnädiglich confirmiret/ sondern auch nachfolgender gestalt noch mit mehr ehren und mehr andern stücken verbessert/ und der andern in unserm Erbhertzogthum Oesterreich ansässig und wohnhafften Lini deren von Kielmanseck wapen (doch ihnen ohne nachtheil/) fast gleichförmig gemacht/ und ihnen auch ihren ehelichen leibes-erben und derselben erbens erben hinfüro ewiglich zu führen und zu gebrauchen gnädigst erlaubet/ zugelassen und vergonnet/ als mit namen ist ein quartierter schild/ jede quartier oder veldung wiederumb also abgetheilet/ daß der hinter unter- und vordern obern veldungen hinterer oder linker nach der länge/ von unten biß oben gescheidene halbe theil roth oder rubinfarb/ in welchem nach gestalt unsers Oesterreichischen wapens in mitte nach zwerch eine breite weisse strassen/ beede vordere theil aber weiß oder silberfarb/ in welchem jedwedern ein gelb oder goldfarbe gerad übersich stehende seule auf welchen oben auf ein Königliche güldene kron/ und unterhalb fast in der mitten ein mit rothen banden zusammen geknüpffter grüner lorbeer krantz hanget/ vorder untere aber blau oder lasurfarb/ in welchem drey gelb oder goldfarbe spickel/ als oben zwey neben einander/ und drunten [illegible] einer/ hinter obere aber/ gelb oder goldfarb/ worinn auf einem grünen hügel eine gantz nackende junge manns person/ mit kurtzen braunen haaren und bart/ auf dem kopff und unter dem bauch umb den leib einen grünen lorbeer krantz/ den lincken arm in die hüffte spreitzend/ in der rechten aber einen kolben zurück über die achsel haltend: in mitte deß quartierten schilds ein gelb oder goldfarbes hertz schildel/ wodurch über zwerg in gleicher abtheilung gezogen drey schwartze balcken: auf dem schild zwey blau angeloffene und die vier vergoldte/ einwarts gegeneinander gestellte offene adeliche turniers helm mit anhangenden güldenen ketteln und kleinodien/ deren der zur lincken mit blau

und

und gelben / der zur rechten roth und weissen / und jedweder einwarts schwartz und gelben helmdecken / und einer gelb oder goldfarben Königlichen kron gezieret / auß dem hindern erscheinet die im schild beschriebene nackende manns gestalt / biß an die hüfften / und grünen krantz zwischen zweyen mit den sachsen einwarts gekehrten adlers flügeln / deren der lincke gelb oder goldfarb / wodurch in mitten über zwerg ein blau oder lasurfarb / der rechte aber blau oder lasurfarb / wodurch eine gelb oder goldfarbe strassen gehet / auf dem vordern helm auß der kron die im schild beschriebene gekrönte gelb oder goldfarbe seule / mit anhangenden grünem lorbeer krantz / alle dann solch continuirt vermehrt und verbessertes Freyherrliches wapen in dieses unsers hoch weiß geschriebenen brieffs sechsten blats erster seiten gemahlet / und mit farben eigentlicher entworffen und außgestrichen ist.

§. VIII. Ante hanc concessionem paulo alia dispositio erat, ut in *Fürst. Wap.* P. 3. p. 153. in nobilitate Holfatica videre est. Nam parma quadripertita in primo & quarto laterculo *rubeo columnam argenteam* cum *aurea corona* referebat, in secundo laterculo *aureo nudus claviger* conspiciebatur, in tertio tria triangula sed pertusa apparebant. Unde videre est, non nisi primum laterculum nonnihil immutatum & fasciæ Austriæ accessione auctum, tum medium scutulum additum esse. *Galea* in usu erat una cum imagine clavatoris inter alas, quæ nunc secundum locum occupat.

[illegible]
d. positio.

Caput XLV.
Com. de Leiningen & Dagsburg.

ARGUMENTUM.

1. *Duæ familiæ Leiningiæ.*
2. *Leiningenses veteres. Linea Landgraviorum. Rixingia. Dagsburgia. Hartenburgia & Falckenburgia.*
3. *Scutum. Tessera Leiningia. Ponticuli ratio.*
4. *Dagsburgum. Comites. Successio.*
5. *Asperimontium. Familia. Successio. Controversia.*
6. *Galea.*
7. *Westerburgia.*

§. I.

A *Leiningensibus* ditionibus, quæ in Palatinatus & Episcopatus Wormatiensis atq; Spirensis confiniis sitæ sunt, duæ illustrissimæ familiæ nomen sortiuntur, quæ *Dagsburgio* & *Westerburgio* discernuntur agnomine.

Duæ familiæ Leiningiæ.

§. II. Quæ originaria familia fuit, haud dubie ex antiquissimis in hac Rhenana ora stirpibus censetur. Ex ea leguntur in ludis equestribus Magdeburgicis *Wiprechtus* 938. Constantiensibus 948. *Fridericus*, Trevirensibus 1019. *Schaffardus*, Gœtingensibus 1119. *Emico*, Tigurinis 1165. *Emico II.* Coloniensibus 1179. *Hesso*. Ut de posterioribus non dicam. Inprimis plures ex ea Episcopi fuere: Enumerantur *Spirenses* ex his comitibus Episcopi *Sigfridus* 1127. qui 1147. defunctus, *Guntherus* 1148. fundator Maulbronnæ, 1156. mortuus, *Henricus* 1245. 1272. extinctus, *Emico* à 1314. ad 1328. Herbipolitani duo fratres *Hezelinus* à 1130. ad 1131. & *Emericus* inde ad 1147. Augustanus *Emericus* à 1064. ad 1277. Bambergensis *Bertholdus* (aliis Leopoldus) à 1257. ad 1285. Imo *Ioffridus* seu *Godofridus* (cum quo nomine, attenta Lotharingorum pronunciatione, idem nomen puto, quod aliquoties in hac familia legitur Schaffardus) 1395. Archiepiscopus *Moguntinus* electus est, cui tamen Pontifex *Ioannem Nassovium* opposuit. Dicitur vero inprimis in duos ramos stirps distincta, in filiis *Friderici*, *Friderico* & *Ioffrido*, quorum illi *Leiningiæ* ditiones cessere, huic à matre *Dagsburgia*, *Dagsburgum*. Illius linea defecit in abnepotibus *Hessone II. Landgravio Leiningio*, cui *Elisabetha Bavariæ* Dux conjux fuit, & *Friderico*, qui 1448. cælebs mortuus est; horum vero soror *Reinhardo Domino à Westerburg* elocata successionem eò detulit. *Ioffridus* iterum genuit *Fridericum* seu *Frizmannum*, & *Emiconem V.* Illi tribuitur uxor *Comitissa à Rixingen*, quæ heres unius *Salmensis* rami, penes quem *Rixecuria* seu *Rixingen* in Lotharingiæ finibus fuerat, hanc hereditatem attulit. In Cirleo etiam lego, eum matrum fuisse *Mariæ Cyllionæ*, viduæ Rudolfi I. Lotharingiæ Ducis, & ob hoc privigni nomine illum rexisse *Ducatum*. Cæterum ipsius progenies in quintam duravit generationem.

Leiningenses veteres.

Linea Landgraviorum.

Rixingia.

Demum *Heman C. Leiningiæ* & *Rixingiæ* genuit *VValpurgim* & *Elisabetham*. Illa *Iohanni de Hohenfels, Dn. de Reipolzkirch*, (male alii de Rappolstein,) hæc *Emeconi Iunio* *Falckensteinio Dn. de Oberstein* nupta est, mater *Hemanis*, qui *Barbaram* [illegible] genuit, *Simoni VVeckero C. Bipontino*, & post hunc *Ioanni Iacobo C. Eberstenio* [illegible]. Ex illo genita *Amalia*, quæ marito *Philippo C. Leiningio* & *VVesterburgio* [illegible] prætensiones *Rixingam* etiam attulit. Linico autem Friderici frater reli[illegible] *Dagsburgios* proseвit. In cujus posteris *Emico IX.* ex filiis *Ioanne Philippo* & *Emicone X.* ramos *Hartenburgium* & *Dagsburgium* seu *Falckenburgium* ex se dedit, ex quorum hoc novus surculus *Heidesheimius* ortus est.

Dagsburgia. Hartenburgia & Falckenburgia.

Scutum

§. III. Hæc familia originaria Leiningensis scuto utitur quadripertito. Prima & quarta areola *cærulea tres argenteos vultures* seu *aquilas*, imminente desuper *fasciola rubea* seu *ponticulo (lambel)* defert. Notatur ipsa familia hoc symbolo. Sed quæ fasciolæ ratio sit, nec ipsa quidem familia satis callet. Inde aliqua allegantur, quæ honori stirpis potius officerent quam prodessent. Si conjecturæ locus sit, ex aliis more crediderim inter *Friderici* filios *Fridericum* & *Ieffridum*, a quibus duas lineas egressas dixi, ita constitutum esse, ut major natu avitam parmam simplicem gestaret, minor vero natu frater discerniculum hoc assumeret. Ex illis enim, quæ P. 1. c. 8. adducta sunt, exemplis satis patet, Germanis veteribus, inprimis in cis Rhenana ora seu Gallica morem illum discerniculorum per lacinias non fuisse ignotum. Cum vero ratio assumti discerniculi temporis lapsu oblivioni traderetur, quamvis deficiente [illegible] linea jus armorum planorum ad alteram delapsum esset lineam, retenta est [illegible] ctionis nota, etiam sine necessitate, quod sæpius alias etiam factum esse antea monstravimus.

Tessera Leiningia.

Ponticuli ratio.

Dagsburgum.

§. IV. Laterculus secundus & tertius *Dagsburgiam* tesseram continet, quæ est in *argenteo* alveolo, quem *limbus rubeus* circumdat, *leo niger*, toti superinductus *octo sceptris aureis liliatis in crucem* & *decussim dispositis*. conf. Wapenb. P. 2. pag. [illegible]. Notari *Dagsburgium* comitatum à castro Alsatiæ in Vogaso sito dictum, dubium non est. Cæterum ex convenientia & nominis & insignium sunt, qui ejusdem originis *Liechtenbergios* & *Dagsburgios* veteres fuisset autumant: nam alterum castrum à *die* alterum à *luce* appellationem sortitum est, & Dagsburgicus clypeus non nisi tec, tris illis liliatis à Liechtenbergico differt. conf. insign. Hanov. L. 2. c. 41. n. 11. *Bernh. Herz. in Chr. Alsat. L. 5. p. 2.* ex liliatis sceptris etiam conjecturam facit, feudum fuisse *Francicum*. Sed malim ego in illis rationem discerniculi quæri. Cæterum *Dagsburgiam* gentem quod attinet, eam vidi ab *Hugone Hugeshovii* conditore derivari, [illegible] Alsatiæ Comitis filius, atque *Gerhardi C. Metensis*, à quo tota Lotharingica [illegible] descendit, nec non *Guntrami*, Habspurgiorum & ex his Austriacorum [illegible] fuisse perhibetur. Hoc Hugone *Hugonem* genitum ajunt, patrem non [illegible] *Brunonis Episcopi Tullensis*, qui dein sub nomine *Leonis IX Pontifex Romanus* fuit sed & *Hugonis II.* qui *Hadvidem Hugonis Capeti Regis* filiam uxorem habuit. His genitus *Albertus*, quo & Ermesinde Lucenburgica nati *Hugo III.* & *Luitgardis*, quorum illum [illegible] decessisse, hanc heredem *Godefrido Lotharingo* nupsisse perhibent. Ita & finita fuerit progenies, quod tamen cum reliqua Historia non convenit. Siquidem Friderico Leiningio, de quo §. 2. secunda uxor datur *Ioanna Dagsburgica*: unde ab aliquo [illegible] natu vel Hugonis I. filio, qualis legitur *Gerhardus* Adelheidis Sveviæ maritus, vel Alberti, qualis memoratur aliquis *Henricus*, ramum superfuisse oportet, cujus heres Friderico dotalem dynastiam Dagsburgiam attulit: ex quo tempore in potestate familiæ ad nos usque permansit.

Comites.

Successio.

§. V. Toti imponitur scutulum medium *rubeum cruce argentea* impressum. Quo *Asprimontium* Dominium non procul Metis situm denotatur. vid. Wapenb. P. 2. p. 34. *Furst.* Wapenb. P. 2. pag. 23. Cæterum fuit *Asprimontana* familia [illegible] de qua etiam L. 3. c. 1. egimus. conf. *P. Anselmum. Pal. de l'Honn. P. 5. p.* [illegible] originem ejus refert ad *Gobertum*, qui 1136. vixit, *Hadvidis* f. *Godefredi II. C.* [illegible] seu *Ioigny* maritum. Ex hoc matrimonio reliqua stirps prodiit, in qua *Ioannes* [illegible] *pus Virodunensis* & postea *Metensis* fuit, & 1240. mortuus est: alius *Henricus* [illegible] patum *Virodunensem* rexit, & 1345. mortuus est. *Godefredus IV. Dominus Asprimontii* inprimis gratiosus apud Carolum IV. fuit, & ab eo præter alia jura Dominii suæ potestatem

Asperimontium.

Familia

ſtatem 1357. diplomate ſcripto impetravit, ignobiles niſi alterius ſervi eſſent in nobilium & equitum Ordinem cooptandi, notarios creandi & ſpurios legiti- Succeſſio.
mandi. Hujus nepos *Godefredus V.* per filiam *Ioannam Baronatum* ſuum genero tranſmiſit *Ioanni Dn. d' Autel* ſeu *de Elter*, unde natus eſt *Hubertus Dn. de Autel & de Aſpermont*, pater *Annæ*, quæ *Emiconi VII. Comiti Leiningenſi* dotale *Dominium Aſpermontis* attulit. Cæterum alii Aſpermontani collateralis lineæ deinceps controver- Controverſia.
ſiam Leiningiis moverunt: quod *Godefredus V.* præter *Ioannam* filiam Joanni Eltera-no nuptam filium habuerit *Gobertum VII. Aſpermontanum Dn. de Buſancy* & Principem *de Amblise*: à quo reliqui Principes *de Amblise* usque ad *Ioannem II.* Principum illorum ultimum, qui cum Carolum V. ſecutus ſuam operam in bello navaſſet 1525. diplomate obtinuit inveſtituram Baronatus Aſpermontis, ſed ſine prole relicta deceſſit. Inde ex alia linea Dominorum de *Sercy* Joannes II. prætendit ad ſe agnati illius ſui jus devolutum: Verum caruit prole, unde ex fratre *Carolo Dn. de Nantueil* nepos *Claudius* teſtamento patrui prætenſionem ſibi arrogavit, ſed hic etiam deſtitutus fuit ſobole. Inde hujus fratre *Aujaliene* natus *Carolus III. Comitis Aſpermontis* titulum ſumſit, pater *Mariæ Luiſæ* deinceps Ducis Lotharingicæ. Alius etiam ramus eſt *Comitum Reckheimenſium & Lindenſium Aſpermontanæ* gentis, cui nuper jus ſententia Curiæ Francicæ in Comitatum Aſpermontis obtentum Gallici agnati conceſſere.

§ V. Galeæ hoc ſcutum premunt tres: prior *Leiningia* eſt, quæ ſuſtinet arbo- Galea.
rem viridem floſculis argenteis exornatam: media *Dagsburgia* expandit alas duas nigras corculis argenteis impreſſas (Wapenb. P. 2. p. 7.) ſiniſtra *Aſpermontana*, quæ (Wapenb. P. 2. pag. 34.) coronata ſexangulam tabulam ſuſtinet rubeam, argentea cruce notatam, ſingulis angulis totidem globulis & pennis pavoninis ornatam. Alibi vidi mediam *Leiningiam*, ſiniſtram *Dagsburgiam*, dextram *Aſpermontanam*, quæ coronata inter duo cornua aquilinum caput coronatum ſuſtineat. Laciniæ dependent ex prima argenteæ & cæruleæ, ex media aureæ & rubeæ, ex ultima argenteæ & rubeæ.

§. VII. Altera familia origine eſt *Weſterburgica*, a caſtro in Weſterwald ſito Weſterburgia.
nomen habens, & ipſa quoque antiquitate & gentis ſplendore cum quavis alia contendere valet. Unde Hermanno Billingio Saxoniæ Duci ante plura ſecula uxor datur Hildegardis Weſterburgia. Hujus vero ſcutum, cujus medius laterculus mihi ignotus eſt, hic explicare nequeo, ſed pluribus de eo doceri expecto.

Caput XLVI.

Com. & Bar. de Metternich, Winnaberg & Beilſtein.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ. Burſcheidia.*
2. *Scutum.*
3. *Winnenberga-Beilſteinia lineæ.*
4. *Familia Winnenbergia. Philippi Baronis πρόγονοι.*
5. *Inter proceres imperii.*
6. *Duo rami hujus lineæ. Elector Carolus Henricus Moguntinus.*
7. *Galea.*
8. *Familiæ Alffter dict. Metternich in Metternich & Wolf dict. Metternich in Gracht.*

§. I.

ILluſtris *Metternichia* ſtirps in *Rhenana* nobilitate jam à multo tempore floruit. Familia.
Ejus hodienum quinque ſuperſunt lineæ, duæ in *Iuliaco*, *Metternichii de Müllenarck* & *de Niderberg* dicti, una in *Lotharingia Metternichii de Rodendorf*, alia in *Lucenburgio Metternichii de Burſcheid* ſeu *de Dodenburg* & demum *Metternichii de Winnenberg & Beilſtein*. Harum duarum, quas ultimas enumeravi, communem patrem vidi *Carolum* (filium *Ioannis*, nepotem alius *Ioannis*,) qui *Emundum* genuit, & *Theodoricum*: illo & Amalia Kellnia de Fettelhofen natus eſt *Ioannes*, pater inter alios *Lotharii*, qui *Trevirenſium Archiepiſcopus & Elector* fuit & 1623. extinctus eſt, atque *Ioannis Dieterici*, hoc nati *Ioannes Reinhardus* præpoſitus Moguntinus & Archiducis Leopoldi Wilhelmi Adminiſtrator in Epiſcopatu Halberſtadio, *Carolus* Chorepiſcopus Trevirenſis, *Emericus* præpoſitus Trevirenſis, & pridem Cæſarearum legionum Lineæ.

trium

trium Colonellus, nec non *VVilhelmus* & *Lotharius*, duorum ramorum *B[illegible]* & *VVinnebergii* capita. *Theodoricus Emundi* frater Dominus de *Borscheid* [illegible] ter *Gothardum* Dominorum de *Zivel* propagatorem, reliquit *Stephanum* [illegible] tinuati Domini de *Borscheid*, nam pater fuit *Theodorici*, hic *Ioannis* [illegible] lios habuit *Lotharium Fridericum* Episcopum *Spirensem*, & dein Arch[illegible] *Moguntinum* atq; Episcopum *VVormatiensem*, cujus scutum L. 1. c. 64. ex[illegible] & Perillustrem *VVolfgangum Henricum Baronem de Metternich in Burscheid*, An[illegible] Margaretæ Schænborniæ maritum.

Burscheidia.

Scutum

§. II. Genti commune scutum est *argenteum tribus conchis marinis n[illegible]* insigne (meer-muscheln oder Austernschaalen) vid. *Schmach.* Wapenb. P. 1. p[illegible]. Clypeo imponitur galea coronata, ex qua prominet *caput cum collo cygni* [illegible] rostro nigricante. Laciniæ vero dependent *nigræ* & *argenteæ*.

Winnenberga-Beilsteiniæ lineæ.

§. III. Linea *VVinnebergio-beilsteinia* scuto utitur quadripertito, in [illegible] & quarta areola *rubea balthéus cochleatus* pingitur *cæruleus*, comitibus [illegible] *nis cruciculis aureis*: In secunda & tertia iterum *coccinea* repræsentantur [illegible] *venatoria argentea*. Toti demum imponitur scutulum ipsum *Metternichium* familiare.

Familia Winnenbergia.

§. IV. Scutum majus dynastias *VVinnabergiam* seu *VVinnebergiam* & *Beilsteiniam* designat. vid. Wap. P. 1. p. 25. Hæ paruere familiæ, cujus fragmentum [illegible] graduum *Henning. Theatr. geneal.* T. 3 P. 1. p. 352. recenset: plenam vero [illegible] nusquam ego vidi. Ea demum defecit hoc seculo, atque quantum mihi constat, ad Electorem *Trevirensem* delapsa sunt feuda, qui ea huic stirpi contulit. Ut vero gentis decor patescat, huc transfero tabulam progonologicam *Philippi junioris L. Bar. VVinnebergii & Beilsteinii* Consiliarii Palatini & Burggravii Alzeiensis, [illegible] *Ioanna* Henrici C. Ortenburgici conjux fuit.

Philippi Baronis πρόγονοι

- Philippus L. Baro de Winaberg & Beilstein.
  - Philippus L. B. de Winaberg & Beilstein.
    - Conradus Bar. in Winaberg.
      - Joannes Baro in Winaberg.
        - Joannes L. Baro in Winaberg & Beilstein.
        - Irmgardis f. Howardi de Hitern Dn. de Aspermont.
      - Irmgardis Vogtin in Hunoldstein.
        - Joannes Vogt Dn. in Hunoldstein.
        - . . . . .
    - Barbara C. de Manderscheid.
      - Joannes C. de Manderscheid.
        - Theodoricus C. de Manderscheid.
        - Elisabetha Dn. de [illegible].
      - Margareta C. de Marca.
        - Eberhardus Com. de Marca in Arenberg.
        - Margareta Dn. de Bochout.
  - Ursula Com. in Rietberg.
    - Otto C. in Rietberg.
      - Joannes Com. in Rietberg.
        - Conradus Com. Hoyæ & Rietbergæ.
        - Jacobea seu Gertrudis Com. in Neuenaer.
      - Margareta C. Lippiæ.
        - Bernardus C. Lippiæ.
        - Anna C. Schauenburgi.
    - Anna Com. Saynæ.
      - Gerhardus Com. Saynæ.
        - Gerhardus C. Saynæ.
        - Elisabetha Dn. in Sirck.
      - Joanna C. Wiedæ.
        - Joannes C. de Wied, Dn. in Runckel.
        - Elisabetha Com. Nassoviæ.

Inter proceres Imperii.

§. V. His dynastiis in *matricula Imperii* locus est. vid. *M. Zeiler* [illegible] p. 22. & ex eo *Limn.* Connumerantur vero, licet Trevirensi directi [illegible] *culo VVestphalico* & *Comitum Saxo-VVestphalicorum* [illegible] illustri genti nunc in dictis circularibus & imperialibus locus est, [illegible] Comitiis 1654. *Lotharius L. Baro de Metternich, VVinneberg & Beilstein*, [illegible] *pfer & Kœnigsberg*, *Senatus Imperialis aulici Senator & Celsissimi Camerarius & Colonellus*, *Trevirensis Consiliarius intimus*, *Provincialis curia Magister & Satrapa* Conjuncn-

Confluentinus pro se & reliquis Dominis de Winnaberg & Beilstein, nec non *Philippus Emericus L. Baro de Metternich, Winneburg & Beilstein, Dominus in Berburg & Kœnigswart.*

Duo rami hujus lineæ

§. VI. Porro hæc linea iterum duos, quod §. I. dixi, ramos habet ex duobus fratribus *Lothario* prædicto & ejus fratre *Wilhelmo*: ille in *Winneberg*, hic in *Beilstein*. Hic Burggravius Egranus, Colonellus Hispanus & Senatus aulici Imperialis bellici Assessor, pater fuit defuncti Eminentissimi Electoris *Caroli Henrici*, qui hac causa Winnabergio-Beilsteiniam parmam Electorali scuto mediam imposuit & Illustrissimi jam Comitis dignitate aucti *Philippi Emerici* prædicti, qui Camerarius Imperatoris, Colonellus & Burggravius Egræ est, trium filiorum pater. *Lotharius*, qui 1663. defunctus est, moderni Perillustris dynastæ Winnabergii genitor fuit.

Fl. Carol. Henricus Moguntin.

Galeæ.

§. VII. Linea hæc *Winnobergi-Beilsteinia* utitur duabus galeis, priori videlicet coronata *Metternichia* cum collo cygni; ex altera autem exurgit apex *Winnebergius* caput capricorni cum collo ex nigro & argento bipertitum. Laciniæ utriusque cassidis sunt argenteæ & atræ. Has duas galeas etiam præfatus Elector Moguntinus reliquis galeis adjecit.

Familiæ Alter dict. Metternich in Metternich. & Wolff dict. Metternich in Gracht.

§. VIII. Aliæ familiæ etiam Metternichio nomine utuntur, ab hac plane diversæ: alii vocantur *Alfter* dicti *Metternich in Metternich* (zu Metternich.) Alii *Bar. Wolfii Metternich in Gracht* (zur Gracht/) quæ ipsorum dynastia est. *Ilii Iuliacenses*, quod audio, struuntur tessera leonis rubei in argento: Metternichio autem nomine utuntur à domicilio in pago Metternichio Coloniensis diœcesis: Sed *Wolfiis* in usu est scutum transversè sectum, in cujus capite cæruleo apparet lambella seu fasciola trifida (aliquando pontem Tiberinum vocant) argentea: in pede argenteo lupus naturali colore pictus gradiens. Cassis imponitur diademate tortili cælestino & argenteo, quæ etiam tinctura est laciniarum, contecta, ex quo exurgit πρότομη lupi scutarii. Dicuntur vero originarii esse ex *Hassia*, ubi adhuc supersint, qui hoc deigmate utantur, dicti *Wolfii de Hauenstein.*

CAPUT XLVII.

Archiepiscopus & Elector Moguntinus.

ARGUMENTUM.

1. *Elector Carolus Henricus ex Metternichiis. Anselmus Franciscus ex Ingelheimiis.*
2. *Scutum illius.*
3. *Galea.*
4. *Scutum Electoris moderni.*
5. *Galeæ.*
6. *Ingelheimia familia.*
7. *Electoris tabula progonologica.*

§. I.

El. Carol. Henricus ex Metternichiis.

Anselmus Franciscus ex Ingelheim.

DUM in operis hujus impressione typographica præla sudarent, post excusum caput 64. Libri primi, *Moguntinæ sedi* dicatum, bis iterum eadem alios accepit præsules: Cum enim, cujus ibi scutum lustravimus, Eminentissimus *Damianus Hartardus ex Leyanis* 1678. fatis concessisset, ei *Carolus Henricus ex Metternichiis*, & huic quoque vivis intra annum vertentem excedenti, adhuc 1679. mense Novembri *Anselmus Franciscus* sufiectus est, Eminentissimi *Electores & Archiepiscopi Moguntini*, quorum jam scuta lustranda sunt.

Scutum illius.

§. II. Quod Eminentissimum *Carolum Henricum* attinet, clypeo usus est quadripertito ex *Moguntino & Vormatiensi* symbolo, loco prædicto L. I. cap. 64. satis explicatis. His vero quadris imponebatur aliud scutulum quadripertitum: cujus prima & quarta areola rubea continet baltheum cochleatum cæruleum, quem utrinque comitantur ternæ cruciculæ aureæ: secundus & tertius laterculus item rubeus continebat terna cornua venatoria ex argento. Media vero alia his iterum areolis imponebatur parmula argentea cum tribus conchyliis seu conchis marinis nigris. Ex his baltheus cochleatus Winnebergium, cornua Beilsteinium,

nium, & conchæ Metternichium ſunt δάγμα, de quibus proximo capite egimus.

Galeæ.

§. III. Galeæ erant quinque, quarum *mediam Archiepiſcopalis* mitra, [illegible] *mam* rota *Moguntina* & *claves Wormatienſis* tabulæ ſexangulæ inſcripta, [illegible] *Metternichius* cygnus ex corona naſcens, & caput cum collo capricorni [illegible] *gius* apex ornabant.

Scutum Electoris moderni.

§. IV. Eminentiſſimus, qui nunc feliciter ſedem tenet, *Anſelmus* [illegible] ſcuto utitur quadripertito, cujus primam & extremam aream iterum *Moguntina* rota inſignit; ſecunda & tertia *nigra* ornatur *cruce teſſellata duplici teſſarum aurearum & coccinearum* tractu.

Galeæ.

§. V. Galeæ ſcuto tres imponuntur, media cum mitra *Archiepiſcopali* [illegible] nati impoſita, anterior tecta pileolo electorali rubeo, cujus ora reducta venere [illegible] tici muris ſplendet, ſuſtinet rotam *Moguntinam. Extrema* ornatur jugo expanſo [illegible] rum nigrarum, cruce teſſellata ſcutaria exornatarum.

Ingelheimia familia.

§. VI. Crux illa teſſellata, quæ in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 124. minio & argento pingitur (ubi etiam corona galeæ imponitur, & loco jugi unica tantum ala pingitur, aliter quam domeſticæ picturæ, quas ſecutus ſum, ferunt, notat Generoſam familiam de *Ingelheim* in Rhenana nobilitate a pluribus ſeculis illuſtrem. Integram genealogiam ejus non vidi, reperio vero in ludis Equeſtribus Conſtantienſi. 948. nomen *Henrici de Ingelheim*, in Tigurino 1165. *Martini* de Ingelheim equitis, nec non *Barbaræ Ingelheimiæ* viduæ *Theoderici de Cronberg.* In N[illegible]bergenſi 1197. *Ioannis de Ingelheim*, qui proximi ludi Wormatienſis præfectus deſtinabatur & dein fuit, nec non *Anaſtaſiæ* virginis Ingelheimiæ. Hodie præter Electorem non niſi duo ſtirpis hujus ſuperant, Illuſtres *Ioannes Lucas* Canonicus Moguntinus, & *Franciſcus Adolfus Dietericus*, ille *Philippo Wilhelmo* Pro Cubiculario, hic *Philippo Ludovico* præfecto Miltenburgio nati, qui patruum habuere *M*[illegible]*lium Godofredum* Decanum Moguntinum, 1679. extinctum, & avum *Godefridum* Electoris patruum magnum.

Electoris tabula progonologica.

§. VII. Electoris proavi & aviæ 64. huc aſcribi merentur, quos iſta tabula exhibet:

ANSELMUS

- **Anselmus Franciscus Fridericus ab Ingelheim Elector & Archiepiscopus Moguntinus**
  - Georg. Joannes de Ingelheim.
    - Marsil. Godofr. de Ingelheim.
      - Marsilius de Ingelheim.
        - Joannes ab Ingelheim.
          - Jacobus ab Ingelheim.
            - Joannes ab Ingelheim [illegible].
            - Elisabetha W[illegible] de [illegible]heim.
          - Doroth. Brendelin de Homb.
            - Georgius Brendel ab Homburg.
            - [illegible] de Elkerin.
        - Elisabet. de Reiffenberg.
          - Marsil. de Reiffenberg.
            - .... de Reiffenberg.
            - .... Spechtin de Bubenheim.
          - Margareta de Statfel.
            - Diethenus de Statfel.
            - Elisabeth de Hattstein.
      - Amalia de Heckẽstein.
        - Frideric. de Heckenstein.
          - Nicolaus de Fleckenstein.
            - Joannes de Fleckenstein.
            - Margareta de Rathsamhausen.
          - Marg. Greiffenklau de Vollr.
            - Fridericus Greiffenclau de Vollraths.
            - Anna de Elter.
        - Margareta de Drath.
          - Christophor. de Drath.
            - .... de Drath.
            - .... de Helmstatt.
          - Marg. Sturmfed. de Oppenw.
            - .... Sturmfeder de Oppenweiler.
            - .... Steinhauserin de Ridenfels.
    - Amalia Langwerthin de Simmern.
      - Johan. Georg Langwerth de Simmern.
        - ... Langwerth de Simmern.
          - ... Langvverth de Simmern.
            - .... Langwert de Simmern.
            - .... Blickin de Liechtenberg.
          - ... Meyin de Lambsheim.
            - .... Mey de Lambsheim.
            - .... Hahn.
        - ... Schad de Ostheim.
          - ... Schad de Ostheim.
            - .... Schad de Ostheim.
            - .... de Gunss.
          - .... Hedersdorf.
            - .... de Hedersdorf.
            - .... de Mansheim.
      - Eva de Schœnborn.
        - Joan. de Schœnborn.
          - Joan. de Schœnborn.
            - Gilbertus de Schœnborn.
            - Anna de Scharpfenstein.
          - Elisab. Prederin de Hoenstein.
            - Joannes Preder de Hoenstein.
            - .... de Winneburg.
        - Juditha de Muderspach
          - Emericus de Muderspach.
            - Daniel de Muderspach.
            - Guta de Nassau.
          - Anna Schenckin de Schweinsb.
            - Henricus Schenck de Schweinsberg
            - Cathar. de Rolzhausen.
  - Anna Elisabetha Sturmfederin de Oppenweiler.
    - Wolfg. Frideric. Sturmfeder de Oppenweiler.
      - Frideric. Sturmfeder de Oppenweiler.
        - Frideric. Sturmfeder de Oppenweil.
          - ... Sturmfeder de Oppenweil.
            - .... Sturmfeder de Oppenweiler
            - .... de Hoenstein.
          - ... Vezerin de Geispizheim.
            - Eberhard. Vezer de Geispizheim.
            - Elisabetha de Ingelheim.
        - Margar. de Hürnheim.
          - ... de Hürnheim.
            - .... de Hürnheim.
            - .... Lossenstein.
          - ....de Hohenaltingen.
            - .... de Hohenaltingen.
            - .... Ellerbach.
      - Agnes Cam. de Worms dict. de Dalberg.
        - Georg. Cam. de Worms. dict. de Dalberg.
          - Wolfg. Camer. de Worms D. de Dalberg.
            - Wolfg. Camer. de Worms D. de Dalberg.
            - Gertraud Greiffenclauin de Vollraths
          - Agnes de Sickingen.
            - Schweickard de Sickingen.
            - Margareta de Hohenberg.
        - Agnes de Flersheim.
          - Bechtholdus de Flersheim.
            - Joannes de Flersheim.
            - O[illegible] Kranichin de Kirchheim.
          - Elisab. de Helmstatt.
            - Erhardus de Helmstatt.
            - Gisela de Rathsamhausen.
    - Elisabetha Nagelin de Dürmstein.
      - Petrus Nagel de Durmstein.
        - Petrus Nagel de Durmstein.
          - .... Nagel de Durmstein.
            - .... Nagel de Durmstein.
            - .... de Scharnhausen.
          - ... de Remchingen.
            - .... de Remchingen.
            - .... Kranichin de Kirchheim.
        - Marg. de Heppenheim D. de Saal.
          - Andr. de Heppenheim D. de Saal.
            - Andreas de Heppenheim, D. de Saal.
            - Viola de Reiffenberg.
          - Meza Rothin de Burgschwalb.
            - Joan. Roth de Burgschwalbach.
            - .... Ellerbach.
      - Cathar. Crazin de Scharfenstein.
        - Philippus Craz de Scharfenstein.
          - Caspar Craz de Scharpfenstein.
            - Henricus Craz de Scharpfenstein.
            - Margareta de Seetein.
          - A[illegible] de Schœn[illegible]
            - Adam de Schœnberg.
            - Gutha de Walb[illegible].
        - Anna de Schœnenburg.
          - Joan. de Schœnenburg.
            - Philippus de Schœnenburg.
            - Elisabetha von der Leyen.
          - [illegible] Weilerin de Nickenich.
            - Herman. Weiler de Nickenich.
            - Maria de Burscheid.

CAPUT XLVIII.

Com. de Ortenburg veteris prosapiæ, & Com. de Ortenburg in Carinthia.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ historia.*
2. *Elogia ex Aventino. Werdensteinio. Spangenbergio.*
3. *Veteres Comites. Arnulfus Comes Parisiensis.*
4. *Hartwicus Archiepisc. Salisburg. Comitatus Spanheimius.*
5. *Continuatio familiæ.*
6. *Ramus Ducum Carinthiæ & Comitum Ortenburgiorum in Carinthia.*
7. *Bavaricus ramus. Varia lineæ. Pacta hereditaria.*
8. *Baltheus gentilis.*
9. *Insignia aucta. Spanheimiæ tessellæ. Alæ Ortenburgicæ. Ortenburgium Carinthiæ ad Gabr. Salamancam translatum.*
10. *Scutum Ducum Carinthiæ.*
11. *Comitum Ortenburgi Carinthii.*
12. *Ciletensium Comitum. Saaneck. Com. Sternberg.*
13. *Scutum lineæ Bavaricæ.*
14. *Carmine explicatum scutum.*
15. *Tituli. Ortenburg. Antiquior prosapia. Neu-Ortenburg.*
16. *Inter status Imperii. Controversia cum Bavaris.*
17. *Titulus Dei gratia. Comites Principes.*
18. *Titulus C. Christiani. Selaenau. Neuleiningen. Mattighoven.*
19. *Hereditas C. ab Hals. C. Murach. Aliæ accessiones.*
20. *Veteres familiæ possessiones & vasalli.*
21. *Vasalli hodierni.*
22. *Palatinatus Bavariæ.*
23. *Ortenburgium Carinthiæ translatum ad Ciliejenses. Inde Austrios.*
24. *Comitatus Ortenburg concessus Cæsareæ de Salamanca.*
25. *Familia nova illorum Comitum Ortenburg ad Widmannios.*
26. *Gabrielis & posterorum scutum.*
27. *Ortenburg. Gratia Imperialis. Privilegium Palatinum.*
28. *Galea.*
29. *Widmanniorum insignia.*
30. *Scutum & Galea.*

§. I.

Familiæ historia. ILlustrissima *Ortenburgiorum* in *Bavaria* Comitum familia nulli facile antiquitate prosapiæ, meritorum gloria, & quibus successu temporis gavisa est possessionum amplitudine concedit. Eam integram *M. Gal.* 1641 descripsit, & historiam [illegible], ut typis idonea sit, & nongentorum annorum seriem complectatur. Illustriss. [illegible] Comes *Christianus* de gente sua bene merens integram arborem Monachii [illegible] di curavit, additis ubique insignibus: à quo & ista tabula & historia ma[illegible] alia documenta gratiose communicata sunt, ex quibus de hac quam aliis [illegible] prolixius agere licet.

Elogia ex Aventino. §. II. *Ioh. Avent. L. 7. Annal. Bojer.* hoc elogium tribuit: *Hus* (nimirum Henrici, qui *Dei gratia* se *Comitem Artenbergensem* dixit 1236.) *posteri* [illegible] *nomen servant, & in Bojaria omnium Bojorum nobilissimi secundum regulam* [illegible] *autem ab Angelberto nobilissimo Charionum legato deducit.* Werdenstein. *Ioh. Georg. à Werdenstein Canon. August. & Eichstett. ita de gente sentit: Illustres Comites Ortenburgicos in Bojaria Aborigines esse, & ex ea in Carinthiam migrasse, Domicilium* [illegible] *illud ex avito & perantiquo in Bojis castro denominasse,* [illegible] *tibus conjecturis adductus plane sentio.* Spangenbergio. *Cyriac. Spangenb.* Adelsp. [illegible] Artenburg oder Ortenburg in Bäyern sind die ältisten und edelsten Herren nach den Hertzogen / und ligt diese Graffschafft zwischen der Donau [illegible] und Saltz: Man schreibet ihnen den Hoch und Wolgebohrnen Herrn [illegible] umb/weil sich ihre ankunfft von alten Hertzogen zu Karndten her [illegible]. Porro gentem hanc describit *Wigul. Hund.* P. 2. ut & *Henninges Theatr. geneal.* [illegible] P. 1 p. 246. & seq.

Veteres Comites. §. III. Primum omnium video allegari *Orthelum Com. Ortenburgicum*, [illegible] ca 740. prælio maximæ parti nobilitatis Boaricæ & Svevicæ infausto [illegible] pro libertate patriæ adversus Carolum Martellum cecidit: cum ex [illegible] proceribus Bojariæ tum fuisse appareat. Inde *Ratzonis C. Ortenburgici* mentio [illegible] vetusto libro in Wurzthal sub Carolo M. circa 821. Post cum *Rapato* [illegible] Ludovico Pio,

Pio 100. prædia Episcopo Patlavienti dono dedit, quam donationem manu Augusti confirmatam in tabulario itidem Ecclesiæ servari legi. Inde mentio fit *Arnolphi* seu *Arnoldi*, qui sub Carolo simplice circa finem seculi noni *Comes Parisiensis* & præfectus Palatii Francici tandem perhibetur. Ita in libro Lutetiæ 1555. edito, titulo *Catalogue des Illustres Mareschaux de France depuis le Roy Clouis II. jusques au Roy de France Henry II.* legitur: *Messire Arnulphe ou Arnoul de Artenberg, Comte Paris, au temps du Roy Charles le simple fils de Louys le Begue 894. ou plus tost l'an 900. Et portoit de gueules a la bande bretessee d'or costoyee de six fleurs de lys de mesme.* Quod vero aliquæ conjecturæ Francicæ lineæ inserunt Arnolphum hunc, & Hugonis Capeti patruum vel agnatum volunt, peritis Historiæ Francicæ, postquam tota illa Capetina origo luci clarissimæ exposita est, ægre persuadebitur: sed & vetus familiæ hujus in Bojis splendor, quem priores adducti Comites probant, non minus illis, quam ista externa deductio, honorificus est.

Arnulfus Com. Parisiensis.

§. IV. Certior demum & non interruptis gradibus continuata deductio familiæ est a *Friderico C. Spanheimio & Ortenburgio Hartvici*, qui *Salisburgensis Archiepiscopus* à 989. vel 991. ad 1023. vel 1025. diœcesin rexit, & *Sanctorum* diptychis deinceps inscriptus est, fratre vel juxta alios ex fratre nepote. Quando vero *Comes Spanheimius* vocatur, creditur *Arnolphus* supra dictus in Francia potens comitatum istum *Spanheimensem* obtinuisse. Ita de ea re *Imbricius* apud præfatum *M. Galium*: *Qui ob fidem atque industriam eidem Comitatum Spanheimensem Galliæ tum regno adhærentem donaverit, cui vicina arx quædam ab Arnoldo haud dubie condita, [illegible] etiamnum cognomen immortali celebritatis atque splendoris testificatione retinet.* *Lazius vero L. 3. de migr. gent.* p. 96. originem *Spanheimiorum* Comitum refert ad *Hugonem Gulielmi C. Aureliæ* ex Carolidis filium, *Ludovici* primi Hassiæ & Thuringiæ Landgravii fratrem, qui ex Comitissa *Spanheimia* genuerit *Everhardum* Comitum Sponheimii, reliquorum deinceps satorem. Alios vidi Friderico fratrem assignari *Henricum*, & ab illo reliquos deduci, quorum postea hereditatem Serenissimæ Domus Palatina & Badensis crevere.

Hartvicus Archiep. Salisburg.

Comitatus Spanheimius.

§. V. Quicquid vero hujus sit, *Fridericum* istum primum in Carinthiam migrasse apparet, ubi *Richardam* filiam *Henrici Ducis Carinthiæ* de stirpe Comitum de *Muerzthal* duxit, & amplum doti consecutus territorium, *Spital* oppido parentis vicum & arcem *Ortenburgicam* ad perpetuam Danubianæ Rhenensisque dominationis memoriam (ut *M. Galli* verba habent) extruxit. Hunc *Lazius* ducibus Carinthiæ annumerat, verum à *Lothario* Imperatore, qui Erbonis Palatini Ratisponensis partes tutabatur, à ducatu prohibitus est, contentus Comitatu *Lavantino*. Alii vero filio Friderici *Seifrido* ab uxore alia *Richardi* ultimi Comitis filia illum Comitatum obtigisse arbitrantur. Sed & *Friderico* datur frater *Sigefridus Comes Spanheimius & Ortenburgius*, ex quo *Henninges* reliquos Ortenburgios deducere mavult. Friderico autem nati *Engelbertus, Laurentius & Sigfridus*, Engelberto *Engelbertus II.* qui etiam *Istriæ Marchio* & ex *Hedwige Henrici de Eppenstein Ducis Carinthiæ* filia (1122 mortua) gener fuit: eo nati *Henricus, Engelbertus, Hartvicus, Bernardus, Sigfridus*. *Henricus* ab avo adoptatus gentis hujus primus fuit *Dux Carinthiæ*, sed prole caruit, *Hartvicus* à 1086. ad 1100. vel 1101. *Archiepiscopus* fuit *Magdeburgensis*, *Bernardus Comes de Strichsee* in Palæstina 1147. defunctus est, à *Rittershusio* autem sator Comitum *Lavantinorum* atque *Spanheimiorum* constituitur: *Sifridus Comes Labantinus* seu *Liebenaw* (castrum est ad Salzam) illius nominis reliquos Comites propagavit, qui in ejus pronepote *Bernardo* 1229. defecere, & ditio ad Bavaros delata est. *Engelbertus* fratri in ducatu *Carinthiæ* confirmante Imperatore Conrado III. 114[illegible] successit, & ultimus *Lavantini Comitatus* titulum usurpasse dicitur; pater *Ulrici, Engelberti, Rapatonis* & *Hartvici*: ex quibus *Engelbertus Marchio Istriæ et Craiburgi* fuit, mortuus 119[illegible] *Hartvicus Episcopus Ratisponensis*, duo reliqui duarum linearum *Carinthicæ* & *Bavaricæ* fuere autores.

Continuatio familiæ

§. VI. In ramo *Carinthio Ulrico* Duce natus est præter *Henricum* & *Wernerum*, *Hermannus Dux* seu *Archidux Carinthiæ*, iterum pater non solum *Ulrici*, qui tradito fratri Principatu 1202. decessit, alterius *Ulrici Episcopi Gurcensis*, & *Gulielmi* Comitis, sed inprimis etiam *Bernardi* atque *Hermanni*: ille *Dux Carinthiæ* reliquit præter

Ramus Ducum Carinthiæ & Com. Ortenburg in Carinthia

Henricum Episcopum Chiemini lacus seu Chiemsee & *Philippum Archiepiscopum Salisburgensem*, qui demum etiam *Carinthiam* administravit, *Vlricum* ultimum Carinthiæ ex hac stirpe Ducem, 1269. mortuum, qui prius Ducatum sive ex pacto sive testamento avunculo suo Regi Bohemiæ *Ottocaro* à morte occupandum [illegible]. *Hermannus* autem Bernardi frater cæteros *Ortenburgios* in Carinthia [illegible], qui [illegible] in atnepote ejus *Friderico C. in Ortenburg & Sternberg*, qui anno [illegible] filio 1420. masculos sui rami clausit, cum prius cum *Cilejensibus* pactum mutuæ successionis 1377. iniisset, quod etiam *Sigismundus* Imperator confirmavit, ob quod [illegible] Augustus socerum suum *Hermannum* juniorem *Ciliæ Comitem* in ditiones Ortenburgicas immisit, qui juxta alios *Catharinam* Friderici sororem dicitur matrem vel [illegible] habuisse.

Bavaricus ramus. §. VII. Quod demum *Bavaricam lineam* concernit, ea autores habet *Rapatonem* seu *Ratholdum* Ulrici D. Carinthiæ fratrem, *Marchionem* Craiburgensem & Comitem Ortenburgi in Bavaria, & *Elisabetham Sulzbacensem* Comitem ejus uxorem; quorum ille 119[illegible]. hæc 1205. fatis concessit. His nati sunt *Rapato M. Craiburgensis*, & post mortem Ottonis Wittelspachii *Comes Palatinus Bavariæ*, quod beneficium *Ottonis IV. Augusti* perhibetur fuisse, atque *Henricus C. Ortenburgius*. Rapato iterum genuit *Henricum M. Craiburgicum* & *Rapatonem C. Palatinum*: Hoc 1249. mortuo cum filii *Wilhelmus* & *Hermannus* virilem ætatem non attigissent, ejus ex [illegible] gener *Hermannus* seu *Hartmannus C. Werdenbergius*, quod eum patruus [illegible] Henricus in adeunda hereditate soceri impediret, omnia castella sua in Bavaria Ottoni Duci Bavariæ vendidit. *Henricus* Rapatonis frater *Ortenburgius Comes* præter alios filios reliquit *Rapatonem Comitem in Ortenburg & Murach, Mareschallum Bavariæ*, patrem *Henrici*, cujus filii improles fuere, atque *Alrami*. Hoc *Henricus* natus est, qui *Georgium* genuit, *Alramum* & *Attilam* seu *Ezel* totidem linearum autores [illegible] *Alrami* Veronica uxor Wolfgangi Dn. de Waldsee Mareschalli hereditarii Austriæ, & *Attilæ* Margareta Henrico Nothaft de Werenberg nupta suas terminarunt: *Georgius* præter alios *Henricum* genuit, hic alium *Henricum*, patrem *Sebastiani*, atque *Georgii*, qui filios habuit sed non nepotes; *Sebastianus* denuo trium linearum [illegible],

Variæ lineæ. ex *Christophoro, Vlrico* atque *Wilhelmo*. *Wilhelmi* posteritas defecit in [illegible] *Dieterico* & *Sebastiano*, quorum ille ad Carmagnolam 1544. hic ad Senas cecidit: *Christophorus Ioachimum* suscepit, qui perturbato mortalitatis ordine filium *Antonium* & nepotem *Fridericum* posthumum 1573. extulit, & 1600. extinctus est, adoptato [illegible] *Dieterico Casimiro*. *Vlricus* pater fuit *Alexandri* & *Caroli*. [illegible] *Ioannem* & *Vlricum* suscepit: prioris nepos *Fridericus Casimirus*, Joachimi [illegible] filius, 1658. lineam clausit: *Vlricus* genuit *Georgium*, in cujus filio & nepote [illegible] *Christiano* & *Georgii Reinhardi* filio *Georgio Philippo* tota hæc familia [illegible] & spes futurorum residet. Porro 1565. *Ioannes, Ioachimus* & *Vlricus* Comites inter se pro Domus suæ non uno casu, inprimis fæmellarum hereditatibus ad alios translatis attritæ conservatione, unionem hereditariam & certa familiæ pacta inivere, quæ Maximilianus II. Augustus sua autoritate confirmavit. Porro temperare mihi non possum, quin ex literis, quibus illa complexi sunt, quædam huc transferam, [illegible] & prudentiam illa fortuna dignam exprimentia: So haben wir auß anruffung

Pacta hereditaria. deß Dreyeinigen Allmächtigen GOttes / und in hoffnung seines Göttlichen gnadenreichen segens / mit vorhergehendem wolbedachtem rath verständiger gelehrten leute uns nachfolgender erbvertragen / ordnung und gesetzen unseres geschlechts mit einander verglichen / dergleichen schmälerung unseres namens und stammens / so viel an uns / und GOTT der HERR gnade darzu verleihet / zuvorkommen / daneben auch bey unseren erben und nachkommen absteigender linien / gute zucht / erbarkeit ein Gräflich wesen zu [illegible] / und die unordnungen / so sich bey denen jetzigen geschwinden läufften hin und wieder / auch etwan unter denen wolgebohrnen leuten an [illegible] rung / pracht und anderen überfluß / mit verderbung und unter [illegible] vielen gantz beschwerlich erzeigen bey unseren erben und erbens erben so viel an uns ist / anzustellen. Und hierumb bekennen wir hiemit [illegible] dieser ordnung offentlich / daß wir die erhaltung unserer absteigenden [illegible]

und

und unseres Namens vornemlich der Göttlichen Allmächtigkeit zuschreiben wissen/ daß ohne dieselbe und ihren himmlischen segen nichts bestehen oder beharrlich erhalten werden mag. Wir bitten auch auß Christlichem eyfer und hertzen/ die Heilige unzertheilbare Dreyfaltigkeit wolle diese unsere menschliche ordnung und vorsehung samt unsern nachkommen und erben denen Grafen und Gräfinnen zu Ortenburg/ mit reichen gnaden jederzeit Vätterlich und gnädiglich bedencken und segnen. Und dieweil wir berührte unsere hier einverleibte statuta allein für solche mittel halten/ zu denen uns GOtt der HErr selbst anleitung gegeben: So hoffen wir aller männiglich/ dem dieses Libell zu lesen oder zu hören vorkommt/ werde überflüssig darauß verstehen/ daß wir der Göttlichen Allmächtigkeit und ihrem willen darinnen nicht vorgreiffen/ noch dem gewalt GOttes/ mit menschlicher vernunfft/ gedancken/ umb oder einzäunen wollen/ sondern wir wissen haben es auch an anderen mit Christlichem mitleiden erfahren/ daß menschliche gedancken wider den rath GOttes nichts vermögen. Wir bitten aber unsern geliebten HErrn und Vatter im himmel/ daß Er der Auriga und Auctor unsers und unserer erben und erbenserben glück und heyls zeitlich und ewig seyn und bleiben wolle. Ermahnen auch dieselbe unsere absteigende erben und ihre erbens-erben ernstlich/ daß sie nach uns in gleichen fußstapffen tretten/ und das hauptstück ihrer wolfahrt jederzeit einig und allein bey der Göttlichen Dreyeinigkeit mit Christlichem glauben und gebet suchen wollen/ so wird unser hierinn erzeigte fürträchtigkeit ihnen und ihren leibes-erben zu heyl/ gutem und ruhm gedeyen mögen. So dann unter den uralten ansehnlichen geschlechten im Heil. Reich/ bey ihrem vielen löblichen herkommen/ dazu wider gemeine Kayserliche und andere rechte mit nichten ist/ solche statuta, dispositiones und ordnungen auffzurichten/ dadurch die geschlechte bey vermöglichem ansehen und guten würden langwürig conserviret werden mögen. Hierumb/ und auß diesen allen jetzt erzehlten bewegnüssen/ und dazu der sondern ursachen willen uns und unseren nachkommen fried/ ruh/ einigkeit und gleichen guten verstandt zu pflantzen und zu perpetuiren/ haben wir für uns selbst und unsere jedes erben und nachkommen/ mit zeitigem guten/ vorbedachten rath/ freyes ungezwungenes gemüths und willens/ mit keiner forcht/ irrung/ zwang oder mißverstandt hinterkommen/ zu den zeiten und tagen/ als wir solches verstandes/ vernunfft/ und sonst aller anderer geschicklichkeit halber von rechts und gewohnheit wegen wol thun/ auch von allen unseren ligenden und fahrenden haab und gütern/ vermög der rechten/ unsers freyen willens und gefallens/ wol disponiren könten und möchten/ ꝛc.

§. VIII. Quod insignia gentis concernit, primis tribuitur in scuto *rubeo baltheus diagonalis dexter utrinque alternatim pinnatus argenteus*. Quam tesseram familiarem credere licet, vel symbolum *Comitatus Ortenburgici in Bavaria*. Talem ab *Arnoldo* C. Parisiensi, sed aureum & comitatum sex liliis ex eodem metallo, gestatum §. 3. vidimus. Sed superioribus seculis non infrequens fuit metalla commutare. Baltheus gentilis.

§. IX. Inde *Friderico* & fratribus video tribui scutum bipertitum, ex latere dextro apparentibus *tessellis*, quas *argento & minio* tingendas arbitror, sinistra autem medietate iterum transverse secta, ita ut superior pars *familiarem balthеum pinnatum* referat, inferior contineat ex *angulis scuti argentei inferioribus in supremum capitis marginem lineis nonnihil curvatis ductum triangulum* (Feciales suis terminis vocitarent *trabeam scutariam* seu *chlamydem argenteam super tunicam intextam rubeam*) *rubeum*, interceptis *aliis tribus*, quæ in *argento rubent*, *ut prima candet in minio*. (Nostra lingua: Im dreyschichtig geviert/ auch winckelmässig in einander geschrenckten und mit gleichen farben umbgewechselten feld zwo rothe und eine weisse spitze.) Tessellæ notant *Sponheimensem* Comitatum, quod alibi in Palatino & Badensi scuto vidimus. *Alæ hæ*, si quid conjectura valeo, *Ortenburgum in Carinthia* notant; unde *M. Gall.* Hartvico Salisburgensium Archipræsuli illam tesseram primum tribuit, quo autore frater Fridericus in Carinthiam venit, & *Ortenburgum* condidit: de Insignia aucta. Spanheimiæ tessellæ. Alæ Ortenburgicæ.

quo

quo ita *W. Laz. L. 6. de migr. gent.* pag. 184. *Fridericus filius Rapatonis primi Palatini Crayburgensis & Comitis Ortenburgensis in Bavaria ex prosapia Landgraviorum* [illegible] *venyng, & Comitum Neuburgensium Varnbacensiumque descendens, primus ab Hen*[illegible] *ac qui ea tempestate præsiderunt Patriarchis Aquilejensibus præsulibusque* [illegible] *bus Carinthiæque Ducibus ditionem castraque in Carnis adeptus, in memoriam* [illegible] *apud Bajoarios castri paulo infra Spital oppidum arcem in colle Artenburg ædificavit.* [illegible] quo tamen priora, quæ de ejus prosapia dicuntur, examen aliquod sustinere [illegible] Cæterum audivimus Ortenburgiam illam successionem deinceps ad *Cilejenses* trans-latam, à quibus ad Austriacos delapsa est, ex quibus Maximilianus I. comitatum [illegible] *ni C. Ortenburgio* ex Bavarica linea ob merita de se promiserat, quod tamen non im-

Ortenburgum Carinthiæ ad Gabr. Salamancam translatum

pletum est, Joanne in prælio ad Basileam 1499. occiso, sed postea Ferdinandus pri-mus eum concessit *Gabrieli de Salamanca*, novæ deinceps, quod postea videbimus, stir-pis satori. Bavaricus tamen ramus istis etiam aliis uti pertexit, quod ex illis descen-dat, ad quos Ortenburg Carinthiæ spectaverat, atque adeo jus sibi aliquod in id [illegible] se crediderit, nisi infelicitas temporum obstitisset. Unde cum quod diximus Comi-tatus Gabrieli concederetur, superstites in Bavaria Comites damna ex ma[illegible] conniventia in conservandis familiæ feudis orta pertitantes, a Carolo V. Imperatore & Comitatus restitutionem & insignium novæ familiæ concessorum revocationem quæsiverunt, questi: Herr Gabriel hat sich nicht allein unsers erblichen namens der Grafen zu Ortenburg / so unsere voraltern vor etlich hundert jahren [illegible] ne dergleichen änderung von männiglich / sondern auch unser und unserer voraltern wapens und clenodien / biß an uns erblich hergebracht angemaßt. Unde Ferdinandus literis datis ad regimina Austriæ, Tirolis & Carinthiæ 153[illegible] [illegible] informari petiit, qua ratione comitatus ad domum suam delapsus esset, & quibus fun-damentis Comitum horum petitio niteretur, sed à suis confirmatus, omni jure Ga-brieli pro arbitrio suo ditionem, quæ in Domus potestate jam diu fuisset, tradidisse demum respondit. Porro hoc ipsum argumento est, aliis illis *Ortenburgum Carinthiæ* notari, quia Cilejensibus illæ etiam usurpatæ, quibus in Ortenburgum Bavariæ nulla fuit prætensio.

Scutum Ducum Carinthiæ.

§. x. Qui secuti sunt ex hac stirpe *Carinthiæ Duces*: hujus Ducatus adjecere symbolum. Hoc L. 1. c. 9. n. 68. vidimus constare parma bipertita, cujus prior pars *aurea tres gradientes leones nigros, posterior* (aliquando situs variatur) *rubea* [illegible] *argenteam* continet. In scutis tabulæ Ortenburgicæ insculptis ita repræsentatur, ut quadripertita prima areola baltheum gentilem, secunda leones, tertia alas Orten-burgicas, quarta fasciam referant. Merito tamen dubitari potest, utrum fascia illa Ducibus ex hac stirpe convenire potuerit, cum ea ab Austriacis accessisse videatur, postquam illa domus Ducatu potita est.

Com. Ortenburgi Carinthiæ.

§. xi. Reliquis *Ortenburgicis in Carinthia* Comitibus scutum idem quadriper-titum tribuitur, quo nunc etiam gens utitur, ut primam & extremam aream bal-theus, reliquas alæ exornent.

Cilejensium Comitum.

§. xii. Addimus, quia illis etiam δείγματα Ortenburgica tribuuntur, Comitum *Cilejensium* scutum, quod æri incisum vidi quadripertitum, ita ut secundam quadram *baltheus*, & extremam *alæ Ortenburgiorum* implerent, prima iterum quadripertita esset, ex *Cilejensi* veteri tessera, tertiam *tria bovina capita nigra* ornarent. H[illegible]rum capitum explicationem conjectura non assequor. In propriæ vero quadripertitæ Cile-jensis parmæ prima & ultima areola *cærulea ternæ* fulgent *stellæ aureæ sex radio-rum*: secundæ & tertiæ *argenteis* inducuntur *binæ fasciæ rubeæ*: quod L. 1. c. [illegible] n. 71.

Saaneck.

monui. Fascias credo familiare esse symbolum Dominorum de *Soaneck* seu [illegible] seu *Saoneck*, ex quibus *Cilejenses Comites*, demum *Principes* creati, orti sunt, [illegible] et-iam in tabula Ortenburgica Catharinæ marito Ulrico Dn. de Seaneck tale [illegible] sciatum apponitur. Quod vero stellas attinet, non dubito illis notari Com[illegible]

C. Sternberg.

Sternbergium in *Carinthia*, quem a *Walthero* Comite Ortenburgici in C[illegible] Comites emere, quod certum est, licet non satis de emtore constet: aliqui [illegible] tribuunt *Meinardo I.* alii filio ejus *Meinardo II.* alii demum *Ottoni II.* De [illegible] Co-mitibus Sternbergiis ita *Lazius L. 6. de migr. gent.* p. 181. *Comites a Sternberg* [illegible] *& Treven cognati, imo ejusdem stemmatis cum comitibus de Haunburg,* [illegible] *Cilejensibus,*

Cilejensibus, ab Ossiaco Carinthiæ cœnobio usque Villacum dominati sunt: quo tractu ruinæ adhuc castri Sternberg visuntur. Addit demum ultimum Cilejensem Comitem cum Austriis successionem reliquisset, uxori certum tractum designasse, quæ nubens postea *Vitobitio (Witowitz) Bohemo*, cujus ille opera in bellis fuerat usus, *Sternbergæ* nomen assensu Friderici III. Imperatoris potenter in aliam familiam intulerit, quæ adhuc in Bohemis celebris habeatur: quò videlicet venditis prædiis agrisque apud Carnos transmigraverint successores. Addit tunc Sternbergensium Comitum insignia *tres stellas aureas in cælestino* clypeo, veluti & Cilejensium. Ex quibus *unam stellam in similis coloris* campo Fridericus novæ sibi Sternbergensium prosapiæ concesserit, qua adhuc ipsius tempore usa sit familia. Quod etiam videre est in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 32. ubi stella insistit *monticulo tricipiti argenteo.* Idem *Lazius* p 180. comitibus *Starchembergiis & Haymburgiis*, quos pridem cum *Pfannenbergiis* atque *Cilensibus* facit ejusdem prosapiæ, tribuit *tres stellas aureas in rubro* clypeo. Porro *Fridericus* Carinthiacæ ex Ortenburgiis lineæ ultimus, interdum (teste sæpius memorato M. Gallo) solis tribus illis stellis in solo cæruleo, galeæ affixis duabus alis usus est, reliquis tesseris Ortenburgicis omissis: quod docent literæ 1338. 1390. Unde eo clarius est, has stellas Sternbergiam certo esse tesseram, quod alias dubius conjeceram, & ab Ortenburgiis ad Cilejenses delapsam, fuisseque avitis additam fuisse. Ulrico Comiti Cilejensi viam tributos tres clypeos, ex quibus unus cum aliis Ortenburgicis fuit.

§. XIII. *Bavarica* linea, quam solam superesse supra jam diximus, eodem adhuc utitur scuto quadripertito, cujus §. II. mentio facta est, quod visitur simili modo pictum apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 15. Ei vero imponuntur *tres coronatæ galeæ: Prima* gentilis est, & ut habet domestica traditio a mille annis usitata, nisi quod olim veteri more clausa repræsentabatur: sustinet autem jugum alarum nigrarum complicatum, & foliolis aureis sparsum. Laciniæ etiam sunt aureæ & atræ. *Mediæ* insistit pavo naturali colore pictus caudam in orbem extendens, laciniis, sicut etiam è tertia casside, dependentibus argenteis & coccineis: Hunc si liceat conjecturis agere, *Ortenburgico Comitatui Carinthiæ* tribuerim, nec non *tertiæ* cassidis apicem, qui est inter argenteam & rubeam alas stella aurea: quo speciatim *Sternbergium* comitatum designari ex proximis patere potest. Unde apparet solicitos Ortenburgicos majores fuisse, ut alterius agnatæ lineæ tesseras æque ac proprias servarent, licet infeliciores in eo fuerint, quod exciderint successione. Scutum lineæ Bavaricæ.

§. XIV. Hæc insignia ita poetice illustravit *Fridericus Stock* Neumurensis: Carmine explicatum scutum.

Cur hæc exornant murorum *insignia pinnæ?*
Cur aquilis pavo stellaque *juncta fuit?*
Quatuor illustres virtutum ostendere formas,
quas cernis credo quatuor ipse notas.
Regia nam res est populos defendere jure:
hinc alæ volucrum regis *inesse solent.*
Astriferoque venit felix prudentia *cælo,*
aurea quo vultus vertere stella jubet.
Commonstrant urbis validæ fera prælia pinnæ,
duraque pro patriis ferre pericla focis.
Dejicit expansas divina modestia *pennas,*
pavoni nigros cum monet ipse pedes.
Sic virtute genus surgit virtuteque crescit
antiquum, virtus sic facit una genus.

§. XV. Quod titulum concernit, simplici fere uti consuevere: *S. R. Imperii antiquioris prosapiæ Comites, in & de Ortenburg:* Deß ältern geschlechts Grafen zu Ortenburg. Quod ipsum nomen *Ortenburg* attinet, non tantum aliquando scriptura variat, & *Ortenberg* communiter in vetustioribus temporibus legitur, sed etiam quidam exinde discrimen inter Comitatum Bavaricum & Carinthiacum constituere voluere, tanquam huic *Ortenburg*, illi *Ortenberg* nomen esset. Quo argumento Comitem Ulricum, à se comitatum Ortenburgicum quærentem, Fridericus III. Imperator dimisisse dicitur, Ihr seyd ein Graf von Ortenberg, so sind diese Grafen Titulus. Ortenburg.

 gewesen

gewesen Grafen von Ortenburg. Hodie vero illud nomen Ortenberg pene in desvetudinem abiit. Quod vero vocantur *antiquioris prosapiæ*, fit hoc ... causa ab illis, qui à *Gabriele de Salamanca* descendebant, quocum nova fam... Postquam enim in eo frustra fuere, quod revocandum nomen Ortenb... eo arcendum Gabrielem, petierant, ita non aliud expeditius medium ... separandi supererat, quam illa veteris stirpis mentione expressa. Quod vero n... quam aliquisse dixere Comites in *Neu-Ortenburg*, sicuti Georgius vocatur Graf zu Neuen-Ortenberg 1399. id alium sensum habet, qui Georgio in arce nova Ortenburgica sedes fuit. Cum duæ in Comitatu arces fuissent Ortenburgicæ, vetus & nova.

Antiquior prosapia.

Neu Ortenburg.

Inter status Imperii. §. XVI. Aliquando diserta mentio addi solet, quod *S. R. Imperii Comites* sint, ut ita eorum dignitas *immediata* exprimatur. Domus quidem *Bavarica* conatum hunc *eximere* & vasallis suis ascribere tentavit. Memorat etiam *Henninges Theatr. Gen. T. 3. P. 1. f. 249.* Georgium Comitem Ortenburgium cum fratre A... in captivitatem ductum a tutoribus Friderici ejusque filii Henrici Ducum Bavariæ, coactos... que ut se vasallos eorum agnoscerent. Controversia apud posteros in *Camera* continuata & scriptis tractata, quæ publice excusa sunt. Sed apud eundem *Henning. f. 25.* Joachimus Comes Ortenburgius declaratus est imperii Comes, qui immediate ab Imperatore feudum Ortenburgicum accipere debeat, quod in *Camera Spirensi* pronunciatum 1573. 24. Mart. Unde Comitum horum semper inter alios imperii Ordines in *matricula* mentio fit. Conf. *Limn. Iur. publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 152.* Quare iidem etiam in *comitiis* subscribere solent, & adhuc 1654. Ratisponensi recessui subjectum legitur *Friderici Casimiri* nomen.

Controversiæ cum Bavaris.

Titulus Dei gratia §. XVII. Huc spectat, quod olim *DEI gratia* se Comites nuncupare solebant, quod pluribus diplomatum exemplis in præfata historia *M. Galli* demonstrari potest. Sicuti adhuc 1307. in donatione, qua Henricus Comes cœnobium Aldersbach ornavit, Ich Heinrich von Gottes gnaden Graf von Ortenberch. Primus vero omisit eam formulam, celsæ dignitatis indicem, modestia inductus *Christophorus* Comes, qui 1551. mortuus est. Quin imo *Comites Principes* seu Gefürstete Grafen aliquando dicti sunt, quod sententiæ definitivæ verbis Gallus de *Anno IV.* circa 140. demonstrat. Idem elogium tribuitur *Georgio tertio* Comiti in literis judicatariis de certa quædam apud Bernaueros concernentibus, præside Thoma Siegenheimer, assessoribus Stephano de Closen in Arnsdorf, Andrea Schwarzensteiner, Georgio Marschalck, Wilhelmo Mautter, Georgio Watzenstorfer anno 1465.

Comites Principes.

Titulus C. Christiani. §. XVIII. Auctus deinceps titulus, qui nunc ab Illustrissimo Comite *Christiano* ille usurpatur, *Antiquioris prosapiæ Comes in Ortenburg, Dominus in Seldenau, Neydeck & Eggelheim*, &c. *Bavaricus Electoralis Consiliarius secretus & Camerarius & Ducatus superioris Palatinatus Produx.* Hæc elogia personalia sunt. Quod vero *Seldenau* attinet, dynastia ea dotalis fuit Ulrico I. Comiti ab uxore Veronica filia Joannis Baronis ab Aichberg, Dn. in Hals, Mos & Saldenau ductæ 1520. Quod *Neudeck* attinet, illud familia debet *Christophoro* Comiti. Cum enim *Joannes Holub* eam a Georgio de Traun docentibus literis emisset, demum *Friderici Holub Dn. de Mattighoven & Neydeck* filia unica *Anna* nupserat præfato Comiti *Christophoro*, eumque 1525. testamento unicum pene suorum bonorum heredem reliquit. Ipsa vero dynastia *Mattighoven* à Ludovico divite Bavariæ Duce Joanni Holub de Stockach equiti Bohemo supradicto, Friderici parenti, ob fidelia servitia, inprimis navatam operam in prælio Giengensi 1463. feudo concessa erat: cumq; ob masculorum defectum relapsa esset ad Bavaros, iterum tamen Christophorus a Duce Wilhelmo eam masculis suis posteris certa prius numerata pecunia 1548. ut proprietarius impetravit.

Seldenau.

Neudeck.

Mattighoven.

Hereditas C. ab Hals. §. XIX. Præter hæc titulo expressa alia quoque in potestatem familiæ venere. Quorum aliqua enumerabo. *Henricus V.* Comes uxorem habuit *Agnetem* filiam *Alrami Comitis ab Hals*, quæ post mortem patris Comitatum eum tanquam heres occupare nitebatur, moto propterea bello, quod per Joannem Burggravium Norimbergensem & Joannem Landgravium Leuchtenbergensem compositum, hac ratione, ut persolutis 2000. librarum numor. Ratisponensium Comiti Leopoldo generis ultimo adhuc superstiti Comitatus maneret 1350. Eo vero defuncto cum Joanne Leuchtenbergensi Ortenburgius nomine uxorio adiit hereditatem, & in sortem

accepit

accepit *Lenberg*, *Baumgarten*, *Thaun*, *Harbach*, *Gaschhoven & Curtem in Moringen cum decimis* 1379. Sed idem Henricus eodem anno *Sambach* & *Gaschhoven* seu *Gunncoven* Ottoni Electori Brandeburgico atque Friderico Bavariæ Duci cum beneficio reluitionis vendidit. Rapato Comes Ortenburgius 1272. 1285. omnia fua bona intra Danubium & sylvam Bohemicam comitatumque *Murach*, quem pater Henricus obtinuerat ab uxore Rixa filia Com. Hohenburgici, Ludovico Bavariæ Duci vendidit. C. Murach Nec non *feudum vexilliferum*, vulgo fahnlehen & officium *Mareschalli* socero suo Alberto Comiti de Hals, cujus filiam *Cunegundam* uxorem habebat, consensu Ducum inferioris Bavariæ Ottonis, Stephani & Ludovici tradidit. Cujus cessionis literæ scriptæ sunt 1293. Vicissim Alramo Ortenburgio Comiti, Straubingæ datis literis 1381. Joannes Landgravius Leuchtenbergius Comitatum *Lanzberck*, item *Atterhofen* & *VVallerstorf* post mortem suam tradenda ordinavit, eo quod bona materna sibi cesserit: Daß wir haben angesehen die lieb und treue / die uns unser lieber Oheim Graf Alram zu Ortenberg getan hat / und hat uns seines mütterliches guts abgetretten / dafür schaffen wir ihm und seinen erben und nachkommen nach unserm todt unser gschloß und Graffschafft Lannsberckt / und auch darzu Atterhoven und Wallersdorff mit allen zugehörn. Iterum a Joanne & Georgio Landgraviis Leuchtenbergicis Azel II. Comes Ortenburgius 1416. emit *Engelsperg* Aliæ accessiones. seu *Engelburg* 3300. ducat. Idem Azel emerat arces *Bernstein* & *Ramfels* 1416. cum conditione de redimendo intra sexennium; ob hanc redemtionem ei bellum cum Joanne C. Leuchtenbergio intercessit: Demum quod post filio parum tuta esset 1438. easdem vendidit Henrico Bavariæ Duci. Posthæc cum Sebastianus Comes Ortenburgi duxisset *Mariam* filiam *Iohannis Dn. de Rorbach* in Austria, qui *Neoburgi ad Oenum*, quam dynastiam cum arcibus Wernstein, Frauenhaus & Naunfels ab Imperatore emerat, à Friderico III. 1463. Comes imperii creatus erat, socero mortuo ille militari manu comitatum occupavit, sed a Cæsareanis copiis in castro Neuburg obsessus, tandem acceptis aliquot millibus aureorum cessit, & Augusto reconciliatus est, cujus literæ de eo datæ leguntur 1473.

§. xx. Ex his apparet, Comitum horum amplas admodum fuisse possessiones, Veteres familiæ possessiones & vasalli. quarum tamen, ut sunt familiarum vices, plures variis causis ad alios translatæ sunt, uti ex parte vidimus. De aliquibus, & eorum vetustis nominibus ita Aventinus L. 7. Annal. Boic. *Artenbergium arx est inferioris Vindeliciæ inter confluentes Oeni & Danubii sita. Pleinting vero civitas haud procul in ripa Histri in vicum abiit, translata ad tertium ferme lapidem Vilzhovium. Hæc quondam Quintanorum Colonia Romana insignis, villæ nunc sunt, nomen servantes.* Künßen. *Carnoburgium* (Cranburg) *arx oppidum in ora Noricorum Oeno alluitur inter Mettinum atque Wasserburgium olim Hochodunum atque Carnodunum civitates Vindelicorum cubat.* Wolf. Laz. L. 7. *de migr. gent.* pag. 291. ita enumerat ditiones: *Prædia apud Bavaros Kraynburg, Mattichoven, Maurkirchen, Gern, Ortenburg infra Vilzhoven & multa alia cum oppida tum castra in Neukircherland, Rottahl & Vilsztail: apud Carnos vero habuere feuda, a Principibus quidem Austriæ, Artenburg, Spittall, Kellerberg, Steyerberg, Sumereck, Landtrost, Hohenperg, VVaessenstayn, Neissenfels, VVerneck: & a Zaringo fluvio usque ad Culpam fluvium per Carniolam, Oberstayn, Falckensdorf, Zeic[illegible], Eatmansdorf, Polan, Orneck, Reiffnitz, Stayn, VValdenburg, Liebeckh, Altenburg, Gravenvverd: & a Salzburgensi præsule, S. Rudbertum, Treffen, VVinckelarn, Lynden, [illegible], Aufferez, Lonstatt, Syrchau, VVeleyn & alia pleraque.* Ibidem eorum vasallos describit in Carinthia, familias quarum aliquæ nunc etiam Illustrissimo splendore fulgent. *Liebenberger, Kellerberger, Smernecker, VVeixelberger, Paradeiser, Kevenhüller, Glanenberger, Schnepfberger, Leytschacher, Debriacher, Keutschacher, Mottniczer, Steyerberger, Sebriacher, Fleschberger, Alkersperger, Zobelsperger, Goriacher, Lichtenberger, Straßperger, Kuenberger, Rotenstayner, VVardberger, Gutenavver, Menzenberger, Hartenberger, Dietristayner, Talhamer, Kuslinger, Lueger, Velger, Strasser, Gesiczer, Risenberger, Feystrizer, Rauber, Gradiser, Tobliacher, Rosenberger, VVerdenstayner & Alzeier, qui Dapiferi comitus hereditarii, ut vocant, fuerant. Atque hos omnes cum nobiles tum oppida castraque superius enumerata beneficio Carinthiæ Ducum ac totius Austriæ Principum possidebant.* Iterum: *Quondam totum tractum Neukircherland in Bavaria possidebant, condideruntque Vilczhoviam, & Landavveram adversus oppositos Begenses in ulteriorem*

Danubii ripam tenebant. Hodie pauca castella cum castro Ortenburgo eo tractu [illegible], transmigrantesque ultra Oenum procul Scherdinga & Rieda Mattichoviam & alia multa beneficio Ducum Bojariæ tenent.

Vasalli hodierni. §. XXI. Quamvis autem pro ratione vicissitudinis, quæ res humanas [illegible] & cum sæpe novas stirpes in sublime ferat, veterum fortunas atterit, [illegible] ctata sit veterum ditionum amplitudo, supersunt tamen illæ, quæ gentis [illegible] satis tuentur, & *vasalliorum* bene magnus numerus eum exornat. A Comite *[illegible] co Casimiro* adhuc feuda suo recognovere ab anno 1628. Illustri decore & [illegible] inclutæ familiæ *Bar. Hohenfeld, Pe[illegible]hover, Me[illegible]nbeck, Bar. Pirchingen, [illegible] see, Essvvurm, Com. Tattenbach, Dachsburg, Ra[illegible] in Hackenbach. Com. [illegible], Eisenreich, Hoberck, Reblinger in Goldenstein & Radeck, Paulsdorf, [illegible] Schölnach, Tengler in Rambsperg, Schachner in T[illegible]envveiss, Tienbach, [illegible], Aetzinger, C. Torring, B. Baumgarten, Abbas S. Salvatoris, Schleich in Harbach, Mayrhofer, Perlaching, Pirching, B. de Tei[illegible]kirchen, Leuprechting, B. Tannberg, Fuchs in [illegible]hoven & Seldenburg, & in Purgel, B. Donnersberg, Hoholting, Hernbaum, Kraw, Mandel in Deitenhofen, Scheibl, Seibelsdorf, Lerchenfeld, Riederer a Paar in Eckersheim, Edelvveck à Schanau.*

Palatinat. Bavariæ. §. XXII. Audivimus §. 7. *Palatinatum Bavariæ* etiam aliquandiu in gente hac fuisse, quæ dignitas longe maxima fuit. Ita de eo Aventinus L. 7. Annal. Boic. *Qui tum summus honor secundum præsidem erat, dignitate ceteros antecedebat, vicariam operam & curam prædiorum Cæsareanorum, fiscique procuratorem præstans Imperatori. Præfectura tamen hujuscemodi & sicut vocabant Lantgravos & Palatii [illegible], omnis sublata est, Majestate tum Imperatoria domesticis seditionibus in ordinem redacta, privati quique peculatores proxima sibi prædia regia atque ærarii publici vectigalia, ac militare, quod* Fanenlehen *nuncupant, occuparunt. Census quoque quem [illegible] universi quotannis pensitabant, &* Kunigsteuram *vocabant, antiquatus, atque oblivione obrutus est, adeo ut ne obulus quidem nunc ad Imperatorem jure ordinario redeat, [illegible] immunes, & ut autumant, liberos extra ordinem tributo onerare velit.* Porro ex sequentibus Aventini verbis colligere videor, illi præfecturæ annexa fuisse *Messing, Pleinting, Dachsperg, Reichenberg, Rottenburg, Giesbach, Marquardstein.*

Ortenburgum Carinthiæ translatum ad Cilejenses. §. XXIII. Audivimus Ortenburgicis Comitibus in Carinthia extinctis, præteritis agnatis ex Bavarica linea, illas ditiones Comitibus *Cilejensibus* collatas esse, [illegible] inter *quatuor Imperii Comites* numerantur, & ex quibus Sigismundus Imperator [illegible] Hermannum II. socerum suum ad *Principes Imperii* sublimitatem evexit, & [illegible] *Seger* in Sclavonia & Dominio *Schackenthorn* in confiniis Styriæ donavit. [illegible] translati ad eos Comitatus Ortenburgici in diplomate Sigismundi Imperatoris 14[illegible] dato duplex allegatur, feudi ad Imperium reditio, & pacta mutua hereditaria: Wann nun die Graffschafft zu Ortenburg mit allen seinen herrschafften [illegible] fern/stätten/nutzen und zugehörungen von uns und dem H. Röm. Reich zu lehen rührt/ von todes wegen deß wolgebohrnen Friderichs Grafen zu Ortenburg sel. ledig worden ist/ und wann wir deß gute kundschafft und unterweisung haben/ daß der wolgebohrne Herman Graf zu Cili und in Seger/ unser lieber Schwäher in solcher einigung mit dem vorigen Friderichen gewesen ist/ daß er die Graffschafft zu Ortenburg billich erbet/ und nachfolget nach solchem herkommen/ als sie dann beederseits ihr Graffschafft und herrschafft vor langen zeiten gegeneinander verschrieben und vermacht haben/ ꝛc. [illegible] de vero idem *Hermannus*, cum *Friderico & Vlrico* Comitibus, si quidem absque heredibus masculis decederent, 1433. *Ortenburgica* illa bona *Alberto Duci [illegible]* [illegible] favore illam successionem obtinuerint, legarunt, Wir sehen dazu an die [illegible] gnade/ gunst/ hülff und forderung/ so uns von dem löblichen hauß Oesterreich/ unser gnädigen herrschafft/ vielfältig erzeigt seyn. Iterum *[illegible]* filio *Vlrico* 1443. *Duces Austriæ* heredes dixere bonorum suorum, *[illegible]*, *Ortenburgi, Sternbergæ* & reliquarum dynastiarum: ut tamen filias [illegible] elocare tenerentur Austriaci. Ita demum factum, ut 1456. cæso a Corvinis Vlrico Fridericus Augustus hereditatem cerneret.

Inde Austrios.

§. XXIV. Fri-

§. XXIV. Friderici pronepos *Ferdinandus*, quod diximus §. 9. & 15. *Gabrieli Salamancæ Hispano Baroni in Freyenstein & Carlspach* 1524. Comitatum *Ortenburgium* in feudum concessit. Diploma feudale ita sonat: Wir Ferdinand von GOttes gnaden / Prinz in Hispanien / Erzherzog zu Oesterreich / Herzog zu Burgund / Steyer / Crain und Kärndten / bekennen für uns / unsere erben und nachkommen / offentlich mit diesem brieff / und thun kundt allermänniglich / als wir in kurz verschienener zeit unser Fürstenthum Oesterreich / Steyer / Kärndten und Crain / und andere land / Graffschafften / herrschafften und gebiete / so von weyland dem Allerdurchleuchtigisten Fürsten und Herrn / Herrn Maximilian / Römischen Kaysern / und Erzherzogen zu Oesterreich / unserm lieben Herrn und Anherrn / hochlöblichsten gedächtnüß / auf uns ererbt seyn / eingenommen und zu regieren unterfangen / haben wir unter andern befunden / wie die Graffschafft Ortenburg mit etlichen andern herrschafften / schlössern / ämtern und gerichten / in unserm Erzherzogthum Kärndten gelegen / so durch absterben der manns personen namens und stammens der Grafen von Cili / an unser hauß Oesterreich kommen / darnach zertheilt / nemlich / schloß und herrschafft Sternberg: item, die ämter Tivenz / Fenstriz und Starkawon und Stein bey Traburg / mit derselben zu und eingehörungen / erblich vergeben und verkaufft / und die hernach bestimmten herrschafften / schloß / ämter und gericht / als Goldenstein / Patersberg / Falkenstein / Brunburg / gericht und amt Graßkirchen / Weissenstein / Fresach / Hennerwerg / Würm und Wiser / ämter mit ihren zugehörungen / umb eine namhafte summa gelds etlichen sondern personen / auf ablösung pfand- und pfleg weiß innzuhaben und zu geniessen / verschrieben und verpfandt worden seyn / daß wir demnach damit gedachter Graffschafft Ortenburg / und die andern obgemeldten herrschafften / an unsere erben und hauß Oesterreich / zu ehren und gut wiederumb zusammen gebracht / und davon gedienet werden möge / und der Edl / unser lieber getreuer Gabriel Salamanca / Freyherr zu Freyenstein und Carlsberg / unser rath / schatzmeister / general und hauptmann zu der Neuenstatt / seiner getreuen fleissigen dienst / die er vor allen andern / unsern trefflichen rathen / von unser jugend auf bey unser person / in unsern mercklichen grossen sachen und geschäffte / und sonderlich in einnehmung derselben / unserer erblichen Fürstenthum und landen / mit aufrichtung und fürsehung guter ordnung / zu mehrung und zusammenhaltung unsers Cammerguts gethan / und sich in solchen unsern diensten kein gefährlichkeit seines leibs vermeiden lassen / sondern allwegen uns / unsern landen und leuten zu ehren und nutz nach allem seinem vermögen / als unser getreuer rath und diener gehandelt hat / als wol billich ist eine stattliche ehrliche belohnung und ergetzlichkeit solches alles empfahe / dadurch ander unser diener uns / unserm hauß Oesterreich und dergleichen mit lieb und treuen zu dienen anzuhangen / gutes und böses mit uns zugewarten / und ohn all entsetzen und scheuen beyzustehen und zu dienen gereitzet werden / den obgemelten Gabrieln von Salamanca, der aus sonder lieb zu uns tragent / umb sein aigen geld und zeitlich vermögen in einer summa / in unsern erblichen Fürstenthümen possess und güter gekaufft und überkommen / und sich dadurch unsern landsessen gemacht hat / nicht allein mit unserm willen / sondern zeitigen rath unser treflichen räthen und landleut / die zu dieser zeit bey uns an unserm hof gewest / und zum theil vor beschluß und datum dieses brieffs mit namen benannt seyn / auch eigener bewegnüß und rechten wissen / und auß sondern gnaden wolbedachtlich unsere Graffschafft Ortenburg mit samt den marckt und mauth zu Spittal / der herrschafft schloß und marckt Obertraburg / und der daselbst / auch den zu Mautner zu Spitalern und an der mauth unter dem Creutzberg / mit den amtern Penderff und Sommeregg / und aller ihrer zugehörung / gegeben und zugestellt / und ihme zugelassen / macht / gewalt und erlaubnüß gegeben haben / daß derselb von Salamanca die obbestimmten verkaufften und verpfändeten stuck / herrschafften / schlösser / ämter und gericht mit ihren zugehörungen / leuten und gütern mit der zeit an sich

 kauffen /

Comitat. Ortenburg concessus Gabrieli de Salamanca.

kauffen/ und umb die pfandschilling / darauf gesezt / wie wir selbst [illegible] macht haben/ und thun könten und mögen/ an sich lösen und bringen [illegible] es sein gelegenheit wird / daß so er aus bemelten stücken an sich lost [illegible] umb dieselbe summa wiederumb versezen mag/ und demnach die obgemelte [illegible] sere Grafschafft Ortenburg/ mit allem dem / so von alter darein und dar[illegible] gehört hat/ auch der nachfolgenden herrschafften / schlösser / ämter und [illegible] ten / als nemlich Unser schloß Ortenburg/ mit den zweyen fischwenden a[illegible] Mülstetter-see / die eine am eingang / die andere am außgang desselben see: Item / die fischwend auf der Traa von der meelbrücken unter Sarenburg/ biß an der Villacher fischwend: item/ marckt und mauth zum Spitall / [illegible] die ämter Weissenstein / Fresach / Somerega / Niemmersperg / Brundorff / Affriz und Wyser/ Starkawon/ Fenitruß und Zwena: item/ das schloß und herrschafft Sternberg: item / die herrschafft schloß und marckt Obertraburg mit samt der mauth daselbst/ auch den zu Mautten zu Winckleren/ und an der Mauth unter dem Creinberg: item / die herrschafften und schlösser Goldenstein und Putteroberg samt dem Laßthal: item/ mehr schloß und herrschafft Falckenstein/ mit samt dem land-gericht darzu gehörig/ auch der mauth und aufschlag zu Vellach: item/ gericht und amt zu Großkirchheim: Item herrschafft und schloß Gruenburg mit samt den zweyen Stubenberger- und Fresacher-ämter im Geilthal und in der gegend/ und dann das schloß Stein bey Obertraburg samt aller obgemelter herrschafften / leuten und gütern/ und aller und jeglicher Obrigkeit / bergwercken/ von weß metall die seyen / jezo im bau und wesen / oder werden noch künfftig erfunden / gewaltsam vogtrechten/ eigenschafften der leut/ geistlich- und weltlichen lehenschafften der Ritter und peir-leben/ der edlen auch burgern und anderer unterthanen so in gemelter Grafschafft Ortenburg und den bestimmten herrschafften / gerichten und ämtern gesessen seyn / und von altersher darein und darzu gehört haben/ und gemeiniglich mit allen andern ämtern/ land gerichten/ hohen und niedern gerichten/ und allen andern zu- und eingehörungen / ehren / nuzen / besezten und unbesezten/ renten/ zinsen/ gülten/ robaten / frondiensten / wie die gehaissen und genennt/ auch allen steuern/ mauthen/ zöllen / zwingern/ bennen [illegible] sen / fähren / hohen- und niedern gerichten / wälden und hölzern / wildbennen / gejayden / wassern / wasserflüssen / müelen / fischwaiden / weyern / weingarten und baum gärten / tackln / auch städtn / häusern / gütern / früchten / und gemeiniglich mit allem dem / so von recht und gewohnheit wegen / erblich kauffs oder in andere weg je in gedachte Grafschafft Ortenburg/ und vorbestimmte herrschafft/ gericht und ämter gehöret haben / und noch gehören sollen und mögen. Wie dann durch absterben gedachter manns-personen / namens und stammens/ Grafen zu Cili/ solches alles und jedes / nichts außgenommen / zu berg und thal / besuchtes und unbesuchtes / gefundens oder ungefundens an gedacht Unser hauß Oesterreich erblich kommen/ und in andere weg von alter in Unser cammer gezogen und gebracht worden ist/ zu Unserm und deß hauß Oesterreich lehen gemacht/ und mit samt den bann/ in der jezt gemelten Grafschafft Ortenburg/ und den genannten herrschafften/ gerichten und ämtern über das blut zu richten/ gedachten von Salamanca zu rechten mann lehen gnädiglich verliehen haben/ auch gesezt und geordnet / daß die herrschafften schloß ämter/ gericht und güter / die von altersher zu genannter Grafschafft Ortenburg gehöret haben / mit aller ihrer zugehörung/ wie obstehet / nichts davon außgenommen/ jezo und hinfüro und in ewigkeit/ der benannten Grafschafft Ortenburg incorporiret und eingeleibet / mit gutem titel darfür geacht verstanden und gehalten seyn/ und aller der freyheit und gnaden/ so die benannte Grafschafft Ortenburg hat/ genießen sollen. Wissentlich in krafft dieses briefs/ also/ daß der gemelte von Salamanca und seine eheliche leibes erben und derselben erbens erben / manns personen / solches alles von Uns und Unsern erben und nachkommen / und dem bemelten Unserm hauß Oesterreich / so oft das fahlen kommt / zu lehen empfahen / und die stück und güter / so er jezo

einnich-

einnehmen/ und dann auch die/ so wir/ als auch vorstehet/ an sich kauffen und lösen werden/ inhaben/ nutzen/ niessen/ und den bann in der berührten Grafschafft Ortenburg/ und obgemelten ihren einverleibten herrschafften/ ämtern und gerichten/ die sie jetzo innhaben/ und noch an sich bringen/ über das blut zu richten/ haben/ und den ihren amt-leuten und richtern zu gebrauchen befehlen/ doch/ daß sie bey den eyden/ so Uns der gemelt Gabriel von Salamanca darumb gethan/ und er und sein männliche leibes-erben hernachmahls unter ihren lehens-pflichten/ Uns und Unsern erben und nachkommen ferner und je sie sich solchen banns zugebrauchen annehmen/ auch thun/ und ihr jeder von seinen amt-leuten auch nehmen sollen/ zu handeln/ zu richten und zu gebaren/ dem reichen als den armen/ und den armen als den reichen/ und darinnen nicht anzusehen/ weder lieb/ laid/ miet/ gab/ gunst/ furcht/ freundschafft noch sonst kein ander sach/ allein gerecht gericht und recht/ wie sich gebühret/ und inmassen sie das gegen GOTT dem Allmächtigen am jüngsten gericht verantworten wollen/ alles treulichen und ungefährlichen von allermänniglich ungehindert; doch Uns und Unsern hauß Oesterreich an Unser Obrigkeit/ als landsteuern und raisen/ die Uns ander Grafen und Herren in Unsern Fürstenthumen und landen zu jederzeit thun werden/ in allweg unvergriffen und unschädlich. Der offt genannt Salamanca hat uns auch darauff gewöhnliche gelübd und ayd gethan/ Uns und Unserm hauß Oesterreich/ von solcher angezeigter lehen wegen/ getreu/ gehorsam und gewärtig zu seyn/ Uns und Unsern erben und nachkommen/ Fürsten zu Oesterreich/ für seinen rechten Erbherren zu dienen/ und zuthun als sich von solcher lehen wegen zu thun gebührt: und auff das alles haben wir auch genannten Gabrieln von Salamanca für uns/ all unser erben und nachkommen/ zugesagt und versprochen/ und thun wissentlich mit dem brieff/ ob über kurtz oder lang durch absterben desselben von Salamanca/ oder seiner ehelichen erben/ oder derselbigen ehelichen leibes-erben manns-personen/ die gemelte Grafschafft und herrschafft/ wiederumb unserm hauß Oesterreich anfiele/ oder ledig wurden/ daß wir oder unser erben oder nachkommen deß letzt-verstorbenen erben/ denselben ihren gelassen haab und güter/ auch die summa gelts/ darumb der gemelt von Salamanca oder seine erben/ die obberührten/ dieser zeit verkaufften und verpfandten der bestimmten Grafschafft Ortenburg/ und den andern herrschafften zugehörigen stück erkaufft und gelöst hätten/ auf ihr urkundlich anzeigen auch beweisen/ ohn all auffzug und widerredt/ geben und bezahlen/ und dieselben/ deß letzt verstorbenen erben/ die berührte Grafschafft/ herrschafften/ und ihr zugehörungen innhaben/ gebrauchen und geniessen und unverhindert dabey gelassen/ und der sammentlich oder sonderlich abzutreten/ nicht schuldig seyn sollen/ Wir/ Unsere erben und nachkommen haben ihnen dann zuvor dieselben außgegeben summa gelts/ ohne minderung und abschlag der meinung solcher Grafschafft/ ihren ingeleibten herrschafften/ schlössern/ ämtern und gerichten/ und allen ihren zugehörung/ gesucht und ungesucht/ oder sonderlich und gäntzlich vergnügt und bezahlt/ ohne all ihr kostung und schaden. Wir/ Unsere erben und nachkommen/ sollen und wollen auch gemelten von Salamanca/ und seine erben bey obgemelter Grafschafft Ortenburg/ herrschafften und dergleichen zugehörung nichts davon außgenommen gnädiglich schützen/ schirmen und darwider von niemands/ wer der ist/ wider recht nicht dringen/ bekümmern oder beschwehren lassen in einig weg noch weiß/ und deß alles zu stäten/ wahren urkundt haben Wir dieses brieffs innhalt mit eigenen hierunter gestellten handschrifft iatment/ bekräfftiget/ und mit unseren anhangenden insiegel verfertiget. So seynd auch der Ehrwürdig Fürst und Herr Bernhard/ Bischoff zu Trient/ Unser freund/ und Unsers Fürstlichen Hofraths Präsident/ und die Edlen/ Ehrsamen und Gelehrten/ unser lieb getreue Cyriac Freyherr zu Polheim und Wartenburg/ Unser Hofmeister und Lands-hauptmann in Oesterreich Ob der Ens/ Doctor Johann Faber/ Georg von Herbersten/ und Hans von Zillerberg bey dieser obgemelten belehnung gewesen/ Daß ihr jeder

mit

mit seiner handschrifft/ an diesem brieff zu ende gestellt/ bekandt und bezeugt. Der geben ist in deß Heiligen Reichs-Stadt Nürnberg/ den zehenden tag [illegible] monats Martii, nach Christi geburt fünffzehenhundert/ und im vier und [illegible] tzigsten jahr. Quod pro tali juris conservatione vel recuperatione [illegible] causa posteræ familiæ agnati in Bavaria, supra monitum est: sed prævaluit [illegible] concessio.

Familia nova illorum Comitum.

§. XXV. *Gabriel* ille ortu Hispanus *Consalvi* filius, *Francisci* nepos, *Consalvi* pronepos, *Joannis Friderici* abnepos ex duabus conjugibus *Elisabetha Ever[illegible]*, [illegible] *Elisabetha March. Badensi* affinitate plures illustres domos sibi junxit: ex priori [illegible] ter alios *Ferdinandum*, ex altera *Ernestum* suscepit, quorum uterque sobolem habuit, sed demum mascula progenies circa 1640. in *Georgio* Comite defecit: atque ita [illegible] lapsæ sunt ad *Austriacos* ditiones, sed eædem deinceps [illegible] fratribus *Widmannis* ex Veneta Nobilitate, qui alioqui *S. Paternionem* plurima [illegible] alia castra & latifundia in illis oris possidebant.

Ortenburg ad Widmannos. Gabrielis & posterorum scutum.

§. XXVI. Quod *Gabrielis* & posterorum attinet scutum, repræsentatur in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 15. & *Fürst.* Wapenb. P. 5. pag. 6. sub nomine *Salamanca*. Et quidem clypeus quadripertitus in primo & quarto laterculo tesseram *Ortenburgicam*, videlicet triangulari sectioni impositas tres alas continet (vidi tamen alicubi colores inversos, ut duæ argenteæ, una rubea essent.) Secundum & tertium alveolum *rubeum* percurrit *fascia argentea*, quam superius *ternæ* inferius *binæ* comitantur *aureæ aquilæ* vel *alaudæ* expansæ. His incumbit parmula media iterum triangulo vel cuspide ascendente in tres regiones distincta, in quarum duabus superioribus *aureis* singuli *leones adversi rubei* (juxta aliquos coronati) locantur: inferior *cærulea lilium* continet *argenteum*.

Ortenburg. Gratia Imperialis. Privilegium Palatinum.

§. XXVII. Alæ, quod supra monui, Comitatum *in Carinthia* notant, & ex Imperiali gratia sunt ascitæ. Fasciæ & aquilarum rationem non assequor, nisi dicas esse gratiæ documentum, & ex *veteri* & *novo Austriaco* symbolo compositum, uti insignis Gabriel ille faventissimo usus est *Ferdinando*, & ante Ortenburgica bona, 152[illegible] in Austria jam *Freyenstein* & *Carlspach* acquisiverat. Eundem & posteros *Carolus* V. *Comites Palatinos* creavit, & Comites Palatinos alios creandi potestate instruxit 1524. eo addito, ut privilegium successorum posthac non egeret confirmatione [illegible]. *Limn. Iur. publ. III*, 18, 45. *IV*, 4, 48. quod jus eos exercuisse, exemplis [illegible] tradit *M. Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 366. Media parma gentilis & ex Hispania [illegible] esse videtur.

Galeæ.

§. XXVIII. Scuto suo hi Ortenburgii Gabrielidæ imponebant galeas *tres coronatas*, quarum duæ *extremæ* singulæ jugum alarum sustinent complicatum cum [illegible] po, illa (dextra) primi & quarti, hæc secundi & tertii laterculi: ex *media* vero exit [illegible] leo adversus rubeus auro coronatus. Laciniæ circumvolitant primam argenteæ & rubeæ, secundam & tertiam coccineæ & aureæ.

Widmanniorum insignia.

§. XXIX. Hac familia iterum nostrorum patrum memoria extincta cum Comitatus Ortenburgicus in Carinthia, quod diximus, concessus esset *Widmannis* nobilitati Venetæ adscriptis: hi scutum idem assumsere, nisi quod mediæ parmæ [illegible] gentilis loco, suam substituere, quamvis enim *Sammarth. Vi[illegible] d. l'Ital.* p. 462. *Christophoro Widmanno Cardinali* istam etiam Salamancarum assignet: in hoc tamen erratum est.

Scutum & galeæ.

§. XXX. Porro horum *Ortenburgo-Widmanniorum* clypeum exhibet *E. Fürst.* Wapenb. P. 5. pag. [illegible] & *Palliot. vr. & parf. sc. des arm.* p. 439. Et quidem, [illegible] pavimus dicere, is plane easdem quadras continet, quas §. 8. vidimus, (cum enim Paillot laterculi primi argentum in aurum mutat, minium secundi [illegible] tum, argentum fasciæ in minium, aurum vero aquilarum, quas ex [illegible] in nigrum colorem, [illegible] est, extero [illegible] condonandum.) sed mediam [illegible] bipertitam imponit, dextro latere *aureo* cum *lilio cæruleo* sinistro *cæruleo* [illegible] *nuta sed facie humana [illegible] aurea*. In hujus parmulæ colore iterum variat *Pa[illegible]* [illegible] tam cyano tingit, lilium vero & lunam argento, verum *Fürstio* malim [illegible] etc.) quod *δῆγμα Widmanniorum* esse ex eo [illegible]. Galeas imponit quatuor [illegible] duas adhuc jungit, omnes coronatas. *Prima ad dextram* est ea, quæ alæ typum

laterculi

lateruli primi, *extrema* ad lævam quæ lateruli secundi figuram inscribit: *secunda* leonem adversum coronatum ex galea exsurgentem sustinet: quæ cassides sunt §. 28. descriptæ: *Tertia* quatuor sustinet iterum pavonicas plumas cæruleam, auream, rubeam, argenteam, cujus in capite signum lunationem. *Duo* lateri clypei junctæ galeæ singulas alas iterum ostentant, quarum alteri argenteam lunam, alteri cyaneæ luna medii scutuli impressa apparet. Laciniæ juxta regulam sunt ex auro & cyano.

Caput XLIX.

Principes & Com. Ostfrisiæ.

ARGUMENTUM.

1. *Familiæ origo. Gretsilani. Ulricus Comes. Ezardus Magnus. Evangelica religio. Primogenitura. Linea Belgica. Ostfrisia. Rietbergia.*
2. *Scutum ex Sibmachero. Rietberg. Domus Brocmeria. Comites Rietbergæ.*
3. *Successio ad Lippienses. Frisios.*
4. *Frisiæ harpyja. Stellæ Nordanæ. Frisiæ Comites. Principes.*
5. *Esens. Stedesdorf. Witmund. Quomodo ad Frisios. Transactio Berumana. Libertas Esensium.*
6. *Galeæ.*
7. *Lineæ Belgicæ scutum. Ulen.*
8. *Rietbergica linea.*
9. *Principum scutum. Frisia. Rietberga.*
10. *Dominia trans Ladana & Reideria. Manslacht.*
11. *Jevern. Controversia de Dominio.*
12. *Esens. Stedesdorf. Witmund.*
13. *Tituli Principum. Comitum.*
14. *Res gestæ Ulrici annulus signatorius. Locus in comitiis. Cognatio cum aliis illustribus.*

§. I.

ILlustrissima Comitum *Frisiæ Orientalis* seu *Ostfrisiæ* familia, cujus linea, uti postmodum dicetur in *Principum Imperii* evecta est fastigium, originem debet *Capitaneis* & *Dominis* in *Grethsil*, qui *Sirejenii* à plerisque, at quam recte nescire se dicit *Ubbo Emmius rer. Frisic. lib.* 14. *p.* 211. nominati fuerunt, ex quorum perantiqua & principe inter Frisios familia *Edzardus* seculo post Christum natum decimo tertio genuit cum uxore *Dodi*, filia insignis *Heronis Brocmerii*, qui Oldeburgi in Brocmeria in arce bene munita, cujus rudera adhuc exstant, sedem habuit, & non solum omnem Brocmeriam ac Auricanum agrum possedit, sed etiam amplissimas opes per Amasanam ditionem habuit, seque *Brocmariæ Mariemhovæ & Auricensis* Rectorem & Dominum vocitavit, *Ulricum Greetsilanum*, qui in bello contra *Wurstfrisios*, ultra Visurgim flumen habitantes, propter concinnatam ab ipsis, uti annales dicunt, agnatæ Sirecseniis familiæ *Idsingiæ* Euvenardi Capitanei Nordani mortem, in eo, pugnando fortiter, non inglorius anno 1373. decessit. Protulit porro ex hoc matrimonium, *Imelonem* & *Haronem Gretanum*, nec non *Ennonem Nordanum*, qui & *Gretsilanus* dictus, fratres germanos *Sirejenios* (idem *Ubbo Emmius rer. Frisic. lib.* 17. *p.* 246. & *lib.* 19. *p.* 289.) quorum ultimus *Enno* summa virtute & autoritate heros, moriens reliquit filios *Edzardum* & *Ulricum*, quorum ille *Rector & perpetuus judex* a Frisiis electus, postquam *Brocmeriam* & alias etiam ditiones jure successionis, belli & matrimonii suis juris fecerat, mense Septembri 1441. in pestis morbus est. Hic, nimirum *Ulricus*, non solum fratri, cujus & patri jure socius & victor in bellis gestis fuit, anno Christi 1454. non solum in regimine & omnibus tanquam ut hæres successit, verum etiam assumta *Fokonis Lehrani* nepte & *Ucconis* filia *Theda* in matrimonium, initaque cum proximioribus aliis agnatis sive cognatis transactione, inter primum Frisicæ nobilitatis odium & vulnus factionum civilium, miranda admodum prudentiâ, solidavit & delevit. Nemo enim in universa Frisia, *Ulrico*, opibus, honore, gratia & prudentia par, nullusque erat, cui ille, si voluisset, se potuisset submittere. vid. *Emm. libr. histor.* 25. *p.* 372. Et cum jam antea quoque præter alias has ditiones, civitatem arcesque *Emdanam* & *Lierortanam* nec non universam *Mormerlandiæ* & *Reideriam*, quæ etiam pars *Frisiæ Orientalis* habetur, vid. *Emm. in descr. Fris. Oriental. Chorogr. circa initium*, optimo jure dominii & imperii tenebat, anno 1454. ab Imperatore *Friderico* III. via receptionis *feudali*, una cum conjuge & posteris, in quos hæc dignitas perpetuo jure foret devoluta, *Comes Frisiæ Orientalis* creatus & cum regalibus imperii investitus. Hoc Ulrico

 natus

Familiæ origo Gretsilani.

Ulricus Comes.

Edzardus Magnus.

natus est *Edzardus*, qui ob res in patria & alibi præclare gestas *Magnus* [illegible] *Ubbon. Emmi. [illegible] lib.* 54. *p.* 845. omnium Frisiorum a tempore Re[illegible] nec ulli Comitum seculo suo virtute ac gloria secundus jure merito [illegible] Protectorque *Groningensium*, & primus tanquam abjecto Papismo, lucentis [illegible] puis *lucis Evangelicæ* salutiferæ, primitus ipsius Confessioni nomen dedit & [illegible]

Evangelica religio.

tegrum fere Comitatum exemplo suo ad veram fidem & religionem [illegible] quam etiam ipsius posteri regentes illibatam & *Augustanæ* invariatæ Prote[illegible] Principum Confessioni conformem sancte in præsens usque tempus [illegible] conservarunt. Instituit etiam *Edzardus* jus *primogenituræ*, & quod unus ex [illegible]

Primogenitura.

dentibus in imperium solummodo succedere debeat, qui tamen reliquis [illegible] industria & virtute quæsitum pecunia ex æquo & bono satisfacere teneatur, [illegible] ipsum jus etiam deinceps accedente confirmatione Cæsarea inviolabiliter [illegible] tum & novis pactionibus familiæ firmatum est. Reliquit Edzardus post se [illegible]

Linea Belgica.

nonem II. & *Iohannem*, in quibus scinduntur lineæ: quorum hic primum [illegible] gubernatrice Belgii *Maria* anno 1539. præsente ac nuptias cohonestante [illegible] Palatino Electore duxit filiam *Dorotheam Maximiliani Imperatoris*, atque per hocce matrimonium sator fuit Dominorum de *Durbuy*, quibus *Falcoburgum*, *Palem*[illegible] *gubernatio Ducatus Limburgici* Falcoburgo finitimi, administranda etiam commissa sunt. *Ille* vero ut primogenitus vivens, patri in regimine juxe feudi ex pacto [illegible] dentia majorum constituti successit, & in medio ætatis robore Emdæ [illegible] Octobr. decessit, relinquens ex uxore Anna Oldenburgica filios *Edzardum*, *Christophorum*, & *Iohannem*, totidemque filias *Elisabetham*, *Annam* & *H*[illegible] *Edzardus* iterum est *Ennonis III.* pater atque *Iohannis*, a quorum illo *Ostfrisi*[illegible]

Ostfrisia. Rietbergia.

Rietbergica linea. Diximus Edzardum genuisse *Ennonem* tertium [illegible] nimirum ex conjuge *Catharina* Gustavi Regis Sveciæ filia, cum qua [illegible] Calendis Octobris Stockholmiæ matrimonium contraxit, & plures etiam alios [illegible] ros utriusque sexus præter prænominatos duos genuit, quorum tamen masculi qui fuerunt generis, absque liberis, partim in bello Hungarico contra Turcas, partim etiam alibi vitam cum morte commutarunt, & sexus muliebris in Electoralis Palatinæ & aliarum Principum comitumque imperii familiarum matrimonia transivit.

Scutum ex Sibmach.

§. II. Scutum Frisiæ Comitum in *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 17. & [illegible] P. 3. pag. 5. à summo tripertitum repræsentatur, cum duæ perpendiculares [illegible] los secent. Primus *rubeum* [illegible] continet, quo notatur [illegible]

Rietberg. Domus Brocmeria

gius in Westphalia, vel in [illegible] insignia domus [illegible] tatus *Rietbergicus* suos habuit Comites, quorum ultima [illegible] *Hojæ* (al. *Henrico*) nupsit. His parentibus genuit *Henricus*, *Conradus* [illegible] Episcopus *Verdensis*, hic rami unius *Hojensis* propagator, iste vero [illegible] vus sator. Differunt tamen autores circa hanc Genealogiam, & aliam [illegible] tershusius suis tabulis inferunt. *Conradus Iohannes*, hoc *Otto* natus est [illegible] *Iohannis* pater; de his audiamus *Hamelman. de famil. emort. lib.* 3. p. 171. [illegible]

Comites Rietberge.

aliquando fratrem Ottonem Comitem in Ritberg ex arce & Comitatu [illegible] *deret, ut incertis sedibus diu hinc inde vagaretur, & tandem in* [illegible] *roli V. ante urbem Metensem moreretur, nunquam reversus ad suum comitatum* [illegible] *mum & hic in arce* [illegible] *anno* 1558. *atque ita* [illegible] *hunc ipsum suum comitatum, sed* [illegible] *moritur in peregrinis locis.* Nam cum Comitem Lippiensem lacessivisset, hic cum aggressus Rietbergam [illegible] derbornensis obsedit. Demum circulus Westfalicus intercessit, Rietberga [illegible] re jussu Lippiensi, ac arce occupata, Joanne autem, ob tractatam [illegible] carceres condemnato, unde etiam Coloniæ in custodia decessit. *Piderit. Chron.* [illegible] *P.* 2. *p.* 628. *seq. Ubbo Emm.* [illegible]

Successio ad Lippienses. Frisios.

§. III. Joanni huic natæ non nisi duæ filiæ *Armgardis* & *Walburgis* [illegible] agnato *Erico Comiti Hojæ* nupsit, deinde *Simoni Com. Lippiæ* [illegible] nuere comitatum, unde in Lippiæ scuto *Sibmach.* Wapenb. P. [illegible] *Rietbergicam* tesseram deferi. Cum vero ex neutro marito [illegible] Armgardi sorori 1584. successit *Walburgis*, atque adeo marito *Ennoni III.* [illegible]

Jus

jus Comitatus attulit. Ea natæ *Sabina Catharina* & *Agnes*, illa *Ioanni* patruo, hæc *Gundaccaro Principi Liechtensteinio* nupta. Hic ab uxore sua Rietbergicum Comitatum obtinuit, & ad posteros transmisit, penes quos nunc etiam est. Frisia Harpyia.

§. IV. Medius palus *niger* est *harpyiam expansam auream capite virgineo coronato* (Chifflet. Eq. A. V. n. 224. *Harpyiam* vocat) *cum quatuor aureis stellis sex radiorum, duabus in summo, totidem in imo latere ejus, quæ Nordanum ab Idinga familia acceptum Dominium denotant.* De hac figura ita Eruditissimus *Aeg. Gelen. de Colon. Agripp. magnit. l. 2. s. 2. p. 133.* *Bruckeri olim usi harpyia seu ave cum humano capite, ut gerunt hodie Principes Orientalis Frisiæ.* Cæterum Harpyiæ, ipsa Frisia Orientalis, & Cirksenaniorum Gretsilanorum insigne, designatur symbolo, quarum illa cum in varias dynastias distincta, libertate sua gauderet, sed inter horum Dominos frequentes essent contentiones perpetuaque dissidia, factiones, tumultus, imo contumacia in ipsum imperium studia, Ulricus, quod §. I. retuli, propter singularem suam in sedandis turbis, farciendâ concordiâ, & reducendo rebelli populo in obsequium, impensam, virtutem atque industriam; (quam ipsam tamen cautam moralem licet *Vito Emmius* nimio amore pristinæ patriæ libertatis quadantenus imminuere velle videatur, in ipso tenore primæ investituræ Cæsareæ, veluti documento omni probatione majore, clarissimis verbis perspicue legitur,) Comes ejus a Friderico III. 1454. creatus & à feciali proclamatus est, titulo tamen Comitis Ostfrisiæ, quo à Cæsare mactatus erat, declinandæ invidiæ causa, abstinuit, contentus se dicere *Comitem in Norden, Emden, Greetziel, Aurick & Berum Ostfrisiæ*, quo in negotio summopere laudatur a Magno *Forstnero in not. ad Tacit. libr. 1. annal.* quippiam de tuper cum Augusto Cæsare comparat. Sed deinceps titulus qualis datus erat, omni jure, & absque ulla controversia vel contradictione, in præsens usque tempus non tantum usurpatus, sed etiam auctus est. Nostra memoria novum accessit axioma, cum *Udalrici*, qui ex Ennone tertio ejusque secunda conjuge Anna Duce Holsatiæ & Sleswici natus fuit, & primogenito fratri Comiti *Rudolpho*, in arce Berumana infeliciter occiso, successit, filii *Enno Ludovicus* 1654. & deinde 1662. *Georgius Christianus*, *Principum* dignitate ornarentur, quæ nunc hæret in hujus posthumo Serenissimo Principe *Christiano Eberhardo*, qui sub tutelâ Serenissimæ matris *Christinæ Charlottæ Ducis Wurtenbergiæ & Teccæ* in spem domus & subditorum adolescit, & ab Imperatore Clementissimo Leopoldo nostro, unanimi omnium statuum Imperii consensu, anno 16.. in durantibus adhuc *Comitiis Ratisponensibus*, ad sessionem & votum Principum admissus est, cui & posteris felix imperium, & fortunatam tranquillitatem boni precantur. Stellæ Nordanæ. Frisiæ Comites. Principes.

§. V. Palus tertius quadripertitus est: cujus prima & quarta areola (Chifflet. ordinem invertit) *cærulea* sit *geminis aspectis pinnatæ caudæ crucibus aureis, hastis in decussim trajectus*: Secunda autem & tertia *aurea* contineat *urgum serpentem nigrum, numella aurea, lingua & oculis argenteis* impressum. His symbolis designantur Dominia *Esens, Stedesdorf* & *Witmund*. Porrò Dominus de Esens ultimus *Balthasar*, vir inquietus, 1540. mortuus est, adeoque ei successit sororis Annæ maritus *Otto Comes de Rietberg*, cum soror Armgardis prole caruisset, unde ab hujus nepte Walpurgi hereditas ad *Frisios*. Sed & pridem jus aliquod in Esens & Witmund prætendebant Frisii, atque vidua Ennonis II. *Anna Oldenburgica* de ea Dominiorum translatione coram Imperatore ejusque Commissariis, necnon in publicis imperii Comitiis multifariè conquesta erat, & desuper ad formulam feudi Ostfrisiæ, in qua *Esens* tanquam pars feudi recensetur, provocaverat. Cæterum absque ullo effectu: hinc jus sine re ac frustra fuisse, obstante potentia domus Burgundicæ, quæ in possessione dominii directi, devicto Carolo Geldrorum Duce, non a *Balthasare Esensi* ejusque sorore & sororis filio Comite nimirum *Iohanne Rietbergico*, obs... erat, eamque è manibus sibi eripi non patiebatur, testatur *Ubb. Emm. de Frisior. ... p. 956.* ceu etiam constat, Rietbergici captivi filias in possessione rerum omnium *Harlingerorum* patri successisse. Idem *Emm. pag. ...* Quæ possessio & plenum dominium *Esens, Stedesdorf & Witmund* veluti *Harlingica* Dominium demum per matrimonium Ennonis III. cum prima conjuge *Walpurgi*, & deinde inter ejus liberos *Sabinam Catharinam* & *Agnetem*, earundemque parentem sæpius memoratum Ennonem III. factam secretam *Berumanam* juratam transactionem & renunciationem, quæ postea in diversis Viennensibus à Esens. Stedesdorf. Witmund. Quomodo ad Frisios. Transactio Berumana

Cæsare confirmatis pactionibus, ab utriusque successoribus sancte renovata & denuò stabilita fuit, ad Domum Regentem Ostfrisicam irrevocabiliter [illegible] cum renovatio feudi juxta leges moresque feudales petenda est, eam [illegible] ab Imperatore juxta contenta primævæ investituræ Litterianæ nec [illegible] ge Hispaniarum & Provincia Batavica, Geldro Zutphania, veluti [illegible] tibus Geldriæ, ex formula veteri expetere tenetur, onera tamen Imperii [illegible] non solvuntur, sed sunt istæ dynastiæ a tempore plusquam immemoriali [illegible] prorsus exemptæ. Plane uti etiam nihil contribuunt ad ærarium Ostfrisiæ [illegible]

Libertas Esensum. ne, vulgò *Collegium*, quod Emda frequentatur, neque appellatur a Cancellaria [illegible], ad quam alias à judicium interiorum Harlinganorum sententiis provocatur, ad [illegible] steria Principis Ostfrisiæ superiora, puta Cancellariam quatenus talem, vel curiam [illegible] cam, das hof gericht/ sed cogitur gravati appellare ad *Principem* ipsum, qui [illegible] per Consiliarios causam cognoscit, & salvo secundum rerum exigentiam beneficio revisionis, restitutionisque in integrum, nec non transmissionis actorum, rem totam absque ulla ulteriori provocatione ad alia suprema judicia sive Imperii, sive Hispano-Geldrica absolvit, & per ministros suos Harlinganos exequitur.

Galeæ. §. VI. Huic clypeo imponuntur tres galeæ coronatæ: quarum media *Frisiam* designans duos sustinet *fasciculos plumarios nigros*, vel juxta alios *argenteos*, inter quos comparet *lilium aureum*; Chifflet. Eq. A. V. insign. 338. ita eloquitur. *Pennæ [illegible] minæ argenteæ, tergis obversæ, in medio lilium aureum pede mutilo (au pied coupé) [illegible] simili resupino sustentatum.* Quod erroneum puto. Laciniæ nigræ sunt & aureæ. Prior galea *Rietbergica* exornatur aquila exoriente aurea rubeis alis, phaleris dependentibus ejusdem tincturæ. Extrema galea duo vexilla aurea sustinet, quæ stipant [illegible] leum lilium. Laciniæ dependent iterum aureæ & cyaneæ. Qui apex respondet dominiis reliquis.

Lineæ Belgicæ scutum. §. VII. Quod attinet lineam *Belgicam Dominorum in Durbuy*, de qua §. 1. *Annis* 1555. inter equites aurei velleris relati scutum describit *Chifflet. insign. A. V. n.* 214. quod fuerit à summo bipertitum, dextero latere *Frisiæ* symbolum referente, sinistro autem *cyano & minio oblique dextrorsum bipertito, & geminis aureis [illegible] capite scutario aureo, aquila erumpente nigra auro coronata picto*, quod interpretatur

Uken. *Uken*: cujus vero rationem reddere ignoro: nisi quod verisimile sit, quod insignia herois *Focconis Uconis Lebrani*, unde etiam *Ucoburgum* in Reideria nomen habet, indigitare voluerit. Apicem etiam assignat *aureum leonem, lingua coccinea*, [illegible] *in medio duorum proboscidum* (ita autor ille vocare solet, quæ cornua veriùs sunt bubula) quæ oblique dextrorsum auro & furvo sunt tæniata. Lacinias quoque auro & nigro pingit.

Rietbergica linea. §. VIII. *Rietbergicam* lineam superstitem illa parma uti existimo, quæ ex armoriali nostro §. 2. & seq. descripta est.

Principum scutum. §. IX. Quod vero *Principes* attinet, vidi eos nunc eminentiori & cum galea principali fastigio conveniente corona, ornato clypeo uti, qui una perpendiculari et duabus transversis lineis, in sex areolas dispescitur, quarum prima continet Harpyiam

Frisia. Rietberga. *Ostfrisicam & Cirksenianam*, cum quatuor stellis coruscantibus [illegible] de quibus antea. Secunda aquilam rubram, in alis & capite tribus auratis coronis [illegible] bilem, quâ tesserâ, insignia *Rietbergæ* & Broemeriæ cum pertinentiis pristinis denotantur.

Dominia trans Lædana & Reideria. Manschlacht. §. X. Tertia *argentea fasciam continet coccineam, sex rhombulis argenteis & aureis impressam, comitibus tribus cælestinis lunis inversis.* Notari hac tesserâ putantur [illegible] minia *trans Lædana & Reideriana.* Ober Ledinger und Reiderland/ & [illegible] *Manschlacht* quasi Mahnen/ id est, Mahnden geschlecht/ quod etiam [illegible] reliquis prænominatis ad Cirkfenios seu Grethsilanos Capitaneos, & in specie [illegible] *cum*, ante Comitatum, optimo jure pervenit, & hodie in præfectura Grethsilana in pago, cui *Manschlacht* nomen, rudera arcis adhuc videri possunt.

Jevern. §. XI. Quarta area *cærulea leonem* repræsentat *argenteum, cui [illegible] corona aurea, sed inversi.* Hoc δεῖγμα esse volunt dominii *Ieverani*, [illegible] cum vicina huic regione Stadt- & Budjadinger land/ nec non aliis, partim [illegible] taliter expressis, partim in investitura prima Ostfrisica contentis limitibus, [illegible] ditionibus

ditionibus Ulrico in feudum concessum fuit, meminitque desuper *Ubbo Emmius Hist. Frisiæ lib. 54. circa finem.* certæ cujusdam transactionis inter *Enonem Ostfrisiæ & Antonium Oldenburgi Comitem*, senescente anno MDXXIX. interponentibus sese Rege Daniæ Christiano et Florentio Comite Egmundano inite, unde itaque ex hoc capite adhuc processum in aula Imperiali, ratione Dominii *Jeverani*, quod alias nunc Princeps Anhaltinus jure hæreditario Oldenburgico sibi obveniente obtinet, (unde L. 1. c. 5. n. 26. leonem hunc sed sine corona collo inserta in scuto Anhaltino-Servestano vidimus) indecisum pendere. Controversia de Dominio.

§. XII. Quinta demonstrat urbem *Esensem*, de quo supra §. 5. cujus dominium *Stedesdorfium*, quod quondam Wibetus Capitaneus possedit, pars, et hodie pagus non incelebris est; Sexta sive ultima, *aurea stella rubea cum cruce juncta*, vel decussatim locata (superius n. 5. vexilla ex Sibmachero et Cancellario vocabantur, sed flagra esse debere certioribus autoribus didici,) velut insigne dynastiæ *Witmundanæ* continet. Esens. Stedesdorf. Witmund

§. XIII. Titulus est: *Princeps Frisiæ Orientalis, Comes Rietbergæ, Dominus in Esens, Stedesdorf & Witmund*, &c. Comitum vero (quorum adhuc duo ex Ulrici tertio genito filio, Edzardo Ferdinando ejusque conjuge Anna Dorothea C. de Criechingen & Puttingen, quæ aulam suam in civitate Nordana fovet, bono publico in salutem & perennitatem Domus Ostfrisicæ supersunt, Illustrissimi Edzardus Wilhelmus & Fridericus Ulricus, nunc peregrinationem Gallicam meditantes) ille, *Comes & Dominus Ostfrisiæ & Rietbergæ, Dominus in Esens, Stedesdorf & Witmund*, &c. Atq; ita quidem iste titulus in aula Imperiali & aliis aliisque quoque demum regenti Ostfrisicæ tribuitur: quamvis compertum habeam, Principes et Comites ipsos, qui ab Ulrico tertio descendunt, titulo *Rietbergæ* et Comite, nescio tamen ob quam causam, hactenus in suis inscriptionibus & titulis abstinuisse. Illustrissimorum Rietbergæ Comitum, qui Joannis nepotes supersunt, idem; ille cum istis titulus est. Tituli. Principum Comitum.

§. XIV. Notari etiam porro circa hanc familiam antiquissimam meretur, quod *Ulrici primi*, Comitis Frisiæ Orientalis, *annulus signatorius*, qui ultra ducentos & amplius annos deperditus fuit, ante paucos annos post natum modernum Principem Ostfrisiæ, *Christianum Eberhardum*, a rustico quodam, non procul a loco, ubi quondam arx *Uplengen* steterat, agrum aratro vertente, repertus fuerit: quod ipsum multi pro felici augurio interpretantur. 2. Quod familia hæc Ostfrisica in *Principum dignitatem* evecta, *alternet* in Comitiis Imperii, cum *Domo Principum de Furstenberg*, lineæ Heiligenbergianæ, ita tamen ut Domui Ostfrisicæ jus præcedentiæ bis, absque ulla interruptione, Domui Furstenbergicæ autem tertia demum vice, quemadmodum etiam ita in præsentibus Comitiis Ratisponensibus, tempore introductionis & in aliis actibus observatum, & inposterum quoque secundum tenorem desuper anno 1667. initæ conventionis sanctè observabitur, competere debeat. 3. Quod domus principalis Ostfrisica, cum Imperatorum & plerorumque Regum *Europæorum*, nec non *Electorum, Principum* & præcipuorum *Comitum Imperii* familiis, vel affinitate vel consanguinitate & cognatione juncta sit, uti facile ex inductione, si opus præsens longitudinem admitteret, in continenti demonstrari posset. Repertus Ulrici annulus signatorius. Locus in Comitiis. Cognatio cum aliis illustribus.

CAPUT L.

Barones de Reck.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Lineæ in Reck. In Heessen. In Steinfurth. In Witten. In Stockhausen.*
3. *Episcopus Livon. Paderbornæ. Bar. in Schaffenegg.*
4. *Scutum.*
5. *Comites de Velmerstein.*
6. *Hereditas ad Reckios, Heessen & Steinfurt.*
7. *De Velmersteinio Hamemannus.*
8. *Galea hodierna dua.*

§. I.

Illustris *Baronum de Reck* (von der Recke/) familia in *Marcano Comitatu* jam olim inter equestres claruit; in plures tamen divisa est lineas, quas destitutus plena genealogia non possum omnes enumerare. Familia

Lineæ. In Reck. §. II. Inprimis gentem illustravit matrimonium *Godefredi* seu *Gerh.* von der Reck / & *Agnetis C. Volmensteinia*, de qua deinceps dicemus. His nati *Ioannes* ... patri successit in domo *Reck* & pago *Heren*, *Gerhardus* qui reliqua ... ctus est, pater plurium linearum, *Theodoricus* qui in materna successit ... In Heessen dynastias *Heessen* & *Steinfurt* im Drene, Hoc ex Kettlerin in Ailen nati *Gerd Dieter*... & *Adrianus* Canonicus Monasteriensis, ab illis duæ lineæ in *Heessen* & *Steinfurt* ... priori linea illa fuit successio: *Gerd* ex Sophia de Morrien in Nortkirchen ... *Dietericum*, hic ex Sophia de Heiden in Hagenbecke, *Gerhardum* equitem ... cri, (in obsidione Monasteriensi 1533. bellici consilii senatorem clarum; hic ex *Anna* de Asbecke in Asbecke *Ioannem*, patrem ex Ermgardi Schenckinck in Beuren, ... ci, cui ex Elberta Kettler in Hovestatt natus *Goddardus*, maritus Margaretæ de ... ren, & dein Hedwigis de Ascheberock ex Domo Mahlenberg. Hunc patrem ... Perillustris *Bernardus Dietericus*, qui illa communicavit, & in cujus matrimonio ... In Steinfurt. *Clara Margareta Eugenia* agnata ex domo Curll. Quod vero lineam concernit *Steinfurtiam*, in ea *Dietericus* ex Margareta de Langen in Stockum genuit *Ioannem*, hic ex Joanna de Merlen in Milendunck *Ioannem*, patrem ex Margareta de Aldenbockum in Wysch, *Ioannis*, genitoris ex Anna agnata ex linea de Heessen *Ioannis*, quo & Elisabetha agnata in Recke, iterum *Ioannes* natus, & hoc atque Mechtilde de Gahlen in Ermelinghove Perillustris *Ioannes Dietericus* conjux Sophiæ Elisabethæ de Ascheberg in Venne, Hangen & Geist. Ex Steinfurtiis etiam descendunt lineæ Reckii in *Witten*, & Reckii in *Stockhausen*, quorum illam ornat hoc tempore Perillustris *Mordio* von der Recke Electoralis in Clivia Consiliarius.

In Witten. In Stockhausen.

Ep. Livon. §. III. Ex eadem familia claruere superiori seculo *Ioannes* Episcopus & Princeps Livoniæ: Nostro vero *Theodericus Adolphus* Baro ex domo Curll patruus supradictæ Claræ Margaretæ Eugeniæ, qui post mortem 1650. Ferdinandi Archiepiscopi Coloniensis in *Paderbornio* Episcopatu successor electus est, cui illa elogia Celeb. Gabr. Bucel. Germ. T. 1. p. 21. admetitur: *Nobilitate generis, singulari eruditione, autoritate, rerum gerendarum dexteritate & ante omnia eximia omnium virtutum laude celebratissimus.* Sic & in aula Ferdinandi II. Imperatoris claruit ex Steinfurtiis *Ioannes de Reck, Baro de Scharffenegg*, Cæsari à cubiculis & consiliis Imperio aulicis, quem senatum etiam præses rexit.

Paderbornæ. B. in Scharffenegg.

Scutum. §. IV. Scutum exhibetur apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 30. quadripertitum: ita ut primus & quartus laterculus *cæruleus* contineat *fasciam argenteis & rubeis* ... *distinctam*: In secundo & tertio quia stante *argenteo visuntur tria folia rubea* ... cleeblat seu trifolium) ex *globo medio aureo* prodeuntia. Huic imponitur ... *coronata*, cui insistit figura secundi & tertii laterculi, cincta hinc ala ... fascia palis distincta percurrit, isthinc cornu argenteum. Laciniæ sunt argenteæ, dextra parte rubeo colore, sinistra cyaneo reflexæ.

Comites de Volmenstein. §. V. Fascia palis exarata gentile symbolum est: sed folia secundi & tertii quadrantis à vetustis *Comitibus Imperii de Volmenstein*, quæ arx in Marcani Comitatus præfectura *Wetter* sita est, derivantur. Hi Comites pluribus feudis imperii ... rant, in quibus fere 20. nobiles domus & castra erant. Sicuti etiam Adolphi Com. Marcani consanguinei fuere teste *Stangenfoll L. 3. ann. Circ. VVestph. f. 237.* Ubi memorat, Fridericum Barbarossam Augustum civitatem *Lünen* ereptam Henrico Leoni Majestatis damnato, donasse *Dieterico C. de Volmenstein* ob fidelia ad Alexandrum præstita obsequia, qui dein eam consanguineo Adolpho C. Marcano vendiderit: Iidem Comites *Balliviam* & *Commendam Mulheim* Ordini Teutonico legarunt. Ubi idem refert Stangentoll. L. 3. f. 373.

Hereditas ad Reckios §. VI. Hujus familiæ ultimo mare *Ioanne* circa 1415. extincto, hereditas ... sororem *Agnetem* devoluta est, quæ nupsit uti §. 2. vidimus *Godefredo* von der Reck equiti & dynastæ Marcano, non procul oppido *Camen*, eique attulit præter ... Heessen & Steinfurt. liaria bona duo Dominia *Heessen* & *Steinfurt* in Episcopatu *Monasteriensi* ... & mixto imperio. Filius *Dietericus* von der Recke ob fidelia bello præstita ... à *Sigismundo Imp.* 1433. nova gratia de omnibus Cæsareis & imperii ... nis maternæ stirpis investitus, & *Volmensteinius* insignibus auctus est. Unde posses-

sores

fores iſtarum dynaſtiarum & poſtea eorum tanquam *vaſalli imperii* & ex veterum Comitum ſanguine merito Barones imperii æſtimantur.

§. VII. Horum Comitum vel ut vocat *Dominorum de Volmenſtein* etiam mentionem facit Cl. *Hamelman. de fam. emort. L. 2. pag. 160.* his verbis. *Proprium Dominium in ampliſſimo Comitatu de Marcka, & jam oppidum cum collitio caſtro ejus nomine eſt ſitum in præfectura Wetter (Levoldus de Northof in Chronico Marckenſium Comitum meminit Dominorum de Volmenſtein) & poſtquam ultimus Dominus Theodorus diſſentiret vel controverſiam haberet cum Duce Cliviæ, qui erat & eſt Comes de Marcka propter terminos & alia bona, & tunc temporis et bellum propter urbem Suſatum & ejus jus inter Colonienſem Præſulem Theodorum natum Comitem in Morſe & inter Ducem Clivenſem Ioannem ejusque filium Adolphum, ſtetit a partibus præſulis Theodorus ultimus Dominus in Volmenſtein, & itaque in iſto bello cecidit, & tunc Dominium atque oppidum invaſit Princeps patriæ, ſed Theodori ultimi iſtius Domini heredis maſculi erat relicta unica filia N. quam duxit Dominus in Her ſeu prope Hammonem urbem, & cum ea obtinuit nonnulla bona, quæ partim in Monaſterien. obtinebat is Dominus Theodoricus & ſui anteceſſores: Verum in hoc mundo omnia vergunt ad interitum.* Hæc ex ſuperiori relatione ab ipſis Baronibus ſubminiſtrata facile ubi diſcrepant corrigi poſſunt. De Volmenſteinis Hamelmannus.

§. VIII. Præfato ſcuto quadripertito nunc *duas galeas* imponere ſolent, ex quarum priori protenditur jugum expanſum alarum cærulearum taleia ſcutaria ex aratarum: altera ſuſtinet inter duo cornua folia globulo adhærentia ex clypeo repetita. Galeæ hodiernæ duæ.

CAPUT LI.

Com. Stolbergæ.

ARGUMENTUM.

1. *Stolberga. Familia. Titulus Dei gratia.*
2. *Scutum Com. Ludovici ex Sibmachero.*
3. *Kœnigſtein. A Munzenbergicis ad Falckenſteinios. Ad Eppſteinios. Ad Stolbergios. Moguntini occupant.*
4. *Fundamenta prætenſionis Stolbergicæ in Kœnigſtein. Moguntinorum.*
5. *Com. Rupifortius ſeu Rochefort. ad Marcanos. Ad Eppſteinios. Ad Stolbergios Ad Lœvvenſteinios. Stolbergiorum prætenſio.*
6. *Com. Wertheimius. Ad Stolbergios. Ad Lœvvenſteinios.*
7. *Eppſtein. Familia. Succeſſio.*
8. *Breuberg.*
9. *Munzenberg.*
10. *Werningerode. Comites piſcationum præfecti.*
11. *Marca.*
12. *Stolberg. De origine traditio. Boto. Lineæ hodiernæ.*
13. *Galea.*
14. *Diſpoſitio ſcuti ſine VVertheimio laterculo. Agmont ſeu Aigmont.*
15. *Diploma Caroli V. de inſignibus Stolbergio-Kœnigſteinio-Eppſteiniis.*
16. *Galea.*
17. *Scutum auctum. Tota moderna diſpoſitio.*
18. *Honſteina. Jus Stolbergicum. Unio hæreditaria. Lohr. Clettenberg. Hiſtoria. Dominia in pace Brandenburgico conceſſa. Petita ſatisfactio.*
19. *Galea.*
20. *Tituli.*

§. I.

STolberga à chalybe (von den ſtahl gruben/ ut Joach. Beuſt. in orat. de vit. Johannis Schneidewini celebris JCti, optimi nati exiſtimat) dictum oppidum & caſtrum in Hercynia ſylva, auf dem Harz, cum ſit comitatus, qui inde nomen gerit, & Thuringiæ confinis Honſteinio ac Mansfeldico comitatui as includitur. Familia autem in cujus poteſtate eſt, ſi etiam ad ita ſtationes fabuloſas aſcendere nolimus, haud dubie ex Germaniæ antiquiſſimis eſt, & in iis numeratur, ex quibus priſci Saxones ſuos Ethnarchas ſoliti ſunt eligere, ſequenti tempore communi cum aliquibus aliis imperii Comitibus titulo, nos DEI gratia, frequenter uſi ſunt, quod literis in archivo aſſervatis teſtari poſſunt. Stolberga. Familia. Titulus Dei gratia.

§. II. Illuſtriſſimæ hujus ſtirpis ſcutum, quod ſuperiori ſeculo Comiti *Ludovico*, (qui gentis ſuæ fidus Carolo V. Ferdinando I. & Maximiliano II. a conſiliis arcanis intervnit, Scutum C. Ludovici ex Sibmachero.

inservviit, multisque legationibus, orator insignis & doctissimus inclaruit, ... in ... ...,
repræsentatur in *Sibmach.* Wapenb. P. 2. pag. 14. Porro duabus perpendicularibus ...
& totidem transversis lineis in octo areolas secatur, quibus media parmula ...
næ incumbit.

§. III. Quæ ordinis prima est, *auro* fulget, & *leonem* continet *nigrum* ...
Kœnigstein. tatur Comitatus seu Dominium *Kœnigstein*, a castro quod altero ... Franco-
A Munzenbergicis. to nostro distat. Dynastiam hanc *Munzenbergii* olim in potestate habuere. E
his 1220. vixit *Ulricus Dn. de Munzenberg*, qui filium *Ulricum juniorem* & quinque fi-
lias (Alibi tantum trium mentionem feci, reliquarum ignarus, sed & aliæ ex his ...
Ad Falckensteinios. rigi velim) genuit, quæ Illustribus elocatæ sunt matrimoniis ex domibus *Falckenstei-*
nia, Hanovia, Weinsbergia, Schœnbergia, Pappenheimia. Ulrico sine liberis mortuo,
ejus sorori successere, & se cohæredes atque condominos dixere. Inde vero mox *En-*
gelhardus de *Weinsperg* & frater *Conradus* 1256. iterum duo *Engelhardi de Weinsperg*
1270. tum *Agnes* vidua *Conradi de Schœnberg* Ulrici soror 1272 (filius *Conradus Dn. de*
Schœnenberg confirmavit 1282.) inde *Henricus* & *Hildebrandus Mareschalci de Pappen-*
heim Hildegardis, quæ sororum una fuit, nepotes 1286. & *Adelheidis* itidem sororum
una, cum filio *Ulrico C. Hanoviæ* (servata tamen sexta parte) 1288. partes ... ...
Falckensteinius filius *Philippi*, *Philippo* & *Wernero* vendiderunt & cesserunt: nempe in
Munzenberg, Assenheim, Hayn, Kœnigstein & *Lobenhausen.* Ut ita Falckensteinii exce-
pta sexta parte plene successerint Munzenbergicis istis. Inde etiam ... domus in *Wernero* Archiepiscopo Trevirensi terminata est, superstitibus quinque ... ...
filiabus, quæ maritos habuere Comites de *Sain, Virneburg, Solms, Eppstein* & *I...*.
Itaque 1419. *Butzbaci* congregati istarum mariti, eam partitionem instituerunt, ut
Ad Eppsteinios. tertiam partem *Godofredus* & *Eberhardus Eppsteinii* soli, reliquas duas ... cæteri
Gerhardus C. Saynensis, Rupertus C. Virnenburgicus, Bernardus & *Ioannes C. ...*, &
Dietericus Comes Isenburgius simul haberent. In portione Eppsteiniorum civitas *Butz-*
bach, Grüningen, Ziegenberg, Cransberg, dimid. Munzenberg, dimid. ...,
Kœnigstein, reluitio in Hofheim, & dimid. arx Vilbel numerabantur. Addita ... in
illa conditio, ne qua pars aliquid hujus hereditatis alienaret sub pœna ... Porro
Godofredi illius Eppsteinii ex Lucardi Falckensteinia filius *Eberhardus* primus suæ
Ad Stolbergios. familiæ titulum *Comitis* obtinuit. Pronepotes ejus fuere, qui stirpis extremi *Eberhar-*
dus, Georgius, Philippus, horumque soror *Anna* Botonis Com. Stolbergii uxor. Cum
ergo *Eberhardus* 1535. sine liberis extinctus esset, ad *Annam*, quæ 1521. in Comitiis Wor-
matiensibus ab *Imperatore* consensu Electorum avitum jus ... ...
obtinuerat, hæreditatis jus delatum est, ... quia Eberhardus ita etiam ...-
mento, quod Carolus V. confirmavit, sanxerat. Ita Kœnigsteinii possessionem acce-
pit *Ludovicus* filius, ad annum usque 1574. quo mortuus est. Ab eo ad 1581. gavisus
est possessione frater ejus *Christophorus*. Hoc 1581. mortuo, cum succederent ex ... ...
Moguntini occupant. nepotes *Ludovicus Georgius* & *Christophorus*, hos Elector Moguntinus ... ...
travam allegans, quam in casum Christophori sine liberis morientis sibi concesserat
Maximilianus II. Augustus. Accessit dein *transactio* cum Comitibus ..., qua tamen
deinceps hi obstringi nolunt, ... quia transegerint ignorantes ..., mino-
rennes, atq; ultra dimidium læsi. Edita sunt hinc inde in finem Stolbergische documen-
ta. Iterumque 1663. deductio deß Gräflichen Stolbergischen erbrechts wie auch
nullitatum & vitiorum tam processus instituti quam transactionis, die Graffschafft
Königstein belangend. Hactenus vero in potestate Moguntinorum Kœnigstei-
na superest.

Fundamenta prætensionis Stolbergicæ in Kœnigstein. §. IV. Fundamenta *prætensionis* suæ in Comitatum *Stolbergii* varia allegant:
compendio exhibet argumentum deductioni prætitæ præfixum, quod hinc ...-
tero. I. *Vetus consuetudo*, qua feuda imperialia per Munzenbergiam ... Falcken-
steinios & per Falckensteiniam Eppsteinios obtigerint, atque ... ...
vel pacto seu concessione aut saltem consvetudine & observantia sint fœminina. Ad-
dunt, Falckensteinios & Eppsteinios non ex gratia vel errore & ignorantia ... e
causa sed ob competens jus hereditarium de his imperialibus feudis investitos. Decla-
rare etiam conantur *R. Sigismundi* literas feudales, quod illis vetus natura feudorum
confirmata non vero alterata sit, nec alterari potuerit. II. *Casum indultum*, in

quo

quo 1521. Annæ Eppsteiniæ liberi omnes vocati ad successionem, ut tamen semper non nisi unus masculus succedat & regat: qui modus succedendi juribus, naturæ feudi regalis & Kœnigsteiniæ domus [illegible] congruat: quia feuda regalia sint individua, ideoque unum tantum successorem & regentem admittant, [illegible] autem succedat primogenitus. Addunt Kœnigsteinia feuda imperialia non esse nova feuda. Itaque post mortem Eberhardi Comitis successionem debitam fuisse Annæ, & post hanc ejus filio primogenito, qui tamen renunciaverit juri suo, & in testamentum Eberhardi consenserit. Omnes vero Annæ [illegible] textus ad successionem vocatos esse, licet non nisi unus [illegible] succedat & regat. III. *Com. Eberhardi testamentum*, quod Stolbergii [illegible] acceptarint, licet etiam sine illo jure successionis [illegible] testamento contineri substitutiones fideicommissarias: adeoque Comiti Christophoro substitutos hodiernos, & simul omnes gravatos. IV. *Literæ [illegible]* 1548 a Carolo V. Imp. Stolbergiis concessæ. V. *Cæsareæ literæ confirmatoriæ & protectoriæ.* VI. *Annæ Stolbergio Kœnigsteiniæ* renunciatio 1499. ita facta, ut successio in casum masculæ stirpis deficientis reservaretur. VII. *Ferdinandi I. decretum* 1562. Porro addunt Stolbergii, ubi feuda etiam inferiora seu ab inferioribus Dominis dependentia deberi. Ex illis fundamentis colligunt, feuda non fuisse aperta, adeoque jure Moguntinos non potuisse occupare Kœnigsteinium Comitatum, nec Stolbergios dejicere: ad eam restitutionem Moguntinos etiam urgeri reciproca obligatione & fide vasallis debita, nec non DEI mandato & comminationibus. Si [illegible] etiam aperta feuda fuissent, debuisse Stolbergiis ante alios concedi: tum allodialia etiam in Comitatu bona multa esse, quæ etiam si feuda aperta, non potuerint occupari. Sed nec *Moguntinis* juris sui desunt fundamenta: 1. Quod morte Christophori *feuda aperta* fuerint imperio, in quæ Danieli Archiepiscopo 1575. a Maximiliano II. Imperatore data sit *expectativa*. 2. Quod per *commissionem* 1582. ab Imp. Rudolpho II. decreta Moguntini immissio. 3. Quod secuta Cæsarea *investitura*. 4. Quod 1593. *transegerint* de universa causa cum Moguntinis Stolbergii, certam etiam pro prætensione pecuniæ partem pacti. Vidi allegari etiam 5. *præscriptionem*. 6. *Debita* Comitum Ludovici & Christophori, à creditoribus in Moguntinos translata, &c. Porro armis restituit Comites Sveciæ Rex 1631. sed Cæsareis copiis 1635. iterum cedere coacti sunt. Moguntinorum.

§. v. Proxima area aurea aquilam defert [illegible] pedibus, & unguibus cæruleis. Ita notatur Comitatus *Rupifortius* seu *Rochefort*, nostris Rutschefort/ in *Ardenna*. Fuere autem olim Comites [illegible]. Ex quibus *Joannes Rupifortius* filius Theodorici uxorem habuit [illegible] C. Loßensis, Dominam *d'Agimont*: Theodorico fratri ejus datur uxor de [illegible], cujus ex filio . . . & Felicitate filia Lamberti Dn. de Doupie & de Hettal nepos fuit Joannes Dn. de Rochefort & d'Agimont, maritus filiæ Dn. d'Autel seu de Eltern Marescalli Lucenburgii: his nata *Agnes* heres, uxor *Eberhardi Marcani Dn. [illegible]*, qui 144. decessit. His geniti Eberhardus, Joannes & *Ludovicus*, hoc Eberhardus, Engelbertus, Ludovicus, Philippus & *Luisa*, quæ *Philippo [illegible] Dn. [illegible]* nupta *Rupifortiam* successionem ei attulit, & ejus filia *Anna* iterum suo marito *[illegible] C. Stolbergio*; Ab his parentibus Comitatum habuit *Ludovicus*, & ab hujus filia *Anna* obtinuerunt eundem *Lœwensteinii*, ut vidimus L. 1. c. 56. n. [illegible] (licet tamen vidimus, quod alia tessera Comitatum hunc designent.) Porro [illegible] *Stolbergii* eorum in Rupifortia bona successioni, eo quod Ludovicus [illegible] transferendo contra pacta familiæ egerit, nec alienare bona stirpi jam [illegible] potuerit. unde desuper in Camera lis pendet. C. Rupifortensis seu Rochefort Ad Marcanos. Ad Eppsteinios. Ad Stolbergios. Ad Lœwensteinios. Stolbergicorum prætensio.

§. vi. Tertius laterculus transversè secatur, parte superiori *auream aquilam nigram dimidiam* continente: inferiori *[illegible] tres rosas argenteas auro gemmatas*, vel *aureas Werthemium* in Franconia Comitatum [illegible] emblemate L. 1. c. [illegible] ubi de Lœwensteiniis [illegible] *Ludovicus Stolbergius*, cujus hic consideramus scutum, [illegible], inter quas demum omne jus ad minimam natu Annam devolutum [illegible] etiam *Lœwensteinii* Comites ditiones illas tenent. Unde post Ludovicum nemo alius Stolbergius hac tessera usus est. C. Werthemius. Ad Stolbergios. Ad Lœwensteinios

Eppstein. Familia

§. VII. In secundo ordine prima area *ternis cantheriis coccineis & argenteis* exaratur: Denotando dominio *Eppstein.* Proceres hujus familiæ ex an[illegible] bus Germaniæ computati sunt, & ex iis *quatuor Electores Moguntini* n[illegible], & *quintus ex Falckensteinius,* matre Eppsteinia natus. Primus ex illis *Sigfridus* ex Abbate Fuldensi Archiepiscopali sedi admotus 1084. fatis concessit. Cum tamen hæc [illegible]

Successio

decimo quinto in duas lineas distincta esset, prior in *Godofredo* (qui dimidiam partem *Eppsteiniæ* dynastiæ 1492. Wilhelmo Landgravio Hassiæ vendiderat) 15[illegible] altera *Konigsteinia* 1535. in *Eberhardo* Annæ fratre terminata est: Hanc hæreditatis [illegible] Stolbergiis attulisse diximus n. 3. De hoc Dominio & Moguntinorum fundamentis cont. Klock. P. 2. consil. 45.

Breuberg.

§. VIII. Ejus quæ sinistra mediæ parmæ contigua est area *argento* tingitur, & *duabus coccineis fasciis* exornatur, designando Dominio Breubergio. Hoc *Wertheimio* Comitatui diu junctum, quomodo ad Stolbergios delapsum, sed in se iterum ad Lœwensteinios relapsum sit, ex n. 6. & L. 1. c. 56. constat. Lis tamen inter eos [illegible] de eo pendet: unde quamvis nunc non amplius fasciæ illæ *Breubergiæ* in scuto appareant, titulis tamen interere non cessant Stolbergii, quod n. 20. apparebit.

Münzenberg.

§. IX. In ultimo ordine prima area transverse secatur, & *auro ac cocco* tingitur. Notatur hac sectione *Munzenbergium* dominium. Cujus jus ad Falckensteinios ab his ad Eppsteinios delapsum ex n. 3. meminimus. Et alibi etiam eandem tesseram in Hanoviorum & Solmensium Comitum scutis vidimus, ad quos pars etiam hereditatis spectavit.

Wernigerode.

§. X. Laterculus qui proximus est *argenteus, pisces duos rubeos (truttas* Forellen/ vocat *Spangenb.* Adelsp. P. 2. L. 12. c. 36. p. 328. quæ phrasis etiam est imperialis diplomatis,) capitibus & caudis invicem obversos continet, ut designetur *Wernigerodensis* Comitatus, Brunsvicensibus, Halberstadensibus & Rheinsteinnis [illegible] inclusus *Theod. Hoping. de jur. insign. c. 6. P. 6. n. 9. 18. p. 376.* ex *Hamelmanno* ideo gestari

Comites piscationum præfecti.

pisces adscribit, quia Wernigerodenses Comites, ab Imperatore *piscationi* fuerant præpositi. Comitatum ad Stolbergios venisse 1329. alicubi legi: in Genealogia autem Stolbergia, quædam Wernigerodensis in Botonis Comitis Stolbergii, qui 140[illegible] vixit, conjugio vixisse narratur.

Marca.

§. XI. Area ultima *aurea* continet *fasciam triplici tessellarum argento & minio* pictarum ductu exaratam. Hæc notat *Marcanum* Comitatum. Ex hac familia fuit *Luisa Marcana* Rupifortii Comitissa, quæ *Philippo Eppsteinio* nupta *Annam* [illegible] Stolbergii conjugem aliquoties jam memoratam genuit. Huic origini not[illegible] fascia ista servit. Forte ideo assumta, quia *Luisa* illa unius rami ultima fuit, aut citra quod sciam aliqua in Marcanum ipsum Comitatum prætensione.

Stolberg.

§. XII. Superest media parmula, quæ *aurea cervum gradientem nigrum,* cujus cornua singula sex dactylis fruticosa sunt, repræsentat, ipsi *Stolbergio* Comitatui designando. Ex *Henningesio, Dressero, Peccensteinio,* *Theod. Hoping.* de jur. insign. c. 6. P. 6. 916. pag. 376. rationem illam allegat: *Fuisse quendam Ottonem de Columna nobilem*

De origine traditio

Romanum, qui militans Iustino juniori Imperatori circa A. C. 566. in Hercynia sylva ceperit cervum nigrum in montibus Stolbergicis, quo dono Imperatori misso, cum admiratione eum suscepisse, & ut ejusmodi coloris cervum in clypeo gestaret ipsi concessisse, adita insuper Hercynia sylva in hæreditatem possidenda, ubi Stolberga arx, (ut habet MS. Chronicon Thuringiæ) *jam ædificata erat, A. C. 530. Alii mutatis parum circumstantiis ita (dubia quamvis apud me fide) referunt: saltus & sylvas Cheruscorum Comitum de Stolberg antiquitus ferarum fertilissimæ, jam per usum pene promiscuum privatis inductum sterilissimæ. Hujus majorem partem Iustinianus Cæsar Germaniam peragrans, feras beneficio Ottoni de Columna Venatori suo equiti strenuo in monte Stolberg prope Rotaterodt ubi arx primæva & familiaris pridem jacuit, jam desolata, cervum nigrum, ante hac non visum, capienti, eundemque Cæsari offerenti vivum, contulit.* Verumenimvero penes quem non omnis antiquitas sine examine suscipitur, de [illegible] veritate non unam dubitandi reperiet caussam, si qui Germaniæ status [illegible] ribus fuerit, vel leviter expenderit: quicquid vero sit, tessera jam familiæ [illegible] non insignibus tantum, sed & quod vulgo apparet, monetis cervum suum [illegible] imprimunt. Ipsam familiam hic enarrare necesse non est. Communis pater eorum

qui

Boto.

qui ab aliquo tempore vixere, fuit *Boto* Eques auratus, qui *Palæstinam* 1493. comes Eberhardi Ducis Wirtenbergici invisit, sed talem reperit, ut conspecta facie hiberna teste *B. Luther.* (*T. 9. Altenb. f. 37.*) dixerit: Er nehme sein land in Teutschland dafür/ das solt ihm lieber seyn. Idem demum ditiones 50. annis feliciter rexit, autoritate & virtute insignis, 1538. mortuus. Ex *Anna Eppsteinia* 15. peperit liberos, & jus, de quo superius, attulit; inter filios *Ludovicus*, cujus n. 2. & seq. vidimus scutum, mares non reliquit, duæ vero lineæ prognatæ sunt, ex *Wolfgango*, in ejus nepote *Wolfgango Georgio* 1631. extincta, & ex *Henrico*, qui prius fuerat Decanus Coloniensis, Elector futurus si ab Augustana Confessione recederet; Hic *Ludovicum Georgium* & *Christophorum* reliquit, illum patrem *Henrici Volrathi*, qui in exilio Francofurti vixit, & 1641. decessit sine mare; hunc genitorem Henrici Ernesti & Joannis Martini, a quibus *duæ lineæ* supersunt, nempe Illustrissimi Comites *Ernestus* & *Ludovicus Christianus* primi, & *Christophorus Ludovicus* atque *Fridericus Wilhelmus* alterius filii, quibus in *Ilseburg*, *Gedern*, *Ortenberg*, & *Stolberg* sedes.

Lineæ hodiernæ.

Galeæ.

§. XIII. Scuto huic imposuit Ludovicus tres galeas; quarum media *Stollbergia* inter duas candentes plumas struthionicas caudam pavoninam sustinet, laciniis aureis & nigris: anterior *Eppsteinio-Kænigsteinia* (cont. Wapenb. P. 2. pag. 14. 15.) tegitur pileolo lato rubeo, cujus ora reducta vellere muris pontici candet imposito fasciculo pavoninarum pennarum globulo aureo insertarum: Laciniæ sunt argento & cocco tinctæ. Quæ ad *lævam* est coronam etiam sustinet, ex qua exsurgit *Werthemia aquila* (alibi male gryphus vocatur) coronata aurea cum *vexillis Breubergicis*. Phaleræ dependent ex auro & cocco.

Dispositio scuti sine Wertheimio laterculo.

§. XIV. Hoc scutum fuit *Ludovici Comitis*, postquam *Werthemium* Comitatum obtinuisset, prius enim alia utebatur dispositione, quæ nunc etiam a familia, sed additis Honsteiniis tesseris, servatur. Nempe scuti transversæ secti caput continebat tres areolas, primam *Stolbergiam*, huic contiguam *Kænigsteiniam*, & demum *Rupifortiam*: Reliqua clypei pars inferior sed superiori amplior in tres palos distinguitur, quorum primus pisces *Wernigerodenses* refert, secundus transverse sectus *Eppsteinios* canterios & *Münzenbergiam* sectionem continet, tertius iterum in duas regiones divisus superiori areola *Marcanam* fasciam ostentat, inferior *ternis aureis & rubeis fasciis* exaratur. Ita designari debet *Agmund*, forte scriptura accuratiori *Agmont*, quod Dominium ab Isabella Lossensi allatum est Rupifortiis, quod n. 5. vidimus: observavi vero ipsas istas fascias *Lossensem* s. *Lossiensem Comitatum* vel familiam designasse, uti nunc quoque in *Coloniensis Archiepiscopi* scutulis comparet, numero tamen fasciarum rubearum una imminuto, quod pictorum negligentiæ tribui potest. Subit etiam de hoc cogitatio, annon fasciæ in Ludovici scuto n. 8. notatæ huic Agmontio potius quam *Breubergæ* tribuendæ sint, & chalcoglyptes in metallo assignando erraverit. Ast pro Breuberga apicis vexillum pugnat.

Agmont seu Agimont.

Diploma Caroli V. de insignibus Stolbergio-Kænigsteiniis Eppsteiniis.

§. XV. Hanc parmam *Stolbergio-Kænigsteinio-Eppsteiniam* describit accuratius diploma *Caroli V. Augustæ* 1548. 17. Mai Augustæ Vindelicorum Wolfgango, Ludovico & fratribus Comitibus Stolbergiis concessum, cujus ad illustrationem superiorum partem huc transferre visum est: Wann Uns nun die Edlen Unser und deß Reichs liebe getreuen / Wolffgang / Ludwig und deren Gebrüder / Grafen zu Stolberg / Königstein und Rutschenfort vorbracht / daß ihnen über ihre Grafschafften Stolberg und Wernigeroda / so sie von ihren vor altern ererbet / durch Göttliche schickung und gnade etliche andere Graf und Herrschafften / als nemlichen Königstein / Eppstein / Müntzenberg / Rutschenfort / Marck und Agmont / seithero angeerbet und zugestanden / deren wapen / titel und namen sie etliche gebraucht / und die alle / doch auf Unsere gnädigste vergünstigung / zu gebrauchen willens wären / und Uns darauf demüthiglich angeruffen und gebeten / daß Wir ihnen solche titel / namen / wapen und kleinod samt und neben ihren alten erblichen wapen / titel und namen zu führen und zu gebrauchen / zu gönnen und zu erlauben / und ihnen dieselben zu confirmiren / zu bestätten / und von newem zu geben und zu verleihen / gnädiglich geruheten. Das haben Wir angesehen solch ihr demüthige fleissige bitt / auch das alt adel ich herkommen deß geschlechts der Grafen von Stolberg / und darzu die stäte lieb

und neigung/ auch getreue/ nützliche und ersprießliche dienste/ so ihre vordern und sie weyland Unsern vorfahren/ Römischen Käysern und Königen löblicher gedächtnüß/ auch Uns und dem Heiligen Reich bißhero mit [illegible] ihrer leib und güter/ in manchfältige wege/ williglich gethan und be[illegible] ben/ und sich hinfüro zu thun gehorsamlich und willig erbieten/ auch thun mögen und sollen: Und darumb mit wolbedachtem muth/ gutem rath und rechter wissen den obgenanten Wolffgangen/ Ludwigen und deren gevettern/ Grafen zu Stolberg/ Königstein und Rutschefort/ zu ihren alten angeerbten wapen/ kleinodien/ titel und namen aller obberührten Graf- und Herschafften titel/ namen/ wapen und kleinode nachfolgender weise mit und beyeinander zu führen und zu gebrauchen gegönnet/ erlaubet/ confirmiret/ bestättet und von neuem gnädiglichen verliehen und gegeben/ mit namen einen schild in mitten überzwerg entzwey/ und jedes theil nach der länge in drey theil getheilet/ im obern vordern ihre angeerbte Stolbergische wapen/ nemlich in einem gelben oder goldfarben felde/ für sich ein schwartzer hirsch von zwölff enden/ mit außschlagender zunge zum gange geschickt/ in mitten das Königsteinische wapen in einer gelben feldung/ für sich aufrechts ein schwartzer löw mit rother außschlagender zungen und zurück aufgeworffenem schwantz/ seine vorder gerechte prancken gegen dem obern ecke der feldungen/ und die gelincke fürwarts haltende/ und das hinter obertheil auch gelb/ darein ein rother adler mit einem kopff für sich gekehrt/ mit blauen oder lasurfarben schnabel/ füssen und klauen/ rother außgeschlagener zungen und außgelassenen flügeln/ so die Grafen von Rutschefort geführet haben. Das vorder untertheil deß schilds weiß oder silberfarb/ darinn aufrechts zwo rothe forellen/ mit maul und schwantz gegen einander gebogen/ so der Grafschafft Wernigeroda wapen. Das mitteltheil deß schilds überzwerg getheilet/ im untern der herschafft Müntzenberg wapen/ nemlich ein schild nach der zwerg in zwey theil abgetheilt/ das unter gelb/ das ober roth/ und im obern theil der herschafft Epstein wapen/ nemlich ein schild sparrweiß in sechs theil abgesetzt/ das unter dritte und fünffte roth/ und die andern drey theil weiß/ und das hinter untertheil deß schilds auch in zwey/ deren unter in zehen gleiche theil alles nach zwerg abgesetzt/ das unter roth/ ander gelb/ und also nacheinander von diesen zweyen farben abgewechselt/ so die von Aigmont/ und das obertheil auch gelb/ in mitten derselben von dem vorder in das hindertheil gehet eine strassen auch nach der länge in drey/ und der ein jedes nach der zwerg in acht gleiche theil/ von roth und weissen farben/ nemlich das vorder unter und ober beyde roth/ und das mittel weiß/ und also fürwärts nacheinander schachsweise abgewechselt/ so die von Marck geführet haben/ welche samt allen andern oberzehlten Graf und Herschafften/ ausserhalb Stolberg und Wernigerode/ von ihrer mutter auf sie erblich kommen und erwachsen seyn/ auf dem schilde drey Tornier helm/ der vorder mit gelb und schwartzer helmdecke/ darauf ein gelbe oder goldfarbe Königliche crone/ darauß erscheinende zwischen zweyen weissen strauß federn ein gespiegelter pfauenschwantz seiner natürlichen farben und gestalt/ der mittel mit rother und weisser helmdecken/ darauf ein rother breiter hut forn aufgestülpt/ der stülp von hermelin/ auf dem hut eine gelbe runde kugel/ darauß erscheinend auch ein gespiegelter pfauenschwantz von farben wie auf dem vordern helm/ und der hinter Torniers helm mit gelber und rother helmdecken bedecket/ auf dem helm auch eine gelbe oder goldfarbe Königliche crone/ darauf stehend ein rother adler mit einem kopff/ blauen schnabel und füssen/ roth außschlagender zungen und außgelassenen flügeln/ allermassen wie im obern hindertheil deß schilds geschickt/ und dann solche wapen und kleinodien in mitte dieses Unsers Käyserlichen brieffs gemahlet/ und mit farben eigentlicher außgestrichen ist/ [illegible] Gönnen und erlauben ihnen dieselben obgemelter massen/ samt den dreyen Torniers helmen und helms kleinodien/ darauf auch namen und titel berührter Graf und Herschafften zu führen und zu gebrauchen: Confirmiren/ bestäten/ verleihen und geben ihnen das alles von

Röm-

Röm. Känſerl. macht/vollkommenheit/wiſſentlich in krafft dieſes brieffs/und
meynen/ſetzen und wollen daß nun hinfüro an die obgenannten Wolffgang/
Ludwig/und deren gebrüder/Graffen zu Stolberg/ Königſtein und Rutſche-
fort/ ihre eheliche leibes-erben/ und derſelben erbens erben für und für in
ewigkeit die obberührte wapen vorbeſtimmter maſſen/ ſamt den dreyen
Torniers-helmen und helms-kleinodern darauf/ nun hinfüro an zu ewigen
zeiten führen/2c.

§. XVI. Ita audivimus huic quoque clypeo tres dari galeas, quarum *primæ* co- **Galeæ.**
ronatæ dependentibus laciniis atris aureis imponitur inter duas ſtruthionicas plu-
mas argenteas cauda pavonina: *Media* tegitur ſito pileolo rubeo,ora reducta her-
minica,impoſito globo aureo, ex quo cauda pavonina apparet, phaleris argenteis
& rubeis: *Extrema* coronatæ inſidet aquila rubea roſtro & pedibus cæruleis, vittis
circumvolitantibus rubeis & aureis. Prima eſt Stolbergia, ſecunda Eppſteinio-
Kœnigſteinia, tertia Rupifortia.

§. XVII. Deinceps auctus eſt numerus areolarum, *Honſteinis* adjectis ſymbo- **Scutum**
lis, quorum c. 34 hujus libri in *Schwartzenburgico* clypeo fecimus mentionem, unde **auctum.**
iſta jam in uſu eſt diſpoſitio: ut *dextram* ſcuti bipertiti partem *Stolbergia* [illegible], **Tota mo-**
lævam *Honſteinia* occupent. Illa areas octo triplici ſerie exhibent, in prima ſerie vi- **derna di-**
ſuntur, *Stolbergius* cervus, leo *Kœnigſteinius*, aquila *Rupifortia*. In ſecunda piſces **ſpoſitio.**
Werningerodenſes, cantherii *Eppſteinenſes*, faſcia teſſellata *Marcana*, in pede ſcuti duæ
tantum ſunt quadræ, piſcium laterculo in hanc etiam regionem protenſo, repræſen-
tantes ſectionem *Munzenbergicam*, atque faſcias *Arementanas*. Lævam partem occu-
pant *Honſteinia* inſignia, quæ quadripartita ſunt. Primus & quartus laterculus *teſſel-*
lis argento & minio tinctis repletur, ſecundus nova ſectione diſtinctus, ſuperiori parte
rubea leonem gradientem aureum, inferiori aurea duas faſcias coccineas refert, ſeu po-
tius *quaternis auri & cocci faſciis*, ut eſt in imperiali diplomate, exaratur (in Wa-
penb. P. 1. pag. 14. tit. Schwartzburg. pro rubeo cæruleus color falſo ſubſtituitur,)
quod in tertio quadrante pro more repetitur. In media parmula *argentea* graditur
cervus rubeus, ſeu potius ipſo docente imperiali diplomate *niger* cornuum utroque
ſex dactylis fruticoſo. In his explicandis nonnihil laborant. Verum L. 2. cap. 9. ubi
de Brunſvicenſi actum eſt ſcuto, ex documentis in ſitonis monſtratum eſt, quid quo-
vis ſymbolo deſignetur, quod etiam c. 34. in conſideratione Schwartzburgici ſcuti re-
petiimus, allato *diplomate à Rudolpho II. Stolbergiis* non minus quam *Schwartzburgi-*
cis conceſſo, quod hic quoque repetendum, niſi lectori ad paginam 709. 710. recur-
rere facile eſſet.

§. XVIII. De ipſis *Honſteiniis*, Illuſtriſſima pridem familia, repetere nolumus, **Honſtei-**
nii.
quæ citatis locis conſignata ſunt. Hujus loci illud potius eſt, ut titulum *Stolbergen-* **Jus Stol-**
ſis familiæ, quo ſibi jus in hæreditatem Honſteiniam cum *Schwartzburgicis* com- **bergium.**
mune aſſerit, hic explicemus. De eo aliquot pagellæ typis 1671. impreſſæ extant:
Kurtze jedoch beſtändige deduction der Herren Grafen zu Schwartzburg und
Stolberg/ 2c. wegen der beyden Honſteiniſchen herrſchafften Lohre und Clet-
tenberg. Ubi traditur 1433. inter Domos tres *Schwartzburgiam, Stolbergiam &*
Honſteiniam confraternitatem hereditariam initam eſſe, ut unius maſculis deficien-
tibus reliquæ in bona huic fœderi inſerta ſuccederent, & apud Dominos feudi con- **Unio he-**
junctim agerent. Honſteinii in hanc unionem intulere arcem & dynaſtiam *Lohra* **reditaria.**
cum duobus opidulis *Ellrich & Bleicheroda*, nec non Dominium *Clettenberg* cum
pagis & dependentiis. His pactis firmandis ſtudiis Honſteinii in eventum ſacra-
mento fidem Schwartzburgiis & Stolbergiis obſtrinxere, nec non conſenſum ſuum
impertiti ſunt feudorum Domini: ſicuti quod attinet *Lohram* & dicta opidula *Land-*
gravius Fridericus mox ab initio unionem hanc approbavit & confirmavit, quod et-
iam à *Wilhelmo D. Saxoniæ* 1461. *Georgio* 1498. 1518. 1530. *D. Henrico* 1540. atque Electo-
ribus *Mauritio & Auguſto* repetitum. Sed 1573. *Auguſtus* Elector dynaſtiam *Lohr* **Lohr.**
cum pertinentiis *Capitulo Cathedrali Halberſtadio* ſede vacante conceſſit, permutatio-
ne aliorum Mansfeldiorum bonorum: conditione tamen expreſſa, ne hic contra-
ctus Comitibus Schwartzburgicis & Stolbergiis damno eſſet, & ut Capitulum à fu-
turo Archiepiſcopo his inveſtituram obtineat. Quod *Clettenbergam* attinet, **Cletten-**
berg.

 feudum

feudum *Halberstadium*, simultanea investitura Comitibus his unitis ab [illegible] *Gebhardo* 1459. *Ernesto* 1494. *Alberto* 1515. *Sigismundo* 1557. & sede vacante a [illegible] continuata est, donec 1579. [illegible] Brunsvicensis postularetur, qui requirentis [illegible] Schwarzenburgicis & Stolbergiis simultaneam investituram negavit [illegible] nisi Ernestum Honsteinium solum feudo [illegible] voluit, qui ob formulam investituræ mutatam eam acceptare renuit, nihil tamen effecit, & durante hac controversia 1593. extinctus est. Cum ergo casus unionis extitisset, *Schwarzburgici & Stolbergici* [illegible] *possessionem dynastiarum* [illegible], subditis in fidem acceptis, sed eodem anno à *Duce Henrico Julio*, ob impetratum ab Episcopatu feudi jus manu armata depulsi [illegible]. Ob hoc Comites Duci super injuriosa possessione litem in *Camera* intenderent, pro quibus pronunciatum 16[illegible]. executio mandata & revisio denegata est 1518. [illegible] paritione imperata. Unde *Fridericus Ulricus* Dux ad amicam compositionem se contulit, quæ ob motus bellicos secuta non est. Inde 1625. à Cæsareis copiis arces *Lohra* & *Clettenberg* occupatæ, & dein ab Imperatore totus Honsteinius Comitatus *Christophoro Simoni B. de Thun* pro 6[illegible]. florenorum in antichresin concessus est. Nec tamen minus Comitibus 1597. ab *Imperatore* libertates fodinarum metallicarum, protectio Imperialis, viarum seu conductuum jura & alia regalia in Comitatu H[illegible], una cum *titulo, insignibus & nomine Com. Honsteiniorum* collata, & hactenus [illegible] renovata sunt, ut ad omnia *Comitia* tanquam Comites *Honsteinii* vocarentur, quod adhuc 1640. factum est. Post hæc 1634. transactione facta *Fridericus Ulricus* Dux dynastiam Lohranam reddidit, sed *Clettenbergiam* cum opidulo Elrich ad dies vitæ retinendam pactus est. Unde ejus morte secuta, 1635. hæc etiam à successoribus reddita, atque adeo Comites in *plenam possessionem* juris sui collocati sunt, in fide denuo susceptis subditis, cancellaria instituta Bleicherodæ & multo in reparationem [illegible]rum sumtu facto. Decenter etiam insinuata hac transactione ab Halberstadiensibus actualem investituram requisivere. Ast 1636. *Johannes Reichardus Metternicius* Moguntinus præpositus & vicarius Halberstadius utramque dynastiam nomine Episcopali occupavit: contradixere *Schwarzburgii & Stolbergii*, & jus [illegible] conservare conati, querelis ad Imperatorem, ad Archiducem Leopoldum Wilhelmum tanquam Episcopum, & in Conventu Imperii Ratisponensi 1636. ad Collegium Electorale delatis, à quo causa eorum intercessione adjuta. Obstitere desideriis [illegible] tempora: demum pace Osnabrugia Domui Electorali Brandeburgicæ [illegible] D[illegible] satisfactionis loco data sunt illis verbis: *Cum etiam Comitatus H[illegible] qua feudum est Episcopatus Halberstadensis, consistens in duabus dynastiis [illegible] ris Lohra & Klettenberg & quibusiam [illegible], una cum [illegible] bus, post ultimo defunctum Comitem hujus familiæ, ei [illegible] Episcopatui [illegible] Domino Archiduce Leopoldo Gulielmo, tanquam Episcopo Halberstadiensi [illegible] sus fuerit, hunc eundem Comitatum porro quoque penes [illegible] Episcopatum [illegible] liter permanere placuit, adeo ut Domino Electori tanquam hæreditario [illegible] dicti Episcopatus Halberstadiensis de memorato comitatu d[illegible] libera [illegible] debeat, non obstante nec vigorem habente ulla contradictione [illegible] in contrarium moveri possit.* Cum ita exciderint Comites his dynastiis hac pacificatione communis salutis causa facta, inter *restituendos* referri petiere, & 1654. in Comitiis Ratisponensibus in eorum indiculum in publica dictatura relati sunt, *a[illegible]* hujus damni sui sarturam petentes & adhuc sperantes.

Historia.

Dominia in pace Brandenburgico concessa.

Petita satisfactio.

Galeæ. §. XIX. Scuto isti tres etiam hodie incumbunt *galeæ*, omnes coronatæ. Media tecta pileolo rubeo, cujus ora pontici muris vellere retegitur, inter duo cornua cervina argenteum & rubeum pavoninam caudam globulo aureo [illegible] ferre, atque adeo *Honsteinium & Ep[illegible] - Kœnigsteinium* (vid. Wap. P. 2. p. 1[illegible]) jungit. Anterior *Stolbergica* coronata inter duas struthionicas argenteas [illegible] mediam pavoninam caudam sustinet: extremam coronatam [illegible] rum pavonina ornat, impressam ferens aquilam scutariam. [illegible] græ, isthinc rubeæ, utrinque auro reflexæ, circa mediam tamen sunt argenteæ & coccineæ.

Titul. §. XX. Titulus hæc insignia ille illustrat: *Com. Stolbergæ, Kœnigsteinii, Rup[illegible]fortii,*

fortii, (Rochefort,) *VVernigerodæ & Honſteinu, Dn. in Eppſtein, Münzenberg, Breuberg, Aigmunt, Lohra & Clettenberg.*

CAPUT LII.
Com. de Wolffſtein.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Barones. Comes.*
2. *Scutum. Galea.*
3. *In Bucelino ſcutum alienum.*
4. *Titulus.*
5. *Inter proceres imperii.*

§. I.

ILluſtrem *VVolffſteiniorum* gentem *Bucelin. P. 4. Germ. pag.* 317. ad *Ehrnpertum* ſeu *Ehrnprechtum* refert, qui 1080. ludis Auguſtanis interfuerit: ante quem alius *VVilhelmus* præſentia ſua Brunſvicenſia torneamenta 996. ornaverat. Ehrnperto nati *Henricus, Ehrnbertus, VVolfgangus*: a quorum hoc gens continuata. Et quidem ejus filius *Theodoricus VVolfhardum* genuit, patrem præter alios *Gundelmanni & Engelhardi*, à quibus lineæ: ſed prior in tertia generatione defecit. *Engelhardus* filium habuit *VVernerum*, hic *Engelhardum* genitorem *Godefridi & Alberti*. Hic qui 1356. obiit, poſteritatem habuit, in pronepotibus terminatam: *ille* (Godofridus) alium *Godofridum* genuit, hic ex *VVilpurgi Comitiſſa de Kirchberg VVilhelmum Erentrudæ Com. de VVeiſſenhorn* conjugem, patrem *Friderici*, quo natus *Henricus*, hoc autem præter alios *Engelhardus*, militia celebris ſed cælebs, & *VVilhelmus* Magdalenæ de Waldau maritus, à quo Ampliſſimus *Rittershuſius* tabulam ſuam orſus eſt: hic *Godefredum* reliquit, iſte *Godofredum juniorem*, hic *Albertum*, qui *VVilhelmi* pater eſt: quem ſuperiori ſeculo patrem habuere *Adamus*, *Godofredus* Canonicus Bambergenſis & Auguſtanus, *Ioannes* atque *Bernardus* primi in gente ſua *Baronum* titulo ornati. Addit de Bernardo Bucelinus: *Anno Chr.* 1561. *cælebs dec*[illegible]*t, memorabile plerumque familiæ non diu ſuperſtitis poſt ſtatus mutationem futuræ.* At gens hæc incluta, nunc quoque per Dei gratiam ſupereſt. Cum *Adami* filius *Ioannes Andreas* (qui Bucelino *VVolfgangus Andreas* dicitur, & 1585. mortuus eſt) *Ioannem Adamum* reliquerit, hic iterum *Georgium Albertum* atque *Ioannem Fridericum*, qui morte ſua 1650. reliquit *Albertum Fridericum* nunc gratia Auguſti noſtri Illuſtriſſimo *Comitis* axiomate ornatum. Familia. Barones. Comes.

§. II. Scutum gentile apud *Sibmach.* Wapenb. P. 1. pag. 19. ſimplex eſt, *aureum duobus leonibus gradientibus coccineis* inſigne. Galeæ vero duæ incumbunt, *prior* coronata ſuſtinet inter expanſas alas duas nigras ſ[illegible] heis aureis ſparſas leonem exorientem coronatum aureum: Ex *altera* protenditur cum collo caput lupi nigrum, aureo ore oviculam nigram portantis, nillo revinctam aureo. *Laciniæ* etiam extra analogiam tincturæ ſcutariæ ſunt aureæ & atræ. In hoc vero gentili ſymbolo etiam aucta dignitate nihil immutatum eſt. Scutum. Galeæ.

§. III. Ex hoc apparet, ſcutum, quod *Bucelinus* genti tribuit, tribus faſciis exaratum, per errorem ei aſſignatum eſſe. In Bucelin. ſcutum alienum.

§. IV. Titulus habet: *Comes in VVolffſtein, Dominus in Obern-Sulzburg & Pyrnbaum.* Quod *Sulzburg* attinet, forte eſt ex matrimonio Werneri Wolffſteinii & Margaretæ de Sulzburg, circa finem ſeculi decimi tertii, vel quarti initium. Titulus.

§. V. Inter Imperii proceres ſunt, & connumerantur *Bavarico circulo.* vid. *Zeiler.* de X. circ. T. 4. p. 225. Inter proceres imperii.

Caput LIII.
Com. de Ysenburg & Budingen.

ARGUMENTUM.

§. I.

Varia loca nominis Isenburg. seu Eisenburg.

IN Germania nostra plures sunt Comitatus, Dominia, arces, quibus ferrei montis vel castri, *Isenburg, Ysenburg, Eisenburg, Eisenberg* (qui veterum chartarum plures lustravit, inveniet talium nominum scriptionem variam, nec illud a superiorum seculorum orthographiæ minus curiosorum more abhorrere,) appellatio fuit. In *Osterlandia* Comitatus *Isenbergius* seu *Eisenbergius* fuit, quem 1395. Wilhelmus Marchio Misniæ comparasse dicitur, & cujus nunc etiam symbolum in Saxonico clypeo visitur, unde de eo egimus in comm. de Sax. insign. l. 1. n. 27. Aliud *Isenburgum ad Rubram* in Westphalia situm est, quod ex Marcano Altenacensi familia *Eberhardus* filius Adolfi C. Altenacensis atque frater *Engelberti* Comitis Montium una cum castris *Lippe* & *Nienburg* tenuerat, & ad filium aut ex Arnoldo filio nepotem *Fridericum* transmisit, qui more ejus seculi, quo à ditionibus quisque suis cognominari solebant, dictus est Comes *Isenburgius*, sed ob agnatum Engelbertum Archiepiscopum Coloniensem trucidatum supplicio 1227. periit, unde dirutis in pœnam castris auxilio Coloniensium agnati Marcani ditionum majorem partem occuparunt, sed quod ex illo Friderico & Margareta Limburgia *Theodoricus* & *Fridericus* filii superessent, his auxilio avunculi Limburgensis pars hereditatis paternæ recuperata, & 1243. transactio instituta est, illi vero a *Limburgo ad Lainam* dein nomen sumtere Comitum Limburgensium, Isenburgensi omisso, nec non rota, quæ avita tessera fuerat, cum leone Limburgio commutata, autores *Styrumiorum*, qui nunc etiam supersunt. (de qua re egimus superius L. 2. c. 11. n. 5 seq.) Aliud castrum est ad Rubeaquam seu Ruffach in Alsatia *Isenburg* seu *Eisenburg* a Dagoberto conditum, aliquando sedes Episcoporum Argentoratensium, sed dirutum. *Isenberga* quoque in Waldeccensi est, unde Comitum aliqua linea denominatur, & in ea arce sedes viduæ est. Sed & in Svevia *Eisenberga* est, à qua Freibergiorum una linea denominatur Eisenbergia (supra c. 40. n. 6. 9.) Inprimis vero celebris est Comitatus *Isenburgius* seu *Ysenburgius* a castro familiari non procul Rheno ita dictus, cujus Dominos ac eorum insignia hic considerabimus. Porro non uno modo nomen hoc olim scriptum esse argumento est subscriptio diplomatis apud *Nicol. Serar. Rerum Mogunt.* cui anno 1135. *Regenboldus* & *Gerlacus de Ysenberg* subscriptere.

Veteres Comites.

In libro torneamentorum, pag. 23 refertur Magdeburgicis ludis 938. interfuisse *Ioannes* Comes in Eysenburg. In torneam. Brunsvic. pag. 996. *Arnoldus Dn. in Eysenburg*, quem ob hanc tituli variationem regentis Comitis putant fuisse filium vel fratrem.

Origo gentis.

§ II. Quæ plerarumque Illustrissimarum familiarum fata fuere, ut & documenta pleraque antiquiora variis casibus perierint, & priscis minus curiosis in sua progenie notanda fuerint, eadem hujus etiam sors est, unde justam seriem non nisi ad *Henricum Isenburgium Comitem*, qui a 1240. usque ad 1280. floruit, deducere hactenus licuit. Ex hujus autem haud dubie majoribus fuit *Heno Comes & Dn. de Isenburg*, qui 1140. vixit, & conjugem habuit filiam *Ludovici prioris Comitis in Arnstein, Domini Vesaliæ, Bopartiæ, Goarisani & Lanstenii.* Hujus affinis *Ludovicus junior*, qui cum uxore Gutha de Bonneburg in cœnobium Præmonstratense, quod fundaverat, ingrade

gnade GOttes dictum, ingressus & 1185. mortuus est, Isenburgicis ditiones tradidit: qui magna ex parte illas *N... vel Catimelibocensibus* vendidere. Heslone autē natus dicitur *Arnoldus Episcopus Trajectinus* 11.. & *Ioannes Com. & Dominus de Ysenburg* 1183. *Irmgardis Catimelibocensis* maritus. Hinc video filios assignari *Fridericum, Theodericum & Brunonem Episcopos Osnaburgenses, Dietericum Episcopum Monasteriensem, & Lotharium præpositum Coloniensem ad S. Cunibertum*, tum Friderici filium *Dieterum* nominari, qui Henrici supra memorati pater fuerit. Verumenimvero *Fridericus* ille cum fratribus, quod §. superiori monuimus ad Marcanam familiam spectat, & alterius *Isenburgi ad Ruram* fuit Comes, gente atque insignibus a nostris distans, & quod ardi... ximus, *Limburgiorum-Styrumiorum* sator. Henrici vero frater creditur fuisse *Arnoldus* Comes, qui inter Electores & Archiepiscopos *Trevirenses* refertur, & 1259. excessit. Isenburgii ad Ruram.

§. III. *Henrico* creditur uxor fuisse ex *Limburgiorum ad Lanum* gente. Eo vero nati sunt *Gerlacus, Ludovicus & Eberhardus*. Ex his *Ludovicus* Budingensis rami sator indubie est, ab *Eberhardo* reliqua linea dicta de *Neder-Isenburg*, quam tamen alii à *Gerlaco* derivant, sed & in graduum assignatione video nonnihil variari. Hic dabo ab Illustrissima familia subministratam, isto ordine, ut *Eberhardo* genitus sit *Salentinus* maritus Margaretæ C. Solmensis, qui fratrem habuit *Gerlacum* maritum Iudithæ Eppsteiniæ, & filium *Salentinum II.* cui ab Adelheide filia Eberhardi Dn. de *Grensau* seu *Grenzau* agnata istud Dominium obtigit. Salentino II. natus *Salentinus* Canonicus Mogunt. 1429. & præpositus Coloniensis 1472. extinctus, & *Gerlacus*, ex Hildegardi filia Arnoldi Dn. de Sirck, pater *Salentini*, quo & Margareta f. Bernardi C. Solmensis nati *Salentinus Comes Isenburgi & Dn. in Iohannsberg*, prope Lucenburgum, Hypothecarius Dominus opidi *N... n*, qui uxorem habuit *Elisabetham* f. *Henrici Dn. de Hunolstein* seu *Hunolstein*, atque *Gerlacus Dominus in Grensau*, qui suscepit ex Anastasia Com. de Moers, præter *Ioannem Electorem Trevirensem*, qui ab Alberto Brandeburgio plurimum vexatus 1556. decessit, *Gerlacum, & Henricum* successorem: Hic iterum ex Margareta Werthemina *Salentinum, Antonium, & Ioannem Canonicum*: Ex his *Antonio* 1577. improle ex Antonia Penelope Brederodia mortuo, *Salentinus*, qui *Archiepiscopus Coloniensis* & Episcopus *Paderbornius* fuerat, mitram cum Comitatus regimine commutavit, & ex Antonia Wilhelma Lignella Arenbergia suscepit *Ernestum*, qui Comes Isenburgi & Dn. Grensaviæ, Hispaniæ Camerarius & Consiliarius status & belli, Campi Marescallus, & Eques Aurei velleris 1664. nullis ex Carolina Pr. Arenbergia & Maria Anna Hohenzollerana relictis liberis decedens suam clausit lineam. Deductio Inferioris Isenburgicæ & Grensaviæ. Salentinus Elector. Ernestus.

§. IV. Quod ad *Ludovicum* attinet, cujus linea *superior Isenburgica* vel *Budingensis* dicta est: is *Helvigem Budingensem* ex parte heredem uxorem habuit, & adhuc 1302. vixit. Habuit filios *Henricum*, cui Ena de Hohenfels uxor, *Ludovicum* præpositum Wezlariensem, *Wilhelmum* successorem sed ἄπαιδα, *Fridericum & Lotharium* seu *Lutherum* antea Ecclesiasticum, sed dein Irengardis Munzenbergiæ maritum. Hic in suis 1321. numeravit *Budingen, Eckartshausen, Flosbach, tertiam partem in Wolferborn*, die gericht *Selbolthausen, Breidenau, Sinlbach, Nauenrod, Erbach*, quæ omnia sua & quidem feuda vocat, *tertiam partem in Seelbold*, Erbachtheil am Landgericht/ *partem in Effurbach, Cleeburg* gericht *dimid. Grensau cum appertinentiis, Vilmar*, &c. 1324. una cum Trimbergio a Godofredo Dn. de Bruneck emit ejus partem in *Burggraviatu Gelnhusino*, necnon 1335. a Trimbergiis *Birstein & Lenchain*. Eo nati *Henricus & Philippus*, quorum hunc pater parochiæ Budingensi præsentavit 1324. sed patri & fratri rebellis factus est; res transacta 1337. eique concessa *Grensavia*. Eo natus *Eberhardus Dn. in Grensau*, qui 1371. cum patruo & patrueli pactus est, ut agnati *Gerlaci Ysenburgii* Domini hereditatem armis occuparent; & posthac nihil Isenburgiorum bonorum Principi cuiquam vendere liceret. Eo atque Mechtildē C. Marcana nati *Philippus, Mechtildis* conjux Joannis C. Nassoviæ & *Adelheidis* uxor Salentini C. Isenburgii. Eo mortuo Dieterus Comes Isenburgius transigens cum Abbate S. Matthiæ Trevir. feudi Domino *Vilmariam* obtinet, *Grensavia* autem ad Isenburgii inferioris Comites delabitur. Budingenses. Linea prior Grensaviæ.

Continuatio Budingensium.

§. v. Major frater *Philippi* fuit *Henricus* Adelheidis Hanoicæ 1332 [illegible]. Ti cum fratre, dein Trimbergiis, de *Birsteina* controversia fuit, & 1358 cum [illegible] pacem castrensem (Burgfrieden/) constituit, 1353 Budingæ [illegible] concessit. Nati sunt illo *Ioannes*, *Henricus* & *VVilhelmus* [illegible] fis. *Ioannes* Sophiæ Werthemiæ maritus, genuit *Agnetem Gerlaci* [illegible] rem atque *Ioannem*, qui [illegible] cum aliquibus nobilibus castrum *Stad.* à [illegible] Dn. Limpurgio emit. 1399. primus antiqua feuda *Palatini* accepit, & 14[illegible] est, relicto ex Margareta Cazenelebogia *Dietero*, qui ad 1461. superfuit, [illegible] Isabetha C. Solmensi, vigore [illegible] divisionis 1419. 1420. quædam in [illegible] *tibus* (Dreyeich/) & *VVetteravia* obtinuit, verum [illegible] Saynensium [illegible] lio *Ludovico* necesse fuit pretio eadem comparare. 1442. præter exem[illegible] grinis judiciis 1434. à Sigismundo concessam, ab Imperatore *Friderico* [illegible] *ga* Comitatus titulo ornatur, quo nec eguerat, a majoribus [illegible] Comitum [illegible] tus, qua dignitate nunquam exciderat. Cum Weilnavii [illegible] *Birsteinæ* fuissent, ei 1438. vendidere *Birsteinam*, *Reichenbach* & alia. Eo nati sunt *Dieterus*, *Bernardus* Eq. Teuton. *Ioannes* Carthusianus, *Otto* Eq. Joann. *Ludovicus*, [illegible]*pus*, *Ioannes*.

Dieterus Archiep. Mogunt.

Ex his *Dieterus Archiepiscopus & Elector Moguntinus* fuit, elect. 14[illegible]. controversia cum *Adolpho Nassovio* electione, sed Pontificem *Pium II.* ex illis [illegible] causis, quod onera clero imposita improbaret, pallium tanti non redimere [illegible] & convocationem Electorum ex Pontificis voluntate suspendere renueret, [illegible] experiri coactus est, unde gravissima bella, pro ipso faciente Friderico Victorioso Palatino Electore; cedere vero, Moguntia occupata, & certis assignatis locis contentus esse necesse habuit 1462. donec 1475. Adolpho mortuo succederet; mortuus est 1482. *Academiæ Moguntinæ* autor. Solus vero in Comitatu patri ex ejus voluntate successit *Ludovicus*, qui plura Comitatui avito augendo coemit, pretio ad 128[illegible] floren. ascendente, & felicissime sua rexit, ad mortem usque 1511. Testamento etiam de liberis disposuit, quod tamen servatum non est. Reliquit ex Maria Nassovia, *Dieterum*, *Philippum* & *Ioannem*, quorum ille cælebs, hi duo lineas ex se dedere [illegible]

Linea Kelsterbacensis.

censem & *Birsteinensem*; In *illa* Philippo *Antonius* natus est, pater ex *Anna* [illegible]densi conjuge *Georgii*, *VVolfgangi*, *Henrici*, qui successive ditionibus præfuerunt, sed liberis caruere, hic etiam qui 1601. mortuus, *Kelsterbacum* Hassiacis vendidit, quod contra pacta familiæ factum agnati impugnavere, & litem in Camera Spirensi [illegible]tarunt. Aliæ etiam lites exortæ ob *Ioannem Ottonem* Antonii ex Catharina [illegible] filium, de cujus natalibus disceptabatur. In *altera* linea *Ioannes* ejus autor [illegible]

Birsteinia.

& 1519. cum fratribus partitus est hereditatem, [illegible] ex Diethert morte 1521 [illegible] atque *VVechtersbach* accepit, reliquit 1533. moriens ex Anna Schwarzenburgica *Reinhardum* 1568. *Antonium* 1548. *Ludovicum* 1588. *Ottonem* posthumum ex vulnere [illegible] Siversbusano accepto 1553. extinctos, & stemmatis propagatorē *Philippum*, cui ex Ehrengardi Solmensi natus est *VVolfgangus Ernestus* solus totius Comitatus ex hereditate Dominus, qui 1633. mortuus est, genitis ex prima & tertia conjuge Anna [illegible]chia & Juliana Witgensteinia, filiis qui ad maturitatem pervenere [illegible] *Henrico*, *Philippo Ernesto*, *Philippo Ludovico*, *VVilhelmo Ottone*, *Ludovico* [illegible] *Ernesto*: à primo & ultimo duæ lineæ, quæ nunc etiam superant, [illegible] loco dictæ, *Offenbachia* atq; *Budingensis*.

Iterum Offenbachia. Budingensis.

In illa superant ex Maria Magdalena [illegible] filius & nepotes Illustrissimi *Ioannes Ludovicus*, Mariæ Iulianæ Hanoviæ, [illegible] Nassoviæ Principis, atque *Ioannes Philippus* Carolæ Amaliæ Palatinæ [illegible] *ritius* Annæ Amaliæ agnatæ mariti; In *Budingensi* superant sub [illegible] *Maria Carola Erpachia* cura *Illustrissimi Ioannes Casimirus*, *Ferdinandus Maximilianus*, *Georgius Albertus*, *Carolus Augustus*.

Scutum

§. VI. Quod tesseram gentilitiam attinet, pro more vetustissimarum [illegible]rum stirpium simplex ea est, videlicet *argento induitur duabus fasciis nigris*. In [illegible] quo in Antonii Comitis gratiam scutum auctum est à Carolo V. 1547. [illegible] describitur: Ein weisser oder silberfarber schild / darinnen [illegible] zwo schwartze strassen mit der feldung gleicher grösse [illegible] schild ein gelb oder goldfarber Tournierhelm / geziehrt mit weiss und schwartzen

Apex.

helmdecken / darauf gegen einander zween schwartze aufgethane flügel, in jedem sieben

sieben gelber oder goldfarber linden-blätter abwarts gekehrt. Quibus verbis etiam apex describitur, videlicet jugum expansum alarum nigrarum, quarum singulæ septenis foliis tiliæ aureis spargitur. Laciniæ sunt argenteæ & atræ.

§. VII. Diximus Comitis *Antonii* scutum novo auctum esse decore, imposito nimirum fasciis gentilibus parmula *cærulea leone aureo*, cujus lingua & talculæ rubent, insignita: qualis etiam adversus galeæ insidet inter expansas alas, nigras foliolis sparsas. *Laciniæ* etiam hinc atræ & argenteæ, isthinc aureæ & cæruleæ circumfunduntur. Ita verba habent diplomatis: **Dieses nachgeschriebene wapen und kleinodt so weyland Sein/ Grafens Antonii/ voraltern die Grafen von der Hardeck gefürret und gebauet haben/ und durch absterben derselben gefreundtes mannlichen stammens uns und dem Reich heim gefallen ist/ nemlich ein blauer oder lasur-farber schild/ darinnen für sich auffrechts ein gelber oder goldfarber löw mit außschlagender rother zungen und klauen/ auff den ordentlichen stammes/ seine vorderen rechte prancken gegen der vordern ecken des schilds und die linke abwarts haltend in mitte des obbestimmten vorgesetzten Ysenburgischen wapens/ und dann auff dem helm zwischen beyden flügeln auffrechts auch einen gelben oder goldfarben löwen mit außgeschlagener rothen zunge und rothen klauen.** Porro audimus ab *Hardeccis* etiam hunc Leonem, cum ii in Antonii majoribus numerari; Fateor autem me non habere, quod de hac re dicam, qui nec Hardeccios in avis Antonii juxta genealogias hactenus visas deprehendo, nec satis discerno, an iidem sint Hardeccii Austriaci, quorū jam insignia & titulus isto tempore in Pruefchenckia familia fuerat. vid. supra c. 22. an alii qui hic vocantur, **von der Hardeck.** Porro linea *Antonii* Kelsterspacensi in ejus filiis terminata, hoc quoque symbolum desiit. Antonio concessus leo. Hardeccii.

§. VIII. Quod *inferioris Ysenburgi* lineam attinet, illi video tribui in *argento duas fascias rubeas*, quales etiam sunt in *Sibmach* **Wapenb.** P. 1. pag. 17. in laterculo primo & quarto *Ysenburgio*, & quidem tales ab illa familia diutius gestatas non dubito: quod aliqui errore factum existimant, ego vero suspicor, ex more superiorum seculorū soliti factum, quo pluries duo fratres distinguendis lineis colores figurarum soliti sunt mutare. Relatum accepi, cum *Ernestus* ultimus lineæ ultimus Budingam aliquando accessisset, vidissetque insignia tales nigrarum, agnovisse suorum παράσημα, & de eo meditatum, ut has suas mutaret. Quod factum esse ex eo video, quando *Chifflet. insf. Eq. A.V. n.* 373. Ernesti scutum & apicem argento & nigro pingit, sicuti supra descripsimus. In Sibmachero autem rubei illi ita eius in quadripertito scuto, opponuntur binæ fasciæ nigræ auro inductæ laterculorum secundi & tertii. Ita etiam duas imponit galeas, utramque jugo expanso alarum ornatum, quarum subinde prior argento duas fascias rubeas, altera aurea nigras continet. Laciniæ sunt hinc atræ & argenteæ, isthinc nigræ & aureæ. Forte dixeris *Grensaviam* altero symbolo notari. Lineæ inferioris Ysenburg. scutum.

§. IX. In *VViedensi* scuto L. 1. c. 90. n. 25. vidimus itidem *fascias rubeas Ysenburgias*, de quibus illud prioribus addendum est. Joannem C. Isenburgi ex Budingensibus 1376. cum Wilhelmo Com. Wiedensi de agnati Gerlaci Isenburgii hereditate, ad quam unde jus Wiedensibus fuerit nondum comperi, ita pactum esse, ut filius Wilhelmi Gerlacus Joannis filiam Agnetem duceret, & illam sibi vindicaret: ob quod in castro familiari Isenburg portio ma est Wiedensibus, & 1472. Gerlacus & Agnes renunciarunt universæ dynastiæ Budingensi & reliquæ successioni Joannis. Isenburg in scuto & titulis Wiedensium.

§. X. Titulus simplex est: *Comites de Ysenburg & Budingen.* *Ysenburgi* nomen notat ipsum Comitatum, à castro ibi eventili denominatum, qui annumeratur *circulo inferiori Rhenano* seu Electorali. Porro extincto 1664. Ernesto sine liberis agnati confestim misere, qui possessionem apprehenderent, sed percepere, ab Electoribus *Trevirensi* & *Palatino* proprio nomine, & ab *Abb. Fuldensi* nomine Baronis de *VValderdorf*, qui pridem feudorum Fuldensium expectativam obtinuerat, eam jam occupatam; unde Ysenburgii querelas suas detulere, nec tamen responsa categorica obtinuere, hactenus vero tumultibus bellicis a persequenda prætensione, agnatione nixa, impediti de futuro successu melius sperant. Titulus. Isenburg. infer. successio. Agnatorum prætensio.

Budingen. Superior Comitatus

§. XI. Budingæ titulo simul reliquas ditiones ab illa linea vario jure [illegible] tas comprehendi non dubito, quas nomine Ober Eysenburg appellare [illegible] Comitatus est in *superiori Rhenano* circulo, & Comitatus in [illegible]. Ita in matricula apud *Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 22.* legitur Ober Eysenburg und Büdingen. Non quod in his ditionibus aliud hujus nominis [illegible] respectu alterius superius Isenburgum dictum, sed eo sensu, ut intelligantur [illegible] ciæ superiores gentis Isenburgicæ. Sicuti simili modo nonnunquam [illegible] gicæ & conterminæ ditiones vocantur superior Comitatus Hanoicus, [illegible] miliæ Hanoicæ. Porro audivimus *Budingam* ab *Helwige* allatam esse familiæ [illegible] dum vero præter Helvigem tres adhuc fuisse filias Budingentes, [illegible] *Braunecciam, Erubergiam, Trimbergiam*: quæ adeo hereditatem simul cum [illegible] cis adiere. Deinceps vero paulatim vario jure & non uno contractu ad [illegible] gios reliquæ etiam portiones delatæ sunt. Ipsos *Budingenses* dynastas [illegible] in torneam. Magdeburg. 934. mentio fit Margaretæ viduæ *Dieterici Dn. de Budingen*, in Trevirensi 1019. *Wolfgangi* Dn. de Budingen. 1209. in Wormatiensi *Antonii* Dn. de Budingen. Ita & 1195. *Hartmannus* Dn. de Budingen cœnobium [illegible] condidit: Justam vero genealogiam non vidi. *Helvigis* Budingensis heres sigillo usa est insignito mulieris figura, longa veste, & dextræ accipitrem [illegible] tis. Quod tamen non tam δόγμα familiare esse reor, quam ex consuetudine [illegible] quo ab illis, qui frequenter antiqua monumenta spectarunt, accepi, [illegible] me nobiles & illustres fœminas eo habitu suam sigillis impressisse imaginem.

FINIS LIBRI TERTII.

INDEX

INDEX PRIMUS

Familiarum quarum integra scuta explicantur, assignato numero libri, capitis & paginæ, nec non tabulæ æneæ in qua reperiuntur, una cum correctionibus, & emendationibus necessariis.

Dorzi

Meckenza

INDEX SECUNDUS

Familiarum, Principatuum, Dominiorum, quorum [illegible] & insignia hoc opere exhibentur.

Armagnac

Delmen-

Kirchberg

S. Leger

INDEX

INDEX TERTIUS.

Continens nomina Principatuum, dominiorum vel locorum, quorum mentio fit in titulis, vel à quibus linearum nomina, vel de quorum translatione hinc inde agitur.

Bron-

Fayelle

Royan.

Va-

Wil-